
3 1761 08825086 5

PLVTARCHI

VOLVMEN NONVM,

OPERVM MORALIVM

ET

PHILOSOPHICORVM

PARTEM QVARTAM

TENENS.

CVM NOTIS

GVL. XYLANDRI, ET IO. IAC. REISKII,

TEXTO SVBIECTIS.

LIPSIAE,

IMPENSIS GOTTH. THEOPH. GEORGI.

CIↃIↃCCLXXVIIJ.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ
ΕΡΩΤΙΚΟΣ¹.
PLVTARCHI
EROTICVS,
HOC EST
AMATORIVS LIBER.

Ἐν Ἑλικῶνι φὴς, ὦ Αὐτόβȣλε, τȣ̀ς περὶ ἔρωτος λόγȣς γενέσθαι, ȣ̀ς εἴτε γραψάμενος, εἴτε καταμνημονεύσας, τῷ πολλάκις ἐπανερέσθαι τὸν πατέρα, νυνὶ μέλλεις ἡμῖν δεηθεῖσιν ἀπαγγέλλειν. Ἐν Ἑλικῶνι παρὰ ταῖς Μȣ́σαις, ὦ Φλαυουϊανὲ, τὰ ἐρωτικὰ Θεσπιέων ἀγόντων. (ἄγȣσι γὰρ ἀγῶνα πενταετηρικὸν, ὥσπερ καὶ ταῖς Μȣ́σαις, καὶ τῷ Ἔρωτι, φιλοτίμως

FLAVIANVS. In Helicone ais, Autobule, sermones de amore fuisse habitos, quos vel conscriptos abs te, vel memoria comprehensos, quod de iis subinde e patre quaesiuisti, nunc nobis rogatu nostro es enunciaturus. AVTOBVLVS. In Helicone apud Musas, Flauiane, Amatoria agentibus Thespiensibus. Nam certamen quinquennale celebrant, vt Musis, ita etiam Amori, magnifice admodum et splendide. FLAV. Scisne,

1. Sunt quaedam mendosa in hoc libro, sed quae ob foedae impietatis defensionem iis contentam vix legere sustinui, tantum abest, vt emendanda duxerim: immo nimis etiam liquida quaedam ob turpitudinem dedita opera obscuraui inter vertendum. Huc certe pertinet illud, dum legimus hunc librum: *Mundis omnia munda.* Caeteroqui leuia quaedam menda sustuli, vbi potui salua pietate: de quibus rationem reddere sit otiosum: quale est, quod p. 3. 4. ex iis, quae sequuntur, Lysandram pro Lysandro restitui. *Xylander.*

πάνυ καὶ λαμπρῶς.) Οἶσθα οὖν, ὅσον[2] μέλλομεν δεῖσθαι πάντες οἱ πρὸς τὴν ἀκρόασιν ἥκοντες; Οὐκ· ἀλλ' εἴσομαι λεγόντων. Ἄφελε τοῦ λόγου τὸ νῦν ἔχον ἐποποιῶν τε λειμῶνας καὶ σκιὰς, καὶ ἅμα κιττοῦ τε καὶ λάκκων διαδρομὰς, καὶ ὅσα ἄλλα τοιούτων τόπων[3] ἐπιλαβόμενοι γλίχονται τὸν Πλάτωνος Ἰλισσὸν, καὶ τὸν ἄγνον ἐκεῖνον, καὶ τὴν ἠρέμα προσάντη πόαν πεφυκυῖαν προθυμότερον, ἢ κάλλιον, ἐπιγράφεσθαι[4]. Τί δὲ δεῖται τοιούτων, ὦ ἄριστε Φλαυϊανὲ, προοιμίων ἡ διήγησις; εὐθὺς[5] πρόφασις, ἐξ ἧς ὡρμήθησαν οἱ λόγοι, χορὸν αἰτεῖ τῷ πάθει, καὶ σκηνῆς δεῖται, τά τ' ἄλλα δράματος οὐδὲν ἐλλείπει. μόνον εὐχώμεθα τῇ μητρὶ τῶν Μουσῶν, ἵλεω εἶναι, καὶ συναναςώζειν τὸν μῦθον. ὁ γὰρ πατὴρ, ἐπεὶ πάλαι, πρὶν ἡμᾶς γενέσθαι, τὴν μητέρα νεωςὶ κεκοσμημένος ἐκ τῆς γενομένης τοῖς γονεῦσιν αὐτῶν διαφορᾶς καὶ ςάσεως, ἀφίκετο τῷ ἔρω-

Scisne, quid petituri abs te simus: quotquot ad audiendum confluximus? AVT. Non, sed nouero, vbi dixeritis. FLAV. In praesentia noli sermoni inserere prata et vmbras, hederaeque et aquae discursus, aliaque id genus, quae nonnulli in locorum descriptionem trahentes satagunt Platonis Ilissum et viticem illum leniterque sursum emissam herbam studiosius, quam rectius, transscribere. AVTOBVLVS. Neque vero, mi Flauiane, narratio his opus habet exordiis. Ipsa statim occasio, vnde coepta fuit disputatio, chorum flagitat, scenaque indiget, et reliqua nihil a dramate absunt. Precemur modo matrem Musarum, vt propitia sit, nosque in sermone commemorando adiuuet. Pater, cum iamdudum, ante nos natos, matre recens ducta, ob dissidium quoddam et rixam, quae parentibus eorum inciderat, veniret Amori sacrificatum: matrem

2. ὅσον] L. ὃ σοῦ, duobus vocabulis. *quod a te. Reiske.*

3. F. τόπων, ὧν ἐπιλαβόμενοι. *Reiske.*

4. F. ἀπογράφεσθαι, *exscribere.* Quod si tamen bene habet vulgata, significabit *suum facere, pro suo venditare. Reiske.*

5. εὐθὺς ἡ πρόφασις recte dat Basil. et vs. pen. κεκομισμένος. *Reiske.*

6. καὶ

τὶ θύσων ἐπὶ τὴν ἑορτὴν, καὶ [6] ἦγε τὴν μητέρα· (καὶ γὰρ ἦν ἐκείνης ἡ εὐχὴ καὶ θυσία) τῶν δὲ Φίλων οἴκοθεν μὲν αὐτῷ παρῆσαν οἱ συνήθεις, ἐν δὲ Θεσπιαῖς εὗρε Δαφναῖον, τὸν Ἀρχιδάμου, καὶ Λύσανδρον, ἐρῶντα τῆς Σίμωνος, καὶ μάλιστα τῶν μνωμένων αὐτὴν εὐημεροῦντα, καὶ Σώκλαρον ἐκ Τιθόρας [7] ἥκοντα, τὸν Ἀριστίωνος. ἦν δὲ καὶ Πρωτογένης, ὁ Ταρσεὺς, καὶ Ζεύξιππος, ὁ Λακεδαιμόνιος, ξένοι· Βοιωτῶν δὲ ὁ πατὴρ ἔφη τῶν γνωρίμων τοὺς πλείστους παρεῖναι. δύο μὲν οὖν, ἢ τρεῖς ἡμέρας κατὰ πόλιν, ὡς ἔοικεν, ἡσυχῆ πως Φιλοσοφοῦντες ἐν ταῖς παλαίστραις καὶ διὰ τῶν θεάτρων ἀλλήλοις συνῆσαν· ἔπειτα Φεύγοντες ἀργαλέον ἀγῶνα κιθαρῳδῶν ἐντεύξεσι καὶ σπουδαῖς προειλημμένον, ἀνέζευξαν οἱ πλείους, ὥσπερ ἐκ πολεμίας, εἰς τὸν Ἑλικῶνα, καὶ κατηυλίσαντο παρὰ ταῖς Μούσαις. ἕωθεν οὖν ἀφίκετο πρὸς αὐτοὺς Ἀνθεμίων καὶ Πεισίας, ἄνδρες ἔνδοξοι, Βάκχωνι δὲ, τῷ καλῷ λεγομένῳ, προσήκοντες, καὶ τρόπον τινὰ δι' εὔνοιαν ἀμφότεροι τὴν ἐκείνου διαφερόμενοι πρὸς ἀλλήλους. ἦν γὰρ ἐν Θεσπιαῖς Ἰσμη-

matrem vna ad feſtiuitatem adduxit: huius enim erat votum et ſacrificium. Domo ſecum comites habuit familiares. Theſpiis autem inuenit Daphnaeum, Archidami filium, qui Lyſandram, Simonis filiam, amabat, omniumque procorum gratia primus erat: Soclarum quoque, Ariſtionis F. Tithora venientem. Aderant etiam hoſpites, Protogenes Tarſenſis, et Zeuxippus Lacedaemonius. De Boeotis notorum plurimos aiebat pater ibidem fuiſſe. Biduum itaque, aut triduum, ea in vrbe placide philoſophando in palaeſtris et theatris vna exegerunt. Deinde fugientes moleſtum citharoedorum certamen prenſationibus et ſtudiis praeoccupatum plerique, tanquam ex hoſtico caſtra mouentes, in Heliconem ſe ſubduxerunt, et apud Muſas diuerterunt. Prima luce venerunt ad eos Anthemion et Piſias, viri celebres, et vterque Bacchonis, qui formoſus vſurpabatur, neceſſarius, ac quodammodo ob beneuolentiam eius diſcordes. Res ita habet. Erat Theſpiis

6. καὶ abeſt ab Ald. et Baſ.

7. Num Τιθορέας. Sic certe Pauſanias appellat. *Reiske.*

νοδώρα, γυνὴ πλούτῳ καὶ γένει λαμπρὰ, καὶ νὴ Δία τὸν ἄλλον εὔτακτος βίον. ἐχήρωσε γὰρ οὐκ ὀλίγον χρόνον ἄνευ ψόγου, καίπερ οὖσα νέα καὶ ἱκανὴ τὸ εἶδος. τῷ δὲ Βάκχωνι Φίλης ὄντι καὶ συνήθους γυναικὸς υἱῷ πράττουσα γάμον κόρης κατὰ γένος προσηκούσης, ἐκ τοῦ συμπαρεῖναι καὶ διαλέγεσθαι πολλάκις, ἔπαθε πρὸς τὸ μειράκιον αὐτή· καὶ λόγους φιλανθρώπους ἀκούουσα καὶ λέγουσα περὶ αὐτοῦ, καὶ πλῆθος ὁρῶσα γενναίων ἐραστῶν, εἰς τὸ ἐρᾷν προήχθη· καὶ διενοεῖτο μηθὲν ποιεῖν ἀγενὲς, ἀλλὰ γημαμένη φανερῶς συγκαταζῆν τῷ Βάκχωνι. παραδόξου δὲ τοῦ πράγματος αὐτοῦ [8] φανέντος, ἥ τε μήτηρ ὑφεωρᾶτο τὸ βάρος τοῦ οἴκου καὶ τὸν ὄγκον, ὡς οὐ κατὰ τὸν ἐραστήν· τινὲς δὲ καὶ συγκυνηγοὶ τῷ μὴ καθ' ἡλικίαν τῆς Ἰσμηνοδώρας δεδιττόμενοι τὸν Βάκχωνα καὶ σκώπτοντες, ἐργωδέστεροι τῶν ἀπὸ σπουδῆς ἐνισταμένων ἦσαν ἀνταγωνισταὶ πρὸς τὸν γάμον. ᾐδεῖτο γὰρ ἔφηβος ἔτι ὢν χήρᾳ συνοικεῖν· οὐ μὴν ἀλλὰ τοὺς ἄλλους

ſpiis mulier genere et opibus pollens, Iſmenodora, et quae reliquo tempore pudice vixiſſet: nam haud ſatis diu vidua abſque crimine manſerat, quanquam aetate integra et forma non poenitenda. Caeterum euenit, vt cuiuſdam Bacchonis amicae et familiaris mulieris filio Iſmenodora vxorem ambiret puellam quandam Bacchoni cognatam. Ergo quia ſaepe cum eo colloquebatur et vna erat: adfecta nonnihil eſt amore adverſum adoleſcentem: cumque et audiret, de eo dici in bonam partem, et ipſa humaniter loqueretur, videretque multitudinem generoſorum amatorum, amare eum coepit. Nihil vero indignum ſe ipſa facere cogitauit, ſed contracto matrimonio, vitam cum Bacchone degere. Quae res cum per ſe videretur inſolens, tum mater quoque adoleſcentis ſuſpectam habuit domus maieſtatem filio grauiorem: quidam etiam aequalium et venationis ſociorum eo, quod aetas Iſmenodorae non cum ipſius adoleſcentia congrueret, Bacchonem terrentes, et dicteriis inceſſentes, difficiliores matrimonii oppugnatores iis ipſis fuere, qui ſerio id diſſuadebant. Tamen Baccho, aliis

8. αὐτοῦ] L. αὐτοῖς. *Reiske.*

9. παρα-

ἐάσας, παραχωρεῖται [9] τῷ Πεισίᾳ καὶ τῷ Ἀνθεμίωνι βουλεύσασθαι τὸ συμφέρον. ὧν ὁ [10] ἀνεψιὸς αὐτοῦ ἦν πρεσβύτερος [11], ὁ δὲ Πεισίας αὐστηρότατος τῶν ἐραστῶν [12]· διὸ καὶ πρὸς τὸν γάμον ἀντέπραττε, καὶ καθήπτετο τοῦ Ἀνθεμίωνος, ὡς προϊεμένου τῇ Ἰσμηνοδώρᾳ τὸ μειράκιον. ὁ δ᾽ ἐκεῖνον οὐκ ὀρθῶς ἔλεγε ποιεῖν, ἀλλὰ τὰ ἄλλα χρηστὸν ὄντα, μιμεῖσθαι τοὺς φαύλους ἐραστὰς, οἴκου καὶ γάμου καὶ πραγμάτων μεγάλων ἀποστεροῦντα τὸν φίλον, ὅπως ἄθικτος [13] αὐτῷ [14] καὶ νεαρὸς ἀποδύοιτο πλεῖστον χρόνον ἐν ταῖς παλαίστραις. ἵνα οὖν μὴ παροξύνοντες ἀλλήλους κατὰ μικρὸν εἰς ὀργὴν προαγάγοιεν, ὥσπερ διαιτητὰς ἑλόμενοι καὶ βραβευτὰς τὸν πατέρα καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, παρεγένοντο· καὶ τῶν ἄλλων φίλων, οἷον ἐκ παρασκευῆς, τῷ μὲν ὁ Δαφναῖος παρῆν, τῷ δὲ ὁ Πρωτογένης· ἀλλὰ οὗτος μὲν ἀνέδην ἔλεγε κακῶς τὴν Ἰσμηνοδώραν· ὁ δὲ Δαφναῖος· Ὦ Ἡ-

aliis omiſſis, Piſiae et Anthemioni, quid ex re foret, deliberandum dedit: quorum hic iam ſenior, auunculus eius, Piſias, amatorum acerrimus erat, ideoque nuptias pro virili impediebat, et Anthemionem culpabat, qui Iſmenodorae adoleſcentem proderet. Contra Anthemio eum male aiebat facere, et caeteroqui probum, hic aemulari vitioſos amatores, dum domo, matrimonio, rebuſque magnis amicum priuaret, vt is horum rudis et adoleſcens diutiſſime in palaeſtris ſe nudaret. Ergo, ne ſe inuicem irritantes paulatim excandeſcerent, aduenerunt, arbitrium patri, et qui cum eo erant, deferentes. De reliquis amicis, tanquam de compoſito, Piſiae Daphnaeus patrocinabatur, Anthemioni Protogenes. Qui cum effuſe inſectaretur Iſmenodoram: O Hercules, inquit Daph-

9. παραχωρῆσαι Ald. παρεχώρησε Baſ.

10. ὁ μὲν ἀνεψιὸς. *Reiske.*

11. F. πρεσβύτατος. *R.*

12. αὐστηρότατος τῶν ἐραστῶν] Deeſt, quod ex diſputatione facile intelligi poteſt, vox ἀντίδικος, aut ſimilis, quae impugnationem deſignet. *Xylander.*

13. ἀθέατος Ald. et Baſ. ἄθηκτος Turn.

14. αὐτῶν Ald. et Baſ.

ράκλεις, (ἔφη) τί οὐκ ἄν τις προσδοκήσειεν. εἰ καὶ Πρωτογένης ἔρωτι πολεμήσων πάρεστιν, ᾧ καὶ παιδεία[15] πᾶσα καὶ σπουδὴ περὶ ἔρωτα καὶ δι' ἔρωτος, λήθη μὲν[16] λόγων, λήθη δὲ πάτρας, οὐχ ὡς τῷ Λαΐῳ πέντε μόνον ἡμερῶν ἀπέχοντι τῆς πατρίδος. βραδὺς γὰρ ὁ ἐκείνων[17] καὶ χερσαῖος ἔρως· ὁ δὲ σὸς ἐκ Κιλικίας Ἀθήναζε λαιψηρὰ κυκλώσας[18] πτερὰ, διαπόντιος πέταται, τοὺς καλοὺς ἐφορῶν καὶ συμπλανώμενος. ἀμέλει γὰρ ἐξ ἀρχῆς ἐγεγόνει τοιαύτη τις αἰτία τῷ Πρωτογένει τῆς ἀποδημίας. γενομένου δὲ γέλωτος, ὁ Πρωτογένης· Ἐγὼ δέ σοι δοκῶ (εἶπεν) ἔρωτι νῦν πολεμεῖν, οὐχ ὑπὲρ ἔρωτος διαμάχεσθαι πρὸς ἀκολασίαν καὶ ὕβριν αἰσχίστοις[19] πράγμασι καὶ πάθεσιν εἰς τὰ κάλλιστα καὶ σεμνότατα τῶν ὀνομάτων εἰσβιαζομένην; καὶ ὁ Δαφναῖος· Αἴσχιστα δὲ καλεῖς (ἔφη) γάμον καὶ σύνοδον ἀνδρὸς καὶ

Daphnaeus, quid non exſpectemus, quando etiam Protogenes adeſt bellum amori facturus? cui ſeria et ioca omnia circum amorem et propter amorem ſunt: cuius cauſa oblitus literarum, oblitus patriae eſt: a qua non quinque duntaxat dierum ſpatio abeſt Laii exemplo: qui tardus fuit et terreſtris amor. Tuus vero, Protogenes, amor e Cilicia vſque Athenas

— — *alas praepetes rotans*

trans mare aduolauit, vt formoſos viſeret, cumque iis oberraret. Videbatur autem principio talis quaedam cauſa Protogeni ſuae fuiſſe peregrinationis. Oborto riſu, Protogenes: Ego vero, inquit, tibi videor nunc amorem impugnare, non pro amore propugnare aduerſus intemperantiam et libidinem, quae turpiſſimis factis atque affectibus in honeſtiſſima ſe nomina intrudit? Turpiſſimum vero vocas, aiebat Daphnaeus, nuptias, et viri cum muliere conſuetudinem? qua nulla eſt, aut

15. παιδιὰ, *ludus et iocus omnis.* Opponitur enim τῇ σπουδῇ, *ſerio.* Deinde his recte dat Baſil. λήθη in Nominat. *Reiske.*

16. Pro μὲν habent δὲ Ald. et Baſ.

17. ἐκείνου Turn. Vulc. et Bong.

18. κυκλῶσαι Ald.

19. αἰσχίστως Ald. αἴσχιστος Turn. Vulc. et Bong.

20. μυῖαι,

γυναικὸς, ἧς οὐ γέγονεν, οὐδ' ἔστιν, ἱερωτέρα κατάζευξις; Ἀλλὰ ταῦτα μὲν, (εἶπεν ὁ Πρωτογένης) ἀναγκαῖα πρὸς γένεσιν ὄντα, σεμνύνουσιν οὐ φαύλως οἱ νομοθέται καὶ κατευλογοῦσι πρὸς τοὺς πολλούς· ἀληθινοῦ δ' ἔρωτος οὐδ' ὁτιοῦν τῇ γυναικωνίτιδι μέτεστιν, οὐδ' ἐρᾶν ὑμᾶς ἔγωγέ φημι τοὺς γυναιξὶ προσπεπονθότας, ἢ παρθένοις. ὥσπερ οὐδὲ μυῖα [20] γάλακτος, οὐδὲ μέλιττα κηρίων ἐρῶσιν, οὐδὲ σιτευταὶ καὶ μάγειροι φιλοφρονοῦσι πιαίνοντες ὑπὸ σκότῳ μόσχους καὶ ὄρνιθας, ἀλλ' ὥσπερ ἐπὶ σιτίον ἄγει καὶ ὄψον ἡ φύσις μετρίως καὶ ἱκανῶς τὴν ὄρεξιν. ἡ δὲ ὑπερβολὴ πάθος ἐνεργασαμένη, λαιμαργία τις, ἢ φιλοψία [21] καλεῖται· οὕτως ἔνεστι τῇ φύσει τὸ δεῖσθαι τῆς ἀπ' ἀλλήλων ἡδονῆς γυναῖκας καὶ ἄνδρας· τὴν δ' ἐπὶ τοῦτο κινοῦσαν ὁρμὴν σφοδρότητι καὶ ῥώμῃ [22] γενομένην πολλὴν καὶ δυσκάθεκτον, οὐ προσηκόντως ἔρωτα καλοῦσιν. ἔρως γὰρ, εὐφυοῦς καὶ νέας ψυχῆς ἁψάμενος, εἰς ἀρετὴν διὰ φιλίας τελευτᾷ. ταῖς δὲ πρὸς γυναῖκας ἐπιθυμίαις ταύταις, ἂν ἄριστα

aut fuit vnquam, ſanctior coniunctio? Haec quidem, reſpondebat Protogenes, ad generationem neceſſaria non male laudibus vehunt legumlatores, et apud multitudinem praedicant. Veri amoris ne minima quidem particula in gynaeceo exſtat: negoque ego, nos, dum aduerſus mulieres, aut virgines, afficimur, amare. Nam neque muſca lac, neque fauos apis amat: neque ſaginatores et coqui beneuolentiae cauſa vitulos et aues in tenebris ſaginant. Sed quemadmodum ad cibum natura moderato et ſufficiente ducit appetitu: nimius iam vitium ingenerat, quod guloſitas et helluatio dicatur ſane: ita comparatum eſt natura, vt vir et mulier mutuo a ſe voluptatem expetant: quae vero ad hoc mouet concupiſcentia, vehementior facta et effrenis, non conuenienter amor vocetur. Amor enim, vbi generoſam adoleſcentis attigit indolem, in virtutem per amicitiam deſinit: his autem cupiditatibus, quibus mulier et vir ſe inuicem auent, ſi res optime cadat, licet corporis voluptate

20. μυῖαι, et μέλιτται. *R.* reſtitue: planum. *Xylander.*
21. Pro φιλοψυχία [quod dant Ald. et Baſ.] φιλοψίαν φιλοψωνία. *Reiske.*
22. ῥύμη. *Reiske.*

πέσωσιν, ἡδονὴν περίεςι καρπȣ̃σθαι καὶ ἀπόλαυσιν ὥρας καὶ σώματος, ὡς ἐμαρτύρησεν Ἀρίςιππος τῷ κατηγορȣ̃ντι Λαΐδος πρὸς αὐτὸν, ὡς ȣ̓ φιλȣ́σης, ἀποκρινάμενος, ὅτι καὶ τὸν οἶνον οἴεται καὶ τὸν ἰχθὺν μὴ φιλεῖν αὐτὸν, ἀλλ᾽ ἡδέως ἑκατέρῳ χρῆται· τέλος γὰρ ἐπιθυμίας, ἡδονὴ καὶ ἀπόλαυσις· ἔρως δὲ, προσδοκίαν φιλίας ἀποβαλὼν, ȣ̓κ ἐθέλει παραμένειν, οὐδὲ θεραπεύειν ἐφ᾽ ὥρᾳ τὸ λυπȣ̃ν [23] καὶ ἀκμάζον, εἰ καρπὸν ἤθȣς οἰκεῖον εἰς φιλίαν καὶ ἀρετὴν ȣ̓κ ἀποδίδωσιν. ἀκȣ́εις δέ τινος τραγικȣ̃ γαμέτου λέγοντος πρὸς τὴν γυναῖκα·

Μισεῖς; ἐγὼ δὲ ῥᾳδίως μισήσομαι
Πρὸς κέρδος ἕλκων τὴν ἐμὴν ἀτιμίαν.

τȣ́τȣ γὰρ ȣ̓δέν ἐςιν ἐρωτικώτερος ὁ μὴ διὰ κέρδος, ἀλλ᾽ ἀφροδισίων ἕνεκα καὶ συνȣσίας, ὑπομένων γυναῖκα μοχθηρὰν καὶ ἄςοργον· ὥσπερ Στρατοκλεῖ, τῷ ῥήτορι, Φιλιππίδης, ὁ κωμικὸς, ἐπεγγελῶν [24] ἐποίησεν·

Ἀποςρεφομένης τὴν κορυφὴν φιλεῖς μόλις.

luptate potiri, et formae aetatisque fructum percipere: sicut Aristippus testatum fecit, qui Laidem apud se vituperanti, quod non amaret, respondit: A vino quoque et pisce non puto amari me, tamen vtroque libenter vescor. Nam finis concupiscentiae voluptas est et fruitio: amor, exspectatione amicitiae amissa, non vult permanere, neque colere formae gratia id, quod molestum est, neque id, quod floret, si non fructum ingenii ad amicitiam et virtutem commodum efferat. Audis tragicum quendam maritum haec vxori dicentem:

Odisti? ego me inuisum facile patiar tibi,
Lucro meamque ducam contumeliam.

Nihilo magis hoc amator est, qui non ob lucrum, sed rei venereae causa, perfert vxorem prauam et inhumanam: sicut Philippides comicus Stratoclem oratorem deridens fecit:

Auersae retro verticem quam vix amas?

Si-

23. τὸ λυπȣ̃ν] F. τὸ ἀνθȣ̃ν, aut λιπαρὸν. *Reiske.*

24. Pro ἐπαγγελῶν, quod nihil huc facit, ἐπεγγελῶν lege. *Xylander.* ἐπαγγελῶν nempe dant Ald. et Bas. ἐπιγελῶν Turn. Vulc. et Bong.

25. F.

εἰ δ' οὖν καὶ τοῦτο τὸ πάθος δεῖ καλεῖν ἔρωτα θῆλυν[25] καὶ νόθον, ὥσπερ εἰς κυνόσαργες συντελοῦντα τὴν γυναικωνῖτιν, μᾶλλον δὲ ὥσπερ ἀετόν τινα λέγουσι γνήσιον καὶ ὀρεινὸν, ὃν Ὅμηρος μέλανα καὶ θηρευτὴν προσεῖπεν. ἄλλα δὲ γένη νόθων ἐστὶν ἰχθῦς περὶ ἕλη καὶ ὄρνιθας ἀργοὺς λαμβανόντων· ἀπορούμενοι δὲ πολλάκις ἀναφθέγγονταί τι λιμῶδες καὶ ὀδυρτικόν· οὕτως ἔρως ὁ γνήσιος, ὁ παιδικός ἐστιν, οὐ πόθῳ στίλβων· ὥς ἔφη τὸν παρθένιον Ἀνακρέων, οὐδὲ μύρων ἀνάπλεως καὶ γεγανωμένος, ἀλλὰ λιτὸν αὐτὸν ὄψει καὶ ἄθρυπτον ἐν σχολαῖς φιλοσόφοις, ἤ που περὶ γυμνάσια καὶ παλαίστρας, περὶ θήραν νέων ὀξὺ μάλα καὶ γενναῖον ἐγκελευόμενον πρὸς ἀρετὴν τοῖς ἀξίοις ἐπιμελείας. τὸν δὲ ὑγρὸν τοῦτον καὶ οἰκουρὸν ἐν κόλποις διατρίβοντα καὶ κλινιδίοις γυναικῶν, ἀεὶ διώκοντα τὰ μαλθακὰ, καὶ θρυπτόμενον ἡδοναῖς ἀνάνδροις καὶ ἀφίλοις καὶ ἀνενθουσιάστοις, καταβάλλειν ἄξιον· ὡς καὶ Σόλων κατέβαλε, δούλοις[26] μὲν ἐρᾶν

Si tamen hic quoque adfectus ſit amor nominandus, effoeminatus et ſpurius, et in gynaeceum, tanquam ad Cynoſarges, pertinens: (immo ſicuti aquilam quandam dicunt genuinam et montanam, quam Homerus nigram et venatricem vocauit: alia autem ſunt ſpuriarum genera, quae circum paludes captant piſces et aues ignauas, et ſaepe cibi egentes lugubrem edunt prae ſame ſonum) genuinus amor eſt puerorum: non fulgens deſiderio, vt de virgineo Anacreon ait, neque vnguentis delibutus: ſed nudum eum et abſque mollitie videbis in ſcholis philoſophorum, aut circa palaeſtras et gymnaſia, ac venationes adoleſcentum, acuta et generoſa admodum voce ad virtutem eos exhortantem, qui digni ſunt accuratione. Mollem autem iſtum et domo affixum inuenies in mulierum gremiis et ſpondis verſantem, ſemper mollia conſectantem, et voluptatibus indulgentem, a fortitudine, amicitia, inſtinctu animi diuino alienis, dignum, qui damnetur. Damnauit quidem Solon, qui puerorum amore et ſicca vnctione ſeruis inter-

25. F. ἔρωτα, θῆλυν δεῖ καλεῖν καὶ νόθον. *Reiske.*

26. Aut ὃς addendum ante δούλοις, aut γὰρ poſt μὲν. *R.*

ἀῤῥένων παίδων ἀπεῖπε καὶ ξηραλοιφεῖν. χρῆσθαι δὲ συνȣσίαις γυναικῶν ȣ̓κ ἐκώλυσε. καλὸν γὰρ ἡ φιλία καὶ ἀστεῖον· ἡ δὲ ἡδονὴ, κοινὸν καὶ ἀνελεύθερον. ὅθεν ȣ̓ [27] δȣ̃λον ἐρᾷν παίδων ἐλευθέριόν ἐστιν, ȣ̓δ᾽ ἀστεῖον· ȣ̓ συνȣσίας [28] γὰρ ȣ̃τος ὁ ἔρως, καθάπερ τῶν γυναικῶν. ἔτι δὲ πλείονα λέγειν προθυμȣμένȣ τȣ̃ Πρωτογένȣς, ἀντικρȣ́σας ὁ Δαφναῖος· Εὖ γε νὴ Δία (ἔφη) τȣ̃ Σόλωνος ἐμνήσθης, καὶ χρηστέον αὐτῷ γνώμονι τȣ̃ ἐρωτικȣ̃ ἀνδρός.

Ἔσθ᾽ ἥβης [29] ἐρατοῖσιν ἐπ᾽ ἄνθεσι παιδοφιλήσῃ
Μηρῶν ἱμείρων [30] καὶ γλυκερȣ̃ στόματος [31].

πρόσλαβε δὲ τῷ Σόλωνι καὶ τὸν Αἰσχύλον λέγοντα·

— — σέβας δὲ μηρῶν ȣ̓ κατῃδέσω,
Ὦ δυσχάριστε τῶν πικρῶν [32] φιλημάτων.

ἕτεροι μὲν γὰρ καταγελῶσιν αὐτῶν, εἰ, καθάπερ θύται καὶ μάντεις, εἰς τὰ μηρία καὶ τὴν ὀσφὺν ἀποβλέπειν τȣ̀ς ἐραστὰς κελεύȣσιν· ἐγὼ δὲ παμμέγεθες τȣ̃το

interdixit, concubitu mulierum non item. Eſt amicitia de rebus pulchris et ſcitis: voluptas vulgare quippiam et illiberale. Ita liberale non eſt, a ſeruo amari puerum. Non enim hic amor nocet, vt mulierum. Plura dicere cupientem Protogenem repreſſit Daphnaeus, inquiens: Recte per Iouem Solonis eſt a te facta mentio: eoque vtemur iudice amatoris:

Ad Thebas pueros in floribus expete amoenis,
Et femora, et dulcis corporis. — — —

Adiunge etiam Soloni Aeſchylum:

Femoris honorem non reueritus es tamen.
Ingrate mi pro tot frequentibus oſculis.

Alii enim derident eos, ſi, velut ſacrificuli et harioli amatores iubent in femora et coxam inſpicere. Ego autem hoc permagnum

27. ȣ̓δὲ δȣ̃λον. *Reiske.*

28. Pro ȣ̓ συνȣσίας Ald. dat ȣ̓σία, Baſ. ȣ̓ σίνει.

29. ὅς θ᾽ ἥβης, et παῖδα φιλήσῃ. *Reiske.* Pro ἔσθ᾽ ἥβης Ald. et Baſ. dant ἐς Θήβης: vnde etiam Xylander vertit *ad Thebas.*

30. ἱμείρων abeſt ab Ald. et Baſ.

31. σώματος Ald. et Baſ.

32. πυκνῶν Turn. Vulc. et Bong. qui tres codd. etiam verſ. praeced. pro ȣ̓ κατῃδέσω dant ȣ̓κ ἐπιδώσω.

ποιῦμαι σημεῖον ὑπὲρ τῶν γυναικῶν. εἰ γὰρ ἡ παρὰ φύσιν ὁμιλία πρὸς ἄῤῥενας ἐκ ἀναιρεῖ τὴν ἐρωτικὴν εὔνοιαν, ἐδὲ βλάπτει, πολὺ μᾶλλον εἰκός ἐστι τῶν[33] γυναικῶν, ἢ ἀνδρῶν, ἔρωτα τῇ φύσει χρώμενον εἰς φιλίαν διὰ χάριτος ἐξικνεῖσθαι. χάρις γὰρ ἦν, ὦ Πρωτόγενες, ἡ τῆ θήλεως ὕπειξις τῷ ἄῤῥενι κέκληται πρὸς τῶν παλαιῶν· ὡς καὶ Πίνδαρος ἔφη, τὸν Ἥφαιστον ἄνευ χαρίτων ἐκ τῆς Ἥρας γενέσθαι. καὶ τὴν ἔπω γάμων ἔχεσαν ὥραν ἡ Σαπφὼ προσαγορεύεσα φησὶν, ὅτι·

Σμικρά μοι, παῖ, ἔμμεναι φαίνεαι κἄχαρις[34].

ὁ δὲ Ἡρακλῆς ὑπό τινος ἐρωτᾶται·

Βίᾳ δὲ πράξας[35] χάριτας, ἢ πείσας κόρην.

ἡ δ᾽ ἀπὸ τῶν ἀῤῥένων ἀκόντων, μετὰ βίας λεγομένη[36] καὶ λεηλασίας. ἂν δὲ ἑκεσίως, σὺν μανίᾳ καὶ θηλύτητι βαίνεσθαι κατὰ Πλάτωνα νόμῳ τετράποδος καὶ παιδοσπορεῖσθαι[37] παρὰ φύσιν ἐνδιδόντων, ἄχαρις παν-

magnum pro mulieribus argumentum cenſeo. Si enim conſuetudo naturae aduerſa cum viris nihil adimit amatoriae beneuolentiae, neque eam laedit: multo magis probabile eſt, mulierum et virorum amorem naturae opera vtentem per amicitiam ad gratiam peruenire. Quod enim, Protogenes, mulier viro obſequium praeſtat, gratia fuit ab antiquis dictum. Quo ſenſu Pindarus dixit, Vulcanum e Iunone ſine gratiis natum: et quae nondum tempeſtiua nuptiis eſſet, eam ſic compellat Sappho:

Videre mihi parua eſſe puella, et gratiarum expers.

Et ex Hercule quidam quaerit:

An vi puellam cognouiſti, an gratia?

Maſculorum autem concubitus, ſi cum inuito fiat, violentus eſt: ſi cum volente, coniunctus mollitiei et inſaniae, ſecundum Platonem, et belluinus ac naturae repugnans, omnino-que

33. τὸν γυναικῶν. *Reiske.*

34. V. quae viri docti ad hoc Sapphonis fragmentum p. 65. collectionis Wolfianae annotarunt. Mihi viſum fuit aliquando, poetriam reliquiſſe ἔμμεν ἀλιτόχαρις. id eſt ἁμαρτάνεσα τῶν χαρίτων, ἐϛερημένη τῶν χαρίτων. *R.*

35. βίᾳ δ᾽ ἔπραξας. *vine exegiſti gratificationes? Reiske.*

36. ἀκόντων μὲν μετὰ βίας γενομένη. *Reiske.*

37. παιδὸς πορεῖσθαι Ald. et

τάπασι καὶ ἀσχήμων καὶ ἀναφρόδιτος. ὅθεν, οἶμαι, καὶ ὁ Σόλων ἐκεῖνα μὲν ἔγραψε νέος ὢν ἔτι καὶ σπέρματος πολλοῦ μεστὸς, ὡς ὁ Πλάτων φησὶ, ταυτὶ δὲ πρεσβύτης γενόμενος·

Ἔργα δὲ Κυπρογενοῦς μοι νῦν φίλα, καὶ Διονύσου,
Καὶ Μουσέων, ἃ τίθησ' ἀνδράσιν εὐφροσύνας.

ὥσπερ ἐκ ζάλης καὶ χειμῶνος καὶ τῶν παιδικῶν ἐρώτων ἔν τινι γαλήνῃ τῇ περὶ γάμον καὶ φιλοσοφίαν θέμενος τὸν βίον. εἰ μὲν οὖν τὸ ἀληθὲς σκοποῦμεν, ὦ Πρωτόγενες, ἓν καὶ ταυτόν ἐστι πρὸς παῖδας καὶ γυναῖκας πάθος τὸ τῶν ἐρώτων. εἰ δὲ βούλοιο φιλονεικῶν διαιρεῖν, οὐ μέτρια δόξειε ποιεῖν ὁ παιδικὸς οὗτος, ἀλλ' [38] ὥσπερ ὀψὲ γεγονὼς, καὶ παρ' ὥραν τῷ βίῳ νόθος καὶ σκότιος ἐξελαύνει τὸν γνήσιον ἔρωτα [39] πρεσβύτερον. χθὲς γὰρ, ὦ ἑταῖρε, καὶ πρώην μετὰ τὰς ἀποδύσεις καὶ ἀπογυμνώσεις τῶν νέων παραδὺς [40] εἰς τὰ γυμνάσια καὶ προσανατριβόμενος ἡσυχῇ καὶ προσεμβαλὼν, εἶτα κατὰ μι-

que ingratus, foedus, et nihil habens venuſtatis. Itaque arbitror, Solonem iſta ſcripſiſſe iuuenem adhuc, et ſemine turgentem: prouecta autem aetate iſthuc:

Grata mihi Veneris nunc ſunt, et dona Lyaei,
Muſarumque: viris dant ea laetitiam:

cum iam veluti ex aeſtu et tempeſtate puerilium amorum vitam in tranquillitate matrimonii et philoſophiae collocaſſet. Enimuero ſi verum quaerimus, Protogenes, vna et eadem eſt amoris erga mulieres et pueros adfectio. Si autem contendendi ductus ſtudio diuellere vis, grauis culpae damnabitur puerilis amor: qui cum tarde in vita, et intempeſtiue quaſi ſpurius et occultus exſtitiſſet, genuinum amorem expellat. Heri enim, amice, aut nudius tertius, poſt denudationes corporum adoleſcentium in gymnaſia obrepens, taciteque illiciens et prouocans, paulatim deinde in palaeſtris pennas

et Baſ. παιδοποιεῖσθαι Turn. Vulc. et Bong.

38. Aut pro ἀλλ' leg. eſt ἂν, et ἐξελαύνῃ deinceps, aut, ſeruato ἀλλ', leg. eſt ἐξελαύνειν. *Reiske.*

39. ἔρωτα, ὄντα πρεσβύτερον. *Reiske.*

40. παραδοὺς Ald.

41. αἱ

κρὸν ἐν ταῖς παλαίστραις πτεροφυήσας, οὐκ ἔτι καθεκτός ἐστιν, ἀλλὰ λοιδορεῖ καὶ προπηλακίζει τὸν γαμήλιον ἐκεῖνον καὶ συνεργὸν ἀθανασίας τῷ θνητῷ γένει, σβεννυμένην ἡμῶν τὴν φύσιν εὐθὺς [41] ἐξανάπτοντα διὰ τῶν γενέσεων. οὗτος δ' ἀρνεῖται τὴν ἡδονήν. αἰσχύνεται γὰρ καὶ φοβεῖται. δεῖ δέ τινος εὐπρεπείας ἁπτομένῳ καλῶν καὶ ὡραίων. πρόφασις οὖν, φιλία καὶ ἀρετή· κονίεται δὲ καὶ ψυχρολουτεῖ, καὶ τὰς ὀφρῦς αἴρει, καὶ φιλοσοφεῖν φησι καὶ σωφρονεῖν ἔξω, διὰ τὸν νόμον· εἶτα νύκτωρ καὶ καθ' ἡσυχίαν Γλυκεῖ' ὀπώρα φύλακος ἐκλελοιπότος· εἰ δὲ (ὥς φησι Πρωτογένης) οὐκ ἔστιν ἀφροδισίων παιδικῶν [42] κοινωνία, πῶς ἔρως ἐστὶν, Ἀφροδίτης μὴ παρούσης, ἣν εἴληχε θεραπεύειν ἐκ θεῶν καὶ περιέπειν, τιμῆς τε μετέχειν καὶ δυνάμεως, ὅσον ἐκείνη δίδωσιν. εἰ δ' ἔστι τις ἔρως χωρὶς Ἀφροδίτης, ὥσπερ μέθη χωρὶς οἴνου πρὸς σύκινον πόμα καὶ κρίθινον, ἄκαρπον αὐτοῦ καὶ ἀτελὲς τὸ ταρακτικόν ἐστι καὶ πλήσμιον καὶ ἀψίκορον. λεγομένων τούτων, ὁ Πεισίας ἦν δῆλος

nas adeptus, non compeſci porro poteſt: ſed contumelioſe circumſcribit amorem illum coniugialem, qui generi humano immortalitatem parat, naturam noſtram peſſum euntem illico reſuſcitans generando. Is vero maſculorum amor voluptatem inficiatur, pudore et metu compulſus. Cumque opus ei ſit aliqua praeſcriptione honeſta, dum formoſos conſectatur: culpam amicitiae ac virtutis praetextu velat. Itaque in puluere verſatur, frigida lauat, ſupercilium attollit, philoſophari ſe ait, et pudicitiam ſeruare foris, legis ſcilicet metu: at noctu et per otium

Pomum remoto dulce cuſtode eripit.

Si vero, vt Protogenes ait, non eſt puerilis amoris communicatio rei venereae: quomodo amor eſt, Venere abſente, cui deae ſorte hoc obtigit, vt amorem foueat, qui honorem et vim tantam omnino nanciſcitur, quantam illa tribuit. Sin eſt amor abſque Venere, tanquam ebrietas ſine vino, e ficulneo, aut hordeaceo potu, is abſque fructu et ſine turbabit, faſtidioſuſque erit. Haec cum eſſent dicta, prae ſe tulit haud obſcu-

41. αὖθις ἐξανάπτοντα. *Reiske.*

42. Aut καὶ παιδικῶν, aut τοῖς παιδικοῖς. *Reiske.*

43. F.

ἀγανακτῶν καὶ παροξυνόμενος ἐπὶ τὸν Δαφναῖον. μικρὸν δ' αὐτοῦ καταλιπόντος[43]· Ὦ Ἡράκλεις (ἔφη) τῆς εὐχερείας καὶ θρασύτητος· ἀνθρώπους ὁμολογοῦντας, ὥσπερ οἱ κύνες, ἐκ μορίων συνηρτῆσθαι[44], πρὸς τὸ θῆλυ μεθιστάναι, καὶ μετοικίζειν τὸν θεὸν ἐκ γυμνασίων καὶ περιπάτων, καὶ τῆς ἐν ἡλίῳ καθαρᾶς καὶ ἀναπεπταμένης διατριβῆς, εἰς μακελεῖα καὶ κοπίδας καὶ φάρμακα καὶ μαγεύματα καθειργνύμενον ἀκολάστων γυναικῶν· ἐπεὶ[45] ταῖς γε σώφροσιν οὔτ' ἐρᾷν, οὔτ' ἐρᾶσθαι δή που προσῆκόν ἐστιν. ἐνταῦθα μέντοι καὶ ὁ πατὴρ ἔφη, τοῦ Πρωτογένους ἐπιλαβέσθαι καὶ εἰπεῖν·

Τόδ' ἐξοπλίζειν[46] τοὔπος Ἀργεῖον λεών.

καὶ νὴ Δία Δαφναίῳ συνδίκους ἡμᾶς προστίθησιν οὐ μετριάζων ὁ Πεισίας, ἀλλὰ τοῖς γάμοις ἀνέραστον ἐπάγων καὶ ἄμοιρον ἐνθέου φιλίας κοινωνίαν, ἥν, τῆς ἐρωτικῆς πειθοῦς καὶ χάριτος ἀπολιπούσης, μόνον οὐ ζυγοῖς καὶ χα-

obſcure Piſias, ſuccenſere ſe Daphnaeo, et eius ſermonem iniquius ferre. Cumque is paululum conticuiſſet: Proh Hercules, inquit Piſias, leuitatem et audaciam. Hominesne e profeſſo marem cum foemina pudendis canum more deuincire? et Amorem e gymnaſiis, ambulationibus, et ſub dio pura atque aperta conuerſatione traducere atque includere in macella, cultellos, medicamenta, et veneficia laſciuarum mulierum. Nam pudicae quidem neque amare conuenit, neque amari. Hoc loco pater aiebat, ſe, Protogene apprehenſo, dixiſſe:

Haec verba Achiuum populum ad arma iam vocant.

Etenim per Iouem Piſias facit, vt Daphnaei cauſae me adiungam, modum ille excedens, et nuptialis amoris diuinituſque inſitae amicitiae ſocietatem e matrimonio tollens: quae ſi amatoria ſuadela et gratia priuetur, quantum videmus, iugis

43. F. μικρὸν δ' ἐπισχόντος αὐτοῦ καταλήγοντος, aut αὐτοῦ ταῦτα εἰπόντος. *Reiske.*

44. συνδῆσθαι Baſ. συντῆσθαι Ald. vtrumque vitioſe. συνητιτῆσθαι Turn. Vulc. et Bong.

45. ἐπὶ dant pro ἐπεὶ Ald. et Baſ.

46. ἐξοπλίζει, vt etiam Xylander. *Reiske.*

47. δια-

λινοῖς ὑπ᾽ αἰσχύνης καὶ φόβου μάλα μόλις συνεχομένην ὁρῶμεν. καὶ ὁ Πεισίας· Ἐμοὶ μὲν (εἶπεν) ὀλίγον μέλει τοῦ λόγου· Δαφναῖον δὲ ὁρῶ ταυτὸν πάσχοντα τῷ χαλκῷ· καὶ γὰρ ἐκεῖνος οὐχ οὕτως ὑπὸ τοῦ πυρὸς, ὡς ὑπὸ τοῦ πεπυρωμένου χαλκοῦ καὶ ῥέοντος, ἂν ἐπιχέῃ τις, ἀνατήκεται καὶ ῥεῖ συνεξυγραινόμενος, καὶ τοῦτον οὐκ ἐνοχλεῖ τὸ Λυσάνδρας κάλλος, ἀλλὰ συνδιακεκαυμένῳ [47] καὶ γέμοντι πυρὸς. δ. πολὺν χρόνον [48] ὁ πλησιάζων καὶ ἁπτόμενος ἀναπίμπλαται· καὶ δῆλός ἐστιν, εἰ μὴ ταχὺ φύγοι πρὸς ἡμᾶς συντακησόμενος. Ἀλλ᾽ ὁρῶ (εἶπε) γινόμενον, ὅπερ ἂν μάλιστα [49] σπουδάσειεν Ἀνθεμίων, προσκρούοντα τοῖς δικασταῖς καὶ ἐμαυτῷ· ὥστε παύομαι. καὶ ὁ Ἀνθεμίων· Ὤνησας, (εἶπεν) ὡς ἔδει γε ἀπ᾽ ἀρχῆς λέγειν τι πρὸς τὴν ὑπόθεσιν. Λέγω τοίνυν (ὁ Πεισίας ἔφη) προκηρύξας ἐμοῦ γε ἕνεκα πάσαις γυναιξὶν ἐραστήν· ὅτι τῆς γυναικὸς ὁ πλοῦτός ἐστι φυλακτέος τῷ νεανίσκῳ, μὴ συμμίξαντες αὐτὸν ὄγκῳ καὶ βάρει τοσούτῳ, λάθοιμεν ὥσπερ ἐν χαλκῷ κασσίτερον ἀφανίσαν-

gis et frenis a pudore et metu aegre continebitur. Non magnae mihi curae eſt, aiebat Piſias, haec ratio. Daphnaeum quidem video perinde, atque aes, affici. Nam et aes non ita facile ab igni, vt a fluente et ignito aere, ſi quis affundat, colliquatur emollitumque fluit: et hunc non perturbat Lyſandrae pulchritudo: ſed ad ignem accedens, quem illa plurimum occulte habet iamdudum, eius contagio adficitur: neque obſcurum eſt, niſi celeriter ad nos confugiat, colliquatum hominem iri. Interim video id fore, quod maximo opere effectum vellet Anthemio, vt offendam arbitros et me ipſum. Itaque deſino. Sane hoc ad rem conducit, aiebat Anthemio. Nam ab initio ſtatim aliquid de propoſito argumento dicendum fuerat. Hic Piſias: Hoc,* inquit, proteſtatus, omnibus mulieribus, quod ad me attinet, ſuos permittit amatores, Bacchoni aio cauendum eſſe ab Iſmenodorae diuitiis, ne, dum eum in tantum faſtum molemque admiſcemus, imprudentes tanquam in aere ſtannum aboleamus. Magnum enim eſt, ſi, adole-

47. διακεκαυμένῳ abſque σύν. *Reiske.* Ald. et Baſ. dant συνδιακεκαλυμμένῳ.

48. Lege γέμοντι πυρὸς διὰ πολὺν χρόνον πλησ. Locus conſtabit. *Xylander.* πολὺν ἤδη χρόνον. *Reiske.*

49. ὁρᾷν μάλιστα. *Reiske.*

50. εἰ

τες. μέγα γὰρ ἂν, ἐλαφρᾷ γυναικὶ καὶ λιτῇ μειρακίου συνελθόντος εἰς ταυτὸν, εἰ κρᾶσις[50] οἴνου δίκην ἐπικρατήσει. ταύτην δὲ ὁρῶμεν ἄρχειν καὶ κρατεῖν δοκοῦσαν[51]. οὐ γὰρ ἂν ἀποῤῥίψασα δόξας καὶ γένη τηλικαῦτα καὶ πλούτους, ἐμνᾶτο μειράκιον ἐκ χλαμύδος[52], ἔτι παιδαγωγεῖσθαι δεόμενον. ὅθεν οἱ νοῦν ἔχοντες αὐτοὶ προΐενται καὶ περικόπτουσιν, ὥσπερ ὠκύπτερα, τῶν γυναικῶν τὰ περὶ τὰ[53] χρήματα, τρυφὰς ἐμποιοῦντα καὶ χαυνότητας ἐκβεβαίους[54] καὶ κιλίους, ὑφ᾽ ὧν ἐπαιρόμεναι πολλάκις ἀποπέτονται. κἂν μένωσι[55], χρυσαῖς (ὥσπερ ἐν Αἰθιοπίᾳ) πέδαις δεδέσθαι βέλτιον[56], ἢ πλούτῳ γυναικός. ἐκεῖνο δ᾽ οὐ λέγει Πρωτογένης, (εἶπεν) ὅτι κινδυνεύομεν ἀναστρέφειν ἀτόπως καὶ γελοίως τὸν Ἡσίοδον, ἂν ἐκείνου λόγος[57]·

adolescente cum muliere tenui et humili coniuncto, masculus sexus (vt vinum aqua dilutum) antecellit. Atqui haec imperatura et superior est futura, quantum apparet. Non enim alias proiecta gloria tanta, et nobilitate generis, atque opibus, ambiuisset adolescentulum chlamyde etiamnum indutum, et cui adhuc paedagogus sit opus. Itaque ii, qui sapiunt, ipsi tanquam alas mulierum praecidunt luxum ab opibus profectum, qui eas ita inanes facit et leues, vt saepe auolent. Alioqui praestat, aureis compedibus ligatum manere, (quod fiat in Aethiopia) quam diuitiis vxoriis. Hoc vero non dicis, aiebat Protogenes, quod inepte et ridicule Hesiodi praeceptum nos inuertimus? siquidem is dixit:

Tum

50. εἰ κρᾶσις] L. ἡ κρᾶσις. *Reiske.* Et ita etiam legi vult Xylander.

51. δοκοῦσαν] F. θέλουσαν. *Reiske.*

52. μειράκιον ἐκ χλαμύδος est *iuuenis a sumta praetexta recens. Reiske.*

53. τὰ περιττὰ χρήματα. Et sic quoque Salmas. *R.*

54. ἐκβεβαίους] Imo ἀβεβαίους. Cuius autem vocis locum obtineat κιλίους, non succurrit, neque qui exsarciantur reliqua. *Xylander.* F. χαυνότητας ἐμβεβαιοῦντα καὶ κιβδηλίας, ὑφ᾽ ὧν — *Reiske.*

55. μὲν ὦσι Ald.

56. βελτίω Ald.

57. τὸν Ἡσιόδου ἐκεῖνον λόγον. Propterea dicit ἐκεῖνον, quod celeber esset locus et disputationibus crebris agitatus. *Reiske.*

58. He-

Μήτε τριήκοντ' ὢν[58] ἐτέων μάλα πόλλ' ἀπολείπων,
Μήτ' ἐπιθεὶς μάλα πολλά· γάμος δέ τοι ὥριος οὗτος.
Ἡ δὲ γυνὴ τέτορ' ἡβώη[59], πέμπτῳ δὲ γαμοῖτο.

σχεδὸν ἡμεῖς οὗτοι[60] τοσούτοις γυναικὶ πρεσβυτέρᾳ, καθάπερ οἱ Φοίνικες, ἢ σῦκα[61] καὶ ἄωρον ἄνδρα περιάψωμεν· ἐρᾶται γὰρ αὐτοῦ νὴ Δία καὶ καίεται. τίς οὖν ὁ κωλύων ἐστὶ κωμάζειν ἐπὶ θύρας; ᾄδειν τὸ παρακλαυσίθυρον; ἀναδεῖν τὰ εἰκόνια; παγκρατιάζειν πρὸς τοὺς ἀντεραστάς; ταῦτα γὰρ ἐρωτικά. καὶ

Tum tibi coniugii mature foedus initur,
Cum triginta annos, vel paulo plusue minusue
Impleris vitae: quatuor quater, aut super vnum
Nata annos nubat. — —

Nos totidem fere maiori natu mulieri tanquam palmulas et ficus * et immaturum virum applicabimus. Amat, dices, eum, et vritur. Quid vero prohibet, quin comessatum ad fores eius ipsa eat, cantet carmen, quod a fletu ad ianuam vocatur paraklausithyrum, imaguncula sertis ornet, omni conatu cum riualibus decertet. Haec enim amatoria sunt, tum supercilium

58. Hesiodi versus ex ipso Hesiodo facile est corrigere, ἔργων versu 694. Ego quidem τριήκοντ' ὢν malim, quam, quod ibi legitur, τριηκόντων. *Xylander.*

59. ἡ βωὴ corrupte Ald. ἡβώοι Turn. et Bong.

60. F. σχεδὸν γὰρ ἡμεῖς ἔτεσι τοσούτοις. *Reiske.*

61. Quod asteriscus amissum significat, non habeo restituere. Φοίνικας quidem leg. et palmarum fructus, non Phoenices, accipio. Habeo, quod diuinarem, sed non fido. *Xylander.* F. ἢ Σύροι ὄμφακα καὶ ἄωρον ἄνδρα. Vt de puella coniugio nondum apta dicitur ὄμφαξ, ita non video, quare pariter de viro immaturo dici nequeat. Sed quia non constat, Phoenices et Syros consueuisse viros immaturos vetulis mulieribus copulare, ineunda est alia ratio. Num igitur οἱ Φοίνικας, ἢ συκᾶς, ζευγνύντες, ἀτέλειον καὶ ἄωρον — Colligantur enim palmarum et ficuum vtriusque sexus rami concipiendae fertilitatis ergo. Salmasius haec notauerat: [καθάπερ ἢ Φοίνικες, ἢ σῦκα, τῇ εἰρεσιώνῃ ἄωρον ἄνδρα. Sed haec alias] *Reiske.*

καθὸ αἴσθηται ὀφρὺς [62], καὶ παυσάσθω [63] τρυφῶσα, καὶ σχῆμα λαβοῦσα τῶν τοῦ πάθους οἰκείων [64]. εἰ δ' αἰσχύνεται καὶ σωφρονεῖ, κοσμίως οἴκοι καθήσθω περιμένουσα τοὺς μνωμένους καὶ σπουδάζοντας. ἐρᾶν δὲ φάσκουσαν γυναῖκα φυγεῖν τις ἂν ἔχοι καὶ βδελυχθείη, μή τι γε λάβοι γάμου ποιησάμενος ἀρχὴν τὴν τοιαύτην ἀκρασίαν. παυσαμένου δὲ τοῦ Πρωτογένους· Ὁρᾷς, (εἶπεν [65]) ὦ Ἀνθεμίων, ὅτι πάλιν κοινὴν ποιοῦσι τὴν ὑπόθεσιν καὶ τὸν λόγον, ἀναγκαῖον ἡμῖν τοῖς οὐκ ἀρνουμένοις, οὐδὲ φεύγειν [66] τοῦ περὶ γάμων ἔρωτος εἶναι χορευταῖς; Καὶ ναὶ μὰ Δία (εἶπεν ὁ Ἀνθεμίων) ἀμύνει διὰ πλειόνων νῦν αὐτοὺς ἐρᾶν. εἰ δὲ τῷ πλούτῳ βοηθήσων, ᾧ μάλιστα δεδίττεται Πεισίας ἡμᾶς. Τί δὲ (εἶπεν ὁ πατὴρ) οὐκ ἂν ἔγκλημα γένοιτο γυναικὸς, εἰ δι' ἔρωτα καὶ πλου-

lium demittatur, luxu abſtineat, et formam induat huic morbo conuenientem. Si vero pudet, et caſta eſt, domi deſideat modeſte, exſpectetque procos et ſtudia ambientium eius nuptias. Mulierem quidem amare profitentem quis non fugiat et abominetur, metuens, ne impudicitiam hanc faciat ſui matrimonii principium? Poſtquam loqui deſiit Protogenes: Videſne, inquit Daphnaeus, mi Anthemio, rurſum eos e cauſa propoſitum facere * neceſſe nobis, qui non negamus, neque fugere, qui coniugialis amoris in choro ſumus. Et profecto per Iouem, inquit Anthemio, defendit pluribus eos amare. Sed aduerſus obiectionem de diuitiis eſt agendum, qua maxime terret Piſias. Tum pater meus iſta dixit: Quid tandem non dabitur mulieri vitio, ſi propter amorem et diuitias Iſmeno-

62. καθὸ αἴσθηται ὀφρὺς] Forte ὀφρῦς αἰράτω, aut tale aliquid. Vult, eam ſimulare amantis contemtum, opinor. *Xylander.*

63. F. καὶ καθαιρεῖν τὰς ὀφρῦς, καὶ παύσασθαι τρυφῶσα. *Reiske.*

64. ἀνοικείων. Aut alias legend. καὶ σχῆμα φαίνεσθαι λαβοῦσα τῶν τοῦ πάθους οἰκείων. *Reiske.*

65. εἶπεν] Sed quis? Omiſſum nomen. *Reiske.*

66. F. φεύγουσιν. Sed quidnam ἀναγκαῖον? Hoc deſideratur. Multa iam huius libelli occurrerunt nobis ſalebroſa, quae, quod complanare nequiremus, praeterire neceſſe habuimus. *Reiske.*

67. τί

τον ἀποῤῥίψωμεν Ἰσμηνοδώραν· βαρεῖα γὰρ καὶ πλουσία. τί δὲ ἡ καλὴ καὶ νέα; τί δὲ ἡ[67] γένει σοβαρὰ καὶ ἔνδοξος; αἱ δὲ σώφρονες οὐδ' αὐστηρὸν καὶ κατεγρυπωμένον ἐπαχθὲς[68], καὶ δυσκαρτέρητον ἔχουσι, καὶ ποίνας καλοῦσιν αὐτὰς, καὶ τοῖς ἀνδράσιν ὀργιζομένας, ὅτι σωφρονοῦσιν. ἆρ' οὖν κράτιστον ἐξ ἀγορᾶς γαμεῖν Ἀβρότονόν τινα Θρῇσσαν, ἢ Βακχίδα Μιλησίαν ἔγγυον ἐπαγομένην δι' ὠνῆς κατεσσυμμάτων[69]; ἀλλὰ καὶ ταύταις ἴσμεν οὐκ ὀλίγους αἰσχι-

Iſmenodoram reiiciamus? Eſto enim imperioſa et diues. Quid formoſae et iuuenculae faciemus? quid nobilitate ſua ſuperbienti et illuſtri? Pudicae vero nihil auſterum, moleſtum. * * * et intolerabile habent. Ideo eas Poenas, ſiue ſupplicia, vocant, viris iratas, quando temperantes ſunt. Nonne igitur optimum eſt, e foro nuptum ducere Abrotonum aliquam Thracicam, aut Bacchidem Mileſiam, quae eo ipſo, quod emitur, ſpondeat ſe obedientem viro fore? Sed tamen et harum nonnullis nouimus viros turpiſſime ſeruiuiſſe? quan-
do

67. τί δὲ, εἰ καλή; *quid autem facitu opus eſſet, ſi formoſa et iuuenis eſſet?* τί δὲ, εἰ γένει — *Reiske.* Turn. Vulc. et Bong. ita dant: τί εἰ ἡ καλὴ καὶ νέα; τί εἰ ἡ γένει —

68. Hic permulta deeſſe apparet. *Xylander.* αἱ δὲ σώφρονες οὐδὲν αὐστηρὸν καὶ κατεῤῥυπωμένον καὶ ἐπαχθὲς καὶ δυσκαρτέρητον ἔχουσιν; *illae vxores* σώφρονες *dictae*, hoc eſt, *modeſtae*, *nihilne habent auſterum et ſordidum et graue et intolerabile in moribus?* οὐχὶ καὶ ἀπηνεῖς καλοῦσιν αὐτάς; *nonne acerbas eas appellant?* Salmaſius coniiciebat καὶ ποινάς. [Et ita etiam Xylander in verſione.] *Reiske.*

69. δ' ἰωνῆς κατεσσυμμάτων] Lego δι' ὠνῆς, exiſtimoque, ſententiam eſſe, emtitias eo ipſo, quia emtae ſint, mulieres, pignus ſecum obedientiae ferre, neque metuendum, ne ſe viris anteponant. [Ex Ald. et Baſ. affertur δι' ἰωνῆς. Alterutrum mendum typographicum edit. Francf. ſit, neceſſe eſt, aut δ' ἰωνῆς, aut δι' ἰωνῆς] Vox autem κατέσσυμμα κατάπτηξιν, ſeu ὑπόπτηξιν, ſignificat, mihi ſuſpecta. *Xylander.* F. ἔγγυον ἐπαγομένην, νὴ Δί', ὠνῆς καὶ συμβολαίων. *quae ſecum adducat ſponſorem contractae emtionis et venditionis tabularumque ideo conditarum. Reiske.*

στα δουλεύσαντας. αὐλητρίδες δὲ Σάμιαι καὶ ὀρχηστρίδες, Ἀριστονίκα, καὶ [70] τύμπανον ἔχουσα Οἰνάνθη καὶ Ἀγαθοκλία διαδήμασι βασιλέων ἐπέβησαν. ἡ δὲ Σύρα Σεμίραμις οἰκότριβος μὲν ἦν βασιλικοῦ θεράπαινα παλλακευομένη, Νίνου δὲ, τοῦ μεγάλου βασιλέως, ἐντυχόντος αὐτῇ καὶ στέρξαντος, οὕτως ἐκράτησε καὶ κατεφρόνησεν, ὥστ᾽ ἀξιῶσαι καὶ μίαν ἡμέραν αὐτὴν περιϊδεῖν ἐν τῷ θρόνῳ καθεζομένην, ἔχουσαν τὸ διάδημα καὶ χρηματίζουσαν. δόντος δ᾽ ἐκείνου, καὶ κελεύσαντος πάντας ὑπηρετεῖν, ὥσπερ αὐτῷ, καὶ πείθεσθαι, μετρίως ἐχρῆτο τοῖς πρώτοις ἐπιτάγμασι, πειρωμένη τῶν δορυφόρων· ἐπεὶ δὲ ἑώρα μηδὲν ἀντιλέγοντας, μηδ᾽ ὀκνοῦντας, ἐκέλευσε συλλαβεῖν τὸν Νίνον, εἶτα δῆσαι, τέλος δ᾽ ἀποκτεῖναι. πραχθέντων δὲ πάντων, ἐβασίλευσε τῆς Ἀσίας ἐπιφανῶς πολὺν χρόνον. ἡ δὲ Βελεστίη [71] πρὸς Διὸς οὐ βάρβαρον ἐξ ἀγορᾶς γύναιον, ἧς ἱερὰ καὶ

do etiam tibicinae Samiae et ſaltatrices, Ariſtonica, et tympanum gerens Oenanthe atque Agathoclia regiis diadematibus inſultauerunt. Semiramis Syra ancilla fuit famuli regii, regiſque pellex: quam cum Ninus, rex ille magnus, congreſſus dilexiſſet: adeo ſubegit eum atque contemſit mulier, vt poſtulauerit etiam, ab eo concedi ſibi, vti per vnum diem ipſa in ſolio regio ſederet, daretque mandata. Quod vbi rex dedit, imperauitque vniuerſis, vt Semiramidi perinde, atque ſibi, obtemperarent et iuſſa capeſſerent: principio ea ſtipatorum pertentans animos moderate quaedam iuſſit: at poſtquam vidit, eos nihil refragari, alacriterque obire mandata, capere eos Ninum, mox vincire, tandem necare iuſſit. Quibus factis, ipſa regnum Aſiae ſplendide per multos annos geſſit. Beleſtia vero, dii boni, nonne barbara et emta mulier fuit? cuius

70. F. καὶ ὀρχηστρίδες Ἀριστονίκαι, καὶ τύμπανον — Ignota tamen mihi Ariſtonica ſaltatrix, quae regem amore ſui perculſum et captum tenuerit. De Oenantha et Agathoclea v. Polyb. excerpt. L. XV. *Reiske.*

71. Hic videntur verba traiecta eſſe. Beleſtia apud Athenaeum lib. 13. Biliſticha vocatur, Ptolemaeoque Philadelpho tribuitur. *Xylander.*

72. ἐπι-

ναοὺς Ἀλεξανδρεῖς ἔχουσιν· ἐπιγράψαντος [72] δι' ἔρωτα τοῦ βασιλέως, καὶ [73] Ἀφροδίτης Βελεστικῆς; ἡ δὲ σύνναος μὲν ἐνταῦθα καὶ συνίερος τοῦ Ἔρωτος ἐν Δελφοῖς, κατάχρυσος δ' ἑστῶσα μετὰ τῶν βασιλέων καὶ βασιλειῶν, ποίᾳ προικὶ τῶν ἐραστῶν ἐκράτησεν; ἀλλ' ὥσπερ ἐκεῖνοι δι' ἀσθένειαν ἑαυτῶν καὶ μαλακίαν ἔλαθον γενόμενοι λεία [74] γυναικῶν, οὕτω πάλιν ἄδοξοι καὶ πένητες ἕτεροι πλουσίαις γυναιξὶ καὶ λαμπραῖς συνελθόντες, οὐ διεφθάρησαν, οὐδ' ὑφῆκάν τι τοῦ φρονήματος, ἀλλὰ τιμώμενοι καὶ κρατοῦντες μετ' εὐνοίας συγκατεβίωσαν. ὁ δὲ συστέλλων τὴν γυναῖκα, καὶ συνάγων εἰς μικρὸν, ὥσπερ δακτύλιον, ἴχνος [75], ὡς μὴ παραῤῥυῇ [76] δεδιὼς, ὅμοιός ἐστι τοῖς ἀποκείρουσι τὰς ἵππους, εἶτα

cuius templa et fana Alexandrini habent, Veneris Beleſtiae nomine, ob amorem rege id permittente. Quae vero hic Delphis communi cum Cupidine templo et ſacris fruitur, aureaque ſtat iuxta reges et reginas, Phryne, quanam dote ſuos ſubegit amatores? Verum ſicut iſti ob ſuam imbecillitatem et mollitiem imprudentes mulierum praeda ſunt facti: ita rurſum alii ignobiles atque pauperes, ductis diuitibus ſplendidiſque vxoribus, corrupti non ſunt, neque de animi magnitudine quicquam dimiſerunt, ſed honorati et imperantes ipſi amice cum iis vixere. Qui vero vxorem in arctum cogit et comprimit, veluti annulum digito ob gracilitatem alias delapſurum: ſimilis eſt eorum, qui equas tondent, et deinde ad

72. ἐπιτρέψαντος Baſ. ἐπιτράψαντος mendoſe et ambigue Ald.

73. καὶ delend. In ſequentibus Genitiuis ſubauditur τοῦτο ἱερόν ἐστι. *Reiske.* Pro καὶ Ald. et Baſ. dant ἢ.

74. Inter γενόμενοι et λεία eſt cum lacuna aſteriſcus, vtrumque tollendum puto, et nihil deeſſe. Phryne deſpoliauit Graecos, et tropaeum illorum impudicitiae ſuas ſtatuas et anathema Delphis fixit, vt Crates dicebat, ſicut in libro de oraculis Pythiae ſolutis Plutarchus perhibet, qui locus hunc explicat. Res eſt nota: et meminit Pauſanias Phocicis. Cur ergo non dicerentur ita foede mulieroſi homines λεία γυναικῶν? *Xylander.*

75. ἴχνος ſuſpectum. Etiam redundat ὡς. *Reiske.*

76. ὢν μὴ περιῤῥυῇ Ald. et Baſ.

πρὸς ποταμὸν καὶ λίμνην ἄγουσι. καθορῶσαν γὰρ ἑκάστην τὴν εἰκόνα τῆς ὄψεως ἀκαλλῆ καὶ ἄμορφον, ἀφιέναι τὰ φρυάγματα [77] λέγεται, καὶ προσδέχεσθαι τὰς τῶν ὄνων ἐπιβάσεις. πλοῦτον δὲ γυναικὸς αἱρεῖσθαι μὲν πρὸ ἀρετῆς, ἢ γένους, ἀφιλότιμον καὶ ἀνελεύθερον· ἀρετῇ δὲ καὶ γένει προσόντα φεύγειν, ἀβέλτερον. ὁ μὲν γὰρ Ἀντίγονος ὠχυρωμένῳ [78] τὴν Μουνυχίαν τῷ φρουροῦντι γράφων ἐκέλευε [79] ποιεῖν μὴ μόνον τὸν κλοιὸν ἰσχυρὸν, ἀλλὰ καὶ τὸν κύνα λεπτὸν, ὅπως ὑφαιρῇ τὰς εὐπορίας τῶν Ἀθηναίων· ἀνδρὶ δὲ πλουσίας, ἢ καλῆς, οὐ προσήκει μηδὲ τὴν γυναῖκα ποιεῖν ἄμορφον, ἢ πενιχρὰν, ἀλλ' ἑαυτὸν ἐγκρατείᾳ καὶ φρονήσει, καὶ τῷ μηθὲν ἐκπεπλῆχθαι τῶν περὶ ἐκείνην, ἴσον παρέχειν καὶ ἀδούλωτον· ὥσπερ ἐπὶ ζυγοῦ ῥοπὴν τῷ ἤθει προστιθέντα καὶ βάρος, ὑφ' οὗ κρατεῖται καὶ ἄγεται, καὶ ὡς ἅμα [80] συμφερόντως. καὶ μὴν ἡλικίᾳ γε πρὸς γάμον καὶ ὥρα τὸ τίκτειν ἔχουσα καὶ τὸ γεννᾶν εὐάρμοστός ἐστιν· ἀκμάζειν δὲ τὴν γυναῖκα πυνθάνομαι. καὶ ἅμα τῷ

ad fluuium, vel lacum, adducunt. Nam ſuam formam conſpicientes foedatam, ferociam dicuntur amittere, ac pati porro ab aſinis ſe conſcendi. Equidem illiberale eſt, diuitias vxoris virtute, aut genere, antiquiores ducere: iunctas autem his rebus auerſari, ſtultum. Antigonus praefecto muniendae Munychiae ſcribens, iubebat non modo millum facere validum, ſed et ipſum canem macerare: nimirum vt Athenienſium opes attereret. At marito diuitis, vel formoſae, mulieris non conuenit, vt eam deformem pauperemue redigat: ſed vt ſe ipſum continentia ac prudentia, nihilque eorum, quae vxor habet, ſtupendo aequalem ei, ſuique iuris praeſtet, moribuſque ſuis veluti in trutina pondus momentumque ſibi paret, quo vxorem deprimat et ſibi obtemperantem habeat: et vt ſimul vtiliter * Quinetiam aetate Iſmenodora ad nuptias idonea eſt, vt quae parere poſſit. Audio enim, in ipſo eam nunc aetatis vigore eſſe. Simulque ad Piſiam arridens:

77. φριμάγματα Ald.

78. ὠχυρωμένην. *Reiske.*

79. ἐκέλευε ex hoc verſu in proximum deferendum, vt ſit: γράφων ποιεῖν — λεπτὸν, ἐκέλευεν, ὅπως ὑφαιρῇ. Magis tamen Graecum eſſet ἐκέλευεν ὑφαιρεῖν. *Reiske.*

80. ἄγεται καλῶς ἅμα καὶ συμφερόντως. *Reiske.*

81. δυσ-

Πεισίᾳ προσμειδιάσας· Οὐδενὸς γὰρ (ἔφη) τῶν ἀντεραςῶν πρεσβυτέρα, ἐδ᾽ ἔχει πολιάς, ὥσπερ ἔνιοι τῶν Βάκχωνι προσαναχρωννυμένων. εἰ δὲ ἔτοι καθ᾽ ὥραν ὁμιλἔσι, τί κωλύει κἀκείνην ἐπιμεληθῆναι τἔ νεανίσκε βέλτιον ἡστινοσἔν νέας; δύσμικτα γὰρ τὰ νέα καὶ δυσκέρατα [81], καὶ μόλις ἐν χρόνῳ πολλῷ τὸ φρύαγμα καὶ τὴν ὕβριν ἀφίησιν, ἐν ἀρχῇ δὲ κυμαίνει καὶ ζυγομαχεῖ, καὶ μᾶλλον ἂν ἔρως ἐγγένηται· καὶ καθάπερ πνεῦμα, κυβερνήτε μὴ παρόντος, ἐτάραξε καὶ συνέχεε τὸν γάμον ἔτ᾽ ἄρχειν δυναμένων, ἔτ᾽ ἄρχεσθαι βελομένων. εἰ δ᾽ ἄρχει βρέφες μὲν ἡ τίτθη, καὶ παιδὸς ὁ διδάσκαλος, ἐφήβε δὲ γυμνασίαρχος, ἐραςὴς δὲ μειρακίου, γενομένε δ᾽ ἐν ἡλικίᾳ νόμος καὶ ςρατηγὸς, ἐδεὶς δ᾽ ἄναρκτος, ἐδ᾽ αὐτοτελής, τί δεινὸν, εἰ γυνὴ νἔν ἔχεσα πρεσβυτέρα κυβερνήσει νέε βίον ἀνδρός· ὠφέλιμος μὲν ἔσα τῷ φρονεῖν μᾶλλον, ἡδεῖα δὲ τῷ φιλεῖν καὶ προσηνής; τὸ δὲ ὅλον (ἔφη) καὶ τὸν Ἡρακλέα Βοιωτὲς ὄντας ἔδει σέβεσθαι, καὶ μὴ δυσχεραίνειν τῷ παρ᾽ ἡλικίαν τἔ γάμε, γινώσκοντας, ὅτι κἀκεῖνος τὴν ἑαυτἔ γυναῖκα,

ridens: Nullo enim, aiebat, riualium grandior natu eſt, neque canos habet, vt nonnulli eorum, qui Bacchonem adſectantur: quorum ſi tempeſtiua habetur conſuetudo, quid impedit, quin ipſa quoque adoleſcentem tractare poſſit melius, quam quaeuis iuuencula? Difficulter enim commiſcentur iuuenes, et vix longo temporis decurſu ferociam libidinemque exuunt: initio aeſtuant et iugum detrectant, maxime autem, ſi quis amor exſiſtat, is, ſicut ventus, gubernatore abſente, nauim, facile matrimonium conturbat atque confundit, cum iuuenes inuicem regere et parere non poſſint. Iam ſi nutrix infantem, puerum magiſter, ephebum gymnaſii praefectus, amator amaſium, adultum lex et praetor regit, ac nemo ſui prorſus iuris et omnis imperii immunis eſt: quid mali habet res, ſi cordata mulier aetate minoris mariti iuuenis gubernet vitam: vtilis quia prudentia eum ſuperat, ſuauis autem et grata amando futura? In ſumma vero venerari nos, qui Boeoti ſumus, Herculem decet, et matrimonio aetate inaequalium non eſſe iniquos: cum ſciamus, hunc Megaram, vxorem ſuam,

81. δύσκρατα. *Reiske.*

82. τἔ]

Μεγάραν, Ἰολάῳ συνῴκισεν ἑκκαιδεκαέτει τότε ὄντι τρία καὶ τριάκοντα ἔτη τότε γεγενημένην. τοιούτων λόγων, ὁ πατὴρ ἔφη, παρόντων αὐτοῖς, ἐλθεῖν τοῦ[82] Πεισία ἑταῖρον ἐκ πόλεως ἵππῳ θέοντα, πρᾶγμα θαυμαστὸν ἀπαγγέλλοντα τετολμημένον. ἡ γὰρ Ἰσμηνοδώρα αὐτὸν μὲν (ὡς ἔοικεν) οὐκ ἀηδῶς ἔχειν οἰομένη τὸν Βάκχωνα πρὸς τὸν γάμον, αἰσχύνεσθαι δὲ τοὺς ἀποτρέποντας, ἔγνω μὴ προέσθαι τὸ μειράκιον. τῶν οὖν φίλων τοὺς μάλιστα τοῖς βίοις νεαροὺς καὶ συνερῶντας αὐτῇ καὶ τῶν γυναικῶν τὰς συνήθεις μεταπεμψαμένη καὶ συγκροτήσασα, παρεφύλαττε τὴν ὥραν, ἣν ὁ Βάκχων εἶχεν[83] ἀπιὼν εἰς παλαίστραν παρὰ τὴν οἰκίαν αὐτῆς παρεξιέναι κοσμίως. ὡς οὖν τότε προσῄει[84] μετὰ δυοῖν, ἢ τριῶν, ἀληλιμμένος, αὐτὴ μὲν ἐπὶ τὰς θύρας ἀπήντησεν ἡ Ἰσμηνοδώρα, καὶ τῆς χλαμύδος ἔθιγε μόνον· οἱ δὲ φίλοι καλὸν καλῶς ἐν τῇ χλαμύδι καὶ τῇ διβολίᾳ[85] συναρπάσαντες, εἰς τὴν οἰκίαν παρήνεγκαν ἀθρόοι, καὶ τὰς θύρας εὐθὺς ἀπέκλεισαν.

ſuam, annos natam XXXIII Iolao nuptum dediſſe, annum tunc agenti ſextum ſupra decimum. Dum haec illi inter ſe colloquuntur, Piſiae ſocius (ſic enim narrabat pater) equo citato ex vrbe venit, mirum renuncians audaxque facinus. Etenim Iſmenodora exiſtimans, vt erat probabile, ipſum Bacchonem neutiquam a nuptiis abhorrere, tantum eos vereri, qui dehortabantur: ſtatuerat adoleſcentem non dimittere. Itaque accitis, qui amicorum maxime erant audaces, eiuſque amori fauebant, et mulieribus familiaribus, re cum iis compoſita, horam exſpectauit, qua Baccho erat in palaeſtram praeter domum ipſius iturus. Qui vt eo venit vnctus, duobus, aut tribus comitantibus, ipſa ſub fores ei occurrit Iſmenodora, ac chlamydem modo eius attigit, amici autem formoſum iſtum pulchre in chlamyde ipſa et laena arreptum frequentes intra domum pertulerunt, ſtatimque fores occluſerunt.

82. τοῦ] F. τῷ. *Reiske.*

83. εἶχεν] F. εἰώθεν. Si κοσμίως abeſſet, poſſet vulgata ſeruari. *qua neceſſe erat ipſi praeterire. Reiske.*

84. προσήκει Ald. et Baſ.

85. διβολίδι. Veſtis genus erat δίβολος et διβολὶς ſic dicta, ſeu quod duplicata eſſet, ſeu quod gemini coloris, vel ſtriata. *Reiske.*

86. πι·

ἅμα δὲ αἱ μὲν γυναῖκες ἔνδον αὐτοῦ τὸ χλαμύδιον ἀφαρπάσασαι περιέβαλον ἱμάτιον νυμφικόν· οἰκέται δὲ περικύκλῳ [86] δραμόντες, ἀνέστεφον ἐλαίᾳ καὶ δάφνῃ τὰς θύρας οὐ μόνον τὰς τῆς Ἰσμηνοδώρας, ἀλλὰ καὶ τὰς τοῦ Βάκχωνος· ἡ δ᾽ αὐλητρὶς αὐλοῦσα διεξῆλθε τὸν στενωπόν. τῶν δὲ Θεσπιέων καὶ τῶν ξένων οἱ μὲν ἐγέλων, οἱ δ᾽ ἠγανάκτουν, καὶ τοὺς γυμνασιάρχους παρώξυνον. ἄρχουσι γὰρ ἰσχυρῶς τῶν ἐφήβων, καὶ προσέχουσι τὸν νοῦν σφόδρα τοῖς ὑπ᾽ αὐτῶν πραττομένοις. ἦν δὲ λόγος οὐδεὶς τῶν ἀγωνιζομένων, ἀλλ᾽ ἀφέντες τὸ θέατρον ἐπὶ τῶν θυρῶν τῆς Ἰσμηνοδώρας, ἐν λόγοις ἦσαν καὶ φιλονεικίαις πρὸς ἀλλήλους. ὡς οὖν ὁ τοῦ Πεισίου φίλος ὥσπερ ἐν πολέμῳ προσελάσας [87] τὸν ἵππον αὐτὸ τοῦτο τεταραγμένως εἶπεν, ὅτι Βάκχωνα ἥρπασεν Ἰσμηνοδώρα, τὸν μὲν Ζεύξιππον ὁ πατὴρ ἔφη γελάσαι καὶ εἰπεῖν, ἅτε δὴ καὶ φιλευριπίδην ὄντα·

Πλούτῳ χλιδῶσα, θνητὰ δὲ [88], γύναι, φρονεῖς.

runt. Simul et mulieres intus Bacchoni chlamydem deripuerunt, et nuptialem iniecerunt veſtem. Serui autem circumcurſitantes olea lauroque fores non Iſmenodorae modo, ſed Bacchonis etiam, redimiuerunt: et tibicina canens per vicum transiuit: Theſpienſium vero et hoſpitum alii riſere, alii indignati ſunt, ac gymnaſio praefectos inſtigauerunt, quorum eſt validum in ephebos imperium, et valde diligenter attendunt eorum facta. Sed qui certabant, nihil iſtos morati, theatro relicto, ad fores Iſmenodorae accurrerunt, ibique inter ſe collocuti et altercati ſunt. Poſtquam ergo Piſiae amicus tanquam in bello aduenit concitati equi curſu, idque ipſum perturbate renunciauit, raptum eſſe ab Iſmenodora Bacchonem: Zeuxippum aiebat pater riſiſſe, vtque erat Euripidis ſtudioſus, verſum hunc pronunciaſſe:

Luxurians opibus more hominum mulier agit.

Piſiam

86. περὶ κύκλῳ, duobus vocabulis, per tmeſin ſic dixit pro κύκλῳ περιδραμόντες. *Reiske.*

87. προσελάσαι Ald.

88. δὲ verſus non tolerat: et φρονεῖς, niſi interrogatiue legas, ſenſui videtur repugnare. δὴ ac φρονεῖ malim. *Xylander.* δὲ] L. δή. ob metrum. Et ſic quoque Salmaſius. *humana inſtituis*, id eſt agis non laudanda quidem, attamen ab humana imbecillitate non aliena. Alias cogitari poſſet δεινὰ δή. *Reiske.*

 89. ἡ

τὸν δὲ Πεισίαν ἀναπηδήσαντα βοᾶν· Ὦ θεοὶ, τί πέρας ἔσαι τῆς ἀνατρεπέσης τὴν πόλιν ἡμῶν ἐλευθερίας; ἤδη γὰρ εἰς ἀνομίαν τὰ πράγματα διὰ τῆς αὐτονομίας βαδίζει. καίτοι γελοῖον ἴσως ἀγανακτεῖν περὶ νόμων καὶ δικαίων. ἡ γὰρ φύσις παρανομεῖται γυναικοκρατουμένη. τί τοιῦτον ἡ Λῆμνος [89]; ἴωμεν ἡμεῖς, ἴωμεν, (εἶπεν) ὅπως καὶ τὸ γυμνάσιον ταῖς γυναιξὶ παραδῶμεν καὶ τὸ βουλευτήριον, εἰ παντάπασιν ἡ πόλις ἐκνενεύρισαι. προάγοντος οὖν τοῦ Πεισίου, ὁ μὲν Πρωτογένης οὐκ ἀπελείπετο, τὰ μὲν συναγανακτῶν, τὰ δὲ πραΰνων ἐκεῖνον. ὁ δ' Ἀνθεμίων· Νεανικὸν μὲν (ἔφη) τὸ τόλμημα, καὶ Λήμνιον ὡς ἀληθῶς· αὐτοὶ γὰρ ἴσμεν σφόδρα ἐρώσης γυναικός [90]. καὶ ὁ Σώκλαρος ὑπομειδιῶν· Οἴει γὰρ, ἁρπαγὴν (ἔφη) γεγονέναι καὶ βιασμὸν, οὐκ ἀπολόγημα καὶ στρατήγημα τοῦ νεανίσκου νοῦν ἔχοντος, ὅτι τὰς τῶν ἐραστῶν ἀγκάλας διαφυγὼν ἐξηυτομόληκεν εἰς χεῖρας καλῆς καὶ πλουσίας γυναικός; Μὴ λέγε ταῦτα, εἶπεν, ὦ Σώκλαρε, μηδ' ὑπονόει ἐπὶ Βάκχωνος, ὁ Ἀνθεμίων. καὶ εἰ μὴ φύσει τὸν τρόπον ἁπλοῦς ἦν καὶ

Pisiam vero exsilientem clamasse: Proh deum fidem, quis finis erit euertentis ciuitatem nostram licentiae? Iam enim libertas nostra in violationem legum excidit. Quanquam ridiculum fortasse est, ob leges et ius indignari, cum ipsi naturae vis fiat, iniuste sub mulierum redactae imperium. Quid Lemnus tale habuit? Eamus nos, eamus, vt gymnasium quoque et curiam mulieribus tradamus, si omnino eneruata est ciuitas. Ergo praeeuntem Pisiam Protogenes comitatus est, partim socius indignationis, partim eum demitigans. Anthemion autem: Audax profecto, inquit, facinus hoc est, et re vera Lemnium. Ipsi enim nouimus vehementem mulieris amorem. Tum renidens Soclarus: Putas vero, inquit, raptionem vimque factam esse, non defensionem et callidum artificium astuti adolescentis, qui ex vlnis amatorum profugerit in manus pulchrae et formosae vxoris. Noli haec, aiebat Anthemion, dicere, aut suspicari, de Bacchone: qui etiamsi non fuisset natura simplex et candidus, tamen me hoc non

89. ἡ Λῆμνος] scil. ἤνεγκε, vel ἔδειξε. *Reiske.*

90. Aut ἴσμεν σφόδρα ἐρῶσαν τὴν γυναῖκα, aut σύνισμεν σφόδρα ἐρώσῃ τῇ γυναικί. *Reiske.*

ἀφελὴς, ἐμὲ γοῦν ἀπεκρύψατο τῶν τελῶν[91] μεταδιδοὺς ἁπάντων, ἔν τε τούτοις ὁρῶν προθυμότατον ὄντα τῆς Ἰσμηνοδώρας βοηθόν. ἔρωτι δὲ μάχεσθαι χαλεπὸν, οὐ θυμῷ, καθ' Ἡράκλειτον. ὅ τι γὰρ ἂν θελήσῃ, καὶ ψυχῆς ὠνεῖται, καὶ χρημάτων, καὶ δόξης. ἐπεὶ τί κοσμιώτερον Ἰσμηνοδώρας ἐν τῇ πόλει; πότε δ' εἰσῆλθεν ἢ λόγος αἰσχρὸς, ἢ πράξεως ὑπόνοια φαύλης ἔθιγε τῆς οἰκίας; ἀλλ' ἔοικε θεία τις ὄντως εἰληφέναι τὴν[92] ἄνθρωπον ἐπίνοια, καὶ κρείττων ἀνθρωπίνου λογισμοῦ. καὶ ὁ Πεμπτίδιος ἐπιγελάσας· Ἀμέλει καὶ σωματικός τις (ἔφη) νόσος ἐστὶν, ἣν ἱερὰν καλοῦσιν. οὐδὲν οὖν ἄτοπον, εἰ καὶ ψυχῆς τὸ μανικώτατον πάθος καὶ μέγιστον, ἱερὸν καὶ θεῖον ἔνιοι προσαγορεύουσιν. εἶτα, ὥσπερ ἐν Αἰγύπτῳ ποτὲ γείτονας ἑώρων δύο διαμφισβητοῦντας, ὄφεως προσερπύσαντος εἰς τὴν ὁδὸν, ἀμφοτέρων μὲν ἀγαθὸν δαίμονα καλούντων, ἑκατέρου δ' ἔχειν ἀξιοῦντος, ὡς ἴδιον· οὕτως ὁρῶν ὑμῶν ἄρτι τοὺς μὲν εἰς τὴν ἀνδρωνῖτιν ἕλκοντας τὸν ἔρωτα, τοὺς δ' εἰς τὴν γυναικωνῖτιν, ὑπερφυὲς[93]

non celaſſet: cui et alia ſua arcana credebat omnia, et ſciebat, me hac in re promtiſſimum eſſe Iſmenodorae adiutorem. Amori autem (non irae, vt aiebat Heracletus) repugnare difficile eſt: qui, quod cupit, vel vita, vel pecunia, vel fama, redimit. Nam quid modeſtius Iſmenodora in vrbe fuit? quando aut turpis de ea ſermo, aut ſuſpicio facti inhoneſti de eius domo incidit? Sed videtur profecto diuino aliquo inſtinctu, qui humanam excedat rationem, impulſa fuiſſe. Ibi Pemptides arridens: Nimirum, aiebat, corporis quidam eſt morbus, qui ſacer dicitur: vt abſurdum non ſit, morbum animi furioſiſſimum et maximum a quibuſdam ſacrum et diuinum appellari. Caeterum ſicut in Aegypto aliquando vidi vicinos duos litigantes, cum ſerpens arrepſiſſet, ambos eum bonum genium vocare, ita quidem, vt ſibi eum vterque vindicaret: ita non ſum miratus, amorem, ingens ac diuinum bonum, a veſtrum aliis in virorum conclauia, ab aliis in gynaeceum

91. Lege ita hoc membrum: καὶ γὰρ εἰ καὶ μὴ Φ. etc. ἐμὲ γοῦν οὐκ ἂν ἀπεκρύψατο, τῶν τε ἄλλων μεταδιδοὺς: ita omnia erunt plana. *Xylander.* ἐμὲ γοῦν οὐκ ἂν ἀπεκρύψατο, τῶν τε ἄλλων μεταδιδούς. *R.*

92. τὸν Ald.

93. ὡς ὑπερφυὲς. *Reiske.*

καὶ θεῖον ἀγαθὸν, οὐκ ἐθαύμαζον· ἐπεὶ τηλικαύτην δύναμιν ἔσχε καὶ τιμὴν τὸ πάθος; οἷς ἦν προσῆκον ἐξελαύνειν αὐτὸ πανταχόθεν, καὶ κολούειν ὑπὸ τούτων 94 αὐξανόμενον καὶ σεμνυνόμενον. ἄρτι μὲν οὖν ἡσυχίαν ἦγον· ἐν γὰρ ἰδίοις μᾶλλον, ἢ κοινοῖς, ἑώρων τὴν ἀμφισβήτησιν οὖσαν. νυνὶ δ' ἀπηλλαγμένος Πεισίου, ἡδέως ἂν ὑμῶν ἀκούσαιμι, πρὸς τί βλέψαντες ἀπεφήναντο τὸν ἔρωτα θεὸν οἱ πρῶτοι τοῦτο λέξαντες. παυσαμένου δὲ τοῦ Πεμπτιδίου, καὶ τοῦ πατρὸς ἀρξαμένου τι περὶ τούτων λέγειν, ἕτερος ἧκεν ἐκ πόλεως, τὸν Ἀνθεμίωνα μεταπεμπομένης τῆς Ἰσμηνοδώρας. ἐπέτεινε γὰρ ἡ ταραχὴ, καὶ τῶν γυμνασιαρχῶν ἦν διαφορὰ, τοῦ μὲν οἰομένου, δεῖν τὸν Βάκχωνα ἀπαιτεῖν, τοῦ δὲ πολυπραγμονεῖν οὐκ ἐῶντος. ὁ μὲν οὖν Ἀνθεμίων ἀναστὰς ἐβάδιζεν, ὁ δὲ πατὴρ τὸν Πεμπτίδην 95 ὀνομαστὶ προσαγορεύσας· Μεγάλου μοι δοκεῖς ἅπτεσθαι (εἶπεν) καὶ παραβόλου πράγματος, ὦ Πεμπτίδη, μᾶλλον δὲ ὅλως τὰ ἀκίνητα κινεῖν τῆς περὶ θεῶν δόξης, ἣν ἔχομεν, περὶ ἑκάστου λόγον ἀπαιτῶν καὶ ἀπόδειξιν. ἀρκεῖ γὰρ ἡ

naeceum trahi: quando tanta vis, tantus honor eſt amori, vt, a quibus omnino expelli debebat et opprimi, ii eum amplificent atque praedicent. Et adhuc quidem me continui, quod de re propria magis, quam communi, videbam eſſe diſceptationem. Nunc autem, Piſia digreſſo, libenter e vobis audivero, quonam reſpexerint ii, qui primi nomen dei Amori fecerunt. Poſtquam conticuit Pemptides, et pater coepit aliquid de hac re dicere, alius ex vrbe venit, qui verbis Iſmenodorae Anthemionem accerſeret. Nam tumultus creſcebat, et gymnaſii praefectis inter ſe non conueniebat, cum alter repoſcendum Bacchonem cenſeret, alter negotio non neceſſario ſuperſedendum duceret. Proinde ſurrexit Anthemion, et abiit. Pater autem Pemptidem nominatim alloquens: Videre, inquit, rem mihi tentare magnam, audaxque facinus, atque adeo immobilia, quod dicitur, mouere, cauſam poſtulans reddi ac demonſtrari noſtrarum de diis opinionum. Suffi-

94. F. τούτων ὀρῶν αὐξανόμενον. *Reiske.*

95. Putes, Πεμπτίδιον exarandum eſſe; verum terminatio ης et ιος idem valet, atque promiſcue vſurpatur. *R.*

96. Le-

πάτριος καὶ παλαιὰ πίστις, ἧς οὐκ ἔστιν εἰπεῖν, οὐδ' ἀνευρεῖν, τεκμήριον ἐναργέστερον. οὐ [96] δι' ἄκρας τὸ σοφὸν εὕρηται φρενὸς, ἀλλ' ἕδρα τις καὶ βάσις ὑφεστῶσα κοινὴ πρὸς εὐσέβειαν, ἐὰν ἐφ' [97] ἑνὸς ταράττηται καὶ σαλεύηται τὸ βέβαιον αὐτῆς καὶ νενομισμένον, ἐπισφαλὴς γίνεται πᾶσι καὶ ὑπόπτιος [98]. ἀκούεις δὲ δήπου τὸν Εὐριπίδην, ὡς ἐθορυβήθη ποιησάμενος ἀρχὴν τῆς Μελανίππης [99]· Ζεὺς γὰρ οἶδα πλὴν ἐγὼ, μεταλαβὼν δι' ἔχθρον ἄλλον ἐθάῤῥει, ὡς ἔοικε, τῷ δράματι [100] γεγραμμένῳ πανηγυρικῶς καὶ περιττῶς, ἤλλαξε [1] τὸν στί-

Sufficit enim antiqua et a maioribus ad nos propagata persuasio, qua nullum euidentius inueniri potest argumentum.

Neque enim scientiam hanc mens callida repperit:

sed fundamentum quoddam et basis pietati communis est posita: cuius si vno in loco labefactetur stabilitas et certitudo, reliqua omnia ruinam minabuntur. Audiuisti haud dubie, quo tumultu exceptus fuerit Euripides, cum hoc fecisset Melanippae principium:

Iupiter, sed haud noui, nunc mutatus mihi
Inimicus est. — —

Et quidem fidebat auctor tragoediae, diligentissime et ad publicos conuentus accommodate scriptae. Mutauit tamen versum, isque nunc sic legitur:

Qui

96. Lego οὐ γὰρ δι' ἄκρας, neque dubito, senarium esse iambicum. *Xylander.* Et ita etiam legi vult Cl. Reiskius.

97. ὑφ' ἑνός. *Reiske.*

98. ὕποπτος. *Reiske.*

99. Μελανίππης] Hanc tragoediam praeter Stobaeum et Athenaeum citant hoc nomine ipso (non vt apud Stobaeum alicubi vitiose *Menalippe* legitur.) Diodorus Siculus initio primi, interpres Aristophanis, alii. Sed versus, quos deinde emendarit Euripides, deprauati sunt. Credo, ita scriptum fuisse: Ζεὺς, οὐ γὰρ οἶδα, πλὴν ἔγωγε μεταλαβὰν Δί' ἐχθρὸν - - - καίτοι ἄλλως ἐθάῤῥει, vt prioribus versibus in dubium vocauerit Iouem, suum inimicum. *Xylander.*

100. F. Ζεὺς (καὶ γὰρ [vel εὖ γὰρ] οἶδα τὴν ἀλήθειαν ἐγώ.) μεταλαβὼν δεῖ ἐχθρὸν ἄλλον ἐξ ἄλλου οὐκέτ' ἐθάῤῥει τῷ δράματι, καίτοι τἄλλα γεγραμμένῳ — *Reiske.*

1. ἤλλαξε δὲ τὸν στίχον. *quia vero alium ex alio inimicum adipiscebatur,* propter id dictum arrogans visum, *non amplius audebat, vt credibile est,*

χον, ὡς νῦν γέγραπται· Ζεὺς, ὡς λέλεκται τῆς ἀληθείας ὕπο. τί οὖν διαφέρει τὴν περὶ τοῦ Διὸς δόξαν, ἢ τῆς Ἀθηνᾶς, ἢ τοῦ Ἔρωτος, εἰς ἀμφιβολίαν τῷ λόγῳ θέσθαι, ἢ καὶ ἄδηλον [2]; οὐ γὰρ νῦν αἰτεῖ πρῶτον βωμὸν ὁ Ἔρως καὶ θυσίαν, οὐδ' ἔπηλυς ἔκ τινος βαρβαρικῆς δεισιδαιμονίας, ὥσπερ Ἄτται [3] τινὲς καὶ Ἀδωναῖοι [4] λεγόμενοι δι' ἀνδρογύνων καὶ γυναικῶν παραδύεται, καὶ κρύφα τιμὰς [5] οὐ προσηκούσας καρπούμενος, ὥστε παρεισγραφῆς δίκην φεύγειν καὶ νοθείας τῆς ἐν θεοῖς. ἀλλ' ὅταν Ἐμπεδοκλέους ἀκούσῃς λέγοντος, ὦ ἑταῖρε·

Καὶ φιλότης [6] ἐν τοῖς ἴση μῆκός τε πλάτος τε,

Qui dictus est a veritate Iuppiter.

Neque vero refert, vtrum de Ioue, vel Minerua, an vero de Amore quae perhibentur, in dubium voces. Non enim nunc primum aram et hostiam Cupido exigit, neque ab aliqua barbarica superstitione aduena est, sicut Attae quidam et Adonaei qui dicuntur, ab semimaribus et mulieribus introductus, vt libidine quadam inconuenienti fruatur, et merito tanquam spurius inter deos ad caussam dicendam citetur. Enimuero Empedoclea ista legens, amice:

Est in eis et Amor, plane, quam caetera, longus,

Quam-

est, versum hunc sic producere in scenam, quamuis alias fabula splendide esset scripta. Tractauit hunc locum quoque Theodor. Canter. Var. Lect. I. *Reiske.*

2. ἄδηλον suspectum. Videtur aliquid deesse. *Reiske.*

3. Ἄττυες. *Reiske.*

4. Attas et Adonaeos videtur dicere Cybeles et Veneris amasios, a barbaris in Graeciam delatos. *Xylander.*

5. κρύφα τινὰς Ald. τρύφας (sic) τινὰς Bas. vnde Xylander vertit *libidine quadam.*

6. Hic Empedoclis versus asterisco notatus, integer facile fiet sic:

Καὶ Φιλότης ἐν τοῖσιν, ἴση μῆκός τε πλάτος τε
Τὴν σὺ νόῳ, etc.

Exstant apud Simplicium inter complures alios in commentariis in primum Aristotelis ἀκροάσεως Φυσικῆς librum: et adscribam propter lectorem tres saltem continuo sequentes, qui confirmant ea, quae hic dicuntur:

Ἥτις καὶ θνητοῖσι νομίζεται ἔμφυτος ἄρθροις,
Τῇ τε φίλα φρονέουσ', ἰδ' ὁμοῖια ἔργα τελοῦσι,
Γηθοσύνην καλέοντες ἐπώνυμον, ἠδ' Ἀφροδίτην.

id est, me interprete:

Insita censetur mortalibus artubus isthaec:

Qua

Τὴν σὺν νῷ [7] δέρκε, μηδ' ὄμμασιν ἦσο τεθηπώς·
ταῦτ' οἴεσθαι χρὴ λέγεσθαι περὶ Ἔρωτος. οὐ γάρ ἐστιν ὁρατὸς, ἀλλὰ δοξαστὸς, ἡμῖν ὁ θεὸς οὗτος ἐν τοῖς πάνυ παλαιοῖς. ὧν ἂν περὶ ἑκάστου τεκμήριον ἀπαιτῇς, παντὸς ἁπτόμενος ἱεροῦ, καὶ παντὶ βωμῷ σοφιστικὴν ἐπάγων πεῖραν, οὐδὲν ἀσυκοφάντητον, οὐδ' ἀβασκάνιστον [8] ἀπολείψεις. πόῤῥω γὰρ οὐκ ἄπειμι,

Τὴν δ' Ἀφροδίτην οὐχ ὁρῶ [9], ὅση θεός
Ἥδ' ἐστὶν ἡ σπείρουσα καὶ διδοῦσ' ἔρον,
Οὗ πάντες ἐσμὲν οἱ κατὰ χθόν' ἔκγονοι.

ζείδωρον γὰρ αὐτὴν Ἐμπεδοκλῆς, εὔκαρπον δὲ Σοφοκλῆς, ἐμμελῶς πάνυ καὶ πρεπόντως ὠνόμασαν. ἀλλ' ὅμως τὸ μέγα τοῦτο καὶ θαυμαστὸν, Ἀφροδίτης μὲν ἔργον, Ἔρωτος δὲ πάρεργόν ἐστιν Ἀφροδίτη συμπαρόντος· μὴ συμπαρόντος δὲ, κομιδῇ τὸ γινόμενον ἄζηλον ἀπο-

Quamque eadem latus: sed eum tu conspice mente,
Nec stupidus frustra hunc oculorum lumine quaere:

intelligendum est, haec de Amore dici: Neque enim visu deus, sed intelligentia a nobis cernitur iste, vnus de antiquissimis. De quorum singulis si certum indicium quaeras, omnia templa peruagans, et quamuis aram sophisticum sub examen vocans, nihil calumniae et inquisitionis relinques immune. Ne procul abeam.

A. Non ego satis video, qualis dea sit Venus.
B. Haec est, quae hominibus inserit Cupidinem.
Cuius, quicunque terras incolimus, proles sumus.

Venerem sane Zedoron, id est vitae largitricem, Empedocles, Frugiferam Sophocles scite et conuenienter appellauerunt. Tamen magnum illud et admirandum opus est Veneris, sed quod Amor adiuuet praesens: quo absente, res venerea neque expetendum aliquid est, et omni honore ac amicitia

Qua duce mutuo amant, similes peraguntque labores: Laetitiae et Veneri de re nomen facientes. Xylander.

7. τὴν σὺ νόῳ δέρκευ. vt etiam Xylander e Simplicio emendauit. *Reiske.*

8. Aut ἀβάσκαντον, aut ἀβασάνιστον potius. *Reiske.*

9. Poëta ipse ὁρᾷς scripserat, quod Salmasius quoque hic commendat, sed quia Plutarchi menti hoc loco id aduersabatur, propterea id in ὁρῶ mutauit. *non video*, id est, *simulabo non videntem*, omittam dicere, quantum numen sit Venus. *Reiske.*

10. συγ-

λείπεται, καὶ ἄτιμον καὶ ἄφιλον. ἀνέραστος γὰρ ὁμιλία, καθάπερ πεῖνα καὶ δίψα, πλησμονὴν ἔχουσα πέρας, εἰς οὐθὲν ἐξικνεῖται καλόν, ἀλλ' ἡ θεὸς Ἔρωτι τὸν κόρον ἀφαιροῦσα τῆς ἡδονῆς, φιλότητα ποιεῖ καὶ σύγκρισιν[10]. διὸ Παρμενίδης μὲν ἀποφαίνει τὸν Ἔρωτα τῶν Ἀφροδίτης ἔργων πρεσβύτατον, ἐν τῇ κοσμογονίᾳ γράφων·

Πρώτιστον μὲν Ἔρωτα θεῶν μητίσατο πάντων·

Ἡσίοδος δὲ φυσικώτερον ἐμοὶ δοκεῖ ποιεῖν Ἔρωτα πάντων πρεσβύτατον, ἵνα πάντα δι' ἐκεῖνον μετάσχῃ γενέσεως. ἂν οὖν τὸν Ἔρωτα τῶν νενομισμένων τιμῶν ἐκβάλλωμεν, οὐδὲ τὰ τῆς Ἀφροδίτης κατὰ χώραν μενοῦσιν. οὐδὲ γὰρ τοῦτ' ἔστιν εἰπεῖν, ὅτι τῷ μὲν Ἔρωτι λοιδοροῦνταί τινες, ἀλλ' ἀπέχονται ἐκείνης· ἀλλ' ἀπὸ μιᾶς σκηνῆς ἀκούομεν·

Ἔρως γὰρ [11] ἀργὸν κἀπὶ [12] τοιούτοις ἔφυ·

citia vacat. Coitus enim absque amore, sicut fames et sitis, implenda finitus cupiditate in nihil pulchrum definit. Sed Venus Amore fastidium abolens, amicitiam ingenerat et animos contemperat. Itaque Parmenides Amorem ostendit Veneris operum esse antiquissimum, in libro de ortu mundi, sic scribens:

Ante omnes alios superos generauit Amorem.

Hesiodus autem naturae congruentius mihi videtur Amorem facere omnium antiquissimum: vt per eum omnia nascantur. Ergo si amorem decretis ei honoribus spoliamus, ne Veneris quidem cultus suo loco manebit. Non enim hoc dici potest, quosdam amorem conuiciis exagitare, abstinere ea a Venere. Sed ex eadem scena audiuntur haec:

Amor otiosus est, et occupat pigros.

et

10. σύγκρισιν] Forte σύγκρασιν. Sed et illud stare potest. *Xylander.*

11. Euripidae est. V. p. 760. 32. [ed. Fr.] *Reiske.*

12. κἀπὶ pro καὶ ἐπὶ lego, secutus poëtarum consuetudinem. Porro hic versus apud Stobaeum λόγῳ ξβ. citatur ex Euripidis Danaë, sed legitur pro τοιούτοις, τοῖς ἀργοῖς, quod cum nostra lectione prorsum congruit, et mox ibi sequitur Φεύγει δὲ μόχθους. Notum; est aureum illud Nasonis:

Cedit amor rebus: res age, tutus erit.

Qui sequuntur senarii, cum compluribus ab eodem Stobaeo citantur praecedente λόγῳ, et Sophocli, adscribuntur.

καὶ πάλιν αὖ ὧδε·

— Οὐ Κύπρις μόνον,
Ἀλλ᾽ ἐστὶ πολλῶν ὀνομάτων ἐπώνυμος.
Ἔστιν μὲν ᾅδης, ἐστὶ δ᾽ ἄφθιτος βία,
Ἔστιν δὲ λύσσα μαινάς.

ὥσπερ οὐδὲ τῶν ἄλλων θεῶν σχεδὸν ἀλοιδόρητος οὐδεὶς ἐκπέφευγε τὴν ἀλοιδόρητον [13] ἀμαθίαν. σκόπει δὲ τὸν Ἄρην καθάπερ ἐν πίνακι χαλκῷ τὴν ἀντικειμένην ἐκ διαμέτρου τῷ ἔρωτι χώραν ἔχοντα, πηλίκας εἴληχε τιμὰς ὑπ᾽ ἀνθρώπων, καὶ πάλιν, ὅσα κακῶς ἀκούει.

Τυφλὸς γὰρ, ὦ γυναῖκες, οὐδ᾽ ὁρῶν Ἄρης
Συὸς προσώπῳ πάντα τυρβάζει κακά [14].

καὶ μιαιφόνον Ὅμηρος αὐτὸν καλεῖ καὶ ἀλλοπρόσαλλον. ὁ δὲ Χρύσιππος ἐξηγούμενος τοὔνομα τοῦ θεοῦ, κατηγορίαν ποιεῖ καὶ διαβολήν. ἀνερεῖν [15] γὰρ εἶναι τὸν Ἄρην φη-

et rurſum:

O liberi, non Cypris eſt tantum Cypris,
Sed plurimis reſpondet nominibus ſuis.
Eſt Orcus illa, vis eſt indomabilis,
Et rabies eſt inſana. — —

Sicut et reliquorum fere deorum nullus effugit maledicta inſcitiae ad conuiciandum facilis. Conſidera enim Martem, velvti in aerea tabula Amori e regione et ad lineam oppoſitum, quantos ei honores detulerint homines, et qualibus viciſſim impetant conuiciis:

Coecus, mulieres, eſt Mauors, nihil videns,
Similis apro quaecunque conturbat mala.

Et Homerus eum homicidiis pollutum vocat atque Alloproſallon, quod ſubinde ab vna parte ad alteram deſciſcat. Chryſippus nomen Martis Ἄρης interpretans obtrectat et calumniatur,

tur. Inde et ex coniecturis ſic leges deprauata: καὶ πάλιν·

Ὦ παῖδες, ἤτοι Κύπρις οὐ
K. μ.
Ἀλλ᾽ ἐστὶ πολλῶν. Et μαινὰς, non μανίας, malo, quam πάντων, quod habet Stobaeus. *Xylander.* Caeterum pro ἰαῦ ὧδε Ald. et Baſ. dant corrupte ὦ τῷδε.

13. τὴν εὐλοιδόρητον, *in qua multa ſunt, quae merito reprehendas. Reiske.*

14. F. καλὰ, niſi vertere malis, *omnia confundit, miſcet mala. Reiske.*

15. ἀνερεῖν γὰρ εἶναι] In hac

σὶν, ἀρχὰς διδοὺς τοῖς τὸ μαχητικὸν ἐν ἡμῖν καὶ διάφορον καὶ θυμοειδὲς Ἄρην κεκλῆσθαι νομίζουσιν. ἕτεροι δ' αὖ φήσουσι, τὴν Ἀφροδίτην ἐπιθυμίαν εἶναι, καὶ τὸν Ἑρμῆν λόγον, καὶ τέχνας τὰς Μούσας, καὶ φρόνησιν τὴν Ἀθηνᾶν. ὁρᾷς δήπου τὸν ὑπολαμβάνοντα βυθὸν ἡμᾶς ἀθεότητος, ἂν εἰς πάθη καὶ δυνάμεις καὶ ἀρετὰς διαγράφωμεν ἕκαστον τῶν θεῶν; Ὁρῶ· (εἶπεν ὁ Πεμπτίδης) ἀλλ' οὔτε πάθη τοὺς θεοὺς ποιεῖν ὅσιον, οὔτ' αὖ πάλιν τὰ πάθη θεοὺς νομίζειν. καὶ ὁ πατήρ· Τί οὖν; (ἔφη) τὸν Ἄρην θεὸν εἶναι νομίζεις, ἢ πάθος ἡμέτερον; ἀποκριναμένου δὲ τοῦ Πεμπτίδου, θεὸν ἡγεῖσθαι τὸν Ἄρην κοσμοῦντα τὸ θυμοειδὲς ἡμῶν καὶ ἀνδρῶδες, ἀνακραγὼν ὁ πατήρ· Εἶτα (ἔφη) τὸ μὲν παθητικὸν [16], ὦ Πεμπτίδη, καὶ πολεμικὸν καὶ ἀντίπαλον θεὸν ἔχει, τὸ δὲ φιλητικὸν καὶ κοινωνικὸν καὶ συνελευστικὸν ἄθεόν ἐστι; καὶ κτείνοντας μὲν ἄρα καὶ κτεινομένους ἀνθρώπους, ὅπλα

tur, ita exponens, vt anſam dederit iis, qui rationi repugnantem partem, in qua irarum ardores exſiſtunt, putent Martis voce innui. Sic alii dicent, Venerem eſſe concupiſcentiam, et Mercurium ſermonem, et artes Muſas, et Mineruam ſapientiam. Vides, quantum nos maneat impietatis profundum, ſi ſingulos deos in affectiones, facultates et virtutes transſcribamus? Video, aiebat Pemptides, neque deos mutari in affectiones animi fas eſt, neque has pro diis putare. Quid ergo, inquit pater, Mars an videtur tibi deus? Reſpondit Pemptides, Martem ſibi deum videri eum, qui partem animi iraſcentem et virilem componat. Tum exclamans pater: Ergone, inquit, quod nos perturbat, Pemptida, quod pugnax eſt et aduerſarium, deum habet? quod amoris, ſocietatis et congreſſus eſt efficax, eo caret. Eſt vero deus, qui

hac Chryſippi etymologia vox ἀνερεῖν dupliciter turbat, cum quia vitioſum eſt verbum, tum quia apparet, nomen fuiſſe a Chryſippo dictum. Neque quadrat huc verbum ἀναίρειν, quod etymon eſt apud Phurnutum; cum dicat, e Chryſippi ſententia manaſſe, ſivt pars animi repugnans et obſtrepens rationi ac efferueſcens Ἄρης dicatur. Neque enim puto, ἀνερεῖν eſſe *contradicere*. Itaque non liquet etiam. *Xylander*. ἀναιρέτην γὰρ εἶναι. *Reiske*.

16. F. τὸ μὲν μαχητικὸν, vt vs. 1. *Reiske*.

17. στρά-

τε καὶ βέλη καὶ τειχομαχίας καὶ λεηλασίας ἐστί τις ἐφορῶν καὶ βραβεύων θεὸς ἐνυάλιος καὶ στράτιος, πάθους δὲ [17] γάμου καὶ φιλότητος εἰς ὁμοφροσύνην καὶ κοινωνίαν τελευτώσης οὐθεὶς θεῶν μάρτυς, οὐδ' ἐπίσκοπος, οὐδὲ ἡγεμὼν, ἢ συνεργὸς ἡμῖν γέγονεν; ἀλλὰ δορκάδας μὲν θηρεύουσι καὶ λαγωοὺς καὶ ἐλάφους ἀγρότερός τις συνεπιθωύσσει [18] καὶ συνεξορμᾷ θεὸς, εὔχονται δ' Ἀρισταίῳ δολοῦντες ὀρύγμασι καὶ βρόχοις λύκους καὶ ἄρκτους, ὃς πρῶτος θήρεσσιν ἔπηξε ποδάγρας· ὁ δὲ Ἡρακλῆς ἕτερον θεὸν παρακαλεῖ μέλλων ἐπὶ τὸν ὄρνιν αἴρεσθαι τὸ τόξον, ὥς Αἰσχύλος φησίν·

Ἀγρεὺς δ' Ἀπόλλων ὀρθὸν ἰθύνει [19] βέλος.

ἀνδρὶ δὲ τὸ κάλλιστον ἐπιχειροῦντι θήραμα, φιλίαν, ἑλεῖν, οὔτε θεὸς, οὔτε δαίμων, ἀπευθύνει καὶ συνεφάπτεται τῆς ὁρμῆς; ἐγὼ μὲν γὰρ οὐδὲ δρυὸς, οὐδὲ μορέας, οὐδ' ἣν Ὅμηρος ἡμερίδα σεμνύνων προεῖπεν [20], ἀκαλλέστερον ἔρ-

qui homicidia, arma, iacula, murorum oppugnationes, praedationesque inspiciat et gubernet, Enyalius et Stratius inde dictus: adfectio animi et amicitia in nuptias et communitatem desinens nullum deorum testem, inspectorem, ducem adiutoremque habet? Sed capreas quidem qui venantur, et lepores, syluestre quoddam numen est, quod praesens exhortetur et adiuuet: et Aristaeo vota faciunt, foueis actis, aut laqueis positis, qui lupis, aut vrsis, insidiantur,

Ille feris primus pedicas quia tendere coepit:

et Hercules, cum esset sagittam aui intentaturus, alterius dei auxilium implorat, vt est apud Aeschylum:

Venator Apollo sagittam recta dirigat:

viri autem pulcherrimam amicitiae venationem molientis, neque deus, neque genius vllus conatum adiuuat? Ego quidem neque quercus, neque mori, neque labruscae, quam Homerus praedicans ἡμερίδα ob teneritatem vocat, germine deformius,

17. στράτιος, πόθου [vel πειθοῦς] δὲ καὶ γάμου. *Reiske.*

18. συνεπιθωύσσει] V. Hutchinson ad Cyropaed. p. 68. *Edit. minoris. Reiske.*

19. ἰθύνῃ. optat enim. *dirigat. Reiske.*

20. προσεῖπεν. *Reiske.*

21. Φλαυ-

νος, οὐδὲ φαυλότερον [21] ἡγοῦμαι φυτὸν ἄνθρωπον, ὦ φίλε Δαφναῖε, βλαστήσεως ὁρμὴν ἔχοντα διαφαίνουσαν ὥρᾳ [22] καὶ κάλλος ἅμα σώματος καὶ ψυχῆς. καὶ ὁ Δαφναῖος· Τίς δ' ἄλλος, (εἶπεν) ὦ πρὸς τῶν θεῶν; Οὗτοι [23] νὴ Δία, ἔφη, πάντες, ὁ πατήρ, οἱ νομίζοντες ἀρότρου [24] καὶ σπόρου καὶ φυτείας ἐπιμέλειαν θεοῖς προσήκειν. οὐ γὰρ νύμφαι τινὲς αὐτοῖς δρυάδες εἰσὶν ἶσον δένδρου [25] τέκμαρ αἰῶνος λαχοῦσαι· δενδρέων δὲ τρόπον [26] Διόνυσος, πολύ τε φέγγος αὐξάνει, φέγγος ἁγνὸν ὀπώρας, κατὰ Πίνδαρον· μειρακίων δ' ἄρα καὶ παίδων ἐν ὥρᾳ καὶ ἄνθει πλαττομένων καὶ ῥυθμιζομένων τροφαὶ καὶ αὐξήσεις οὐδενὶ θεῶν, ἢ δαιμόνων, προσήκουσιν; οὐδ' ἔστιν ὦ μέλει [27] φυόμενον ἄνθρωπον εἰς ἀρετὴν ὀρθὸν ἐλθεῖν, καὶ μὴ παρατραπῆναι, μηδὲ κλασθῆναι τὸ γενναῖον, ἐρημίᾳ κηδεμόνος, ἢ κακίᾳ τῶν προστυγχανόντων; ἢ καὶ τὸ λέγειν ταῦτα

mius, aut deterius, germen hominem censeo', mi Daphnaee: cum eius pullulatio progressum habeat, pulchritudine cum corporis, tum animi, splendentem. Estne, inquit Daphnaeus, per deos, qui secus sentiat? Ii, aiebat pater, mehercle, qui opinantur, arationis, sationis, plantationis curam diis conuenire. Non enim Nymphae quaedam illis sunt Dryades, eundem cum arbore finem aeui sortitae: et Bacchus (vt apud Pindarum est) arborum fructus, autumnumque splendidum efficit: adolescentum et puerorum in flore aetatis formandorum componendorumque nutritio atque incrementa nulli deorum, aut geniorum, curae erunt? Neque est, qui procuret, vt natus homo ad virtutem recte feratur, neque indoles eius generosa auertatur et frangatur destituta ductore, aut ob prauitatem eorum, cum quibus viuit? Mihi quidem hoc turpe dictu videtur,

21. Φλαυρότερον Bas. idemque fortasse voluit Ald. qui dat corrupte φλαυότερον.

22. ὥραν. *Reiske.*

23. Sic distinguo: ' τίς δ' ἄλλος; εἶπεν. Respondet Lamprias: ὦ, πρὸς τῶν θεῶν, οὗτοι, νὴ Δία. *Reiske.*

24. ἀρότου. vno tantum ρ. *Reiske.*

25. ἰσόδενδρον, an ἰσοδένδρου, legas, perinde est. *terminum vitae aequalem aeuo arboris.* *Reiske.*

26. τρόπον] F. γόνον, vel ὀπὸν, *succum.* *Reiske.*

27. ᾧ μέλλει Ald. et Bas.

28. ἀπο-

δεινόν ἐστι καὶ ἀχάριστον, ἀπολαύοντάς τε [28] τοῦ θείου τοῦ φιλανθρώπου πανταχόσε νενεμημένου καὶ μηδαμοῦ προλείποντος ἐν χρείαις [29]· ὧν ἀναγκαιότερον ἔνια τὸ τέλος, ἢ κάλλιον, ἔχουσιν· ὥσπερ εὐθὺς περὶ τὴν γένεσιν ἡμῶν, οὐκ [30] εὐπρεπὴς οὖσα δι' αἵματος καὶ ὠδίνων, ὅμως ἔχει θείαν [31] ἐπίσκοπον εἰλείθυιαν καὶ λοχείαν. ἦν δὲ που μὴ γίνεσθαι κρεῖττον, ἢ γενέσθαι κακὸν, ἁμαρτάνοντα κηδεμόνος ἀγαθοῦ καὶ φύλακος. οὐ μὴν οὐδὲ νοσοῦντος ἀνθρώπου θεὸς ἀποστατεῖ τὴν περὶ τοῦτο χρείαν καὶ δύναμιν εἰληχὼς, ἀλλ' οὐδ' ἀποθανόντος. ἔστι δέ τις ἐκεῖ κομιστὸν [32] ἐνθένδε καὶ ἀρωγὸς [33] ἐν τέλει γενομένων κατευναστὴς καὶ ψυχοπομπὸς, ὥσπερ οὗτος·

Οὐ γάρ με νὺξ ἔτικτε δεσπότην λύρας,
Οὐ μάντιν, οὐδ' ἰατρὸν, ἀλλὰ θνητὸν [34] ἅμα ψυχαῖς.

detur, ingratique puto eſt, hoc loco humanitatem deo detrahere, quae vſquequaque diſperſa, nulli vſui noſtro deeſt, etiam eorum, quorum finis neceſſarius magis eſt, quam pulcher. Ita ſtatim partus noſter, ſane non ſpecioſus, vt qui doloribus et ſanguine conficiatur, tamen habet diuinam inſpectricem et obſtetricem, Lucinam. Nimirum autem praeſtabat non naſci, quam fieri malum inopia curatoris et cuſtodis. Iam ne aegrotantem quidem hominem deus deſerit, qui iſtis eſt praefectus vſibus, neque morientem. Sed eſt quidam, qui animas hinc abducat, auxiliarius, qui ſomnum conciliet, et animam ad manes deducat: ſicut ille ait:

Non nox enim genuit me principem lyrae,
Vatemue, vel medicum: ſed qui mortalium
Animas ſuis ductor reponam ſedibus.

Et

28. ἀπολαύοντάς γε τοῦ θ. *Reiske.*

29. ἐν ταῖς χρείαις. *Reiske.*

30. ὥσπερ εὐθὺς τὰ περὶ τ. γ. ἡμῶν, ἡ οὐκ εὐπρεπὴς— *Reiske.*

31. F. θεὰν, *deam. Reiske.*

32. Pro κομιστὸν, κομιστὴς legendum, aut κομίζων. *Xylander.* κομιστής. vt etiam Xylander. et ἀρωγὸς τῶν ἐν τέλει γενομένων, καὶ κατευναστής. *Reiske.*

33. Quem ego *auxiliarium* extuli, is ἀρρωγὸς legitur, quod arbitratus ſum pro ἀρωγὸς obrepſiſſe. Nunc autem ἀγωγὸς verum eſſe, et pro *auxiliario* ſcribendum *deductorem* autumo. Notius eſt ψυχοστόλου Mercurii officium, quam vt vſus ſit de eo annotare. *Xylander.*

34. Sententiam ſecutus θνητῶν pro θνητὸν ſcripſi. Verſus non eſt integer. *Xylander.*

καὶ τὰ [35] τοιαῦτα πολλὰς ἔχει δυσχερείας· ἐκείνου δ' οὐδ' ἔστιν εἰπεῖν ἔργον ἱερώτερον, οὐδὲ ἅμιλλαν ἑτέραν, οὐδ' ἀγῶνα θεῷ πρέπειν [36] μᾶλλον ἐφορᾶν καὶ βραβεύειν, ἢ τὴν περὶ τοὺς καλοὺς καὶ ὡραίους ἐπιμέλειαν τῶν ἐρώντων καὶ δίωξιν. οὐδὲ γάρ ἐστιν αἰσχρὸν [37], οὐδ' ἀναγκαῖον, ἀλλὰ [38] πειθὼ καὶ χάρις ἡ διδοῦσα πόνον ἡδὺν ὡς ἀληθῶς κάματον [39] ὑφηγεῖται πρὸς ἀρετὴν καὶ φιλίαν, οὔτ' ἄνευ [40] θεοῦ τὸ προσῆκον τέλος λαμβάνουσαν, οὔτ' ἄλλον ἔχουσαν ἡγεμόνα καὶ δεσπότην θεὸν, ἀλλὰ τῶν [41] Μουσῶν καὶ Χαρίτων καὶ Ἀφροδίτης ἑταῖρον, Ἔρωτα. γλυκὺ γὰρ θέρος ἀνδρὸς ὑποσπείρων πραπίδων πόθον, κατὰ τὸν Μελανιππίδην, τὰ ἥδιστα μίγνυσι τοῖς καλλίστοις. ἢ πῶς (ἔφη) λέγομεν, ὦ Ζεύξιππε; κἀκεῖνος· Οὕτως (ἔφη) νὴ Δία παντὸς μᾶλλον. ἄτοπον γὰρ

Et quidem haec multas habent difficultates. Nullum vero sanctius dici potest studium, neque certamen, vllamue contentionem arbitrio suo gubernare magis conuenit deo, quam pulchrorum et formosorum. Nihil enim habet turpe, nihil coactum: persuadendo et gratia labor vere dulcis factus ducit ad virtutem et amicitiam: quae neque sine deo potest ad debitum finem peruenire: neque alium habet ducem et praesidem de diis, quam Amorem, Musarum, Gratiarum et Veneris sodalem. Desiderii enim suauem segetem seminans tacite in viri praecordiis, vt ait Melanippides, suauissima pulcherrimis permiscet. Aut quomodo aliter dicemus, Zeuxippe? Omnino sic potissimum, ait hic. Contrarium enim aperte absur-

der. Circa θνητὸν ἄμα ψυχαῖς lacuna est, et locus vitiosissimus ex ingenio non facile sanandus. *Reiske.* Ex Turn. Vulc. et Bong. pro θνητὸν citatur θυκτῶν, quod videtur sphalma esse typographicum edit. Francf. Quid enim, quaeso, vocabuli est θυκτῶν.

35. Pro καὶ τὰ lego καίτοι. *Xylander.*

36. πρέπει pro πρέπειν scripsi, vt sensus cohaereret. *Xylander.*

37. αἰσχρὸν ἐστὲν, οὐδ' ἀναγκ. *Reiske.*

38. ἀλλ' ἡ πειθὼ Turn. Vulc. et Bong.

39. ἡ τιθεῖσα πόνον ἡδὺν καὶ κάματον ὡς ἀληθῶς ἀκάματον. *Reiske.*

40. ἄνευ τοῦ θεοῦ. Nam de Amore loquitur. *Reiske.*

41. τῶν] L. τὸν. *Reiske.*

42. συγ-

ἀμέλει τἐναντίον. ἐκεῖνο δὲ ὁ πατὴρ ἐκ ἄτοπον εἶπεν, εἰ, τέσσαρα γένη τῆς Φιλίας ἐχέσης, ὥσπερ οἱ παλαιοὶ διώρισαν, τὸ Φυσικὸν πρῶτον, εἶτα τὸ συγγενικὸν ἐπὶ τέτῳ, καὶ [42] τρίτον τὸ ἑταιρικὸν, καὶ τελευταῖον τὸ ἐρωτικὸν, ἔχει τέτων ἕκαστον ἐπιστάτην θεὸν, ἢ Φίλιον, ἢ ξένιον, ἢ ὁμόγνιον καὶ πατρῷον· μόνον δὲ τὸ ἐρωτικὸν, ὥσπερ δυσιέρες, ἄνοσον [43] καὶ ἀδέσποτον ἀφεῖται, καὶ ταῦτα πλείστης ἐπιμελείας καὶ κυβερνήσεως δεόμενον. Ἔχει καὶ ταῦτα (ὁ Ζεύξιππος εἶπεν) ἐ μὴν ἀλλοτρίαν [44]. Ἀλλὰ μὴν (ὁ πατὴρ ἔφη) τά τε [45] τἒ Πλάτωνος ἐπιλάβοιτ' ἂν τἒ λόγε καὶ [46] παρεξιόντα [47]. μανία γὰρ ἡ μὲν ἀπὸ σώματος ἐπὶ ψυχὴν ἀνεσταλμένη δυσκρασίαις τισὶν, ἢ συμμίξεσιν, ἢ [48] πνεύματος βλαβερἒ περιφε-

absurdum eſt. Tum pater: Nonne, inquit, abſurdum et hoc ſit, cum amicitiae quatuor ſint genera, ſicut antiqui diſtinxerunt, primum naturale, ſecundum cognationis, tertium ſocietatis, quartum amoris, et quoduis reliquorum habeat deum aliquem ſibi praefectum, ſiue Amicitiae patronum, ſiue Hoſpitalem, ſiue Gentilem, aut Paternum: ſolum quartum, quaſi impium, abſque procuratore relinquatur? cum quidem plurimum curae et gubernationis deſideret. Id quoque, aiebat ille, a ratione eſt alienum. Enimuero, intulit pater, Platoni quoque hic aliquis manum iniecerit, cuius ſententia * et egredientia. Furor enim a corpore in animam diditus intemperie aliqua, aut commixtione, aut noxii ſpiritus illapſu, morbus

42. συγγενικὸν, ἐπὶ τέτῳ δὲ τρίτον. *Reiske.* Pro ἐπὶ τέτῳ Ald. et Baſ. dant ἐπὶ τόπῳ.

43. F. ὥσπερ δυσίερος, ἀνόσιον καὶ ἀδέσποτον. *tanquam homo, cui ſacris interdictum eſt. Reiske.*

44. ἐ μὴν ἀλλοτρίαν] Lege γνώμην ἀλλοτρίαν: vt dicat Zeuxippus: *Eſt ita, vt dicis. Aliena a vero et abſurda eſt eorum ſententia, quam refers. Xylander.* F. ἐ μὴν, ἀλλ' ἀλλοτρίαν. *habent hae quidem res* [negotium puta amoris] *curam, ſed aliam*, id eſt, non carent quidem numine, ſed Amor eas non curat. *Reiske.*

45. τά τε] F. εὖ γε, *bene aliquis apprehendat et in medium afferat diſputationem Platonis. Reiske.*

46. Hoc καὶ non ſatis commode ſtat. *Xylander.*

47. F. καὶ παρεξιών τις. *etiamſi in tranſitu. Reiske.*

48. F. συμμίξεσι πνεύματος. *Reiske.*

ρομένου, τραχεῖα καὶ χαλεπὴ καὶ νοσώδης· ἑτέρα δ' ἐστὶν οὐκ ἀθείαστος, οὐδ' οἰκογενής, ἀλλ' ἔπηλυς ἐπίπνοια καὶ παρατροπὴ τοῦ λογιζομένου καὶ φρονοῦντος, ἀποχὴν [49] κρείττονος δυνάμεως ἀρχὴν ἔχουσα καὶ κίνησιν, ἧς τὸ μὲν κοινὸν ἐνθουσιαστικὸν καλεῖται πάθος. ὡς γὰρ ἔμπνουν τὸ πνεύματος πληρωθέν, ἔμφρον δὲ τὸ φρονήσεως, οὕτως ὁ τοιοῦτος σάλος ψυχῆς ἐνθουσιασμὸς ὠνόμασται, μετοχῇ καὶ κοινωνίᾳ θειοτέρας δυνάμεως· ἐνθουσιασμοῦ δὲ [50] μαντικὸν ἐξ Ἀπόλλωνος ἐπιπνοίας καὶ κατοχῆς. τὸ δὲ βακχεῖον [51] ἐκ Διονύσου, κἀπὶ Κορυβάντεσσι [52] χορεύσατε [53], φησὶ Σοφοκλῆς. τὰ γὰρ μητρῷα καὶ πανικὰ κοινωνεῖ τοῖς βακχικοῖς ὀργιασμοῖς. τρίτη δὲ ἀπὸ [54] Μουσῶν λαβοῦσα ἁπαλὴν καὶ ἄβατον ψυχήν,

morbus eſt aſper ac difficilis. Alius autem eſt non expers diuini inſtinctus, neque indigena, ſed aduena afflatus et conturbatio rationis, eiuſque principium et motus a meliore eſt facultate. Eius communis adfectio vocatur enthuſiaſmus, qui eſt furor diuinitus immiſſus. Sicut enim ἔμπνουν vocatur, quod ſpiritu eſt repletum, et ἔμφρον, quod prudentia: ita huiusmodi exagitatio et fluctuatio animae enthuſiaſmus dicitur, ob communicationem diuinioris facultatis. Enthuſiaſmorum porro genus diuinationi coniunctum fit, Apolline inſpirante: cum bacchatione, a Libero eſt patre:

et cum Corybantibus ſaltabitis,

inquit Sophocles. Nam Magnae matris et Panici furores Bacchi cum Orgiis conueniunt. Tertium genus a Muſis eſt, quod excitatum in tenera anima atque placida, poëticam et muſicam

49. Aut ἀποῤῥοὴν leg. aut detrahenda eſt cauda ex ἀποχὴν, et legi ἀπὸ ſimpliciter. *Reiske.* Ex Ald. et Baſ. affertur ἀρχὴν κρείττονος, neque indicatur, an alterum illud ἀρχὴν, quod poſt δυνάμεως ſequitur, ab his libris abſit, an denuo repetatur.

50. ἐνθουσιασμοῦ δὲ τὸ μὲν μαντικόν. *Reiske.*

51. Aut βάκχειον. retracto accentu, aut βακχεῦον. *R.*

52. Κύρβαντες nihil ſunt: *Corybantes* noti. *Xylander.* Κυρβάντεσσι nempe dat Ald.

53. Conieci aliquando καὶ αἱ παρὰ Κορυβάντεσι χοροστασίαι. Sed iam ampliandum iudico. *Reiske.*

54. τρίτη δὲ μανία ἡ ἀπὸ Μουσῶν. *Reiske.*

τὸ ποιητικὸν καὶ μουσικὸν ἐξώρμησε καὶ ἀνεῤῥίπισεν. ἡ δ' ἀρειμάνιος αὕτη λεγομένη καὶ πολεμικὴ παντὶ δῆλον ὅτι τῷ θεῷ[55] ἀνίεται καὶ βακχεύεται, ἄχαριν, ἀκίθαριν, ἀκ γονον ἀρ τᾶτε δῆμον ἐξοπλίζουσαν[56]. λείπεται δὲ τῆς ἐξαλλαγῆς ἐν ἀνθρώπῳ καὶ παρατροπῆς οὐκ ἀμαυρὸν, οὐδὲ ἡσυχαῖον, ὦ Δαφναῖε, μόριον, ὑπὲρ οὗ βούλομαι τουτονὶ Πεμπτίδην ἐρέσθαι τί καρπον θύρσον ἀνασείει θεῶν τὸν φιλητικὸν τοῦτον περὶ παῖδας ἀγαθοὺς καὶ σώφρονας γυναῖκας ἐνθουσιασμὸν[57] πολὺ δριμύτατον ὄντα καὶ θερμότατον. ἢ γὰρ οὐχ ὁρᾷς, ὡς ὁ μὲν στρατιώτης τὰ ὅπλα θεὶς πέπαυται τῆς πολεμικῆς μανίας, (τοῦ μὲν ἔπειτα Γηθόσυνοι θεράποντες ἀπ' ὤμων τεύχε' ἕλοντο) καὶ κάθηται[58] τῶν ἄλλων ἀπόλεμος θεατής; ταυτὶ δὲ τὰ βακχικὰ καὶ κορυβαντικὰ σκιρτήματα, τὸν ῥυθμὸν μεταβάλλοντες ἐκ τροχαίου, καὶ τὸ μέλος ἐκ Φρυγίου, πραΰνουσι καὶ καταπαύουσιν. ὡς δ' αὕτως ἡ Πυθία, τοῦ τρίποδος ἐκβᾶσα

cam vim exſuſcitat. Arimanius autem ille et bellicoſus enthuſiaſmus, ſatis notum eſt, quod debeatur Marti: cui eo conciti bacchantur ſine Gratiis et cithara * * * populum armans. Reſtat autem furoris, quo ratio in homine conturbatur, non obſcurum, aut tranquillum, Daphnaee, genus: de quo e Pemptida hoc quaeram * * fructum, thyrſum quaſſat: diuinorum furorum eam, qui circa pueros praeclaros et pudicas foeminas cernitur, longe acerrimum eſſe et calidiſſimum. Nonne enim vides, bellatorem, armis poſitis, liberari bellico furore?

Illius ex humeris laeti mox arma miniſtri
Detraxere. — —

ſpectatque deinde reliquos ipſe bello defunctus. Bacchicas quoque et Corybanticas ſaltationes modulatione e trochaeo, et cantu e Phrygio modo emoto ſedant. Eodemque modo Pythia

55. τῷ θεῷ] ſcil. τῷ Ἄρει, quod nomen latet in praemiſſo ἀρειμάνιος. *Reiske.*

56. F. ἀκίθαριν, ἀκαλλῆ θίασον, φόνον ἅμα καὶ δεῖμον ἐξοπλίζουσα. *Reiske.*

57. F. διὰ τί ἄκαρπον θύρσον ἀνασείει θεῶν ὁ τὸν φιλητικὸν — ἐνθουσιασμὸν ἐμποιῶν, πολὺ δρ. *Reiske.*

58. F. κάθηται πολεμούντων τῶν ἄλλων ἀπόλεμος θεατής. *Reiske.*

καὶ τῦ πνεύματος, ἐν γαλήνῃ καὶ ἡσυχίᾳ διατελεῖ. τὴν δ' ἐρωτικὴν μανίαν τῦ ἀνθρώπε, καθαψαμένην ἀληθῶς καὶ διακαύσασαν, ἐ Μῦσά τις, ἐκ ἐπωδὴ θελκτήριος, ἐ τόπε μεταβολὴ καθίςησιν· ἀλλὰ καὶ παρόντες ἐρῶσι, καὶ ἀπόντες ποθῦσι· καὶ μεθ' ἡμέραν διώκουσι, καὶ νύκτωρ θυραυλῦσι· καὶ νήφοντες καλῦσι τοὺς καλὲς, καὶ πίνοντες ᾄδεσι. καὶ ἐχ (ὥς τις εἶπεν) αἱ ποιητικαὶ φαντασίαι διὰ τὴν ἐνάργειαν [59] ἐγρηγορότων ἐνύπνιά εἰσιν, ἀλλὰ μᾶλλον οἱ τῶν ἐρώντων διαλεγομένων, ὡς πρὸς παρόντας, ἀσπαζομένων, ἐγκαλέντων. ἡ γὰρ ὄψις ἔοικε τὰς μὲν ἄλλας φαντασίας ἐφ' ὑγροῖς ζωγραφεῖν, ταχὺ μαραινομένας καὶ ἀπολειπέσας τὴν διάνοιαν· αἱ δὲ τῶν ἐρωμένων εἰκόνες ὑπ' αὐτῆς οἷον ἐν

Pythia a tripode et ſpiritu digreſſa conquieſcit. Furorem autem amatorium, vbi is hominem recte inuaſit atque inflammauit, non Muſa aliqua, non demulcens incantatio, non loci mutatio compeſcit. Sed et praeſentes amant, et abſentes deſiderant, et interdiu ſectantur, et noctu ad fores excubant, et ſobrii vocant pulchros, et bibentes canunt. Et non, vt quidam dixit, viſa poëtarum ob efficacitatem ſomnia ſunt vigilantium: ſed de viſis amantium eſt verum. Loquuntur tanquam ad praeſentes, ſalutant, incuſant. Etenim viſus videtur alia ſimulacra in humido depingere facile euaneſcentia et intellectum deſtituentia: at viſa amantium, quaſi vi ignis inſcripta

59. διὰ τὴν ἐνέργειαν] Omnino hoc vocabulum retineo, repudiata, quam doctiſſimus vir, Victorius, lib. 23. cap. 14. ſuarum variarum lectionum copioſiſſimarum, ſubſtituere nititur, ἐνάργεια. Non interim vel eius quicquam detractum exiſtimationi volo, vel nego, ἐνέργειαν pro ἐνάργειαν ſaepe apud bonos auctores, et eo ipſo loco Quintiliani, qui eſt cap. 3. libri 6. perperam legi. Sed certe haec ipſa Quintiliani verba, quae a Victorio producuntur, vt videamur non cogitare, ſed facere, magis ἐνέργειαν, puto, indicant, quam ἐνάργειαν. Imaginationes amantium non intra viſa conſiſtunt, ſed in geſtus, ſermonem, aliaque etiam, quae dicere nihil attinet, erumpunt, et ſunt εἰδωλακινέμενα ζῶντα, etc. vt hic docetur. Si cui tamen magis probatur Victorii ſententia, per me licet ei ſequi. *Xyland.*

60. Poſt

ἐγκαύμασι γραφόμεναι διὰ πυρὸς, εἴδωλα ταῖς μνήμαις ἐναπολείπουσι κινέμενα καὶ ζῶντα καὶ φθεγγόμενα καὶ παραμένοντα τὸν ἄλλον χρόνον. ὁ μὲν γὰρ Ῥωμαῖος Κάτων ἔλεγε, τὴν ψυχὴν τῦ ἐρῶντος ἐνδιαιτᾶσθαι τῇ τῦ ἐρωμένε [60]· καὶ τὸ εἶδος, καὶ τὸ ἦθος, καὶ ὁ βίος, καὶ αἱ πράξεις, ὑφ' ὧν ἀγόμενος ταχὺ συναιρεῖτο [61] πολλὴν ὁδὸν, ὥσπερ οἱ κυνικοὶ λέγουσι, σύντονον ὁμοῦ καὶ σύντομον εὑρίσκεται [62] πορείαν ἐπ' ἀρετήν. καὶ γὰρ ἐπὶ τὴν φιλίαν [63] καθάπερ ἐπὶ κύματος τοῦ πάθους ἅμα θεῷ φερομένη [64]. λέγω δὴ κεφάλαιον, ὡς οὔτ' ἀθείαστον ὁ τῶν ἐρώντων ἐνθουσιασμός ἐστι, οὔτ' ἄλλον ἔχει θεὸν ἐπιστάτην καὶ ἡνίοχον, ἢ τοῦτον, ᾧ νῦν ἑορτάζομεν καὶ θύομεν. ὅμως δ' ἐπὶ δυνάμει καὶ ὠφελείᾳ μάλιστα θεοῦ [65] καθότι καὶ τῶν ἀνθρωπίνων ἀγαθῶν δύο ταῦτα, βασιλείαν καὶ ἀρετὴν, θειότατα καὶ νομίζομεν καὶ ὀνομάζομεν, ὥρα

ſcripta in encauſto, imagines in memoria relinquunt, motu, vita, ſermone praedita, ſemperque permanentia. Cato Romanus dicebat, amantis animam degere in amaſiae * * * et ſpecies, et mores, et vita, et actiones: quibus ductus celeriter conficit magnum iter, vt Cynici aiunt: compendioſam inueniens viam ad virtutem. Etenim amicitiam * veluti fluctu, adfectione ſimul cum deo inuehens. Dico autem ſummam rei: enthuſiaſmum amantium neque diuino afflatu carere, neque alium habere deum praeſidem et aurigam, quam eum, cui nunc rem ſacram facimus, diemque feſtum agimus. Enimuero cum dii maxime a potentia et vtilitate laudentur, (quomodo de bonis etiam humanis duo haec, regnum et virtutem, diuiniſſima cenſemus atque appellamus) tempus eſt, vt

60. Poſt nobile hoc Catonis dictum videntur plurima interiiſſe. *Xylander.*

61. συναιρεῖ τὴν πολλήν. *Reiske.*

62. εὑρίσκονται. Praeceſſit enim πράξεις. *Reiske.*

63. καὶ δὴ καὶ ἐπὶ τὴν φιλίαν. Nihil porro hoc vs. deeſſe videtur. *Reiske.*

64. φερόμεναι, vt ad πράξεις redeat. *Reiske.*

65. μάλιστα θεοῦ.] Excidit participium: σεμνυνομένου puta, aut ἐπαινουμένου, aut tale, nihil, opinor, praeterea. *Xylander.* ὅμως δὲ, ἐπεὶ δυνάμει καὶ ὠφελείᾳ θεοὺς κρίνομεν, [vel νομίζομεν] καθότι —. *Reiske.*

66. νενε-

σκοπεῖν πρότερον, εἴ τινι θεῶν ὁ ἔρως ὑφίεται δυνάμεως. καίτοι μέγα μὲν σθένος ἁ Κύπρις ἐκφέρεται νίκας, ὥς φησι καὶ Σοφοκλῆς· μεγάλη δὲ τοῦ Ἄρεος ἰσχὺς, καὶ τρόπον τινὰ τῶν ἄλλων θεῶν νενεμημένων [66] δίχα τὴν δύναμιν ἐν τούτοις ὁρῶμεν. ἡ μὲν γὰρ οἰκειωτικὴ πρὸς τὸ καλὸν, ἡ δ᾽ ἀντιτακτικὴ πρὸς τὸ αἰσχρὸν ἀρχῆθεν ἐγγέγονε ταῖς ψυχαῖς, ὥς που καὶ Πλάτων [67]

τὰ εἴδη. σκοπῶμεν οὖν εὐθὺς, ὅτι τῆς Ἀφροδίτης τὸ ἔργον ἔρωτος ὤνιόν ἐστι δραχμῆς [68]· καὶ οὔτε πόνον οὐδεὶς, οὔτε κίνδυνον, ἀφροδισίων ἕνεκα μὴ ἐρῶν ὑπέμεινε. καὶ ὅπως ἐνταῦθα μὴ Φρύνας ὀνομάζωμεν, ὦ ἑταῖρε, ἢ Λαΐδας, Γναθαίνιον ἐφ᾽ ἕσπερον [69] δαίουσα λαμπτῆρος σέλας ἐκδεχομένη καὶ καλοῦσα παροδεύεται πολλάκις· ἐλθὼν δ᾽ ἐξαπίνης ἄνεμος σὺν ἔρωτι πολλῷ καὶ πόθῳ ταυτὸ τοῦτο τῶν Ταντάλου λεγομένων ταλάντων καὶ τῆς αὐτοῦ [70] ἀρχῆς ἀντάξιον ἐποίησεν. οὕτως

vt confideremus, an vlli deorum Amor potentia cedat. Sane magnam vim victoriae effert Venus, vt Sophocles ait: magna vis Martis: et quodammodo reliquorum deorum facultatem in haec duo videmus diuidi, ad bonum aliquod adipifcendum, et ad refiftendum malo. Ab initio innatum fuit animis, vt Plato ait * * formas. Hoc igitur initio perpendamus, quod res venerea denario proftat: neque eius gratia quifquam non amans vel laborem pertulit, vel periculum adiit vllum. Ac ne hic Phrynas nominemus, amice, aut Laidas, Gnathaenium

Sub vefperam lucernae fuccendens iubar

faepenumero exfpectans et vocans praeteritur.

At fubito exoriens ventus — —

magni amoris ac defiderii, concubitum cum foemina reddidit pretio Tantali talentis comparabilem. Adeo imbecillis et faftidiofa

66. νενεμημένην. *Reiske.*

67. Deesse videtur διαιρεῖ, *diuidit. Reiske.*

68. F. ἄνευ ἔρωτος ὤνιόν ἐστι δραχμῆς, *absque amore drachmam non valet*, id eft, caffam nucem non aequat. De re vili dicitur ὤνιον δραχμῆς, *plus drachma non conftat. Reiske.*

69. ἐφέσπερον, vno vocabulo. Et fic quoque Salmafius. *Reiske.*

70. τῆς αὐτοῦ τοῦ Διὸς ἀρχῆς. *Reiske.*

71. *Cal-*

ἀσθενὴς καὶ ἄψίκορός ἐςιν ἡ τῆς Ἀφροδίτης χάρις, Ἔρωτος μὴ ἐπιπνεύσαντος. ἔτι δὲ μᾶλλον κἀκεῖθεν ἂν συνίδοις· πολλοὶ γὰρ ἀφροδισίων ἑτέροις ἐκοινώνησαν, ȣ̓ μόνον ἑταίρας, ἀλλὰ καὶ γαμετὰς, προαγωγεύοντες· ὥσπερ καὶ ὁ Ῥωμαῖος ἐκεῖνος, ὦ ἑταῖρε, Κάλβας [71] εἱςίᾳ Μαικήναν, ὡς ἔοικεν, εἶτα ὁρῶν διαπληκτιζόμενον ἀπὸ νευμάτων πρὸς τὸ γύναιον, ἀπέκλινεν [72] ἡσυχῆ τὴν κεφαλὴν, ὡς δὴ καθεύδων· ἐν τȣ́τῳ δὲ τῶν οἰκετῶν τινος προσερυέντος ἔξωθεν τῇ τραπέζῃ, καὶ τὸν οἶνον ὑφαιρȣμένȣ, διαβλέψας· Κακόδαιμον, (εἶπεν) ȣ̓κ οἶσθα, ὅτι μόνῳ Μαικήνᾳ καθεύδω; τȣ͂το μὲν ȣ̓͂ν ἴσως ȣ̓ [73] δεινόν ἐςιν· ἦν γὰρ ὁ Κάλβας γελωτοποιός. ἐν δ᾽ Ἄργει Νικόςρατος ἀντεπολιτεύσατο πρὸς Φαύλιον [74]. ἐπιδημήσαντος ȣ̓͂ν Φιλίππȣ, τȣ͂ βασιλέως, ἐπίδοξος ἦν διὰ τῆς γυναικὸς ἐκπρεπȣ͂ς ȣ̓́σης, εἰ συγγένοιτο τῷ Φιλίππῳ, διαπράξασθαί τινα δυναςείαν αὐτῷ καὶ ἀρχήν. αἰσθομένων δὲ τῶν περὶ Νικόςρατον τȣ͂το, καὶ περὶ τὰς

ſtidioſa eſt Veneris gratia, Amore non adſpirante. Idque hoc argumento magis etiam cognoſces. Multi concubitus ſocios paſſi ſunt eſſe alios, non cum ſcortis modo, ſed etiam vxores iis ſuas proſtituentes: vt Cabbas ille Romanus, qui, cum Maecenatem excepiſſet, et eum nutibus videret ad ſuam vxorem alludere, ſenſim capite inclinato, ſomnum ſimulauit. Cum autem interim ſeruorum quidam ad menſam acceſſiſſet extrinſecus, ac vinum ſuffuraretur, apertis oculis: Perdite, inquit, an neſcis, me ſoli dormire Maecenati. Hoc quidem indignum eſt facinus fortaſſe: et erat quoque Cabbas ſannio. Argis contentio erat Nicoſtrato et Phayllo de republica. Eo cum veniſſet Philippus rex, apparebat, hunc, ſi vxorem, quae erat inſigni forma, regi abutendam praeberet, magiſtratum aliquem ſibi et principatum impetraturum. Cumque ſentiret hoc Nicoſtratus, et circa fores domus obambularet, Phayl-

71. *Calbas* nomen Romanum non eſt. Num igitur *Galbas* ſufficiendum? et ὃς εἱςίᾳ. *Reiske*. Κάββας dant Ald. et Baſ.

72. ἀπέκλινεν] ſc. ἐπὶ τὸν ἀγκῶνα, vel τὸ προσκεφάλαιον. *Reiske*.

73. ȣ̓ abeſt ab Ald. et Baſ.

74. Φάϋλλον. Alterum nomen, quod in edito eſt, Graecum non eſt. *Reiske*.

θύρας τῆς οἰκίας περιπατέντων, ὁ Φαύλιος [75] ὑποδήσας τὴν γυναῖκα κρηπῖσι, καὶ χλαμύδα περιθεὶς καὶ καυσίαν Μακεδονικὴν, ὡς ἕνα τῶν βασιλικῶν νεανίσκων παρεισέπεμψε λαθῦσαν. ἆρ᾽ ὖν, ἐραςῶν τοσύτων γεγονότων καὶ ὄντων, οἶσθα ἐπὶ ταῖς τῦ Διὸς τιμαῖς προαγωγὸν ἐρωμένυ γενόμενον; ἐγὼ μὲν ὐκ οἶμαι. πόθεν γάρ; ὅπυ καὶ τοῖς τυράννοις ἀντιλέγων μὲν ὐδεὶς, ὔτ᾽ ἀντιπολιτευόμενός ἐςιν, ἀντερῶντες δὲ πολλοὶ καὶ φιλοτιμύμενοι περὶ τῶν καλῶν καὶ ὡραίων. ἀκύεται [76] γὰρ, ὅτι καὶ Ἀριςογείτων Ἀθηναῖος καὶ Ἀντιλέων Μεταποντῖνος καὶ Μενάλιππος ὁ Ἀκραγαντῖνος ὐ διεφέροντο τοῖς τυράννοις, πάντα τὰ πράγματα λυμαινομένυς καὶ παροινῦντας ὁρῶντες· ἐπεὶ δὲ τὺς ἐρωμένυς αὐτῶν ἐπείρων, ὥσπερ ἱεροῖς ἀσύλοις καὶ ἀθίκτοις ἀμύνοντες, ἠφείδησαν ἑαυτῶν. λέγεται καὶ Ἀλέξανδρος ἐπιςεῖλαι Θεοδώρῳ, Πρωτέυ ἀδελφῷ· Πέμψον μοι τὴν μυσυργὸν δέκα τάλαντα λαβὼν, εἰ μὴ ἐρᾷς αὐτῆς. ἑτέρυ δὲ τῶν ἑταίρων, Ἀντιπατρίδυ, μετὰ ψαλτρίας ἐπικωμάσαν-

Phayllus vxori crepidas ſubligauit, chlamydeque et cauſia Macedonica ornatam, tanquam vnum de pueris regiis, ignotam aliis regi ſubmiſit. An vero, cum tot fuerint ſintque amatores, vllum noſti, qui vel Iouis honorandi gratia amaſium proſtituiſſet? Non quidem puto: vnde enim? quando etiam tyrannorum, qui ſe dictis, aut factis, in republica opponat, nemo eſt: multi autem, qui de amore formoſorum et bonorum aduerſus eos certamina ſuſceperint. Perhibitum eſt enim, Ariſtogitonem Athenienſem et Menalippum Agrigentinum non contendiſſe cum tyrannis, etſi eos viderent omnia vaſtare, et violentae indulgere libidini. Poſtquam autem tyranni eorum tentarunt amaſios, tanquam aſyla et ſacroſancta defenſuri cum capitis periculo illis reſtiterunt. Fertur etiam, Alexandrum Theodoro, Proteae fratri, ſcripſiſſe: Mitte mihi muſicam tuam, et pro ea talenta x accipe, niſi ipſam amas. Et rurſus, cum vnus de ſociis, Antipatridas, ad ipſum cum pſaltria comeſſatum veniſſet, et ea

75. ὁ Φαῦλος Ald. et Baſ. 76. ἀκύετε γὰρ, *noſtis enim.* *Reiske.*

77. Lo-

τος, ἡδέως διατεθεὶς πρὸς τὴν ἄνθρωπον, ἐρέσθαι τὸν Ἀντιπατρίδην· Οὐ δήπου σὺ τυγχάνεις ἐρῶν ταύτης; τοῦ δὲ· Καὶ πάνυ· φήσαντος, εἰπών· Ἀπόλοιο τοίνυν κακὸς κακῶς· ἀποσχέσθαι καὶ μὴ θιγεῖν τῆς γυναικός. σκόπει τοίνυν αὖθις, (ἔφη) τοῖς ἀρηΐοις ἔργοις ὅσον Ἔρως περίεστιν, οὐκ ἀργὸς ὢν (ὡς Εὐριπίδης [77] ἔλεγεν) οὐδὲ ἀστράτευτος, οὐδ' ἐν μαλακαῖσιν [78]. ων παρειαῖς νεανίδων. ἀνὴρ γὰρ ὑποπλησθεὶς ἔρωτος, οὐδὲν Ἄρεος δεῖται μαχόμενος πολεμίοις, ἀλλὰ τὸν αὐτοῦ θεὸν ἔχων συνόντα, πῦρ καὶ θάλασσαν καὶ πνοὰς τὰς αἰθέρος περᾶν ἕτοιμος ὑπὲρ τοῦ φίλου, ὥσπερ ἂν κελεύῃ. τῶν μὲν γὰρ τοῦ Σοφοκλέους Νιοβίδων [79] βαλλομένων καὶ θνησκόντων, ἀνακαλεῖταί τις οὐθένα βοηθὸν ἄλλον, οὐδὲ σύμμαχον, ἢ τὸν ἐραστήν, ὦ [80] ἀμφ' ἐμοῦ στεῖλαι. Κλεόμαχον δὲ, τὸν Φαρσάλιον, ἴστε δήπουθεν ἐξ ἧς αἰτίας ἐτελεύτησεν ἀγωνιζόμενος; Οὐχ ἡμεῖς γοῦν·

ea perplacuisset, quaesiuisse ex Antipatrida, numnam amaret psaltriam: cumque is admodum a se eam diligi respondisset, fatum: Male ergo pereas malus: abstinuisse etiam contactu mulieris. Porro autem considera, quantum amoris adsit operibus Martiis, non ignaui, (vt Euripides vocat) non mollis,

Non mollibus puellarum infixi genis.

Vir enim Amoris instinctu repletus, nihil indiget Marte pugnaturus in hostem: sed sui dei fretus praesentia, per

Ignem, marisque fluctus, atque turbines
Venti paratus est transire,

amici gratia, prout is iusserit. Etenim de Niobae filiis apud Sophoclem, cum ii sagittis necarentur, vnus nullum alium auxiliarium inclamat, quam amasium:

*O * circum me componere.*

Scitis vero, Cleomachus Pharsalius qua de causa in pugna perierit?

77. Locum Euripidae recitat et e Danaë demonstrat sumtum esse Bern. Martinus Var. Lect. 2, 26. *Reiske.*

78. Nihil deest, quam ἐνυχεύων, vt me docuere Th. Canterus Var. Lect. 1, 24. et Bernardus Martinus l. c. qui locum e Sophoclis Antigona vs. 795. desumtum monstrant. *Reiske.*

79. Νιοβιδῶν. *Reiske.*

80. F. ὡς φᾶρος ἀμφ' ἐμοὶ στεῖλαι. *vt amiculum ferale mihi iniciat. Reiske.*

81. Hic

(οἱ περὶ Πεμπτίδην ἔφασαν) ἀλλ' ἡδέως ἂν πυθοίμεθα. Καὶ γὰρ ἄξιον· (ἔφη ὁ πατὴρ) ἧκεν ἐπίκουρος Χαλκιδεῦσι, τοῦ Θεσσαλικοῦ [81] πολέμου πρὸς Ἐρετριεῖς ἀκμάζοντος· καὶ τὸ μὲν πεζὸν ἐδόκει τοῖς Χαλκιδεῦσιν ἐῤῥῶσθαι, τοὺς δ' ἱππέας μέγα ἔργον ἦν ὤσασθαι τῶν πολεμίων. παρεκάλουν δὴ τὸν Κλεόμαχον, ἄνδρα λαμπρὸν ὄντα τὴν ψυχὴν, οἱ σύμμαχοι πρῶτον ἐμβάλλειν εἰς τοὺς ἱππέας. ὁ δ' ἠρώτησε παρόντα τὸν ἐρώμενον, εἰ μέλλοι θεᾶσθαι τὸν ἀγῶνα. Φήσαντος δὲ τοῦ νεανίσκου, καὶ φιλοφρόνως αὐτὸν ἀσπασαμένου, καὶ τὸ κράνος ἐπιθέντος, ἐπιγαυρωθεὶς ὁ Κλεόμαχος, καὶ τοὺς ἀρίστους τῶν Θεσσαλῶν [82] συναγαγὼν περὶ αὑτὸν, ἐξήλασε λαμπρῶς, καὶ προσέπεσε τοῖς πολεμίοις, ὥστε συνταράξαι καὶ τρέψασθαι τὸ ἱππικόν. ἐκ δὲ τούτου καὶ τῶν ὁπλιτῶν φυγόντων, ἐνίκησαν κατὰ κράτος οἱ Χαλκιδεῖς· τὸν μέντοι Κλεόμαχον ἀποθανεῖν συνέτυχε. τάφον δ'

ierit? Mihi ſane, inquit Pemptidas, ignotum eſt, ſed audire velim. Et profecto cognitione digna res eſt, aiebat pater. Flagrante inter Chalcidenſes et Eretrienſes bello, Chalcidenſibus auxilio venerat Cleomachus. Videbantur autem hi peditatu ſatis valere, ſed equites hoſtium pellere magni erat arduique res laboris. Itaque Cleomachum ſocii hortabantur, magno virum animo, vt primus equitatum hoſtilem inuaderet. Is ex amaſio, qui vna aderat, quaeſiuit, ſpectatorne eſſe certaminis vellet: cumque is affirmaſſet, blandeque exoſculatus galeam ei impoſuiſſet, animo elatiore iam Cleomachus, Theſſalorum optimis ad ſe collectis, alacriter in hoſtem irruit, ita vt equitatum eorum conturbauerit atque deiecerit: fugaque exinde etiam grauis armaturae militum facta, vi Chalcidenſes victoriam obtinuerunt, Cleomacho in pugna interfecto. Eius ſepul-

81. Hic in Cleomachi hiſtoria bellum Eretrienſium et Chalcidenſium mendoſe Theſſalicum legitur. Forte facta mentio equitatus Theſſalici, quem adduxit Cleomachus, nunc eliſa, mendo anſam dedit. *Xylander*.

82. τῶν Θεσσαλῶν] Erat enim ipſe Nicoſtratus Theſſalus. Hoc de Nicoſtrato Chalcidenſe et expeditione Theſſalorum aduerſus Euboeam nihil reperio. Neceſſe eſt, eum Ariſtotele fuiſſe antiquiorem. *Reiske*.

83. Le-

αὐτοῦ δεικνύουσιν ἐν ἀγορᾷ Χαλκιδεῖς, ἐφ' οὗ μέχρι νῦν ὁ μέγας ἐφέστηκε κίων· καὶ τὸ παιδεραστεῖν πρότερον ἐν ψόγῳ τιθέμενοι, τότε μᾶλλον ἑτέρων ἠγάπησαν καὶ ἐτίμησαν. Ἀριστοτέλης δὲ τὸν μὲν Κλεόμαχον ἄλλως ἀποθανεῖν φησι, κρατήσαντα τῶν Ἐρετριέων τῇ μάχῃ· τὸν δὲ ὑπὸ τοῦ ἐρωμένου φιληθέντα, τῶν ἀπὸ Θρᾴκης Χαλκιδέων γενέσθαι, πεμφθέντα τοῖς ἐν Εὐβοίᾳ Χαλκιδεῦσιν ἐπίκουρον. ὅθεν ᾄδεσθαι παρὰ τοῖς Χαλκιδεῦσιν· Ὦ παῖδες, οἳ χαρίτων τε καὶ πατέρων ἐλάχετε ἐσθλῶν, μὴ φθονεῖτε ὥρας ἀγαθοῖσιν ὁμιλίαν. σὺν γὰρ ἀνδρείᾳ καὶ ὁ λυσιμελὴς Ἔρως ἐπὶ Χαλκιδέων θάλλει [83] πόλεσιν. Ἄντων ἦν ὄνομα τῷ ἐραστῇ, τῷ δ' ἐρωμένῳ Φίλιστος, ὡς ἐν τοῖς αἰτίοις [84] Διονύσιος [85], ὁ ποιητής, ἱστόρησε. παρ' ἡμῖν δὲ, ὦ Πεμπτίδη, τοῖς Θηβαίοις, οὐ πανοπλίᾳ ὁ ἐραστὴς ἐδωρεῖτο τὸν ἐρώμενον

ſepulcrum in foro monſtrant Chalcidenſes, cui etiamnum magna inſiſtit columna. Cumque ante maſculum amorem vituperaſſent, tum altero magis amplexi ſunt atque honorauerunt. Ariſtoteles Cleomachum quidem ſcribit mortuum, cum pugna viciſſet Eretrienſes, eum vero, cui oſculum amaſius dedit, fuiſſe de Chalcidenſibus e Thracia, miſſum auxilio Chalcidenſibus Euboeenſibus: itaque cani apud Chalcidenſes: O pueri, quibus bonae gratiae bonique parentes obtigerunt, non invidete bonis formae et aetatis fructum. Cum fortitudine enim etiam membra ſoluens amor in Chalcidenſium floret vrbibus. Dionyſius poëta in quaeſtionibus, Antonem amatoris, amaſii nomen Philiſtum prodit. Apud nos, Pemptida, Thebanos nonne amator amaſium armatura donat, inſcripto nomine ardetae?

83. Lego θάλλει. Nihil enim huc κάλλει, cum et verbum requireret oratio, et vna litera mutata, expediretur ſententia. *Xylander.* V. Hadr. Iunii Animadu. 3, 7. *Reiske.*

84. ἀντίοις] Forte αἰτίοις, in quaeſtionibus, vbi certarum rerum cauſae exponuntur, ſicut in problematis Plutarchi, quae αἰτιῶν nomine ipſum citare ſuo loco monui. *Xylander.* Atqui in indice Var. Lect. edit. Francf. ex Ald. et Baſ. affertur non ἀντίοις, ſed αὐτίοις. Alterutrum mendum typographicum ſit neceſſe eſt, quorum non pauca, quod dolendum eſt, in edit. Francf. reperiuntur.

85. Dionyſius Corinthius eſt, de quo v. Fabric. B. Gr. T. II. p. 797. *Reiske.*

ἀρδέτας [86] ἐγγραφόμενον. ἤλλαξε δὲ καὶ μετέθηκε τάξιν τῶν ὁπλιτῶν ἐρωτικὸς ἀνὴρ, Παμμένης, Ὅμηρον ἐπιμεμψάμενος, ὡς ἀνέραστον, ὅτι κατὰ φῦλα καὶ φρήτρας συνελόχιζε τοὺς Ἀχαιοὺς, οὐκ ἐρώμενον ἔταττε πρὸς ἐραστὴν, ἵνα οὕτω γένηται τό· Ἀσπὶς δ' ἀσπίδ' ἔρειδε, κόρυς δὲ κόρυν [87]· μόνον ἀήττητον ὄντα τῶν στρατηγῶν [88]. καὶ γὰρ φυλέτας καὶ οἰκείους καὶ νὴ Δία γονεῖς καὶ παῖδας ἐγκαταλείπουσιν· ἐραστοῦ δὲ καὶ ἐρωμένου μέσος οὐδεὶς πώποτε διεξῆλθε πολέμιος, οὐδὲ διεξήλασεν. ὅπου καὶ [89] μηδὲν δεομένοις [90] ἐπιδεικνύναι τὸ φιλοκίνδυνον καὶ φιλόψυχον [91], ὡς Θήρων, ὁ Θεσσαλὸς, προσβαλὼν τὴν χεῖρα τῷ τοίχῳ τὴν εὐώνυμον, καὶ σπασάμενος τὴν μάχαιραν, ἀπέκοψε τὸν ἀντίχειρα προκαλούμενος τὸν ἀντεραστήν. ἕτερος δέ τις ἐν μάχῃ πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον,

detae? Mutauit autem apud nos ordinem grauis armaturae Pammenes, amatorius homo, et Homerum culpauit, vt amoris ignarum, qui ſecundum tribus et curias inſtitueret manipulos Achaeorum, neque amatorem iuxta amaſium collocaſſet, vt ſic illud fieret, quod ipſe dixit:

Aſpida tunc ſcutum, galeam galea, atque virum vir
Fulciebat. — —

quae ſola eſt inuicta acies. Nam tribules profecto, familiares, adeoque parentes etiam et liberos ſunt qui deſerant. Per medios amatorem et amaſium nullus vnquam penetrauit hoſtis: qui etiam, nulla cogente neceſſitate, oſtentant audaciam ſuam et vitae contemtum. Sic Thero Theſſalus ſiniſtram parieti applicuit, et enſe dextra ſtricto pollicem amputauit, prouocans ad hoc aemulandum riualem. Alius quidam, cum in pugna cecidiſſet in faciem, ab hoſte iam icturo petiit,

86. εἰς ἀρδέτας. Sed quinam fuerunt *Ardetae? Reiske.*

87. Poſt κόρυν eſt lacuna. Cf. T. VIII. p. 445. 4. *Reiske.*

88. τῶν στρατῶν, pro στρατηγῶν, quod nihil huc faciebat, ſcribito. Vide Plutarchum in Pelopida. *Xylander.*

89. ὅπου καὶ] Deeſt in hac periodo aliquid, puto ἔπεισι, aut ſimile. *Xylander.*

90. δεόμενοι, an δεομένοις, malis, haud multum referet, ſed ἐπιδείκνυνται leg. *Reiske.*

91. ἀφιλόψυχον haud dubie auctor ſcripſerat, quod animae et vitae contemtum ſignificat, de quo hic agitur, cuique adeo aduerſatur τὸ φιλόψυχον. *Xylander.* Et ita etiam legi vult Cl. Reiskius.

92. ἐρω-

ὡς ἔμελλε παίσειν αὐτὸν ὁ πολέμιος, ἐδεήθη περιμεῖναι μικρὸν ὁ ἐρώμενος ἤδη [92] κατὰ νώτου τετρωμένον. οὐ μόνον τοίνυν τὰ μαχιμώτατα τῶν [93] ἐθνῶν ἐρωτικώτατα, Βοιωτοὶ, καὶ Λακεδαιμόνιοι, καὶ Κρῆτες, ἀλλὰ καὶ τῶν παλαιῶν, ὁ Μελέαγρος, ὁ Ἀχιλλεὺς, ὁ Ἀριστομένης, ὁ Κίμων, ὁ Ἐπαμινώνδας. καὶ γὰρ οὗτος ἐρωμένους ἔσχε Ἀσωπικὸν [94] καὶ Καφισόδωρον, ὃς [95] αὐτῷ συναπέθανεν ἐν Μαντινείᾳ, καὶ τέθαπται πλησίον. τὸν δὲ μω
Φοβερώτερον [96] γενόμενον τοῖς πολεμίοις, καὶ δεινότατον ὁ πρῶτος ὑποστὰς καὶ πατάξας Εὔκναμος Ἀμφισσεὺς, ἡρωϊκὰς ἔσχε τιμὰς παρὰ Φωκεῦσιν. Ἡρακλέους δὲ τοὺς μὲν ἄλλους ἔρωτας ἔργον ἐστὶν εἰπεῖν διὰ πλῆθος· Ἰόλαον δὲ νομίζοντες ἐρώμενον αὐτοῦ γεγονέναι, μέχρι νῦν σέβονται καὶ τιμῶσιν, ἔρωτος ὅρκους τε καὶ πίστεις ἐπὶ τοῦ τάφου παρὰ τῶν ἐρωμένων λαμβάνοντες.

tiit, vt exſpectaret tantiſper, dum ſe in tergum conuerteret, ne amaſius eum videret in tergo vulneratum. Non modo itaque bellicoſiſſimae gentes amori ſunt deditiſſimae, Boeoti, Lacedaemonii, Cretenſes: ſed et de veteribus Meleager, Achilles, Ariſtomenes, Cimon, Epaminondas. Nam et hic amaſios habuit Aſopicum et Caphiſodcrum, qui cum eo apud Mantineam occubuit, ac iuxta ſepultus eſt. Et Mo * terribiliorem hoſtibus factum, quod primus ſubſtitiſſet et feriiſſet Eucnamus Amphiſſenſis, heroicis honoribus eſt a Phocenſibus ornatus. Herculis vero amores enumerare eſt ob multitudinem moleſtum. Iolaum certe exiſtimantes fuiſſe amaſium eius, etiamnum venerantur, amoremque amantibus amaſii iureiurando apud ſepulcrum eius firmare ſolent. Fertur etiam,

92. ἐρώμενος εἴδη, vel ἴδη, lego: nam ἤδη ſententiam vitiat. *Xylander.* F. περιμεῖναι μικρὸν, ὅπως μεταστραφείη, ἵνα μὴ αὐτὸν ὁ ἐρώμενος ἴδη κατὰ νώτου τ. *inhibere tantiſper ictum, donec ſe conuerterit in ſupinum ſitum, ne amatus ſe videat in dorſo vulneratum.* Et ſic quoque Xylander in verſione reddidit. *Reiske.*

93. τῶν νῦν ἐθνῶν. *Reiske.*

94. Ἀσωπιχόν. *Reiske.*

95. ὃς abeſt ab Ald. Sed pro eo dant ὡς Turn. Vulc. et Bong.

96. Φοβερώτατον leg. eſſe video, at quid exciderit, non aſſequor. *Reiske.*

 97. δὴ]

λέγεται δὲ καὶ τὴν Ἄλκηστιν ἰατρικὸς ὢν ἀπεγνωσμένην σῶσαι τῷ Ἀδμήτῳ χαριζόμενος, ἐρῶντι μὲν αὐτῷ τῆς γυναικὸς, ἐρωμένῳ δ' αὐτοῦ γενομένῳ. καὶ γὰρ τὸν Ἀπόλλωνα μυθολογοῦσιν ἐραστὴν γενόμενον Ἀδμήτῳ παραθητεῦσαι μέγαν εἰς ἐνιαυτόν. εὖ δέ πως ἐπὶ μνήμην ἦλθεν ἡμῖν Ἄλκηστις. Ἄρεος γὰρ οὐ πάνυ μέτεστι γυναικὶ, ἡ δ' ἐξ ἔρωτος κατοχὴ προάγεταί τι τολμᾶν παρὰ φύσιν καὶ ἀποθνήσκειν. εἰ δή 97 πού τι καὶ μύθων πρὸς πίστιν ὄφελός ἐστι, δηλοῖ τὰ περὶ τὴν Ἄλκηστιν, καὶ Πρωτεσίλεων, καὶ Εὐρυδίκην τὴν Ὀρφέως, ὅτι μόνῳ θεῶν ὁ Ἅδης Ἔρωτι ποιεῖ τὸ προσταττόμενον. καίτοι πρός γε τοὺς ἄλλους (ὥς φησι Σοφοκλῆς) ἅπαντας οὔτε τὸ ἐπιεικὲς, οὔτε τὴν χάριν οἶδε, μόνην δὲ στέρξαι τὴν ἁπλῶς δίκην· αἰδεῖται δὲ τοὺς ἐρῶντας, καὶ μόνοις τούτοις οὐκ ἔστιν ἀδάμαστος, οὐδ' ἀμείλιχος. ὅθεν ἀγαθὸν μὲν, ὦ ἑταῖρε, τῆς ἐν Ἐλευσῖνι τελετῆς μετασχεῖν· ἐγὼ δὲ ὁρῶ τοῖς Ἔρωτος ὀργιασταῖς καὶ μύσταις ἐν ᾅδου βελτίονα μοῖραν οὖσαν· οὔτοι τοῖς μύθοις πειθόμενος, οὐ μὴν οὐδ' ἀπιστῶν παντάπασιν. εὖ γὰρ δὴ λέγουσι, καὶ θείᾳ τινὶ

iam, rei medicae peritus cum esset, Alcestidem iam desperatam Admeto restituisse, coniugis amatori, suo amasio. Quin et Apollinem Admeti fuisse amatorem fabulae aiunt, ideoque ei per magnum annum seruiuisse. Commodum autem nobis incidit Alcestidis mentio. Nam cum Marte quidem non multum est mulieribus rei: furor autem amatorius ad audendum aliquid, atque etiam moriendum impellit. Quod si quid ad veritatem fabulae conducunt, Alcestis, Protesilaus, et Orphei Eurydice ostendunt, soli Amori Plutonem esse dicto audientem, quanquam hic aduersus alios omnes, vt est apud Sophoclem, neque aequitatem curat, neque gratiam,

Soloque iure simpliciter stricto vtitur:

tamen amantes reueretur, iisque solis non est implacabilis, neque indomitus. Proinde bonum quidem est, amice, sacris initiatum esse Eleusiniis: ego autem Amoris orgia agentibus, eiusque mystis, video meliorem esse apud manes conditionem: neque fidem fabulis adhibens, neque omnem tamen derogans. Bene enim dicunt, et diuina quadam fortuna veritate

97. δὴ] L. δέ.

98. ψαύ-

τύχη ψαύουσι τοῦ [98] λέγοντες ἐξ ἅδου [99] τοῖς ἐρωτικοῖς ἄνοδον εἰς φῶς ὑπάρχειν· ὅπη δὲ καὶ ὅπως, ἀγνοοῦσι, ὥσπερ ἀτραποῦ διαμαρτόντες, ἣν πρῶτος ἀνθρώπων διὰ φιλοσοφίας Πλάτων κατεῖδε. καίτοι λεπταί [200] τινες ἀπόῤῥοιαι καὶ ἀμυδραὶ τῆς ἀληθείας ἔνεισι ταῖς Αἰγυπτίων ἐνδιεσπαρμέναι μυθολογίαις, ἀλλ᾽ ἰχνηλάτου δεινοῦ δέονται, καὶ μεγάλα μικροῖς ἑλεῖν [1] δυναμένου. διὸ ταῦτα μὲν ἐῶμεν, μετὰ δὲ τὴν ἰσχὺν τοῦ Ἔρωτος, οὖσαν τοσαύτην, ἤδη τὴν πρὸς ἀνθρώπους εὐμένειαν καὶ χάριν ἐπισκοπῶμεν, οὐκ εἰ πολλὰ τοῖς χρωμένοις ἀγαθὰ περιποιεῖ, (δῆλα γάρ ἐστι ταῦτά γε πᾶσιν) ἀλλ᾽ εἰ πλείονα καὶ μείζονα τοὺς ἐρῶντας αὐτοῦ ὀνίνησιν [2]. ἐπεὶ, καίπερ ὢν ἐρωτικὸς ὁ Εὐριπίδης, τὸ σμικρότατον ἀπεθαύμασεν, ἐπεὶ [3] ποιητὴν [4] ἄρα ἔρως

ritatem attingunt, dicentes, Amori deditis reditum ab inferis concedi: quorſum autem et quomodo, ignorant, veluti a ſemita aberrantes, quam primus hominum Plato philoſophiae auxilio perſpexit. Sunt quidem etiam in Aegyptiorum fabulis exilia quaedam veritatis veſtigia: ſed indagatorem deſiderant acutum, et qui magna e paruis venari queat[1], itaque ea miſſa faciemus. Caeterum poſt vim Amoris tantam, iam nunc conſideremus eius erga homines benignitatem et gratiam: non an multa ipſo vtentibus bona paret, cum haec omnibus ſint manifeſta: ſed an pluribus ac maioribus commoditatibus amantes adficiat. Nam Euripides quidem, quanquam amatorius, minimum hoc admiratus praedicauit:

— *muſicam*

Amor

98. ψαύουσι τοῦ*] Lego τοῦ ἀληθοῦς, λέγοντες ἐξ ἅδου τοῖς, *etc.* Ita enim locus erit integer. *Xylander.* Suppl. τοῦ ἀληθοῦς οἱ λέγοντες. Et ſic quoque Xylander. *Reiske.*

99. ἐξ ἄλλου Ald. et Baſ.

200. λιταὶ τινες Baſ.

1. ἐλᾶν Ald. et Baſ. vnde Xylander annotat: Lego ἑλεῖν pro ἐλᾶν.

2. Poſt ὀνίνησιν videtur aliquid deeſſe, e. c. ἢ οἱ ἄλλοι θεοὶ, aut ἢ τῶν ἄλλων τις θεῶν. *Reiske.*

3. ἐπεὶ] L. εἰπών. *Reiske.*

4. ποιητὴν cur in μουσικὴν conuerterem, ſciri poteſt ex 1. Conuiual. quaeſt. 5. quanquam ſi ποιητὴν retinere quis velit, habet, quod pro ipſo faciat in libello noſtri auctoris de Pythiae oraculis. Ego tamen μουσικὴν praefero, et alterum irrepſiſſe ex annotatione marginali puto alicuius, qui

διδάσκει, κἂν ἄμουσον [5] ᾖ τὸ πρίν. συνετόν τε γὰρ ποιεῖ, κἂν ῥᾴθυμος ᾖ τὸ πρίν, καὶ ἀνδρεῖον (ᾗ λέλεκται [6]) τὸν ἄτολμον, ὥσπερ οἱ τὰ ξύλα πυρακτοῦντες ἐκ μαλακῶν ἰσχυρὰ ποιοῦσι. δωρητικὸς δὲ ἁπλῶς [7] καὶ μεγαλόφρων γίνεται πᾶς ἐραστὴς, κἂν γλίσχρος ᾖ πρότερον, τῆς μικρολογίας καὶ φιλαργυρίας δίκην σιδήρου διὰ πυρὸς ἀνιεμένης· ὥστε χαίρειν τοῖς ἐρωμένοις διδόντας, ὡς παρ᾽ ἑτέρων οὐ χαίρουσιν αὐτοὶ λαμβάνοντες. ἴστε γὰρ δήπου, ὡς Ἀνύτῳ Ἀνθεμίωνος, ἐρῶντι μὲν Ἀλκιβιάδου, ξένους δὲ ἑστιῶντι φιλοτίμως καὶ λαμπρῶς, ἐπεκώμασεν ὁ Ἀλκιβιάδης, καὶ λαβὼν ἀπὸ τῆς τραπέζης εἰς ἥμισυ τῶν ἐκπωμάτων, ἀπῆλθεν. ἀχθομένων δὲ τῶν ξένων, καὶ λεγόντων· Ὑβριστικῶς σοι κέχρηται καὶ ὑπερηφάνως τὸ μειράκιον· Φιλανθρώπως μὲν οὖν· (ὁ Ἄνυτος εἶπε) ταῦτα [8] γὰρ ἐνῆν αὐτῷ λαβεῖν, ὁ δὲ

Amor docet, quamlibet eius rudem prius.

Ille vero et ſocordem ante, prudentem facit, et fortem, qui prius inaudax erat: (quomodo adurendo ligna de mollibus dura redigunt) munificus autem et liberalis fit omnis amans, quanquam adhuc fuerit tenax, auaritia iſta et puſillanimitate quaſi ferro igne emollita: ita vt magis iam gaudeat dans amaſio, quam ab alio accipiens. Noſtis enim, quomodo ad Anytum, Anthemionis F. cum ſplendido conuiuio hoſpites excepiſſet, comeſſatum venerit Alcibiades, amaſius eius, et dimidio fere poculorum ablato, diſceſſerit: hoſpitibuſque moleſte ferentibus, et contumelioſe Anytum ab Alcibiade tractatum eſſe dicentibus ac ſuperbe, reſponderit Anytus: Imo humaniter ſane, qui, cum licuerit ei omnia auferre, tam multa mihi

qui muſicen latius patentem ad poëticen voluerit adſtringere. Neque nego, in citato loco poëtam, quam muſicam, videri poſſe commodius collocari: ſed citare ad rem praeſentem ac honeſte coaptare non nimiis mutationibus poëtarum verſum, ſi cui alii, Plutarcho eſt familiare. *Xyl.*

5. ἄμουσος. Sic ſupra, Tom. VIII. p. 461. 4. *Reiske.*

6. λέλεκται, an δέδεικται legatur, parum refert. *vt dictum eſt paulo ante*, aut *vt exemplis ſuperius allatis demonſtratum eſt. Reiske.*

7. δωρητικὸς δὲ καὶ ἁπλοῦς καὶ μεγαλόφρων. *Reiske.* ἁπλοῦς dant etiam Ald. et Baſ. quanquam ſine praecedente καὶ.

8. Legi πάντα. Legebatur ταῦτα. Sed hiſtoria eſt etiam

κἀμοὶ τοσαῦτα καταλέλοιπεν. ἡσθεὶς οὖν ὁ Ζεύξιππος· Ὦ Ἡράκλεις, (εἶπεν) ὡς ὀλίγου διελύσατε [9] πρὸς Ἄνυτον τὴν ἀπὸ Σωκράτους καὶ φιλοσοφίας πατρικὸν [10] ἔχθραν, εἰ πρᾷος ἦν οὕτω περὶ ἔρωτα καὶ γενναῖος. Εἶεν, εἶτα [11] ὁ πατήρ· ἐκ δὲ δυσκόλων καὶ σκυθρωπῶν τοῖς συνοῦσι ποιεῖ φιλανθρωποτέρους καὶ ἡδίους. Αἰθομένου γὰρ πυρὸς γεραρώτερον οἶκον ἰδέσθαι [12], καὶ ἄνθρωπον (ὡς ἔοικε) φαιδρότερον ὑπὸ τῆς ἐρωτικῆς θερμότητος. ἀλλ' οἱ πολλοὶ παράλογόν τι πεπόνθασιν. ἂν μὲν οὖν ἐν οἰκίᾳ νύκτωρ σέλας ἴδωσι, θεῖον ἡγοῦνται καὶ θαυμάζουσι· ψυχὴν δὲ μικρὰν καὶ ταπεινὴν καὶ ἀγεννῆ ὁρῶντες ἐξαίφνης ὑποπιμπλαμένην φρονήματος, ἐλευθερίας, φιλοτιμίας, χάριτος, ἀφειδίας, οὐκ ἀναγκάζονται λέγειν, ὡς ὁ Τηλέμαχος· Ἦ μάλα τις θεὸς ἔνδον. ἐκεῖνο δὲ (εἶπεν ὁ Δαφναῖος) πρὸς χαρίτων οὐ

mihi reliquerit. His delectatus Zeuxippus: Dii boni, inquit, quam parum abest, quin a maioribus ad nos propagatum Anyti propter Socratem et philosophiam odium aboleretis: siquidem ita placidus in amore et generosus fuit. Esto, inquit pater. Praeterea autem e morosis et tristibus in conuictu humaniores redigit atque suauiores: nam sicut

Fit domus accensi flammis illustrior ignis:

ita hominem quoque calor amoris facit luculentiorem. Multi tamen sunt, quibus aliquid plane rationi aduersum accidit: qui si in aedibus noctu fulgorem videant, diuinum hoc deputant, atque admirantur: cum vero animum abiectum et humilem subito impleri vident elatione, libertate, magnificentiae studio, venustate, largitate, non subit iis re ipsa coactis Telemachi illud dicere:

Omnino est aliquis intus deus — —

Illud vero, aiebat Daphnaeus, nonne diuinum est, quod amator,

iam in vita Alcibiadis descripta. *Xylander.* ταῦτα aut cum πάντα mutandum, aut leg. ταῦτα γὰρ ἐνῆν αὐτῷ πάντα λαβεῖν. *Reiske.*

9. διελύσασθε. *Reiske.*

10. Aut πατρικὴν, aut πάτριον. *Reiske.*

11. εἶτα] L. εἶπεν. *Reiske.* Et ita etiam scribi vult Xylander.

12. Post ἰδέσθαι excidit συμβαίνει, vel simile quid. *Reiske.*

δαιμόνιον; ὅτι τῶν ἄλλων ὁ ἐρωτικὸς ὀλίγου δεῖν ἁπάντων περιφρονῶν, οὐ μόνον ἑταίρων καὶ οἰκετῶν, ἀλλὰ καὶ νόμων καὶ ἀρχόντων καὶ βασιλέων, φοβούμενος δὲ μηθὲν, μηδὲ θαυμάζων, μηδὲ θεραπεύων, ἀλλὰ καὶ τὸν αἰχματὰν κεραυνὸν οἷος ὢν ὑπομένειν, ἅμα τῷ γε [13] καλὸν ἰδεῖν,

"Επτηξ᾽ ἀλέκτωρ δοῦλον ὡς κλίνας πτερὸν [14],

καὶ τὸ θράσος ἐκκέκλασται, καὶ κατακέκοπταί οἱ τὸ τῆς ψυχῆς γαῦρον. ἄξιον δὲ Σαπφοῦς παρὰ ταῖς Μούσαις μνημονεῦσαι. τὸν μὲν γὰρ Ἡφαίστου παῖδα Ῥωμαῖοι, Κάκκον, ἱστοροῦσι πῦρ καὶ φλόγας ἀφιέναι διὰ τοῦ στόματος ἔξω ῥεούσας· αὕτη δ᾽ ἀληθῶς μεμιγμένα πυρὶ φθέγγεται, καὶ διὰ τῶν μελῶν ἀναφέρει τὴν ἀπὸ τῆς καρδίας θερμότητα, Μούσαις εὐφώνοις ἰωμένη τὸν ἔρωτα, κατὰ Φιλόξενον· ἀλλ᾽ εἴ τι μὴ Λύσανδρον [15], ὦ Δαφναῖε,

amator, reliqua omnia contemnens fere, non ſocios modo et familiares, ſed leges etiam, magiſtratus, reges, nihilque metuens, aut demerens, atque etiam bellicoſum fulmen audens ſubſiſtere, ſimul atque formoſum vidit,

Vt gallus alas trepidus dimittens pauet,

omniſque eius audacia et ferocia animi penitus concidit. Eſt vero apud Muſas non indigna, quae commemoretur, Sappho. Nam Romani quidem Cacum, Vulcani F. aiunt ignem et flammas ex ore euomuiſſe: ipſa autem vere igni mixta loquitur, et per carmina calorem corde conceptum emittit, ſuaue ſonantibus Muſis amori medicans ſuo, vt ait Philoxenus. Sed niſi ob Lyſandrae amorem oblitus es, Daphnaee,

13. γε abeſt a Baſ. ſed Ald. pro τῷ γε exhibet τότε.

14. Mirifica et dura traiectio verborum huic verſui ineſt. ὡς ad ἀλέκτωρ pertinet. Potuiſſent quidem verba ſic ordinari: ἀλέκτωρ ὡς κλίνας δοῦλον πτερὸν. At verſus aeque durus ſic exiſſet. *Reiske*. Caeterum pro κλίνας dant κλινίας Ald. et Baſ.

15. ἀλλ᾽ εἴ τι μὴ Λύσανδρον] Monſtri ſimile hoc Λύσανδρον. Interpres adiecit κατὰ, ſed hoc eſt verſuram ſoluere. Ego legendum ſuſpicor: ἀλλ᾽ εἰ μὴ διὰ Λυσάνδραν, etc. παιδιῶν. Nam Lyſandrae amator fuit Daphnaeus, vt ſub initium libri fertur: quanquam παιδικῶν etiam legi poteſt, vel παιδειῶν. *Xylander*. F. εἰ μὴ κατὰ Λύσανδρον. Forte reſpicit

τῶν παλαιῶν ἐκλέλησαι παιδίων [16], ἀνάμνησον ἡμᾶς, ἐν οἷς ἡ καλὴ Σαπφὼ λέγει, τῆς ἐρωμένης ἐπιφανείσης, τήν τε φωνὴν ἴσχεσθαι καὶ φλέγεσθαι [17] τὸ σῶμα, καὶ καταλαμβάνειν ὠχρότητα καὶ πλάνον [18] αὐτὴν καὶ ἴλιγγον. λεχθέντων οὖν ὑπὸ τοῦ Δαφναίου τῶν μελῶν ἐκείνων, ὡς [19]

ὑπολαβὼν ὁ πατήρ· Ταῦτα (εἶπεν) ὦ [20] πρὸς τοῦ Διὸς θεοληψία καταφανής, τοῦτο δαιμόνιος σάλος τῆς ψυχῆς. τί τοσοῦτον ἡ Πυθία πέπονθεν ἁψαμένη τοῦ τρίποδος; τίνα τῶν ἐν-

Daphnaee, veterum oblectamentorum, in memoriam reduc nobis elegantes illos Sapphus versus, vbi ait, repente, visa sibi amasia, vocem inhibitam, arsisse corpus, seque pallore, tremore et vertigine correptam. Cum id carmen recitasset Daphnaeus, vt * excipiens sermonem pater: An non, inquit, haec aperte ostendunt a deo occupatum animum? non hic animi aestus diuinus? quid tale, aut tantum, accidit Pythiae, cum tripodem attigit? quemnam orgia agentium tibia, et

spicit ad noua instituta vetustis aduersa in rempublicam Spartanam a Lysandro introducta. *Reiske.*

16. F. παιδειῶν. *nisi, vt Lysander, oblitus es veterum artium, quas in ludis literariis discebamus olim,* τῶν ἐπῶν ἀνάμνησον ἡμᾶς. *Reiske.*

17. Verbum φθέγγεσθαι [quod pro φλέγεσθαι olim legebatur] locum non habet. Legendum est aut φέγγεσθαι, *illustrari et splendore effici*, vel potius φλέγεσθαι, *incendi*, calore scilicet intus membra et viscera vrente. Nam φέγγος et ὠχρότης, quae statim memoratur, non conueniunt sane in eadem superficie: at intus calere, foris pallere, etiam in morbis videmus homines. *Xylander.* φλέγεσθαι] In vet. edd. est φθέγγεσθαι. vnde effici debebat φθίνυσθαι, aut φθίσθαι, id quod φθείρεσθαι, *corrumpi, contabescere*, significat. Conf. Canteri Var. Lect. 5, 27. *Reiske.*

18. πλάνον] *mentis aberrationem, delirium,* aut *inquietudinem,* ἀλυσμόν. Vulgatam lectionem, a multis vexatam, asserit p. 766. 2. [sed. Fr.] V. Wolf ad Sapphonis fragm. p. 41. *Reiske.*

19. Verba Sapphus sunt, et Catulli interpretatio, in omnium manibus, pro quibus hic asteriscus exstat. Et quae sequuntur, plane sunt deprauata. *Xylander.* ὡς deleto, nihil videri queat deesse. *R.*

20. ὦ] L. οὐ. *nonne haec est diuina mentis agitatio? Reiske.*

 21. αἰ-

θεαζομένων οὕτως ὁ αὐλὸς καὶ τὰ μητρῷα καὶ τὸ τύμπανον ἐξιστᾶσιν; ἡμῖν τὸ αὐτὸ σῶμα πολλοὶ καὶ τὸ αὐτὸ κάλλος ὁρῶσιν, εἴληπται δ' εἷς ὁ ἐρωτικὸς διὰ τὴν αἰτίαν [21]. οὐ γὰρ μανθάνομεν γέ που τοῦ Μενάνδρου λέγοντος, οὐδὲ σύνισμεν· Καιρός [22] ἐστιν ἡ νόσος ψυχῆς, ὁ πληγεὶς δὲ τιτρώσκεται [23]. ἀλλ' ὁ θεὸς αἴτιος, τοῦ μὲν καθαψάμενος, τὸν δ' ἐάσας· ὁ τοίνυν ἐν ἀρχῇ καιρὸν εἶχε ῥηθῆναι μᾶλλον, οὐδὲ νῦν, ἐπεί γ' οὖν [24] ἦλθεν ἐπὶ τὸ στόμα, κατ' Αἰσχύλον, ἄριστον [25] ἐάσειν μοι δοκῶ· καὶ γάρ ἐστι παμμέγεθες. ἴσως μὲν γάρ, ὦ ἑταῖρε, καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων, ὅσα μὴ δι' αἰσθήσεως ἡμῖν εἰς ἔννοιαν ἥκει [26], τὰ μὲν μύθῳ, τὰ δὲ νόμῳ, τὰ δὲ λόγῳ πίστιν ἐξ ἀρχῆς ἔσχηκε. τῆς δ' οὖν περὶ θεῶν δό-

et Magnae matris carmina atque tympanum ſic animo abalienauerunt? Idem corpus, eandem pulchritudinem multis cernentibus, ſolus amatorius homo capitur, idque certa de cauſa. Non enim intelligimus Menandrica iſta:

— eſt morbus opportunitas
Animae, quod ictus vulnus accipit graue.

Sed in cauſa eſt deus, alium tangens, alium praeteriens. Quod autem initio tempeſtiuum dicere fuit, id ne nunc quidem ad animum accidens, et in buccam veniens, vt optimus ait Aeſchylus, puto omittendum: eſt enim valde magnum. Fortaſſis enim, amice, reliqua etiam omnia, quae ſenſu nullo percipiuntur, alia per fabulas, alia legibus, alia denique ratione fidem principio inuenerunt. Certe vt de diis hanc

21. αἰτίαν] diſpoſitionem corporis animiue morbo facile concipiendo idoneam. *R.*

22. καιρὸς] L. ἔρως ἐστί τις νόσος ψυχῆς. *Reiske.*

23. Quod ad hunc Menandri attinet locum:

Ψυχῆς· ὁ πληγεὶς δ' εἴσω
δὴ τιτρώσκεται:

verſum eum ſic corrigo, et impleo, moto aſteriſco, ſicvt alibi me legiſſe memoria recolere potui, et exſtat inter Comicorum λείψανα. Quaeritur, qui fiat, quod amore alii corripiuntut, alii non? Reſpondetur, morbum animi eſſe cauſam, cur ſagittae Cupidinis vulnus infligant graue. καιρὸς enim letalis vulneris ſignificat hic opportunitatem, vnde πληγὴ καιρία. *Xylander.*

24. οὐδὲ νῦν ἐπὶ νοῦν Ald. et Baſ.

25. ἄριστον] L. ἄρρητον. *Reiske.*

26. εἰς ἔννοιαν ἥκει. *Reiske.*

27. Hoc

ξης καὶ [27] παντάπασιν ἡγεμόνες καὶ διδάσκαλοι γεγόνασιν ἡμῖν οἵ τε ποιηταὶ, καὶ οἱ νομοθέται, καὶ τρίτον οἱ φιλόσοφοι. τὸ μὲν οὖν [28] εἶναι θεοὺς, ὁμοίως τιθέμενοι, πλήθους δὲ πέρι καὶ τάξεως αὐτῶν, οὐσίας τε καὶ δυνάμεως, μεγάλα διαφερόμενοι πρὸς ἀλλήλους. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ οἱ τῶν φιλοσόφων, ἄνοσοι καὶ ἀγήραοι, πόνων τε ἄπειροι, βαρυβόαν πορθμὸν πεφευγότες Ἀχέροντος. ὅθεν οὐδὲ [29] προσίενται ποιητικὰς Ἔριδας, οὐ Λιτὰς, οὐ Δειμὸν, οὐδὲ Φόβον, ἐθέλουσι θεοὺς εἶναι, παῖδας Ἄρεος, ὁμολογεῖν. μάχονται δὲ περὶ πολλῶν καὶ τοῖς νομοθέταις, ὥσπερ Ξενοφάνης Αἰγυπτίους ἐκέλευσε τὸν Ὄσιριν, εἰ θνητὸν νομίζουσι, μὴ τιμᾶν, ὡς θεὸν, εἰ δὲ θεὸν ἡγοῦνται, μὴ θρηνεῖν. αὖθις δὲ ποιηταὶ καὶ νομοθέται, φιλοσόφων ἰδέας τινὰς καὶ ἀριθμοὺς μονάδας τε καὶ πνεύματα θεοὺς ποιουμένων, οὔτ' ἀκούειν ὑπομένουσιν, οὔτε συνιέναι δύνανται, πολλὴν δὲ ὅλως ἀνωμαλίαν ἔχουσιν αἱ δόξαι καὶ διαφοράν. ὥσπερ οὖν ἦσαν πο-

hanc conciperemus, quae obtinet, opinionem, omnino auctores nobis ducesque fuerunt poëtae et legumlatores: adde his tertio loco philosophos. Omnes hoc vno dicunt ore, esse deos. De numero eorum, ordine, natura et potestate maximae sunt inter ipsos dissensiones. Quos enim philosophi deos agnoscunt, ii morborum, senii laborumque expertes perhibentur: qui (vt ille ait) late sonantem Acherontis effugere traiectum. Itaque etiam philosophi poëtarum istas Eridas, Litas, non admittunt, neque Terrorem et Metum volunt deos, aut Martis esse filios. In multis rebus etiam legum conditoribus repugnant: vt Xenophanes, qui Aegyptiis praecipiebat, vt Osirin mortalem crederent, ne eum colerent, si deum, ne deplorarent. Rursum poëtae et legumlatores, neque audire philosophos, neque intelligere possunt, quando hi ideas quasdam, et numeros, et vnitates, et spiritus pro diis ponunt. Denique maxima est sententiarum diuersitas et repugnantia. Ergo sicut olim fuerunt Athenis tres factiones,

27. Hoc καὶ delend. aut γνώμης est addendum. *Reiske.*
28. οὖν posset abesse. *Reiske.*
29. Pro οὐδὲ Bas. dat οὐ, ab Ald. autem haec vocula prorsus abest.

30. ἐπα-

τὲ τρεῖς στάσεις Ἀθήνησιν, Παράλων, Ἐπάκρων[30], Πεδιέων, χαλεπῶς ἔχουσαι καὶ διαφερόμεναι πρὸς ἀλλήλας· ἐπεὶ δὲ πάντες ἐν ταυτῷ γενόμενοι, καὶ τὰς ψήφους λαβόντες ἤνεγκαν πάσας Σόλωνι, καὶ τοῦτον εἵλοντο κοινῇ διαλλακτὴν καὶ ἄρχοντα καὶ νομοθέτην, ὃς ἔδοξε τῆς ἀρετῆς ἔχειν ἀδηρίτως τὸ πρωτεῖον· οὕτως αἱ τρεῖς στάσεις, αἱ περὶ θεῶν διχοφρονοῦσαι, καὶ ψῆφον ἄλλην ἄλλη φέρουσαι, καὶ μὴ δεχόμεναι ῥᾳδίως τὸν ἐξ ἑτέρας, περὶ ἑνὸς βεβαίως ὁμογνωμονοῦσι, καὶ κοινῇ τὸν Ἔρωτα συνεγγράφουσιν εἰς θεοὺς ποιητῶν οἱ κράτιστοι, καὶ νομοθετῶν καὶ φιλοσόφων ἀθρόαι φωναὶ[31], μέγα ἐπαινέοντες, ὥσπερ[32] ἔφη τὸν Πιττακὸν ὁ Ἀλκαῖος αἱρεῖσθαι τοὺς Μιτυληναίους τύραννον. ὑμῖν δὲ βασιλεὺς καὶ ἄρχων καὶ ἁρμοστὴς ὁ Ἔρως ὑπὸ Ἡσιόδου καὶ Πλάτωνος καὶ Σόλωνος ἀπὸ τοῦ Ἑλικῶνος εἰς τὴν Ἀκαδημίαν ἐστεφανωμένος κατάγεται, καὶ κεκοσμημένος εἰσελαύνει,

ctiones, Paralorum, Epacriorum, Pediaeorum, inter ſe diſcordes et animis abalienatis: quae tamen in vnum coëuntes, communibus ſuffragiis Solonem compoſitorem, arbitrum et legumlatorem delegerunt, qui citra controuerſiam omnibus aliis virtute videbatur anteire: ſic tres illae ſectae de diis diſſentientes, aliaeque ſuis ſuffragiis alio tendentes, neque facile vna alterius ſententiae ſubſcribentes, de vno Amore conſentiunt, eumque vnanimes in deorum numero ponunt poëtarum, philoſophorum legislatorumque maximi, confertim collaudantes, et prolixe. Pittacum quidem Alcaeus negat a Mitylenaeis conſenſu creatum tyrannum. Nobis autem rex, princeps et moderator Amor ab Heſiodo, Platone et Solone in Academiam ex Helicone deducitur, coronatuſque et ornatus

30. Ἐπακρίων. Vide annotata in Solonem, in Onomaſtico noſtro, Suidam in πάραλον, et alios. *Xylander.* Ἐπακρίων legi etiam vult Cl. Reiskius.

31. ποιητῶν θ' οἱ κράτιστοι — ἀθρόα φωνᾷ (nam eſt dictio Alcaei), aut ἀθρόαις φωναῖς. *vno ore, vel conſonis vocibus, quomodo Mitylenaeos Pittacum ſibi tyrannum legiſſe Alcaeus auctor eſt.* Reiske.

32. Legendum eſt οὐχ ὥσπερ ἔφη, niſi vehementer fallor. Eſt enim ἀντίθετον. *Xylander.*

33. ἀλλ'

πολλαῖς συνωρίσι φιλίας καὶ κοινωνίας· οὐχ οἵαν Εὐριπίδης φησὶν ἀχαλκεύτοις ἐζεῦχθαι πέδαις, ψυχρὰν οὗτός γε καὶ βαρεῖαν ἐν χρείᾳ περιβαλὼν ὑπ' αἰσχύνης ἀνάγκην, ἀλλ' ὑπὸ πτεροῦ φερομένοις [33] ἐπὶ τὰ κάλλιστα τῶν ὄντων καὶ θειότερα [34], περὶ ὧν ἑτέροις εἴρηται βέλτιον. εἰπόντος δὲ ταῦτα τοῦ πατρὸς, ὁ Σώκλαρος· Ὁρᾷς, (εἶπεν) ὅτι δεύτερον ἤδη τοῖς αὐτοῖς περιπεσὼν, οὐκ οἶδα, ὅπως βιαίως [35] ἀπάγει, καὶ ἀποστραφεὶς [36], οὐ δικαίως χρεοκοπῶν (εἴγε δεῖ τὸ φαινόμενον εἰπεῖν) ἱερὸν ὄντα τὸν λόγον. καὶ γὰρ ἄρτι τοῦ Πλάτωνος ἅμα καὶ τῶν Αἰγυπτίων ὥσπερ ἄκων ἀψάμενος, παρῆλθες, καὶ νῦν ταῦτα [37] ποιεῖς. τὰ μὲν οὖν ἀριζήλως [38] εἰρημένα Πλάτωνι, μᾶλλον δὲ ταῖς θεαῖς ταύταις διὰ Πλάτωνος, ὦ 'γαθὲ, μηδ' ἂν κελεύωμεν, εἴπῃς· ἣ δὲ ὑπηνίξω τῶν [39] Αἰγυπτίων μῦθον εἰς ταῦτα [40] τοῖς Πλα-

natus inuehitur cum multis amicitiae societatisque bigis: non quales ait Euripides

Sine aere facta contineri compede:

frigidam ille et molestam vsus causa prae turpitudine praetexens amori necessitatem. Sed quae alis ferantur, ad res pulcherrimas et diuiniores, de quibus alii melius dixerunt. Haec locuto patre, Soclarus: Vides, inquit, iterum te eandem incurrere culpam? qui nescio quomodo vi te subducis, iniusteque (liceat enim dicere, quod sentio) debita nos defraudas sacri sermonis explicatione. Nam et nuper Platonis Aegyptiorumque quasi inuitus mentionem cum fecisses, deinde eos praeteriisti, et nunc idem facis. Sane quae Plato, aut potius opera ipsius deae istae elocutae sunt diserte, ne iubentibus quidem nobis, te relaturum arbitror. Quod vero obscure innuisti, Aegyptiorum fabulam de amore cum Platonis

33. ἀλλ' ὑπόπτερος φερόμενος. *Reiske.*
34. θειότατα. *Reiske.*
35. βίαις Ald. et Bas. βίαιος Turn. Vulc. et Bong.
36. ἀπάγεις καὶ ἀποστρέφεις. *Reiske.*
37. ταὐτά. *Reiske.*
38. In illo ἀριζήλως alluditur ad vltimum versum Odyss. μ. Quae sequuntur, intelligi possunt, corrigi et expleri sine codice non possunt. *Xylander.*
39. τὸν Αἰγυπτίων. *Reiske.*
40. ταὐτὸ. *Reiske.*

41. δια-

τωνικοῖς συμφέρεσθαι περὶ ἔρωτος, ὐκ ἔστι σοι μὴ διακαλύψαι, μηδὲ διασαφῆναι [41] πρὸς ἡμᾶς. ἀγαπήσομεν δὲ, κἂν μικρὰ περὶ μεγάλων ἀκούσωμεν. δεομένων δὲ καὶ τῶν ἄλλων, ἔφη ὁ πατὴρ, ὡς Αἰγύπτιοι δύο μὲν Ἕλλησι παραπλησίως Ἔρωτας, τόν τε πάνδημον καὶ τὸν οὐράνιον, ἴσασι, τρίτον δὲ νομίζουσιν Ἔρωτα τὸν ἥλιον, Ἀφροδίτην ἔχουσι [42] μάλιστα σεβάσμιον. ἡμεῖς δὲ πολλὴν μὲν Ἔρωτος ὁμοιότητα πρὸς τὸν ἥλιον ὁρῶμεν οὖσαν. πῦρ μὲν γὰρ οὐδέτερόν ἐστιν, ὥσπερ οἴονταί τινες· αὐ [43] δὲ θερμότης γλυκεῖα καὶ γόνιμος, ἡ μὲν ἀπ' ἐκείνου φερομένη, σώματι παρέχει τροφὴν [44] καὶ φῶς καὶ ἄφεσιν [45], ἡ δ' ἀπὸ τούτου, ψυχαῖς. ὡς δὲ ἥλιος ἐκ νεφῶν καὶ μεθ' ὁμίχλην θερμότερος, οὕτως ἔρως μετ' ὀργὰς [46] καὶ ζηλοτυπίας ἐρωμένου διαλλαγέντος, ἡδίων καὶ δριμύτερος. ἔτι δὲ, ὥσπερ ἥλιον ἅπτεσθαι καὶ σβέννυσθαι δοκοῦσιν ἔνιοι, ταὐτὰ καὶ περὶ ἔρωτος, ὡς θνητοῦ καὶ ἀβεβαίου, διανοοῦνται. καὶ μὴν οὔτε σώμα-

tonis ſententiis eodem redire, id omnino tibi explicandum et apud nos ediſſerendum eſt. Erimus autem contenti, etiamſi pauca de rebus magnis audiamus. Rogantibus ſimul etiam aliis, pater ſic diſſeruit: Aegyptii eodem, quo Graeci, modo duos faciunt Cupidines, vulgarem vnum, (qui Pandemos eſt) alterum coeleſtem, tertium autem cenſent eſſe Solem, * Venerem valde venerantur. Nos autem videmus, magnam eſſe Cupidinis cum Sole ſimilitudinem. Ignis enim neutrum eſt, quod putauerunt quidam. * autem calor dulcis et genitabilis, qui ab eo defertur, corpori praebet nutrimentum, lumen, et dimiſſionem * ea vero inde animis. Vt autem Sol per nubes et caliginem calidiores radios mittit: ſic amor poſt iras et obtrectationem, reconciliato amaſio, ſuavior fit et acrior. Et ſicut Solem accendi exſtinguique putant nonnulli: ſic etiam de amore, tanquam mortali et inſtabili, cogitant. Iam neque corporis conſtitutio non exercitati Solem,

41. διαφῆναι Ald. et Baſ.

42. Ἀφροδίτην δ' ἔχουσι σελήνην, θεῶν μάλιστα. *R.*

43. αὐ] L. ἀεὶ, et dele lacunam. *Reiske.*

44. τροφὸν Ald. et Baſ.

45. F. ἄνεσιν, *remiſſionem. Reiske.*

46. μετὰ ὀργῆς Ald. et Baſ.

47. ἐκεί-

τος ἀγύμναςος ἕξις ἥλιον, ὅτ' ἔρωτα δύναται φέρειν ἀλύπως τρόπος ἀπαιδεύτου ψυχῆς, ἐξίςαται δ' ὁμοίως ἑκάτερον καὶ νοσεῖ, τὴν τοῦ θεοῦ δύναμιν, ὀ τὴν αὑτοῦ μεμφόμενον ἀσθένειαν. πλὴν ἐκείνη [47] γε δόξειεν ἂν διαφέρειν, ἣ δείκνυσιν ἥλιος μὲν ἐπὶ γῆς τὰ καλὰ καὶ τὰ αἰσχρὰ τοῖς ὁρῶσιν. ἔρως δὲ μόνον τῶν καλῶν φέγγος ἐςὶ, καὶ πρὸς ταῦτα μόνα τοὺς ἐρῶντας ἀναπείθει βλέπειν καὶ ςρέφεσθαι, τῶν δ' ἄλλων πάντων περιορᾶν. γῆν δὲ κατ' οὐδὲν [48] Ἀφροδίτην καλοῦντες ἅπτονταί τινος ὁμοιότητος. καὶ γὰρ οἷα καὶ [49] οὐρανία καὶ μίξεως χώρα τοῦ ἀθανάτου πρὸς τὸ θνητὸν, ἀδρανὴς δὲ καθ' ἑαυτὴν καὶ σκοτώδης, ἡλίου μὴ προσλάμποντος, ὥσπερ Ἀφροδίτη, μὴ παρόντος Ἔρωτος. ἐοικέναι μὲν οὖν Ἀφροδίτῃ σελήνην, ἥλιον δὲ Ἔρωτι, τῶν ἄλλων θεῶν μᾶλλον εἰκός ἐςιν· οὐ μὴν εἶναί γε παντάπασι τοὺς αὐτούς. οὐ γὰρ ψυχῇ σῶμα ταυτὸν, ἀλλ' ἕτερον· ὥσπερ ἥλιον μὲν, ὁρατὸν, ἔρωτα δὲ, νοητόν. εἰ δὲ μὴ δόξει πικρότερον λέγεσθαι, καὶ τἀναντία φαίη τις ἂν ἥλιον ἔρωτι

Solem, neque amorem ferre poteſt animus non eruditus liberaliter. Vtrumque eodem pacto ſtatu ſuo mouetur, morboque corripitur, dei vim, non ſuam culpans imbecillitatem. Hoc tamen intereſt, quod Sol pulchra et turpia oſtendit in terra intuentibus: Amor tantum curat pulchrorum ſplendorem, et in haec ſola inſpicere atque intentos eſſe ſinit, reliqua omnia iubet contemnere. Terram autem dum Veneris afficiunt vocabulo, ſimilitudinem quandam aſſequuntur. Etenim admiſceri aliquid ei diuinum ac coeleſte poteſt: per ſe ſola inefficax eſt ac tenebroſa, Sole non affulgente, ſicut Venus, abſente Amore. Probabile itaque eſt, Lunam Veneri, Solem Cupidini adſimilem eſſe potius, quam vllis aliis e numero deorum: non eſſe tamen prorſus eoſdem. Non enim idem cum anima eſt corpus, ſed ab eo diuerſum: ſicut Sol etiam oculis, Amor ſola mente cernitur. Quod ſi non videatur dictum hoc acerbius, contraria pronunciauero eſſe Solis

47. ἐκείνην Ald. et Baſ.
48. F. περιορᾶν. σελήνην δὲ τὴν Ἀφροδίτην. *Reiske.*
49. F. καὶ γὰρ αὕτη θεία καὶ οὐρανία. *Reiske.*
50. F.

ποιεῖν. ἀποστρέφει γὰρ ἀπὸ τῶν νοητῶν ἐπὶ τὰ αἰσθητὰ τὴν διάνοιαν, χάριτι καὶ λαμπρότητι τῆς ὄψεως γοητεύων καὶ ἀναπείθων ἐν ἑαυτῷ καὶ περὶ αὐτὸν αἰτεῖσθαι [50] τά τ' ἄλλα καὶ τὴν ἀλήθειαν, ἑτέρωθι [51] δὲ μηθέν. δυσέρωτες δὲ φαινόμεθ' ὄντες τοῦδ', ὅτι τοῦτο [52] στίλβει [53] κατὰ γῆν (ὡς Εὐριπίδης φησὶ) δι' ἀπειροσύνην ἄλλου βιότου· μᾶλλον δὲ λήθην, ὧν ἔρως ἀνάμνησίς ἐστιν. ὥσπερ γὰρ εἰς φῶς πολὺ καὶ λαμπρὸν ἀνεγρομένων ἐξοίχεται πάντα τῆς ψυχῆς τὰ καθ' ὕπνους φανέντα καὶ διαπέφευγεν, οὕτω τῶν γενομένων ἐνταῦθα [54] καὶ μεταβαλόντων ἐκπλήττειν ἔοικε τὴν μνήμην καὶ φαρμάττειν τὴν διάνοιαν ὁ ἥλιος, ὑφ' ἡδονῆς καὶ θαύματος ἐκλανθανομένων ἐκείνων. καίτοι γε ὕπαρ ὡς ἀληθῶς ἐκεῖ καὶ περὶ ἐκεῖνα ταῖς ψυχαῖς ἐστι. δευρὶ δὲ [55]
τῶν ἐνυπνίων ἀσπάζεται καὶ τέθηπε τὸ κάλλιστον καὶ

lis et Amoris effecta. Auertit enim Amor animum ab intelligibilibus ad ſenſilia, venuſtate et ſplendore adſpectus illiciens, perſuadensque, vt ſemper in ſe et circa ſe * reliqua et veritatem alii cui * autem nihil. Infelices autem in amore videmur euntes ſecundum terram, vt ait Euripides, quia alterius vitae ſumus imperiti, aut potius eorum obliuione, quorum Amor eſt recordatio. Sicut enim, cum a ſopore excitati in copioſam et ſplendidam lucem prodimus, omnia, quae animo per ſomnium oblata fuere, euaneſcunt: ita eorum, quae hic fiunt et mutantur, memoriam percellere Sol, et inficere ſolet intelligentiam, cum ob voluptatem et admirationem iſtorum obliuiſcimur. Et quidem res ipſa vere ibi et circum iſta animis obtingit. Hic autem * ſomniorum amplectitur, ſtupetque rem pulcherrimam et diuiniſſimam.

Somnia

50. F. ζητεῖσθαι. *Reiske.*

51. Pro ἑτέρωθι dant ἔρωτι Turn. Vulc. et Bong.

52. τοῦτο] F. οὗτος. Sol puta. *Reiske.*

53. φαινόμεθα ἰόντες * κατὰ γῆν Ald. et Baſ.

54. ἐνταῦθα] Sententia flagitat ἐκεῖ, *ibi*, in mundo intellectuali, aut deeſt aliquid, c. c. τῶν ἐκεῖ, γενομένων ἡμῶν ἐνταῦθα — *memoriam rerum ibi contingentium excutit nobis huc delatis et de priore ſtatu deiectis. Reiske.*

55. F. δευρὶ δὲ γενομένη ἡ ψυχὴ τῶν ἐνυπνίων. *Reiske.*

56. χεῦον.

θειότατον. Ἀμφὶ δέ οἱ δολόεντα φιλόφρονα χεῦον [56] ὄνειρα, πᾶν ἐνταῦθα πιθομένη τὸ καλὸν εἶναι καὶ τίμιον, ἂν μὴ τύχῃ θείου καὶ σώφρονος ἔρωτος ἰατροῦ καὶ σωτῆρος διὰ σωμάτων ἀφικόμενος ἀγαθὸς [57] ἐπὶ τὴν ἀλήθειαν ἐξ ᾅδου καὶ τὸ ἀληθείας πεδίον· οὗ τὸ πολὺ καὶ καθαρὸν καὶ ἀψευδὲς ἵδρυται κάλλος [58] ἀσπάσασθαι, καὶ συγγενέσθαι διὰ χρόνου ποθοῦνται [59], ἐξαναφέρων καὶ ἀναπέμπων εὐμενὴς οἷον ἐν τελετῇ παρέστη μυσταγωγὸς, ἐνταῦθα [60] πάλιν πεμπομένων, αὐτὴ μὲν οὐ πλησιάζει ψυχὴ καθ' ἑαυτὴν, ἀλλὰ διὰ σώματος. ὡς δὲ γεωμέτραι παισὶν, οὔπω δυναμένοις ἐφ' [61] ἑαυτῶν τὰ νοητὰ μυηθῆναι τῆς ἀσωμάτου καὶ ἀπαθοῦς οὐσίας εἴδη, πλάττοντες ἁπτὰ καὶ ὁρατὰ μιμήματα σφαιρῶν καὶ κύβων καὶ δωδεκαέδρων προτείνουσιν· οὕτως ἡμῖν ὁ οὐράνιος ἔρως εἴσοπτρα καλῶν καλὰ, θνητὰ μέντοι θεῶν παθητὰ καὶ [62] νοητῶν μηχανώμενος ἔν τε σχήμασι καὶ χρώμασι καὶ εἴδεσι νέων ὥρᾳ στίλβοντα [63] δείκνυσι, καὶ

Somnia fuderunt fallacia dulcia circum:
cum persuasum habeat, hic omnia esse honesta et pretiosa, nisi obtingat diuinus et modestus amor, qui medeatur et servet * per corpora veniens bonus ad veritatem ex inferis, et campum veritatis: cuius copia, mundities et falsi vacuitas fundata est, pulchritudinem amplecti, et congredi aliquanto post tempore desiderant: efferens sursumque emittens benigne adstat, sicut mysteriorum in sacris praemonstrator: huc rursum missis, ipsa quidem per se anima non congreditur, sed per corpus. Sicut autem geometrae pueris, qui nondum initiari per se possunt formarum corporis et passionis expertium contemplationi, tactilia et visilia effingentes exempla sphaerarum, cuborum, dodecaëdrorum proponunt: sic nobis coelestis Amor] pulchrorum pulchra specula, mortalia et motibus obnoxia diuinorum et sola mente cernendorum machinatus, in figuris, coloribus formisque adolescentium rutilantia ea nobis

56. χεῦεν. *fudit*, et πειθομένη, aut τιθεμένη. *R.*

57. σωτῆρος, ὃς διὰ σωμάτων ἀφικόμενος ἄγει ἐπὶ τ. *Reiske.*

58. κάλλος, | ὃ ἀσπάσασθαι. *Reiske.*

59. ποθοῦντας. *Reiske.*

60. εἶτα τῶν ἐνταῦθα. *R.*

61. ἀφ' ἑαυτῶν Turn. Vulc. et Bong.

62. θνητὰ μέντοι θεῶν, καὶ παθητὰ νοητῶν. *Reiske.*

63. στιλβόντων. *Reiske.*

κινεῖ τὴν μνήμην ἀτρέμα διὰ τούτων ἀναφλεγομένην τὸ πρῶτον· ὅθεν διὰ σκαιότητος ἔνιοι [64] φίλων καὶ οἰκείων σβεννύναι πειρωμένων βίᾳ καὶ ἀλόγως τὸ πάθος οὐδὲν [65], ἀπέλαυσαν αὐτοῦ χρηστὸν, ἀλλ' ἢ καπνοῦ καὶ ταραχῆς ἐνέπλησαν ἑαυτοὺς, ἢ πρὸς ἡδονὰς σκοτίους καὶ παρανόμους ῥυέντες ἀκλινῶς [66] ἐμαράνθησαν. ὅσοι δὲ σώφρονι λογισμῷ μετ' αἰδοῦς οἷον ἀτεχνῶς πυρὸς ἀφεῖλον τὸ μανικὸν, αὐγὴν δὲ καὶ φῶς ἀπέλιπον τῇ ψυχῇ μετὰ θερμότητος, οὐ σεισμὸν, ὥς τις εἶπε, κινούσης ἐπὶ σπέρμα καὶ ὄλισθον ἀτόμων ὑπὸ λειότητος καὶ γαργαλισμοῦ θλιβομένων, διάλυσιν δὲ [67] θαυμαστὴν καὶ γόνιμον ὥσπερ ἐν φυτῷ βλαστάνοντι καὶ τρεφομένῳ, καὶ πόρους ἀνοίγουσαν εὐπειθείας καὶ φιλοφροσύνης, οὐκ ἂν ὁ [68] πολὺς χρόνος, ἐν ᾧ τό τε σῶμα τὸ τῶν ἐρωμένων παρελθόντες ἔσω φέρονται, καὶ ἅπτονται τοῦ ἤθους, ἐκκαλούμενος τὰς ὄψεις, καθορῶσι [69] καὶ συγγίνονται διὰ λόγων πολλὰ καὶ πράξεων ἀλλήλοις, ἂν περίκομμα τοῦ

bis exhibet, memoriamque his initio inflammatam ſenſim excitat. Vnde ob prauitatem nonnulli amicorum et familiarium exſtinguere conantes vi et abſque ratione animi iſtam affectionem, nullum eius fructum perceperunt vtilem, ſed fumo ſeſe et tumultu oppleuerunt, aut ad voluptates tenebroſas et illegitimas effuſe ruentes contabuerunt. Qui autem ſana ratione verecunde tanquam furorem ei igni ademerunt, et in animo reliquerunt lumen atque fulgorem cum calore: (non concuſſionem, vt quidam dixit, mouentis ſe ad ſemen, et lapſum atomorum ob tenuitatem et titillationem eliſarum: ſed diffuſionem mirabilem et foecundam tanquam in planta germinante et augeſcente meatuſque aperientem obſequii et beneuolentiae) ii paruo temporis ſpatio corpus amaſiorum praetereuntes intus feruntur, indolemque attingunt eorum, et auocato viſu, inuicem ſeſe in actionibus et ſermonibus iam contuentur, ſi qua honeſti ſpecies et ſimulacrum in animis

64. ἔνιοι τῶν φίλων. R.

65. πειρώμενοι βίᾳ καὶ ἀλόγως τὸ πάθος, οὐδὲν ἀπέλαυσαν. Reiske.

66. ῥυέντες ἀκλεῶς. Reiske.

67. F. διάχυσιν δ' ἐμποιούσης θαυμαστήν. Reiske.

68. F. οὐκ ἂν ᾖ πολὺς χρόνος. Reiske.

69. F. ἐκκλίνοντες τὰς ὄψεις, καὶ καθορῶσι. Reiske.

70. Aut

καλῦ καὶ εἴδωλον ἐν ταῖς διανοίαις ἔχωσιν· εἰ δὲ μὴ, χαίρειν ἐῶσι, καὶ τρέπονται πρὸς ἑτέρους, ὥσπερ αἱ μέλιτται πολλὰ τῶν χλωρῶν καὶ ἀνθηρῶν, μέλι δ' οὐκ ἐχόντων, ἀπολιπόντες, ὅπου δ' ἂν ἔχωσιν ἴχνος τι τοῦ θείου καὶ ἀποῤῥοὴν καὶ ὁμοιότητα σαίνουσαν, ὑφ' ἡδονῆς καὶ θαύματος ἐνθουσιῶντες καὶ περισπῶντες [70], εὐπαθοῦσι πρὸς ἐκεῖνο τὸ ἐράσμιον ἀληθῶς καὶ μακάριον καὶ φίλιον ἅπασι καὶ ἀγαπητόν. τὰ μὲν οὖν πολλὰ ποιηταὶ προσπαίζοντες ἐοίκασι τῷ θεῷ γράφειν περὶ αὐτοῦ καὶ ᾄδειν ἐπικωμάζοντες [71], ὀλίγα δ' εἴρηται μετὰ σπουδῆς αὐτοῖς, εἴτε κατὰ νοῦν καὶ λογισμὸν, εἴτε σὺν θεῷ τῆς ἀληθείας ἁψαμένοις· ὧν ἕν ἐστι καὶ τὸ περὶ τῆς γενέσεως, δεινότατον θεῶν γείνατο εὐπέδιλος Ἶρις χρυσοκόμᾳ ζεφύρῳ μιχθεῖσα· εἰ μή τι καὶ [72] ἡμᾶς ἀναπεπείκασιν οἱ γραμματικοὶ, λέγοντες, πρὸς τὸ ποικίλον τοῦ πάθους καὶ τὸ ἀνθηρὸν γεγονέναι τὴν εἰκασίαν. καὶ ὁ Δαφναῖος· Πρὸς τί γὰρ (ἔφη) ἕτερον. Ἀκούετε· (εἶπεν [73] ὁ πατήρ) οὕτω γὰρ βιάζεται τὸ φαινόμενον λέ-

mis inſit. Sin vero, iis valere iuſſis, alio ſe conferunt, apis in morem, quae multa viridia et florentia praeterit, quia iis nihil mellis inſit. Vbi vero veſtigium aliquod diuinitatis, defluxumque et ſimilitudinem abblandientem nacti ſunt: iam prae voluptate et admiratione extra ſe rapti eam adſectantur, ſuntque amiciſſime affecti aduerſus illud vere omnibus amabile, beatum, diligendumque. Poëtae quidem pleraque ita de amore ſcribunt, vt ad eum alludere et inter comeſſandum iſta canere videantur: pauca de eo ſerio dicunt, ſiue prudentes hoc et dedita opera, ſiue deo ad veritatem ducente. De his eſt etiam, quod de natalibus eius dicunt: Acerrimum deorum peperit pulchre calceata Iris, auricomo mixta Fauonio: niſi forte grammatici fidem vobis fecerunt, qui hanc comparationem ob adſectus huius varietatem aiunt inſtitutam. Quorſum enim alio? aiebat Daphnaeus. Audite, inquit pater. Sic enim cogit nos loqui id, quod videtur. Iris quidem affectio

70. Aut περισπάντες, aut περιέποντες, et συμπαθοῦσι. *Reiske.*

71. Num ἐγκωμιάζοντες. *Reiske.*

72. F. καὶ ἐνταῦθα ἡμᾶς. *R.*

73. ἀκούετε, εἶπεν] Non credo, hic quicquam deeſſe, quanquam aſteriſcus hoc innuit. *Xylander.*

 74. Ne-

γειν. ἀνάκλασις δή πȢ τὸ περὶ τὴν ἶριν ἐςὶ τῆς ὄψεως πάθος 74, ὅταν ἡσυχῆ νοτερῷ, λείῳ δὲ καὶ μέτριον πάχος 75 ἔχοντι προσπεσȢ̃σα νέφει, τȢ̃ ἡλίȢ ψαύσῃ κατ' ἀνάκλασιν, καὶ τὴν περὶ ἐκεῖνον αὐγὴν ὁρῶσα καὶ τὸ φῶς, δόξαν ἡμῖν ἐνεργάζηται τȢ̃ φαντάσματος ὡς ἐν τῷ νέφει ὄντος. τȢ̃το δὴ τὸ ἐρωτικὸν 76 μηχάνημα καὶ σόφισμα περὶ τὰς εὐφυεῖς καὶ φιλοκάλȢς ψυχὰς ἀνάκλασιν ποιεῖ τῆς μνήμης ἀπὸ τῶν ἐνταῦθα φαινομένων καὶ προσαγορευομένων καλῶν εἰς τὸ θεῖον καὶ ἐράσμιον καὶ μακάριον ὡς ἀληθῶς ἐκεῖνο καὶ θαυμάσιον καλόν. ἀλλ' οἱ πολλοὶ μὲν ἐν παισὶ καὶ γυναιξὶν, ὥσπερ ἐν κατόπτροις, εἴδωλον αὐτȢ̃ φανταζόμενον διώκοντες καὶ ψηλαφῶντες, Ȣ̓δὲν ἡδονῆς μεμιγμένης λύπῃ δύνανται λαβεῖν βεβαιότερον. ἀλλ' οὗτος ἔοικεν ὁ τȢ̃ πλείονος ἴλιγγος εἶναι καὶ πλάνος, ἐν νέφεσι κενὸν ὥσπερ σκιαῖς θηρωμένȢς 77 τὸ ποθȢ́μενον· ὥσπερ οἱ παῖδες προθυμȢ́μενοι τὴν ἶριν ἑλεῖν ταῖς χερσὶν, ἑλκόμενοι πρὸς τὸ

affectio est visus, eiusque refractio quaedam, quando sensim roridae, laeui autem et mediocriter illuminatae nubi is incidens, solem refractis radiis eiusque lumen intuetur, opinionemque nobis hanc facit, quasi vero id, quod videmus, in ipsa insit nube. Sic et Amoris callidum commentum in generosis pulchrique amantibus quandam efficit refractionem memoriae ab iis, quae foris apparent et dicuntur pulchra, ad diuinum illud, amabile, vereque beatum et admirandum pulchrum. Verum plerique in pueris et mulieribus tanquam speculis expressam eius imaginem consectantes et apprehendentes, nihil stabilius voluptate dolori permixta possunt adipisci: videturque ea vertigo, is error eos peruertere, vt in nubibus tanquam vmbris inane captent desiderium: puerorum in morem, qui arcum coelestem manibus volunt arripere, id, quod

74. Nescio, an non vitiose sic traiecta sint verba in hunc ordinem redigenda: ἀνάκλασις δήπȢ τῆς ὄψεώς ἐςι τὸ περὶ τὴν ἶριν πάθος. *Reiske.*

75. Pro πάχος dant πάθος Ald. et Bas.

76. F. τοιȢ̃το δὴ καὶ τὸ ἐρωτικὸν ὂν μηχάνημα. *Reiske.*

77. F. ὥσπερ σκιὰς, θηρωμένȢ. *Reiske.*

78. δυσό-

φαινόμενον. εὐφυοῦς δ' ἐραστοῦ καὶ σώφρονος ἄλλος τρόπος. ἐκεῖ γὰρ ἀνακλᾶται πρὸς τὸ θεῖον καὶ νοητὸν καλόν· ὁρατοῦ δὲ σώματος ἐντυχὼν κάλλει, καὶ χρώμενος οἷον ὀργάνῳ τινὶ τῆς μνήμης, ἀσπάζεται καὶ ἀγαπᾷ, καὶ συνὼν καὶ γεγηθὼς, ἔτι μᾶλλον ἐκφλέγεται τὴν διάνοιαν· καὶ ὅτε μετὰ σωμάτων ὄντες ἐνταῦθα τοῦτὶ τὸ φῶς ἐπιποθοῦντες κάθηνται καὶ θαυμάζοντες, οὔτ' ἐκεῖ γινόμενοι μετὰ τὴν τελευτὴν, δεῦρο πάλιν στρεφόμενοι καὶ δραπετεύοντες ἐν θύραις νεογάμων καὶ δωματίοις κυλινδοῦνται, δύσοναρ [78] φαντασμάτια φιληδόνων καὶ φιλοσωμάτων ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν οὐ δικαίως ἐρωτικῶν προσαγορευομένων. ὁ γὰρ ὡς ἀληθῶς ἐρωτικὸς ἐκεῖ γενόμενος, καὶ τοῖς καλοῖς ὁμιλήσας, ἣ θέμις, ἐπτέρωται καὶ κατωργίασται [79], καὶ διατελεῖ περὶ τὸν αὐτὸν θεὸν [80] ἄνω χορεύων καὶ συμπεριπολῶν, ἄχρις οὗ πάλιν εἰς τοὺς Σελήνης καὶ Ἀφροδίτης λειμῶνας ἐλθὼν καὶ καταδαρθὼν, ἑτέρας ἄρχηται γενέσεως. ἀλλὰ ταῦτα μὲν (ἔφη) μείζονας ἔχει τῶν παρόντων λόγων ὑπο-

quod apparet, ipsis captantes. Alio modo se ingenuus et modestus gerit amator. ibi enim refrangitur ad diuinam et sola mente contuendam pulchritudinem: et pulchritudine oblata visibilis corporis, eo vti, tanquam memoriae instrumento, satis habet, et in eius consuetudine laetitiaque inde percepta magis etiam intellectus ipsis inflammatur. Itaque neque hic cum corpore degens lucem illam desiderantes et admirantes desident: neque post mortem eo delati, huc rursum profugientes ad fores, et domicilia recens maritatorum corporum obuersantur, imagunculae difficilia exhibentes somnia virorum et mulierum voluptati et corpori deditorum, et quibus nullo iure amantium nomen tribuatur. Qui enim vere est amatorius, eo profectus, et, quantum fas est, pulchrorum vsus consuetudine, alatus est, et orgiis initiatus semper circa Themidem versatur sursum choreas ducens atque vna circumvehens: donec rursus in Lunae et Veneris prata veniens et obdormiens, nouum ortum auspicetur. Sed haec maioris sunt propo-

78. δυσόνειρα. *Reiske.*

79. καὶ τωργίαται] Suspicari possis, καὶ ὠργίασται scribendum. *Xylander.* καὶ τωργίαται nempe dant Ald. et Bas. pro καὶ κατωργίασται.

80. F. περὶ αὐτὸν τὸν θεὸν τὸν ἄνω. *Reiske.*

θέσεις. τῷ δ' Ἔρωτι καὶ τοῦτο, καθάπερ τοῖς ἄλλοις θεοῖς, ἔνεστιν, ὥς Εὐριπίδης φησὶ, τιμωμένῳ χαίρειν ἀνθρώπων ὕπο. καὶ τοὐναντίον· εὐμενέστατος γάρ ἐστι τοῖς δεχομένοις ἐμμελῶς αὐτὸν, βαρὺς δὲ τοῖς ἀπαυθαδιαζομένοις. οὔτε γὰρ ξένων καὶ ἱκετῶν ἀδικίας ὁ ξένιος [81], οὔτε γονέων ἀρὰς ὁ γενέθλιος οὕτω διώκει καὶ μέτεισι ταχὺ [82], ὡς ἐρασταῖς ἀγνωμονηθεῖσιν ὁ ἔρως ὀξὺς ὑπακούει, τῶν ἀπαιδεύτων καὶ ὑπερηφάνων κολαστής. τί γὰρ ἂν λέγοι τις, εὐξύνθετον [83] καὶ Λευκομάντιδα τὴν ἐν Κύπρῳ παρακύπτουσαν ἔτι νῦν προσαγορευομένην; ἀλλὰ τὴν Γοργοῦς ἴσως ποινὴν οὐκ ἀκηκόατε, τῆς Κρήσσης, παραπλήσια τῇ παρακυπτούσῃ παθούσης. πλὴν ἐκείνη μὲν ἀπελιθώθη παρακύψασα τὸν ἐραστὴν ἰδεῖν ἐκκομιζόμενον. τῆς δὲ Γοργοῦς Ἄσανδρός τις ἠράσθη, νέος ἐπιεικὴς καὶ γένει λαμπρός. ἐκ δὲ λαμπρῶν εἰς ταπεινὰ

proposito argumenti. Caeterum Amori id quoque adest, quod reliquis diis adesse Euripides dixit:

Ab hominibus se gaudet honoribus adfici:

et contra. Est enim benignissimus iis, qui scite eum suscipiunt: grauis contumaciter eum auersantibus: et neque hospitum supplicumque iniurias tam celeriter Iupiter Hospitalis, neque parentum imprecationem Genitalis persequitur atque vlciscitur, quam mox amatores circumscriptos Cupido exaudit, rudium et superborum hominum vindex. Quid enim referam Euxyntherum et Leucomantidem, quae in Cypro parakyptusa, id est prospiciens, etiamnum appellatur. Vos autem fortasse non audiuistis poenam Gorgus Cretensis, cui idem fere vsu venit, quod parakyptusae: nisi quod haec quidem, caput exserens, vt amatorem suum efferri videret, in lapidem est conuersa. Gorgonem adamauit Asander, iuuenis probus, et qui illustri natus genere e re lauta ad tenuem redactus

81. ξένος hic habet editio Francfurt. quod est vitium typographicum, pro quo recte dat editio Stephani ξένιος, quod pro more meo notare omitterem, nisi necesse iudicasset cl. Abresch in Lection. Aristaenet. p. 187. Ego legem hanc mihi scripsi, vt vitia mere typographica praeteream. *Reiske.*

82. ταχέως Ald. et Bas.

83. Εὐξύνετον. *Reiske.*

84. ἀλλ'

πράγματα καὶ εὐτελῆ ἀφιγμένος. ὅμως [84] αὐτὸν οὐδενὸς ἀπηξιοῦτο, ἀλλὰ τὴν Γοργὼ, διὰ πλοῦτον (ὡς ἔοικε) περιμάχητον οὖσαν καὶ πολυμνήστευτον, ᾔτει γυναῖκα συγγενὴς ὤν, πολλοὺς ἔχων καὶ ἀγαθοὺς συνερῶντας αὐτῷ, πάντας δὲ [85] περὶ τὴν κόρην ἐπιτρόπους καὶ οἰκείους πεπεικώς [86].

ἔτι τοίνυν ἃς λέγουσιν αἰτίας καὶ γενέσεις ἔρωτος, ἴδιαι μὲν οὐδετέρου γένους εἰσὶ, κοιναὶ δ' ἀμφοτέρων· καὶ γὰρ εἴδωλα δήπουθεν ἐνδυόμενα τοῖς ἐρωτικοῖς καὶ διατρέχοντα, κινεῖν καὶ γαργαλίζειν [87] τὸν ὄγκον εἰς σπέρμα συνολισθαίνοντα τοῖς ἄλλοις σχηματισμοῖς, οὐ δυνατὸν μὲν ἀπὸ παίδων, ἀδύνατον δ' ἀπὸ γυναικῶν, καὶ τὰς καλὰς ταύτας καὶ ἱερὰς ἀναμνήσεις καλοῦμεν ἡμεῖς ἐπὶ τὸ θεῖον καὶ ἀληθινὸν καὶ ὀλύμπιον ἐκεῖνο κάλλος, αἷς ψυχὴ πτεροῦται. τί οὖν κωλύει γίνεσθαι μὲν ἀπὸ παίδων καὶ ἀπὸ νεανίσκων, γίνεσθαι [88] ἀπὸ παρθένων

dactus fortunam, tamen nusquam de se ipso desperaret: sed Gorgonem, quae ob diuitias (vti apparebat) a multis certatim petebatur, vxorem sibi dari postulauit: cognatus ipse quidem, et qui suam causam omnibus puellae tutoribus ac necessariis probasset, multos tamen et egregios haberet riuales.

(Desunt valde multa.)

Porro quas dicunt causas et generationes amoris, neutrius sunt sexus propriae, sed communes vtriusque. Nam imagines profecto, quae ad amorem propensos subeunt ac discurrunt, mouentque et titillant corpus ad semen prolabens aliis figurationibus, non possunt a pueris, nequeunt a foeminis: et pulchras has sacrasque recordationes vocamus nos ad diuinam, veram ac coelestem illam pulchritudinem, quibus quasi alis animus subleuatur. Quid ergo impedit, quo minus proficiscantur, vt a pueris et adolescentulis, ita et a mulieribus, quan-

84. ἀλλ' ὅμως, aut ὅμως δὲ αὐτόν. *Reiske.*

85. πάντας δὲ τοὺς περὶ τὴν κόρην. *Reiske.*

86. Vel lippus videat, Gorgus historiam non esse finitam, et multa, vt et alias, periisse. [Et sane Turn. et Bong. post πεπεικώς addunt λείπει] Et quae subsequuntur, itidem male sunt affecta, et sine boni libri subsidio inemendabilia. *Xylander.*

87. κινεῖ καὶ γαργαλίζει. Caetera non expedio. *Reiske.*

88. νεανίσκων, οὐ γίνεσθαι δὲ ἀπὸ παρθένων. *Reiske.*

καὶ γυναικῶν, ὅταν ἦθος ἁγνὸν καὶ κόσμιον ἐν ὥρᾳ καὶ χάριτι μορφῆς διαφανὲς γένηται, καθάπερ ὄρθιον ὑπόδημα δείκνυσι ποδὸς εὐφυΐαν, (ὡς Ἀρίςων ἔλεγεν) ὅταν ἐν εἴδεσι καλοῖς καὶ καθαροῖς σώμασιν ἴχνη λαμπρὰ καὶ κείμενα ψυχῆς ὀρθὰ καὶ ἄθρυπτα [89] κατίδωσιν οἱ δεινοὶ τῶν τοιούτων αἰσθάνεσθαι. οὐ γὰρ ὁ μὲν φιλήδονος, ἐρωτηθεὶς, εἰ πρὸς [90] θῆλυ νεύει μᾶλλον, ἢ ἐπὶ τὰ ἄῤῥενα, καὶ ἀποκρινάμενος, ὅπου προσῇ τὸ κάλλος, ἀμφιδέξιος ἔδοξεν [91] οἰκείως ἀποκρίνασθαι τῆς ἐπιθυμίας· ὁ δὲ φιλόκαλος καὶ γενναῖος οὐ πρὸς τὸ καλὸν, οὐδὲ τὴν εὐφυΐαν, ἀλλὰ μορίων διαφορὰς, ποιεῖται τοὺς ἔρωτας. καὶ φίλιππος μὲν ἀνὴρ οὐδὲν ἧττον ἀσπάζεται τοῦ Ποδάργου τὴν εὐφυΐαν, ἢ Αἴθην τὴν Ἀγαμεμνονέην· καὶ θηρατικὸς οὐ τοῖς ἄῤῥεσι χαίρει μόνον, ἀλλὰ καὶ Κρήσσας τρέφει καὶ Λακαίνας σκύλακας· ὁ δὲ φιλόκαλος καὶ φιλάνθρωπος οὐχ ὁμαλός ἐςιν, οὐδ᾽ ὅμοιος ἀμφοτέροις τοῖς γένεσιν, ἀλλ᾽ ὥσπερ ἱματίων οἰόμενος

quando indoles caſta et modeſta in aetate florente et venuſtate formae eluceſcit? quomodo rectum calceum pedis pulchritudinem monſtrare dixit Ariſto: cum in forma honeſta et corpore puro veſtigia animae erecta conſpiciunt ii, qui iſthaec animaduertere callent. Non enim voluptatum quidem ſtudioſus, interrogatus, vtrum

Ad mulieres inclinet, aut potius mares,

cum reſponderet:

In partem vtramque pulchritudo me mouet:

videbitur conuenienter ſuae cupiditati reſpondiſſe: amator autem formae et generoſus membrorum diſcrimine, non pulchritudine et indole, ſuos amores moderabitur. Sane equorum ſtudioſus non minus amplectetur Podargi celeritatem, quam Aetham Agamemnoneam: venationique deditus non maſculis tantum canibus gaudet, ſed etiam Cretenſes Spartanasque caniculas alit: pulchritudinis vero et humanitatis amans non erit idem aduerſus eundem ſexum, ſed tanquam veſtium diſcrimen

89. F. λαμπρὰ ἐκκείμενα ψυχῆς ὀρθῆς καὶ ἀθρύπτου. *Reiske.* Pro ἄθρυπτα Ald. et Baſ. exhibent θρυπτά.

90. πρὸς τὸ θῆλυ. *Reiske.*

91. Poſt ἔδοξεν aut addendum, aut ſubaudiendum εἶναι. *Reiske.*

92. ἐρώ-

εἶναι διαφορὰς ἐρώντων [92] γυναικῶν καὶ ἀνδρῶν. καίτοι τήν γε ὥραν ἄνθος ἀρετῆς εἶναι λέγουσι· μὴ φάναι δ' ἀνθεῖν τὸ θῆλυ, μηδὲ ποιεῖν ἔμφασιν εὐφυΐας πρὸς ἀρετήν, ἄτοπόν ἐστι. καὶ γὰρ Αἰσχύλος ὀρθῶς ἐποίησε·

Νέας γυναικὸς οὔ με μὴ λάθῃ φλέγων
Ὀφθαλμὸς, ἥτις ἀνδρὸς ᾖ γεγευμένη.

πότερον οὖν ἰταμοῦ μὲν ἤθους καὶ ἀκολάστου καὶ διεφθορότος σημεῖα τοῖς εἴδεσι τῶν γυναικῶν ἐπιτρέχει, κοσμίου δὲ καὶ σώφρονος οὐδὲν ἔπεστι τῇ μορφῇ φέγγος; πολλὰ [93] μὲν ἔπεστι καὶ συνεπιφαίνεται, κινεῖ δ' οὐθὲν, οὐδὲ προσκαλεῖται [94] τὸν ἔρωτα. οὐδέτερον γὰρ εὔλογον, οὐδ' ἀληθὲς, ἀλλὰ κοινῶς [95], ὥσπερ δέδεικται, τοῖς γένεσι πάντων ὑπαρχόντων ὥσπερ κενοῦ [96] συστάντος.

ὦ Δαφναῖε, πρὸς ἐκείνους μαχόμεθα τοὺς λόγους, οὓς Ζεύξιππος ἀρτίως διῆλθεν, ἐπιθυμίᾳ τὸν ἔρωτα ταυτὸ ποιῶν ἀκαταστάτῳ, καὶ πρὸς τὸ ἀκόλαστον ἐκφερούσῃ τὴν ψυχήν· οὐκ αὐτὸς οὕτω πεπεισμένος, ἀκη-

crimen ſtatuet inter eos? Atqui formam virtutis eſſe florem dicunt. Abſurdum vero dictum eſt, mulieres non florere, neque indolem ad virtutem aptam oſtendere. Recte quidem Aeſchylus ſcripſit:

Flagrans mulieris oculus adoleſcentulae
Me neutiquam latebit, expertae virum.

Ergo in forma mulieris ingenii procacis, impudici et corrupti indicia exſtant, modeſti et pudici nullum lumen effulgebit? aut multa quidem inerunt, aut apparebunt, nullum tamen mouebit et amorem alliciet? Neutrum profecto horum veritati et rationi congruit. Sed communiter, ſicut demonſtratum eſt iis in vtroque inhaerentibus ſexu, veluti inani exſtante * O Daphnaee, illas impugnemus rationes, quas modo retulit Zeuxippus, amorem idem faciens cum incompoſita cupiditate, et quae animum ad laſciuiam impellat: non quod

92. ἐρώτων. Deinde ſervetur vulgata, an legatur γυναικείων καὶ ἀνδρείων, perinde eſt. *Reiske.*

93. φέγγος; ἢ πολλά. *R.*

94. In vſu quidem frequentiore eſt προκαλεῖται, non tamen improbauerim vulgatam. *Reiske.*

95. ἀλλὰ κοινῶν. *Reiske.*

96. F. ὥσπερ ἐράνου κοινοῦ συστάντος. *Reiske.*

κοὼς δὲ πολλάκις ἀνδρῶν δυσκόλων καὶ ἀνεράστων. οἱ μὲν 97 ἄθλια γύναια προικιδίοις ἐφελκόμενα 98 μετὰ χρημάτων εἰς οἰκονομίαν καὶ λογισμοὺς ἐμβάλλοντες ἀνελευθέρους, ζυγομαχοῦντες ὁσημέραι διὰ χειρὸς ἔχουσιν· οἱ δὲ, παίδων δεόμενοι μᾶλλον, ἢ γυναικῶν, ὥσπερ οἱ τέττιγες, εἰς σκίλλαν, ἤ τι τοιοῦτο, τὴν γονὴν ἀφιᾶσιν· οὕτω διὰ τάχους οἷς ἔτυχε σώμασιν ἐναπογεννήσαντες, καὶ καρπὸν ἀράμενοι, χαίρειν ἐῶσιν ἤδη τὸν γάμον, ἢ μένοντος οὐ φροντίζουσιν, οὐδ᾽ ἀξιοῦσιν ἐρᾶν, οὐδ᾽ ἐρᾶσθαι. στέργεσθαι δὲ καὶ στέργειν ἐνί μοι δοκεῖ γράμματι τοῦ στέγειν παραλλάττον, εὐθὺς ἐμφαίνειν τὴν ὑπὸ χρόνου καὶ συνηθείας ἀνάγκη μεμιγμένην εὔνοιαν. ᾧ δ᾽ ἂν ἔρως ἐπισκήψῃ καὶ ἐπιπνεύσῃ, πρῶτον μὲν ἐκ τῆς Πλατωνικῆς πόλεως τὸ ἐμὸν οὐχ 99 ἕξει καὶ τὸ οὐκ ἐμόν. οὐ γὰρ ἁπλῶς κοινὰ τὰ φίλων ἀλλ᾽ οἱ τοῖς σώμασιν ὁριζόμενοι τὰς ψυχὰς, βίᾳ συνάγουσι καὶ συντήκουσι, μήτε βουλόμενοι δύο εἶναι, μήτε νομίζοντες· ἔπειτα σωφροσύνῃ 300 πρὸς ἀλλήλους, ἧς μάλιστα

quod ita ſentiret ipſe, ſed ſaepenumero audiſſet moroſos et amoris rudes viros: quorum alii miſeras mulierculas cum dote attractas cum in rei familiaris adminiſtrationem et ratiocinationes illiberales coniecerunt, quotidie cum iis delitigant: alii pueros potius, quam mulieres, ſectantes, quomodo cicadae in ſcillam, aut aliud tale, ſuum ſemen dimittunt, ita celeriter libidine exſaturata in quouis corpore, aut valedicunt matrimonio, aut id curae non habent, neque operam dant, vt ament et amentur. *Stergeſthae* autem et *ſtergein*, quod eſt *diligi* et *diligere*, vnica litera a *ſtegein*, quod eſt *perſerre*, differunt, primaque fronte oſtendere videntur beneuolentiam tempore et conſuetudine neceſſitati permixtam. Cui vero coniugio Amor adſpirauerit, primum tanquam e Platonica ciuitate eiicit voces Meum, Tuum. Non enim ſimpliciter communia amicorum * ſed corporibus tantum definientes animas vi conducunt et colliquant; cum neque velint duo eſſe, neque duo ſe eſſe cenſeant. Deinde mutua reuerentia, qua maxi-

97. ἀνεράστων, ὧν οἱ μέν. *Reiske.*

98. ἐφελκόμενοι. *Reiske.*

99. οὐχ abeſt ab Ald. et Baſ.

300. σωφροσύνη in Nominatiuo, et punctum poſt γάμος commate mutandum. *R.*

1. νό-

δεῖται γάμος. ἡ μὲν ἔξωθεν καὶ νόμων [1] πλέον ἔχουσα τοῦ ἑκουσίου τὸ βεβιασμένον, ὑπ' αἰσχύνης καὶ φόβων [2], πολλῶν χαλινῶν ἔργον οἰάκων θ' ἅμα, διὰ χειρός ἐστιν ἀεὶ τοῖς συνοῦσιν. ἔρωτι δ' ἐγκρατείας τοσοῦτον καὶ κόσμου καὶ πίστεως μέτεστιν, ὥστε, κἂν ἀκολάστου ποτὲ θίγῃ ψυχῆς, ἀπέστρεψε τῶν ἄλλων ἐραστῶν. ἐκκόψας δὲ τὸ θράσος, καὶ κατακλάσας τὸ σοβαρὸν καὶ ἀνάγωγον, ἐμβαλὼν αἰδῶ, καὶ σιωπὴν, καὶ ἡσυχίαν, καὶ σχῆμα περιθεὶς κόσμιον, ἑνὸς ὑπήκοον ἐποίησεν. ἴστε δήπουθεν ἀκοῇ Λαΐδα τὴν ἀοίδιμον ἐκείνην καὶ πολυήρατον, ὡς ἐπέφλεγε [3] πόθῳ τὴν Ἑλλάδα, μᾶλλον δὲ ταῖς

maxime opus habet coniugium. Nam externa illa, legum necessitate magis, quam voluntate, constricta, ob pudorem et metum,

Permulta frena multaque gubernacula

desiderat. Amori tantum adest continentiae, modestiae, fidelitatis, vt etiam si libidinosam attigerit animam, eam ab aliis amoribus auertat, ferociaque et proteruitate excisis, verecundiam, taciturnitatem, tranquillitatem modestiamque conciliet, vnique amatori faciat morigeram. Inaudiuistis haud dubie, quid Laidi obtigerit. Nobilis illa, et tam multis amata viris, quae sui desiderio Graeciam inflammauit, atque adeo de

1. νόμῳ. **Reiske.** Et ita profecto dat cod. Turn.

2. φόβου. *Reiske.*

3. ὑπέφευγε] Nihil diceret, qui sic loqueretur; non enim fugit, sed attraxit, Lais Graecos. Legi ergo ὑπέφλεγε iamdudum. Quod cum idem placere doctissimo homini, Guilielmo Cantero, sensissem postea ex eius nouis lectionibus, fuit mihi gratissimum, meam opinionem ipsius εὐστοχίᾳ confirmari. [Ex Ald. et Bas. in indice Var. Lect. edit. Francf. affertur ἐπέφευγε] Addo, mihi videri immerito huic narrationi iniectum asteriscum. Nam sicut poëtica venustate Acrocorinthi epitheton est insertum: ita non video, cur tot procorum numerus non potuerit μέγας στρατὸς figurate dici; adeoque, cum habeat sua castra Cupido, ei merentes στρατὸν dici quae inuidia est. Obiter moneo, Pausaniam ab Athenaeo perhiberi, qui hic est Hippolochus nominatus, lib. 13. δειπνοσοφιστῶν, refertque is, ligneis columbis, quae Veneri essent dedicatae, caesam fuisse Laidem. *Goetzen sind nicht böss, Huren damit todtzuschlagen. Xylander.*

4. F.

δυσὶν ἦν περιμάχητος θαλάσσαις· ἐπεὶ δ' ἔρως ἔθιγεν αὐτῆς Ἱππολόχου τοῦ Θεσσαλοῦ, τὸν ὕδατι χλωρῷ κατακλυζόμενον προλιποῦσ' Ἀκροκόρινθον, καὶ ἀποδράσασα τῶν ἄλλων ἐραστῶν κρύφα, μέγαν στρατὸν, ᾤχετο [4] κοσμίως. ἐκεῖ δ' αὐτὴν αἱ γυναῖκες ὑπὸ φθόνου καὶ ζήλου διὰ τὸ κάλλος εἰς ἱερὸν Ἀφροδίτης προαγαγοῦσαι κατέλευσαν καὶ διέφθειραν· ὅθεν (ὡς ἔοικεν) ἔτι νῦν τὸ ἱερὸν, Ἀφροδίτης ἀνδροφόνου [5] καλοῦσιν. ἴσμεν δὴ καὶ θεραπαινίδια δεσποτῶν φεύγοντα συνουσίας, καὶ βασιλίδων ὑπερορῶντας ἰδιώτας, ὅταν ἔρωτα δεσπότην ἐν ψυχῇ κτήσωνται. καθάπερ γὰρ ἐν Ῥώμῃ φασὶ, τοῦ καλοῦ [6] δικτάτωρος ἀναγορευθέντος, ἀποτίθεσθαι τοὺς ἄλλας ἀρχὰς [7] ἔχοντας, οὕτως οἷς ἂν Ἔρως κύριος ἐγγένηται, τῶν ἄλλων δεσποτῶν καὶ ἀρχόντων ἐλεύθεροι καὶ ἄφετοι, καθάπερ ἱερόδουλοι, δια-

de qua duo maria certauerunt: poſtquam eam Hippolochi Theſſali amor inuaſit, Acrocorintho, qui viridi (vt ille ait) vnda alluitur, deſerto, magnum aliorum amatorum clam ſubterfugiens exercitum, modeſte ad eum conceſſit. Ibi vero eam mulieres, inuidia pulchritudinis et aemulatione impulſae, in templum Veneris adductam lapidibus obruerunt: vnde, vt probabile eſt, hodieque Veneris homicidae templum dicitur. Nouimus etiam ancillulas, quae herorum concubitum fugerint, et priuatos, qui reginas ſpreuerint, cum cor eorum dominio ſuo Amor occupaſſet. Sicut enim Romae, dictatore creato, reliqui magiſtratus abdicantur omnes: ſic quos Amor dominus inuaſit, illi a reliquis omnibus dominis liberi et manumiſſi tanquam ſacris addicti ſerui poſtmodo degunt. Mulier

4. F. ἀποδράσασα κρύφα τῶν ἄλλων [vel ἄλλον] ἐραστῶν μέγαν στρατὸν ᾤχετο εἰς Θεσσαλίαν καὶ συνῴκει [vel συγκατεβίω] αὐτῷ κοσμίως. *Reiske.*

5. ἀνδροφόνου] *quae homines occidit.* Hic loci ἀνὴρ ſexum foemininum non excludit, ſed ſimul complectitur totum nomen humanum. *Reiske.*

6. τοῦ καλοῦ Δικτ.] Lege καλουμένου. Quid enim rei eſt ὁ καλὸς Δικτάτωρ. *Xylander.*

7. ἀποτίθεσθαι τὰς ἄλλας ἀρχὰς τοὺς ἔχοντας. Neſcio quoque, an τοῦ καλοῦ moveam, et legam τοῦ καλουμένου, vt quoque Xylander coniecit. *Reiske.* τὰς citatur etiam ex Ald. et Baſ.

8. Καμ-

τελοῦσιν. ἡ δὲ γενναία γυνὴ πρὸς ἄνδρα νόμιμον συγκραθεῖσα δι' ἔρωτος, ἄρκτων ἂν ὑπομείνειε καὶ δρακόντων περιβολὰς μᾶλλον, ἢ ψαῦσιν ἀνδρὸς ἀλλοτρίου καὶ συγκατάκλισιν. ἀφθονίας δὲ παραδειγμάτων οὔσης πρός γε ὑμᾶς τοὺς ὁμοχώρους τοῦ θεοῦ καὶ θιασώτας, ὅμως τὸ περὶ Κάμμαν [8] οὐκ ἄξιόν ἐστι τὴν Γαλατικὴν παρελθεῖν. ταύτης γὰρ εὐπρεπεστάτης τὴν ὄψιν γενομένης, Σινάτῳ δὲ τετράρχῳ γαμηθείσης, Σινόριξ ἐρασθεὶς (δυνατώτατος τῶν Γαλατῶν) ἀπέκτεινε τὸν Σίνατον, ὡς οὔτε βιάσασθαι δυνάμενος, οὔτε πεῖσαι τὴν ἄνθρωπον, ἐκείνου ζῶντος. ἦν δὲ τῇ Κάμμῃ καταφυγὴ καὶ παραμυθία τοῦ πάθους, ἱερωσύνη πατρῷος Ἀρτέμιδος· καὶ τὰ πολλὰ παρὰ τῇ θεῷ διέτριβεν, οὐδένα προσιεμένη, μνωμένων πολλῶν καὶ δυναστῶν [9] αὐτήν. τοῦ μέντοι Σινόριγος τολμήσαντος ἐντυχεῖν περὶ γάμου, τὴν πεῖραν οὐκ ἔφυγεν, οὐδ' ἐμέμψατο περὶ τῶν γεγονότων, ὡς δι' εὔνοιαν αὐτῆς καὶ πόθον, οὐκ ἄλλῃ τινὶ μοχθηρίᾳ, προαχθέντος [10] τοῦ Σινόριγος. ἧκεν οὖν πιστεύσας ἐκεῖνος,

lier autem ingenua, vi amoris cum ſuo contemperata marito, amplexus vrſarum et draconum potius ſuſtinebit, quam contrectationem et concubitum alieni viri. Cuius rei cum abunde exemplorum ſit, apud vos, Cupidinis populares atque cultores, tamen par eſt Cammae, Galaticae mulieris, facinus referre. Haec cum eſſet forma venuſtiſſima, vxor Sinati, Galatiae reguli, adamata fuit a Synorige, Galatarum potentiſſimo. Qui, cum, marito viuente, neque perſuaſurum ſe mulieri adulterium, neque vim inferre poſſe videret, Sinatum interfecit. Erat Cammae refugium et ſolamen calamitatis, ſacerdotium Dianae auitum, in cuius aede plerumque commorabatur, neminem admittens, quanquam multi ipſam et potentes ambirent. Cum autem Synorix auſus eſſet eam de nuptiis appellare, non ſubterfugit, neque facinus eius culpavit, ad quod ſcilicet non alia prauitas, ſed amor ipſius et deſiderium, impuliſſet. Ergo Synorix fidens Cammae, venit eam

8. Κάμμαν lego pro Καμίμαν. Eandem hiſtoriam habes in libro de virtute muliebri. *Xylander.*

9. δυνατῶν. *Reiske.*

10. προαχθέντος] ſcil. εἰς αὐτά. *Reiske.*

11. μὲν]

καὶ ᾔτει τὸν γάμον. ἡ δ᾽ ἀπήντησε, καὶ δεξιωσαμένη καὶ προσαγαγοῦσα τῷ βωμῷ τῆς θεᾶς, ἔσπεισεν ἐκ φιάλης μελίκρατον (ὡς ἔοικε) πεφαρμακωμένον. εἶτα ὅσον ἥμισυ μέρος αὐτὴ προεκπιοῦσα, παρέδωκε τῷ Γαλάτῃ τὸ λοιπόν. ὡς δ᾽ εἶδεν ἐκπεπωκότα, λαμπρὸν ἀνωλόλυξε, καὶ φθεγξαμένη τοὔνομα τοῦ τεθνεῶτος· Ταύτην (εἶπεν) ἐγὼ τὴν ἡμέραν, ὦ φίλτατε ἄνερ, προσμένουσά σου χωρὶς ἔζων ἀνιαρῶς. νῦν δὲ κόμισαί με χαίρων· ἠμυνάμην γὰρ ὑπὲρ σοῦ τὸν κάκιστον ἀνθρώπων, σοὶ μὲν βίου, τούτῳ δὲ θανάτου κοινωνὸς ἡδέως γενομένη. ὁ μὲν οὖν Σινόριξ, ἐν φορείῳ κομιζόμενος, μετὰ μικρὸν ἐτελεύτησεν· ἡ δὲ Κάμμα, τὴν ἡμέραν ἐπιβιώσασα καὶ τὴν νύκτα, λέγεται μάλα εὐθαρσῶς καὶ ἱλαρῶς ἀποθανεῖν. πολλῶν δὲ τοιούτων γεγονότων καὶ παρ᾽ ἡμῖν καὶ παρὰ τοῖς βαρβάροις, τίς ἀνάσχοιτο τῶν τὴν Ἀφροδίτην λοιδορούντων, ὡς ἔρωτι προσθεμένη καὶ παροῦσα, κωλύει φιλίαν γενέσθαι; τὴν μὲν [11] πρὸς [12] ἄῤῥενος ὁμιλίαν, μᾶλλον δ᾽ ἀκρασίαν καὶ ἐπιπήδησιν εἴποι τις ἂν ἐννοήσας [13]·

eam in matrimonium petitum. Occurrit mulier, dataque dextra, ad aram Dianae hominem adduxit. Ibi cum de mulſo, quod veneno infecerat, e patera libauiſſet, dimidium ipſa ebibit, reliquumque Synorigi ebibendum propinauit. Poſtquam ebibiſſe vidit, alte ſublato eiulatu, nomine maritum inuocans: Hanc ego, inquit, diem praeſtolans adhuc ſine te, Sinate cariſſime, vitam acerbam toleraui. Nunc vero laetus me accipe, vltam tui gratia ſceleratiſſimum virum, vtque tibi vitae, ita huic mortis ſociam perlibenter factam. Ac Synorix quidem lectica vectus, paulo poſt viuendi finem fecit: Cammam ferunt diem illam noctemque ſuperuixiſſe, valdeque alacrem et hilarem deceſſiſſe. Talia multa cum ſint facta et apud nos, et apud barbaros, quis eos ferat, qui Venerem maledictis inceſſunt, negantque, eam amori adiunctam poſſe amicitiae auctorem fieri. Maris quidem cum mare conſuetudinem, potius vero intemperantiam et laſciuiam, aliquis conſiderans, dicere poſſit:

Non

11. μὲν] F. γάρ. *Reiske.*
12. Inter πρὸς et ἄῤῥενος inſerunt ἄῤῥενα Ald. et Baſ.
13. ἐμβοήσας Turn. Vulc. et Bong.

14. F.

Ὕβρις τάδ᾽, οὐχ ἡ Κύπρις, ἐξεργάζεται.
διὸ τοὺς μὲν ἡδομένους τῷ πάσχειν τὸ χείριστον τιθέμενοι γένος κακίας, οὔτε πίστεως μοῖραν, οὔτ᾽ αἰδοῦς, οὔτε φιλίαν [14] νέμομεν, ἀλλ᾽ ὡς ἀληθῶς, κατὰ τὸν Σοφοκλέα,

Φίλων τοιούτων οἱ μὲν ἐστερημένοι
Χαίρουσιν, οἱ δ᾽ ἔχοντες εὔχονται φυγεῖν.

ὅσοι δὲ μὴ κακοὶ πεφυκότες ἐξηπατήθησαν, ἢ κατεβιάσθησαν, ἐνδοῦναι καὶ παρασχεῖν ἑαυτοὺς, οὐδένα μᾶλλον ἀνθρώπων, ἢ τοὺς διαθέντας, ὑφορώμενοι καὶ μισοῦντες διατελοῦσι καὶ πικρῶς ἀμύνονται, καιροῦ παραδόντος. Ἀρχέλαόν τε γὰρ ἀπέκτεινε Κρατέας [15] ἐρώμενος γεγονὼς, καὶ τὸν Φεραῖον Ἀλέξανδρον Πυθόλαος. Περίανδρος δὲ, ὁ Ἀμβρακιωτῶν τύραννος, ἠρώτα τὸν ἐρώμενον, εἰ μήπω κύει, κἀκεῖνος παροξυνθεὶς ἀπέκτεινεν αὐτόν. ἀλλὰ γυναιξί τε [16] γαμεταῖς ἀρχαὶ ταῦτα φιλίας, ὥσπερ ἱερῶν μεγάλων κοινωνήματα· καὶ τὸ [17] τῆς ἡδονῆς μικρόν· ἡ δ᾽ ἀπὸ ταύτης ἀναβλαστάνουσα καθ᾽ ἡμέραν τιμὴ καὶ χάρις καὶ ἀγάπησις ἀλλήλων

Non Veneris haec sunt opera, sed libidinis.

Itaque qui corpus suum libenter prostituunt, eos omnium deterrimos censemus, nullamque iis fidem, nullam reuerentiam, nullum amicitiae vsum tribuimus: sed vere, vt est apud Sophoclem:

Tales amicos quisquis amittit, solet
Gaudere: quique habent, cupiunt amittere.

Qui vero, non mala indole praediti, decepti, aut vim passi sunt, neminem hominum magis oderunt, quam auctores sceleris, eosque semper suspectos et inuisos habent, ac oblata occasione iniuriam grauiter vlciscuntur. Nam Archelaum Crateuas, quem is amasium habuerat, interfecit: et Alexandrum Pheraeum Pytholaus: et amasius Periandrum, Ambraciorarum tyrannum, necauit, aegre ferens, se ab eo interrogatum, ecquid vterum ferret. * * simul cum vxoribus, initia haec sunt amicitiae, tanquam magnorum sacrorum communicatio. Et voluptatis quidem exigua est portio: sed qui hinc quotidie pullulat honor, gratia, amor mutuus, atque fides,

14. F. φιλίας. *Reiske.*
15. F. Κρατεύας. *Reiske.*
16. τε] L. γε. *Reiske.*
17. τὸ μὲν τῆς ἡδονῆς. *R.*

18. βου-

καὶ πίστις οὔτε Δελφοὺς ἐλέγχει ληροῦντας, ὅτι τὴν Ἀφροδίτην ἅρμα καλοῦσιν, οὔτε Ὅμηρον φιλότητα τὴν τοιαύτην προσαγορεύοντα συνουσίαν· τόν τε Σόλωνα μαρτυρεῖ γεγονέναι τῶν γαμικῶν ἐμπειρότατον νομοθέτην, κελεύσαντα, μὴ ἔλαττον, ἢ τρὶς κατὰ μῆνα, τῇ γαμετῇ πλησιάζειν· οὐχ ἡδονῆς ἕνεκα· πόθεν; ἀλλ' ὥσπερ αἱ πόλεις διὰ χρόνου σπονδὰς ἀνανεοῦνται πρὸς ἀλλήλας, οὕτως ἄρα βουλόμενοι [18] ἀνανεοῦσθαι τὸν γάμον ἐκ τῶν ἑκάστοτε συλλεγομένων σχημάτων ἐν τῇ τοιαύτῃ φιλοφροσύνῃ. ἀλλὰ πολλὰ φαῦλα καὶ μανικὰ τῶν γυναικῶν. ἐρώντων. τί δ' οὐχὶ πλείονα [19] τῶν παιδικῶν οἰκειότητα ἐμβλέπων ὠλίσθανον ἀγένειος ἁπαλὸς καὶ νεανίας καλὸς ἐμφύντα ἀποθανεῖν καὶ ἐπιγράμματος τυ-

fides, oſtendit, Delphos nequaquam deliraſſe, qui Venerem harma, quaſi currum, a coniunctione nominauerunt: neque Homerum, qui coniugum concubitum amicitiae voce ornauit: tum Solonem peritiſſimum fuiſſe coniugialium legum conditorem, qui ter minimum quouis menſe maritum cum vxore coire iuſſit, non ſane voluptatis cauſa: ſed ſicut ciuitates inter ſe foedera temporis aliquo interuallo renouant: ita volens amicitiam matrimonii ſubinde hac ratione inſtaurari. Atque multa, inquies, male et furioſe agunt mulieres amantes. Nonne vero plura maſculus amor habet foeda * * mori, et inſcri-

18. βουλόμενον. Redit enim ad Solonem. *Reiske.*

19. Verſus ſunt ſenarii forſitan e Menandro petiti.

— τί δ' οὐχὶ, πλείονας τῶν παιδικῶν
Οἰκειότητας ἐμβλέπων, ὠλίσθανον;
Ἀγένειος, ἁπαλὸς καὶ καλὸς νεανίας.

Tum deeſt verſus aliquis, cuius forſitan ſententia fuit: Εἶτα τοῦτό με ἐποίησεν εὔχεσθαι τοῖς παιδικοῖς
Ἐμφύντ' ἀποθανεῖν, καὶ ἐπιγράμματος τυχεῖν.

Hic rurſus ſenarius eſt.

Quidni vero ceſpitauerim, videns multo
Plures et maiores iuuenum inter ſe familiaritates?
Ego, qui eſſem iuuenis imberbis, mollliculus et formoſus.
Id me fecit optare, vt implexus amaſio meo
Morerer, et eius rei cauſſa titulum ſepulcralem adipiſcerer. Reiske.

20. F.

χεῖν. ἀλλ' ὥσπερ[20] τοῦτο παιδομανία τὸ πάθος, οὐδέτερον δ' ἔρως ἐστίν. ἄτοπον οὖν τὸ γυναιξὶν ἀρετῆς φάναι μηδ' ἄλλης μετεῖναι, τί δεῖ λέγειν; περὶ δὲ[21] σωφροσύνης καὶ συνέσεως αὐτῶν, ἔτι δὲ πίστεως καὶ δικαιοσύνης, ὅπου[22] καὶ τὸ ἀνδρεῖον καὶ τὸ θαῤῥαλέον καὶ τὸ μεγαλόψυχον ἐν πολλαῖς ἐπιφανὲς γέγονε πρὸς τὰ ἄλλα κατὰ τὴν φύσιν αὐτῶν. ἀλλ' ἢ ψέγονται εἰς μόνην φιλίαν ἀνάρμοστον ἀποφαίνειν παντάπασι δεινόν[23]. καὶ γὰρ φιλότεκνοι καὶ φίλανδροι, καὶ τὸ στερκτικὸν ὅλως ἐν αὐταῖς, ὥσπερ εὐφυὴς χώρα καὶ δεκτικὴ φιλίας, οὔτε πειθοῦς, οὔτε χαρίτων ἄμοιρον ὑπόκειται· καθάπερ δὲ λόγῳ ποίησις ἡδύσματα[24] μέλη καὶ μέτρα καὶ ῥυθμοὺς ἐφαρμόσασα, καὶ τὸ παιδεῦον αὐτοῦ κινητικώτερον ἐποίη-

inscriptionem sepulcri nancisci. Sed quemadmodum ea affectio furor aduersum pueros, ita neutrum amor est. Caeterum omnem mulieribus detrahere virtutem, rationi repugnat. Et cum earum pudicitia, prudentia, fides, iustitia, quin et fortitudo, audacia, magnanimitas in multis elucescat insignis, plane ineptum est, naturam earum, ad alia omnia officia idoneam, vituperandi gratia dici ad solam amicitiam nihil habere concinnitatis. Nam et virorum suorum et liberorum suorum amantes sunt natura mulieres, et naturales illas diligendi adfectiones, tanquam vber aliquis ager, in se habent, facileque recipiunt amorem, neque a Gratiis, neque a Suadela alienae. Quo autem modo poësis sermoni condimenta quaedam modulorum, mensurarum, rhythmorum accommodans, cum ea, quae ad docendum faciunt efficaciora, tum ea, quae nocent, cautu

20. F. ἀλλ' ὥσπερ ἐκεῖνο θηλυμανία, οὕτω τοῦτο παιδομανία. *Reiske.*

21. F. μηδ' ἄλλης μετεῖναι, μηδὲ φιλίας. περὶ δὲ σωφροσύνης. *Reiske.*

22. F. δικαιοσύνης, τί δεῖ λέγειν, ὅπου καὶ. *Reiske.*

23. F. ἐπιφανὲς γέγονε κατὰ φύσιν αὐταῖς ὄν. ἀλλ' εἰ καὶ ὀρθῶς πρὸς [vel εἰς] τὰ ἄλλα ψέγονται, εἰς γε μόνην τὴν φιλίαν ἀναρμόστους αὐτὰς ἀποφαίνειν, παντάπασι, δεινόν. *apparet ipsarum naturae insitum. At, finge tandem, recte ipsas ob reliqua vitia et defectus reprehendi, attamen immane profecto est, eas solius amicitiae capaces non esse affirmare. Reiske.*

24. ἥδυσμα, τὰ μέλη, aut potius ἥδυσμα, μέλη, absque τά. *Reiske.*

σε, καὶ τὸ βλάπτον ἀφυλακτότερον· οὕτως ἡ φύσις γυναικὶ περιθεῖσα χάριν ὄψεως, καὶ φωνῆς πιθανότητα, καὶ μορφῆς ἐπαγωγὸν εἶδος, τῇ μὲν ἀκολάστῳ πρὸς ἡδονὴν καὶ ἀπάτην, τῇ δὲ σώφρονι πρὸς εὔνοιαν ἀνδρὸς καὶ φιλίαν μεγάλα συνήργησεν. ὁ μὲν οὖν Πλάτων τὸν Ξενοκράτη, τἆλλα γενναῖον ὄντα καὶ μέγαν, αὐστηρότατον δὲ τῷ ἤθει, παρεκάλει θύειν ταῖς Χάρισι. χρηστῇ δ' ἄν τις γυναικὶ καὶ σώφρονι παραινέσειε τῷ ἔρωτι θύειν, ὅπως εὐμενὴς συνοικουρῇ τῷ γάμῳ καὶ ἡδὺς [25]

γυναικείοις, καὶ μὴ πρὸς ἑτέραν ἀποῤῥυεὶς ὁ ἀνὴρ ἀναγκάζηται τὰς ἐκ τῆς κωμῳδίας λέγειν φωνάς·

Οἵαν ἀδικῶ γυναῖκα ὁ δυσδαίμων ἐγώ.

τὸ γὰρ ἐρᾷν ἐν γάμῳ τοῦ ἐρᾶσθαι μεῖζον ἀγαθόν ἐστι. πολλῶν γὰρ ἁμαρτημάτων ἀπαλλάττει, μᾶλλον δὲ πάντων, ὅσα διαφθείρει καὶ λυμαίνεται τὸν γάμον. τὸ δ' ἐμπαθὲς ἐν ἀρχῇ καὶ δάκνον, ὦ μακάριε Ζεύξιππε, μὴ φοβηθῇς, ὡς ἕλκος, ἢ ὀδαξυσμόν. καίτοι καὶ μεθ' ἕλκους ἴσως οὐδὲν ἦ δεινὸν, ὥσπερ τὰ δένδρα, συμφυῆ

cautu minus facilia redegit: ſic natura mulieri accommodans venuſtatem adſpectus et illecebram vocis formaeque, impudicae ad luxuriam et dolos, honeſtae ad beneuolentiam viri parandam multum contulit adiumenti. Equidem Plato Xenocratem, alias generoſum et magnanimum, ſed interim moribus auſteriſſimis, hortatus eſt, vt Gratiis rem ſacram faceret. Probam autem et pudicam mulierem aliquis iuberet non inepte Amori immolare, vt propitius et iucundus matrimonio adſit. * muliebribus: neque vir ad aliam ſe conferens, cogatur dicere iſthaec comoediae verba:

Qualem miſer mulierem afficio iniuria.

Etenim in coniugio amare, quam amari, maius eſt bonum: vtpote abolens multa, imo omnia delicta, quae matrimonium corrumpunt atque diſſipant. Iam vehementes illae animi commotiones et morſus, mi Zeuxippe, qui initio connubii interveniunt, non eſt, vt vereare, tanquam vlcus, aut laniationem: quanquam ne hoc quidem ſit reformidandum, cum proba

25. F. haec ſententia deeſt: τοῖς γυναικείοις, *Reiske.* ὅπως φίλτροις ἐμφιλοχωρῇ

26. Num

γενέσθαι πρὸς γυναῖκα χρηστήν. ἕλκωσις δὲ καὶ κνήσεως [26] ἀρχή· μῖξις γὰρ οὐκ ἔστι τῶν μὴ πρὸς ἄλληλα πεπονθότων. ταράττει δὲ καὶ μαθήματα παῖδας ἀρχομένους [27], καὶ φιλοσοφία νέους· ἀλλ᾽ οὔτε τούτοις ἀεὶ παραμένει τὸ δηκτικὸν [28], οὔτε τοῖς ἐρῶσιν, ἀλλ᾽ ὥσπερ ὑγρῶν [29] πρὸς ἄλληλα συμπεσόντων, ποιεῖν τινα δοκεῖ ζέσιν ἐν ἀρχῇ καὶ τάραξιν ὁ ἔρως, εἶτα χρόνῳ καταστήσας [30] καὶ καθαιρεθεὶς, τὴν βεβαιοτάτην διάθεσιν παρέσχεν. αὕτη γάρ ἐστιν ὡς ἀληθῶς ἡ δι᾽ ὅλων λεγομένη κρᾶσις, ἡ τῶν ἐρώτων ἄλλων [31] συμβιούντων, ταῖς κατ᾽ Ἐπίκουρον ἀφαῖς καὶ [32] περιπλοκαῖς ἔοικε, συγκρούσεις λαμβάνουσα καὶ ἀποπηδήσεις, ἑνότητα δ᾽ οὐ ποιοῦσα τοιαύτην, οἵαν ἔρως ποιεῖ, γαμικῆς κοινωνίας ἐπιλαβόμενος. οὔτε γὰρ ἡδοναὶ μείζονες ἀπ᾽ ἄλλων,

proba muliere, etiam accepto vulnere, connaſci: quomodo etiam arbores inter ſe coaleſcunt. Eſt autem exulceratio foetus producendi initium. Non enim permiſcentur, quae ſe inuicem non adfecerunt. Perturbant etiam mathemata pueros, cum ad ea ſe primum conferunt, et philoſophia adoleſcentes. At neque his ſemper adhaereſcit illa acerbitas, neque morſus amantibus, ſed, quemadmodum fit liquoribus in vnum confuſis, principio efferueſcentiam quandam et conturbationem Amor efficere videtur, paulo poſt tempore ſubſidens et repurgatus ſtabiliſſimam adfectionem gignit. Haec enim eſt re vera totorum per tota mixtio, quando amantes viciſſim vna viuunt. * Epicureis contactibus iſtis et complexionibus videtur colliſiones percipere et reſultus, vnitionem autem tantam non efficere, quantam amor praeſtat ad ſocietatem coniugum ſeſe applicans. Nam neque maiorem

alter

26. Num κνήσεως, an γεννήσεως. Prius videtur quoque Xylander in animo habuiſſe. *Reiske.*

27. ἀρχομένους] ſcil. μανθάνειν. *Reiske.*

28. τὸ δεκτικὸν Ald. et deinde ὁρῶσιν pro ἐρῶσιν.

29. ὑγρῶν ἵνα πρὸς ἄλληλα. *Reiske.*

30. καταστάς. *reductus ad quietem et ſtabilitatem. Reiske.*

31. F. ἡ τῶν ἐρώντων, ἡ δὲ τῶν ἄλλως συμβιούντων. *Reiske.*

32. F. ἀφαῖς τῶν ἀτόμων καὶ περιπλ. *Reiske.*

33. καὶ

οὔτε χρείαι συνεχέστεραι πρὸς ἀλλήλους, οὔτε φιλίας τὸ καλὸν ἑτέρας ἔνδοξον οὕτω καὶ ζηλωτόν,

Ὡς ὅθ᾽ ὁμοφρονέοντε νοήμασιν οἶκον ἔχητον
Ἀνὴρ ἠδὲ γυνή.

καὶ γὰρ ὁ νόμος βοηθεῖ, καὶ [33] γεννήσεως κοινῆς καὶ τοὺς θεοὺς ἔρωτος ἡ φύσις ἀποδείκνυσι δεομένους. οὕτω γὰρ ἐρᾷν οἱ ποιηταὶ λέγουσι καὶ [34] γῆς οὐρανὸν, ἥλιον δὲ σελήνης ἐρᾷν οἱ φυσικοὶ, καὶ συγγενέσθαι καὶ κυεῖσθαι [35], καὶ γῆν δ᾽ ἀνθρώπων μητέρα καὶ ζώων καὶ φυτῶν ἁπάντων γένεσιν [36], οὐκ ἀναγκαῖον ἀπολέσθαι ποτὲ καὶ σβεσθῆναι παντάπασιν, ὅταν ὁ δεινὸς ἔρως, ἢ ἵμερος [37] τοῦ θεοῦ τὴν ὕλην ἀπολίπῃ, καὶ παύσηται ποθοῦσα καὶ διώκουσα τὴν ἐκεῖθεν ἀρχὴν καὶ κίνησιν. ἀλλ᾽ ἵνα μὴ μακρὰν ἀποπλανᾶσθαι δοκῶμεν, ἢ κομιδῇ φλυαρεῖν, οἶσθα τοὺς παιδικοὺς ἔρωτας ὡς ἀβεβαιότατα πολλὰ [38]

alter alteri voluptatem praebere poteſt, neque magis perpetuas vtilitates, neque aliis in coniunctionibus moris honeſtas et omnibus expetenda commoditas perinde eminet,

Vnanimes quam cum didicere maritus et vxor
Incoluiſſe domum — —

cum et lex eis adſtipuletur: et ipſos deos ad communis prolis procreationem indigere Amoris opera, oſtendat natura. Sic enim poëtae aiunt, coelum terrae amore, phyſici Solem Lunae amore teneri, et coire, ac foetu implere: et terram hominum matrem et animalium atque * ſtirpium, neceſſe eſt aliquando plane perire, vbi acris Amor materiem deſeret, qui pars eſt dei, ceſſabitque ipſa deſiderare et perſequi motum principiumque diuinum. Sed ne longe videamur euagari, aut omnino nugari, noſti, amores puerorum inſtabiliſſimos

33. καὶ ἀνάγκη γεννήσεως κοινῆς. *Reiske.*

34. Hoc καὶ delend. aut deeſt aliquid. *Reiske.*

35. κυεῖσθαι de ſole nequit dici. Suſpectum igitur, aut leg. ἡλίου δὲ σελήνην. *R.*

36. Num γενέτιν, id eſt, *matrem*, vel γενέτειραν. *R.*

37. Pro ἵμερος exhibent μέρος Ald. et Baſ.

38. τοὺς παιδικῶν ἐρῶντας ἀβεβαιοτάτους οἱ πολλοὶ λέγουσι. Vt ἐρῶντας malim, quam ἔρωτας, facit ſequens αὐτῶν et αὐτοὺς, quae alias penderent. *Reiske.*

39. τρι-

λέγουσι καὶ σκώπτουσι λέγοντες, ὥσπερ ᾠὸν αὐτῶν τριχὴ αἱρεῖσθαι [39] τὴν φιλίαν, αὐτοὺς δὲ νομάδων δίκην ἐνεαρίζοντας [40] τοῖς τεθηλόσι καὶ ἀνθηροῖς, εὐθὺς ἐκ τῆς [41] πολεμίας ἀναστρατοπεδεύειν. ἔτι [42] δὲ φορτικώτερον ὁ σοφιστὴς Βίων τὰς τῶν καλῶν τρίχας Ἁρμοδίους ἐκάλει καὶ Ἀριστογείτονας, ὡς ἅμα [43] καλῆς τυραννίδος ἀπαλλαττομένους ὑπ' αὐτῶν τοὺς ἐραστάς. ταῦτα μὲν οὐ δικαίως κατηγορεῖται τῶν γνησίων ἐραστῶν. τὰ δὲ ὑπὸ [44] Εὐριπίδου ῥηθέντα ἐστὶ κομψά. ἔφη γὰρ Ἀγάθωνα τὸν καλὸν ἤδη γενειῶντα περιβάλλων καὶ κατασπαζόμενος, ὅτι τῶν καλῶν καὶ τὸ μετόπωρον καλὸν ἐκδέχεται [45] μόνον οὐδὲν πολιαῖς ἀκμάζων καὶ ῥυτίσιν, ἀλλ' ἄχρι τάφων καὶ

liſſimos vulgo dici, et falſe de iis hoc iactari, iſtam amicitiam oui inſtar trifariam diuidi? et amatores Nomadum inſtar, cum in floridis et virentibus ver conſumſerint, ſtatim tanquam ex hoſtico caſtra mouere. Et quando Bio ſophiſta importunius nonnihil formoſorum crines Harmodios vocauit atque Ariſtogitones, quod, iis enatis, pulchra tyrannide amatores ſeſe abdicare cogantur: haec non recte intentantur crimina germanis amatoribus: ſcita ſunt autem, quae de Euripide dicuntur: is enim Agathonem formoſum, cui iam lanugo genas veſtire inciperet, amplectens et deoſculans dixit, Pulchrorum etiam finem autumni pulchrum. * * * excepit ſolum * * in ipſis quoque canis viget et rugis: et vſque ad ſepulturam monumentumque perdurat. Ac

39. τριχὶ διαιρεῖσθαι. *poſſe pilo dirumpi, diſcerpi*, vel *diuidi.* Poſt haec dudum ſcripta vidi, Ruhnkenium ad Timaei Lexicon Platonicum p. 137. eodem modo emendaſſe. *Reiske.*

40. ἐνεαρίσαντας. *Reiske.*

41. ὥσπερ ἐκ γῆς πολεμίας. *Reiske.*

42. Pro ἔτι dant ἐπεὶ Ald. et Baſ.

43. Poſt ἅμα videtur τμηθέντων, aut κοπέντων, excidiſſe. *ſimul cum abraſis crinibus. Reiske.*

44. ὑπὲρ Ald. et Baſ.

45. Ante ἐκδέχεται excidit aliquid. Deinde iunctis, quae vacuo ſpatio praeter rem interiecto diuulſa ſunt, μόνον οὐδ' ἐν πολιαῖς ἀπακμάζον καὶ ῥυτίσιν. In Salmaſiano Cod. ſic reperi: οὐδ' ἐν πολιαῖς ἀκμάζων. *Reiske.*

μνημάτων παραμένει· καὶ συζυγίας ὀλίγας ἐςὶ παιδικῶν, μυρίας δὲ γυναικείων ἐρώτων καταριθμήσασθαι, πάσης πίςεως κοινωνίαν πιςῶς ἅμα καὶ [46] προθύμως συνδιαφερέσας. βέλομαι δ' ἕν τι τῶν καθ' ἡμᾶς ἐπὶ Καίσαρος Οὐεσπασιανῦ γεγονότων διελθεῖν. Ἰέλιος γὰρ, ὁ τὴν ἐν Γαλατίᾳ κινήσας ἀπόςασιν, ἄλλες τε πολλὲς (ὡς εἰκὸς) ἔσχε κοινωνὲς, καὶ Σαβῖνον [47], ἄνδρα νέον, ἐκ ἀγεννῆ, πλέτῳ δὲ καὶ δόξῃ ἀνθρώπων πάντων ἐπιφανέςατον. ἁψάμενοι δὲ πραγμάτων μεγάλων ἐσφάλησαν, καὶ δίκην δώσειν προσδοκῶντες, οἱ μὲν αὑτοὺς ἀνῄρεν, οἱ δὲ φεύγοντες ἡλίσκοντο· τῷ δὲ Σαβίνῳ τὰ μὲν ἄλλα πράγματα ῥαδίως παρεῖχεν ἐκποδὼν γενέσθαι καὶ καταφυγεῖν εἰς τὲς βαρβάρες. ἦν δὲ γυναῖκα πασῶν ἀρίςην ἠγμένος, ἣν ἐκεῖ μὲν Ἐμπονὴν [48] ἐκά-

Ac puerilium amorum paria pauca possunt, vxoriorum amorum multa enumerari millia, quae firmiter omnem communionis et fidelitatis societatem ad finem vsque vitae conseruauerint. Vnum ego referam, quod mea aetate, imperante Vespasiano, accidit. Iulius, qui in Gallia defectionis auctor fuit, cum alios multos habuit, vt fieri solet, sui conatus socios, tum Sabinum quoque, hominem non degenerem, et qui diuitiis gloriaque omnes alios facile vinceret. Hi, rebus arduis tentatis, successu caruerunt: cumque supplicia se daturos praesentirent, partim se ipsos e vita eduxerunt, partim in fuga capti sunt. Sabino autem caeteroqui facile licebat, fuga ad barbaros facta, saluti suae consulere. Sed vxorem duxerat optimam, nomine Emponam (Graece Heroidem diceres).

46. καὶ abest ab Ald. et Bas.

47. Iulius et Sabinus idem homo est, Iulius Sabinus. Male diuidit Plutarchus. Si dicas, ad Iulium Vindicem respici, at ille non sub Vespasiano tumultum edidit, sed sub Nerone. Potest tamen sic accipi, vt Iulii Sabini turbae reliquiae fuerint seditionis a Iulio Vindice concitatae. V. Tacit. et Dion. Cass. 1068. *Reiske.*

48. Tacitus lib. 20. *Epponiam* vacat, vt quidem hodie legitur. Apud Xiphilinum e Dione in Vespasiano *Peponila* legitur. De voce disputare non vacat. *Xylander.* Ἐμπονὴν] Σεμόνην, *Semonam.* Semo, Semonis, heroëm notat. *Salmas.*

49. προσ-

λουν, Ἑλληνιστὶ δ' ἄν τις Ἡρωΐδα προσαγορεύσειεν. οὔτ' [49] ἀπολιπεῖν δυνατὸς ἦν, οὔτε μεθ' ἑαυτοῦ κομίζειν. ἔχων οὖν κατ' ἀγρὸν ἀποθήκας χρημάτων ὀρυκτὰς ὑπογείους, ἃς δύο μόνοι τῶν ἀπελευθέρων συνῄδεισαν, τοὺς μὲν ἄλλους ἀπήλλαξεν οἰκέτας, ὡς μέλλων φαρμάκοις ἀναιρεῖν ἑαυτόν. δύο δὲ πιστοὺς παραλαβὼν, εἰς τὰ ὑπόγεια κατέβη· πρὸς δὲ τὴν γυναῖκα Μαρτάλιον ἔπεμψεν, ἀπελεύθερον, ἀπαγγελοῦντα τεθνάναι μὲν ὑπὸ φαρμάκων, συμπεφλέχθαι δὲ μετὰ τοῦ σώματος τὴν ἔπαυλιν, ἐβούλετο γὰρ τῷ [50] τῆς γυναικὸς ἀληθινῶς πρὸς πίστιν τῆς λεγομένης τελευτῆς. ὃ καὶ συνέβη· ῥίψασα γὰρ, ὅπως ἔτυχε, τὸ σῶμα μετὰ [51] καὶ ὀλοφυρμῶν ἡμέρας τρεῖς καὶ νύκτας ἄσιτος διεκαρτέρησε. ταῦτα δὲ ὁ Σαβῖνος πυνθανόμενος, καὶ φοβηθεὶς, μὴ διαφθείρῃ παντάπασιν ἑαυτὴν, ἐκέλευσε φράσαι κρύφα τὸν Μαρτάλιον πρὸς αὐτὴν, ὅτι ζῇ καὶ κρύπτεται, δεῖται δ' αὐ-

ceres). Hanc cum neque ducere secum posset, neque deserere sustineret: et ruri haberet sub terra effossas cameras, in quas reponi res vtiles possent, duobus tantum notas libertis: reliquos famulos omnes dimisit, se veneno sibi mortem consciturum simulans. Duos, quos fideles norat, adsumsit, et in specus istas subterraneas descendit: misso ad vxorem liberto Martiali, qui patronum veneno exstinctum, et casam villae cum eo concrematam esse renunciaret. Volebat enim luctu vxoris fidem facere sui, quem fingebat, interitus. Idque etiam euenit. Nam ea, vt erat, accepto nuncio, lamentans et eiulans in terram proiecit sese, tresque dies ac totidem noctes sine cibo ita exegit. Quod vbi resciuit Sabinus, metuens, ne se prorsus vita exsolueret: occulte Martialem ei significare iussit, viuere se etiamnum, et occultari: rogare autem, vt adhuc

49. προσαγορεύσειε. ταύτην οὔτ' ἀπολιπεῖν. *Reiske.*

50. ἐβούλετο γὰρ τῷ] Non ratio hic, sed verba Plutarchi desunt. *Volebat* (inquit) *eiulatu vxoris confirmare de morte sua opinionem, vt nimirum deinde, inuestigatione sublata, tutius euaderet. Xylander.* F. ἐβούλετο γὰρ τῷ πένθει τῆς γυναικὸς ἀληθινῷ χρῆσθαι τεκμηρίῳ πρὸς πίστιν. — *Reiske.*

51. Deest hic δακρύων, vel στεναγμῶν, vel οἰμωγῶν, vel simile vocabulum. *Reiske.*

τῆς ὀλίγον ἐμμεῖναι τῷ πένθει. καὶ μηδὲ [52] πιθανὴν ἐν τῇ προσποιήσει γενέσθαι. τὰ μὲν οὖν ἄλλα παρὰ τῆς γυναικὸς ἐναγωνίως συνετραγῳδεῖτο [53] τῇ δόξῃ τοῦ πάθους· ἐκεῖνον δ' ἰδεῖν ποθοῦσα νυκτὸς ᾤχετο, καὶ πάλιν ἐπανῆλθεν. ἐκ δὲ τούτου λανθάνοντος τοὺς ἄλλους, ὀλίγον ἀπέδει συνεῖναι ἐν ᾅδου τῷ ἀνδρὶ πλὴν ἑξῆς [54] ἑπτὰ μηνῶν. ἐν οἷς κατασκευάσασα τὸν Σαβῖνον ἐσθῆτι καὶ κουρᾷ καὶ καταδέσει τῆς κεφαλῆς ἄγνωστον, εἰς Ῥώμην ἐκόμισε μεθ' ἑαυτῆς [55] τινῶν ἐνδεδομένων· πράξασα δ' οὐθὲν, αὖθις ἐπανῆλθε· καὶ τὰ μὲν πολλὰ ἐκείνῳ συνῆν ὑπὸ γῆς, διὰ χρόνου δ' εἰς πόλιν ἐφοίτα ταῖς φίλαις ὁρωμένη καὶ οἰκείαις γυναιξί. τὸ δὲ πάντων ἀπιστότατον, ἔλαθε κύουσα λουομένη μετὰ τῶν γυναικῶν. τὸ γὰρ φάρμακον, ᾧ τὴν κόμην αἱ γυναῖκες ἐναλειφόμεναι ποιοῦσι χρυσοειδῆ καὶ πυῤῥὰν, ἔχει λίπασμα σαρκοποιὸν, ἢ χαυνωτικὸν [56] σαρκὸς, ὥστε οἷον διάχυσίν τινα, ἢ διόγκωσιν ἐμποιεῖν. ἀφθόνῳ δὴ

adhuc aliquantulum in lugendo perſeueret, accurateque mariti interitum ſimulet. Tragoediam huius calamitatis vxor admodum artificioſe egit: tamen noctu deſiderio viſendi ad maritum ventitauit, nemine obſeruante, et tantum non apud inferos cum eo conſueuit. Exactis ſeptem menſibus, facta ſpe impetrandae veniae, veſte, tonſura et capitis redimiculo ignotum redditum obuiis Romam perduxit. Sed re infecta, in ſuam is ſpecum rediit: ipſaque cum eo maiorem temporis partem ſub terra exigens, interdum Romam iuit, amicis et neceſſariis mulieribus ſe viſendam praebens. Et, quod creditu difficillimum eſt, cum iis lauans ſefellit, vterum gerens. Nam medicamentum, quo mulieres comam inungentes faciunt auri in morem rutilam et fuluam, pinguedinem habet, qua caro ſiue fit grandior, ſiue rareſcit, itaque diffunditur quaſi, et maior fit eius moles: hoc illa in caeteris membris vſa

52. F. καὶ μηδέν τι ἧττον πιθανὴν, aut καὶ μηδὲν παραλείπειν, ὥστε πιθανήν. *R.*

53. συνεξετραγῳδεῖτο. *R.*

54. πλὴν ἓξ, ἢ καὶ ἑπτὰ μηνῶν. *Reiske.*

55. μεθ' ἑαυτῆς, ἐλπίδων τινῶν ἐνδεδομένων. *ſpe quadam oſtenſa mariti ſeruandi. R.*

56. μανωτικὸν Turn. Vulc. et Bong. χαμνωτικὸν mendoſe Ald.

57. Scri-

χρωμένη τούτῳ πρὸς τὰ λοιπὰ μέρη τοῦ σώματος, αἰρόμενον καὶ ἀναπιμπλάμενον ἀπέκρυπτε τὸν τῆς γαστρὸς ὄγκον. τὰς δ' ὠδῖνας αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν διήνεγκεν, ὥσπερ ἐν φωλεῷ λέαινα καταδύσασα πρὸς τὸν ἄνδρα, καὶ τοὺς γενομένους ὑπεθρέψατο σκύμνους ἄῤῥενας· δύο γὰρ ἔτεκε. τῶν δὲ υἱῶν ὁ μὲν ἐν Αἰγύπτῳ πεσὼν ἐτελεύτησεν, ὁ δὲ ἕτερος ἄρτι καὶ πρώην γέγονεν ἐν Δελφοῖς παρ' ἡμῖν, ὄνομα Σαβῖνος. ἀποκτείνει μὲν οὖν αὐτὴν ὁ Καῖσαρ· ἀποκτείνας δὲ δίδωσι δίκην, ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ τοῦ γένους παντὸς ἄρδην ἀναιρεθέντος [57]. οὐδὲν γὰρ ἤνεγκεν ἡ τότε ἡγεμονία σκυθρωπότερον, οὐδὲ μᾶλλον ἑτέραν εἰκὸς ἦν καὶ θεοὺς καὶ δαίμονας ὄψιν ἀποστραφῆναι. καίτοι τὸν οἶκτον ἐξῄρει τῶν θεωμένων τὸ θαῤῥαλέον αὐτῆς καὶ μεγαλήγορον, ᾧ καὶ μάλιστα παρώξυνε τὸν Οὐεσπασιανόν, ὡς ἀπέγνω τῆς σωτηρίας πρὸς αὐτὸν ἀλλαγὴν [58] κελεύουσα. βεβιωκέναι γὰρ ὑπὸ σκότῳ καὶ κατὰ γῆς ἥδιον, ἢ βασιλεύοντα ἐκεῖνον [59]. ἐνταῦθα μὲν ὁ πατὴρ

vſa affatim, attollens ſe et turgidum celauit ventris onus. Partus vero dolores ſola ipſa pertulit leaenae in morem, ad maritum in foueam ſeſe abdens: natoſque duos, vt ſic loquar, catulos educauit. Peperit enim filios duos, quorum alter in Aegypto occubuit, alter nuper admodum Delphis nobiſcum fuit, nomine Sabinus. Ipſam Caeſar interfecit: ſed caedis poenas dedit, exiguo temporis ſpatio tota ſtirpe ipſius funditus interemta. Nullam enim rem hoc facto triſtiorem iſtud tulit imperium: neque fuit, cur vllius rei adſpectum magis et dii et genii auerſarentur. Miſerationem quidem ſpectantibus ipſa exemit magnanimitate ſua et grandiloquentia, quibus maxime irritauit Veſpaſianum. Deſperata enim ſalute, mortem ſuam commutationem vocauit: dixitque, ſuauius ſibi fuiſſe in tenebris et ſub terra viuere, quam ipſum videre imperio potiri. Hic aiebat pater finem diſputationi de Amore

57. Scriptus igitur hic libellus eſt poſt caedem Domitiani. *Reiske.*

58. F. πρὸς αὐτὸν ἀπάγειν ὑπὸ γῆν κελεύουσα, aut ſaltim ἀπάγειν pro ἀλλαγὴν leg. *ad mortem ſe duci. Reiske.*

59. ἢ βασιλευόντων ἐκείνων Turn. Vulc. et Bong.

ἔφη τὸν περὶ ἔρωτος αὐτοῖς τελευτῆσαι λόγον, τῶν Θεσπιῶν [60] ἐγγὺς ὄντι· ὀφθῆναι δὲ προσιόντα θᾶττον, ἢ βάδην, πρὸς αὐτοὺς ἕνα τῶν Πεισίου ἑταίρων, Διογένη. τοῦ δὲ Σωκλάρου πρὸς αὐτὸν ἔτι πόῤῥωθεν εἰπόντος· Οὐ πόλεμόν γε, ὦ Διόγενες, ἀπαγγέλλων· ἐκεῖνον· Οὐκ εὐφημήσετε, φάναι, γάμων ὄντων, καὶ προάξετε θᾶσσον, ὡς ἡμᾶς τῆς θυσίας περιμενούσης; πάντας μὲν οὖν ἡσθῆναι, τὸν δὲ Ζεύξιππον ὁρᾶσθαι, ὅτι χαλεπός ἐστι [61]. πρῶτος μὲν οὖν, ὡς ἐνῆν, συνεχώρησε τῇ Ἰσμηνοδώρᾳ· καὶ νῦν ἑκὼν στέφανον καὶ λευκὸν ἱμάτιον λαβὼν, οἷός ἐστιν ἡγεῖσθαι δι' ἀγορᾶς πρὸς τὸν θεόν. ἀλλ' ἴωμεν ναὶ μὰ Δία, τὸν πατέρα εἰπεῖν, ἴωμεν, ὅπως ἐπεγγελάσωμεν τῷ ἀνδρὶ, καὶ τὸν θεὸν προσκυνήσωμεν. δῆλος γάρ ἐστι χαίρων καὶ παρὼν εὐμενὴς τοῖς [362] πραττομένοις.

Amore fuiſſe impoſitum in vicinia Theſpienſium. Viſum enim fuiſſe quendam de Piſiae ſociis Diogenem, qui concitato greſſu accederet. Tum Soclarum dixiſſe adhuc eminus venienti: Non ſane puto, Diogenes, bellum nunciaturus ades. Illum vero reſpondiſſe: Bona verba: quin vos, nuptiis iam conceptis, pergitis celerius, ſacrificium abſentia veſtra morantes: Ibi omnes exhilaratos fuiſſe, demto Zeuxippo, qui aegritudinem animi non diſſimularet. Is tamen iam, vt apparet, conceſſit Iſmenodorae: nuncque vltro coronatus et alba veſte indutus, ei ad deum accedenti ductor eſt. Eamus ergo. Nimirum vero, aiebat pater, eamus, vt rideamus hominem, et deo ſupplicemus. Non enim obſcurum eſt, quin praeſens laetuſque adſit iis, quae aguntur.

60. Θεσπιέων Ald. et Baſ.
61. ὅτι χαλεπὸς οὐκ ἐστι Turn. Vulc. et Bong.
362. χαίρων καὶ εὐμενὴς παρὼν τοῖς πρ. *Reiske.*

ΠΛΟΥ-

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΕΡΩΤΙΚΑΙ ΔΙΗΓΗΣΕΙΣ.

PLVTARCHI

AMATORIAE NARRATIONES.

Ἐν Ἀλιάρτῳ τῆς Βοιωτίας κόρη τις γίνεται κάλλει διαπρέπουσα, ὄνομα Ἀριστόκλεια· θυγάτηρ δ' ἦν Θεοφάνους. ταύτην μνῶνται Στράτων Ὀρχομένιος καὶ Καλλισθένης Ἀλιάρτιος. πλουσιώτερος δ' ἦν Στράτων, καὶ μᾶλλόν τι τῆς παρθένου ἡττημένος. ἐτύγχανε γὰρ ἰδὼν αὐτὴν ἐν Λεβαδίᾳ λουομένην ἐπὶ τῇ κρήνῃ τῇ Ἑρκύνῃ. ἔμελλε γὰρ τῷ Διῒ τῷ βασιλεῖ κανηφορεῖν. ἀλλ' ὁ Καλλισθένης γε πλέον ἐφέρετο· ἦν γὰρ καὶ γένει προσήκων τῇ κόρῃ. ἀπορῶν δὲ τῷ πράγματι ὁ Θεοφάνης (ἐδεδίει γὰρ τὸν Στράτωνα, πλούτῳ τε καὶ γένει σχεδὸν ἁπάντων διαφέροντα τῶν Βοιωτῶν) τὴν αἵρεσιν ἐβούλετο τῷ Τροφωνίῳ ἐπιτρέψαι. καὶ ὁ Στράτων (ἀνεπέπειστο γὰρ ὑπὸ τῶν τῆς παρθένου οἰκετῶν, ὡς πρὸς αὐτὸν [1] μᾶλλον ἐκείνη ῥέποι) ἠξίου ἐπ' αὐτῇ ποιεῖσθαι τῇ γαμουμένῃ τὴν

Aliarti, quae vrbs eſt Boeotiae, puella fuit pulchritudine eximia, nomine Ariſtoclea, filia Theophanis. Hanc ambiuerunt Strato Orchomenius et Calliſthenes Aliartius. De his Strato cum opulentior erat, tum magis amore virginis victus. Viderat enim eam lauantem apud Lebadeam in fonte Hercyne, caniſtrum in ſacrificio geſtaturam Iouis regis. Calliſthenes tamen praeferebatur: quod etiam generis propinquitate puellam attingeret. Theophanes in hac re animi dubius, vt qui Stratonem metueret, opibus ac nobilitate omnes paene Boeotos ſuperantem, rem voluit Trophonio diiudicandam permittere. Strato, cui virginis famuli perſuaſiſſent, eam magis ad ipſum inclinare, ipſam puellam voluit optione ſoluta

1. αὐτῶν Petau.

2. τοῦ-

ἐκλογήν. ὡς δὲ τῆς παιδὸς ὁ Θεοφάνης ἐπυνθάνετο ἐν ὄψει πάντων, ἡ δὲ τὸν Καλλισθένην προὔκρινεν, εὐθὺς μὲν ὁ Στράτων δῆλος ἦν βαρέως φέρων τὴν ἀτιμίαν. ἡμέρας δὲ διαλιπὼν δύο, προσῆλθε τῷ Θεοφάνει καὶ τῷ Καλλισθένει, ἀξιῶν τὴν φιλίαν αὐτῷ πρὸς αὐτοὺς διαφυλάττεσθαι, εἰ καὶ τοῦ γάμου ἐφθονήθη ὑπὸ δαιμονίου τινός. οἱ δ' ἐπῄνουν τὰ λεγόμενα, ὥστε καὶ ἐπὶ τὴν ἑστίασιν τῶν γάμων παρεκάλουν αὐτόν. ὁ δὲ, παρεσκευασμένος ἑταίρων ὄχλον, καὶ πλῆθος οὐκ ὀλίγον θεραπόντων, διεσπαρμένους παρὰ τούτοις [2], καὶ λανθάνοντας, ἕως ἡ κόρη κατὰ τὰ πάτρια ἐπὶ τὴν Κισσόεσσαν καλουμένην κρήνην κατῄει ταῖς νύμφαις τὰ προτέλεια θύσουσα· τότε δὴ συνδραμόντες πάντες οἱ λοχῶντες ἐκεῖνοι [3] συνελάμβανον αὐτήν. καὶ ὁ Στράτων εἴχετο τῆς παρθένου· ἀντελαμβάνετο δὲ (ὡς εἰκὸς) ὁ Καλλισθένης ἐν μέρει, καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, ἕως ἔλαθεν ἡ παῖς ἐν χερσὶ τῶν ἀνθελκόντων διαφθαρεῖσα. ὁ Καλλισθένης μὲν οὖν παραχρῆμα ἀφανὴς ἐγένετο, εἴτε διαχρησάμενος ἑαυ-

ſoluta deligere, vtrum vellet. Filia in omnium conſpectu interrogata, Calliſthenem praetulit. Statim prae ſe tulit Strato, iniquo ſe animo hunc contemtum ferre: tamen duobus interpoſitis diebus, conuenit Theophanem atque Calliſthenem, petiitque, vt, quando nuptias ipſi numen aliquod inuidiſſet, tamen ſibi cum ipſis amicitiam paterentur eſſe integram. Hi non tantum approbauerunt ipſius verba, ſed etiam ad feſtiuitatem nuptiarum inuitauerunt hominem. Strato, ſociorum caterua ſubornata, multiſque famulorum ſuorum ſubmiſſis, qui ſparſim apud iſtos abderentur, in inſidiis latuit: dum virgo ad fontem Ciſſoëſſam (hederaceum diceres) maiorum more deſcendens protelea (quaſi initiatiua nuptiarum ſacra) faceret. Ibi concurſu ex inſidiis facto, eam corripuerunt, ipſo virginem tenente Stratone. Ab altera parte Calliſthenes cum ſuis manum iniecit, (quod cogitatu facile eſt:) puella inter eam concertationem, non obſeruantibus, qui hac illac raptabant, periit. Calliſthenes ſubito amiſſus fuit, neque dicere quiſquam potuit, quid ei accidiſſet: ſiue mortem ſibi ipſe

2. τούτους Petau. paulo poſt inter Στράτων et
3. ἐκείνῳ idem, qui etiam εἴχετο indit γε.

4. πε-

τὸν, εἴτε φυγὰς ἀπελθὼν ἐκ τῆς Βοιωτίας. οὐκ εἶχε δ' οὖν τις εἰπεῖν, ὅ τι καὶ ἐπεπόνθει [4]. ὁ δὲ Στράτων φανερῶς ἐπικατέσφαξεν ἑαυτὸν τῇ παρθένῳ.

ΦΙΔΩΝ [5] τις τῶν Πελοποννησίων ἐπιτιθέμενος ἀρχῇ, τὴν Ἀργείων πόλιν, τὴν πατρίδα τὴν ἑαυτοῦ, ἡγεμονεύειν τῶν λοιπῶν βουλόμενος, πρῶτον ἐπεβούλευσε Κορινθίοις. πέμψας γὰρ ᾔτει παρ' αὐτῶν νεανίας χιλίους, τοὺς ἀκμῇ διαφέροντας καὶ ἀνδρείᾳ. οἱ δὲ πέμπουσι τοὺς χιλίους, στρατηγὸν αὐτῶν [6] ἀποδείξαντες Δέξανδρον. ἐν νῷ δ' ἔχων ὁ Φίδων ἐπιθέσθαι τούτοις, ἵν' ἔχοι [7] Κόρινθον ἀτονωτέραν, καὶ τῇ πόλει χρήσαιτο, (προτείχισμα γὰρ [8] τοῦτο ἐπικαιρότατον ἔσεσθαι τῆς ὅλης Πελοποννήσου) τὴν πρᾶξιν ἀνέθετο τῶν ἑταίρων τισίν. ἦν δὲ καὶ Ἄβρων ἐν αὐτοῖς. οὗτος δὲ ξένος ὢν τοῦ Δεξάνδρου, ἔφρασεν αὐτῷ τὴν ἐπιβουλήν. καὶ οὕτως οἱ μὲν Φλιάσιοι πρὸ τῆς ἐπιθέσεως εἰς τὴν Κόρινθον ἐσώθησαν, Φίδων δ' ἀνευρεῖν ἐπειρᾶτο τὸν προδόντα, καὶ ἐπιμελῶς ἐζήτει. δείσας δ' ὁ Ἄβρων φεύγει εἰς Κόριν-

ipſe conſciuit, ſiue exſilii cauſa Boeotiam deſeruit. Strato palam ſuper virgine ſe ipſum iugulauit.

PHILO quidam Argiuus, cum hoc moliretur, qui patria ipſius in alias omnes Peloponneſi ciuitates imperium obtineret: primum inſidias tetendit Corinthiis. Itaque miſit, qui ab iis peterent adoleſcentes CIↃ, vigore et fortitudine praeſtantes: iique hos miſerunt, duce Dexandro. In animo habebat Phido, iſtos per fraudem opprimere, vt Corinthum viribus deminutam eo facilius occuparet, opportuniſſimam eam munitionem totius Peloponneſi futuram: et rem cum quibuſdam ſociis ſuis communicauit, inter quos erat Abro. Hic Dexandro, hoſpitio ipſius vtenti, rem aperuit. Sic Phliaſii iſti, ante tempus opprimendis ipſis conſtitutum, Corinthum euaſerunt. Phido autem magno ſtudio inquirebat, quis conſilium hoc ipſius prodidiſſet. Ideo ſibi metuens Abro, Corinthum

4. πεπόνθοι idem.

5. Φίδων dat etiam Petau. ſed in vulgatis legitur Φίλων, vnde Xylander ita annotat: Φίδων legendum, vt et poſtea.

6. αὐτοῖς Petau.

7. ἔχει idem.

8. γὰρ abeſt a Petau.

9. συν-

θον, ἀναλαβὼν τὴν γυναῖκα καὶ τοὺς οἰκέτας, ἐν Μελίσσῳ, κώμῃ τινὶ τῆς Κορινθίων χώρας. ἔνθα καὶ παῖδα γεννήσας, Μέλισσον προσηγόρευσεν, ἀπὸ τοῦ τόπου θέμενος τοὔνομα αὐτῷ. τούτου δὴ τοῦ Μελίσσου υἱὸς Ἀκταίων γίνεται, κάλλιστος καὶ σωφρονέστατος τῶν ὁμηλίκων· οὗ πλεῖστοι μὲν ἐγένοντο ἐρασταὶ, διαφερόντως δ' Ἀρχίας, γένους μὲν ὢν τοῦ τῶν Ἡρακλειδῶν, πλούτῳ δὲ καὶ τῇ ἄλλῃ δυνάμει λαμπρότατος Κορινθίων. ἐπεὶ δὲ πείθειν οὐκ ἠδύνατο τὸν παῖδα, ἔγνω βιάσασθαι καὶ συναρπάσαι [9] τὸ μειράκιον, ἐπεκώμασεν ἐπὶ τὴν οἰκίαν τοῦ Μελίσσου, πλῆθος ἐπαγόμενος καὶ φίλων καὶ οἰκετῶν, καὶ ἀπάγειν τὸν παῖδα ἐπειρᾶτο. ἀντιποιουμένου δὲ τοῦ πατρὸς καὶ τῶν φίλων, ἐπεκδραμόντων δὲ καὶ τῶν γειτόνων καὶ ἀνθελκόντων, ἀνθελκόμενος ὁ Ἀκταίων διεφθάρη. καὶ οἱ μὲν οὕτως ἀπεχώρουν. Μέλισσος δὲ τὸν νεκρὸν τοῦ παιδὸς εἰς τὴν ἀγορὰν τῶν Κορινθίων παρακομίσας, ἐπεδείκνυε, δίκην ἀπαιτῶν παρὰ τῶν ταῦτα πραξάντων· οἱ δὲ πλέον οὐδὲν, ἢ τὸν ἄνδρα ἠλέουν.

rinthum profugit, aſſumta vxore et ſeruis, inque pago quodam Corinthiaco conſedit, cui nomen erat Meliſſus. Ibi ſibi filium natum a loco Meliſſum dixit. Huius ergo Meliſſi F. Actaeon, formae venuſtate et pudicitia omnes ſuos aequales ſuperauit: amatuſque eſt a plurimis, maxime Archia, qui genus ab Heraclidis ducens, opibus et potentia reliquis anteibat Corinthiis. Is cum Actaeoni non perſuaderet, vt ſibi ſe daret, vi rapere puerum aggreſſus, comeſſatum venit ad Meliſſi domum, amicorum et ſeruorum turba ſtipatus. Relutantibus autem patre et amicis, ac vicinis quoque accurrentibus, et eripere puerum nitentibus: Actaeon, dum vtraque pars ad ſe eum trahit, interit: Archias cum ſuis abeunt. Meliſſus cadauer filii in Corinthiorum forum cum attuliſſet, atque oſtentaſſet, et a flagitii auctoribus vt poenae exigerentur petiiſſet: a magiſtratu nihil aliud, quam quod eſt eius miſeritum,

9. συναρπάσαι legendum, non σας. Nondum enim rapuerat, ſed raptionem meditabatur. Poſt ἐπεκώμασεν autem deeſt ἄν, aut tale aliquid. *Xylander*. Pro συναρπάσαι nempe dant συναρπάσας Petau. Ald. et Baſ. συναρπάσασθαι Turn. Vulc. et Bong.

10. πει-

ἄπρακτος δ' ἀναχωρήσας παρεφύλασσε τὴν πανήγυριν τοῦ Ἰσθμίου· ἀναβάς τ' ἐπὶ τὸν τοῦ Ποσειδῶνος νεὼν, κατεβόα τῶν Βακχιαδῶν, καὶ τὴν τοῦ πατρὸς Ἄβρωνος εὐεργεσίαν ὑπεμίμνησκε· τούς τε θεοὺς ἐπικαλεσάμενος, ῥίπτει ἑαυτὸν κατὰ τῶν πετρῶν. μετ' οὐ πολὺ δ' αὐχμὸς καὶ λοιμὸς κατελάμβανε τὴν πόλιν· καὶ τῶν Κορινθίων περὶ ἀπαλλαγῆς χρωμένων, ὁ θεὸς ἀνεῖλε, μῆνιν εἶναι Ποσειδῶνος, οὐκ ἀνήσοντος, ἕως ἂν τὸν Ἀκταίωνος θάνατον μετέλθοιεν. ταῦτα πυθόμενος [10] Ἀρχίας (αὐτὸς γὰρ θεωρὸς ἦν) εἰς μὲν τὴν Κόρινθον ἑκὼν οὐκ ἐπανῆλθε, πλεύσας δ' εἰς τὴν Σικελίαν, Συρακούσας ἔκτισε. πατὴρ δὲ γενόμενος ἐνταῦθα θυγατέρων δυεῖν, Ὀρτυγίας τε καὶ Συρακούσσης [11], ὑπὸ τοῦ Τηλέφου δολοφονεῖται, ὃς ἐγεγόνει μὲν αὐτοῦ παιδικὰ, νεὼς δὲ ἀφηγούμενος, συνέπλευσεν εἰς Σικελίαν.

ΑΝΗΡ πένης, Σκέδασος τοὔνομα, κατῴκει Λεῦκτρα (ἔστι δὲ κώμιον τῆς τῶν Θεσπιέων [12] χώρας). τούτῳ θυγατέρες γίνονται δύο· ἐκαλοῦντο δὲ Ἱππὼ καὶ Μιλητία, ἢ (ὥς τινες) Θεανὼ καὶ Εὐεξίππη [13]. ἦν δὲ χρηστὸς ὁ Σκέδασος, καὶ τοῖς ξένοις ἐπιτήδειος, καίπερ οὐ πολλὰ

feritum, abstulit. Re ergo infecta digressus, Isthmicum conventum exspectauit. Ibi conscensa Neptuni ara, Bacchiadas insectatus verbis, patrisque sui Abronis beneficio commemorato, deos comprecatus, de saxis sese proiecit. Paulo post Corinthios siccitas et pestis inuaserunt: cumque consuluissent de liberatione mali oraculum, misso ad eam rem ipso Archia: respondit deus, iram esse Neptuni, non cessaturam, donec Actaeonis mortem vlciscerentur. Hoc vbi audiuit Archias, vltro sibi exsilium a Corintho indixit, et in Siciliam nauigauit, ac Syracusas condidit. Ibi cum duas filias genuisset, Ortygiam et Syracusam, per fraudem a Telepho necatus est, quo abusus ad foedam fuerat libidinem, et qui naui praefectus vna in Siciliam nauigauerat.

PAVPER quidam homo, nomine Scedasus, Leuctris habitauit: qui est Thespiensis regionis exiguus vicus. Filiae huic fuerunt duae, Hippo et Miletia: ab aliis Theano et Euexippa nominantur. Ipse Scedasus vir erat bonus et hospitalis: quam-

10. πειθόμενος Petau.
11. Συρακούσης idem.
12. Θεσπεσίων Petau.
13. Εὐξίππη idem.

14. αὐ-

κεκτημένος. ἀφικομένους οὖν πρὸς αὐτὸν δύο Σπαρτιάτας νεανίας ὑπεδέξατο προθύμως. οἱ δὲ, τῶν παρθένων ἡττώμενοι, διεκωλύοντο πρὸς τὴν τόλμαν ὑπὸ τῆς τοῦ Σκεδάσου χρηστότητος. τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ Πυθῶδε ἀπῄεσαν. (αὕτη γὰρ αὐτοῖς προὔκειτο ἡ ὁδὸς) καὶ τῷ θεῷ χρησάμενοι, περὶ ὧν ἐδέοντο, πάλιν ἐπανῄεσαν οἴκαδε, καὶ χωροῦντες διὰ τῆς Βοιωτίας, ἐπέστησαν πάλιν τῇ τοῦ Σκεδάσου οἰκίᾳ. ὁ δ᾽ ἐτύγχανεν οὐκ ἐπιδημῶν τοῖς Λεύκτροις, ἀλλ᾽ αἱ θυγατέρες αὐτοῦ [14] ὑπὸ τῆς συνήθους ἀγωγῆς τοὺς ξένους ὑπεδέξαντο. οἱ δὲ καταλαβόντες [15] ἐρήμους τὰς κόρας, βιάζονται. ὁρῶντες δ᾽ αὐτὰς καθ᾽ ὑπερβολὴν τῇ ὕβρει χαλεπαινούσας ἀπέκτειναν, καὶ ἐμβαλόντες ἔς τι φρέαρ ἀπηλλάγησαν. ἐπανελθὼν δὲ ὁ Σκέδατος τὰς μὲν κόρας οὐχ ἑώρα, πάντα δὲ τὰ καταλειφθέντα [16] εὑρίσκει σῶα. καὶ τῷ πράγματι ἠπόρει, ἕως τῆς κυνὸς κνυζομένης, καὶ πολλάκις μὲν προστρεχούσης [17] πρὸς αὐτὸν, ἀπὸ δ᾽ αὐτοῦ εἰς τὸ φρέαρ ἐπανιούσης, εἴκασεν, ὅπερ ἦν, καὶ τῶν θυγατέρων τὰ νεκρὰ οὕτως ἀνιμήσατο. πυθόμενος δὲ παρὰ τῶν γειτόνων, ὅτι ἴδοιεν τῇ χθὲς ἡμέρᾳ τοὺς καὶ πρώην

quamquam tenui fortuna. Ergo ad ſe venientes duos Spartanos iuuenes comiter hoſpitio excepit: qui amore puellarum correpti, audere tamen aliquid bonitate Scedaſi fuerunt prohibiti. Poſtridie ad Pythium oraculum, quo iter inſtituerant, profecti ſunt: cumque deum de iis, quae ſtatuerant, conſuluiſſent, rurſum per Boeotiam itinere facto, in Scedaſi domo diuerterunt. Aberat tum Leuctris Scedaſus. Eius filiae, ſicvt conſueuerant, hoſpites exceperunt. Ii ſolas nacti puellas, per vim vitiauerunt. Cumque eas viderent hanc contumeliam iniquiſſime ferre, interfectas in puteum quendam abiecerunt, itaque diſceſſerunt. Domum reuerſus Scedaſus, filias nuſquam videns, omnia alia, quae reliquerat, ſalua inueniens, expedire ſe ex hac re nequibat. Tandem cane muſſitante, et ſubinde ad ipſum accurrente, atque ab ipſo ad puteum redeunte, id, quod res erat, ſuſpicatus, inuenta ibi filiarum cadavera exhauſit. Cumque e vicinis cognouiſſet, viſos pridie fuiſſe

14. αὐτοῦ idem.
15. καταλαμβάνοντες idem.
16. καταληφθέντα idem.
17. προτρεχούσης idem.

18. οὐ

καταχθέντας ἐπ' αὐτοὺς Λακεδαιμονίους εἰσιόντας, συνεβάλετο τὴν πρᾶξιν ἐκείνων, ὅτι καὶ πρώην συνεχῶς ἐπῄνουν τὰς κόρας, μακαρίζοντες τοὺς γαμήσοντας. ἀπῄει εἰς Λακεδαίμονα, τοῖς ἐφόροις ἐντευξόμενος· γενόμενος δ' ἐν τῇ Ἀργολικῇ, νυκτὸς καταλαμβανούσης, εἰς πανδοκεῖόν τι κατήχθη· κατὰ τὸ αὐτὸ δὲ καὶ [18] πρεσβύτης τις ἕτερος, τὸ γένος ἐξ Ὠρεοῦ πόλεως τῆς Ἑστιαιάτιδος [19]· οὗ στενάξαντος καὶ Λακεδαιμονίων ἀρὰς ποιουμένου ἀκούσας ὁ Σκέδασος, ἐπυνθάνετο, τί κακὸν ὑπὸ Λακεδαιμονίων πεπονθὼς εἴη. ὁ δὲ διηγεῖτο, ὡς ὑπήκοος μέν ἐστι τῆς Σπάρτης, πεμφθεὶς δ' εἰς Ὠρεὸν Ἀριστόδημος ἁρμοστὴς παρὰ Λακεδαιμονίων, ὠμότητα καὶ παρανομίαν ἐπιδείξαιτο πολλήν. ἐρασθεὶς γὰρ (ἔφη) τοῦ ἐμοῦ παιδὸς, ἐπειδὴ πείθειν ἀδύνατος ἦν, ἐπεχείρει βιάσασθαι καὶ ἀπάγειν αὐτὸν τῆς παλαίστρας· κωλύοντος δὲ τοῦ παιδοτρίβου, καὶ νεανίσκων πολλῶν ἐκβοηθέντων, παραχρῆμα ὁ Ἀριστόδημος ἀπεχώρησε. τῇ δ' ὑστεραίᾳ πληρώσας τριήρη, συνήρπασε τὸ μειράκιον, καὶ ἐξ Ὠρεοῦ διαπλεύσας εἰς τὴν περαίαν,

se in domum ipsius intrantes Lacedaemonios eos, quibus etiam pridem hospitium dedisset: coniecit, hoc ipsorum esse facinus: quod tunc etiam perpetuo puellas laudassent, beatosque praedicassent, quibus eae nupturae essent. Ergo Spartam contendit, Ephoris rem significaturus. Cum in Argolicam pervenisset, nocte ingruente, in cauponam quandam diuertit. Eodem tum venit etiam quidam senex, Orei Hestiaeatidis in Euboea ciuis. Hic cum ingemuisset, diraque Lacedaemoniis esset imprecatus: Scedasus hoc audiens, quaesiuit, quidnam mali a Spartanis accepisset. Tum senex ita rem narrauit. Sum, inquit, Spartanorum subditus. Sed missus ab eis Aristodemus, qui Oreum gubernaret, (harmostam illi vocant) crudeliter admodum ac nefarie egit. Nam amore filii mei captus, cum ei persuadere vitium nequiret, vim inferre aggressus est, eumque e palaestra abripere. Resistente autem paedotriba, et multis adolescentibus ad opem filio ferendam accurrentibus, tunc quidem discessit: postridie autem, triremi instructa, filium illum meum arreptum in vlteriorem continentem

18. δὲ abest a Petau.

19. Ἑστιάτιδος Petau.

ἐπεχείρει ὑβρίσαι. οὐ συγχωροῦντα δ' αὐτὸν ἀπέσφαξεν. ἐπανελθὼν δ' εἰς τὴν Ὠρεὸν εὐωχεῖτο. ἐγὼ δ' ἔφθην τὸ πραχθὲν πυθόμενος, καὶ τὸ σῶμα κηδεύσας, παρεγενόμην εἰς τὴν Σπάρτην, καὶ τοῖς Ἐφόροις ἐνετύγχανον· οἱ δὲ λόγον οὐκ ἐποιοῦντο. Σκέδασος δὲ, ταῦτ' ἀκούων, ἀθύμως διέκειτο, ὑπολαμβάνων, ὅτι οὐδ' αὐτοῦ λόγον τινὰ ποιήσονται οἱ Σπαρτιᾶται. ἐν μέρει δὲ τὴν οἰκείαν διηγήσατο συμφορὰν τῷ ξένῳ· ὁ δὲ παρεκάλει αὐτὸν μηδ' ἐντυχεῖν τοῖς Ἐφόροις, ἀλλ' ὑποστρέψαντα εἰς τὴν Βοιωτίαν κτίσαι τῶν θυγατέρων τὸν τάφον. οὐκ ἐπείθετο δὲ ὅμως ὁ Σκέδασος, ἀλλ' εἰς τὴν Σπάρτην ἀφικόμενος, τοῖς Ἐφόροις ἐντυγχάνει. ὧν μηδὲν προσεχόντων, ἐπὶ τοὺς βασιλέας ἵεται 20· καὶ ἀπὸ τούτων ἑκάστῳ τῶν δημοτῶν προσιὼν ὠδύρετο. μηδὲν δὲ πλέον ἀνύων, ἔθει διὰ μέσης τῆς πόλεως, ἀνατείνων πρὸς ἥλιον τὼ χεῖρε· αὖθις δὲ τὴν γῆν τύπτων, ἀνεκαλεῖτο τὰς Ἐριννύας, καὶ τέλος αὐτὸν τοῦ ζῆν μετέστησεν. ὑστέρῳ γε μὴν χρόνῳ δίκας ἔδοσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι. ἐπειδὴ γὰρ τῶν Ἑλλήνων ἁπάντων ἦρχον, καὶ

nentem traiecit: ibique libidini ipſius reluctantem cum iugulaſſet, Oreum reuerſus conuiuium celebrauit. Ego, qui mature, quid actum eſſet, reſciuiſſem, corpus filii humaui: Spartamque profectus, rem ad Ephoros retuli. Sed illi facinoris eius nullam habuerunt rationem. Haec narratio Scedaſi animo moeſtitiam attulit, ſuſpicanti, ſuam quoque cauſam Spartanis curae non futuram. Suam interim calamitatem ſeorſim hoſpiti narrauit. Is ei hoc conſilii dedit, vt neutiquam appellaret Ephoros: ſed in Boeotiam reuerſus, filiabus ſepulcrum conderet. Scedaſus non obtemperauit: ſed Spartam profectus rem ad Ephoros detulit. Iiſque animum non aduertentibus, ad reges acceſſit: atque ab his digreſſus quemuis popularium accedens, ſuam miſeriam deplorauit. Tandem cum nihil ageret, per mediam diſcurrit vrbem, manuſque ad Solem intendens, ac rurſum terram iis feriens, euocauit Furias, ac ſibi denique mortem conſciuit. Verum enimuero poſtea poenas luerunt Lacedaemonii. Cum enim in omnes Graecos imperium occupauiſſent,

20. ἵεται, cum ſpiritu leni, dat Petau.

21. καὶ

τὰς πόλεις Φρερὰς κατειλήφεσαν, Ἐπαμινώνδας ὁ Θηβαῖος πρῶτον μὲν τὴν παρ' αὐτῷ φρερὰν ἀπέσφαξε. Λακεδαιμονίων δ' ἐπὶ τούτῳ πόλεμον ἐξενεγκάντων, ἀπήντων οἱ Θηβαῖοι ἐπὶ τὰ Λεῦκτρα, αἰσιέμενοι τὸ χωρίον, ὅτι καὶ [21] πρότερον ἐνταῦθα ἠλευθερώθησαν, ὅτ' Ἀμφικτύων ὑπὸ Σθενέλε φυγὰς ἐλαθεὶς εἰς τὴν Θηβαίων ἀφίκετο πόλιν, καὶ Χαλκιδεῖς ὑποφόρες λαβὼν, ἔπαυσε τὸν δασμὸν [22], Χαλκώδοντα, τὸν βασιλέα τῶν Εὐβοέων, ἀποκτείνας. συνέβη δὲ, Λακεδαιμονίων ἧτταν παντελῆ γενέσθαι περὶ αὐτὸ τὸ μνῆμα τῶν Σκεδάσε θυγατέρων. φασὶ δὲ, πρὸ τῆς μάχης Πελοπίδῃ, ἑνὶ τῶν στρατηγῶν τε Θηβαϊκε στρατεύματος, ἐπὶ σημείοις τισὶν ἐ καλῶς κρινομένοις θορυβεμένῳ, Σκέδασον ἐπιστῆναι κατὰ τὲς ὕπνες θαῤῥεῖν κελεύοντα. παραγίνεσθαι γὰρ εἰς Λεῦκτρα Λακεδαιμονίες, αὐτῷ τε καὶ ταῖς θυγατράσι δώσοντας δίκας. πρὸ μιᾶς δ' ἡμέρας, ἢ συμβαλεῖν τοῖς Λακεδαιμονίοις, πῶλον ἐκέλευεν ἵππε λευκε [23] ἕτοιμον παρὰ τῷ τάφῳ τῶν παρθένων σφαγιάσασθαι. τὸν δὲ Πελοπίδαν, ἔτι τῶν Λακε-

ſent, et vrbibus praeſidia impoſuiſſent, primum apud ſuos collocatum praeſidium Epaminondas Thebanus interfecit. Deinde cum ea de cauſa Lacedaemonii bellum intuliſſent, occurrerunt ad Leuctra Thebani, moti omine loci. Nam et ante ibi fuerunt liberati: quo tempore Amphictyon extorris a Sthenelo factus Thebas venit: eoſque inueniens Chalcidenſibus ſtipendiarios, interfecto Rege Euboeenſium, Chalcodonte, a tributo abſoluit. Euenit autem, vt omnino ſuccumberent in proelio Lacedaemonii apud ipſum filiarum Scedaſi monumentum. Traditum eſt, ante illum conflictum Pelopidae, vni de ductoribus Thebani exercitus, ob quaedam oſtenta, quae ipſi non admodum viderentur proſpera, de auſpicum ſententiis perturbato, in ſomnis adſtitiſſe Scedaſum, hortantem, vt bono eſſet animo: nam Lacedaemonios eo ad Leuctra venire, vt Scedaſo eiuſque filiabus poenas pendant: ac iuſſiſſe, vt ea die, quae pugnam eſſet antegreſſura, pullum equinum album ad virginum ſepulcrum immolaret. Pelopidam, adhuc Lacedaemo-

21. καὶ abeſt a Petau.
22. δεσμὸν Petau.
23. λευκὸν idem.

24. ἐξά-

δαιμονίων ςρατευομένων ἐν Τεγέα, εἰς Λεῦκτρα πέμψαι τοὺς ἐξετάσοντας περὶ τοῦ τάφου τούτου, καὶ πυθόμενον παρὰ τῶν ἐγχωρίων, θαῤῥοῦντα τὴν ςρατιὰν ἐξαγαγεῖν [24] καὶ νικῆσαι.

Φῶκος Βοιώτιος μὲν ἦν τῷ γένει· (ἦν γὰρ ἐκ Κλείσαντος [25]) πατὴρ δὲ Καλλιρόης, κάλλει τε καὶ σωφροσύνῃ διαφερούσης. ταύτην ἐμνηστεύοντο νεανίαι τριάκοντα εὐδοκιμώτατοι ἐν Βοιωτίᾳ. ὁ δὲ Φῶκος ἄλλας ἐξ ἄλλων ἀναβολὰς τῶν γάμων ἐποιεῖτο, φοβούμενος, μὴ βιασθείη. τέλος δὲ λιπαρούντων ἐκείνων, ἠξίου ἐπὶ τῷ Πυθίῳ ποιήσασθαι τὴν αἵρεσιν· οἱ δὲ πρὸς τὸν λόγον ἐχαλέπηναν, καὶ ὁρμήσαντες ἀπέκτειναν τὸν Φῶκον. ἐν δὲ τῷ θορύβῳ ἡ κόρη φυγοῦσα, ἵετο διὰ τῆς χώρας· ἐδίωκον δ' αὐτὴν οἱ νεανίαι. ἡ δ' ἐντυχοῦσα γεωργοῖς ἐν ἅλῳ σῖτον συντιθεῖσι, σωτηρίας ἔτυχε παρ' αὐτῶν· ἀπέκρυψαν γὰρ αὐτὴν οἱ γεωργοὶ ἐν τῷ σίτῳ, καὶ οὕτω παρῆξαν μὲν οἱ διώκοντες· ἡ δὲ διασωθεῖσα, ἐφύλαξε

daemoniis apud Tegeam castra habentibus, misisse, qui de eo sepulcro explorarent. Cumque rem ita habere ex eius loci incolis accepisset, confirmato animo exercitum in aciem produxisse, victoriaque esse potitum.

Phocus Boeotius erat, Glisante vrbe natus. Habuit is filiam Callirhoën, pulchritudine, iuxtaque pudicitia, praestantem. Huius coniugium expetebant XXX. iuuenes e tota Boeotica iuuentute nobilissimi. Phocus cum alias ex aliis dilationes nuptiarum fecisset, a vi sibi metuens: tandem illis vrgentibus, postulauit, vt Apollini Pythio iudicium sponsi filiae deligendi permitterent. Illi indigne ferentes hanc eius orationem, facto impetu hominem interfecerunt. Virgo in eo tumultu effugit, ac per regionem istam se proripuit, insequentibus ipsam iuuenibus. Cum autem incidisset in rusticos frumentum in horreo componentes, ab iis seruata est. Occultaverunt enim eam in frumento. Itaque ii, qui insequebantur, transuecti sunt cursu. Sic seruata, praestolata est tempus solennis

24. ἐξάγειν idem.

25. Γλείσαντος] Apud Stephanum et Strabonem, libro nono, per ι simplex legitur Γλίσας. Sub finem huius narrationis Κλείσας mendose, quanquam id secutus sit Politianus. *Xylander.*

26. Φέν-

τὴν τῶν Παμβοιωτίων ἑορτήν· καὶ τότε εἰς Κορώνειαν ἐλθοῦσα, ἱκέτις καθέζεται ἐπὶ τῷ βωμῷ τῆς Ἰτωνίας Ἀθηνᾶς, καὶ τῶν μνηστήρων τὴν παρανομίαν διηγεῖτο, τό τε ἑκάστου ὄνομα καὶ τὴν πατρίδα σημαίνουσα. ἠλέουν οὖν οἱ Βοιωτοὶ τὴν παῖδα, καὶ τοῖς νεανίαις ἠγανάκτουν· οἱ δὲ, ταῦτα πυθόμενοι, εἰς Ὀρχομενὸν καταφεύγουσιν. οὐ δεξαμένων δ' αὐτοὺς τῶν Ὀρχομενίων, πρὸς Ἱππότας εἰσώρμησαν· (κώμη δ' ἦν παρὰ τῷ Ἑλικῶνι, κειμένη μεταξὺ Θήβης καὶ Κορωνείας) οἱ δὲ ὑποδέχονται αὐτούς. εἶτα πέμπουσι Θηβαῖοι ἐξαιτοῦντες τοὺς Φώκου φονεῖς. τῶν δ' οὐ διδόντων, ἐστράτευσαν μὲν μετὰ τῶν ἄλλων Βοιωτῶν, στρατηγοῦντος Φοίδου [26], ὃς τότε τὴν ἀρχὴν τῶν Θηβαίων διεῖπε. πολιορκήσαντες δὲ τὴν κώμην ὀχυρὰν οὖσαν, δίψει δὲ τῶν ἔνδον κρατηθέντων, τοὺς μὲν φονεῖς ληφθέντας κατέλευσαν [27], τοὺς δ' ἐν τῇ κώμῃ ἐξηνδραποδίσαντο. κατασκάψαντες δὲ τὰ τείχη καὶ τὰς οἰκίας, διένειμαν τὴν χώραν Θηβεῦσί [28] τε καὶ Κορωνίσι [29]. Φασὶ δὲ [30] νυκτὸς, πρὸ τῆς ἁλώ-

lennis omnium Boeotorum conuentus, quae Pamboeotia vocantur. Quod vbi appulit, Coroneam profecta supplex consedit in ara Itoniae Mineruae, ac de scelere procorum conquesta est, nomine et patria singulorum indicatis. Miserati puellam Boeoti, succensuerunt procis. Hi, eo comperto, Orchomenum confugerunt: exclusique ab oppidanis, Hippotas contenderunt, quod est oppidulum ad Heliconem, inter Thebas et Coroneam situm. Ibi ergo fuerunt recepti. Miserunt deinde Thebani, qui dedi percussores Phoci iuberent. Cumque non dederentur, expeditionem in Hippotas vna cum aliis Boeotis fecerunt, duce Phoedo, tum Thebanorum praetore: obsessoque oppidulo, quod munitum erat, siti hostes in potestatem redegerunt. Proinde comprehensos homicidas lapidibus obruerunt: reliquos Hippotenses in seruitutem abduxerunt, murisque et domibus destructis, agrum inter Thebanos et Coronenses diuiserunt. Ea nocte, quae Hippotarum exci-

26. Φόνδου Petau.

27. κατέκαυσαν idem.

28. Repono Θηβαιεῦσι pro Θηβεῦσι, non tam Stephani auctoritatem, quam analogiam, secutus. *Xylander.*

29. Κορωνεῦσι Petau.

30. Φασὶ δὲ τῆς νυκτὸς Petau.

σεως τῶν Ἱπποτῶν, φωνὴν ἐκ τῦ Ἑλικῶνος πολλάκις ἀκȣσθῆναι λέγοντός τινος· Πάρειμι. τȣ̀ς δὲ μνηςῆρας τȣ̀ς τριάκοντα τόδε τὸ φώνημα γνωρίζειν, ὅτι τοῦ [31] Φώκȣ εἴη· ᾗ δὲ ἡμέρᾳ κατελεύσθησαν, τὸ ἐν Κλείσαντι μνῆμα τȣ̃ γέροντος κρόκῳ φασὶ ῥεῦσαι. Φοίδῳ δὲ, τῶν [32] Θηβαίων ἄρχοντι καὶ ςρατηγῷ, ἐκ τῆς μάχης ἐπανιόντι, ἀγγελθῆναι θυγατέρα γεγενημένην, αἰσιȣ́μενον προσαγορεῦσαι Νικοςράτην.

Ἄλκιππος τὸ μὲν γένος Λακεδαιμόνιος ἦν· γήμας δὲ Δαμοκρίταν [33], πατὴρ θυγατέρων γίνεται δύο. συμβȣλεύων δὲ τῇ πόλει κράτιςά τε, καὶ πράττων, ὅτου δέοιντο Λακεδαιμόνιοι, ἐφθονήθη ὑπὸ τῶν ἀντιπολιτευομένων, οἱ τȣ̀ς Ἐφόρȣς ψευδέσι λόγοις παραγαγόντες, ὡς [34] Ἀλκίππȣ βȣλομένȣ τȣ̀ς νόμȣς καταλῦσαι, φυγῇ περιέβαλον τὸν ἄνδρα. καὶ ὁ μὲν ὑπεξῆλθε τῆς Σπάρτης, Δαμοκρίταν δὲ, τὴν γυναῖκα, μετὰ τῶν θυγατέρων βȣλομένην ἕπεσθαι τἀνδρὶ ἐκώλυον. ἀλλὰ καὶ τὴν ȣ̓σίαν αὐτȣ̃ [35] ἐδήμευσαν, ἵνα μὴ εὐπορῶσι προικὸς αἱ παρθένοι. ἐπεὶ δὲ καὶ ὣς ἐμνηςεύοντό τινες τὰς παι-

excidium praecessit, vocem ex Helicone crebro auditam tradunt dicentis: Adsum: et procos XXX. intellexisse, eam Phoci esse vocem. Qua autem die lapidibus sunt obruti, monumentum senis Phoci, Glisante positum, crocum stillasse. Phoedo etiam a pugna reuerso nuncium allatum de nata ipsi filiola: cui ominis gratia Nicostratae nomen fecerit.

ALCIPPVS Lacedaemonius ex vxore Damocrita duas filias suscepit. Is cum optime consuleret reipublicae, remque ex eius vsu gereret, ab aduersae factionis hominibus per inuidiam apud Ephoros delatus fuit, iisque persuasum mendaci oratione, Alcippum leges conuellere instituisse. Iussus itaque solum vertere, Sparta abiit. Vxorem autem cum filiabus sequi maritum volentem magistratus retinuit, publicatis insuper Alcippi bonis, ne dos esset filiabus. Cum vero nihilominus

31. τȣ̃ abest a Petau.
32. Pro τῶν Petau. exhibet τῷ.
33. Δημοκρίταν Petau.
34. ὡς τȣ̃ Ἀλκ. idem.
35. αὐτῆς Petau.

36. ἐν

δας διὰ τὴν τȣ̃ πατρὸς ἀρετὴν, ἐκώλυσαν οἱ ἐχθροὶ διὰ ψηφίσματος μὴ μνηστεύεσθαι τινὰς τὰς κόρας, λέγοντες, ὡς ἡ μήτηρ αὐτῶν, Δαμοκρίτα, πολλάκις εὔξατο τὰς θυγατέρας ταχέως γεννῆσαι παῖδας, τιμωροὺς τῷ πατρὶ γενησομένους· πανταχόθεν δὲ ἡ Δαμοκρίτα περιελαυνομένη, ἐτήρησέ τινα πάνδημον ἑορτὴν, ἐν ᾗ γυναῖκες ἅμα παρθένοις καὶ οἰκείοις καὶ νηπίοις ἑώρταζον· αἱ δὲ τῶν ἐν τέλει καθ᾽ ἑαυτὰς ἐν ἀνδρῶνι μεγάλῳ διεπαννύχιζον. ξίφος τε ὑποζωσαμένη, καὶ τὰς κόρας λαβȣ̃σα νυκτὸς ἦλθεν εἰς τὸ ἱερὸν, καιρὸν παραφυλάξασα, ἐν ᾧ πᾶσαι τὸ μυστήριον ἐπετέλȣν ἐν τῷ ἀνδρῶνι· καὶ κεκλεισμένων τῶν εἰσόδων, ξύλα ταῖς θύραις πολλὰ προσνήσασα, (ταῦτα δ᾽ ἦν εἰς τὴν τῆς ἑορτῆς θυσίαν ὑπ᾽ ἐκείνων παρεσκευασμένα) πῦρ ἐνῆκε· συνθεόντων δὲ τῶν ἀνδρῶν ἐπὶ τὴν βοήθειαν, ἡ Δαμοκρίτα τὰς θυγατέρας ἀπέσφαξε, καὶ ἐπ᾽ ἐκείναις ἑαυτήν. ȣ̓κ ἔχοντες δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι, ὅποι τὸν θυμὸν ἀπερείσονται, ἐκτὸς ὅρων ἔῤῥιψαν τῆς τε Δαμοκρίτας καὶ τῶν θυγατέρων τὰ σώματα. ἐφ᾽ [36] ᾧ μηνίσαντος τȣ̃ θεȣ̃, τὸν μέγαν ἱστορȣ̃σι Λακεδαιμονίοις σεισμὸν ἐπιγενέσθαι.

nus essent, qui eas ob patris virtutem ambirent: inimici edictum de non ambiendis eis impetrauerunt: hoc causae praetendentes, Damocritam saepenumero optauisse, vt quamprimum filiae ipsius filios parerent, vltores paternae iniuriae futuros. Ita vndequaque circumscripta Damocrita, publicam exspectauit solennitatem: qua de more mulieres vna cum virginibus, domesticis et infantibus conueniebant, matronae autem procerum seorsim in androne, seu conclaui quodam, noctem festiuam ducebant. Tum gladio succincta, vna cum filiabus in templum se contulit, obseruauitque id tempus, quo vniuersae in androne mysteria peragebant. Ibi aditibus occlusis, multa ad fores ligna congessit, quae fuerant ad eius festiuitatis sacrificium comparata: ignemque immisit. Viris autem ad restinguendum incendium accurrentibus, Damocrita filias, seque super eas iugulauit. Lacedaemonii cum non haberent, in quem desaeuirent, cadauera Damocritae et filiarum extra fines proiecerunt. Ob quod facinus irato deo, magnum illum terrae motum Lacedaemoniis immissum fuisse narrant.

36. ἐν ᾧ Petau.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ
ΠΕΡΙ
ΤΟΥ ΟΤΙ ΜΑΛΙΣΤΑ ΤΟΙΣ ΗΓΕΜΟΣΙ ΔΕΙ ΤΟΝ ΦΙΛΟΣΟΦΟΝ ΔΙΑΛΕΓΕΣΘΑΙ.

PLVTARCHI
LIBELLVS,
MAXIME CVM PRINCIPIBVS VIRIS PHILOSOPHO ESSE DISPVTANDVM.

Σωρκανὸν [1] ἐγκολπίσασθαι, καὶ φιλίαν τιμᾷν καὶ μετιέναι καὶ προσδέχεσθαι καὶ γεωργεῖν, πολλοῖς μὲν ἰδίᾳ, πολλοῖς δὲ καὶ δημοσίᾳ, χρήσιμον καὶ ἔγκαρπον [2] γενησομένην, φιλοκάλον ἐστὶ καὶ πολιτικῶν

Quod instituisti te in amicitiam Sorani insinuare, eamque amplecti et colere, quae multis priuatim, multis etiam publice, sit vtilis atque frugifera futura: rem facis honestatis, reipu-

1. Λωρκανὸν] Scriptus Σωρκανὸν habet. Forte Σορανὸν. Ea fuit nobilis familia. Erasmus quidem praeteriit. Et superne ad φιλίαν τοι μετιέναι allitum φιλίαν τιμᾷν. Et in Aristonis dicto [pag. sequ.] εἶπεν pro εἰπεῖν. Sed vereor, ne, haec et alia id genus si indicem, non tam in librarios, quam in ipsum videar non nemini inquirere auctorem: qui mihi nequaquam videtur Plutarchus magnus. Quaedam tamen ex scripto emendaui in meo libro. *Xylander.* Σωρκανὸν] Non magis hoc, quam, quod in Basil. est, Λωρκανὸν, intelligo. Si nihil desit ab initio huius libelli, quod tamen suspicor, ita possit locus concipi: ὑπάρχων, aut ἀρχόντων ἐγκολπίσασθαι καὶ τιμᾷν φιλίαν. *Reiske.* Pro Σωρκανὸν ex Turn. et Vulc. affertur: F. καλὸν, vel σώρακον.

2. F. ἔγκαρπον γεγενημένην τε ἤδη καὶ γενησομένην. *R.*

3. Offen-

καὶ φιλανθρώπων, οὐχ (ὡς ἔνιοι νομίζουσι) φιλοδόξων· ἀλλὰ καὶ τοὐναντίον, φιλόδοξός ἐστι καὶ ψοφοδεὴς ὁ φεύγων καὶ φοβούμενος ἀκοῦσαι λιπαρὴς τῶν [3] ἐν ἐξουσίᾳ καὶ θεραπευτικός. ἐπεὶ τί φησιν ἀνὴρ θεραπευτικός, καὶ [4] φιλοσοφίας δεόμενος; Σίμων εἰ [5] γένωμαι, ὁ σκυτοτόμος, ἢ Διονύσιος, ὁ γραμματιστὴς, ἐκ Περικλέους, ἢ Κάτωνος [6], ἵνα μοι προσδιαλέγηται καὶ προσκαθίζῃ, ὡς ὁ Σωκράτης ἐκείνοις. καὶ Ἀρίστων μὲν, ὁ Χῖος, ἐπὶ τῷ πᾶσι διαλέγεσθαι τοῖς βουλομένοις, ὑπὸ τῶν σοφιστῶν κακῶς ἀκούων, ὤφειλεν εἰπεῖν, καὶ τὰ θηρία λόγων συνιέναι κινητικῶν πρὸς ἀρετὴν, ἡμεῖς δὲ φευξούμεθα τοῖς δυνατοῖς καὶ ἡγεμονικοῖς, ὥσπερ ἀγρίοις καὶ ἀνημέροις, γίνεσθαι συνήθεις. οὐκ ἀνδριαντοποιός ἐστιν ὁ τῆς φιλοσοφίας λόγος, ὥστ' ἐλιννύοντα ποιεῖν ἀγάλ-

reipublicae humanitatisque studioso homini conuenientem: non, vt nonnulli opinantur, ambitioso. Etenim hoc potius verum est, ambitiosum esse et meticulosum eum, qui fugit vereturque dici adhaerere iis, qui in aliqua potestate sunt constituti, et eos demereri. Nonne enim homo ingenii culturae patiens, et philosophiae indigens, diceret: Vtinam Simo fierem cerdo, aut Dionysius literator, de Pericle, vel Catone, vt mihi, sicut illis, adsideret ac colloqueretur Socrates? Aristo sane Chius a sophistis impetitus maledictis, quod cum omnibus, qui hoc vellent, dissereret: Optare se dixit, vt etiam bruta animalia intelligere possent verba ad virtutem incitantia. Nos vero potentum et principum virorum consuetudinem, tanquam agrestium et ferorum animalium, vitabimus? Non statuarii morem seruat philosophiae oratio, vt simulacra

3. Offendit me dictio λιπαρὴς τινος. Noui προσλιπαρεῖν τινι. Intelligerem quoque λιπαρὴς τινος θεραπευτής; sed alterum illud, solum absque substantiuo addito, vix Graecum puto. *Reiske.*

4. ἐπεὶ, τί, φησιν ἀνὴρ πολιτικὸς καὶ φιλοσ. δ. *Reiske.*

5. εἰ delend. *dicet enim vir ciuilis, sed appetens philosophiae: Quid igitur? fiamne Simo, sutor coriarius? Reiske.*

6. Pericles et Cato, ille apud Graecos, hic apud Romanos, viri in republica principes, clarissimae famae et auctoritatis summae. V. p. 789, 19. et 790. 21. 22. [Ed. Franc.] *Reiske.*

ματα ἐπ' αὐτᾶς βαθμίδος ἑστῶτα, κατὰ Πίνδαρον· ἀλλ' ἐνεργὰ βούλεται ποιεῖν, ὧν ἂν ἅψηται, καὶ πρακτικὰ καὶ ἔμψυχα, καὶ κινητικὰς ὁρμὰς ἐπιτίθησι [7] καὶ κρίσεις ἀγωγοὺς ἐπὶ τὰ ὠφέλιμα, καὶ προαιρέσεις φιλοκάλους, καὶ φρόνημα καὶ μέγεθος μετὰ πρᾳότητος καὶ ἀσφαλείας, δι' ὧν τοῖς ὑπερέχουσι καὶ δυνατοῖς ὁμιλοῦσιν οἱ πολιτικοὶ [8] προθυμότερον. καὶ γὰρ ἂν ἰατρὸς ᾖ φιλόκαλος, ἥδιον ὀφθαλμὸν ἰάσεται τὸν ὑπὲρ πολλῶν βλέποντα καὶ πολλοὺς φυλάσσοντα· καὶ φιλόσοφος ψυχῆς ἐπιμελήσεται προθυμότερον, ἣν ὑπὲρ πολλῶν φροντίζουσαν ὁρᾷ, καὶ πολλοῖς φρονεῖν καὶ φιλοσοφεῖν καὶ δικαιοπραγεῖν ὀφείλουσαν. καὶ γὰρ εἰ δεινὸς ἦν περὶ ζήτησιν ὑδάτων καὶ συναγωγὴν, ὥσπερ ἱστοροῦσι τὸν Ἡρακλέα καὶ πολλοὺς τῶν πάλαι, οὐκ ἂν ἔχαιρε φρεωρυχῶν ἐν ἐσχατιᾷ παρὰ Κόρακος πέτρῃ τὴν συβωτικὴν ἐκείνην Ἀρέθουσαν, ἀλλὰ ποταμοῦ τινος ἀεννάους πηγὰς ἀνα-

mulacra (quod est apud Pindarum) faciat in sua perpetuo haerentia basi: sed quidquid attingit, id industrium vult reddere, efficax atque animatum, impetusque ingenerat, et iudicia, quibus id ad vtilia incitetur consilia, honestatem respicientia, altitudinemque animi cum mansuetudine et cautione coniunctam. Atque haec causa est, cur libentius cum eminentibus ac potentia praestantibus consuescant viri ciuiles. Quippe et medicus honestatis studiosus malit oculum sanare, qui pro multis videat, multosque custodiat: et philosophus promtior erit ad curandum animum, quem pro multis procurare videt, et qui debeat multis sapere, philosophari, ac iustitiam colere. Nam qui peritus esset aquae inueniendae et conducendae, (quod de Hercule et multis veteribus narratur) is profecto non oblectaret se in aliqua agri extremitate aperiendo fonte, qualis illa subulci est ad Corui saxum Arethusa? sed fluminis alicuius

7. ἐντίθησι. *Reiske.*

8. πολιτικοὶ hic non sunt versantes in rebus ciuilibus gerendis, sed idem valet, atque οἱ κομψοὶ, homines elegantioribus et commodioribus praediti moribus, humaniores. Cf. p. 113. 2. 3. vbi philosophum πολιτικὸν opponit ἀπράγμονι, eum, qui nouit cum hominibus suauiter versari, illi, qui solus suas res agit et consortio caret. *Reiske.*

9. παρα-

καλύπτων πόλει τε καὶ στρατοπέδοις καὶ φυτείαις βασιλέων καὶ ἄλσεσιν. ἀκούομεν δὴ Ὁμήρου τὸν Μίνω θεοῦ ὀαριστὴν ἀποκαλοῦντος· τοῦτο δέ ἐστιν (ὥς φησιν ὁ Πλάτων) ὁμιλητὴν καὶ μαθητήν. οὐδὲ γὰρ ἰδιώτας, οὐδ' οἰκουρούς, οὐδ' ἀπράκτους, ἠξίουν εἶναι θεῶν μαθητάς, ἀλλὰ βασιλεῖς. οἷς εὐβουλίας γενομένης [9] καὶ δικαιοσύνης καὶ χρηστότητος καὶ μεγαλοφροσύνης, πάντες ἔμελλον ὠφεληθήσεσθαι καὶ ἀπολαύειν οἱ χρώμενοι. τὸ ἠρύγγιον, τὸ βοτάνιον, λέγουσι μιᾶς αἰγὸς εἰς τὸ στόμα λαβούσης, αὐτήν τε πρῶτον [10] ἐκείνην καὶ τὸ λοιπὸν αἰπόλιον ἵστασθαι, μέχρις ἂν ὁ αἰπόλος ἐξέλῃ προσελθών· τοιαύτην ἔχουσιν αἱ ἀπόρροιαι τῆς δυνάμεως ὀξύτητα, πυρὸς δίκην ἐπινεμομένην τὰ γειτνιῶντα καὶ κατασκιδναμένην. καὶ μὴν ὁ τοῦ φιλοσόφου λόγος, ἐὰν μὲν ἰδιώτην ἕνα λάβῃ, χαίροντα ἀπραγμοσύνῃ, καὶ περιγράφοντα ἑαυτὸν, ὡς κέντρῳ καὶ διαστήματι γεωμετρικῷ, ταῖς περὶ τὸ σῶμα χρείαις, οὐ διαδίδωσιν εἰς ἑτέρους, ἀλλ' ἐν ἑνὶ ποιήσας ἐκείνῳ γαλήνην καὶ ἡσυχίαν, ἀπεμαράνθη καὶ συνεξέλιπεν· ἂν δ' ἄρχοντος ἀν-

alicuius perennes fontes propagando ad vrbes, caſtra, agros regum cultos atque lucos. Homerum audimus, qui Minoëm Iouis oariſtam appellat: hoc eſt, Platone interprete, familiarem atque diſcipulum. Non enim priuatos homines, aut domi deſidentes, otioſosue, deorum eſſe voluerunt diſcipulos: ſed reges, qui prudentiam, iuſtitiam, bonitatem ac magnanimitatem conſecuti, ea ad omnium eſſent vtilitatem conuerſuri. Eryngium herbam aiunt ſi vna capella in os ſumat, ipſam primum, mox totum gregem, ſubſiſtere, donec accedens paſtor ori eam eximat: tantam vim celeritatis odor eius habet, qui ignis in morem in proxima quaeque diſſipetur atque ea occupet. At enim philoſophica doctrina, ſi in priuatum aliquem incidat, qui otio gaudens, et corporis ſui vſibus ſe, tanquam circulo ducto, circumſcribat, non propagatur ad alios, ſed in eo ſolo, tranquillitate ac quiete facta, euaneſcit. Si

9. παραγενομένης Turn. et Vulc.

10. αὐτήν τε πρώτην. Caeterum errorem Plutarchi notatum v. apud Palmer. Exerc. p. 225. *Reiske.*

11. Athe-

δρὸς καὶ πολιτικοῦ καὶ πρακτικοῦ καθάψηται, καὶ τοῦτον ἀναπλήσῃ καλοκαγαθίας, πολλοὺς δι' ἑνὸς ὠφέλησεν, ὡς Ἀναξαγόρας Περικλεῖ συγγενόμενος, καὶ Δίωνι Πλάτων, καὶ Πυθαγόρας τοῖς πρωτεύουσιν Ἰταλιωτῶν. Κάτων δ' αὐτὸς ἔπλευσεν ἀπὸ στρατείας ἐπ' Ἀθηνόδωρον [11]· καὶ Σκιπίων μετεπέμψατο Παναίτιον, ὅτ' αὐτὸν ἡ σύγκλητος ἐξέπεμψεν, Ἀνθρώπων ὕβριν τε καὶ εὐνομίην ὑφορώμενον [12], ὥς φησι Ποσειδώνιος. τί οὖν ἔδει λέγειν τὸν Παναίτιον; Εἰ μὲν ἦς ἢ Κάτων [13], ἢ Πολυδεύκης, ἤ τις ἄλλος ἰδιώτης, τὰ μέσα τῶν πόλεων ἀποδιδράσκειν βουλόμενος [14], ἐν γωνίᾳ τινὶ καθ' ἡσυχίαν ἀναλύων συλ-

Si vero in principem virum ac in republica verſantem rebuſque gerendis deditum illabatur, eumque ſtudio virtutis impleat, multis per vnum prodeſt. Tales fuerunt Pericles, Anaxagora, et Platone Dio praeceptore vſus, ac Pythagora principes Italorum. Cato quidem ipſe ab expeditione ad Athenodorum nauigauit: et Scipio Panaetium accerſiuit, cum eſſet legatus a Senatu, vt, quemadmodum Poſidonius ait,

Inſpiceret mores hominum prauoſque bonoſque.

Quid putas, fuit dicendum Panaetio? ſi eſſes Cato, aut Pollux, aut alius quidam idiota, qui e medio vrbis te ſubducens per

11. Athenodorus Cordylio Tarſenſis eſt, qui Pergamo arceſſitus cum Catone Vticenſe vixit. V. Fabric. B. Gr. p. 391. *Reiske.*

12. ἐφορώμενον, non ὑφορώμενον. Eſt autem vſurpatio Homerici verſus Odyſſ. ρ. 488. quod non videtur obſeruaſſe interpres. Loquitur autem de nobili Africani legatione, cuius mentio apud Tullium in Lucullo, alibi, et apud alios. *Xylander.* F. ἐφορᾶν. Significat Scipionis Aemiliani legationem in Aegyptum, quae incidit in A. V. 624. V. Simſon Chron. A. M. 3875. Cl. Erneſti Clau. Cicer. v. *Panaetius,* et Fabric. l. c. p. 406. *Reiske.*

13. Κάτων] Requiritur nomen Graecum et plebeium atque paene ſeruile, Κρίτων, aut Κράτων, aut Γνάθων, vel et Κάστωρ ob ſequens Πολυδεύκης. Nomina *Caſtoris* et *Pollucis* erant in infima plebe frequentia. *Reiske.* Et profecto Κάστωρ dant Turn. et Vulc.

14. Poſt βουλόμενος deeſt aut καὶ καθῆσθαι, aut καὶ καταγηράσκειν. *Reiske.*

15. περι-

λογισμοὺς, καὶ περιέλκων φιλοσόφων [15], ἄσμενος ἄν σε προσεδεξάμην καὶ συνῆν· ἐπεὶ δὲ υἱὸς Αἰμιλίου Παύλου, τοῦ δυσυπάτου, γέγονας, υἱωνὸς δὲ Σκιπίωνος τοῦ Ἀφρικανοῦ, τοῦ νικήσαντος Ἀννίβαν τὸν Καρχηδόνιον, οὐκ ἄν σοι προσδιαλέξωμαι [16]. τὸ δὲ λέγειν, ὅτι δύο λόγοι εἰσὶν, ὁ μὲν ἐνδιάθετος, ἡγεμόνος Ἑρμοῦ δῶρον, ὁ δ' ἐν προφορᾷ, διάκτορος καὶ ὀργανικὸς, ἕωλόν ἐστι, καὶ ὑποπιπτέτω τῷ· Τοῦτο μὲν ᾔδειν, πρὶν Θέογνιν γεγονέναι. ἐκεῖνο δ' οὐκ ἐνοχλήσειεν, ὅτι καὶ τοῦ ἐνδιαθέτου λόγου καὶ τοῦ προφορικοῦ φιλία τέλος ἐστὶ, τοῦ μὲν πρὸς ἑαυτὸν, τοῦ δὲ πρὸς ἕτερον. ὁ μὲν γὰρ εἰς ἀρετὴν διὰ φιλοσοφίας τελευτῶν, σύμφωνον ἑαυτῷ καὶ ἄμεμπτον ὑφ' ἑαυτοῦ καὶ μεστὸν εἰρήνης καὶ φιλοφροσύνης τῆς πρὸς ἑαυτὸν ἀεὶ παρέχεται τὸν ἄνθρωπον. Οὐ στάσις [17], οὐ δῆρις ἐναίσιμος [18]

per otium in aliquo angulo ſyllogiſmos reſolueret, ac de elenchis philoſopharetur, libenter me tibi darem, tecumque eſſem: nunc quia Aemilii Pauli filius es, eius, qui duos geſſit conſulatus, nepos Scipionis Africani, a quo Annibal Carthaginienſis victus eſt, nolo tecum philoſophari. Quod autem dicitur, orationem eſſe duplicem, vnam intus contentam, Mercurii munus principis, alteram, quae enunciatur, Diactoron, hoc eſt adminiſtram et inſtrumenti vices gerentem: frivolum eſt, ac ſubiiciatur huic dicto: Noueram hoc, antequam Theognis exſiſteret. Id autem nihil moleſtiae adferat, quod et intus inſitae orationis, et enunciatae finis amicitia, illius cum ſe ipſo, huius cum alio. Quem enim philoſophia ad virtutem perducit, is homo redditur ſibi ipſi concinens, nunquam ſe ipſum culpans, paceque ſecum et amore perpetuo fruens:

Non eſt ſeditio in membris, contentio nulla eſt:

non

15. περιέλκων φιλοσόφων nihil eſt. Suſpicor, ſcribendum fuiſſe περὶ ἐλέγχων φιλοσόφων. *Xylander*. F. καὶ περιέλκων βιβλίδια φιλοσόφων. *Reiske*. Ex Turn. et Vulc. citatur πλέκων φιλοσόφων.

16. προσδιαλεξαίμην Turn.

17. οὐ στάσις] Apparet vel ex poëtica πτώσει τοῦ μελέεσσιν, verſum eſſe heroicum. Qui ſtabit, ſi legas οὐ στάσις, οὐδέ τε, et μελέεσσιν. *Xylander*.

18. F. ἀναίσιμος, *infelix, infauſta*. Nunquam enim ſeditio eſt ἐναίσιμος, *felix*, aut *decora, conueniens*. *Reiske*.

19. F.

ἐν μελέεσσιν, οὐ πάθος λόγῳ δυσπειθὲς, οὐχ ὁρμῆς μάχη πρὸς ὁρμὴν, οὐ λογισμοῦ πρὸς λογισμὸν ἀντίβασις, οὐχ ὥσπερ ἐν μεθορίῳ τοῦ ἐπιθυμοῦντος καὶ τοῦ μετανοοῦντος, τὸ τραχὺ καὶ ταραχῶδες [19] καὶ τὸ ἡδόμενον, ἀλλ' εὐμενῆ πάντα καὶ φίλα, καὶ ποιοῦντα πλείστων τυγχάνειν ἀγαθῶν, ἑαυτῷ [20] χαίρειν ἕκαστον. τοῦ δὲ προφορικοῦ τὴν Μοῦσαν ὁ Πίνδαρος οὐ φιλοκερδῆ φησὶν, οὐδ' ἐργάτην [21] εἶναι πρότερον, οἶμαι δὲ μηδὲ νῦν, ἀλλ' ἀμουσίᾳ καὶ ἀπειροκαλίᾳ τὸν κοινὸν Ἑρμῆν, ἐμπόλαιον καὶ ἔμμισθον γενέσθαι. οὐ γὰρ ἡ μὲν Ἀφροδίτη ταῖς τοῦ προσπόλου [22] θυγατράσιν ἐμήνιεν, ὅτι πρῶται μύσεα [23] μηχανήσαντο καταχέειν νεανίσκων· ἡ δ' Οὐρανία καὶ

non rationi refragans animi motus, non cupiditatum inter se concertatio, non cogitationi contraria cogitatio, non tanquam in confinio concupiscentiae et poenitentiae asperum ac tumultuosum gaudium. Sed pacata omnia et amica, ac plurimorum bonorum fertilia, efficientiaque, vt se ipso quis gaudeat. Musam vero, enunciatiuae orationis praesidem, neque ante Pindarus dixit lucri cupidam esse atque operariam, neque (puto) nunc diceret: sed ob inscitiam atque imperitiam honesti communem Mercurium factum fuisse mercenarium atque venalem. Non enim Venus quidem administri sui filiabus succensuit,

Quod primae iuuenes in fraudem inducere turpi
Instituere dolo: — —

Vrania

19. F. μετανοοῦντος τραχὺ καὶ ταραχῶδες τὸ λυπούμενον καὶ τὸ ἡδόμενον. *Reiske.*

20. καὶ ἑαυτῷ. *Reiske.*

21. ἐργάτιν, in foeminino. *R.*

22. ταῖς τοῦ προσπόλου θυγατράσιν] Vtrum proprium nomen est *Prospolos*, an *administrum* significat? Ego sane ignoro, et rei non memini. Sed posterius amplector. *Xylander.* F. τοῖς τῆς προσπόλου, *foeminae sacerdotis. R.*

23. Versum apparet esse heroicum, sed μηχανήσαντο non congruit, forte τεχνήσαντο, aut, quod in margine scripti est, μαχλήσαντο: quam tamen vocem non probo, cum ne μαχλοσύνη quidem antiquum Eustathio videatur. Ibidem pro μήσεα, quod nihil est, legitur μήδεα, et in margine μίσεα. καταχέειν elumbem versum reddit. Vtut legendum sit, (neque enim μήδεα improbo, etsi vox ambigua est) sensus videtur, iratam Venerem iis, quae praescriptione amoris malis artibus circumuenirent et expilarent adolescentes. *Xylander.*

24. F.

Καλλιόπη καὶ ἡ Κλειὼ χαίρουσι τοῖς ἐν ἀργυρίῳ διαδεχομένοις [24] τὸν λόγον. ἀλλ' ἔμοιγε δοκεῖ τὰ τῶν Μουσῶν ἔργα καὶ δῶρα μᾶλλον, ἢ τὰ τῆς Ἀφροδίτης, φιλοτήσια εἶναι. καὶ γὰρ τὸ ἔνδοξον, ὃ τινὲς τοῦ λόγου ποιοῦνται τέλος, ὡς ἀρχὴ καὶ σπέρμα φιλίας ἠγαπήθη· μᾶλλον δ' ὅλως οἵγε πολλοὶ κατ' εὔνοιαν τὴν δόξαν τίθενται, νομίζοντες, ἡμᾶς μὴ μόνον [25] ἐπαινεῖν, οὓς φιλοῦμεν· ἀλλ' οὗτοι μὲν, ὡς ὁ Ἰξίων διώκων τὴν Ἥραν ὤλισθεν εἰς τὴν νεφέλην, οὕτως ἀντὶ τῆς φιλίας εἴδωλον ἀπατηλὸν καὶ πανηγυρικὸν καὶ περιφερόμενον ὑπολαμβάνουσιν. ὁ δὲ νοῦν ἔχων, ἂν πολιτείαις καὶ πράξεσιν ἀναστρέφηται [26], δεήσεται δόξης τοσαύτης, ὅση δύναμιν περὶ τὰς πράξεις ἐκ τοῦ πιστεύεσθαι δίδωσιν. οὔτε γὰρ ἡδὺ μὴ βουλομένοις [27], οὔτε ῥᾴδιον ὠφελεῖν, βούλεσθαι δὲ ποιεῖ τὸ πιστεύειν. ὥσπερ τὸ φῶς μᾶλλόν

Vrania autem, Calliope et Clio gaudeant iis, qui pecuniae gratia doctrinam profiterentur. Sed mihi videntur Musarum opera et dona magis etiam, quam Veneris, philotesia, id est amicitiae ergo data ac gratuita, esse. Etenim gloria, quam nonnulli finem orationis faciunt, tanquam semen et initium amicitiae in pretio fuit. Immo autem omnino plerique gloriam pro beneuolentia tribuunt: putantes, eos duntaxat a nobis laudari, quos diligimus. Verum hi quidem, quo modo Ixion Iunonem persequens in nubem delapsus est, ita loco amicitiae simulacrum fallax, et ad pompam compositum, atque instabile amplectuntur. Sana mente praeditus autem, si in republica ac rebus gerendis versetur, tantam captabit existimationem, quantam ob fidem, quae ei habetur, potentiam ipsius actionibus conciliet. Nam neque iucundum est, neque facile, nolentibus prodesse: vt velint, fides faciet. Sicut enim lumen

24. F. τοῖς ἐπ' ἀργυρίῳ διαλεγομένοις, absque τὸν λόγον. Eo autem seruato, τοῖς ἐπ' ἀργυρίῳ διατιθεῖσι τὸν λόγον. *illis, qui literas quaestum pecuniarium faciunt. Reiske.*

25. Hic μὴ in ἡμᾶς μὴ μόνον libere expunxi. *Xylander.* F. μὴ μόνον εὖ ποιεῖν, ἀλλὰ καὶ ἐπαινεῖν, οὓς φιλοῦμεν. *R.*

26. συναναστρέφηται. *R.*

27. βουλομένους, scil. ὠφελεῖσθαι, ὠφελεῖν. *non enim gratum et acceptum est, beneficia conferre in eos, qui nolint accipere. Reiske.*

28. δε-

ἐστιν ἀγαθὸν τοῖς βλέπουσιν, ἢ τοῖς βλεπομένοις, οὕτως ἡ δόξα τοῖς αἰσθανομένοις, ἢ τοῖς μὴ παρορωμένοις. ὁ δ' ἀπηλλαγμένος τοῦ τὰ κοινὰ πράττειν, καὶ συνὼν ἑαυτῷ, καὶ τἀγαθὸν ἐν ἡσυχίᾳ καὶ ἀπραγμοσύνῃ τιθέμενος, τὴν μὲν ὄχλοις καὶ θεάτροις πάνδημον καὶ ἀναπεπταμένην δόξαν, οὕτως ὡς τὴν Ἀφροδίτην ὁ Ἱππόλυτος ἄπωθεν ἁγνὸς ὢν ἀσπάζεται, τῆς δέ γε τῶν ἐπιεικῶν καὶ ἐλλογίμων οὐδ' αὐτὸς καταφρονεῖ. πλοῦτον δὲ καὶ δόξαν ἡγεμονικὴν καὶ δύναμιν ἐν φιλίαις οὐ διώκει, οὐ μὴν οὐδὲ φεύγει ταῦτα προσόντα μετρίῳ ἤθει. οὐδὲ γὰρ τοὺς καλοὺς τῶν νέων διώκει καὶ ὡραίους, ἀλλὰ τοὺς εὐαγώγους καὶ κοσμίους καὶ φιλομαθεῖς· οὐδὲ οἷς ὥρα καὶ χάρις συνέπεται καὶ ἄνθος δεδίττεται [28] τὸν φιλόσοφον, οὐδ' ἀποσοβεῖ καὶ ἀπελαύνει τῶν ἀξίων ἐπιμελείας τὸ κάλλος. οὕτως οὖν ἀξίας ἡγεμονικῆς καὶ δυνάμεως ἀνδρὶ μετρίῳ καὶ ἀστείῳ προσούσης, οὐκ ἀφέξεται τοῦ φιλεῖν καὶ ἀγαπᾶν, οὐδὲ φοβηθήσεται τὸ αὐλικὸς ἀκοῦσαι καὶ θεραπευτικός. Οἱ γὰρ Κύπριν φεύγοντες ἀνθρώπων ἄγαν Νοσοῦσιν ὁμοίως τοῖς ἀγαθὰ ἠρημένοις [29], καὶ οἱ

lumen melius eſt videntibus, quam non videntibus: ita gloria magis conducit ſentientibus, quam neglectis. Qui vero, omiſſa reipublicae tractatione, ſecum viuit, felicitatem in otio et quiete ponens, is eam quidem gloriam, quae in hominum turba theatriſque publica proſtat, ita vt Hippolytus Venerem eminus, ipſe caſtus, ſalutabit: bonorum tamen ac celebrium virorum de ſe opinionem nequaquam negliget: diuitias autem, et principe dignam gloriam ac potentiam in amicitiis neque ſectabitur, neque, ſi modice affluant, auerſabitur. Nam neque formoſos adoleſcentes ſectatur, ſed modeſtos, compoſitos, et diſcendi cupidos: neque quibus forma, flos aetatis et venuſtas adeſt, reformidat: neque culturae dignos ob pulchritudinem reiicit. Ita dignitate et potentia principe digna praeditus homo ciuilis ac moderatus, non abſtinebit amando et diligendo: nec verebitur aulicus appellari, et qui principem colat.

Nam qui Venerem fugiunt nimis mortalium,
Aegrotant. — —

et

28. δεδίττονται, *terrent. Reiske.*

29. τοῖς

πρὸς ἔνδοξον οὕτως καὶ ἡγεμονικὴν Φιλίαν [30] ἔχοντες. ὁ μὲν οὖν ἀπράγμων Φιλόσοφος οὐ Φεύξεται τοὺς τοιούτους, ὁ δὲ πολιτικὸς καὶ περιέξεται αὐτῶν ἀκούειν [31], οὐκ ἐνοχλῶν, οὐδ᾽ ἐπισαθμεύων τὰ ὦτα διαλέξεσιν ἀκαίροις καὶ σοΦιστικαῖς, βουλομένοις δὲ χαίρων καὶ διαλεγόμενος καὶ σχολάζων καὶ συνὼν προθύμως. Σπείρω δ᾽ ἄρουραν δώδεχ᾽ ἡμερῶν ὁδὸν Βερέκυνθα χῶρον. οὗτος εἰ μὴ μόνον Φιλογεωργὸς, ἀλλὰ καὶ Φιλάνθρωπος, ἥδιον [32] ἂν ἔσπειρε τὴν τοσούτους τρέΦειν δυναμένην, ἢ τὸ Ἀντισθένους ἐκεῖνο χωρίδιον, ἣν [33] μόλις αὐτῷ αὖ πάλιν ἀνήρηκας. εἰ δέ σε ἠρόμην, τὴν οἰκουμένην ἅπασαν ἐπιστρέΦειν παραιτοῦμαι. καίτοι Ἐπίκουρος τἀγαθὸν ἐν τῷ βαθυτάτῳ τῆς ἡσυχίας, ὥσπερ ἐν ἀκλύστῳ λιμένι καὶ κωΦῷ, τιθέμενος, τοῦ εὖ πάσχειν, τὸ εὖ ποιεῖν, οὐ μό-

et qui bona ſectantur, itidem errant gloriam et gratiam apud principes fugiendo. Philoſophus ergo rebus gerendis abſtinens tales non fugiet. Ciuilis etiam amplectetur eos, auideque audiet, nihil obturbans, neque aures intempeſtiuis atque ſophiſticis collocutionibus interpellans: ſed volentibus illis diſſerere gaudens, colloquens, vacans, et conuerſans.

Bis ſex dierum conſero viam, ſolum
Berecynthiam regionem. — —

Is ſi non tantum agriculturae ſtudioſus, ſed etiam humanitatis, fuiſſet, maluiſſet profecto conſerere agrum tot alendis ſufficientem, quam Antiſthenis illum agellum, quem aegre ipſi rurſus exemiſti. Quod ſi te interrogarem, orbem terrarum obire totum recuſo. At vero Epicurus bonum in altiſſima quiete, tanquam in portu ab vndis tuto ac ſilente, collocans, beneficium

29. τοῖς ἄγαν ἠρημένοις, aut τοῖς ἄγαν θηρωμένοις. *Reiske.*

30. F. καὶ ὡσαύτως οἱ πρὸς ἔνδοξον καὶ ἡγεμονικὴν Φιλίαν οὕτως ἔχοντες. *pari modo inſaniunt, qui velis remiſque amicitias procerum illuſtres fugiunt. Reiske.*

31. ἀκούειν] L. ἄκουσιν οὐκ ἐνοχλῶν. *inuitis vim non afferens.* Opponitur hoc ſequenti βουλομένοις verſu 5. *Reiske.*

32. Φιλάνθρωπος ἦν, ἥδιον ἄν. *Reiske.*

33. Ante ἣν lacuna eſt, et hunc cum ſequente verſum non intelligo. *Reiske.* Turn. et Vulc. hunc locum ita exhibent: ἣν αὐτῷ μόλις οὖν πάλιν ἀνείρηκας, et verſ. ſequ. pro ἐπιστρέΦειν iidem codices dant ἐπιτρέΦειν.

νον κάλλιον, ἀλλὰ καὶ ἥδιον, εἶναί φησι. χαρᾶς γὰρ ἐδὲν ἔτως γόνιμόν ἐςιν, ὡς χάρις. ἀλλὰ σοφὸς ἦν ὁ ταῖς Χάρισι τὰ ὀνόματα θέμενος, Ἀγλαΐην, καὶ Εὐφροσύνην, καὶ Θάλειαν. τὸ γὰρ ἀγαλλόμενον καὶ χαῖρον ἐν τῷ διδόντι τὴν χάριν πλεῖόν ἐςι καὶ καθαρώτερον. διὸ τῷ πάσχειν εὖ αἰσχύνονται πολλάκις, ἀεὶ δ᾽ ἀγάλλονται τῷ εὖ ποιεῖν. εὖ δὲ ποιᾶσι πολλὲς οἱ ποιᾶντες ἀγαθὲς, ὧν πολλοὶ δέονται· καὶ τἀναντίον, οἱ ἀεὶ διαφθείροντες ἡγεμόνας, ἢ βασιλεῖς, ἢ τυράννους, διάβολοι καὶ συκοφάνται καὶ κόλακες, ὑπὸ πάντων ἐλαύνονται καὶ κολάζονται, καθάπερ ἐκ εἰς μίαν κύλικα φάρμακον ἐμβάλλοντες θανάσιμον, ἀλλ᾽ εἰς πηγὴν δημοσίᾳ ῥέεσαν, ᾗ χρωμένες πάντας ὁρῶσιν. ὥσπερ ἒν τὲς Καλλίε [34] κωμῳδεμένες κόλακας λέγεσιν· Οὐ πῦρ, ἐ σίδηρος, ἐδὲ χαλκὸς εἴργει μὴ φοιτᾶν ἐπὶ δεῖπνον, κατὰ τὸν Εὔπολιν· τὲς δ᾽ Ἀπολλοδώρε, τἒ τυράννε, καὶ Φαλάριδος καὶ Διονυσίε φίλες καὶ συνήθεις ἀπετυμπάνιζον, ἐςρέβλεν, καὶ ἐνεπίμπρασαν, ἐναγεῖς ἐποιἒντο καὶ [35] καταράτες, ὡς ἐκείνων μὲν ἀδι-

cium dare non modo pulchrius, ſed etiam iucundius eſſe ait, quam accipere. Nil enim tam eſt ferax gaudii, atque gratia: et ſapuit, qui Gratiis nomina impoſuit, Aglaiae, Euphroſynes, et Thaliae. Maior enim et purior eſt laetitia dantis. Itaque ſaepe pudet accipere beneficium: ſemper cum gaudio gratificamur aliis. Bene autem multis faciunt, qui eos bonos reddunt, quorum opera multi indigent: ſicut contra, qui principes, reges, tyrannoſque ſolent corrumpere, ſycophantae, calumniatores, atque adulatores, ab omnibus profligantur atque puniuntur: vt qui letale venenum non in vnum aliquem iniecerunt calicem, ſed in fontem publicum, et quo vniuerſos vti norint. Sicut igitur Calliae illos in comoedia traductos adulatores Eupolis ait non igni, non aere, non ferro, arceri poſſe, ne ad coenam commeent: Apollodori autem tyranni, et Phalaridis, et Dionyſii amicos atque familiares exquiſitis ſuppliciis peremerunt, dirisque deuouerunt: quod, illis vnum

34. Significat, Calliae adulatores, paraſitos et corruptores plebi tantummodo deriſui fuiſſe, ſed Phalaridis et Dionyſii punitos. *Reiske.*

35. καὶ abeſt ab Ald. et Baſ.

36. ὡς]

κὅντων ἕνα, τούτων δὲ πολλοὺς δι᾽ ἑνὸς τοῦ ἄρχοντος· οὕτως οἱ μὲν ἰδιώταις συνόντες, αὐτοὺς ἐκείνους ποιοῦσιν ἑαυτοῖς ἀλύπους καὶ ἀβλαβεῖς καὶ προσηνεῖς· ὁ δ᾽ ἄρχοντος ἦθος ἀφαιρῶν μοχθηρὸν, ἢ γνώμην, ἐφ᾽ ὃ δεῖ, συγκατευθύνων, τρόπον τινὰ δημοσίᾳ φιλοσοφεῖ καὶ τὸ κοινὸν ἐπανορθοῦται, ὡς [36] πάντες διοικοῦνται. τοῖς ἱερεῦσιν αἰδῶ καὶ τιμὴν αἱ πόλεις νέμουσιν, ὅτι τἀγαθὰ παρὰ τῶν θεῶν οὐ μόνον αὐτοῖς καὶ φίλοις καὶ οἰκείοις, ἀλλὰ κοινῇ πᾶσιν αἰτοῦνται τοῖς πολίταις. καίτοι τοὺς θεοὺς οἱ ἱερεῖς οὐ ποιοῦσιν ἀγαθῶν δοτῆρας, ἀλλὰ τοιούτους ὄντας παρακαλοῦσι· τοὺς δ᾽ ἄρχοντας οἱ συνόντες τῶν φιλοσόφων δικαιοτέρους ποιοῦσι καὶ μετριωτέρους καὶ προθυμοτέρους εἰς τὸ εὖ ποιεῖν, ὥστε καὶ χαίρειν εἰκός ἐστι μᾶλλον. ἐμοὶ δὲ [37] δοκεῖ καὶ λυροποιὸς ἀνὴρ ἥδιον λύραν ἐργάσασθαι καὶ προθυμότερον, μαθὼν, ὡς ὁ ταύτην κτησάμενος τὴν λύραν μέλλει τὸ Θηβαίων ἄστυ τειχίζειν, ὡς ὁ Ἀμφίων, ἢ τὴν Λακεδαιμονίων στάσιν παύ-

vnum iniuria afficientibus, hi per vnum principem multos laederent: ita qui cum priuato consuescit philosophus, efficit, vt is se ipsum nulla molestia, nullo damno afficiat, placideque viuat: qui vero principis alicuius malos mores corrigit, animumque ad officium dirigit, is quodammodo publice philosophatur, optimumque publicum emendat, quo omnes gubernantur. Sacerdotibus ciuitates honorem habent, eosque venerantur, quod bona ii a diis non sibi tantum, suisque amicis et familiaribus, sed in commune omnibus ciuibus precantur. Et vero ii deos non faciunt bonorum largitores: sed, cum tales suapte sint natura, eos obsecrant. Principes philosophi, cum iis versantes, iustiores faciunt, moderatiores, et ad beneficentiam propensiores: vt par sit, eos etiam magis gaudere. Mihi quidem faber lyram quoque eo libentius videtur alacriusque fabricaturus, si sciret, eum, qui habiturus eam esset, canendo Thebas muris circumdaturum, vt fecit Amphion, aut Lacedaemoniorum seditionem pacaturum, vt fecit

36. ὡς] L. ᾧ. *a quo*, scil. publico bono, *omnes sufficientia et necessaria commoda percipiunt*, velut a dispensatore distributa. aut *ad cuius normam se omnes componunt*. *Reiske.*

37. F. μᾶλλον αὐτοῖς συνόντας. ἐμοὶ δὲ δοκεῖ. *Reiske.*

38. Θα-

ειν ἐπάδων καὶ παραμυθέμενος, ὡς Θαλῆς [38]· καὶ τέκτων ὁμοίως, πηδάλιον δημιεργῶν ἥσθῆναι, πυθόμενος, ὅτι τῦτο τὴν Θεμιςοκλέους ναυαρχίδα κυβερνήσει προπολεμῦσαν τῆς Ἑλλάδος, ἢ τὴν Πομπηΐυ τὰ πειρατικὰ καταναυμαχῦντος. τί ἦν οἴει περὶ τῦ λόγυ τὸν φιλόσοφον [39], διανοέμενον, ὡς ὁ τῦτον παραλαβὼν πολιτικὸς ἀνὴρ καὶ ἡγεμονικὸς, κοινὸν ὄφελος ἔςαι, δικαιοδοτῶν, νομοθετῶν, κολάζων τὲς πονηρὲς, αὔξων τοὺς ἐπιεικεῖς καὶ ἀγαθές; ἐμοὶ δὲ δοκεῖ καὶ ναυπηγὸς ἀςεῖος ἥδιον ἐργάσασθαι πηδάλιον, πυθόμενος, ὅτι τῦτο τὴν Ἀργὼ κυβερνήσει πᾶσι μέλυσαν· καὶ τεκτονικὸς ὐκ ἂν ὕτω κατασκευάσαι ἄροτρον προθύμως, ἢ ἄμαξαν, ὡς τὲς ἄξονας, οἷς ἔμελλε Σόλων τὲς νόμυς ἐγχαράξειν. καὶ μὴν οἱ λόγοι τῶν φιλοσόφων, ἐὰν ψυχαῖς ἡγεμονικῶν καὶ πολιτικῶν ἀνδρῶν ἐγγραφῶσι βεβαίας καὶ κρατήσωσι, νόμων δύναμιν λαμβάνουσιν. ἢ καὶ Πλάτων εἰς Σικελίαν ἔπλευσεν, ἐλπίζων, τὰ δόγματα νόμυς καὶ ἔργα ποιήσειν ἐν τοῖς Διονυσίυ πράγμασιν·

fecit Thales: itemque gubernaculum conficiens, si gubernatorem eo intelligeret vsurum ad regendam Themistoclis praetoriam nauem propugnantem pro Graecia, Pompeiiue praedones maritimos exscindentis. Nonne hoc etiam de sua doctrina statuet philosophus: ea imbutum ciuilem atque principem virum in publicum vtilem futurum, ius dicendo, leges condendo, malos puniendo, bonos augendo? Equidem navium opificem bonum aliqua cum voluptate arbitror clauum fabricaturum, si audiat, eo gubernandam Argo nauim illam ab omnibus celebratam: neque tam alacriter carpentarius aratrum currumue construet, vt axones, in quos Soloni suas sit leges inscripturus. Et quidem doctrina philosophica, vbi in animum principis ac ciuilis viri inscripta haesit, vim legis adipiscitur. Atque eo nomine in Siciliam nauigauit Plato, sperans, se id consecuturum, vt Dionysius in agendo decretis philosophiae tanquam legibus vteretur, eaque factis repraesenta-

38. Θαλῆς] Non ille celeber Milesius philosophus, sed Cretensis, aliis Thaleas et Thaletas appellatus, musicus et legislator Spartanus, Lycurgo aequalis. V. Menage ad Diog. Laërt. I. 38. *Reiske.*

39. Post φιλόσοφον aut subaudiri debet, aut deest, πάσχειν, vel παθεῖν ἄν. *R.*

40. πα-

ἀλλ᾽ εὗρε Διονύσιον, ὥσπερ βιβλίον παλίψηστον[40], ἤδη μολυσμῶν ἀνάπλεων, καὶ τὴν βαφὴν οὐκ ἀνιέντα τῆς τυραννίδος, ἐν πολλῷ χρόνῳ δευσοποιὸν οὖσαν καὶ δυσέκπλυτον· δρομαίους[41] δ᾽ ὄντας ἔτι δεῖ τῶν χρηστῶν ἀντιλαμβάνεσθαι λόγων.

ſentaret: ſed Dionyſium inuenit inſtar libri, in quo quae ſcripta ſunt, rurſum expungi ſolent, iam ſordibus et maculis refertum, neque tyrannidis tincturam dimittentem, quam temporis longinquitas penetrabilem iam et indelebilem reddiderat. Oportet autem tales, dum in curſu adhuc et motu ſunt vitia, bonas amplecti diſputationes.

40. παλίμψηστον Turn.

41. δρομαίους] Neſcio, quid hoc ſibi velit. an *valentes adhuc curſu*, et robuſtos? Verum hoc, ni alienum a loci ſententia, ſaltim non valde aptum. Sententia flagitat ἀχράντους, vel ἀμιάντους. *nondum inquinatos*, h. e. nondum occupatos prauis iudiciis. Nam de membranis iam nigratis et conſpurcatis praeceſſerat ſermo. *Reiske.*

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΡΟΣ ΗΓΕΜΟΝΑ ΑΠΑΙΔΕΥΤΟΝ.

PLVTARCHI

AD PRINCIPEM INERVDITVM.

Πλάτωνα Κυρηναῖοι παρεκάλουν νόμους τε γραψάμενον αὐτοῖς ἀπολιπεῖν, καὶ διακοσμῆσαι τὴν πολιτείαν· ὁ δὲ παρῃτήσατο, φήσας, χαλεπὸν εἶναι, Κυ-

PLATO a Cyrenaeis rogatus, 'vt leges ipſis ſcriptas relinqueret, rempublicamque conſtitueret, recuſauit: quod diceret, difficulter Cyrenaeis leges poſſe poni, rebus eorum

ῥηναίοις νομοθετεῖν οὕτως εὐτυχοῦσιν. οὐδὲν γὰρ οὕτω γαῦρον καὶ τραχὺ καὶ δύσαρκτον, ὡς ἀνὴρ ἔφυ[1] εὐπραγίας δεσπότης ἐπιλαμβανόμενος. διὸ τοῖς ἄρχουσι χαλεπόν ἐστι σύμβουλον περὶ ἀρχῆς γενέσθαι. τὸν γὰρ λόγον ὥσπερ ἄρχοντα παραδέξασθαι φοβοῦνται, μὴ τῆς ἐξουσίας αὐτῶν τὸ ἀγαθὸν κολούσῃ τῷ καθήκοντι δουλωσάμενος. οὐ γὰρ ἴσασι τὰ Θεοπόμπου, τοῦ Σπαρτιατῶν βασιλέως, ὃς πρῶτος ἐν Σπάρτῃ τοῖς βασιλεῦσι καταμίξας τοὺς Ἐφόρους, εἶτ' ὀνειδιζόμενος ὑπὸ τῆς γυναικὸς, εἰ τοῖς παισὶν ἐλάττονα παραδώσει τὴν ἀρχὴν, ἧς παρέλαβε· Μείζονα μὲν οὖν, (εἶπεν) ὅσῳ καὶ βεβαιοτέραν. τὸ γὰρ σφοδρὸν ἀνεὶς καὶ ἄκρατον αὐτῆς, ἅμα τῷ φθόνῳ διέφυγε τὸν κίνδυνον. καίτοι Θεόπομπος μὲν εἰς ἑτέρους τὸ τῆς ἀρχῆς ὥσπερ ῥεύματος μεγάλου ῥεῖθρον παροχετευσάμενος, ὅσον ἄλλοις ἔδωκεν, αὐτοῦ περιέκοψεν· ὁ δ' ἐκ φιλοσοφίας[2] τῷ ἄρχοντι πάρεδρος καὶ φύλαξ ἐγκατοικισθεὶς λόγος, ὥσπερ εὐεξίας τῆς δυνάμεως τὸ ἐπισφαλὲς ἀφαιρῶν, ἀπολείπει τὸ

ita laetis: ac nihil ita esse petulans, ferox, atque imperio reluctans, atque est homo rebus, vt videtur, secundis fruens. Itaque difficile est, imperantibus consilium de imperio dare. Verentur enim doctrinam, vtpote imperaturam ipsis, admittere, ne potentiae ipsorum praestantiam ea rationibus officii subiugans minuat. Quippe ignorant isti Theopompi, Spartanorum regis, consilium, qui cum primus Spartae regibus Ephoros adiunxisset, exprobranti vxori, quod filiis regnum minus, quam accepisset ipse, relicturus esset, respondit, Tanto id maius esse relicturum, quanto firmius. Nimia enim vehementia ac immoderata regni potentia remissa, simul cum inuidia periculum declinauit. Et tamen Theopompus, imperio, tanquam magno fluuio, ad alios deriuato, quantum iis dedit, tantum sibi ipse ademit. Doctrina autem philosophica in principe habitans, eiusque custos et tanquam consiliarius, potentiae veluti nimis habiti corporis maiorem iusto vim detrahens, id relinquit, quod est sanum. Sed plerique principum

1. ὡς ἀνὴρ ἔφυ] In scripto notatur, legi etiam ἔφη. Vtrumque stare potest. Ex Lucullo Plutarchi apparet, ἔφη rectius legi, vbi hoc ipsum refertur. *Xylander.*

2. Locum hunc recitat Stobaeus p. 319. *Reiske.*

3. Ma-

ὑγιαῖνον. ἀλλὰ νῦν οὐκ ἔχοντες οἱ πολλοὶ τῶν βασιλέων καὶ ἀρχόντων μιμοῦνται τοὺς ἀτέχνους ἀνδριαντοποιοὺς, οἳ νομίζουσι, μεγάλους καὶ ἁδροὺς φαίνεσθαι τοὺς κολοσσοὺς, ἂν διαβεβηκότας σφόδρα καὶ διατεταμένους καὶ κεχηνότας πλάσσωσι. καὶ γὰρ οὗτοι βαρύτητι φωνῆς, καὶ βλέμματος τραχύτητι, καὶ δυσκολίᾳ τρόπων, καὶ ἀμιξίᾳ διαίτης, ὄγκον ἡγεμονίας [3] καὶ σεμνότητα μιμεῖσθαι δοκοῦσιν, οὐδ᾽ ὁτιοῦν τῶν κολοσσικῶν διαφέροντες ἀνδριάντων, οἳ τὴν ἔξωθεν ἡρωϊκὴν καὶ θεοπρεπῆ μορφὴν ἔχοντες, ἐντός εἰσι γῆς μεστοὶ καὶ λίθου καὶ μολύβδου [4]. πλὴν ὅτι τῶν μὲν ἀνδριάντων ταῦτα τὰ βάρη τὴν ὀρθότητα μόνιμον καὶ ἀκλινῆ διαφυλάττει, οἱ δ᾽ ἀπαίδευτοι στρατηγοὶ καὶ ἡγεμόνες, ὑπὸ τῆς ἐντὸς ἀγνωμοσύνης πολλάκις σαλεύονται καὶ περιτρέπονται. βάσει γὰρ οὐ κειμένῃ πρὸς ὀρθὰς ἐξουσίαν ἐποικοδομοῦντες ὑψηλὴν συναπονεύουσι. δεῖ δὲ, ὥσπερ [5] ὁ κανὼν αὐτὸς, ἀστραβὴς γινόμενος καὶ ἀδιάστροφος, οὕτως ἀπευθύνει τὰ λοιπὰ τῇ πρὸς αὐτὸν ἐφαρμογῇ καὶ παραθέσει συνεξομοιῶν,

pum atque regum ob amentiam imitantur imperitos ſtatuarios, qui putant, magnos ac validos viſum iri coloſſos, ſi eos admodum diuaricatis cruribus, diſtentoſque et hiantes fingant. Sic enim et ipſi vocis grauitate, et vultus toruitate, morumque importunitate, et auerſatione conuictus videntur maieſtatem imperii prae ſe ferre: nihil omnino differentes a coloſſicis iſtis ſtatuis, quae foris heroica, aut diuina, ornatae forma, intus terra, lapidibus et plumbo ſunt repletae. Hoc intereſt, quod ſtatuarum iſtarum moles rectitudinem ſeruat perpetuam abſque inclinatione: ineruditi autem principes ab interna ſua inſcitia ſaepenumero labefactantur atque ſubuertuntur. Baſi enim non ſitae ad lineam et angulos rectos poteſtatem ſuperſtruentes excelſam, vna vergunt. Enimuero ſicut neceſſe eſt primo omnium ipſam regulam rectam et firmam eſſe, atque ita deinde ea, quibus applicatur, ipſa quoque ſui ſimilia facere atque ad rectitudinem perducere: ita oportet princi-

3. Male exhibet Stobaeus οἰκονομίας. *Reiske.*
4. μολίβδου Petau.
5. Etiam hic locus apud Stobaeum p. 319. exſtat. *Reiske.*

παραπλησίως τὸν ἄρχοντα πρῶτον αὐτὸν κτησάμενον ἐν αὐτῷ καὶ κατευθύναντα τὴν ἀρχὴν [6], καὶ καταστησάμενον τὸ ἦθος, ὅτω συναρμόττειν τὸ ὑπήκοον. οὔτε γὰρ πίπτοντός ἐστιν ὀρθοῦν, οὔτε διδάσκειν ἀγνοοῦντος, οὔτε κοσμεῖν ἀκοσμοῦντος, ἢ τάττειν [7] ἀτακτοῦντος, ἢ ἄρχειν μὴ ἀρχομένου· ἀλλ' οἱ πολλοὶ κακῶς φρονοῦντες οἴονται πρῶτον ἐν τῷ ἄρχειν ἀγαθὸν εἶναι· τὸ μὴ ἄρχεσθαι, καὶ ὅ γε Περσῶν βασιλεὺς πάντας ἡγεῖτο δούλους, πλὴν τῆς αὐτοῦ γυναικὸς, ἧς μάλιστα δεσπότης ὤφειλεν εἶναι. τίς οὖν ἄρξει τοῦ ἄρχοντος; ὁ νόμος, ὁ πάντων βασιλεὺς θνητῶν τε καὶ ἀθανάτων, (ὥς φησι [8] Πίνδαρος) οὐκ ἐν βιβλίοις ἔξω γεγραμμένοις, οὐδέ τισι ξύλοις, ἀλλ' ἔμψυχος [9] ὢν ἑαυτῷ λόγος, ἀεὶ συνοικῶν καὶ παραφυλάττων, καὶ μηδέποτε τὴν ψυχὴν ἐῶν ἐρη-

principem prius in se ipso imperium moresque recte constituere atque dirigere, postea ei subditos accommodare. Nam neque cadentis est erigere, neque componere incompositi, neque ordinare inordinati, neque imperare nulli imperio subditi. Sed plerique inepta decepti sententia, primum hoc putant esse in imperio bonum, nulli subesse imperio. Atque adeo rex Persarum omnes pro seruis habuit, excepta sua vxore, cuius maxime debuit esse dominus. Quis ergo imperabit principi? Lex, omnium rex mortalium atque immortalium, vt ait Pindarus: non ea foris scripta in libris, aut lignis insculpta: sed viua in ipsius corde ratio, semper vna habitans atque excubans, et animum nunquam sinens esse principatus vacuum.

6. Melior est Lectio Stobaei: πρῶτον αὐτὸν τὴν ἀρχὴν κτησάμενον ἐν ἑαυτῷ, καὶ κατευθύναντα τὴν ψυχήν. *Reiske.* Petau. hunc locum ita constituit: τὸν ἄρχοντα πρῶτον ἀρχὴν κτησάμενον τὸ ἦθος, οὕτω συναρμ. reliquis intermediis omissis.

7. Stobaeus sic exhibet: οὔτε γὰρ πίπτοντος τρέχειν, ἢ τάττειν ἀτακτοῦντος, ἢ ἄρχειν μὴ ἀρχομένου. Berr. Martinus hanc sententiam e Platone et Tullio illustrat, et a Solone sumtam contendit Var. Lect. 3, 16. *Reiske.* A Petau. absunt haec verba: οὔτε κοσμεῖν ἀκοσμοῦντος, ἢ τάττειν ἀτακτοῦντος.

8. ὡς ἔφη Petau.

9. F. ἀλλ' ἔμψυχος νόμος ὢν ἑαυτῷ. *sed ratio, quae ipsa sibimet lex est viua. Reiske.*

10. λέ-

μον ἡγεμονίας. ὁ μὲν γὰρ Περσῶν βασιλεὺς ἕνα τῶν κατευναςῶν εἶχε πρὸς τῦτο τεταγμένον, ὥστε ἕωθεν εἰσιόντα λέγειν[10] πρὸς αὐτόν· Ἀνάςα, ὦ βασιλεῦ, καὶ φρόντιζε πραγμάτων, ὧν σε φροντίζειν ὁ Μεσορομάσδης[11] ἠθέλησε. τῦ δὲ πεπαιδευμένυ καὶ σωφρονῦντος ἄρχοντος ἐντός ἐςιν ὁ τῦτο φθεγγόμενος ἀεὶ καὶ παρακελευόμενος. Πολέμων γὰρ ἔλεγε, τὸν ἔρωτα εἶναι θεῶν ὑπηρεσίαν εἰς νέων ἐπιμέλειαν· ἀληθέςερον δ᾽ ἄν τις εἴποι, τὺς ἄρχοντας ὑπηρετεῖν θεῷ πρὸς ἀνθρώπων ἐπιμέλειαν καὶ σωτηρίαν, ὅπως ὧν θεὸς δίδωσιν ἀνθρώποις καλῶν καὶ ἀγαθῶν τὰ μὲν νέμωσι, τὰ δὲ φυλάττωσιν.

Ὁρᾷς τὸν ὑψοῦ τόνδ᾽ ἄπειρον αἰθέρα,
Καὶ γῆν πέριξ ἔχονθ᾽ ὑγραῖς ἐν ἀγκάλαις;

ὁ μὲν καθίησιν ἀρχὰς σπερμάτων προσηκόντων, γῆ δ᾽ ἀναδίδωσιν. αὔξεται δὲ τὰ μὲν ὄμβροις, τὰ δ᾽ ἀνέμοις, τὰ δ᾽ ἄςροις ἐπιθαλπόμενα καὶ σελήνῃ. κοσμεῖ δὲ ἥλιος ἅπαντα, καὶ πᾶσι τῦτο δὴ τὸ παρ᾽ αὐτῦ φίλτρον

vacuum. Sane Perſarum rex vnum de cubiculariis ad hoc habebat conſtitutum, vt mane ad regem ingrediens diceret: Surge, o rex, et curam rerum gere, quas te curare Oromaſdes voluit. Eruditus et cordatus princeps intus habet, qui hoc identidem occinat et admoneat. Etenim Polemo deorum adminiſtrum eſſe dicebat Amorem, ad adoleſcentium procurationem deſtinatum. Verius autem hoc dixeris, principes dei eſſe adminiſtros ad tutandam hominum ſalutem: vt, quae dii bona hominibus largiuntur, ea partim diſtribuant, partim conſeruent.

Vides ſublime fuſum immoderatum aetherem,
Qui tenero terram circumuectu amplectitur?

Is quidem principia demittit ſeminum conuenientium, terra autem ea vegetat: augentur alia imbribus, alia ventis, alia calore ſiderum lunaeque fouente. Omnia autem ea Sol ornat, et illum, quem ferunt, amoris illicem indit. Et tamen iſtis tot

10. λέγει Petau.

11. Perſarum deus, vt apparet, nominatur Μεσορομάσδης. Is a Plutarcho Ὠρομάσδης et Ὠρόμαζος etiam vocatur, in vita Alexandri, de Iſide, in Pſychogonia. Sic et ab aliis. Μεσορὴ quidem menſis huc nihil facit. *Xylander.*

ἐγκεράννυσιν. ἀλλὰ τῶν τοσούτων [12] καὶ τηλικούτων, ἃ θεοὶ χαρίζονται, δώρων καὶ ἀγαθῶν οὐκ ἔστιν ἀπόλαυσις, οὐδὲ χρῆσις, ὀρθὴ δίχα νόμου καὶ δίκης καὶ ἄρχοντος. δίκη μὲν οὖν νόμου τέλος ἐστίν· νόμος δὲ, ἄρχοντος ἔργον· ἄρχων δὲ, εἰκὼν θεοῦ τοῦ πάντα κοσμοῦντος· οὐ Φειδίου δεόμενος πλάττοντος, οὐδὲ Πολυκλείτου καὶ Μύρωνος, ἀλλ' αὐτὸς αὑτὸν εἰς ὁμοιότητα θεῷ δι' ἀρετῆς καθιστὰς, καὶ δημιουργῶν ἀγαλμάτων τὸ ἥδιστον ὀφθῆναι καὶ θεοπρεπέστατον. οἷον δὲ ἥλιον ἐν οὐρανῷ περικαλλὲς εἴδωλον ἑαυτοῦ καὶ σελήνην ὁ θεὸς ἐνίδρυσε, τοιοῦτον ἐν πόλεσι μίμημα καὶ φέγγος ἄρχων, ὅστε θεουδὴς εὐδικίας ἀνέχῃσι· τουτέστι θεοῦ λόγον ἔχων διάνοιαν [13], οὐ σκῆπτρον, οὐδὲ κεραυνὸν, οὐδὲ τρίαιναν, ὡς ἔνιοι πλάττουσιν ἑαυτοὺς καὶ γράφουσι, τῷ ἀνεφίκτῳ ποιοῦντες ἐπίφθονον τὸ ἀνόητον. νεμεσᾷ γὰρ ὁ θεὸς τοῖς ἀπομιμουμένοις βροντὰς καὶ κεραυνοὺς καὶ ἀκτινοβολίας· τοὺς δὲ τὴν ἀρετὴν ζηλοῦντας αὐτοῦ, καὶ πρὸς τὸ καλὸν καὶ φιλάνθρωπον ἀφομοιοῦντας ἑαυτοὺς, ἡδόμενος αὔξει, καὶ μεταδίδωσι τῆς περὶ αὐτὸν εὐνομίας καὶ δίκης καὶ ἀληθείας καὶ πραότητος. ὧν

tot tantisque donis, quae ii largiuntur, absque lege, iustitia et principe frui non est permissum. Etenim iustitia legis est finis: lex principis opus: princeps dei imago omnia digerentis. Neque is opus habet Phidia, qui fingat, aut Polycleto, vel Myrone: sed virtutis opera se ipsum deo quam simillimum facit, iucundissimumque spectat opus, et diis carissimum. Quale vero elegantissimum in coelo simulacrum sui deus Solem atque Lunam infixit: tale in ciuitatibus eius exemplum est atque lumen princeps,

Iura dei similis qui dat mortalibus aequa:

scilicet recta praeditus ratione, idque habens diuinum, non sceptrum, non fulmen, non tridentem: quomodo nonnulli se pingi ac fingi iubentes, stultitiam suam inuidiae exposuerunt, dum affectant ea, quae consequi nequeunt. Succenset enim deus tonitrua et fulmina radiorumque proiectus imitantibus. Qui vero virtutem ipsius aemulantur, et honestate humanitateque ipsum referre conantur, hos studio eorum delectatus auget, suaque eos aequitate, iustitia, veritate ac mansuetu-

12. Rursus hunc locum recitat Stobaeus l. d. *Reiske.*

13. καὶ διάνοιαν. *Reiske.*

14. Hoc

θειότερον ἐ πῦρ ἐςιν, ἐ φῶς, ἐχ ἡλίε δρόμος, ἐκ ἀνατολαὶ καὶ δύσεις ἄςρων, ἐ τὸ αΐδιον καὶ ἀθάνατον. ἐ γὰρ χρόνῳ ζωῆς ὁ θεὸς εὐδαίμων, ἀλλὰ τῆς ἀρετῆς τῷ ἄρχοντι. τἕτο γὰρ θεῖόν ἐςι, καλὸν δ' αὐτῆς καὶ τὸ ἀρχόμενον. Ἀνάξαρχος μὲν ἕν ἐπὶ τῷ Κλείτε φόνῳ δεινοπαθἕντα παραμυθέμενος Ἀλέξανδρον, ἔφη Κλείτω [14] δὴ τὴν δίκην εἶναι· καὶ τὴν τῶν θεῶν [15] πάρεδρον, ἵνα πᾶν πραττόμενον ὑπὸ βασιλέως θεμιτὸν δοκῇ [16] καὶ δίκαιον· ἐκ ὀρθῶς, ἐδ' ὠφελίμως, τὴν ἐφ' οἷς ἥμαρτε μετάνοιαν αὐτἕ τῷ πρὸς τὰ ὅμοια θαῤῥύνειν ἰώμενος [17]. εἰ δὲ δεῖ ταῦτ' εἰκάζειν, ὁ μὲν Ζεὺς ἐκ ἔχει τὴν δίκην πάρεδρον, ἀλλ' αὐτὸς δίκη καὶ θέμις ἐςὶ, καὶ νόμων ὁ πρεσβύτατος καὶ τελειότατος. οἱ παλαιοὶ ἕτω λέ-

ſuetudine impertit: quibus nihil eſt diuinius: non ignis, non lumen, non Solis curſus, non ſiderum ortus atque obitus, non ipſa perpetuitas atque aeternitas. Non enim ob tempus vitae beatus eſt Deus, ſed virtutis principatu. Id enim diuinum eſt: et pulchrum id ipſum, quod ab ea regitur. Sane Anaxarchus Alexandrum conſolans ob Cliti caedem animi ſe angentem: An ignoras, aiebat, Ius et Fas Ioui aſſidere, vt, quidquid rex agat, id fas iuſtumque putetur? non recte ille poenitentiam delicti animo ad alia audendum ſimilia exhortando eius amoliens, Quod ſi coniecturis haec ſunt examinanda, non profecto Ioui Iuſtitia adſidet; ſed ipſe ius et fas eſt, ac omnium legum antiquiſſima et perfectiſſima. Atque propter-

14. Hoc Κλείτῳ perſpicue falſum obrepſit, neque ſatis liquet, quid pro eo reponendum. Forte γνῶθι, aut οὐκ οἶδας, vt in Alexandro Plutarchi, vnde et Θέμιν hinc elapſum reduxi, cuius mox mentio fit. *Xylander.*

15. Recte locum hunc emendauit Leopardus Emend. 3, 10. ἔφη ἀεὶ τῷ Διῒ τὴν Δίκην εἶναι καὶ τὴν Θέμιν πάρεδρον. Confirmant iſtam emendationem praeter locos a Leopardo allatos ipſa ſtatim poſt ſequentia. *Reiske.*

16. δοκεῖ Petau.

17. Pro οἰόμενος [quod dant Petau. Ald. et Baſ.] ἰώμενος ex ſcripto, ipſa etiam ſententia flagitante, reponendum, et δεῖ quoque interuerſum, vt ſit εἰ δὲ δεῖ. *Xylander.* Caeterum pro ἰώμενος Turn. exhibet ἀφελκόμενος.

18. Pro

γουσι καὶ γράφουσι καὶ διδάσκουσιν, ὡς ἄνευ δίκης ἄρχειν μηδὲ τοῦ Διὸς καλῶς δυναμένου. ἡ δέ γε παρθένος ἐστὶ, καθ' Ἡσίοδον, ἀδιάφθορος, αἰδοῦς καὶ σωφροσύνης καὶ ὠφελείας [18] ἔνοικος [19]· ὅθεν αἰδοίους προσαγορεύουσι τοὺς βασιλεῖς· μάλιστα γὰρ [20] αἰδεῖσθαι προσήκει τοῖς ἥκιστα φοβουμένοις. φοβεῖσθαι δὲ δεῖ τὸν ἄρχοντα τοῦ παθεῖν κακῶς μᾶλλον, τὸ ποιῆσαι· τοῦτο γὰρ αἴτιόν ἐστιν ἐκείνου. καὶ οὗτός ἐστιν ὁ φόβος τοῦ ἄρχοντος φιλάνθρωπος καὶ οὐκ ἀγεννὴς, ὑπὲρ τῶν ἀρχομένων δεδιέναι, μὴ λάθωσι βλαβέντες. Ὡς δὲ κύνες περὶ μῆλα δυσωρήσονται ἐν αὐλῇ, Θηρὸς ἀκούσαντες κρατερόφρονος, οὐχ ὑπὲρ αὑτῶν, ἀλλ' ὑπὲρ τῶν φυλαττομένων. ὁ δ' Ἐπαμινώνδας, εἰς ἑορτήν τινα καὶ πότον ἀνειμένως τῶν Θηβαίων ῥυέντων, μόνος ἐφώδευε τὰ ὅπλα καὶ τὰ τείχη, νήφειν λέγων καὶ ἀγρυπνεῖν, ὅπως ἐξῇ τοῖς ἄλλοις μεθύειν καὶ καθεύδειν. καὶ Κάτων ἐν Ἰτύκῃ τοὺς ἄλλους ἅπαντας ἀπὸ τῆς ἥττης ἐκήρυττε πέμπειν ἐπὶ θάλατ-

propterea veteres isthaec finxerunt docueruntque, vt ostenderent, sine iustitia ne Iouem quidem recte potuisse imperare. Illa autem virgo est, vt ait Hesiodus, incorrupta, verecundiae, pudicitiae et veritatis contubernalis. Atque hinc reges venerandi vocantur. Maxime enim venerationem merentur, qui minime metuunt. Debet autem princeps magis metuere, ne quid faciat mali, quam ne quid patiatur: illud enim huius est causa. Atque hic metus humanus est principis, et non degener, timere subditis, ne quod imprudentibus accidat malum:

Qualis propter oues canibus metus acris in aula
Incidit, audita est vbi fors fera:

non pro se, sed pro custodiae suae commissis. Epaminondas quidem, cum festo quodam die Thebani effusius se compotationi dedissent, solus circumiens arma et muros lustrabat, sobrium se esse ac vigilare dicens, vt aliis ebriis esse ac dormire liceret. Et Cato Vticae, cum reliquos a clade vniuersos per praeconem ad mare conuocasset, inque naues imposuisset, feli-

18. Pro ὠφελείας legerem ἀφελείας. Sed scriptus habet ἀληθείας. Certe vel *simplicitas*, vel *veritas*, rectius, quam *vtilitas*, Dicae attribuitur. *Xylander*.

19. ἀφελείας σύνοικος. *R.*

20. γὰρ abest a Petau.

21. οἰε-

ταν· καὶ ἐμβιβάσας, εὔπλοιαν εὐξάμενος ὑπὲρ αὐτῶν, εἰς οἶκον ἐπανελθὼν, ἑαυτὸν ἀπέσφαξε· διδάξας, ὑπὲρ τίνων δεῖ τὸν ἄρχοντα τῷ φόβῳ χρῆσθαι, καὶ τίνων δεῖ τὸν ἄρχοντα καταφρονεῖν. Κλέαρχος δὲ, ὁ Ποντικὸς τύραννος, εἰς κιβωτὸν ἐνδυόμενος, ὥσπερ ὄφις, ἐκάθευδε. καὶ Ἀριστόδημος, ὁ Ἀργεῖος, εἰς ὑπερῷον οἴκημα θύραν ἔχον ἐπιῤῥακτὴν, ἧς ἐπάνω τιθεὶς τὸ κλινίδιον, ἐκάθευδε μετὰ τῆς ἑταίρας. ἡ δὲ μήτηρ ἐκείνης ὑφεῖλκε κάτωθεν τὸ κλιμάκιον, εἶτα ἡμέρας πάλιν προσετίθει φέρουσα. πῶς οὗτος, οἴεσθε [21], τὸ θέατρον ἐπεφρίκει, καὶ τὸ ἀρχεῖον, τὸ βουλευτήριον, τὸ συμπόσιον, ὁ τὸν θάλαμον ἑαυτῷ δεσμωτήριον πεποιηκώς; τῷ γὰρ ὄντι δεδίασιν οἱ βασιλεῖς ὑπὲρ τῶν ἀρχομένων, οἱ δὲ τύραννοι τοὺς ἀρχομένους. διὸ τῇ δυνάμει τὸ δέος συναύξουσι· πλειόνων γὰρ ἄρχοντες πλείονας φοβοῦνται. οὐ γὰρ εἰκὸς, οὐδὲ πρέπον, (ὥσπερ ἔνιοι φιλόσοφοι λέγουσι) τὸν θεὸν ἐν ὕλῃ πάντα πασχούσῃ καὶ πράγμασι μυρίας δεχομένοις ἀνάγκας καὶ τύχας καὶ μεταβολὰς, ὑπάρχειν ἀναμεμιγμένον. ἀλλ' ἡμῖν ἄνω που περὶ τὴν ἀεὶ κατὰ ταυτὰ οὕτω [22] φύσιν ἔχουσαν ἱδρυμένος ἐν βά-

felicem iis precatus nauigationem, se ipsum interfecit, docens, pro quibus princeps metum gerere, quae debeat contemnere. At Clearchus, Ponticus tyrannus, in cistam irrepens anguis in morem dormiebat. Et Aristodemus, Argiuorum tyrannus, sponda in sublimi conclaui posita, supra ianuam pensilem, cum amica dormiebat: et amicae mater, vbi adscendissent, scalas remouebat, rursumque luce facta apponebat. Quomodo, putas, hic archiuum, theatrum, curiam, conuiuium metuebat, qui de cubili suo carcerem redegerat? Re enim vera principes subditis, tyranni subditos metuunt. Itaque horum cum potentia crescit metus, et quo pluribus imperant, eo plures timent. Non enim probabile est, neque conuenit, (quod nonnulli philosophorum putant) deum permixtum esse materiae omnia sustinenti, et infinitas rerum necessitates, casus, : mutationesque perpetienti: sed nobis supra alicubi apud naturam sempiternam, eodemque semper modo affectam;

21. οἴεσθαι Petau.

22. οὕτω] F. ὡσαύτως. *Reiske.*

23. Aut

θροις ἁγίοις, ἤ, φησι Πλάτων, εὐθέα [23] περαίνει κατὰ φύσιν περιπορευόμενος. οἷον δὲ ἥλιον ἐν οὐρανῷ μίμημα τὸ περικαλλὲς ἑαυτοῦ δι᾽ ἐσόπτρου εἴδωλον ἀναφαίνεται τοῖς ἐκεῖνον ἐνορᾶν δι᾽ αὐτοῦ δυνατοῖς, οὕτω τὸ ἐν πόλεσι φέγγος [24] εὐδικίας καὶ λόγου τοῦ περὶ αὐτὴν ὥσπερ εἰκόνα κατέστησεν· ἣν οἱ μακάριοι καὶ σώφρονες ἐκ φιλοσοφίας ἀπογράφονται, πρὸς τὸ κάλλιστον τῶν πραγμάτων πράττοντες [25] ἑαυτούς. ταύτην δ᾽ οὐδὲν ἐμποιεῖ τὴν διάθεσιν, ἢ λόγος ἐκ φιλοσοφίας παραγενόμενος· ἵνα [26] μὴ πάσχωμεν τὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου, ὃς ἐν Κορίνθῳ Διογένην θεασάμενος, καὶ δι᾽ εὐφυΐαν ἀγαπήσας καὶ θαυμάσας τὸ φρόνημα καὶ τὸ μέγεθος τοῦ ἀνδρὸς, εἶπεν· Εἰ μὴ Ἀλέξανδρος ἤμην, Διογένης ἂν ἤμην· ὀλίγου δέων εἰπεῖν τὴν περὶ αὐτὸν εὐτυχίαν καὶ λαμπρότητα καὶ δύναμιν, ὡς κώλυσιν ἀρετῆς καὶ ἀσχολίαν βαρυνόμενος,

affectam, collocatus ſupra ſacra (vt ait Plato) fundamenta, recta ſecundum naturam proficiſcens ad finem pergit. Sicut autem in coelo pulcherrimum ſui documentum poſuit, in quo, tanquam ſpeculo, gnaris ſe cernendum praebet: ita in ciuitatibus iuſtitiae ſplendor quandam diuinae ſapientiae imaginem reddit, quam beati et prudentes e philoſophia deſcribunt, ad rem pulcherrimam ſtudium ſuum adiungentes. Caeterum hanc animi affectionem nihil aliud efficit, quam doctrina philoſophica: ne idem nobis vſu veniat, quod Alexandro: qui cum eſſet Diogenem Corinthi contemplatus, miratus amplexuſque hominis ingenium magnanimitatemque, dixit: Niſi Alexander eſſem, Diogenes eſſe vellem: tantum non oneratus felicitate, ſplendore ac potentia ſua, tanquam impedimentis virtutis

23. Aut εὐθεία, ſcil. ὁδῷ, aut εὐθεῖαν, ſcil. ὁδόν. *R.*

24. F. ἐν οὐρανῷ καταστήσας μίμημα τὸ περικαλλέστατον ἑαυτοῦ, δι᾽ ἐσόπτρου [vel δι᾽ εὐσυνόπτου] εἰδώλου — ἐκεῖνον συνορᾶν διὰ τούτου δυναμένοις, οὕτω τοῦ ἐν πόλεσι φέγγους εὐδικίας —. *Reiske.*

25. Legi τάττοντες ἑαυτοὺς. Eſt etiam in ſcripto πράττοντες, nullo ſenſu. *Xylander.* πλάττοντες. *fingentes et conformantes. Reiske.*

26. Si libelli Plutarchi ſic ſcripti eſſent, vt Antonini Philoſophi, abrupti, per ſententias non cohaerentes, probarem ἵνα. *videndum eſt, ne patiamur idem, quod* — Sed cum continua oratione decurrant, credo, quaedam interciſe. *Reiske.*

27. F.

καὶ ζηλοτυπῶν [27] τὸν τρίβωνα καὶ τὴν πήραν, ὅτι τούτοις ἦν ἀνίκητος καὶ ἀνάλωτος Διογένης, οὐχ, ὡς ἐκεῖνος, ὅπλοις καὶ ἵπποις καὶ σαρίσσαις. ἐξῆν οὖν φιλοσοφοῦντα καὶ τῇ διαθέσει γίνεσθαι Διογένην, καὶ τῇ τύχῃ μένειν Ἀλέξανδρον, καὶ διὰ τοῦτο γενέσθαι Διογένην μᾶλλον, ὅτι ἦν Ἀλέξανδρος, ὡς πρὸς τύχην μεγάλην πολὺ πνεῦμα καὶ σάλον ἔχουσαν, ἕρματος πολλοῦ καὶ κυβερνήτου μεγάλου δεόμενον. ἐν μὲν γὰρ τοῖς [28] ἀσθενέσι καὶ τοῖς ταπεινοῖς καὶ ἰδιώταις, τῷ ἀδυνάτῳ μιγνύμενον [29] τὸ ἀνόητον εἰς τὸ ἀναμάρτητον τελευτᾷ [30], ὥσπερ ὀνείρασι φαύλοις τὶς ἀνία [31] τὴν ψυχὴν διαταράττει, συνεξαναστῆναι ταῖς ἐπιθυμίαις μὴ δυναμένην. ἡ δ' ἐξουσία παραλαβοῦσα τὴν κακίαν, ἀνίαν [32] τοῖς

tutis atque otii, aemulansque pallium et peram: quibus inuictum se praestabat Diogenes, vt armis Alexander, et equis ac sarissis. Atqui licebat ei philosophanti et animo fieri Diogenem, et fortuna manere Alexandrum, eoque magis fieri poterat Diogenes, quia erat Alexander, cui ad magnam fortunam multisque ventis et fluctibus agitatam opus erat validum firmamentum atque gubernator. Apud humiles enim et plebeios imbecillitati admixta stultitia peccandi occasione destituitur: et stultitia, tanquam somniis vitiosis, animus exagitatur, cum non habeat tantum virium, vt cupiditatibus obsequatur. At potentiae vbi prauitas accessit, dementia motibus animi

27. F. βαρύνεσθαι καὶ ζηλοτυπεῖν. *paene ipsis verbis pronuncians, se grauari sua grandi fortuna, et inuidere pallio* — aut seruato βαρυνόμενος et ζηλοτυπῶν, deest aliquid in superioribus, e. c. ὀλίγου δέων εἰπεῖν, ὅτι οὐκ ἐν μεγάλῳ τίθεται, aut ὅτι βούλεται ἀποσείσασθαι τὴν περὶ αὐτὸν — *Reiske.*

28. Locum hunc Stobaeus p. 319. recitat. *Reiske.*

29. μιγνύμενον] Praefero Stobaei δεδεμένον. Sed sequentia penes eum mirifice corrupta sunt. *Reiske.*

30. τελευτᾷ abest a Petau.

31. ἀνία] Num ἄνοια τοῖς πάθεσι. Postrema haec duo verba addit Stobaeus. *Reiske.*

32. Ex margine scripti ἄνοιαν scribendum pro ἀνίαν, quod cum Erasmum falleret, factum est, vt redderet *affectibus effectum addit. Xylander.* ἀνίαν] Num ἰσχύν. Xylander coniecit ἄνοιαν. Sed mihi magis fauet Stobaeus, νεῦρα exhibens; quae lectio itaque recipienda. *Reiske.*

33. πρέ-

πάθεσι προςίθησι· καὶ τὸ τοῦ Διονυσίου ἀληθές[33] ἐστιν· ἔφη γὰρ, ἀπολαύειν μάλιστα τῆς ἀρχῆς, ὅταν ταχέως, ἃ βούλεται, ποιῇ. μέγας οὖν ὁ κίνδυνος, βούλεσθαι, ἃ μὴ δεῖ, τὸν, ἃ βούλεται, ποιεῖν δυνάμενον.

Αὐτίκ' ἔπειτά γε μῦθος ἔην, τετέλεστο δὲ ἔργον.

ἐξὸν ἡ κακία διὰ τῆς ἐξουσίας δρόμον ἔχουσα, πᾶν πάθος ἐξωθεῖ[34], ποιοῦσα τὴν ὀργὴν, φόνον· τὸν ἔρωτα, μοιχείαν· πλεονεξίαν, δήμευσιν. Αὐτίκ' ἔπειθ' ἅμα μῦθος ἔην καὶ ἀπόλωλεν ὁ προσκρούσας· ὑπόνοια, καὶ τέθνηκεν ὁ διαβληθείς. ἀλλ' ὥσπερ οἱ φυσικοὶ λέγουσι, τὴν ἀστραπὴν τῆς βροντῆς ὑστέραν μὲν ἐκπίπτειν, ὡς αἷμα τραύματος, προτέραν δὲ φαίνεσθαι, τὸν μὲν ψόφον ἐκδεχομένης τῆς ἀκοῆς, τῷ δὲ φωτὶ τῆς ὄψεως ἀπαντώσης· οὕτως ἐν ταῖς ἀρχαῖς φθάνουσιν αἱ κολάσεις τὰς κατηγορίας, καὶ προεκπίπτουσιν αἱ καταδίκαι τῶν ἀποδείξεων.

Ἐκεῖ γὰρ ἤδη[35] θυμὸς οὐκ ἔτ' ἀντέχει,

animi additur: et verum est illud Dionysii, qui tum maxime se frui imperio aiebat, cum celeriter faceret, quae vellet. Valde autem magnum periculum est, ne, cui licet facere, quod vult, is velit, quod non debet.

Nam simul ac dictum verbum est, factum ilicet exstat.

Prauitas a potentia celerem nacta cursum, omnes animi motus in facta expellit: de ira caedem, de amore adulterium, de auaritia publicationem alienorum bonorum facit.

Nam simul ac dictum est. — —

periit, qui offenderat: simul ac suspicio incidit, interficitur, qui delatus fuit. Ac sicut Physici dicunt, fulgur tonitru posterius erumpere, vt sanguis vulnus sequitur, prius tamen videri, auditu sonum exspectante, visu lumini occurrente: sic in imperiis supplicia accusationibus anteuertunt, et damnatio criminis demonstrationem

Impellit: ira namque statim resistere,

Vt

33. πρόχειρόν ἐστιν Petau.

34. ἐξωθεῖ] scil. τοῦ μετρίου. *vltra modum intendit et transadigit.* V. p. 819. *vlt.* [edit. Fr.] *Reiske.*

35. ἐκεῖ γὰρ ἤδη] Supra de virtute morali legitur ἕλκει, et pro σάλον σάλῳ. *Xylander.*

36. θυν-

Θινῶδες [36] ὡς ἄγκιςρον ἀγκύρας σάλον,
ἂν μὴ βάρος ἔχων λογισμὸς ἐπιθλίβῃ καὶ πιέζῃ [37] τὴν ἐξȣσίαν, μιμουμένου τὸν ἥλιον τοῦ ἄρχοντος, ὃς ὅταν ὕψωμα λάβῃ μέγιςον, ἐξαρθεὶς ἐν τοῖς βορείοις, ἐλάχιςα κινεῖται, τῷ σχολαιοτέρῳ τὸν δρόμον εἰς ἀσφαλὲς καθιςάμενος. ȣ̓δὲ γὰρ λαθεῖν οἷόν τε τὰς κακίας ἐν ταῖς ἐξȣσίαις, ἀλλὰ τȣ̀ς μὲν ἐπιληπτικȣ̀ς, ἂν ἐν ψύχει τινὶ γένωνται καὶ περιενεχθῶσιν, ἴλιγγος ἴσχει καὶ σάλος, ἐξελέγχων τὸ πάθος αὐτῶν, τȣ̀ς δ' ἀπαιδεύτȣς καὶ ἀμαθεῖς ἡ τύχη μικρὸν ἐκκȣφίσασα πλȣ́τοις τισὶν, ἢ δόξαις, ἢ ἀρχαῖς, μετεώρȣς γενομένȣς, εὐθὺς ἐπιδείκνυσι πίπτοντας. μᾶλλον δὲ, ὥσπερ τῶν κενῶν ἀγγείων ȣ̓κ ἂν [38] διαγνοίης τὸ ἀκέραιον καὶ πεπονηκὸς, ἀλλ' ὅταν ἐγχέῃς, φαίνεται τὸ ῥέον [39]· ȣ̔́τως αἱ σαθραὶ ψυχαὶ, τὰς ἐξȣσίας μὴ ςέγȣσαι, ῥέȣσιν ἔξω ταῖς ἐπιθυμίαις, ταῖς ὀργαῖς, ταῖς ἀλαζονείαις, ταῖς ἀπειροκαλίαις. καὶ τί δεῖ [40] ταῦτα λέγειν; ὅπȣ καὶ τὰ σμικρότατα τῶν ἐλλειμμάτων περὶ τοὺς ἐπιφανεῖς

Vt curuus fluctibus vncus ancorae, haud valet:
nisi grauitate praepedita ratio compescat reprimatque potentiam: vt scilicet Solem imitetur princeps, qui ad summam euectus altitudinem in partibus septentrionalibus, lentissime mouetur, tarditate cursum tutum reddens. Nam ne latere quidem vitia potentum possunt. Sed sicut morbo comitiali laborantes, si in frigore versentur, vertigine corripiuntur et agitatione morbum eorum arguente: ita Fortuna, vbi ineruditos ac ineptos homines aliquantulum opibus, gloria, aut principatu, extulit, statim eorum ruinam demonstrat. Atque adeo, sicut inter vacua vasa non facile discernere possis, quod eorum integrum, quod sit vitiosum: vbi aliquid infuderis, statim apparet, quod perfluat: ita animae rimis satiscentes infusam potentiam non continent, sed foras diffluunt cupiditatibus, iris, arrogantiis, ineptiis. Et quid attinet isthaec dicere? quando etiam minima vitia illustrium ac celebrium virorum

36. θυννῶδες Petau.

37. ἐπιθλίβει καὶ πιέζει Idem.

38. Aut deest, aut subaudiri oportet, ἄλλως post ȣ̓κ ἄν. *Reiske.*

39. τὸ ῥέον] *ea pars, quae liquorem effluere sinit. Reiske.*

40. καίτοι τί δεῖ τ. λ. *R.*

41. Cf.

καὶ ἐνδέξως συκοφαντεῖται. Κίμωνος ἦν ὁ οἶνος [41] διαβολή· Σκιπίωνος ὁ ὕπνος· Λεύκολλος ἐπὶ τῷ δειπνεῖν πολυτελέστερον, ἤκουε κακῶς.

rorum calumniis impetuntur. Cimoni vinum vitio dabatur: Scipioni somnus: Lucullus male audiebat, quod coenaret sumtuosius.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ
ΕΙ
ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩΙ [1] ΠΟΛΙΤΕΥΤΕΟΝ.

PLVTARCHI
COMMENTARIVS,
AN SENI GERENDA SIT RESPVBLICA.

Ὅτι μὲν, ὦ Εὔφανες, ἐπαινέτης ὢν Πινδάρου, πολλάκις ἔχεις διὰ στόματος, ὡς εἰρημένον εὖ καὶ πιθανῶς ὑπ' αὐτοῦ [2]· Τιθεμένων ἀγώνων πρόφασις ἀρετὰν εἰς αἰπὺν [3] ἔβαλε σκότον, οὐκ ἀγνοοῦμεν. ἐπειδὴ δὲ πλεί-

Nouimus, te, mi Euphanes, Pindari, cuius laudator es, dictum illud, tanquam probabiliter ac recte enunciatum, in ore frequenter habere:

Instituto certamine
Praetextus aliquis virtutem
In altas tenebras deiecerit.

Quan-

41. Cf. p. 800, 37. [ed. Francf.] Deest finis huic libello. *Reiske.*

1. ὅτι καὶ πρεσβύταις πολ. Turn. et Bong.

2. ἐπ' αὐτῶν Ald. et Bas. ὑπ' αὐτῶν Turn. Vulc. et Bong.

3. εἰς αἰπὺν, non ἐπὺν. [ἐπὺν nempe dant Ald. et Bas.]

ςας αἱ πρὸς τὰς πολιτικὰς ἀγῶνας ἀποκνήσεις καὶ μαλακίαν προφάσεις ἔχουσαι, τελευταίαν, ὥσπερ τὴν ἀφ᾽ ἱερᾶς, ἐπάγεσιν ἡμῖν τὸ γῆρας, καὶ μάλιςα δὴ τούτῳ τὸ φιλότιμον ἀμβλύνειν καὶ δυσωπεῖν δοκοῦσαι, πείθεσιν, εἶναί τινα πρέπουσαν ἐκ ἀθλητικῆς μόνον, ἀλλὰ καὶ πολιτικῆς, περιόδε κατάλυσιν· οἴομαι δεῖν, ἃ πρὸς ἐμαυτὸν ἑκάςοτε λογίζομαι, καὶ πρὸς σὲ διελθεῖν περὶ τῆς πρεσβυτικῆς πολιτείας· ὅπως μηδέτερος ἀπολείψει [4] τὴν μακρὰν συνοδίαν μέχρι [5] δεῦρο κοινῇ [6] προερχομένην, μηδὲ τὸν πολιτικὸν βίον, ὥσπερ ἡλικιώτην καὶ συνήθη φίλον, ἀποῤῥίψας, μεταβάληται πρὸς ἄλλον ἀσυνήθη, καὶ χρόνον ἐκ ἔχοντα συνήθη γενέσθαι καὶ οἰκεῖον· ἀλλ᾽ ἐμμένωμεν, οἷς ἀπ᾽ ἀρχῆς προειλόμεθα, ταυτὸ τῦ ζῆν καὶ τῦ καλῶς ζῆν ποιησάμενοι πέρας, εἴγε δὴ μὴ μέλλοιμεν ἐν βραχεῖ τῷ λειπομένῳ τὸν πολὺν ἐλέγχειν χρόνον, ὡς ἐπ᾽ ἐδενὶ καλῷ μάτην ἀνη-

Quando autem cunctatio et mollities, a certaminibus nos auocantes ciuilibus, cum plurimas alias praescriptiones vsurpant, tum vltimam hanc quasi a sacra (quod dicitur) linea adducunt senectutis excusationem, eaque cum primis honestos nostros conatus retundere atque deterrere nituntur, dum persuadere volunt, quendam esse conuenientem non athletici tantum, sed etiam ciuilis, decursus terminum atque conclusionem: quae mecum identidem de senili reipublicae administratione ratiocinor, ea tecum quoque mihi communicanda sum arbitratus: vt neuter nostrum quem hactenus vna longum tenuimus cursum deserat: neue ciuilem vitam, quasi aequalem et consuetudine nobis deuinctum amicum, omittat, ad aliamque transeat inusitatam, et cuius consuetudini ac familiaritati parandae tempus non suppetat: sed in eo persistamus, quod a principio institueramus, eundemque viuendi et honeste viuendi finem faciamus: nisi velimus in exiguo, quod superest, vitae spatio ostendere, longam, quam exegimus, aetatem a nobis fuisse nulla praeclara in re consumtam. Non recte is, qui

Bas.] Exstat et in comparatione animalium terrestrium cum aquaticis. *Xylander.* Vid. T. X. p. 61. 6.

4. ἀπολείπῃ. *Reiske.*

5. ἄχρι Turn. Vulc. et Bong.

6. κοινὴν Ald. et Bas.

 7. Διο-

λωμένον. οὐ γὰρ ἡ τυραννὶς (ὥσπερ εἶπε Διονυσίῳ [7]) καλὸν ἐντάφιον· ἀλλ᾽ ἐκείνῳ γε [8] τὴν μοναρχίαν μετὰ τῆς ἀδικίας, τόγε μὴ παύσασθαι, συμφορὰν τελεωτέραν ἐποίησε· καὶ καθὼς Διογένης ὕστερον ἐν Κορίνθῳ τὸν υἱὸν αὐτοῦ θεασάμενος ἰδιώτην ἐκ τυράννου γεγενημένον· Ὡς ἀναξίως, (ἔφη) Διονύσιε, σεαυτοῦ πράττεις. οὐ γὰρ ἐνταῦθά σε μεθ᾽ ἡμῶν ἔδει ζῆν ἐλευθέρως καὶ ἀδεῶς, ἀλλ᾽ ἐκεῖ τοῖς τυραννείοις [9] ἐγκατῳκοδομημένον, ὥσπερ ὁ πατὴρ, ἄχρι γήρως ἐγκαταβιῶσαι [10]· πολιτεία δὲ δημοκρατικὴ καὶ νόμιμος ἀνδρὸς εἰθισμένου παρέχειν αὑτὸν οὐχ ἧττον ἀρχόμενον ὠφελίμως, ἢ ἄρχοντα, καλὸν ἐντάφιον ὡς ἀληθῶς τὴν ἀπὸ τοῦ βίου δόξαν τῷ θανάτῳ προστίθησι. Τοῦτο γὰρ ἔσχατον δύεται κατὰ γᾶς, ὥς φησι Σιμωνίδης. πλὴν ὧν προαποθνήσκει [11] τὸ φιλάνθρωπον καὶ φιλόκαλον, καὶ προαπαυδᾷ τῆς τῶν ἀναγκαίων ἐπιθυμίας ὁ τῶν καλῶν ζῆλος, ὡς τὰ πρακτικὰ μέρη καὶ θεῖα τῆς ψυχῆς ἐξιτη-

qui Dionyſio dixit, tyrannidem pulchrum eſſe ſepulcrum. Sed haec illi tanto perfectiorem parauit miſeriam. Et Diogenes melius, qui cum poſtea temporis filium eius Corinthi videret priuatum de tyranno factum: Quam indignam, aiebat, te ipſo vitam agis. Non enim hic te libere ac tuto viuere conueniebat, ſed in patria arci tyrannicae incluſum exemplo patris tui conſeneſcere. At reſpublica popularis ac legitima viro, qui ita eam gerit, vt non minus pareat vtiliter, quam imperet, pulchrum re vera ornamentum gloriam viuendo partam morti ac funeri parit. Ea enim, vt Simonides ait, vltima ſubit terrae: niſi ſi qui ſunt, quorum ante corpus emoritur humanitatis honeſtatiſque ſtudium, priuſque elangueſcit pulchri aemulatio, quam neceſſariarum rerum appetitio: quorum animi facultatem ad agendum deſtinatam ac diuinam corporea et affectibus

7. Διονύσιος. *Reiske.*

8. γε] L. μὲν. Reſpondet ei δὲ vſ. 10. *Reiske.*

9. τοῖς τυράννοις dant Ald. et Baſ. vnde Xylander annotat: Legendum τυραννείοις, arci, in qua tyrannus munita ſtipatus, quaſi in carcerem compactus, viueret.

10. ἐγκαταβιῶσαι lego, non σας. *Xylander.*

11. προϋποθνήσκει Turn. Vulc. et Bong.

12. ὁ

λότερα τῶν παθητικῶν καὶ σωματικῶν ἐχέσης. ὅπερ ἐδὲ λέγειν καλὸν, ἐδ' ἀποδέχεσθαι τῶν λεγόντων, ὡς κερδαίνοντες μόνον ἐ κοπιῶμεν [12]. ἀλλὰ καὶ τὸ τῦ Θεκυδίδε παράγειν ἐπὶ τὸ βέλτιον, μὴ τὸ φιλότιμον ἀγήρω [13] μόνον ἡγεμένες, ἀλλὰ μᾶλλον τὸ κοινωνικὸν καὶ πολιτικόν· ὃ καὶ μύρμηξιν ἄχρι τέλες παραμένει καὶ μελίτταις. ἐδεὶς γὰρ οἶδεν ὑπὸ γήρως κηφῆνα γενομένην μέλιτταν [14], ὥσπερ ἔνιοι τὲς πολιτικὲς ἀξιἕσιν, ὅταν παρακμάσωσιν, οἴκοι σιτεμένες καθῆσθαι καὶ ἀποκεῖσθαι, καθάπερ ἰῷ σίδηρον, ὑπ' ἀργίας τὴν πρακτικὴν ἀρετὴν σβεννυμένην περιορῶντας. ὁ [15] γὰρ Κάτων ἔλεγεν, ὅτι πολλὰς ἰδίας ἔχοντι τῷ γήρᾳ κῆρας ἐ δεῖ τὴν ἀπὸ τῆς κακίας ἑκόντας ἐπάγειν αἰσχύνην. πολλῶν δὲ κακιῶν ἐδεμιᾶς ἧττον ἀπραξία καὶ δειλία καὶ μαλακία καταισχύνεσιν ἄνδρα πρεσβύτην, ἐκ πο-

ctibus obnoxia habent imbecilliorem. Neque vero nobis audiendi ſunt, qui omnibus aliis rebus, ſolo lucro faciundo nos non defatigari aiunt. Sed et Thucydidis ſententia in meliorem partem accipienda eſt: itaque ſtatuendum, non modo honoris ſtudium non conſeneſcere, ſed multo minus communitatis atque reipublicae: quod apes etiam et formicae conſeruant vſque ad finem. Nemo enim vnquam vidit, apem ſenectute in fucum degeneraſſe: quod a ciuilibus quidam viris exigunt, vt, vigore aetatis praeterlapſo, domi deſideant, cibumque conquirant et reponant, otioque patiantur virtutem agendi, tanquam rubigine ferrum, abſumi. Cato quidem dicebat, ſenectuti, quae ex ſeſe multa haberet incommoda, non debere turpitudinem vitiis ſuperaddi. Atqui cum multa ſint vitia, nullo minus eſt otium, ignauia, et mollities, quae viro ſeni dedecus

12. ἐ κοπιῶντες iidem tres codices.

13. ἀγήρων, pro ἀγήρχον. Et ſic quoque Stobaeus, qui locum hunc p. 303. ſed magna cum libertate, recitat. Vidi tamen, quae Waſſe ad Thucydidae p. 126. 21. pro vulgata lectione attulit. *Reiske.*

14. Non re, ſed verbis, diſcrepat lectio Stobaei: ἐδεὶς δὲ πώποτε κηφῆνα εἶδεν ἐκ μελίττης γενόμενον. *Reiske.*

15. Pro ὁ dant εὖ Turn. et Bong. οἷον Vulc.

λιτικῶν ἀρχείων καταδυόμενον εἰς οἰκεῖαν γυναικῶν, ἢ κατ' ἀγρὸν ἐφορῶντα καλαμητρίας καὶ θεριςάς. Ὁ δ' Οἰδίπους ποῦ καὶ τὰ κλεῖν' αἰνίγματα; τὸ μὲν γὰρ ἐν γήρᾳ πολιτείας ἄρχεσθαι, καὶ μὴ πρότερον, (ὥσπερ Ἐπιμενίδην λέγουσι, κατακοιμηθέντα νεανίαν, ἐξέγρεσθαι γέροντα μετὰ πεντήκοντα ἔτη, οὔτ' ἂν οὕτω μακρὰν καὶ συμβεβηκυῖαν [16] ἡσυχίαν ἀποθέμενον, ἐμβαλεῖν ἑαυτὸν εἰς ἀγῶνας καὶ ἀσχολίας, ἀήθη καὶ ἀγύμναςον ὄντα, καὶ μήτε πράγμασιν ἐνωμιληκότα πολιτικοῖς, μήτ' ἀνθρώποις) ἴσως ἂν αἰτιωμένῳ τινὶ παράσχοι τὸ τῆς Πυθίας εἰπεῖν· Ὀψέ μ' ἦλθες ἀρχὴν καὶ δημαγωγίαν διζήμενος, καὶ παρ' ὥραν ςρατηγίου κόπτεις θύραν. ὥσπερ τις ἀτεχνότερος ὢν νύκτωρ ἐπίκωμος ἀφιγμένος, ἢ ξένος, οὐ τόπον, οὐδὲ χώραν, ἀλλὰ βίον, ὃ μὴ πεπείρασαι, μεταλλάττων [17]. τὸ γὰρ, πόλις ἄνδρα διδάσκει, κατὰ Σιμωνίδην, ἀληθές ἐςιν ἐπὶ τῶν ἔτι [18] χρόνον ἐχόντων μεταδιδαχθῆναι καὶ με-

decus adferunt, e curia ſe in muliebrem domus curationem includenti, aut in agro meſſores et lectrices ſtipularum inſpicienti:

Aſt Oedipus vbi, nobiliaque aenigmata?

Etenim qui in ſenectute ad rempublicam ſe conferat, nunquam ante in ea verſatus, (ſicut Epimenidem dicunt, cum adoleſcens obdormiuiſſet, poſt L. annos euigilaſſe iam ſenem) et tam longinquo ſecumque aucto otio relicto, in certamina ſe ac occupationes coniiciat inſuetum atque inexercitatum, et neque in rebus ciuilibus, neque inter homines verſatum, reprehenſurus aliquis Pythiae illud obiicere poſſit: Sero ad me veniſti, magiſtratum et populi gubernationem quaerens: intempeſtiue pulſas praetorii ianuam, (velut inſcitior aliquis noctu per comeſſationem accedens, aut hoſpes) non locum, aut regionem, mutare, ſed vitam, cuius es imperitus, inire cupiens. Quod enim Simonides dixit, Ciuitas virum docet, verum eſt de his, quibus adhuc tempus eſt dediſcendi ſua, et

16. F. εἶτ' ἂν οὕτω τύχῃ, μακρὰν καὶ συμβεβιωκυῖαν ἡσυχίαν. *Reiske.*

17. μεταλλάττειν Ald. et Baſ.

18. τῶν ἔτι abſunt a Turn. et Vulc.

19. μα-

ταμαθεῖν μάθημα [19], διὰ πολλῶν ἀγώνων καὶ πραγμάτων μόλις ἐκπονέμενον· ἄν περ ἐν καιρῷ φύσεως ἐπιλάβηται, καὶ πόνον ἐνεγκεῖν καὶ δυσημερίαν εὐκόλως δυναμένης. ταῦτα δόξει τις μὴ κακῶς λέγεσθαι πρὸς τὸν ἀρχόμενον ἐν γήρᾳ πολιτείας. καίτοι τὐναντίον ὁρῶμεν ὑπὸ τῶν νῦν ἐχόντων τὰ μειράκια καὶ τὰς νέους ἀποτρεπομένυς τῦ τὰ κοινὰ πράττειν· καὶ μαρτυρῦσιν οἱ νόμοι διὰ τῦ κήρυκος ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, ὐκ Ἀλκιβιάδας, ὐδὲ Πυθέας [20], ἀνιςάντες ἐπὶ τὸ βῆμα πρώτους, ἀλλὰ τὰς ὑπὲρ πεντήκοντα ἔτη γεγονότας, λέγειν καὶ συμβυλεύειν παρακαλῦντες. ὐ γὰρ τοσῦτον [21] ἀήθεια τόλμης καὶ τριβῆς ἔνδεια καὶ προτρόπαιον ἑκάςῳ ςρατιωτῶν. ὁ δὲ Κάτων, μετ' ὀγδοήκοντα ἔτη δίκην ἀπολογύμενος, ἔφη, χαλεπὸν εἶναι, βεβιωκότα μετ' ἄλλων, ἐν ἄλλοις ἀπολογεῖσθαι. Καίσαρος δὲ, τῦ καταλύσαντος Ἀντώνιον, ἔτι μικρῷ [22] βασιλικώτερα καὶ

et addiſcendi ſcientiam, quae multis certaminibus atque rebus aegre elaborantur, vbi tempeſtiue ingenium apprehendit, quod labores difficultatesque facile ferre poſſit. Haec videntur non male in eum dici, qui in ſenectute incipiat rempublicam gerere. Atqui contra videmus, a prudentibus adoleſcentes et iuuenes a tractandis publicis negotiis arceri: teſtanturque hoc leges, vbi praeco in concione non Alcibiadas, aut Pytheas, ad ſuggeſtum progredi iubet, ſed qui annum aetatis quinquageſimum exceſſerint, ad dicendum et conſulendum exhortatur. Non enim inſolentia audaciae et imperitia et impulſio vnicuique militum * * At Cato octogenario maior cum diceret cauſam; Difficile, inquit, eſt, eum, qui cum aliis vixiſſet, aliorum ſubire iudicia. Caeſaris vero Auguſti actiones ſub finem vitae, nihilo reliquis minus impera-

19. μαθήματα Turn. et Bong.

20. Vid. de Pythea p. 804. 14. [ed. Francf.] *Reiske.*

21. ὐ γὰρ τοσῦτον] Locus mutilatus. Quod vbi ſenſi, aſteriſcum margini addidi. *Xylander.* F. ſic integrandus eſt locus: ὐ γὰρ τοσῦτον ἀήθεια τόλμης ἐμπόδιον, καὶ τριβῆς ἔνδεια ἀποτροπὴ ἑκάςῳ τῶν ςρατιωτῶν, [ſed quare non ſimpliciter τοῖς ςρατιώταις?] ὅσον ἀνδρὶ πολιτικῷ. *Reiske.*

22. ἐχὶ μακρῷ βασιλικώτερα. *Reiske.*

δημωφελέστερα γενέσθαι πολιτεύματα πρὸς τῇ τελευτῇ πάντες ὁμολογοῦσιν. αὐτὸς δὲ τοὺς νέους ἔθεσι καὶ νόμοις αὐστηρῶς σωφρονίζων, ὡς ἐθορυβήθησαν· Ἀκούσατε, (εἶπε) νέοι, γέροντος, οὗ νέου γέροντες ἤκουον. ἡ δὲ Περικλέους πολιτεία τὸ μέγιστον ἐν γήρᾳ κράτος ἔσχεν, ὅτε καὶ τὸν πόλεμον ἄρασθαι τοὺς Ἀθηναίους ἔπεισε. καὶ προθυμουμένων οὐ κατὰ καιρὸν μάχεσθαι πρὸς ἑξακισμυρίους ὁπλίτας, ἐνέστη καὶ διεκώλυσε, μονονοὺ τὰ ὅπλα τοῦ δήμου καὶ τὰς κλεῖς τῶν πυλῶν ἀποσφραγισάμενος. ἀλλὰ μὴν ἅ γε Ξενοφῶν περὶ Ἀγησιλάου γέγραφεν, αὐτοῖς ὀνόμασιν ἄξιόν ἐστι παραθέσθαι. Ποίας γὰρ (φησὶ) νεότητος οὐ κρεῖττον τὸ ἐκείνου γῆρας ἐφάνη; τίς μὲν γὰρ τοῖς ἐχθροῖς ἀκμάζων οὕτως φοβερὸς ἦν, ὡς Ἀγησίλαος τὸ μήκιστον τοῦ ἀγῶνος [23] ἔχων; τίνος δ' ἐκποδὼν γενομένου μᾶλλον ἥσθησαν οἱ πολέμιοι, ἢ Ἀγησιλάου, καίπερ γηραιοῦ τελευτήσαντος; τίς δὲ συμμάχοις θάρσος παρέσχεν, ἢ Ἀγησίλαος, καίπερ ἤδη πρὸς τὸ τέρμα τοῦ βίου ὤν [24];

imperatore dignas, aut in publicum vtiles fuiſſe in confeſſo eſt. Et ipſe cum iuuenes moribus legibuſque auſteris corrigeret, iique tumultuarentur: Audite, aiebat, iuuenes, ſenem, quem ſenes iuuenem audiuerunt. Periclis quoque adminiſtratio reipublicae plurimum in ſenectute virium habuit, cum et bellum vt ſuſciperent perſuaſit Athenienſibus: et cum alieno tempore confligere cum LX millibus armaturae grauis militum vellent, obſtitit ac prohibuit, tantum non arma populi et claues portarum ſigillo ſuo muniens. Quae autem Xenophon de Ageſilao ſcripſit, par eſt ipſius verbis referri. Qua, inquit, iuuentute non fuit praeſtantior eius ſenectus? Quis enim aetate vigens tanto terrori hoſtibus fuit, quanto Ageſilaus prope finem vitae? Quo ſublato, magis gauiſi ſunt hoſtes, quam Ageſilao, quanquam grauis annis deceſſit? Quis ſociis animos addidit, niſi Ageſilaus, quanquam ei iam mors immi-

23. τοῦ αἰῶνος, vt apud Xenophontem legitur in fine Ageſilai. *Reiske.* Et profecto τοῦ αἰῶνος dant Ald. et Baſ.

24. πρὸς τῷ τέρματι ὢν τοῦ βίου. Ita maluit Plutarchus dictione planiore exprimere, quod Xenopho elegantius, ſed paullo obſcurius, dixerat πρὸς τῷ σκάμματι ὢν τοῦ βίου. vt leg. eſſe in animadu. ad Xenophontem demonſtratum e palaeſtra Graeca dedi. *R.*

25. Vid.

τίνα δὲ νέον οἱ φίλοι πλέον ἐπόθησαν, ἢ Ἀγησίλαον γηραιὸν ἀποθανόντα; εἶτ' ἐκείνους μὲν τηλικαῦτα πράττειν ὁ χρόνος οὐκ ἐκώλυεν, ἡμεῖς δὲ οἱ νῦν τρυφῶντες ἐν πολιτείαις, μὴ τυραννίδα, μὴ πόλεμόν τινα, μὴ πολιορκίαν ἐχούσαις, ἀπολέμους δὲ ἁμίλλας, καὶ φιλοτιμίας νόμῳ τὰ πολλὰ καὶ λόγῳ μετὰ δίκης περαινομένας, ἀποδειλιῶμεν, οὐ μόνον στρατηγῶν τῶν τότε καὶ δημαγωγῶν, ἀλλὰ καὶ ποιητῶν καὶ σοφιστῶν καὶ ὑποκριτῶν ὁμολογοῦντες εἶναι κακίους· εἴ γε Σιμωνίδης μὲν ἐν γήρᾳ χοροῖς ἐνίκα, καὶ τοὐπίγραμμα δηλοῖ τοῖς τελευταίοις ἔπεσιν·

Ἀμφὶ διδασκαλίῃ [25] Σιμωνίδῃ ἕσπετο κῦδος
Ὀγδωκονταέτῃ, παιδὶ Λεωπρέπεος.

Σοφοκλῆς δὲ λέγεται μὲν ὑπὸ υἱῶν [26] παρανοίας δίκην

immineret? Quem iuuenem amici maiore sunt prosecuti desiderio, quam Agesilaum senem mortuum? Ergo illos a tantis rebus gerendis aetas non abstinuit: nos in republica luxuriantes, nullam tyrannidem, nullum bellum, nullam obsidionem sustinentes, certamina duntaxat et contentiones, quae legibus plerumque, orationibus ac iudicio finiantur, ob ignauiam actiones subterfugimus? scilicet non praetoribus modo et oratoribus priscis, sed et poëtis, et sophistis, et histrionibus fatentes nos esse deteriores. Siquidem senex Simonides choris victoriam reportauit: idque inscriptio testatur his extremis versibus:

Octoginta annos, Simonida, iam tibi nato
Gloria doctrina est parta Leoprepidae.

Sophocles fertur, cum vt desipiens esset a filiis in iudicium voca-

25. Vid. Fulu. Vrsin. ad fragm. poët. lyric. p. 157, 164, et 329. *Reiske.* Ex Turn. Vulc. et Bong. affertur διδασκαλίῃ δὲ, vel καὶ.

26. ὑπὸ πολλῶν] immo ὑπὸ παίδων. Certe et Cicero in *Catone* tradit, a filiis Sophoclem accusatum, quod desipiens rem familiarem negligeret. Et Lucianus περὶ μακροβίων filium Iophontem accusatorem nominat: et cur eum πολλοὶ accusassent. Facile etiam parodi Sophocleae verba ex ipsa tragoedia correxeris. *Xylander.* Ex Ald. et Bas. pro υἱῶν citatur πάντων.

φεύγων, ἀναγνῶναι τὴν ἐν Οἰδίποδι τῷ ἐπὶ Κολωνῷ [27] πάροδον, ἥ ἐστιν ἀρχή· Εὐίππου ξένε τᾶσδε χώρας ἵκου τὰ κράτιστα γᾶς ἔπαυλα [28], τὸν ἀργῆτα Κολωνὸν, ἔνθα λίγεια μινύρεται θαμίζουσα μάλιστ᾽ ἀηδὼν χλωραῖς ὑπὸ βάσσαις. θαυμαστοῦ δὲ τοῦ μέλους φανέντος, ὥσπερ ἐκ θεάτρου τοῦ δικαστηρίου προπεμφθῆναι μετὰ κρότου καὶ βοῆς τῶν παρόντων. τουτὶ δὲ ὁμολογουμένως Σοφοκλέους ἐστὶ τὸ ἐπιγραμμάτιον [29]· Ὠιδὴν Ἡροδότῳ τεῦξε Σοφοκλῆς ἐτέων ὢν πέντ᾽ ἐπὶ [30] πεντήκοντα. Φιλήμονα δὲ, τὸν κωμικὸν, καὶ Ἄλεξιν ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἀγωνιζομένους καὶ στεφανουμένους ὁ θάνατος κατέλαβε. Πῶλον [31] δὲ, τὸν τραγῳδὸν, Ἐρατοσθένης καὶ Φιλόχορος ἱστοροῦσιν ἑβδομήκοντα ἔτη γεγενημένον, ὀκτὼ τραγῳδίας ἐν τέτταρσιν ἡμέραις διαγωνίσασθαι μικρὸν ἔμπροσθεν τῆς

vocatus, recitasse de Oedipo Coloneo chori in scenam progredientis carmen, quod incipit:

Equorum feracis huius hospes regionis
Venisti ad optimum agrum
Albicantem Colonum,
Vbi frequens philomela suaue cantillat virentibus in vallibus.

Quod cum perplacuisset, e foro, tanquam e theatro, cum plausu et clamore eorum, qui aderant, deductus est. Hanc quidem constat Sophoclis esse inscriptionem:

Carmen hoc Herodoto composuit Sophocles, annos natus LV.

Philemonem quoque comicum et Alexidem in scena certantes mors occupauit. Paulum tragoedum Eratosthenes et Philochorus scripserunt annos LXX natum, octo tragoedias quatriduo decertasse paucis ante obitum diebus. Nonne autem turpe

27. Est in Oedipo Coloneo vs. 700. *Reiske.*

28. ἐπ᾽ αὐλᾷ Ald. et Bas.

29. τὸ γραμμάτιον Ald. et Bas.

30. Iidem libri pro πέντ᾽ ἐπὶ dant πέντε καί.

31. Iidem pro Πῶλον dant Παῦλον, vnde Xylander haec annotat: Hic quis fuerit, nescio: certe nomen merito suspectum mihi esse quiuis crediderit. Interpres *Polum* posuit, nescio quid secutus. Non equidem memini, me nomen eius inter tragicos alibi audire, aut legere, nisi quod pro histrione sumitur in Politicis praeceptis, et de gloria Atheniensium, quod huc non facere videtur.

32. πά-

τελευτῆς. ἆρ᾽ ὖν ὐκ αἰσχρόν ἐςι, τῶν ἀπὸ σκηνῆς γερόντων τὺς ἀπὸ τῦ βήματος ἀγεννεςέρυς ὁρᾶσθαι, καὶ τῶν ἱερῶν ὡς ἀληθῶς ἐξιςαμένυς ἀγώνων, ἀποτίθεσθαι τὸ πολιτικὸν πρόσωπον, ὐκ οἶδα ὁποῖον ἀντιμεταλαμβάνοντας. καὶ γὰρ τὸ τῆς γεωργίας ἐκ βασιλικῦ, ταπεινόν. ὅπυ γὰρ ὁ Δημοσθένης φησὶν ἀνάξια πάσχειν τὴν πάραλον [32], ἱερὰν ὖσαν τριήρη, ξύλα καὶ χάρακας καὶ βοσκήματα τῷ Μειδίᾳ παρακομίζυσαν, ἢ πυ πολιτικὸς ἀνὴρ, ἀγωνοθεσίας καὶ βοιωταρχίας καὶ τὰς ἐν Ἀμφικτύοσι προεδρίας ἀπολιπὼν, εἶτα ὁρώμενος ἐν ἀλφίτων καὶ ςεμφύλων διαμετρήσει, καὶ πόκοις προβάτων, ὐ παντάπασι δόξει τῦτο δὴ τὸ καλύμενον ἵππυ γῆρας ἐπάγεσθαι, μηδενὸς ἀναγκάζοντος; ἐργασίας γε μὴν βαναύσυ καὶ ἀγοραίας [33] ἅπτεσθαι μετὰ πολιτείας, ὅμοιόν ἐςι τῷ γυναικὸς ἐλευθέρας καὶ σώφρονος ἔνδυμα περισπάσαντα καὶ περίζωμα δόντα, συνέ-

turpe eſt, ſenibus ſcenicis concionales ſenes videri turpiores, et deſertores ſacrorum reuera certaminum, depoſita ciuili perſona, neſcio quam eius loco induere. Nam de rege agricolam fieri, nimis eſt humile. Quando enim Demoſthenes ait, iniuriam Parhalo naui fieri, (quae ſacra erat triremis) quod ligna, vallos et pecudes cogeretur Midiae vehere; nonne vir ciuilis poſt praemiorum in certaminibus tribuendorum, et Boeotarchiae, ac inter Amphictyones primi in conſeſſu loci obitam functionem, ſi, his relictis, videatur occupatus farinarum, aut fracium, dimenſione, vel lanae ouillae negotiatione, videbitur plane id, quod prouerbio iactatur, equi ſenium ſibi nulla coactus neceſſitate inducere? Equidem illiberale opificium et forum ſectari ab adminiſtratione reipublicae, non eſt aliud, quam ſi matronae liberali et pudicae, veſtibus ſuis detractis, cincturam illiberalem circumdes, eamque

32. πάραλον] Recte obſervauit Cl. Taylor ad Demoſth. Midianam p. 302. Plutarchum hic loci memoriae lapſu duos Demoſthenis locos confudiſſe, illum, quo orator ait Midiam tigna et vallos et pecora in naue illa, cuius praefectus erat, a Parhalo diuerſa, conuectaſſe, p. 116. Edit. Taylori, et illum, qui p. 120 eſt, quo ait, M i d i a m Parhali quaeſtorem fuiſſe. *Reiske.*

33. ἀγορᾶς Ald. et Baſ. ἀγοραῖς Turn. et Bong.

34. τὰς

χεῖν ἐπὶ καπηλεῖον. καὶ γὰρ τῆς πολιτικῆς ἀρετῆς οὕτως ἀπόλλυται τὸ ἀξίωμα καὶ τὸ μέγεθος πρός τινας οἰκονομίας καὶ χρηματισμοὺς ἀγομένης. ἂν δὲ (ὅπερ λοιπόν ἐστι) ῥαστώνας καὶ ἀπολαύσεις τὰς ἡδυπαθείας καὶ τὰς τρυφὰς [34] ὀνομάζοντες, ἐν ταύταις μαραινόμενον ἡσυχῇ παρακαλῶσι γηράσκειν τὸν πολιτικὸν, οὐκ οἶδα, ποτέρα δυεῖν εἰκόνων αἰσχρῶν πρέπειν δόξει μᾶλλον ὁ βίος αὐτοῦ· πότερον ἀφροδίσια ναύταις [35] ἄγουσι, πάντα τὸν λοιπὸν ἤδη χρόνον οὐκ ἐν λιμένι τὴν ναῦν ἔχουσιν, ἀλλ' ἔτι πλέουσαν ἀπολείπουσιν· ἢ καθάπερ ἔνιοι τὸν Ἡρακλέα παίζοντες οὐκ εὖ γράφουσιν, ἐν Ὀμφάλης κροκωτοφόρον ἐνδιδόντα [36] Λυδαῖς θεραπαινίσι ῥιπίζειν [37] καὶ παραπλέκειν ἑαυτόν. οὕτως τὸν πολιτικὸν ἐκδύσαντες τὴν λεοντῆν καὶ κατακλίναντες, εὐωχήσομεν ἀεὶ καταψαλλόμενον καὶ καταυλούμενον· οὐδὲ [38] τῇ τοῦ Πομ-

que in caupona colloces. Eodem quippe modo ciuilis virtutis maiestas atque dignitas pessundatur, vbi ad rei familiaris procurationem et quaestum faciendum pertrahitur. Quod si (id quod restat) oblectationes et saginationes istas, nomine quietis atque fruitionis commodorum velantes, in his paulatim tabescentem consenescere iubent ciuilem virum: nescio, de duabus turpibus imaginibus vtri similior sit futura eius vita, Voluntne, eum Veneris sacra per omnem vitam colere, et nauim nondum portui subeuntem, sed adhuc in alto vehentem deserere? Aut quemadmodum nonnulli ioci causa Herculem inepte pingunt apud Omphalen in veste crocota sedentem, seque verberandum et comendum ancillis praebentem: ita ciuilem virum, posito leonis exuuio, ad mensam reclinabimus, vt semper epuletur, ac tibias barbitaque audiat? Nec pudorem nobis vox ista Pompeii Magni incutiet? qui

34. τὰς τροφὰς Ald. et Bas.

35. Iidem libri dant ἀφροδισίαν αὐτῆς, vnde Xylander haec annotat: Locus lacer. Et vox αὐτῆς non quadrat. Quid si ἀφροδίσια ναύταις scriptum fuit, vt nautis conferat, naui non in portu constituta, sed in alto deserta, Veneri festos agentibus dies? Sed nihil tale de nautis comperi. Videant docti. *Xylander.*

36. ἐνδύοντα Turn. et Bong. ἐκδύοντα Vulc.

37. Dubitari non puto, an pro ῥιπίζειν non sit ῥαπίζειν legendum. *Xylander.*

38. οὐδὲν τῇ. *Reiske.*

39. ἣν

πηΐου Μάγνου φωνῇ διατραπέντες, τῇ πρὸς Λεύκολλον, ἣν εἶπεν [39], αὐτὸν μὲν εἰς λουτρὰ καὶ δεῖπνα καὶ συνουσίας μεθημερινὰς, καὶ πολλὴν ἄλλην [40] ἡδυπάθειαν, καὶ κατασκευὰς οἰκοδομημάτων νεοπρεπεῖς μετὰ τὰς στρατείας καὶ πολιτείας ἀφεικότα, τῷ δὲ Πομπηΐῳ φιλαρχίαν ἐγκαλοῦντα καὶ φιλοτιμίαν παρ' ἡλικίαν. ἔφη γὰρ ὁ Πομπήϊος, ἀωρότερον εἶναι γέροντι τὸ τρυφᾷν, ἢ τὸ ἄρχειν. ἐπεὶ δὲ νοσοῦντι συνέταξε κίχλην ὁ ἰατρὸς, (ἦν δὲ δυσπόριστον καὶ παρ' ὥραν) ἔφη δέ τις, εἶναι παρὰ Λευκόλλῳ πολλὰς τρεφομένας, οὐκ ἔπεμψεν, οὐδ' ἔλαβεν, εἰπών· Οὐκοῦν, εἰ μὴ Λεύκολλος ἐτρύφα, Πομπήϊος οὐκ ἂν ἔζησε; καὶ γὰρ εἰ ζητεῖ πάντως ἡ φύσις τὸ ἡδὺ καὶ τὸ χαίρειν, τὸ μὲν σῶμα τῶν γερόντων ἀπείρηκε πρὸς πάσας, πλὴν ὀλίγων τῶν ἀναγκαίων, τὰς ἡδονάς. καὶ οὐχ ἡ Ἀφροδίτη τοῖς γέρουσιν ἄχθεται μόνον, ὡς Εὐριπίδης φησὶν, ἀλλὰ καὶ τὰς περὶ πόσιν καὶ βρῶσιν ἐπιθυμίας ἀπημβλυμένας τὰ πολλὰ

qui a Lucullo ob intempestiuam tanto natu ambitionem honorum ac magistratus gerendi reprehensus, post rem domi militiaeque gestam balneis, coenis, ac quotidianis conuiuiis, otio dissoluto, ac splendidissimis aedificiis dedito, respondit: Magis esse intempestiuum, luxuriare senem, quam rempublicam gubernare. Idem Pompeius, cum aegrotanti sibi medicus turdi esum mandasset, et tunc is per anni tempus haberi vix posset, ac quidam multos turdos apud Lucullum ali significaret, non misit petitum: Quid, inquiens? nisi Lucullus luxuriaret, non viueret Pompeius? Nam vt maxime natura voluptatem et delectationem desideret: tamen senum corpora fere ad omnes voluptates, paucis, iisque necessariis, exceptis, facta iam sunt inepta. Non modo enim

Aetate prouectos auersatur Venus,

vt ait Euripides: sed etiam ciborum ac potus suauitas iis hebes

39. ἣν εἶπεν] Desunt hic quaedam. Pendent enim haec verba, et deinceps [vers. 5.] leg. τὸν δὲ Π. φ. ἐγκαλοῦντα. *Reiske.*

40. ἄλυν pro ἄλλην lego. Et alibi docui, ἄλυν etiam foeminini esse, quod vocant, generis. *Xylander.* Turn. Vulc. et Bong. ita dant: ἄλλην, ἡδύν. ἄλαι ἡδυπάθειαν.

41. Vid.

καὶ νωδὰς κατέχοντες, μόλις οἷον ἐπιθίγουσι καὶ χαράττουσιν. ἐν δὲ τῇ ψυχῇ παρασκευαστέον ἡδονὰς οὐκ ἀγενεῖς, οὐδ' ἀνελευθέρους· ὡς Σιμωνίδης ἔλεγε πρὸς τοὺς ἐγκαλοῦντας αὐτῷ φιλαργυρίαν, ὅτι τῶν ἄλλων ἀπεστερημένος διὰ τὸ γῆρας ἡδονῶν, ὑπὸ μιᾶς ἔτι γηροβοσκεῖται τῆς ἀπὸ τοῦ κερδαίνειν. ἀλλ' ἡ πολιτεία καλλίστας μὲν ἡδονὰς ἔχει καὶ μεγίστας, αἷς καὶ τοὺς θεοὺς εἰκός ἐστιν ἢ μόναις, ἢ μάλιστα, χαίρειν. αὗται δέ εἰσιν, ἃς τὸ εὖ ποιεῖν καὶ καλόν τι πράττειν ἀναδίδωσιν. εἰ γὰρ Νικίας [41], ὁ ζωγράφος, οὕτως ἔχαιρε τοῖς τῆς τέχνης ἔργοις, ὥστε τοὺς οἰκέτας ἐρωτᾷν πολλάκις, εἰ λέλουται καὶ ἠρίστηκεν· Ἀρχιμήδην δὲ τῇ σανίδι προσκείμενον ἀποσπῶντες βίᾳ καὶ ἀποδύοντες ἤλειφον οἱ θεράποντες, ὁ δ' ἐπὶ τοῦ σώματος ἀληλιμμένου διέγραφε τὰ σχήματα· Κανὸς δὲ, ὁ αὐλητὴς, (ὃν καὶ σὺ γινώσκεις) ἔλεγεν, ἀγνοεῖν τοὺς ἀνθρώπους, ὅσῳ μᾶλλον αὑτὸν αὐλῶν, ἢ ἑτέρους, εὐφραίνει· (λαμβάνειν γὰρ ἂν μισθὸν, οὐ διδόναι, τοὺς ἀκούειν ἐθέλοντας) ἆρ' οὐκ ἐπινοοῦμεν, ἡλίκας ἡδονὰς αἱ ἀρεταὶ τοῖς χρωμένοις ἀπὸ τῶν καλῶν πρά-

bes et quasi edentula est, exiguumque sui gustum exhibet. In animo itaque parare sibi voluptates debent, non indignas eas ipsis, aut illiberales, vt Simonides, qui eum ob auaritiam culpantibus respondit, se per senectutem reliquis spoliatum voluptatibus, vnica lucrandi oblectatione grauem recreare aetatem. Sed reipublicae administratio pulcherrimas habet maximasque voluptates, quibus aut solis, aut praecipuis, frui deos probabile est. Eae autem sunt, quae a bonis actionibus honestisque factis proficiscuntur. Si enim Nicias pictor ita artis suae operibus gauisus est, vt saepenumero e seruis quaesiuerit: Lauine, pransusne sum? et Archimedem vi a tabula, cui inhaerebat, auellentes atque vestibus exuentes vnxerunt famuli, ille autem in vncto corpore figuras geometricas pinxit: Canus quoque tibicen, quem tu etiam nosti, dicebat, nescire, quanto se ipsum magis, quam alios, delectaret canens, alioquin audire volentes mercedem non daturos ipsi, sed exacturos: non intelligimus, quantas virtus honestis et ad societatem

41. Vid. infra p. 1093, 39. Aeliani V. H. 3, 31. *Reiske.* [ed. Francf.] et interpp. ad

42. κνή-

ξεων καὶ τῶν κοινωνικῶν ἔργων καὶ φιλανθρώπων παρασκευάζουσιν; οὐ κνῶσαι, οὐδὲ θρύπτουσαι, ὥσπερ αἱ εἰς σάρκα λεῖαι καὶ προσηνεῖς γινόμεναι κινήσεις [42], ἀλλ' αὗται μὲν οἰστρῶδες καὶ ἀβέβαιον καὶ μεμιγμένον σφυγμῷ τὸ γαργαλίζον ἔχουσιν· αἱ δ' ἐπὶ τοῖς καλοῖς ἔργοις, οἵων [43] δημιουργὸς ὁ πολιτευόμενος ὀρθῶς ἐστιν, οὐ ταῖς Εὐριπίδου [44] χρυσαῖς πτέρυξιν, ἀλλὰ τοῖς Πλατωνικοῖς ἐκείνοις καὶ οὐρανίοις πτεροῖς, ὅμοια τὴν ψυχὴν μέγεθος καὶ φρόνημα μετὰ γήθους λαμβάνουσαν ἀναφέρουσιν. ὑπομίμνησκε δὲ σεαυτὸν, ὧν πολλάκις ἀκήκοας. ὁ μὲν γὰρ Ἐπαμινώνδας ἐρωτηθεὶς, τί ἥδιστον αὐτῷ γέγονεν, ἀπεκρίνατο, τὸ, τοῦ πατρὸς ἔτι ζῶντος καὶ τῆς μητρὸς, νικῆσαι τὴν ἐν Λεύκτροις μάχην. ὁ δὲ Σύλλας, ὅτε τῶν ἐμφυλίων πολέμων τὴν Ἰταλίαν καθήρας προσέμιξε τῇ Ῥώμῃ πρῶτον, οὐδὲ μικρὸν ἐν τῇ νυκτὶ κατέδαρθεν, ὑπὸ γήθους καὶ χαρᾶς μεγάλης, ὥσπερ πνεύματος, ἀναφερόμενος τὴν ψυχήν· καὶ ταῦτα περὶ αὑτοῦ γέγραφεν [45] ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν. ἀκου-

tatem humanitatemque facientibus actionibus voluptates ea vtentibus conciliet? non titillantes illas, aut emollientes, ficut in carne faciunt lenes ac fuaues motiones, quae pruritum habent furiofum et inftabilem ac magna cum exagitatione coniunctum: fed praeclara facta, quorum quafi opifex eft, qui recte rempublicam tractat, non aureis Euripidis, fed Platonicis ac diuinis alis, animum elatione et gaudio praeditum euehunt. In memoriam tibi redige, quae faepe audiuifti. Epaminondas interrogatus, quid ipfi iucundiffimum accidiffet, refpondit: Quod, patre ac matre viuentibus, Leuctricam victoriam reportaffet. Sylla, cum, liberata ciuilibus bellis Italia, Romam peruenit, prima nocte ne tantillum quidem dormiuit, prae laetitia ingentique gaudio, tanquam vento animum incitante. Atque hoc ipfe de fe in commentariis fcripfit. Efto enim,

42. κνήσεις. *Reiske.*

43. οἷον dant Ald. et Baf. vnde Xylander ita annotat: Pro οἷον legendum ὧν haud dubie, aut faltem ὧν οἷον. Haec *Xylander.* Caeterum fane ὧν dant Turn. Vulc. et Bong.

44. Locum hunc illuftrat e Clemente Alexandr. Theodorus Canterus Var. Lect. I, 25. *Reiske.*

45. ἔγραφεν Ald. et Baf.

46. προσ-

σμα μὲν γὰρ ἔςω μηδὲν ἥδιον ἐπαίνȣ, κατὰ τὸν Ξενοφῶντα. Θέαμα δὲ καὶ μνημόνευμα καὶ διανόημα τῶν ὄντων ȣ̓δέν ἐςιν, ὃ τοσαύτην φέρει χάριν, ὅσην πράξεων ἰδίων ἐν ἀρχαῖς καὶ πολιτείαις, ὥσπερ ἐν τόποις λαμπροῖς καὶ δημοσίοις, ἀναθεώρησις. ȣ̓ μὴν ἀλλὰ καὶ χάρις εὐμενὴς ἡ συνομαρτȣ̃σα τοῖς ἔργοις, καὶ συναμιλλώμενος ἔπαινος, εὐνοίας δικαίας ἡγεμὼν, οἷόν τι φῶς καὶ γάνωμα τῷ χαίροντι τῆς ἀρετῆς προτίθησι [46], καὶ δεῖ μὴ περιορᾶν, ὥσπερ ἀθλητικὸν ςέφανον, ἐν γήρᾳ ξηρὰν γενομένην τὴν δόξαν, ἀλλὰ καινὸν ἀεί τι καὶ πρόσφατον ἐπιφέροντα, τὴν τῶν παλαιῶν χάριν ἐγείρειν, καὶ ποιεῖν ἀμείνω καὶ μόνιμον. ὥσπερ γὰρ [47] οἱ τεχνῖται, οἷς ἐπέκειτο φροντίζειν σῶον εἶναι [48] τὸ Δηλιακὸν πλοῖον, ἀντὶ τῶν πονȣ́ντων ξύλων ἐμβάλλοντες ἄλλα καὶ συμπηγνύντες, ἀΐδιον ἐκ τῶν τότε χρόνων [49] καὶ ἄφθαρτον ἐδόκȣν διαφυλάττειν· ȣ̔́τως ἐςὶ καὶ δόξης καὶ φλογὸς ȣ̓ χαλεπὴ σωτηρία καὶ τήρησις, ἀλλὰ μικρῶν

nim, vt Xenophon ait, nulla ſuauior auditio laude. Spectaculum quidem et recordatio atque conſideratio nullius rei tam eſt grata, quam propriarum actionum in magiſtratu et republica, tanquam illuſtribus et publicis locis, contemplatio. Enimvero gratia benigna, factis teſtimonium perhibens, ac laus cum virtute certans, dux et auctor iuſtae beneuolentiae, tanquam lumen et nitorem aliquem gaudio de virtute concepto adiiciunt. Neque eſt gloria, veluti corona athletica, negligenda, committendumue, vt in ſenectute exareſcat: ſed ſemper noui aliquid ac recens proferendum, quo veterum gratia excitetur, augeatur, ſtabiliatur: quomodo Deliacam nauim, lignis, quae vitium concepiſſent, identidem ſubmotis, aliiſque eorum loco inſertis, crediti ſunt homines ab antiquiſſimo tempore in hanc vſque aetatem pertuliſſe, et quaſi aeternitati aſſeruiſſe. Caeterum vt flamma, ita etiam gloria, non difficulter conſerua-

46. προςίθησι. *Reiske.*

47. Vel γὰρ abundat, vel deeſt aliquid. Prius puto verum. *Xylander.*

48. Haec ſex vocabula, τεχνῖται, οἷς ἐπέκειτο φροντίζειν σῶον εἶναι, abſunt ab Ald. et Baſ.

49. τῶν τότε χρόνων] Theſei puta. Vid. Corſini Faſt. Att. T. 2. p. 320. *Reiske.*

ὑπεκκαυμάτων δεομένη, κατασβεσθὲν δὲ καὶ καταψυχθὲν οὐδέτερον ἄν τις ἀπραγμόνως πάλιν ἐξάψειεν. ὁ δὲ Λάμπις, ὁ ναυκληρικὸς [50], ἐρωτηθεὶς, πῶς ἐκτήσατο τὸν πλοῦτον· Οὐ χαλεπῶς (ἔφη) τὸν μέγαν, τὸν δὲ βραχὺν ἐπιπόνως καὶ βραδέως. οὕτω τῆς πολιτικῆς δόξης καὶ δυνάμεως ἐν ἀρχῇ τυχεῖν οὐ ῥᾴδιόν ἐστι· τὸ δὲ συναυξῆσαι καὶ διαφυλάξαι [51] μεγάλην ἀπὸ τῶν τυχόντων γενομένην, ἕτοιμον. οὔτε γὰρ φίλος ὅταν γένηται, πολλὰς λειτουργίας ἐπιζητεῖ καὶ μεγάλας, ἵνα μένῃ φίλος, μικροῖς δὲ σημείοις τὸ ἐνδελεχὲς ἀεὶ διαφυλάττει τὴν εὔνοιαν· ἥ τε δήμου φιλία καὶ πίστις οὐκ ἀεὶ δεχομένη [52] χορηγοῦντος, οὐδὲ προσδικοῦντος, οὐδ᾽ ἄρχοντος, αὐτῇ τῇ προθυμίᾳ συνέχεται, καὶ τῷ μὴ προα-

ſeruatur, ſed alimentum, ſeu fomitem haud magnum requirit: exſtinctam neutram facile et ſine labore rurſum incendetis atque excitaueris. Lampis nauicularius interrogatus, quo modo diuitias conſecutus eſſet, reſpondit: Magnas non difficulter, paruas cum aerumna et tarde. Sic ab initio gloriam in republica et potentiam ſibi parare, non eſt facile: augēre partam et conſeruare quibuſuis creſcentem actionibus in promtu eſt. Nam neque qui amicus factus eſt, multa, aut magna, deſiderat miniſteria, vt retineatur: ſed aſſiduitas etiam exiguorum ſignorum beneuolentiam conſeruat: et populi amicitia ac fides non ſemper requirit ſumtus publice facientem: * ſed ipſius magiſtratum gerentis alacritate retinetur, dum is rei-

50. ὁ ναύκληρος. Sic infra p. 153. 14. Λάμπωνα τὸν ναύκληρον. Vtroque loco eundem hominem ſignificari mihi perſuadeo. Λάμπης habet Themiſtius p. 397. D. 4. vbi Aegineta et mercator appellatur: quod pro *Lampide* pugnat. Et haec vera eſt lectio. Significatur enim illi Demoſtheni toties in oratione contra Phormionem dictus Lampis, e re nauicularia facienda factus Graecorum ditiſſimus, et ab Aeginetis iure ciuitatis donatus. *Reiske.*

51. φυλάξαι ſimplex dant Ald. et Baſ.

52. Aut δεομένη leg. aut οὐκ ἀεὶ χώραν δεχομένη — et προδικοῦντος, id eſt, ὑπερδικοῦντος, *defenſoris.* Vid. p. 793, 36. [ed. Francſ.] Et ſic quoque tres Codd. *Reiske.* Hi tres codd. nempe ſunt Turn. Vulc. et Bong. ſed Ald. et Baſ. dant vitioſe προσδοκοῦντος.

 53. Poſt

πολείποντι, μηδὲ [53] ἀπαγορεύοντι τῆς ἐπιμελείας καὶ φροντίδος. οὐδὲ γὰρ αἱ στρατεῖαι παρατάξεις ἀεὶ καὶ μάχας καὶ πολιορκίας ἔχουσιν, ἀλλὰ καὶ θυσίας ἔστιν ὅτε, καὶ συνουσίας διὰ μέσου, καὶ σχολὴν ἄφθονον ἐν παιδιαῖς καὶ φλυαρίαις δέχονται. πόθεν γε δὴ τὴν πολιτείαν φοβητέον, ὡς ἀπαραμύθητον καὶ πολύπονον καὶ βαρεῖαν; ὅπου καὶ θέατρα, καὶ πομπαὶ, καὶ νεμήσεις, καὶ χοροὶ, καὶ μοῦσα, καὶ ἀγλαΐα, καὶ θεοῦ τινος ἀεὶ τιμὴ τὰς ὀφρῦς λύουσα παντὸς ἀρχείου καὶ συνεδρίου, πολλαπλάσιον τὸ ἐπιτερπὲς καὶ κεχαρισμένον ἀποδίδωσιν; ὃ τοίνυν μέγιστον κακὸν ἔχουσιν αἱ πολιτεῖαι, τὸν φθόνον, ἥκιστα διερείδεται πρὸς τὸ γῆρας. κύνες γὰρ [54] καὶ βαΰζουσιν ὃν ἂν μὴ γινώσκωσι, καθ' Ἡράκλειτον. καί πως [55] τὸ ἀρχόμενον, ὥσπερ ἐν θύραις τοῦ βήματος, μάχεται καὶ πάροδον οὐ δίδωσι· τὴν δὲ σύντροφον καὶ συνήθη δόξαν οὐκ ἀγρίως, οὐδὲ χαλεπῶς, ἀλλὰ πρᾴως ἀνέχεται. διὸ τὸν φθόνον ἔνιοι τῷ καπνῷ παρεικάζουσι·

reipublicae curam non deserit, neque defatigatur: quando ne bellum quidem semper conflictus, proelia et obsidiones habet: sed sacrificia nonnunquam intercedunt, et induciae, et ioci ac ludi. Vnde autem sit, quod reipublicae administratio pro tristi et tetrica, laboriosa ac difficili debeat haberi? cum et theatra, et pompae, et diribitiones, et chori, et musica, et laetitia, semper honor aliquis alicui deo habitus, frontem exporrigant in archiuis et consessibus, multoque ampliorem molestis delectationem et gratiam adferant. Iam inuidia, quod maximum habet reipublicae administratio malum, minime in senes incumbit. Canes quidem, vt aiebat Heracletus, quem non agnoscunt, latratu excipiunt obscuro: et subditi etiam quodammodo tanquam prae foribus accessuro ad suggestum repugnant, aditumque negant: consuetam autem et familiarem gloriam non aegre ferunt, sed placide tolerant. Ideo inuidiam nonnulli fumo comparauerunt: qui cum initio adeuntibus

53. Post μηδὲ repetunt τῷ Turn. Vulc. et Bong.

54. Delendum καὶ, aut cum πρὸς mutandum, vt sit, κύνες γὰρ βαΰζουσιν, aut κύνες γὰρ προσβαΰζουσιν. *Reiske.*

55. Pro καί πως dant καὶ πρὸς Turn. Vulc. et Bong.

56. Si

πολὺς γὰρ ἐν τοῖς ἀρχομένοις διὰ τὸ [56] φλέγεσθαι προεκπίπτων, ὅταν ἐκλάμψωσιν, ἀφανίζεται· καὶ ταῖς μὲν ἄλλαις ὑπεροχαῖς προσμάχονται καὶ διαμφισβητοῦσιν ἀρετῆς καὶ γένους καὶ φιλοτιμίας, ὡς ἀφαιροῦντες αὐτῶν, ὅσον ἄλλοις ὑφίενται, τὸ δ᾽ ἀπὸ τοῦ χρόνου πρωτεῖον, ὃ καλεῖται κυρίως πρεσβεῖον, ἀζηλοτύπητόν ἐστι καὶ παραχωρούμενον. οὐδεμιᾷ γὰρ οὕτω τιμῇ συμβέβηκε τὸν τιμῶντα μᾶλλον, ἢ τὸν τιμώμενον, κοσμεῖν, ὡς τῇ [57] τῶν γερόντων. ἔτι τὴν μὲν ἀπὸ τοῦ πλούτου δύναμιν, ἢ λόγου δεινότητος, ἢ σοφίας, οὐ πάντες αὑτοῖς γενήσεσθαι προσδοκῶσιν· ἐφ᾽ ἣν δὲ προάγει τὸ γῆρας αἰδῶ καὶ δόξαν, οὐδεὶς ἀπελπίζει τῶν πολιτευομένων. οὐδὲν οὖν διαφέρει κυβερνήτου πρὸς ἐναντίον κῦμα καὶ πνεῦμα πλεύσαντος ἐπισφαλῶς, εὐδίας δὲ καὶ εὐαερίας γενομένης ὁρμίσασθαι ζητοῦντος, ὁ τῷ φθόνῳ διαναυμαχήσας πολὺν χρόνον, εἶτα παυσαμένου καὶ

bus ad rempublicam quasi incensis largus efferatur, postquam hi effulsere, euanescit. Ac reliquis quidem excellentiis, vt virtutis, nobilitatis, ambitionis, solent repugnare, ac de iis litem mouere: quod, quantum in his concedimus aliis, tantum nobis videmur detrahere. Sed honor senectutis, quod presbeion Graeci ab ea aetate deflexo verbo dicunt, obtrectationis securus est et conceditur vltro. Nullus enim alius honor ita eum, qui habet, magis, quam cui habetur, cohonestatus, vt qui senibus defertur. Ad haec honorem, diuitiis, eloquentia, aut sapientia, partum, non quiuis se quoque sperat consecuturum: ad quam autem senectus producit reuerentiam et gloriam, eam quilibet in republica agentium exspectat. Plane igitur similis est nautae, qui, vbi aduerso fluctu et vento periculose nauigauit, tranquillitate et bona aëris constitutione oborta, nauim in stationem velit subducere: qui cum diu aduersus inuidiam depugnauerit, ea desinente et paca-

56. Si de lignis praecessisset, suspicarer, leg. esse διὰ τὸ ἔπω [vel βραδέως, aut σχολαίως] φλέγεσθαι, aut ἀρχομένοις ἔτι φλέγεσθαι. Conf. p. 804, 39. [ed. Francf.] Verum quia de hominibus sermo est, si bene habet, debet sic accipi: *quoniam imperio parentes inuidia imperantium vruntur. Reiske.*

57. Pro τῇ exhibent τὴν Turn. Vulc. et Bong.

στορεσθέντος, ἀνακρουόμενος ἐκ τῆς πολιτείας, καὶ προϊέμενος ἅμα ταῖς πράξεσι τὰς κοινωνίας καὶ τὰς ἑταιρείας. ὅσῳ γὰρ χρόνος [58] γέγονε πλείων, καὶ φίλους πλείονας καὶ συναγωνιστὰς πεποίηκεν, οὓς οὔτε συνεξάγειν ἑαυτῷ πάντας ἐνδέχεται, καθάπερ διδασκάλῳ χορὸν, οὔτ' ἐγκαταλιπεῖν δίκαιον· ἀλλ' ὥσπερ τὰ παλαιὰ δένδρα τὴν μακρὰν πολιτείαν οὐ ῥάδιόν ἐστιν ἀνασπάσαι, πολύῤῥιζον οὖσαν, καὶ πράγμασιν ἐμπεπλεγμένην, ἃ πλείονας παρέχει ταραχὰς καὶ σπαραγμοὺς ἀπερχομένοις, ἢ μένουσιν. εἰ δέ τι καὶ περίεστι φθόνου λείψανον, ἢ φιλονεικίας, πρὸς τοὺς γέροντας ἐκ τῶν πολιτικῶν ἀγώνων, κατασβεστέον τοῦτο τῇ δυνάμει μᾶλλον, ἢ δοτέον τὰ νῶτα, γυμνοὺς καὶ ἀνόπλους ἀπιόντας. οὐ γὰρ οὕτως ἀγωνιζομένοις φθονοῦντες, ὡς ἀπειπαμένοις καταφρονήσαντες, ἐπιτίθενται. μαρτυρεῖ δὲ καὶ τὸ λεχθὲν ὑπ' Ἐπαμινώνδα τοῦ μεγάλου πρὸς τοὺς Θηβαίους, ὅτε, χειμῶνος ὄντος, οἱ Ἀρκάδες παρεκάλουν αὐτοὺς ἐν ταῖς οἰκίαις διαιτᾶσθαι παρελθόντας εἰς τὴν πόλιν. οὐ γὰρ εἴασεν, ἀλλά· Νῦν μὲν (ἔφη) θαυμάζουσιν ὑμᾶς καὶ θεῶνται πρὸς τὰ ὅπλα γυμναζομένους καὶ παλαίοντας·

pacata, ſe e republica recipiat, ſimulque cum actionibus communitates ſocietateſque deſerat. Quanto enim diutius in republica aliquis fuit verſatus, tanto plures etiam amicos ac conatuum et certaminum ſocios ſibi parauerit: quos neque educere ſecum omnes, vt chorum magiſter, poteſt, et relinquere iniuſtum eſt. Sed ſicut vetuſtae arbores, ita antiqua reipublicae tractatio difficulter euelli poteſt, cum multas egerit radices, ſitque negotiis implicata, quae abeuntibus, quam manentibus, plus exhibeant turbarum ac occupationum. Tum ſi quae omnino reliquiae ſuperſunt inuidiae in ſenes ob ciuilia certamina ſuſceptae: magis eae opprimendae potentia parta ſunt, quam dandum tergum, ſi nudi inermeſque diſcedamus. Non enim tam certantibus inuidi inſtant, quam ob contemtum inſultant animum deſpondentibus. Teſtatur hoc illud magni Epaminondae ad Thebanos dictum, cum hyeme Arcades ab ipſis peterent, vt vrbem ipſorum ingreſſi in aedibus vna habitarent. Prohibuit enim, ac dixit: Nunc Arcadibus nos ſumus admirationi, cum nos ſpectant in armis corpora exercentes atque luctan-

58. χρόνῳ Ald. et Baſ.

59. F.

ἂν δὲ πρὸς τῷ πυρὶ καθημένους ὁρῶσι τὸν κύαμον κόπτοντας, οὐδὲν αὐτῶν ἡγήσονται διαφέρειν. οὕτω δὴ σεμνόν ἐστι θέαμα πρεσβύτης λέγων τι καὶ πράττων καὶ τιμώμενος· ὁ δ' ἐν κλίνῃ διημερεύων, ἢ καθήμενος ἐν γωνίᾳ στοᾶς, φλυαρῶν καὶ ἀπομυττόμενος, εὐκαταφρόνητος. τοῦτο δ' ἀμέλει καὶ Ὅμηρος διδάσκει τοὺς ὀρθῶς ἀκούοντας. ὁ μὲν γὰρ Νέστωρ, στρατευόμενος ἐν Τροίᾳ, σεμνὸς ἦν καὶ πολυτίμητος, ὁ δὲ Πηλεὺς καὶ ὁ Λαέρτης οἰκουροῦντες ἀπερρίφησαν καὶ κατεφρονήθησαν. οὐδὲ γὰρ ἡ τοῦ φρονεῖν ἕξις ὁμοίως παραμένει τοῖς μεθεῖσιν αὐτοὺς[59], ἀλλ' ὑπ' ἀργίας ἐξανιεμένη καὶ ἀναλυομένη κατὰ μικρὸν, ἀεί τινα ποθεῖ[60] φροντίδος μελέτην, τὸ λογιστικὸν καὶ πρακτικὸν ἐγειρούσης καὶ διακαθαιρούσης. λάμπει γὰρ ἐν[61] χρείαισιν, ὥσπερ εὐπρεπὴς χαλκὸς[62],

luctantes: si autem videant, nos ad ignem desidere et fabas tundere, nihilo ipsis praestantiores nos putabunt. Ita praeclarum sane est spectaculum senex orans, agens aliquid rei, et honore affectus. Qui vero dies ad mensam exigit, aut in angulo porticus desidens nugatur, is facile contemnitur. Nimirum autem Homerus hoc quoque docet eos, qui ipsum recte intelligunt. Etenim Nestor, in bello versans Troiano, suspiciebatur, inque summo erat honore. Peleus autem et Laërtes, domi desidentes, abiecti erant ac spreti. Neque enim habitus prudentiae, qualis fuerat, manet in iis, qui sese otio dederunt: sed ignavia eum paulatim dissipat, cum ad hoc requiratur subinde cura aliqua et meditatio, quae ratiocinatricem et actiones gubernantem animi facultatem excitet atque repurget. Etenim vsu ratio splendescit, quo pacto

Aes vsibus nitescit. — —

Caete-

59. F. αὐτὴν. Vid. tamen p. 792. 16. [ed. Fr.] sed ibi alia res: additur enim εἰς βίον ἄπρακτον. *Reiske.*

60. τινα διὰ φροντίδος. *sapientiae per meditationem exercitationem. Reiske.*

61. λάμπει γὰρ ἐν] Senarius est, et χαλκὸς initium alterius, qui etiam hoc ipso in libro integer refertur, paulo inf. Locus autem est mutilus: et videtur tale aliquid fuisse: χαλκός. τῇ δὲ τοῦ σώματος ἀσθενείᾳ οὐ τοσοῦτον κακόν. *Xylander.*

62. Post χαλκὸς videtur excidisse καὶ οὐδὲν ἐμποδίζει ἡ τοῦ σώματος ἀσθένεια, vel simile quid. Potest quoque sic sermo integrari: χαλκὸς, φρονήσει ἐπερρωσμένη ἡ τοῦ σώμα-

σώματος ἀσθένεια. οὐ γὰρ τόσον[63] κακὸν πρόσεστι ταῖς πολιτείαις τῶν παρ' ἡλικίαν ἐπὶ τὸ βῆμα καὶ τὸ στρατήγιον βαδιζόντων, ὅσον ἔχουσιν ἀγαθὸν, τὴν εὐλάβειαν, καὶ τὴν φρόνησιν, καὶ τὸ μὴ φαινόμενον, ἀλλὰ τὰ μὲν ἐσφαλμένα[64], τὰ δὲ ὑπὸ δόξης κενῆς προσπίπτειν πρὸς τὰ κοινὰ καὶ συνεφέλκεσθαι τὸν ὄχλον, ὥσπερ θάλατταν ὑπὸ πνευμάτων ἐκταραττόμενον, ἀλλὰ πράως κεχρῆσθαι καὶ μετρίως τοῖς ἐντυγχάνουσιν. ὅθεν αἱ πόλεις, ὅταν πταίσωσιν, ἢ φοβηθῶσι, πρεσβυτέρων ποθοῦσιν ἀρχὴν ἀνθρώπων· καὶ πολλάκις ἐξ ἀγροῦ κατάγουσαι γέροντα, μὴ δεόμενον, μηδὲ βουλόμενον, ἠνάγκασαν, ὥσπερ οἴακων ἐφαψάμενον, εἰς ἀσφαλὲς καταστῆσαι τὰ πράγματα, παρωσάμεναί τε στρατηγοὺς[65] καὶ δημαγωγοὺς βοᾶν μέγα καὶ λέγειν ἀπνευστὶ, καὶ νὴ Δία τοῖς πολεμίοις διαβάντας εὖ[66] μάχεσθαι δυναμέ-

Caeterum imbecillitas corporis non tantum adfert incommodi iis, qui confecta iam prope aetate ad tribunal et praetorium se conferunt, quantum vtilitatis eorum ipsorum cautio atque prudentia secum trahit. Vsu enim rerum instructi, non vana ambitione impulsi, rempublicam capessunt: neque populum vi secum rapiunt, tanquam mare ventis exagitatum: sed placide ac moderate cum iis agunt, cum quibus res est. Itaque ciuitates, vbi aliqua aduersitas, aut metus, incidit, gubernari a senibus cupiunt: et saepe ex agro senem aliquem nihil tale desiderantem inuitumque ad clauum reipublicae pertrahunt, eique reipublicae constituendae munus dant: repudiatis praetoribus et oratoribus, qui magnum clamare, et vno spiritu perorare, immo etiam per medios hostes penetrare pulchre pugnan-

σώματος ἀσθένεια. *splendet, vt aes, in necessitudinibus debilitas corporis a sapientia confirmata. Reiske.*

63. Haec tria verba, οὐ γὰρ τόσον, absunt ab Ald. et Bas.

64. ἐσφαλμένα non cohaeret. *Xylander.* Sic lego et distinguo: καὶ τὸ μὴ, φαινόμενον ἅμα, τὰ μὲν ἐσφαλμένον, τὰ δὲ ὑπὸ δόξης κενῆς, προσπίπτειν — *neque, simul atque prodieris in lucem, partim errore, partim vana gloria ductum, praecipitem ferri ad rem publicam gerendam. Reiske.*

65. παρωσάμεναι στρατηγοὺς τε καὶ δημ — *Reiske.*

66. εὖ cohaeret cum διαβάντας, non cum μάχεσθαι. *bene docteque diductis et collocatis cruribus*, vt corpus totum tuto

νες· οἷον οἱ ῥήτορες Ἀθήνησι Τιμοθέῳ καὶ Ἰφικράτει Χάρητα τὸν Θεοχάρες ἐπαποδύοντες ἀκμάζοντα [67] τῷ σώματι καὶ ῥωμαλέον, ἠξίου τοιοῦτον εἶναι τὸν τῶν [68] Ἀθηναίων στρατηγόν. ὁ δὲ Τιμόθεος· Οὐ μὰ τοὺς θεούς, (εἶπεν) ἀλλὰ τοιοῦτον μὲν [69] εἶναι τὸν μέλλοντα τῷ στρατηγῷ τὰ στρώματα κομίζειν· τὸν δὲ στρατηγὸν ἅμα πρόσω καὶ ὀπίσω τῶν πραγμάτων ὁρῶντα, καὶ μηδενὶ πάθει τοὺς περὶ τῶν συμφερόντων λογισμοὺς ἐπιταραττόμενον· ὁ γὰρ Σοφοκλῆς ἄσμενος ἔφη τὰ ἀφροδίσια γεγηρακὼς ἀποπεφευγέναι, καθάπερ ἄγριον καὶ λυττῶντα δεσπότην· ἐν δὲ ταῖς πολιτείαις οὐχ ἕνα δεῖ δεσπότην, ἔρωτα παίδων, ἢ γυναικῶν, ἀποφεύγειν, ἀλλὰ πολλοὺς [70] μανικωτέρους τούτου, φιλονεικίαν, φιλοδοξίαν, τὴν τοῦ πρῶτον εἶναι καὶ μέγιστον [71] ἐπιθυμίαν, γονιμώτατον φθόνου νόσημα καὶ ζηλοτυπίας καὶ διχοστασίας· ὧν τὰ μὲν ἀνίησι καὶ παραμβλύνει, τὰ δὲ ὅλως ἀποσβέν-

pugnando calleant. In locum Timothei et Iphicratis oratores Athenienſes Charetem, Theocharis F. ſubornantes, valido et vigenti viribus corpore virum, talem autumabant debere eſſe ducem Athenienſium. Ibi Timotheus: Non me hercle, inquit, ducem talem oportet eſſe: ſed eum, qui ducis ſtragula ſit portaturus: imperatorem autem eum eſſe neceſſe eſt, qui rem antegreſſa et conſecutura animo videns, nulla perturbatione ſibi rationes eorum, quae ſint in rem futura, excuti ſinat. Sophocles quidem dixit, lubenter ſe a re venerea profugiſſe, tanquam a fero et rabioſo domino. At in republica non vnus tantum dominus fugiendus eſt, amor mulierum, aut puerorum, ſed hoc multo inſaniores, ſtudium contentionis, ambitio, primi loci appetentia, qui morbus inuidiae eſt et obtrectationis ac diſſidiorum feraciſſimus. Horum vitiorum alia ſenectus retundit atque deminuit, alia omnino abolet atque

tuto firmoque in ſtatu haereat, agileque ſimul ſit ad ictus excipiendos pariter atque inferendos. *Reiske.*

67. Melior eſt vulgata lectio, quam ea, quae apud Stobaeum exſtat, p. 365. vbi locus hic recitatur. *Reiske.*

68. τῶν abeſt ab Ald. et Baſ.

69. τοιοῦτον μὲν δεῖ εἶναι. *Reiske.*

70. F. πολλοὺς καὶ πολλῷ μανικωτέρους. *Reiske.*

71. F. καὶ μέγιστον δύνασθαι ἐπιθυμίαν. *Reiske.*

72. Ne-

γυσι καὶ καταψύχει τὸ γῆρας, ȣ̓ τοσȣ̃τον τῆς πρακτικῆς ὁρμῆς παραιρȣ́μενον, ὅσον τῶν ἀκρατῶν καὶ διαπύρων ἀπερύκει παθῶν, ὥστε νήφοντα καὶ καθεστηκότα τὸν λογισμὸν ἐπάγειν ταῖς φροντίσιν. ȣ̓ μὴν ἀλλ᾽ ἔστω καὶ δοκείτω διατρεπτικὸς εἶναι λόγος, πρὸς τὸν ἀρχόμενον ἐν πολιαῖς νεανιεύεσθαι λεγόμενος, καὶ καθαπτόμενος ἐκ μακρᾶς οἰκȣρίας, ὥσπερ νοσηλείας, ἐξανισαμένȣ καὶ κινȣμένȣ γέροντος ἐπὶ στρατηγίαν, ἢ γραμματείαν [72].

Μέν᾽, ὦ ταλαίπωρ᾽, ἀτρέμας [73] σοῖς ἐν δεμνίοις.

ὁ δὲ τὸν ἐμβεβιωκότα πολιτικαῖς πράξεσι καὶ διηγωνισμένον ȣ̓κ ἐῶν ἐπὶ τὴν δᾶδα καὶ τὴν κορωνίδα τοῦ βίου προελθεῖν, ἀλλ᾽ ἀνακαλȣ́μενος, καὶ κελεύων ὥσπερ ἐξ ὁδȣ̃ μακρᾶς μεταβαλέσθαι, παντάπασιν ἀγνώμων καὶ μηδὲν ἐκείνῳ προσεοικώς ἐστιν. ὥσπερ γὰρ ὁ [74] γαμεῖν

que restinguit: non tantum de incitationibus animi ad agendum detrahens, quantum ab impotentibus ac feruidis reuellens motibus, vt sobria ac composita ratione cogitationes possint suscipi. Veruntamen habeat, videaturque habere momentum haec oratio ad mouendum cohibendumque eum, qui iam canescens ad rempublicam se iuuenili conatu conferre incipit, inhibeatque a longa rei domesticae procuratione, velvti diuturno morbo, exsurgentem senem, et ad praeturam se, aut negotiationem, efferentem:

Miser, tuis te in stratis placide contine.

Ea quidem certe iniqua est, nihilque cum illa simile habet, quae eum, qui in administratione reipublicae ac certaminibus ciuilibus vitam exegerit, non sinit ad facem ac coronidem vitae progredi, sed reuocat, iubetque tanquam e longo itinere alio se convertere.

72. Nescio, quid impulerit Stephanum, vt probam veterem lectionem Cod. Aldini et Basil. ἢ πραγματείαν, id est, *curationem rerum, versationem in rebus*, mutaret in ἢ γραμματείαν. Atqui munus scribae olim vile et plane senatorium non erat, sed aut servorum, aut ingenuorum ex infima plebe. Fauet tamen vulgatae locus infra p. 796, 43. [ed. Francf.] qui forte Stephanum permouit, vt hunc ipsi accommodaret. *Reiske.*

73. ἀτρέμα. Versus ex Oresta Euripidae crebro a Nostro laudatus. *Reiske.*

74. ὥσπερ γὰρ ὁ μὲν γαμεῖν. *Reiske.*

75. F.

παρασκευαζόμενον γέροντα ἐστεφανωμένον καὶ μυριζόμενον ἀποτρέπων, καὶ λέγων τὰ πρὸς τὸν Φιλοκτήτην·

Τίς δ' ἄν σε νύμφη, τίς δὲ παρθένος νέα
Δέξαιτ' ἄν; εὖ γ' οὖν ὡς γαμεῖν ἔχεις, τάλας;

οὐκ ἄτοπός ἐστι· καὶ γὰρ αὐτοὶ πολλὰ τοιαῦτα παίζουσιν εἰς ἑαυτούς·

Γαμῶ γέρων, εὖ οἶδα, καὶ τοῖς γείτοσιν·

ὁ δὲ τὸν πάλαι συνοικοῦντα καὶ συμβιοῦντα πολὺν χρόνον ἀμέμπτως, οἰόμενος δεῖν ἀφεῖναι διὰ τὸ γῆρας τὴν γυναῖκα, καὶ ζῆν καθ' ἑαυτὸν, ἢ παλλακίδιον ἀντὶ τῆς γαμετῆς ἐπισπάσασθαι, σκαιότητος ὑπερβολὴν οὐκ ἀπολέλοιπεν· οὕτως [75] ἔχει τινὰ λόγον τὸ προσιόντα δήμῳ πρεσβύτην, καὶ Χλίδωνα, τὸν γεωργὸν, ἢ Λάμπωνα, τὸν ναύκληρον, ἤ τινα τῶν ἐκ τοῦ κήπου φιλοσόφων [76], νουθετῆσαι καὶ κατασχεῖν ἐπὶ τῆς συνήθους ἀπραγμοσύνης· ὁ δὲ Φωκίωνος, ἢ Κάτωνος, ἢ Περικλέους ἐπιλαβόμενος, καὶ λέγων· Ὦ ξένε Ἀθηναῖε, ἢ

vertere. Sicut enim, qui ſenem, nuptias meditantem, coronatumque et vnctum, dehortans, et ea occinens, quae in Philoctetam dicta ſunt:

Quae te puella, quae virgo iuuencula
Te recipiet? quas nuptias paras, miſer?

nihil facit abſurdi: (quando ipſi quoque in ſe ipſos multa ludunt talia:

Duco vxorem, probe ſcio, vicinis quoque.)

qui vero per longum tempus cum vxore vixerit commode, eum iubens, hac dimiſſa propter ſenectutem, ſolum viuere, aut pellice adſcita in vxoris locum, nihil is ad extremam peruerſitatem ſibi ſecerit reliquum: ſic ratione non caret, ſi quis accedentem ad populi gubernationem ſenem, aut Chlidonem agricolam, aut Lamponem nauicularium, aut aliquem ex Horto philoſophum, redhibeat, inque otio vſitato contineat. Phocionem autem, vel Periclem, vel Catonem, ita compellans: Heus hoſpes Athenienſis, aut Romane, arida confecte ſenectute,

75. F. οὕτω καὶ ἔχει. *R.*
76. Ex horto, ſeu hortenſes philoſophos, dici Epicureos, ex aliis Plutarchi locis, ac aliunde eſt notum. *Xylander.*

Ῥωμαῖε, ἀζαλέῳ γήρᾳ καταυθιδῶν κήδη [77] γραψάμενος ἀπολείψειν τὴν πολιτείαν [78] καὶ τὰς περὶ τὸ βῆμα καὶ τὸ στρατήγιον ἀφεὶς διατριβὰς καὶ τὰς φροντίδας, εἰς ἀγρὸν ἔπειγε, σὺν ἀμφιπόλῳ [79] τῇ γεωργίᾳ συνεσόμενος, ἢ πρὸς οἰκονομίᾳ τινὶ καὶ λογισμοῖς διαθησόμενος τὸν λοιπὸν χρόνον, ἄδικα πείθει καὶ ἀχάριστα πράττειν [80] τὸν πολιτικόν. τί οὖν; (φήσαι τις ἂν) οὐκ ἀκούομεν ἐν κωμῳδίᾳ στρατιώτου λέγοντος·

Λευκή με θρὶξ ἀπόμισθον ἐντεῦθεν ποιεῖ;

πάνυ μὲν οὖν, ὦ ἑταῖρε. τοὺς γὰρ Ἄρεος θεράποντας ἥβαν πρέπει καὶ ἀκμάζειν, οἷα δὴ πόλεμον πολέμοιό τε μέρμερα ἔργα διέποντας, ἐν οἷς τοῦ γέροντος κἂν τὸ κράνος ἀποκρύψῃ τὰς πολιάς, ἀλλά γε λάθρῃ γυῖα βαρύνεται, καὶ προαπολείπει τῆς προθυμίας ἡ δύναμις· τοὺς δὲ τοῦ βουλαίου καὶ ἀγοραίου καὶ πολιέως Διὸς ὑπηρέτας, οὐ ποδῶν ἔργα καὶ χειρῶν ἀπαιτοῦμεν, ἀλλὰ

ctute, missam iam nunc rempublicam fac, ac versari circa tribunal et procurare praetorium desinens rus propera, ibi cum vetula ancilla agriculturae vacaturus, aut in rei familiaris administratione reliquum vitae consumturus, is iniqua suadet, et iniuria virum ciuilem afficit. Quid vero? dices. Nonne audimus militem in comoedia dicentem?

Albus capillus iam me donauit rude.

Omnino, amice. Nam famulos Martis vigere viribus aetateque conuenit, vtpote qui tractent

Bella manu, bellique opera ardua. — —

in quibus vt etiam canos senis galea occultet,

Robore membra tamen paulatim destituuntur,

alacritatemque vires produnt. At a consiliarii, Forensis, Vrbanique Iouis administris non pedum manuumue opera exigimus,

77. καταυθιδῶν κήδη] Apparet, ἤδη fuisse scriptum: sed quid pro καταυθιδῶν scribi debeat, non a s s e q u o r. *Xylander.*

78. F. γήρᾳ καταφθίνων ἤδη. γραψάμενος ἀπόλειψιν τῇ πολιτείᾳ, *contabescens iam senio citato gradu* ἔπειγε, *confer te in agrum, misso ad curationem reipublicae libello repudii.* Cf. p. 158. 4. *Reiske.*

79. In voce ἀμφιπόλῳ alluditur ad Odyss. α. 190. *Xylander.*

80. πράττει Ald. et Bas. πράττων Turn. Vulc. et Bong.

81. Si

βουλῆς καὶ προνοίας καὶ λόγου, μὴ ῥαχίαν ποιοῦντος [81] ἐν δήμῳ καὶ ψόφον, ἀλλὰ νοῦν ἔχοντος καὶ φροντίδα πεπνυμένην καὶ ἀσφάλειαν· οἷς ἡ γελωμένη πολιὰ καὶ ῥυτὶς, ἐμπειρίας μάρτυς ἐπιφαίνεται, καὶ πειθοῦς συνεργὸν αὐτῷ καὶ δόξαν [82] ἤθους προστίθησι. πειθαρχικὸν γὰρ ἡ νεότης, ἡγεμονικὸν δὲ τὸ γῆρας, καὶ μάλιστα σώζεται πόλις, ἔνθα βουλαὶ γερόντων, καὶ νέων ἀνδρῶν ἀριστεύουσιν αἰχμαί. καὶ τό

Βουλὴν δὲ πρῶτον μεγαθύμων ἷζε γερόντων
Νεστορέῃ παρὰ νηΐ·

θαυμαστῶς ἐπαινεῖται. διὸ τὴν μὲν ἐν Λακεδαίμονι παραζευχθεῖσαν ἀριστοκρατίαν τοῖς βασιλεῦσιν ὁ Πύθιος πρεσβυγενέας, ὁ δὲ Λυκοῦργος ἄντικρυς γερουσίαν [83] ὠνόμασεν· ἡ δὲ Ῥωμαίων σύγκλητος ἄχρι νῦν γερουσία καλεῖται. καὶ καθάπερ ὁ νόμος τὸ διάδημα καὶ τὸν

gimus, ſed conſilii, prouidentiae, rationis; non tumultum et ſtrepitum in turba excitantis, ſed prudenter ac tuto conſulentis: vnde eluceſcat canicies et ruga rideri ſolita, teſtis peritiae, auxilium ad perſuadendum adferens, gloriamque ingenii concilians. Nam ad parendum iuuenilis, ad imperandum ſenilis aetas accommodata eſt. Ac maxime ſalua eſt ciuitas, vbi conſilia ſenum, et iuuenum arma obtinent: laudaturque maiorem in modum iſthuc:

Primum aetate graues, et forti pectore claros
Neſtoream ad nauim conductos dicere iuſſit,
Conſiliumque dare. — —

Atque ideo optimatum magiſtratum Spartanae ciuitatis regibus adiunctum Apollo presbygeneas, id eſt, magno natu praeditos, Lycurgus diſerte Gerontes, id eſt ſenes, nominauit. Et Romanorum Senatus in hunc vſque diem a ſenio nomen gerit. Atque vt lex coronam ac diadema, ita canos natura venera-

81. Si ῥαχίαν ποιεῖν recte ſcriptum eſt, ſane tralatio eſt non nimis verecunda, vt tumultum et fremitum ſignificet, qualis eſt fluctuum maris ad ῥαχίας. Profecto autem pag. 160. 9. rurſus ῥαχία eſt cum ψόφῳ coniuncta. *Xylander*.

82. F. καὶ πειθοῦς συνεργὸν αὐτῇ καλοῦ [vel χρηστοῦ] δόξαν ἤθους —. Redit enim αὐτῇ ad πολιά. *Reiske*.

83. γέροντας Ald. et Baſ.

84. Aga-

ςέφανον, οὕτω τὴν πολιὰν ἡ φύσις ἔντιμον ἡγεμονικοῦ σύμβολον ἀξιώματος ἐπιτίθησι· καὶ τὸ γέρας, οἶμαι, καὶ τὸ γεραίρειν ὄνομα, σεμνὸν ἀπὸ τῶν γερόντων γενόμενον διαμένει, οὐχ ὅτι θερμολουτοῦσι καὶ καθεύδουσι μαλακώτερον, ἀλλ' ὡς βασιλικὴν ἐχόντων τάξιν ἐν ταῖς πόλεσι κατὰ τὴν φρόνησιν, ἧς, καθάπερ ὀψικάρπου φυτοῦ, τὸ οἰκεῖον ἀγαθὸν καὶ τέλειον ἐν γήρᾳ μόλις ἡ φύσις ἀποδίδωσι. τὸν γοῦν βασιλέα τῶν βασιλέων [84] εὐχόμενον τοῖς θεοῖς· Τοιοῦτοι δέκα μοι συμφράδμονες εἶεν Ἀχαιῶν, οἷος ἦν ὁ Νέςωρ· οὐδεὶς ἐμέμψατο τῶν ἀρηΐων καὶ μένεα πνεόντων Ἀχαιῶν, ἀλλὰ συνεχώρουν ἅπαντες, οὐκ ἐν πολιτείᾳ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν πολέμῳ, μεγάλην ἔχειν ῥοπὴν τὸ γῆρας. Σοφὸν [85] γὰρ ἓν βούλευμα τὰς πολλὰς χέρας νικᾷ, καὶ μία γνώμη λόγον ἔχουσα καὶ πειθὼ τὰ κάλλιςα καὶ μέγιςα διαπράττεται τῶν κοινῶν. ἀλλὰ μὴν ἥ τε [86] βασιλεία, τελειο-

nerabile dignitatis et principatus ſignum fecit. Et geras, quod *eximium honorem*, ac geraerein, quod *venerari* ſignificat, a ſenectute eiuſque praeſtantia Graecis retinentur, quae ſane non in eo conſiſtit, quod calida lauantur, et mollius dormiunt: ſed quod ob prudentiam in ciuitatibus regio ſunt in honore, quae inſtar ſero fructum reddentis plantae ſuum et perfectum bonum in ſenectute demum, ita natura comparante, profert. Certe regem illum regum, a diis hoc petentem:

O conſultores mihi ſint bis quinque Pelaſgi,
Tales conſilio, qualis Nelida ſenex es:

nemo de bellicoſis iſtis, et robur ſpirantibus Achiuis reprehendit, ſed conceſſerunt hoc vniuerſi, non in pace modo, ſed in bello etiam, magnum eſſe ſenectutis momentum.

Sapiens enim conſilium plurimas manus
Superat vel vnum: — —

et vnica ſententia, ad perſuadendum apta atque ratione nitens, pulcherrima ac ſumma reipublicae negotia poteſt conficere. Enimuero regium imperium, quae eſt perfectiſſima et

84. Agamemnon rex regum dicitur; quod ſi ita ſcriptum eſt, eo dicitur, quod ſub ſe reges multos ea in expeditione habuit. *Xylander.*

85. σοφῶν Turn. Vulc. et Bong.

86. ἀλλὰ μὴν εἴγε βασιλεία. Reſpondet huic *ſi* p. 157. 9. ὥρα τοίνυν. *Reiske.*

87. Pro

τάτη πασῶν οὖσα καὶ μεγίστη τῶν πολιτειῶν, πλείστας Φροντίδας ἔχει καὶ πόνους καὶ ἀσχολίας. τὸν γοῦν Σέλευκον ἑκάστοτε λέγειν ἔφασαν, εἰ γνοῖεν οἱ πολλοὶ, τὸ γράφειν μόνον ἐπιστολὰς τοσαύτας καὶ ἀναγινώσκειν ὅσον [87] ἐργῶδές ἐστιν, ἐῤῥιμμένον οὐκ ἂν ἑλέσθαι [88] διάδημα. τὸν δὲ Φίλιππον, ἐν καλῷ χωρίῳ μέλλοντα καταστρατοπεδεύειν, ὡς ἤκουσεν, ὅτι χόρτος οὐκ ἔστι τοῖς ὑποζυγίοις· Ὦ Ἡράκλεις, (εἶπεν [89]) οἷος ἡμῶν ὁ βίος, εἰ καὶ πρὸς τὸν τῶν ὄνων καιρὸν ὀφείλομεν ζῆν. ὥρα τοίνυν καὶ βασιλεῖ παραινεῖν πρεσβύτῃ γενομένῳ, τὸ μὲν διάδημα καταθέσθαι καὶ τὴν πορφύραν, ἱμάτιον δ' ἀναλαβόντα καὶ καμπύλην ἐν ἀγρῷ διατρίβειν, μὴ δοκῇ περίεργα καὶ ἄωρα πράττειν ἐν πολιαῖς βασιλεύων. εἰ δ' οὐκ ἄξιον ταῦτα λέγειν περὶ Ἀγησιλάου, καὶ Νουμᾶ, καὶ Δαρείου, μηδὲ τῆς ἐξ Ἀρείου πάγου βουλῆς Σόλωνα, μηδὲ τῆς [90] συγκλήτου Κάτωνα διὰ τὸ γῆρας ἐξάγωμεν, οὐκοῦν μηδὲ Περικλεῖ συμβουλεύωμεν ἐγκαταλιπεῖν τὴν δημοκρατίαν. οὐδὲ γὰρ ἄλλως λόγον ἔχει,

et amplissima reipublicae forma, plurimis curis, laboribus, occupationibus distinetur. Seleucum quidem perhibent identidem dixisse, si plerique hoc saltem scirent, quantum haberet molestiae, tot scribere et legere epistolas, abiectum diadema non esse accepturos. Et Philippum, cum castra opportuno positurus loco audiuisset, pabulum ibi iumentis defuturum: Qualis, dii boni, vita nostra est, qui cogimur eam vel asinorum commoditatibus adaptare. Tempus ergo est, vt regi quoque grandaeuo suadeamus, vt, deposito diademate ac purpura, tunicam pedumque sumat, et ruri degat, ne canus regnans, res superuacaneas et intempestiuas videatur agere. Quod si hoc indignum est, Agesilaum, Numam, aut Darium iuberi: ex Areopagitico concilio Solonem, e Senatu Catonem itidem non expellemus: neque Pericli suadebimus, vt popularem reipublicae formam deserat. Nam alias quoque absur-

87. Pro ὅσον dant ὡς Turn. Vulc. et Bong.
88. οὐκ ἂν ἀνελέσθαι. R.
89. εἰπεῖν. Praecessit enim τὸν Φίλιππον, quod pendet a superiore ἔφασαν. Reiske.
90. F. μηδὲ τῆς ἐν Ῥώμῃ συγκλήτου. Reiske.

91. χει-

νέον ὄντα κατασκιρτῆσαι τοῦ βήματος, εἶτ' ἐκχέαντα τὰς μανικὰς ἐκείνας φιλοτιμίας καὶ ὁρμὰς εἰς τὸ δημόσιον, ὅταν ἡ τὸ φρονεῖν ἐπιφέρουσα δι' ἐμπειρίαν ἡλικία παραγένηται, προέσθαι καὶ καταλιπεῖν, ὥσπερ γυναῖκα, τὴν πολιτείαν καταχρησάμενον. ἡ μὲν γὰρ Αἰσώπειος ἀλώπηξ τὸν ἐχῖνον οὐκ εἴα τοὺς κρότωνας αὐτῆς ἀφαιρεῖν βουλόμενον· (Ἂν γὰρ τούτους (ἔφη) μεστοὺς ἀπαλλάξῃς, ἕτεροι προσίασι πεινῶντες) τὴν δὲ πολιτείαν ἀεὶ τοὺς γέροντας ἀποβάλλουσαν, ἀναπίμπλασθαι νέων ἀνάγκη διψώντων δόξης καὶ δυνάμεως, νοῦν δὲ πολιτικὸν οὐκ ἐχόντων. πόθεν γὰρ, εἰ μηδενὸς ἔσονται μαθηταὶ, μηδὲ θεαταὶ, πολιτευομένου γέροντος; ἢ πλοίων μὲν ἄρχοντας οὐ ποιεῖ γράμματα κυβερνητικὰ, μὴ πολλάκις γενομένους ἐν πρύμνῃ θεατὰς τῶν πρὸς κῦμα καὶ πνεῦμα καὶ νύκτα χειμερίων[91] ἀγώνων, ὅτε Τυνδαριδᾶν ἀδελφῶν ἅλιον ναύταν πόθος βάλλει· πόλιν δὲ μεταχειρίσασθαι, καὶ πεῖσαι δῆμον, ἢ βουλὴν, δύναιτ' ἂν ὀρθῶς νέος ἀναγνοὺς βίβλον, ἢ σχολὴν περὶ

absurdum est, vt, qui iuuenis ad tribunal per lasciuiam prosiluerit, is, postquam furiosas suas ambitiones atque impetus in publicum profuderit, vbi aetas peritiam ac prudentiam attulit, rempublicam omittat atque destituat, quasi mulierculam, qua ad suam libidinem explendam fuerit abusus. Equidem Aesopi illa vulpecula, a vicinis infestata, abigere eos volentem echinum non sinebat, quod diceret, his, qui iam essent saturi, remotis, alios esurientes successuros. Ita rempublicam quoque, quae subinde senes dimittat, necesse est occupari a iuuenibus gloriae et potentiae cupidis, prudentiaeque ciuilis imperitis. Vnde enim parauerint, qui nullius senis rempublicam gerentis discipuli ac spectatores fuerint? Nisi forte nauis rectorem de arte gubernandi scriptus liber facere non potest eum, qui non saepe in puppi spectauerit certamina aduersus tempestatem, fluctus et ventos ac noctem,

Quando in profundo Tyndaridas mari
Votis nauta vocat: — —

ciuitatem autem regere, populumque, aut senatum, suadendo ducere poterit iuuenis, lecto libro, aut schola in Lyceo de

91. χειμέριον. *Reiske.*

92. Lo-

πολιτείας ἐν Λυκείῳ γραψάμενος, ἂν μὴ παρ' ἡνίαν καὶ παρ' οἴακα πολλάκις στὰς, δημαγωγῶν καὶ στρατηγῶν ἀγωνιζομένων ἐμπειρίαις ἅμα καὶ τύχαις συναποκλίνων ἐπ' ἀμφότερα, μετὰ κινδύνων καὶ πραγμάτων λάβῃ τὴν μάθησιν; οὐκ ἔστιν εἰπεῖν. ἀλλ' εἰ διὰ μηδὲν ἄλλο τῷ γέροντι, παιδείας ἕνεκα τῶν νέων καὶ διδασκαλίας, πολιτευτέον ἐστίν. ὡς γὰρ οἱ γράμματα [92] καὶ μουσικὴν διδάσκοντες, αὐτοὶ προανακρούονται καὶ προαναγινώσκουσιν, ὑφηγούμενοι τοῖς μανθάνουσιν, οὕτως ὁ πολιτικὸς, οὐ λέγων μόνον, οὐδὲ ὑπαγορεύων ἔξωθεν, ἀλλὰ πράττων τὰ κοινὰ καὶ διοικῶν, ἐπευθύνει [93] τὸν νέον, ἔργοις ἅμα καὶ λόγοις πλαττόμενον ἐμψύχως καὶ κατασχηματιζόμενον. ὁ γὰρ τοῦτον ἀσκηθεὶς τὸν τρόπον, οὐκ ἐν παλαίστραις καὶ κηρώμασιν ἀκινδύνως εὐρύθμων σοφιστῶν, ἀλλ' ὡς ἀληθῶς ἐν Ὀλυμπιακοῖς καὶ Πυθικοῖς ἀγῶσιν, Ἄθηλος ἵππῳ πῶλος ὡς ἅμα τρέχει, κατὰ Σιμωνίδην, ὡς Ἀριστείδης Κλεισθένει, καὶ Κίμων Ἀριστείδῃ, καὶ Φωκίων Χαβρίᾳ, καὶ Κάτων Μα-

de republica ſcripta, qui non ſaepenumero frena moderantibus clauumque tenentibus adſtiterit oratoribus atque ducibus, peritia ſimul fortunaque certantibus adiutrice, et cum iis in vtramque partem inclinando non ſine periculis et negotiis gerere didicerit rempublicam? Nequaquam hoc conceſſero. Immo ſi nulla alia ſeni ſit cauſa, docendorum formandorumque iuuenum cauſa gerere rempublicam debet. Sicut enim, qui literas et Muſicam docent, ipſi praelegunt ac praeeunt canendo diſcipulis: ita vir ciuilis, non dicens modo dictanſue foris, ſed agens ac publica adminiſtrans, iuuenem inſtituit, ſimul et verbis et factis animum eius intus formans atque fingens. Et qui hoc modo fuerit exercitatus, non in palaeſtra, aut ceromate, ſine periculo inter artifices verſabitur: ſed re vera in quaſi Olympicis et Pythicis certaminibus

Lactens equum ceu pullus propter curſitat,

vt ait Simonides. Ita ſectatus eſt Cliſthenem Ariſtides, hunc Cimon, Chabriam Phocio, Cato Fabium Maximum, Syllam

Pom-

92. Locum hunc reddidit Stobaeus p. 586. *Reiske.*

93. ἀπευθύνει. *Reiske.*

94. Eſt

ξίμω Φαβίω, καὶ Σύλλα Πομπήϊος, καὶ Φιλοποίμενι Πολύβιος. νέοι γὰρ ὗτοι πρεσβυτέροις ἐπιβάλλοντες, εἶτα οἷον παραβλαστάνοντες καὶ συνεξανιστάμενοι ταῖς ἐκείνων πολιτείαις καὶ πράξεσιν, ἐμπειρίαν καὶ συνήθειαν ἐκτῶντο πρὸς τὰ κοινὰ μετὰ δόξης καὶ δυνάμεως. ὁ μὲν ὖν Ἀκαδημαϊκὸς Αἰσχίνης 94, σοφιστῶν τινῶν λεγόντων, ὅτι προσποιεῖται γεγονέναι Καρνεάδȣ, μὴ γεγονὼς μαθητής· Ἀλλὰ τότε γε (εἶπεν) ἐγὼ Καρνεάδου διήκȣον, ὅτε τὴν ῥαχίαν καὶ τὸν ψόφον ἀφεικὼς ὁ λόγος αὐτȣ̃ διὰ τὸ γῆρας, εἰς τὸ χρήσιμον συνῆκτο καὶ κοινωνικόν. τῆς δὲ πρεσβυτικῆς 95 πολιτείας ȣ̓ τῷ λόγῳ μόνον, ἀλλὰ καὶ ταῖς πράξεσιν, ἀπηλλαγμένης πανηγυρισμȣ̃ καὶ δοξοκοπίας· ὥσπερ τὴν ἶβιν 96 λέγουσιν, ὅταν παλαιὰ γενομένη, τὸ βρομῶδες ἀποπνεύσῃ καὶ θολερὸν, εὐωδέστερον τὸ ἀρωματικὸν ἴσχειν, ὅτως ȣ̓δὲν

Pompeius, Philopoemenem Polybius: qui cum adoleſcentes ſe ſenibus adiunxiſſent, deinceps tanquam efflореſcentes et creſcentes eorum reipublicae adminiſtratione atque factis, peritiam reipublicae gerendae cum gloria et potentia ſibi parauerunt. Aeſchines Academicus, ſophiſtis quibuſdam dicentibus, eum fingere, ſe Carneadis fuiſſe, cum non fuerit, diſcipulum: Ego vero, inquit, Carneadem tunc audiui, cum oratio ipſius, contentione et ſtrepitu ob ſenectutem omiſſis, in vtilia et communicationi idonea ſe contraxit. Senilis autem reipublicae adminiſtratio non verbis duntaxat, ſed ipſis etiam factis, iam ab ambitione et oſtentatione abſtinens, (ſicut Ibin aiunt, cum vetus eſt facta, exhalatis viroſis et turbidis partibus, odoratiorem habere aromaticam virtutem) nullum iam ſenile

94. Eſt Aeſchines recentior, Neapolitanus, de quo vid. Menage ad Diog. Laërt. 2. 64. *Reiske.*

95. Ex Turn. Vulc. et Bong. affertur τῆς δὲ πραγματικῆς πολιτείας, vel τῆς δὲ πρεσβυτικὸν, vel πραγματικὸν πολιτείας.

96. ὥσπερ τὴν ἶβιν] Quid rei, aut materiae medicae, ſit ἶβις, adeo non reperio, vt mendoſum non dubitem locum. βρομῶδες *viroſum* ſignificat. De ibide aue accipi poſſe quis putet, aut quid ei cum rebus aromaticis rei? Fortaſſe ἴβηρις eſt ſcriptum, aut quiduis aliud. Videant naturae rerum periti. *Xylander.*

ἐστι δόγμα γεροντικὸν, οὐδὲ βούλευμα, τεταραγμένον, ἀλλ' ἐμβριθῆ πάντα καὶ καθεστῶτα. διὸ καὶ τῶν νέων ἕνεκα δεῖ (καθάπερ εἴρηται) πολιτεύεσθαι τὸν πρεσβύτην, ἵνα, ὃν τρόπον φησὶ Πλάτων ἐπὶ τοῦ μιγνυμένου πρὸς ὕδωρ ἀκράτου μαινόμενον θεὸν ἑτέρῳ θεῷ νήφοντι σωφρονίζεσθαι κολαζόμενον· οὕτως εὐλάβεια γεροντικὴ, κεραννυμένη πρὸς ζέουσαν ἐν δήμῳ νεότητα, βακχεύουσαν ὑπὸ δόξης καὶ φιλοτιμίας, ἀφαιρῇ τὸ μανικὸν καὶ λίαν ἄκρατον. ἄνευ δὲ τούτων ἁμαρτάνουσιν οἱ[97] τὸ πλεῦσαι καὶ τὸ στρατεύσασθαι, τοιοῦτον ἡγούμενοι καὶ τὸ πολιτεύσασθαι πρὸς ἄλλα[98] πραττόμενον, εἶτα καταλῆγον ἐν τῷ τυχεῖν ἐκείνου. λειτουργία γὰρ οὐκ ἔστιν ἡ πολιτεία τὴν χρείαν ἔχουσα πέρας, ἀλλὰ βίος ἡμέρου καὶ πολιτικοῦ καὶ κοινωνικοῦ ζώου, καὶ πεφυκότος[99] ὅσον χρὴ[100] χρόνον πολιτικῶς καὶ φιλοκάλως καὶ φιλανθρώπως ζῆν. διὸ πολιτεύεσθαι καθῆκόν ἐστιν, οὐ πεπολιτεῦσθαι· καθάπερ ἀληθεύειν, οὐκ ἀληθεῦσαι· καὶ δικαιο-

ſenile decretum, nullum tumultuoſum habet conſilium, ſed grauia omnia et firma. Quapropter, vt diximus, iuuenum gratia ſenibus eſt in republica verſandum: vt, quomodo Plato de vino aqua diluto ait, inſanum deum alio ſobrio coërceri atque temperari: ita cautio ſenilis, cum feruente in populo iuuenum ac bacchante gloriae et honorum ſtudio commixta, inſaniam et nimiam vehementiam eorum reprimat. Iam praeter haec peccant, qui, vt nauigandi et militandi, ita etiam rempublicam tractandi, finem aliquem ſtatuunt, ad quem vbi peruentum ſit, actio ipſa deſinat, ad aliud relata. Non enim reipublicae tractatio miniſterium eſt aliquod, cuius terminus et finis ſit vtilitas: ſed vita eſt manſueti, ciuilis, et ad ſocietatem facti animalis, quod a natura habet, vt omne tempus vitae ciuiliter, honeſtatiſque et humanitatis ſtudioſe viuat. Itaque conuenit, non geſſiſſe, ſed gerere, rempublicam: ſicvt eſſe, non fuiſſe, veracem: colere, non coluiſſe, iuſtitiam: non

97. F. οἱ, οἷον τὸ πλεῦσαι, ſcil. ἐστί. *qui tale quid eſſe reipublicae adminiſtrationem exiſtimant, quale eſt nauigare.* R. Turn. Vulc. et Bong. dant οἱ τῷ πλεῦσαι καὶ τῷ στρ.

98. ἄλλο τι, ob ſequens ἐκείνου. *Reiske.*

99. πεφυκὼς Ald. et Baſ.

100. χρὴ] F. ζῇ. *Reiske.*

πραγεῖν, ὃ δικαιοπραγῆσαι· καὶ φιλεῖν, ὃ φιλῆσαι τὴν πατρίδα καὶ τοὺς πολίτας. ἐπὶ ταῦτα γὰρ ἡ φύσις ἄγει, καὶ ταύτας ὑπαγορεύει τὰς φωνὰς τοῖς μὴ διεφθορόσι τελείως ὑπ' ἀργίας καὶ μαλακίας·

Πολλοῦ σε θνητοῖς [1] ἄξιον τίκτει πατήρ·

Καὶ [2] μήτε παυσαίμεθα δρῶντες εὖ βροτούς.

οἱ δὲ τὰς ἀῤῥωςίας προβαλλόμενοι καὶ τὰς ἀδυναμίας, νόσου καὶ πηρώσεως μᾶλλον, ἢ γήρως, κατηγοροῦσι. καὶ γὰρ νέοι πολλοὶ νοσώδεις, καὶ ῥωμαλέοι γέροντες· ὥςε δεῖ μὴ τοὺς γέροντας, ἀλλὰ τοὺς ἀδυνάτους ἀποτρέπειν, μηδὲ τοὺς νέους παρακαλεῖν, ἀλλὰ τοὺς δυναμένους. καὶ γὰρ καὶ Ἀριδαῖος ἦν νέος, γέρων δ' Ἀντίγονος· ἀλλ' ὁ μὲν ἅπασαν ὀλίγου δεῖν κατεκτήσατο τὴν Ἀσίαν· ὁ δὲ, ὥσπερ ἐπὶ σκηνῆς δορυφόρημα, κωφὸν ἦν ὄνομα βασιλείας, καὶ πρόσωπον ὑπὸ τῶν ἀεὶ κρατούντων παροινούμενον. ὥσπερ οὖν ὁ Πρόδικον, τὸν σοφιςὴν, ἢ Φιλήταν [3],

non amauiſſe, ſed amare, patriam ac ciues. Huc enim natura ducit, ac tales ſuggerit voces iis, qui non plane ignauia mollitieque ſunt corrupti.

Magno aeſtimandum te pater mortalibus
Creauit — et:
Nec deſinamus benefacere mortalibus.

Qui vero imbecillitatem corporis excuſationi praetendunt, ii non tam ſenectutem, quam morbum et mutilationem corporis, accuſant. Quippe multi valetudinarii adoleſcentes, multi robuſti ſenes inueniuntur: vt par ſit, a republica non ſenes, ſed viribus deſtitutos, arcere: ad eamque capeſſendam non iuuenes cohortari, ſed qui praeeſſe valeant. Etenim adoleſcens fuit Aridaeus, ſenex Antigonus: et tamen hic vniuerſam paene Aſiam ſubegit: ille velut in ſcena ſtipatus mutam regis perſonam gerebat, ſemper eorum, qui plus valerent, expoſitus ludibriis. Ergo ſicut ſtultus ſit, qui Prodicum ſophiſtam,

1. Ex Turn. Vulc. et Bong. affertur πολλοὺς εὐθνητοὺς, ſi modo recte enotatum eſt.

2. καὶ extra verſum, et ipſius Plutarchi eſt. Non cohaeret hic verſus cum ſuperiore, ſed e diuerſo loco, forſitan etiam ex alio poëta, deſumtus eſt. Verſus ipſe ſic editus a poëta fuit: μηδέποτε παυσαίμεσθα δρῶντες εὖ βροτούς. *R.*

3. De Philetae Coi corporis macie vid. Aelian. V. H. IX. 14. et ibi Interp. *Reiske.*

4. με-

τὸν ποιητὴν, ἀξιῶν πολιτεύεσθαι, νέους μὲν, ἰσχνοὺς δὲ καὶ νοσώδεις, καὶ τὰ πολλὰ κλινοπετεῖς δι' ἀῤῥωςίαν ὄντας, ἀβέλτερός ἐςιν, οὕτως ὁ κωλύων ἄρχειν καὶ ςρατηγεῖν τοιούτους γέροντας, οἷος ἦν Φωκίων, οἷος ἦν Μασανάσσης, ὁ Λίβυς, οἷος Κάτων, ὁ Ῥωμαῖος. ὁ μὲν γὰρ Φωκίων, ὡρμημένων πολεμεῖν ἀκαίρως τῶν Ἀθηναίων, παρήγγειλε τοὺς ἄχρι ἑξήκοντα ἐτῶν ἀκολουθεῖν ὅπλα λαβόντας· ὡς δ' ἠγανάκτουν· Οὐδὲν (ἔφη) δεινόν· ἐγὼ γὰρ ἔσομαι μεθ' ὑμῶν ὁ ςρατηγὸς ὑπὲρ ὀγδοήκοντα ἔτη γεγονώς· Μασανάσσην δ' ἱςορεῖ Πολύβιος ἐνενήκοντα μὲν ἐτῶν ἀποθανεῖν, τετραέτες καταλιπόντα παιδάριον ἐξ αὐτοῦ γεγεννημένον, ὀλίγῳ δ' ἔμπροσθεν τῆς τελευτῆς μάχῃ νικήσαντα μεγάλῃ [4] Καρχηδονίους, ὀφθῆναι τῇ ὑςεραίᾳ πρὸ τῆς σκηνῆς ῥυπαρὸν ἄρτον ἐσθίοντα, καὶ πρὸς τοὺς θαυμάζοντας εἰπεῖν, ὅτι τοῦτο ποιεῖ [5]·

phiſtam, aut Philetam poëtam iubeat rempublicam gubernare, integra quidem aetate, verum graciles et ob infirmitatem valetudinis crebro decumbentes: ita is quoque, qui magiſtratum bellumue gerere vetet tales ſenes, quales fuerunt Phocio, Maſiniſſa Afer, Cato Romanus. De his Phocio, cum Athenienſes intempeſtiue ad bellum ſuſcipiendum ruerent, ad ſexagenarios vſque arma capere omnes ciues iuſſit, et ſe ſequi: cumque rem indignam putarent: Nihil, inquit, eſt iniuriae, cum ego imperator ſim vobiſcum futurus, octogenario maior. Maſiniſſam vero Polybius ſcribit e vita diſceſſiſſe annos natum XC. relicto, quem ipſe genuerat, quatuor annorum filiolo: pauloque ante obitum, cum proelio viciſſet Carthaginienſes, poſtridie conſpectum fuiſſe pane veſcentem ſordido: idque mirantibus dixiſſe, Facere ſe hoc *

Nam-

4. μεγάλῃ abeſt ab Ald. et Baſ.

5. ὅτι τοῦτο ποιεῖ] Poſt haec verba curaui aſteriſcum ſignari. Deſunt enim alia, quibus cauſam reddit, cur tali veſceretur pane. Polybii liber, ex quo haec referuntur, periit. Et tametſi apud Tullium in *Catone*, ac in Suidae collectaneis, ac fragmento Diodori Siculi de libro XXXII. plura de Maſaniſſae ſenecta ac duritie referuntur: tamen inde, quod hunc impleat locum, peti non poteſt, quod ſciam. *Xylander.* F. ὅτι τοῦτο διηνεκῶς [vel ἀεὶ, vel ἐκ συνηθείας] ποιεῖ. *Reiske.*

6. ςέ-

Λάμπει γὰρ ἐν χρείαισιν, ὥσπερ εὐπρεπὴς
Χαλκός, χρόνῳ δ᾽ ἀργῆσαν ἤμυσε στέγος [6],

ὥς φησι Σοφοκλῆς. ὡς δὲ ἡμεῖς φαμὲν, ἐκεῖνο τῆς ψυχῆς τὸ γάνωμα, καὶ τὸ φέγγος, ᾧ λογιζόμεθα, καὶ μνημονεύομεν, καὶ φρονοῦμεν. διὸ καὶ τοὺς βασιλεῖς φασὶ γίνεσθαι βελτίονας ἐν τοῖς πολέμοις καὶ ταῖς στρατείαις, ἢ σχολὴν ἄγοντας. Ἄτταλον γοῦν, τὸν Εὐμένους ἀδελφὸν, ὑπ᾽ ἀργίας μακρᾶς καὶ εἰρήνης ἐκλυθέντα κομιδῇ, Φιλοποίμην, εἷς τῶν ἑταίρων, ἐποίμαινεν ἀτεχνῶς πιαινόμενον· ὥστε καὶ τοὺς Ῥωμαίους παίζοντας ἑκάστοτε διαπυνθάνεσθαι παρὰ τῶν ἐξ Ἀσίας πλεόντων, εἰ δύναται παρὰ τῷ Φιλοποίμενι βασιλεύς. Λευκόλλου δὲ Ῥωμαίων οὐ πολλοὺς ἄν τις εὕροι δεινοτέρους στρατηγοὺς, ὅτε τῷ πράττειν τὸ φρονεῖν συνεῖχεν· ἐπεὶ δὲ μεθῆκεν ἑαυτὸν εἰς βίον ἄπρακτον καὶ δίαιταν οἰκουρὸν καὶ ἄφροντιν, ὥσπερ οἱ σπόγγοι, ταῖς γαλήναις ἐννεκρωθεὶς καὶ καταμαρανθεὶς, εἶτα Καλλισθένει τινὶ τῶν ἀπελευθέρων βόσκειν καὶ τιθασσεύειν παρέχων τὸ γῆρας, ἐδόκει

Namque aes velut decorum ſplendet vſibus:
Cum non habitata tempore concidat domus.

vt ait Sophocles. Quod nos recte dicimus de luce et ſplendore animi, eiuſque vi ratiocinante, memoria, ac mente. Itaque reges etiam meliores fuiſſe tradunt in bellis et expeditionibus, quam in otio. Attalum ſane, Eumenis fratrem, longo otio et pace diſſolutum, Philopoemen, amicorum vnus, ſaginabat pinguem ignauia redditum: ita vt Romani ſubinde per iocum quaererent ex his, qui ex Aſia nauigabant, Rexne apud Philopoemenem aliquid poſſet. Inter Romanos non invenies multos Lucullo meliores imperatores, dum is rebus gerendis curam impendit: vbi vero ſeſe in vitam otioſam domi deliteſcens et curis vacuus demiſit, ſpongiae inſtar tranquillitate enecatus et contabeſcens, ac Calliſtheni, libertorum vni, ſe alendum, ſuamque ſenectutem cicurandam tradens, credi-

6. στέγος ſuſpectum. Non enim στέγος dicitur, vt οἶκος, vel οἰκία, de gente quadam ab eodem auctore deſcendente. *Reiske.*

7. δισ-

καταφαρμακεύεσθαι φίλτροις ὑπ' αὐτοῦ καὶ γοητεύμασιν· ἄχρις οὗ Μάρκος, ὁ ἀδελφὸς, ἀπελάσας τὸν ἄνθρωπον, αὐτὸς ᾠκονόμει καὶ ἐπαιδαγώγει [7] τὸν λοιπὸν αὐτοῦ βίον, οὐ πολὺν γενόμενον. ἀλλὰ Δαρεῖος, ὁ Ξέρξου πατὴρ, ἔλεγεν, αὐτὸς αὑτοῦ παρὰ τὰ δεινὰ γίνεσθαι φρονιμώτερος. ὁ δὲ Σκύθης, Ἀτέας, μηδὲν οἴεσθαι τῶν ἱπποκόμων διαφέρειν ἑαυτὸν, ὅτε σχολάζοι. Διονύσιος δὲ, ὁ πρεσβύτερος, πρὸς τὸν πυθόμενον, εἰ σχολάζει· Μηδέποτε (εἶπεν) ἐμοὶ τοῦτο συμβαίη. τόξον μὲν γὰρ (ὥς φασιν) ἐπιτεινόμενον [8], ῥήγνυται, ψυχὴ δὲ, ἀνιεμένη. καὶ γὰρ ἁρμονικοὶ τὸ κατακούειν ἡρμοσμένου, καὶ γεωμέτραι τὸ ἀναλύειν, καὶ ἀριθμητικοὶ τὴν ἐν τῷ λογίζεσθαι συνέχειαν ἐκλιπόντες, ἅμα ταῖς ἐνεργείαις ἀμαυροῦσι [9] ταῖς ἡλικίαις τὰς ἕξεις, καίπερ οὐ πρακτικὰς, ἀλλὰ θεωρητικὰς, τέχνας ἔχοντες. ἡ δὲ τῶν πολιτικῶν ἕξις, εὐβουλία, καὶ φρόνησις, καὶ δικαιοσύνη, πρὸς δὲ τούτοις ἐμπειρία στοχαστικὴ καιρῶν καὶ λόγων πειθοῦς δημιουργῶν [10] δύναμις οὖσα, τῷ λέγειν ἀεί τι,

creditus fuit ab eo veneficiis et amatoriis poculis corruptus: donec Marcus frater, hoc remoto, ipse reliquam fratris vitam (non multam illam) paedagogi in morem curauit. At vero Darius, Xerxis pater, dicebat, se sibi ipsi in rebus arduis prudentia praestare. Et Ateas Scytha, se nihilo equisonibus meliorem, si otiaretur. Dionysius maior interroganti, an esset otiosus, respondit: Absit, vt hoc mihi vnquam contingat. Nimirum arcus, vt fertur, nimium si intendatur, rumpitur: anima laxando perit. Etenim musici, si concentus audiendi, geometrae demonstrationes resoluendi, arithmetici ratiocinandi adsiduitatem si omittant, vna cum exercitatione etiam ipsos habitus progressu aetatis deminuunt, quanquam non in agendo, sed in considerando, positos. At ciuilium habitus virorum, consilii facultas, prudentia, et iustitia, tum peritia coniecturam faciendi, et ad persuadendum apte dicendi, semper
aliquid

7. διεπαιδαγώγει Turn. et Bong.

8. F. φασὶν, ἀεὶ τεινόμενον, aut ἀεὶ ἐπιτεινόμενον. *Reiske.*

9. συναμαυροῦσι. *simul cum praecedente aetate perdunt magis magisque vna cum exercitio suarum facultatum ipsas quoque facultates. Reiske.*

10. δημιουργὸς Ald. et Bas.

11. ἀπο-

καὶ πράττειν, καὶ λογίζεσθαι, καὶ δικάζειν συνέχεται. καὶ δεινὸν, εἰ τούτων ἀποδρᾶσα [11], περιόψεται τηλικαύτας ἀρετὰς καὶ τοσαύτας ἐκρυείσας τῆς ψυχῆς. καὶ γὰρ τὸ φιλάνθρωπον εἰκός ἐστιν ἀπομαραίνεσθαι, καὶ τὸ κοινωνικὸν, καὶ τὸ εὐχάριστον, ὧν οὐδεμίαν εἶναι δεῖ τελευτὴν, οὐδὲ πέρας. εἰ γοῦν πατέρα τὸν Τιθωνὸν εἶχες, ἀθάνατον μὲν ὄντα, χρείαν δ' ἔχοντα διὰ γῆρας ἀεὶ πολλῆς ἐπιμελείας, οὐκ ἂν οἶμαί σε φυγεῖν, οὐδ' ἀπείπασθαι, τὸ θεραπεύειν καὶ προσαγορεύειν καὶ βοηθεῖν, ὡς λελειτουργηκότα πολὺν χρόνον· ἡ δὲ πατρὶς καὶ μητρὶς, (ὡς Κρῆτες καλοῦσι) πρεσβύτερα καὶ μείζονα δίκαια γονέων ἔχουσα, πολυχρόνιος μέν ἐστιν, οὐ μὴν ἀγήρως, οὐδ' αὐτάρκης, ἀλλ' ἀεὶ πολυωρίας δεομένη, καὶ βοηθείας, καὶ φροντίδος, ἐπισπᾶται καὶ κατέχει τὸν πολιτικὸν, Εἱανοῦ ἁπτομένη, καί τ' ἐσσυμένην [12] κατερύκει. καὶ μὴν οἶσθά με τῷ Πυθίῳ λειτουργοῦντα πολλὰς Πυθιάδας· ἀλλ' οὐκ ἂν εἴποις· Ἱκανά σοι, ὦ Πλούταρχε, τέθυται καὶ πεπόμπευται καὶ κεχόρευται, νῦν

aliquid loquendo, agendo, ratiocinando ac iudicando continetur: vt indignum ſit facinus, eum haec ſubterfugiendo committere, vt tot tantaeque virtutes ex animo effluant, ſimul etiam humanitatis, ſocietatis et beneficentiae ſtudio elangueſcentibus, quarum nullus finis, nullus terminus debuit eſſe. Quod ſi pater tibi eſſet Tithonus, immortalis quidem, ſed qui tamen ſenectutis cauſa multa identidem indigeret curatione: non puto te detrectaturum, aut grauate ſubiturum eſſe laborem eius curandi, compellandi, et adiuuandi, qui tam longo tibi inſeruiuiſſet tempore. At enim patria et (Cretenſium more vt loquar) matria plus in te, quam parentes tui, ius habet, diuturna quidem, non tamen a ſenectute immunis, aut ſibi ipſa ſufficiens. Itaque ſemper procurationis et opitulationis indiga ad ſe trahit et reuocat ciuilem virum,

Iniectaque manu veſti tenet, ire volentem.

Equidem nouiſti, me Apollini Pythio multis iam Pythicis ſolennitatibus operam nauaſſe: neque tamen hoc mihi diceres: Satis abs te, o Plutarche, ſacrificatum eſt, et pompae choreaeque

11. ἀποδράσας Turn. Vulc. et Bong.

12. ἐσσύμενον Turn. Vulc. et Bong.

13. πο-

δὲ ὥρα πρεσβύτερον ὄντα τὸν στέφανον ἀποθέσθαι, καὶ τὸ χρηστήριον ἀπολιπεῖν διὰ τὸ γῆρας. ἐκοῦν μηδὲ σεαυτὸν οἴου δεῖν, τῶν πολιτικῶν [13] ἱερῶν ἔξαρχον ὄντα καὶ προφήτην, ἀφεῖναι τὰς τοῦ πολιέως καὶ ἀγοραίου τιμὰς Διός, ἔκπαλαι κατωργιασμένον αὐταῖς. ἀλλ' ἀφέντες, εἰ βούλει, τὸν ἀποσπῶντα τῆς πολιτείας λόγον, ἐκεῖνο σκοπῶμεν ἤδη καὶ φιλοσοφῶμεν, ὅπως μηδὲν ἀπρεπὲς, μηδὲ βαρὺ, τῷ γήρᾳ προστάξωμεν ἀγώνισμα, πολλὰ μέρη τῆς πολιτείας ἐχούσης ἁρμόδια καὶ πρόσφορα τοῖς τηλικούτοις. ὥσπερ γὰρ, εἰ καθῆκον ἦν ᾄδοντας διατελεῖν, ἔδει, πολλῶν τόνων καὶ τρόπων ὑποκειμένων φωνῆς, οὓς ἁρμονίας οἱ μουσικοὶ καλοῦσι, μὴ τὸν ὀξὺν ἅμα καὶ σύντονον διώκειν γέροντας γενομένους, ἀλλ' ἐν ᾧ τὸ ῥᾴδιον ἔπεστι μετὰ τοῦ πρέποντος ἤθους· οὕτως, ἐπεὶ τὸ πράττειν καὶ λέγειν μᾶλλον ἀνθρώποις, ἢ κύκνοις τὸ ᾄδειν, μέχρι τελευτῆς κατὰ φύσιν ἐστὶν, οὐκ ἀφετέον τὴν πρᾶξιν, ὥσπερ τινὰ λύραν σύντονον, ἀλλ' ἀνετέον ἐπὶ τὰ κοῦφα καὶ μέτρια καὶ προσῳδὰ πρεσβύταις πο-

aeque ductae: iam tempus est, vt prouectae aetatis rationem habens coronam deponas, atque oraculum relinquas. Proinde tu quoque existimare noli, tibi, sacrorum ciuilium principi atque interpreti, deferendos esse Forensis atque Vrbium protectoris Iouis honores, quibus curandis iampridem es consecratus. Sed, si ita videtur, repudiata ea disputatione, quae a publicis munerum functionibus senem abstrahit, id nunc deliberemus, quo modo nullum indecorum, aut graue, senectuti iniungamus certamen: cum quidem respublica multas habeat partes senibus conuenientes. Nam quemadmodum, si decuisset nos ad extremum vsque vitae diem canere, cum multae sint vocis contentiones, modi multi in promtu, quas musici vocant harmonias, oportebat iam aetate ingrauescente non acutum nos et arduum consectari tonum, sed eum, qui decoram haberet facilitatem: ita cum hominis naturae magis consentaneum sit, vt ad mortem vsque agat et dicat, quam oloris, vt canat: non actiones lyrae in morem contentae semper debent tractari, sed remittendae sunt, et ad faciliora, moderata,

13. πολιτικῶν] Significat Atheniensem rempublicam. Vid. p. 171. 8. *Reiske*.

14. σκα-

λιτεύματα μεθαρμοττομένες. οὐδὲ γὰρ τὰ σώματα παντελῶς ἀκίνητα καὶ ἀγύμναστα περιορῶμεν, ὅτι μὴ δυνάμεθα σκαφείοις [14], μηδὲ ἁλτῆρσι χρῆσθαι, μηδὲ δισκεύειν, μηδὲ ὁπλομαχεῖν, ὡς καὶ πρότερον, ἀλλ' αἰώραις καὶ περιπάτοις, ἔνιοι δὲ καὶ σφαίρᾳ προσπαλαίοντες ἐλαφρῶς, καὶ διαλεγόμενοι, κινοῦσι τὸ πνεῦμα, καὶ τὸ θερμὸν ἀναρριπίζουσι. μήτε δὴ τελέως ἐκπαγέντας ἑαυτοὺς καὶ καταψυχθέντας ἀπραξίᾳ περιίδοιμεν, μήτ' αὖ πάλιν πᾶσαν ἀρχὴν ἐπαυρόμενοι [15], καὶ παντὸς ἐπιδραττόμενοι πολιτεύματος, ἀναγκάζωμεν τὸ γῆρας ἐξελεγχόμενον ἐπὶ τοιαύτας φωνὰς καταφέρεσθαι·

Ὦ δεξιὰ [16] χεὶρ, ὡς ποθεῖς λαβεῖν δόρυ·
Ἐν δ' ἀσθενείᾳ τὸν πόθον διώλεσας.

οὐδὲ γὰρ ἀκμάζων καὶ δυνάμενος ἀνὴρ ἐπαινεῖται, πάντα συλλήβδην ἀνατιθεὶς ἑαυτῷ τὰ κοινὰ πράγματα, καὶ μηδὲν ἑτέρῳ παριέναι βουλόμενος, (ὥσπερ οἱ Στωϊ-

ta, fenibufque congruentia reipublicae argumenta accommodandae. Neque enim patimur corpora omni prorfus motu atque exercitatione vacare propterea, quod non poffumus ligonibus, aut ponderum librationibus, vti, vel difcum iacere, et in armis depugnare, vt quondam: fed geftationibus et ambulationibus, nonnulli pilae lufu, aut differendo, fpiritum mouemus, caloremque refocillamus. Itaque neque refrigerari omnino nos atque congelare finamus: neque omni magiftratu, omni publico negotio capeffendo, cogamus fenium, imbecillitatis conuictum, in huiufmodi delabi voces:

O dextra, quam geftis tenere haftam manus:
Sed imbecillitas defiderium opprimit.

Quando ne vigens quidem aetate et viribus probatur vir, qui omnia in vniuerfum publica in fe recipit munia, et nihil aliis volens relinquere, omnibus fe rebus (quod Iouem facere Stoici

14. σκαφείοις] Exercitos fuiffe in palaeftris Graecis athletas fodienda ligonibus terra, demonftrauit P. Faber Agoniftic. 2, 8. 21. *Reiske.*

15. πᾶσαν ἀρχὴν ἐπαυρόμενοι] Sic Graecos loqui non puto. ἐπαιρόμενοι lego. *Xylander.* ἐπαυρόμενοι recte habet. *delibantes. Reiske.*

16. Si bene memini, eft ex Euripidae *Supplicibus. Reiske.*

17. Pro

καὶ τὸν Δία λέγουσιν) εἰς πάντα παρενείρων, καὶ πᾶσι[17] καταμιγνὺς ἑαυτὸν ἀπληστίᾳ δόξης, ἢ φθόνῳ τῶν μεταλαμβανόντων ἁμωσγέπως τιμῆς τινος ἐν τῇ πόλει καὶ δυνάμεως. πρεσβύτῃ δὲ κομιδῇ κἂν τὸ ἄδοξον ἀφέλῃς, ἐπίπονος καὶ ταλαίπωρος ἡ πρὸς πᾶν μὲν ἀεὶ κληρωτήριον ἀπαντῶσα φιλαρχία, παντὶ δ' ἐφεδρεύουσα δικαστηρίου καιρῷ καὶ συνεδρίου πολυπραγμοσύνη, πᾶσαν δὲ πρεσβείαν καὶ προδικίαν ὑφαρπάζουσα φιλοτιμία. καὶ γὰρ ταῦτα πράττειν καὶ μετ' εὐνοίας, βαρὺ παρ' ἡλικίαν. συμβαίνει δέ γε τἀναντία· μισοῦνται μὲν γὰρ ὑπὸ τῶν νέων, ὡς μὴ[18] προϊέμενοι πράξεων αὐτοῖς ἀφορμὰς, μηδ' εἰς μέσον ἐῶντες προελθεῖν. ἀδοξεῖ δὲ παρὰ τοῖς ἄλλοις τὸ φιλόπρωτον αὐτῶν καὶ φίλαρχον οὐχ ἧττον, ἢ τὸ φιλόπλουτον ἑτέρων γερόντων καὶ φιλήδονον. ὥσπερ οὖν τὸν Βουκέφαλον ὁ Ἀλέξανδρος, πρεσβύτερον ὄντα, μὴ βουλόμενος πιέζειν, ἑτέροις ἐπωχεῖτο πρὸ τῆς μάχης ἵπποις, ἐφοδεύων τὴν φάλαγγα καὶ καθιστὰς εἰς[19] τὴν τάξιν· εἶτα δοὺς τὸ σύνθημα, καὶ

ci autumant) ingerens, siue inexsaturabili gloriae cupiditate actus, siue inuidia aduersum eos, qui vtcunque in ciuitate in partem gloriae, aut potentiae, venerunt. Atqui seni, vt absit infamia rei, vsquequaque laboriosa et misera est ad quaeuis comitia prensatio ob principatus appetentiam, et omnibus insidians tribunalis occasionibus ambitio, curiosa in omne consilium insinuatio, omnem legationem, omne patrocinium ad se rapiens arrogantia. Haec enim agere, fauentibus aliis, aliena iam aetate, difficile est. Qui contra iuuenum odia incurrunt, vtpote quibus nullas relinquant rem gerendi occasiones, neque eos in medium progredi sinant: et apud alios non minus male audit eorum primi loci ac principatus, quam aliorum senum diuitiarum et voluptatum, appetitio. Ergo sicut Alexander Bucephalum iam annis grauiorem nolens premere: ante pugnam aliis vehebatur equis, obiens exercitum et ordines instruens: deinde illum, data tessera, conscendebat, in

17. Pro πᾶσι dant πάντα Ald. et Bas.

18. Pro μὴ habent μὲν Turn. Vulc. et Bong.

19. εἰς abest ab Ald. et Bas.

μεταβὰς ἐπ᾽ ἐκεῖνον, εὐθὺς ἐπῆγε τοῖς πολεμίοις καὶ διεκινδύνευεν· οὕτως ὁ πολιτικὸς, ἂν ἔχῃ νοῦν αὐτὸς αὑτὸν ἡνιοχῶν πρεσβύτην γενόμενον, ἀφέξεται τῶν οὐκ ἀναγκαίων, καὶ παρήσει τοῖς ἀκμάζουσι χρῆσθαι πρὸς τὰ μικρότερα τὴν πόλιν, ἐν δὲ τοῖς μεγάλοις αὐτὸς ἀγωνιεῖται προθύμως. οἱ μὲν γὰρ ἀθληταὶ τὰ σώματα τῶν ἀναγκαίων πόνων ἄθικτα τηροῦσι καὶ ἀκέραια πρὸς τοὺς ἀχρήστους [20]· ἡμεῖς δὲ τοὐναντίον, ἐῶντες τὰ μικρὰ καὶ φαῦλα, τοῖς ἀξίοις σπουδῆς φυλάξομεν ἑαυτούς. νέῳ μὲν γὰρ ἴσως ἐπέοικε καθ᾽ Ὅμηρον πάντα· καὶ ἔχονται [21] καὶ ἀγαπῶσι, τὰ μὲν μικρὰ καὶ πολλὰ πράγματα, δημοτικὸν καὶ φιλόπονον· τὰ δὲ λαμπρὰ καὶ σεμνὰ, γενναῖον καὶ μεγαλόφρονα καλοῦντες. ἔστι δ᾽ ὅπου καὶ τὸ φιλόνεικον καὶ παράβολον ὥραν ἔχει τινὰ καὶ χάριν ἐπιπρέπουσαν τοῖς τηλικούτοις· ὁ πρεσβύτης δ᾽ ἀνὴρ ἐν πολιτείᾳ διακονικὰς λειτουργίας ὑπομένων, οἷα τελῶν πράσεις, καὶ λιμένων ἐπιμελείας, καὶ ἀγο-

in hoſtes ducebat, ac decertabat: ita vir ciuilis, ſiquidem ſapit, ſenectutem aſſecutus moderabitur ſibi ipſi, ac non neceſſariis negotiis abſtinebit, iunioribuſque vti ciuitatem in rebus minoribus ſinens, ipſe in grauioribus alacriter elaborabit. Athletae quidem corpora ſua a laboribus neceſſariis immunia atque integra ſeruant, vt inutiles ſuſtineant: nos contra, exiguis et leuibus negotiis omiſſis, ſeriis noſmet ſeruemus. Fortaſſe enim iuuenem, vt eſt apud Homerum, decent omnia: ciueſque eum probant vbique et amplectuntur, ob exiguas et crebras actiones popularem ac ad labores impigrum, ob ſplendidas et magnificas generoſum et alto animo praeditum appellantes. Interdum etiam contentio et temeritas eorum tempeſtiua et grata videtur. Senex autem, in republica miniſtri officia ſuſtinens, vt vectigalium locationes, portuum procu-

20. τῶν ἀχρήστων πόνων — ἀκέραια πρὸς τοὺς ἀναγκαίους. *Reiske.*

21. ἔχονται] Subaudi αὐτοῦ. Cogitabam aliquando ἀποδέχονται. Sed bene habet vulgata. *tenent eum.* Deinde forte leg. καὶ ἀγαπῶσι πάντες, διώκοντα [vel διοικοῦντα, vel πράττοντα] μὲν τὰ μικρά. *Reiske.*

22. ἀγο-

ρὰς [22], ἔτι δὲ πρεσβείας καὶ ἀποδημίας πρὸς ἡγεμόνας καὶ δυνάστας ὑποτρέχων, ἐν αἷς ἀναγκαῖον οὐδὲν, οὐδὲ σεμνὸν ἔνεστιν· ἀλλὰ θεραπεία, καὶ τὸ πρὸς χάριν, ἐμοὶ μὲν οἰκτρὸν, ὦ φίλε, φαίνεται καὶ ἄζηλον, ἑτέροις δ' ἴσως καὶ ἐπαχθὲς φαίνεται [23] καὶ φορτικόν. οὐδὲ γὰρ ἐν ἀρχαῖς τὸν τηλικοῦτον ὥρα φέρεσθαι, πλὴν ὅσαι γε μέγεθός τι [24] κέκτηνται καὶ ἀξίωμα· καθάπερ ἣν σὺ νῦν Ἀθήνησι μεταχειρίζῃ τῆς ἐξ Ἀρείου πάγου βουλῆς ἐπιστασίαν, καὶ νὴ Δία τὸ πρόσχημα τῆς Ἀμφικτυονίας, ἥν σοὶ διὰ τοῦ βίου παντὸς ἡ πατρὶς ἀνατέθεικε, πόνον ἡδὺν κάματόν τ' εὐκάματον ἔχουσαν. δεῖ δὲ [25] καὶ ταύτας μὴ διώκειν τὰς τιμὰς, ἀλλὰ φεύγοντας ἄρχειν, μηδ' αἰτουμένους [26], ἀλλὰ παραιτουμένους, μηδὲ ὡς αὐτοῖς τὸ ἄρχειν λαμβάνοντας, ἀλλ' ὡς αὑτοὺς τῷ ἄρχειν [27] ἐπιδιδόντας. οὐ γὰρ, ὡς Τιβέριος ὁ Καῖσαρ ἔλεγε, τὸ τὴν χεῖρα τῷ ἰατρῷ προτείνειν ὑπὲρ ἑξήκοντα ἔτη γεγονότας, αἰσχρόν ἐστιν, ἀλλὰ μᾶλλον τὸ τὴν χεῖρα τῷ δήμῳ προτείνειν, ψῆφον αἰτοῦντας, ἢ φωνὴν

procurationes, ac fori, item legationes et profectiones ad principes et regulos obiens, in quibus necessarium, aut splendidum, inest nihil, tantum ministerium et captatio gratiae: mihi quidem, mi Euphanes, miser et aemulatione indignus, aliis fortassis etiam insolens importunusque videtur. Senem enim ne cum magistratu quidem esse tempestiuum est, nisi qui amplitudine et dignitate praestet: qualis est, quam tu nunc geris Areopagitici consilii praefecturam, et me hercle Amphictyonici muneris excellentia, quod tibi patria per totam vitam administrandum tribuit, cum grato et felici labore coniunctum. Sed et hos honores non affectare debet senex, verum recusans suscipere, non petens, neque eos tam sumere sibi, quam se ipsum isti officio largiri. Non recte Tiberius Caesar dixit, turpe esse ei, qui sexagesimum aetatis annum excesserit, manum medico porrigere. Imo hoc eum magis dedecet, manum ad populum intendere in comitiis suffragium peten-

22. ἀγορᾶς. *Reiske.*

23. F. ἐπαχθὲς φανήσεται. *Reiske.*

24. Pro τι exhibent τε Ald. et Bas.

25. δὲ abest ab Ald. et Bas.

26. αἰτοῦντας. *Reiske.*

27. ὡς αὐτοῦ τὸ ἀργεῖν Turn. Vulc. et Bong.

28. τὸ

ἀρχαιρεσιάζουσαν. ἀγεννὲς γὰρ τοῦτο καὶ ταπεινόν· ὡς τοὐναντίον ἔχει τινὰ σεμνότητα καὶ κόσμον, αἱρουμένης τῆς πατρίδος, καὶ καλούσης, καὶ περιμενούσης, κατιόντα μετὰ τιμῆς καὶ φιλοφροσύνης, γεραρὸν ὡς ἀληθῶς καὶ περίβλεπτον ἀσπάσασθαι καὶ δεξιώσασθαι τὸ γέρας [28]. οὕτω δέ πως καὶ λόγῳ χρηστέον ἐν ἐκκλησίᾳ πρεσβύτην γενόμενον, μὴ ἐπιπηδῶντα συνεχῶς τῷ βήματι, μηδ᾽ ἀεὶ δίκην ἀλεκτρυόνος ἀντᾴδοντα τοῖς φθεγγομένοις, μηδὲ τῷ συμπλέκεσθαι καὶ διερεθίζειν ἀποχαλινοῦντα τὴν πρὸς αὐτὸν αἰδῶ τῶν νέων, μηδὲ μελέτην ἐμποιοῦντα καὶ συνήθειαν ἀπειθείας καὶ δυσηκοΐας, ἀλλὰ καὶ παριέντα ποτὲ καὶ διδόντα πρὸς δόξαν, ἀναχαιτίσαι καὶ θρασύνεσθαι, μηδὲ παρόντα, μηδὲ πολυπραγμονοῦντα, ὅπου μὴ μέγα τὸ κινδυνευόμενόν ἐστι πρὸς σωτηρίαν κοινὴν, ἢ τὸ καλὸν καὶ πρέπον. ἐκεῖ δὲ χρὴ καὶ μηδενὸς καλοῦντος ὠθεῖσθαι δρόμῳ παρὰ δύναμιν, ἀναθέντα χειραγωγοῖς αὑτὸν, ἢ φοράδην κομιζόμενον· ὥσπερ ἱστοροῦσιν ἐν Ῥώμῃ [29] Κλαύδιον Ἄππιον· ἡττημένην γὰρ ὑπὸ Πύῤῥου μάχῃ μεγάλῃ πυθόμενος τὴν

petentem. Eſt enim hoc animi degeneris et abiecti: ſicut contra decus maieſtatemque aliquam conciliat, patria deligente, vocante et exſpectante, deſcendere cum honore et gratia, grauemque aetatem reuera grauem et ſuſpiciendam ſalutandam amplectendamque praebere. Hoc modo etiam in concione ſenex oratione vtetur, non identidem ad ſuggeſtum proſiliens, neque galli in morem loquentibus reclamans, neque colluctando et irritando verecundiam ipſi a iunioribus debitam effrenans, neque iis ſtudium ingenerans et conſuetudinem refragandi: ſed nonnunquam iis ſuam ſententiam impugnandi facultatem concedens, abſens ipſe et nihil curioſe inquirens, vbi id, de quo diſputatur, non habet magnum momentum ad communem ſalutem, vel honeſtatem et decorum. Sin vero, iam etiam nemine vocante, praeter vires curſu in publicum ſe proripere, aut manu ſe eo ducendum, vel humeris geſtandum, praebere debet: quale eſt, quod de Appio narratur Claudio. Is, cum audiuiſſet, ſenatum, quod Romani

28. τὸ γῆρας Ald. et Baſ. 29. ἐν Ῥώμῃ abſunt ab Ald. et Baſ.

30. δι᾽

σύγκλητον ἐνδέχεσθαι λόγους περὶ σπονδῶν καὶ εἰρήνης, οὐκ ἀνασχετὸν ἐποιήσατο, καίπερ ἀμφοτέρας ἀποβεβληκὼς τὰς ὄψεις, ἀλλ᾽ ἧκε δι᾽ ἀγορᾶς φερόμενος πρὸς τὸ βουλευτήριον. εἰσελθὼν δὲ καὶ καταστὰς εἰς μέσον, ἔφη, πρότερον μὲν ἄχθεσθαι τῷ τῶν ὀμμάτων στέρεσθαι, νῦν δ᾽ ἂν εὔξασθαι μηδ᾽ ἀκούειν οὕτως αἰσχρὰ καὶ ἀγεννῆ βουλευομένους καὶ πράττοντας ἐκείνους. ἐκ δὲ τούτου τὰ μὲν καθαψάμενος αὐτῶν, τὰ δὲ διδάξας καὶ παρορμήσας, ἔπεισεν εὐθὺς ἐπὶ τὰ ὅπλα χωρεῖν, καὶ διαγωνίζεσθαι περὶ τῆς Ἰταλίας πρὸς τὸν Πύῤῥον. ὁ δὲ Σόλων, τῆς Πεισιστράτου δημαγωγίας, ὅτι τυραννίδος ἦν μηχάνημα, φανερᾶς γενομένης, μηδενὸς ἀμύνεσθαι, μηδὲ κωλύειν τολμῶντος, αὐτὸς ἐξενεγκάμενος τὰ ὅπλα καὶ πρὸ τῆς οἰκίας θέμενος, ἠξίου βοηθεῖν τοὺς πολίτας. πέμψαντος δὲ τοῦ Πεισιστράτου πρὸς αὐτὸν, καὶ πυνθανομένου, τίνι πεποιθὼς ταῦτα πράττει· Τῷ γήρᾳ, εἶπεν. ἀλλὰ τὰ μὲν οὕτως ἀναγκαῖα καὶ τοὺς ἀπεσβηκότας κομιδῇ γέροντας, ἂν μόνον ἐμπνέωσιν, ἐξάπτει καὶ διανίστησιν· ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις ποτὲ μὲν (ὥσπερ εἴρηται) παραιτούμενος, ἐμμελὴς ἔσται τὰ γλίσχρα καὶ διακονικὰ, καὶ μείζονας ἔχοντα τοῖς πράττουσιν ἀσχολίας, ἢ

ni a Pyrrho magna erant pugna victi, de conditionibus pacis ineundae consultare, impatientia compulsus, quanquam vtrumque amiserat oculum, per forum in curiam delatus venit, ingressusque, et in medio adsistens, Ante se aegre tulisse dixit, quod captus esset luminibus: nunc optare, vt audire etiam nequiret, senatum tam turpia et indigna consultare et agere; porro autem, qua reprehendendis patribus, qua docendis et excitandis, persuasit, vt recta arma caperent, et de Italia cum Pyrrho decertarent. Et Solon, vbi deprehensum fuit, Pisistratum gratiam popularem captando tyrannidem moliri, nemine resistere, nemine libertatem defendere audente, ipse sua arma extulit, et ante domum proposuit, auxiliumque ciues poposcit: cumque ad eum mitteret Pisistratus, qui interrogarent, Cuiusnam fiducia rei ista faceret, respondit, Senectute se esse fretum. Verum tantae necessitates etiam confectos plane senio viros, modo spiritus supersit, accendunt et erigunt. Aliis autem in rebus interdum (vt dixi) eam adhibebit accurationem, vt recuset vilia et seruilia munera, quae obeunti plus molestiarum,

quam

δι' ἃς [30] πράττεται χρείας καὶ ὠφελείας, ἔςι δὲ ὅπυ περιμένων καλέσαι, καὶ ποθῆσαι, καὶ μετελθεῖν οἴκοθεν τὺς πολίτας, ἀξιοπιςότερος δεομένοις κάτεισι. τὰ δὲ πλεῖςα καὶ παρὼν σιωπῇ τοῖς νεωτέροις λέγειν παρίησιν, οἷον βραβεύων φιλοτιμίας πολιτικῆς ἅμιλλαν. ἐὰν δὲ ὑπερβάλλῃ τὸ μέτριον, καθαπτόμενος ἠπίως, καὶ μετὰ εὐμενείας ἀφαιρῶν φιλονεικίας, καὶ βλασφημίας, καὶ ὀργὰς, ἐν δὲ ταῖς γνώμαις τὸν ἁμαρτάνοντα παραμυθέμενος ἄνευ ψόγυ καὶ διδάσκων, ἐπαινῶν δ' ἀφόβως [31] τὸν κατορθοῦντα, καὶ νικώμενος ἑκουσίως καὶ προϊέμενος τὸ πεῖσαι καὶ περιγενέσθαι πολλάκις, ὅπως αὐξάνωνται καὶ θαρσῶσιν, ἐνίοις δὲ καὶ συναναπληρῶν μετ' εὐφημίας τὸ ἐλλεῖπον, ὡς ὁ Νέςωρ·

Οὔτις τοι τὸν μῦθον ὀνόσσεται, ὅσσοι Ἀχαιῶν,
Οὐδὲ πάλιν ἐρέει· ἀτὰρ ὐ τέλος ἵκεο μύθων [32].
Ἦ μὴν καὶ νέος ἐσσὶ, ἐμὸς δέ κε καὶ πάϊς εἴης.

τῦτο δὲ πολιτικώτερον, μὴ μόνον [33] ἐμφανῶς, μηδὲ

quam ii, quorum gratia fiunt, vtilitatis atque commodi afferunt. Aliquando exspectando, dum desideratus ad ea vocetur, e domo deinde ad ciues descendet rogatus, eoque fidem sibi augebit. Sed pleraque etiam praesens iunioribus dicenda relinquet, tanquam arbiter ciuilis de honore certaminis. Et vbi aliquid vltra modum fuerit actum, benigne reprehendet, ac comiter contentiones, maledicta et iras auferet: si quid in sententia erratum fuerit, corriget absque vituperatione, et docebit: bene autem dicentem laudabit libere: quin et victoriam interdum vltro concedet, ac se in diuersam perduci sententiam sinet, vt animos iuuenibus addat: quibusdam etiam cum collaudatione implebit id, in quo defecerant: vt Nestor Diomedi:

Sane hunc sermonem nemo culpabit Achiuum,
Nec dicet contra: sed non oratio fine
Est abs te conclusa suo, non omnia dixti,
Es iuuenis tamen, et posses mihi filius esse.

Illud vero adhuc ciuilius est, non modo aperte et publice repre-

30. δι' ἃς Ald. et Bas. δι' ἧς Turn. Vulc. et Bong.

31. ἀφόβως] F. ἀφθόνως. *absque inuidia.* *Reiske.*

32. μῦθον Ald. et Bas.

33. F. πολιτικώτερον [scil. ποιεῖ, vel πολιτικώτερός ἐςιν] ὁ μὴ μόνον μὴ ἐμφανῶς. R.

34. ὀνει-

δημοσίᾳ, ὀνειδίζειν [34] ἄνευ δηγμοῦ σφόδρα κολούοντος καὶ ταπεινοῦντος, ἀλλὰ μᾶλλον ἰδίᾳ τοῖς εὖ πεφυκόσι πρὸς πολιτείαν, ὑποτιθέμενος καὶ συνεισηγούμενος εὐμενῶς λόγους τε χρηστοὺς καὶ πολιτεύματα συνεξορμῶν πρὸς τὰ καλὰ καὶ συνεπιλαμπρύνων τὸ φρόνημα, καὶ παρέχων, ὥσπερ οἱ διδάσκοντες ἱππεύειν, ἐν ἀρχῇ χειροήθη καὶ πρᾶον ἐπιβῆναι τὸν δῆμον. εἰ δέ τις [35] σφαλείη, μὴ περιορῶν ἐξαθυμοῦντα τὸν νέον, ἀλλ᾽ ἀνιστὰς καὶ παραμυθούμενος, ὡς Ἀριστείδης Κίμωνα, καὶ Μνησίφιλος Θεμιστοκλέα, δυσχεραινομένους, καὶ κακῶς ἀκούοντας ἐν τῇ πόλει τὸ πρῶτον, ὡς ἰταμοὺς καὶ ἀκολάστους, ἐπῆραν καὶ ἀνεθάῤῥυναν. λέγεται δὲ καὶ Δημοσθένους [36] ἐκπεσόντος ἐν τῷ δήμῳ καὶ βαρέως φέροντος, ἅψασθαι παλαιόν τινα γέροντα τῶν ἀκηκοότων Περικλέους, καὶ εἰπεῖν, ὡς ἐκείνῳ τἀνδρὶ προσεοικὼς τὴν φύσιν, οὐ δικαίως αὑτοῦ κατέγνωκεν. οὕτω δὲ καὶ Τιμόθεον Εὐριπίδης συριττόμενον ἐπὶ τῇ καινοτομίᾳ, καὶ παρανομεῖν εἰς τὴν μουσικὴν δοκοῦντα, θαῤῥεῖν ἐκέλευσεν, ὡς ὀλίγου

reprehendere abſque morſu, qui animos nimium reprimat atque deiiciat: ſed multo magis priuatim iis, qui ad rempublicam gerendam apto ſunt ingenio, ſubiicere comiter bona praecepta et conſilia: et excitare ad res pulchras, animisque eorum alacritatem addere: ac (quod ſolent facere, qui docent equitare) populum illis ita parare, vt ad primum acceſſum eorum manſuetum is ſe facilemque praebeat: tum ſi quis iuuenum initio impegerit, non pati, vt animo is concidat, ſed conſolari et erigere. Sic Ariſtides Cimonem, et Mneſiphilus Themiſtoclem, initio a ciuibus male exceptos, et proteruitatis atque intemperantiae nomine eorum ſermonibus vapulantes, confirmauerunt. Demoſthenem quoque, cum exactus a populo in graui eſſet moerore, acceſſiſſe dicitur quidam ſenex, qui Periclem olim audiuerat, et monuiſſe, iniuſte ipſum agere, qui indole Pericli ſimilis, ita de ſe ipſo deſperaret. Sic etiam Timotheum, exſibilatum ob nouitatem artificii, et peccaſſe in leges muſicae creditum, bono eſſe animo Euripides iuſſit, vt qui paulo poſt ſub ſe habiturus

eſſet

34. ὀνειδίζων. *Reiske.*

35. εἰ δέ γε τις καὶ σφαλείη. *Reiske.*

36. Δημοσθένης Baſ.

37. ἐκά-

χρόνε τῶν θεάτρων ὑπ' αὐτῷ γενησομένων. καθόλου δὲ, ὥσπερ ἐν Ῥώμῃ ταῖς Ἑςιάσι παρθένοις τε χρόνου διώριςαι, τὸ μὲν μανθάνειν, τὸ δὲ δρᾷν τὰ νενομισμένα, τὸ δὲ τρίτον ἤδη διδάσκειν· καὶ τῶν ἐν Ἐφέσῳ περὶ τὴν Ἄρτεμιν, ὁμοίως ἑκάςε [37] μελλιέρην [38] τοπρῶτον, εἶθ' ἱέρην, τὸ δὲ τρίτον παριέρην καλεσιν· ὅτως ὁ τελέως πολιτικὸς ἀνὴρ, τὰ μὲν πρῶτα μανθάνων ἔτι πολιτεύεσθαι καὶ μυέμενος, τὰ δ' ἔσχατα, διδάσκων καὶ μυςαγωγῶν. τὸ μὲν γὰρ ἐπιςατεῖν ἀθλεσιν ἑτέροις, ἐκ ἔςιν αὐτὸν ἀθλεῖν. ὁ δὲ παιδοτριβῶν νέον ἐν πράγμασι κοινοῖς καὶ δημοσίοις ἀγῶσι, καὶ παρασκευάζων τῇ πατρίδι

Μύθων τε ῥητῆρ' ἔμεναι πρηκτῆρά τε ἔργων,

esset theatra. Denique, sicut Romae Vestalibus tempus distinctum fuit, ita vt prima eius parte sacra discerent, secunda facerent, tertia alias docerent: vtque sacerdotes Dianae apud Ephesum primum Mellieren, id est futuram sacerdotem, deinde Hieren, vt iam sacerdotem, postremo Parieren vocant, quasi defunctam sacerdotio: sic vir perfecte ciuilis primum initiabitur reipublicae, eamque gerere discet: deinde geret: vltimo loco alios initiabit atque docebit. Equidem qui praeest aliis certantibus, is ipse interim certare non potest. Qui vero iuuenem in negotiis communibus et certaminibus publicis instituit, patriaeque eum ita format, vt possit

Ore loqui docto, et rebus clarere gerendis:

is

37. ἑκάςε] Haec vox in ἕκαςον, aut in ἑκάςην, mutari debet. In vtrum, non contendo. Certe Strabo lib. XIV. Eunuchos scribit fuisse Dianae Ephesiae sacerdotes, qui *Megabyzi* dicerentur: sed ita, vt secum haberent sacras virgines: de quibus vt accipiam, monet me terminatio in ην, etsi accentus non respondeat, vitio (vt infinita alia) librarii fortassis. Nam καλεσιν quidem accusatiuum requirit, nisi insolenter loqui voluit Plutarchus. Mutila sunt, quae sequuntur, sensu interim liquido. *Xylander.* ἑκάςην pro ἑκάςε legendum esse, annotat etiam Cl. Reiskius.

38. μελλιερεῖν Turn. et Bong. μελλιερᾶν Vulc.

39. συνά-

ἐν ȣ̓ μικρῷ μέρει πολιτείας, ȣ̓δὲ φαύλῳ, χρήσιμός ἐστιν, ἀλλ᾽ εἰς ὃ μάλιστα καὶ πρῶτον ὁ Λυκȣ̃ργος ἐντείνας ἑαυτὸν, εἴθισε τȣ̀ς νέȣς παντὶ πρεσβύτῃ, καθάπερ νομοθέτῃ, πειθομένȣς διατελεῖν. ἐπεὶ πρὸς τί βλέψας ὁ Λύσανδρος εἶπεν, ὡς ἐν Λακεδαίμονι κάλλιστα γηρῶσιν; ἆρ᾽ ὅτι γεωργεῖν ἔξεστι μάλιστα τοῖς πρεσβυτέροις ἐκεῖ, καὶ δανείζειν, ἢ κυβεύειν συγκαθεζομένȣς, ἢ πίνειν ἐν ὥρᾳ κυβεύοντας [39]; ȣ̓κ ἂν εἴποις· ἀλλ᾽ [40] ὅτι τρόπον τινὰ πάντες οἱ τηλικȣ̃τοι τάξιν ἀρχόντων, ἢ τινῶν πατρονόμων, ἢ παιδαγωγῶν, ἔχοντες, ȣ̓ τὰ κοινὰ μόνον ἐπισκοπȣ̃σιν, ἀλλὰ καὶ τῶν νέων ἕκαστα ἀεὶ περί τε τὰ γυμνάσια καὶ παιδείας [41] καὶ διαίτας καταμανθάνȣσιν ȣ̓ παρέργως, φοβεροὶ μὲν ὄντες τοῖς ἁμαρτάνουσιν, αἰδεστοὶ δὲ τοῖς ἀγαθοῖς καὶ ποθεινοί. θεραπεύȣσι γὰρ ἀεὶ καὶ διώκȣσιν αὐτȣ̀ς οἱ νέοι, τὸ κόσμιον καὶ τὸ γενναῖον αὔξοντας καὶ συνεπιγαυροῦντας ἄνευ φθόνȣ. τȣ̃το γὰρ τὸ πάθος, ȣ̓δενὶ χρόνῳ πρέπον ἡλικίας, ὅμως ἐν νέοις εὐπορεῖ χρηστῶν ὀνομάτων, ἅμιλλαι

is ad non exiguam, aut vilem, reipublicae partem conducit: ſed ad eam, ad quam potiſſimum Lycurgus contendens, adſuefecit adoleſcentes, vt cuiuis ſeni, tanquam legislatori, conſtanter obtemperarent. Nam quo putas Lyſandrum reſpexiſſe, cum diceret, homines Spartae pulcherrime ſeneſcere? an quia ſenibus ibi maxime licet agros colere, foenerari, talis ludere, potare vna? Non profecto. Sed quia quiuis ſenex quodammodo vices magiſtratus alicuius, aut tutoris, aut paedagogi gerens, non rempublicam modo inſpectant, ſed ſingula etiam ſingulorum adoleſcentum facta, exercitationes, ludos, victum: idque non obiter, ſed ita, vt et peccantibus ſint terrori, et probi eos reuereantur ac deſiderent: colunt enim eos et ſectantur adoleſcentes, quorum elegantia et generoſa indoles ab iis prouehitur et alacritate imbuitur abſque vlla inuidia. Hoc enim vitium, quanquam nulli aetati conuenit, tamen apud adoleſcentes ſpecioſis nominibus certa-

39. συνάγοντας Turn. Vulc. et Bong.

40. F. ἀλλ᾽ ȣ̓κ ἂν εἴποις. *Reiske.*

41. παιδείας post γυμνάσια inutile. Nam in gymnaſiis erudiebantur iuuenes. Leg. igitur παιδιάς, *ludos.* R.

καὶ ζῆλος καὶ φιλοτιμία προσαγορευόμενον. ἐν δὲ πρεσβύταις παντελῶς ἄωρόν ἐστι καὶ ἄγριον καὶ ἀγεννές. διὸ δεῖ πορρωτάτω τοῦ φθονεῖν ὄντα τὸν πολιτικὸν γέροντα, μὴ, καθάπερ τὰ βάσκανα γεράνδρυα, τῶν παραβλαστανόντων καὶ ὑποφυομένων σαφῶς ἀφαιρεῖσθαι καὶ κολούειν τὴν βλάστην καὶ τὴν αὔξησιν, ἀλλ᾽ εὐμενῶς προσδέχεσθαι καὶ παρέχειν τοῖς ἀντιλαμβανομένοις καὶ προσπλεκομένοις ἑαυτὸν ὀρθοῦντα καὶ χειραγωγοῦντα καὶ τρέφοντα, μὴ μόνον ὑφηγήσεσι καὶ συμβουλίαις ἀγαθαῖς, ἀλλὰ καὶ παραχωρήσεσι πολιτευμάτων τιμὴν ἐχόντων καὶ δόξαν, ἤ τινας ὑπουργίας, ἀβλαβεῖς μὲν, ἡδείας δὲ τοῖς πολλοῖς καὶ πρὸς χάριν ἐσομένας· ὅσα δέ ἐστιν ἀντίτυπα καὶ προσάντη, καὶ, καθάπερ τὰ φάρμακα, δάκνει παραχρῆμα καὶ λυπεῖ, τὸ δὲ καλὸν καὶ λυσιτελὲς ὕστερον ἀποδίδωσι, μὴ τοὺς νέους ἐπὶ ταῦτα προσάγοντα, μηδὲ ὑποβάλλοντα θορύβοις, ὄχλων [42] ἀγνωμονέντων ἀήθεις ὄντας, ἀλλ᾽ αὐτὸν [43] ἐκδεχόμενον τὰς ὑπὲρ τῶν συμφερόντων ἀπε-

certaminis, aemulationis, et honorum ſtudii velatur: ſed in ſene omnino eſt intempeſtiuum, ferum, et indecorum. Oportet itaque ciuilem ſenem quam longiſſime ab inuidentia abeſſe, neque inſtar veterum truncorum faſcino quodam iuxta virentia et ſuccreſcentia ſucco priuare, eorumque impedire incrementa: ſed benigne recipere ad ſe eos, qui ſe adiungunt atque ſectantur, eoſque dirigere, manu ducere, et educare, non praeceptis modo et conſiliis bonis: ſed et concedenda iis facultate res ad publicum pertinentes gerendi, vnde honor aliquis et gloria ad eos poſſit redire: aut miniſteriorum obeundorum, quae nullo cum reipublicae damno gratae multitudini ſint futurae, ipſiſque gratiam conciliaturae. Quae vero aduerſarios habent cauſae, et ſunt arduae, ac medicamentorum inſtar morſum principio moleſtiamque inferunt, bonum et vtilitatem poſtmodo ſuo tempore allaturae, ad has iuuenem tractandas nequaquam producet: neque eum rerum imperitum in turbas hominum coniiciet male ſentientium, vt ex euentu in ipſum odia redundent. Hoc pacto iuue-

42. μηδ᾽ ὑπερβάλλοντα θορύβοις, ὄχλον Ald. et Baſ.

43. ἀήθεις ἀλλ᾽ ὄντας ἄλλον αὐτὸν Turn. Vulc. et Bong.

χθείας. τοῦτο γὰρ εὐνουστέρους τε ποιήσει τοὺς νέους καὶ προθυμοτέρους ἐν ταῖς ἄλλαις ὑπηρεσίαις. παρὰ πάντα δὲ ταῦτα χρὴ μνημονεύειν, ὡς οὐκ ἔστι πολιτεύεσθαι μόνον τὸ ἄρχειν, καὶ πρεσβεύειν, καὶ μέγα βοᾶν ἐν ἐκκλησίᾳ, καὶ περὶ τὸ βῆμα βακχεύειν, λέγοντας, ἢ γράφοντας, ἃ οἱ πολλοὶ [44] τοῦ πολιτεύεσθαι νομίζουσιν, ὥσπερ ἀμέλει καὶ φιλοσοφεῖν τοὺς ἀπὸ τοῦ δίφρου διαλεγομένους, καὶ σχολὰς ἐπὶ βιβλίοις περαίνοντας· ἡ δὲ συνεχὴς ἐν ἔργοις καὶ πράξεσιν ὁρωμένη καθ' ἡμέραν οὐδαμῶς [45] πολιτεία καὶ φιλοσοφία λέληθεν αὐτούς. καὶ γὰρ τοὺς ἐν ταῖς στοαῖς ἀνακάμπτοντας περιπατεῖν φασιν, ὡς ἔλεγε Δικαίαρχος, οὐκ ἔτι δὲ τοὺς εἰς ἀγρὸν, ἢ πρὸς φίλον, βαδίζοντας. ὅμοιον δ' ἐστὶ τῷ φιλοσοφεῖν τὸ πολιτεύεσθαι. Σωκράτης γοῦν οὔτε βάθρα θεὶς, οὔτ' εἰς θρόνον καθίσας, οὔτε ὥραν διατριβῆς, ἢ περιπάτου, τοῖς γνωρίμοις τεταγμένην φυλάττων, ἀλλὰ καὶ παίζων [46], ὅτε τύχοι, καὶ συμπίνων, καὶ συστρα-

iuuenum erga ſe beneuolentiam augebit, eoſque ad alia miniſteria reddet alacriores. Praeter haec, quae diximus, omnia, illud memoria tenendum eſt, reipublicae adminiſtrationem non in hoc ſolo conſiſtere, vt imperes, legationes obeas, in concione vehementer vocifereris, et ad ſuggeſtum baccheris, dicendoque et ſcribendo graſſeris: quibus rebus nonnulli reipublicae adminiſtrationem definiunt: ſicut et philoſophari hos duntaxat putant, qui in exhedra diſſerunt, aut libris conſcriptis ſcholas ſuas complectuntur. Interim eos non fallit, quae quotidie in factis actionibuſque continuatur atque conſpicua eſt philoſophia, atque ciuilis ratio. Nam, ſicut Dicaearchus refert, eos aiebant ambulare, qui in porticibus ſpatia ſurſum deorſumque conficerent, non qui in agrum, aut ad amicos, irent. At enim eadem eſt philoſophandi ratio, quae rempublicam tractandi. Nam Socrates, cum neque poſuiſſet ſubſellia, neque cathedram conſcendiſſet, neque diſcipulis ſcholae, aut deambulationis, vllam certam conſtituiſſet horam: cum aliis ludens, cum aliis (vt res dabat) bibens, mili-

44. F. πολλοὶ τὰ κυριώτατα [vel συνέχοντα, vel κεφάλαια] τοῦ πολιτεύεσθαι. Aut τοῦ delend. *Reiske.*

45. F. οὐδαμῶς τ' ἀργοῦσα. *Reiske.*

46. καὶ συμπαίζων. *Reiske.*

47. Pro

τευόμενος ἐνίοις, καὶ συναγοράζων, τέλος δὲ καὶ συνδεδεμένος καὶ πίνων τὸ φάρμακον, ἐφιλοσόφει· πρῶτος ἀποδείξας τὸν βίον ἅπαντι χρόνῳ καὶ μέρει καὶ πάθεσι καὶ πράγμασιν ἁπλῶς ἅπασι φιλοσοφίαν δεχόμενον. οὕτω δὴ διανοητέον καὶ περὶ πολιτείας, ὡς τοὺς μὲν ἀνοήτους, οὐδ᾽ ὅταν στρατηγῶσιν, ἢ γραμματεύωσιν, ἢ δημηγορῶσι, πολιτευομένους, ἀλλ᾽ ὀχλοκοποῦντας, ἢ πανηγυρίζοντας, ἢ στασιάζοντας, ἢ λειτουργοῦντας ἀναγκαίως· τὸν δὲ [47] κοινωνικὸν, καὶ φιλάνθρωπον, καὶ φιλόπολιν, καὶ κηδεμονικὸν, καὶ πολιτικὸν ἀληθῶς, κἂν μηδέποτε τὴν χλαμύδα περιθῆται, πολιτευόμενον ἀεὶ τῷ παρορμᾷν τοὺς δυναμένους ὑφηγεῖσθαι [48] τοῖς δεομένοις, συμπαρεῖναι τοῖς βουλευομένοις [49], διατρέπειν τοὺς κακοπραγμονοῦντας, ἐπιῤῥωννύναι τοὺς εὐγνώμονας, φανερὸν εἶναι μὴ παρέργως προσέχοντα τοῖς κοινοῖς, μηδὲ ὅπου σπουδή τις, ἢ παράκλησις, διὰ τὸ πρῶτον [50] εἰς

militans, in foro verſans, ad extremum etiam vna in carcere vinctus, et venenum bibens, philoſophabatur: primuſque oſtendit, vitae omne tempus, partem, caſum, negotium omnino aptum eſſe ſtudio ſapientiae. Quod cogitandum mehercle eſt etiam de gubernatione ciuitatis. Scilicet ſtolidos, ſiue ii praetores ſint, ſiue ſcribae, ſiue oratores, nunquam gerere rempublicam: ſed vel popularem captare laudem, vel ſeſe conuentui oſtentare, vel moliri diſſidia, vel neceſſitati in obeundo aliquo miniſterio inſeruire. Eum vero, qui ciuilis ſocietatis, humanitatis, reipublicaeque ſerio ſit ſtudioſus, ac vere horum curam gerat, etiamſi nunquam chlamydem induat, ſemper tamen rempublicam gerere, dum eos excitat, qui duces auctoreſque iis eſſe poſſunt, quibus opus eſt: dum conſultantibus adeſt, pudorem incutit male agentibus: confirmat eos, qui recte ſentiunt: vt conſtet, eum non obiter animum reipublicae aduertere, aut tum demum, cum hoc agitur, vel requiritur, vt principe loco in theatrum curiamue

47. Pro τὸν δὲ habent τόν τε Ald. et Baſ. vitioſe.

48. F. παρορμᾷν τοὺς πράττειν δυναμένους, ὑφηγεῖσθαι τοῖς δεομένοις, ſcil. ὑφηγήσεως. *Reiske.*

49. βουλομένοις Ald. et Baſ.

50. διὰ τὸ πρωτεῖον — *ex iure alios praecedendi, vt eius iuris monſtrandi gratia. Reiske.*

51. ἰα-

τὸ θέατρον βαδίζοντα καὶ τὸ βουλευτήριον· ἄλλως δὲ διαγωγῆς χάριν ὡς ἐπὶ θέαν, ἢ ἀκρόασιν, ὅταν ἐπέλθῃ, παραγενόμενον, ἀλλὰ, κἂν μὴ παραγένηται τῷ σώματι, παρόντα τῇ γνώμῃ, καὶ τῷ πυνθάνεσθαι τὰ μὲν ἀποδεχόμενον, τοῖς δὲ δυσκολαίνοντα τῶν πραττομένων. οὐδὲ γὰρ Ἀθηναίων Ἀριστείδης, οὐδὲ Ῥωμαίων Κάτων ἦρξε πολλάκις, ἀλλὰ πάντα τὸν αὐτῶν βίον ἐνεργὸν ἀεὶ ταῖς πατρίσι παρέσχον. Ἐπαμινώνδας δὲ πολλὰ μὲν καὶ μεγάλα κατώρθωσε στρατηγῶν, οὐκ ἔλαττον δ᾽ αὐτοῦ μνημονεύεται, μηδὲ στρατηγοῦντος, μηδ᾽ ἄρχοντος ἔργον περὶ Θετταλίαν, ὅτε, τῶν στρατηγῶν εἰς τόπους χαλεποὺς ἐμβαλόντων τὴν φάλαγγα, καὶ θορυβουμένων, (ἐπέκειντο γὰρ οἱ πολέμιοι βάλλοντες) ἀνακληθεὶς ἐκ τῶν ὁπλιτῶν, πρῶτον μὲν ἔπαυσε θαῤῥύνας τὸν τοῦ στρατεύματος τάραχον καὶ φόβον, ἔπειτα διατάξας καὶ διαρμοσάμενος τὴν φάλαγγα συγκεχυμένην, ἐξήγαγε ῥᾳδίως, καὶ κατέστησεν ἐναντίαν τοῖς πολεμίοις, ὥστ᾽ ἀπελθεῖν ἐκείνους μεταβαλομένους. Ἄγιδος δὲ, τοῦ βασιλέως, ἐν Ἀρκαδίᾳ τοῖς πολεμίοις ἐπάγοντος ἤδη τὸ στράτευμα συντεταγμένον εἰς μάχην, τῶν πρεσβυ-

riamue ambulet, alioquin animi gratia, tanquam ad ſpectaculum, aut auditionem, ſolitus, vbi ita libuerit, in ſenatum venire, ſed abſentem etiam corpore, ſua coram eſſe ſententia: inaudiendoque alia eorum, quae aguntur, probare, alia improbare. Profecto enim neque apud Athenienſes Ariſtides, neque apud Romanos Cato ſaepe magiſtratum ſummum geſſit. Sed tota tamen eorum vita ſemper patriae efficacitatem induſtriamque ſuam nauauit. Et Epaminondae, vbi exercitum duxit, multae ac magnae memorantur res praeclare geſtae, id tamen eius facinus, quod, abſque omni prorſus cum eſſet magiſtratu, fecit, cuiuis earum poteſt aequari. Apud Theſſaliam, cum duces exercitum in loca iniqua ac difficilia coniecisſent et tumultuarentur, vrgentibus, ac telis impetentibus hoſtibus: ipſe de grauis armaturae militibus euocatus, primum verbis animos ſuorum confirmando perturbationem et metum depulit: deinde phalangem conturbatam in ordinem componens, non magno negotio e difficultate locorum eduxit, hoſtibuſque aduerſam conſtituit: ita quidem, vt ii, mutata ſententia, retro cederent. Cum Agis, Spartanorum rex, in Arcadia inſtructum iam ad pugnam exercitum in hoſtes duceret,

τέρων τις Σπαρτιατῶν ἐπεβόησεν, ὅτι διανοεῖται κακὸν κακῷ ἰάσασθαι [51], δηλῶν τῆς ἐξ Ἄργους εὐπετοῦς ἀναχωρήσεως τὴν παροῦσαν ἄκαιρον προθυμίαν ἀνάληψιν βουλόμενον εἶναι, ὡς ὁ Θουκυδίδης φησίν. ὁ δ᾽ Ἆγις ἀκούσας ἐπείσθη, καὶ ἀνεχώρησε μὲν, ἐκράτει δέ· καὶ δίφρος ἔκειτο καθ᾽ ἡμέραν παρὰ [52] ταῖς θύραις τοῦ ἀρχείου, καὶ πολλάκις ἀνιστάμενοι πρὸς αὐτὸν οἱ Ἔφοροι διεπυνθάνοντο καὶ συνεβουλεύοντο περὶ τῶν μεγίστων. ἐδόκει γὰρ ἔμφρων ἀνὴρ εἶναι, καὶ συνετὸς ἱστορεῖται [53]. διὸ καὶ παντάπασιν ἤδη τὴν τοῦ σώματος ἐξημαυρωμένος δύναμιν, καὶ τὰ πολλὰ κλινήρης διημερεύων, μεταπεμπομένων εἰς ἀγορὰν τῶν Ἐφόρων, ὥρμησε μὲν ἐξαναστὰς βαδίζειν, μόλις δὲ καὶ χαλεπῶς προσερχόμενος, εἶτα παιδαρίοις ἐντυχὼν καθ᾽ ὁδὸν, ἠρώτησεν, εἴ τι γινώσκουσιν ἀναγκαιότερον ὂν τοῦ πείθεσθαι δεσπότῃ. τῶν

quidam de ſenioribus Spartanis inclamauit, velle eum malo aliud malum remedii loco adhibere: quaſi diceret, Agidem temerariae ex Argis diſceſſioni in praeſentia alacritate ad pugnandum intempeſtiua mederi velle: vt ait Thucydides. Agis, hoc audito, obtemperauit, et receptui cecinit. Vicit tamen, et quotidie ei ſella ante archiui fores poſita eſt. Ac ſaepenumero de concilio ſurgentes Ephori ad ipſum exiuerunt, de maximis rebus conſilium eius ſciſcitantes. Vir enim fuiſſe cordatus et prudens perhibetur. Itaque ille ipſe Agis, iam plane exhauſtis corporis viribus, cum plerumque in lecto decumberet, in forum ab Ephoris euocatus, conatus eſt, lecto relicto, ire. Cumque aegre incederet, inque pueros in via incideret, quaeſiuit ex iis, ſcirentne aliquid magis neceſſarium, quam obedientiam domino praeſtandam. Qui vbi reſponderunt, ab imbe-

51. *ἰᾶσθαι.* Et ſic quoque eſt apud Thucyd. V. 65. Videram quoque, ſtatim poſt *βουλομένην εἶναι* legendum eſſe, antequam Thucydidam inſpicerem, ſed pro *εὐπετοῦς* conieceram *προπετοῦς*, in quo falſus fueram. Leg. enim *ἐπαιτίου.* *digna reprehenſione.* Sic eſt apud Thucydid. *Reiske.* Fort. etiam Turn. Vulc. et Bong. dant *ἐπαιτίου*, e quibus codd. affertur *ἐπετίου*, quod fieri poteſt vt ſit ſphalma typographicum edit. Francf.

52. *περὶ* Ald. et Baſ.

53. Suſpectum *ἱστορεῖται.* *Reiske.*

54. ἐγ-

δὲ φησάντων τὸ μὴ δύνασθαι, τοῦτο τῆς ὑπουργίας λογισάμενος πέρας, ἀνέστρεψεν οἴκαδε. δεῖ γὰρ μὴ προαπολιπεῖν τὴν προθυμίαν τῆς δυνάμεως, ἐγκαταλειφθεῖσαν[54] δὲ μὴ βιάζεσθαι. καὶ μὴν Γαΐῳ Λαιλίῳ Σκηπίων ἐχρῆτο συμβούλῳ, στρατηγῶν ἀεὶ καὶ πολιτευόμενος· ὥστε καὶ λέγειν ἐνίους, ὑποκριτὴν τῶν πράξεων Σκηπίωνα, ποιητὴν δὲ τὸν Γάϊον εἶναι[55]. Κικέρων δ' αὐτὸς ὡμολόγει τὰ κάλλιστα καὶ μέγιστα τῶν συμβουλευμάτων, οἷς ὀρθῶς ἐνυπατεύων τὴν πατρίδα διέσωζε, μετὰ Ποπλίου Νιγιδίου[56], τοῦ φιλοσόφου, συνθεῖναι. οὕτω διὰ πολλῶν τρόπων τῆς πολιτείας οὐδὲν ἀποκωλύει τοὺς γέροντας ὠφελεῖν τὸ κοινὸν ἀπὸ τῶν βελτίστων, λόγου καὶ γνώμης[157] καὶ παῤῥησίας καὶ φροντίδος πινυτῆς, ὡς δὴ ποιηταὶ λέγουσιν. οὐ γὰρ αἱ χεῖρες ἡμῶν, οὐδὲ οἱ πόδες, οὐδὲ ἡ τοῦ σώματος ῥώμη, κτῆμα καὶ μέρος ἐστὶ τῆς πόλεως μόνον, ἀλλὰ πρῶτον ἡ ψυχὴ, καὶ τὰ τῆς ψυχῆς κάλλη, δικαιοσύνη, καὶ σωφροσύνη, καὶ φρόνησις, ὧν

imbecillitate maiorem imponi neceſſitatem: hunc ratus ſui miniſterii finem eſſe, domum rediit. Voluntatem ſcilicet non oportet deponere, viribus ſuppetentibus: viribus deficientibus, vis non eſt inferenda corpori. Sane Scipio etiam in bello ac pace gerendis rebus conſiliarium adhibuit C. Laelium: ita quidem, vt non defuerint, qui poëtam actionum eius Laelium, Scipionum actorem dicerent. Cicero autem ipſe confeſſus eſt, ſe in pulcherrimis ac maximis ſuis conſiliis, quibus ſuo conſulatu praeclare fungens patriam ſeruauit, opera auxilioque P. Nigidii philoſophi vſum, concipiendis. Vſque adeo multis modis expeditum eſt ſenibus rempublicam adiuuare, optima vtentibus re: ratione, inquam, ſententia, libertate dicendi, et prudentia. Non enim manus noſtrae, aut pedes, aut robur corporis, tantummodo a ciuitate poſſidentur: ſed ipſe in primis animus, eiuſque ornamenta, iuſtitia videlicet, temperantia,

54. ἐγκαταλειφθείσης Vulc. ſed Baſ. dat ἐγκαταλειφθεῖσαι vitioſe.

55. εἶναι abeſt ab Ald. et Baſ.

56. De Nigidio vid. Fabric. Bibl. Lat. T. II. p. 73. *not. Edit. Venetae. Reiske.*

157. μνήμης Turn. Vulc. et Bong.

ὀψὲ καὶ βραδέως τὸ οἰκεῖον ἀπολαμβανόντων, ἄτοπόν ἐστι, τὴν μὲν οἰκίαν καὶ τὸν ἀγρὸν ἀπολαύειν καὶ τὰ λοιπὰ χρήματα, κοινῇ δὲ τῇ πατρίδι καὶ τοῖς πολίταις μηκέτι χρησίμους εἶναι διὰ τὸν χρόνον, οὐ τοσοῦτον τῶν ὑπηρετικῶν παραιρούμενον δυνάμεων, ὅσον ταῖς ἡγεμονικαῖς καὶ πολιτικαῖς προστίθησι. διὸ καὶ τῶν Ἑρμῶν τοὺς πρεσβυτέρους, ἄχειρας καὶ ἄποδας, ἐντεταμένους δὲ τοῖς μορίοις, δημιουργοῦσιν, αἰνιττόμενοι, τῶν γερόντων ἐλάχιστα δεῖσθαι διὰ τοῦ σώματος ἐνεργούντων, ἐὰν τὸν λόγον ἐνεργὸν, ὡς προσήκει, καὶ γόνιμον ἔχωσιν.

rantia, prudentia. Quae cum tarde ſeroque ita comparentur, vt ſuo reſpondeant nomini: abſurdum eſt, domo et agro reliquiſque opibus et pecunia nos frui per aetatem: per eandem vero publice, patriae, ciuibuſque nihil nos prodeſſe; cum quidem de facultate obeundorum miniſtrorum non tantum nobis detraxerit ſenectus, quantum ciuili et gubernatrici peritiae adiecit. Eam ob cauſam etiam Mercurios ſeniores ſine manibus et pedibus, rigente faſcino, fingunt, hoc aenigmate indicantes, minime hoc a ſenibus requiri, vt corpore ſeruitia obeant: modo iis ratio (vt conuenit) efficax ſit et ſoecunda.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ
ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΠΑΡΑΓΓΕΛΜΑΤΑ.
PLVTARCHI
PRAECEPTA
GERENDAE REIPVBLICAE.

Εἰ πρὸς ἄλλο τι χρήσασθαι καλῶς ἐστιν ἔχον, ὦ Μενέμαχε [1], τῷ·

Οὔ τις τοι [2] τὸν μῦθον ὀνόσσεται ὅσσοι Ἀχαιοὶ,
Οὐδὲ πάλιν ἐρέει· ἀτὰρ ἐ τέλος ἵκεο μύθων·

καὶ πρὸς τοὺς προτρεπομένους [3] τῶν φιλοσόφων, διδάσκοντας δὲ μηδὲν, μηδὲ ὑποτιθεμένους. ὅμοιοι γάρ εἰσι

Quod apud Homerum ille dicit:

Sane hunc sermonem nemo culpabit Achiuum,
Nec dicet contra: sed non oratio fine
Est abs te conclusa suo, non omnia dixti:

id sicubi alias recte vsurpari, equidem commode in eos philosophos verti potest, qui adhortantur quidem, nihil tamen docent, neque praeceptis instruunt. Similes videlicet eorum, qui,

1. Menemachum hunc Sardianum fuisse, patet e p. 813. 52. [ed. Francf.] vbi eum ciuem Pardalae appellat, quem Sardianum fuisse constat e p. 825, 29. [ed. Francf.] *Reiske.*

2. Homeri locus est Iliados ι. 55. Illud satis mirari non possum, quod interpres Saguntius hunc librum Traiano inscriptum perhibet, praemissa etiam ad eum praefatione, quae nusquam (puto) exstat: quando ipse quoque Menemachi nomen minime omisit, cui haec praecepta conscripta et dicata sunt. Neque vero is Traianus fuit, sed Sardibus natus, vt ex hoc ipso libro sub finem non obscure liquebit. Librum Plutarchus suum agnoscit, in principio libelli de capienda ex hostibus vtilitate. *Xylander.*

3. τρεπομένους simplex dat Petau.

 4. Aut

τοῖς τοὺς λύχνους προμύττουσιν [4], ἔλαιον δὲ μὴ ἐγχέουσιν. ὁρῶν οὖν σε παρωρμημένον ὑπὸ τοῦ λόγου πρὸς πολιτείαν, καὶ βουλόμενον ἀξίως τῆς εὐγενείας ἐν τῇ πατρίδι

Μύθων τε ῥητῆρ' ἔμεναι πρηκτῆρά τε ἔργων,

ἐπειδὴ χρόνον οὐκ ἔχεις ἀνδρὸς φιλοσόφου βίου ὕπαιθρον ἐν πράξεσι πολιτικαῖς καὶ δημοσίοις ἀγῶσι κατανοῆσαι, καὶ γενέσθαι παραδειγμάτων ἔργῳ, μὴ λόγῳ, περαινομένων θεατής, ἀξιοῖς δὲ παραγγέλματα λαβεῖν πολιτικά, τὴν μὲν ἄρνησιν οὐδαμῶς ἐμαυτῷ προσήκουσαν εἶναι νομίζω, τὸ δ' ἔργον εὔχομαι καὶ τῆς σῆς ἄξιον σπουδῆς καὶ τῆς ἐμῆς προθυμίας γενέσθαι· τοῖς δὲ παραδείγμασι ποικιλωτέροις, ὥσπερ ἠξίωσας, ἐχρησάμην. πρῶτον μὲν οὖν ὑποκείσθω πολιτείᾳ, καθάπερ ἔδαφος βέβαιον καὶ ἰσχυρὸν, ἡ προαίρεσις ἀρχὴν ἔχουσα, κρίσιν [5] καὶ λόγον, ἀλλὰ μὴ πτοίαν ὑπὸ δόξης κενῆς, ἢ φιλονεικίας τινὸς, ἢ πράξεων ἑτέρων ἀπορίας. ὥσπερ γὰρ οἷς οὐδέν ἐστιν οἴκοι χρηστὸν, ἐν ἀγορᾷ διατρίβουσι, κἂν μὴ δέωνται [6], τὸν πλεῖστον χρόνον· οὕτως ἔνιοι,

qui, lucernas cum emungant, oleum non affundunt. Itaque te, mi Menemache, cernens doctrina ad capessendam rempublicam concitatum, cupere nobilitati tuae conuenienter in patria

Ore loqui docto, et virtutem ostendere factis:

quando tibi non vacat, philosophi viri vitam sub dio versantis exactionibus ciuilibus publicisque certaminibus perspicere, contemplarique exempla factis, non verbis, repraesentata: petis autem, praecepta tibi tradi ciuilia: detrectationem quidem plane me indignam iudico: quod autem sum aggressus, id vt et studio tuo et meae animi promtitudini satisfaciat opto. Vsus sum autem, quod postulaueras, exemplorum varietate aliquanto maiore. Iam primum administrationi reipublicae soli instar firmi ac validi substratum sit institutum animi, a iudicio et ratione profectum, non a leui quodam animi impulsu, vanae gloriae, aut contendendi, studio, vel aliarum actionum penuria, excitati. Quemadmodum enim, quibus domi nihil est boni, ii in foro maximam temporis partem nulla etiam de

4. Aut ἀπομύττουσιν, *emungentibus*, aut προβύουσιν, *ellychnium promouentibus*, vel *protrudentibus. Reiske.*

5. Ante κρίσιν Petau. praemittit καί.

6. δέονται Petau.

7. Lo-

τῷ μηδὲν ἔχειν ἴδιον πράττειν ἄξιον σπȣδῆς, ἐμβάλλȣσιν ἑαυτȣ̀ς εἰς δημόσια πράγματα τῇ πολιτείᾳ διαγωγῇ χρώμενοι. πολλοὶ δὲ [7] ἀπὸ τῆς [8] τύχης ἀψάμενοι τῶν κοινῶν καὶ ἀναπλησθέντες, ȣ̓κέτι [9] ῥαδίως ἀπελθεῖν δύνανται, ταὐτὸ τοῖς ἐμβᾶσιν εἰς πλοῖον αἰώρας χάριν, εἶτ' ἀποσπασθεῖσιν εἰς πέλαγος, πεπονθότες, ἔξω βλέπȣσι ναυτιῶντες καὶ ταραττόμενοι· μένειν δὲ καὶ χρῆσθαι τοῖς παρȣ̃σιν ἀνάγκην ἔχοντες, Λευκᾶς καθύπερθε γαλάνας [10] εὐπρόσωποι σφᾶς παρήϊσαν ἔρωτες [11] ναΐας κληΐδος χαράξει πόντȣ δαιμονίαν ἐς ὕβριν. ȣ̓͂τοι καὶ μάλιστα διαβάλλουσι τὸ πρᾶγμα τῷ μετανοεῖν καὶ ἀσχάλλειν, ὅταν ἢ δόξαν ἐλπίσαντες, ἀδοξίᾳ περιπέσωσιν, ἢ φοβεροὶ προσδοκήσαντες ἑτέροις

de caufa exigunt: ita nonnulli, quia nihil habent, quod agere fit operae pretium, in publica fefe ingerunt negotia, ac reipublicae tractationem animi ludique gratia vfurpant. Multi, cum forte fortuna rempublicam attigiffent, faturi earum rerum, difcedere inde non facile poffunt: quibus idem vfu venit, quod iis, qui vectationis caufa nauigium ingreffi, deinde a terra auulfi in altum abripiuntur, ac foras profpiciunt naufeantes atque conturbati, interim neceffe habentes manere ac praefentem ferre fortunam. Hi maxime reipublicae adminiftrationem in odium adducunt fua poenitentia, atque indignatione animi, cum vel gloriae fpe inducti in ignominiam inciderunt, aut ob potentiam fe aliis terrori futuros rati, in res

7. Locum hunc ex Alcaeo fumtum effe vult Bern. Martinus Var. Lect. 3. 12. Fragmentum Alcaei feruauit Euftathius comment. ad Homer. *Reiske.*

8. τῆς abeft a Petau.

9. Aut ὅταν ȣ̓κέτι leg. aut δυνάμενοι. *Reiske.*

10. λευκᾶς καθύπερθε γαλάνας] Verba funt poëtae alicuius, Pindari puta, aut alius Lyrici: fed corrupta. Scriptus pro παρήϊσαν, habet παρῆσαν. Mallem παρίεσαν. Sed nominatiuus deeft, qui cum χαράζει (fuper ζ in fcripto ξ eft annotatum) congruat, et accufatiuus, quem regat. Ego totum in mea verfione omifi, cum fenfum nullum exprimere commodum poffem. *Xylander.*

11. ἔρωτες] F. ἑκόντες. Verfus hos Alcaeo pariter tribuit idem Bern. Martinus eodem loco. *Reiske.*

12. προσ-

ἔσεσθαι διὰ δύναμιν, εἰς πράγματα κινδύνους ἔχοντα καὶ ταραχὰς ἄγωνται. ὁ δ᾽ ὡς μάλιστα προσῆκεν [12] ἑαυτῷ καὶ κάλλιστον ἔργον ἀπὸ γνώμης [13] λογισμῷ τὰ κοινὰ πράσσειν ἀρξάμενος, ὑπ᾽ οὐδενὸς ἐκπλήττεται τούτων, οὐδ᾽ ἀναστρέφεται τὴν γνώμην. οὐδὲ γὰρ ἐπ᾽ ἐργασίᾳ καὶ χρηματισμῷ προσιτέον τοῖς κοινοῖς, ὡς οἱ περὶ Στρατοκλέα καὶ Δρομοκλείδην ἐπὶ τὸ χρυσοῦν θέρος [14], (τὸ βῆμα μετὰ παιδιᾶς οὕτως ὀνομάζοντες) ἀλλήλους παρεκάλουν· οὔτε οἷον ἐπιλήπτους ὑπὸ πάθους ἄφνω γενομένους, ὡς Γάϊος Γράκχος ἐπὶ θερμοῖς τοῖς περὶ τὸν ἀδελφὸν ἀτυχήμασιν ἀπωτάτω τῶν κοινῶν τὸν βίον θέμενος, εἶτα ὕβρει τινῶν καὶ λοιδορίᾳ πρὸς αὐτὸν ἀναφλεχθεὶς ὑπ᾽ ὀργῆς, ἐνέπεσε τοῖς κοινοῖς· καὶ ταχὺ μὲν ἐπλήσθη πραγμάτων καὶ δόξης, ζητῶν δὲ παύσασθαι, καὶ δεόμενος μεταβολῆς καὶ ἡσυχίας, οὐχ εὗρε καταθέσθαι τὴν δύναμιν αὐτοῦ διὰ μέγεθος, ἀλλὰ προαπώλετο. τούς τε [15] πρὸς [16] ἅμιλλαν, ἢ δόξαν, ὥσπερ

res periculis ac turbis obnoxias deuenerunt. Qui vero, vt maxime se dignum est, rempublicam gerere (quod est praestantissimum facinus) ratione consilioque ductus aggreditur, eum nihil istorum percellit, aut de sententia deturbat. Nam neque capturae quaestusue gratia accedendum est ad rempublicam: quomodo Stratocles et Dromoclidas ad auream messem (sic enim tribunal per iocum nominabant) se inuicem sunt cohortati, neque subito quodam animi motu perculsi ac quasi furore correpti conferre nos eo debemus. Quod C. Graccho contigit, qui, cum recente adhuc fratris exitio longissime a reipublicae cura vitae suae institutum abduxisset, deinde iniuria ac contumeliis quorundam irritatus, coniecit sese in reipublicae administrationem: moxque rerum gestarum et gloriae satur, desistere cupiens, mutationemque et otium quaerens, potentiam suam prae magnitudine quomodo deponeret non reperit, sed suo eam interitu deleuit. Iam qui contentione, vel ambitione, ducti se veluti histriones ad theatrum fingunt,

12. προσῆκον. *Reiske.*

13. γνώμης καὶ λογισμῷ. *Reiske.*

14. ἐπὶ χρυσοῦν δέρος. Ita scrib. *Salmas.*

15. τε] F. οὖν. *Reiske.*

16. πρὸς abest a Petau.

17. ποιη-

ὑποκριτὰς εἰς θέατρον ἀναπλάττοντας ἑαυτὰς, ἀνάγκη μετανοεῖν, ἢ δουλεύοντας, ὧν ἄρχειν ἀξιοῦσιν, ἢ προσκρούοντας, οἷς ἀρέσκειν ἐθέλουσιν. ἀλλ' ὥσπερ εἰς φρέαρ, οἶμαι, τὴν πολιτείαν, τοὺς μὲν ἐμπίπτοντας αὐτομάτως καὶ παραλόγως ταράττεσθαι καὶ μετανοεῖν, τοὺς δὲ καταβαίνοντας ἐκ παρασκευῆς καὶ λογισμοῦ καθ' ἡσυχίαν, χρῆσθαί τε τοῖς πράγμασι μετρίως, καὶ πρὸς μηδὲν δυσκολαίνειν, ἅτε δὴ τὸ καλὸν αὐτὸ καὶ μηδὲν ἄλλο τῶν πράξεων ἔχοντας τέλος. οὕτω δὴ τὴν προαίρεσιν ἀπερείσαντας ἐν ἑαυτοῖς καὶ ποιήσαντας [17] ἄτρεπτον καὶ δυσμετάθετον, τρέπεσθαι χρὴ πρὸς κατανόησιν τοῦ ἤθους τῶν πολιτῶν, ὃ μάλιστα συγκραθὲν ἐκ πάντων ἐπιφαίνεται καὶ ἰσχύει. τὸ μὲν γὰρ εὐθὺς αὐτὸν ἐπιχειρεῖν ἠθοποιεῖν καὶ μεθαρμόττειν τοῦ δήμου τὴν φύσιν, οὐ ῥᾴδιον, οὐδ' ἀσφαλὲς, ἀλλὰ καὶ χρόνου δεόμενον πολλοῦ καὶ μεγάλης δυνάμεως. δεῖ δὲ, ὥσπερ οἶνος ἐν ἀρχῇ μὲν ὑπὸ τῶν ἠθῶν [18] κρατεῖται τοῦ πίνοντας, ἡσυχῇ δὲ διαθάλπων καὶ κατακεραννύμενος αὐτὸς ἠθοποιεῖ

fingunt, eos necesse est consilii poenitere sui, cum vel seruiunt his, quibus volebant imperare, vel offendunt eos, quibus placere studebant. Enimuero sic statuo, sicut qui in puteum, ita etiam qui in rempublicam fortuito et de improuiso incidunt, eos perturbari ac poenitudine capi: qui vero eo sensim descendunt praemeditati ac praeparati, eos et mediocriter ferre, quae eueniunt, et nulla re grauiter affici, quippe quibus actionum finis praeter ipsam honestatem nullus sit propositus. Hoc pacto animi institutum vbi firmatum fuerit, penitusque fixum ac immobile redditum, conferendus est ad contemplandum ciuium ingenium, quale ex tota multitudine maxime contemperatum apparet atque praecellit. Qui enim ipsi statim conantur fingere mores populi, eiusque indolem mutare, rem ii tentant, neque facilem, neque tutam, ad quam praeterea et temporis multum et magna requiratur potentia. Sed quemadmodum vinum initio bibentis ingenio obsequitur, dum sensim calorem diffundens ac corporis temperiem occupans

17. ποιησομένους Turn. Vulc. et Bong. si quidem recte enotatum est: certe debebat esse ποιησαμένους, cum aoristus praecedat.

18. ὑπὸ τοῦ ἤθους. *Reiske.*

19. κα-

τὸν πίνοντα καὶ μεθίστησιν, οὕτω τὸν πολιτικὸν, ἕως ἂν ἰσχὺν ἀγωγὸν ἐκ δόξης καὶ πίστεως κατασκευάσηται, τοῖς ὑποκειμένοις ἤθεσιν εὐάρμοστον εἶναι, κατανοεῖν [19] καὶ στοχάζεσθαι τούτων ἐπιστάμενον, οἷς χαίρει ὁ δῆμος καὶ ὑφ' ὧν ἄγεσθαι πέφυκεν. οἷον ὁ Ἀθηναίων εὐκίνητός ἐστι πρὸς ὀργὴν, εὐμετάθετος πρὸς ἔλεον, μᾶλλον ὀξέως ὑπονοεῖν, ἢ διδάσκεσθαι καθ' ἡσυχίαν, βουλόμενος· ὥσπερ τῶν ἀνδρῶν τοῖς ἀδόξοις καὶ ταπεινοῖς βοηθεῖν προθυμότερος [20], οὕτως τῶν λόγων τοὺς παιγνιώδεις καὶ γελοίους ἀσπάζεται καὶ προτιμᾷ· τοῖς μὲν ἐπαινοῦσιν αὐτὸν μάλιστα χαίρει, τοῖς δὲ σκώπτουσιν ἥκιστα δυσχεραίνει· φοβερός ἐστιν ἄχρι τῶν ἀρχόντων, εἶτα φιλάνθρωπος ἄχρι τῶν πολεμίων. ἕτερον ἦθος τοῦ Καρχηδονίων δήμου, πικρὸν, σκυθρωπὸν, ὑπήκοον τοῖς ἄρχουσι, βαρὺ τοῖς ὑπηκόοις, ἀγεννέστατον ἐν φόβοις, ἀγριώτατον ἐν ὀργαῖς, ἐπίμονον τοῖς γνωσθεῖσι, πρὸς παιδιὰν καὶ χάριν ἀνήδυντον καὶ σκληρόν· οὐκ ἂν οὗτοι, Κλέωνος ἀξιοῦντος αὐτοὺς, ἐπεὶ τέθυκε, καὶ ξένους ἑστιᾶν

pans bibentem iam mutet, moresque eius fingat: ita qui ad rempublicam se contulit, is, donec gloria sua fideque vim sibi ad ducendos populi animos sufficientem conciliet, interim se eorum, quos subiectos habet, moribus accommodare, eosque sibi ad sequendum propositos habere debet, gnarus eorum, quibus ii gaudent, quibusque duci adsolent. Verbi gratia. Athenienses ad iram facile prouocantur, et ad misericordiam non magno negotio traducuntur, maluntque celeriter suspicari quippiam, quam per otium de re doceri: vtque promtius obscuris et humilibus viris subueniunt, ita sermonis iocosum et facetum genus maxime amplectuntur: laudari se apprime gaudent, aequissimo animo salse in ipsos dicta ferunt: metuendi ipsis etiam magistratibus, ne hostes quidem sua humanitate dedignantur. Diuersum Carthaginiensis populi ingenium, morosum, tetricum, magistratibus obsequens, subditis graue, abiectissimum, dum metuit, saeuissimum, vbi irascitur, perstans in decretis, durum aduersus iocos et blanditias. Non illi, Cleone concionem differri petente, quod sacrificas-

19. κατανοεῖν abest a Petau.

20. προθυμότατος. *Reiske.*

21. ἀπέ-

μέλλει, τὴν ἐκκλησίαν ὑπερθέσθαι, γελάσαντες ἂν καὶ κροτήσαντες ἀνέστησαν· οὐκ Ἀλκιβιάδη, ὄρτυγος ἐν τῷ λέγειν διαφυγόντος ἐκ τοῦ ἱματίου, φιλοτίμως συνθηρεύσαντες ἀπέδωκαν [21], ἀλλὰ καὶ ἀπέκτειναν ἄν, ὡς ὑβρίζοντας καὶ τρυφῶντας· ὅπου καὶ Ἄννωνα λέοντι χρώμενον σκευοφόρῳ παρὰ τὰς στρατείας, αἰτιασάμενοι τυραννικὰ φρονεῖν ἐξήλασαν. οἶμαι δ᾽ ἂν ἔγωγε μηδὲ Θηβαίους ἀποχέσθαι γραμμάτων πολεμίων κυρίους γενομένους, ὡς Ἀθηναῖοι Φιλίππου γραμματοφόρους λαβόντες ἐπιστολὴν ἐπιγεγραμμένην Ὀλυμπιάδι κομίζοντας, οὐκ ἔλυσαν, οὐδ᾽ ἀπεκάλυψαν ἀπόῤῥητον ἀνδρὸς ἀποδήμου πρὸς γυναῖκα φιλοφροσύνην. οὐδέ γ᾽ αὖ πάλιν Ἀθηναίους, Ἐπαμινώνδου πρὸς τὴν κατηγορίαν ἀπολογεῖσθαι μὴ θέλοντος [22], ἀλλ᾽ ἀναστάντος ἐκ τοῦ θεάτρου, καὶ διὰ τῆς ἐκκλησίας εἰς τὸ γυμνάσιον ἀπιόντος, εὐκόλως ἐνεγκεῖν τὴν ὑπεροψίαν καὶ τὸ φρόνημα τοῦ ἀνδρός. πολλοῦ δ᾽ ἂν ἔτι καὶ Σπαρτιάτας δεῆσαι τὴν Στρατοκλέους ὕβριν ὑπομεῖναι καὶ βωμολοχίαν, πείσαντος μὲν αὐτοὺς εὐαγγέλια θύειν, ὡς νενικηκότας. ἐπεὶ δέ, τῆς ἥττης

crificasset ipse, et excepturus conuiuio esset hospites, risu sublato datoque plausu, concionem soluissent: neque coturnicem, quae, Alcibiade concionante, e veste eius auolarat, certatim venati reddidissent: quin imo eos interfecissent, vt lasciuientes ac insultantes: quando Annoni exilium ii indixerunt, affectari ab eo tyrannidem causati, quod militiae impedimentorum baiulo vteretur leone. Neque vero (nisi fallor) Thebani ab hostilium literarum, si quae in eorum peruenissent manus, lectione abstinuissent: cum Athenienses, captis Philippi tabellariis epistolam Olympiadi inscriptam ferentibus, non soluerint eam, neque patefecerint mariti peregre absentis vxori missam salutationem. Neque vicissim Athenienses fastum Epaminondae aequo animo tolerassent, cum is, crimine oblato, causam dicere nolens e theatro discessit, ac per mediam concionem in gymnasium abiit. Nullo vero pacto arbitror Spartanos toleraturos fuisse Stratoclis scurrilem insultationem, qui suis, vt ob laetum partae victoriae nuncium acceptum sacrificarent, persuasit. Cumque ii, de accepta clade vero allato nuncio,

21. ἀπέδωκαν ἄν. *Reiske.* 22. μέλλοντος Petau.

ἀληθῶς ἀπαγγελθείσης, ἠγανάκτουν, ἐρωτῶντος τὸν δῆμον, τί ἠδίκηται, τρεῖς ἡμέρας δι' αὐτὸν ἡδέως γεγονώς. οἱ μὲν οὖν αὐλικοὶ κόλακες, ὥσπερ ὀρνιθοθῆραι, μιμούμενοι τῇ φωνῇ καὶ συνεξομοιοῦντες ἑαυτοὺς ὑποδύονται μάλιστα καὶ προσάγουσι δι' ἀπάτης τοῖς βασιλεῦσι· τῷ δὲ πολιτικῷ μιμεῖσθαι μὲν οὐ προσήκει τοῦ δήμου τὸν τρόπον, ἐπίστασθαι δὲ καὶ χρῆσθαι πρὸς ἕκαστον, οἷς ἁλώσιμός ἐστιν. ἡ γὰρ ἄγνοια τῶν ἠθῶν ἀστοχίας φέρει καὶ διαπτώσεις οὐχ ἥττονας ἐν ταῖς πολιτείαις, ἢ ταῖς φιλίαις τῶν βασιλέων. τὸ μὲν οὖν τῶν πολιτῶν ἦθος ἰσχύοντα δεῖ καὶ πιστευόμενον ἤδη πειρᾶσθαι ῥυθμίζειν ἀτρέμα πρὸς τὸ βέλτιον ὑπάγοντα καὶ πράως μεταχειριζόμενον. ἐργώδης γὰρ ἡ μετάθεσις τῶν πολλῶν. αὐτὸς δ', ὥσπερ ἐν θεάτρῳ λοιπὸν ἀναπεπταμένῳ βιωσόμενος, ἐξάσκει καὶ κατακόσμει τὸν τρόπον· εἰ δὲ μὴ ῥᾴδιον, ἀπαλλάξαι παντάπασι τῆς ψυχῆς τὴν κακίαν, ὅσα γοῦν ἐπανθεῖ μάλιστα καὶ προσπίπτει τῶν ἁμαρτημάτων, ἀφαιρῶν καὶ κολέων [23]. ἀκούεις γάρ, ὅτι [24] Θεμιστοκλῆς ἅπτεσθαι τῆς πολιτείας διανοούμενος, ἀπέ-

nuncio, ſuccenſerent, populum interrogauit, ecquid iniuriae paſſi eſſent, qui ipſius opera triduum ſuauius vixiſſent. Enimvero adulatores aulici aucupum more vocem ſuam ad imitationem regum componunt, itaque eos ſubeunt et decipiunt. Rempublicam autem gerenti non conuenit, mores populi imitari: noſſe eos, eaque ſe iis ratione accommodare, qua capi ſingulos poſſe cernit, operae eſt. Morum enim ignoratio non minus impedit irritaque facit conſilia in ciuilibus negotiis, quam in amicitiis regum. Ergo ciuium mores potentia iam ac fide inſtructus formare conaberis, ſenſim eos ad meliora ſubducens, ac placide tractans. Operoſa enim eſt multitudinis mutatio. Ipſe autem ita, vt deinceps, in aperto victurus theatro, mores tuos compone atque orna. Quod ſi non facile ſit, omnia arcere animo vitia, ea tamen amolire, aut deminue, quae maxime in promtu ac conſpectu ſunt. Audis enim, Themiſtoclem, cum animum ad gerendam rempublicam appuliſſet,

23. Poſt κολέων videtur διατέλει, *perſeuera, perge,* excidiſſe. *Reiske.*

24. Poſt ὅτι Petau. inſerit καὶ.

25. ἐλε-

ϛησε τῶν πότων καὶ τῶν κώμων ἑαυτὸν, ἀγρυπνῶν δὲ καὶ νήφων καὶ πεφροντικὼς, λέγει [25] πρὸς τοὺς συνήθεις, ὡς οὐκ ἐᾷ καθεύδειν αὐτὸν τὸ Μιλτιάδου τρόπαιον. Περικλῆς δὲ καὶ περὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν δίαιταν ἐξήλλαξεν ἑαυτὸν, ἠρέμα βαδίζειν [26], καὶ πρᾴως διαλέγεσθαι, καὶ τὸ πρόσωπον ἀεὶ συνεϛηκὸς [27] ἐπιδεικνύναι, καὶ τὴν χεῖρα συνέχειν ἐντὸς τῆς περιβολῆς, καὶ μίαν ὁδὸν πορεύεσθαι τὴν ἐπὶ τὸ βῆμα καὶ τὸ βουλευτήριον. οὐ γὰρ εὐμεταχείριϛον, οὐδὲ ῥᾴδιον, ἁλῶναι τὴν σωτήριον ἅλωσιν ὑπὸ τοῦ τυχόντος ὄχλου [28], ἀλλ' ἀγαπητὸν, εἰ μήτ' ὄψει, μήτε φωνῇ πτυρόμενος [29], ὥσπερ θηρίον ὕποπτον, καὶ ποικίλον, ἐνδέχοιτο τὴν ἐπιϛασίαν. οὐ τοίνυν οὐδὲ τούτων ἐπιμελητέον ἐϛὶ παρέργως· ἧπου τῶν περὶ τὸν βίον καὶ τὸ ἦθος ἀμελητέον, ὅπως ᾖ ψόγου καθαρὰ καὶ διαβολῆς ἁπάσης. οὐ γὰρ ὧν λέγουσιν ἐν κοινῷ καὶ πράττουσιν οἱ πο-

pulisset, a potationibus se et comessationibus abstraxisse, vigilantemque iam et sobrium ac seriis deditum curis dixisse ad amicos, tropaeum Miltiadis sibi somnum adimere, et Periclem corporis quoque gestum ac vitae rationem mutasse, vt et incederet tardius, et placide colloqueretur, vultumque semper constantem gereret, et manum intra amiculum contineret, vnamque eam viam, qua ad tribunal et curiam itur, tereret. Non enim ita tractabilis est multitudo, vt cuiusuis sit, salutare ei frenum iniicere : inque aliqua felicitatis parte ponendum, si, vt est bellua suspectiosa et inconstans, nullo visu audituue consternata rectorem admittat. Itaque ne haec quidem negligenter obseruanda sunt, etsi minus forte de vita et moribus curae videbitur gerendum, vt tamen ista omnis sint reprehensionis et criminis expertia. Non enim, qui rempubli-

25. ἔλεγε. *Reiske.*

26. Post βαδίζειν videtur συνεθίζων deesse. *Reiske.*

27. συνεϛηκὼς Petau.

28. ὄχλον. *plebs nequit ab vnoquoque homine triuiali rectam in viam deduci. Reiske.* Et sane ὄχλον dat Petau.

29. Legendum πτυρόμενος. Sic est etiam in scripto. Librarius π et τ in vnam superne lineam contraxerat, πτ. inde ineptum πυρόμενος inscius finxit. *Xylander.* πυρόμενος nempe dant Ald. et Bas. πυρωμένη Turn. Vulcob. et Bong.

λιτευόμενοι μόνον εὐθύνας διδόασιν, ἀλλὰ καὶ δεῖπνον αὐτῶν πολυπραγμονεῖται, καὶ κοίτη, καὶ γάμος, καὶ παιδιὰ, καὶ σπουδὴ πᾶσα. τί γὰρ δεῖ [30] λέγειν Ἀλκιβιάδην, ὃν περὶ τὰ κοινὰ πάντων ἐνεργέστατον ὄντα καὶ στρατηγὸν ἀήττητον, ἀπώλεσεν ἡ περὶ τὴν δίαιταν ἀναγωγία καὶ θρασύτης, καὶ τῶν ἄλλων ἀγαθῶν αὐτοῦ τὴν πόλιν ἀνόνητον ἐποίησε διὰ τὴν πολυτέλειαν καὶ τὴν ἀκολασίαν; ὅπου καὶ Κίμωνος οὗτοι τὸν οἶνον, καὶ Ῥωμαῖοι Σκιπίωνος, οὐδὲν ἄλλο ἔχοντες λέγειν, τὸν ὕπνον ᾐτιῶντο. Πομπήϊον δὲ Μάγνον ἐλοιδόρουν οἱ ἐχθροὶ, παραφυλάξαντες ἑνὶ δακτύλῳ τὴν κεφαλὴν κνώμενον. ὡς γὰρ ἐν τῷ προσώπῳ φακὸς καὶ ἀκροχορδὼν δυσχεραίνεται μᾶλλον, ἢ στίγματα καὶ κολοβότητες καὶ οὐλαὶ τοῦ λοιποῦ σώματος, οὕτω τὰ μικρὰ φαίνεται μεγάλα τῶν ἁμαρτημάτων, ἐν ἡγεμονικοῖς καὶ πολιτικοῖς ὁρώμενα βίοις, διὰ δόξαν, ἣν οἱ πολλοὶ περὶ ἀρχῆς καὶ πολιτείας ἔχουσιν, ὡς πράγματος μεγάλου καὶ καθαρεύειν ἀξίου πάσης ἀτοπίας καὶ πλημμελείας. εἰκότως οὖν Ἰούλιος [31] Δροῦσος, ὁ δημαγωγὸς, εὐδοκίμησεν, ὅτι, τῆς

publicam gerunt, iis tantum de publice dictis factisque ratio est reddenda: sed et in coenam eorum inquiritur, et cubile, et matrimonium, et quidquid serii iociue agunt. Quid enim attinet Alcibiadem dicere? qui, cum in republica gerenda esset summa praeditus efficacitate, et imperator inuictus, vitae ratione effreni atque ferocia sua periit, et vt nihil ex reliquis, quae in eo erant, bonis vtilitatis percipere posset ciuitas, luxuria eius atque prodigalitas fecerunt: cum et vinum Cimonis Athenienses, et somnum, quia aliud nihil inueniebant, Scipionis Romani culpauerint: et Pompeio Magno inimici vitio verterint, quod caput vno digito scaberet. Sicut enim in facie lens et verruca molestiores sunt, quam reliquae corporis maculae, mutilationes, et cicatrices: sic exigua peccata vbi in principis cernuntur vita, pro magnis habentur, propter opinionem eam, quam vulgo de principatu et republica gerunt, rem eam esse magnam, et quae vacare debeat omni errore atque vitio. Idcirco non iniuria celebri est laude Liuius Drusus, tribunus plebis, qui, cum domus ipsius multae partes

30. Pro δεῖ Petau. exhibet δή.

31. Pro Ἰούλιος scribe *Liuius*, ex Drusi historia. V. Latinum aliquan-

οἰκίας αὐτοῦ πολλὰ μέρη κάτοπτα τοῖς γειτνιῶσιν ἐχούσης, καὶ τῶν τεχνιτῶν τινος ὑπισχνουμένου ταῦτ' ἀποςρέψειν καὶ μεταθήσειν ἀπὸ πέντε μόνων ταλάντων· Δέκα (ἔφη) λαβὼν, ὅλην μου ποίησον τὴν οἰκίαν καταφανῆ, ἵνα πάντες ὁρῶσιν οἱ πολῖται, πῶς διαιτῶμαι· καὶ γὰρ ἦν ἀνὴρ σώφρων καὶ κόσμιος. ἴσως δὲ ταύτης οὐδὲν ἔδει τῆς καταφανείας αὐτῷ· διορῶσι γὰρ οἱ πολλοὶ καὶ τὰ πάνυ βαθέως περιαμπέχεσθαι δοκοῦντα τῶν πολιτευομένων ἤθη καὶ βουλεύματα, καὶ πράξεις καὶ βίους, οὐχ ἧττον ἀπὸ τῶν ἰδίων, ἢ τῶν δημοσίων ἐπιτηδευμάτων, τὸν μὲν φιλοῦντες καὶ θαυμάζοντες, τὸν δὲ δυσχεραίνοντες καὶ καταφρονοῦντες. τί [32] οὖν δὴ οὐχὶ καὶ τοῖς ἀσελγῶς καὶ τεθρυμμένως ζῶσιν αἱ πόλεις χρῶνται; καὶ γὰρ αἱ κιττῶσαι λίθους, καὶ οἱ ναυτιῶντες ἁλμυρίδας καὶ τοιαῦτα βρώματα διώκουσι πολλάκις, εἶτ'

partes vicinis essent perspicuae, ac faber quidam polliceretur, se eas impendio quinque modo talentorum auersurum et mutaturum: Imo, ait, decem abs me aufer talenta lege hac, vt totam domum meam reddas omnium inspectui patentem, quo vniuersi ciues cernere possint, qua vtar vitae degendae ratione. Erat enim vir temperans et modestus. Ac nihil quidem fortassis opus ei erat hac perspicuitate. Plerique enim mores ac consilia, actionesque et vitae rationem rempublicam gerentium, quae vel maxime abdita putantur, perspiciunt: neque minus ob priuata, quam ob publica studia alios amant ac admirantur, alios oderunt atque despiciunt. Quid ergo, inquies, non etiam iis, quorum impudica est et mollis vita, ciuitates vtuntur? Sane. Quo modo grauidae, cum pica vexantur, lapides, et qui nauseant, salsuginem aliosque id genus cibos appetunt saepenumero, paulo post exsputuri et auer-

aliquando per ου exprimere Graecos, notum est: ita hic videtur Λιούιος fuisse, ac totidem literis, ordine mutato, subrepsisse Ἰούλιος. *Xylander.* Non Iulius Drusus, sed M. Liuius Drusus, auctor fuit seditionis illius notae. Vid. Simson. ad A. M. 3914. Notauit iam dudum vitium, quod in Graecis hic loci est, Paul. Leopardus Emend. 10, 17. cui tamen in eo non consentio, quod δημαγωγὸς per *tribunus plebis* reddat. *Reiske.*

32. Post τί inserunt δ' Turn. Vulc. et Bong.

33. Ἀ-

ὀλίγον ὕστερον ἐξέπτυσαν καὶ ἀπεστράφησαν· οὕτω δὴ καὶ οἱ δῆμοι διὰ τρυφὴν καὶ ὕβριν, ἢ βελτιόνων ἀπορία δημαγωγῶν, χρῶνται τοῖς ἐπιτυχοῦσι, βδελυττόμενοι καὶ καταφρονοῦντες, εἶτα χαίρουσι τοιούτων εἰς αὐτοὺς λεγομένων, οἷα Πλάτων ὁ κωμικὸς τὸν δῆμον αὐτὸν λέγοντα ποιεῖ·

Λαβοῦ, λαβοῦ τῆς χειρὸς ὡς τάχιστά μου,
Μέλλω στρατηγὸν χειροτονεῖν Ἀγύρριον[33].

καὶ πάλιν αἰτοῦντα λεκάνην καὶ πτερὸν, ὅπως ἐμέσῃ, λέγοντα· Προσίσταταί μου πρὸς τὸ βῆμα μαντίλη, καὶ βόσκει δυσώδη κεφαλὴν αἰσχίστην νόσον[34]. ὁ δὲ Ῥωμαίων δῆμος, ὑπισχνουμένου τι Κάρβωνος, καὶ προστιθέντος ὅρκον δή τινα καὶ ἀρὰν, ἀντώμοσεν ὁμοῦ μὴ πιστεύειν. ἐν δὲ Λακεδαίμονι τινὸς Δημοσθένους[35], ἀνδρὸς ἀκολάστου, γνώμην εἰπόντος ἁρμόζουσαν, ἀπέρριψεν ὁ δῆμος, οἱ δ' ἔφοροι κληρώσαντες ἕνα τῶν γερόντων, ἐκέλευσαν εἰπεῖν τὸν αὐτὸν λόγον ἐκεῖνον, ὥσπερ εἰς καθαρὸν ἀγγεῖον ἐκ ῥυπαροῦ μετακεράσαντες, ὅπως εὐπρόσ-

auersaturi. Sic enim et populi ob luxuriam, aut petulantiam, vel inopia meliorum ductorum, quibuscunque oblatis vtuntur, abominantes eos et contemnentes: deinde gratum ipsis est, cum in istos talia dicuntur, qualia Plato comicus ipsum populum dicere fingit:

Manu prehende me, prehende celeriter,
Qui principem iam designabo Agyrrhium:

rursumque peluim poscentem et pennam, vt vomat, ac dicentem:

Hic ad tribunal mantile adsistit mihi. et:
Alit caput foetens, luem turpissimam.

Et populus Romanus, Carbone aliquid promittente, ac deierante, dirasque deuotiones addente, contra vno ore iurauit, se non crediturum. Spartae cum Demosthenes quidam, homo intemperans, sententiam commodam dixisset, eam populus reiecit: ephori autem sorte lecto cuidam senum eam dicendam dederunt, tanquam ex sordido vase in sincerum eam diffun-

33. Ἀγύρριον Petau.
34. νόσου idem.
35. Non valde mihi arridet hic Demosthenes. Fortasse pro eo legendum δημοτικοῦ, *plebeius*. *Xylander*.

36. νομί-

δεκτος γένηται τοῖς πολλοῖς. ὅτω μεγάλην ἔχει ῥοπὴν ἐν πολιτείᾳ πίστις ἤθους, καὶ τοὐναντίον· οὐ μὴν ἀμελητέον γε διὰ τοῦτο τῆς περὶ τὸν λόγον χάριτος καὶ δυνάμεως, ἐν ἀρετῇ θεμένους τὸ σύμπαν, ἀλλὰ τὴν ῥητορικὴν νομίσαντες [36] μὴ δημιουργὸν, ἀλλά τι [37] συνεργὸν εἶναι πειθοῦς, ἐπανορθωτέον τὸ τοῦ Μενάνδρου·

Τρόπος ἔσθ' ὁ πείθων τοῦ λέγοντος, οὐ λόγος.

καὶ γὰρ ὁ τρόπος καὶ ὁ λόγος· εἰ μὴ νὴ Δία φήσει τις, ὡς τὸν κυβερνήτην ἄγειν τὸ πλοῖον, οὐ τὸ πηδάλιον, καὶ τὸν ἱππέα στρέφειν [38] τὸν ἵππον, οὐ τὸν χαλινὸν, οὕτως πόλιν πείθειν, οὐ λόγῳ, ἀλλὰ τρόπῳ χρωμένην, ὥσπερ οἴακι καὶ χαλινῷ τὴν πολιτικὴν ἀρετὴν, ὅπερ [39] εὐστροφώτατον ζῶον, ὥς φησι Πλάτων, οἷον ἐκ πρύμνης ἁπτομένην καὶ κατευθύνουσαν. ὅπου γὰρ οἱ μεγάλοι βασιλεῖς ἐκεῖνοι καὶ διογενεῖς, (ὡς Ὅμηρός φησιν) ἁλουργίσι καὶ σκήπτροις καὶ δορυφόροις καὶ θεῶν χρησμοῖς ἐξογκοῦσιν [40] ἑαυτοὺς, καὶ δουλούμενοι τῇ σεμνότητι τοὺς πολ-

diffundentes, vt grata fieret multitudini. Tantum in vtramque partem in republica momenti habet perſuaſio de ingenio hominis concepta. Neque tamen propterea ita negligenda eſt orationis elegantia ac facultas, vt omnia virtuti adſcribantur: ſed vt non opificem perſuaſionis cenſeamus eſſe rhetoricam, adiutricem tamen ſentiamus, corrigamuſque illud Menandri:

Mores mouent dicentis, haud oratio.

Etenim et mores perſuadent, et oratio: niſi quis ita intelligat, ſicut nauim agit non clauus, ſed gubernator, equeſque equum verſat, non frenum: ita a ciuili virtute vrbem duci, non oratione, ſed moribus, loco freni, aut gubernaculi, adhibitis, eamque veluti a prora dirigere vrbem, animal (vt Plato ait) maxime verſatile. At vero magni illi reges, et a Ioue, vt Homerus ait, prognati, purpuris, ſceptris, ſtipatoribus, deorumque oraculis ſe ipſos extollentes, vbi maieſtate ſua tanquam

36. νομίσαντας. Deinde aut delend. τι, aut leg. τινά. *Reiske.* Turn. Vulc. et Bong. dant νομίσαντες εἶναι μὴ —

37. ἀλλά τοι legi ex ſcripto, non τι. *Xylander.*

38. τρέφειν Petau.

39. Pro ὅπερ ſcriptus habet ὅθεν. *Xylander.*

40. ἐξογκοῦντες. *Reiske.*

λοὺς, ὡς κρείττονες, ὅμως ἐβούλοντο μύθων τε [41] ῥητῆρες ἔμεναι [42], καὶ οὐκ ἠμέλουν τῆς τοῦ λέγειν [43] χάριτος, Οὐδ' ἀγορέων, ἵνα τ' ἄνδρες ἀριπρεπέες τελέθουσιν, οὐδὲ Διὸς Βουλαίου [44] μόνου ἔχρηζον, οὐδ' Ἄρεος ἐνυαλίου καὶ στρατιᾶς [45] Ἀθηνᾶς, ἀλλὰ καὶ τὴν Καλλιόπην παρεκάλουν, ἣ δὴ βασιλεῦσιν ἅμ' αἰδοίοισιν ὀπηδεῖ, πραΰνουσα πειθοῖ καὶ καταιδοῦσα [46] τῶν δήμων τὸ αὔθαδες καὶ βίαιον. ἢ πῶς ἀδύνατον [47], ἄνθρωπον ἰδιώτην ἐξ ἱματίου καὶ σχήματος δημοτικοῦ πόλιν ἄγειν βουλόμενον, ἐξισχῦσαι καὶ κρατῆσαι τῶν πολλῶν, εἰ μὴ λόγον ἔχει συμπείθοντα καὶ προσαγόμενον. οἱ μὲν οὖν τὰ πλοῖα κυβερνῶντες, ἑτέροις χρῶνται κελευσταῖς· ὁ δὲ πολιτικὸς ἐν ἑαυτῷ μὲν ὀφείλει τὸν κυβερνῶντα νοῦν ἔχειν, ἐν ἑαυτῷ δὲ τὸν ἐγκελευόμενον [48] λόγον, ὅπως μὴ δέηται φω-

quam praeſtantiores ipſi naturae vulgus ſibi ſubiecerunt, voluerunt tamen oratores eſſe, neque dicendi elegantiam neglexerunt, ſed curae fuit eis

Concio, qua decus eximium facundia gignit:

neque ſolum Iouem conſiliarium, Martemue homicidam, et militarem Mineruam coluerunt, ſed et Calliopen inuocauerunt,

Quae comes vſque ſolet venerandis regibus eſſe,

facundia ſua demulcens et ad verecundiam redigens contumaciam violentiamque populi. Quod cum ita ſit, quonam pacto priuatus aliquis a toga et habitu plebeio ad regendam vrbem ſe conferens multitudinem in ſua poteſtate habere queat, niſi oratione inſtructus in perſuadendo et alliciendo adminiſtra? Qui naues gubernant, ii quidem munus remigum regendorum aliis mandant: at rempublicam qui gerit, non gubernatrice modo mente praeditus eſſe, ſed in ſe ipſo habere debet facultatem orationis, qua imperia tradat, ne aliena opus habeat

41. τε delendum. *Reiske.*

42. Pro ἔμεναι codex quidam innominatus dat εἶναι.

43. Pro λέγειν Petau. dat ἐλέγχειν.

44. βουλέου Ald. et Baſ. βουλέως βασιλέως Turn. Vulc. et Bong. βολαίου Petau.

45. Aut στρατίας, vt fuerit olim dictum στράτιος, στρατία, στράτιον, aut στρατίου potius, aut στρατίδος, vel στρατιαίας. *Reiske.*

46. κατᾳδοῦσα. *Reiske.* Petau. dat κατεδοῦσα.

47. δυνατὸν Petau. Ald. et Baſ.

48. ἐκκελευόμενον Petau.

49. βέλ-

νῆς ἀλλοτρίας, μηδ', ὥσπερ Ἰφικράτης, ὑπὸ τῶν περὶ Ἀριστοφῶντα καταρρητορευόμενος, λέγῃ· Βελτίων [49] μὲν ὁ τῶν ἀντιδίκων ὑποκριτὴς, δρᾶμα δὲ τοὐμὸν ἄμεινον· μηδὲ πολλάκις δέηται τῶν Εὐριπιδείων ἐκείνων·

Εἴθ' ἦν ἄφωνον σπέρμα δυστήνων [50] βροτῶν. καί·
Φεῦ [51] τὸ μὴ τὰ πράγματ' ἀνθρώποις ἔχειν
Φωνὴν, ἵν' ἦσαν μηδὲν οἱ δεινοὶ λέγειν.

ταῦτα [52] μὲν γὰρ ἴσως Ἀλκαμένει, καὶ νησιώτῃ, καὶ ἰκτίῳ [53], καὶ πᾶσι τοῖς βαναύσοις καὶ χειρώναξι τὸ δύνασθαι λέγειν ἀπομνυμένοις [54], δοτέον ἀποδιδράσκειν. ὥσπερ Ἀθήνησιν ἀρχιτεκτόνων ποτὲ δυεῖν ἐξεταζομένων πρὸς δημόσιον ἔργον, ὁ μὲν αἱμύλος καὶ κομψὸς εἰπεῖν, λόγον τινὰ διελθὼν περὶ τῆς κατασκευῆς μεμελετημέ-

beat voce, neue id ei vſu veniat, quod Iphicrati: qui, cum Ariſtophon eum oratione premeret, aduerſarium hiſtrionem meliorem, ſuam autem cauſam potiorem eſſe dixit: neue ſaepius vti cogatur Euripideis iſtis:

Vtinam eſſet expers vocis humanum genus. et:
Cur non, malum, data vox rebus mortalium eſt,
Nullo diſerti vt eſſent in pretio viri.

Haec enim fortaſſis Alcameni, inſulari, Ictino, aliiſque illiberalibus et manu victum quaerentibus, facundiamque eiurantibus concedantur effugia: cuius generis eſt, quod Athenis aliquando contigit, cum duo architecti de conducendo publico opere contenderent, alter diſſerendi copia et elegantia inſtructus, cum de apparatu operis oratione vſus meditata populum

49. βέλτιον idem.

50. δύστηνον Ald. et Baſ.

51. καὶ Φεῦ, Φεῦ τὸ Petau.

52. ταύτῃ. *hac* ratione, via, vel porta. Porro ex h. l. colligo, Euripidam Alcamenis nomine fabulam edidiſſe, eumque Alcamenem non illum Spartae regem, Telecli filium, ſed aliquem hominem inſulanum fuiſſe, qua de fabula nihil apud Fabricium reperio T. I. B. Gr. p. 647. vbi Alcmenam quidem habet, at ea huc non pertinet. Poſt Alcamenis nomen videtur καὶ delend. eſſe. *Reiske.*

53. De Xylandri coniectura Ἰκτίνῳ quid ſtatuam, neſcio. Ictinum eſſe virile nomen, non memini. Neque conſtat, qualis ille Ictinus fuerit, ſi tamen fuit. *Reiske.*

54. ἀπωσαμένοις Turn. Vulc. et Bong.

 55. πα-

νον, ἐκίνησε τὸν δῆμον· ὁ δὲ βελτίων τῇ τέχνῃ, λέγειν δ' ἀδύνατος, παρελθὼν εἰς μέσον· Ἄνδρες (εἶπεν)[55] Ἀθηναῖοι, ὡς οὗτος εἴρηκεν, ἐγὼ ποιήσω. τὴν γὰρ[56] Ἐργάνην οὗτοι μόνον θεραπεύουσιν (ὥς φησι Σοφοκλῆς) οἱ παρ' ἄκμονι τυπάδι βαρείᾳ καὶ πληγαῖς ὑπακούουσαν ὕλην ἄψυχον δημιουργοῦντες. ὁ δὲ τῆς πολιάδος Ἀθηνᾶς καὶ τῆς βουλαίας Θέμιδος

(Ἥ τ' ἀνδρῶν ἀγορὰς ἠμὲν λύει ἠδὲ καθίζει)

προφήτης, ἑνὶ χρώμενος ὀργάνῳ τῷ λόγῳ, τὰ μὲν πλάττων καὶ συναρμόττων, τὰ δ' ἀντιστατοῦντα πρὸς τὸ ἔργον[57] ὥσπερ ὄζους τινὰς ἐν ξύλῳ, καὶ διπλόας ἐν σιδήρῳ μαλάσσων καὶ καταλεαίνων, κοσμεῖ τὴν πόλιν. διὰ τοῦτο ἡ κατὰ Περικλέα πολιτεία λόγῳ μὲν (ὥς φησι Θουκυδίδης) δημοκρατία, ἔργῳ δὲ ὑπὸ τοῦ πρώτου ἀνδρὸς ἀρχὴ διὰ τὴν τοῦ λόγου δύναμιν· ἐπεὶ καὶ Κίμων ἀγαθὸς ἦν, καὶ Ἐφιάλτης, καὶ Θουκυδίδης· ἀλλ' ἐρωτηθεὶς οὗτος ὑπ' Ἀρχιδάμου, βασιλέως τῶν Σπαρτια-

pulum mouiſſet, alter arte praeſtantior, ſed dicendi ignarus, in medium progreſſus: Viri, inquit, Athenienſes, quemadmodum iſte dixit, ego efficiam. Nam Erganam, id eſt opificem, hi tantum colunt Mineruam, vt ait Sophocles, qui ad incudem graui malleo et ictibus obedientem materiam in animam fabricantur. At Mineruae, quae, quod vrbibus praeſit, Polias dicitur, et conſiliariae Themidis (cui a iure nomen, et quae

Conuentus hominum cogitque eademque reſoluit)

interpres, vnico vtens orationis inſtrumento, atque alia fingens et concinnans, alia, quae operi impedimento ſunt, vel, vt nodos quoſdam in ligno, aut abſceſſus in ferro, molliens atque laeuigans, vrbem exornat. Itaque adminiſtratio reipublicae, qua vſus fuit Pericles, verbo quidem (teſte Thucydide) populi fuit, re ipſa autem principis viri poteſtas. Nam et Cimon bonus erat, et Ephialtes, et Thucydides. Verum interrogatus hic ab Archidamo, Spartae rege, ipſene, an Pericles,

55. παρελθὼν εἶπεν· Ἄνδρες Ἀθ. caeteris omiſſis, Petau.

56. γὰρ abeſt a Petau.

57. Locum hunc e Platone ſumtum eſſe demonſtrat Ruhnkenius ad Timaei Lexicon p. 203. διπλόη in ferro eſt, quum in ipſa fuſione bullas contrahit, quo molle, ſpongioſum et ſquamoſum fit. *Reiske.*

58. F.

τῶν, πότερον αὐτὸς, ἢ Περικλῆς, παλαίει βέλτιον· Οὐκ ἂν εἰδείη [58] τις· (εἶπεν) ὅταν γὰρ ἐγὼ καταβάλω παλαίων, ἐκεῖνος λέγων μὴ πεπτωκέναι, νικᾷ καὶ πείθει τοὺς θεωμένους. τοῦτο δ' οὐκ αὐτῷ μόνῳ ἐκείνῳ δόξαν, ἀλλὰ καὶ τῇ πόλει σωτηρίαν ἔφερε. πειθομένη γὰρ αὐτῷ τὴν ὑπάρχουσαν εὐδαιμονίαν ἔσωζε, τῶν δ' ἐκτὸς ἀπείχετο. Νικίας δὲ τὴν αὐτὴν προαίρεσιν ἔχων, πειθοῦς δὲ τοιαύτης ἐνδεὴς ὤν, καὶ καθάπερ ἀμβλεῖ χαλινῷ τῷ λόγῳ πειρώμενος ἀποστρέφειν τὸν δῆμον, οὐ κατέσχεν [59], οὐδ' ἐκράτησεν, ἀλλ' ᾤχετο βίᾳ φερόμενος εἰς Σικελίαν καὶ συνεκτραχηλιζόμενος. τὸν μὲν οὖν λύκον οὔ φασι τῶν ὤτων κρατεῖν· δῆμον δὲ καὶ πόλιν ἐκ τῶν ὤτων [60] ἄγειν δεῖ μάλιστα, μὴ, καθάπερ ἔνιοι τῶν ἀγυμνάστων περὶ λόγων [61] λαβὰς ἀμούσους καὶ ἀτέχνους ζητοῦντες ἐν τοῖς πολλοῖς τῆς [62] γαστρὸς ἕλκουσιν εὐωχοῦντες, ἢ τοῦ βαλαντίου διδόντες, ἢ πυῤῥίχας τινὰς, ἢ μονομάχων θεάματα, παρασκευάζοντες ἀεὶ δημαγω-

ricles, melius luctaretur: Incertum eſt, reſpondit. Cum enim ego eum deiicio, negando, ſe cecidiſſe, vincit, idque ſpectatoribus perſuadet. Atque ea quidem res non gloriam tantum Pericli, ſed et vrbi ſalutem attulit. Dum enim ei paruit, felicitatem iam partam ſeruauit, abſtinuitque ab exteris negotiis. Sed Nicias, cum idem ſequeretur propoſitum, neque tantum haberet ad perſuadendum virium, atque oratione, veluti freno laxo, vteretur in dehortando populum, non obtinuit, neque peruicit: ſed in Siciliam abiit vi actus, et obtorto quaſi collo multitudinis impetu eo abreptus. Lupum quidem auribus teneri poſſe negant. Populum autem et ciuitatem vel maxime auribus ducere oportet: neque ſequi eos, qui exercitatione dicendi deſtituti, multitudinis ducendae anſas quaerunt elegantiae artiſque vacuas: et aut ventre trahunt epulis praebendis, vel marſupio largientes, aut ſaltationes, aut gladiatorum ſpectacula crebra exhibentes, populi fauorem captant,

58. F. οὐκ ἂν εἴπῃ τις. R.

59. οὐκ ἀπέσχεν Petau.

60. ὤτων abeſt a Petau. male.

61. περὶ λόγον legi pro λόγων, quod et in ſcripto erat, et λαβὰς omiſſum, perperam. *Xylander*. λόγον dat etiam Petau. Cl. Reiskius legi vult λόγους.

62. Pro τῆς Petau. habet τοῖς.

γȣσι, μᾶλλον δὲ δημοκοπȣσι. δημαγωγία γὰρ ἡ διὰ λόγȣ [63] πειθομένων ἐςίν· αἱ δὲ τοιαῦται τιθασσεύσεις τῶν ὄχλων, ȣ᾿δὲν ἀλόγων ζώων ἄγρας καὶ βȣκολήσεως διαφέρȣσιν. ὁ μέντοι λόγος ἔςω τȣ῀ πολιτικȣ῀ μήτε νεαρὸς καὶ θεατρικὸς, ὥσπερ πανηγυρίζοντος καὶ ςεφανηπλοκȣ῀ντος ἐξ ἁπαλῶν [64] καὶ ἀνθηρῶν ὀνομάτων, μήτ᾿ αὖ πάλιν, ὡς ὁ Πυθέας τὸν Δημοσθένȣς ἔλεγεν ἐλλυχνίων ὄζειν [65] καὶ σοφιςικῆς περιεργίας, ἐνθυμήμασι πικροῖς [66] καὶ περιόδοις πρὸς κανόνα καὶ διαβήτην ἀπηκριβωμένοις [67]· ἀλλ᾿ ὥσπερ οἱ μȣσικοὶ τὴν θίξιν ἀξιȣ῀σι τῶν χορδῶν ἠθικὴν καταφαίνεσθαι, μὴ κρȣςικὴν, οὕτω τῷ λόγῳ [68] τοῦ πολιτευομένου καὶ συμβουλεύοντος καὶ ἄρχοντος ἐπιφαινέσθω μὴ δεινότης, μηδὲ πανουργία, μηδ᾿ εἰς ἔπαινον αὐτοῦ τιθέσθω τὸ ἑκτικῶς, ἢ τεχνικῶς, ἢ διαιρετικῶς [69], ἀλλ᾿ ἤθους ἀπλάςου καὶ φρονήματος ἀληθινοῦ, καὶ παῤῥησίας πατρικῆς, καὶ προνοίας, καὶ συνέσεως κηδομένης ὁ λόγος ἔςω μεςὸς,

captant, aut potius vim ei afferunt. Captant enim fauorem populi, eumque ducunt, qui dicendo perſuadent: at iſtiuſmodi cicurationes, nihil a brutorum illectatione et captura habent diuerſi. Sit autem verſantis in republica viri oratio non iuuenilis, aut ad theatrum conformata, veluti corollam ex delicatis ac floridis vocabulis vndequaque colligentis: neque rurſum qualem Demoſthenis dicebat Pytheas lucernam redolere et ſophiſticam diligentiae abundantiam, argumentis conſtantem acribus, et circuitionibus ad normam ac circinum accuratiſſime exactis. Sed quemadmodum muſici neruos pulſari volunt leniter, non impetu quodam concuti: ita oratio rempublicam gerentis, conſulentis, ac regentis prae ſe ferre non debet vim dicendi, aut calliditatem: neque laudi ſibi ducat, ſi exiſtimetur dixiſſe ex habitu, ſecundum artem, et ſcientiam diuidendi: ſed plena eſſe debet ingenuitatis, et verae animi magnitudinis, et paternae libertatis, ac prouidentiae et ſapientiae ſuorum curam gerentis, in bono propoſito gratioſam

63. διὰ λόγων Turn. Vulc. et Bong.

64. ἁπλῶν Petau.

65. ὄζων. *Reiske.*

66. πικρὸς. *Reiske.*

67. ἀποκρινομέναις Petau.

68. τȣ῀ λόγȣ idem.

69. διαιρετικῶς] Vid. Interpp. Petronii c. 48. ad illud: *cauſas in diuiſione agere. Reiske.*

70. ἰδίων]

ἐπὶ τῷ καλῷ τὸ κεχαρισμένον ἔχων καὶ ἀγωγὸν, ἔκ τε σεμνῶν ὀνομάτων καὶ νοημάτων ἰδίων [70] καὶ πιθανῶν. δέχεται δὲ ὁ πολιτικὸς λόγος δικανικοῦ [71] μᾶλλον καὶ γνωμολογίας, καὶ ἱστορίας, καὶ μύθους, καὶ μεταφορὰς, αἷς μάλιστα κινοῦσιν οἱ χρώμενοι μετρίως καὶ κατὰ καιρόν· ὡς ὁ εἰπών· Μὴ ποιήσητε [72] ἑτερόφθαλμον τὴν Ἑλλάδα. καὶ Δημάδης, τὰ ναυάγια λέγων πολιτεύεσθαι τῆς πόλεως. καὶ ὁ Ἀρχίλοχος· Μηδὲ ὁ Ταντάλου λίθος τῆσδ' ὑπὲρ νήσου κρεμάσθω. καὶ Περικλῆς τὴν λήμην τοῦ Πειραιῶς ἀφελεῖν κελεύων. καὶ Φωκίων ἐπὶ τῆς Λεωσθένους νίκης, καλὸν τὸ στάδιον εἶναι, δεδιέναι δὲ τοῦ πολέμου τὸν δολιχόν. καθόλου δὲ ὁ μὲν ὄγκος καὶ τὸ μέγεθος τῷ πολιτικῷ μᾶλλον ἁρμόττει. παράδειγμα δὲ οἵ τε Φιλιππικοὶ, καὶ τῶν Θουκυδίδου δημη-

ſam adhibens et ad perſuadendum aptam rationem, ex verborum maieſtate, et ſententiarum proprietate ac probabilitate. Admittit autem ciuilis oratio facilius, quam iuridicialis, ſententias communes, hiſtorias, fabulas, et translationes, quibus maxime mouentur animi hominum, modice et opportune vſurpatis: quale fuit eius, qui dixit: Nolite Graeciam altero oculo priuare: et Demadis, qui ſe naufragia reipublicae aiebat tractare: et Archilochi iſthuc:

Neue Tantali lapis
Huic immineat inſulae.

Sic et Pericles lemam Piraeei auferri iuſſit, et de Leoſthenis victoria pronunciauit Phocio, Stadium decurſum ſibi probari, ſed metuere, quomodo eius belli dolichus abſoluatur. In vniuerſum autem maieſtas quaedam ciuili orationi magis congruit. Exemplo ſunt Philippicae, et apud Thucydidem conciones

70. ἰδίων] F. ἡδέων. *R.*

71. δικανικοῦ] δικανικοὺς habet et ſcriptus et impreſſus: [vti etiam Petau.] et interpres: *admittat in cauſis forenſem dicendi acrimoniam, ſententias*, etc. nullo vtrumque ſenſu. Ego ſententiam ſum ſectatus, eamque reſtitui. Qui Rempublicam gerunt, eorum oratio in deliberatiuo genere quin praecipue verſetur, obſcurum peritis non eſt. In ſuadendo autem et diſſuadendo quin vel principatum teneant graues nobilium hominum ſententiae, exempla, apologi, aliaque id genus, nemo ignorat. *Xylander.*

72. ποιήσηται Petau.

73. ἐπὶ]

γορῶν, ἢ Σθενελαΐδα, τοῦ ἐφόρου, καὶ Ἀρχιδάμου, τοῦ βασιλέως, ἐν Πλαταιαῖς, καὶ Περικλέους ἡ μετὰ τὸν λοιμόν. ἐπὶ [73] δὲ τῶν Ἐφόρου καὶ Θεοπόμπου καὶ Ἀναξιμένους [74] ῥητορειῶν καὶ περιόδων, ἃς περαίνουσιν ἐξοπλίσαντες τὰ στρατεύματα καὶ παρατάξαντες, ἔστιν εἰπεῖν· Οὐδεὶς σιδήρου ταῦτα μωραίνει πέλας. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ σκῶμμα καὶ γελοῖον ἔστιν ὅτε γίνεται πολιτικοῦ λόγου μέρος, εἰ μὴ πρὸς ὕβριν, ἢ βωμολοχίαν, ἀλλὰ χρησίμως ἐπιπλήττοντος, ἢ διασύροντος, λέγοιτο [75]. μάλιστα δ' εὐδοκιμεῖ τὰ τοιαῦτα περὶ τὰς ἀμείψεις καὶ τὰς ἀπαντήσεις. τὸ γὰρ ἐκ παρασκευῆς καὶ κατάρχοντα, γελωτοποιοῦντός ἐστι, καὶ δόξα κακοηθείας πρόσεστιν· ὡς προσῆν τοῖς Κικέρωνος σκώμμασι, καὶ τοῖς Κάτωνος, τοῦ πρεσβυτέρου, καὶ Εὐξιθέου, τοῦ Ἀριστοτέλους συνήθους. οὗτοι γὰρ ἔσκωπτον πολλάκις ἀρχόμενοι· ἀμυνομένῳ δὲ συγγνώμην ἅμα καὶ χάριν ὁ καιρὸς δίδω-

ciones Sthenelaidae Ephori, Archidami regis ad Plataeas, et Periclis poſt peſtem habita. Sed de Ephori, Theopompi et Anaximenis oratiunculis ac comprehenſionibus ſententiarum, quibus vtuntur in armandis et in aciem educendis exercitibus, licet effari:

Quis inter arma locus ſit his ineptiis?

Verum tamen et ſalſe dicta, et ridicula nonnunquam in partem orationis ciuilis admittuntur: cum non petulanter, aut ſcurriliter, ſed ab eo, qui vtiliter increpet, aut ſubſannet, proferuntur. Maxime autem probantur iſta in reſponſionibus et obiectionibus. Nam ſubſannare de induſtria, idque non prouocatus, qui volet, riſum captare putabitur, neque ſine ſuſpicione malignitatis: quod vitium turpauit Ciceronis, Catonis maioris, Euxitheique ſales, eius, qui Ariſtotelis fuit familiaris. Ii enim ſaepenumero verbis mordebant, nulla laceſſiti aliorum dicacitate. Qui ſe ſalibus defendit, aut vlciſcitur, ei opportunitas et veniam conciliat, et gratiam: quale eſt

73. ἐπὶ] ἔτι ſcriptus, non probo. *Xylander.* ἔτι dant etiam Turn. Vulc. Bongarſ. et Petau.

74. Eſt Anaximenes Lampſacenus, rhetor et hiſtoricus, de quo vid. Fabric. B. Gr. T. II. p. 208. *Reiske.*

75. Aut γένοιτο leg. aut ἀλλ' ὑπὸ χρησίμως. *Reiske.*

76. ἀρ-

σι. καθάπερ Δημοσθένει πρὸς τὸν αἰτίαν ἔχοντα κλέπτειν, χλευάζοντα δ' αὐτοῦ τὰς νυκτογραφίας· Οἶδα, ὅτι σε λυπῶ λύχνον καίων. καὶ πρὸς Δημάδην βοῶντα· Δημοσθένης ἐμὲ βούλεται διορθοῦν, ἡ ὗς τὴν Ἀθηνᾶν· Αὕτη μέντοι πέρυσιν ἡ Ἀθηνᾶ μοιχεύουσα ἐλήφθη. χάριεν δὲ καὶ τὸ Ξεναινέτου πρὸς τοὺς πολίτας λοιδοροῦντας αὐτὸν, ὅτι στρατηγὸς ὢν πέφευγε· Μεθ' ὑμῶν γε, ὦ φίλαι κεφαλαί. τὸ δ' ἄγαν φυλακτέον ἐν τῷ γελοίῳ, καὶ τὸ λυποῦν ἀκαίρως τοὺς ἀκούοντας, ἢ τὸν λέγοντα ποιοῦν ἀγεννῆ καὶ ταπεινὸν, ὥσπερ τὰ Δημοκράτους. ἀναβαίνων μὲν γὰρ εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἔφη, καθάπερ ἡ πόλις, μικρὸν ἰσχύειν καὶ μέγα φυσᾶν. ἐν δὲ τοῖς Χαιρωνικοῖς παρελθὼν εἰς τὸν δῆμον· Οὐκ ἂν ἐβουλόμην κακῶς οὕτω πεπραχέναι τὴν πόλιν, ὥστε κἀμοῦ συμβουλεύοντος ὑμᾶς ἀκούειν. καὶ γὰρ καὶ τοῦτο μικροῦ, κἀκεῖνο μανικοῦ· πολιτικῷ δ' οὐδ' ἕτερον ἁρμόττον[76]. Φωκίωνος δὲ καὶ τὴν βραχυλογίαν ἐθαύμαζον. ὁ γοῦν Πολύευκτος ἀπεφαίνετο, ῥήτορα μέγιστον εἶναι Δημοσθένην, δεινότατον δ'

eſt reſponſum Demoſthenis, ei datum, qui furti ſuſpectus lucubrationes ipſius exagitabat: Noui, me aegre tibi facere, qui lucernam vram: et Demadi ab eodem, vociferanti: Corrigere me vult Demoſthenes, ſus Mineruam: Illa quidem Minerua ſuperiore anno eſt in adulterio deprehenſa. Illud quoque Xenaeneti venuſtum: qui, ciuibus ei fugam, tum factam ab ipſo, cum ductor eſſet exercitus, exprobrantibus: Fugi, reſpondit, ſed vobiſcum, o ſuauiſſimi homines. Verum in ridiculis cauendum eſt, ne quid vltra modum ſit, tum ne quid excidat, quod vel audientes offendat alieno tempore, vel dicti auctorem oſtendat eſſe ignobili, aut abiecto animo. Exemplo ſunt Democratis dicta. Nam is in concione dixit, Se itidem, vt ipſam ciuitatem, parum poſſe, et magnos edere flatus. Et clade Chaeronenſi accepta, ad populum progreſſus: Nollem (inquit) hac fortuna vſam eſſe ciuitatem, vt ego quoque conſiliarius vobis eſſem audiendus: quorum dictorum hoc abiecti animi fuit, illud inſani: ciuili homini neutrum conueniens. Breuitas autem dictorum Phocionis ipſa quoque admirationi fuit; eam ob rem Polyeuctus pronunciauit, maximum oratorem eſſe Demoſthenem, Phocionem autem dicendi

76. ἁρμόζον codex quidam innominatus.

77. Pro

εἰπεῖν Φωκίωνα. πλεῖστον γὰρ αὐτοῦ τὸν λόγον λέξει βραχυτάτῃ νοῦν περιέχειν. καὶ ὁ Δημοσθένης τῶν ἄλλων καταφρονῶν, εἰώθει λέγειν, ἀνισταμένου Φωκίωνος· Ἡ τῶν ἐμῶν λόγων κοπὶς ἀνίσταται. μάλιστα μὲν οὖν ἐσκεμμένῳ πειρῶ [77] καὶ μὴ διακένῳ τῷ λόγῳ χρῆσθαι πρὸς τοὺς πολλοὺς, μετ' ἀσφαλείας, εἰδὼς, ὅτι καὶ Περικλῆς ἐκεῖνος ηὔχετο πρὸ τοῦ δημηγορεῖν μηδὲ ῥῆμα μηδὲν ἀλλότριον τῶν πραγμάτων ἐπελθεῖν αὐτῷ. δεῖ δὲ ὅμως καὶ πρὸς τὰς ἀπαντήσεις τὸν λόγον εὔστροφον ἔχειν καὶ γεγυμνασμένον. ὀξεῖς γὰρ οἱ καιροὶ, καὶ πολλὰ φέροντες ἐν ταῖς πολιτείαις αἰφνίδια. διὸ καὶ Δημοσθένης ἠλαττοῦτο πολλῶν (ὥς φασι) παρὰ τὸν καιρὸν ἀναδυόμενος καὶ κατοκνῶν. Ἀλκιβιάδην δὲ ὁ [78] Θεόφραστος ἱστορεῖ μὴ μόνον, ἃ δεῖ λέγειν, ἀλλὰ καὶ ὡς δεῖ βουλόμενον, πολλάκις ἐν αὐτῷ τῷ λέγειν ζητοῦντα καὶ συντιθέντα τὰς λέξεις, ἐνίσχεσθαι καὶ διαπίπτειν. ὁ δ' ἀπὸ [79] τῶν πραγμάτων αὐτῶν ἀνιστάμενος καὶ ὑπὸ

cendi vi omnibus aliis antecellere, quod huius oratio breuissimis verbis plurimum ſententiae complecteretur. Et Demoſthenes, reliquorum contemtor, dicere ſolebat, Phocione, vt diceret, ſurgente: Meorum dictorum ſecuris ſurgit. In primis autem danda eſt tibi opera, vt ad multitudinem oratione vtaris meditata caute, non inani: cum ſcias, etiam magnum illum Periclem, antequam in publico verba faceret, optare ſolitum, ne vel vllum ſibi verbum a re alienum incideret. Interim tamen oportet orationem ad ea, quae occurrunt, verſatilem eſſe exercitamque. Praecipites enim ſunt occaſiones, multaque feruntur in negotiis publicis repentina. Itaque et Demoſthenes multis fuit inferior, vt aiunt, cum, vrgente occaſione, tergiuerſaretur: et Alcibiadem narrat Theophraſtus, cum non tantum quae, ſed et quo modo dicenda erant, cuperet diſſerere, ſaepe inter orandum verba conquirentem atque componentem haeſiſſe atque excidiſſe. Qui vero ab ipſis rebus et oblatis occaſionibus excitatur ad dicendum, is maxime

77. Pro πειρῶ Petau. dat τῷ λόγῳ, quamuis eadem duo verba deinde repetat, vbi in noſtris ſunt editt.

78. ὁ abeſt a Petau.

79. ὑπὸ τῶν πραγμάτων. *ipſis a rebus iuſſus ſurgere.* ipſarum rerum iuſſu conſurgens ad dicendum. *Reiske.*

80. καὶ

τῶν καιρῶν, ἐκπλήττει μάλιςα καὶ προσάγεται τοὺς πολλοὺς καὶ [80] μετατίθησιν. οἷον ὁ Βυζάντιος Λέων ἧκε δή ποτε τοῖς Ἀθηναίοις ςασιάζουσι διαλεξόμενος· ὀφθεὶς δὲ μικρὸς καὶ γελασθείς· Τί δὲ, (εἶπεν) εἰ τὴν γυναῖκά μου ἐθεάσασθε [81] μόλις ἐξικνουμένην πρὸς τὸ γόνυ; πλείων οὖν ἐγένετο γέλως. Ἀλλ' ἡμᾶς, (ἔφη) μικροὺς οὕτως ὄντας, ὅταν διαφερώμεθα πρὸς ἀλλήλους, ἡ Βυζαντίων πόλις οὐ χωρεῖ. Πυθέας δὲ, ὁ ῥήτωρ, ὅτε πρὸς τὰς Ἀλεξάνδρου τιμὰς ἀντέλεγεν, εἰπόντος τινός· Οὕτω σὺ νέος ὢν περὶ πραγμάτων τολμᾷς λέγειν τηλικούτων; Καὶ μὴν Ἀλέξανδρος (εἶπεν) ἐμοῦ νεώτερός ἐςιν, ὃν ψηφίζεσθε θεὸν εἶναι. δεῖ δὲ καὶ φωνῆς εὐεξίᾳ καὶ πνεύματος ῥώμῃ πρὸς οὐ φαῦλον, ἀλλὰ πάμμαχον ἀγῶνα τὸν τῆς πολιτείας ἠθληκότα κομίζειν τὸν λόγον, ὡς μὴ πολλάκις ἀπαγορεύοντα καὶ σβεννύμενον ὑπερβάλοι τις αὐτὸν Ἅρπαξ κεκράκτης [82], κυκλοβόρου φωνὴν ἔχων.

me percellit multitudinem atque permouet. Sic Leo Byzantius, cum ad Athenienses, seditione exagitatos, verba facturus processisset, et ob staturae breuitatem risu exciperetur: Quid, inquit, si meam videritis vxorem, quae vix genu mihi attingit? Maiore oborto risu: Atqui, inquit, nos ita parvos, vbi inuicem dissentimus, Byzantium non capit. Et Pytheas rhetor, cum contra honores Alexandro decretos dissereret, dicente quodam: Tune, cum adeo sis iuuenis, tantis de rebus audes dicere? Et vero, respondit, Alexander, quem vos decreto vestro in deorum refertis numerum, me natu minor est. Oportet etiam bono vocis habitu ac robore spiritus exercitatam atque firmatam orationem adferre ad reipublicae non vilia, sed acerrima certamina: ne aliquando defatigatum dicendo atque exstinctum superet aliquis

Rapax clamator, Cyclobori vocem gerens.

Cato

80. καὶ male abest a Petau.

81. θεάσασθαι Petau.

82. Lego κεκράκτης. Scriptus καὶ κράτης, quasi si propria essent nomina clamosorum hominum. Inepte: sed et καὶ κράτης vitiosum est. [Ex Petau. Ald. et Bas. asseritur καὶ κράκτης] Ego restituo ex auctore, vnde est petitus. Est enim senarius Iambicus ex Equitibus Aristophanis in Cleonem. Cycloborus, vt ibi et in Acharn. habet scholiastes, torrens est apud Athenas. Itaque obstreperam

et

Κάτων δὲ, περὶ ὧν ἐκ ἤλπιζε πείσειν, τῷ προκατέχεσθαι χάρισι καὶ σπεδαῖς τὸν δῆμον, ἢ τὴν βελὴν, ἔλεγε τὴν ἡμέραν ὅλην ἀναςὰς, καὶ τὸν καιρὸν ἔτως ἐξέκρεε. περὶ μὲν ἒν τῆς τῦ λόγε παρασκευῆς καὶ χρείας ἱκανὰ ταῦτα τῷ δυναμένῳ τὸ ἀκόλεθον προσεξευρίσκειν. εἰσβολαὶ δὲ καὶ ὁδοὶ δύο τῆς πολιτείας εἰσὶν, ἡ μὲν ταχεῖα καὶ λαμπρὰ πρὸς δόξαν, ἐ μὴν ἀκίνδυνος· ἡ δὲ πεζοτέρα καὶ βραδυτέρα, τὸ δ᾽ ἀσφαλὲς ἔχεσα μᾶλλον. οἱ μὲν γὰρ εὐθὺς, ὥσπερ ἐξ ἄκρας πελαγίε, πράξεως ἐπιφανῦς καὶ μεγάλης. ἐχέσης δὲ τόλμαν, ἄραντες, ἀφῆκαν ἐπὶ τὴν πολιτείαν, ἡγέμενοι, λέγειν ὀρθῶς τὸν Πίνδαρον, ὡς ἀρχομένε ἔργε πρόσωπον χρὴ θέμεν τηλαυγές. καὶ γὰρ δέχονται προθυμότερον οἱ πολλοὶ κόρῳ τινὶ καὶ πλησμονῇ τῶν συνήθων τὸν ἀρχόμενον, ὥσπερ ἀγωνιςὴν θεαταί. καὶ τὸν φθόνον ἐκπλήττεσιν αἱ λαμπρὰν ἔχεσαι καὶ ταχεῖαν αὔξησιν ἀρχαὶ καὶ δυνάμεις. ἔτε γὰρ πῦρ φυσὶν ὁ Ἀρίςων καπνὸν ποιεῖν, ἔτε δόξαν, φθόνον, ἣν [83] εὐθὺς ἐκλάμψῃ καὶ ταχέως, ἀλ-

Cato, cum ſe, gratia ac ſtudiis praeoccupato ſenatu populove, obtinere cauſam non poſſe videret, totam diem dicendo exegit, itaque occaſionem aduerſariis praeripuit. Ac de orationis quidem apparatu vſque dicta haec ſufficiunt ei, qui porro id, quod horum eſt conſequens, inueniendo addere poteſt. Caeterum ad rempublicam duo ſunt aditus et quaſi viae: altera breuis, et ad gloriae ſplendorem expedita, non tamen periculi expers: altera, vt magis pedeſtris ac tardior, ita tutior. Sunt enim, qui a ſplendido aliquo et magno facinore, quod non fiat ſine audacia, veluti a promontorio quodam in altum procurrente ſoluentes, in rempublicam dant vela, exiſtimantes, recte dictum a Pindaro:

Incipiente opere, primordium
In fronte ponendum eſt late fulgens.

Sic enim ordientem et plerique conſuetorum ſatietate ac taedio promtius excipiunt, quemadmodum ſpectatores certatorem, inuidiamque abſterret ſplendido ac celeri incremento conſtans potentia. Nam, vt ait Ariſto, neque fumum ignis gignit, neque inuidiam gloria, ſi ſubito ac celeriter effulgeat. Qui paula-

et aſperam vocem eius fremitui comparat. Interpres horum vidit nihil. *Xylander.*

83. Pro ἣν Baſ. dat ἢ, Vulc. ἢ.

84. Haec

λα τῶν κατὰ μικρὸν αὐξανομένων καὶ σχολαίως [84], ἄλλον ἀλλαχόθεν ἐπιλαμβάνεσθαι. διὸ πολλοὶ, πρὶν ἀνθῆσαι περὶ τὸ βῆμα, κατεμαράνθησαν. ὅπου δὲ, ὥσπερ ἐπὶ τοῦ Λάδα [85] λέγουσιν, ὁ ψόφος ἦν ὕσπληγγος ἐν

paulatim extolluntur et tarde, iis alii aliunde manus iniiciunt: vnde factum, vt multi circa tribunal ante florem emarcuerint. Vbi autem (quemadmodum Ladam ferunt, carcerum funiculo adhuc in auribus a laxatione sonante decurso stadio, coronam

84. Haec duo verba, καὶ σχολαίως, absunt a Petau.

85. Ὅπου δὲ ὥσπερ ἐπὶ τοῦ Λάδα] Hic locus mutilatus est. Ladas Alexandri magni cursor fuit nobilis, cuius in Argolicis quoque Pausanias meminit, vt statua ob victoriam donati. Meminit eius Solinus, vt mirifice celeris, his quidem verbis: *Primam palmam velocitatis Ladas quidam adeptus est, qui ita supra cauum puluerem cursitauit, vt arenis pendentibus nulla indicia relinqueret vestigiorum:* et innuit Iuuenalis : — *locupletem optare podagram*
Non dubitet Ladas. —
Ipsa vox, Varino et aliis tradentibus, *binnuléum* significat, animal velox. Enimuero haec verba, ὁ ψόφος ἦν, etc. adhuc exstant in epigrammatis Graecis, sed longe diuerso a Ladae historia sensu: de cuius celeritate nominatim libro eius farraginis quarto exstant eulogia. At in secundo libro luditur Pericles quidam, ita tardus cursor, vt dubium reliquerit, sederitne, an vero cucurrerit. Sane dum ipse adhuc funis, qui ad carceres solebat esse, sonitum exaudiret, quippe a carceribus nondum latum progressus digitum, interim iam alium, confecto cursu, coronatum fuisse. Atque adeo adscribere epigrammation libet:

Τὸ στάδιον Περικλῆς εἴτ' ἔδραμεν, εἴτ' ἐκάθητο,
Οὐδεὶς οἶδεν ὅλως. δαιμόνιος βραδύτης.
Ὁ ψόφος ἦν ὕσπληγγος ἐν οὔασι, καὶ στεφανοῦτο
Ἄλλος, καὶ Περικλῆς δάκτυλον οὐ προέβη.

Esto autem, quod fieri potuit, vt in vetustiore aliquo epigrammate hic ipse versus in Ladae laudem positus fuerit, qui tanta celeritate stadium confecerit, vt, adhuc sonante a laxatione carcerum funiculo, ipse coronam adeptus dicatur: quem versum alius (vt non ineleganter fit) in diuersam vsurparit sententiam: certe verba sequentia, πρεσβεύων, ἢ θριαμβεύων, nullo modo cum Ladae historia, aut hoc versu, cohaerere possunt. Nam in Ladae laude epigramma etiamnum hoc fertur, plane adsimile modo adscripti, vt suspicari pos-

ὤασιν, ἔνθα καὶ ἐξεφαίνετο πρεσβεύων, ἢ θριαμβεύων, ἢ στρατηγῶν ἐπιφανῶς, οὔτε οἱ φθονοῦντες, οὔτε οἱ καταφρονοῦντες, ὁμοίως ἐπὶ τούτων [86] ἰσχύουσιν· οὕτω παρῆλθεν εἰς δόξαν Ἄρατος, ἀρχὴν ποιησάμενος πολιτείας τὴν Νικοκλέους, τοῦ τυράννου, κατάλυσιν· οὕτως Ἀλκιβιάδης [87], τὰ Μαντινικὰ συστήσας ἐπὶ Λακεδαιμονίους. Πομπήϊος δὲ καὶ θριαμβεύειν ἠξίου μήπω παριὼν εἰς σύγκλητον· οὐκ ἐῶντος δὲ Σύλλα· Πλείονες (ἔφη) τὸν ἥλιον ἀνατέλλοντα προσκυνοῦσιν, ἢ δυόμενον· καὶ Σύλλας ὑπεῖξε, τοῦτ' ἀκούσας. καὶ Σκιπίωνα [88] δὲ Κορνήλιον, οὐκ ἀφ' ἧς ἔτυχεν ἀρχῆς [89] ὁ Ῥωμαίων δῆμος ἀγο-

nam reportasse) subito aliquis, legatione obita, triumpho ducto, aut summo potitus magistratu efflorescit: in eum neque inuidia, neque contemtus, quicquam facile possunt. Hac via Aratus ad gloriam contendit, initium gerendae reipublicae a Nicoclis tyranni excidio faciens. Sic Alcibiades, Mantinense contra Lacedaemonios bellum conflando. Pompeius etiam triumphum postulauit, nondum senator factus, et Sylla negante, Plures esse dixit, qui orientem, quam qui occidentem Solem adorent. Quo audito, concessit Sylla. Cornelium quoque Scipionem, cum aedilitatem peteret, subito consulem prae-

sis, fortassis initium tantum epigrammatis esse: vt in alio disticho etiam ea insuerint, ὁ ψόφος, etc. sicut quod exstat distichon priori disticho est ἀντίστροφον. Ita enim habet:

Λάδας τὸ στάδιον εἴθ' ἥλατο, εἴτε διέπτη,
Δαιμόνιον τὸ τάχος, οὐδὲ φράσαι δυνατόν.

Quod ego magis puto, quia eodem libro, titulo in medicos, aliud tetrastichon exstat, omnino ex forma prius adducti, atque huius de Lada, expressum: Ἰητρὸς τὴν γραῦν, etc. Monstroso interpres figmento loci huius dissimulationem occultarat. Ego in mea versione pluribus verbis expressi. Vox ἔνθα etiam in scripto est. Paulo ante ἦν εὐθὺς [vid. not. 83.] ex scripto et sententia est scribendum. *Xylander.* Incerta Ladae est aetas. Vid. Corsini Indic. Olympionicarum. *R.*

86. ἐπὶ τοιούτων Turn. Vulc. et Bong.

87. De Alcibiadae apud Mantinenses rebus gestis vid. Thucyd. L. V. *Reiske.*

88. Σκηπίωνα Petau. et ita saepius.

89. ἀρχὴ hic loci videtur idem, atque αἰτία, vel ἀφορμή, πρόφασις, esse, vt Latini quoque *principium* sic vsurpant. Vid. p. 213. 14. De Sci-

ϱανομίαν μετεϱχόμενον, ἐξαίφνης ὕπατον ἀπέδειξε παϱὰ τὸν νόμον, ἀλλὰ [90] θαυμάσας αὐτȣ̃, μειϱακίȣ μὲν ὄντος, τὴν ἐν Ἰβηϱίᾳ μονομαχίαν καὶ νίκην, μικϱὸν δὲ ὕϛεϱον τὰ πϱὸς Καϱχηδόνι [91] χιλιαϱχȣ̃ντος ἔϱγα. πεϱὶ ὧν καὶ Κάτων ὁ πϱεσβύτεϱος [92] ἀνεφώνησεν·

Οἶος πέπνυται, τοὶ δὲ σκιαὶ ἀΐσσȣσιν.

νῦν ȣ̃ν ὅτε τὰ πϱάγματα τῶν πόλεων ȣ̓κ ἔχει πολέμων ἡγεμονίας, ȣ̓δὲ τυϱαννίδων καταλύσεις, ȣ̓δὲ συμμαχικὰς πϱάξεις, τίνα ἄν τις ἀϱχὴν ἐπιφανȣ̃ς λάβοι καὶ λαμπϱᾶς πολιτείας; αἱ δίκαι γε [93] λείπονται αἱ δημόσιαι, καὶ πϱεσβεῖαι πϱὸς αὐτοκϱάτοϱα, ἀνδϱὸς διαπύϱȣ καὶ θάϱσος ἅμα καὶ νȣ̃ν ἔχοντος δεόμεναι. πολλὰ δέ ἐϛι καὶ τῶν παϱειμένων ἐν ταῖς πόλεσι καλῶν ἀναλαμβάνοντα, καὶ τῶν ἐξ ἔθȣς φαύλȣ παϱαδυομένων ἐπ᾽ αἰσχύνῃ τινὶ τῆς πόλεως, ἢ βλάβῃ, μεθιϛάντα πϱὸς αὐτὸν ἐπιϛϱέφειν. ἤδη δὲ καὶ δίκη μεγάλη καλῶς

praeter leges designauit populus Romanus, non sane leuia secutus principia: sed quod et victoriam eius, quam adolescens etiamnum in Hispania singulari proelio obtinuerat, et paulo post res ab eo tribuno militum ad Carthaginem gestas admirabatur: de quibus etiam Cato maior exclamauit:

Tanquam vmbrae volitant alii, solus sapit iste.

Nostra vero tempestate, cum ciuitates bellicis imperiis, tyrannorum excidiis, aut confoederatis actionibus, careat, quodnam principium illustris in republica versationis possit sumi? Restant vtique iudicia publica, et ad Imperatorem legationes, quae virum acrem, atque audacia simul et consilio instructum flagitant. Multa etiam in vrbibus praeclara negliguntur, quibus restituendis multa cum dedecore damnoue vrbium ex praua consuetudine introducta sunt, quibus corrigendis animos multitudinis in te conuertas. Quin et nonnullis magna in

Scipionis Aemiliani pugna singulari cum Celtibero et consulatu ante tempus oblato vid. Simson. ad A. M. 3854 et 3858. *Reiske.*

90. Post ἀλλὰ Petau. inserit καὶ.

91. Καϱχηδονίȣς Turn. Vulc. et Bong.

92. πϱεσβύτατος Petau. Ald. et Bas.

93. γε] L. τε. Et αἱ ante δίκαι delendum. *Reiske.*

94. πϱοσ-

δικασθεῖσα, καὶ πίστις ἐν συνηγορίᾳ πρὸς ἀντίδικον ἰσχυρὸν ὑπὲρ ἀσθενοῦς, καὶ παῤῥησία πρὸς ἡγεμόνα μοχθηρὸν ὑπὲρ τοῦ δικαίου, κατέστησεν ἐνίους εἰς ἀρχὴν πολιτείας ἔνδοξον, οὐκ ὀλίγοι δὲ καὶ δι' ἔχθρας ηὐξήθησαν, ἐπιχειρήσαντες ἀνθρώποις ἐπίφθονον ἔχουσιν ἀξίωμα καὶ φοβερόν. εὐθὺς γὰρ ἡ τοῦ καταλυθέντος ἰσχὺς, τῷ κρατήσαντι μετὰ βελτίονος δόξης ὑπάρχει. τὸ μὲν γὰρ ἀνδρὶ χρηστῷ καὶ δι' ἀρετὴν πρωτεύοντι προσμάχεσθαι [94] κατὰ φθόνον, ὡς Περικλεῖ Σιμμίας, Ἀλκμαίων δὲ Θεμιστοκλεῖ, Πομπηΐῳ δὲ Κλώδιος, Ἐπαμινώνδᾳ δὲ Μενεκλείδης ὁ ῥήτωρ, οὔτε πρὸς δόξαν καλὸν, οὔτ' ἄλλως συμφέρον. ὅταν γὰρ ἐξαμαρτόντες οἱ πολλοὶ πρὸς ἄνδρα χρηστὸν, εἶτα (ὃ γίνεται) ταχέως [95] ἐπ' ὀργῇ μετανοήσωσι, πρὸς τοῦτο [96] τὴν ῥᾴστην ἀπολογίαν δικαιοτάτην νομίζουσιν, ἐπιτρίψαι τὸν ἀναπείσαντα καὶ καταρξάμενον. τὸ μέντοι φαῦλον ἄνθρωπον, ἀπονοίᾳ δὲ καὶ δεινότητι πεποιημένον ὑφ' αὑτῷ τὴν πόλιν, (οἷος

in iudicio recte diſceptata controuerſia, aut fideli patrocinio impotentis contra aduerſarium potentem, et libera iuſtitiae aduerſus principem iniuſtum defenſio, primum in republica locum cum ſplendore parauerunt. Alios inimicitiae extulerunt, qui homines dominationem inuiſam atque formidoloſam gerentes adorti ſunt. Statim enim potentia deiecti, cum meliore exiſtimatione in eum, qui deiecit, tranſit. Sane ob inuidiam ſe opponere viro bono, et quem ſua virtus ad ſumma euexit, (qualis fuit in Periclem Simmias, in Themiſtoclem Alcmaeo, Clodius in Pompeium, Meneclides rhetor in Epaminondam) neque ad gloriam facit, neque omnino vtile eſt. Cum enim populus aliquid in bonum virum commiſit culpae, vbi primum (quod celeriter fit) irae poenituit, eam, quae iuſtiſſima eſt, expeditiſſimam ſui excuſandi delicti rationem arripit, vt auctorem iniuriae bono viro factae ac ſuaſorem peſſundet. Qui vero contra improbum hominem, ac qui ſua audacia et calliditate ciuitatem ſubegit, (quales erant Athenis Cleo

94. προσμάχεται Ald. et Baſ.

95. F. ταχέως ἔτι θερμῇ ἐπ' ὀργῇ. *Reiske.*

96. πρὸς τοῦτο abſunt a Petau.

97. δὲ

ἦν Κλέων Ἀθήνησι καὶ Κλειτοφῶν) ἐπαναςάντα ταπεινῶσαι καὶ καθελεῖν, λαμπρὰν ποιεῖται τὴν πάροδον, ὥσπερ δράματος, τῆς πολιτείας. οὐκ ἀγνοῶ δὲ [97], ὅτι καὶ βουλὴν τινὲς ἐπαχθῆ καὶ ὀλιγαρχικὴν κολούσαντες, ὥσπερ Ἐφιάλτης [98] Ἀθήνησι, καὶ Φορμίων παρ' Ἠλείοις, δύναμιν ἅμα καὶ δόξαν ἔσχον. ἀλλὰ μέγας ἀρχομένῳ πολιτείας οὗτος ὁ κίνδυνός ἐςι. διὸ βελτίονα Σόλων ἔλαβεν ἀρχὴν, διεςώσης εἰς τρία μέρη τῆς πόλεως, τὸ τῶν Διακρίων λεγομένων, καὶ τὸ τῶν Πεδιέων, καὶ τὸ τῶν Παραλίων. οὐδενὶ γὰρ ἐμμίξας ἑαυτὸν, ἀλλὰ κοινὸς ὢν πᾶσι, καὶ πάντα λέγων καὶ πράττων πρὸς ὁμόνοιαν, ᾑρέθη νομοθέτης ἐπὶ τὰς διαλύσεις, καὶ κατέςησεν οὕτω τὴν ἀρχήν. ἡ μὲν οὖν ἐπιφανεςέρα πάροδος εἰς τὴν πολιτείαν τοσαύτας ἔχει καὶ τοιαύτας ἀρχάς· τὴν δ' ἀσφαλῆ καὶ σχολαίαν εἵλοντο πολλοὶ τῶν ἐνδόξων, Ἀριςείδης, Φωκίων, Παμμένης ὁ Θηβαῖος, Λεύκολλος ἐν Ῥώμῃ, Κάτων, Ἀγησίλαος ὁ Λακεδαιμόνιος. τούτων γὰρ ἕκαςος (ὥσπερ οἱ κιττοὶ τοῖς ἰσχύουσι

Cleo et Clitophon) insurgens, eum opprimit, is progressum, tanquam in fabulis in scenam, in rempublicam splendidum sibi conficit. Non sum nescius, quosdam, senatu molesto et paucis imperium vindicante deiecto, potentiam et gloriam adeptos: vt Athenis Ephialten, apud Eleos Phormionem, verum in hoc magnum est ei, qui iam tum primum se ad rempublicam confert, periculum: et meliore vsus est principio Solon, qui, ciuitate in tres diuisa partes, Diacriorum, Pedieorum, Paralorum, nulli harum se immiscens, sed communem omnibus praebens, omniaque dicta ac facta sua ad concordiam dirigens, legumlator ad tollenda dissidia delectus rempublicam constituit. Haec tot ac talia sunt principia splendidioris ad capessendam rempublicam aditus. Tutum autem et tardum illum multi nobiles viri secuti sunt, Aristides, Phocio, Pammenes Thebanus, Lucullus, Cato, Agesilaus Spartanus. Horum vnusquisque imitatus hederam, quae validam amplexa arbo-

97. δὲ abest a Petau.

98. De Ephialta insignis est locus infra p. 812, 29. [edit. Francf.] Passim quoque eius meminit Aelianus V. H. Vid. Simson ad A. M. 3545. *Reiske.*

99. Ἀρι-

τῶν δένδρων περιπλεκόμενοι συνεξανίςανται) προσδραμὼν ἀνδρὶ πρεσβυτέρῳ, ἔτι νέος, καὶ ἄδοξος ἐνδόξῳ, κατὰ μικρὸν αἰρόμενος ὑπὸ τῆς περὶ ἐκεῖνον δυνάμεως καὶ συναυξανόμενος, ἤρεισε καὶ κατερρίζωσεν ἑαυτὸν εἰς τὴν πολιτείαν. Ἀριςείδην [99] μὲν γὰρ ηὔξησε Κλεισθένης, καὶ Φωκίωνα Χαβρίας, Λεύκολλον δὲ Σύλλας, Κάτωνα δὲ Μάξιμος, Ἐπαμινώνδαν δὲ Παμμένης [100], καὶ Λύσανδρος Ἀγησίλαον. ἀλλ' ἔτος μὲν φιλοτιμίας ἀκαίρε καὶ ζηλοτυπίας δόξαν ὑβρίσας [1], ἀπέρριψε ταχὺ τὸν καθηγεμόνα τῶν πρακτέων· οἱ δ' ἄλλοι καλῶς καὶ πολιτικῶς καὶ ἄχρι τέλες ἐθεράπευσαν καὶ συνεπεκόσμησαν, ὥσπερ τὰ πρὸς ἥλιον ὑφιςάμενα σώματα, τὸ λαμπρῦνον αὐτὲς πάλιν ἀφ' ἑαυτῶν αὔξοντες καὶ συνεκφωτίζοντες. οἱ γῦν Σκιπίωνι βασκαίνοντες ὑποκριτὴν αὐτὸν ἀπεφαίνοντο τῶν πράξεων, ποιητὴν δὲ Λαίλιον, τὸν ἑταῖρον. ὁ δὲ Λαίλιος ὑπ' ἐδενὸς ἐπήρθη τούτων, ἀλλ' ἀεὶ διετέλεσε τῇ Σκιπίωνος ἀρετῇ καὶ δόξῃ συμφι-

arborem ſimul attollitur, ſeni alicui iuuenis, et illuſtri obſcurus ſe applicuit, eiuſque potentia paulatim ſeſe ſubiiciens, atque vna augeſcens, radices in rempublicam egit. Nam Ariſtidem auxit Cliſthenes, Phocionem Chabrias, Lucullum Sulla, Catonem Maximus, Epaminondam Pammenes, Lyſander Ageſilaum. Verum hic intempeſtiuo contentionis ſtudio et opinione aemulationis irritatus, contumelioſe ſuum agendi praeceptorem abiecit. Reliqui praeclare, et ciuiliter, ac ad finem vſque coluerunt ſuos et exornarunt, quemadmodum ſolent obiecta Soli corpora, ipſos viciſſim augentes et illuſtrantes. Certe qui Scipioni inuidebant, hiſtrionem eum vocabant, actionum auctorem eſſe Laelium, ipſius ſocium. Neque Laelium tamen quicquam iſtorum inflauit, ſed perrexit ſuo ſtudio virtutem et gloriam Scipionis amplificare. Afranius autem,

99. Ἀριςείδῃ Petau.

100 Diuerſus hic Pammenes eſt ab illo, quem Noſter ſupra T. VIII. p. 445. 5. nominauit. Nam ille Pammenes ſuppar Epaminondae fuit. *Reiske.*

1. F. δόξῃ ἐξυβρίσας. *ex vana perſuaſione aemulationis ei inſultans. Reiske.*

2. Ἀφρά-

λοτιμέμενος. Ἀφράνιος [2] δὲ, Πομπηΐε φίλος, εἰ καὶ πάνυ ταπεινὸς ἦν, ὅμως ἐπίδοξος ὢν ὕπατος αἱρεθήσεσθαι, Πομπηΐε σπεδάζοντος ἑτέροις, ἀπέστη τῆς φιλοτιμίας, εἰπὼν, ἐκ ἂν ἔτω λαμπρὸν αὐτῷ γενέσθαι τὸ τυχεῖν ὑπατείας, ὡς ἀνιαρὸν ἅμα καὶ δυσχερὲς, εἰ Πομπηΐε μὴ θέλοντος, μηδὲ συμπράττοντος. ἐνιαυτὸν ἔν ἀνασχόμενος μόνον ἔτε τῆς ἀρχῆς ἀπέτυχε, καὶ τὴν φιλίαν διετήρησε. τοῖς δὲ ἔτω χειραγωγεμένοις ὑφ' ἑτέρων ἐπὶ δόξαν, ἅμα συμβαίνει [3] ἑνὶ χαρίζεσθαι καὶ

autem, Pompeii amicus, quanquam plane humili loco ortus, tamen, cum ſe conſulem deſignatum iri certo crederet, vbi intellexit, Pompeium aliis cupere, petitione deſtitit: quod diceret, conſulatum adepto ſibi non tantum acceſſurum ſplendoris, quantum moleſtiae ac difficultatis, ſi, Pompeio neque volente, neque adiuuante, conſul crearetur. Itaque vno tantum anno cum ſuperſediſſet, deinde neque repulſam eſt paſſus, et amicitiam conſeruauit. Porro qui hoc modo quaſi manu ducuntur ab aliis ad gloriam, ii ſimul et vni et multitudi-

2. Ἀφράνιος] Non dubium eſt, quin Africani vox [quam exhibent Ald. et Baſ. dant enim Ἀφρικανὸς pro Ἀφράνιος] ſpuria ſit, quamuis etiam in ſcripto expreſſa: neque enim vllum obſcurum ego Africanum noui, vllum talem Pompeii amicum. Repoſui ergo Ἀφράνιος. Nam tametſi haec hiſtoria a me, quod meminerim, alibi lecta non eſt; id tamen conſtat, Afranium, Pompeii bello Mithridatico legatum, eiuſdem ſingulari ſtudio Conſulatum in annum V. C. 694 eſſe conſecutum. Tradunt hoc diſerte Cic. I. ad Atticum. Dio lib. 37. Tum vox Afranii Africano ita eſt vicina, vt indoctus librarius, cui ille ignotus eſſet, facile potuerit hunc ſubſtituere. Huc facit, quod ſuperiore anno iterum M. Pupius Piſo, quem Pompeius et ipſum legatum Mithridatico bello habuerat ad comitia praemiſſus a Pompeio, operaque et fauore eius vſus conſulatum obtinuit, teſte eodem loco Dione, vt is videatur eſſe, cui Afranius hic conceſſiſſe annum dicatur. Itaque meam emendationem doctis probatum iri, gratamque hiſtoriae non inelegantis reſtitutionem fore confido. Si quis quid certius afferet, agemus gratias. Interpres quidem hoc quoque mendum diſſimulauit. *Xylander.*

3. συμβαίνειν dant Turn. Vulc. et Bong. ſed Petau. poſt συμβαίνει indit ἐν, et pro καὶ poſt χαρίζεσθαι habet τε.

 4. συμ-

πολλοῖς, κἂν τι συμβαίνῃ [4] δύσκολον, ἧττον ἀπεχθάνεσθαι. διὸ καὶ Φίλιππος Ἀλεξάνδρῳ παρῄνει κτᾶσθαι φίλους, ἕως ἔξεστι βασιλεύοντος ἑτέρου πρὸς χάριν ὁμιλοῦντα καὶ φιλοφρονούμενον. αἱρεῖσθαι δὲ δεῖ τὸν ἀρχόμενον πολιτείας ἡγεμόνα, μὴ ἁπλῶς τὸν ἔνδοξον καὶ δυνατὸν, ἀλλὰ καὶ τὸν δι' ἀρετὴν τοιοῦτον. ὡς γὰρ οὐ πᾶν δένδρον ἐθέλει προσίεσθαι καὶ φέρειν περιπλεκομένην τὴν ἄμπελον, ἀλλ' ἔνια καταπνίγει καὶ διαφθείρει τὴν αὔξησιν αὐτῆς· οὕτως ἐν ταῖς πόλεσιν οἱ μὴ φιλόκαλοι, φιλότιμοι δὲ καὶ φίλαρχοι μόνον, οὐ προΐενται τοῖς νέοις πράξεων ἀφορμὰς, ἀλλ' ὥσπερ τροφὴν ἑαυτῶν τὴν δόξαν ἀφαιρουμένους, πιέζουσιν ὑπὸ φθόνου καὶ καταμαραίνουσιν· ὡς Μάριος ἐν Λιβύῃ, καὶ πάλιν ἐν Γαλατίᾳ, πολλὰ διὰ Σύλλα κατορθώσας, ἐπαύσατο χρώμενος, ἀχθεσθεὶς μὲν αὐτοῦ τῇ αὐξήσει, πρόφασιν δὲ τὴν σφραγῖδα ποιησάμενος, ἀπέῤῥιψεν. ὁ γὰρ Σύλλας, ὅτε τῷ Μαρίῳ στρατηγοῦντι συνῆν ταμιεύων ἐν Λιβύῃ, πεμφθεὶς ὑπ' αὐτοῦ πρὸς Βόκχον ἤγαγεν Ἰογόρθαν αἰχμάλωτον. οἷα δὲ νέος φιλότιμος, ἄρτι δόξης

titudini gratificantur, minusque sunt in odio, si quid incommodi accidit. Itaque et Philippus Alexandrum hortabatur, vt, dum liceret, alio regnante, amicos sibi obsequiis ac officiis suis pararet. Deligendus autem est dux ad rempublicam non simpliciter gloriosus et potens, sed et qui ob virtutem talis sit. Nam sicut non quaeuis arbor patitur educitque circumplicatam sibi vitem, sed quaedam suffocant, et incrementis eius officiunt: ita in rebus publicis, qui non sunt studiosi bonorum, sed tantum honorum et potentiae cupidi, nullas concedunt iuuenibus actionum occasiones, sed gloriam sibi eos, quasi alimentum, praeripientes, inuidia premunt. Sic Marius cum in Africa, ac rursum in Galatia, multa opera Syllae feliciter gessisset, progressus ad gloriam eius aegre ferens, vti ipso desiit, planeque abiecit, sigilli vsus praescriptione. Etenim Sylla, cum esset Marii praetoris in Africa quaestor, missus ab eo ad Bocchum, adduxit Iugurtham captiuum, eumque successum, vtpote ambitiosus iuuenis, et qui recens gloriae

4. συμβαίνει Petau.

5. Κά-

γεγευμένος, οὐκ ἤνεγκε μετρίως τὸ εὐτύχημα, γλυψάμενος δ' εἰκόνα τῆς πράξεως ἐν σφραγῖδι, τὸν Ἰογόρθαν αὐτῷ παραδιδόμενον ἐφόρει· καὶ τοῦτ' ἐγκαλῶν Μάριος ἀπέῤῥιψεν αὐτόν. ὁ δὲ πρὸς Κάτλον [5] καὶ Μέτελλον ἄνδρας ἀγαθοὺς καὶ Μαρίῳ διαφόρους μεταστὰς, ταχὺ τὸν Μάριον ἐξήλασε καὶ κατέλυσε τῷ ἐμφυλίῳ πολέμῳ μικροῦ δεήσαντα τὴν Ῥώμην ἀνατρέψαι. Σύλλας μέντοι καὶ Πομπήϊον ἐκ νέου [6] μὲν ἦρεν ὑπεξανιστάμενος αὐτῷ, καὶ τὴν κεφαλὴν ἀποκαλυπτόμενος ἐπιόντι, καὶ τοῖς ἄλλοις νέοις πράξεων ἡγεμονικῶν μεταδιδοὺς ἀφορμὰς, ἐνίους δὲ καὶ παροξύνων ἄκοντας, ἐνέπλησε φιλοτιμίας καὶ ζήλου τὰ στρατεύματα· καὶ πάντων ἐκράτησε, βουλόμενος εἶναι μὴ μόνος, ἀλλὰ πρῶτος καὶ μέγιστος ἐν πολλοῖς καὶ μεγάλοις. τούτων οὖν ἔχεσθαι δεῖ τῶν ἀνδρῶν, καὶ τούτοις ἐμφύεσθαι, μὴ, καθάπερ ὁ Αἰσώπου βασιλίσκος, ἐπὶ τῶν ὤμων τοῦ ἀετοῦ κομισθεὶς, αἰφνίδιον ἐξέπτη καὶ προέφθασεν, οὕτως τὴν ἐκείνων δόξαν ὑφαρπάζοντας αὐτοὺς, ἀλλὰ παρ' ἐκείνων ἅμα μετ' εὐνοίας καὶ φιλίας λαμβάνοντας· ὡς οὐδ' ἄρξαι [7] κα-

riae guſtum percepiſſet, non tulit mediocriter: ſed imaginem rei in annulo inſculpens, Iugurtham ſibi traditum, pro ſigillo geſtauit, idque ei vitio vertens Marius hominem abiecit. At Sylla ad Catulum Metellumque, viros bonos et Mario inimicos, tranſiit, moxque Marium exegit ac deiecit ciuili bello, cum is paene Romam euertiſſet. Sane Sylla Pompeium quoque iam inde ab adoleſcentia extulit, aſſurgens accedenti, caputque detegens: reliquiſque iuuenibus actionum principe dignarum ſubminiſtrans occaſiones, quoſdam etiam inuitos inſtigans, gloriae ſtudio et aemulatione impleuit exercitus, omneſque ſub ſe habuit, vt qui non ſolus, ſed primus et maximus eſſe inter multos et magnos cuperet. Tales ergo viri tenendi ſunt, iiſque adhaerendum: nec quomodo regulus Aeſopi, humeris aquilae vectus, ſubito euolauit et anteuertit, ita eorum debemus ſuffurari gloriam: ſed ab iis amice et cum beneuolentia accipere: quando qui non ante ſeruiuere, domina-

5. Κάτουλλον codex quidam innominatus.

6. Pro ἐκ νέου codex quidam, cuius nomen tacetur, dat ἐκείνου.

7. Haec verba, ὡς οὐδ' ἄρξαι,

λῶς τὲς μὴ πρότερον ὀρθῶς δȣλεύσαντας, (ἥ φησιν ὁ Πλάτων) δυναμένȣς. ἕπεται δὲ τȣ́τοις ἡ περὶ φίλων [8] κρίσις, μήτε τὴν Θεμιστοκλέȣς ἐπαινȣ͂σα, μήτε τὴν Κλέωνος, διάνοιαν· ὁ μὲν γὰρ Κλέων, ὅτε πρῶτον ἔγνω τῆς πολιτείας ἅπτεσθαι, τὲς φίλȣς συναγαγὼν εἰς ταὐτὸ, διελύσατο τὴν φιλίαν πρὸς αὐτοὺς, ὡς πολλὰ τῆς ὀρθῆς καὶ δικαίας προαιρέσεως μαλάσσουσαν ἐν τῇ πολιτείᾳ καὶ παράγουσαν [9]. ἄμεινον δ' ἂν ἐποίησε τὴν φιλοπλȣτίαν ἐκβαλὼν τῆς ψυχῆς καὶ τὴν φιλονεικίαν, καὶ φθόνȣ καὶ κακοηθείας καθήρας αὐτόν. ȣ̓ γὰρ ἀφίλων αἱ πόλεις ἀνδρῶν καὶ ἀνεταίρων, ἀλλὰ χρηστῶν καὶ σωφρόνων, δέονται· νυνὶ δὲ τοὺς μὲν φίλους ἀπήλασεν, ἑκατὸν δὲ κύκλῳ κεφαλαὶ κολάκων οἰμωζομένων [10] ἐλιχμῶντο περὶ αὐτὸν, ὡς οἱ κωμικοὶ λέγȣσι· καὶ τραχὺς ὢν πρὸς τοὺς ἐπιεικεῖς καὶ βαρὺς, αὖθις ὑπέβαλε [11] τοῖς πολλοῖς πρὸς χάριν ἑαυτὸν γεροντανωγῶν, καὶ ἀναμισθαρνεῖν διδȣ̀ς καὶ τὸ φαυλότατον καὶ τὸ νοσοῦν

minari recte non possunt, vt ait Plato. Sequitur de amicis iudicium, quo neque Themistoclis probamus, neque Cleonis sententiam. Cleo enim, ad rempublicam se collaturus, conductis in vnum amicis suis, amicitiae eorum renunciauit, quod ea in republica persaepe a recta ac iusta voluntate animum auerteret atque emolliret. Rectius hic diuitiarum et contendendi cupiditatem animo eiecisset, eumque ab inuidia et peruersitate purgasset. Non enim hominibus amicorum et sodalium exsortibus, sed bonis indiget respublica ac temperantibus. Nunc ille amicos quidem repudiauit, centum autem in orbem capita violentorum adulatorum lambebant, vt aiunt Comici: et qui asperum se praeberet ac molestum bonis, rursum multitudini gratiae captandae causa se submittebat,

Ductans senes, vtque pueros rursum educans,

plebisque perditissimam ac vitiosissimam partem aduersus optimates

ξαι, vsque ad δȣλεύσαντας, absunt a Petau.

8. ἡ περὶ φίλον Ald. et Bas.

9. προάγȣσαν Turn. Vulc. et Bong.

10. οἰμωζομένων] Scriptus habet βιαζομένων, et nostram lectionem superne notatam. Vide Equites Aristophan. vbi non ἀναμισθαρνεῖν est, sed ἀναπαιδεύειν. *Xylander.*

11. ὑπέβαλλε Petau.

12. ὑπο

μάλιϛα τȢ͂ δήμȢ προσεταιριζόμενος ἐπὶ [12] τȢ̀ς ἀρίϛους. ὁ δὲ Θεμιϛοκλῆς πάλιν πρὸς τὸν ἀποφηνάμενον, ὡς ἄρξει καλῶς ἴσον ἅπασι παρέχων ἑαυτόν· Μηδέποτε (εἶπεν) εἰς τοιȢ͂τον ἐγὼ καθίσαιμι θρόνον, ἐν ᾧ πλέον Ȣ̓κ ἕξȢσιν οἱ φίλοι παρ᾽ ἐμοὶ τῶν μὴ φίλων. Ȣ̓δὲ Ȣ̂τος ὀρθῶς τῇ φιλίᾳ κατεπαγγελλόμενος τὴν πολιτείαν [13], καὶ τὰ κοινὰ καὶ δημόσια ταῖς ἰδίαις χάρισι καὶ σπουδαῖς ὑφιέμενος. καίτοιγε πρὸς Σιμωνίδην ἀξιȢ͂ντά τι τῶν μὴ δικαίων· Οὔτε ποιητὴς (ἔφη) σπȢδαῖός ἐϛιν ᾄδων παρὰ μέλος, Ȣ̓́τ᾽ ἄρχων ἐπιεικὴς, παρὰ τὸν νόμον χαριζόμενος. δεινὸν γὰρ ὡς ἀληθῶς καὶ σχέτλιον, εἰ ναύτας μὲν ἐκλέγεται κυβερνήτης, καὶ κυβερνήτην ναύκληρος,

Εὖ μὲν ἐνὶ πρύμνῃ οἰήϊον, εὖ δὲ κεραίην
Εἰδότας ἐντείνασθαι ἐπορνυμένȢ ἀνέμοιο.

καί τις ἀρχιτέκτων ὑπȢργȢ̀ς καὶ χειροτέχνας, οἳ μὴ διαφθερȢ͂σιν αὐτȢ͂ τὸ ἔργον, ἀλλ᾽ ἄριϛα συνεκπονήσουσιν· ὁ δὲ πολιτικὸς, ἀριϛοτέχνας τις ὢν κατὰ Πίνδαρον,

mates ſibi adſciſcens. Contra Themiſtocles cuidam pronuncianti, optime ipſum reipublicae praefuturum, ſi ſe omnibus aequalem praeberet, reſpondit: Abſit, vt ego tali inſideam ſolio, vnde non plus a me ad amicos, quam ad alios, perueniat. Ne hic quidem recte, qui ciuitatem amicitiae addiceret, reſque publicas priuato fauori ac ſtudio ſubmitteret. Et quidem Simonidi, abs ſe aliquid iniuſtum petenti, idem reſpondit, neque poëtam probum eſſe, qui praeter cantilenae modum cantet, neque magiſtratum probum, qui praeter leges gratificetur. Indignum enim reuera eſt ac miſerandum, cum nautas eligat gubernator, et gubernatorem nauis magiſter,

Qui recte in puppi norit defigere clauum,
Et recte antennas ſurgente intendere vento:

cumque architectus miniſtros et operarios conducat, non qui corrumpant opus, ſed qui in eo quam rectiſſime abſoluendo adiuuent: ciuilem virum, qui optimae ſit, vt Pindarus loquitur,

12. ὑπὸ idem.

13. *Qui ſuam regendae ciuitatis rationem vtilitati votiſque amicorum conſecraret, condiceret atque deuoueret.* Reiske

14. ἀλ-

καὶ δημιουργὸς εὐνομίας καὶ δίκης, οὐκ εὐθὺς αἱρήσεται φίλους ὁμοιοπαθεῖς, καὶ ὑπηρέτας, καὶ συνενθουσιῶντας αὐτῷ πρὸς τὸ καλὸν, ἄλλου κ' ἄλλου [14] πρὸς ἄλλην ἀεὶ χρείαν κάμπτοντος αὐτὸν ἀδίκως καὶ βιαίως. οὐδὲν γὰρ [15] ὀφθήσεται διαφέρων οἰκοδόμου τινὸς, ἢ τέκτονος, ἀπειρίᾳ καὶ πλημμελείᾳ γωνίαις χρωμένου καὶ κανόσι καὶ σάθμαις, ὑφ' ὧν διαστρέφεσθαι τὸ ἔργον ἔμελλεν. ὄργανα γὰρ οἱ φίλοι ζῶντα καὶ φρονοῦντα τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν εἰσι, καὶ οὐ δεῖ συνολισθαίνειν αὐτοῖς παραβαίνουσιν, ἀλλὰ προσέχειν, ὅπως μηδ' ἀγνοούντων αὐτῶν ἐξαμαρτάνωσι. τοῦτο γὰρ καὶ Σόλωνα κατήσχυνε καὶ διέβαλε πρὸς τοὺς πολίτας. ἐπεὶ γὰρ ἐν νῷ λαβὼν τὰ ὀφλήματα κουφίσαι, καὶ τὴν σεισάχθειαν (τοῦτο δ' ἦν ὑποκόρισμα χρεῶν ἀποκοπῆς) εἰσενεγκεῖν, ἐκοινώσατο τοῖς φίλοις. οἱ δ' ἔργον ἀδικώτατον ἔπραξαν· ἐδανείσαντο γὰρ ὑποφθάσαντες ἀργύριον πολὺ, καὶ μετ' ὀλίγον χρόνον εἰς φῶς τοῦ νόμου παραχθέντος [16], οἱ μὲν ἐφάνησαν οἰκίας τε λαμπρὰς καὶ γῆν συνεωνημένοι πολ-

tur, artis magiſter, opifexque iuſtitiae et iuris, non ſtatim ab initio deligere amicos eodem modo affectos, et miniſtros eodem ad honeſtatem animi inſtinctu excitatos: ſed eos adhibere, qui ad alios ſubinde atque alios vſus eum iniuſte ac violenter detorqueant. Nihil profecto is differet ab opifice, qui per imperitiam et inſcitiam normis vtatur reguliſque et libellis iis, ob quas prauum fieri opus neceſſe ſit. Etenim ciuilium virorum viua et intelligentia inſtrumenta ſunt amici: neque is peccantibus iis ſocium ſe lapſus praebere, imo operam dare debet, ne, ſe inſcio etiam, ii delinquant: quae res Soloni dedecus attulit, et calumniis ciuium fecit eum obnoxium. Cum enim in animum induxiſſet aeris alieni deminutionem, et ſeiſachtheiae (ſic nouae tabulae mitiori voce ab oneribus excutiendis ducta appellabantur) in republica inſtitutionem, rem cum amicis communicauit. Ii autem indigniſſimum fecerunt facinus. Magnam enim praecepto tempore pecuniam ſumſerunt mutuam: ac paulo poſt, prolata in lucem Solonis lege, apparuit, eos mutuo ſumta pecunia ſplendidas domos multumque

14. ἀλλὰ ἄλλου Petau. ἄλλον ἄλλον Turn. Vulc. et Bong.

15. οὐδέν γε Petau.

16. προαχθέντος Petau.

17. μᾶλ-

λὴν ἐξ ὧν ἐδανείσαντο χρημάτων. ὁ δὲ Σόλων αἰτίαν ἔσχε συναδικεῖν ἠδικημένος. Ἀγησίλαος δὲ περὶ τὰς τῶν φίλων σπουδὰς αὐτὸς αὑτοῦ γινόμενος ἀσθενέστατος καὶ ταπεινότατος, ὥσπερ ὁ Εὐριπίδου Πήγασος, Ἔπτηξ' ὑπείκων μᾶλλον ἢ μᾶλλον[17] θέλοι[18]. καὶ ταῖς ἀτυχίαις προθυμότερον βοηθῶν τοῦ δέοντος ἐδόκει συνεξομοιοῦσθαι ταῖς ἀδικίαις. καὶ γάρ τοι Φοιβίδαν κρινόμενον ἔσωσεν ἐπὶ τῷ τὴν Καδμείαν καταλαβεῖν ἄνευ προστάγματος, φήσας τὰ τοιαῦτα δεῖν αὐτοματίζειν· καὶ Σφοδρίαν ἐπ' ἔργῳ παρανόμῳ καὶ δεινῷ φεύγοντα δίκην, (ἐνέβαλε γὰρ εἰς τὴν Ἀττικὴν φίλων ὄντων καὶ συμμάχων) ἀφεθῆναι διεπράξατο, δεήσεσιν ἐρωτικαῖς τοῦ παιδὸς μαλαχθείς. καὶ πρός τινα δυνάστην[19] ἐπιστόλιον αὐτοῦ τοιοῦτον φέρεται· Νικίαν, εἰ μὲν οὐκ ἀδικεῖ, ἄφες· εἰ δ' ἀδικεῖ, ἐμοὶ ἄφες· πάντως δ' ἄφες. ἀλλὰ Φωκίων οὐδὲ τῷ γαμβρῷ Χαρίλλῳ, δίκην ἔχοντι[20] περὶ τῶν Ἁρπαλείων,

que agri coëmisse: Solon autem insimulatus fuit, tanquam iniustum id facinus, quo quidem facto ipsi fiebat iniuria, aliqua ex parte ipsi esset imputandum. Agesilaus autem nulla in re impotentior atque animi demissioris fuit, quam in studiis erga amicos: ac, veluti Euripidis Pegasus,

Mage, quam volebat, se submisit territus:

alacriusque amicorum calamitatibus subueniens, quam officium ferebat, creditus est eorum flagitiis esse similis. Nam et Phoebidam seruauit, (in iudicio accusatum, quod sine mandato Cadmeam occupasset:) fatus, id genus negotia iniussu esse conficienda: et Sphodriam, iniusti atrocisque facinoris reum, quod in Atticam impressionem fecisset, sociis tum et confoederatis Spartanorum Atheniensibus, damnationi subtraxit, amatoriis filii mollitus precibus: et fertur eius ad quendam potentem tale epistolium: Niciam, si insons est, dimitte: sin vero, mei causa dimitte: omnino autem dimitte. At vero Phocion ne genero quidem suo, Charillo, cum is de Harpalea

17. μᾶλλον, ἢ κ' αὐτὸς θέλοι. *magis, quam ipse vellet.* *Reiske.*

18. ἐθέλοι Turn. Vulc. et Bong.

19. δυνάστην] Fuit ille Idrieus, Cariae regulus. Vid. Palmer. Exercit. p. 226. *Reiske.*

20. Vid. Diog. Laërt. p. 122, 21. *Reiske.*

21. Pro

συνεισῆλθεν· Ἀλλ' ἐγώ σε (φήσας) ἐπὶ πᾶσι τοῖς δικαίοις ἐποιησάμην κηδεστήν· ᾤχετο ἀπιών. καὶ Τιμολέων, ὁ Κορίνθιος, τὸν ἀδελφὸν ἐπεὶ διδάσκων [21] καὶ δεόμενος οὐκ ἀπέστησε τῆς τυραννίδος, συνέπραξε τοῖς ἀνελοῦσι. δεῖ γὰρ οὐκ ἄχρι τοῦ βωμοῦ [22] φίλον εἶναι τῷ μὴ συνεπιορκεῖν, ὥς ποτε Περικλῆς εἶπεν, ἀλλ' ἄχρι παντὸς νόμου καὶ δικαίου καὶ συμφέροντος, ὃ παροφθὲν εἰς [23] μεγάλην βλάβην ἀναφέρει καὶ κοινήν, ὡς ἀνεφέρετο [24] τὸ μὴ δοῦναι δίκην Σφοδρίαν, μηδὲ Φοιβίδαν. οὗτοι γὰρ οὐχ ἥκιστα τὴν Σπάρτην ἐνέβαλον εἰς τὸν Λευκτρικὸν πόλεμον. ἐπεὶ τοῖς γε μετρίοις ἁμαρτήμασι τῶν φίλων ἐπεμβαίνειν βαρὺν [25] ὁ πολιτικὸς οὐκ ἀναγκάζει λόγος, ἀλλὰ καὶ δίδωσιν, εἰς ἀσφαλὲς θεμένους τὰ μέγιστα τῶν κοινῶν, ἐκ περιουσίας βοηθεῖν τοῖς φίλοις, καὶ παρίστασθαι καὶ συνεκπονεῖν ὑπὲρ αὐτῶν. εἰσὶ δὲ καὶ χάριτες ἀνεπίφθονοι, συλλαβέσθαι πρὸς ἀρχὴν τῷ

lea pecunia reus eſſet factus, in iudicio adfuit: ſed hoc fatus, ſe eum ſibi generum ad omnia iuſta allegiſſe, diſceſſit. Et Timoleo Corinthius, cum fratrem ſuum monendo et deprecando a tyrannide non deduceret, caedem eius conſilio ſuo adiuuit. Oportet enim non modo vſque ad aram amicum eſſe, neque ſe periurii ſocium facere, vt aliquando Pericles dixit: ſed et vſque ad omnem legem, ius, atque vtilitatem. Quod neglectum, in magnum atque publicum exit damnum: quo et pertinuit Sphodriae ac Phoebidae impunitas: qui non minima cauſa fuerunt Spartanis, cur in Leuctricum coniicerentur bellum. Alioqui mediocribus amicorum delictis grauiter inſultare ciuilis ratio non cogit: ſed concedit, maxima reipublicae parte in tuto collocata, ex eo, quod ſupereſt, opitulari amicis, iiſque adſtare, et pro ipſis elaborare. Gratificari etiam licet amicis citra inuidiam, eiſque potiſſimum ad magiſtratum conſe-

21. Pro duobus vocabulis, ἐπεὶ διδάσκων, Petau. dat vnum, ἐπιδιδάσκων.

22. οὐκ ἄχρι τοῦ βωμοῦ] Subaudi μόνον. *Reiske.*

23. Pro εἰς dant εἴς τι Turn. Vulc. et Bong.

24. ἀνέφερε. *Reiske.*

25. βαρὺ Turn. Vulc. et Bong.

26. τῷ

φίλῳ, μᾶλλον δ' [26] ἐγχειρίσαι τινὰ διοίκησιν ἔνδοξον, ἢ πρεσβείαν φιλάνθρωπον, οἷον ἡγεμόνος τιμὰς ἔχουσαν [27], ἢ πρὸς πόλιν ὑπὲρ φιλίας καὶ ὁμονοίας ἔντευξιν. ἂν δ' ᾖ τις ἐργώδης, ἐπιφανὴς δὲ καὶ μεγάλη πρᾶξις, αὐτὸν ἐπὶ ταύτῃ [28] τάξαντα πρῶτον, εἶτα προσελέσθαι τὸν φίλον. ὡς ὁ Διομήδης·

Εἰ μὲν δὴ ἕταρόν γε κελεύετ' ἐμαυτὸν ἑλέσθαι,
Πῶς ἂν ἔπειτ' Ὀδυσῆος ἐγὼ θείοιο λαθοίμην;

κἀκεῖνος αὖ πάλιν ἀνταποδίδωσιν οἰκείως τὸν ἔπαινον·

Ἵπποι δ' οἵδε, γεραιὲ, νεήλυδες, οὓς ἐρεείνεις,
Θρηΐκιοι, τὸν δέ σφιν ἄνακτ' ἀγαθὸς Διομήδης
Ἔκτανε, παρ' δ' ἑτάρους δυοκαίδεκα πάντας ἀρίστους.

αὕτη γὰρ ἡ πρὸς τοὺς φίλους ὕφεσις οὐχ ἧττον ἐπικοσμεῖ τῶν ἐπαινουμένων τοὺς ἐπαινοῦντας· ἡ δ' αὐθάδεια (φησὶν ὁ Πλάτων) ἐρημίᾳ σύνοικος. ἔτι τοίνυν ταῖς καλαῖς καὶ φιλανθρώποις χάρισι δεῖ τοὺς φίλους συνεισποιεῖν,

consequendum adiumento esse, administrationem aliquam splendidam iis demandando, aut plausibilem legationem, vt vbi legatus principis honore afficitur, aut cum aliqua republica de pace et concordia agit. Cum vero difficilis aliqua, sed eadem illustris ac magna, impendet actio: eam ciuilis vir primum ipse suscipiet, tum ad eius societatem amicum adsciscet: quemadmodum Diomedes:

Quod si me socium mihi vos adsciscere vultis:
Diuini quonam pacto obliuiscar Vlyssis?

Vicissimque Vlysses ei conuenienter laudem facinoris attribuit:

Quaeris, equi, Nestor, modo quos adduximus, isti
Vnde adsint? Thraces bello adduxere feroces.
Rex quorum, et bis sex, fortissima corpora, iuxta
Tydidae manibus socii cecidere peremti.

Huius enim modi concessio, qua amicis laudem deferimus, non minus laudantem exornat, quam laudatum: quando se ipsum duntaxat probare, vitium est, vt ait Plato, solitudini habitandae conueniens. Praeterea vero honestorum humaniterque a nobis exhibitorum officiorum pars amicis est adscribenda,

26. τῷ φίλῳ μᾶλλον, ἀλλ' ἐγχ. Petau.

27. *legationem, qua id agitur, vt praesidi* prouinciae advenienti, vel abeunti, excipiendo, aut deducendo, *honor exhibeatur.* *Reiske.*

28. ἐπὶ ταύτην Petau.

29. κε-

καὶ κελεύειν [29] τοὺς εὖ παθόντας ἐκείνους ἐπαινεῖν καὶ ἀγαπᾶν, ὡς αἰτίους ἅμα καὶ συμβούλους γεγενημένους, τὰς δὲ φαύλας καὶ ἀτόπους ἀξιώσεις ἀποτρίβεσθαι, μὴ πικρῶς, ἀλλὰ πρᾴως, διδάσκοντα καὶ παραμυθούμενον, ὡς οὐκ ἄξιαι τῆς ἐκείνων ἀρετῆς εἰσι καὶ δόξης. ἄριστα δ' ἀνθρώπων ὁ [30] Ἐπαμινώνδας, ἀρνησάμενος δεηθέντι τῷ Πελοπίδᾳ τὸν κάπηλον ἐκ τῆς εἱρκτῆς ἀφεῖναι, καὶ μετ' ὀλίγον, τῆς ἐρωμένης δεηθείσης, ἀφείς· Τοιαύτας (ἔφη) χάριτας, ὦ Πελοπίδα, λαμβάνειν ἑταιριδίοις, οὐ στρατηγοῖς, πρέπον ἐστίν. ὁ δὲ Κάτων βαρέως καὶ αὐθαδῶς, ἐπεὶ Κάτλος, ὁ τιμητὴς, φίλος ὢν ἐν τοῖς μάλιστα καὶ συνήθης, ἐξῃτεῖτό τινα τῶν κρινομένων ὑπ' αὐτοῦ ταμιεύοντος· Αἰσχρόν ἐστιν, (ἔφη) σὲ, τὸν ὀφείλοντα τοὺς νέους ἡμᾶς σωφρονίζειν, ὑπὸ τῶν ἡμετέρων ὑπηρετῶν ἐκβάλλεσθαι. τῷ γὰρ ἔργῳ τὴν χάριν ἐξῆν ἀπειπάμενον, ἀφελεῖν τοῦ λόγου τὴν τραχύτητα καὶ πικρίαν, ὡς μηδὲ τῇ πράξει τὸ λυπηρὸν ἑκουσίως, ἀλλ' ἀναγκαίως, ἐπιφέροντα διὰ τὸν νόμον καὶ τὸ δίκαιον. εἰσὶ δὲ καὶ πρὸς χρηματισμὸν οὐκ ἀγεννεῖς [31]

benda, et quibus benefactum est, ii iubendi amicos nostros laudare atque diligere, vt qui causam ac consilium nostro officio in ipsos conferendo praebuerint. Quae vero amicorum sunt ineptae et absurdae petitiones, eae non acerbe, sed mansuete, sunt reiiciendae, dehortandique sunt, et ostendendum, istas virtute existimationeque ipsorum non esse dignas. Optime omnium hominum Epaminondas, qui, cum cauponem e carcere ad deprecationem Pelopidae dimittere abnuisset, paulo post eundem, amasia precibus intercedente, missum fecit: Huiusmodi, inquiens, beneficia accipere meretriculas par est, non praetores. Morose Cato et insolenter: qui, cum Catulus censor, summus eius amicus et familiaris, deprecaretur pro quodam, qui ab ipso, tum quaesturam gerente, iudicabatur: Turpe, ait, est, te, qui nobis adolescentes debes bene moratos reddere, a meis eiici famulis. Licebat enim, re ipsa officium hoc denegantem, asperam dicti acerbitatem praetermittere: vt videretur facti quoque amico molesti causa non voluntas ipsius, sed legum et iustitiae necessitas, fuisse. Sunt et ad iuuan-

29. κελεύει Petau. Ald. et Bas.

30. ὁ abest a Petau.

31. ἀγενεῖς Petau.

32. τὸν

ἐν πολιτείᾳ τοῖς δεομένοις τῶν φίλων αἱ συλλήψεις. οἷον ὁ Θεμιστοκλῆς, μετὰ τὴν μάχην ἰδὼν νεκρὸν, στρεπτὰ χρυσᾶ καὶ μανιάκην περικείμενον, αὐτὸς μὲν παρῆλθεν, ἐπιστραφεὶς δὲ πρὸς τὸν [32] φίλον· Ἀνελοῦ ταῦτα· (εἶπεν) οὐ γὰρ καὶ σὺ Θεμιστοκλῆς γέγονας. δίδωσι γὰρ καὶ τοῦτο πολλάκις τῷ πολιτικῷ τὰ πράγματα πρὸς τοὺς φίλους. οὐ γὰρ δὴ μενεμάχοι πάντες εἰσί· τῷ μὲν ἐγχείριστον συνηγορίαν ἔμμισθον ὑπὲρ τοῦ δικαίου, τῷ δὲ σύστησον πλούσιον ἐπιμελείας καὶ προστασίας δεόμενον· ἄλλῳ δ᾽ εἰς ἐργολαβίαν τινὰ σύμπραξον, ἢ μίσθωσιν ὠφελείας ἔχουσαν. Ἐπαμινώνδας δὲ καὶ πλουσίῳ τινὶ προσελθόντα φίλον αἰτεῖν ἐκέλευσεν ἓν [33] τάλαντον, ὡς αὐτοῦ δοῦναι κελεύσαντος [34]· ἐπεὶ δὲ ὁ αἰτηθεὶς ἐλθὼν ἐπυνθάνετο τὴν αἰτίαν· Ὅτι χρηστὸς (εἶπεν) οὗτος ὢν πένης [35] ἐστί· σὺ δὲ πλουτεῖς πολλὰ τῆς πόλεως νενοσφισμένος; καὶ τὸν Ἀγησίλαον ὁ Ξενοφῶν ἀγάλλεσθαί φησι πλουτίζοντα τοὺς φίλους, αὐτὸν ὄντα κρείττονα χρη-

iuuandos in paranda pecunia amicos in administratione reipublicae rationes nequaquam illiberales: vt Themistocles, cum a pugna videret cadauer aureis torquibus et monili insigne, praeteriit ipse, et ad amicum conuersus: Aufer, inquit, haec: non enim tu quoque es Themistocles. Alia amicis praestandi res ipsae versanti in republica saepenumero occasionem praebent. Non enim omnes sunt Menemachi: proinde huic patrocinium iustae causae cum praemio coniunctum demanda, alteri diuitem commenda, procuratione et defensione indigentem, alium in conductione aliqua quaestuosa adiuua. Epaminondas quidem amico cuidam suo mandauit, vt diuitem quempiam accederet, et ab eo talentum posceret, ita se imperasse dicens: cumque diues accessisset, causam sciscitans: Quia, inquit, hic vir bonus eget, tu diues es, qui multa ciuitatis bona in rem tuam vertisti. Et Agesilaum Xenophon scribit laetatum fuisse, quoties amicum ditaret, cum quidem ipse diuitias despiceret. Caete-

32. τὸν abest a Petau.
33. ἓν delend. *Reiske.*
34. κελεύοντος Turn. et Bong.
35. Haec duo verba, ὢν πένης, absunt a Petau.

μάτων. ἐπεὶ δὲ πάσαις κορυδαλίσι, κατὰ Σιμωνίδην, χρὴ λόφον ἐγγενέσθαι, καὶ πᾶσα πολιτεία φέρει τινὰς ἔχθρας καὶ διαφορὰς οὐχ ἥκιστα προσήκει καὶ περὶ τούτων ἐσκέφθαι τὸν πολιτικόν. οἱ μὲν οὖν πολλοὶ τὸν Θεμιστοκλέα καὶ τὸν Ἀριστείδην ἐπαινοῦσιν, ἐπὶ τῶν ὅρων τὴν ἔχθραν ἀποτιθεμένους, ὁσάκις ἐπὶ πρεσβείαν, ἢ στρατηγίαν, ἐξίοιεν, εἶτα πάλιν ἀναλαμβάνοντας· ἐνίοις δὲ καὶ τὸ Κρητίνου τοῦ Μάγνητος ὑπερφυῶς ἀρέσκει· Ἑρμείᾳ γὰρ ἀντιπολιτευόμενος, ἀνδρὶ οὐ δυνατῷ, φιλοτίμῳ δὲ καὶ λαμπρῷ τὴν ψυχὴν, ἐπεὶ κατέσχεν ὁ Μιθριδατικὸς πόλεμος, τὴν πόλιν ὁρῶν κινδυνεύουσαν, ἐκέλευσε τὸν Ἑρμείαν τὴν ἀρχὴν παραλαβόντα[36] χρῆσθαι τοῖς πράγμασιν αὐτοῦ μεταστάντος· εἰ δὲ βούλεται στρατηγεῖν ἐκεῖνον, αὐτὸν ἐκποδὼν ἀπελθεῖν μὴ φιλοτιμούμενοι πρὸς ἀλλήλους ἀπολέσειαν τὴν πόλιν. ἤρεσεν ἡ πρόκλησις τῷ Ἑρμείᾳ, καὶ φήσας, ἑαυτοῦ πολεμικώτερον εἶναι τὸν Κρητίναν, ὑπεξῆλθε μετὰ παίδων καὶ γυναικός. ὁ δὲ Κρητίνας ἐκεῖνόν τε προὔπεμψε, τῶν ἰδίων χρημάτων ἐπιδοὺς, ὅσα φεύγουσιν ἦν, ἢ πολιορκουμένοις,

Caeterum quoniam omnibus, vt ait Simonides, caſſitis neceſſe eſt criſtam innaſci: itaque nulla reipublicae adminiſtratio non fert inimicitias aliquas et diſſenſiones: non minimum refert etiam, hanc rem praemeditatum eſſe eum, qui in republica gerenda verſari inſtituit. Laudant plerique Themiſtoclem et Ariſtidam, qui, quoties ad obeundam legationem, aut ducendum exercitum, proficiſcerentur, inimicitiam in finibus patriae depoſuerunt, reuerſique domum eam reſumſerunt. Nonnullis factum Cratinae Magnetis maiorem in modum placet. Is, cum in reipublicae tractatione aduerſaretur Hermiae, viro non potenti quidem, ſed honorum tamen percupido, animique elati, cernens, ſub initium belli Mithridatici ciuitatem in diſcrimine verſari, optionem hanc Hermiae detulit, vt vel is, ſe in exſilium profecto, vrbem gubernaret, vel (ſi ita videretur) ipſe ſolum vertens ſibi imperium relinqueret: ne ſua contentione ciuitatem peſſundarent. Placuit oblata conditio Hermiae, faſſuſque, bello gerendo praeſtare ſibi Cratinam, cum liberis et vxore vrbe exceſſit: et Cratinas cum eum deduxit, de ſuo largitus, quae exſulantibus eſſent, quam obſeſſis,

36. παραλαμβάνοντα Turn. Vulc. et Bong.

37. πῶς

χρησιμώτερα· καὶ τὴν πόλιν ἄριστα στρατηγήσας, παρ' οὐδὲν ἐλθοῦσαν ἀπολέσθαι, περιεποίησεν ἀνελπίστως. εἰ γὰρ εὐγενὲς καὶ φρονήματος μεγάλου τὸ ἀναφωνῆσαι· Φιλῶ τέκνα, ἀλλὰ πατρίδ' ἐμὴν μᾶλλον φιλῶ· πῶς οὐκ ἐκείνοις [37] προχειρότερον εἰπεῖν ἑκάστῳ· Μισῶ τὸν δεῖνα, καὶ βούλομαι ποιῆσαι κακῶς, ἀλλὰ πατρίδα ἐμὴν μᾶλλον φιλῶ. τῷ [38] γὰρ μὴ θέλειν διαλυθῆναι πρὸς ἐχθρὸν, ὧν ἕνεκα δεῖ φίλον προέσθαι, δεινῶς ἄγριον καὶ θηριῶδες. οὐ μὴν ἀλλὰ βέλτιον οἱ περὶ Φωκίωνα καὶ Κάτωνα, μηδὲ ὅλως ἔχθραν τινὰ [39] πρὸς πολιτικὰς τιθέμενοι διαφορὰς, ἀλλὰ δεινοὶ καὶ ἀπαραίτητοι μόνον ἐν τοῖς δημοσίοις ἀγῶσιν ὄντες μὴ προέσθαι τὸ συμφέρον, ἐν δὲ τοῖς ἰδίοις ἀμηνίτως καὶ φιλανθρώπως χρώμενοι τοῖς ἐκεῖ διαφερομένοις. δεῖ γὰρ ἐχθρὸν μηδένα νομίζειν πολίτην, ἂν μή τις, οἷος Ἀριστίων, ἢ Νάβις, ἢ Κατιλίνας, νόσημα καὶ απόστημα πόλεως ἐγγένηται· τοὺς δ' ἄλλως ἀπᾴδοντας, ὥσπερ ἁρμονικὸν ἐπιτείνοντα καὶ χαλῶντα πράως εἰς τὸ ἐμμελὲς ἄγειν, μὴ τοῖς ἁ-

fessis, commodiora, tum re optime gesta, vrbem contra omnium spem a praesente exitio conseruauit. Si enim nobilis est magnique animi vox ista:

Liberos amo meos, sed patriam magis meam:

cur non cuiuis promtius sit dicere: Odi hunc et cupio laedere, sed maiore patriae amore detineor? Nolle enim cum inimico in gratiam redire eam ob caussam, ob quam vel amicus sit dimittendus, nimis quam immane est et efferati animi. Verum tamen rectius Phocio et Cato, qui nullas prorsus inimicitias cum reipublicae administratione priuatim coniunxerunt: sed cum in publicis certaminibus pro vtilitate reipublicae acres se et propositi tenacissimos gererent, in rebus priuatis pacate et humaniter iis vsi sunt, qui in publica dissentirent. Nullus enim ciuis pro inimico habendus est, nisi quis est Aristionis instar, aut Nabidis, aut Catilinae, morbus et vomica veluti reipublicae. Qui vero alias discrepant, eos instar musici debet reipublicae moderator vel relaxando placide, vel intendendo, ad concentum reducere: neque peccantes iracunde, aut

37. πῶς οὐκ ἐκείνο. *Reiske.*
38. τὸ Bas. Turn. et Bong.
39. F. τινί. Sed parum refert. *Reiske.*

40. ἐπὶ

μαρτάνουσι σὺν ὀργῇ καὶ πρὸς ὕβριν ἐπιφυόμενον, ἀλλ' ὡς Ὅμηρος, ἠθικώτερον·

Ὦ πέπον, ἦ τ' ἐφάμην, σὲ περὶ φρένας ἔμμεναι ἄλλων.

καί·

Οἶσθα καὶ ἄλλον μῦθον ἀμείνονα τοῦδε νοῆσαι.

ἄν τέ τι χρηστὸν εἴπωσιν, ἢ πράξωσι, μὴ τιμαῖς ἀχθόμενον αὐτῶν, μηδὲ λόγων εὐφήμων ἐπὶ καλοῖς [40] φειδόμενον. οὕτω γὰρ ὅ τε ψόγος, ὅπου δεῖ, πίστιν ἕξει, καὶ πρὸς τὴν κακίαν διαβαλοῦμεν αὐτοὺς, αὔξοντες τὴν ἀρετὴν, καὶ ταῦτα παραβάλλοντες ἐκείνοις, ὡς ἄξια καὶ πρέποντα μᾶλλον. ἐγὼ δὲ καὶ μαρτυρεῖν ἀξιῶ τὰ δίκαια [41] τοῖς διαφόροις τὸν πολιτικὸν ἄνδρα, καὶ βοηθεῖν κρινομένοις πρὸς τοὺς συκοφάντας, καὶ ταῖς διαβολαῖς ἀπιστεῖν, ἂν ὦσιν ἀλλότριαι τῆς προαιρέσεως αὐτῶν· ὥσπερ ὁ Νέρων ἐκεῖνος ὀλίγον ἔμπροσθεν, ἢ κτεῖναι τὸν Θρασέαν, μάλιστα μισῶν καὶ φοβούμενος, ὅμως ἐγκαλοῦντός τινος, ὡς κακῶς κεκριμένου [42] καὶ ἀδίκως· Ἐβουλόμην ἂν, (ἔφη) Θρασέαν οὕτως ἐμὲ φιλεῖν, ὡς δι-

aut contumeliose, incessere, sed placide obiurgare: cuius generis sunt Homerica ista:

Nugator, te plus aliis ego mente valere
Credideram. — — et:
Rectius his aliquid poteras depromere verbis.

Rursumque, vbi recte aliquid dixerint, aut fecerint, neque honori eorum inuidere, neque faustis acclamationibus parcere. Ita fiet, vt et reprehensioni sua sit in loco auctoritas, et a vitio eos auertamus, virtutem augendo, et probe facta ac dicta, tanquam ipsis digniora, delictis comparando. Ego vero versantem in republica virum et inimicis iusta in causa testimonium perhibere iubeo, et in iudicio eos contra calumniatorem tueri, alienisque ab eorum animi instituto criminibus fidem denegare: quemadmodum Nero ille paulo ante, quam Thraseam interficeret, quem maxime oderat ac metuebat, quodam conquerente, iniquam in sua causa a Thrasea latam fuisse sententiam: Vtinam vero, inquit, ita me amaret Thrasea,

40. ἐπὶ καλοῖς ἔργοις φειδόμενον. Opponuntur sibi λόγοι et ἔργα. *Reiske.*

41. Post δίκαια Petau. addit καί.

42. κεκρικότος. *Reiske.*

καςὴς ἄριςός ἐςιν. ᾿ὐ χεῖρον δὲ καὶ πρὸς ἐπίπληξιν ἑτέρων φύσει πονηρῶν [43] μᾶλλον ἁμαρτανόντων, ἐχθρῦ μνησθέντα κομψοτέρυ τὸ ἦθος εἰπεῖν, ἀλλ᾿ ἐκεῖνος ὐκ ἂν τῦτο εἶπεν, ὐδ᾿ ἐποίησεν. ὑπομνηςέον δὲ καὶ πατέρων ἀγαθῶν ἐνίυς, ὅταν ἐξαμαρτάνωσιν. Ὅμηρος [44]·

Ἦ ὀλίγον οἱ παῖδα ἐοικότα γείνατο Τυδεύς.

καὶ πρὸς Σκιπίωνα τὸν Ἀφρικανὸν Ἄππιος ἐν ἀρχαιρεσίαις διαγωνιζόμενος· Ἡλίκον ἄν, (εἶπεν) ὦ Παῦλε, ςενάξειας ὑπὸ γῆς, αἰσθόμενος, ὅτι συ τὸν υἱὸν, ἐπὶ τιμητικὴν ἀρχὴν καταβαίνοντα, Φιλόνεικος [45], ὁ τελώνης, δορυφορεῖ. τὰ γὰρ τοιαῦτα νυθετεῖ τὺς ἁμαρτάνοντας ἅμα, καὶ κοσμεῖ τὺς νυθετῦντας. πολιτικῶς δὲ καὶ ὁ Νέςωρ, ὁ τῦ Σοφοκλέυς, ἀποκρίνεται λοιδορύμενος ὑπὸ τῦ Αἴαντος·

Οὐ μέμφομαί σε· δρῶν γὰρ εὖ, κακῶς λέγεις.

καὶ Κάτων, διενεχθεὶς πρὸς τὸν Πομπήϊον, ἐν οἷς ἐβιάζετο τὴν πόλιν μετὰ Καίσαρος, ἐπεὶ κατέςησαν εἰς πόλεμον, ἐκέλευσε Πομπηΐῳ παραδῦναι τὴν ἡγεμονίαν·

ſea, vt optimus eſt iudex. Non abs re eſt etiam, obiurgandi cauſa eos, qui vitio quodam naturae ad peccandum ſunt procliuiores, proferre inimicum eorum, melioribus praeditum moribus, ac dicere: Atqui hic non erat ita locuturus, ſiue acturus. Nonnullis peccantibus parentum praeclarorum eſt obiicienda mentio. Sic apud Homerum:

Haud ſimilem natum tibi, Tydeu magne, dediſti.

Et Appius in comitiis cum Africano Scipione contendens: Quam, inquit, ingemiſceres, Paule, apud manes, ſi ſentires, filium tuum, cenſurae petendae gratia in campum deſcendentem, a Philonico publicano ſtipari. Huiuſmodi enim dicta et peccantes emendant, et correctores decent. Ciuiliter etiam Neſtor apud Sophoclem reſpondet conuicianti Aiaci:

Non culpo te: bene enim meritus dicis male.

Et Cato, cum Pompeio reſtitiſſet, Caeſari in vi reipublicae facienda ſocium ſe praebenti, exorto inter hos bello, Pompeium ſummae rerum iuſſit praefici, eiuſdem eſſe inquiens, magna

43. πονηρᾷ. *Reiske.*

44. Ὅμηρος delend. *Reiske.*

45. Φιλόνικος, ανίκη. Nomen enim proprium a νεῖκος nullum formatur. *Reiske.*

46. δη-

ἐπειπὼν, ὅτι τῶν αὐτῶν ἐςὶ, καὶ ποιεῖν τὰ μεγάλα κακὰ, καὶ παύειν. ὁ γὰρ μεμιγμένος ἐπαίνῳ ψόγος οὐκ ἔχων ὕβριν, ἀλλὰ παῤῥησίαν, ὐδὲ θυμὸν, ἀλλὰ δηγμὸν ἐμποιῶν καὶ μετάνοιαν 46, εὐμενὴς φαίνεται καὶ θεραπευτικός· αἱ δὲ λοιδορίαι τοῖς πολιτικοῖς ἥκιςα πρέπουσιν. ὅρα δὲ τὰ πρὸς Αἰσχίνην ὑπὸ Δημοσθένους εἰρημένα, καὶ τὰ πρὸς τῦτον ὑπ᾽ Αἰσχίνυ, καὶ πάλιν ἃ πρὸς Δημάδην γέγραφεν Ὑπερίδης 47, εἰ 48 Σόλων ἂν εἶπεν, ἢ Περικλῆς, ἢ Λυκῦργος ὁ Λακεδαιμόνιος, ἢ Πιττακὸς ὁ Λέσβιος. καίτοι γε καὶ Δημοσθένης ἐν τῷ δικανικῷ τὸ λοίδορον ἔχει μόνῳ 49, οἱ δὲ Φιλιππικοὶ καθαρεύυσι καὶ σκώμματος καὶ βωμολοχίας ἁπάσης· τὰ γὰρ τοιαῦτα τῶν ἀκυόντων μᾶλλον αἰσχύνει τὺς λέγοντας, ἔτι καὶ σύγχυσιν ἀπεργάζεται τῶν πραγμάτων, καὶ 50 διαταράττει τὰ βυλευτήρια καὶ τὰς ἐκκλησίας. ὅθεν ἄριςα ὁ Φωκίων ὑπεκςὰς τῷ λοιδορῦντι, καὶ παυσάμενος τῦ λέγειν, ἐπεὶ μόλις ἐσιώπησεν ὁ ἄνθρωπος, αὖθις παρελθών· Οὐκῦν (ἔφη) περὶ μὲν τῶν ἱππέων καὶ τῶν ὁπλιτῶν ἀκηκόατε, λείπεται δέ μοι περὶ τῶν

magna mala ciere et amoliri. Permixta enim laudationi reprehenſio, non contumeliam, ſed libertatem, in ſe habens, neque iram, ſed morſum et poenitentiam, excitans, benigna videtur et ad corrigendum apta. Conuicia ciuiles minime decent. Tuum enim facio iudicium, an, quae Aeſchines et Demoſthenes alter in alterum ſcripſerunt, aut quae aduerſus Demadem Hyperides: Solon, aut Pericles, aut Lycurgus Spartanus, aut Pittacus Lesbius, fuiſſent vſurpaturi: quanquam Demoſthenes in iuridiciali tantum oratione vſus eſt maledictis: Philippicae omnis et dicacitatis et ſcurrilitatis ſunt purae. Nam id quidem genus dicteria dicentibus, quam in quos dicuntur, plus afferunt dedecoris: ac praeterea confuſionem ſecum trahunt negotiorum, conturbantque deliberationes et conciones. Optime itaque Phocio, qui, cum ceſſiſſet conuicianti, ac dicere deſtitiſſet, poſtquam ille tandem conticuit, rurſum in concionem progreſſus: Ergo, inquit, de equitibus et grauis armaturae militibus audiuiſtis: reliquum mihi eſt, de leuis armatu-

46. δηγμὸν καὶ μετάνοιαν ἐμποιῶν Petau.

47. Ὑπερείδης Petau.

48. Pro εἰ dant ἢ Turn. Vulc. et Bong.

49. μόνον iidem tres codd.

50. καὶ abeſt a Petau.

51. δά-

ψιλῶν καὶ πελταστῶν διελθεῖν. ἀλλ' ἐπεὶ πολλοῖς δυσκάθεκτόν ἐστι τὸ πρᾶγμα, καὶ πολλάκις οὐκ ἀχρήστως οἱ λοιδοροῦντες ἐπιστομίζονται ταῖς ἀπαντήσεσιν, ἔστω βραχεῖα τῇ λέξει, καὶ μὴ θυμὸν ἐμφαίνουσα, μηδ' ἀκροχολίαν, ἀλλὰ πρᾳότητα μετὰ παιδιᾶς καὶ χάριτος ἀμωσγέπως δάκνουσαν [51]. αἱ δ' ἀντεπιστρέφουσαι μάλιστα τοιαῦται· καθάπερ γὰρ τῶν βελῶν ὅσα πρὸς τὸν βαλόντα [52] φέρεται πάλιν, ῥώμῃ τινὶ δοκεῖ καὶ στερεότητι τοῦ πληγέντος ἀνακρουόμενα τοῦτο πάσχειν· οὕτω τὸ λεχθὲν ὑπὸ ῥώμης καὶ συνέσεως τοῦ λοιδορηθέντος, ἐπὶ τοὺς λοιδορήσαντας ἀναστρέφειν ἔοικεν. ὡς τὸ Ἐπαμινώνδου πρὸς Καλλίστρατον, ὀνειδίζοντα Θηβαίοις καὶ Ἀργείοις τὴν Οἰδίποδος πατροκτονίαν, καὶ τὴν Ὀρέστου μητροκτονίαν· ὅτι· Τοὺς ταῦτα ποιήσαντας ἡμῶν ἐκβαλόντων, ὑμεῖς ἐδέξασθε. καὶ τὸ Ἀνταλκίδου, τοῦ Σπαρτιάτου, πρὸς τὸν Ἀθηναῖον, τὸν φήσαντα· Πολλάκις ὑμᾶς ἀπὸ τοῦ Κηφισοῦ ἐδιώξαμεν· Ἀλλ' ἡμεῖς γε ὑμᾶς ἀπὸ τοῦ Εὐρώτα οὐδέποτε. χαριέντως δὲ [53] καὶ ὁ Φωκίων, τοῦ Δημοσθένους [54] κε-

maturae militibus et cetratis differere. Verum quia plerique in hoc negotio continere se non possunt, ac saepenumero non inutiliter maledicentium ora responsis obthurantur: esto responsio breuis, neque iram prae se, aut stomachum, ferat, sed mansuetudinem cum ioco et gratia, tamen vtrumque mordentem: quales maxime sunt, quae dictum retorquent. Sicvt enim tela, in eum, qui misit, redeuntia, vi quadam et soliditate iis impetiti retro auerti videntur: ita maledictum robore et calliditate eius, in quem iactum fuit, in auctorem reuerti apparet. Quale est, quod Epaminondas Callistrato, exprobranti Thebanis, Oedipi, qui patrem: et Argiuis, Orestis, qui matrem interfecit, facinora, respondit: Atqui vos hos ipsos a nobis eiectos recepistis. Et Antalcidae Spartani ad Athenienfem dicentem: Vos saepe a nobis estis a Cephiso in fugam acti, responsum: At vos a nobis nunquam estis ab Eurota fugati. Eleganter etiam Phocio, Demade vociferante: Athe-

51. δάκνουσα Petau.

52. βάλλοντα Turn. Vulc. et Bong.

53. δὲ abest a Petau.

54. Pro Δημοσθένους dant δήμου Ald. et Bas. Δημάδου Turn. Bong. et Petau.

 55. Pro

κραγότος· Ἀθηναῖοί σε ἀποκτενοῦσιν· Ἄν γε μανῶσιν· (ἔφη) σὲ δὲ, ἂν σωφρονῶσι. καὶ Κράσσος, ὁ ῥήτωρ, Δομιτίου πρὸς αὐτὸν εἰπόντος· Οὐ σὺ, μυραίνης ἐν κολυμβήθρᾳ σοι τρεφομένης [55], εἶτ' ἀποθανούσης, ἔκλαυσας; ἀντηρώτησεν· Οὐ σὺ τρεῖς γυναῖκας θάψας οὐκ ἐδάκρυσας; ταῦτα μὲν οὖν ἔχει χρείαν τινὰ καὶ πρὸς τὸν ἄλλον βίον. πολιτείας δὲ οἱ μὲν εἰς ἅπαν ἐνδύονται μέρος, (ὥσπερ ὁ Κάτων) οὐδεμιᾶς ἀξιοῦντες εἰς δύναμιν ἀπολείπεσθαι φροντίδος, οὐδ' ἐπιμελείας, τὸν ἀγαθὸν πολίτην. καὶ τὸν Ἐπαμινώνδαν ἐπαινοῦσιν, ὅτι φθόνῳ καὶ πρὸς ὕβριν ἀποδειχθεὶς τελέαρχος ὑπὸ τῶν Θηβαίων, οὐκ ἠμέλησεν, ἀλλ' εἰπὼν, ὡς οὐ μόνον ἀρχὴ ἄνδρα δείκνυσιν, ἀλλὰ καὶ ἀρχὴν ἀνὴρ, εἰς μέγα καὶ σεμνὸν ἀξίωμα προήγαγε τὴν τελεαρχίαν [56], οὐδὲν οὖσαν πρότερον, ἀλλ' ἢ περὶ τοὺς στενωποὺς ἐκβολῆς κοπρίων καὶ ῥευμάτων ἀποτροπῆς ἐπιμέλειάν τινα. κἀγὼ δ' ἀμέλει παρέχω γέλωτα τοῖς παρεπιδημοῦσιν, ὁρώμενος ἐν δημοσίῳ περὶ τὰ τοιαῦτα πολλάκις. ἀλλὰ βοηθεῖ μοι τὸ τοῦ Ἀντισθένους

Athenienses te interficient, vbi coeperint insanire: Te vero, ait, vbi sapere coeperint. Et Crassus orator Domitio obiicienti: Nonne tu mortuam muraenam, quam alueras in piscina, defleuisti? reddidit: Nonne tu nullam lacrymam trium vxorum sepulturae impendisti? Atque haec quidem etiam in reliqua vita suam habent vtilitatem. Sunt porro, qui nullam non partem publici muneris subeunt, vt Cato, existimantes, bono ciui nullam curam, aut industriam, omittendam, quae ad potentiam conciliandam conducat. Laudantque hi Epaminondam, quod, cum eum Thebani inuidia ducti et contumeliae faciendae causa Telearcham designassent, non detrectauit: sed fatus: Non modo magistratu virum, sed etiam viro magistratum, qualis sit, demonstrari, Telearchiam ad magnam dignitatem ac maiestatem euexit: cum ante is magistratus non fuisset, nisi stercorum ex angiportis eiiciendorum ac aquarum deriuandarum procuratio quaedam. Atque ipse quoque nimirum peregre huc aduenientibus risum moueo, cum talia videor frequenter in publico tractare. Sed tuetur me Antisthenis dictum memoriae proditum: qui miranti cuidam,

55. Pro his duobus verbis, vnum, συστρεφομένης. σοι τρεφομένης, Petau. dat 56. τελεσιαρχίαν Petau.

57. οἰκο-

μνημονευόμενον· θαυμάσαντος γάρ τινος, εἰ δι' ἀγορᾶς αὐτὸς φέρει τάριχον· Ἐμαυτῷ γε, εἶπεν. ἐγὼ δ' ἀνάπαλιν πρὸς τοὺς ἐγκαλοῦντας, εἰ κεράμῳ παρέστηκα διαμετρουμένῳ, καὶ φυράμασι καὶ λίθοις παρακομιζομένοις· Οὐκ ἐμαυτῷ γε φημὶ ταῦτ' οἰκοδομεῖν [57], ἀλλὰ τῇ πατρίδι. εἰς γὰρ ἄλλα πολλὰ μικρὸς ἂν τις εἴη [58] καὶ γλίσχρος [59] αὐτῷ διοικῶν, καὶ δι' αὐτὸν πραγματευόμενος· εἰ δὲ δημοσίᾳ καὶ διὰ τὴν πόλιν, οὐκ ἀγεννής, ἀλλὰ μεῖζον [60] τὸ μέχρι μικρῶν ἐπιμελὲς καὶ πρόθυμον. ἕτεροι δὲ σεμνότερον οἴονται καὶ μεγαλοπρεπέστερον εἶναι τὸ τοῦ Περικλέους· ὧν καὶ Κριτόλαός ἐστιν ὁ Περιπατητικὸς, ἀξιῶν, ὥσπερ ἡ Σαλαμινία ναῦς Ἀθήνησι καὶ ἡ Πάραλος οὐκ ἐπὶ πᾶν ἔργον, ἀλλ' ἐπὶ τὰς ἀναγκαίας καὶ μεγάλας κατεσπῶντο πράξεις, οὕτως ἑαυτῷ πρὸς τὰ κυριώτατα καὶ μέγιστα χρῆσθαι, ὡς ὁ

dam, quod ſalſamentum per forum geſtaret, reſpondit: Mihi quidem ipſi fero. Atque ego viciſſim incuſantibus, quod dimenſioni teſtarum adſto, ac caementi et lapidum vecturae, reſponderim, non mihi me, ſed patriae, iſta adminiſtrare. Vt enim ſordidus haberi poteſt, qui multa id genus ſibi ipſi tractat, ſuique cauſa adminiſtrat: ita cum publice iſta et commodo ciuitatis tractantur, nequaquam illiberalis eſt, ſed magna etiam ad exigua haec ſe demittens procuratio et officii promtitudo. Alii Periclis inſtitutum magnificentius ac ſplendidius iudicant, in quorum numero eſt Critolaus quoque Peripateticus. Volebat enim, quemadmodum Athenis Salaminia nauis et Parhalus non cuiuſuis negotii, ſed neceſſariorum tantum ac magnorum cauſa deducerentur in mare: ita ſe quoque non niſi ad ſummam rerum continentes maximaſque adhiberi actio-

57. οἰκοδομεῖν] Scriptus οἰκοδομῶν. Equidem οἰκονομεῖν, vel μῶν, malim. Apparet, eum praefuiſſe liquoribus dimetiundis, et farinae, paſtae, aliarumque rerum ad annonam pertinentium procurationi. *Xylander.*

58. εἴην Petau.

59. γλίσχρως idem.

60. F. ἀλλὰ παντὸς μεγάλου [vel τῆς μεγίστης φροντίδος] μεῖζον τὸ. *Reiske.*

τῦ κόσμυ βασιλεύς. τῶν ἄγαν γὰρ ἅπτεται Θεὸς, τὰ μικρὰ δ' εἰς τύχην ἀνεὶς ἐᾷ, κατὰ τὸν Εὐριπίδην. ὐδὲ γὰρ τῦ Θεαγένυς [61] τὸ φιλότιμον ἄγαν καὶ φιλόνεικον ἐπαινῦμεν, ὃς ὐ μόνον τὴν περίοδον νενικηκὼς, ἀλλὰ καὶ πολλὺς ἀγῶνας, ὐ παγκρατίῳ μόνον, ἀλλὰ καὶ πυγμῇ καὶ δολιχῷ, τέλος ἥρωα δειπνῶν ἐπιταφίυ τινὸς, ὥσπερ εἰώθει, προτεθείσης ἅπασι τῆς μερίδος, ἀναπηδήσας, διεπαγκρατίασεν, ὡς ὐδένα νικᾷν δέον, αὐτῦ παρόντος. ὅθεν ἤθροισε χιλίυς καὶ διακοσίυς στεφάνυς, ὧν συρφετὸν ἄν τις ἡγήσαιτο τὺς πλείστυς. ὐδὲν ὖν [62] τύτυ διαφέρυσιν οἱ πρὸς πᾶσαν ἀποδυόμενοι πολιτικὴν πρᾶξιν, ἀλλὰ ποιῦσι μεμπτὺς ἑαυτὺς τοῖς πολλοῖς, ἐπαχθεῖς τε γίνονται καὶ κατορθῦντες [63] ἐπίφθονοι· κἂν σφαλῶσιν, ἐπίχαρτοι. καὶ τὸ θαυμαζόμενον αὐτῶν ἐν ἀρχῇ τῆς ἐπιμελείας εἰς χλευασμὸν ὑπονοστεῖ καὶ γέλωτα· τοιῦτον· Μητίοχος μὲν στρατηγεῖ, Μητίοχος δὲ τὰς

actiones: exemplo regis Vniuerſi, qui (vt eſt ab Euripide ſcriptum)

— — *ſumma procurat modo*
Deus, adque fortunam minora reiicit.

Neque enim nimium honoris ac contendendi ſtudium in Theagene probamus: qui cum non ſolum conuerſionem viciſſet, ſed et multa certamina alia, non tantum pancratio, ſed et pugillatione, et longa decurſione, ad extremum cum funebribus quibuſdam heroicis ludis coenaret, propoſita de more cuiuis portione, proſiluit, ac pancratio decertauit: perinde ac ſi nemini liceret vincere, ſe praeſente: vnde factum eſt, vt coronas congeſſerit CIƆCC, quorum pleraſque pro quiſquiliis haberes. Nihil ab hoc diuerſum faciunt, qui omnia ſubeunt ciuilia munera: nam reprehenſionibus multorum ſeſe exponunt, moleſtique fiunt, et cum bene rem gerunt, inuidia, cum male, gaudio excipiuntur: denique quae ab initio admirationi erat eorum induſtria, in ludibrium et riſum excidit. Quale eſt: Metiochus praetor eſt, Metiochus viarum procurator,

61. De hoc Theagene Thaſio memorabilem locum habet Dio Chryſoſtom. p. 339, 40. vbi etiam de eo editum affert oraculum, quo μυριάεθλος appellatur. *Reiske.*

62. ὖν abeſt a Petau.

63. F. ἐπαχθεῖς τε γὰρ γίγνονται καὶ κατορθῦντες, καὶ ἐπίφθονοι. *nam graues et inuidiae obnoxii fiunt, etiamſi rem bene geſſerint. Reiske.*

64. ἐπο-

ὀδὲς, Μητίοχος δ' ἄρτες ἐποπτᾷ [64], Μητίοχος δὲ τὰ ἄλφιτα, Μητίοχος δὲ πάντα ποιεῖται [65], Μητίοχος δ' οἰμώξεται. τῶν Περικλέες [66] ἐτος εἷς ἦν ἑταίρων, τῇ δι' ἐκεῖνον, ὡς ἔοικε, δυνάμει χρώμενος ἐπιφθόνως καὶ κατακόρως. δεῖ δὲ, ὥς φασιν, ἐρῶντι τῷ δήμῳ τὸν πολιτικὸν προσφέρεσθαι, καὶ μὴ παρόντος ἑαυτῆ πόθον ἐναπολείπειν. ὃ καὶ Σκιπίων ὁ Ἀφρικανὸς ἐποίει, πολὺν χρόνον ἐν ἀγρῷ διαιτώμενος, ἅμα καὶ τῆ φθόνε τὸ βάρος ἀφαιρῶν, καὶ διδὲς ἀναπνοὴν τοῖς πιέζεσθαι δοκῆσιν ὑπὸ τῆς ἐκείνε δόξης. Τιμησίας δὲ, ὁ Κλαζομένιος, τὰ μὲν ἄλλα ἦν περὶ τὴν πόλιν ἀνὴρ ἀγαθὸς, τῷ δὲ πάντα πράσσειν δι' ἑαυτῆ, φθονέμενος ἠγνόει καὶ μισέμενος, ἕως αὐτῷ συνέβη τι τοιῆτον. ἔτυχον ἐν ὁδῷ παῖδες ἐκ λάκκε τινὸς ἀςράγαλον ἐκκόπτοντες, ἐκείνε παριόντος [67]. ὧν οἱ μὲν ἔφασκον μένειν [68]· ὁ δὲ πα-

rator, Metiochus panes, Metiochus farinam diſtribuit, Metiochus omnibus praeeſt, Metiochus habebit infortunium. Fuit hic vnus de ſociis Periclis, et (vt apparet) potentia, qua propter hunc erat praeditus, odioſe et cum faſtidio ciuium abuſus. Oportet autem ciuilem virum ad populum amore ipſius captum accedere, ſuique etiam abſentis deſiderium in animis ciuium relinquere: quod fecit Scipio Africanus, multum temporis ruri degens, vt et inuidiae minueret onus, et reſpirandi facultatem concederet iis, qui gloria ipſius premi videbantur. Contra Timeſias Clazomenius, vir alioqui de republica bene meritus, non animaduertit, ſe propterea, quod omnia ſolus ageret, in inuidia eſſe et odio apud ſuos, donec tale ei quippiam vſu venit: In via pueri talum e foſſa excutiebant, Timeſia praetereunte. Eorum alii dicebant, non excuſſum iri talum: qui vero eum excutiebat: Vtinam, inquit,

64. ἐποπτεῖ. *Reiske.*

65. πάντα κεῖται] In margine ſcripti πάντα γίνεται: quod et malo. *Xylander.* [Pro ποιεῖται nempe dant κεῖται Pet. Ald. et Baſ. γίνεται habent etiam Turn. Vulc. et Bong.] Aut ποιεῖ leg. aut ἑαυτῆ ποιεῖται. *Reiske.*

66. Haec verba, τῶν Περικλέες, vſque ad ὡς ἔοικε, abſunt a Petau.

67. παρόντος Petau.

68. μένειν] ſcil. τὸν ἀςράγαλον. *tenaciter inhaerere glebae talum,* neque excedere velle. *Reiske.*

69. ἐκκε-

τάξας· Οὕτως (εἶπεν) ἐκκόψαιμι Τιμησίȣ τὸν ἐγκέφαλον, ὡς ȣ̔͂τος ἐγκέκοπται [69]. τȣ̃το ὁ Τιμησίας ἀκȣ́σας, καὶ συνεὶς τὸν διήκοντα διὰ πάντων αὐτȣ̃ φθόνον, ἀναστρέψας ἔφρασε τὸ πρᾶγμα τῇ γυναικὶ, καὶ κελεύσας ἕπεσθαι συνεσκευασμένην εὐθὺς ἀπὸ τῶν θυρῶν ᾤχετο ἀπιὼν ἐκ τῆς πόλεως. ἔοικε [70] Θεμιστοκλῆς, τοιȣ́τȣ τινὸς ἀπαντῶντος αὐτῷ παρὰ τῶν Ἀθηναίων, εἰπεῖν· Τί, ὦ μακάριοι, κοπιᾶτε πολλάκις εὖ πάσχοντες; αὐτῶν δὲ τȣ́των τὰ μὲν ὀρθῶς, τὰ δ᾽ ȣ̓κ εὖ λέλεκται. τῇ μὲν γὰρ εὐνοίᾳ καὶ κηδεμονίᾳ δεῖ μηδενὸς ἀφεστάναι τῶν κοινῶν, ἀλλὰ πᾶσι προσέχειν καὶ γινώσκειν ἕκαστα, μηδὲ, ὥσπερ ἐν πλοίῳ, σκεῦος ἱερὸν ἀποκεῖσθαι τὰς ἐσχάτας περιμένοντα χρείας τῆς πόλεως καὶ τύχας· ἀλλ᾽ ὡς οἱ κυβερνῆται τὰ μὲν ταῖς χερσὶ δι᾽ αὐτῶν πράττȣσι, τὰ δ᾽ ὀργάνοις ἑτέροις δι᾽ ἑτέρων ἄπωθεν καθήμενοι, περιάγȣσι καὶ στρέφȣσι, χρῶνται δὲ καὶ ναύταις καὶ πρωρεῦσι καὶ κελευσταῖς, καὶ τȣ́των ἐνίȣς ἀνακαλȣ́μενοι πολλάκις εἰς πρύμναν ἐγχειρίζȣσι τὸ πηδάλιον· ȣ̔́τω τῷ

inquit, ita Timesiae cerebrum excutiam, vt hunc talum excussero. Hoc audito Timesias, intelligensque, odium sui omnium animos peruagari, domum reuertit, ac vxori re exposita, mandauit, vt, rebus conuasatis, se sequeretur, rectaque a foribus digressus vrbe exiuit. Apparet, etiam Themistocli aliquid simile ab Atheniensibus eueuisse, cum diceret: Quid defatigamini, o felices, crebra accipiendo beneficia? Horum autem quaedam recte dicta sunt, quaedam secus. Nam quod ad studium et procurationem attinet, nulla pars reipublicae ciuili viro deserenda, curandae cognoscendaeque sunt omnes: neque debet, veluti in naui sacra ancora, se ipsum ad extremas ciuitatis necessitates ac casus reseruare. Sed quemadmodum gubernator nauis alia suis ipse peragit manibus, alia instrumentis ac manibus aliorum, eminus ipse sedens, versat, vtiturque nautis, proretis, et remigum magistris, quorum nonnullis interdum in puppim euocatis clavum

69. ἐκκέκοπται. [Et ita sane dat Petau.] Videtur hic Timesias ille Timesius Herodoti esse, quem I, 168. conditorem Abderorum appellat. *Reiske.*

70. Post ἔοικε Petau. inserit δὲ καὶ.

71. ἑτέ-

πολιτικῷ προσήκει, παραχωρεῖν μὲν ἑταίροις [71] ἄρχειν καὶ προκαλεῖσθαι πρὸς τὸ βῆμα μετ' εὐνοίας [72] καὶ φιλανθρωπίας, κινεῖν [73] δὲ μὴ πάντα τῆς πόλεως τοῖς αὐτοῦ λόγοις καὶ ψηφίσμασιν, ἢ πράξεσιν, ἀλλ' ἔχοντα πιστοὺς καὶ ἀγαθοὺς ἄνδρας, ἕκαστον ἑκάστῃ χρείᾳ κατὰ τὸ οἰκεῖον προσαρμόττειν· ὡς Περικλῆς Μενίππῳ μὲν ἐχρῆτο πρὸς τὰς στρατηγίας, δι' Ἐφιάλτου δὲ τὴν ἐξ Ἀρείου πάγου βουλὴν ἐταπείνωσε, διὰ δὲ Χαρίνου τὸ κατὰ Μεγαρέων ἐκύρωσε ψήφισμα, Λάμπωνα δὲ Θουρίων [74] οἰκιστὴν ἐξέπεμψεν. οὐ γὰρ μόνον τῆς δυνάμεως εἰς πολλοὺς διανέμεσθαι δοκούσης ἧττον ἐνοχλεῖ τὸν φθόνον [75] τὸ μέγεθος, ἀλλὰ καὶ τὰ τῶν χρειῶν ἐπιτελεῖται μᾶλλον. ὡς γὰρ ὁ τῆς χειρὸς εἰς τοὺς δακτύλους μερισμὸς οὐκ ἀσθενῆ πεποίηκεν, ἀλλὰ τεχνικὴν καὶ ὀργανικὴν, αὐτῆς τὴν χρῆσιν, οὕτως ὁ πραγμάτων ἑτέροις ἐν πολιτείᾳ μεταδιδοὺς, ἐνεργοτέραν ποιεῖ τῇ κοινωνίᾳ τὴν πρᾶξιν. ὁ δ' ἀπληστίᾳ δόξης, ἢ δυνάμεως, πᾶσαν

vum tradit: ſic ciuilis viri eſt officium, vt aliis quoque imperium concedat, eoſque benigne ad tribunal inuitet, neque omnes ciuitatis res ſuis vnius orationibus, decretis atque actionibus adminiſtret, ſed fidos habeat bonoſque viros, quorum vnumquemque peculiari alicui negotio accommodet tractando. Sic Pericles Menippo vſus eſt ad gerenda bella, Ephialtis opera concilium Areopagiticum depreſſit, per Charinum legem contra Megarenſes pertulit, Lamponem Thurios conditum emiſit. Non enim tantum minus obnoxia eſt inuidiae ob magnitudinem potentia, quae in multos diſtributa videtur: ſed et rectius negotia conficiuntur. Sicut enim manus in digitos diuiſio non imbecillum eius reddidit, ſed artificioſum et inſtrumentis expeditum vſum: ita qui in republica aliis munera publica committit, actiones efficit ob ſocietatem efficaciores. At qui inſatiabili gloriae potentiaeue ſtudio totam

tam

71. ἑτέροις Petau.

72. εὐμενείας idem.

73. Pro κινεῖν idem dat ἡμῖν.

74. Vid. ad h. l. Taylori Vita Lyſiae p. 107 — 109. Vol. VI. Orat. Graec. *Reiske.*

75. τοῦ φθόνου. *Reiske.* τῶν φθόνων dant Turn. Vulc. Bong. et Petau.

76. ἐν

ἑαυτῷ τὴν πόλιν ἀνατιθεὶς, καὶ πρὸς ὃ μὴ πέφυκε, μηδ' ἤσκηται, προσάγων αὑτὸν, ὡς Κλέων πρὸς τὸ στρατηγεῖν, Φιλοποίμην δὲ πρὸς τὸ ναυαρχεῖν, Ἀννίβας δὲ πρὸς τὸ δημηγορεῖν, οὐκ ἔχει παραίτησιν ἁμαρτάνων· ἀλλὰ προσηκούει τὸ τοῦ Εὐριπίδου

Τέκτων γὰρ ὢν ἔπραττες οὐ ξυλουργικά.

λέγειν ἀπίθανος ὢν ἐπρέσβευες, ἢ ῥάθυμος ὢν ᾠκονόμεις [76], ψήφων ἄπειρος ἐταμίευες, ἢ γέρων καὶ ἀσθενὴς ἐστρατήγεις. Περικλῆς δὲ καὶ πρὸς Κίμωνα διενείματο τὴν δύναμιν, αὐτὸν μὲν ἄρχειν ἐν ἄστει, τὸν δὲ, πληρώσαντα τὰς ναῦς, τοῖς βαρβάροις πολεμεῖν. ἦν γὰρ ὁ μὲν πρὸς πολιτείαν, ὁ δὲ πρὸς πόλεμον εὐφυέστερος. ἐπαινοῦσι δὲ καὶ τὸν Ἀναφλύστιον Εὔβουλον, ὅτι πίστιν ἔχων ἐν τοῖς μάλιστα καὶ δύναμιν, οὐδὲν τῶν Ἑλληνικῶν ἔπραξεν, οὐδ' ἐπὶ στρατηγίαν ἦλθεν, ἀλλ' ἐπὶ τὰ χρήματα τάξας ἑαυτὸν, ηὔξησε τὰς κοινὰς προσόδους, καὶ μεγάλα τὴν πόλιν ἀπὸ τούτων [77] ὠφέλησεν. Ἰφικράτης δὲ καὶ μελέτας λόγων ποιούμενος ἐν οἴκῳ, πολλῶν παρόντων, ἐχλευάζετο. καὶ γὰρ εἰ λογεὺς ἀγα-

tam ſibi imponit rempublicam, et ea quoque aggreditur, ad quae vel a natura, vel ab exercitatione, eſt imparatus, (vt cum Cleo ad ducendum exercitum, Philopoemen ad regendam claſſem, Annibal ad concionandum ſe contulit) eius vbi quid peccatum eſt, non habet locum excuſatio, ſed occinitur praeterea ei Euripideum hoc:

Tractaſti, qui faber eſſes, non fabrilia:

ſcilicet legationem obiuiſti artis perſuadendi rudis, annonam procuraſti ſocors, quaeſturam geſſiſti ignarus calculi, ſenex, vel imbecillus, exercitum duxiſti. Pericles vero etiam cum Cimone potentiam diuiſit, vt ipſe in vrbe imperaret, Cimo claſſem in barbaros duceret: erat enim hic ad bellum, ad ciuiles res ille natura aptior. Laudatur etiam Eubulus Anaphlyſtius, qui, cum fide eſſet ſumma atque potentia, nihil rerum Graecarum geſſit, neque ad praeturam bellicam ſe contulit: ſed adminiſtrationem pecuniae amplexus, publicos auxit reditus, magnoque fuit patriae emolumento. Iphicrates contra domi, multis praeſentibus, declamans riſui fuit, quia, etſi

76. ἐν οἰκονομίαις Petau.

77. ἀπὸ τούτων] Haec duo verba a Petau. abſunt.

78. Vid.

θὸς, ἀλλὰ μὴ φαῦλος, ἦν, ἔδει τὴν ἐν τοῖς ὅπλοις δόξαν ἀγαπῶντα, τῆς σχολῆς ἐξίςασθαι τοῖς σοφιςαῖς. ἐπεὶ δὲ παντὶ δήμῳ τὸ κακόηθες καὶ φιλαίτιον ἔνεςι πρὸς τὰς πολιτευομένους, καὶ πολλὰ τῶν χρησίμων, ἂν μὴ ςάσιν ἔχῃ, μηδ' ἀντιλογίαν, ὑπονοοῦσι πράττεσθαι συνωμοτικῶς, καὶ τοῦτο διαβάλλει μάλιςα τὰς ἑταιρείας καὶ φιλίας· ἀληθινὴν μὲν ἔχθραν, ἢ διαφορὰν, ἐδεμίαν ἑαυτοῖς ὑπολειπτέον. ὡς ὁ τῶν Χίων δημαγωγὸς, Ὀνομάδημος, ἐκ εἴα τῇ ςάσει κρατήσας, πάντας ἐκβάλλειν τὰς ὑπεναντίους· Ὅπως (ἔφη) μὴ πρὸς τοὺς φίλους ἀρξώμεθα [78] διαφέρεσθαι, τῶν ἐχθρῶν παντάπασιν ἀπαλλαγέντες. τῦτο μὲν γὰρ εὔηθες. ἀλλ' ὅταν ὑπόπτως ἔχωσιν οἱ πολλοὶ πρός τι πρᾶγμα καὶ μέγα καὶ σωτήριον, ἐ δεῖ πάντας, ὥσπερ ἀπὸ συντάξεως ἥκοντας, τὴν αὐτὴν λέγειν γνώμην, ἀλλὰ καὶ δύο καὶ τρεῖς διαςάντας ἀντιλέγειν ἠρέμα τῷ φίλῳ, εἶτα ὥσπερ ἐξελεγχομένους μετατίθεσθαι. συνεφέλκονται γὰρ οὕτω

ſi fuiſſet, quod minime erat, orator bellus, tamen contentus bellica gloria, decedere ſchola ſophiſtis debebat. Praeterea quoniam omnes populi ea laborant animorum peruerſitate, vt de iis maligne ſentiant, qui rempublicam regunt, vtque anſas eos culpandi captent, multaque vtilia, quae citra diſſidium, aut altercationem, aguntur, in ſuſpicionem vocent, tanquam per coniurationem geſta, eaque res maxime ſodalitia et amicitias calumniis obiicit: non debet ſane vir ciuilis veram inimicitiam vllam, aut diſſenſionem, ſibi facere reliquam: quantumuis Onomademus, Chiorum populi ductor, cum in ſeditione victor exſtitiſſet, non paſſus fuerit omnes eiici aduerſarios, quod vereri ſe diceret, ne inimicis omnino liberati cum amicis diſſentire inciperent. Hoc quidem fatuum eſt. Verum cum multitudini ſuſpecta eſt actio aliqua magna et ſalutaris, non expedit, vniuerſos tanquam ex compoſito ad vnam eandemque dicendam ſententiam venire: ſed duo, vel tres, facta diſceſſione, placide contra amicum dicant, ac tandem velvti conuicti a ſua ſententia diſcedant. Sic enim vna in ſententiam

78. Vid. Aelian. V. H. XIV. 25. *Reiske.*

79. Φαί-

τὸν δῆμον, ὑπὸ τοῦ συμφέροντος ἄγεσθαι δόξαντες. ἐν μέντοι τοῖς ἐλάττοσι καὶ πρὸς μέγα μηδὲν διήκουσιν οὐ χεῖρόν ἐστι καὶ ἀληθῶς ἐὰν διαφέρεσθαι τοὺς φίλους, ἕκαστον ἰδίῳ λογισμῷ χρώμενον, ὅπως περὶ τὰ κυριώτατα καὶ μέγιστα φαίνωνται[79] πρὸς τὸ βέλτιστον οὐκ ἐκ παρασκευῆς ὁμοφρονοῦντες. Φύσει μὲν οὖν ἄρχων ἀεὶ πόλεως ὁ πολιτικὸς, ὥσπερ ἡγεμὼν ἐν μελίτταις· καὶ τοῦτο χρὴ διανοούμενον, ἔχειν τὰ δημόσια διὰ χειρός· ἃς δ' ὀνομάζουσιν ἐξουσίας καὶ χειροτονοῦσιν ἀρχὰς, μήτ' ἄγαν διώκειν καὶ πολλάκις· (οὐ γὰρ σεμνὸν, οὐδὲ δημοτικὸν, ἡ φιλαρχία) μήτ' ἀπωθεῖσθαι[80], τοῦ δήμου κατὰ νόμον διδόντος καὶ καλοῦντος. ἀλλὰ κἂν ταπεινότεραι τῆς δόξης ὦσι, δέχεσθαι καὶ συμφιλοτιμεῖσθαι. δίκαιον γὰρ, ὑπὸ τῶν μειζόνων κοσμουμένους ἀρχῶν, ἀντικοσμεῖν τὰς ἐλάττονας· καὶ τῶν μὲν βαρυτέρων (οἷον στρατηγίας Ἀθήνησι, καὶ πρυτανείας ἐν Ῥόδῳ, καὶ Βοιωταρχίας παρ' ἡμῖν) ὑφίεσθαί τι καὶ παρενδιδόναι μετριάζοντα·

tiam propoſitam populus ab iis perducitur, dum eos vtilitate moueri exiſtimat. In exiguis quidem cauſis et ad nullam magnam rem perducentibus nihil impedit, quin re etiam vera ſinas amicos diſſentire, vnoquolibet ſuas ſecuto rationes: vt in negotiis principalibus atque maximis videantur optimi publici cauſa, non dedita in hoc prius opera, conſentire. Enimuero ciuilis vir naturae ratione ſemper princeps eſt ciuitatis, vt rex inter apes: idque cogitantem oportet reipublicae gubernacula in manibus habere, reliquos minores magiſtratus neque admodum capeſſere, neque ſaepe: (nam magiſtratuum gerendorum cupiditati neque cum maieſtate, neque cum populari gratia, conuenit) neque rurſum auerſari eos, deferente ac inuitante populo, ſed tametſi inferiores gloria ipſius ſint, in iis capeſſendis ſtudium multitudinis comprobare. Aequum enim eſt, vt ex ſuperioribus magiſtratibus ornamenta adeptus, inferiores viciſſim exornet: vtque in maioribus illis dignitatibus, qualis eſt Athenis praetura, Rhodi prytania, et apud nos Boeotarchia, ea moderatione verſatus, vt nonnihil de eorum maieſtate vltro remiſerit, minoribus aliquid dignitatis atque

79. φαίνονται Petau.

80. μήτ' αὖ ἀπωθεῖσθαι. *Reiske.*

ταῖς δὲ μικροτέραις ἀξίωμα προσιθέναι καὶ ὄγκον· ὅπως μήτε περὶ ταύτας εὐκαταφρόνητοι, μήτ' ἐπίφθονοι περὶ ἐκείνας ὦμεν. εἰσιόντα δ' εἰς ἅπασαν ἀρχὴν, ὀ μόνον ἐκείνους δεῖ προχειρίζεσθαι τοὺς λογισμοὺς, οὓς ὁ Περικλῆς αὑτὸν ὑπεμίμνησκεν ἀναλαμβάνων τὴν χλαμύδα· Πρόσεχε, Περίκλεις· ἐλευθέρων ἄρχεις, Ἑλλήνων ἄρχεις, πολιτῶν Ἀθηναίων· ἀλλὰ κἀκεῖνο λέγειν πρὸς ἑαυτόν· Ἀρχόμενος ἄρχεις, ὑποτεταγμένης πόλεως ἀνθυπάτοις, ἐπιτρόποις Καίσαρος· ὀ ταῦτα λόγχης[81] πεδία. οὐδὲ αἱ παλαιαὶ Σάρδεις, οὐδὲ ἡ Λυδῶν ἐκείνη δύναμις. εὐςαλεςέραν[82] δεῖ τὴν χλαμύδα ποιεῖν, καὶ βλέπειν ἀπὸ τοῦ ςρατηγίου πρὸς τὸ βῆμα, καὶ τῷ ςεφάνῳ μὴ πολὺ φρόνημα[83] πιςεύειν; ὁρῶντα τοὺς καλτίους ἐπάνω τῆς κεφαλῆς· ἀλλὰ μιμεῖσθαι τοὺς ὑποκριτὰς, πάθος μὲν ἴδιον καὶ ἦθος καὶ ἀξίωμα τῷ ἀγῶνι προστιθέντας, τοῦ δὲ ὑποβολέως ἀκούοντας, καὶ μὴ παρεκβαίνοντας τοὺς ῥυθμοὺς καὶ τὰ μέτρα τῆς διδομέ-

atque amplitudinis conciliet: atque vt in his a contemtu se, sic in illis ab inuidia tutum praestet. Porro qualemcunque magistratum occipienti non eae modo in promtu sunt habendae rationes, quibus Pericles se ipsum officii commonefaciebat, quoties chlamydem sumeret: Animum aduerte, Pericles, liberis Graecis praees, praees ciuibus Atheniensibus: sed et haec secum commemoranda: Imperas subditus, vrbi praefectus, quae proconsulibus, aut procuratoribus Caesaris, est subiecta. Non hic lanceae campi sunt, nec priscae Sardes, neque Lydorum illa potentia. Gestanda est tibi chlamys vilior, et a praetorio oculi in tribunal conuertendi, neque multum fiduciae in corona ponendum, cum supra caput tuum calceos cernas. Sed imitandi sunt histriones, et suo modo actioni affectus, gestusque et ornamenta adhibenda, interim verba suggerenti aures praebendo, neque extra modum et mensuram ab eo, cuius summa est potestas, praescriptam muneri concesso

81. F. ὀ ταῦτ' Ἀλόπης πεδία. Vid. Strabo p. 826. 827. *Reiske.*

82. εὐτελεςέραν Turn. et Bong.

83. F. φρόνημα προσάπτειν, [vel περιάπτειν] μηδὲ πιςεύειν. scil. τῷ ςεφάνῳ. *Reiske.*

νης ἐξουσίας ὑπὸ τῶν κρατούντων. ἡ γὰρ ἔκπτωσις οὐ φέρει συριγμὸν, οὐδὲ χλευασμὸν, ἀλλὰ πολλοῖς μὲν ἐπέβη

Δεινὸς κολαστὴς πέλεκυς αὐχένος τομεὺς,

ὡς τοῖς περὶ Παρδάλαν τὸν ὑμέτερον [84], ἐκλαθομένοις τῶν ὅρων [85]. ὁ δέ τις ἐκριφεὶς εἰς νῆσον, γέγονε, κατὰ τὸν Σόλωνα,

Φολεγάνδριος [86], ἢ Σικινίτης [87],
Ἀντί γ' Ἀθηναίου πατρίδ' ἀμειψάμενος.

τὰ μὲν [88] γὰρ μικρὰ παιδία τῶν πατέρων ὁρῶντες ἐπιχειροῦντα τὰς κρηπῖδας ὑποδεῖσθαι καὶ τοὺς στεφάνους περιτίθεσθαι μετὰ παιδιᾶς, γελῶμεν· οἱ δ' ἄρχοντες ἐν ταῖς πόλεσιν ἀνοήτως τὰ τῶν προγόνων ἔργα καὶ φρονήματα καὶ πράξεις ἀσυμμέτρους τοῖς παροῦσι καιροῖς καὶ πράγμασιν οὔσας μιμεῖσθαι κελεύοντες, ἐξαίρουσι [89]

cesso egrediendo. Hoc enim loco error non sibilos, aut sannas, excitat: sed multos arripuit

Vindex atrox securis ceruicem amputans:

quod euenit Pardalae nostro, finium oblito. Alius in insulam relegatus, factus est, iuxta illud Solonis,

Pholegandrius, aut Sicinita,
Extorris patriae limine Cecropiae.

Etenim cum videmus, puerulos parentum crepidas conari subligare sibi, aut coronas eorum capitibus suis imponere, per iocum ridemus. At vrbani magistratus, maiorum opera, arduos conatus, et facta, praesentibus temporibus ac rebus non congruentia, stulte iubentes imitari, multitudinem concitant: et cum

84. Παρδάλαν τὸν ὑμέτερον] De Pardala sub finem libri est, nescio, an de eodem. Scriptus [vti etiam cod. Petau.] ἡμέτερον habet, supra υ notato. *Xylander.* τὸν ὑμέτερον, *vestrum*, recte habet. Nam alloquitur Menemachum Sardianum. Atqui Pardalas quoque fuit Sardianus, vt e p. 825, 29. [ed. Francf.] constat. *Reiske.*

85. Credo, ὅρκων pro ὅρων scribendum; quanquam sic quoque accipi potest, eos finium suae potestatis oblitos, magistratuque abusos, exitium sibi attulisse. Alias *iurisiurandi oblitum* acciperem. *Xylander.*

86. Neque Φελεγ. [vt Petau.] Neque Φλεγ. vt scriptus habet, sed Φολεγάνδριος, scribi debere notum est. *Xylander.*

87. Σικινήτης Petau.

88. μὲν abest a Petau.

89. F. κελεύοντες, αἷς ἐξαίρουσι. *Reiske.*

90. Scri-

τὰ πλήθη [90], γελοῖά τε ποιȣ̃ντες, ȣ̓κέτι γέλωτος ἄξια πάσχȣσιν, ἂν μὴ πάνυ καταφρονηθῶσι. πολλὰ γάρ ἐςιν ἄλλα τῶν πρότερον Ἑλλήνων διεξιόντα τοῖς νῦν, ἠθοποιεῖν καὶ σωφρονίζειν, ὡς Ἀθήνησιν ὑπομιμνήσκοντα μὴ τῶν πολεμικῶν, ἀλλ᾽ οἷόν ἐςι τὸ ψήφισμα τὸ τῆς ἀμνηςίας ἐπὶ τοῖς τριάκοντα, καὶ τὸ ζημιῶσαι Φρύνιχον, τραγῳδίᾳ διδάξαντα τὴν [91] Μιλήτȣ ἅλωσιν, καὶ ὅτι, Θήβας Κασάνδρȣ κτίζοντος, ἐςεφανηφόρησαν. τὸν δ᾽ ἐν Ἄργει πυθόμενοι [92] σκυταλισμὸν, ἐν ᾧ πεντακοσίȣς καὶ χιλίȣς ἀνῃρήκεσαν ἐξ αὐτῶν οἱ Ἀργεῖοι, περιενεγκεῖν καθάρσιον περὶ τὴν ἐκκλησίαν ἐκέλευσαν. ἐν δὲ τοῖς Ἁρπαλείοις τὰς οἰκίας ἐρευνῶντες, μόνην τὴν τȣ̃ γεγαμηκότος νεωςὶ παρῆλθον. ταῦτα γὰρ ἔξεςι καὶ νῦν ζηλȣ̃ντας, ἐξομοιȣ̃σθαι τοῖς προγόνοις· τὸν δὲ Μαραθῶνα, καὶ τὸν Εὐρυμέδοντα, καὶ τὰς Πλαταιάς, καὶ ὅσα τῶν παραδειγμάτων οἰδεῖν ποιεῖ καὶ φρυάττεσθαι διακενῆς τȣ̀ς πολλȣ̀ς, ἀπολιπόντας ἐν ταῖς σχολαῖς τῶν σοφιςῶν. ȣ̓ μόνον δὲ δεῖ παρέχειν αὐτόν τε

cum ridicula ſunt moliti, non riſu iam digna patiuntur, niſi plane ſint contemti. Sunt ſane multa priſcorum Graecorum facta, quibus recenſendis noſtrorum poſſimus formare et corrigere mores: vel ſi quis Athenis non bello geſtas res, ſed (verbi gratia) decretum de conterendis obliuione iniuriis factum poſt deiectos XXX tyrannos, referat: et quod Phrynichum mulctauerunt, qui tragoediam de capta Mileto docuiſſet: quod, Caſandro Thebas inſtaurante, coronas geſtauerunt: quod audito Argiuos ſcytaliſmo facto CIƆIƆ ciues interfeciſſe, concionem luſtrare iuſſerunt: quod ob Harpali pecunias domos perſcrutantes, eam ſolam eximiam habuerunt, in qua nouus maritus agebat. His enim etiamnum imitandis licet maiorum ſimiles fieri. Marathon autem, Eurymedon, Plataeae, et quae alia exempla animos multitudinis inflant, inanique ferocia extollunt, in rhetorum ſcholis ſunt relinquenda. Non modo autem ſe et patriam ciuilis vir inculpatam apud princi-

90. Scriptus pro πλήθη male habet πάθη. *Xylander.*

91. διδάξαντα τραγῳδίᾳ Μιλ. omiſſo τὴν, Petau.

92. Vid. Diod. Sic. 15. 57. 58. *Reiske.*

93. ἡγȣ-

καὶ τὴν πατρίδα πρὸς τοὺς ἡγεμόνας [93] ἀναίτιον, ἀλλὰ καὶ Φίλον ἔχειν ἀεί τινα τῶν ἄνω δυνατωτάτων, ὥσπερ ἕρμα τῆς πολιτείας βέβαιον. τοιοῦτοι [94] γάρ εἰσι Ῥωμαῖοι, πρὸς τὰς πολιτικὰς σπουδὰς προθυμότατοι τοῖς Φίλοις, καὶ καρπὸν οὐκ ἐκ Φιλίας [95] ἡγεμονικῆς λαμβάνοντες, οἷον ἔλαβε Πολύβιος καὶ Παναίτιος, τῇ Σκιπίωνος εὐνοίᾳ πρὸς αὐτοὺς μεγάλα τὰς πατρίδας ὠφελήσαντες, εἰς εὐδαιμονίαν ἐξενέγκασθαι καλόν. Ἄρειόν τε Καῖσαρ, ὅτε τὴν Ἀλεξάνδρειαν εἷλε διὰ χειρὸς ἔχων, καὶ μόνῳ προσομιλῶν τῶν συνήθων, συνεισήλασεν [96], εἶτα τοῖς Ἀλεξανδρεῦσι τὰ ἔσχατα προσδοκῶσι καὶ δεομένοις ὁ Αὔγουστος ἔφη διαλλάττεσθαι, διά τε τὸ μέγεθος τῆς πόλεως, καὶ διὰ τὸν οἰκιστὴν Ἀλέξανδρον, καὶ τρίτον (ἔφη) τῷ Φίλῳ μου τούτῳ χαριζόμενος. ἆρά γ᾽ ἄξιον τῇ χάριτι ταύτῃ παραβαλεῖν τὰς πολυταλάντους ἐπιτροπὰς καὶ διοικήσεις τῶν ἐπαρχιῶν, ἃς διώ-

principem praestare debet, sed praeterea semper aliquem ex potentissimis habere amicum, veluti fulcrum reipublicae stabile. Eo enim sunt Romani ingenio, vt in officiis ciuilibus promtissimos se amicis exhibeant. Estque vtile, exempla eorum proferre, qui magnas ex principum familiaritate vtilitates perceperunt: sicut Polybius et Panaetius, Scipionis adiuti fauore, patriae vterque suae magnum ad felicitatem attulit adiumentum: et Caesar, cum Alexandream cepisset, Arium manu tenens, cumque eo familiarium solo colloquens, in eam vrbem est inuectus: metuentibusque extrema Alexandrinis ac deprecantibus, veniam se dare respondit, cum ob vrbis amplitudinem, tum ob conditorem eius, Alexandrum, ac tertio in Arii, amici sui, gratiam. Numnam huiusmodi beneficio comparari merentur procurationes illae et administrationes prouinciarum pecuniosissimae, quas plerique sectantes, rebus domi

93. ἡγουμένους Petau.

94. αὐτοὶ idem.

95. καὶ καρπὸν οὐκ ἐκ Φιλίας] Locus hic non est, ni fallor, integer. Si ante haec verba periodum finias, οὐκ deleas, et λαμβάνοντας pro τες legas, vt ἐξενέγκασθαι significet *citare*, *proferre*, cohaerebit. Scriptus omnino cum impresso consentit. *Xylander*. F. καρπὸν ἐκ Φιλίας ἡγεμονικῆς λαμβάνοντα. Redit enim hic Acc. ad αὐτὸν p. 243. vlt. et ad Infinit. ἐξενέγκασθαι p. 244. 8. *Reiske*.

96. συνήλασεν Petau.

97. περὶ

κοντες οἱ πολλοὶ γηράσκουσι πρὸς ἀλλοτρίαις θύραις τὰ οἴκοι προλιπόντες; ἢ τὸν Εὐριπίδην ἐπανορθωτέον, ᾄδοντα καὶ λέγοντα, ὡς, εἴπερ ἀγρυπνεῖν χρὴ, καὶ φοιτᾶν ἐπ' αὐλὴν ἑτέρου, καὶ ὑποβάλλειν ἑαυτὸν ἡγεμονικῇ συνηθείᾳ, πατρίδος περὶ κάλλιστον [97] ἐπὶ ταῦτα χωρεῖν, τὰ δ' ἄλλα τὰς ἐπὶ τοῖς ἴσοις καὶ δικαίοις φιλίας ἀσπάζεσθαι καὶ διώκειν. ποιοῦντα μέντοι καὶ παρέχοντα τοῖς κρατοῦσιν εὐπειθῆ τὴν πατρίδα, δεῖ μὴ προσεκταπεινοῦν, μηδὲ, τοῦ σκέλους δεδεμένου, προσυποβάλλειν καὶ τὸν τράχηλον, ὥσπερ ἔνιοι, καὶ μικρὰ καὶ μείζω φέροντες ἐπὶ τοὺς ἡγεμόνας, ἐξονειδίζουσι τὴν δουλείαν, μᾶλλον δὲ ὅλως τὴν πολιτείαν ἀναιροῦσι, καταπλῆγα καὶ περιδεῆ καὶ πάντων ἄκυρον ποιοῦντες. ὥσπερ γὰρ οἱ χωρὶς ἰατροῦ μήτε δειπνεῖν, μήτε λούεσθαι, συνεθισθέντες, οὐδ' ὅσον ἡ φύσις δίδωσι, χρῶνται τῷ ὑγιαίνειν· οὕτως οἱ παντὶ δόγματι, καὶ συνεδρίῳ, καὶ χάριτι, καὶ διοικήσει προσάγοντες ἡγεμονικὴν κρίσιν, ἀναγκάζουσιν ἑαυτῶν μᾶλλον, ἢ βούλονται, δεσπότας εἶναι τοὺς ἡγεμόνας. αἰτία δὲ τούτου μάλιστα πλεονεξία καὶ φιλονεικία τῶν

domi relictis, consenescunt ad alienas fores? aut potius Euripides corrigendus, itaque canendum et dicendum:

Nam si peruigilandum est, — —

et aula alterius frequentanda, submittendumque sese principis familiaritati, patriae causa haec rectissime subeas, caeteroqui amicitiae aequis et iustis conditionibus parandae sunt. Interim qui patriam principibus obsequentem reddit, non debet ei opprimendae socium se praebere, neque, ligato crure, subiicere etiam ceruices: sicut nonnulli, omnia et parua et magna ad principes dum deferunt, patriae seruitutem exprobrant, immo totam potius rempublicam abolent, pauidam eam et formidolosam, nulliusque rei compotem reddentes. Quo enim pacto, qui sine medico neque coenare, neque lauare, sunt adsueti, ne tantum quidem, quantum natura concessit, sanitate fruuntur: eodem, qui cuiuis decreto, concilio, muneri, administrationi principis auctoritatem inducunt, cogunt principes magis, quam ii vellent, ipsorum dominos esse. Causa autem huius rei maxime est auaritia principum studiumque litigan-

97. *περὶ κάλλιστον*] Haec duo verba absunt a Petau.

98. *ἐν*

πρώτων. ἢ γὰρ ἐν οἷς[98] βλάπτουσι τοὺς ἐλάττονας ἐκβιάζονται φεύγειν[99] τὴν πόλιν, ἢ περὶ ὧν διαφέρονται πρὸς ἀλλήλους, οὐκ ἀξιοῦντες ἐν τοῖς πολίταις ἔχειν ἔλαττον, ἐπάγονται τοὺς κρείττονας. ἐκ τούτου δὲ καὶ βουλὴ καὶ δῆμος καὶ δικαστήρια καὶ ἀρχὴ πᾶσα τὴν ἐξουσίαν ἀπόλλυσι. δεῖ δὲ τοὺς μὲν ἰδιώτας, ἰσότητι, τοὺς δὲ δυνατοὺς ἀνθυπείξει πραΰνοντα, κατέχειν ἐν τῇ πολιτείᾳ καὶ διαλύειν τὰ πράγματα[200], πολιτικήν τινα ποιούμενον αὐτῶν[1], ὥσπερ νοσημάτων ἀποῤῥήτων[2], ἰατρείαν, αὐτόν τε μᾶλλον ἡττᾶσθαι βουλόμενον ἐν τοῖς πολίταις, ἢ νικᾶν ὕβρει[3] καὶ καταλύσει τῶν οἴκοι δικαίων, τῶν τ' ἄλλων ἑκάστου δεόμενον, καὶ διδάσκοντα τὴν φιλονεικίαν, ὅσον ἐστὶ κακόν. νῦν δὲ ὅπως μὴ πολίταις καὶ φυλέταις οἴκοι καὶ γείτοσι καὶ συνάρχουσιν ἀνθυπείξωσι μετὰ τιμῆς καὶ χάριτος, ἐπὶ ῥητόρων θύρας καὶ πραγματικῶν χεῖρας ἐκφέρουσι σὺν πολλῇ βλάβῃ καὶ αἰσχύνῃ τὰς διαφοράς. οἱ μὲν γὰρ ἰατροὶ τῶν νοσημά-

litigandi. Aut enim in quibus inferiores laedunt, ciuitatem fugere vi cogunt, aut de quibus inter se altercantur, dum non ferunt, se inter ciues posteriores ferre, ea vt consequantur, potentiores introducunt. Inde fit, vt et senatus, et populus, et iudicia, et magistratus omnis auctoritatem suam amittat. Est autem ciuilis viri, plebeios aequalitate, potentes mutuis obsequiis demulcere, et negotia intra reipublicae fines hac ratione contenta transigere, iisque ciuilem quandam, tanquam morbis arcanis, medicinam facere: vt et ipse potius inter ciues cadere causa dignetur, quam cum contumelia et corruptela patriae legum victoriam consequi: reliquosque singulos ad idem precibus cohortabitur, docendo, quantum in peruicacia sit mali. Nunc vero, vt ne domi ciuibus ac tribulibus, vicinis ac collegis cum honore et gratia mutuo concedant: magno cum damno ac dedecore lites suas ad rhetorum fores et in causidicorum manus deferunt. Ac medici quidem morbos,

98. ἐν τοῖς βλ. Petau.

99. F. ἐκβιάζονται τοῖς ἡγεμόσι προσφεύγειν. Reiske.

200. κατέχειν — τὰ πράγματα] Haec verba absunt a Petau.

1. αὐτὸν Petau.

2. ἀπόῤῥητον Petau. Ald. et Bas.

3. F. νικᾶν ἐφ' ὕβρει. R.

4. στα-

των ὅσα μὴ δύνανται παντάπασιν ἀνελεῖν, ἔξω τρέπουσιν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ σώματος· ὁ δὲ πολιτικὸς, ἂν μὴ δύνηται τὴν πόλιν ἀπράγμονα παντελῶς διαφυλάττειν, ἐν αὐτῇ γε πειράσεται τὸ ταρασσόμενον αὐτῆς καὶ συστασιάζον [4] ἀποκρύπτων ἰᾶσθαι, καὶ διοικεῖν, ὡς ἂν ἥκιστα τῶν ἐκτὸς ἰατρῶν καὶ φαρμάκων δέοιτο. ἡ μὲν γὰρ προαίρεσις ἔστω τοῦ πολιτικοῦ τῆς ἀσφαλείας ἐχομένη, καὶ φευγέτω τὸ ταρακτικὸν τῆς κενῆς δόξης καὶ μανικὸν, ὡς εἴρηται· τῇ μέντοι διαθέσει φρόνημα καὶ μένος πολυθαρσὲς ἐνέστω Ἄτρομον, οἷόν τ' ἄνδρας ἐπέρχεται, οἱ περὶ πάτρης ἀνδράσι δυσμενέεσσι καὶ πράγμασι δυσκόλοις καὶ καιροῖς ἀντερείδουσι καὶ διαμάχονται. δεῖ γὰρ οὐ ποιεῖν χειμῶνας αὐτὸν, ἀλλὰ μὴ προλιπεῖν, ἐπιπεσόντων, οὐδὲ κινεῖν τὴν πόλιν ἐπισφαλῶς, σφαλλομένῃ δὲ καὶ κινδυνευούσῃ βοηθεῖν, ὥσπερ ἄγκυραν ἱερὰν αἰράμενον ἐξ αὐτοῦ τὴν παῤῥησίαν ἐπὶ τοῖς μεγίστοις, οἷα Περγαμηνοὺς [5] ἐπὶ Νέρωνος κατέλα-

bos, quos plane abolere non poſſunt, foras in ſuperficiem corporum auertunt: at ciuilis vir, ſi non poteſt efficere, vt omnibus litibus careat ciuitas: at ſaltem in ipſa ciuitate conabitur, id, quod turbas dat ac diſſidia excitat, occultatum ſanare ac componere, vt quam minimum externis medicis atque medicamentis habeat opus. Eſto enim viri ciuilis inſtitutum animi tenax eorum, quae tuta ſunt, fugiatque inanis gloriae tumultuatricem iſtam, de qua verba fecimus, ac furioſam affectationem: interim iſti affectioni inſit elatio quaedam animi, et confidentia

Intrepida, et qualis ſubeat fiducia ciuem
Pro patria — —

inimicis, ac rebus difficilibus, duriſque tempeſtatibus renitens atque decertans. Non enim oportet ipſum cauſam praebere tempeſtatibus: ſed incidentibus iis, non eſt reipublicae nauis deſerenda: neque exagitare vrbem periculoſe ipſius eſt, ſed quaſſatae ac periclitanti ſubuenire, ac tanquam ſacram ancoram iacere ſuam in agendo libertatem, vbi res in ſummum fuerint diſcrimen adductae: in quales difficultates incidit Pergame-

4. στασιάζον ſimplex. *Reiske.*
5. Pergameni dura cauſſa fuerunt impliciti propterea, quod Acratum, Neronis libertum, ſtatuas et picturas auehere vetuiſſent, auctore Taci-

 to

βε πράγματα, καὶ Ῥοδίους ἔναγχος ἐπὶ Δομετιανοῦ, καὶ Θεσσαλοὺς πρότερον ἐπὶ τοῦ Σεβαστοῦ, Πετραῖον ζῶντα κατακαύσαντας. ἔνθ' οὐκ ἂν βρίζοντα ἴδοις, οὐδὲ καταπτώσσοντα, τὸν ἀληθῶς πολιτικὸν, οὐδ' αἰτιώμενον ἑτέρους, αὐτὸν δὲ τῶν δεινῶν ἔξω τιθέμενον, ἀλλὰ καὶ πρεσβεύοντα, καὶ πλέοντα, καὶ λέγοντα πρῶτον, οὐ μόνον· Ἥκομεν οἱ κτείναντες, ἀπότρεπε λοιγὸν, Ἄπολλον· ἀλλὰ [6] κἂν τῆς ἁμαρτίας μὴ μετάσχῃ τοῖς πολλοῖς, τοὺς κινδύνους ὑπὲρ αὐτῶν ἀναδεχόμενον. καὶ γὰρ καλὸν τοῦτο, καὶ πρὸς τῷ καλῷ πολλάκις ἑνὸς ἀνδρὸς ἀρετὴ καὶ φρόνημα θαυμασθὲν ἠμαύρωσε τὴν πρὸς πάντας ὀργὴν, καὶ διεσκέδασε τὸ φοβερὸν καὶ πικρὸν τῆς ἀπειλῆς. οἷα καὶ πρὸς Βοῦλιν ἔοικε καὶ Σπέρχιν, τοὺς Σπαρτιάτας, παθεῖν ὁ Πέρσης, καὶ πρὸς Σθένωνα [7]

gamena ciuitas ſub Nerone, et nuper Rhodii ſub Domitiano, atque antea temporis Theſſali ſub Auguſto, cum Petraeum viuum cremaſſent.

Non hic horrentem videas,

nec formidantem, vere ciuilem virum, neque incuſantem alios, dum ipſe periculis ſeſe eximat: ſed et legationes obeuntem, et nauigantem, primumque omnium dicentem, non hoc tantum:

Auerte exitium, Titan; namque adſumus vltro
Interfectores:

ſed etiam, ſi culpae multitudinis particeps non ſit, tamen pro ea ſubeuntem pericula. Eſt enim hoc praeclarum, acceditque ad honeſtatem, quod ſaepenumero vnius viri virtus atque magnanimitas admirationi habita iram, quae concepta fuerat in vniuerſos, demitigauit, comminationiſque terrorem et acerbitatem diſſipauit. Id videtur Perſarum regi vſu veniſſe, Buli et Sperchi Spartanis oblatis ei: et Pompeio, cum in Sthenonem

to *Annal.* XVI. 23. Rhodiis, vnaque caeteris Graecis, ob continuas ſeditiones ademtam libertatem a Veſpaſiano fuiſſe, noui; at de Rhodiorum, regnante Domitiano, tumultu nihil inuenio, neque de Theſſalorum motu et Petreii ſupplicio, neque de Perſei et Pompeii erga ſuos hoſtes generoſitate. De Sullae erga Praeneſtinos immanitate loquuntur hiſtoriae. V. Appian. *Reiske.*

6. ἀλλὰ delendum: modo enim praeceſſit. *Reiske.*

7. Σθένωνα] Sthenis vocatur in vita eius ab eodem. *Xyl.*

8. Pro

Πομπήϊος ἔπαθεν, ὅτε, Μαμερτίνους μέλλοντος αὐτοῦ κολάζειν διὰ τὴν ἀπόστασιν, οὐκ ἔφη δίκαια πράξειν αὐτὸν ὁ Σθένων, εἰ πολλοὺς ἀναιτίους ἀπολεῖ δι᾽ ἕνα τὸν αἴτιον. ὁ γὰρ ἀποστήσας τὴν πόλιν, αὐτὸς εἶναι, τοὺς μὲν φίλους πείσας, τοὺς δ᾽ ἐχθροὺς βιασάμενος. οὕτω ταῦτα διέθηκε τὸν Πομπήϊον, ὥστε καὶ τὴν πόλιν ἀφεῖναι, καὶ τῷ Σθένωνι χρήσασθαι φιλανθρώπως. ὁ δὲ Σύλλα ξένος ὁμοίᾳ μὲν ἀρετῇ, πρὸς οὐχ ὅμοιον δὲ, χρησάμενος, εὐγενῶς ἐτελεύτησεν. ἐπεὶ γὰρ ἑλὼν Πραίνεστον[8] ὁ Σύλλας ἔμελλε τοὺς ἄλλους ἅπαντας ἀποσφάττειν, ἕνα δ᾽ ἐκείνων[9] ἠφίει διὰ τὴν ξενίαν, εἰπὼν, ὡς οὐ[10] βούλεται σωτηρίας χάριν εἰδέναι τῷ φονεῖ τῆς πατρίδος, ἀνέμιξεν ἑαυτὸν καὶ συγκατεκόπη τοῖς πολίταις. τοιούτους μὲν οὖν καιροὺς ἀπεύχεσθαι χρὴ, καὶ τὰ βελτίονα προσδοκᾶν. ἱερὸν δὲ χρῆμα καὶ μέγα πᾶσαν ἀρχὴν οὖσαν καὶ ἄρχοντα δεῖ μάλιστα τιμᾶν. τιμὴ δ᾽ ἀρχῆς ὁμοφροσύνη καὶ φιλία πρὸς συνάρχοντας πολλῷ μᾶλλον,

nonem incidiſſet. Cum enim Mamertinos ob defectionem afficere ſupplicio Pompeius ſtatuiſſet: Iniuſte, aiebat Stheno, agis, qui ob vnum ſontem multos innoxios decreuiſti perdere. Ego enim ciuitati auctor defectionis fui, amicis perſuadendo, inimicis cogendo, ad eam faciendam adactis. Qua oratione ita fuit affectus Pompeius, vt et ciuitati veniam largiretur, et Sthenonem tractaret humaniter. At Syllae hoſpes, eadem virtute apud diſſimilem vſus virum, nobili leto extremum diem vitae confecit. Cum enim, Praeneſte capta, ſtatuiſſet oppidanos omnes Sylla interficere, at ſoli iſti ob hoſpitii vſum parcere, tantum fatus, nolle ſe patriae ſuae interfectori ſalutis datae gratiam agere, permiſcuit ſe popularibus, atque vna cum illis eſt trucidatus. Atque huiuſmodi quidem tempora abominari par eſt, et meliora ſperare. Proinde ſummopere in honore habere oportet omnem cum magiſtratum, tum qui eum gerit, rem quippe ſacroſanctam et excellentem. Honor autem is eſt, vt cum collegis vnanimitas atque amicitia colatur, longe magis congruens, quam ſerta et veſtis purpura

8. Pro Πραίνεστον ſcriptus (ſicut et alibi legitur) Πραίνετον. *Xylander.*

9. ἐκεῖνον. *Salmas.*

10. οὐ abeſt a Petau. male.

11. οὐδ᾽

ἢ ϛέφανοι καὶ χλαμὺς περιπόρφυρος. οἱ δὲ τὸ συϛρατεύσασθαι καὶ συνεφηβεῦσαι φιλίας ἀρχὴν τιθέμενοι, τὸ δὲ συϛρατηγεῖν καὶ συνάρχειν ἔχθρας αἴτιον λαμβάνοντες, ἓν τῶν τριῶν κακῶν οὐ διαπεφεύγασιν. ἢ γὰρ ἴσους ἡγούμενοι τοὺς συνάρχοντας, αὐτοὶ ϛασιάζουσιν, ἢ κρείττονας, φθονοῦσιν, ἢ ταπεινοτέρους, καταφρονοῦσι. δεῖ δὲ καὶ θεραπεύειν τὸν κρείττονα, καὶ κοσμεῖν τὸν ἥττονα, καὶ τιμᾷν τὸν ὅμοιον, ἀσπάζεσθαι δὲ καὶ φιλεῖν ἅπαντας, ὡς οὐ διὰ τραπέζης, ἢ κώθωνος, οὐδὲν [11] ἐφ᾽ ἑϛίας, ἀλλὰ κοινῇ καὶ δημοσίᾳ ψήφῳ [12] φίλους γεγονότας, καὶ τρόπον τινὰ πατρῴαν τὴν ἀπὸ τῆς πατρίδος εὔνοιαν ἔχοντας. ὁ γοῦν Σκιπίων ἤκουσεν ἐν Ῥώμῃ [13] κακῶς, ὅτι φίλους ἑϛιῶν ἐπὶ τῇ καθιερώσει τοῦ Ἡρακλείου, τὸν συνάρχοντα Μόμμιον οὐ παρέλαβε. καὶ γὰρ, εἰ τἄλλα μὴ φίλους ἐνόμιζον ἑαυτοὺς, ἐν τοῖς γε τοιούτοις ἠξίουν τιμᾷν καὶ φιλοφρονεῖσθαι διὰ τὴν ἀρχήν. ὅπου τοίνυν ἀνδρὶ τἄλλα θαυμασίῳ, τῷ Σκιπίωνι, μικρὸν οὕτω φι-

pura oras praetexta. Qui vero pro amicitiae initio habent, vna militiae esse, vna pubescere, iidemque vna magistratus gerere pro exordio inimicitiarum deputant: vnum ex his tribus malis non euitauerunt. Aut enim collegas pro aequalibus habentes, ipsis obturbant: aut potiores iis partes sua opinione tribuentes, inuident, aut, vt humiliores, contemnunt. Atqui conuenit, et praestantiores colere, et inferiores ornare, et aequales in honore habere, vniuersos autem amplecti atque amare: vt quos non mensa, aut poculum, vel conuiuium, amicos conciliarit, sed respublica, quodammodo haereditaria ob patriae communitatem beneuolentia iunctos. Propterea male audiuit Romae Scipio, quod, in dedicatione Herculei fani conuiuium amicis praebens, Mummium collegam ei non adhibuisset. Vt enim aliis in rebus amicitiam non colerent, in hoc tamen genere collegae ob magistratum erat honor habendus. Quando igitur Scipionem, virum alioqui admira-

11. οὐδ᾽ ἐφ᾽ ἑϛίας, vel οὐδὲ μὴν ἐφ᾽ ἑϛίας, *nec coram foco*, hoc est, domi suae. *Reiske.* Et Petau. sane pro οὐδὲν dat οὐδὲ.

12. ψήφῳ abest a Petau.

13. ἤκουσε κακῶς, omissis duobus vocabulis, ἐν Ῥώμῃ, Petau.

14. Du-

λανθρώπευμα παραλειφθὲν, ὑπεροψίας ἤνεγκε δόξαν, ἤπου κολούων ἄν τις ἀξίωμα συνάρχοντος, ἢ πράξεσιν ἐχούσαις φιλοτιμίαν ἐπηρεάζων, ἢ πάντα συλλήβδην ἀνατιθεὶς ἅμα καὶ περιάγων ὑπ᾽ αὐθαδείας εἰς ἑαυτὸν, ἐκείνου δ᾽ ἀφαιρούμενος, ἐπιεικὴς ἂν φανείη καὶ μέτριος. μέμνημαι νέον ἐμαυτὸν ἔτι πρεσβευτὴν μεθ᾽ ἑτέρου πεμφθέντα πρὸς ἀνθύπατον, ἀπολειφθέντος δέ πως ἐκείνου, μόνον ἐντυχόντα καὶ διαπραξάμενον· ὡς οὖν ἔμελλον ἐπανελθὼν ἀποπρεσβεύειν ἀναστὰς ὁ πατὴρ κατ᾽ ἰδίαν [14], ἐκέλευσε μὴ λέγειν, ᾠχόμην, ἀλλ᾽, ᾠχόμεθα· μηδὲ, εἶπον, ἀλλ᾽, εἴπομεν, καὶ τἄλλα συνεφαπτόμενον οὕτω καὶ κοινούμενον ἀπαγγέλλειν [15]. οὐ γὰρ μόνον ἐπιεικὲς τὸ τοιοῦτον καὶ φιλάνθρωπόν ἐστιν, ἀλλὰ καὶ τὸ λυποῦν τὸν φθόνον ἀφαιρεῖ τῆς δόξης. ὅθεν οἱ μεγάλοι καὶ δαίμονα καὶ τύχην τοῖς κατορθώμασι συνεπιγράφουσιν, ὡς Τιμολέων, ὁ τὰς ἐν Σικελίᾳ καταλύσας τυραννίδας, αὐτοματίας ἱερὸν ἱδρύσατο· καὶ Πύ-

mirabilem, tam exiguae comitatis neglectio aliorum despicientiae suspectum reddidit: is, qui de dignitate collegae detrahat, aut splendidis actionibus malitiose officiat, aut prae fastu omnia sibi vni arroget ademta socio, aequus haberi et moderatus numnam poterit? Memini, me, cum iuuenis adhuc ad proconsulem essem legatus cum collega missus, hoc, nescio, qua de causa, in itinere subsistente, solum rem confecisse. Cum autem reuersus rationem obitae legationis essem redditurus, seorsim mihi pater adsistens monuit, ne dicerem Profectus sum, sed Profecti sumus, et Diximus, non Dixi, eodemque modo reliqua omnia cum socio inter referendum communicarem. Hoc enim non modo benignum humanumque, sed et inuidiae tutam gloriam praestat. Quamobrem etiam magni viri, rebus praeclare gestis, genium et fortunam secum, vt auctores inscribunt: sicut Timoleon, excisis in Sicilia tyrannidibus, Casui fanum dedicauit: et Pytho, cum Athenienses eum ob

14. Dubium, quo pertineat κατ᾽ ἰδίαν, vtrum ad ἐκέλευε, *priuatim me admonebat*, an ad λέγειν, *monebat, vt mihi cauerem a rebus gestis priuatim solique mihi tribuendis.* Praeferrem ego quidem posterius. *Reiske.*

15. καὶ τἄλλα — ἀπαγγέλλειν] Haec absunt a Petau.

16. μι-

θων ἐπὶ τῷ Κότυν ἀποκτεῖναι θαυμαζόμενος καὶ τιμώμενος ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων· Ὁ θεὸς (ἔφη) ταῦτ' ἔπραξε, τὴν χεῖρα παρ' ἐμοῦ χρησάμενος. Θεόπομπος δὲ, ὁ βασιλεὺς τῶν Λακεδαιμονίων, πρὸς τὸν εἰπόντα σώζεσθαι τὴν Σπάρτην διὰ τοὺς βασιλεῖς ἀρχικοὺς ὄντας· Μᾶλλον (ἔφη) διὰ τοὺς πολλοὺς πειθαρχικοὺς ὄντας. γίνεται μὲν οὖν δι' ἀλλήλων ἀμφότερα ταῦτα. λέγουσι δὲ οἱ πλεῖστοι καὶ νομίζουσι, πολιτικῆς παιδείας ἔργον εἶναι τὸ καλῶς ἀρχομένους παρασχεῖν. καὶ γὰρ πλέον ἐστὶ τοῦ ἄρχοντος ἐν ἑκάστῃ πόλει τὸ ἀρχόμενον· καὶ χρόνον ἕκαστος ἄρχει βραχὺν, ἄρχεται δὲ τὸν ἅπαντα χρόνον ἐν δημοκρατίᾳ πολιτευόμενος· ὥστε κάλλιστον εἶναι μάθημα καὶ χρησιμώτατον, τὸ πειθαρχεῖν τοῖς ἡγουμένοις, κἂν ὑποδεέστεροι δυνάμει καὶ δόξῃ τυγχάνωσιν ὄντες. ἄτοπον γάρ ἐστι, τὸν μὲν ἐν τραγῳδίᾳ πρωταγωνιστὴν, Θεόδωρον, ἢ Πῶλον, ὄντα μισθωτῷ τῷ [16] τὰ τρία [17] λέγοντι πολλάκις ἕπεσθαι καὶ προσδιαλέγεσθαι

ob Cotyis necem admirarentur atque venerarentur, Deum dixit haec egisse, sua autem manu vsum. Caeterum Theopompus, Lacedaemoniorum rex, dicenti, Spartam seruari regum imperandi peritia: respondit, magis ideo hoc fieri, quod ciues imperio essent obsequentes. Atque horum quidem duorum alterum ab altero proficiscitur. Plerique tamen dicunt et sentiunt, ciuilis institutionis opus esse, efficere, vt ciues bene pareant. Plures enim in vnaquauis ciuitate sunt, qui regantur, quam qui regant: et praeest quiuis exiguum temporis, totam aetatem in reipublicae forma populari regitur degens: itaque pulcherrima est et vtilissima disciplina, parere magistratibus, etiam si minus instructi a potentia et gloria sint. Absurdum enim sit, principem in tragoedia actorem, Theodorum, vel Polum, saepenumero mercede conducto histrioni tertiario obsequi,

16. μισθῷ τῷ] In scripto est μισθωτῷ τῷ. Quis autem est ὁ τὰ τρία λέγων: forte τὰ τρίτα λέγων: quomodo ὁ δεύτερα λέγων est apud Plutarchum in *Cicerone*, vt alibi docuimus: eoque minus me huius poenitet coniecturae, quod τριταγωνιστεῖν verbum in vita Aeschinis infra legitur. *Xylander.*

17. τὰ τρίτα λέγοντι recte emendauit Valesius ad Harpocrat. p. 293, et Xylander iam antea ad h. l. monuerat. *Reiske.* Vid. not. praec.

18. πρὸς

ταπεινῶς [18], ἂν ἐκεῖνος ἔχῃ τὸ διάδημα καὶ τὸ σκῆπτρον· ἐν δὲ πράξεσιν ἀληθιναῖς καὶ πολιτείᾳ τὸν πλούσιον καὶ ἔνδοξον ὀλιγωρεῖν καὶ καταφρονεῖν ἄρχοντος ἰδιώτου καὶ πένητος, ἐνυβρίζοντα καὶ καθαιροῦντα [19] τῷ περὶ αὐτὸν ἀξιώματι τὸ τῆς πόλεως, ἀλλὰ μὴ μᾶλλον αὔξοντα καὶ προστιθέντα τὴν ἀπ' αὐτοῦ δόξαν καὶ δύναμιν τῇ ἀρχῇ καθάπερ ἐν Σπάρτῃ τοῖς ἐφόροις οἵ τε [20] βασιλεῖς ὑπεξανίσταντο, καὶ τῶν ἄλλων ὁ κληθεὶς οὐ βάδην ὑπήκουεν [21], ἀλλὰ δρόμῳ καὶ σπουδῇ δι' ἀγορᾶς θέοντες, ἐπεδείκνυντο τὴν εὐπείθειαν τοῖς πολίταις, ἀγαλλόμενοι τῷ τιμᾶν τοὺς ἄρχοντας. οὐχ ὥσπερ ἔνιοι τῶν ἀπειροκάλων καὶ σολοίκων, οἷον ἰσχύος ἑαυτῶν καλλωπιζόμενοι περιουσίᾳ βραβευτὰς ἐν ἀγῶσι προπηλακίζουσι, καὶ χορηγοὺς ἐν Διονυσίοις λοιδοροῦσι· καὶ στρατηγῶν καὶ γυμνασιαρχῶν καταγελῶσιν, οὐκ εἰδότες, οὐδὲ μανθάνοντες, ὅτι τοῦ τιμᾶσθαι τὸ τιμᾶν πολλάκις ἐστὶν ἐνδοξότερον. ἀνδρὶ γὰρ, ἐν πόλει δυναμένῳ μέγα, μείζονα φέρει κόσμον ἄρχων δορυφορούμενος ὑπ' αὐτοῦ καὶ

ſequi, et humiliter cum eo colloqui, nimirum diadema et ſceptrum gerenti: in rebus autem ſeriis ac publicis diuitem ac gloria inſignem parui facere plebeium aliquem et pauperem, qui cum magiſtratu ſit: cum hac ratione diues ſuo ſplendore dignitatem vrbis contumelia afficiat atque deprimat: vbi potius magiſtratum exornare ſuae gloriae ac potentiae accommodatione debeat: quomodo Spartae reges Ephoris de via decedebant, et reliquorum vt quiſque vocatus erat, non lento gradu, ſed curſim per forum ſe proripiens, obedientiam ſuam ciuibus oſtentabant, exſultantes ob habitum magiſtratibus honorem. Non vti honeſtatis rudes atque barbari quidam, qui veluti comti ſuae potentiae abundantia, in certaminibus arbitros ac praemiorum collatores circumſcribunt, choragis in Liberalibus conuiciantur, praetores ac gymnaſiorum praeſides derident: neque ſcientes, neque diſcentes, honorare eſſe interdum, qaⁿm honorari, glorioſius. Viro enim in republica largiter potenti plus ornamenti adfert ſtipatus ab eo magiſtratus ac comitatus,

quam

18. πρὸς τὸ διαλέγεσθαι ταπεινῶς Petau.

19. συγκαθαιροῦντα. Reiske.

20. ὅτε οἱ βασ. Petau.

21. ὑπήκουσεν idem.

22. καὶ

προπεμπόμενος, ἢ δορυφορῶν καὶ προπέμπων. μᾶλλον δὲ τοῦτο μὲν ἀηδίαν καὶ φθόνον, ἐκεῖνο δὲ τὴν ἀληθινὴν φέρει καὶ [22] τὴν ἀπ' εὐνοίας δόξαν. ὀφθεὶς δ' ἐπὶ θύραις ποτὲ καὶ πρότερος ἀσπασάμενος, καὶ λαβὼν ἐν περιπάτῳ μέσον οὐδὲν ἀφαιρούμενος ἑαυτοῦ, τῇ πόλει κόσμον περιτίθησι. δημοτικὸν δὲ καὶ βλασφημίαν ἐνεγκεῖν καὶ ὀργὴν ἄρχοντος, ἢ τὸ τοῦ Διομήδους ὑπειπόντα· Τούτῳ μὲν γὰρ κῦδος ἅμ' ἕψεται· ἢ τὸ τοῦ Δημοσθένους, ὅτι νῦν οὐκ ἔστι Δημοσθένης μόνον, ἀλλὰ καὶ θεσμοθέτης, ἢ χορηγὸς, ἢ στεφανηφόρος. ἀναθετέον οὖν τὴν ἄμυναν εἰς τὸν χρόνον [23]. ἢ γὰρ ἐπέξιμεν ἀπαλλαγέντι τῆς ἀρχῆς, ἢ κερδανοῦμεν ἐν τῷ περιμένειν, τὸ παύσασθαι τῆς ὀργῆς. σπουδῇ μέντοι καὶ προνοίᾳ περὶ τὰ κοινὰ καὶ φροντίδι πρὸς ἅπασαν ἀρχὴν ἀεὶ διαμιλλητέον, ἂν μὲν ὦσι χαρίεντες, αὐτὸν [24] ὑφηγούμενον, ἃ δεῖ, καὶ φράζοντα, καὶ διδόντα χρῆσθαι τοῖς βεβουλευμένοις ὀρθῶς, καὶ τὸ κοινὸν εὐδοκιμεῖν ὠφελοῦντα [25]·

quam ſtipans et deducens: immo hoc inuidiam et moleſtiam, illud veram parat ac a beneuolentia profectam gloriam: cumque fores eius viſere aliquando, ſalutatumque prior venire cernitur, mediumque ei inter deambulandum cedere locum, nihil ſibi ipſi demens, ciuitati ornamentum confert. Populare eſt etiam, interdum conuicium et iram magiſtratus ferre, vel Diomedis illud ſubiicientem:

Scilicet eius in hac re gloria vertitur: — —

Aut illud Demoſthenis, non ipſum nunc eſſe Demoſthenem duntaxat, ſed et legum latorem, et choragum, et coronam geſtare. Defenſionem autem tempori commendabimus: ita autem perſequemur iniuriam nobis factam, vbi eius auctor magiſtratu abierit, aut id lucri habebimus, quod exſpectando iram dimiſimus. Omni quidem ſtudio ac prouidentia in curandis reipublicae commodis certandum eſt viro ciuili cum quouis magiſtratu, et, ſiquidem homo aptus eſt, qui eum gerit, monere eum debet, et probe conſultata recte perficiendi occaſiones ſuppeditare, et in reipublicae gloria ac vtilitate augen-

22. καὶ abeſt a Petau.

23. Ante χρόνον videtur excidiſſe οἰκεῖον; vel προσήκοντα, vel ſimile. *Reiske.*

24. αὐτῶν Ald. et Baſ.

25. ὠφελοῦντας. *copiam ipſis facientem laudis et applauſus*

ἐὰν δ' ἐνῇ τις ἐκείνοις ὄκνος, ἢ μέλλησις, ἢ κακοήθεια πρὸς τὴν πρᾶξιν, οὕτω χρὴ παρεῖναι καὶ λέγειν αὐτὸν εἰς τοὺς πολλοὺς, καὶ μὴ παραμελεῖν, μηδὲ ὑφίεσθαι τῶν κοινῶν, ὡς οὐ προσῆκον, ἄρχοντος ἑτέρου, πολυπραγμονεῖν καὶ παραδιοικεῖν. ὁ γὰρ νόμος ἀεὶ τῷ τὰ δίκαια πράσσοντι καὶ γινώσκοντι τὰ συμφέροντα τὴν πρώτην τάξιν ἐν τῇ πολιτείᾳ δίδωσιν. ἦν δέ τις, φησὶν ἐν τῷ στρατεύματι Ξενοφῶν, οὔτε [26] στρατηγὸς, οὔτε λοχαγὸς, ἀλλὰ [27] τῷ φρονεῖν τὰ δέοντα καὶ τολμᾶν αὐτὸν εἰς τὸ ἄρχειν καταστήσας, διέσωσε τοὺς Ἕλληνας. καὶ τῶν Φιλοποίμενος ἔργων ἐπιφανέστατόν ἐστι, τὸ, Ἄγιδος Μεσσήνην καταλαβόντος, οὐκ ἐθέλοντος δὲ τοῦ στρατηγοῦ τῶν Ἀχαιῶν βοηθεῖν, ἀλλ' ἀποδειλιῶντος, αὐτὸν [28] ὁρμήσαντα μετὰ τῶν προθυμοτάτων ἄνευ δόγματος, ἐξελέσθαι τὴν πόλιν. οὐ μὴν διὰ μικρὰ δεῖ καὶ τὰ τυχόντα καινοτομεῖν, ἀλλ' ἐπὶ τοῖς ἀναγκαίοις, ὡς ὁ [29] Φιλο-

augenda adiuuare. Vbi vero magiſtratum a re gerenda vel ignauia, vel cunctatio, vel malitia abſtinet, ipſe ad populum debet eo de negotio referre, neque rempublicam eo nomine negligere, aut deſtituere, quod, alio reipublicae praefecto, ipſum non conueniat curioſum eſſe, et in alienam ſe ingerere adminiſtrationem. Lex enim ſemper ei, qui iuſta facit, et vtilia cognoſcit, primum in republica locum tribuit. Erat, inquit Xenophon, quidam in exercitu, neque imperator, neque cohortis alicuius dux, ſed qui, quae opus erat, intelligendo audendoque ſe ipſum reliquis ducem creaſſet, itaque Graecos ſeruaret. Atque inter facinora Philopoemenis illuſtriſſimum eſt illud, quod, cum Agis Meſſenam occupaſſet, et Achaeorum praetor ſubuenire nollet prae formidine, ipſe abſque decreto, adſcitis promtiſſimo quoque, erupit, vrbemque eam liberauit. Neque tamen nouae res leuibus, aut qualibuſcunque de cauſis tentandae ſunt: ſed vel neceſſitate vrgente,

ſus ex eo ferendi, ſi rem communem commodis auxerint. R.

26. Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὃς οὔτε στρατηγὸς — Et ſic exſtat in Expeditione Cyri L. III. initio Cap. 2. p. 178. *Reiske.*

27. λοχαγὸς ὤν, ἀλλά. Poteſt quoque locus ſic refingi: Ξενοφῶν. οὔτος ὢν οὔτε στρατηγὸς —. *Reiske.*

28. αὐτῶν Baſ.

29. ὁ abeſt a Petau.

30. τις

ποίμην, ἢ τοῖς καλοῖς, ὡς Ἐπαμινώνδας, ἐπιβαλὼν τέτταρας μῆνας τῇ Βοιωταρχίᾳ παρὰ τὸν νόμον, ἐν οἷς εἰς τὴν Λακωνικὴν ἐνέβαλε, καὶ τὰ περὶ Μεσήνην ἔπραξεν· ὅπως κἂν ἀπαντᾷ τις ἐπὶ τούτῳ [30] κατηγορία καὶ μέμψις, ἀπολογίαν τῆς κατηγορίας τὴν ἀνάγκην [31] ἔχωμεν· ἢ παραμυθίαν τοῦ κινδύνου, τὸ μέγεθος τῆς πράξεως καὶ τὸ κάλλος. Ἰάσονος, τοῦ Θεσσαλῶν μονάρχου, γνώμην ἀπομνημονεύουσιν, ἐφ᾽ οἷς ἐβιάζετο καὶ παρηνώχλει τινὰς, ἀεὶ λεγομένην, ὡς ἀναγκαῖον, ἀδικεῖν τὰ μικρὰ τοὺς βουλομένους τὰ μεγάλα δικαιοπραγεῖν. τοῦτον μὲν οὖν ἄν τις εὐθὺς καταμάθοι τὸν λόγον, ὡς ἔστι δυναστευτικός· ἐκεῖνο δὲ πολιτικώτερον παράγγελμα, τὸ τὰ μικρὰ τοῖς πολλοῖς προΐεσθαι χαριζόμενον, ἐπὶ τῷ τοῖς μείζοσιν ἐνίστασθαι καὶ κωλύειν ἐξαμαρτάνοντας. ὁ γὰρ περὶ πάντα λίαν ἀκριβὴς καὶ σφοδρὸς, οὐδὲν ὑποχωρῶν, οὐδὲ ὑπείκων, ἀλλὰ τραχὺς ἀεὶ καὶ ἀπαραίτητος, ἀντιφιλονεικεῖν τὸν δῆμον αὐτῷ καὶ προσδυσκολαίνειν ἐθίζει. μικρὸν δὲ πο-

gente, vt Philopoemen fecit: vel praeclarae rei gratia, vt Epaminondas, qui, prorogata ſibi contra legem Boeotarchia in quatuor menſes, eo tempore in Laconicam irrupit, et Meſſenam condidit. Ita fiet, vt, ſi propterea accuſetur ac culpetur, neceſſitatis praeſcriptione crimen amoliri, aut conſolationem periculi habere poſſit magnitudinem ac pulchritudinem facti. Memoratur Iaſonis, Theſſalorum tyranni, dictum hoc, ab eo, cum multis vim faceret, importuneque moleſtus eſſet, pronunciatum, neceſſe eſſe, vt in minutis rebus iniuſte agant, qui in magnis iuſtitiam velint ſeruare. Quam quidem vocem nemo non ſtatim agnoſcat eius eſſe, qui ſibi poteſtatem omnem vſurpet. Ad rem ciuilem magis congruit haec praeceptio, vt, quae leuia ſunt, iis omittendis vulgo gratificere· in momenti alicuius rebus eidem te opponas, neque patiare eos delinquere. Qui enim omnibus in rebus nimis eſt accuratus et vehemens, nihilque concedit, aut diſſimulat, is, dum ſe vbique aſperum et implacabilem gerit, multitudinem ad certamen mutuae contentionis ac moroſitatis adſuefa-

30. τις ἐπὶ τούτῳ] Haec tria verba abſunt a Petau.

31. ἀνάγκην] Scriptus in margine *αἰτίαν*, quod malo. Nam et *ἀνάγκην* et *κάλλος* complectitur. *Xylander.*

32. ἐποί-

δὸς χαλάσαι μεγάλῃ κύματος ἀλκῇ, τὰ μὲν αὐτὸν ἐνδιδόντα καὶ συμπαίζοντα κεχαρισμένως, οἷον ἐν θυσίαις καὶ ἀγῶσι καὶ θεάτροις, τὰ δὲ ὥσπερ ἐν οἰκίᾳ νέων ἁμαρτήματα προσποιούμενον παρορᾶν καὶ παρακούειν, ὅπως ἡ τοῦ νουθετεῖν καὶ παῤῥησιάζεσθαι δύναμις, ὥσπερ φαρμάκου μὴ καταπεχρημένη, μηδὲ ἕωλος, ἀλλ' ἀκμὴν ἔχουσα καὶ πίστιν, ἐν τοῖς μείζοσι μᾶλλον καθάπτηται καὶ δάκνῃ τοὺς πολλούς. Ἀλέξανδρος μὲν γάρ, ἀκούσας, τὴν ἀδελφὴν ἐγνωκέναι τινὰ τῶν καλῶν καὶ νέων, οὐκ ἠγανάκτησεν, εἰπών, ὅτι κἀκείνῃ τι δοτέον ἀπολαῦσαι τῆς βασιλείας· οὐκ ὀρθῶς τὰ τοιαῦτα συγχωρῶν, οὐδ' ἀξίως ἑαυτοῦ. δεῖ γὰρ τῆς ἀρχῆς τὴν κατάλυσιν καὶ ὕβριν, ἀπόλαυσιν μὴ νομίζειν. δήμῳ δὲ ὕβριν μὲν οὐδεμίαν εἰς πολίτας, οὐδὲ δήμευσιν ἀλλοτρίων, οὐδὲ κοινῶν διανέμησιν, ὁ πολιτικὸς ἐφήσει κατὰ δύναμιν, ἀλλὰ πείθων καὶ διδάσκων καὶ δεδιττόμενος, διαμαχεῖται ταῖς τοιαύταις ἐπιθυμίαις, οἵας οἱ περὶ Κλέωνα βόσκοντες καὶ αὔξοντες, πολὺν (ὥς φησιν ὁ Πλάτων) κηφῆνα τῇ

ſuefacit. Itaque interdum debet (vt eſt apud poëtam) aliquantulum remittere clauum ob magnam fluctus vim: aliquando ipſe veniam dans, ac ludendi ſe ſocium captandae gratiae cauſa praebens, vt in ſacrificiis, certaminibus et ſpectaculis: nonnunquam, veluti in familiis fit in puerorum peccatis, ſimulans, ſe non obſeruare, quae delinquuntur, ac ſurda aure praetermittens: vt facultas caſtigandi et libera oratione increpandi, tanquam medicamentum, non vſu iam debilitata et inefficax, ſed viribus ſuis praedita atque auctoritate in maioribus negotiis magis percellat atque mordeat multitudinem. Etenim Alexander, cum eſſet certior factus, ſororem ſuam cum formoſo quodam iuuene rem habuiſſe, non eſt indignatus: ſed dandum hoc ſorori eſſe dixit, vt regni aliquem et ipſa fructum perciperet, non recte ille, neque ſibi conuenienter, talia permittens. Neque enim petulantiam et imperii ſubuerſionem pro fructu eius duci par eſt. At ciuilis vir contumeliam in ciues nullam ſuis, neque publicationem alienorum, aut diſtributionem publicorum bonorum, (quantum omnino praeſtare poteſt) concedere debet: ſed huiuſmodi rerum affectationes, ſuadendo, docendo, perterrendoque debellare, quas Cleo nutriens atque augens, multos (vt ait

πόλει κεκεντρωμένον ἐνεποίησαν[32]. ἐὰν δὲ ἑορτὴν πάτριον οἱ πολλοὶ καὶ θεοῦ τιμὴν πρόφασιν λαβόντες ὁρμήσωσι πρός τινα θέαν, ἢ νέμησιν ἐλαφράν, ἢ χάριν τινὰ φιλάνθρωπον, ἢ φιλοτιμίαν, ἔστω πρὸς τὰ τοιαῦτα ἡ τῆς ἐλευθερίας ἅμα καὶ τῆς εὐπορίας ἀπόλαυσις αὐτοῖς. καὶ γὰρ τοῖς Περικλέους πολιτεύμασι καὶ τοῖς Δημητρίου[33] πολλὰ τοιαῦτα ἔνεστι· καὶ Κίμων ἐκόσμησε τὴν ἀγορὰν πλατάνων φυτείαις καὶ περιπάτοις. Κάτων δὲ, τὸν δῆμον ὑπὸ Καίσαρος ὁρῶν ἐν τοῖς περὶ Κατιλίναν διαταρασσόμενον, καὶ πρὸς μεταβολὴν τῆς πολιτείας ἐπισφαλῶς ἔχοντα, συνέπεισε τὴν βουλὴν ψηφίσασθαι νεμήσεις τοῖς πένησι, καὶ τοῦτο δοθὲν ἔστησε τὸν θόρυβον, καὶ κατέπαυσε τὴν ἐπανάστασιν. ὡς γὰρ ἰατρὸς, ἀφελὼν πολὺ τοῦ διεφθορότος αἵματος, ὀλίγον ἀβλαβοῦς τροφῆς προσήνεγκεν, οὕτως ὁ πολιτικὸς ἀνὴρ, μέγα τι τῶν ἀδόξων, ἢ βλαβερῶν, παρελόμενος, ἐλαφρᾷ πάλιν χάριτι καὶ φιλανθρώπῳ τὸ δυσκολαῖνον καὶ μεμψιμοιροῦν παρηγόρησεν. οὐ χεῖρον δὲ καὶ μετάγειν ἐπ' ἄλλα

Plato) aculeatos fucos in rempublicam introduxit. Si vero feſtiuitatem aliquam a maioribus inſtitutam populus, aut Dei venerationem, pro occaſione arripiens, ad ſpectaculum, aut diuiſionem pecuniae modicam, animo feratur, aliamue appetat aliquam rem, quam largiri ſit humanitatis: hic iis liceat et liberalitate et copia perfrui. Nam in Periclis et Demetrii adminiſtrationibus reipublicae multa inſunt talia: et Cimon exornauit forum platanorum conſtitutione ac deambulationibus. Cato etiam in Catilinaria actione populum videns a Caeſare conturbatum, ac ciuitatem in diſcrimen nouarum rerum adductam, ſenatui perſuaſit, vt in pauperes largitionem decerneret: eaque munificentia tumultum ſedauit, ac ſeditionem inhibuit. Sicut enim medicus, multum corrupti ſanguinis vbi ſubduxit, modicum innoxii alimenti ſuggerit: ſic vir ciuilis, magna aliqua re, quae ad dedecus, aut damnum, ſpectabat, ſublata, viciſſim exiguo aliquo et accepto hominibus munere animos a reprehenſionibus et quiritationibus auertit. Expedit etiam id, cui populus ſtudet, ad vtilem

32. ἐποίησαν ſimplex dat Petau.

33. Demetrium Phalereum ſignificat. *Reiske.*

34. ὡρ-

χρειώδη τὸ σπȣδαζόμενον, ὡς ἐποίησε Δημάδης, ὅτε τὰς προσόδȣς εἶχεν ὑφ' ἑαυτῷ τῆς πόλεως. ὡρμημένου [34] γὰρ ἐκπέμπειν τριήρεις βοηθȣ̀ς τοῖς ἀφιςαμένοις Ἀλεξάνδρȣ, καὶ χρήματα κελευόντων παρέχειν ἐκεῖνον [35]· Ἔςιν ὑμῖν [36] (ἔφη) χρήματα· παρεσκευασάμην γὰρ εἰς τȣ̀ς χόας, ὥσθ' ἕκαςον ὑμῶν λαβεῖν ἡμιμναῖον. εἰ δ' εἰς ταῦτα βȣ́λεσθε μᾶλλον, αὐτοὶ καταχρῆσθε [37] τοῖς ἰδίοις. καὶ τȣ̃τον τὸν τρόπον, ὅπως μὴ ςεροῖντο τῆς διανομῆς, ἀφέντων τὸν ἀπόςολον, ἔλυσε τὸ πρὸς Ἀλέξανδρον ἔγκλημα τȣ̃ δήμȣ. πολλὰ γὰρ ἀπ' εὐθείας ȣ̓κ ἔςιν ἐξῶσαι τῶν ἀλυσιτελῶν, ἀλλὰ δεῖ τινος ἁμωσγέπως καμπῆς καὶ περιαγωγῆς· οἷα καὶ Φωκίων ἐχρῆτο, κελευόμενος εἰς Βοιωτίαν ἐμβαλεῖν παρὰ καιρόν. ἐκήρυξε γὰρ εὐθὺς ἀκολȣθεῖν ἀφ' ἥβης τȣ̀ς μέχρι ἐτῶν ἑξήκοντα· καὶ θορύβȣ τῶν πρεσβυτέρων γενομένȣ· Τί δεινόν; (εἶπεν) ἐγὼ γὰρ ὁ ςρατηγὸς, ὀγδοήκοντα γεγονὼς ἔτη, μεθ' ὑμῶν ἔσομαι. τȣ́τῳ δὴ τῷ τρόπῳ καὶ πρεσβείας

lem aliquam rem traducere, ſicut fecit Demades, quo tempore vrbis reditus in ſua habuit poteſtate. Cum enim adieciſſent animum Athenienſes ad mittendum triremes, quae auxilium his ferrent, qui ab Alexandro defecerant, et ab ipſo pecuniam poſcerent: dixit, in promtu ipſis eſſe pecuniam: ſe enim ita eam ad Choas (ſacrificium id erat ſolenne) comparaſſe, vt ciuium quiuis acciperet dimidium minae: quod ſi in claſſem id pecuniae vellent impendi, ad Choas quiſque de ſuo conferret. Atque hoc modo illis, ne diuiſione iſta ſpoliarentur, claſſis miſſionem omittentibus, effecit, ne Alexander haberet, quo nomine populum iuſte culparet. Sunt enim multa inutilia, quae recta non poſſis amoliri, ſed ad hoc requiritur aliquis vtcunque flexus et circumductio: quali etiam Phocion eſt vſus: qui, cum iuberetur in Boeotiam facere alieno tempore impreſſionem, ſtatim edixit, vt omnes ſe a pubertate vſque ad ſexagenarios ſequerentur: ac tumultuantibus ſenioribus, nullam eſſe rei indignitatem dixit, ipſo praeſente ac duce octogenario. Hoc pacto etiam intempeſtiuae legationes ſunt

34. ὡρμημένων, *Athenienſibus paratis* —. *Reiske.* Et ita etiam dat Petau.

35. ἐκείνων Petau.

36. ἡμῖν idem.

37. καταχρῆσθαι idem.

διακοπτέον ἀκαίρους, συγκαταλέγοντα πολλοὺς τῶν ἀνεπιτηδείως ἐχόντων· καὶ κατασκευὰς ἀχρήστους κελεύοντα συνεισφέρειν, καὶ δίκας ἀπρεπεῖς, ἀξιοῦντα συμπαρεῖναι καὶ συναποδημεῖν. πρώτους δὲ τοὺς γράφοντας τὰ τοιαῦτα καὶ παροξύνοντας ἕλκειν δεῖ [38] καὶ παραλαμβάνειν. ἢ γὰρ ἀναδυόμενοι αὐτοὶ τὴν πρᾶξιν διαλύειν δόξουσιν, ἢ μεθέξουσι τῶν δυσχερῶν παρόντες. ὅπου μέντοι μέγα δεῖ περανθῆναί τι καὶ χρήσιμον, ἀγῶνος δὲ πολλοῦ καὶ σπουδῆς δεόμενον, ἐνταῦθα πειρῶ τῶν φίλων αἱρεῖσθαι τοὺς κρατίστους, ἢ τῶν κρατίστων τοὺς πρᾳοτάτους. ἥκιστα γὰρ ἀντιπράξουσιν οὗτοι, καὶ μάλιστα συνεργήσουσι, τὸ φρονεῖν ἄνευ τοῦ φιλονεικεῖν ἔχοντες. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῆς ἑαυτοῦ φύσεως ἔμπειρον ὄντα δεῖ, πρὸς ὃ χεῖρον [39] ἑτέρου πέφυκας, αἱρεῖσθαι τοὺς μᾶλλον δυναμένους ἀντὶ τῶν ὁμοίων. ὡς ὁ Διομήδης ἐπὶ τὴν κατασκοπὴν μεθ᾽ ἑαυτοῦ τὸν φρόνιμον εἵλετο, τοὺς ἀνδρείους παρελθών. καὶ γὰρ αἱ πράξεις μᾶλλον ἰσοῤῥοποῦσι [40], καὶ

ſunt diſiiciendae, allectis in numerum legatorum iis, qui ad eam rem non ſunt parati: et apparatus inutiles impedies, mandando, vt eorum auctores pecuniam eo conferant: et iudicia indecora, iubens, ſuaſores vna adeſſe: et profectiones parum honeſtas, ſi imperes auctoribus ſimul peregrinari. Maxime autem eos, qui primi talia ſuadent atque vrgent, oportet in ſocietatem rei agendae trahere. Ita enim aut ipſi tergiuerſando irritam rem facere videbuntur: aut partem moleſtiarum vna perferent. Caeterum vbi res aliqua magna et vtilis conficienda eſt, ſed quae magnum certamen ac ſtudium vehemens requirat: ibi conare, aut optimos amicorum, aut optimorum placidiſſimos, adſciſcere. Hi enim minime in diuerſum nitentur, maxime adiutores negotii peragendi erunt, abſque contendendi cupiditate prudentia praediti. Verumtamen te, naturae tuae peritum, oportet ad ea, in quibus minus ipſe a natura vales, non tui ſimiles, ſed qui praeſtare id, quod tibi deeſt, rectius poſſint, deligere: quemadmodum Diomedes ad ſpeculandum, fortibus praeteritis, prudentem ſibi ſocium aſſumſit. Hoc enim modo et actionum magis

38. Pro δεῖ Petau. habet δή.

39. χείρων. *Reiske.*

40. *Rebus a ſe, ſed diuerſa ratione diuerſaſque per virtutes*

τὸ φιλόνεικον ἐκ ἐγγίνεται πρὸς ἀλλήλες τοῖς ἀφ' ἑτέρων ἀρετῶν καὶ δυνάμεων φιλοτιμεμένοις. λάμβανε δὴ καὶ δίκης συνεργὸν καὶ πρεσβείας κοινωνόν· ἂν λέγειν μὴ δυνατὸς ἦς, τὸν ῥητορικὸν, ὡς Πελοπίδας Ἐπαμινώνδαν· κἂν ἀπίθανος πρὸς ὁμιλίαν πλήθες καὶ ὑψηλὸς, ὡς Καλλικρατίδας [41], τὸν εὔχαριν καὶ θεραπευτικόν· κἂν ἀσθενὴς τὸ σῶμα καὶ δύσεργος, τὸν φιλόπονον καὶ ῥωμαλέον, ὡς Νικίας Λάμαχον. ὅτω γὰρ ἦν ὁ Γηρυόνης ζηλωτὸς, ἔχων σκέλη πολλὰ καὶ χεῖρας καὶ ὀφθαλμὲς, εἰ πάντα μία ψυχὴ [42] διώκει. τοῖς δὲ πολιτικοῖς ἔξεϛι, μὴ σώματα, μηδὲ χρήματα μόνον, ἀλλὰ καὶ τύχας καὶ δυνάμεις καὶ ἀρετὰς, ἂν ὁμονοῶσιν, εἰς μίαν χρείαν συντιθέντας, μᾶλλον εὐδοκιμεῖν ἄλλε περὶ τὴν αὐτὴν πρᾶξιν. ὀχ ὥσπερ οἱ Ἀργοναῦται, τὸν Ἡρακλέα καταλιπόντες, ἠναγκάζοντο διὰ τῆς γυναικωνίτιδος καταδόμενοι καὶ καταφαρμακευόμενοι, σώζειν ἑαυτὲς καὶ κλέπτειν τὸ νάκος. χρυσὸν μὲν, εἰς ἔνια τῶν ἱερῶν εἰσ-

magis aequalia diuiduntur inter ſocios momenta: et a diuerſis virtutibus profecta gloriae cupiditas contentionibus non eſt obnoxia. Ergo in obeundo iudicio, aut legatione, ſi ipſe non ſis facundus, arte dicendi inſtructum tibi adiunge, vt Epaminondam Pelopidas: et ſi ad perſuadendum multitudini ineptus ſis, atque elatior, (qualis fuit Callicratidas) gratioſum aliquem et demerendi populi gnarum: ſi corpus imbecillum et laboris impatiens ſit, laborum tolerantem ac robuſtum aliquem, vt Nicias Lamachum. Sic enim in admiratione fuit Geryones, habens crura multa, et manus, et oculos, quibus omnibus vnus praefuit animus. Datur autem ciuilibus hoc, vt non corpora tantum et pecunias, ſed et fortunas, et potentiam, et virtutem (ſiquidem concordes ipſi ſint) in communem vſum conferre, ac maiore, quam vnus aliquis alius, cum gloria rem gerere poſſint: quod contra Argonautis euenit, qui, Hercule deſerto, coacti ſunt ad gynaeceum confugere, magiciſque incantationibus et veneficiis ſubditi vitam ſuam ſeruare, velluſque furtim auferre. Aurum quidem, in

tes cuique proprias geſtis, patriae commoda comparant aequalia. Reiske.

41. De Callicratida v. Diod. Sic. XIII. 76. *Reiske.*

42. μιᾷ ψυχῇ Petau.

43. αὐ-

ἰόντες, ἔξω καταλείπουσι. σίδηρον δὲ, ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν, εἰς οὐδὲν συνεισφέρουσιν· ἐπεὶ δὲ κοινόν ἐστιν ἱερὸν τὸ βῆμα Βουλαίου τε Διὸς καὶ Πολιέως, καὶ Θέμιδος καὶ Δίκης, αὐτόθεν μὲν ἤδη φιλοπλουτίαν καὶ φιλοχρηματίαν, ὥσπερ σίδηρον, καὶ μεστὸν ἰοῦ νόσημα, τῆς ψυχῆς ἀποδυσάμενος, εἰς ἀγορὰς καπήλων, ἢ δανειστῶν, ἀπόῤῥιψον· αὐτὸς δ' ἀπὸ νόσφι τραπέσθαι, τὸν ἀπὸ δημοσίων χρηματιζόμενον, ἡγούμενος ἀφ' ἱερῶν κλέπτειν, ἀπὸ τάφων, ἀπὸ φίλων, ἐκ προδοσίας, ἀπὸ ψευδομαρτυρίας, σύμβουλον ἄπιστον εἶναι, δικαστὴν ἐπίορκον, ἄρχοντα δωροδόκον, οὐδεμιᾶς ἁπλῶς καθαρὸν ἀδικίας. ὅθεν οὐ δεῖ πολλὰ περὶ τούτων λέγειν. ἡ δὲ φιλοτιμία, καίπερ οὖσα σοβαρωτέρα τῆς φιλοκερδείας, οὐκ ἐλάττονας ἔχει κῆρας ἐν πολιτείᾳ. καὶ γὰρ τὸ τολμᾶν αὐτῇ πρόσεστι μᾶλλον. ἐμφύεται γὰρ οὐκ ἀργαῖς, οὐδὲ ταπειναῖς, ἀλλ' ἐῤῥωμέναις μάλιστα καὶ νεανικαῖς προαιρέσεσι. καὶ τὸ παρὰ τῶν ὄχλων ῥόθιον πολλάκις συνεξαῖρον αὐτὴν καὶ συνεξωθοῦν τοῖς ἐπαίνοις, ἀκατάσχετον ποιεῖ καὶ δυσμεταχείριστον. ὥσπερ οὖν ὁ Πλάτων ἀκουστέον εἶναι τοῖς νέοις ἔλεγεν ἐκ παίδων εὐθὺς, ὡς οὔτε περικεῖσθαι χρυσὸν αὐ-

in quaedam ſana intrantes, foris relinquunt: ferrum autem, vt ſemel dicam, in nullum important templum. Quando igitur tribunal commune quoddam eſt templum Conſultoris atque Vrbitenentis Iouis, ac Themidis, et Iuſtitiae: iam inde ab initio diuitiarum et pecuniae cupiditatem, tanquam ferrum, et morbum animi aeruginis plenum, exuens, in cauponum, aut foeneratorum fora abiice — — *longeque auertere ab illis:* atque ſic habe, eum, qui quaeſtum e publico captat, furari de ſacris, de buſtis, de amicis, proditione, falſi teſtimonii dictione, lucrum quaerere, infidum eſſe conſiliarium, periurum iudicem, magiſtratum dona captantem, denique nullo non genere iniuſtitiae obſtrictum: vt hac de re non ſit multis opus verbis. Ambitio autem, quanquam ſit cupiditate quaeſtus nitidior, tamen non pauciores in republica gignit peſtes. Magis enim ei adeſt audacia, quippe non ignauis, aut abiectis, ſed acribus maxime et praecipitibus animis inhaerenti: eamque plerumque popularis impetus euehens laudibus atque incitans, effrenem reddit atque intractabilem. Quemadmodum igitur Plato praecipit, adoleſcentibus a tenera ſtatim aetate inculcandum, non eſſe eis fas, foris aurum

τοῖς ἔξωθεν, ὅτε κεκτῆσθαι θέμις, οἰκεῖον ἐν τῇ ψυχῇ συμμεμιγμένον ἔχοντας, αἰνιττόμενος, οἶμαι, τὴν ἐκ γένους διατείνουσαν εἰς τὰς φύσεις αὐτῶν ἀρετήν· οὕτω παραμυθώμεθα τὴν φιλοτιμίαν, λέγοντες ἐν ἑαυτοῖς χρυσὸν ἔχειν ἀδιάφθορον, καὶ ἀκήρατον καὶ ἄχραντον ὑπὸ φθόνου καὶ μώμου τιμὴν, ἅμα λογισμῷ καὶ παραθεωρήσει τῶν πεπραγμένων ἡμῖν καὶ πεπολιτευμένων αὐξανόμενον 43. διὸ μὴ δεῖσθαι γραφομένων τιμῶν, ἢ πλαττομένων, ἢ χαλκοτυπουμένων 44, ἐν αἷς καὶ τὸ εὐδοκιμοῦν ἀλλότριόν ἐστιν. ἐπαινεῖται γὰρ οὐχ ᾧ γέγονεν, ἀλλ' ὑφ' οὗ γέγονεν, ὁ σαλπιγκτὴς καὶ ὁ δορυφόρος 45. ὁ δὲ Κάτων, ἤδη ποτὲ 46 τῆς Ῥώμης ἀναπιμπλαμένης ἀνδριάντων, οὐκ ἐῶν αὐτοῦ γενέσθαι· Μᾶλλον (ἔφη) βούλομαι πυνθάνεσθαί τινας, διὰ τί μου ἀνδριὰς οὐ κεῖται, ἢ διὰ τί κεῖται 47. καὶ γὰρ φθόνον ἔχει τὰ τοιαῦτα, καὶ νομίζουσιν οἱ πολλοὶ τοῖς μὴ λαβοῦσιν αὐτοὶ χάριν ὀφείλειν,

rum appoſitum geſtare, neque omnino poſſidere, cum in animis ſuum aurum peculiare habeant admixtum: (innuens nimirum virtutem, quae a genere in ingenia eorum propagatur) ſic ab ambitione etiam nos animum abducemus, monendo, habere nos in nobis aurum corruptelae expers, ſincerum, et illaeſum ab inuidia et reprehenſionibus honorem, qui ſimul cum ratiocinatione et contemplatione factorum, et in republica geſtorum a nobis augetur: ideoque nihil opus eſſe honoribus pictis, fictis, aut ex aere ductis, in quibus etiam id, quod praeclarum habetur, alienum eſt. Non enim cui, ſed is, a quo factus eſt, tubicen, aut ſtipator, laudatur. At Cato, cum iam tum ſtatuis Roma oppleretur, nullam ſibi paſſus eſt poni, quod diceret, malle quaeri, cur non, quam cur ipſi ſtatua eſſet collocata. Sunt enim id genus res inuidiae expoſitae, ac plerique cenſent, gratiam ſe iis debere, quibus tale

43. αὐξανομένην. Redit enim ad τιμὴν, honorem, quem auro aequiparauerat Plutarchus. *Reiske.*

44. χαλκῶν τυπουμένων Petau.

45. Obſcure et in tranſitu ſugillat morem ſuo tempore tralaticium, vel viliſſimo cuique, tubicini, aut ſatelliti, ſtatuam ponendi. *Reiske.*

46. ἤδη τότε. *iam tum*, aetate Catonis. *Reiske.*

47. ἢ διὰ τί κεῖται] Haec quatuor verba male abſunt a Petau.

τὰς δὲ λαβόντας αὐτοῖς [48] καὶ βαρεῖς εἶναι, οἷον ἐπὶ μισθῷ τὰς χρείας ἀπαιτοῦντες. ὥσπερ οὖν ὁ παραπλεύσας τὴν Σύρτιν, εἶτ᾽ ἀνατραπεὶς περὶ τὸν πορθμὸν, οὐθὲν μέγα πεποίηκεν, οὐδὲ σεμνόν· οὕτως ὁ τὸ ταμεῖον [49] φυλαξάμενος καὶ τὸ δημοσιώνιον, ἁλοὺς δὲ περὶ τὴν προεδρίαν, ἢ τὸ πρυτανεῖον, ὑψηλῷ [50] προσέπταικεν ἀκρωτηρίῳ, βαπτίζεται δὲ ὁμοίως. ἄριστος μὲν οὖν ὁ μηδενὸς δεόμενος τῶν τοιούτων, ἀλλὰ φεύγων καὶ παραιτούμενος. ἂν δ᾽ ᾖ μὴ ῥᾴδιον, δήμου τινὰ χάριν ἀπώσασθαι καὶ φιλοφροσύνην πρὸς τοῦτο ῥυέντος, ὥσπερ οὐκ ἀργυρίτην, οὐδὲ δωρίτην [51] ἀγῶνα πολιτείας ἀγωνιζομένοις, ἀλλὰ ἱερὸν ὡς ἀληθῶς καὶ στεφανίτην, ἐπιγραφή τις ἀρκεῖ, καὶ πινάκιον, καὶ ψήφισμα, καὶ θαλλὸς, ὡς Ἐπιμενίδης ἔλαβεν ἐξ ἀκροπόλεως, καθήρας τὴν πόλιν. Ἀναξαγόρας δὲ τὰς διδομένας ἀφεὶς [52] τιμὰς, ᾐτήσατο, τὴν ἡμέραν ἐκείνην, καθ᾽ ἣν ἂν τελευτήσῃ, τοὺς παῖδας ἀ-

tale dederint nihil: deberi autem ſibi ab iis, qui acceperint, eosque moleſtos eſſe, qui veluti mercede ſuam locent operam. Ergo ſicut, qui, Syrti euitata, nauim ad fretum ſubvertit, nihil praeclarum, aut memorabile, praeſtitit: ſic qui, aerario et redemturis publicis cum abſtinuiſſet, vincitur prima in conſeſſu dignitate, aut prytaneo, is ſublimi quidem impingit promontorio, nihilo tamen minus mergitur. Optime itaque cum eo agitur, cui nihil cum vlla tali re eſt negotii, ſed fugit ac recuſat omnia. Quod ſi populi huc propendentis gratiam ac ſtudium non facile ſit repudiare: quia in reipublicae certaminibus non argentum, aut munus, praemii loco petitur, ſed ſacrum eſt re vera et coronarium certamen: inſcriptio aliqua ſufficiet, et tabella, et decretum, et germen, ſicut ex arce accepit Epimenides, cum vrbem luſtraſſet: et Anaxagoras, honoribus, qui offerebantur, recuſatis, poſtulauit, vt ea, qua deceſſiſſet e viuis, die, pueris vacatio ſcholarum

48. αὐτοῖς] Subaudi χάριν ὀφείλειν e ſuperioribus repetitum. *Reiske.*

49. ταμιεῖον Petau.

50. ὑψηλῷ μὲν προσέπταικεν. *Reiske.*

51. οὐδὲ δωρίτην] Haec duo verba abſunt a Petau.

52. Pro τὰς διδομένας ἀφεὶς Petau. dat τῆς διδομένης ταφῆς.

53. Pro

φιέναι παίζειν καὶ σχολάζειν ἀπὸ τῶν μαθημάτων. τοῖς δὲ τοὺς μάγους ἀνελοῦσιν ἑπτὰ Πέρσαις, ἔδωκαν αὐτοῖς καὶ τοῖς ἀπ᾽ αὐτῶν γενομένοις εἰς τοὔμπροσθεν τῆς κεφαλῆς τὴν τιάραν φορεῖν· τοῦτο γὰρ ἐποιήσαντο [53] σύμβολον, ὡς ἔοικε, χωροῦντες ἐπὶ τὴν πρᾶξιν. ἔχει δέ τι καὶ ἡ τοῦ Πιττακοῦ τιμὴ πολιτικόν· ἧς γὰρ ἐκτήσατο χώρας τοῖς πολίταις, γῆν, ἣν [54] ἂν ἐθέλοι, λαβεῖν κελευσθεὶς, ἔλαβε τοσαύτην, ὅσην ἐπῆλθε τὸ ἀκόντιον, αὐτοῦ βαλόντος· ὁ δὲ Ῥωμαῖος Πόπλιος, ἣν ἡμέρᾳ μιᾷ χωλὸς ὢν περιήροσεν. οὐ γὰρ μισθὸν εἶναι δεῖ τῆς πράξεως, ἀλλὰ σύμβολον, τὴν τιμὴν, ἵνα καὶ διαμένῃ πολὺν χρόνον, ὥσπερ ἐκεῖναι διέμειναν. τῶν δὲ Δημητρίου τοῦ Φαληρέως τριακοσίων ἀνδριάντων οὐδεὶς ἔσχεν ἰὸν, οὐδὲ πίνον, ἀλλὰ πάντες ἔτι ζῶντος προανηρέθησαν· τοὺς δὲ Δημάδου κατεχώνευσαν εἰς ἀμίδας. καὶ πολλαὶ τοιαῦτα τιμαὶ πεπόνθασιν, οὐ μοχθηρίᾳ τοῦ λαβόντος μόνον, ἀλλὰ καὶ μεγέθει τοῦ δοθέντος δυσχερανθεῖσαι. διὸ κάλλιστον καὶ βεβαιότατον εὐτέλεια τιμῆς φυλακτήριον· αἱ δὲ μεγάλαι καὶ ὑπέρογκοι καὶ βάρος ἔχουσαι, παρα-

larum et dicendi concederetur: et septem Persis, qui magos interfecerunt, eorumque posteris concessum est, vt tiaram in anteriorem capitis partem obuerterent: apparet enim, eos, cum rem eam aggrederentur, hac fuisse vsos tessera. Habet etiam Pittaci honor ciuile quippiam. Iussus enim de agro, quem ciuibus acquisiuerat, sumere sibi, quantam vellet, portionem, tantum accepit, quantum misso iaculo consequebatur: vt Cocles Romanus, quantum vna die claudus ipse circumararet. Debet enim honor non merces facinoris esse, sed signum: vt et diu perduret, sicuti illi durauerunt. At de CCC. statuis Demetrii Phalerei nullam corrupit aerugo, aut situs, sed omnes, viuente ipso, euersae sunt: Demadis statuae conflatae sunt in matulas. Multaque talia honoribus contigerunt, non tantum ob eius, cui decreti essent, prauitatem, sed etiam ob molem suam, in odium adducti. Itaque tenuitas sumtuum optime ac firmissime ad honorarii custodiam facit: magna et immodica, itidem, vt statuae, non respondentes pro-

53. Pro ἐποιήσαντο idem habet ἐποίησαν τό.

54. F. γῆν ὅσην ἄν. *Reiske.*

πλησίως τοῖς ἀσυμμέτροις ἀνδριάσι, ταχὺ περιτρέπονται. ὀνομάζω δὲ νῦν τιμὰς, ἃς οἱ πολλοὶ κατ' Ἐμπεδοκλέα ἢ θέμις καλοῦσιν, ὅμως ἐπίφημι καὶ αὐτὸς [55], ἐπεὶ τήν γε [56] ἀληθινὴν τιμὴν καὶ χάριν ἱδρυμένην ἐν εὐνοίᾳ καὶ διαθέσει [57] τῶν μεμνημένων οὐχ ὑπερόψεται πολιτικὸς ἀνὴρ, οὐδέ γε δόξαν ἀτιμάσει, φεύγων τὸ τοῖς πέλας ἁνδάνειν, ὡς ἠξίου Δημόκριτος. οὐδὲ γὰρ κυνῶν ἀσπασμὸς, οὐδὲ ἵππων εὔνοια, θηραταῖς καὶ ἱπποτρόφοις ἀπόβλητον, ἀλλὰ καὶ χρήσιμον καὶ ἡδὺ, συντρόφοις καὶ συνήθεσι ζώοις τοιαύτην ἐνεργάσασθαι διάθεσιν πρὸς αὐτὸν, οἵαν ὁ Λυσιμάχου κύων ἐπεδείκνυτο, καὶ τῶν Ἀχιλλέως ἵππων ὁ ποιητὴς διηγεῖται περὶ τὸν Πάτροκλον. οἴ-

proportioni, ſubuertuntur. Voco autem nunc honores, quos (vt Empedocleo loquar more)

Sic vulgo dicunt, tamen haud aſſentior ipſe.

Nam verum honorem gratiamque fundatam in beneuolentia animique memorum affectione non deſpiciet vir ciuilis, neque gloriam contemnet, fugiens proximis placere, vt volebat Democritus. Nam neque canum ſalutatio, neque equorum beneuoleutia, venatoribus, et qui equos alunt, videtur aſpernanda: immo vtile eſt ac iucundum, in animalibus familiaribus et vna viuentibus huiuſmodi affectionem erga ſe generaſſe, qualem Lyſimachi canis demonſtrauit, et de Achillis equis erga Patroclum poëta refert. Exiſtimo etiam, cum apibus

55. F. ὀνομάζων δὲ νῦν τιμὰς, ἃς οἱ πολλοὶ οὐχ ἢ θέμις καλοῦσιν, ὅμως ἐπίφημι καὶ αὐτὸς, κατ' Ἐμπεδοκλέα. *quamuis honores eos in praeſentia appellem, quos vulgus non recte ſic appellat, largiar tamen aliquid conſuetudini, more Empedoclis.* Scilicet Empedocles alicubi ſuorum carminum vſus fuerat dictione: ὅμως ἐπίφημι καὶ αὐτὸς, *nihilominus tamen conſentiam ego quoque:* quam dictionem Plutarchus ſuam hic fecit. *Reiske.*

56. τὴν ἀληθ. omiſſo γε, Petau.

57. Recte habet vulgata. διατίθεσθαι πρός τινα eſt *ipſi bene velle*, vel *fauere.* Cogitaui quidem aliquando, εὐνοϊκῇ διαθέσει leg. eſſe. Sed διάθεσις ſimplex idem eſt, atque cum addito εὐνοϊκῇ: quod e Polybio et ſcriptoribus eccleſiaſticis demonſtraui ad Polybii p. 205. *Reiske.*

μαι δ' ἂν, καὶ τὰς μελίττας ἀπαλλάττειν βέλτιον, εἰ τοὺς τρέφοντας καὶ θεραπεύοντας ἀσπάζεσθαι καὶ προσίεσθαι μᾶλλον, ἢ κεντεῖν καὶ χαλεπαίνειν, ἐβούλοντο· νυνὶ δὲ ταύτας μὲν καπνῷ κολάζουσιν, ἵππους δὲ ὑβριστὰς καὶ κύνας ἀποστάτας κλοιοῖς καὶ χαλινοῖς ἄγουσιν ἠναγκασμένους· ἄνθρωπον δ' ἀνθρώπῳ χειροήθη καὶ πρᾶον ἑκουσίως οὐδὲν, ἀλλ' ἡ πίστις εὐνοίας καὶ καλοκαγαθίας δόξα καὶ δικαιοσύνης, παρίστησιν. ἣν [58] καὶ Δημοσθένης ὀρθῶς μέγιστον ἀποφαίνεται πρὸς τοὺς τυράννους φυλακτήριον, ἀπιστίαν ταῖς πόλεσι· τοῦτο γὰρ μάλιστα τῆς ψυχῆς τὸ μέρος, ᾧ πιστεύομεν, ἁλώσιμόν ἐστιν. ὥσπερ οὖν, τῆς Κασάνδρας [59] ἀδοξούσης, ἀόνητος ἦν ἡ μαντικὴ τοῖς πολίταις·

Ἄκραντα [60] γάρ με (φησὶν) ἔθηκε θεσπίζειν θεὸς,
Καὶ πρὸς παθόντων, κἂν κακοῖσι κειμένων,
Σοφὴ κέκλημαι, πρὶν παθεῖν δὲ μαίνομαι·

οὕτως ἡ πρὸς Ἀρχύταν [61] πίστις καὶ πρὸς Βάττον εὔνοια

bus melius actum iri, si eos, a quibus nutriuntur et curantur, admittere potius et adblandiri, quam abigere et pungere, velint. Nunc eas fumo puniunt: equos autem petulantes et infidos canes, inuitos numellis agunt ac frenis. At hominem homini obsequentem vltro cicuremque nihil aliud facit, quam fides beneuolentiae, integritatisque et iustitiae opinio. Quo nomine Demosthenes recte pronunciauit, nullam ciuitatibus aduersus tyrannos meliorem esse diffidentia cautionem. Maxime enim ea pars animi, qua fidem adhibemus, capi potest. Sicuti ergo Casandrae vaticinium ciuibus inutile erat, quod fides vati derogabatur:

(Voluit enim, inquit, deus me fari incredita:
Et a suum iam nactis infortunium
Sapiens vocor, furere cum dicerer antea.)

sic ciuium erga Archytam fides, et in Battum beneuolentia, ob

58. ἣ καὶ Δημ. *quapropter etiam Demosthenes. Reiske.*

59. Κασσάνδρας Petau.

60. ἄκραντα, non ἄκραντον, scriptus et lex carminis. *Xylander.*

61. Tarentini enim Archytam septies praetorem in commune Italorum legerunt, quamuis per leges eo munere non liceret plus semel fungi. V. Diog. Laërt. VIII. 79. Aelian. V. H. VII. 14. *Reiske.*

62. Rem

τῶν πολιτῶν μεγάλα τὲς χρωμένες αὐτοῖς διὰ τὴν δόξαν ὠφέλησε. καὶ τῦτο μὲν πρῶτον καὶ μέγιστον ἔνεστι τῇ δόξῃ τῇ τῶν πολιτικῶν ἀγαθὸν, ἡ πάροδον ἐπὶ τὰς πράξεις διδῦσα πίστις· δεύτερον δὲ, ὅτι πρὸς τὲς βασκάνες καὶ πονηρὲς ὅπλον ἡ παρὰ τῶν πολλῶν εὔνοια τοῖς ἀγαθοῖς ἐστιν.

— — — ὡς ὅτε μήτηρ
Παιδὸς ἐέργει μυῖαν, ὅθ' ἡδέϊ λέξεται ὕπνῳ,

ἀπερύκεσα τὸν φθόνον καὶ πρὸς τὰς δυνάμεις ἐπανισοῦσα τὸν ἀγεννῆ τοῖς εὐπατρίδαις, καὶ τὸν πένητα τοῖς πλεσίοις, καὶ τὸν ἰδιώτην τοῖς ἄρχεσι· καὶ ὅλως ὅταν ἀλήθεια καὶ ἀρετὴ προσγένηται, φορόν ἐστι πνεῦμα καὶ βέβαιον ἐπὶ τὴν πολιτείαν. σκόπει δὲ τὴν ἐναντίαν καταμανθάνων διάθεσιν ἐν τοῖς παραδείγμασι. τὲς μὲν γὰρ Διονυσίε παῖδας [62] καὶ τὴν γυναῖκα καταπορνεύσαντες οἱ περὶ τὴν Ἰταλίαν ἀνεῖλον, εἶτα κατακαύσαντες [63] τὰ σώματα, τὴν τέφραν κατέσπειραν ἐκ πλοίου κατὰ τῆς θαλάττης. Μενάνδρε δέ τινος ἐν Βάκτροις ἐπιεικῶς βασιλεύσαντος, εἶτ' ἀποθανόντος ἐπὶ στρατοπέδε, τὴν μὲν ἄλλην ἐποιήσαντο κηδείαν κατὰ τὸ κοινὸν

ob exiſtimationem eorum plurimum conduxit his, qui opera ipſorum vterentur. Atque haec primus eſt et maximus ciuilium virorum exiſtimationis vſus, quod auctoritas iis aditum ad res gerendas conficit: altera eſt, quod multitudinis beneuolentia aduerſus inuidos ac malignos teli inſtar eſt bonis viris:

Vt cum filioli, ſomno ſua membra ſoluti,
A cute mordacem pellit matercula muſcam:

inuidiam arcens, et aequalem ſuperioribus potentia reddens ignobilem patriciis, pauperem diuitibus, et priuatum magiſtratibus. Denique accedentibus veritate et virtute, exiſtimatio ſecundus eſt ad reipublicae adminiſtrationem tendentibus ventus. Iam contrariam affectionem, conſideratis exemplis, perpende. Dionyſii liberos et vxorem, libidinoſe corporibus tractatis, Itali necauerunt, ac crematis cadaueribus, cinerem e naui in mare diſperſerunt. At Menandri cuiuſdam, qui apud Bactra regnum moderate geſſerat, in caſtris mortui ciuitates funus cum pro conſuetudine procuraſſent, de reliquiis in

62. Rem aliter narrat Diodor. Sic. XIII. 112. *Reiske.*

63. καύσαντες ſimplex dat Petau.

64. ἔτως.

αἱ πόλεις, περὶ δὲ τῶν λειψάνων αὐτοῦ καταστάντες εἰς ἀγῶνα, μόλις συνέβησαν, ὥστε νειμάμενοι μέρος ἴσον τῆς τέφρας ἀπελθεῖν, καὶ γενέσθαι μνημεῖα παρὰ πᾶσι τοῦ ἀνδρός. αὖθις Ἀκραγαντῖνοι μὲν, ἀπαλλαγέντες Φαλάριδος, ἐψηφίσαντο, μηδένα φορεῖν ἱμάτιον γλαύκινον· οἱ γὰρ ὑπηρέται τοῦ τυράννου γλαυκίνοις ἐχρῶντο περιζώμασι. Πέρσαι δ', ὅτι γρυπὸς ἦν Κῦρος, ἔτι καὶ νῦν ἐρῶσι τῶν γρυπῶν, καὶ καλλίστους ὑπολαμβάνουσιν. οὗτος [64] ἁπάντων ἐρώτων ἰσχυρότατος ἅμα καὶ θειότατός ἐστιν ὁ πόλεσι καὶ δήμοις πρὸς ἕνα δι' ἀρετὴν ἐγγινόμενος· αἱ δ' ἀπὸ θεάτρων, ἢ νεμήσεων, ἢ μονομάχων, ψευδώνυμοι τιμαὶ καὶ ψευδομάρτυρες ἑταιρικαῖς ἐοίκασι κολακείαις ὄχλων, ἀεὶ τῷ διδόντι καὶ χαριζομένῳ προσμειδιώντων ἐφήμερόν τινα καὶ ἀβέβαιον δόξαν. εὖ μὲν οὖν ὁ πρῶτος [65] εἰπὼν, καταλυθῆναι δῆμον ὑπὸ τοῦ πρώτου δεκάσαντος, συνεῖδεν, ὅτι τὴν ἰσχὺν ἀποβάλλουσιν οἱ πολλοὶ, τοῦ λαμβάνειν ἥττονες γενόμενοι· δεῖ δὲ καὶ τοὺς δεκάζοντας οἴεσθαι καταλύειν ἑαυτοὺς, ὅταν ἀναλωμά-

in certamen peruenerunt, aegreque pax hac conditione coiit, vt ſingulae, parte cinerum ablata aequali, monimentum ei viro apud ſe quaeque ponerent. Rurſus Agrigentini, Phalaride exonerati, decreto ſanxerunt, ne quis glauca veſte vteretur: quia tyranni glaucis ſubligaculis fuiſſent vſi. At Perſae, quia Cyrus adunco fuiſſet naſo, etiamnum tales amant, ac pro formoſiſſimis habent. Adeo omnium amorum cum validiſſimus eſt, tum diuiniſſimus, is, quem ciuitates et populi erga vnum aliquem ob virtutem eius concipiunt. Falſo autem ſic dicti honores, ac falſa teſtimonia, quae propter ſpectacula, diribitiones ac ludos gladiatorios deferuntur a multitudine, ſimiles ſunt meretriciarum adulationum, plebe ſubinde ei, qui dat ac gratificatur, aliquid arridente, vniuſque diei et inſtabilem gloriolam blandiendo tribuente. Equidem recte dixit, quicunque tandem dicti eius eſt auctor, populum ab eo primum fuiſſe eneruatum, qui eum largitione ineſcaſſet primus. Intellexit enim, multitudinem robur ſuum amittere, dum accipiendo fit imbecillior. Sed et hoc ſentiendum eſt, largitores iſtos ſuam quoque ipſorum vim euertere, quando gloriam magnis

64. οὔτως. *igitur. Reiske.* 65. πρώτως Petau.

66. δεῖ

των μεγάλων ὠνέμενοι [66] τὴν δόξαν, ἰσχυρὲς ποιῶσι καὶ θρασεῖς τὲς πολλὲς, ὡς μέγα τι καὶ ἀφελέσθαι καὶ δῦναι κυρίες ὄντας. ὐ μὴν διὰ τῦτο μικρολογητέον ἐν τοῖς νενομισμένοις φιλοτιμήμασι, τῶν πραγμάτων εὐπορίαν παρεχόντων· ὡς μᾶλλον οἱ πολλοὶ μὴ μεταδιδόντα τῶν ἰδίων πλέσιον, ἢ πένητα τῶν δημοσίων κλέπτοντα, δι' ἔχθρας ἔχεσι, ὑπεροψίαν τῦτο καὶ περιφρόνησιν αὐτῶν, ἐκεῖνο δ' ἀνάγκην ἡγέμενοι. γιγνέσθωσαν ἦν αἱ μεταδόσεις πρῶτον μὲν ἀντὶ μηδενός· (ὕτω γὰρ ἐκπλήττεσι καὶ χειρῦνται μᾶλλον τὲς λαμβάνοντας) ἔπειτα σὺν καιρῷ, πρόφασιν ἀςείαν καὶ καλὴν ἔχοντι, μετὰ τιμῆς θεῦ πάντως [67] ἀγέσης πρὸς εὐσέβειαν. ἐγγίνεται γὰρ ἅμα τοῖς πολλοῖς ἰσχυρὰ διάθεσις καὶ δόξα τῦ τὸ δαιμόνιον εἶναι μέγα καὶ σεμνὸν, ὅταν, ὓς αὐτοὶ τιμῶσι καὶ μεγάλες νομίζωσιν, ὕτως ἀφειδῶς καὶ προθύμως περὶ τὸ θεῖον ὁρῶσι φιλοτιμεμένες. ὥσπερ ὖν ὁ Πλάτων ἀφεῖλε τῶν παιδευομένων νέων τὴν ἁρμονίαν τὴν Λύδιον καὶ τὴν Φρύγιον· τὴν μὲν, τὸ θρηνῶδες καὶ

magnis impenſis mercati, validam ac ferocem reddunt plebem, quae ſe magni alicuius et dandi et adimendi poteſtate praeditam exiſtimat. Neque tamen interea ſordide agendum eſt in largitionibus ſecundum leges faciundis, vbi copia rerum ſuppeditat. Etenim vulgo magis inuiſus eſt diues de ſuo nihil largiens, quam pauper publica depeculans: hoc enim neceſſitati, illud ſuperbiae et contemtui ſui imputant. Primum ergo largitiones gratuitae ſint. Sic enim eos, qui accipiunt, facilius permouent atque deuinciunt. Deinde per occaſionem fiant, quae praetextum habeat elegantem atque honeſtum, coniunctum cum cultu dei omnino ad pietatem ducente. Sic enim ſimul in animis multorum excitatur et confirmatur opinio, numen eſſe magnum aliquid ac venerandum: cum, quos ipſi colunt ac in magnis viris cenſent, eos ita liberaliter atque alacriter ſumtus in venerationem deorum facere cernunt. Quo igitur pacto ab adoleſcentibus, qui liberali inſtituerentur doctrina, prohibuit Plato Lydiam et Phrygiam harmoniam: quod

66. δεῖ δὲ καὶ τὲς — ὠνέμενοι] Haec omnia abſunt a Petau.

67. πάντας ἀγέσης. Reiske.

68. Φοι-

φιλοπενθὲς ἡμῶν ἐγείρουσαν τῆς ψυχῆς· τὴν δὲ, τὸ πρὸς ἡδονὰς ὀλισθηρὸν καὶ ἀκόλαστον αὔξουσαν· οὕτω σὺ τῶν φιλοτιμιῶν ὅσαι τὸ φονικὸν [68] καὶ θηριῶδες, ἢ τὸ βωμολόχον καὶ ἀκόλαστον, ἐρεθίζουσι καὶ τρέφουσι, μάλιστα μὲν ἐξέλαυνε τῆς πόλεως, εἰ δὲ μὴ, φεῦγε, καὶ διαμάχου τοῖς πολλοῖς αἰτουμένοις τὰ τοιαῦτα θεάματα. χρηστὰς δὲ καὶ σώφρονας ἀεὶ ποιοῦ τῶν ἀναλωμάτων ὑποθέσεις, τὸ καλὸν, ἢ τὸ ἀναγκαῖον, ἐχούσας τέλος, ἢ τὸ γοῦν ἡδὺ καὶ κεχαρισμένον ἄνευ βλάβης καὶ ὕβρεως προσούσης. ἂν δ᾽ ᾖ τὰ τῆς οὐσίας μέτρια, καὶ κέντρῳ καὶ διαστήματι περιγραφόμενα πρὸς τὴν χρείαν, οὔτ᾽ ἀγεννὲς, οὔτε ταπεινὸν οὐδέν ἐστι, πενίαν ὁμολογοῦντα ταῖς τῶν ἐχόντων ἐξίστασθαι φιλοτιμίαις, καὶ μὴ δανειζόμενον, οἰκτρὸν ἅμα καὶ καταγέλαστον εἶναι περὶ τὰς λειτουργίας. οὐ γὰρ λανθάνουσιν ἐξασθενοῦντες, ἢ φίλοις ἐνοχλοῦντες, ἢ θωπεύοντες δανειστὰς, ὥστε μὴ δόξαν αὐτοῖς, μηδ᾽ ἰσχὺν, ἀλλὰ μᾶλλον αἰσχύνην καὶ καταφρόνησιν, ἀπὸ τῶν τοιούτων ἀναλωμάτων ὑπάρχειν. διὸ χρήσιμον ἀεὶ πρὸς τὰ τοιαῦτα μεμνῆσθαι

quod altera animi facultatem ad lugendum et dolendum procliuem excitaret, altera propensam ad voluptatem et libidines partem impelleret: sic tu eas largitiones, quae belluinum et trucem, aut scurrilem, seu intemperantem motum animorum efficiunt atque fouent, omnino ex ciuitate profliga: sin vero, fuge et repugna multitudini huiusmodi spectacula deposcenti, bona autem semper et modesta sumtuum argumenta facito, quae ad finem honestum, aut necessarium, spectent, aut eam saltem voluptatem ac gratiam, a qua damnum ac petulantia absit. Quod si facultates sint mediocres, et ad vsus vitae quasi circino circumscriptae, nequaquam indecorum est, neque abiecti animi, confessum suam paupertatem eorum, quibus res est, liberalitati locum concedere, neque in publicis actionibus simul et miserabilem fieri et ridiculum. Non enim ignorantur, qui destituuntur, et vel amicis sunt molesti, vel foeneratores demerentur adulando: vt plane huiusmodi impensis non gloriam, aut potentiam, sed dedecus potius et contemtum, sibi parent. Itaque vtile semper est, in tali re exemplorum

68. φοινικὸν Petau.

69. μὲν

τοῦ Λαμάχου καὶ τοῦ Φωκίωνος. οὗτος μὲν γὰρ, ἀξιούντων αὐτὸν ἐν θυσίᾳ τῶν Ἀθηναίων ἐπιδοῦναι, καὶ κροτούντων πολλάκις· Αἰσχυνοίμην ἂν, (εἶπεν) ὑμῖν μὲν.[69] ἐπιδιδοὺς, Καλλικλεῖ δὲ τούτῳ μὴ ἀποδιδούς· δείξας τὸν δανειστήν. Λάμαχος δ᾽ ἐν τοῖς τῆς [70] στρατηγίας ἀεὶ προσέγραφεν ἀπολογισμοῖς, ἀργύριον εἰς κρηπῖδας αὐτῷ καὶ ἱμάτιον. Ἕρμωνι δὲ Θεσσαλοὶ, φεύγοντι τὴν ἀρχὴν ὑπὸ πενίας, ἐψηφίσαντο, λάγυνον οἴνου κατὰ μῆνα διδόναι καὶ μέδιμνον ἀλφίτων ἀφ᾽ ἑκάστης τετράδος. οὕτως οὔτ᾽ ἀγεννές ἐστι, πενίαν ὁμολογεῖν, οὔτε λείπονται πρὸς δύναμιν ἐν πόλεσι τῶν ἑστιώντων καὶ χορηγούντων οἱ πένητες, ἂν παῤῥησίαν ἀπ᾽ ἀρετῆς καὶ πίστιν ἔχωσι. δεῖ δὴ [71] μάλιστα κρατεῖν ἑαυτῶν [72] ἐν τοῖς τοιούτοις, καὶ μήτ᾽ εἰς πεδία καταβαίνειν πεζὸν ἱππεῦσι μαχούμενον, μήτ᾽ ἐπὶ στάδια καὶ θυμέλας καὶ τραπέζας πένητα πλουσίοις ὑπὲρ δόξης καὶ δυναστείας διαγωνιζόμενον· ἀλλ᾽ ἀπ᾽ ἀρετῆς καὶ φρονήματος ἀεὶ μετὰ λόγου

plorum Lamachi ac Phocionis meminisse: quorum hic, in sacrificio quodam poscentibus Atheniensibus, aliquid vt contribueret, saepiusque plausum dantibus: At vero, inquit, pudeat me vobis dare, et huic Callicli (simul foeneratorem, cui debebat, ostendens) non reddere. At Lamachus in praeturae suae militaris rationibus semper adscripsit argentum, quod pro se in calceos et vestem impendisset. Hermoni quoque Thessalo, magistratus administrationem paupertatis causa detrectanti, populares in mensem decreuerunt lagenam vini, et modium farinae, in singula quatridua. Ita neque seruile est, paupertatem suam prae se ferre, neque in ciuitatibus posteriores coenas et ludos exhibentibus habentur pauperes: si sua sibi virtute libertatem dicendi fidemque parauerint. Sane oportet quam maxime in talibus rebus se ipsum continere, vt ne pedester in campum descendat contra equitem pugnaturus: hoc est, ne pauper gloriae potentiaeue causa cum diuitibus de stadiis, scenae apparatu, aut epulis, in contentionem sese det: sed vt conetur iis se aequare, qui virtute, prudentia

ac

69. μὲν abest a Petau.
70. τῆς abest a Petau.
71. Pro δὴ codex quidam, cuius nomen reticetur, exhibet δέ.
72. ἑαυτὸν Petau.

73. F.

πειρωμένοις [73] ἄγειν τὴν πόλιν, οἷς οὐ μόνον τὸ καλὸν καὶ τὸ σεμνὸν, ἀλλὰ καὶ τὸ κεχαρισμένον καὶ τὸ ἀγωγὸν, ἔνεστι, Κροισείων [74] αἱρετώτερον στατήρων. οὐ γὰρ αὐθάδης, οὐδ' ἐπαχθὴς ὁ χρηστὸς, οὐδ' αὐθέκαστός ἐστιν ὁ σώφρων ἀνὴρ, καὶ [75]

Στείχει πολίταις ὄμμ' ἔχων ἰδεῖν πικρόν.

ἀλλὰ πρῶτον μὲν εὐπροσήγορος καὶ κοινὸς ὢν πελάσαι καὶ προσελθεῖν ἅπασιν, οἰκίαν τε παρέχων ἄκλειστον, ὡς λιμένα φύξιμον ἀεὶ τοῖς χρήζουσι, καὶ τὸ κηδεμονικὸν καὶ φιλάνθρωπον οὐ χρείαις, οὐδὲ πράξεσι μόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ συναλγεῖν πταίουσι, καὶ κατορθοῦσι συγχαίρειν, ἐπιδεικνύμενος, οὐδαμῇ δὲ λυπηρὸς, οὐδ' ἐνοχλῶν οἰκετῶν πλήθει περὶ λουτρὸν, ἢ καταλήψεσι τόπων ἐν θεάτροις, οὐδὲ τοῖς εἰς τρυφὴν καὶ πολυτέλειαν ἐπιφθόνοις παράσημος [76], ἀλλ' ἴσος καὶ ὁμαλὸς ἐσθῆτι καὶ διαίτῃ καὶ τροφαῖς παίδων, καὶ θεραπείᾳ γυναικὸς, οἷον ὁμοδημεῖν καὶ συνανθρωπεῖν τοῖς πολλοῖς βουλόμενος. ἔ-

ac facundia vrbem volunt temperare: quibus rebus non modo honeſtas atque maieſtas, ſed gratia etiam adeſt, et ad pelliciendum vis, Croeſi optabilior ſtateribus. Vir enim bonus non inſolens, neque moleſte odioſus eſt, neque vir modeſtus, ſua tantum probans,

Incedit inuiſo omnibus ore ciuibus:

ſed primum facilem ſe compellatu praebet omnibus, neminemque non admittit ad ſuum colloquium, domum ſuam tanquam portum perſugii identidem omnibus habens apertam, ſuamque humanitatem et pro ciuibus procurationem, non operam nauando tantum et agendo, ſed et aduerſa patientibus ſocium ſe doloris exhibendo, et gratulando iis, qui ſucceſſibus vtuntur bonis, demonſtrat: neque vſpiam moleſtus eſt multitudine famulorum in balneo, aut occupatione locorum in theatro, neque iis inſignis, quae inuidiae ob luxum et ſumtuum magnitudinem ſunt obnoxia: ſed aequalis veſtitu ac victus ratione et liberorum educatione ac muliebri familia reliquis, vt qui ſimul cum aliis vnam eandemque popularem tenere rationem, vtque alii homines degere velit. Deinde conſi-

73. F. πειρᾶσθαι. *Reiske.*
74. Κροισίων Petau.
75. καὶ abeſt a Petau.
76. παρασήμοις. *iudiciis inuidioſis luxus et ſumtuoſitatis,* vel *prodigalitatis. Reiske.*

πειτα σύμβουλον εὔνουν καὶ συνήγορον ἄμισθον καὶ διαλλακτὴν εὐμενῆ πρὸς γυναῖκας ἀνδρῶν, καὶ φίλων πρὸς ἀλλήλους, παρέχων ἑαυτὸν, οὐ μικρὸν ἡμέρας μέρος ἐπὶ τοῦ βήματος, ἢ τοῦ λογίου [77], πολιτευόμενος, ἢ τὰ μὴ παρὰ τῶν ἄλλων, εἶτ᾽ ἤδη πάντα τὸν ἄλλον βίον ἕλκων ἐφ᾽ ἑαυτὸν, ὥσπερ καικίας νέφη, τὰς χρείας καὶ τὰς οἰκονομίας πανταχόθεν, ἀλλὰ δημοσιεύων ἀεὶ ταῖς φροντίσι, καὶ τὴν πολιτείαν, βίον καὶ πρᾶξιν, οὐκ ἀσχολίαν, ὥσπερ οἱ πολλοὶ, καὶ λειτουργίαν ἡγούμενος. πᾶσι τούτοις καὶ τοῖς τοιούτοις ἐπιστρέφει καὶ προσάγεται τοὺς πολλοὺς, νόθα καὶ κίβδηλα τὰ τῶν ἄλλων θωπεύματα καὶ δελεάσματα πρὸς τὴν τούτου κηδεμονίαν καὶ φρόνησιν ὁρῶντας. οἱ μὲν γὰρ Δημητρίου κόλακες οὐκ ἠξίουν βασιλεῖς τοὺς ἄλλους προσαγορεύειν, ἀλλὰ τὸν μὲν Σέλευκον ἐλεφαντάρχην, τὸν δὲ Λυσίμαχον γαζοφύλακα, τὸν δὲ Πτολεμαῖον ναύαρχον ἐκάλουν, τὸν δ᾽ Ἀγαθο-

conſiliarium ſe et aduocatum nulla mercede conductum, benignumque arbitrum praeſtat virorum vxoribus reconciliandorum, amicorumque in gratiam reponendorum: neque ita aliquam diei partem tribunali, aut concioni, dans rempublicam tractat, vt non reliquo vitae tempore, veluti Caecias nubes, ad ſe itidem attrahat vndiquaque vſus ciuium et procurationes: ſed curis ſemper ſuis publico eſt intentus, et reipublicae adminiſtrationem vitam ſibi opuſque, non otium, aut munus publicum, (vt faciunt multi) deputans, his omnibus eorumque ſimilibus in ſe conuertit, ſibique conciliat multitudinem, quae aliorum adulationes et illecebras cum huius procuratione et prouidentia comparatas, animaduertat, adulterina eſſe et fucata irritamenta. Etenim Demetrii adulatores reliquos non dignabantur nomine regis, ſed Seleucum elephantorum magiſtrum, Lyſimachum gazae cuſtodem, Ptolemaeum claſſis praefectum, Agathoclem inſulae praeſidem appella-

77. λογείου. [vti etiam Petau. exhibet] *Parlatorium* medio aeuo appellabant, hodie *burſam*, locum, vbi ciues colloquendi cauſſa conueniunt. Deinde ſic credo locum conſtituendum eſſe: πολιτευόμενος, εἶτα παρὰ πάντα τὸν ἄλλον βίον. Quae omiſi, ea etiam a Baſil. Edit. abſunt. Etiam Salmaſius verba ἢ τὰ μὴ παρὰ τῶν ἄλλων vncis, vt delenda, incluſerat, et adſcripſerat: Varia eſt lectio pro ἤδη πάντα τὸν ἄλλον βίον. **Reiske.**

78. Co-

κλέα νησιάρχην. οἱ δὲ πολλοὶ, κἂν ἐν ἀρχῇ τὸν ἀγαθὸν καὶ φρόνιμον ἀποῤῥίψωσιν, ὕστερον καταμανθάνοντες αὐτοῦ τὴν ἀλήθειαν καὶ τὸ ἦθος, τοῦτον ἡγοῦνται μόνον πολιτικὸν καὶ δημοτικὸν καὶ ἄρχοντα· τῶν δ' ἄλλων, τὸν μὲν χορηγὸν, τὸν δὲ ἑστιάτορα, τὸν δὲ γυμνασίαρχον, καὶ νομίζουσι καὶ καλοῦσιν· εἶτα ὥσπερ ἐν τοῖς συμποσίοις Καλλίου δαπανῶντος, ἢ Ἀλκιβιάδου, Σωκράτης [78] ἀκούεται, καὶ πρὸς Σωκράτην πάντες ἀποβλέπουσιν, οὕτως ἐν ταῖς ὑγιαινούσαις πόλεσιν Ἰσμηνίας μὲν ἐπιδίδωσι, καὶ δειπνίζει Λίχας [79], καὶ χορηγεῖ Νικήρατος· Ἐπαμινώνδας δὲ καὶ Ἀριστείδης καὶ Λύσανδρος καὶ [80] ἄρχουσι καὶ πολιτεύονται καὶ στρατηγοῦσι. πρὸς ἃ χρὴ βλέποντα, μὴ ταπεινοῦσθαι, μηδ' ἐκπεπλῆχθαι, τὴν ἐκ θεάτρων καὶ ὀπτανείων καὶ πολυανδρίων [81] προσισταμένην τοῖς ὄχλοις δόξαν, ὡς ὀλίγον χρόνον ἐπι-

pellabant. At multitudo, etiamsi initio bonum ac prudentem virum reiiciat, tamen postea temporis eius deprehendens veritatem atque ingenium, hunc solum iudicat ciuilem, popularem atque principem esse: reliquos, alium choragum, alium gymnasiarcham et putant et nominant. Ad haec, sicuti in conuiuiis, Callia rege, aut Alcibiade, Socrates tamen auditur, in eumque sunt omnium oculi conuersi: sic in recte habentibus rebus publicis sumtus facit Ismenias, et Lichas coenas praebet, chorum instruit Niceratus: Epaminondas autem et Aristida et Lysander imperant, rempublicam ac bella gerunt. In quae intuentem conuenit non submittere animum, neque terreri ea existimatione, quae plebi ex theatris, cauponis ac coetibus hominum frequentibus adest: cum ea perexiguo

78. Codex quidam innominatus hunc locum ita exhibet: Καλλίου διὰ παντὸς ἢ Ἀλκιβιάδου, Σωκράτους ἀκούεται.

79. Locus de Licha desumtus e Xenophontis Memorab. I, 2, 61. Passim huius Lichae quoque meminit Thucydides. Niceratus fuit Niciae filius, vir opibus et humanitate clarus, a XXX. tyrannis peremtus, cuius mortem omnes boni luxere. V. Diod. Sic. XIV. 5. Xenoph. in Conu. *Reiske.*

80. Aut del. est hoc καὶ, aut deest nomen aliquod proprium clari ducis. *Reiske.*

81. πολυανδρείαν Petau.

ζῶσαν, καὶ τοῖς μονομάχοις καὶ ταῖς σκηναῖς ὁμȣ̃ συνδιαλυομένην, ἔντιμον δὲ μηδὲν, μηδὲ σεμνὸν, ἔχουσαν. οἱ μὲν οὖν [82] ἔμπειροι θεραπείας καὶ τροφῆς μελιττῶν, τὸν μάλιστα βομβȣ̃ντα τῶν σίμβλων καὶ θορύβȣ μεστὸν, τȣ̃τον εὐθηνεῖν καὶ ὑγιαίνειν νομίζȣσιν· ᾧ δὲ τȣ̃ λογικȣ̃ καὶ πολιτικȣ̃ σμήνȣς ἐπιμέλειαν ἔχειν ὁ θεὸς ἔδωκεν, ἡσυχίᾳ μάλιστα καὶ πρᾳότητι δήμȣ τεκμαιρόμενος εὐδαιμονίαν, τὰ μὲν ἄλλα τȣ̃ Σόλωνος ἀποδέξεται καὶ μιμήσεται κατὰ δύναμιν, ἀπορήσει δὲ καὶ θαυμάσει, τί παθὼν ἐκεῖνος ὁ ἀνὴρ ἔγραψεν, ἄτιμον εἶναι τὸν ἐν στάσει πόλεως μηδετέροις προσθέμενον. ȣ̓́τε γὰρ ἐν σώματι τὸ νοσȣ̃ν [83] γίνεται μεταβολῆς ἀρχὴ πρὸς τὸ ὑγιαίνειν ἀπὸ τῶν συννοσȣ́ντων μερῶν, ἀλλ ὅταν ἡ παρὰ τοῖς ἐῤῥωμένοις ἰσχύȣσα κρᾶσις ἐκστήσῃ τὸ παρὰ φύσιν, ἔν τε δήμῳ, στασιάσαντι μὴ δεινὴν, μηδ᾽ ὀλέθριον στάσιν, ἀλλὰ παυομένην, τότε [84] δεῖ [85] τὸ ἀπαθὲς καὶ τὸ

exiguo duret tempore, ſimulque cum gladiatoriis et ſcenicis ludis diſſipetur, honore, aut veneratione, dignum habeat nihil. Qui apum curae atque educationis periti ſunt, eum alveum maxime ſanas et feliciter agentes apes putant habere, ad quem ſtrepitus eſt tumultuſque plurimum. At vero is, cui deus ratione donati ac ciuilis examinis curam impoſuit, tranquillitate praecipue et placiditate populi felicitatem aeſtimans, Solonis reliqua et probabit, et pro viribus imitabitur: id tamen in dubium vocabit, admirabiturque, quid in mentem illi venerit, vt legem ferret, qua qui, ſeditione in ciuitate exorta, neutri parti ſe adiunxiſſet, infamia notatur. Nam neque in corpore e morbo ad ſanitatem redeundi initium fit ab vna correptis morbo membris, ſed tum, cum recte valentium partium temperies praeualens id, quod naturae repugnabat, depellit: et in populo, non atroci, neque exitioſa, ſeditione conturbato, ſed quae componatur, ſub eius finem maxime neceſ-

82. ȣ̃ν abeſt a codice quodam innominato.

83. Aut ἐν σώματι νοσȣ̃ντι γίνεται, et ſic quoque Salmaſius, aut ἐν σώματι τῷ νοσοῦντι [ſcil. μέρει] γινεται. *Reiske.* τῷ νοσȣ̃ντι dat etiam cod. Petau.

84. F. παυσομένην ποτὲ, δεῖ — Et ſic quoque Salmaſ. *Reiske.*

85. Pro δεῖ Petau. habet δὴ, qui codex etiam proxime ſequentia tria verba, τὸ ἀπαθὲς καὶ, omittit.

86. ἐν

ὑγιαῖνον ἐγκεκρᾶσθαι πολὺ, καὶ παραμένειν καὶ συνοικεῖν. ἐπιῤῥεῖ γὰρ τούτῳ τὸ οἰκεῖον ἐκ τῶν σωφρονούντων, καὶ δίεισι διὰ τοῦ νενοσηκότος. αἱ δὲ δι᾽ ὅλων ἀναταραχθεῖσαι πόλεις κομιδῇ διεφθάρησαν, ἂν μή τινος ἀνάγκης ἔξωθεν τυχοῦσαι καὶ κολάσεως, ὑπὸ κακῶν βίᾳ σωφρονήσωσιν. οὐ μὴν ἀναίσθητον, οὐδ᾽ ἀνάλγητον, ἐν στάσει καθῆσθαι προσήκει τὴν περὶ αὑτὸν ἀταραξίαν ὑμνοῦντα καὶ τὸν ἀπράγμονα βίον καὶ μακάριον, ἐν [86] ἑτέροις ἐπιτερπόμενον ἀγνωμονοῦσιν· ἀλλ᾽ ἐνταῦθα δεῖ μάλιστα τὸν Θηραμένους κόθορνον ὑποδούμενον ἀμφοτέροις ὁμιλεῖν, καὶ μηδετέροις προστίθεσθαι· δόξεις γὰρ οὐχὶ τῷ μὴ συναδικεῖν ἀλλότριος, ἀλλὰ τῷ βοηθεῖν κοινὸς εἶναι πάντων· καὶ τὸ μὴ συνατυχεῖν [87] οὐχ ἕξει φθόνον, ἂν πᾶσι φαίνῃ συναλγῶν ὁμοίως· κράτιστον δὲ προνοεῖν, ὅπως μηδέποτε στασιάζωσι, καὶ τοῦτο τῆς πολιτικῆς ὥσπερ τέχνης, μέγιστον ἡγεῖσθαι καὶ κάλλιστον. ὅρα

neceſſe eſt, vt, quod incorruptum ac ſanum manſit, multum contemperetur, adſit, atque vna habitet. Ad hoc enim confluit, quidquid ſanorum hominum eſt, idem ſentiens, eorumque vis etiam per eos diffunditur, qui vitiati fuerant. At civitates in vniuerſum ſeditionibus conturbatae, funditus perierunt, niſi, aliqua foris ingruente neceſſitate, maliſque caſtigatae, vi ad ſanitatem redigerentur. Neque vero decet, in ſeditione nullo mali ſenſu, nullo dolore, perculſum ſedere, ac ſuam perturbationis vacuitatem, vitamque otioſam et beatam praedicare, et interim aliorum erroribus delectari. Sed hic maxime Theramenis induendus eſt cothurnus, itaque vtraque cum parte conferendus ſermo, vt neutri te aggreges. Exiſtimaberis enim non eo, quod nullius faciundae iniuriae ſocium te geras, alienus a ciuibus, ſed ob auxilii lationem omnibus eſſe communis: neque inuidebitur tibi, ſi non venias in partem calamitatis, cum videare omnium ex aequo ſortem dolere. Eſt autem praeclariſſimum, in id operam dare, nulla vt vnquam oriatur ſeditio: idque artis quaſi ciuilis opus maximum eſt et pulcherrimum exiſtimandum. Hoc enim conſidera,

86. οὐ*v* delendum. *Reiske.* Et ſane abeſt a Petau.

87. καὶ μὴ τὸ συντυχεῖν Petau. ſi recte enotatum eſt.

γὰρ, ὅτι τῶν [88] μεγίστων ἀγαθῶν ταῖς πόλεσιν, εἰρήνης, ἐλευθερίας, εὐετηρίας, εὐανδρίας, ὁμονοίας, πρὸς μὲν εἰρήνην οὐδὲν οἱ δῆμοι τῶν πολιτικῶν [89] ἔν γε τῷ παρόντι χρόνῳ δέονται. πέφευγε γὰρ ἐξ ἡμῶν καὶ ἠφάνισται πᾶς μὲν Ἑλλὴν, πᾶς δὲ βάρβαρος πόλεμος· ἐλευθερίας δὲ, ὅσον οἱ κρατοῦντες νέμουσι τοῖς δήμοις, μέτεστι, καὶ τὸ πλέον ἴσως οὐκ ἄμεινον. εὐπορίαν δὲ γῆς ἄφθονον εὐμενῆ τε κρᾶσιν ὁρῶν [90], καὶ τίκτειν γυναῖκας ἐοικότα τέκνα γονεῦσι, σωτηρίαν [91] τοῖς γεννωμένοις, εὐχόμενος ὅγε σώφρων αἰτήσεται παρὰ θεῶν τοῖς αὑτοῦ πολίταις. λείπεται δὴ τῷ πολιτικῷ μόνον ἐκ τῶν ὑποκειμένων ἔργων, ὃ μηδενὸς ἔλαττόν ἐστι τῶν ἀγαθῶν, ὁμόνοιαν ἐμποιεῖν καὶ φιλίαν πρὸς ἀλλήλους ἀεὶ τοῖς συνοικοῦσιν. ἔριδας δὲ καὶ διχοφροσύνας καὶ δυσμένειαν ἐξαίρειν ἅπασαν, ὥσπερ [92] ἐν φίλων διαφοραῖς, τὸ

ra, cum maxima, quae ciuitatibus contingere poſſunt, bona, ſint pax, libertas, vbertas, hominum copia, et concordia: ad pacem quidem in praeſentia nihil eſt quod operam ciuilium virorum requirant populi, omni et Graecanico et barbarico bello penitus ſublato. Libertatis quoque tantum eſt ciuitatibus, quantum imperatores concedunt: neque expediret fortaſſe amplius. Tum ea eſt terrae vbertas, ac frugum copia abundans, annique temporum conſtitutio ſalubris:

Nupta facit ſimilique virum nunc prole parentem:

vt ſani hominis ſit, iis, qui naſcuntur, ſuis ciuibus ſalutem a diis optare. Ergo ex officio ciuilis viri ſubiectis rebus hoc vnum ei reſtat, quod nulli alteri bono praeſtantia cedit, vt ciues ſuos concordia mutuaque amicitia inter ſeſe vti doceat, lites, diſcordias inimicitiaſque omnes aboleat. Qua in re idem aget, quod in amicorum diſſenſionibus: cum ea parte, quae iniuria

88. ὅρα γάρ. *Vide enim.* ὄντων μεγίστων. *Quum maxima bona ſint libertas, pax* etc. *Reiske.*

89. τῶν πολεμικῶν Bong. ſi codicem recte citauit edit. Francf. nec potius *Petau.* leg. eſt, a quo plurimae huius opuſculi lectiones ſunt depromtae.

90. Recte dat Baſil. ὡρῶν, *tempeſtatum anni*, et conſentit Salmaſius. *Reiske.*

91. καὶ σωτηρίαν. *Reiske.*

92. F. πρῶτον μὲν ἐν φίλων — ob ſequens ἔπειτα p. 279. 7. *Reiske.*

93. τὸ

μᾶλλον [93] οἰόμενον ἀδικεῖσθαι μέρος, ἐξομιλοῦντα πρότερον καὶ συναδικεῖσθαι δοκοῦντα καὶ συναγανακτεῖν, εἶτα οὕτως ἐπιχειροῦντα πραΰνειν, καὶ διδάσκειν, ὅτι τῶν βιάζεσθαι καὶ νικᾶν ἐριζόντων οἱ παρόντες [94], οὐκ ἐπιεικείᾳ καὶ ἤθει μόνον, ἀλλὰ καὶ φρονήματι καὶ μεγέθει ψυχῆς, διαφέρουσι, καὶ μικρὸν ὑφιέμενοι, νικῶσιν ἐν τοῖς καλλίστοις καὶ μεγίστοις· ἔπειτα καὶ καθ' ἕνα καὶ κοινῇ διδάσκοντα καὶ φράζοντα τὴν τῶν Ἑλληνικῶν πραγμάτων ἀσθένειαν, ἧς εναπολαῦσαι [95] ἄμεινόν ἐστι τοῖς εὖ φρονοῦσι, καὶ μεθ' ἡσυχίας καὶ ὁμονοίας καταβιῶναι, μηθὲν [96] ἐν μέσῳ τῆς τύχης ἆθλον ὑπολελοιπυίας τίς γὰρ ἡγεμονία, τίς δόξα τοῖς περιγενομένοις; ποία δύναμις, ἣν μικρὸν ἀνθυπάτου διάταγμα κατέλυσεν, ἢ μετέστησεν εἰς ἄλλο [97]; οὐθὲν, οὐδ', ἂν παραμένῃ [98], σπουδῆς ἄξιον ἔχουσαν [99]. ἐπεὶ δὲ, ὥσ-

iniuria affici videbitur, ita colloquetur, vt ipſe quoque particeps iniuriae acceptae indignationiſque videatur: deinde animum placare eius conabitur, ac docere, eos, qui iniurias dimittunt, quibus ſunt affecti, his, qui contendere et vincere litigando inſtituerunt, non aequitate modo et placiditate, ſed et animi magnitudine, potiores eſſe: et cum de ſuo iure paulum remiſerint, in pulcherrimis maximiſque rebus victoriam reportare. Poſt et ſingulos et vniuerſos de imbecillitate rerum Graecarum edocebit: qua perfrui cordatus quiſque ſatius arbitretur, et in pace ac concordia inter ſuos vita defungi, quam certamen, cuius nullum fortuna praemium fecerit reliquum, obire. Quis enim principatus, quae gloria victorem, quae manet potentia, quam non leue aliquod proconſulis edictum vel abolere poſſit, vel alio transferre? nihil ſtudio dignum habituram, ne ſi quidem perduraret. Quoniam

93. τὸ μᾶλλον] τὸν legebatur, [in Ald. puta et Baſ.] confuſo ſenſu. Scriptus τὸ habet. *Xylander.*

94. Pro παρόντες legerim παρέντες, aut παριέντες. *Xylander.* οἱ π α ρ έ ν τ ε ς, vel παρεικοντες. Prius ſuaſerat quoque Salmaſius. *R e i s k e.*

Vulc. et Bong. dant οἱ παριόντες.

95. Aut ἧς ἀπολαῦσαι leg. eſt, aut ἣ ἐναπολ. *Reiske.*

96. μηδὲν Petau.

97. εἰς ἄλλον. *in alium quendam transtulit. Reiske.*

98. παραμένει Petau.

99. ἔχουσα idem.

περ ἐμπρησμὸς ἐ πολλάκις ἐκ τόπων ἱερῶν ἄρχεται καὶ δημοσίων, ἀλλὰ λύχνος τις ἐν οἰκίᾳ παραμεληθεὶς, ἢ συρφετὸς διακαεὶς, ἀνῆκε φλόγα πολλὴν, καὶ δημοσίαν φθορὰν ἀπεργάζεται· ὅτως ὀκ ἀεὶ ςάσιν πόλεως αἱ περὶ τὰ κοινὰ φιλονεικίαι διακαίεσιν, ἀλλὰ πολλάκις ἐκ πραγμάτων καὶ προσκρεσμάτων ἰδίων εἰς δημόσιον αἱ διαφοραὶ προελθᾶσαι συνετάραξαν ἅπασαν τὴν πόλιν· ἐδενὸς ἧττον τῷ πολιτικῷ προσήκει, ταῦτ᾽ ἰᾶσθαι καὶ προκαταλαμβάνειν, ὅπως τὰ μὲν ἐδὲ ὅλως ἔςαι, τὰ δὲ παύσεται ταχέως, τὰ δ᾽ ἐ λήψεται μέγεθος ἐδὲ ἅψεται τῶν δημοσίων, ἀλλ᾽ ἐν αὐτοῖς μενεῖ τοῖς διαφερομένοις, αὐτόν τε προσέχοντα καὶ φράζοντα τοῖς ἄλλοις, ὡς ἴδια κοινῶν [300] μικρὰ μεγάλων αἴτια καθίςαται [1], παροφθέντα, καὶ μὴ τυχόντα θεραπείας ἐν ἀρχῇ, μηδὲ παρηγορίας. οἷον ἐν Δελφοῖς ὁ μέγιςος λέγεται γενέσθαι [2] νεωτερισμὸς ὑπὸ Κράτητος· ἐ μέλλων θυγατέρα γαμεῖν Ὀργίλαος ὁ Φάλιδος, εἶτα τῦ κρατῆρος αὐτομάτως ἐπὶ ταῖς σπονδαῖς μέσου ῥαγέντος, οἰωνισάμενος, καὶ καταλιπὼν τὴν νύμφην, ἀπῆλθε με-

niam autem, ſicuti incendium non ſaepe a ſacris et publicis exoritur locis, ſed plerumque neglecta in domo aliqua lucerna, aut inflammatae quiſquiliae ingentem ediderunt ignem, ac publicam perniciem: ſic non ſemper ſeditionem contentiones de publicis negotiis excitant; ſed ſaepenumero ex rebus et offenſis priuatis in publicum propagatae lites totam exagitant ciuitatem: ciuili viro in hoc non minor, quam vlla in alia re, ponenda eſt induſtria, vt his occurrat medeaturque, vt aliae quidem lites omnino ne exſiſtant quidem, aliae mox ſopiantur, aliae non faciant incrementum, neque ad rempublicam pertingant, ſed penes ipſos maneant aduerſarios: et cum ipſe animum debet his rebus attendere, tum alios docere, priuata publicis, parua magnis cauſam praebere, ſi negligantur, neque ab initio iis medicina et correctio adhibeatur. Quo quidem modo Crates apud Delphos maximam periculoſae rerum mutationi occaſionem ſuppeditauit. Erat filiam huius ducturus vxorem Orgilaus, Phalidis F. cumque in ipſis ſponſalibus cratera media crepuiſſet, eo caſu in omen tracto, derelicta ſponſa, cum patre diſceſ-

300. κοινῶν, καὶ μικρά. Vid. p. 282. 3. *Reiske.*

1. καθίςανται Petau.

2. γίνεσθαι idem.

3. τι-

τὰ τοῦ πατρὸς. ὁ δὲ Κράτης ὀλίγον ὕστερον θύουσιν αὐτοῖς ὑποβαλὼν χρυσίον τι τῶν ἱερῶν, κατεκρήμνισε τὸν Ὀργίλαον καὶ τὸν ἀδελφὸν ἀκρίτους, καὶ πάλιν τῶν φίλων τινὰς [3] οἰκείων, ἱκετεύοντας ἐν τῷ ἱερῷ τῆς Προνοίας, ἀνεῖλε. πολλῶν δὲ τοιούτων γενομένων, ἀποκτείναντες οἱ Δελφοὶ [4] τὸν Κράτητα καὶ τοὺς στασιάσαντας, ἐκ τῶν χρημάτων, ἐναγικῶν προσαγορευθέντων, τοὺς κάτω ναοὺς ἐνῳκοδόμησαν [5]. ἐν δὲ Συρακούσαις δυοῖν [6] νεανίσκων συνήθων, ὁ μὲν τὸν ἐρώμενον τοῦ ἑταίρου [7] λαβὼν φυλάσσειν, διέφθειρεν ἀποδημοῦντος· ὁ δ' ἐκείνῳ πάλιν ὥσπερ ἀνταποδιδοὺς ὕβριν, ἐμοίχευσε τὴν γυναῖκα. τῶν δὲ πρεσβυτέρων τις εἰς βουλὴν παρελθὼν, ἐκέλευσεν ἀμφοτέρους ἐλαύνειν, πρὶν ἀπολέσαι [8] καὶ ἀναπλησθῆναι τὴν πόλιν ἀπ' αὐτῶν τῆς ἔχθρας· οὐ μὴν ἔπεισεν, ἀλλὰ καὶ [9] ἐκ τούτου στασιάσαντες, ἐπὶ συμφοραῖς μεγάλαις τὴν ἀρίστην πολιτείαν ἀνέτρεψαν.

difcefferat. His paulo poft facrificantibus vas aureum eorum, quae facra funt, fubdidit, indictaque caufa Orgilaum cum fratre de faxo praecipitauit, rurfumque amicorum familiarium quofdam fupplicantes in fano Prouidentiae interfecit. Cum multa talia effent perpetrata, Delphi Cratetem et feditionis focios necauerunt, et e pecuniis, quas nefaftas appellabant, templa exaedificauerunt inferiora. Syracufis de duobus familiaribus adolefcentibus alter amafium alterius, fuae cuftodiae a peregre proficifcente creditum, abfente illo, vitiauit. Reuerfus, vt vicem rependeret, adulterauit alterius vxorem. Tum quidam feniorum in concilium progreffus confuluit, effe vtrumque eiiciendum, priufquam fua inimicitia vrbem corrumpentes exitio effent; neque tamen is perfuafit, fed orta ex hac occafione feditio maximis cum calamitatibus optimam reipublicae formam peffundedit. Habes nimirum et ipfe domeftica

3. τινὰς καὶ οἰκείων. *Reiske*. Et ita etiam dat Petau.

4. ἀποκτείναντες οἱ Δελφοὶ] Legebatur etiam in fcripto ἀδελφοί. Sed ego populum hoc, non priuatos, feciffe arbitror. *Xylander*.

5. ἀνῳκοδόμησαν. *Reiske*. Et ita etiam Xylander ex fuo fcripto legendum ait.

6. δυεῖν Petau.

7. ἑτέρου idem.

8. ἀπολέσθαι. *peffum iret*. *Reiske*.

9. καὶ abeft a Petau.

 10. εἰς

ἔχεις δὲ δήπου καὶ αὐτὸς οἰκεῖα παραδείγματα, τὴν Παρδάλου πρὸς Τυῤῥηνὸν ἔχθραν, ὡς ὀλίγου ἐδέησεν ἀνελεῖν τὰς Σάρδεις, ἐξ αἰτιῶν μικρῶν καὶ ἰδίων εἰς [10] ἀπόστασιν [11] καὶ πόλεμον ἐμβαλοῦσα. διὸ χρὴ μὴ καταφρονεῖν τῶν πολιτικῶν [12], ὥσπερ ἐν σώματι προσκρουσμάτων [13] διαδρομὰς ὀξείας ἐχόντων· ἀλλ' ἐπιλαμβάνεσθαι καὶ πιέζειν καὶ βοηθεῖν. προσοχῇ γὰρ (ὥς φησιν ὁ Κάτων) καὶ τὸ μέγα γίνεται μικρὸν, καὶ τὸ μικρὸν εἰς τὸ μηθὲν ἄγεται. μηχανὴ δ' ἐπὶ ταῦτα πειθοῦς οὐκ ἔστι μείζων, ἢ τὸ παρέχειν ἑαυτὸν ἐν ταῖς ἰδίαις διαφοραῖς ἥμερον διαλλακτὴν, ἀμήνιτον ἐπὶ τῶν πρώτων αἰτιῶν μένοντα, καὶ μηδενὶ προστιθέντα φιλονεικίαν, μηδ' ὀργὴν, μηδ' ἄλλο πάθος ἐμποιοῦν τραχύτητα καὶ πικρίαν τοῖς ἀναγκαίοις ἀμφισβητήμασι. τῶν μὲν γὰρ ἐν ταῖς παλαίστραις διαμαχομένων ἐπισφαίροις περιδέουσι τὰς χεῖρας, ὅπως εἰς ἀνήκεστον ἡ ἅμιλλα μηθὲν ἐκπίπτῃ [3 14], μαλακὴν ἔχουσα τὴν πληγὴν καὶ ἄλυπον· ἐν δὲ ταῖς κρίσεσι καὶ ταῖς δίκαις πρὸς τοὺς πολίτας, ἀμει-

meſtica exempla, Pardali cum Tyrrheno inimicitiam, quae parum abfuit quin Sardes perderet, ab exiguis et priuatis initiis defectione et bello conflatis. Non itaque ſunt negligendae ciuium veluti vno in corpore offenſae, quae diſcurſus habent celeres: ſed iniicienda manus, opprimendaeque ſunt, et facienda medicina. Nam (vt ait Cato) attentione et magna in parua, et parua in nihilum rediguntur. Ad hanc rem non alia maior eſt perſuadendi efficacior machina, quam ſe ipſum praeſtare in propriis diſſidiis placidum pacificatorem, abſque ira in primis cauſis perſiſtentem, nullique adhibentem contendendi vehementiam, aut iram, aut alium affectum aliquem, qui neceſſariis diſceptationibus aſperitatem acerbitatemque ingerat. Etenim eorum, qui in palaeſtra decertant, manibus globos quoſdam praeligant, ne certamen in plagam aliquam atrociorem et letalem deſinat. At in diſceptationibus cauſarum

10. εἰς abeſt a Petau.

11. F. εἰς στάσιν. *Defectio* ab imperio Romano videtur hinc aliena. *Reiske.*

12. τὸν πολιτικὸν Turn. Vulc. Bong. et Petau.

13. προσκρουμάτων Petau.

314. ἐκπίπτει idem.

1. Pro

νόν ἐστι, καθαραῖς καὶ ψιλαῖς ταῖς αἰτίαις χρώμενον ἀγωνίζεσθαι, καὶ μὴ, καθάπερ βέλη, τὰ πράγματα χαράσσοντα καὶ φαρμάσσοντα ταῖς βλασφημίαις, καὶ ταῖς κακοηθείαις καὶ ταῖς ἀπειλαῖς, ἀνήκεστα καὶ μεγάλα καὶ δημόσια ποιεῖν. ὁ γὰρ οὕτω προσφερόμενος τοῖς καθ' αὐτὸν, ὑπηκόους ἕξει καὶ τοὺς ἄλλους· αἱ δὲ περὶ τὰ δημόσια φιλοτιμίαι, τῶν ἰδίων ὑφαιρουμένων ἀπεχθειῶν, εὐτελεῖς γίνονται, καὶ δυσχερὲς οὐδὲν, οὐδ' ἀνήκεστον, ἐπιφέρουσιν.

rum et iudiciis praeſtat nudis puriſque cauſae fundamentis rem gerere, neque res, tanquam iacula, acuendo, conuiciiſque, malignitate et minis, veluti veneno, imbuendo, extreme perniciofas et in publicum erumpentes damnum redigere. Qui enim, quo dixi, modo, eos, quibuscum ipſi res eſt, tractat, alios quoque ſibi habebit obtemperantes: at contentiones de publicis negotiis, vbi priuatae inimicitiae fuerint detractae, viles fiunt, neque magnum vllum, aut atrox, malum inferunt.

ΠΛΟΥ-

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ
ΠΕΡΙ
ΜΟΝΑΡΧΙΑΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΚΑΙ ΟΛΙΓΑΡΧΙΑΣ.

PLVTARCHI
DE
VNIVS IN REPVBLICA DOMINATIONE, POPVLARI STATV, ET PAVCORVM IMPERIO.

Εἰς τοῦτο δὴ [1] τὸ δικαστήριον καὶ αὐτὸς εἰσάγων τὴν γενομένην μοι πρὸς ὑμᾶς διάλεξιν ἐχθὲς, ᾤμην, τῆς πολιτικῆς ἀρετῆς ὕπαρ, ἢ ὄναρ [2], ἀκοῦσαι λεγούσης· Κεκρότηται χρυσέα κρηπὶς ἱεραῖσιν ἀοιδαῖς. προτρεπόμενος καὶ διαιρῶν [3] ἐπὶ πολιτείαν βέβληται λόγος·

Quam heri vobiscum habui disputationem, ad vos disceptatum adducturus, visus sum mihi non per somnium, sed re ipsa, ciuilem virtutem dicere:

Nunc iacta fundamenta sacris
Aurea sunt equidem camoenis:

Hortatus et diuidens ad rempublicam explicandam proponi, si

1. Pro δὴ Pet. exhibet δέ. Xylander. ὕπαρ, ἐκ ὄναρ. *Reiske.*

2. ὕπαρ, ἢ ὄναρ] Non dubito, quin pro ἢ sit reponendum ἐκ. Alludit etiam ad Homericum illud Odyss. τ. 546.

Οὐκ ὄναρ, ἀλλ' ὕπαρ ἐσθλόν. —

quod non sensit interpres.

3. Pro διαιρῶν legendum forte aliquid aliud. Neque enim omnia satis cohaerent. *Xylander.* διεγείρων, aut saltim διαίρων, *attollens.* Posterius etiam Salmasius suaserat. *Reiske.*

4. F.

εἰ Ἀττικῷ μὲν ἤδη τὴν ὀφειλομένην ἐποικοδομοῦντες [4] τῇ προτροπῇ διδασκαλίαν, ὀφείλεται δὲ τῷ παραδεδεγμένῳ τὴν ἐπὶ τὸ πράττειν τὰ κοινὰ προτροπὴν καὶ ὁρμὴν, ἐξ ἧς [5] ἀκοῦσαι καὶ λαβεῖν παραγγέλματα πολιτείας, οἷς χρώμενος, ὡς ἄνυστόν ἐστιν ἀνθρώπῳ, δημωφελὴς ἔσται, μετ' ἀσφαλείας ἅμα καὶ τιμῆς δικαίας εὖ τιθέμενος τὸ οἰκεῖον. ὃ δὲ προὔργου μέν [6] ἐστιν εἰς τὰ μέλλοντα, τοῖς δὲ προλελεγμένοις ἕπεται, σκεπτέον, ἥτις [7] ἀρίστη πολιτεία. καθάπερ γὰρ ἀνθρώπου βίοι πλέονες, ἔστι καὶ δήμου πολιτεία [8] βίος· ὥστε λαβεῖν τὴν ἀρίστην ἀναγκαῖον. ἢ γὰρ ἐκ πασῶν αἱρήσεται ταύτην ὁ πολιτικὸς, ἢ τῶν λοιπῶν τὴν ὁμοιοτάτην, εἰ ταύτην ἀδύνατον. Λέγεται μὲν δὴ πολιτεία καὶ μετάληψις τῶν ἐν πόλει δικαίων· ὡς φαμὲν Ἀλεξάνδρῳ πολιτείαν Μεγαρεῖς ψηφίσασθαι· τοῦ δ' εἰς γέλωτα θεμένου τὴν σπουδὴν αὐτῶν, εἰπεῖν ἐκείνους, ὅτι μόνῳ πρότερον τὴν πολι-

ſi Attico quidem debitam doctrinam exhortationi ſuperſtruentes. Debetur autem recepto exhortatio ad capeſſendam rempublicam, ex qua ſumtis praeceptis, quantum humana fert conditio, vtilis in publicum ſit, tuto ſimul et cum honore merito ſuas res recte componens. Quod autem ad ſequentia maxime conducit, et ab his pendet, quae iam dicta ſunt, id conſideremus: nimirum quae reipublicae forma ſit optima. Sicut enim homo plures vitae degendae rationes habet propoſitas, ita et de formis reipublicae, quae ſunt quaſi vita ciuitatis, deligere oportet optimam. Hanc vero ciuilis homo aut ex omnibus formis deliget, aut, ſi non poſſit eam, ſimillima ſaltem eius praeferet reliquis. Ciuilis ratio (ſic enim politiam liceat exprimere) dicitur communicatio iuris, quod in aliqua eſt republica: quomodo dicuntur Megarenſes Alexandro ius ciuitatis decreuiſſe: cumque is ſtudium ipſorum pro ridiculo haberet, reſpondiſſe ipſos, nemini ſe hunc honorem

4. F. ὀφειλομένην ἀπεδώκαμεν τῇ πρ. *Reiske.*

5. ἐξ ἧς] L. vno vocab. ἑξῆς. *Reiske.*

6. μὲν] L. νῦν. *Reiske.*

7. Quod eſt in Graeco ἰητὴρ, [ita nempe dant Ald. et Baſ. pro ἥτις] non quadrat. Sequentia docent, legendum eſſe ἥτις, aut aliquid tale. *Xylander.*

8. ἡ πολιτεία. *Reiske.*

9. περὶ

τείαν Ἡρακλεῖ καὶ μετ' ἐκεῖνον αὐτῷ ψηφίσαιντο, τὸν δὲ θαυμάσαντα δέξασθαι, τὸ τίμιον ἐν τῷ σπανίῳ τιθέμενον. λέγεται δὲ καὶ βίος ἀνδρὸς πολιτικοῦ καὶ τὰ κοινὰ πράττοντος πολιτεία· καθὸ τὴν Περικλέους πολιτείαν ἐπαινοῦμεν καὶ τὴν Βίαντος, ψέγομεν δὲ τὴν Ὑπερβόλου καὶ Κλέωνος. ἔνιοι δὲ καὶ μίαν πρᾶξιν εὔστοχον εἰς τὰ κοινὰ καὶ λαμπρὰν, πολιτείαν προσαγορεύουσιν, οἷον χρημάτων ἐπίδοσιν, διάλυσιν πολέμου, ψηφίσματος εἰσήγησιν· καθὸ καὶ πολιτεύσασθαι τὸν δεῖνα σήμερον λέγομεν, εἰ τύχοι τι διαπραξάμενος ἐν κοινῷ τῶν δεόντων. περὶ πάντα [9] ταῦτα λέγεται πολιτεία, τάξις καὶ κατάστασις πόλεως διοικοῦσα τὰς πράξεις· καθά φασι, τρεῖς εἶναι πολιτείας, μοναρχίαν, καὶ ὀλιγαρχίαν, καὶ δημοκρατίαν· ὧν καὶ Ἡρόδοτος ἐν τῇ τρίτῃ [10] σύγκρισιν πεποίηται, καὶ δοκοῦσι γενικώταται εἶναι. τὰς γὰρ ἄλλας, ὥσπερ ἐν τοῖς μουσικοῖς διαγράμ-

rem vnquam, nisi olim Herculi, nunc Alexandro, habuisse: itaque Alexandrum admiratum raritatem, quae honorem secum traheret, boni aequique id decretum consuluisse. Vita quoque hominis ciuilis, et qui rem administrat publicam, Politia dicitur: vt cum Periclis, aut Biantis, in gerenda republica occupationem (politiam) laudamus: Hyperboli et Cleonis vituperamus. Sunt, qui vnicam illustrem et reipublicae causa susceptam actionem, quae scopum attigerit, politiam appellant: vt pecuniae elargitionem in ciues, belli in pacem mutationem, decreti alicuius promulgationem: quomodo certos homines dicimus gessisse rempublicam, id est, tractauisse politiam, si quid eorum confecerint, quae optimo publico prosunt. Denique politia appellatur ordo et constitutio ciuitatis, ad quam diriguntur actiones: quomodo tres politiae, id est, formae reipublicae, dicuntur: Monarchia, quae vnius est dominatio: Oligarchia, quae paucorum: Democratia, quae penes populum summam gubernationis ponit. Has etiam Herodotus libro tertio inter se comparauit: videnturque esse praecipuae. Reliquae enim, intentione, aut remissione, harum ortae, vitia potius sunt et corruptelae, quam formae reipublicae: quomodo in musico concentu modis, seu tonis princi-

cipi-

9. περὶ πάντα] Pro περὶ παντα, vno vocab. affertur est legendum παρὰ, μετὰ, ex Turn. Vulc. et Petau. aut ὑπὲρ. *Xylander*. παρά-

10. Et Polybius in sexto. *R.*

11. Pro

μασι, τῶν πρώτων τρόπων ἀνιεμένων, ἢ ἐπιτεινομένων, συμβέβηκε παρακρούσεις καὶ διαφθορὰς κατ᾽ ἔλλειψιν, ἢ [11] ὑπερβολὴν, εἶναι· ταύτας δὲ καὶ πλεῖστον καὶ μέγιστον ἐν ἡγεμονίαις δυνηθείσας τῶν ἐθνῶν ἀπεκληρώσατο [12] τὰς πολιτείας· Πέρσαι μὲν αὐτοκρατῆ βασιλείαν καὶ ἀνυπεύθυνον, Σπαρτιάται δ᾽ ἀριστοκρατικὴν ὀλιγαρχίαν καὶ αὐθέκαστον, Ἀθηναῖοι δ᾽ αὐτόνομον καὶ ἄκρατον δημοκρατίαν. ὧν ἁμαρτανομένων παρατροπαὶ καὶ ὑπερχύσεις εἰσὶν αἱ λεγόμεναι τυραννίδες, καὶ δυναστεῖαι, καὶ ὀχλοκρατίαι, ὅταν βασιλεία μὲν ὕβριν ἐντέκῃ ἀνυπεύθυνον, ὀλιγαρχία δὲ ὑπερφροσύνην, τὸ [13] αὔθαδες, δημοκρατία δ᾽ ἀναρχίαν, ἰσότης [14] ἀμετρίαν, πᾶσαι δὲ τὸ ἀνόητον. ὥσπερ οὖν ὁ ἁρμονικὸς καὶ μουσικὸς ἀνὴρ παντὶ μὲν ὀργάνῳ χρήσεται προσῳδῷ τεχνικῶς ἁρμοσάμενος, καὶ λόγῳ κρέων ἕκαστον, ὡς πέφυκεν ἐμμελὲς ὑπηχεῖν· ἤδη μέντοι συμβούλῳ Πλάτωνι χρησάμενος, πηκτίδας, σαμ-

cipibus, nimium, aut non ſatis, contentis, error incidit Has principes formas potentiſſimae gentes delegerunt. Perſae regnum cum mera poteſtate, nulli obnoxia iudicio. Spartani paucorum optimatum liberam dominationem. Athenienſes legibus ſuis contentam puram populi adminiſtrationem. Hae formae vbi vitiantur, deprauatus fit et confuſus reipublicae ſtatus: quales ſunt tyrannis, paucorum potentia, plebis licentia. Exiſtunt enim, quando regnum libidinem ingenerat nullis ſubiectam iudiciis, aut cum paucorum potentia contemtum aliorum faſtumque ſecum trahit, vel populi dominatione ordo magiſtratuſque abolentur, aut aequalitatem iuris immodica licentia conſequitur. Omnia iſthaec rationi ſunt aduerſa. Ergo quemadmodum vir muſicae peritus quouis inſtrumento oblato vti artificioſe, idque tractare affabre nouit, vt pro ſua conditione vocem concinnam reddat: nihilominus tamen Platonis conſilio parens, omiſſis pectidibus, ſambucis, pſalte-

11. Pro ἢ codex quidam innominatus dat καὶ.

12. ἀπεκληρώσαντο. *ſibi delegerunt*, vel *ſumſerunt*, *velut in ſortem et patrimonium ſuum. Reiske.*

13. Aut καὶ τὸ αὔθαδες, aut διὰ τὸ αὔθαδες. *Reiske.* Et ſane καὶ τὸ αὔθαδες dat etiam Petau.

14. ἰσότης δ᾽ ἀμετρίαν. *Reiske.*

15. καὶ

βύκας, καὶ ψαλτήρια πολύφθογγα, καὶ βαρβίτους, καὶ τρίβωνα[15] παραπέμψας, τὴν λύραν καὶ τὴν κιθάραν προτιμήσει· τὸν αὐτὸν τρόπον ὁ πολιτικὸς ἀνὴρ εὖ μὲν ὀλιγαρχίαν Λακωνικὴν καὶ Λυκούργειον μεταχειριεῖται, συναρμοσάμενος αὐτῷ τοὺς ἰσοκρατεῖς καὶ ὁμοτίμους ἄνδρας, ἡσυχῇ προσβιαζόμενος, εὖ δὲ πολυφθόγγῳ καὶ πολυχόρδῳ συνοίσεται δημοκρατίᾳ, τὰ μὲν ἀνεὶς[16], τὰ δ' ἐπιτείνων τῆς πολιτείας, χαλάσας τ' ἐν καιρῷ, καὶ καρτερῶς αὖθις ἐμφὺς, ἀντιβῆναι καὶ ἀντισχεῖν ἐπιστάμενος· εἰ δ' αἵρεσις αὐτῷ δοθείη, καθάπερ ὀργάνων, τῶν πολιτειῶν, οὐκ ἂν ἄλλην ἕλοιτο, πλὴν τὴν μοναρχίαν, Πλάτωνι πειθόμενος, τὴν μόνην δυναμένην τὸν ἐντελῆ καὶ ὄρθιον ἐκεῖνον ὡς ἀληθῶς τῆς ἀρε-

psalteriis, barbitis, triquetris, aliis instrumentis, quae varias edunt voces, lyram et citharam iis praefert: sic ciuilis vir probe administrabit oligarchiam Laconicam, qualis a Lycurgo instituta fuit, aequales dignitate et potentia viros placide ad societatem gerendae reipublicae inuitans: probe etiam se accommodabit democratiae, tanquam variis neruis et sonis instructo instrumento, aliquando remittens, interdum intendens, tempestiueque frena laxans, et rursum contrahens, vbi multitudini resistendi locus datur. Quod si ei detur optio, formam reipublicae, tanquam musicum instrumentum, suo arbitratu capessendi, nullam profecto delegerit aliam, quam Monarchiam, Platonis fidem secutus. Ea enim sola potest perfectum istum et orthium, siue rectum, virtutis tonum et conten-

15 καὶ τρίγωνα] Scriptum erat βαρβίτην καὶ τρίβωνα in nostro: in Aldino erat βαρβίτον. Sed compendii notam noster (vt saepe) ceu ην acceperat. Est autem Graecum ἡ βάρβιτος. Vide Grammaticos. τρίβωνα etiam Aldus habet, quod instrumentum musicum nullum est: et decepit interpretem. Ego non iam ex coniectura locum, quod poteram, sed ipso e Platone, qui citatur, correxi. Locus est pagina tertia libri de Republica tertii: τριγώνων ἄρα καὶ πηκτίδων πάντων ὀργάνων, ὅσα πολύχορδα καὶ πολυαρμόνια, δημιουργοὺς οὐ θρέψομεν. *Xylander.* Num τρίφωνα. Salmasius adscripserat [τρίγωνα fortean legend.] *Reiske.* τρίγωνα, vti Xylander et Salmasius coniecerunt, dant etiam Turn. et Vulc.

16. ἀνιεὶς Petau.

17. Aut

τῆς τόνον ἀνασχέσθαι, καὶ μήτε πρὸς ἀνάγκην, μήτε πρὸς χάριν, ἁρμόσαι [17] τȣ͂ συμφέροντος. αἱ μὲν γὰρ ἄλλαι πολιτεῖαι τρόπον τινὰ κρατȣ́μεναι κρατȣ͂σι, καὶ φερόμεναι φέρȣσι τὸν πολιτικὸν, ȣ̓κ ἔχοντα τὴν ἰσχὺν βέβαιον ἐπὶ τούτου [18], παρ᾽ ὧν ἔχει τὸ ἰσχύον, ἀλλὰ πολλάκις ἀναγκαζόμενον τὸ Αἰσχύλειον ἀναφωνεῖν, ᾧ πρὸς τὴν τύχην ἐχρῆτο Δημήτριος ὁ Πολιορκητὴς, ἀποβαλὼν τὴν ἡγεμονίαν·

Σύ τοι μεφυσᾶς, σύ με καταίθειν δοκεῖς [19].

contentionem sustinere, et vtilitatem neque necessitatis, neque gratiae, causa inflectere. Reliquae id habent, quod fere is, qui imperat, sub imperio et potestate est, et qui gerit eas, ipse geritur ferturque, quod non habet vim solidam et stabilem, qualis est in monarchia: sed saepe cogitur Aeschylaeum illud exclamare, quo vsus est Demetrius Poliorcetes, amisso imperio:

Tu me creasti, tu fers exitium mihi.

17. Aut deest praepositio quaedam, vel particula, regens Genit. post ἁρμόσαι, vt e. c. πλέον, vel ἄνευ, vel παρεκτὸς, aut leg. τὸ συμφέρον. *Reiske.*

18. ἐπὶ τȣ́τȣς. *Reiske.*

19. Hunc versum Aeschyli restitui ex Plutarchi Demetrio et ratione. Suspicari licet, ἔφυσας significare *inflauisti*, a verbo φυσάω, vt sit honesta translatio, pro *extulisti*. Sed ista mitto. *Xylander.* F. σύ με καθαιρεῖν αὖ δοκεῖς: aut σύ με καθαιρεῖς, εἰ δοκεῖ. *si tibi placet.* Salmasius sic emendauerat: μ᾽ ἔφυσας, σύ με καθαιρήσειν δοκεῖς. *Reiske.*

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ
ΠΕΡΙ ΤΟΥ
ΜΗ ΔΕΙΝ ΔΑΝΕΙΖΕΣΘΑΙ.

PLVTARCHI
DE
VITANDO AERE ALIENO
COMMENTARIOLVS.

Ο Πλάτων ἐν τοῖς Νόμοις [1] οὐκ ἐᾷ μεταλαμβάνειν ὕδατος ἀλλοτρίου τοὺς γείτονας, ἂν μὴ παρ᾽ αὐτοῖς ὀρύξαντες ἄχρι τῆς Κεραμίτιδος [2] καλουμένης γῆς, ἄγονον εὕρωσι νάματος τὸ χωρίον· ἡ γὰρ κεραμῖτις, φύσιν ἔχουσα λιπαρὰν καὶ πυκνήν, στέγει παραλαβοῦσα τὸ ὑγρὸν, καὶ οὐ διίησι, δεῖ δὲ [3] μεταλαμβάνειν τοῦ ἀλλοτρίου τοὺς ἴδιον κτήσασθαι μὴ δυναμένους· ἀπορίᾳ γὰρ βοηθεῖν [4]

PLATO in Legibus vicinos alienae aquae participes fieri non sinit, nisi vbi, domi solo vsque ad terram ceramitidem (ita argillam vocat) exhausto, aquae id sterile deprehenderint. Argilla enim cum sit pingui ac densa natura, humorem acceptum continet, neque dimittit extra se. Eos autem vult alienorum in partem venire, qui propria parare nequeunt, lege inopiae opitulante. Nonne euidens est, eam legem

1. Locus est libro octauo. *Xylander.*

2. Κεραμείτιδος, et paulo post Κεραμεῖτις, Petau.

3. Lego δεῖν δέ. Legebatur etiam in scripto δεῖ: sed infinitum nimirum sententiae series requirebat. *Xylander.*

4. F. βοηθεῖν ἔφη τὸν νόμον. Deinde probo lectionem Cod. MSti Bongarsiani ἄρα δ᾽ ἔδει καὶ περὶ χρημάτων. Porro mallem quoque θεῖναι, *tulisse legem*, loco εἶναι. *debuisset vero Plato legem quoque ferre de opibus. Reiske.*

5. F.

τὸν νόμον, ἆρα δέδεικται περὶ χρημάτων εἶναι νόμον, ὅπως μὴ δανείζωνται παρ' ἑτέρων, μηδ' ἐπ' ἀλλοτρίας πηγὰς βαδίζωσι, μὴ πρότερον οἴκοι τὰς αὑτῶν ἀφορμὰς ἐξελέγξαντες, καὶ συναγαγόντες, ὥσπερ ἐκ λιβάδων, τὸ χρήσιμον καὶ ἀναγκαῖον αὐτοῖς. νυνὶ δὲ ὑπὸ τρυφῆς καὶ μαλακίας, ἢ πολυτελείας, οὐ χρῶνται τοῖς ἑαυτῶν, ἔχοντες, ἀλλὰ λαμβάνουσιν ἐπὶ πολλῷ παρ' ἑτέρων, μὴ δεόμενοι. τεκμήριον δὲ μέγα· τοῖς γὰρ ἀπόροις οὐ δανείζουσιν, ἀλλὰ βουλομένοις εὐπορίαν τινὰ ἑαυτοῖς [5] κτᾶσθαι, καὶ μάρτυρα δίδωσι καὶ βεβαιωτὴν ἄξιον· ὅτι ἔχει πιστεύεσθαι, δέον ἔχοντα μὴ δανείζεσθαι. τί [6] θεραπεύεις τὸν τραπεζίτην, ἢ [7] πραγματευτήν; ἀπὸ τῆς ἰδίας δάνεισαι τραπέζης. ἐκπώματα ἔχεις, παροψίδας ἀργυρᾶς, λεκανίδας. ὑπόθου ταῦτα τῇ χρείᾳ· τὴν δὲ τράπεζαν ἡ καλὴ Αὐλὶς, ἢ Τένεδος, ἀντικοσμήσει τοῖς κεραμεοῖς, καθαρωτέροις οὖσι τῶν ἀργυρῶν. οὐκ ὄζει τόκου βαρὺ καὶ δυσχερὲς, ὥσπερ ἰοῦ καθ' ἡμέραν ἐπιῤῥυπαίνοντος τὴν πολυτέλειαν· οὐδ' ἀναμνήσει τῶν καλανδῶν καὶ τῆς νουμηνίας [8], ἣν ἱερωτάτην ἡμε-

legem ad rem pecuniariam pertinere, ne ab aliis mutuum ſumant, alienoſque fontes adeant, non ante domi ſuis copiis examinatis, et quaſi guttatim collegerint, quod vſibus et neceſſitati eorum ſuppeditet? Nunc luxu, mollitie et prodigalitate adducti, non vtuntur ſuis, ſed magno foenore ad aliis accipiunt, nulla neceſſitate compulſi. Magnumque eſt huius rei argumentum, quod egeno pecuniam nemo credit, ſed iis, qui ſibi copiam aliquam parare volunt, teſtemque et ſponſorem habent, eſſe ſe, quibus tuto mutuum committatur: cum debuerit, cui res eſt, mutuum nihil ſumere. Quid menſarium, aut negotiatorem, demereris? quin tu a tua menſa petis mutuum? Pocula habes et paropſides et pelues argentea: haec vſibus tuis adhibe. Menſam Aulis, aut Tenedus, viciſſim ornabunt figlinis, purioribus, quam ſint argentea iſta. Non enim exhalant grauem iſtum ac moleſtum foenoris odorem, tanquam aeruginis quotidie contaminantis luxum, neque Kalendarum et nouilunii admonebunt: quam ſacratiſſimam

5. F. ἐπὶ τόκῳ πολλῷ ὁ βουλόμενος εὐπορίαν τινὰ ἑαυτῷ κτ. *Reiske.*

6. Poſt τί Petau. inſerit δέ.

7. ἢ τὸν πραγμ. idem.

8. νεομηνίας Petau.

9. μηδὲ

ϱῶν ὄσαν, ἀποφϱάδα ποιοῦσιν οἱ δανεισαὶ καὶ ςύγιον. τοὺς μὲν γὰϱ ἀντὶ τοῦ πωλεῖν τιθέντας ἐνέχυϱα τὰ αὑτῶν οὐδ' ἂν ὁ θεὸς σώσειεν ὁ κτήσιος. αἰσχύνονται τιμὴν λαμβάνοντες, οὐκ αἰσχύνονται τόκον τῶν ἰδίων διδόντες. καίτοι ὅγε Πεϱικλῆς ἐκεῖνος τὸν τῆς θεᾶς κόσμον, ἄγοντα τάλαντα τεσσαϱάκοντα χϱυσίου ἀπέφθου, πεϱιαιϱετὸν ἐποίησεν, ὅπως (ἔφη) χϱησάμενοι πϱὸς τὸν πόλεμον, αὖθις ἀποδῶμεν μὴ ἔλαττον. οὐκοῦν καὶ ἡμεῖς, ὥσπεϱ ἐν πολιοϱκίᾳ, ταῖς χϱείαις, μὴ παϱαδεχώμεθα φϱουϱὰν δανειςοῦ πολεμίου, μηδὲ ὁϱᾷν [9] τὰ αὑτῶν ἐπὶ δουλείᾳ διδόμενα [10]· ἀλλὰ τῆς τϱαπέζης πεϱιελόντες τὰ μὴ χϱήσιμα, τῆς κοίτης, τῶν ὀχημάτων, τῆς διαίτης, ἐλευθέϱους διαφυλάττωμεν [11] ἑαυτοὺς, ὡς ἀποδώσοντες αὖθις, ἐὰν εὐτυχήσωμεν [12]. αἱ μὲν οὖν Ῥωμαίων [13] γυναῖκες εἰς ἀπαϱχὴν τῷ Πυθίῳ Ἀπόλλωνι τὸν κόσμον ἐπέ-

tiſſimam diem foeneratores atram et abominandam faciunt. Equidem eos, qui potius, quam vendant, pignori ſua opponunt, ne Iupiter quidem, a poſſidendo Cteſius dictus, ſeruare poſſit. Pudet pretium ſuarum rerum accipere, vſuras perſoluere non pudet? At enim Pericles mundum Mineruae, appendentem auri excocti talenta XL, ita compoſuit, vt detrahi poſſet: hac de cauſa, vt aiebat, vt, ſi eo auro Athenienſes aliquando ad bellum vterentur, aequale poſtmodo reſtituerent. Ergo et nos, tanquam in obſidione vſibus noſtris inſeruientes, non patiamur, nobis ab hoſte foeneratore praeſidium imponi, neque ſuſtineamus, res noſtras mancipio duci: ſed a menſa auferendo, quorum vſus neceſſarius non eſt, a ſponda, a vehiculis, de victus ratione detrahendo, libertatem noſtram tueamur: otioſa iſta reparaturi, vbi res ſecundae affluxerint. Sane Romanae mulieres mundum ſuum Apollini Pythio dederunt primitiarum loco: ex quo aureus crater

9. μηδὲ ὁϱᾷν] Deeſt verbum, puto ἀνεχώμεθα, aut ſimile: nam παϱαδεχώμεθα ſubiunctiuum etiam ſcriptus habet. *Xylander*. Verum Petau. pro παϱαδεχώμεθα dat παϱαδεχόμεθα, in indicatiuo.

10. F. μηδὲ ὁϱᾷν ἀνασχώμεθα [vel ἀνεχώμεθα, vt Xylander, vel πεϱιίδωμεν] τὰ αὐτῶν ἐπὶ δουλείᾳ ἀγόμενα, vel δεδεμένα. *Reiske*.

11. διαφυλάττομεν Petau.

12. εὐτυχήσομεν idem.

13. V. Liu. V. 25. *Reiske*.

14. V.

δωκαν, ὅθεν ὁ χρυσοῦς κρατὴρ εἰς Δελφοὺς ἐπέμφθη· αἱ δὲ Καρχηδονίων [14] γυναῖκες ἐκείραντο τὰς κεφαλὰς, καὶ ταῖς θριξὶν ἐντεῖναι τὰς μηχανὰς καὶ τὰ ὄργανα παρέσχον ὑπὲρ τῆς πατρίδος· ἡμεῖς δὲ, τὴν αὐτάρκειαν αἰσχυνόμενοι, καταδουλοῦμεν ἑαυτοὺς ὑποθήκαις καὶ συμβολαίοις, δέον εἰς αὐτὰ τὰ χρήσιμα συσταλέντας καὶ συσπειραθέντας [15], ἐκ τῶν ἀχρήστων καὶ περιττῶν κατακοπέντων, ἢ πραθέντων, ἐλευθερίας αὐτοῖς ἱερὸν ἱδρύσασθαι, καὶ τέκνοις καὶ γυναιξίν. ἡ μὲν γὰρ Ἄρτεμις ἡ ἐν Ἐφέσῳ τοῖς χρεώσταις, ὅταν καταφύγωσιν εἰς τὸ ἱερὸν αὐτῆς [16], ἀσυλίαν παρέχει καὶ ἄδειαν ἀπὸ τῶν δανείων. τὸ δὲ τῆς εὐτελείας, καὶ ἄσυλον καὶ ἄβατον, πανταχοῦ τοῖς σώφροσιν ἀναπέπταται, πολλῆς σχολῆς εὐρυχωρίαν παρέχον ἱλαρὰν καὶ ἐπίτιμον. ὡς γὰρ ἡ Πυθία τοῖς Ἀθηναίοις περὶ τὰ Μηδικὰ τεῖχος ξύλινον διδόναι τὸν θεὸν ἔφη, κἀκεῖνοι τὴν χώραν καὶ τὴν πόλιν καὶ τὰ κτήματα καὶ τὰς οἰκίας ἀφέντες, εἰς τὰς ναῦς κατέφυγον ὑ-

crater confectus Delphos venit. Carthaginienses autem mulieres capita totonderunt pro patria, vt crinibus earum machinae et instrumenta intenderentur. Nos, dum contentos esse nostris rebus pudet, dandis pignoribus contractibusque subeundis in seruitutem nosmet damus, vbi par erat, contractis ad vtilia cupiditatibus, inutilia nos et otiosa concidere, aut diuendere, itaque nobis ac familiae fanum libertatis exstruere. Diana, quae Ephesi colitur, debitores, qui ad ipsius templum confugiunt, tutos a creditoribus et intactos praestat. At frugalitatis asylum vbique patet temperantibus, cum multo otio amplitudinem parans hilarem atque honorificam. Sicut enim bello Medico Pythia Atheniensibus ligneum murum diuinitus dari cum dixisset, illi, regione, vrbe, opibus et domibus relictis, libertatis seruandae causa se in naues contu-

14. V. Appian. 55, 26. *R.*

15. συμπειραθέντας [vti dat Petau.] vox huc nihil faciens. In scripto supra notatum est συσπειραθέντας, *inuolutos*, quomodo Horatius se sua ait virtute inuoluere. *Vbi par erat, contractis ad sola vtilia cupiditatibus, iis nos inuoluere: inutilia autem et otiosa*, etc. Sic plenius expressimus Graeca. *Xylander.*

16. αὐτῆς Petau.

17. ἐθέ-

περ τῆς ἐλευθερίας, οὕτως ἡμῖν ὁ θεὸς δίδωσι ξυλίνην τράπεζαν, καὶ κεραμεᾶν λεκάνην, καὶ τραχὺ ἱμάτιον, ἐὰν ἐλεύθεροι ζῆν θέλωμεν [17]· μηδὲ σοί γε ἱπποσύνας τε [18] μέλειν [19], μηδ᾽ ὀχήματα ζευκτὰ κερασφόρα [20] καὶ κατάργυρα, ἃ τόκοι ταχεῖς καταλαμβάνουσι καὶ παρατρέχουσιν. ἀλλ᾽ ὄνῳ τινὶ τῷ τυχόντι καὶ καβάλλῃ χρώμενος, φεῦγε πολέμιον καὶ τύραννον δανειστὴν, οὐ πῦρ [21] αἰτοῦντα καὶ ὕδωρ, (ὡς ὁ Μῆδος) ἀλλὰ τῆς ἐλευθερίας ἁπτόμενον, καὶ προσγράφοντα τὴν ἐπιτιμίαν· κἂν μὴ δίδως ἐνοχλοῦντα· κἂν ἔχῃς, μὴ λαμβάνοντα· κἂν πωλῇς, ἐπευωνίζοντα· κἂν μὴ πωλῇς, ἀναγκάζοντα [22]· κἂν δικάζῃς, ἐντυγχάνοντα· κἂν ὀμόσῃς, ἐπιτάττοντα· κἂν βαδίζῃς ἐπὶ θύρας, ἀποκλείοντα· κἂν οἴκοι μένῃς, ἐπισταθμεύοντα καὶ θυροκοποῦντα. τί γὰρ ὤνησε Σόλων Ἀθηναίους ἀπαλλάξας τοῦ ἐπὶ τοῖς σώμασιν ὀφείλειν; δουλεύουσι γὰρ ἅπασι τοῖς ἀφανισταῖς [23], μᾶλ-

contulerunt: ita nobis concedit deus ligneam menſam, peluim figlinam, et veſtem aſperam, ſi liberi viuere volumus.

Non tu cornipedes exſpecta, — — —

non bigas cornutas atque argento ornatas, quae celeribus foenoribus anteuertuntur: ſed quouis aſino, aut caballo, vtens, fuge hoſtem et tyrannum foeneratorem, qui non terram et aquam Xerxis more poſcit, ſed libertatem inuadit tuam, et dignitatem tuam proſtituit: ſi nihil des, obturbat: ſi habes, non accipit: ſi quid vendis, pretium diminuit: ſi nihil vendis, vt vendas, cogit: ſi iudicia exerces, compellat: ſi iuras, imperat: ſi ad fores eius venis, excludit: ſi domi incluſus es, oſtium ſeruat atque pulſitat. Nam quid profuit Athenienſibus Solon, lege lata, ne corpora debitorum obligarentur? Quaſi vero non ſeruiant foeneratoribus, qui debent iis? Immo

17. ἐθέλωμεν idem.

18. τε poſt ἱπποσύνας delendum, aut cum δεῖ mutandum. *Reiske*.

19. Pro μέλειν dant μένειν Petau. Ald. et Baſ. μέλλειν Turn. et Bong.

20. κερασφόρα] Num κατάχρυσα, aut καταπόρφυρα, *auro*, vel *purpura*, *veſtita*. *R.*

21. οὐ γῆν αἰτοῦντα καὶ ὕδωρ. V. annotat. ad Dion. Petauii Rationar. Temp. p. 84. *Edit. Lugd. Bat.* A. 1724. ſeu ad P. I. l. 3. c. 1. *Reiske*.

22. κἂν μὴ πωλῇς, ἀναγκάζοντα] Haec quatuor verba abſunt a Petau.

23. ἀφανισταῖς] Videri queat in loco iſto, p. 305. praeſi-

λον δ' αὐτοῖς· (τί γὰρ ἦν τὸ δεινόν;) ἀλλὰ δούλοις ὑβρισταῖς καὶ βαρβάροις καὶ ἀγρίοις, ὥσπερ οὓς ὁ Πλάτων φησὶ καθ' ᾅδου [24] διαπύρους κολαστὰς καὶ δημοκοίνους ἐφεστάναι τοῖς ἠσεβηκόσι. καὶ γὰρ οὗτοι τὴν ἀγορὰν ἀσεβῶν χώραν ἀποδείξαντες τοῖς ἀθλίοις χρεώσταις, γυπῶν δίκην ἐσθίουσι καὶ ὑποκείρουσιν αὐτοὺς, δέρτρον ἔσω δύνοντες [25]. τοὺς δὲ ὥσπερ Ταντάλους ἐφεστῶτας [26] εἴργουσι γεύσασθαι τῶν ἰδίων, τρυγῶντας καὶ συγκομίζοντας. ὡς δὲ Δαρεῖος ἐπὶ τὰς Ἀθήνας ἔπεμψε Δάτιν καὶ Ἀρταφέρνην, ἐν ταῖς χερσὶν ἁλύσεις ἔχοντας καὶ δεσμὰ κατὰ τῶν αἰχμαλώτων, παραπλησίως οὗτοι τῶν χειρογράφων καὶ συμβολαίων, ὥσπερ πεδῶν, ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα κομίζοντες ἀγγεῖα μεστὰ, τὰς πόλεις ἐπιπορεύονται καὶ διελαύνουσι, σπείροντες οὐχ ἥμερον καρπὸν, ὡς ὁ Τριπτόλεμος, ἀλλ' ὀφλημάτων ῥίζας πολυπόνους καὶ πολυ-

Immo ne ipsis quidem seruiunt: quid enim mali esset? sed seruis eorum contumeliosis, barbaris, saeuis, eorumque similibus, quos apud inferos Plato ait ignitos poenarum exactores sceleratis adsistere. Hi sunt, qui miseris debitoribus de foro locum flagitiosorum poenis destinatum redegerunt, vulturum instar eos edentes et laniantes, et

Altius inserto tundentes viscera rostro.

aliis tanquam Tantalis adstant, vetantque, eorum quicquam gustare, quae colligunt. Sicut autem Darius Athenas misit Datin et Artaphernem, catenas et vincula manibus gestantes ad vinciendum captiuos: ita hi syngrapharum et tabularum, tanquam compedum, plena vasa Graeciae importantes, circum vrbes ambulant, easque transeunt, non, vt Triptolemus, mitem frugem ferentes: sed debitorum radices laboriosas et foecun-

praesidium huic lectioni esse; nihilominus tamen credo, leg. sic esse: δουλεύουσι δὲ ἅπασι τοῖς δανειςαῖς, μᾶλλον δὲ οὐδ' αὐτοῖς. Postremum quoque se Xylandro probauit. *Reiske.* Xylander praeterea ita annotat: Scriptus non sine litura μᾶλλον δὲ αὐτοῖς. Hactenus Xylander: sed Petau. pro αὐτοῖς dat αὑτοῖς.

24. Post ᾅδου Petau. indit καὶ.

25. δέρτρον ἔσω δύνοντες] Alludit ad vultures Tityi Odyss. λ. 578. *Xylander.*

26. ἐφεςῶτες et sensus requirit, et scriptus [vti etiam cod. Petau.] habet. *Xylander.*

τόκους καὶ δυσεκλείπτους [27] τιθέντες, αἳ κύκλῳ νεμόμεναι καὶ περιβλαστάνουσαι, κάμπτουσι καὶ ἄγχουσι τὰς πόλεις [28]. τοὺς μὲν γὰρ λαγὼς λέγουσι τίκτειν ἅμα καὶ τρέφειν ἕτερα καὶ ἐπικυΐσκεσθαι πάλιν. τὰ δὲ τῶν μαστιγιῶν τούτων καὶ βαρβάρων χρέα, πρὶν ἢ συλλαβεῖν, τίκτει. διδόντες γὰρ εὐθὺς ἀπαιτοῦσι, καὶ τιθέντες αἴρουσι, καὶ δανείζουσιν, ὃ λαμβάνουσιν ὑπὲρ τοῦ δανεῖσαι. λέγεται μὲν παρὰ Μεσηνίοις [29]·

Ἔστι Πύλος πρὸ Πύλοιο, Πύλος γε μέν ἐστι καὶ ἄλλος.
λεχθήσεται δὲ πρὸς τοὺς δανειστάς·

Ἔστι τόκος πρὸ τόκοιο, τόκος γε μέν ἐστι καὶ ἄλλος.
εἶτα τῶν φυσικῶν δήπου καταγελῶσι, λεγόντων, μηδὲν ἐκ τοῦ μὴ ὄντος γενέσθαι. παρὰ τούτοις γὰρ ἐκ τοῦ μηδέ τ' ὄντος [30], μηδὲ ὑφεστῶτος, γεννᾶται τόκος. καὶ τὸ τελωνεῖν ὄνειδος ἡγοῦνται [31], τοῦ νόμου διδόντος, αὐτοὶ παρανόμως δανείζουσι τελωνοῦντες [32]. μᾶλλον δ', εἰ δεῖ τά-

foecundas atque inextricabiles: quae circumquaque ſuccreſcentes et germina proferentes, premunt atque ſuffocant civitates. Lepores ferunt ſimul eodemque tempore et parere, et alere, et alios concipere foetus. At verberonum iſtorum et barbarorum debita pariunt ante, quam concipiant. Nam ſimul atque dederunt, repoſcunt, ac ponendo tollunt, et in foenore collocant ipſum foenus. Fertur apud Meſſenios:

Eſt Pylus ante Pylum, Pylus atque alius tamen exſtat.
In foeneratorem autem recte ſic torſeris:

Foenus praecedit foenus, ſupereſt quoque foenus.
Et rident proinde iſti phyſicos, qui ex eo, quod non ſit, exſiſtere quicquam poſſe negant. Nam apud ipſos ex eo, quod neque eſt, neque ſubſiſtit, naſcitur foenus. Et cum publicanum eſſe pro dedecore ducant, quod tamen leges permittunt, ipſi contra leges foenerando ſibi homines vectigales faciunt: aut

27. Poteſt δυσεκλείπτους probum eſſe: *aegre deſinentes:* mallem tamen δυσεκτρίπτους, *aegre eradicandos,* aut δυσεκνίπτους, *aegre eluendos. Reiske.* Codex quidam innominatus dat δυσεκλήπτους.

28. καὶ ἄγχουσι τὰς πόλεις] Haec quatuor verba abſunt a Petau.

29. Μεσσηνίοις Petau.

30. μηδὲ ὄντος, aut μηδ' ἔτ' ὄντος. *Reiske.*

31. ἡγούμενοι. *Reiske.*

32. δανείζοντες τελωνοῦσι. *Reiske.*

33. ὁ

ἀληθὲς εἰπεῖν, ἐν τῷ δανείζειν χρεωκοποῦντες. ὁ γὰρ οὐ[33] γράφει λαμβάνων ἔλαττον χρεωκοπεῖται. καίτοι Πέρσαι γε τὸ ψεύδεσθαι δεύτερον ἡγοῦνται τῶν ἁμαρτημάτων, πρῶτον δὲ τὸ ὀφείλειν· ὅτι καὶ τὸ ψεύδεσθαι τοῖς ὀφείλουσι συμβαίνει πολλάκις. ψεύδονται δὲ μᾶλλον οἱ δανείζοντες, καὶ ῥαδιουργοῦσιν ἐν ταῖς ἑαυτῶν ἐφημερίσι, γράφοντες, ὅτι τῷ δεῖνι τοσοῦτον διδόασιν, ἔλαττον διδόντες. καὶ τὸ ψεῦδος αἰτίαν ἔχει πλεονεξίας[34], οὐκ ἀνάγκην, οὐδ' ἀπορίαν, ἀλλ' ἀπληστίαν, ἧς ἀναπόλαυστόν ἐστιν αὐτοῖς τὸ τέλος καὶ ἀνωφελὲς, ὀλέθριον δὲ τοῖς ἀδικουμένοις. οὔτε γὰρ ἀγροὺς, οὓς ἀφαιροῦνται, τῶν χρεωστῶν γεωργοῦσιν, οὔτ' οἰκίας αὐτῶν ἐκβάλλοντες[35] ἐκείνους οἰκοῦσιν, οὔτε τραπέζας παρατίθενται, οὔτ' ἐσθῆτας ἐκείνων[36]· ἀλλὰ πρῶτός τις ἀπόλωλε, καὶ δεύτερος κυνηγεῖται[37] ὑπ' ἐκείνου δελεαζόμενος. νέμεται γὰρ, ὡς πῦρ τὸ ἄγριον, αὐξόμενον[38] ὀλέθρῳ καὶ φθορᾷ τῶν ἐκπεσόντων, ἄλλον ἐξ ἄλλου καταναλίσκον. ὁ δὲ τοῦτο ῥιπί-

aut potius, vt verum dicam, inter foenerandum defraudantes. Qui enim minus accipit, quam in tabulas accepti retulit, is circumscribitur. Enimuero Persae secundum locum inter peccata adsignant mendacio, primum aeri alieno. Nam plerumque mendacium comitatur debito. Magis autem mentivntur, qui dant, quam qui accipiunt. Mala enim fraude in suis aduersariis solent plus scribere, quam dederint. Cuius mendacii causam habent non necessitatem, non inopiam, sed insatiabilem auaritiam, cuius finis ipsis non datur fruendus, neque quicquam vtilitatis eis adfert, pernicie interim stat eorum, quos illi premunt. Non enim agros eorum, quibus eos eximunt, colunt: neque, debitoribus eiectis, domos eorum inhabitant: neque mensas spoliatorum apponunt, aut vestes vsurpant. Sed statim vno pessundato, alium venantur atque inescant. Serpit enim ignis instar malum cum pernicie et exitio eorum, quos arripit, vnum post alium consumens. Ignem autem

33. ὁ γὰρ οὖ γράφει. *ille enim, qui minus accipit, quam in tabulis accepti scriptum est.* Et sic quoque Xylander. *R.* Ita etiam cod. Bong.

34. πλεονεξίαν. *Reiske.*

35. ἐκβαλόντες Petau.

36. F. οὔτ' ἐσθῆτας ἐκείνων ἐνδύουσιν, vel φοροῦσιν. *Reiske.*

37. κυνηγετεῖται Petau.

38. αὐξανόμενον idem.

 39. λα-

ζων καὶ τρέφων ἐπὶ πολλοὺς δανειστής, οὐδὲν ἔχει πλέον, ἢ διὰ χρόνου λαβὼν [39] ἀναγνῶναι, πόσους πέπρακε, καὶ πόσους ἐκβέβληκε, καὶ πόθεν που κυλινδόμενον [40] καὶ σωρευόμενον διαβέβηκε τὸ ἀργύριον. καὶ ταῦτα μή με οἴεσθε λέγειν πόλεμον ἐξενηνοχότα πρὸς τοὺς δανειστάς·

Οὐ γάρ πώποτ' ἐμὰς βοῦς ἤλασαν, οὐδὲ μὲν ἵππους·

ἀλλ' ἐνδεικνύμενοι [41] τοῖς προχείρως δανειζομένοις, ὅσην ἔχει τὸ πρᾶγμα αἰσχύνην καὶ ἀνελευθερίαν, καὶ ὅτι τὸ δανείζεσθαι τῆς ἐσχάτης ἀφροσύνης καὶ μαλακίας ἐστίν. ἔχεις; μὴ δανείσῃ· οὐ γὰρ ἀπορεῖς. οὐκ ἔχεις; μὴ δανείσῃ· οὐ γὰρ ἐκτίσεις. κατ' ἰδίαν δὲ οὕτως ἑκάτερα [42] σκοπῶμεν. ὁ Κάτων πρός τινα πρεσβύτην πονηρευόμενον· Ὦ ἄνθρωπε, τί τῷ γήρᾳ, (ἔφη) πολλὰ κακὰ ἔχοντι, τὴν ἐκ τῆς πονηρίας αἰσχύνην προστίθης; οὐκοῦν καὶ σὺ τῇ πενίᾳ, πολλῶν κακῶν προσόντων, μὴ ἐπισώρευε τὰς ἐκ τοῦ δανείζεσθαι καὶ ὀφείλειν ἀμηχανίας, μηδ'

autem hunc qui exſuſcitauit atque aluit foenerator, nihil amplius habet, quam vt interdum ſuas rationes relegens notet, quam multos ad auctionem bonorum faciendam adegerit, quam multos domo exegerit, vnde ac vbi volutatum argentum creuerit. Neque hoc me dicere putetis, quaſi qui bellum foeneratoribus indixerim:

Nam nemo illorum de noſtris bobus equiſue
Auertit praedam. — —

Hoc ſpecto, vt iis, qui faciles ſunt ad pecuniam foenore ſumendam, demonſtrem, quantum ea res turpitudinis habeat, quantum illiberalitatis: denique quam ſit extremae cum dementiae, tum mollitiei. Habes: noli te aere alieno obſtringere, cum non indigeas. Non habes: ne ſumito mutuum: non es enim ſoluendo. Verum haec ſingulatim perpendamus. Cato cuidam ſeni, male ſe gerenti: Heus homo, dixit: cur ſenectuti, multis alioqui malis laboranti, malitiae dedecus ſuperimponis? Et tu, dicerem pauperi, noli paupertati, multis alioquin onuſtae incommodis, difficultates mutuum petendi et aere alieno te obligandi accumulare: neque id,

39. λαβὼν] ſcil. τὰς ἐφημερίδας, codicillos ſuos rationarios acceptorum et expenſorum. *Reiske.*

40. κυλινδούμενον Petau.

41. ἐνδεικνύμενον. *Reiske.*

42. ἑκατέρους Petau.

43. ἐπὶ

ἀφαιρῦ τῆς πενίας, ᾧ μόνῳ τῦ πλύτυ διαφέρει, τὴν ἀμεριμνίαν. ἐπεὶ τὸ τῆς παροιμίας ἔςαι γελοῖον· Οὐ δύναμαι τὴν αἶγα φέρειν, ἐπίθετέ μοι [43] τὸν βῦν. πενίαν φέρειν μὴ δυνάμενος, δανειςὴν ἐπιτίθης σεαυτῷ, φορτίον καὶ πλυτῦντι δύσοιςον. πῶς ῦν διατραφῶ; τοῦτ' ἐρωτᾷς, ἔχων χεῖρας, ἔχων πόδας, ἔχων φωνὴν, ἄνθρωπος ὢν, ᾧ τὸ φιλεῖν ἐςι καὶ φιλεῖσθαι, καὶ τὸ χαρίζεσθαι καὶ τὸ εὐχαριςεῖν; γράμματα διδάσκων, καὶ παιδαγωγῶν, καὶ θυρωρῶν, πλέων, παραπλέων [44]; ὐδέν ἐςι τύτων αἴσχιον, ὐδὲ δυσχερέςερον, τῦ ἀκοῦσαι· Ἀπόδος. ὁ Ῥυτίλιος ἐκεῖνος ἐν Ῥώμῃ, τῷ Μυσωνίῳ προσελθών· Μυσώνιε, (εἶπεν) ὁ Ζεὺς ὁ σωτὴρ, ὃν σὺ μιμῇ καὶ ζηλοῖς, ὐ δανείζεται. καὶ ὁ Μυσώνιος μειδιάσας εἶπεν· Οὐδὲ δανείζει. ὁ γὰρ Ῥυτίλιος, δανείζων αὐτὸς,

id, quo vno diuitiis praeſtat paupertas, ei aufer: vacuitatem inquam ſolicitudinum. Nam illud quidem ridiculum eſt, quod prouerbio iactatur: Capram non poſſum portare, imponitis mihi bouem: paupertatem ſufferre non potes, et foeneratorem in ceruices tuas imponis, onus, cui ferendo difficulter etiam diues ſufficiat. Dices: At quomodo alar? Hoccine, inquam, te rogare aequum eſt, qui habeas manus, pedes, vocem? qui homo ſis, qui et amare poſſis et amari, beneficium accipere, et agere gratias? Ale te literis docendis, pueros liberaliter formando, ianitoris munus obeundo, nauigando, propter nauim in lembo nauigando. Nihil horum turpius eſt, nihil moleſtius, quam audire hanc vocem: Perſolue, quod debes. Rutilius ille Romae, cum acceſſiſſet ad Muſonium: Muſoni, inquit: Iupiter Seruator, quem tu imitare atque aemularis, non ſumit pecuniam mutuam. Reſpondit Muſonius ſubridens: Idem neque mutuo dat. Nam Rutilius foenus mutua danda pecunia quaerens, ei exprobrabat, quod mutuam acci-

43. ἐπί μοι θέτε τὸν βῦν: vt metrum ſibi conſtet. *Reiske.*

44. Non intelligo παραπλέων. Significatne negotiatorem vicarium, *factorem* hodie appellamus, quem mercator vna cum nauclero, cui ſuas merces aliquo peruehendas committit, eadem in naue mittit, vt curam earum habeat, et qui propterea ſecundarius velut nauclerus eſt. Sic videtur: et ſic vſurpat quoque Demoſthenes. *Reiske.*

45. ᾧ

ὠνείδιζεν ἐκείνῳ δανειζομένῳ, ὡς [45] Στωϊκή τις αὕτη τυφομανία. τί γάρ σε δεῖ [46] τὸν Δία τὸν σωτῆρα κινεῖν, αὐτόθεν ὑπομνῆσαι τοῖς φαινομένοις ἐνόν; οὐ δανείζονται χελιδόνες, οὐ δανείζονται μύρμηκες, οἷς ἡ φύσις οὐ χεῖρας, οὐ λόγον, οὐ τέχνην δέδωκεν· ἄνθρωποι [47] δὲ περιουσία συνέσεως, διὰ τὸ εὐμήχανον, ἵππους παρατρέφουσι, κύνας, πέρδικας, λαγωοὺς [48], κολοιούς; τί οὖν γε σεαυτοῦ [49] κατέγνωκας, ἀπιθανώτερος ὢν κολοιοῦ, καὶ ἀφωνότερος [50] πέρδικος, καὶ κυνὸς ἀγεννέστερος, ὥστ' ἀπ' ἀνθρώπου μηδενὸς ὠφελεῖσθαι, περιέπων, ψυχαγωγῶν, φυλάττων, προμαχόμενος; οὐχ ὁρᾷς, ὡς πολλὰ μὲν γῆ παρέχει, πολλὰ δὲ θάλαττα; καὶ μὴν Μίκυλον [51] εἰσεῖδον (φησὶν ὁ Κράτης) τῶν ἐρίων ξαίνοντα, γυναῖκά τε συγξαίνουσαν, Τὸν λιμὸν φεύγοντας ἐν αἰνῇ [52] δηϊοτῆ-

acciperet pecuniam. Inſana mehercle fuit haec Stoici faſtus affectatio. Quid enim attinebat, Iouem Seruatorem huc adduci, cum ex iis, quae ſemper ante oculos ſunt, licuerit ita monere: Hirundines formicaeque non mutuantur, quibus neque rationem, neque manus, neque artem, natura dedit. Atqui homines, abundantia quadam calliditatis, iuxta ſe alunt equos, canes, perdices, ceruos, graculos. Cur itaque animum ita deſpondiſti? dicerem: an minus ad perſuadendum habes graculo virium? an mutior es perdice? an cane minus generoſus? ita vt a nullo homine ſperes poſſe te iuuari, ſi famuli, paedagogi, oblectatoris, cuſtodis, propugnatoris munus obeas? Non vides, quam multas terra, multas mare occaſiones et materias tibi tui alendi ſuggerat? Audi Cratetem:

Micylon hic etiam vidi mala magna ferentem,
Vellera carpentem, vxore adiutante miſella,
Euitare famem vt poſſent ita tempore duro.

Clean-

45. ὦ Στωϊκὴ — o Stoica! R.
46. τὶ γάρ σ' ἔδει. *Reiske.*
47. Pro ἄνθρωποι Petau. dat ἔνιοι.
48. λαγωοὺς abeſt a Petau.
49. τί οὖν σύ γε [aut λέγε] σαυτοῦ. *Reiske.*
50. ἀφανέστερος Petau.
51. Aut Μίκκυλον, aut Μίκυλλον. *Reiske.* Et ſane Μίκυλλον dat cod. Petau.
52. ἐν αἰνῇ] Sic et ſcriptus; et eſt Homericum. Iliad. γ. 20. et perſaepe alibi. Quid enim hic ἐνί? Solebat autem Crates verſus Homericos alio detorquere, ſciteque illis vti, vt alibi tradit praeter alios etiam

τι. Κλεάνθην[53] δὲ ὁ βασιλεὺς Ἀντίγονος ἠρώτα, διὰ χρόνȣ θεασάμενος ἐν ταῖς Ἀθήναις· Ἀλεῖς ἔτι, Κλέανθες; Ἀλῶ, (φησὶν) ὦ βασιλεῦ· ὃ ποιῶ ἕνεκα τȣ̃ ζῆν. μόνες δ' ἀποςῆναι[54] μηδὲ φιλοσοφίας. ὅσον τὸ φρόνημα τȣ̃ ἀνδρὸς, ἀπὸ τȣ̃ μύλȣ καὶ τῆς μάκτρας πεπτȣ́σῃ χειρὶ καὶ ἀλȣ́σῃ γράφειν περὶ θεῶν, καὶ σελήνης, καὶ ἄςρων, καὶ ἡλίȣ· ἡμῖν δὲ δȣλικὰ δοκεῖ ταῦτα ἔργα. τοιγαρȣ̃ν ἵν' ἐλεύθεροι ὦμεν δανεισάμενοι, κολακεύομεν οἰκότριβας ἀνθρώπȣς καὶ δορυφορȣ̃μεν καὶ δειπνίζομεν, καὶ δῶρα καὶ φόρȣς ὑποτελȣ̃μεν, ȣ̓ διὰ τὴν πενίαν, (οὐδεὶς γὰρ δανείζει πένητι) ἀλλὰ διὰ τὴν πολυτέλειαν. εἰ γὰρ ἠρκȣ́μεθα τοῖς ἀναγκαίοις πρὸς τὸν βίον, ȣ̓κ ἂν ἦν γένος δανειςῶν, ὥσπερ ȣ̓δὲ Κενταύρων ἐςὶν, ȣ̓δὲ Γοργόνων· ἀλλ' ἡ τρυφὴ δανειςὰς ἐποίησεν, ȣ̓χ ἧττον, ἢ χρυσοχόȣς, καὶ ἀργυροκόπȣς, καὶ μυρεψȣ̀ς, καὶ ἀνθοβάφȣς. ȣ̓ γὰρ ἄρτων, ȣ̓δ' οἴνȣ, τιμὴν ὀφείλομεν, ἀλλὰ χωρίων,

Cleanthem Antigonus rex cum longo interpoſito tempore vidiſſet Athenis, interrogauit: Etiamnumne molis, Cleanthe? Ego vero, (reſpondit ille) o rex, idque vitae tolerandae gratia facio, facturus quiduis aliud, dum ne auellar a philoſophia. En tibi ingentem viri animum, qui a piſtrino et alveo piſtorio digreſſus, ea ipſa manu, qua molam verſauerat, aut farinam coquendo pani ſubegerat, de diis, Luna, Sole, ſideribus ſcriberet? Atqui iſta nobis videntur ſeruilia opera. Itaque ergo libertatis retinendae cauſa aes alienum contrahentes, adulamur vernas, ſtipamus, coenas praebemus, dona penſioneſque damus: non hoc paupertate cogente, (nemo enim pauperi pecuniam credit) ſed prodigalitate impellente. Nam ſi contenti voluiſſemus eſſe rebus ad vitam neceſſariis, tam non eſſet foeneratorum genus, quam non eſt Centaurorum, aut Gorgonum. Caeterum luxus, vt aurarios argentarioſque fabros, et vnguentarios, ac pretioſorum colorum tinctores, ita foeneratores etiam produxit. Non enim panis, aut vini, pretium debemus: ſed praediorum, mancipiorum, mulo-

iam ipſe Plutarchus, cuius rei hic eſt exemplum. Fuit ergo primus verſus:

Καὶ μὴν Μίκυλον εἰσεῖδον χαλεπ' ἄλγε' ἔχοντα.

Ad imitationem Tantali in Homerica Necya, 581. Cleanthis reſponſum eſt mutilatum. *Xylander.*

53. Κλεάνθῃ Petau.

54. F. ἕνεκα τȣ̃ ζῆν, βȣλόμενος δ' ἀποςῆναι. *Reiske.*

55. ἐκ-

καὶ ἀνδραπόδων, καὶ ἡμιόνων, καὶ τρικλίνων, καὶ τραπεζῶν, καὶ χορηγοῦντες ἐκλελυμένως [55] πόλεσι, φιλοτιμούμενοι φιλοτιμίας ἀκάρπους καὶ ἀχαρίστους. ὁ δὲ ἅπαξ ἐνειληθεὶς, μένει χρεώστης διαπαντὸς, ἄλλον ἐξ ἄλλου μεταλαμβάνων ἀναβάτην, ὥσπερ ἵππος ἐγχαλινωθεὶς. ἀποφυγὴ δ' οὐκ ἔστιν ἐπὶ τὰς νομὰς ἐκείνας καὶ τοὺς λειμῶνας, ἀλλὰ πλάζονται, καθάπερ οἱ θεήλατοι καὶ οὐρανοπετεῖς ἐκεῖνοι τοῦ Ἐμπεδοκλέους δαίμονες·

Αἰθέριον [56] μὲν [57] γάρ σφε μένος πόντονδε διώκει.
Πόντος δὲ [58] χθονὸς οὖδας ἀνέπτυσε· γαῖα δ' ἐς αὐγὰς
Ἠελίου ἀκάμαντος· ὁ δ' αἰθέρος ἔμβαλε δίναις.

ἄλλον [59] δ' ἐξ ἄλλου δέχεται τοκιστὴς, ἢ πραγματευτὴς, Κορίνθιος, εἶτα Πατρεὺς, εἶτ' Ἀθηναῖος, ἄχρις ἂν ὑπὸ πάντων περικρουόμενος [60] εἰς τόκους διαλυθῇ καὶ κατακερματισθῇ. καθάπερ γὰρ ἀναστῆναι δεῖ τὸν πεπηλω-

mulorum, tricliniorum, menſarum, et ea, quae effuſe in publicum faciendo ſumtu, aut ambitioſe inutiliterque magnificentiam affectando, prodegimus. Iam qui ſemel inuolutus eſt debitis, is ſemper manet obaeratus, alium ex alio ſeſſorem frenati in modum equi ſuſcipiens. Neque datur effugere in paſcua illa et prata: ſed vagantur, ſicut illi Empedoclei daemones, ſiue genii, deorum ira impulſi ac coelo deturbati.

Aetheris hos almi vis in maris abiicit vndas:
In terram eructat pontus: Titanis ad orbem
Subuectat tellus: in vaſta volumina magni
Aetheris impellit Titan.

Ita alius ex alio excipit foenerator, aut negotiator: iam Corinthius, modo Patrenſis, mox Athenienſis: donec ab omnibus oppreſſus vi foenorum, tandem diſſipetur, ac in minutias quaſi diſcerpatur. Sicut enim, qui in coenum lapſus eſt, aut ſurge-

55. ἐκλελυμένως inſolenter poſitum pro ἀνέδην, ἀκατασχέτως, *effuſe*. Nam alias proprie *remiſſe, ſegniter*, ſignificat. *Reiske.*

56. Hos verſus Empedocleos correxi in libello de Iſide et Oſiride. *Xylander.*

57. μὲν abeſt a Petau. Ald. et Baſ.

58. πόντος δ' ἐς χθονὸς. *Reiske.*

59. ἄλλος Bong. et Petau.

60. παρακρουόμενος Bong.

μένον, ἢ μένειν, ὁ δὲ στρεφόμενος καὶ κυλινδούμενος ὑγρῷ τῷ σώματι καὶ διαβρόχῳ προσπεριβάλλεται πλείονα μολυσμόν· οὕτως ἐν ταῖς μεταγραφαῖς καὶ μεταπτώσεσι τῶν δανείων τοὺς τόκους προσαναλαμβάνοντες αὐτοῖς καὶ προσπλάττοντες, ἀεὶ βαρύτεροι γίνονται· καὶ τῶν χολερικῶν οὐδὲν διαφέρουσιν, οἳ θεραπείαν μὲν οὐ προσδέχονται, τὸ δὲ προστεταγμένον ἐξαίροντες[61], εἶτα πλέον αὖθις συλλέγοντες ἀεὶ διατελοῦσι. καὶ γὰρ οὗτοι καθαρθῆναι μὲν οὐ θέλουσιν, ἀεὶ δ', ὅσαι τοῦ ἔτους ὧραι, μετ' ὀδύνης καὶ σπαραγμῶν τὸν τόκον ἀναφέροντες, ἐπιῤῥέοντος εὐθὺς ἑτέρου καὶ προσισταμένου, πάλιν ναυτιῶσι καὶ καρηβαροῦσι· δέον ἀπαλλαγέντας, εἰλικρινεῖς καὶ ἐλευθέρους γίνεσθαι. ἤδη γάρ μοι πρὸς τοὺς εὐπορωτέρους καὶ μαλακωτέρους ὁ λόγος ἐστὶ, τοὺς λέγοντας· Ἄδουλος οὖν γένωμαι καὶ ἀνέστιος καὶ ἄοικος; ὥσπερ εἰ λέγοι πρὸς ἰατρὸν ἄῤῥωστος ὑδρωπιῶν καὶ ὠδηκώς· Ἰσχνὸς οὖν γένωμαι καὶ κενός; τί δ' οὐ μέλλεις, ἵνα ὑγιαίνῃς; καὶ σὺ γενοῦ ἄδουλος, ἵνα μὴ δοῦλος ᾖς· καὶ ἀκτήμων, ἵνα μὴ κτῆμα ᾖς ἄλλου. καὶ τὸν τῶν γυπῶν λόγον ἄκουσον. ἐμοῦντος

surgere debet, aut manere: versans autem ac volutans se, madefacto corpore, maiorem in se contaminationem recipit: sic in versuris soluendis debitores, alia super alia contrahentes debita, magis magisque sensim grauantur, ac persimiles fiunt bile flaua laborantium: qui curationem nullam admittentes, tantummodo id, quod erant iussi, egerentes: deinceps amplius cholerae colligere pergunt. Nam eodem modo hi quoque expurgare malum nolunt, sed singulis anni portionibus cum dolore et adflictatione foenus pendentes, statim imminente soluendi alterius tempore, rursum nausea et capitis grauedine vexantur: cum debuerint, semel omnibus excussis id genus oneribus, integros se ac liberos praestare. Iam enim ad locupletiores istos mea et molliores se conuertit oratio, qui dicerent: Ergone seruis carebo, et aedibus domoque? quod perinde est, ac si infirmus et intercute aqua tumens medico diceret: Ergo gracilem me vis inanemque fieri? Responderit sane medicus: Quidni, vt sanitatem recuperes? Tu quoque, inquam, seruis care, ne seruias: et possessionibus, ne ab alio possidearis. Atque adeo fabulam
de

61. F. ἐξερῶντες. *effundentes.* *Reiske.*

62. τὸ

τȣ̃ ἑτέρȣ, καὶ λέγοντος, τὰ σπλάγχνα ἐκβάλλειν, ἕτερος παρών· Καὶ τί δεινὸν, εἶπεν· οὐ γὰρ τὰ σεαυτοῦ σπλάγχνα ἐκβάλλεις, ἀλλὰ τȣ̃ νεκρȣ̃, ὃν ἄρτι ἐσπαράττομεν. καὶ τῶν χρεωςῶν ȣ̓ πωλεῖ ἕκαςος τὸ [62] ἑαυτȣ̃ χωρίον, ȣ̓δὲ τὴν ἰδίαν οἰκίαν, ἀλλὰ τὴν τȣ̃ δανείσαντος, ὃν τῷ νόμῳ κύριον αὐτῶν πεποίηκε. Νὴ Δία· (φησὶν) ἀλλ' ὁ πατήρ μȣ τὸν ἀγρὸν τȣ̃τον κατέλιπε. καὶ γὰρ καὶ τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν ἐπιτιμίαν ὁ πατὴρ ἔδωκεν, ὧν σε δεῖ λόγον ἔχειν πλείονα. καὶ τὸν πόδα καὶ τὴν χεῖρα ὁ γεννήσας ἐποίησεν· ἀλλ' ὅταν σαπῇ, μισθὸν δίδωσι [63] τῷ ἀποκόπτοντι. τῷ δ' Ὀδυσσεῖ τὴν ἐσθῆτα ἡ Καλυψὼ περιέθηκεν, εἵματ' ἀμφιέσασα εὐώδεα [64] χρωτὸς ἀθανάτȣ πνέοντα, δῶρα καὶ μνημόσυνα τῆς φιλίας ὄντα τῆς ἐκείνης· ἀλλ' ἐπεὶ περιτραπεὶς καὶ βυθισθεὶς μόλις ἀνέσχε, τῆς ἐσθῆτος γενομένης διαβρόχου καὶ βαρείας, ἐκείνην μὲν ἔῤῥιψεν ἀποδυσάμενος, κρηδέμνῳ δέ τινι γυμνὸν ὑποζώσας τὸ ςέρνον, νῆχε παρὲξ ἐς

de vulturibus audi. Vomente vno, et eiicere ſe inteſtina dicente, alter adſtans: Quid, inquit, mali eſt? Non enim tua egeris viſcera, ſed cadaueris, quod recens laniauimus. Ita etiam aes habentium alienum quilibet non ſuam villam, non domum vendit ſuam, ſed creditoris, quem ſibi dominum iuxta leges ipſe fecit. At dices mehercle: Agrum hunc mihi pater haereditario reliquit. Etiam libertatem is tibi et dignationem tradidit, quarum rerum maior eſt ducenda ratio. Idem pedem et manum tibi fecit: ſed ſi quid horum computreſcat, mercede conducit, qui abſcindat. Vlyſſi vero Calypſo circumdederat veſtes fragrantes diuinum odorem, ſui amoris monumentum. Verum vbi de rate in profundum praecipitatus aegre emerſit, veſte madente ac graui facta: exuit eam atque abiecit, nudumque pectus vittae cuidam inſternens,

In terram enauit. —

ſerua-

62. τὸ πρὸς ἑαυτȣ̃ Petau.
63. δίδως, *das. Reiske.*
64. Ex Odyſſ. ε. 264. et 439. locus eſt, vnde nullo negotio emendabis εὐώδεα in θυώδεα: ac leges deinde [p 305 .1.] γαῖαν ὁρώμενος. — καὶ διασωθείς. *Xylander.*

65. F.

γαῖαν. ὁρώμενος [65] δὲ [66] καὶ διασωθεὶς, οὔτ᾽ ἐσθῆτος, οὔτε τροφῆς, ἠπόρησε· τί οὖν; οὐ γίνεται χειμὼν περὶ τοὺς χρεώστας, ὅταν ἐπιστῇ διὰ χρόνου δανειστὴς, λέγων· Ἀπόδος;

Ὣς εἰπὼν, σύναγεν νεφέλας, ἐτάραξε δὲ πόντον.
Σὺν δ᾽ εὖρός τε νότος τ᾽ ἔπεσε ζέφυρός τε δυσαὴς,

τόκων τόκοις ἐπικυλισθέντων. ὁ δὲ συγκλυζόμενος ἀντέχεται τῶν βαρυνόντων, ἀπονήξασθαι καὶ φυγεῖν μὴ δυνάμενος· ἀλλ᾽ ὠθεῖται κατὰ βυθοῦ, μετὰ τῶν ἐγγυησαμένων φίλων ἀφανιζόμενος. Κράτης δὲ ὁ Θηβαῖος, ὑπ᾽ οὐδενὸς ἀπαιτούμενος, οὐδ᾽ ὀφείλων, αὐτὰς δὲ τὰς οἰκονομίας καὶ φροντίδας καὶ περισπασμοὺς δυσχεραίνων, ἀφῆκεν οὐσίαν ὀκτὼ ταλάντων· καὶ τρίβωνα καὶ πήραν ἀναλαβὼν, εἰς φιλοσοφίαν καὶ πενίαν κατέφυγεν. Ἀναξαγόρας δὲ τὴν χώραν κατέλιπε μηλόβοτον. καὶ τί δεῖ τούτους [67] λέγειν; ὅπου Φιλόξενος, ὁ μελοποιὸς, ἐν ἀποικίᾳ Σικελικῇ, κλήρου μετασχὼν καὶ βίου καὶ οἴκου πολλὴν εὐπορίαν ἔχοντος, ὁρῶν δὲ τρυφὴν καὶ ἡδυπάθειαν

seruatusque e mari, neque veste, neque cibo, deinde caruit. Quid? an non etiam debitoribus tempestas oboritur, cum, interiecto temporis spatio, foenerator inuadens: Persolue, inquit?

Sic fatus, nimbos conduxit caerula turbans.
Vna Eurusque Notusque ruunt, Zephyrique tumultus:

foenora super foenora illuuie obruentibus: et qui sic obruitur, is reluctatur quidem aggrauantibus: sed cum non possit enatare, in fundum deprimitur, atque vna cum amicis, qui suam pro eo obligauerunt fidem, pessundatur. Contra Thebanus Crates, cum nemo ab ipso exigeret, cum nemini quicquam deberet, ipsam rei familiaris dispensationem, curasque et occupationes auersatus, rem IIX. talentum deseruit, sumtisque palliolo et pera, ad philosophiam et paupertatem confugit. Anaxagoras agrum ouibus pascendum reliquit. Sed quid necesse est hos commemorare? quando etiam Philoxenus, odarum conditor, in colonia Siciliensi haereditatem, rem domumque adeptus, cum videret, luxuriam, luxum et insci-

65. F. ὡρμημένος, *appulsus ad terram. Reiske.*
66. δὲ abest a Petau.
67. τούτοις Petau.

68. καὶ

καὶ ἀμυσίαν ἐπιχωριάζουσαν· Μὰ τοὺς θεοὺς, (εἶπεν) ἐμὲ ταῦτα τὰ ἀγαθὰ οὐκ ἀπολεῖ, ἀλλ' ἐγὼ ταῦτα. καὶ [68] καταλιπὼν ἑτέροις τὸν κλῆρον, ἐξέπλευσεν. οἱ δ' ὀφείλοντες ἀπαιτούμενοι, δασμολογούμενοι, δουλεύοντες, ὑπαργυρεύοντες [69], ἀνέχονται, καρτεροῦσιν· ὡς ὁ Φινεὺς Ἁρπυίας τινὰς ὑποπτέρους βόσκοντες. οἱ δὲ δανεισταὶ [70] ἀεὶ φέρουσι τὴν τροφὴν καὶ διαρπάζουσιν, οὐ καθ' ὥραν, ἀλλὰ πρὶν θερισθῆναι τὸν σῖτον ὠνούμενοι, καὶ πρὶν ἢ πεσεῖν τὴν ἐλαίαν, ἀγοράζοντες τοὔλαιον, καὶ τὸν οἶνον [71]. ἔχω (φησὶ τοσούτου, καὶ πρόσγραφον [72] ἔδωκε τῆς τιμῆς· ὁ δὲ βότρυς κρέμαται, καὶ προσπέφυκεν ἔτι τὸν ἀρκτοῦρον ἐκδεχόμενος.

inſcitiam vulgo obtinere. Mehercle, inquiens, bona haec me non perdent: ſed ego iſta: relicta aliis haereditate, ex inſula ſoluit. At qui debent, dum exiguntur, tributum poſtulant, ſeruiunt, adulterina moneta circumueniuntur, omnia iſta perferunt atque tolerant: inſtar Phinei Harpyias quaſdam alatas nutrientes, diripientes ſuum victum alieno tempore, et frumentum ante meſſem vendentes, oleum, antequam oliuae decutiantur, vinum ante vindemiam. Emtor ait, tanti ſe habere, et notari pretium iubet, interim adhuc pendente vua, et viti adhaerente, atque Arcturum exſpectante.

68. καὶ abeſt a Petau.

69. ὑπαργυρεύοντες] Quid hoc verbi ſit, neſcio. Conieci aliquando ἀπαγορεύοντες: ex quo autem Xylandri interpretationem inſpicere mihi licuit, dubitare de ſuperiore coniectura coepi. Vertit enim *adulterina moneta circumueniuntur.* Legit igitur ὑπαργυρευθέντες. Nam vulgata ſenſum illum non fert: ſi modo per linguae Graecae rationes ὑπαργυρεύεσθαι ſignificare poteſt ὑπαργύρῳ, id eſt improba, adulterata, pecunia circumueniri. Inuenio in Suiceri Lexico V. ὑπαργυρεύειν expoſitum *anxie argentum conquirere, velut effodere e cuniculis terrae*, neſcio, quo auctore et teſte, dubitoque, vt et illa ſignificatio verbo ineſſe queat. Num igitur ἀπαργυρεύοντες, *e vendita ſupellectile argentum cogentes*, vel *conficientes. Reiske.*

70. οἱ δὲ δανεισταὶ] Haec tria vocabula abſunt ab Ald. et Baſ.

71. Punctum poſt τὸν οἶνον tolle. *Vinum*, ait, *habeo tanti emtum. Reiske.*

72. Num χειρόγραφον. *R.*

ΠΛΟΥ-

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ
ΒΙΟΙ ΤΩΝ ΔΕΚΑ ΡΗΤΟΡΩΝ[1].
ΑΝΤΙΦΩΝ α΄.

PLVTARCHI
DE
VITA DECEM RHETORVM.
ANTIPHON I.

Ἀντιφῶν [2] Σωφίλȣ μὲν ἦν πατρὸς [3], τὸν δὲ δῆμον [4] Ῥαμνȣ́σιος· μαθητεύσας δὲ τῷ πατρὶ, (ἦν γὰρ σοφι-

ANTIPHON, Sophili F. tribu Rhamnusius, patrem audiuit. Is enim sophista fuit, cuius opera etiam Alcibiades

1. Libellum hunc Plutarchi non esse, sed eius nomen mentiri, et dudum post Photium ex eius Myriobiblo consarcinatum esse, exemplis ex Antiphonte et Antocida prolatis docere voluit Taylorus in Lectionibus Lysiacis, et p. 261. notarum ad Demosthenis Orat. contra Midiam. [Vid. App. Cr. ad Dem. Reisk. Vol. I. p. 562.] Forsitan verum ait. Potest libellus hic Plutarchi esse, sed non illius Chaeronensis, verum recentioris et ignobilioris. Quicquid sit, litem hanc meam non facio, sed in medio relinquo. *Rejske.*

2. Auctorem huius Vitae tres diuersos Antiphontas in vnum hominem, velut massam, colliquasse: primum oratorem, Sophili filium, Thucydidae magistrum, ob turbas in republica motas proditionis accusatum et capitis damnatum Athenis; alterum onirocritam et aruspicem, qui cum Socrate disputauit; tertium tragoediarum auctorem, et Dionysii, Siculi tyranni, aemulum, demonstrauit Cl. Taylorus c. 7. Lect. Lysiac. p. 696. [Vol. VI. Orat. Gr. p. 269 - 273.] quod ad hanc vitam consuli vtile erit. Animaduertit quoque iamdudum commixtionem duorum saltim diuersorum Vossius. V. les Oeuvres diuers de l' Abbé Gedoyn p. 364. vbi Photii decem rhetorum vitae Gallice redditae prostant. *Reiske.*

3. Pro πατρὸς Pet. dat υἱός.

4. τῶν δὲ δήμων, vt infra. *Sal-*

ςῆς, ᾧ [5] καὶ Ἀλκιβιάδην φασὶν ἔτι παῖδα ὄντα φοιτῆσαι) καὶ δύναμιν λόγων κτησάμενος, ὥς [6] τινὲς νομίζουσιν, ἀπ' οἰκείας φύσεως, ὥρμησε μὲν πολιτεύεσθαι· διατριβὴν δὲ συνέςησε, καὶ Σωκράτει, τῷ φιλοσόφῳ, διεφέρετο τὴν ὑπὲρ τῶν λόγων διαφορὰν, οὐ φιλονείκως, ἀλλ' ἐλεγκτικῶς, ὡς Ξενοφῶν ἱςόρηκεν ἐν τοῖς ἀπομνημονεύμασι [7]. καὶ τινας λόγους τοῖς δεομένοις τῶν πολιτῶν συνέγραφεν, εἰς τοὺς ἐν τοῖς δικαςηρίοις ἀγῶνας, πρῶτον ἐπὶ τοῦτο [8] τραπεὶς, ὥσπερ τινὲς φασί. τῶν γουν πρὸ αὐτοῦ γενομένων [9] οὐδενὸς φέρεται δικανικὸς λόγος, ἀλλ' οὐδὲ τῶν κατ' [10] αὐτὸν, διὰ τὸ μηδέπω ἐν ἔθει τοῦ [11] συγγράφειν εἶναι, οὐ Θεμιςοκλέους, οὐκ Ἀριςείδου, οὐ Περικλέους· καίτοι πολλὰς ἀφορμὰς καὶ ἀνάγκας παρασχόντων αὐτοῖς τῶν καιρῶν. καὶ γὰρ οὐ δι' ἀσθένειαν ἀπελείποντο τοῦ συγγράφειν, ὡς δῆλον ἐκ τῶν εἰρημένων

des adolefcens vfus in difcendo eft, vt nonnulli tradunt. Facultatem dicendi adeptus (quidam fuopte ingenio eam confecutum exiftimant) animum quidem ad rempublicam appulit: tamen prius ad fcholam fe conuertit, et cum Socrate philofopho de ratione differendi difputauit, non ftudio contendendi, fed induftria redarguendi, vfus. Ita enim Xenophon in libris De dictis et factis Socratis fcripfit. Praeterea, ciuibus quibusdam, id petentibus, orationes fcripfit, quibus caufas in iudicio fuas tuerentur: idque primus ipfe aggreffus a nonnullis dicitur. Sane eorum, quos ipfe aetate fubfecutus eft, nullius vlla iuridicialis exftat oratio: ac ne aequalium quidem eius, Themiftoclis puta, Ariftidis, Periclis: cum quidem tempora his et occafionum fatis offerrent, et neceffitatis imponerent. Neque vero hos imbecillitas a fcribendo detinuit: quod fatis docent

Salmas. Ex Petau. affertur τῶν δὲ δῆμον.

5. ᾧ] Redit ad Sophilum, vt patet. Veruntamen Alcibiades Sophilum audire nequiit, defunctum iam dudum ante fe natum; at Antiphontem fenem audire potuit, fi fecit. V. Taylor l. c. *Reiske.* [p. 271. Vol. VI. Orat. Gr.]

6. ἢ ὥς τινες. *Reiske.*

7. V. Xenophont. Memorab. Socr. I. c. 6. vbi Antiphontem Rhamnufium difputare viri docti agnofcunt, negat Taylorus, et ad augurem refert. *Reiske.*

8. ἐπὶ τούτῳ Ald. et Petau.

9. γινομένων Petau.

10. μετ' αὐτὸν dat codex quidam innominatus.

11. τὸ συγγράφειν. *Reiske.*

12. Ἀρ-

παρὰ τοῖς συγγραφεῦσιν ἐπὶ ἑνὸς ἑκάστου τῶν προειρημένων ἀνδρῶν. ὅσους μέντοι ἔχομεν ἐπὶ τὸ παλαιότατον ἀναφέροντες ἀπομνημονεῦσαι τὴν ἰδέαν τῶν λόγων ταύτην μεταχειρισαμένους, τούτους εὕροι τις ἂν ἐπιβεβληκότας Ἀντιφῶντι, πρεσβύτῃ ἤδη ὄντι, οἷον Ἀλκιβιάδην, Κριτίαν, Λυσίαν, Ἀρχίνοον [12]. πρῶτος δὲ καὶ ῥητορικὰς τέχνας ἐξήνεγκε, γενόμενος ἀγχίνους. διὸ καὶ Νέστωρ ἐπεκαλεῖτο. Καικίλιος δ' ἐν τῷ περὶ αὐτοῦ συντάγματι Θουκυδίδου τοῦ συγγραφέως μαθητὴν [13] τεκμαίρεται γεγονέναι, ἐξ ὧν ἐπαινεῖται παρ' αὐτῷ ὁ Ἀντιφῶν. ἔστι δ' ἐν τοῖς λόγοις ἀκριβὴς καὶ πιθανὸς, καὶ δεινὸς περὶ τὴν εὕρεσιν, καὶ ἐν τοῖς ἀπόροις τεχνικὸς, καὶ ἐπιχειρῶν ἐξ ἀδήλου, καὶ ἐπὶ τοὺς νόμους καὶ τὰ πάθη τρέπων τοὺς λόγους, τοῦ εὐπρεποῦς μάλιστα στοχαζόμενος. γέγονε δὲ κατὰ [14] τὰ Περσικὰ καὶ Γοργίαν τὸν σοφιστὴν, ὀλίγῳ νεώτερος αὐτοῦ· καὶ παρατέτακεν ἕως καταλύσεως τῆς δημοκρατίας ὑπὸ τῶν τετρακοσίων γενομένης,

docent ea, quae de ſingulis hiſtoriarum conditores memoriae prodiderunt. Et quos habemus, qui id genus orationis tractauerint, omniumque habentut antiquiſſimi: eos inuenies cum Antiphonte iam ſene rem habuiſſe: Alcibiadem inquam, Critiam, Lyſiam, Archinoum. Primus etiam Oratoriae artis praecepta edidit. Promto fuit ingenio, ideoque Neſtor cognominatus. Caecilius in commentario, quem de eo ſcripſit, fuiſſe coniicit diſcipulum Thucydidis hiſtorici, ex iis, quae hic in laudem Antiphontis prodidit. Accuratiſſimus eſt in ſuis orationibus, probabilis, in inueniendo callidus, in perplexis rebus artificioſus, ex improuiſo argumenta intentans, ſermonemque ad leges et motus animi conuertens, maxime decori ſtudioſus. Vixit tempore Perſici belli ac Gorgiae ſophiſtae, paulum minor natu: produxitque vitam vſque ad popularis ſtatus in republica mutationem a Quadringentis factam:

12. Ἀρχῖνον emendat Taylor. V. Vol. VI. Orat. Gr. p. 271. *Reiske.*

13. Magis probat Taylor aliorum Codd. [Turn. ſcil. et Vulc.] lectionem, in quibus eſt διδάσκαλον. Thucydidae locus eſt VIII. 68. *Reiske.*

14. μετὰ τὰ Περσικά. Nam Gorgias in bello Peloponneſiaco floruit, non Perſico. *R.*

ἣν αὐτὸς δοκεῖ συγκατασκευάσαι, ὁτὲ μὲν δυσὶ τριηραρχῶν ναυσὶν, ὁτὲ δὲ στρατηγῶν, καὶ πολλαῖς μάχαις νικῶν, καὶ συμμαχίας μεγάλας αὐτοῖς προσαγόμενος, καὶ τοὺς ἀκμάζοντας ὁπλίζων, καὶ τριήρεις πληρῶν ἑξήκοντα, καὶ πρεσβεύων δὲ ἑκάστοτε ὑπ'[15] αὐτῶν εἰς Λακεδαίμονα, ἡνίκα ἐτετείχιστο ἡ Ἐτιωνία[16]. μετὰ δὲ τὴν κατάλυσιν τῶν τετρακοσίων εἰσαγγελθεὶς σὺν Ἀρχεπτολέμῳ, ἑνὶ τῶν τετρακοσίων, ἑάλω, καὶ τοῖς περὶ τῶν προδοτῶν ἐπιτιμίοις ὑπαχθεὶς, ἄταφος ἐῤῥίφη, καὶ σὺν τοῖς ἐκγόνοις ἄτιμος ἐνεγράφη. οἱ δὲ ὑπὸ τῶν τριάκοντα ἀνῃρῆσθαι αὐτὸν ἱστοροῦσιν, ὥσπερ Λυσίας ἐν τῷ ὑπὲρ τῆς Ἀντιφῶντος θυγατρὸς λόγῳ. ἐγένετο γὰρ αὐτῷ θυγάτριον, ὃ Κάλλαισχρος ἐπεδικάσατο. ὅτι δὲ ὑπὸ[17] τῶν τριάκοντα ἀπέθανεν, ἱστορεῖ καὶ Θεόπομπος ἐν τῇ πεντεκαιδεκάτῃ τῶν Φιλιππικῶν. ἀλλ' οὗτός τ' ἂν ἡμε-

ctam: cuius quidem ipſe fuiſſe auctor putatur, interdum duabus triremibus praefectus, interdum praeturam gerens: et qui magnis potitus victoriis multos belli ſocios eis adiunxiſſet, aetate florentes armaſſet, LX. triremes impleuiſſet, identidemque ipſorum nomine legatus Lacedaemonem iuiſſet, quo tempore Eetionea fuit munita. Caeterum deiectis Quadringentis iſtis, vna cum Archeptolemo (qui vnus de eorum numero fuit) in ius vocatus condemnatuſque, et poena proditoribus conſtituta de eo ſumta, cadauer inſepultum abiectum, et cum tota poſteritate inter infames relatus eſt. Sunt, qui a XXX. tyrannis interfectum narrent, vt Lyſias in oratione pro filia Antiphontis: reliquit enim filiolam, quam lege propinquitatis Callaeſchrus ſibi ſponſam vindicauit. Theopompus quoque XV. Philippicorum libro ſcribit, a triginta iſtis eum trucidatum. Sed ille quidem manſuetior Ly-

ſidoni-

15. ὑπὲρ αὐτῶν. *Reiske.*

16. ἐτετείχιστο ἡ Ἡετιωνεία] Etiam in ſcripto vitioſe legebatur, ἡ Ἐτεωνία: idque interpres ſecure fuit ſecutus. Ego hiſtoriae fidem imploraui, quae exſtat apud Thucydidem libro octauo. Stephanus quoque et Suidas ita, vt ego correxi, legunt, alterumque Piraeei promontorium fuiſſe Eetioneam tradunt. *Xylander.* ἡ Ἐτιωνία] L. vno vocabulo Ἡετιωνεία, *Eetionea.* Obſeruauit id quoque Palmer. Exerc. p. 226. *Reiske.*

17. Scriptus [vti etiam cod. Petau.] pro ὑπὸ habet ὑπὲρ, quod non probo. *Xylander.*

18. ἀλλ'

ρώτερος [18] Λυσιδωνίδου πατρὸς, καὶ Κρατῖνος ἐν Πιτύνῃ [19] οὐ πονηροῦ μνημονεύει, πῶς [20] ἂν ὁ προτεθνεὼς ἀναιρεθεὶς ὑπὸ τῶν τετρακοσίων, πάλιν ἐπὶ τῶν τριάκοντα εἴη. ἔστι δὲ καὶ ἄλλος λόγος περὶ τῆς τελευτῆς αὐτοῦ· πρεσβευτὴν [21] γὰρ ὄντα αὐτὸν εἰς Συρακούσας πλεῦσαι, ἡνίκα ἤκμαζεν ἡ τοῦ προτέρου Διονυσίου τυραννίς [22]. γενομένης δὲ παρὰ πότον ζητήσεως, τίς ἄριστός ἐστι χαλκὸς, καὶ τῶν πολλῶν διαφερομένων, αὐτὸν εἰπεῖν, ἄριστον εἶναι, ἐξ οὗ Ἁρμόδιος καὶ Ἀριστογείτων πεποίηνται. τοῦτο δ' ἀκού-

sidonida patre: et Cratinus in Pytina eius, vt non mali, meminit. Quomodo autem iam ante occisus a CCCC, denuo sub XXX vixerit? Quin et alius sermo fertur de eius obitu. Grandem iam natu eum Syracusas nauigasse, florente tum Dionysii prioris tyrannide. Ibi cum in vino quaestio agitaretur, Ecquod aes optimum esset, diuerse aliis respondentibus, ipsum dixisse, id aes optimum esse, e quo statuae Harmodio et Aristogitoni essent factae: id tyrannum, cum audiuisset, quasi

18. ἀλλ' ἔτος τ' ἂν ἡμερώτερος] Videntur esse verba Theopompi, initium eorum, quae is de Antiphonte scripserit. In scripto haec verba sic habentur: ἀλλ' ἔτος ἂν ἡμέτερος Λυσ. *Xylander.* ἡμέτερος exhibet etiam Pet.

19. Scriptus habet πυτίνῃ, et quid hoc rei sit, docet Suidas, itaque aliquoties citat Athenaeus et supra Plutarchus sub finem primi capitis secundi libri Symposiacorum. Itaque πιτύνῃ amoue. *Xylander.*

20. Ad ductum Taylori locum hunc ita credo constituendum esse: ἀλλ' ἔτος μὲν ἂν ἦν ἕτερος, Λυσιδωνίδου [vel Λυσιδώνδου] πατρὸς, οὗ καὶ Κρατῖνος ἐν Πιτίνῃ ὡς πονηροῦ μνημονεύει. πῶς γὰρ ἂν ὁ προτεθνεὼς. *Reiske.*

21. Pro πρεσβευτὴν lego πρεσβύτην. Non enim puto, vel legatum eo iuisse, vel legatum a Dionysio, vtut tyranno, interfectum. Historiae meminit etiam alibi Plutarchus, vt de discrim. adul. et amici. Sed et in vita Antiphontis, orationum reliquiis praefixa, est πρεσβύτης, hac ipsa de re. *Xylander.*

22. Atqui Dionysii tyrannis Antiphontis morte multo fuit posterior: quare Taylorus Antiphonti tragico casum hunc tribuit. Existimem ego quidem, Plutarcho hunc errorem non posse tribui, qui non sua persona loquitur, sed ab aliis tradita periculo auctorum refert. *Reiske.*

σαντα τὸν Διονύσιον, καὶ ὑπονοήσαντα, προτροπὴν εἰς ἐπίθεσιν εἶναι τὸ ῥηθὲν, προστάξαι ἀναιρεθῆναι αὐτόν. οἱ δὲ, ὅτι τὰς τραγῳδίας αὐτοῦ διέσυρε, χαλεπήναντα. Φέρονται δὲ τοῦ ῥήτορος λόγοι ἑξήκοντα, ὧν κατεψευσμένους φησὶ Καικίλιος εἶναι τοὺς εἰκοσιπέντε. κεκωμῴδηται δ᾽ εἰς φιλαργυρίαν ὑπὸ Πλάτωνος σὺν [23] Πεισάνδρῳ. λέγεται δὲ τραγῳδίας συνθεῖναι, καὶ ἰδίᾳ, καὶ σὺν Διονυσίῳ, τῷ τυράννῳ. ἔτι δ᾽ ὢν πρὸς τῇ ποιήσει, τέχνην ἀλυπίας συνεστήσατο, ὥσπερ τοῖς νοσοῦσιν ἡ παρὰ τῶν ἰατρῶν θεραπεία ὑπάρχει. ἐν Κορίνθῳ τε κατεσκευασμένος οἴκημά τι παρὰ τὴν ἀγορὰν, προέγραψεν, ὅτι δύναται τοὺς λυπουμένους διὰ λόγων θεραπεύειν· καὶ πυνθανόμενος τὰς αἰτίας, παρεμυθεῖτο τοὺς κάμνοντας. νομίζων δὲ τὴν τέχνην ἐλάττω, ἢ καθ᾽ αὐτὸν, εἶναι, ἐπὶ ῥητορικὴν ἀπετράπη. εἰσὶ δ᾽, οἳ καὶ τὸ Γλαύκου τοῦ Ῥηγίνου περὶ ποιητῶν βιβλίον εἰς Ἀντιφῶντα ἀναφέρουσιν. ἐπαινεῖται δ᾽ αὐτοῦ μάλιστα ὁ περὶ Ἡροδότου [24], καὶ πρὸς Ἐρασίστρατον περὶ τῶν ἰδεῶν [25], καὶ ὁ περὶ τῆς ἀγγε-

quasi exhortationem ad se insidiis petendum excepisse, ac iussisse interfici Antiphontem. Alii, quod inique ferret, suas ab eo tragoedias exsibilari. Huius oratoris feruntur LX. orationes, quarum XXV. spurias perhibet esse Caecilius. Plato cum Pisandro eum in Comoediis tanquam auarum traducit. Tragoedias fertur composuisse, et seorsim, et cum Dionysio tyranno. Dum adhuc poëticae esset deditus, artem dolorum abolendorum condidit, qualem medici aegrotantibus curationem promittunt: ac Corinthi pone forum exstructa taberna, proscripsit, se eos, qui in moerore essent, verbis subleuare: auditisque aegritudinum caussis, consolatus est aegros. Istam tamen artem se non satis dignam esse arbitratus, ad oratoriam se contulit. Sunt etiam, qui Glauci Regini de poëtis librum ei adscribant. Maxime laudantur orationes eius de Herodoto, ad Erasistratum de generibus, seu formis, dicendi, et quam

23. ἐν Πεισάνδρῳ. Ita apud Photium. *Salmas.*

24. Ἡροδότου] Palmerius Exerc. p. 226. emendat Ἡρώδου ex ipsa Antiphontis oratione, quae p. 129. ed. H. Stephani [seu Vol. VII. Or. Gr. p. 702.] exstat. *Reiske.*

25. Num περὶ τῶν ἐλαιῶν. Sed quia nihil orationum Antiphontis exstat, nequit certa conie-

λίας [26], ὃν ὑπὲρ ἑαυτῦ γέγραφε, καὶ ὁ πρὸς Δημοσθένην [27] τὸν στρατηγὸν παρανόμων. ἔγραψε δὲ καὶ κατὰ Ἱπποκράτους τῦ ἰατρῦ [28] στρατηγῦ λόγον· καὶ εἷλεν αὐτὸν [29] ἐξ ἐρήμου ψήφισμα [30] ἐπὶ Θεοπόμπου ἄρχοντος, ἐφ᾽ οὗ οἱ τετρακόσιοι κατελύθησαν. Ψήφισμα, καθ᾽ ὃ ἔδοξαν [31] Ἀντιφῶντα κριθῆναι, ὁ Καικίλιος παρατέθειται. Ἔδοξε τῇ βουλῇ μιᾷ καὶ εἰκοστῇ τῆς πρυτανείας· Δημόνικος Ἀλωπεκῆθεν ἐγραμμάτευε, Φιλόστρατος Πελληνεὺς ἐπεστράτει [32]· Ἄνδρων εἶπε περὶ τῶν ἀνδρῶν, οὓς

quam pro se scripsit postulatus delicti contra legem non scriptam: et in Demosthenem praetorem de publico flagitio. Scripsit accusationem etiam in Hippocratem praetorem, eumque reum peregit, cum quidem is vadimonium deseruisset. Res acta, archonte, seu praefecto vrbis, Theopompo, cuius in magistratu Quadringentorum potestas deleta est. Decretum, secundum quod placuit Antiphontem iudicari, Caecilius annotauit. XXI Prytaneae placuit Senatui. Demonicus Alopecensis scribae munus obiuit, praefuit cognitioni Philostratus Pellenensis, retulit Andro, viros, qui a praetoribus pronun-

coniectura de hoc loco emendando duci. *Reiske.*

26. Pro ἀγγελίας puto legendum εἰσαγγελίας. Nullum enim comperi crimen isto nomine. *Xylander.* et *Reiske.*

27. Δημοσθένη Petau.

28. Duo haec vocabula expungo, ἰατρῦ, et [vers. 4.] ψήφισμα, quorum posterius ex insequente versu irrepserat, prius plane ridiculum est, et a deo medicorum, Hippocrate Coo, mutuo nulla commoditate sumtum: tametsi interpres στρατηγῦ omisit, vt Atticum quoque Hippocratem scilicet medicum efficeret. *Xylander.* στρατηγοῦ non habet Photius, quod etiam Salmasius annotauerat, tanquam si probaret. Sed rectius ἰατρῦ expungatur. Vid. Xylander [cuius notam modo vidimus] et Ionsius S. H. P. 4. n. 5. qui meretur ad hunc articulum conferri, et Gedoyn, l. c. p. 368. *Reiske.*

29. αὐτῦ Turn.

30. ψήφισμα delend. consentiente quoque Xylandro. *Reiske.* Vid. not. 28.

31. ἔδοξεν. *visum fuit* populo Atheniensi. *Reiske.*

32. Pro ἐπεστράτει scriptum secutus ἐπεστάτει lego, quae vox et Graeca est, et huc quadrat. Sic infra in Lycurgo: καὶ τὸ Διονύσου θέατρον ἐπιστατῶν ἐτελεύτησε. *Xylander.* Παλληνεὺς ἐπεστάτει corrigit Taylorus. *Reiske.*

ἀποφαίνουσιν [33] οἱ στρατηγοὶ πρεσβευομένους [34] εἰς Λακεδαίμονα ἐπὶ κακῷ τῆς πόλεως τῆς Ἀθηναίων, καὶ ἐκ [35] τοῦ στρατοπέδου πλεῖν ἐπὶ πολεμίας νεώς· καὶ πεζεῦσαι διὰ Δεκελείας, Ἀρχέπτολεμον καὶ Ὀνομακλέα καὶ Ἀντιφῶντα συλλαβεῖν καὶ ἀποδοῦναι εἰς τὸ δικαστήριον, ὅπως δῶσι δίκην. παρασχόντων δ' αὐτοὺς οἱ στρατηγοὶ, καὶ ἐκ τῆς βουλῆς οὕστινας ἂν δοκοῖ τοῖς στρατηγοῖς, προσελομένους [36] μέχρι δέκα, ὅπως ἂν περὶ παρόντων γένηται ἡ [37] κρίσις. προσκαλεσάσθωσαν δ' αὐτοὺς οἱ θεσμοθέται ἐν τῇ αὔριον ἡμέρᾳ, καὶ εἰσαγόντων, ἐπειδὰν αἱ κλήσεις ἐξήκωσιν εἰς τὸ δικαστήριον, περὶ προδοσίας κατηγορεῖν τοὺς εἰρημένους συνηγόρους [38] καὶ τοὺς στρατηγοὺς, καὶ ἄλλος [39], ἄν τις βούληται. ὅτου δ' ἂν καταψηφίσηται τὸ δικαστήριον, περὶ αὐτοῦ ποιεῖν κατὰ τὸν νόμον, ὃς κεῖται περὶ τῶν προδόντων. τοῦτο ὑπογέγραπται τῷ δόγ-

pronuntiantur legati iuiſſe Spartam incommodo reipublicae Athenienſis, et e caſtris nauigaſſe vectos hoſtili naue, ac per Deceliam terra iuiſſe, Archeptolemum, Onomaclem, et Antiphontem, comprehendendos eſſe, et in curia ſiſtendos, vt cauſam dicant. Siſtant eos praetores, et alii de Senatu vſque ad decem, quos videbitur praetoribus adſciſcere: vt de praeſentibus fiat iudicium. Aduocent eos theſmothetae ad craſtinam diem, inducantque, quando in iudicium adducti aderunt, tum actores, praetores, eorumque patrocinium ſuſtinentes, ac ſi quis alius voluerit, reos proditionis accuſent. Qui in iudicio damnatus fuerit, in eum animaduertendum e praeſcripto legis in proditores latae. Huic decreto ſubſcriptum

33. ἀποφαίνωσιν Petau.

34. Neſcio, vtrum πρεσβευσαμένους, an πρεσβευσομένους, ſit legendum. *Reiske.*

35. ἐκ delend. *Reiske.*

36. προσελομένοις. *Reiske.*

37. ἡ abeſt a Petau.

38. F. κατηγορεῖν τῶν εἰρημένων τοὺς ᾑρημένους κατηγόρους. Nam vt accuſatis a republica et iudicibus dabantur ſui συνήγοροι, qui cauſam pro iis dicerent; ſic quoque dabantur publice κατήγοροι, qui reos nomine reipublicae accuſarent, praeſertim in cauſſis maieſtatis. V. Valeſ. ad Harpocrat. p. 182. *Reiske.* Pro τοὺς εἰρημένους Turn. dat τοὺς ᾑρημένους.

39. ἄλλους Turn.

τῷ

ματι ἡ καταδίκη προδοσίας. Ὦφελον [40] Ἀρχεπτόλεμος Ἱπποδάμȣ Ἀγρύληθεν παρὼν, Ἀντιφῶν Σωφίλου Ῥαμνȣ́σιος παρών· τȣ́τοιν ἐτιμήθη, τοῖς ἕνδεκα παραδοθῆναι, καὶ τὰ χρήματα δημόσια εἶναι, καὶ τῆς θεοῦ τὸ ἐπιδέκατον, καὶ τὰς οἰκίας κατασκάψαι αὐτῶν, καὶ ὅρȣς θεῖναι τοῖν οἰκοπέδοιν, ἐπιγράψαντας· Ἀρχεπτολέμȣ καὶ Ἀντιφῶντος, τοῖν προδόταιν. τῷ δὲ δημάρχῳ ἀποφῆναί τ' οἰκίαν ἐς τὸν [41], καὶ μὴ ἐξεῖναι θάψαι [42] Ἀρχεπτόλεμον καὶ Ἀντιφῶντα Ἀθήνησι, μηδ' ὅσης Ἀθηναῖοι κρατȣ̃σι. καὶ ἄτιμον εἶναι Ἀρχεπτόλεμον καὶ Ἀντιφῶντα [43], καὶ γένος τὸ ἐκ τȣ́τοιν, καὶ νόθȣς καὶ γνησίȣς. καὶ ἐὰν ποιήσηταί τινα τῶν ἐξ Ἀρχεπτολέμȣ καὶ Ἀντιφῶντος, ἄτιμος ἔστω ὁ ποιησάμενος. ταῦτα δὲ γράψαι ἐν στήλῃ χαλ-

ptum eſt: DAMNATI ſunt proditionis Archeptolemus, Hippodami F. Agrylenſis, praeſens: Antiphon, Sophili F. Rhamnuſius, praeſens. Iis haec poena conſtituta eſt, vt vndecim viris dedantur, bona eorum publicentur, decima portione Mineruae conſecrata: vtque eorum aedes ſolo aequentur, et areis termini ponantur, cum hac inſcriptione: *Archeptolemi et Antiphontis, Proditorum.* Praefecto autem populi pronunciare * neque permitti, vt Archeptolemus et Antiphon Athenis, aut in terra Athenienſium imperio ſubdita, ſepeliantur. Porro cum ipſos infames haberi debere, tum qui ex iis, ſiue ſpurii, ſiue legitimi, naſcantur: infamem etiam eum, qui ex iſtorum progenie aliquem adoptauerit. Haec inſcri-

40. τȣ́τῳ ὑπογέγραπται τῷ δόγματι ἡ καταδίκη. *huic ſenatusconſulto ſubiecta* reperitur apud Caecilium *eorundem condemnationis formula pariter haec:* Δίκην προδοσίας ὦφλον Ἀρχεπτ. *Reiske.* τȣ́τῳ et ὦφλον dant etiam Turn. Vulc. et Bong.

41. ἐς τὸν] Deeſt aliquid. Interpres multa monſtra habet, et inter alia Dinarchum: ad quem nihil hoc quidem iudicium pertinebat. *Xylander.* Num τῷ δημάρχῳ ἀφεῖναι τὴν οἰκίαν εἰς τὸ κοινόν. Sed cum ne Taylorus quidem locum hunc reſtituere potuerit, nedum vt ego id tentem. *Reiske.*

42. καθάψαι Petau.

43. Ἀθήνησι, μηδ' ὅσης — καὶ Ἀντιφῶντα] Haec omnia abſunt a Petau.

44. F.

κῆ, ἧπερ [44] ἂν καὶ τὰ ψηφίσματα τὰ περὶ [45] Φρυνίχου, καὶ τούτου θέσθαι.

ΑΝΔΟΚΙΔΗΣ β'.

Ἀνδοκίδης [46] Λεωγόρου μὲν ἦν πατρὸς, τοῦ θεμένου ποτὲ πρὸς Λακεδαιμονίους εἰρήνην Ἀθηναίοις [47], τὸν δῆμον [48] δὲ Κυδαθήναιος, ἢ Θουρεὺς, γένους εὐπατριδῶν, ὡς δὲ Ἑλλάνικος, καὶ ἀπὸ Ἑρμοῦ. καθήκει γὰρ εἰς [49] αὐτὸν τὸ κηρύκων γένος. διὸ καὶ προεχειρίσθη ποτὲ μετὰ Γλαύκωνος σὺν ναυσὶν εἴκοσι Κερκυραίοις βοηθήσων, διαφερομένοις πρὸς Κορινθίους μετὰ δὲ ταῦτα αἰτιαθεὶς [50] ἀσεβεῖν, ὡς καὶ αὐτὸς τοὺς Ἑρμᾶς περι-

inſcribenda eſſe columnae aeneae, eamque ibi ponendam, vbi ea ſita eſt, quae decreta de Phrynicho continet.

ANDOCIDES II.

ANDOCIDES, Leogorae F. eius, qui aliquando Athenienſibus pacem aduerſus Lacedaemonios compoſuit: pago Cydathenienſis, aut Thurenſis, gente patricia, adeoque (ſi Hellanico credimus) a Mercurio propagata, ortus. Nam ad ipſum pertinet praeconum progenies. Itaque aliquando fuit cum Glaucone delectus populi votis, vt cum viginti nauibus opem ferret Corcyraeis, quibus aduerſum Corinthios lis erat. Poſtmodo violatae religionis poſtulatus eſt: quod et ipſe de eorum

44. F. χαλκῇ, καὶ ἧπερ ἀνάκειται ψηφίσματα τὰ περὶ Φρυνίχου, καὶ τοῦτο προθέσθαι. *Reiske.*

45. περὶ] L. παρά. *Salmas.*

46. Conferri velim huius vitae editionem, quae habetur in Taylori Lectionibus Lyſiacis p. 689. [ſeu p. 248. Vol. VI. Orat. Graec.] cum vita Photiana comparata. *Reiske.*

47. Non Leagoram, Andocidae patrem, ſed auum cognominem, cum Lacedaemoniis pacem pepigiſſe, et ea, quae de lato Corcyraeis auxilio dicuntur, non ad Leagoram, ſed ad Andocidam auum, pertinere, demonſtrat Taylor l. c. p. 691. [ſeu p. 251. — 254. Vol. VI. Or. Gr.] vbi etiam legi iubet: Κυδαθηναιεὺς, ἢ Θυραιεὺς. *Reiske.*

48. τῶν δήμων. *Salmas.*

49. εἰς abeſt a Petau.

50. αἰτιαθεὶς] Pendet hoc verbum, et ad ſummam, tota haec periodus incondita, implicita, hiulca et ſoloeca Plutarchum non olet, ſed recentiorem Graecitatem, quae non dubitabat, ſyntaxeos verborum

κόψας, καὶ εἰς τὰ τῆς Δήμητρος ἁμαρτὼν μυστήρια, διὰ τὸ πρότερον ἀκόλαστον ὄντα, νύκτωρ κωμάσαντα, θραῦσαί τι τῶν ἀγαλμάτων τοῦ θεοῦ, καὶ εἰσαγγελθέντα, ἐπειδὴ οὐκ ἠβουλήθη [51], ὃν ἐζήτουν οἱ κατήγοροι, δοῦλον ἐκδοῦναι, διαβληθῆναι, καὶ πρὸς τὴν αἰτίαν τῆς δευτέρας γραφῆς ὕποπτον γενέσθαι· ἣν μετ' οὐ πολὺν χρόνον τοῦ ἐπὶ Σικελίαν στόλου συνέβη γενέσθαι· Κορινθίων εἰσπεμψάντων Λεοντίνους τε καὶ Αἰγεσταίους ἄνδρας, ἰδίᾳ μελλόντων βοηθεῖν αὐτοῖς τῶν Ἀθηναίων, νύκτωρ τοὺς περὶ τὴν ἀγορὰν Ἑρμᾶς περιέκοψαν, ὥς Κράτιππός φησι, προσαμαρτὼν μυστήρια. κριθείς τ' [52] ἐπὶ τούτοις, ἀπέφυγεν ἐπὶ τῷ μηνύσειν τοὺς ἀδικοῦντας. σπουδὴν δὲ πᾶσαν ἐνεγκάμενος [53], ἐξεῦρε τοὺς περὶ τὰ ἱερὰ ἁμαρτάνοντας, ἐν οἷς καὶ τὸν αὐτοῦ πατέρα ἐμήνυσε. καὶ τοὺς μὲν ἄλλους πάντας ἐλέγξας ἐποίησεν ἀπολέσθαι,

eorum eſſet cenſu, qui ſtatuas Mercurii truncaſſent, et arcana Cereris inuulgaſſent. (Cui accuſationi anſam praebuit, quod is homo alioqui intemperans, noctu per comeſſationem aliquando quandam Mercurii fregiſſet ſtatuam: et cum ſeruum eum, quem actores ad quaeſtionem expoſcebant, dedere noluiſſet, male ex ea re audiret, itaque ſecundo crimini occaſionem exhiberet.) Quae poſterior actio aduerſus eum ſuſcepta eſt paruo tempore ab expeditione claſſis in Siciliam ab Athenienſibus miſſae. Cum enim Corinthii ſubmiſiſſent Leontinos et Aegeſtaeos, priuatim iis auxilio futuris Athenienſibus, noctu Mercurios, qui apud forum erant collocati, mutilauerunt, vt ait Cratippus. Cui delicto Andocides cum myſteriorum publicationem adieciſſet, in iudicium pertractus, ita abſolutus eſt, quod profeſſus eſt, ſe indicium de iis delaturum, qui ſacra violaſſent. In qua re conficienda cum nihil induſtriae ſibi feciſſet reliquum, ſontes conquiſiuit, atque inter eos etiam patris nomen commemorauit. Ac reliquos quidem omnes reos peregit, exitiumque eis conſciuit: patrem, tametſi

rum Grammaticae rationem nullam habere. Si reddere orationi ſtatum aliquem et ordinem atque lumen velis, neceſſe eſt loco καὶ p.317. 3. legas συνέβη αὐτὸν. Sed etiam in proxima periodo ſcabrities et confuſio inexplicabilis ineſt. *Reiske.*

51. ἐβουλήθη Petau.

52. κριθεὶς δὲ idem.

53. εἰσενεγκάμενος, vt etiam apud Photium eſt. *Reiske.*

54. Ex

τὸν δὲ πατέρα ἐῤῥύσατο, καίτοι δεδεμένον ἤδη, ὑποσχόμενος, πολλὰ λυσιτελήσειν αὐτὸν τῇ πόλει· καὶ οὐκ ἐψεύσατο. ἤλεγξε γὰρ ὁ Λεωγόρας πολλοὺς δημόσια χρήματα σφετεριζομένους [54], καὶ ἄλλα τινὰ ἀδικοῦντας. καὶ διὰ μὲν ταῦτα ἀφείθη τῆς αἰτίας. εὐδοκιμῶν δὲ ὁ Ἀνδοκίδης ἐπὶ τοῖς πολιτευομένοις, ἐπέθετο ναυκληρίᾳ, καὶ τοῖς τε Κυπρίων βασιλεῦσι καὶ πολλοῖς ἄλλοις δοκίμοις ἐπεξενώθη· ὅτε καὶ μίαν τῶν πολιτίδων, Ἀριστείδου θυγατέρα, ἀνεψιὰν οὖσαν αὐτῷ, λάθρα τῶν οἰκείων ἐξαγαγὼν, ἔπεμψε δῶρον τῷ Κυπρίων βασιλεῖ. μέλλων δ' ἐπὶ τούτοις εἰς δικαστήριον εἰσάγεσθαι, πάλιν αὐτὴν ἐξέκλεψεν ἀπὸ τῆς Κύπρου, καὶ ληφθεὶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἐδέθη· διαδρὰς δὲ ἧκεν εἰς τὴν πόλιν, καθ' ὃν χρόνον οἱ τετρακόσιοι διεῖπον τὰ πράγματα. δεθεὶς δὲ ὑπὸ τούτων καὶ διαφυγὼν, αὖθις, ὁπότε κατελύθη ἡ ὀλιγαρχία, ἐξέπεσε τῆς πόλεως, τῶν τριάκοντα τὴν ἀρχὴν παραλαβόντων. οἰκήσας δὲ τὸν τῆς φυγῆς χρόνον ἐν Ἤλιδι, κατελθόντων τῶν περὶ Θρασύβουλον, καὶ

si iam vinctum, eripuit neci, pollicens, eius operam multis in rebus vtilem ciuitati futuram. Neque vero in hoc mentitus est: multos enim peculatores, aliisque flagitiis obligatos, Leagoras coarguit: eaque de causa absolutus suo est crimine. Caeterum Andocides, cum ob ea, quae in republica gessisset, clarus haberetur, animum ad nauicularíam mercaturam adiecit: et cum regibus Cypriorum aliisque multis viris illustribus hospitii ius contraxit. Quo quidem tempore etiam consobrinam suam quandam ciuem, Aristidae filiam, suis clam subductam, dono misit Cypriorum regi. Ac sentiens, se eo nomine in ius pertractum iri, rursus eandem e Cypro suffuratus, comprehensusque in facinore, et in vincula datus a rege fuit: elapsusque Athenas rediit, Quadringentis viris tum rempublicam obtinentibus, a quibus in vincula coniectus, rursumque fuga elapsus, quando paucorum in republica concidit potestas, solum vertit, summa rerum ad XXX tyrannos delata, atque Elide vixit, Thrasybulo demum cum suis in vrbem

54. Ex Turn. et Bong. affertur, dummodo recte enotatum est, σφετερισμένους: certe debuit esse ἐσφετερισμένους, aut σφετερισαμένους: forte sphalma est typographicum edit. Francf.

55. κα-

αὐτὸς ἧκεν εἰς τὴν πόλιν. πεμφθεὶς δὲ περὶ τῆς εἰρήνης εἰς Λακεδαίμονα, καὶ δόξας ἀδικεῖν ἔφυγε· δηλοῖ δὲ περὶ πάντων ἐν τοῖς λόγοις, οἷς συγγέγραφεν. οἱ μὲν γὰρ ἀπολογουμένου περὶ τῶν μυστηρίων εἰσὶν, οἱ δὲ καθόδου [55] δεομένου. σώζεται δ' αὐτοῦ καὶ ὁ περὶ τῆς ἐνδείξεως [56] λόγος, καὶ ἀπολογία πρὸς Φαίακα, καὶ περὶ τῆς εἰρήνης. καὶ ἤκμακε μὲν κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον ἅμα Σωκράτει τῷ φιλοσόφῳ· ἀρχὴ δ' αὐτῷ τῆς γενέσεως ὀλυμπιὰς μὲν ἑβδομηκοστὴ ὀγδόη, ἄρχων δ' Ἀθήνησι Θεογενίδης· ὥστ' εἶναι πρεσβύτερον αὐτὸν Λυσίου ἔτεσί που ἑκατόν [57]. τούτου δ' ἐπώνυμός ἐστι καὶ Ἑρμῆς, ὁ Ἀνδοκίδου καλούμενος, ἀνάθημα μὲν ὢν φυλῆς Αἰγηΐ-

bem reuerſo, ipſe etiam in patriam rediit. Poſtea de pace Lacedaemonem miſſus, et ſuſpectus rei mala fide geſtae, in exſilium abiit. Horum omnium ipſe argumenta in orationibus a ſe compoſitis reliquit. Aliae enim ſunt crimen de violata abs ſe religione propulſantis: aliae reditum flagitantis: exſtatque eius etiam de indicio delato alia, et ad Phaeacem, et de pace. Floruit eodem, quo Socrates philoſophus, tempore, natus Olympiade LXXIIX, archonte Athenis Theogenida: ita vt Lyſiam praeceſſerit aetate, annis fere viginti. Nomen ab eo habuit etiam Mercurii ſimulacrum Andocideum, a tri-

55. καθόδου] Legebatur καθόλου, et vertit interpres *in totum*. ſed Λ. et Δ. literae ſunt perſimiles. Exſtat autem oratio Andocidis de ſuo reditu. Sunt autem ſupra etiam mutila quaedam et ambigua: maxime de Ἑρμῶν περικοπῆς hiſtoria: quam tamen ex Alcibiade poſſis et ipſo cognoſcere Andocide. Et totum iſthuc, Herma Andocideo corrupto, interpres omiſit. *Xylander.* καθόδου] *hominis veniam petentis in patriam redeundi.* Et ſic vertit Xylander, ſic emendauit Henr. Valeſius ad Harpocrat. p. 85. et expreſſit in Edit. ſua Taylor. *Reiske.*

56. Sermonem περὶ τῆς ἐνδείξεως cum defenſione ſui eundem fuiſſe contendit Taylorus. Mihi quidem omne hac de re dubium non exemit. Poteſt enim ille de delatis reis ſermo illos arguiſſe, quos Leagoras pater peculatus reos indicauerat. V. paullo ſuperius dicta p. 318. 3. *Reiske.*

57. ἑκατὸν] Lege ἐννέα. Nam Lyſias an. 2. Olymp. 80. in lucem eſt editus, Vid. p. 321. I. Taylor in vita Lyſiae p. XXX. [Vol. VI. Orat. Gr. p. 101. not. 2.] ſuadet ὀκτώ. *Reiske.*

58. Quid

δος, ἐπικληθεὶς δ' Ἀνδοκίδου, διὰ τὸ πλησίον παροικῆσαι τὸν Ἀνδοκίδην. καὶ αὐτὸς δ' ἐχορήγησε κυκλίῳ χορῷ τῇ αὐτοῦ φυλῇ ἀγωνιζομένῳ διθυράμβῳ, καὶ νικήσας ἀνέθηκε τρίποδα ἐφ' ὑψηλοῦ, ἀντικρυς τοῦ Πωρίνου Σελίνου [58]. ἔστι δὲ ἁπλοῦς καὶ ἀκατάσκευος ἐν τοῖς λόγοις, ἀφελής τε καὶ ἀσχημάτιστος.

ΛΥΣΙΑΣ γ'.

Λυσίας υἱὸς ἦν Κεφάλου τοῦ Λυσανίου τοῦ Κεφάλου, Συρακουσίου μὲν γένος, μεταναστάντος δ' εἰς Ἀθήνας ἐπιθυμίᾳ τε τῆς πόλεως, καὶ Περικλέους τοῦ Ξανθίππου, πείσαντος αὐτὸν, φίλον ὄντα καὶ ξένον, πλούτῳ διαφέρων [59]· ὡς δέ τινες, ἐκπεσόντα [60] τῶν Συρακουσῶν, ἡνίκα ὑπὸ Γέλωνος ἐτυραννοῦντο· γενόμενος Ἀθήνησιν ἐπὶ Φιλοκλέους ἄρχοντος τοῦ μετὰ Φρασικλῆ, κατὰ τὸ

a tribu Aegeide dedicatum, proxime domum Andocidis. Sumtus etiam ſuppeditauit choro cyclico in tribus ſuae gratiam, ad certamen dithyrambicum. Victoriaque potitus tripodem dedicauit loco ſublimi, e regione Porini Selini. In ſuis orationibus ſimplex eſt, apparatuque caret et figurarum ornamentis.

LYSIAS III.

Lysias, Cephali F. Lyſaniae N. Cephali PN. fuit: huius quidem Syracuſani domo, ſed qui Athenas commigraſſet, cum vrbis deſiderio eius adactus, tum Periclis, Xanthippi F. ſuaſionibus obtemperans, quo amico atque hoſpite vtebatur: homo praediues. Alii expulſum Syracuſis eum fuiſſe aiunt, cum eam vrbem Gelo tyrannus teneret. Natus eſt Lyſias Athenis, Philocle archonte, qui Phraſicli ſucceſſit, anno ſecundo

58. Quid ſit πώρινον σέλινον, fortaſſe alius aliquis inveniet: ego quaerere non poſſum. *Xylander*. F. ἐφ' ὑψηλοῦ βάθρου, vel ἰκρίου, ἄντικρυς τοῦ πωρινοῦ Σειληνοῦ. Poſtremum debeo Tayloro, et hic Salmaſio, cuius v. Exercit. Plin. p. 129. a. atque Palmerio Exerc. p. 226. *Reiske*.

59. πλούτῳ διαφέροντα. *Reiske*.

60. ἐκπεσόντος. Redit enim ad Κεφάλου, ad patrem Lyſiae, vt γενόμενος vſ. pen. redit ad Lyſiam. *Reiske*.

61. Ver-

δεύτερον ἔτος τῆς ὀγδοηκοστῆς καὶ δευτέρας [61] ὀλυμπιάδος, τὸ μὲν πρῶτον συνεπαιδεύετο τοῖς ἐπιφανεστάτοις Ἀθηναίων. ἐπεὶ δὲ τὴν εἰς Σύβαριν ἀποικίαν, τὴν ὕστερον Θερίας μετονομασθεῖσαν, ἔστελλεν ἡ πόλις, ᾤχετο σὺν τῷ πρεσβυτάτῳ ἀδελφῷ, Πολεμάρχῳ, (ἦσαν γὰρ αὐτῷ καὶ ἄλλοι δύο, Εὔδιδος [62] καὶ Βράχυλλος [63]) τοῦ πατρὸς ἤδη τετελευτηκότος, ὡς κοινωνήσων τοῦ κλήρου, ἔτη γεγονὼς πεντεκαίδεκα, ἐπὶ Πραξιτέλους ἄρχοντος. κἀκεῖ διέμεινε παιδευόμενος παρὰ Τισίᾳ καὶ Νικίᾳ, τοῖς Συρακουσίοις, κτησάμενός τ' οἰκίαν καὶ κλήρῳ [64] λαχὼν ἐπολιτεύσατο, ἕως Κλεάρχου [65], τοῦ Ἀθήνησιν ἄρχοντος, ἔτη ἑξήκοντα τρία [66]. τῷ δὲ ἑξῆς Καλλίᾳ [67] Ὀ-

do Olympiadis LXXXII. Initio inter nobiliſſimos Athenienſium fuit inſtitutus. Cum autem ciuitas coloniam ad Sybarin mitteret, cui poſtea Thuriorum nomen factum fuit, eo vna profectus eſt vna cum fratre maiore natu, qui nominabatur Polemarchus, mortuo iam patre, (Habuit etiam alios duos fratres, Eudemum et Brachyllum) vt in partem ſortis veniret. Actum hoc anno aetatis eius quinto ſupra decimum, archonte Praxitele. Ibi ergo manſit, et formandum ſe Tiſiae atque Niciae Syracuſanis praebuit: domoque parta, ſorte ductus rempublicam geſſit vſque ad id tempus, quo LXIII. annos impleuit, archonte Athenis Clearcho. Proximo anno, Callia

61. Verba καὶ δευτέρας delenda. Vid. Palmer. l. c. et Taylor in Vita Lyſiae, p. 31. [Vol. VI. Or. Gr. p. 103. n. 4.] et Simſon ad A. M. 3545. et 46. qui in dubio relinquit, *Phraſicles*, an *Phraſiclides*, verum ſit, quorum poſterius optat Taylorus, qui etiam καὶ δευτέρας delet. *Reiske.*

62. Εὔδιδος] Scriptus Εὔδιμος. Forte Εὔδημος. *Xylander.* Taylorus e Platone emendat Εὐθύδημος. *Reiske.*

63. Βράχυλλος etiam poſt dicitur: etſi vitioſe *Branchylus* impreſſum ſit. *Xylander.* Vid. not. 79.

64. κλῆρον Turn. et Vulc.

65. Clearchus mox *Cleocritus* dicitur. *Xylander.* Κλεοκρίτου. V. p. 322. 5. et Indic. Archontum apud Simſonum A. M. 3592, 93. et Palmer. l. c. et Taylor. Vit. Lyſ. p. 34. [Vol. VI. Or. Gr. p. 110. n. 14. fin.] *Reiske.*

66. F. ἔτη τριάκοντα δύο. *Reiske.*

67. Vox Καλλίᾳ ante Ὀλυμπιάδι eſt ita poſita, vt videatur deeſſe aliquid. *Xylander.*

λυμπιάδι ἐνενηκοστῇ δευτέρᾳ τῶν κατὰ Σικελίαν συμβάντων Ἀθηναίοις, καὶ κινήσεως γενομένης τῶν τ' ἄλλων συμμάχων, καὶ μάλιστα τῶν τὴν Ἰταλίαν οἰκούντων, αἰτιαθεὶς ἀττικίζειν, ἐξέπεσε μετ' ἄλλων τριῶν [68]. παραγενόμενος δ' Ἀθήνησιν ἐπὶ Καλλίου, τοῦ μετὰ Κλεόκριτον ἄρχοντος, ἤδη τῶν τετρακοσίων κατεχόντων τὴν πόλιν, διέτριβεν αὐτόθι. τῆς δ' ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς ναυμαχίας γενομένης, καὶ τῶν τριάκοντα παραλαβόντων τὴν πόλιν, ἐξέπεσεν ἑπτὰ ἔτη μείνας [69], ἀφαιρεθεὶς τὴν οὐσίαν καὶ τὸν ἀδελφὸν Πολέμαρχον. αὐτὸς δὲ διαδρὰς ἐκ τῆς οἰκίας ἀμφιθύρου οὔσης, ἐν ᾗ ἐφυλάσσετο ὡς ἀπολούμενος, διῆγεν ἐν Μεγάροις. ἐπιθεμένων δὲ τῶν ἀπὸ Φυλῆς τῇ καθόδῳ, ἐπεὶ χρησιμώτατος ἁπάντων ὤφθη, χρήματά τε παρασχὼν δραχμὰς δισχιλίας καὶ ἀσπίδας διακοσίας, πεμφθεὶς δὲ [70] σὺν Ἑρμᾶνι, ἐπικούρους ἐμισθώσατο τριακοσίους δύο. ἔπεισέ

Callia archonte, Olympiade XCII, cum in Sicilia cladem accepiſſent Athenienſes, commotique eſſent et alii ſocii, et praecipue, qui Italiam incolebant: culpatus, quod Atticis rebus faueret, cum aliis CCC eiectus eſt: venitque Athenas, Callia poſt Cleocritum archonte, cum iam Quadringenti viri vrbi imperarent: ibique commoratus eſt. Pugna porro apud Aegospotamos facta, cum XXX tyranni vrbem occupaſſent, ad annos ſeptem relegatus eſt, boniſque ſuis multatus eſt, amiſſo fratre Polemarcho: ipſe per poſticum domus, in qua adſeruabatur, elapſus Megaram venit, ibique vixit, tanquam rebus deploratis. Cum autem ciues a Phyla reditum molirentur, atque maximo vſui ipſe fuiſſet, (nam et duo millia drachmarum ſuppeditauit, et ſcuta ducenta, et cum Hermane miſſus CCCII milites mercede conduxit, ac Thraſylaeo Eleo, hoſpiti

68 μετ' ἄλλων τριῶν] Imo τριακοσίων, vt eſt apud Dionyſium Halicarnaſſenſem in huius vita: vbi ἐκλυθεῖσι falſo in Pariſ. legitur in Aldino melius ἐκληθεῖσι. Eſt enim ſcribendum ἐγκληθεῖσι: quod noſter voce αἰτιαθεὶς expreſſit. *Xylander*. Taylor p. 35. [Vol. VI. Orat. Gr. p. 111. n. 16.] vult μετ' ἀδελφῶν τριῶν. *Reiske*.

69. μεῖναι Turn. Vulc. et Bong. ſed prorſus abeſt haec vox a Petau. Ald. et Baſ.

70. πεμφθεὶς τε Petau.

71. τρια-

τε [71] τάλαντα δῦναι Θρασύλαιον [72] τὸν Ἠλεῖον, ξένον αὐτῷ γεγονότα. ἐφ᾽ οἷς [73] γράψαντος αὐτῷ Θρασυβούλου πολιτείαν μετὰ τὴν κάθοδον ἐπ᾽ ἀναρχίας τῆς πρὸ Εὐκλείδου. ὁ μὲν δῆμος ἐκύρωσε τὴν δωρεὰν, ἀπενεγκαμένου δ᾽ Ἀρχίνου γραφὴν παρανόμων διὰ τὸ ἀπροβούλευτον εἰσαχθῆναι, ἑάλω τὸ ψήφισμα· καὶ οὕτως ἀπελαθεὶς τῆς πολιτείας, τὸν λοιπὸν ᾤκησε χρόνον, ἰσοτελὴς ὤν. καὶ ἐτελεύτησεν αὐτόθι ὀγδοήκοντα τρία ἔτη βιοὺς, ἢ, ὥς τινες, ἓξ καὶ ἑβδομήκοντα, ἢ, ὥς τινες, ὑπὲρ ὀγδοήκοντα, ἰδὼν Δημοσθένην μειράκιον ὄντα. γεννηθῆναι δὲ φασὶν ἐπὶ Φιλοκλέους ἄρχοντος. φέρονται δ᾽ αὐτοῦ λόγοι τετρακόσιοι εἰκοσιπέντε. τούτων γνησίους φασὶν οἱ περὶ Διονύσιον καὶ Καικίλιον εἶναι διακοσίους τριάκοντα, ἐν οἷς δὶς μόνον ἡττῆσθαι [74] λέγεται. ἔστι δ᾽ αὐτοῦ καὶ ὃν ὑπὲρ τοῦ ψηφίσματος ἐγράψατο Ἀρχῖνος, τὴν πολιτείαν αὐτῷ περιέχων [75], καὶ κατὰ τῶν

hospiti suo, persuasit, vt aliquot talenta conferret) Thrasybulus idcirco ei post reditum decreuit reipublicae administrationem, in magistratuum vacatione ante Euclidem. Quod donum cum ratum esse iussisset populus, Archino id contra leges factum referente ad iudices, quia absque auctoritate scitum fuisset, rescissum fuit. Ita repulsus a publico munere Lysias priuatus reliquam aetatem exegit: mortuusque est Athenis, annos natus LXXXIII, aut, vt alii volunt, LXXVI: alii annos vixisse vltra LXXX aiunt, ab eoque Demosthenem adolescentulum visum fuisse. Natus perhibetur, archonte Philocle. Orationes eius feruntur CCCCXXV. de quibus genuinas affirmant Dionysius et Caecilius esse CCXXX: ac bis tantum victus dicitur. Est et oratio eius pro decreto, quod Archinus reprehendit, ostendens, quomodo in republica sit versatus: et alia aduer-

71. τριακοσίους, καὶ δύο ἔπεισε τάλαντα. Vid. Taylor. Vit. Lys. p. 48. [Vol. VI. Or. Gr. p. 134. n. 92.] *Reiske.*

72. Θρασυδαῖον hunc a Xenophonte appellari notauit Palmer. l. c. *Reiske.*

73. ἐφ᾽ οἷς] Proprie deberet esse ἐπὶ τούτοις. Nam oratio, ab ἐπεὶ p. 322. 13. dependens, nondum perfecta est. *Reiske.*

74. ἡττηθῆναι Petau.

75. F. ἔστι δ᾽ αὐτοῦ καὶ ὁ ὑπὲρ τοῦ ψηφίσματος, ὃ ἐγράψατο Ἀρχῖνος, τὴν πολιτείαν αὐτοῦ περιελών. Sic fere quoque Taylor. p. 54. [Vol. VI. Or. Gr. p. 146.] *Reiske.*

 76. F.

τριάκοντα ἕτερος. ἐγένετο δὲ πιθανώτατος καὶ βραχύτατος τοῖς ἰδιώταις τοῖς πολλοῖς λόγους ἐκδοὺς [76]. εἰσὶ δ' αὐτῷ καὶ τέχναι ῥητορικαὶ πεποιημέναι, καὶ δημηγορία [77], ἐπιστολαί τε καὶ ἐγκώμια, καὶ ἐπιτάφιοι, καὶ ἐρωτικοὶ, Σωκράτους [78] ἀπολογία ἐστοχασμένη τῶν δικαστῶν. δοκεῖ δὲ κατὰ τὴν λέξιν εὔκολος εἶναι, δυσμίμητος ὤν. Δημοσθένης δ' ἐν τῷ κατὰ Νεαίρας λόγῳ ἐραστὴν αὐτόν φησι γεγονέναι Μετανείρας, ὁμοδούλου τῇ Νεαίρᾳ, ὕστερον δ' ἔγημε Βραγχύλου [79], τοῦ ἀδελφοῦ, θυγατέρα. μνημονεύει δ' αὐτοῦ καὶ Πλάτων ἐν τῷ Φαίδρῳ, ὡς δεινοτάτου εἰπεῖν καὶ Ἰσοκράτους πρεσβυτέρου. ἐποίησε δὲ καὶ εἰς αὐτὸν ἐπίγραμμα Φιλίσκος, ὁ Ἰσοκράτους μὲν γνώριμος, ἑταῖρος δὲ Λυσίου, δι' οὗ φανερὸν ὡς προέλαβε τοῖς ἔτεσι [80], καὶ ἐκ τῶν ὑπὸ Πλάτωνος εἰρημένων ἀποδείκνυται. ἔχει δὲ οὕτως·

aduerſus XXX tyrannos. Vim ad perſuadendum habuit maximam, ſummaque eſt vſus breuitate. Orationes priuatis hominibus vulgo dedit. Sunt etiam eius praecepta artis oratoriae, et concio, atque epiſtolae, laudationes, funebres orationes, et amatoriae, item defenſio Socratis ingeniis iudicum accommodata. Videtur dictio eius facilis eſſe, quanquam eſt imitatu difficilis. Demoſthenes in oratione contra Neaeram ait, eum amatorem fuiſſe Metanirae, quae Neaerae fuerit conſerua. Poſt autem duxit filiam Brachylli, fratris ſui. Plato in Phaedro mentionem eius facit, vt ſumma vi dicendi praediti, et qui aetate Iſocratem anteiuerit. Philiſcus, ipſius ſocius, et Iſocratis auditor, carmen compoſuit de eo, vnde idem poteſt cognoſci, quod ex Platone diximus. Eius ſententia haec eſt:

Filia

76. F. καὶ τρανώτατος τοῖς ἰδιώταις, οἷς τοὺς πολλοὺς λόγους ἐκδοὺς ἀπέζη. *Reiske.*

77. πεποιημέναι ἐπὶ δημηγορίᾳ. *eo conſcriptae et cum ſtudio elaboratae, vt publice iis vſus eſſet dicentibus in concione. Reiske.*

78. Ante Σωκράτους Petau. praeponit καὶ.

79. Num Βραχύλλου, vt ſupra p. 321. 6. *Reiske.* Petau. dat Βραγχύλλου. Vid. not. 63.

80. Locus corruptus. Vtique autem legendum ἔτεσι, non ἔθεσι. Scriptus recte. *Xylander.* ἔτεσιν, ὃ καὶ. *R,*

81. Hic

Ὦ Καλλίππης θύγατερ [81], πολυηγόρε, Φροντίδι δείξεις,
Εἴ τι Φρονεῖς [82], καί τι περισσὸν ἔχεις.
Τὸν γὰρ ἐς ἄλλο σχῆμα μεθαρμοσθέντα καὶ ἄλλοις
Ἐν κόσμοισι βίου [83] σῶμα λαβόνθ' ἕτερον,
Δεῖ σ' ἀρετῆς κήρυκα τεκεῖν τινα Λυσιδαίμονον [84],
Δόντα καταφθίμενον καὶ σοφῶ ἀθάνατον [85]·
Ὅς τότ' ἐμῆς ψυχῆς δείξαι Φιλέταιρον ἅπασι,
Καὶ τὴν τοῦ φθιμένου πᾶσι βροτοῖς ἀρετήν [86].

Filia Callippes argutula, nunc age monstra,
Quid subtile tibi, quidue fiet sapiens:
Namque aliam nactum formam, mundique in alius
Diuerso latebris corpore conspicuum
Lysida praeconem virtutis te parere est fas,
Cuius apud manes gloria sit celebris:
Qui mea defuncti iactet praeconia, laudes
Et nostrae socius dicat amicitiae.

Con-

81. Hic versus est vitiosus, ῶ abundante, et fine deficiente, nisi δείξεις est per ἐπίζευξιν repetendum: quod non censeo. Vix sensus elici posse videtur. Itaque meas diuinationes si flocci facias etiam, non succensebo; dicendum quippe putaui mihi aliquid potius, quam nihil. *Xylander*. Rationem huius carminis emendandi, quae Marklando placuit, exstat p. 60. Vit. Lysiae a Tayloro allata. [Vol. VI. Or. Gr. p. 156. 157.] Suadet ille statim initio Καλλιόπης θύγατερ, eoque Musam suam significasse poëtam credit. Atqui Calliope ipsa Musa est. Musae filias nullas habuerunt. Mihi credibile est, poëtae Philisci matrem Callippen fuisse dictam: vnde sic constituo versum: ὦ Καλλίππης παῖ πολυήγορε, id est, *o Philisce*. Virum compellari a poëta, non foeminam, apparet e vs. carminis sexto, vbi δόντα ait. Atqui δοῦσαν oporteret, si Musam alloqueretur. Potest tamen δόντα etiam ad ὕμνον referri. *Reiske*.

82. πινυτὸν supplet Marklandus. Posset etiam ἐτεὸν suppleri. *Reiske*.

83 ἐν κόσμοισι βίου bene habet, idemque valet, atque ἐν βίοις. *Reiske*.

84. Probo Marklandi Λυσίᾳ ὕμνον. *Reiske*.

85. F. δόντα καταφθιμένῳ τι κλέος ἀθάνατον. *Reiske*. Petau. dat καταφθιμένων.

86. Salmasius ad hoc carmen haec annotauerat: Versum primum iubebat in vocabulo Φρόντι [sic exarauerat] finire, et secundum a δείξεις inci-

συνέγραψε δὲ λόγον καὶ Ἰφικράτει [87], τὸν μὲν πρὸς Ἁρμόδιον, τὸν δὲ, προδοσίας κρίνων [88] Τιμόθεον. καὶ ἀμφοτέρους [89] ἐνίκα. ἀναδεξαμένου [90] δ' Ἰφικράτους τὰς τοῦ [91] Τιμοθέου πράξεις, ταῖς εὐθύναις ἀναλαβὼν [92] τὴν τῆς προδοσίας αἰτίαν, ἀπολογεῖται διὰ τοῦ Λυσίου λόγου. καὶ αὐτὸς μὲν ἀπελύθη, ὁ δὲ Τιμόθεος ἐζημιώθη πλείστοις χρήμασιν. ἀνέγνω δὲ καὶ ἐν τῇ Ὀλυμπιακῇ πανηγύρει λόγον μέγιστον [93] διαλλαγέντας τοὺς Ἕλληνας καταλῦσαι Διονύσιον.

ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ δ'.

Ἰσοκράτης Θεοδώρου μὲν ἦν παῖς, τοῦ ἀρχιερέως [94], τῶν μετρίων πολιτῶν, θεράποντας αὐλοποιοὺς κεκτημέ-

Conſcripſit etiam orationem Iphicrati, quae eſt in Harmodium: et aliam, qua proditionis accuſauit Timotheum. Vicit ambabus Cum autem Timothei actiones in ſe recepiſſet, et crimina proditionis diluere vellet, oratione vſus eſt ad defenſionem a Lyſia conſcripta: eſtque abſolutus, Timotheo maxima multato pecunia. Recitauit etiam in ſolenni Olympico conuentu orationem: in qua oſtendit, Graecos hoc maximum feciſſe, quod, inter ſe inſtaurata gratia, Dionyſium deiecerunt.

ISOCRATES IV.

ISOCRATES Theodori F. fuit, Erechthienſis, vnius de mediocribus ciuibus, et qui famulos haberet, qui tibias confice-

incipere. Vſ. carm. 3. ſcribebat: τῷ γὰρ μεθαρμοσθέντι. vſ. 5. Λυσίᾳ ὕμνον, et vſ. vlt. ἐόντα καταφθιμένῳ. *Reiske.*

87. Poſt Ἰφικράτει videtur διττὸν excidiſſe. *Reiske.*

88. Taylorus κρίνοντι ſuadet vita Lyſiae p. 79. [Vol. VI. Orat. Gr. p. 207. n. 23.] et fragment. p. 652. [Vol. VI. Orat. Gr. p. 29. n. CXVIII.] *Reiske.*

89. ἀμφοτέροις, niſi malis τοὺς ἀγῶνας ſubaudire. *Reiske.*

90. F. ἀναλεξαμένου. *recenſente, enarrante. Reiske.*

91. τοῦ abeſt a Petau.

92. F. ἀντιλαβὼν, *viciſſim ſibi impactam ferens accuſationem proditionis. Reiske.*

93. μέγιστον] F. κάλλιστον, ἐπὶ τῷ διαλλαγέντας, aut, κάλλιστον, ἐν ᾧ σπουδάζει πᾶσαι διαλλ. Ad ſummam conferri velim editionem huius vitae a cl. Tayloro curatam Lyſiae p. 78. [Vol. VI. Or. Gr. p. 204 — 208.] *Reiske.*

94. Τοῦ Ἐρεχθιέως leg. Scilicet ſummi Pontifices erant, vel alibi, vel adeo Athenis, ciues neutiquam primarii, et qui

νϩ, καὶ εὐπορήσαντος ἀπὸ τέτων· ὡς καὶ χορηγῆσαι καὶ παιδεῦσαι τὲς υἱές. (ἦσαν γὰρ αὐτῷ καὶ ἄλλοι, Τελέσιππος καὶ Διόμνηστος· ἦν δὲ καὶ θυγάτριον) ὅθεν εἰς τὲς αὐλὲς κεκωμώδηται ὑπ' Ἀριστοφάνες καὶ Στράτιδος. γενόμενος δὲ κατὰ τὴν ὀγδοηκοστὴν ἕκτην ὀλυμπιάδα Λυσιμάχε [95] Μυῤῥινεσίε [96], δύο καὶ εἴκοσιν ἔτεσι, πρεσβύτερος δὲ Πλάτωνος ἑπτά, παῖς μὲν ὢν ἐπαι-

ficerent, atque inde tantum rei faceret, vt et choro fumtus fuppeditaret, et filios liberaliter inftitueret: (nam praeter Ifocratem etiam alios habuit, Telefippum ac Diomneftum, ac filiam.) Itaque tibiarum gratia eum traduxere Ariftophanes atque Stratis, comici. Natus eft fub LXXXVI Olympiadem, archonte Lyfimacho Myrrhinufio. Lyfia pofterior fuit annis XXII, Platone prior annis VII. Puer inftitutus eft ita ingenue, vt quif- quam

qui tibicinibus alendis quaeftum facerent: effentue, aut haberentur, vt eft de huius patre apud Philoftratum et Suidam, ipfi *αὐλοποιοί.* Interpres harum Vitarum, Robertus Britannus, perhibuit, eum facris mediocrium ciuium praefuiffe. Nimirum falfo. Non ego primus de huius libelli vitiis conqueror. Sed hic quidem mederi facile potui. Memineram enim, apud Stephanum in Ἐρεχθία legiffe me, ὅτι ὁ Ἰσοκράτης ἦν Ἐρεχθιεύς, et infulfus librarius, literarum fectatus fimilitudinem, locum corrupit, notiore ἀρχιερέως voce pro Ἐρεχθέως ingefta. *Xylander.* τε Ἐρχιέως leg. e Photio. *Reiske.* Ex Turn. et Vulc. affertur ἀρχιέως.

95. Λυσίε Turn. et Vulc.

96. Μυῤῥινεσίε] Poft haec verba, aut haec, aut his refpondentia, extrita funt: ἄρχοντος Ἀθήνησι, Λυσίε μὲν ἦν νεώτερος. Rem ita habere, facile deprehendes, Dionyfii Halicarnaffei de hoc oratore infpecto libello. *Xylander.* ἕκτην ἐπ' ἄρχοντος Λυσιμάχου τε Μυῤῥινεσίε, Λυσίε μὲν νεώτερος [vel νεώτερος μὲν Λυσίε] δύο καὶ εἴκοσιν ἔτεσιν. Nam Lyfias 22 annis ante natus fuerat Olymp. 80. anno tertio. In eandem coniecturam video iam veniffe Xylandrum quoque et Palmerium Exerc. p. 227. V. Simfon ad A. M. 3569. vbi notat, Dionyfium Ifocratem Platone tantum quinquennio feniorem facere, et Diodorum pro archonte Lyfimacho Naufimachum nominare. V. quoque Menage ad Diogen. Laërt. 3, 4. V. Taylor. Vita Lyf. p. 30. [Vol. VI. Orat. Gr. p. 101. n. 2.] *Reiske.*

δεύετο οὐδενὸς ἧττον Ἀθηναίων, ἀκροώμενος Προδίκου τε τοῦ Κίου [97], καὶ Γοργίου τοῦ Λεοντίνου, καὶ Τισίου τοῦ Συρακουσίου, καὶ Θηραμένους τοῦ ῥήτορος· οὗ καὶ συλλαμβανομένου ὑπὸ τῶν τριάκοντα, καὶ φυγόντος ἐπὶ τὴν Βουλαίαν Ἑστίαν, ἁπάντων καταπεπληγμένων, μόνος ἀνέστη βοηθήσων, καὶ πολὺν χρόνον ἐσίγησε κατ' ἀρχάς. ἔπειτα ὑπ' αὐτοῦ παρῃτήθη, εἰπόντος, ὀδυνηρότερον αὐτῷ συμβήσεσθαι, εἴ τις τῶν φίλων ἀπολαύσει [98] τῆς [99] συμφορᾶς, καὶ ἐκείνου τινὰς οὔσας τέχνας αὐτῷ φασὶ συμπραγματεύσασθαι, ἡνίκα ἐν τοῖς δικαστηρίοις ἐσυκοφαντεῖτο, αἵ εἰσιν ἐπιγεγραμμέναι Βότωνος [100]. ἐπεὶ δ' ἠνδρώθη, τῶν μὲν πολιτικῶν πραγμάτων ἀπέσχετο, ἰσχνόφωνός τ' ὤν, καὶ εὐλαβὴς τὸν τρόπον, καὶ τὰ πατρῷα ἀποβεβληκὼς ἐν τῷ πρὸς Λακεδαιμονίους πολέμῳ· ἄλλοις δὲ μεμαρτυρηκὼς [1] φαίνεται. ἕνα δὲ

quam alius Athenienſium: audiuitque Prodicum Ceum, Gorgiam Leontinum, Tiſiam Syracuſanum, Theramenem rhetorem. Huic, cum XXX tyranni eum comprehendi iuſſiſſent, et ad aram curiae confugiſſet, ſolus Iſocrates ſurrexit opitulaturus: et aliquamdiu initio tacuit. Deinde ipſe eum dehortatus eſt Theramenes, quod diceret, auctum ſibi iri dolorem, ſi ſuae calamitatis amicorum aliquis fieret particeps. Sed et praecepta artis quaedam ab ipſo facta hunc ferunt vſurpaſſe, cum in iudicio impeteretur calumniis: quae Botoni inſcribuntur praecepta. Poſtquam virilem aetatem attigit Iſocrates, ciuilibus abſtinuit rebus: quod et gracili eſſet voce, et ingenio timido, et paterna bona bello contra Lacedaemonios perdidiſſet. Apparet autem, aliis eum orationes compoſuiſſe, vnicam ipſum dixiſſe de permuta-

97. Κείου ſcribendum eſt, non Κίου. Fuit enim natus Iulide Prodicus, in inſula Ceo. Suidas et multi alii. Hoc mendum et alibi haud raro obrepſit. *Xylander.* Κείου leg. eſſe ait etiam Salmaſius, et ita dant Turn. et Vulc.

98. ἀπολαύσειε Turn. et Vulc.

99. F. τῆς αὐτοῦ συμφορᾶς. *Reiske.*

100. Βότωνος] Sic et ſcriptus. Nomen mihi ſuſpectum. *Xylander.* F. Βάτωνος. *Salmaſ.* Petau. dat Κότωνος.

1. Legi ἄλλοις δὲ μεμελετηκώς. Eadem coniectura fuit doctiſſimi amici noſtri, Wolfii, quem (vt virtus eius ſingularis et doctrina merito ſuſpicienda poſcunt) honoris cauſa nomino. Quid enim ſit μεμαρ-

μόνον εἰπὼν [2] λόγον, τὸν περὶ τῆς ἀντιδόσεως, διατριβὴν δὲ συστησάμενος, ἐπὶ τὸ φιλοσοφεῖν καὶ γράφειν διανοηθεὶς [3] ἐτράπετο, καὶ τόν τε πανηγυρικὸν λόγον, καί τινας ἄλλους τῶν συμβουλευτικῶν, οὓς μὲν αὐτὸς γράφων ἀνεγίνωσκεν, οὓς δὲ ἑτέροις παρεσκεύαζεν, ἡγούμενος, οὕτως ἐπὶ τὸ τὰ δέοντα φρονεῖν τοὺς Ἕλληνας προτρέψασθαι. διαμαρτάνων δὲ τῆς προαιρέσεως, τούτων μὲν απέστη, σχολῆς δὲ ἡγεῖτο, ὥς τινές φασι, πρῶτον ἐπὶ Χίου, μαθητὰς ἔχων ἐννέα· ὅτε καὶ ἰδὼν τὸν μισθὸν ἀριθμούμενον, εἶπε δακρύσας· Ὡς ἐπέγνων ἐμαυτὸν νῦν τούτοις πεπραγμένον [4]. ὡμίλει δὲ τοῖς βουλομένοις, χωρίσας πρῶτος τοὺς ἐριστικοὺς λόγους τῶν πολιτικῶν, περὶ οὓς ἐσπούδασε. καὶ ἀρχὰς δὲ καὶ [5] περὶ τὴν Χῖον κατέστησε, καὶ τὴν αὐτῇ [6] τῇ πατρίδι πολιτείαν· ἀργύριόν [7] τε ὅσον οὐδεὶς σοφιστῶν εὐπόρησεν, ὡς καὶ τριηραρχῆ-

mutatione. Cum scholam instituisset, animum ad philosophandum ac scribendum applicuit: scripsitque orationem panegyricam, et alias quasdam, quae in consulendo versantur, quas partim ipse recitauit, partim aliis declamandas dedit: opinans, ita se Graecos ad curam rerum necessariarum suscipiendam excitaturum. Sed conatu eo ad irritum cadente, omisso hoc instituto, ludum aperuit in Chio primum, vt aiunt, nouem discipulis: cum quidem ferunt, eum, vt numerari mercedem vidit, flentem dixisse: Nunc intelligo, me his esse venditum. Ad sui consuetudinem omnes admisit, qui vti ea vellent. Primus contentiosas orationes a ciuilibus, quibus operam dabat, segregauit. Quin et magistratus in Chio constituit, et similem Atheniensis formam reipublicae. Argenti quantum nemo alius sophistarum confecit: ita quidem, vt etiam triremes suo sumtu instrueret. Auditores eius fuerunt amplius

μεμαρτυρηκὼς in hoc loco? *Xylander.*

2. Pro εἰπὼν legerem εἰπεῖν. *Xylander.*

3. διανοηθεὶς vtcunque potest ferri: etsi ὃ διενοήθη Wolfius mecum malit. *Xylander.*

4. πεπραμένον, aut potius πεπρακώς. *Reiske.*

5. καὶ huius loco leg. τάς. *Reiske.*

6. τὴν αὐτὴν τῇ πατρίδι. *eandem regiminis ciuilis formam, qua eius patria, Athenae, vtebantur, in vsum mittebat apud Chium. Reiske.* Et ita sane dant Turn. Vulc. et Petau.

7. ἀργυρίου τε iidem tres codd. Turn. Vulc. et Petau.

 8. εἰσ-

σαι. ἀκροαταὶ δ' αὐτοῦ ἐγένοντο εἰς ἑκατὸν, ἄλλοι τε πολλοὶ, καὶ Τιμόθεος ὁ Κόνωνος, σὺν ᾧ καὶ πολλὰς πόλεις ἐπῆλθε [8], συντιθεὶς τὰς πρὸς Ἀθηναίους ὑπὸ Τιμοθέου πεμπομένας ἐπιστολάς· ὅθεν ἐδωρήσατο αὐτῷ τάλαντον τῶν ἀπὸ Σάμου περιγενομένων. ἐμαθήτευσε δ' αὐτῷ καὶ Θεόπομπος ὁ Χῖος, καὶ Ἔφορος ὁ Κυμαῖος, καὶ Ἀσκληπιάδης, ὁ τὰ τραγῳδούμενα συγγράψας, καὶ Θεοδέκτης ὁ Φασηλίτης, ὁ τὰς τραγῳδίας ὕστερον γράψας, οὗ ἐστι τὸ μνῆμα ἐπὶ τὴν Κυαμῖτιν πορευομένοις, κατὰ τὴν ἱερὰν ὁδὸν τὴν ἐπ' Ἐλευσῖνα, τανῦν κατερηρειμμένον. ἔνθα καὶ τοὺς ἐνδόξους τῶν ποιητῶν ἀνέστησε σὺν αὐτῷ, ὧν Ὅμηρος ὁ ποιητὴς σώζεται μόνος, Λεώδαμός τ' Ἀθηναῖος, καὶ Λάκριτος, ὁ νομοθέτης Ἀθηναίοις [9]. ὡς δέ τινές φασι, καὶ Ὑπερείδης, καὶ Ἰσαῖος, καὶ Δημοσθένης τε [10] ἔτι ῥητορεύοντι φασὶ μετὰ σπουδῆς προσελθεῖν αὐτῷ, καὶ χιλίας μὲν, ἃς μό-

amplius c. interque alios Timotheus, Cononis F. cum quo multas obiuit vrbes, epiſtolas componens eas, quas Timotheus ad Athenienſes miſit: qui eam ob rem talento ex iis, quae a Samo erat adeptus, ipſum donauit. Diſcipuli Iſocratis fuerunt etiam Theopompus Chius, Ephorus Cumaeus, Aſclepiades, tragoediae ſcriptor, et Theodectes Phaſelita, qui ipſe etiam poſtmodo tragoedias ſcripſit. (Huius monumentum fuit ad Cyamitidem euntibus via ſacra, quae Eleuſinem ducit, nunc rudera exſtant: ibi etiam, cum ſua, ſtatuas nobilium poëtarum excitauit: de quibus ſolius Homeri ſupereſt.) Praeterea Leodamus Athenienſis, et Lacritus, qui leges Athenienſibus condidit. Sunt, qui Hyperiden et Iſaeum addunt. Sed et Demoſthenem ſtudioſe aiunt ſe ei etiamnum docenti artem adiun-

8. εἰσῆλθε Petau.

9. νομοθέτης Ἀθηναίοις] Aut nominatiuo caſu eſt gentile legendum, aut legendum eſt νομοθετήσας, quod mihi magis arridet. *Xylander*. νομοθετήσας. Huius de Lacriti legibus nihil reperio alibi. V. Fabricii Catal. Legislatorum T. I. B. Gr. p. 547. *Reiske*.

10. τε] L. δὲ. *Reiske*. Et ita etiam dant Turn. Vulc. et Petau. quorum duo priores, Turn. et Vulc. etiam pro Δημοσθένης exhibent Δημοσθένην.

11. Hoc

νας [11] εἰσεπράττετο, οὐκ ἔχειν φάναι παρασχεῖν, διακοσίας δὲ δώσειν, ἐφ' ᾧ τε τὸ πέμπτον μέρος ἐκμάθῃ [12]. τὸν δ' ἀποκρίνασθαι, ὡς οὐ τεμαχίζομεν, ὦ Δημόσθενες, τὴν πραγματείαν· ὥσπερ δὲ τοὺς καλοὺς ἰχθῦς ὅλους πωλοῦμεν, οὕτω κἀγώ σοι, εἰ βούλοιο μαθητεύειν, ὁλόκληρον ἀποδώσομαι τὴν τέχνην. ἐτελεύτα δὲ [13] ἐπὶ Χαιρωνίδου [14] ἄρχοντος, ἀπαγγελθέντων τῶν [15] περὶ Χαιρώνειαν ἐν τῇ Ἱπποκράτους παλαίστρᾳ πυθόμενος, ἐξαγαγὼν [16] αὑτὸν τοῦ βίου τέτρασιν ἡμέραις διὰ τοῦ σιτίων [17] ἀποσχέσθαι, προειπὼν τρεῖς ἀρχὰς δραμάτων Εὐριπίδου.

Δαναὸς, ὁ πεντήκοντα θυγατέρων πατήρ·
Πέλοψ ὁ Ταντάλειος εἰς Πῖσαν μολών·
Σιδώνιόν ποτ' ἄστυ Κάδμος ἐκλιπών·

adiunxiſſe, et quia CIↃ drachmas (tanti is docebat) ſoluendo non eſſet, CC obtuliſſe, vt quintam partem diſceret: ac reſpondiſſe Iſocratem: At vero nos, o Demoſthenes, non in fruſta tribuimus artem, ſed eorum more, qui bonos piſces totos vendunt, agimus: tibi, ſi diſcere eſt animus, totam tradituri artem. Mortuus eſt Chaeronida archonte, cum in Hippocratis palaeſtra nuncium de Chaeronenſi clade accepiſſet: nam quatriduana inedia ſe ipſum e vita eduxit, praefatus tria initia Euripidearum fabularum:

Danaus natarum quinquies decem pater.
Piſas petens prognatus Tantalo Pelops.
Vrbem Cadmus linquens olim Sidoniam.

Annos

11. Hoc μόνας vitioſum eſt. Quid ſi legendum ſit: χιλίας μὲν μνᾶς, ἃς εἰσεπρ. Sed ſumma fieret praegrandis. Denique infra eſt, ipſum docuiſſe decem minis: quas pro mille accipi drachmis, ſi centenae drachmae (quod nouum non eſt) in minam veniant, non video, quid vetet. *Xylander.* μόνας ex hoc verſu in vſ. 2. deducendum eſt, et ante δώσειν collocandum. *R.*

12. ἐκμαθεῖν. *Salmas.*

13. δὲ abeſt a Petau.

14. Scriptus Χερωνίδου habet. *Xylander.* Et ita etiam Petau.

15. ἀπαγγελθέντων γὰρ τῶν π. X. *Reiske.*

16. ἐξήγαγεν. *Reiske.*

17. ἀπὸ τοῦ σιτίου Petau.

ὀκτὼ καὶ ἐνενήκοντα ἔτη βιοὺς, ἢ (ὥς τινες) ἑκατὸν, οὐχ ὑπομείνας τετράκις ἰδεῖν [18] τὴν Ἑλλάδα καταδουλουμένην πρὸ ἐνιαυτοῦ, ἢ (ὥς τινες) πρὸ τεσσάρων τῶν τῆς τελευτῆς συγγράψας τὸν Παναθηναϊκόν. τὸν δὲ πανηγυρικὸν ἔτεσι δέκα συνέθηκεν, οἱ δὲ δεκαπέντε λέγουσιν, ὃν μετενηνοχέναι ἐκ τοῦ [19] Γοργίου τοῦ Λεοντίνου καὶ Λυσίου. τὸν δὲ περὶ τῆς ἀντιδόσεως, δύο καὶ ὀγδοήκοντα ἔτη γεγονώς. τοὺς [20] δὲ πρὸς Φίλιππον, ὀλίγῳ πρότερον τοῦ θανάτου. ἐγένετο δ' αὐτῷ καὶ παῖς Ἀφαρεὺς πρεσβύτῃ ὄντι, ἐκ Πλαθάνης τῆς Ἱππίου τοῦ ῥήτορος ποιητός. τῶν δὲ τῆς γυναικὸς τριῶν παίδων ὁ νεώτατος εὐπόρησεν [21] ἱκανῶς, οὐ μόνον ἀργύριον εἰσπράττων τοὺς γνωρί-

Annos vixit XCIIX, aut (vt alii tradunt) C, non ſuſtinens videre Graeciam quartum in ſeruitutem redactam. Anno (ſunt, qui quatuor annos dicant) ante mortem, Panathenaicam ſcripſit orationem: panegyricum annis ante exitum X, aut (ſi aliis credendum ſit) XV, quem e Gorgiae Leontini et Lyſiae ſcriptis fertur tranſtuliſſe: de permutatione, annos natus LXXXII: ad Philippum, paulo ante obitum. Iam ſenex Plathanes, quam Hippiae oratoris ante vxorem duxerat, filium de tribus natu minimum, Aphareum, adoptauit. Satis diues fuit: quod non tantum mercedem a diſcipulis

18. τετράκις ἰδεῖν] Verbum *videre* ſignificat, Iſocratem ſeruitutes deſignaſſe, quas, eo viuo et ſpectante, ſubiit patria. Atqui non niſi ter Iſocratis aetate ſeruierunt Athenae, ſemel quadringentis, tum Lyſandro et 30. tyrannis, denique Philippo, quae honeſtior et mollior caeteris erat ſeruitus. Si dixiſſet τὸ τέταρτον, *quarta vice*, recte dixiſſet. Quartus enim Athenarum erat tyrannus Philippus a Piſiſtratidis inde. Quare autem illos fabularum Euripidearum prologos recitarit mori certus Iſocrates, non vacat nunc quaerere. *Reiske.*

19. ἐκ τῶν Γοργίου. *Reiske.*

20. Τὸν δὲ πρὸς Φίλιππον. Etiam ſcriptus habet τοὺς, ſed non arbitror, eum plures ad Philippum orationes ſcripſiſſe. Caeterum proxima periodus diſtinctionibus plane erat foedata. Quod autem de opibus dicitur, haud dubium eſt ad Iſocratem, non ad Aphareum, pertinere. *Xylander.*

21. Sic lego et diſtinguo: παίδων ὧν ὁ νεώτατος. Εὐπόρησεν [Iſocrates, non Aphareus] ἱκανῶς. *Reiske.*

22. τριη-

μους, ἀλλὰ καὶ τὰ παρὰ Νικοκλέους, τοῦ Κυπρίων βασιλέως, ὃς ἦν υἱὸς Εὐαγόρου, εἴκοσι τάλαντα λαβὼν ὑπὲρ τοῦ πρὸς αὐτὸν γραφέντος λόγου· ἐφ' οἷς φθονηθεὶς τρὶς προεβλήθη τριήρας [22], καὶ τὸ δὶς μὲν ἀσθένειαν σκηψάμενος, διὰ τοῦ παιδὸς παρῃτήσατο, τὸ δὲ τρίτον ἀναστὰς, ἀνήλωσεν οὐκ ὀλίγα. πρὸς δὲ τὸν εἰπόντα πατέρα, ὡς οὐδὲν, ἀλλ' ἢ ἀνδράποδον, συνέπεμψε τῷ παιδίῳ· Τοιγαροῦν (ἔφη) ἄπιθι· δύο γὰρ ἀνθ' ἑνὸς ἕξεις ἀνδράποδα. ἠγωνίσατο δὲ καὶ [23] τὸν ἐπὶ Μαυσώλῳ τεθέντα ὑπ' Ἀρτεμισίας ἀγῶνα· τὸ δ' ἐγκώμιον οὐ σώζεται. ἐποίησε δὲ καὶ εἰς Ἑλένην ἐγκώμιον, καὶ Ἀρεοπαγιτικόν. ἐξελθεῖν δὲ τοῦ βίου οἱ μὲν ἐναταῖόν φασι σίτων ἀποσχόμενον, οἱ δὲ τεταρταῖον, ἅμα ταῖς ταφαῖς τῶν ἐν Χαιρωνείᾳ πεσόντων. συνέγραψε δ' αὐτοῦ καὶ ὁ παῖς, Ἀφαρεὺς, λόγους [24]. ἐτάφη δὲ μετὰ τῆς συγγενείας,

pulis exigeret, sed etiam a Nicocle, Cypriorum rege, Euagorae F. xx talenta pro oratione de ipso scripta accepisset. Inde inuidiae obnoxius, ter delectus est ad instruendam triremem: quod cum valetudine aduersa praescripta bis per filium excusasset, tertio rem suscepit, sumtusque fecit haud exiguos. Patri, qui diceret, se filio neminem, excepto vno mancipio, adiunxisse: Abi ergo, inquit, habiturus loco vnius duo mancipia. Obiuit etiam certamen in honorem Mausoli ab Artemisia institutum: sed ea laudatio periit. Fecit et Helenae laudationem, et Areopagiticum. Vita excessisse aiunt alii, cum nouem, alii, cum quatuor diebus cibo abstinuisset: inciditque eius obitus in funerationem eorum, qui ad Chaeroneam oppetierant. Orationes conscripsit etiam filius eius, Aphareus. Sepultus est cum gentilibus suis prope Cynosarges

22. τριηραρχεῖν repone ex sententia. Infra ostenditur, Plathanen Hippiae oratoris vxorem fuisse, vt non vsque adeo sit difficile, sententiam elicere: verba mutet, cui licet, aut libet. *Xylander.* τριηραρχεῖν. [aut τριήραρχος] καίτοι δίς μὲν — Salmasius quoque τριηραρχεῖν coniecit. *R.*

23. Confundit hic Isocratem Atheniensem cum Apolloniata. V. Simson ad A. M. 3652. *Reiske.*

24. Nescio, dederitne Plutarchus συνέγραψε δὲ αὐτῷ ὁ παῖς Ἀφαρεὺς ἐπιτάφιον λόγον, an συνέγραψε δ' ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ καὶ ὁ παῖς Ἀφαρεὺς λόγους. Posterius praeferrem, nisi tam alieno loco esset positum. *Reiske.*

25. πλη-

πλησίον δὲ [25] Κυνοσάργες ἐπὶ τῷ λόφῳ ἀριστερᾷ [26] ὁ υἱός τε [27], καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ, Θεόδωρος, καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ, ταύτης τ' ἀδελφὴ, τηθὶς τοῦ ῥήτορος, Ἀνακὼ, καὶ ὁ ποιητὸς υἱὸς Ἀφαρεὺς, καὶ ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ Σωκράτης, μητρὸς Ἰσοκράτους ἀδελφῆς Ἀνακοῦς [28] ὤν, ὅ τ' ἀδελφὸς αὐτῷ ὁμώνυμος τοῦ πατρὸς Θεόδωρος, καὶ οἱ υἱωνοὶ [29] τοῦ ποιηθέντος αὐτῷ παιδὸς Ἀφαρέως, Ἀφαρεὺς, καὶ ὁ τούτου πατὴρ Θεόδωρος, ἥ τε γυνὴ Πλαθάνη, μήτηρ δὲ τοῦ ποιητοῦ Ἀφαρέως. ἐπὶ μὲν οὖν [30] τούτων τράπεζαι [31] ἐπῆσαν ἕξ, αἳ νῦν οὐ σώζονται. αὐτῷ δ' Ἰσοκράτει ἐπὶ τοῦ μνήματος ἐπῆν κριὸς τριάκοντα πηχῶν, ἐφ' οὗ σειρὴν πηχῶν ἑπτὰ συμβολικῶς, ὃς νῦν οὐ σώζεται. ἦν δὲ καὶ αὐτοῦ τράπεζα πλησίον, ἔχουσα ποιητάς τε καὶ τοὺς διδασκάλους αὐτοῦ, ἐν οἷς καὶ Γοργίαν εἰς σφαῖραν ἀστρολογικὴν βλέποντα, αὐτόν τε τὸν Ἰσοκράτην παρεστῶτα. ἀνάκειται δ' αὐτοῦ καὶ ἐν Ἐλευσῖνι εἰκὼν χαλκῆ, ἔμπροσθεν τοῦ προστώου, ὑπὸ Τιμοθέου τοῦ Κόνωνος, καὶ ἐπιγέγραπται·

ges ad laeuam in tumulo. Ibi enim conditi ſunt Iſocrates, et pater Theodorus, et mater, eiuſque ſoror Anaco, et adoptitius filius Aphareus, et Socrates, Anacus filius, et Iſocratis frater, idem cum patre nomen gerens, et nepotes Iſocratis Aphareo nati, Aphareus, eiuſque pater Theodorus et vxor Plathane, mater Apharei adoptati. Horum monumentis impoſitae erant menſae ſex, quae perierunt. In ipſius autem Iſocratis cippo poſitus fuit aries XXX cubitorum, eique incubuit Siren cubitorum ſeptem: quod argumentum fuit ipſius eloquentiae. Non exſtat amplius. Fuit etiam prope menſa, habens poëtas et magiſtros eius: interque eos Gorgiam, qui in globum coeleſtem intueretur, adſtante Iſocrate. Eleuſine etiam ſtatua ei aerea dedicata eſt a Timotheo, Cononis F. ante veſtibulum porticus, cum hac inſcriptione:

Dedi-

25. πλησίον τοῦ Κυνοσάργους. *Reiske.*

26. ἐν ἀριστερᾷ Turn. et Vulc.

27. ὁ υἱός τε] Mallem αὐτός τε, *et ipſe* Iſocrates. *R.*

28. Poſt Ἀνακοῦς Turn. et Vulc. inſerunt υἱὸς, idemque Petau. videtur voluiſſe, qui dat corrupte Ἀνακούσιος.

29. καὶ ὁ υἱωνὸς τοῦ π. *R.*

30. οὖν abeſt a Petau.

31. τράπεζαι ſunt longae et latae tabulae, ſeu ligneae, ſeu marmoreae, appenſae e parietibus cum inſcriptione, aut imaginibus pictis. *Reiske.*

32. ξε-

Τιμόθεος φιλίας τε χάριν, ξενίην τε [32] προτιμῶν
Ἰσοκράτους εἰκὼ τήνδ' ἀνέθηκε θεαῖς·

Λεωχάρους [33] ἔργον. Φέρονται δ' αὐτοῦ λόγοι ἑξήκοντα, ὧν εἰσι γνήσιοι, κατὰ μὲν Διονύσιον, εἰκοσιπέντε, κατὰ δὲ Καικίλιον εἰκοσιοκτώ. οἱ δ' ἄλλοι κατεψευσμένοι. εἶχε δ' ἀλλοτρίως πρὸς ἐπίδειξιν· ὡς [34] ἀφικομένων ποτὲ πρὸς αὐτὸν τριῶν ἐπὶ τὴν ἀκρόασιν, τοὺς μὲν δύο κατασχεῖν, τὸν δὲ τρίτον ἀπολῦσαι, φάμενος, εἰς τὴν ἐπιοῦσαν ἥξειν· νῦν γὰρ αὐτῷ τὸ θέατρον εἶναι ἐν ἀκρωτηρίῳ [35]. εἰώθει δὲ καὶ πρὸς τοὺς γνωρίμους αὐτοῦ λέγειν, ὡς αὐτὸς μὲν δέκα μνῶν διδάσκοι, τῷ δ' αὐτὸν διδάξαντι τόλμαν καὶ εὐφωνίαν δώσειν δεκακισχιλίας. καὶ πρὸς τὸν ἐρόμενον, διότι οὐκ ὢν αὐτὸς ἱκανὸς, ἄλλους ποιεῖ, εἶπεν, ὅτι καὶ αἱ ἀκόναι αὐταὶ μὲν τεμεῖν οὐ δύνανται, τὸν δὲ σίδηρον τμητικὸν ποιοῦσιν. εἰσὶ δ', οἳ καὶ τέχνας αὐτὸν λέγουσι συγγεγραφέναι· οἱ δ' οὐ μεθόδῳ, ἀλλ' ἀσκήσει χρήσασθαι. πολίτην δ' οὐδέποτ' εἰσέπραξε μισθόν [36].

Dedicat Iſocratis ſtatuam ſacratque deabus
Hoſpitii et ſtudii nomine Timotheus.

Opus fuit Leocharis. Orationes ipſius feruntur LX: de quibus genuinae ſunt, ſi Dionyſium ſequimur, XXV: ſi Caecilium, XXIIX. reliquae adulterinae. Alienus fuit ab oſtentatione. Itaque de tribus ad ipſum audiendum aliquando venientibus, duos retinuit, tertio in poſterum diem reiecto: quod diceret, ſibi nunc theatrum eſſe in auditorio. Solebat etiam diſcipulis ſuis dicere, ſe docere decem minarum mercede: ſed ei, qui ipſum audacem ac vocalem docendo redderet, XII. millia minarum daturum. Interrogatus, cur, cum ipſe ad dicendum non ſatis eſſet inſtructus, alios tamen inſtrueret, reſpondit, cotes etiam non habere facultatem ſecandi, habere autem vim ferri acuendi. Sunt, qui eum praecepta artis oratoriae ſcripſiſſe dicant. Alii non via ac ratione vſum, ſed ſola exercitatione, tradunt. A ciue nunquam vllo mercedem

32. ξενίην τε] σύνεσίν τε. Ita Photius. *Salmas.* Idem quoque ex eodem θεῷ notaverat pro θεαῖς. *Reiske.*

33. Λεωχάρους puto rectius, quam Κλεοχάρους Photii. *R.*

34. Pro ὡς dant ὥστε Turn. et Vulc.

35. ἀκροατηρίῳ, *in auditorio.* Et hic quoque Xylander et Salmaſius. *Reiske.*

36. Atqui hoc pugnat iis, quae

προσέταττε δὲ τοῖς γνωρίμοις εἰς τὰς ἐκκλησίας ἀπαντῶσιν, ἀναφέρειν αὐτῷ τὰ εἰρημένα. ἐλυπήθη δὲ καὶ ȣ̓ μετρίως ἐπὶ τῷ Σωκράτȣς θανάτῳ, καὶ μελανειμονῶν τῇ ὑστεραίᾳ προῆλθε. πάλιν δ᾽ ἐρομένȣ τινὸς αὐτὸν, τί ῥητορικὴ, εἶπε· Τὰ μὲν μικρὰ, μεγάλα, τὰ δὲ μεγάλα, μικρὰ ποιεῖν. ἑστιώμενος δέ ποτε παρὰ Νικοκρέοντι, τῷ Κύπρȣ τυράννῳ, προτρεπομένων αὐτὸν τῶν παρόντων διαλεχθῆναι, ἔφη· Οἷς μὲν ἐγὼ δεινὸς, ȣ̓χ ὁ νῦν καιρὸς, οἷς δὲ ὁ νῦν καιρὸς, ȣ̓κ ἐγὼ δεινός. Σοφοκλέα δὲ, τὸν τραγικὸν, θεασάμενος ἑπόμενον ἐρωτικῶς παιδὶ, εἰπεῖν [37]· Οὐ μόνον δεῖ, Σοφόκλεις, τὰς χεῖρας ἔχειν παρ᾽ αὑτῷ, ἀλλὰ καὶ τȣ̀ς ὀφθαλμȣ́ς. τȣ̃ δὲ Κυμαίου Ἐφόρȣ ἀπράκτȣ τῆς σχολῆς ἐξελθόντος, καὶ πάλιν ὑπὸ τȣ̃ πατρὸς Δημοφίλȣ πεμφθέντος ἐπὶ δευτέρῳ μισθῷ, παίζων δίφρον [38] αὐτὸν ἐκάλει. ἐσπȣ́δασε μέντοι

cedem exegit. Discipulis ad concionem eunti obuiam factis iniunxit, vt, quae ipse dixisset, ad se referrent. Morte Socratis haud mediocrem cepit dolorem: atque adeo atratus postridie processit. Interrogatus, quae vis esset rhetoricae, respondit: De paruis magna, de magnis parua redigere. Conviua aliquando apud Nicocreontem, Cypri tyrannum, cum ad differendum ab vna accumbentibus inuitaretur, respondit: De quibus ego vim habeo dicendi rebus, eas occasio non admittit: de quibus autem dicere iam esset tempestiuum, de iis nihil valeo eloqui. Sophoclem, tragoediae scriptorem, videns amatorie puero cuidam comitari, dixit: Non manus modo te, o Sophocles, tecum continere, sed etiam oculos, oportet. Cum Ephorus Cumaeus re infecta discederet e schola ipsius, denuoque a patre Demophilo mitteretur secundam mercedem adferens, ioci gratia eum Diphorum (hoc est bis ferentem) appel-

quae superius de Demosthene dixit, ducentas drachmas offerente, sed reiecto. *Reiske.*

37. εἶπεν Turn. et Vulc.

38. δίφορον scribe. Nihil arguti δίφρος quidem in se habet, et *biga* interpretis nihil ad rem. δίφορον autem legendum, facile ex ioco patet, vt, quia bis attulisset mercedem, non iam *Ephorus*, sed *Diphorus*, dicatur, ludente in verbi sono Isocrate, vt sit *bifer*, παρὰ τὸ δὶς φέρειν. *Xylander.* δίφορον Salmasius etiam coniicit, et cod. Turn. exhibet, sed cum praecedente οἱονεί: Vulc. autem διάφορον exhibet.

39. τῆς

ἱκανῶς περὶ τὸν ἄνδρα, καὶ τὴν ὑπόθεσιν τῆς χρείας [39] αὐτὸς ὑπεθήκατο. ἐγένετο δὲ καὶ πρὸς τὰ ἀφροδίσια καταφερής, ὡς ὑποπάςῳ [40] παρειλκυσμένῳ ἐν τῇ κοίτῃ χρῆσθαι, κρόκῳ διάβροχον ἔχοντα [41] τὸ προσκεφάλαιον. καὶ νέον μὲν ὄντα μὴ γῆμαι· γηράσαντα δὲ ἑταίρᾳ συνεῖναι, ᾗ ὄνομα ἦν Λαγίσκη, ἐξ ἧς ἔσχε θυγάτριον, ὃ γενόμενον ἐτῶν δώδεκα, πρὸ γάμων ἐτελεύτησεν. ἔπειτα Πλαθάνην, τὴν Ἱππίου τοῦ ῥήτορος γυναῖκα, ἠγάγετο, τρεῖς παῖδας ἔχουσαν, ὧν τὸν Ἀφαρέα, ὡς προείρηται, ἐποιήσατο, ὃς καὶ εἰκόνα αὐτοῦ χαλκῆν ἀνέθηκε πρὸς τῷ Ὀλυμπίῳ, ὡς [42] ἐπὶ κίονος, καὶ ἐπέγραψεν·

Ἰσοκράτους Ἀφαρεὺς πατρὸς εἰκόνα τήνδ᾽ ἀνέθηκε
Ζηνί, θεούς τε σέβων καὶ γονέων ἀρετήν.

λέγεται δὲ καὶ κερητίσαι [43], ἔτι παῖς ὤν. ἀνάκειται γὰρ

appellauit. Magnam tamen homini impendit operam: ita sane, vt etiam historiae scribendae argumentum ei subiecerit. Pronus porro fuit in Venerem: quippe substrato prolixo vtens in lecto, et ceruical croco humectatum vsurpans. Integra aetate non duxit vxorem: senex cum scorto consueuit, cui Lagiscae nomen fuit: ex eaque filiolam suscepit, quae anno aetatis suae duodecimo ante nuptias diem obiit. Duxit postea Plathanam, Hippiae rhetoris vxorem, quae tres habebat filios: quorum natu minimum, Aphareum, adoptauit, sicut ante diximus. Isque ei imaginem aeream ad Olympium tanquam in columna posuit, tali ferme inscriptione:

Isocratis Aphareus patris hoc posuit simulacrum,
Diuos atque Iouem venerans, meritosque parentes.

Fertur etiamnum puer equo celere certauisse: ac tali statura celere

39. τῆς χρείας] Mallem ἱςορίας legere cum Wolfio meo. *Xylander.*

40. Nescio, quid sit ὑπόπαςον, neque satis clare intelligo ex iis, quae Lexicon Decemuirale Basil. ad h. v. explicandum attulit. Videtur lectulus fuisse, lecto, in quo cubabatur, suppositus. Salmasius χρυσοπάςῳ corrigebat. *Reiske.*

41. ἔχοντι. *Reiske.*

42. ὡς delend. *Reiske.*

43. Quid sit κερητίσαι, fateor, me nescire. Xylandri κελητίσαι [quod etiam Turn. et Vulc. habet] dubia non tollit. Quid enim equiti celeti commune cum sphaeristra? et quis *sphaeristram* dixit? Graecum est σφαιριςήριον, neque potest, vt παλαίςρα, ita quoque σφαιρίςρα forma-

ἐν ἀκροπόλει χαλκοῦς ἐν τῇ σφαιρίστρᾳ τῶν Ἀῤῥηφόρων κερητίζων, ἔτι παῖς ὤν, ὥς εἶπόν τινες. δύο δ' ἐν ἅπαντι τῷ βίῳ συνέστησαν αὐτῷ ἀγῶνες, πρότερος μὲν, εἰς ἀντίδοσιν προκαλεσαμένου αὐτὸν Μεγακλείδου, πρὸς ὃν οὐκ ἀπήντησε διὰ νόσον, τὸν δὲ υἱὸν πέμψας Ἀφαρέα ἐνίκησε· δεύτερος δὲ, Λυσιμάχου αὐτὸν προκαλεσαμένου περὶ τριηραρχίας εἰς ἀντίδοσιν· ἡττηθεὶς δὲ τὴν τριηραρχίαν ὑπέστη. ἦν δ' αὐτοῦ καὶ γραπτὴ εἰκὼν ἐν τῷ Πομπείῳ [44]. ὁ δ' Ἀφαρεὺς συνέγραψε μὲν λόγους, οὐ πολλοὺς δὲ, δικανικούς τε καὶ συμβουλευτικούς. ἐποίησε δὲ καὶ τραγῳδίας περὶ ἑπτὰ καὶ τριάκοντα, ὧν ἀντιλέγονται δύο. ἀρξάμενος δ' ἀπὸ Λυσιστράτου διδάσκειν, ἄχρι

celere equo vehens; aereus in ſphaeriſterio arcis, quod Arrhephororum dicitur, (erant autem hi Mineruae ſacrificuli) dedicatus fuiſſe. Duae omnem ei per vitam lites ſunt intentatae: vna, cum eum ad permutationem Megaclides prouocaret: ad cuius diſceptationem morbo impeditus non comparuit, ſed miſſo filio Aphareo, vicit: altera, cum ei ad munus ſumtuum in triremem pro republica faciendorum de bonorum permutatione poſtularet Lyſimachus: tum quidem ſumtus illos, quod cecidiſſet cauſa, in ſe recepit. Sed et picta eius fuit in Pompeio effigies. Scripſit etiam Aphareus orationes iudiciales et deliberationem proponentes: ſed paucas Tragoedias etiam ad XXXVII ſcripſit: de quarum duabus eſt controuerſia. Orſus ſub Lyſiſtrato docere fabulas, vſque ad Soſige-

formari: nam illud eſt a παλαίω, hoc a σφαιρίζω. Legi, quae P. Faber Agoniſticor. L. 1. c. 6. de hoc loco diſputavit: ſed idem mihi cum eo, quod cum Salmaſio et aliis quibuſdam antiquariis, contigit. Copia doctrinae et lectionis, quam profundunt, facit, vt, quid ſibi velint, non perſpiciam, vt aeque ignarus rerum ab iis abeam, atque acceſſeram. Salmaſius ad h. l. haec adſcripſerat: [Gallicus interpres videtur κελητίσαι legiſſe. Heſychius κερητίζει, βασανίζει, quod ſecutus videtur ille interpres, qui reddidit *examinatorem fuiſſe.*] *Reiske.*

44. πομπεῖον erat aedicula, vel domus, in qua repoſita erat ſupellex inſtruendis publicis proceſſionibus neceſſaria, veſtes pretioſae, coronae, paterae aureae et argenteae, vaſa pontificalia, et alia. *Reiske.*

45. Id

Σωσιγένους, ἐν ἔτεσιν εἰκοσιοκτὼ [45], διδασκαλίας ἀστικὰς καθῆκεν ἕξ, καὶ δὶς ἐνίκησε διὰ Διονυσίου [46] καθεὶς, καὶ δι᾽ ἑτέρων ἑτέρας δύο Ληναϊκάς. τῆς δὲ μητρὸς αὐτῶν Ἰσοκράτους [47] καὶ Θεοδώρου, καὶ τῆς ταύτης ἀδελφῆς, Νακοῦς [48], εἰκόνες ἀνέκειντο ἐν ἀκροπόλει· ὧν ἡ τῆς μητρὸς παρὰ τὴν ὑγίειαν νῦν κεῖται μετεπιγεγραμμένη· ἡ δὲ Νακοῦς οὐ σώζεται. ἔσχε [49] δὲ υἱοὺς, Ἀλέξανδρον μὲν ἐκ Κοινοῦς, Οὐσικλέα [50] δ᾽ ἐκ Λυσίου.

ΙΣΑΙΟΣ ε΄.

Ἰσαῖος Χαλκιδεὺς μὲν ἦν τὸ γένος, παραγενόμενος δ᾽ εἰς Ἀθήνας, καὶ σχολάσας Λυσίᾳ [51], κατά τε τὴν τῶν

Sosigenem perrexit annos XXIIX: ac sex vrbanas actiones reliquit, bisque vno tempore vicit Liberalia, aliisque actoribus, duas reportauit victorias Lenaicas, siue Torcularias. Matris eorum, Isocratis, Theodori, et amitae Anacus simulacra in arce fuerunt dedicata. Matris nunc iuxta Salutis visitur, mutata inscriptione, Anacus intercidit. Filios habuit, Alexandrum e Coenone, Sosiclem e Lysia.

ISAEVS V.

ISAEVS, Chalcidensis patria, cum se Athenas contulisset, Lysiae operam dedit: ab eoque ita didicit vocabulorum concin-

45. Id est ab Olympiadis 102. anno 4. ad Olymp. 109 annum quartum. *Reiske.*

46. Dionysius videtur celeber ea aetate histrio fuisse. *Reiske.*

47. F. αὐτῶν, Ἰσοκράτους δηλονότι καὶ Θεοδώρου. Male me habet illa desultoria et turbulenta oratio, argumentorumque confusio, nullus ordo narrationis. *Reiske.* Pro αὐτῶν dant αὐτοῦ Turn. et Vulc.

48. Νακοῦς] Ita statim iteratur. Atqui supra illam foeminam aliquoties *Anaconem* appellauerat. Salmasius adscripserat, Ἀνακοῦς et hic, et alibi legi oportere, et sic antea recte exstare. *Reiske.*

49. ἔσχε] scil. Naco, vel Anaco. *Reiske.*

50. Pro Vsicle *Sosiclem* legi debere, Wolfio adsentior, morem nominum sequens. *Xylander.* F. ἐκ Κοίνου. Σωσικλέα δὲ — Atqui supra p. 334. 4. non *Sosicles*, sed *Socrates*, filius huius Anaconis appellabatur. Salmasius corrigebat Θυσικλέα. *Reiske.* Caeterum Σωσικλέα dant etiam Turn. et Vulc.

51. Aut post Λυσίᾳ, aut p. 340. 2. post δεινότητα, excidit ἐζήλωσεν, vel ἐξίσωσεν, vel ἐμιμή-

ὀνομάτων ἁρμονίαν, καὶ τὴν ἐν τοῖς πράγμασι δεινότητα. ὥστ' εἰ μή τις ἔμπειρος πάνυ τοῦ χαρακτῆρος τῶν ἀνδρῶν εἴη, οὐκ ἂν διαγνοίη πολλοὺς τῶν λόγων ῥαδίως, ὁποτέρου τῶν ῥητόρων εἰσίν. ἤκμασε δὲ μετὰ [52] τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον, ὡς ἔστι τεκμήρασθαι ἐκ λόγων αὐτοῦ [53], καὶ μέχρι τῆς Φιλίππου ἀρχῆς παρέτεινε. καθηγήσατο δὲ Δημοσθένους ἀποστὰς τῆς σχολῆς ἐπὶ δραχμαῖς μυρίαις [54]. διὸ καὶ μάλιστα ἐπιφανὴς ἐγένετο. αὐτὸς δὲ καὶ τοὺς ἐπιτρεπτικοὺς [55] λόγους συνέταττε τῷ

concinnationem, et in caussis tractandis vim, vt, qui non peritus sit generum dicendi, quod vterque sectatus pro se est, de multis orationibus iudicare facile non possit, vtrum habeant auctorem. Floruit post bellum Peloponnesiacum, vt est coniicere ex ipsius orationibus: et vsque ad Philippi imperium durauit. Demosthenem docuit a schola deductum, mercede drachmarum CCIↃↃ. qua re maxime claruit. Sunt, qui eum dicant Demostheni orationes composuisse, quas habuit

ἐμιμεῖτο αὐτόν, aut ὅμοιος αὐτῷ ἐγένετο, quod et sententia poscit, et Photius monstrat. *Reiske.*

52. Ex iis, quae Isaei orationibus praefixa sunt, κατὰ τὸν Πελοπ. πόλ. legendum apparet, non μετά. Permutatio librariis vsitata est. *Xylander.*

53. Aut ἐκ τῶν λόγων αὐτοῦ, aut ἐκ τινῶν λόγων. *R.*

54. Apud Suidam legitur, absque mercede Demosthenem fuisse ab Isaeo doctum: quod considerandum puto. Certe ex vita Demosthenis, quae Ciceronianae a nostro opponitur, satis constat, ne minore quidem mercede discere potuisse Demosthenem. *Xylander.* Atqui supra p. 330. vlt. querebatur Demosthenes, se ne mille quidem illas drachmas praestare posse, quas Isocrates poscebat. Quomodo haec consistunt? Compilauit nempe, quisquis huius libelli auctor fuerit, quidquid notitiarum de vetustis oratoribus reperiret, nulla cura, nullo delectu: vnde nata tot et cum temporum rationibus et secum pugnantia. *Reiske.*

55. *Quas habuit contra suos tutores.* Hoc ex historia notum est: itaque scriptum librum eo libentius secutus sum, qui [vna cum cod. Petau.] ἐπιτροπικοὺς expresse habet. Quid enim sunt λόγοι ἐπιτρεπτικοί, aut quid hic faciunt? *Xylander.* τοὺς ἐπιτροπικούς, *eos, quibus tutores suos perculit.* Et sic quoque Photius, et liber Xylandri manu exaratus. *Reiske.*

56. Λεω-

Δημοσθένει, ὥς τινες εἶπον. καταλέλοιπε δὲ λόγους ἑξήκοντα τέσσαρας (ὧν εἰσι γνήσιοι πεντήκοντα) καὶ ἰδίας τέχνας. πρῶτος δὲ καὶ σχηματίζειν ἤρξατο, καὶ τρέπειν ἐπὶ τὸ πολιτικὸν τὴν διάνοιαν· ὃ μάλιστα μεμίμηται Δημοσθένης. μνημονεύει δ' αὐτοῦ Θεόπομπος ὁ κωμικὸς ἐν τῷ Θησεῖ.

ΑΙΣΧΙΝΗΣ ϛ'.

Αἰσχίνης Ἀτρομήτου (φυγόντος μὲν ἐπὶ τῶν τριάκοντα, συγκαταγαγόντος δὲ τὸν δῆμον,) καὶ Γλαυκοθέας· τὸν δὲ δῆμον Κωθωκίδης, οὔτε κατὰ γένος τῶν ἐπιφανῶν, οὔτε κατὰ περιουσίαν χρημάτων. νέος δ' ὢν καὶ ἐῤῥωμένος τῷ σώματι, περὶ τὰ γυμνάσια ἐπόνει. λαμπρόφωνος δ' ὤν, μετὰ ταῦτα τραγῳδίαν ἤσκησεν. ὡς δὲ Δημοσθένης φησὶν, ὑπογραμματεύων καὶ τριταγωνιστῶν Ἀριστοδήμῳ ἐν τοῖς Διονυσίοις διετέλει, ἀναλαμβάνων ἐπὶ σχολῆς τὰς παλαιὰς τραγῳδίας, καὶ ἔτι παῖς ὢν ἐδίδασκε γράμματα σὺν τῷ πατρί· καὶ μειράκιον ὢν ἐστρατεύετο ἐν τοῖς πολλοῖς. ἀκροατὴς δὲ γενόμενος, ὡς μέν τινες λέγουσιν, Ἰσοκράτους καὶ Πλάτωνος, ὡς δὲ Καικι-

buit contra ſuos tutores. Reliquit orationes LXIV. de quibus L ſunt germanae: ſed et praecepta peculiaria artis oratoriae. Primus etiam figuras adhibere coepit, et ad res ciuiles animum adiecit: quod maxime imitatus eſt Demoſthenes. Mentionem eius facit Theopompus, comoediae ſcriptor, in Theſeo.

AESCHINES VI.

Aeschines, Atrometi F. (eius, qui a triginta tyrannis in exſilium pulſus, in reducendo Athenas populo interfuit) et Glaucotheae: tribu Cothocides, neque natalibus fuit, neque opibus, praeſtans. Is adoleſcens robuſto corpore, gymnaſiis operam dedit: et ob vocis claritatem poſtea tragoediis agendis, ſi Demoſtheni credimus, Ariſtodemo in Bacchanalibus inſeruiuit deſcribendo, tertiaſque partes agendo, repetens in ſchola veteres tragoedias. Puer etiamnum docuit literas cum patre, et adultus inter vulgares militauit. Cum vero audiuiſſet Iſocratem et Platonem, vt quidam dicunt: vt

λιος, Λεωδάμαντος [56], καὶ πολιτευόμενος ἐκ ἀφανῶς ἐκ τῆν ἐναντίας μερίδος τοῖς περὶ Δημοσθένη, ἐπρέσβευσεν ἄλλας τε πρεσβείας πολλὰς, καὶ πρὸς Φίλιππον ὑπὲρ τῆς εἰρήνης· ἐφ᾽ ἧς κατηγορηθεὶς ὑπὸ Δημοσθένους, ἀνῃρημένε [57] τε Φωκέων ἔθνες, ἔτι δὲ ὡς πόλεμον ἐξάψας, ἡνίκα πυλαγόρας ᾑρέθη Ἀμφικτύοσι πρὸς Ἀμφισσεῖς, καὶ τὸν λιμένα ἐργαζομένοις [58]. ἐξ ἔ συνέβη, τὲς Ἀμφικτύονας Φιλίππῳ προσφυγεῖν, τὸν δὲ ὑπὸ τε Αἰσχίνε συνεργέμενον ἐπιθέσθαι τοῖς πράγμασι, καὶ τὴν Φωκίδα λαβεῖν. ἀλλὰ συνειπόντος αὐτῷ Εὐβούλου τε Σπινθάρε, Προβαλλεσίε [59] δημαγωγεντος τριάκοντα ψήφοις ἀπέφυγεν. εἰσὶ δ᾽, οἵ φασι, συγγράψαι μὲν τὲς ῥήτορας τὲς λόγες· ἐμποδὼν δὲ γενομένων τῶν περὶ Χαιρώνειαν, μηκέτι τὴν δίκην εἰσελθεῖν. χρόνῳ δ᾽

Caecilius, Alcidamantem: et in republica verſatus contrariam Demoſthenicae partem non obſcure gereret: cum alias multas legationes obiuit, tum ad Philippum, de pace. Ob eam Demoſthenes ei actionem intendit, Phocenſium exitii cauſam eum, bellique inflammatorem arguens: quod, quo tempore ab Amphictyonibus Pylagoras, ſeu diſceptator aduerſum Amphiſſenſes, delectus fuiſſet * portum molientibus: vnde factum fuerit, vt Amphictyones ad Philippum confugerint, iſque ab Aeſchine adiutus res aggreſſus gerere Phocidem occupauerit. Verum Aeſchines patrocinio Eubuli vſus, qui Spinthari F. tribu Probalinthius, tum ad populum orabat, XXX ſuffragiis fuit abſolutus. Sunt, qui dicant, fuiſſe quidem orationes ab oratoribus conſcriptas, ſed interueniente Chaeronenſi clade, in iudicium controuerſiam non eſſe deductam.

56. Λεωδάμαντος] Apud Suidam eſt Ἀλκιδάμαντος τε Ἐλεάτε: et eius mox in Demoſthene fit mentio, atque adeo in altero etiam Plutarchi Demoſthene, vt qui Demoſthenem erudierit: itemque in Lucianica Demoſthenis laudatione. Itaque Leodamantem miſſum feci. *Xylander.*

57. F. ἐφ᾽ ᾗ κατηγορήθη ὑπὸ Δημοσθένες, ὡς δι᾽ αὐτὴν ἀνῃρημένε. *Reiske.*

58. F. Ἀμφισσεῖς τὸν λιμένα ἐργαζομένες. *Reiske.*

59. Προβαλλουσίου] Ego Προβαλινθίε. Eſt enim δῆμος Pandionidis tribus *Probalinthus*, vel Stephano teſte. *Proballuſios* autem et *Probaleſcios* non noui. *Xylander.* F. Προβαλησίε τε τότε μάλιστα δημαγωγεντος. *Reiske.*

60. F.

ὕστερον, Φιλίππου μὲν τετελευτηκότος, Ἀλεξάνδρου δὲ διαβαίνοντος εἰς τὴν Ἀσίαν, ἐγράψατο Κτησιφῶντα παρανόμων ἐπὶ ταῖς Δημοσθένους τιμαῖς. οὐ μεταλαβὼν δὲ τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων, ἔφυγεν εἰς τὴν Ῥόδον, χιλίας δραχμὰς ὑπὲρ τῆς ἥττης οὐ βουληθεὶς καταθέσθαι. οἱ δ' ἀτιμίας αὐτῷ προστιμηθῆναι λέγουσιν, οὐ θέλοντι ἐξελθεῖν τῆς πόλεως, καὶ ἐλθεῖν εἰς Ἔφεσον ὡς Ἀλέξανδρον. τοῦ δὲ τελευτήσαντος, ταραχῆς οὔσης, ἀπάρας εἰς τὴν Ῥόδον, ἐνταῦθα σχολὴν καταστησάμενος ἐδίδασκεν. ἀνέγνω τε τοῖς Ῥοδίοις τὸν κατὰ Κτησιφῶντος λόγον, ἐπιδεικνύμενος. θαυμαζόντων δὲ πάντων, εἰ ταῦτ' εἰπὼν ἡττήθη· Οὐκ ἂν (ἔφη) ἐθαυμάζετε, Ῥόδιοι, εἰ πρὸς ταῦτα Δημοσθένους λέγοντος ἠκούσατε. σχολήν τ' ἐκεῖ προσκατέλιπε, τὸ Ῥοδιακὸν διδασκαλεῖον κληθέν. ἔπειτα πλεύσας εἰς Σάμον, καὶ διατρίβων [60] ἐπὶ τῆς νήσου, ὀλίγον ὕστερον ἐτελεύτησεν. ἐγένετο δ' εὔφωνος, ὡς δῆλον ἔκ τε ὧν φησι Δημοσθένης, καὶ ἐκ τοῦ Δημοχάρους λόγου. φέρονται δ' αὐτοῦ λόγοι τέσσαρες, ὅ τε κατὰ Τιμάρχου, καὶ ὁ τῆς παραπρεσβείας [61], καὶ ὁ κατὰ

ductam. Aliquanto poſt, cum Alexander, patre mortuo, in Aſiam traieciſſet, Cteſiphontem Aeſchines contra leges commiſſi facinoris accuſauit, quod is Demoſtheni honores decreuiſſet. Sed cum quintam ſuffragiorum partem pro ſe non obtinuiſſet, neque CIↃ drachmas vellet, vbi cecidiſſet cauſa, deponere, Rhodum in exſilium abiit. Alii infamia vlterius notatum aiunt, cum nollet vrbe excedere: et veniſſe Epheſum ad Alexandrum. Quo mortuo, cum turbae fierent, Rhodum abiit, ibique ſcholam aperuit, atque docuit: cum quidem, oſtentandi gratia, poſtquam Rhodiis ſuam in Cteſiphontem orationem recitauiſſet, vniuerſis admirantibus, quod, tali habita oratione, ſuccubuiſſet, dixit: Non miraremini, ſi contra haec orantem Demoſthenem audiuiſſetis. Ac Rhodi quidem ſcholam reliquit, qui ludus Rhodiacus dicitur. Nauigauit deinde Samum, paululumque in ea commoratus inſula, vitam cum morte commutauit. Vocalem fuiſſe, et e verbis Demoſthenis, et e Democharis oratione liquet. Quatuor ipſius feruntur orationes: quarum in Timarchum, de male

60. F. καὶ διατριβὴν καταστησάμενος ἐπὶ τῆς νήσου. *ſchola rhetorica inſtituta.* Reiske.

61. καὶ ὁ περὶ τῆς πρεσβείας.

Κτησιφῶντος, οἱ καὶ μόνοι εἰσὶ γνήσιοι. ὁ γὰρ ἐπιγραφόμενος Δηλιακὸς οὐκ ἔστιν Αἰσχίνου. ἀπεδείχθη μὲν γὰρ ἐπὶ τὴν κρίσιν [62] τοῦ περὶ τοῦ ἱεροῦ τοῦ ἐν Δήλῳ συσταθεὶς συνήγορος· οὐ μὴν εἶπε τὸν λόγον· ἐχειροτονήθη γὰρ Ὑπερείδης ἀντ' αὐτοῦ, ὥς φησι Δημοσθένης. ἔσχε δὲ καὶ ἀδελφοὺς, ὥς φησιν αὐτὸς, Ἄφοβον [63] καὶ Δημοχάρη. ἀντήγγειλε [64] δὲ καὶ τὴν ἐν Ταμύναις νίκην πρῶτος Ἀθηναίοις τὸ δεύτερον [65], ἐφ' ᾧ καὶ ἐστεφανώθη. οἱ δ' εἶπον, μηδὲ μαθητεῦσαι τισὶ τὸν Αἰσχίνην, ἀλλ' ἐκ τῆς ὑπογραμματείας ἀρθῆναι, ἐν τοῖς δικαστηρίοις τότε διάγοντα. πρῶτον δ' εἰπεῖν ἐν τῷ δήμῳ κατὰ Φιλίππου, εὐδοκιμήσαντά τε, πρεσβευτὴν χειροτονηθῆναι πρὸς Ἀρκάδας· πρὸς οὓς ἀφικόμενον, συστῆσαι τοὺς μυρίους ἐπὶ Φίλιππον. ἐγράψατο δὲ καὶ Τίμαρχον ἑταιρήσεως. ὁ δὲ, ἐκλιπὼν τὸν ἀγῶνα, αὑτὸν ἀνήρτησεν, ὥς που φησὶ Δη-

male obita legatione, contra Ctesiphontem, solae sunt germanae. Quae enim Deliaca inscribitur, non est Aeschinis. Nam designatus quidem fuerat, vt causam de templo in Delo oraret: sed fuit in locum ipsius delectus Hyperides, vt ait Demosthenes. Habuit etiam fratres Aphobum et Democharem, vt ipse ait. Primus etiam victoriam apud Tamynas partam denuo Atheniensibus annunciauit: qua de causa etiam est coronatus. Quidam neminis fuisse discipulum Aeschinem tradunt: sed cum in iudiciis scribae munere fungeretur, inde ad oratoriam elatum artem. Primumque ipsum contra Philippum dixisse: et cum placuisset populo, ab eo legatum ad Arcades designatum, eo profectum decem Arcadum millia aduersus Philippum contraxisse. Timarcho etiam scortationis dicam impegit: qui, deserta caussae dictione, sese suspendit, vt alicubi Demosthenes inquit. Lega-

ας. Nam Demosthenes, non Aeschines, orationem de nequiter administrata legatione scripsit. Philostratus p. 510. appellat hanc orat. ἀπολογίαν τῆς πρεσβείας. *Reiske.*

62. F. ἐπὶ κρίσιν ἀγῶνος [vel ἀμφισβητήματος] τοῦ περὶ — *Reiske.*

63. Ἄφοβον] Forte Ἀφόβητον, vt Apollonius in vita Aeschinis, qui et Φιλοχάρη alterum appellat. *Xylander.*

64. ἀνήγγειλε, aut ἀπήγγειλε. *Reiske.*

65. τὸ δεύτερον delend. Non enim video, quid sibi velit. *Reiske.*

66. κα-

μοσθένης. ἐχειροτονήθη πρεσβευτὴς ὡς Φίλιππον κατὰ Κτησιφῶντος καὶ Δημοσθένους [66] περὶ τῆς εἰρήνης· ἐν ᾗ ἄμεινον τοῦ Δημοσθένους ἠνέχθη. τὸ δεύτερον [67] δέκατος ὢν, κυρώσας ὅρκοις τὴν εἰρήνην, κριθεὶς ἀπέφυγεν, ὡς προείρηται.

ΛΥΚΟΥΡΓΟΣ ζ'.

Λυκοῦργος πατρὸς μὲν ἦν Λυκόφρονος τοῦ Λυκούργου, ὃν οἱ τριάκοντα τύραννοι ἀπέκτειναν, αἰτίου αὐτῷ τῆς ἀναιρέσεως γενομένου Ἀριστοδήμου Βατῆθεν [68], ὃς καὶ ἑλληνοταμίας γενόμενος, ἔφυγεν ἐν τῇ δημοκρατίᾳ. δήμων δὲ τῶν [69] Βουτάδης, γένους τοῦ τῶν Ἐτεοβουταδῶν. ἀκροατὴς δὲ γενόμενος Πλάτωνος, τοῦ φιλοσόφου, τὰ πρῶτα ἐφιλοσόφησεν. εἶτα καὶ Ἰσοκράτους, τοῦ ῥήτορος, γνώριμος γενόμενος, ἐπολιτεύσατο ἐπιφανῶς, καὶ λέγων καὶ πράττων, καὶ δὴ πιστευσάμενος τὴν διοίκησιν τῶν χρημάτων. Ταμίας γὰρ ἐγένετο ἐπὶ τρεῖς πεν-

Legatus ad Philippum de pace contra Ctesiphontem et Demosthenem, hoc priores tulit. Deinde cum nouem aliis iureiurando pacem sanxit: et in ius vocatus, euasit, sicut diximus.

LYCVRGVS VII.

Lycvrgvs, Lycophronis F. Lycurgi N. eius, quem XXX. tyranni interfecerunt, causam necis praebente Aristodemo Batensi: qui etiam Graecorum quaestor (hic est Hellenotamias) factus, exsulauit, populo rempublicam gubernante. Tribu Lycurgus fuit Butades, genere ortus Eteobutadarum. Initio philosophatus est, auditor Platonis philosophi. Postea discipulus Isocratis oratoris factus, exinde rempublicam orando agendoque gessit. Commissa ei etiam fuit pecuniae administratio. Nam quaestor per tria quinquennia dispensauit talento-

66. κατὰ Κτησιφῶντος καὶ Δημοσθένους delenda. Sunt enim extra locum suum, vt alia quaedam hic loci luxata. *Reiske.*

67. F. τὸ δεύτερον δὲ χειροτονηθεὶς πρεσβευτής, δέκατος — *Reiske.*

68. Βατιῆθεν. *Salmas.*

69. δῆμον δὲ Βουτάδης. *Reiske.* τῶν δήμων δὲ B. dant Petau. Ald. et Bas. τὸν δῆμον δὲ B. Turn. et Vulc.

ταετηρίδας ταλάντων μυρίων τετρακισχιλίων, ἢ, ὥς τινες, μυρίων ὀκτακισχιλίων ἑξακοσίων πεντήκοντα. καὶ ὁ τὰς [70] τιμὰς αὐτῷ ψηφιζόμενος Στρατοκλῆς, ὁ ῥήτωρ, τὸ μὲν πρῶτον αἱρεθεὶς αὐτὸς, ἔπειτα τῶν φίλων ἐπιγραψάμενός τινα, αὐτὸς ἐποιεῖτο τὴν διοίκησιν διὰ τὸ φθάσαι [71] νόμον εἰσενεγκεῖν, μὴ πλείω πέντε ἐτῶν διέπειν τὸν χειροτονηθέντα ἐπὶ τὰ δημόσια χρήματα, ἀεί τ᾽ ἐφεξῶς τοῖς ἔργοις διετέλεσε, καὶ θέρους καὶ χειμῶνος. καὶ ἐπὶ τὴν τοῦ πολέμου παρασκευὴν χειροτονηθεὶς, πολλὰ τῆς πόλεως ἐπηνώρθωσε· καὶ τριήρεις παρεσκεύασε τῷ δήμῳ τετρακοσίας· καὶ τὸ ἐν Λυκείῳ γυμνάσιον ἐποίησε καὶ ἐφύτευσε, καὶ τὴν παλαίστραν ᾠκοδόμησε, καὶ τὸ ἐν Διονύσου θέατρον ἐπιστατῶν [72] ἐτελεύτησε. πιστευσάμενος δ᾽ ἐν παρακαταθήκῃ παρὰ τῶν ἰδιωτῶν διακόσια πεντήκοντα τάλαντα ἐφύλαξε, πομπεῖά τε χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ τῇ πόλει κατεσκεύασε, καὶ νίκας χρυσᾶς. πολλὰ δὲ ἡμίεργα παραλαβὼν ἐξετέλεσε, καὶ νεωσοίκους, καὶ τὴν σκευοθήκην· καὶ τῷ σταδίῳ τῷ Παναθηναϊκῷ τὴν κρηπῖδα

lentorum millia XIV, aut (vt alii perhibent) talenta CCIↃↃ IↃↃ CIↃ CIↃ CIↃ IↃCL. Qui ei hunc honorem decreuit, Stratocles rhetor, ipſe primum ad hoc delectus, deinde amicorum aliquem praeſcribens ipſe pecuniam adminiſtrauit. Fuerat enim lex lata, ne quis quaeſturam eam quinque annis amplius curaret. Caeterum Lycurgus adſiduus fuit in procuratione rerum conficiendarum aeſtate hyemeque, et ad apparatum bellicum ſuffragiis populi deſtinatus, multas vrbis res correxit, populo triremes CCCC confecit, gymnaſium in Lyceo parauit ac plantauit, palaeſtram aedificauit, mortuusque tandem eſt in praefectura theatri Bacchici. Idem depoſitum priuatorum ciuium, talenta CCL, cuſtodiuit. Vrbi pomparum vaſa aurea et argentea victoriasque aureas adornauit. Multa etiam imperfecta abſoluit, et naualia, armamentarium. Stadio Panathe-

70. F. πεντήκοντα, (ἦν δὲ ὁ τὰς τ. *Reiske.*

71. φθάσαι] Quis legem illam tulerat? Nomen excidit. Si ipſe Lycurgus legis auctor fuit, poteſt oratio integra eſſe. *Reiske.*

72. τοῦ ἐν Διονύσου θεάτρου ἐπιστατεύων. *Reiske.*

73. τοῦ-

περιέθηκεν, ἐξεργασάμενος τοῦτό τε καὶ [73] τὴν χαράδραν ὁμαλὴν ποιήσας, Δινίου τινὸς, ὃς ἐκέκτητο τοῦτο τὸ χωρίον, ἀνέντος τῇ πόλει περὶ παντὸς αὐτοῦ χαρίσασθαι [74] Λυκούργῳ. ἔσχε τε καὶ τοῦ ἄστεος τὴν φυλακὴν, καὶ τῶν κακούργων τὴν σύλληψιν, οὓς ἐξήλασεν ἅπαντας, ὥς καὶ τῶν σοφιστῶν ἐνίους λέγειν, Λυκοῦργον οὐ μέλανι, ἀλλὰ θανάτῳ χρίοντα τὸν κάλαμον κατὰ τῶν πονηρῶν, οὕτω συγγράφειν [75]. ὅθεν ἐξαιτηθέντα αὐτὸν ὑπ' Ἀλεξάνδρου, τοῦ βασιλέως, ὁ δῆμος οὐ προήκατο. καθ' ὃν δὲ χρόνον ἐπολέμει Φίλιππος πρὸς Ἀθηναίους τὸν δεύτερον πόλεμον, ἐπρέσβευε μετὰ Πολυεύκτου καὶ Δημοσθένους, εἴς τε Πελοπόννησον καί τινας ἑτέρας πόλεις· διετέλεσέ τε τὸν ἅπαντα χρόνον εὐδοκιμῶν παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις, καὶ δίκαιος εἶναι νομιζόμενος. ὥστε καὶ ἐν τοῖς δικαστηρίοις τὸ φῆσαι Λυκοῦργον, ἐδόκει βοήθημα εἶναι τῷ συναγορευομένῳ. εἰσήνεγκε δὲ καὶ νόμους, τὸν περὶ [76] τῶν κωμῳδῶν ἀγῶνα τοῖς χύτροις ἐπι-

nathenaico crepidinem circumpoſuit, ac conuallem complanauit: Dinia quodam, cuius ille locus erat, Lycurgo concedente poteſtatem ex ipſius bonis ciuitatem demerendi. Vrbis etiam cuſtodia ei mandata fuit, et maleficorum comprehenſio: quos quidem omnes expulit: adeo vt ſophiſtarum quidam dicerent, Lycurgum ita contra malos ſcribere, vt qui calamum non atramento, ſed morte, imbueret. Itaque, cum ab Alexandro poſtularetur, populus eum non dedidit. Quo tempore Philippus ſecundum contra Athenienſes bellum geſſit, legatus ipſe cum Polyeucto et Demoſthene in Peloponneſum et circum alias vrbes profectus eſt. Omni tempore in magna fuit apud Athenienſes exiſtimatione, et iuſtitiae opinione: ita ſane, vt in iudiciis dicta eius magnam patrocinii vim haberent. Legum quoque auctor fuit: quarum vna eſt de comoedis, vt ii Chytris certamen theatrico aemulum peragerent,

73. τοῦτό τε καὶ] F. ἔτι δὲ καὶ. *Reiske.*

74. F. ἀνέντος τῇ πόλει, καὶ προειπόντος, αὐτὸ χαρίσασθαι. *Reiske.* Pro χαρίσασθαι Turn. et Vulc. dant χαρισαμένου.

75. συγγράφειν] ſcil. τὰς καταδίκας. *Reiske.*

76. F. τὸν μὲν τὸν παρὰ τῶν. *Reiske.*

77. ἀνα-

τελεῖν ἐφάμιλλον ἐν τῷ θεάτρῳ, καὶ τὸν νικήσαντα εἰς ἄστυ καταλέγεσθαι, πρότερον ἐκ ἐξὸν, ἀναλαμβάνων τὸν ἀγῶνα ἐκλελοιπότα. τὸν δὲ, ὡς χαλκᾶς εἰκόνας ἀναθεῖναι [77] τῶν ποιητῶν, Αἰσχύλε, Σοφοκλέες, Εὐριπίδε, καὶ τὰς τραγωδίας αὐτῶν ἐν κοινῷ γραψαμένες φυλάττειν, καὶ τὸν τῆς πόλεως γραμματέα [78] παραναγινώσκειν τοῖς ὑποκρινομένοις. ἐκ ἐξεῖναι γὰρ αὐτὰς [79] ὑποκρίνεσθαι. καὶ τρίτον, μηδενὶ ἐξεῖναι Ἀθηναίων, μηδὲ τῶν οἰκέντων Ἀθήνησιν, ἐλεύθερον σῶμα πρίασθαι ἐπὶ δελείᾳ ἐκ τῶν ἁλισκομένων, ἄνευ τῆς τε προτέρε δεσπότε γνώμης. ἔτι δὲ ὡς τε Ποσειδῶνος ἀγῶνα ποιεῖν ἐν Πειραιεῖ, κυκλίων χορῶν ἐκ ἔλαττον τριῶν. δίδοσθαι [80] μὲν τοῖς νικῶσιν ἐκ ἔλαττον δέκα μνᾶς· τοῖς δὲ δευτέροις, ὀκτώ· ἓξ δὲ τοῖς τρίτοις κριθεῖσιν. ἐπὶ ζεύγες μὴ ἀπεῖναι γυναῖκα Ἐλευσῖναδε, ὅπως μὴ ἐλαττῶνται ὑπὸ τῶν πλεσίων· εἰ δέ τις φωραθείη, ἀποτίνειν δραχμὰς ἑξακισχιλίας. τῆς δὲ γυναικὸς αὐτε μὴ πεισθείσης, τῶν συκοφαντῶν φωρασάντων, τάλαντον

agerent, victorque in Astu reciperetur: quod ante non licebat. Eo pacto certamen iam obsolescens renouauit. Alia, vt aereae imagines ponerentur poëtis, Aeschylo, Sophocli, Euripidi: eorumque tragoediae exscriptae publice adseruarentur, easque scriba ciuitatis recitaret loco histrionum, quibus eas agere non liceret. Tertia: non licere cuiquam Atheniensi, aut Athenis habitanti, liberum corpus captum in seruitutem vendere sine prioris domini consensu. Praeterea Neptuno certamen in Piraeeo faciundum, tribus circularibus choris: victoribus dandas x minas, non infra, secundis octo, tertiis sex. Et, mulierem non debere in bigis Eleusinem ire, ne a diuitibus pauperes superentur: quae contra fecisse deprehenderetur, multandam drachmis ɪↃↃ cɪↃ. Cum vxor ipsius hanc legem violasset, delatoribus, qui id resciuerant, talentum

77. ἀναθεῖναι δεῖ τῶν π. Saepe tamen ὡς cum Infinit. iunctum reperitur. V. v. 11. et 12. *Reiske.*

78. γραμματέα] Haec vox omissa locum totum confuderat. Est autem in scripto et Aldino. *Xylander.*

79. αὐτὲς. *ipsos scribas*, vel *tabularum custodes. Reiske.*

80. τριῶν, ὧν δίδοσθαι. *Reiske.*

81. βοη-

αὐτοῖς ἔδωκε. κατηγορούμενος δ' ἐν ὑστέρῳ ἐν τῷ δήμῳ, ἔφη· Ἀλλ' οὖν ἐγὼ μὲν διδοὺς, οὐ λαμβάνων ἑώραμαι. τελώνου δέ ποτ' ἐπιβαλόντος Ξενοκράτει, τῷ φιλοσόφῳ, τὰς χεῖρας, καὶ πρὸς τὸ μετοίκιον αὐτὸν ἀπαγαγόντος, ἀπαντήσας ῥάβδῳ τε κατὰ τῆς κεφαλῆς τοῦ τελώνου κατήνεγκε, καὶ τὸν μὲν Ξενοκράτην ἀπέλυσε, τὸν δὲ, ὡς οὐ τὰ πρέποντα δράσαντα, εἰς τὸ δεσμωτήριον κατέκλεισεν. ἐπαινουμένου δ' ἐπὶ τῇ πράξει, μεθ' ἡμέρας τινὰς συντυχὼν ὁ Ξενοκράτης τοῖς παισὶ τοῦ Λυκούργου, ἔφη· Ταχέως γε τῷ πατρὶ ὑμῶν ἀπέδωκα, ὦ παῖδες, τὴν χάριν. ἐπαινεῖται γὰρ ὑπὸ πολλῶν ἐπὶ τῷ βοηθῆσαι μόγις. ἤνεγκε [81] δὲ καὶ ψηφίσματα Εὐκλείδῃ τινὶ Ὀλυνθίῳ χρώμενος ἱκανωτάτῳ περὶ τὰ ψηφίσματα [82]. εὔπορος δ' ὢν, ἱμάτιον ἓν καθ' αὐτὸ [83] ἐφόρει τοῦ χειμῶνος καὶ τοῦ θέρους, καὶ ὑπεδέδετο ταῖς ἀναγκαίαις ἡμέραις [84]. ἐμελέτα δὲ καὶ νυκτὸς καὶ ἡμέ-

tum dedit. Eoque nomine accusatus postmodo apud populum: Ergo, dixit, ego dedisse, non accepisse, inuentus sum. Publicano, qui Xenocrati philosopho manus iniecisset, eumque abduceret ob non solutum inquilini tributum, obuiam factus baculum in caput inflixit, eumque, liberato Xenocrate, in carcerem inclusit, vt qui indecenter egisset. Cumque id eius factum laudaretur, post aliquot dies Xenocrates, Lycurgi filiis occurrens: Celeriter, inquit, o pueri, gratiam vestro patri retuli. Nam ob auxilium mihi nullo labore latum a multis laudatur. Decreta etiam fecit, opera vsus Euclidis cuiusdam Olynthii, ad eam rem aptissimi. Quanquam autem erat diues, tamen eandem tunicam aestate atque hyeme gestabat, calceosque necessariis diebus gestabat. Meditabatur dies

81. βοηθῆσαί μοι. εἰσήνεγκε. *Reiske.* βοηθῆσαί μοι dat etiam codex Turn.

82. ψηφίσματα suspectum. Num χρήματα, vel δανείσματα. *Reiske.*

83. ἓν καὶ ταὐτὸ ἐφόρει. *Reiske.*

84. F. ταῖς ἀναγκαίαις μόνον ἡμέραις. Scio tamen, haud raro μόνον omitti. Quaenam sint αἱ ἀναγκαῖαι ἡμέραι, seu illi dies, in quibus facere nequis, quin calceos gestes, exponit Casaubonus ad Theophrasti charact. 10. per itineris scil. caussam, aut frigoris, aut viae lutosae, aut asperae. *Reiske.*

85. τὶ

ρας, οὐκ εὖ πρὸς τὰ αὐτοσχέδια πεφυκώς· κλινιδίου δ᾽ αὐτῷ ὑποκειμένου, ἐφ᾽ ᾧ μόνον ἦν κώδιον καὶ προσκεφάλαιον ὅπως ἐγείροιτο ῥαδίως καὶ μελετῴη. ἐγκαλοῦντος δ᾽ αὐτῷ τινος, ὅτι μισθοὺς σοφισταῖς δίδωσι περὶ λόγους διατρίβων· Ἀλλ᾽ εἴ τις γε ἐπαγγέλλοιτο (ἔφη) τοὺς υἱοὺς ἀμείνους αὐτῷ ποιήσειν, οὐ χιλίας, ἀλλὰ τὰ ἡμίση τῆς οὐσίας, προΐεσθαι [85]. ἦν δὲ καὶ παῤῥησιαστὴς διὰ τὴν εὐγένειαν. Ἀθηναίων γέ τοι ποτὲ οὐκ ἀνεχομένων αὐτοῦ δημηγοροῦντος, ἀνέκραγεν ἐκβαλλόμενος· Ὦ Κερκυραία μάστιξ, ὡς πολλῶν ταλάντων εἶ ἀξία. πάλιν δὲ θεὸν ἀναγορευόντων Ἀλέξανδρον· Καὶ ποδαπὸς ἂν (εἶπεν) ὁ θεὸς, οὗ τὸ ἱερὸν ἐξιόντας δεήσει περιῤῥάνασθαι [86]; ἀποθανόντος δ᾽ αὐτοῦ, παρέδωκαν τοὺς παῖδας τοῖς ἕνδεκα· Μενεσαίχμου μὲν κατηγορήσαντος, γραψαμένου δὲ Θρασυκλέους, Δημοσθένους δὲ, καθ᾽ ὃν ἔφυγε χρόνον, ἐπιστείλαντος τοῖς Ἀθηναίοις, ὡς κακῶς ἀκούοιεν ἐπὶ τοῖς Λυκούργου παιδίοις, μετενόησαν, καὶ ἀφῆκαν αὐτοὺς, Δημοκλέους, τοῦ Θεοφράστου μαθητοῦ,

dies noctesque, non ſatis idoneus ad extemporalem dictionem. Lecto ſubſtrato vſus eſt, cui tantum pellis villoſa et ceruical incumberent: vt eo facilius excitaretur ad meditandum. Culpanti cuidam, quod orationi ſtudens mercedem ſophiſtis penderet, reſpondit: Si quis promitteret, ſe filios ipſi meliores redditurum, ei ſe non CIↃ drachmas, ſed dimidium bonorum ſuorum, daturum. Libertate etiam dicendi vſus eſt ob nobilitatem. Nam cum aliquando concionantem Athenienſes non ferrent, exturbarentque, exclamauit: O Corcyraea ſcutica, quam multorum talentorum aequas pretium. Rurſus iis Alexandrum in deos referentibus: Qualis vero, aiebat, iſte ſit deus, cuius e templo exeuntes opus habeant aqua ſe luſtrali conſpergere. Mortui Lycurgi filii vndecim viris traditi ſunt, Meneſaechmo accuſante, dica a Thraſycle ſcripta. Sed cum Demoſthenes tum exſulans ſcripſiſſet Athenienſibus, male ipſos audire propter liberos Lycurgi: mutata ſententia, eos abſoluerunt, Democle, Theophraſti diſci-

85. τὸ ἥμισυ τῆς οὐσίας προήσεσθαι. *Reiske.*

86. περιῤῥάνασθαι] quia ſcil. Alexander erat parricida, et alias ſceleratus, latro totius generis humani. *Reiske.*

87. αὐ-

ὑπὲρ αὐτῶν ἀπολογησαμένου. ἐτάφη δ' αὐτὸς καὶ τῶν ἐκγόνων τινὲς δημοσίᾳ, καὶ ἔστιν αὐτῶν τὰ μνήματα ἀντικρὺς τῆς Παιωνίας Ἀθηνᾶς ἐν τῷ Μελανθίου τοῦ φιλοσόφου κήπῳ, τράπεζαι πεποιημέναι, αὐταί [87] τε τοῦ Λυκούργου καὶ τῶν παίδων αὐτοῦ ἐπιγεγραμμέναι, καὶ εἰς ἡμᾶς ἔτι σωζόμεναι, τὸ μέγιστον [88] χίλια διακόσια τάλαντα προσόδου [89] τῇ πόλει κατέστησε, πρότερον ἑξήκοντα προσιόντων. μέλλων δὲ τελευτήσειν, εἰς τὸ μητρῷον καὶ τὸ βουλευτήριον ἐκέλευσεν αὐτὸν κομισθῆναι, βουλόμενος εὐθύνας δοῦναι τῶν πεπολιτευμένων. οὐδενὸς δὲ κατηγορῆσαι τολμήσαντος, πλὴν Μενεσαίχμου, τὰς διαβολὰς ἀπολυσάμενος, εἰς τὴν οἰκίαν ἀπεκομίσθη, καὶ ἐτελεύτησεν, ἐπιεικὴς νομισθεὶς παρὰ πάντα τὸν βίου χρόνον, καὶ ἐν λόγοις ἐπαινεθείς· καὶ μηδένα ἀγῶνα ἁλοὺς, καίτοι πολλῶν κατηγορησάντων. ἔσχε δὲ τρεῖς παῖδας ἐκ Καλλιστοῦς, τῆς Ἄβρωνος μὲν θυγατρὸς, Καλαιοῦ [90] δὲ τοῦ Ἄβρωνος Βατῆθεν [91] ἀδελφῆς,

discipulo, eos defendente. Publice ſepultus eſt Lycurgus, et quidam ex eius poſteris. Suntque eorum monumenta e regione Mineruae Paeoniae in horto Melanthii philoſophi, menſae factae, et Lycurgo liberiſque eius inſcriptae, quo hodieque exſtant. Id maximum eſt, quod reditus vrbis, qui prius erant LX talenta, ad CIↃ CC talenta auxit. Moriturus, in Metroum et curiam ſe iuſſit portari, rationem volens reddere adminiſtratae reipublicae. Nemine autem extra vnum Meneſaechmum accuſare auſo, reportatus domum eſt, dilutis calumniis, ſupremumque vitae diem morte confecit. Toto vitae tempore probus eſt habitus, orationeſque eius laudatae, et quanquam a multis accuſatus, nunquam cauſa cecidit. Tres habuit liberos e Calliſtone, Abronis filia, et Calaei Abronis curia

87. αὐτοῦ τε τοῦ Λυκούργου. *Reiske.*

88. Videtur aliquid hic deeſſe, e. c. τῶν ἔργων αὐτοῦ τὸ μέγιστον, ὅτι χίλια —. *Reiske.*

89. πρόσοδον — et ἑξακοσίων προσιόντων. *Reiske.*

90. Καλαιοῦ] L. Καλλίου, vti etiam Salmaſius correxit, et [p. 352. 1.] τὸ στρατιωτικὸν, ſcil. ἀργύριον. *Reiske.*

91. Βατῆθεν] Sic et ſupra initio, et hic ſcriptus: et Suidas ait, Baten δῆμον Aegeidis tribus eſſe. κατῆθεν vero nihil eſt. *Xylander.*

92. F.

τῦ ταμιεύσαντος στρατιωτικῶν ἐπὶ Χαρώνδυ ἄρχοντος. περὶ δὲ τῆς κηδείας ταύτης λέγει ὁ Δείναρχος ἐν τῷ κατὰ Πασίυ [92]. κατέλιπε δὲ παῖδας Ἄβρωνα, Λυκῦργον, Λυκόφρονα. ὧν ὁ Ἄβρων καὶ ὁ Λυκῦργος ἄπαιδες μετήλλαξαν· ἀλλ' ὅ γε Ἄβρων καὶ πολιτευσάμενος ἐπιφανῶς μετήλλαξε· Λυκόφρων δὲ, γήμας Καλλιστομάχην Φιλίππυ Ἀειξενέως [93] ἐγέννησε Καλλιστώ. ταύτην δὲ γήμας Κλεόμβροτος Δεινοκράτυς Ἀχαρνεὺς, ἐγέννησε Λυκόφρονα. τῦτον δὲ ὁ πάππος εἰσεποιήσατο Λυκόφρων· ὗτος δ' ἐτελεύτησεν ἄπαις. μετὰ δὲ τὴν Λυκόφρονος τελευτὴν ἔγημε τὴν Καλλιστὼ Σωκράτης, καὶ ἔσχεν υἱὸν Σύμμαχον. τῦ δ' ἐγένετο Ἀριστώνυμος, τῦ δὲ Χαρμίδης, τῦ δὲ Φιλίππη. ταύτης δὲ καὶ Λυσάνδρυ [94] Μήδειος, ὁ καὶ ἐξηγητὴς ἐξ Εὐμολπιδῶν γενόμενος· τύτυ δὲ καὶ Τιμοθέας τῆς Γλαύκυ παῖδες Λαοδάμεια καὶ Μήδειος, ὃς τὴν ἱερωσύνην Ποσειδῶνος Ἐρεχθέως εἶχε· καὶ Φιλίππη, ἥτις ἱεράσατο τῆς Ἀθηνᾶς ὕστερον. πρότερον δ' αὐτὴν γήμας Διοκλῆς ὁ Μελιτ-

curia Batenſis ſorore, eius, qui Chaeronda archonte quaeſtor bellicam pecuniam tractauit. De hac adfinitate loquitur Dinarchus in oratione contra Paſtium. Filios reliquit Abronem, Lycurgum, Lycophronem. De his Abron et Lycurgus ſine prole deceſſerunt: cum quidem Abron in republica praeclare fuiſſet verſatus. Lycophron, ducta Calliſtomacha, filia Philippi Aexonenſis, genuit Calliſthonem. Haec nupſit Cleombroto, Dinocratis F. Acharnenſi, et ei Lycophronem peperit: qui ab auo adoptatus, ſine ſobole mortem obiit. Eo mortuo, Calliſtonem duxit Socrates, filiumque ex ea ſuſtulit Symmachum. Eo natus eſt Ariſtonymus, hoc Charmides, qui Philippae pater fuit. Ex hac et Lyſandro natus eſt Medeus, qui et interpres, oriundus ab Eumolpidis. Huius et Timotheae, Glauci filiae, liberi fuere Laodamia et Medeus, qui ſacerdotium Neptuni Erechthienſis geſſit, et Philippa, quae Mineruae poſtea fuit ſacerdos. Ante enim eam duxit Diocles Melit-

92. F. κατὰ Πασίυ. Paſias nomen e Demoſthene notum. *Reiske.*

93. Pro Ἀειξενέως lego Αἰξωνέως. Hic enim δῆμος eſt notus. *Xylander.* Αἰξωνέως, a tribu Αἰξωνή. *Reiske.*

94. Interpres Gallicus videtur legiſſe ταύτης δὲ Λύσανδρος. Sed fallitur. *Salmas.*

95. ὁπλι-

τεὺς, ἐγέννησε Διοκλέα, τὸν ἐπὶ τοὺς ὁπλίτας[95] στρατηγήσαντα. γήμας δ' οὗτος Ἡδίστην Ἄβρωνος, Φιλιππίδην καὶ Νικοστράτην ἐγέννησε. γήμας δὲ τὴν Νικοστράτην Θεμιστοκλῆς ὁ Θεοφράστου, ὁ δᾳδοῦχος, ἐγέννησε Θεόφραστον καὶ Διοκλέα. διετάξατο δὲ καὶ τὴν ἱερωσύνην τοῦ Ποσειδῶνος Ἐρεχθέως. φέρονται δὲ τοῦ ῥήτορος λόγοι δεκαπέντε. ἐστεφανώθη δὲ ὑπὸ τοῦ δήμου πολλάκις, καὶ εἰκόνων ἔτυχεν. ἀνάκειται δ' αὐτοῦ χαλκῆ εἰκὼν ἐν κεραμικῷ κατὰ ψήφισμα, ἐπ' Ἀναξικράτους ἄρχοντος· ἐφ' οὗ ἔλαβε καὶ σίτησιν ἐν πρυτανείῳ αὐτός τε καὶ ὁ[96] Λυκοῦργος, καὶ ὁ πρεσβύτατος αὐτοῦ τῶν ἐκγόνων κατὰ τὸ αὐτὸ ψήφισμα. ἀποθανόντος τε Λυκούργου, ὁ πρεσβύτατος τῶν παίδων, Λυκόφρον, ἠμφισβήτησε τῆς δωρεᾶς. εἶπε δὲ καὶ περὶ ἱερῶν[97] πολλάκις γρα-

Melittensis, genuitque Dioclem, qui grauis armaturae dux fuit. Hic vxorem duxit Hedistam, Abronis filiam, ac procreauit Philippidem ac Nicostratam. Haec nupsit Themistocli, Theophrasti F. facigero, et peperit Theophrastum ac Dioclem. Constituit etiam sacerdotium Neptuni Erechthiensis. Orationes eius feruntur quindecim. A populo coronatus est aliquoties, et statuis donatus. Imago eius aerea posita est in Ceramico, ex decreto, archonte Anaxicrate: quo eodem ei etiam, ac filiorum natu maximo, decretus est in Prytaneo victus. Mortuo ipso, Lycophroni, liberorum maximo, lis fuit de ea donatione. Multas etiam de sacris habuit orationes Lycurgus:

95. ὁπλίτας suspectum. Num Φασηλίτας. Sane σηλιτας ab οπλιτας non multum abit. Sed hic me deserit historia. Si magis triuissem marmora Attica, forte ex illis lux et huic loco posset peti, et ex his genealogiis certa aetas auctoris huius libelli definiri, quem Atheniensem fuisse, non Boeotum, haec eius sedulitas in describendo genere et posteris Lycurgi, vt supra Isocratis, eorumque monumentis sepulcralibus, demonstrat. Nam putasne, Boeotum hominem has minutias curasse, aut sperasse iis recitandis gratiam inire apud suos ciues, earum rerum tam parum gnaros, quam sciendi cupidos? *Reiske.*

96. καὶ ὁ primum delend. *Reiske.*

97. περὶ ἱερῶν suspectum. *Reiske.*

ψάμενος Αὐτόλυκον, τὸν Ἀρεοπαγίτην, καὶ Λυσικλέα, τὸν ϛρατηγὸν, καὶ Δημάδη τὸν Δημίου, καὶ Μενέσαιχμον, ἄλλους δὲ πολλοὺς, καὶ πάντας εἷλεν. ἔκρινε δὲ καὶ Δίφιλον ἐκ τῶν ἀργυρίων μετάλλων τοὺς μεσοκρανεῖς [98], οἳ ἐβάϛαζον τὰ ὑπερκείμενα βάρη, ὑφελόντα, καὶ ἐξ αὐτῶν πεπλουτηκότα, παρὰ τοὺς νόμους. καὶ θανάτου ὄντος ἐπιτιμίου, ἁλῶναι ἐποίησε, καὶ πεντήκοντα δραχμὰς ἐκ τῆς οὐσίας αὐτοῦ ἑκάϛῳ τῶν πολιτῶν διένειμε, τῶν πάντων συναχθέντων ταλάντων ἑκατὸν ἑξήκοντα, ἢ (ὥς τινες) μνᾶν. ὁ δὲ εὐθύνας [99] Ἀριϛογείτονα καὶ Κλεωκράτην [200] καὶ Αὐτόλυκον δουλείας [1]. ἐπεκαλεῖτο δὲ ὁ Λυκοῦργος, ἶβις [2] Λυκούργῳ, Ξενοφῶν-

curgus: accuſauitque Autolycum Areopagitam, Lyſiclem praetorem, Demadem, Demii F. Meneſaechmum, alioſque complures, quos omnes reos peregit. Item Diphilum, qui e metallis argentariis ſubduxerat columnas, quibus ſubſtruebantur moles, indeque iniuſte diuitias parauerat, fecitque, vt morte damnatus puniretur, ac L drachmas ex opibus eius cuiuis ciuium dedit: ſumma donationis CLX talenta aequante. Alii minam viritim datam aſſerunt. Qui autem in ius pertraxit Ariſtogitonem, Cleocratem, et Autolyco controuerſiam movit ſtatus liberi * Cognominabatur autem Lycurgus Ibis, Xenophon-

98. μεσοκρινεῖς: nimirum κίονας: non μεσοκρανεῖς. Vide Poll. libr. 3. cap. 11. Onomaſt. *Xylander.*

99. ὅδε ὁ εὐθύνας. *hic eſt ille, qui controuerſiam liberi ſtatus mouit — Reiske.*

200. Λεωκράτην et [pro δουλείας] δειλίας emendat Taylorus ad Lycurg. Orat. p. 320. [Vol. IV. Or. Gr. p. 134. Lycurg.] *Reiske.*

1. δουλείας] Videtur aliquid deſiderari. *Xylander.*

2. Ibis auis eſt anguibus infeſta. Ita Lycurgus malos tollebat. Videtur eſſe ſenarius ex comoedia aliqua: et Ξειν. legendum. *Xylander.* Vocab. ἶβις iterandum. Poſt haec ſcripta incidi in enarrationem vitae Lycurgi a Cl. Tayloro orationi eius a ſe editae praemiſſam, vbi p. 7. [Vol. IV. Or. Gr. p. 109. Lyc.] eodem prorſus modo locum hunc emendauit, et acute Plutarchi errorem deprehendit. Salmaſii halucinationem ad h. l. parco adſcribere in re manifeſta, reuerentia clarorum manium. *Reiske.*

τι νυκτερίς· κατῆγον δὲ τὸ γένος ἀπὸ τούτων, καὶ [3] *Ἐρεχθέως τοῦ Γῆς καὶ Ἡφαίστου· τὰ δ᾽ ἐγγυτάτω ἀπὸ Λυκομήδους καὶ Λυκούργου, οὓς ὁ δῆμος ταφαῖς ἐτίμησε δημοσίᾳ καὶ ἔστιν αὕτη ἡ καταγωγὴ τοῦ γένους τῶν ἱερασαμένων τοῦ Ποσειδῶνος, ἐν πίνακι τελείῳ* [4], *ὃς ἀνάκειται Ἐρεχθείῳ, γεγραμμένος ὑπ᾽ Ἰσμηνίου τοῦ Χαλκιδέως· καὶ εἰκόνες ξύλιναι τοῦ τε Λυκούργου, καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ, Ἅβρωνος, Λυκούργου, Λυκόφρονος, ἃς εἰργάσαντο Τίμαρχος καὶ Κηφισόδοτος, οἱ Πραξιτέλους υἱεῖς· τὸν δὲ πίνακα ἀνέθηκεν Ἅβρων, ὁ παῖς αὐτοῦ, λαχὼν ἐκ τοῦ γένους τὴν ἱερωσύνην, καὶ παραχωρήσας τῷ ἀδελφῷ, Λυκόφρονι. καὶ διὰ τοῦτο πεποίηται ὁ Ἅβρων προσδιδοὺς* [5] *αὐτῷ τὴν τρίαιναν. πάντων δὲ, ὧν διῴκησεν, ἀναγραφὴν ποιησάμενος, ἀνέθηκεν ἐν στήλῃ, πρὸ τῆς ὑπ᾽ αὐτοῦ κατασκευασθείσης παλαίστρας σκοπεῖν τοῖς βουλομένοις. οὐδεὶς μέντοι ἐδυνήθη ἐλέγξαι τὸν ἄνδρα*

nophonti noctua * Genus autem ab his deduxerunt, ac Erechthei, qui fuit Terrae ac Vulcani F. proxime autem a Lycomede et Lycurgo: quos populus publica sepultura honorauit. Est eorum generis successio, consecratorum Neptuno, in tabula perfecta, quae dedicata est in sacrario Erechthei, picta ab Ismenia Chalcidense: et imagines Lycurgi, eiusque filiorum, Abronis, Lycurgi, et Lycophronis, iis fecerunt Timarchus et Cephisodotus, filii Praxitelis. Tabulam dedicauit Abron, filius eius, qui natalium iure adeptus sacerdotium, id fratri Lycophroni concessit: ideoque pictus est, qui tridentem traheret. Caeterum Lycurgus descriptionem omnium abs se gestarum rerum fecit, ac in columna suspendit ante palaestram a se factam, vt, quibus cordi esset, inspicere possent. Nemo tamen virum arguere peculatus potuit. Retulit etiam

3. F. *κατῆγον δὲ τὸ γένος ἀπωτέρω μὲν ἀπ᾽ Ἐρεχθέως*, vel etiam, si *κατῆγον* non 3 plur. sed 1 singul. sit, et auctor de se loquatur, quod valde probabile mihi sit, potest legi *κατῆγον δὲ τὸ γένος ἀπὸ τούτων, καὶ πόρρωθεν μὲν ἀπ᾽ Ἐρεχθέως. duco ab his genus. Reiske.*

4. *τελείῳ* suspectum. Num *Πεντελικῷ*. *Pentelicum* marmor valde celebrabatur, in solo Attico effossum. Porro leg. *ἐν Ἐρεχθείῳ. Reiske. ἐν Ἐρεχθείῳ* leg. esse, etiam Xylander annotat.

5. F *παραδιδοὺς, tradens,* aut *ἐπιδιδούς. Reiske.*

 6. Εὐω-

νοσφισμοῦ. ἔγραψε δὲ καὶ Νεοπτόλεμον Ἀντικλέους στεφανῶσαι, καὶ εἰκόνα ἀναθεῖναι, ὅτι ἐπηγγείλατο χρυσώσειν τὸν βωμὸν τοῦ Ἀπόλλωνος ἐν ἀγορᾷ, κατὰ τὴν μαντείαν τοῦ θεοῦ. ἐψηφίσατο δὲ καὶ Διοτίμου Διοπείθους Εὐωνυμεῖ [6] τιμὰς ἐπὶ Κτησικλέους ἄρχοντος.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ή.

Δημοσθένης Δημοσθένους καὶ Κλεοβούλης τῆς γυναικὸς [7] τῆς θυγατρὸς, τὸν δὲ δῆμον Παιανιεὺς, καταλειφθεὶς ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἐτῶν ἑπτὰ, μετ' ἀδελφῆς πενταετίδος, τὸν μὲν τῆς ὀρφανίας χρόνον παρὰ τῇ μητρὶ διῆγε, σχολάζων Ἰσοκράτει, ὥς τινες ἔφασαν, ὡς δὲ οἱ πλεῖστοι, Ἰσαίῳ τῷ Χαλκιδεῖ, ὃς ἦν Ἰσοκράτους μαθητὴς, διάγοντι ἐν Ἀθήναις, ζηλῶν [8] Θουκυδίδην καὶ

etiam de Neoptolemo, Anticlis F. coronando, eique ſtatua dedicanda, quod promiſerat, ſe aram Apollinis in foro obducturum auro, vt dei oraculum flagitabat. Decreuit etiam Diotimo, Diopithis F. Euonymenſi, honores, archonte Cteſicle.

DEMOSTHENES VIII.

DEMOSTHENES, Demoſthenis F. e Cleobula, Gylonis filia; curia Paeanienſis, a patre fuit relictus pupillus annos natus ſeptem, cum ſorore annorum quinque. Orbitatis tempore apud matrem viuens, operam dedit Iſocrati. Ita enim quidam ſentiunt. Plures aiunt, Iſaei Chalcidenſis auditorem fuiſſe, tunc Athenis degentis. Alii Thucydidis et Platonis

6. Εὐωνυμεῖ non commode legitur: niſi datiuo caſu dictum eſt, vt Φρεαττοῖ, et alia. Nam Εὐωνυμία tribus Pandionidis δῆμος eſt etiam Stephano. Ego ſcripſiſſem Εὐωνυμιέως, vt Παιανιέως. *Xylander.*

7. Γύλωνος. Ex ipſo Plutarcho ſic emendare in promtu fuit. Caeterum quia huius ſummi oratoris vita cum in Parallelis Plutarchi copioſe eſt deſcripta, tum alia exſtant de eadem permulta, non ſane volui hic nimis eſſe accuratus. Vbi ſuccurrere non potui extemplo, aſteriſcum alleui. *Xylander.* In Edit. Vitae Demoſthenis Plutarcheae, quae praefixa eſt Operibus Demoſthenis a Lambino editis, legitur τῆς Γύλωνος θυγατρὸς. *Reiske.*

8. Verba e Photio ſic ordinanda: Χαλκιδεῖ, διάγοντι ἐν Ἀθήναις, ὃς ἦν Ἰσοκράτους μὲν μαθητὴς, ζηλῶν δὲ Θουκυδ. *Reiske.*

9. Vi-

Πλάτωνα τὸν φιλόσοφον, ὃν τινες [9] εἶπον προηγουμένως αὐτῷ σχολάσαι, ὡς δὲ Ἡγησίας ὁ Μάγνης φησὶν, ἐδεήθη τοῦ παιδαγωγοῦ, ἵνα Καλλιστράτου ἐμπαίδου [10] Ἀφιδναίου, ῥήτορος δοκίμου καὶ [11] ἱππαρχήσαντος καὶ ἀναθέντος τὸν βωμὸν τῷ Ἑρμῇ τῷ ἀγοραίῳ, μέλλοντος ἐν τῷ δήμῳ λέγειν, ἀκούσῃ. ἀκούσας δὲ, ἐραστὴς ἐγένετο τῶν λόγων. καὶ τούτου μὲν ἐπ᾽ ὀλίγον ἤκουσεν, ἕως ἐπεδήμει· ἐπειδὴ δὲ ὁ μὲν ἔφυγεν εἰς Θρᾴκην, ὁ δ᾽ ἐγεγόνει ἐξ ἐφήβων, τηνικαῦτα παρέβαλλεν Ἰσοκράτει καὶ Πλάτωνι. εἶτα καὶ Ἰσαῖον ἀναλαβὼν εἰς τὴν οἰκίαν τετραετῆ χρόνον αὐτὸν διεπόνησε, μιμούμενος αὐτοῦ τοὺς λόγους. ὡς δὲ Κτησίβιος φησὶν ἐν τῷ περὶ φιλοσοφίας, διὰ Καλλίου τοῦ Συρακουσίου πορίσας τοῦ Ζήθου τοῦ Ἀμφιπολίτου λόγους [12], διὰ δὲ Χαρικλέους τοῦ Καρυστίου τοὺς [13] Ἀλκιδάμαντος ἀνέλαβεν αὐτούς. τελειωθεὶς δὲ, ἐλατ-

tonis fuiſſe ſtudioſum narrant: atque huic quidem eum praecipue vacaſſe perhibent. Hegeſias Magnes ſcribit, precibus eum a paedagogo impetraſſe, vt ſibi liceret audire Calliſtratum, Empaedi F. Aphidnaeum, oratorem nobilem, et qui aliquando equitum magiſter fuiſſet, ac Mercurio forenſi aram dedicaſſet, verba tum ad populum facturum. Quem vbi audiuit, amore dicendi captus, ei ſe, quamdiu Athenis ille fuit, diſcipulum praebuit. Sed Calliſtrato in Thraciam profugo, tum ex ephebis egreſſus, Iſocrati ſe atque Platoni adiunxit. Poſtea Iſaeum domum ſuam recepit, ac per annos quatuor elaborauit in eius orationibus imitandis. Cteſibius in libro de philoſophia perhibet, eum Calliae Syracuſani opera Zethi Amphipolitae, per Chariclem Alcidamantis Caryſtii orationes nactum, in iis ſeſe exercuiſſe. Virilem aetatem adeptus, tuto-

9. Vide, annon pro ὅν τινες legi debeat ᾧ τινες, et αὐτὸν pro αὐτῷ. *Xylander.* Bene habet vulgata. Non minus magiſter diſcipulo, quam diſcipulus magiſtro, dicitur σχολάζειν, ille docens, hic diſcens. *Reiske.*

10. ἐμπαίδου] Hoc vocabulum eſt mendoſum. *Xylander.* ἐμπαίδου] Num εὐμηλίδου. Sane e παίδου facile efficitur ηλίδου. *Reiske.*

11. δοκίμου, τοῦ καὶ ἱππ. *Reiske.*

12. εὐπορήσας τῶν Ζωίλου τοῦ Ἀμφ. λόγων. Emendationem Ζωίλου debeo Reineſii Var. Lect. 3, 2. p. 328. *R.*

13. τῶν Ἀλκιδάμαντος. *Reiske.*

 14. Θη-

τω παρὰ τῶν ἐπιτρόπων παραλαβὼν, ἔκρινεν αὐτοὺς ἐπιτροπῆς ἐπὶ Τιμοκράτους ἄρχοντος, τρεῖς ὄντας, Ἄφοβον, Θηριπίδην[14], Δημοφῶντα, ἢ Δημέαν καὶ μάλιστα τοῦτου κατηγόρησεν, ἀδελφοῦ τῆς μητρὸς ὄντος, δέκα τάλαντα τίμημα ἑκάστη τῶν δικῶν ἐπιγραψάμενος· καὶ εἷλεν αὐτούς· τῆς δὲ καταδίκης οὐδὲν ἐπράξατο, τοὺς μὲν ἀργυρίου[15], τοὺς δὲ καὶ χάριτος. Ἀριστοφῶντος δ' ἤδη τὴν προστασίαν διὰ γῆρας καταλιπόντος, καὶ χορηγὸς ἐγένετο. Μειδίαν δὲ, τὸν Ἀναγυράσιον, πλήξαντα αὐτὸν ἐν τῷ θεάτρῳ χορηγοῦντα, εἰς κρίσιν καταστήσας, λαβὼν τρισχιλίας ἀφῆκε τῆς δίκης. λέγουσι δὲ, αὐτὸν, ἔτι νέον ὄντα, εἰς σπήλαιον ἀπιέναι, κἀκεῖ φιλολογεῖν τὸ ἥμισυ τῆς κεφαλῆς ξυράμενον, ἵνα μὴ προέρχοιτο· καὶ ἐπὶ στενῆς κλίνης κοιμᾶσθαι, ἵνα διὰ ταχέων ἀνίστηται· τό τε ῥῶ μὴ[16] δυ-

tutores suos, quod ab iis minus aequo accepisset, male administratae tutelae accusauit, Timocrate archonte. Erant autem tres, Aphobus, Therippides, et Demophon, siue Demea: atque hunc auunculum suum magis, quam alios: et vnamquamuis actionem decem talentis aestimauit. Cum autem reos peregisset, multam non exegit: alios pecunia, alios etiam gratia * Aristophonte autem iam ob senectutem praefecturam deserente, etiam choragus factus est. Midiam Anagyrasium, qui ipsum in theatro chorum instruentem percusserat, in iudicium pertraxit: sed acceptis tribus drachmarum millibus, missum fecit. Ferunt, Demosthenem etiamnum adolescentem in antrum iuisse, ibique meditatum orationes fuisse, rasa dimidia capitis parte, ne exiret: inque angusta cubuisse sponda, vt cito expergisceretur. Cumque literam R non

14. Θηριππίδην. *Reiske.*

15. ἀργυρίου] Subaudi ἕνεκα. Potest locus integer esse: suppletum tamen ab Hoeschelio in Photio fuit ἀφεὶς, et a Lambino ἀφιέναι πεισθεὶς. *Reiske.*

16. Ridiculus error est in ῥώμη [quod in vulgatis fuit] pro ῥῶ μή. Interpres: *Et ita facultatem dicendi consequeretur.* Caeterum vide, an pro ἐκποιῆσαι [quod exhibent Petau. Ald. et Bas.] non sit legendum ἐκπονῆσαι. Vel ex Cicerone notum est, Demosthenem suae artis (rhetoricae nimirum) primam literam pronunciare aliquando nequiuisse. *Xylander.*

17. Ἀν-

νάμενον λέγειν ἐκπονῆσαι, καὶ τὸν ὦμον ἐν τῷ μελετᾶν κινοῦντα ἀπρεπῶς καταπαῦσαι, παραρτήσαντα ὀβελίσκον, ἢ (ὥς τινες) ξιφίδιον, ἐκ τῆς ὀροφῆς, ἵνα φοβούμενος ἠρεμοίη. προβαίνοντα δὴ κατὰ τὴν τῶν λόγων ἰσχὺν, ἔσοπτρον ἰσομέγεθες αὐτῷ κατασκευάσαι, καὶ πρὸς τοῦτο ἀφορῶντα μελετᾶν, ἵνα ἐπανορθώσηται τὰ ἐλλείποντα· καὶ κατιόντα ἐπὶ τὸ Φαληρικὸν, πρὸς τὰς τῶν κυμάτων ἐμβολὰς τὰς σκέψεις ποιεῖσθαι, ἵν', εἴ ποτε θορυβοίη ὁ δῆμος, μὴ ἐκςαίη. τοῦ δὲ πνεύματος αὐτῷ ἐνδέοντος, Νεοπτολέμῳ, τῷ ὑποκριτῇ, μυρίας δοῦναι, ἵνα ὅλας περιόδους ἀπνεύςως λέγῃ. ἐπεὶ δὲ τῷ πολιτεύεσθαι προσῆλθεν, εἰς δύο διῃρημένων τῶν ἐν τῇ πόλει, καὶ τῶν μὲν φιλιππιζόντων, τῶν δὲ ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας δημηγορούντων, τὴν τῶν ἀντιπολιτευομένων Φιλίππῳ τάξιν εἵλετο, καὶ παντὸς τοῦ χρόνου διετέλεσε συμβουλεύων τοῖς κινδυνεύουσιν ὑπὸ Φιλίππῳ γενέσθαι βοηθεῖν, συμπολιτευόμενος Ὑπερείδῃ, Ναυσικλεῖ, Πολυεύκτῳ, Διοτίμῳ. διὸ καὶ συμμάχους τοῖς Ἀθηναίοις ἐποίησε Θηβαίους, Εὐβοεῖς, Κερκυραίους, Κορινθίους, Βοιωτοὺς, καὶ πολλοὺς ἄλλους πρὸς τούτοις. ἐκπεσὼν δέ ποτ' ἐπὶ τῆς ἐκ-

non poſſet pronunciare, labore conſecutum, vt proferret. Cumque inter declamandum mouere ſoleret humerum inconvenienter, id deſueuiſſe, ſuſpenſo e culmine veru, aut (quod alii dicunt) gladio, vt eius metu ſe contineret. Cum iam auctus eſſet vi dicendi, ferunt, eum ſpeculum feciſſe ſibi aequale, inque id inſpicientem ſe exercuiſſe, vt corrigeret vitia. Deſcendiſſe etiam ad Phalericum litus, et aduerſus vndas obſtrepentes declamaſſe: vt, ſi quando populus obturbaret, hoc ſibi non eſſet terrori. Cumque eum ſpiritus deficeret, Neoptolemi hiſtrionis opera decem drachmarum millibus conducta didiciſſe vno ſpiritu integras circuitiones efferre. Poſtquam ſe ad rempublicam contulit, diuiſo in duas factiones populo, quarum altera Philippo faueret, altera pro libertate concionabatur: Philippo aduerſantibus ſe addidit, omnique tempore ciuibus ſuaſit, vt iis auxilium ferrent, quos a Philippo oppreſſum iri periculum erat: ſocioſque ſui inſtituti habuit Hyperidem, Nauſiclem, Polyeuctum, Diotimum. Ideoque etiam Athenienſibus foedere iunxit Thebanos, Euboeenſes, Corcyrenſes, Corinthios, Boeotos, multoſque alios. Quo-

κλησίας καὶ ἀθυμῶν, ἐβάδιζεν οἴκοι. συντυχὼν δ' αὐτῷ Εὔνομος ὁ Θριάσιος, πρεσβύτης ἤδη ὤν, προετρέψατο τὸν Δημοσθένην. μάλιςα δὲ ὑποκριτὴς Ἀνδρόνικος[17], εἰπὼν, ὡς οἱ μὲν λόγοι καλῶς ἔχοιεν, λείποι δ' αὐτῷ τὰ τῆς ὑποκρίσεως. ἀπεμνημόνευσέ τε τῶν ὑπὸ τῆς[18] ἐκκλησίας αὐτῷ λελεγμένων. καὶ δὴ πιςεύσαντα τὸν Δημοσθένη παραδοῦναι αὐτὸν τῷ Ἀνδρονίκῳ. ὅθεν ἐρομένου αὐτὸν, τί πρῶτον ἐν ῥητορικῇ, εἶπεν· Ὑπόκρισις. καὶ τί δεύτερον· Ὑπόκρισις· καὶ τί τρίτον· Ὑπόκρισις. προελθὼν δὲ πάλιν εἰς τὰς ἐκκλησίας, νεωτερικῶς τινα λέγων, διεσύρετο· ὡς κωμῳδηθῆναι αὐτὸν ὑπ' Ἀντιφάνους, καὶ Τιμοκλέους· Μὰ γῆν, μὰ κρήνας, μὰ ποταμοὺς, μὰ νάματα. ὀμόσας καὶ τοῦτον τὸν τρόπον ἐν τῷ δήμῳ, θόρυβον ἐκίνησεν. ὤμνυε δὲ καὶ τὸν Ἀσκληπιὸν, προπαροξύνων Ἀσκλήπιον. καὶ παρεδείκνυεν αὐτὸν ὀρθῶς λέγοντα· εἶναι γὰρ τὸν θεὸν ἤπιον. καὶ ἐπὶ τούτῳ πολλάκις ἐθορυβήθη. σχολάσας δ' Εὐβουλίδῃ τῷ διαλεκτικῷ Μιλησίῳ[19], ἐπηνωρθώσατο πάντα. γενόμενος δὲ καὶ

dam tempore, cum eiectus e concione, moestus domum abiret, Eunomus ei Thriasius occurrit iam senex, atque cohortatus est. Maxime autem confirmatus est ab Andronico histrione, eique operam dedit, edoctus ab eo, orationes suas bene habere, sed actionem iis deesse. Itaque interrogatus, quid primum, quid secundum, quid tertium in arte esset oratoria, subinde respondit: Actio. Rursus in conciones progressus, cum noue quaedam diceret, exagitatus est: vt etiam comici, Antiphanes et Timocles, eum vexauerint:

Vos iuro, terra, fontes, flumina, latices.

Nam cum hoc modo apud populum iurasset, tumultu est exceptus. Quin et Asclepium (is Aesculapius Latinis est) iurauit, acuta syllaba *scle*, docuitque, se hoc recte facere: esse enim deum epium, siue mitem: quo nomine saepe ei obturbatum esse. Sed omnia ista emendauit, cum vacasset Eubulidae, dialectico Milesio. Cum venisset in solennem conuentum apud Olym-

17. Ἀνδρόνικος, ὃς εἰπών. *Reiske.*

18. ἀπεμνημόνευσέ τι τῶν ἐπὶ τῆς ἐκκλ. *Reiske.*

19. De hoc Eubulida Milesio, et quare Plutarchus eum Dialecticum appellet, v. Ionf. H. Ph. Scr. 1, 13. in fine. *R.*

20. Τε-

ἐν τῇ Ὀλυμπιακῇ πανηγύρει, καὶ ἀκέσας Λαμάχε τε Τερειναίου [20], Φιλίππου καὶ Ἀλεξάνδρε ἐγκώμιον ἀναγινώσκοντος, Θηβαίων δὲ καὶ Ὀλυνθίων καταρέχοντος, παραναςὰς ἀρχαίων ποιητῶν μαρτυρίας προηνέγκατο περὶ τῶν Θηβαίοις καὶ Ὀλυνθίοις καλῶς πραχθέντων, ὡς παύσασθαί τε τολοιπὸν τὸν Λάμαχον, καὶ φυγεῖν ἐκ τῆς πανηγύρεως, Φίλιππον δὲ πρὸς τὲς ἀναφέροντας αὐτῷ τὰς κατ᾽ αὐτε δημηγορίας εἰπεῖν, ὅτι καὶ αὐτὸς ἂν ἀκέσαν λέγοντος Δημοσθένες, ἐχειροτόνησα τὸν ἄνδρα πρὸς τὸν κατ᾽ ἐμε πόλεμον. ἐκάλει δὲ τὲς μὲν αὐτε λόγους ὁμοίως [21] τοῖς ςρατιώταις διὰ τὴν πομπικὴν δύναμιν, τὲς δ᾽ Ἰσοκράτους, τοῖς ἀθληταῖς. τέρψιν γὰρ παρέχειν αὐτὲς θεατρικήν. ἑπτὰ δὲ καὶ τριάκοντα ἔτη γεγονὼς, λογιζομένοις ἀπὸ Δεξιθέε εἰς Καλλίμαχον, ἐφ᾽ ὃ [22] παρ᾽ Ὀλυνθίων ἧκε πρεσβεία περὶ

Olympiam, audiuiſſetque Lamachum Terinaeum recitantem Philippi Alexandrique laudationem, Thebanosque et Olynthios perſtringentem: contra ad dicendum ſurrexit, veterumque poëtarum teſtimoniis prolatis de praeclaris Thebanorum atque Olynthiorum factis, effecit, vt Lamachus porro quieſceret, eque conuentu profugeret. Philippus autem iis, qui orationes a Demoſthene contra ipſum habitas referebant ſibi, reſponderit: Etiam ipſemet, ſi audiuiſſem dicentem Demoſthenem, bellum contra me ſuſcipiendum decreuiſſem. Suas orationes Demoſthenes militibus ob vim comparabat: Iſocraticas athletis, quod delectationem exhiberent theatricam. Annos natus XXXVII, (a Dexitheo enim ſupputo vſque ad Callimachum, ſub quo legatio ab Olynthiis venit auxilium peten-

20. Τερειναίε] In altera vita eſt Μυῤῥιναίε. Forte Μυῤῥιναίε, a Lemni vrbe, Μυρίνα. Fuerunt et Attici, δῆμον Μυρινέσιοι. Terina vrbs eſt Italica, de qua Stephanus et Plutarchus in conſolatione ad Apollonium, Eliſium Terinaeum Italum appellat. Sed id huc non puto quadrare. *Xylander*.

21. ὁμοίες et διὰ τὴν πολιτικὴν δύναμιν. Aeque vitioſum eſt, atque vulgata, quod apud Photium legitur, πολεμικὴν. Praeferebat tamen hoc Salmaſius, qui haec adſcripſerat: [Interpres videtur πολεμικὴν legiſſe; et ita leg. vt et ap. Photium]. *R.*

22. V. ad h. l. Schotti comparatas Ariſtotelis et Demoſthe-

τῆς βοηθείας, ἐπεὶ ἐπιέζοντο ὑπὸ Φιλίππε τῷ πολέμῳ, ἔπεισεν ἐκπέμψαι τὴν βοήθειαν. τῷ δὲ ἑξῆς, ἐφ' οὗ Πλάτων ἐτελεύτησε, Φίλιππος Ὀλυνθίες κατεστρέψατο· ἔγνω δ' αὐτὸν καὶ Ξενοφῶν ὁ Σωκρατικὸς ἢ ἀρχόμενον, ἢ ἀκμάζοντα· (τῷ μὲν γὰρ τὰ Ἑλληνικὰ ἐτελεῖτο, τὰ περὶ τὴν [23] ἐν Μαντινείᾳ μάχην) ἄρχοντα δὲ Χαρικλείδην· ὁ δὲ πρότερον ἐπὶ Τιμοκράτες εἷλε τὲς ἐπιτρόπους. φεύγοντος δ' Αἰσχίνου μετὰ τὴν καταδίκην, ἵππῳ κατεδίωξεν αὐτόν· τε δ' οἰηθέντος, αὐτὸν συλλαμβάνεσθαι, καὶ προσπεσόντος καὶ συγκαλυψαμένε, ἀναστήσας αὐτὸν παρεμυθήσατο, καὶ τάλαντον ἔδωκεν ἀργυρίου. καὶ συνεβέλευσε δὲ τῷ δήμῳ ξενικὸν ἐν Θάσῳ τρέφειν, καὶ ἐπὶ τέτῳ τριηράρχης ἐξέπλευσε. σιτώνης δὲ γενόμενος, καὶ κατηγορηθεὶς κλοπῆς, ἀφείθη. Φιλίππου δ' Ἐλάτειαν καταλαμβανομένου, καὶ αὐτὸς τοῖς ἐν Χαιρωνείᾳ μαχεσαμένοις συνεξῆλθεν. ὅθεν καὶ δοκεῖ τὴν τάξιν λιπεῖν· φεύγοντος δ' αὐτε Βάτον ἐπι-

petentibus, quos Philippus bello premebat) ſuaſit, vt mitterentur Olynthiis ſuppetiae. Anno poſtero, in quem mors Platonis incidit, Philippus Olynthios perdidit. Nouerat Demoſthenem etiam Xenophon, Socratis diſcipulus, ſiue incipientem, ſiue iam florentem. Res enim Graecae ei in Mantinenſem pugnam et archontem Chariclidam deſinunt. Noſter iam ante ſub Timocrate curatores reos peregit. Aeſchinem fugientem a damnatione, equo eſt perſecutus. Cumque is, ſe comprehenſum iri putans, ad pedes ei accidiſſet capite velato, erexit hominem, conſolatusque talento argenti donauit. Auctor fuit populo, vt milites mercenarios in Thaſo aleret, eoque nauigauit ipſe triremibus praefectus. Coëmendi frumenti geſto munere, accuſatus peculatus, abſolutusque eſt. Cum Philippus Elateam occupaſſet, ipſe etiam cum iis egreſſus in bellum, qui ad Chaeroneam pugnauerunt. Atque ibi eum ordines deſeruiſſe aiunt, et cum fugientis chlamydem

ſthenis vitas p. 8. cuius rationes a rationibus Plutarchi vehementer diſcrepant. *Reiske.*

23. F. τῷ γὰρ τὰ Ἑλληνικὰ τελεῖται περὶ μὲν τὴν ἐν Μ. *nam Xenophontis hiſtoria rerum Graecarum deſinit in pugna ad Mantineam et Archonte Chariclida. Reiske.*

24. Ar-

λαβέσθαι τῆς χλαμύδος· τὸν δ᾽ ἐπιστραφέντα εἰπεῖν· Ζώγρει. εἶχε δὲ καὶ ἐπίσημον ἐπὶ τῆς ἀσπίδος· Ἀγαθὴν τύχην· εἶπε μέντοι τὸν ἐπιτάφιον ἐπὶ τοῖς πεσοῦσι[24]. μετὰ δὲ ταῦτα πρὸς τὴν ἐπισκευὴν τῆς πόλεως τῇ ἐπιμελείᾳ[25] προσελθὼν, καὶ τῶν τειχῶν ἐπιμελητὴς χειροτονηθεὶς, ἀπὸ τῆς ἰδίας οὐσίας εἰσήνεγκε τὸ ἀναλωθὲν ἀργύριον, μνᾶς ἑκατόν. ἐπέδωκε δὲ καὶ θεωροῖς μυρίας[26], τριήρους τ᾽ ἐπιβὰς, περιέπλευσε τοὺς συμμάχους ἀργυρολογῶν, ἐφ᾽ οἷς πολλάκις ἐστεφανώθη, πρότερον μὲν ὑπὸ Δημοτέλους Ἀριστονίκου Ὑπερείδου χρυσῷ στεφάνῳ, τελευταῖον δὲ ὑπὸ Κτησιφῶντος. καὶ γραφέντος τοῦ ψηφίσματος παρανόμων ὑπὸ Διοδότου καὶ Αἰσχίνου, ἀπολογούμενος ἐνίκησεν· ὥστε τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων τὸν διώκοντα μὴ μεταλαβεῖν· ὕστερον δ᾽ Ἀλεξάνδρου ἐπὶ τὴν Ἀσίαν στρατευομένου, καὶ φυγόντος Ἁρπάλου

mydem rubus apprehendiſſet, ſe conuertiſſe, ac clamauiſſe: Viuum cape. Clypei inſigne habuit bonam fortunam. Orationem tamen funebrem habuit de iis, qui tum ceciderunt. Secundum haec cura ad vrbem exornandam conuerſa, cum publice eſſet murorum procurator delectus, impenſam ei rei pecuniam de ſua perſoluit pecunia, minas centum. Impendit etiam CCIↃↃ iis, qui publice ad ſacras res conficiendas mittebantur: (*theoros* Graeci appellant:) et conſcenſa triremi circumuectus, a ſociis pecuniam collegit. Itaque ob haec ſaepius coronatus fuit, a Demotele, Ariſtonico, Hyperide, coronis aureis: tandem a Cteſiphonte. Cuius decretum cum, vt contra leges factum, accuſarent Diodotus et Aeſchines, ipſe defendens vicit: cum ſane actor quintam ſuffragiorum partem non obtineret. Poſtea temporis cum Alexander expeditionem in Aſiam feciſſet, atque Harpalus cum pecunia Athenas fugiſſet,

24. Argumento refutare vult auctor ſuperiorem traditionem, vt calumniam. Nemini enim licebat publice loqui, nedum loco et tempore tam illuſtri, qui ex acie fugiſſet et ſcutum abieciſſet. *Reiske.*

25. τῇ ἐπιμελείᾳ videtur, vt redundans, amputari oportere. *Reiske.*

26. Maligne interpretem hic carpit, et aut calliditatis, aut inſcitiae, inſimulat Reineſ. Var. Lect. p. 464. Sed eum ab iniqua cenſura ſatis vindicat interpretatio p. 358. 11. et p. 359. 10. *Reiske.*

27. F.

μετὰ χρημάτων εἰς Ἀθήνας, τὸ μὲν πρῶτον ἐκώλυσεν αὐτὸν εἰσδεχθῆναι· ἐπειδὴ δ' εἰσέπλευσε, λαβὼν Δαρεικὲς χιλίες μετετάξατο. βελομένων τ' Ἀθηναίων Ἀντιπάτρῳ παραδῦναι τὸν ἄνθρωπον, ἀντεῖπεν, ἔγραψέ τ' ἀποθέσθαι τὰ χρήματα εἰς ἀκρόπολιν, ἤδη [27] τῷ δήμῳ τὸν ἀριθμὸν εἰπόντα· φήσαντος δὲ Ἁρπάλε ἑπτακόσια, ἢ [28] πεντήκοντα, ἢ ὀλίγῳ πλείονα, ὥς φησι Φιλόχορος. μετὰ δὲ ταῦτα φυγόντος Ἁρπάλου ἐκ τοῦ δεσμωτηρίε, ἐν ᾧ ἐφυλάσσετο, μέχρις ἂν ἀφίκηταί τις παρ' Ἀλεξάνδρε, καὶ πορευθέντος εἰς τὴν Κρήτην, ἢ (ὥς ἔνιοι) ἐπὶ Ταίναρον τῆς Λακωνικῆς, αἰτίαν ἔσχεν ὁ Δημοσθένης δωροδοκίας· καὶ διὰ τῦτο μήτε τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀνακομισθέντων μεμηνυκὼς, μήτε τὴν τῶν φυλασσόντων ἀμέλειαν. εἰσαχθεὶς δ' εἰς δικαστήριον ὑπὸ Ὑπερείδε, Πυθαίε [29], Μενεσαίχμε, Ἱμεραίε [30], Πατροκλέες, οἱ ἐποίησαν καταγνῶναι αὐτῦ τὴν ἐξ Ἀρείε πά-

ſet, initio, ne reciperetur, egit. Sed poſtquam ille naui appulit, acceptis CIↃ Daricis, ſententiam mutauit. Cumque Harpalum Athenienſes dedere Antipatro ſtatuiſſent, reclamauit: pecuniamque promulgato decreto in arce deponi, ſummamque populo indicari iuſſit: cum Harpalus dixiſſet, eſſe DCC, aut non multo pauciora talenta: vt eſt apud Philochorum. Poſt cum e carcere profugiſſet Harpalus, in quo tantiſper adſeruandus fuerat, donec aliquis ab Alexandro veniret: ac ſe in Cretam, vel Taenarum Laconicae, (nam et hoc quidam dicunt) contuliſſet: vitio datum eſt Demoſtheni, quod muneribus ſe paſſus corrumpi, neque numerum relatae pecuniae edidiſſet, neque cuſtodum incuriam indicaſſet. Itaque in iudicium pertractus ab Hyperide, Pythea, Meneſaechmo, Himeraeo, Patrocle, a concilio Areopagitico damnatus in exſilium

27. F. ἀκρόπολιν, αὐτὸν δὲ Φρερεῖν ἤδη — *ipſum autem Harpalum in cuſtodiam dare, vt qui iam indicaſſet pecuniarum numerum. Reiske.*

28. ἢ hoc primum cum commate delend. V. Photius, qui p. 805. haec verius et plenius narrat. *Reiske.* Petau. dat ἑπτακόσια, ἢ πεντακόσια.

29. Πυθέε per ε. *Reiske.* Et ita ſane dat cod. Petau.

30. Ἱμερίε. Facit tamen Photius cum vulgata. *Reiske.*

31. ἀπο-

γου βουλὴν, καὶ ἁλοὺς ἔφυγε, πενταπλασίονα ἀποτίσαι μὴ δυνάμενος, (εἶχε δ' αἰτίαν τριάκοντα τάλαντα λαβεῖν), ἢ (ὥς ἔνιοι) οὐχ ὑπομείνας τὴν κρίσιν. μετὰ δὲ τοῦτον τὸν χρόνον τῶν Ἀθηναίων Πολύευκτον πεμψάντων πρεσβευτὴν πρὸς τὸ κοινὸν τῶν Ἀρκάδων, ὥστ' ἀποστῆναι [31] αὐτοὺς τῆς τῶν Μακεδόνων συμμαχίας, καὶ τοῦ Πολυεύκτου πεῖσαι μὴ δυναμένου, ἐπιφανεὶς Δημοσθένης καὶ συνειπὼν ἔπεισεν. ἐφ' ᾧ θαυμασθεὶς μετὰ χρόνον τινὰ κάθοδον εὕρατο, ψηφίσματος γραφέντος, τριήρους ἀποσταλείσης. τῶν δ' Ἀθηναίων ψηφισαμένων εἰς ἃ ὤφειλε τριάκοντα, νῆσαι αὐτὸν τὸν βωμὸν τοῦ σωτῆρος Διὸς ἐν Πειραιεῖ [32], καὶ ἀφεῖσθαι, τοῦτο γράψαντος τὸ ψήφισμα Δήμωνος Παιανιέως, ὃς ἦν ἀνεψιὸς αὐτῷ, πάλιν ἐν τούτοις [33] ἦν πολιτευόμενος. Ἀντιπάτρου δ' εἰς Λάμειαν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων συγκλεισθέντος, τῶν Ἀθηναίων εὐαγγέλια θυόντων, πρός τινα τῶν ἑταίρων, Ἀγησίστρατον, ἔφη, οὐ τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχειν τοῖς ἄλλοις

lium abiit, cum quintuplum perſoluere non poſſet: etenim XXX talenta accepiſſe culpabatur. Alii eum ſubire iudicii aleam noluiſſe dicunt. Secundum hanc tempeſtatem, cum Athenienſes Polyeuctum ad rempublicam Arcadum miſiſſent, vt eos a ſocietate Macedonum abſtraheret: isque perſuadere nequiret, ſuperuenit Demoſthenes, patrocinansque cauſae civium perſuaſit. Hoc ei admirationem peperit: et aliquanto poſt tempore ab Athenienſibus, miſſa triremi, eſt reuocatus in patriam: cum ii, Demone Paeanienſi, conſobrino Demoſthenis, auctore, ſciuiſſent, vt culpa ſolueretur, modo de XXX, quae debebat, talentis aedificaret aram Iouis Seruatoris in Piraeeo. Hoc pacto ad rempublicam rediit. Caeterum Antipatro Lamiam a Graecis concluſo, et Athenienſibus ob fauſtum nuncium ſacrificantibus, cuidam ſociorum, Ageſiſtrato, dixit, ſe de rebus hiſce non idem cum aliis ſentire: ſcire enim

31. ἀποστῆναι, an ἀποστῆσαι legas, parum refert. *R.*

32. Eodem redit, quo ea, quae Photius habet, ſententiam eandem planius ita efferens: ἀντὶ τῶν τριάκοντα ταλάντων, ἃ ὤφειλε, τὸν τοῦ Διὸς βωμὸν ἐν Πειραιεῖ ἐπισκευάσασθαι. Quod noſter dixit, νῆσαι βωμὸν, eſt *exaggerare, in altius efferre. Reiske.*

33. ἐν τοῖς αὐτοῖς ἦν. *R.*

34. ει-

περὶ τῶν πραγμάτων. ἐπίςαμαι γὰρ (εἰπεῖν 34) τοὺς Ἕλληνας ςάδιον μὲν πολεμεῖν καὶ 35 εἰδότας καὶ δυναμένους, δόλιχον δ' οὐκέτι. Φάρσαλον δὲ ἑλόντος 36 Ἀντιπάτρου, καὶ πολιορκήσειν ἀπειλοῦντος Ἀθηναίους, εἰ μὴ τοὺς ῥήτορας ἐκδοίησαν, καταλιπὼν ὁ Δημοσθένης τὴν πόλιν ἔφυγε, πρῶτον μὲν εἰς Αἴγιναν ἐπὶ τὸν Ἀκραῖον 37 καθεδούμενος, φοβηθεὶς δ' εἰς Καλαβρίαν 38 μετέςη. ἐκδιδόναι δὲ τοὺς ῥήτορας τῶν Ἀθηναίων ψηφισαμένων, κἀκεῖνον, καθέζετο ἱκέτης ἐν τῷ τοῦ Ποσειδῶνος ἱερῷ. ἐλθόντος δ' ἐπ' αὐτὸν Ἀρχίου, τοῦ Φυγαδοθήρου ἐπικαλουμένου, ὃς παρέβαλεν Ἀναξιμένει τῷ ῥήτορι, πείθοντος αὐτὸν ἀναςῆναι, ὡς φίλον Ἀντιπάτρῳ γενησόμενον, εἶπεν, ὅτι Οὔτε, ὅτε ἐτραγῴδεις, ἔπειθές με, οὔτε νῦν πείσεις συμβουλεύων. τοῦ δ' ἐπιχειροῦντος βιάζεσθαι, ἐκώλυσαν αὐτὸν οἱ κατὰ τὴν πόλιν· καὶ Δημοσθένης ἔφη·

nim se, Graecos stadium conficere belligerando posse, dolichum porro nequire. Vt Antipater, Pharsalo capta, minatus est, se Athenas obsessurum, nisi oratores dederent: Vrbe relicta Demosthenes fugit, primum Aeginam, vt in Aeaci templo sessurus: deinde metu compulsus, in Calauriam transiit. Cumque decreuissent Athenienses, vna cum aliis oratoribus ipsum quoque esse dedendum: supplex in fano Neptuni desedit. Vbi eo venit Archias, qui a conquirendis ad supplicium exsulibus nomen Phygadotherae inuenit, discipulusque fuit Anaximenis oratoris, suasitque, vt progrederetur, amicus Antipatro futurus: Neque ante, inquit, tragoedias agens te mihi probauisti, neque nunc consulendo persuadebis. Cumque vim Archias moliretur, prohibuere oppidani. Demosthenes

34. εἶπεν. *Reiske.*

35. καὶ hoc primum delend. *Reiske.*

36. Quid Pharsali expugnationi cum obsidione Athenarum? Videtur nomen loci requiri Athenis propinqui. Verumtamen Antipater tum in Thessalia bellum gerebat. Praeterea quoque Pharsalus in bello Lamiaco a scriptoribus non nominatur. *Reiske.*

37. Τὸ Αἰάκειον scribe ex Plutarcho, cum τὸν Ἀκραῖον nihil sit: nesciasque, vbi consederit, qui ad Acraeum consederit, vt habet Britannus. *Xylander.* F. ἐπὶ τὸ Αἰάκειον, ad *Aiacis fanum. Reiske.*

38. Καλαυρίαν Turn. Vulc. et Petau.

39. καὶ

Οὐ σωτηρίας δεόμενος κατέφυγον εἰς Καλαβρίαν, ἀλλ' ὡς ἐλέγξων Μακεδόνας καὶ κατὰ τῶν θεῶν 39 βιασαμένους. αἰτήσας τε γραμματεῖον, ἔγραψεν (ὡς μὲν Δημήτριος ὁ Μάγνης φησὶ) τὸ ἐπὶ τῆς εἰκόνος αὐτοῦ ἐλεγεῖον, ἐπιγεγραμμένον ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ὕστερον·

Εἴπερ ἴσην ῥώμην γνώμῃ, Δημόσθενες, ἔσχες,
Οὔ ποτ' ἂν Ἑλλήνων ἦρξεν Ἄρης Μακεδών.

(κεῖται δ' εἰκὼν πλησίον τοῦ περισχοινίσματος καὶ τοῦ βωμοῦ τῶν δώδεκα θεῶν, ὑπὸ Πολυεύκτου πεποιημένη) ὡς δ' ἔνιοί φασι, τοῦτο εὑρέθη γεγραμμένον· Δημοσθένης Ἀντιπάτρῳ χαίρειν. ἀποθανεῖν δ' αὐτὸν Φιλόχορος μέν φησι φάρμακον πιόντα· Σάτυρος δὲ, ὁ συγγραφεὺς, τὸν κάλαμον πεφαρμάχθαι, ᾧ γράφειν ἤρξατο τὴν ἐπιστολὴν, οὗ γευσάμενον ἀποθανεῖν. Ἐρατοσθένης δὲ, ἐκ πολλοῦ δεδοικότα Μακεδόνας, περὶ τῷ βραχίονι κρίκον περικεῖσθαι πεφαρμαγμένον. εἰσὶ δ', οἵ φασι, συσχόντα αὐτὸν τὸ πνεῦμα ἀποθανεῖν. οἱ δ' εἶπον, τοῦ κατὰ τὴν σφραγῖδα φαρμάκου γευσάμενον

δὲ δύο καὶ εἴκοσιν 40. ἡνίκα δὲ Φίλιππος ἐτεθνήκει,

nes autem dixit, non se salutis cupiditate Calauriam confugisse: verum vt demonstraret, etiam sacrosancta a Macedonibus violari. Poposcit deinde tabellam: eique (si Demetrio Magneti credimus) inscripsit elegiacum hoc, quod postmodo ipsius simulacro inscribi curauere Athenienses. Hic est sensus:

Si tibi vis animo, Demosthenes, aequa fuisset,
Non Macedum ferret Graecia victa iugum.

Situm est simulacrum prope septum et aram XII deorum, a Polyeucto factum. Alii hoc aiunt fuisse scriptum inuentum: Demosthenes Antipatro S. Mortuum eum esse tradit Philochorus epoto veneno: Satyrus autem, historiae scriptor, veneno imbutum fuisse calamum, quo scribere epistolam coeperit: eoque gustato, ipsum periisse. Eratosthenes, iampridem sibi a Macedonibus metuentem, armillam veneno infectam gestasse circa brachium. Sunt, qui dicant, contento spiritu mortem sibi parasse: alii, venenum hausisse, quod in sigillo habebat * * duo et viginti. Mortuo autem Philippo, nitida indutus

39. καὶ τὰ τῶν θεῶν, scil. ἱερὰ, vel χρήματα: quo etiam supplices pertinent. *R.*

40 F. γευσάμενον. ἐβίω δὲ δύο καὶ ἑξήκοντα ἔτη. ἡνίκα — Sic quidem iuxta calculos

λαμπρὰν ἐσθῆτα προῆλθεν ἔχων, καίτοι τῆς θυγατρὸς αὐτῦ νεωςὶ τετελευτηκυίας, ἐφηδόμενος τῷ τῦ Μακεδόνος θανάτῳ. συνήργησε δὲ καὶ Θηβαίοις πρὸς Ἀλέξανδρον πολεμῦσι, καὶ τὺς ἄλλυς Ἕλληνας ἐπέῤῥωσεν ἀεί. διόπερ Θήβας κατασκάψας, ἐζήτει παρ᾽ Ἀθηναίων Ἀλέξανδρος αὐτὸν, ἀπειλῶν, εἰ μὴ δοίησαν. ςρατευομένῳ δ᾽ αὐτῷ ἐπὶ Πέρσας, καὶ αἰτῦντι ναυτικὸν παρ᾽ Ἀθηναίων, ἀντεῖπεν, ἄδηλον εἰπὼν, εἰ ὐ κατὰ τῶν παρασχόντων χρήσεται. κατέλιπε δύο παῖδας ἐκ μιᾶς γυναικὸς τῶν εὐδοκίμυ [41] Ἡλιοδώρυ τινὸς θυγατρός. θυγατέρα μίαν ἔσχεν, ἣ παῖς ἔτι ὖσα, πρὸ γάμυ ἐτελεύτησεν. εἶχε δὲ καὶ ἀδελφὴν, ἐξ ἧς καὶ Λάχυ [42] Λευκωνέως ἀδελφιδῦς αὐτῷ Δημοχάρης ἐγένετο, ἀνὴρ καὶ κατὰ πόλεμον ἀγαθὸς, καὶ κατὰ τὺς πολιτικὺς λόγυς

dutus veſte prodiit in publicum, gaudens morte iſtius: quanquam ipſe nuper filiam amiſiſſet. Thebanis quoque contra Alexandrum bellantibus adiumento fuit, ac reliquos Graecos ſubinde animauit. Itaque Alexander, cum Thebas euerteret, hunc ab Athenienſibus poſtulauit, additis, niſi dederent, minis. Huic in Perſas ducenti, et nauale ſubſidium petenti, Demoſthenes contradixit: incertum eſſe inquiens, an non contra praebentes id vſurus eo eſſet. Duos reliquit filios ex vna vxore, Heliodori cuiuſdam Eudocimi filia. Vnicam habuit filiam, quae puella, antequam nuberet, e viuis exceſſit. Soror etiam illi fuit: qua et Lachete Leuconenſi conſobrino natus eſt Demochares, vir bellicis rebus et orationibus ciuilibus

culos Plutarchi; aliter autem computat Schottus, et tantum 60. annos ei tribuit, natum aiens Olymp. 99. anno 4. et defunctum ann. 3. Olymp. 114. Plutarchus autem natum eum ait Archonte Dexitheo ann. 4. Olymp. 98. ergo quadriennio citius. Salmaſius haec adſcripſerat: [γευσάμενον. ἐβίω δὲ, ὡς μὲν οἱ τὰ πλείω λέγυσιν, ἔτη ἑβδομήκοντα· ὡς δὲ οἱ τὰ ἐλάττω, ἑπτὰ καὶ ἑξήκοντα. ἐπολιτεύσατο δύο καὶ εἴκοσιν. Ita reponendum e Photio]. *Reiske.*

41. F. τῶν ἀδοκίμων. Nam ſi nobilis fuiſſet Heliodorus ille, non addidiſſet Noſter τινός. *Reiske.*

42. Ergone a Λάχης non ſolummodo Λάχητος, ſed etiam Λάχυ, formarunt? *R.*

43. Poſ-

οὐδενὸς χείρων. ἔστι δ' αὐτοῦ εἰκὼν ἐν τῷ πρυτανείῳ εἰσιόντων πρὸς τὴν ἑστίαν δεξιᾷ, ὁ πρῶτος περιεζωσμένος [43] ἅμα τῷ ἱματίῳ καὶ ξίφος. οὕτω γὰρ δημηγορῆσαι λέγεται, ἡνίκα Ἀντίπατρος ἐζήτει τοὺς ῥήτορας. χρόνῳ δὲ ὕστερον Ἀθηναῖοι σίτησίν τ' ἐν πρυτανείῳ τοῖς συγγενέσι τοῦ Δημοσθένους ἔδοσαν, καὶ αὐτῷ τετελευτηκότι τὴν εἰκόνα ἀνέθεσαν ἐν ἀγορᾷ, ἐπὶ Γοργίου ἄρχοντος, αἰτησαμένου αὐτῷ τὰς δωρεὰς τοῦ ἀδελφιδοῦ Δημοχάρους, ᾧ καὶ αὐτῷ πάλιν ὁ υἱὸς Λάχης Δημοχάρους Λευκωνεὺς ᾐτήσατο δωρεὰς, ἐπὶ Πυθαράτου ἄρχοντος δεκάτῳ ὕστερον [44] εἰς τὴν τῆς εἰκόνος στάσιν ἐν ἀγορᾷ, καὶ σίτησιν ἐν πρυτανείῳ, αὐτῷ τε καὶ ἐγγόνων ἀεὶ [45] τῷ πρεσβυτάτῳ, καὶ προεδρίαν ἐν ἅπασι τοῖς ἀγῶσι. καὶ ἔστι τὰ ψηφίσματα ὑπὲρ ἀμφοτέρων ἀναγεγραμμένα. ἡ δ' εἰκὼν τοῦ Δημοχάρους εἰς τὸ πρυτανεῖον μετεκομίσθη, περὶ ἧς προείρηται. Φέρονται δ' αὐτοῦ λόγοι γνήσιοι ἑξήκοντα πέντε. Φασὶ δέ τινες, καὶ ἀσώτως αὐτὸν βιῶναι, γυναι-

bus nemini ſecundus. Statua ei poſita in Prytaneo exſtat, ad dextram introitus partem prima, non tantum tunica, ſed etiam gladio accincta. Hoc enim habitu concionatus dicitur, quo tempore Antipater oratores quaeſiuit. Poſtea temporis Athenienſes cognatis Demoſthenis alimenta in Prytaneo dederunt: ipſique mortuo ſtatuam in foro poſuerunt, Gorgia archonte: cum hos honores ei flagitaſſet Demochares, ſorore ipſius natus: cui et ipſi filius Laches, Democharis F. Leuconenſis, dona impetrauit, decennio poſt, Pytharato archonte: nempe vt ſtatua in foro poneretur, et cum ipſe, tum poſterorum ſemper, qui natu maximus eſſet, cibum in Prytaneo haberent, primamque ſeſſionem in omnibus certaminum ſpectaculis. Haec de vtriſque decreta, infra perſcripta leges. Statua Democharis, vt memorauimus, in Prytaneum eſt tranſlata e foro. Feruntur orationes eius genuinae LXV. Quidam eum etiam impudice victitaſſe narrant, veſtitu vſum ſubinde mulie-

43. Poſſet videri leg. eſſe ἡ πρώτη περιεζωσμένη. Nam εἰκὼν eſt Gen. foem. Sed vulgata bene habet; neque redit ad εἰκὼν, ſed ſubauditur ἀνήρ. *Reiske.*

44. δεκάτῳ ὕστερον] ἔτι de meo adderem. στάσιν autem ſcriptus habet pro πᾶσιν. Liquet. *Xylander.*

45. V. ad h. l. Caſaubon. ad Theophraſti Charact. 6. *R.*

46. Scri-

κείαις τ' ἐσθῆσι χρώμενον, καὶ κωμάζοντα ἑκάστοτε, ὅθεν Βάταλον ἐπικληθῆναι. οἱ δὲ ὑποκοριστικῶς ἀπὸ τοῦ ὀνόματος τῆς τροφοῦ λέγουσιν αὐτὸν οὕτω λελοιδορῆσθαι. Διογένης δὲ ὁ κύων θεασάμενος αὐτόν ποτ' ἐν καπηλείῳ αἰσχυνόμενον καὶ ὑποχωροῦντα, εἶπεν· Ὅσῳ μᾶλλον ὑποχωρεῖς, τοσούτῳ μᾶλλον ἐν τῷ καπηλείῳ ἔσῃ. ἔλεγε δ' αὐτὸν παρασκώπτων ἐν μὲν τοῖς λόγοις Σκύθην εἶναι, ἐν δὲ ταῖς μάχαις ἀστικόν. ἔλαβε καὶ παρὰ Ἐφιάλτου [46] χρυσίον [47], ἑνὸς τῶν δημαγωγῶν, ὃς πρεσβεύσας πρὸς βασιλέα χρήματα φέρων ἧκε λάθρα, ὅπως διανείμας τοῖς δημαγωγοῖς, τὸν πρὸς Φίλιππον ἐξάψῃ πόλεμον. καὶ ἰδίᾳ αὐτὸν δωροδοκῆσαι παρὰ βασιλέως φασὶ δαρεικοὺς τρισχιλίους. Ἀναξίλαν δέ τινα Ὠρείτην, ξένον αὐτοῦ γεγονότα, συλλαβὼν, ἐβασάνιζεν, ὡς κατάσκοπον. οὐδὲν δ' ἐξειπόντα ἐψηφίσατο τοῖς ἕνδεκα παραδοῦναι. λέγειν δέ ποτε κωλυόμενος ὑπ' Ἀθηναίων ἐν ἐκκλησίᾳ, βραχὺ ἔφη βέλεσθαι πρὸς αὐτοὺς εἰπεῖν· τῶν

muliebri ac comeſſationibus: vnde Batalus fuerit cognominatus. Alii diminutiue a nutricis nomine ferunt ſic per contumeliam vocatum. Diogenes, qui Canis vſurpatus fuit, cum eum aliquando in caupona conſpexiſſet, pudore commoto ac intro recedenti: Quanto magis, inquit, intro te recipies, tanto magis intus eris. Eundem ſalſe cauillans, in orationibus aiebat eſſe Scytham, in proeliis vrbanum. Accepit etiam ab Ephialta aurum, vno popularium oratorum, qui legatus ad regem Perſarum miſſus, clam attulerat pecuniam, qua inter oratores Athenienſes diſtributa, horum opera bellum contra Philippum inflammaret, ac Demoſthenem a rege nominatim dono Daricorum ter mille corruptum autumant. Anaxilam Oritem, hoſpitem ſuum, comprehendit, et vt exploratorem torſit, nihilque confitentem Vndecimuiris tradi, facto decreto, iuſſit. Cum aliquando in concione Athenienſes eum non ſinerent orare, breue quippiam ſe iis velle dicere profeſſus eſt.

46. Scribe Ἐφιάλτου. Legebatur Ἀλφιάτου, [ita Petau.] et in ſcripto aliquanto rectius Ἐλεφιάτου. Ephialtae nomen etiam alibi in hiſtoria Attica occurrit, ſed Demagogus iſte Ephialtes, qui Perſicam tractarit pecuniam, in Hyperidis vita nominatim commemoratur. *Xylander.*

47. χρυσίου Turn. et Vulc.

48. Haec

δὲ σιωπησάντων· Νεανίας (εἶπε) θέρους ὥρᾳ ἐμισθώσατο ἐξ ἄστεος ὄνον Μεγάραδε· μεσούσης δὲ τῆς ἡμέρας, καὶ σφοδρῶς φλέγοντος τοῦ ἡλίου, ἑκάτερος αὐτῶν ἐβούλετο ὑποδύεσθαι ὑπὸ τὴν σκιάν. εἶργον δ' ἀλλήλους, ὁ μὲν μεμισθωκέναι τὸν ὄνον, οὐ τὴν σκιὰν, λέγων· ὁ δὲ μεμισθωμένος, τὴν πᾶσαν ἔχειν ἐξουσίαν. καὶ ταῦτ' εἰπὼν, ἀπῄει. τῶν δ' Ἀθηναίων ἐπισχόντων, καὶ δεομένων πέρας ἐπιθεῖναι τῷ λόγῳ [48]· Εἶθ' ὑπὲρ μὲν ὄνου σκιᾶς (ἔφη) βούλεσθε ἀκούειν, λέγοντος δὲ ὑπὲρ σπουδαίων πραγμάτων οὐ βούλεσθε; Πώλου δέ ποτε, τοῦ ὑποκριτοῦ, πρὸς αὐτὸν εἰπόντος, ὅτι δυσὶν ἡμέραις ἀγωνισάμενος τάλαντον λάβοι μισθόν· Ἐγὼ δὲ (εἶπε) πέντε τάλαντα, μίαν ἡμέραν σιωπήσας. παραφθαρεὶς δὲ τὴν φωνὴν ἐν ἐκκλησίᾳ καὶ θορυβηθεὶς, τοὺς ὑποκριτὰς ἔφη δεῖν κρίνειν ἐκ τῆς φωνῆς· τοὺς δὲ ῥήτορας ἐκ τῆς γνώμης. ὀνειδίσαντος δ' αὐτὸν Ἐπικλέους, ὅτι ἀεὶ σκέπτοιτο· Αἰσχυνοίμην γὰρ, (εἶπεν) εἰ τηλικούτῳ δήμῳ συμβουλεύων αὐτοσχεδιάζοιμι. ἱστοροῦσι δὲ, ὡς οὐδὲ λύχνον ἔσβεσεν, ἄχρι πεντήκοντα ἐτῶν ἐγένετο, διακρίνων τοὺς λόγους. αὐτὸς δὲ

eſt. Factoque ſilentio, ita eſt fatus: Adoleſcens quidam aeſtate aſinum conduxit ex Aſtu Megaram, eo vſurus. Meridie cum ſolis aeſtus eſſet vehemens, cum ipſe, tum aſini dominus, in vmbra iumenti cubare volentes, alter alterum pellebat: cum dominus non vmbram a ſe, ſed aſinum eſſe locatum: conductor in ſua poteſtate eſſe omnia contenderet. His dictis, ille abire coepit. Athenienſibus autem retinentibus, vtque orationem pertexeret, rogantibus: Ergo, inquit, de aſini vmbra audire vultis, de rebus ſeriis differentem audire recuſatis? Polo hiſtrioni, aliquando dicenti ad ipſum, bidui certamine ſe talentum pro mercede retuliſſe, reſpondit: Ego quinque talentis vnius diei ſilentium vendidi. Aliquando in concione, voce ipſum deficiente, cum obturbaretur, de hiſtrionibus, dixit, e voce, oratoribus e ſententia iudicium eſſe petendum. Exprobranti continentem meditationem Epicli: Ego vero, inquit, dedecori hoc ducerem, ſi tanto populo conſulens aliquid ſubito ad animum mihi allapſum pronunciarem. Lucernam ab eo nunquam exſtinctam perhibent. Attigit annum aetatis quinquageſimum, orationes diiudicans. Ipſe ait,

48. Haec duo verba, τῷ λόγῳ, abſunt a Petau.

 49. πρὸς

φησιν ὑδροποσίᾳ χρήσασθαι. ἔγνω δ' αὐτὸν καὶ Λυσίας ὁ ῥήτωρ, καὶ Ἰσοκράτ. ; εἶδε πολιτευόμενον ἄχρι τῆς ἐν Χαιρωνείᾳ μάχης, καί τινες τῶν Σωκρατικῶν φιλοσόφων. τοὺς δὲ πλείστους λόγους εἶπεν αὐτοσχεδιάσας, εὖ πρὸς αὐτοὺς [49] πεφυκώς. πρῶτος δ' ἔγραψε στεφανωθῆναι αὐτὸν χρυσῷ στεφάνῳ Ἀριστόνικος Νικοφάνους Ἀναγυράσιος, ὑπωμόσατο δὲ Διώνδας.

ΥΠΕΡΙΔΗΣ Θ'.

Υπερίδης Γλαυκίππου μὲν ἦν πατρὸς τοῦ Διονυσίου, τὸν δὲ δῆμον Κολυττεύς. ἔσχε δὲ υἱὸν, ὁμώνυμον τῷ πατρὶ, Γλαύκιππον, ῥήτορα, καὶ λόγους συγγράψαντα· οὗ πάλιν Ἀλφινὸς [50] ἐγένετο. ἀκροατὴς δὲ Πλάτωνος γενόμενος, τοῦ φιλοσόφου, ἅμα Λυκούργου καὶ Ἰσοκράτους, τοῦ ῥήτορος, ἐπολιτεύσατο Ἀθήνησι, καθ' ὃν χρόνον Ἀλέξανδρος τῶν Ἑλληνικῶν ἥπτετο πραγμάτων. καὶ περὶ τῶν στρατηγῶν, ὧν ᾔτει παρ' Ἀθηναίων, ἀντεῖπε, καὶ περὶ τῶν τριήρων. συνεβούλευσε καὶ τὸ ἐπὶ Ται-

ait, se aquam potasse. Nouit eum etiam Lysias orator, et Isocrates in republica versantem vidit, vsque ad pugnam Chaeronensem, et quidam Socraticorum philosophorum. Plerasque orationes ex tempore dixit, a natura ad hoc factus. Primus de eo aurea corona donando retulit Aristonicus, Nicophanis F. Anagyrasius: quanquam Diondas iureiurando dato intercessit.

HYPERIDES IX.

Hyperides, Glaucippi F. Dionysii N. curia Colyttensis fuit. Habuit filium, cognominem auo, Glaucippum, rhetorem, qui etiam orationes conscripsit, filiumque habuit Alphenum. Sed Hyperides cum fuisset Platonis philosophi auditor, vna cum Lycurgo rempublicam gessit, quo tempore Alexander res Graecas est aggressus: cui etiam postulanti praetores Atheniensium, et triremes, dicendo restitit. Consilium

49. πρὸς αὐτὸ, scil. τὸ αὐτοσχεδιάζειν. *Reiske.*

50. Ἀλφινὸς] Scriptus Ἀλφίνους: et sic infra habetur. *Xylander.* Ἀλφινὸς] p. 375. 5. Ἀλφίνους, seu Ἀλφίνοος, appellatur. *Reiske.*

51. εὐ-

νάρῳ ξενικὸν μὴ διαλῦσαι, ὃ Χάρης ἡγεῖτο, εὐνόως[51] πρὸς τὸν στρατηγὸν διακείμενος. τὸ δὲ πρῶτον μισθοῦ δίκας ἔλεγε. δόξας δὲ[52] κεκοινωνηκέναι τῶν Περσικῶν χρημάτων Ἐφιάλτῃ, τριήραρχός τε αἱρεθεὶς, ὅτε Βυζάντιον ἐπολιόρκει Φίλιππος, βοηθὸς Βυζαντίοις ἐκπεμφθεὶς κατὰ τὸν ἐνιαυτὸν τοῦτον, ὑπέστη χορηγῆσαι, τῶν ἄλλων λειτουργίας πάσης ἀφειμένων. ἔγραψε καὶ Δημοσθένους[53] τιμὰς[54], καὶ τοῦ ψηφίσματος ὑπὸ Διώνδα παρανόμων γραφέντος, ἀπέφυγε. φίλος δ' ὢν τοῖς περὶ Δημοσθένην καὶ Λυσικλέα καὶ Λυκοῦργον, οὐκ ἐνέμεινε μέχρι τέλους, ἀλλ' ἐπεὶ Λυσικλῆς μὲν καὶ Λυκοῦργος ἐτεθνήκεσαν, Δημοσθένης δὲ, ὡς παρὰ Ἁρπάλου δωροδοκήσας, ἐκρίνετο, προχειρισθεὶς ἐξ ἁπάντων, (μόνος γὰρ ἔμεινεν ἀδωροδόκητος) κατηγόρησεν αὐτοῦ. κριθεὶς δὲ ὑπὸ τοῦ Ἀριστογείτονος παρανόμων ἐπὶ τῷ γράψαι μετὰ Χαι-

lium etiam dedit de non dimittendo mercenariorum militum praesidio, quod erat Taenaro impositum: idque visus fuit facere ob beneuolentiam, qua eorum ducem complectebatur. Initio mercede conductus causas orauit. Creditus est cum Ephialte particeps fuisse regiarum pecuniarum. Triremibus praefectus suffragiis populi, quo tempore Philippus Byzantium oppugnauit, missus ad ferendam ei vrbi opem * eo anno sustinuit chorum sumtibus instruere, cum alii omnia publica ministeria dimisissent. Rogationem etiam tulit de honoribus Demostheni deferendis. Cumque illud decretum Diondas, vt contra leges factum, intercessione iurata impugnaret, absolutus est. In amicitia Demosthenis, Lysiclis et Lycurgi non vsque ad finem permansit. Nam his duobus vita defunctis, Demosthene in ius vocato, quod ab Harpalo corruptus pecunia diceretur, ex omnibus ipse designatus (solus enim corruptelam non admiserat) eum accusauit. Postulatus violatarum legum, quod lege promulgata iussisset inquilinos in

51. εὐνόως analogiae non aduersatur, verum vsus non fert. *Reiske.*

52. F. ἔδοξε δὲ καί. Vid. p. 370. 8. *Reiske.*

53. Aut Δημοσθένει, aut τὰς Δημοσθένους. *Reiske.*

54. Τιμὰς, non τινὰς, Aldinus et scriptus recte. Caeterum obiter hoc monere lubet, ex hoc loco intelligi posse, quid sit, quod in fine Demosthenis est ὑπωμόσατο Διώνδας. *Xylander.*

55. Post

ρώνειαν τοὺς μετοίκους πολίτας ποιήσασθαι, τοὺς δὲ δούλους ἐλευθέρους, ἱερὰ δὲ καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας εἰς τὸν Πειραιᾶ ἀποθέσθαι, ἀπέφυγεν. αἰτιωμένων δέ τινων αὐτὸν, ὡς παριδόντα πολλοὺς νόμους ἐν τῷ ψηφίσματι· Εἰ μὴ ἐπεσκότει (ἔφη) μοι τὰ Μακεδόνων ὅπλα [55], οὐκ ἐγὼ τὸ ψήφισμα ἔγραψα, ἡ δ' ἐν Χαιρωνείᾳ μάχη. κατὰ μέντοι τοῦτο νεκρῶν ἔδωκεν ἀναίρεσιν ὁ Φίλιππος, φοβηθεὶς, πρότερον οὐ δοὺς τοῖς ἐλθοῦσιν ἐκ Λεβαδίας κήρυξιν. ὕστερον δὲ μετὰ τὰ περὶ Κράνωνα συμβάντα ἐξαιτηθεὶς ὑπ' Ἀντιπάτρου, καὶ μέλλων ἐκδίδοσθαι ὑπὸ τοῦ δήμου, ἔφυγεν ἐκ τῆς πόλεως εἰς Αἴγιναν, ἅμα τοῖς κατεψηφισμένοις, καὶ συμβαλὼν Δημοσθένει διὰ τῆς [56] διαφορᾶς ἀπολογησάμενος, ἀπαλλαγεὶς ἐκεῖθεν ὑπ' Ἀρχίου, τοῦ Φυγαδοθήρου ἐπικληθέντος, Θουρίου μὲν τὸ γένος, ὑποκριτοῦ δὲ τὰ πρῶτα, τότε δὲ τῷ Ἀντιπάτρῳ βοηθοῦντος, ἐλήφθη πρὸς βίαν ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Ποσειδῶνος, ἐχόμενος ἀγάλματος. καὶ ἀχθεὶς πρὸς Ἀντίπα-

in ciuium numerum referri, ſeruos libertate donari, ſacra, liberos et vxores in Piraeeum deponi, abſolutus eſt. Ac quibuſdam culpantibus, quod eo in decreto multas leges, quaſi non videns eas, praeteriuiſſet. Arma reſpondit Macedonum ſibi tenebras offudiſſe: neque a ſe id decretum, ſed a Chaeronenſi pugna, fuiſſe confectum. Tamen Philippus poſtmodo cadauera tolli caeſorum permiſit metu ipſi illato: cum id antea profectis a Lebadia legatis denegaſſet. Denique poſt cladem ad Cranonem acceptam cum poſtularetur ab Antipatro, populusque eum eſſet dediturus, vna cum aliis damnatis Aeginam ex Aſtu profugit: congreſſusque cum Demoſthene purgauit ſe de diſſenſione. Inde profectus ab Archia (qui cognomento Phygadotheras, Thurius patria, olim hiſtrio, tunc Antipatro inſeruiebat) in templo Neptuni Hermionenſi comprehenſus, et vi a ſimulacro, quod complectebatur, abreptus,

55. Poſt ὅπλα videtur excidiſſe οὐκ ἂν ἐποίησα, aut delendum εἰ μή. *Reiske.* Et ſane hae duae voculae, εἰ μή, abſunt ab Ald. et Baſ.

56. καὶ περὶ τῆς διαφ. Sic ex ſcripto (et ſententia quidem poſtulante) corrigo. *Xylander.* [περὶ pro διὰ dat etiam Petau.] F. Δημοσθένει ἰδίᾳ, ὑπὲρ τῆς τέως [vel πρότερον] διαφορᾶς. *Reiske.*

57. ἰχ-

τρον εἰς Κόρινθον, ἔπειτα βασανιζόμενος, διέφαγε τὴν γλῶτταν, ὥστε μηδὲν ἐξειπεῖν τῶν τῆς πόλεως ἀποῤῥήτων δυνηθῆναι· καὶ ἔτως ἐτελεύτησε, Πυανεψιῶνος ἐνάτη ἱςαμένε. Ἕρμιππος δέ φησιν, αὐτὸν γλωττοτομηθῆναι εἰς Μακεδονίαν ἐλθόντα καὶ ῥιφῆναι ἄταφον· Ἀλφίνεν δὲ, ἀνεψιὸν ὄντα αὐτῷ, ἢ (ὥς τινες) Γλαυκίππε τινὸς τὸν υἱὸν, διὰ Φιλοπείθες τινὸς ἰατρε λαβόντα ἐξεσίαν τε σώματος, καῦσαι αὐτὸν, καὶ τὰ ὀςᾶ κομίσαι εἰς Ἀθήνας τοῖς προσήκεσι, παρὰ τὰ τῶν Ἀθηναίων καὶ Μακεδόνων δόγματα. ε μόνον γὰρ κελεῦσαι αὐτὲς φυγεῖν, ἀλλὰ μηδ᾽ ἐν τῇ οἰκείᾳ ταφῆναι. οἱ δ᾽ ἐν Κλεωναῖς ἀποθανεῖν αὐτὸν λέγεσιν, ἀπαχθέντα μετὰ τῶν ἄλλων, ὅπε γλωττοτομηθῆναι καὶ διαφθαρῆναι ὃν προείρηται τρόπον. τὲς δ᾽ οἰκείες τὰ ὀςᾶ λαβόντας, θάψαι τε ἅμα τοῖς γονεῦσι πρὸ τῶν ἱππάδων πυλῶν, ὥς φησιν Ἡλιόδωρος ἐν τῷ τρίτῳ περὶ μνημάτων. νυνὶ δὲ κατερήρειπται τὸ μνῆμα, καὶ ἔςιν ἄδηλον. πάντων δὲ κατὰ τὴν δημηγορίαν διενεγκεῖν λέγεται. τέτακται δὲ ὑπ᾽ ἐνίων πρὸ Δημοσθένες. φέρονται δ᾽ αὐτε λόγοι ἑβδομήκοντα ἑπτὰ, ὧν γνήσιοί εἰσι πεντήκοντα δύο. ἐγέ-

reptus, ad Antipatrum eſt Corinthum perductus. Ibi inter tormenta quaeſtionis linguam ſuam dentibus ſuis conſcidit, ne quod patriae arcanum poſſet eloqui: itaque mortuus eſt, menſis Pyanepſionis nona die. Hermippus ait, eum, cum in Macedoniam eſſet perlatus, lingua fuiſſe mutilatum, inſepultumque abiectum: ſed Alphenum, conſobrinum eius, ſiue (vt aliorum fert opinio) nepotem e filio Glaucippo, opera Philopithis cuiuſdam medici, cadauere aui potitum, id cremaſſe, oſſaque Athenas ad cognatos pertuliſſe, contra et Athenienſium et Macedonum edicta. Nam non exſilium modo ei imperauerant, ſed etiam vetabant, ne in patria ſepeliretur. Alii apud Cleonas eum aiunt, eo cum aliis abductum, lingua truncatum periiſſe, eo, quo dictum eſt, modo: cognatos autem oſſa abſtuliſſe atque humauiſſe iuxta parentum reliquias, ante portam Hippadem, ſiue equeſtrem. Auctor Heliodorus libro De monumentis tertio. Nunc illud monumentum ignotum eſt, vetuſtate collapſum. In dicendo ad populum fertur omnibus aliis praeſtitiſſe. Sunt, qui eum ante Demoſthenem ponant. Orationes ipſius feruntur LXXVII, quarum

νετο δὲ καὶ πρὸς τὰ ἀφροδίσια καταφερὴς, ὡς ἐκβαλεῖν μὲν τὸν υἱὸν, εἰσαγαγεῖν δὲ Μυῤῥίνην, τὴν πολυτελεστάτην ἑταίραν· ἐν Πειραιεῖ δ᾽ ἔχειν Ἀρισταγόραν, ἐν Ἐλευσῖνι δ᾽ ἐν τοῖς ἰδίοις κτήμασι Φίλτην Θηβαίαν, εἴκοσι μνῶν λυτρωσάμενος. ἐποιεῖτό τε τὸν περίπατον ἐν τῇ ἰχθυοπώλιδι [57] ὁσημέραι. ὡς εἰκὸς δὲ, καὶ δίκη [58] Φρύνῃ τῇ ἑταίρᾳ ἀσεβεῖν κρινομένῃ συνεξητάσθη· αὐτὸς γὰρ τοῦτο ἐν ἀρχῇ τοῦ λόγου δηλοῖ. μελλούσης δ᾽ αὐτῆς ἁλίσκεσθαι, παραγαγὼν εἰς μέσον καὶ περιῤῥήξας τὴν ἐσθῆτα, ἐπέδειξε τὰ στέρνα τῆς γυναικός· καὶ τῶν δικαστῶν εἰς τὸ κάλλος ἀπιδόντων, ἀφείθη. συνετίθη δὲ ἡσυχῇ κατὰ τοῦ Δημοσθένους ἐγκλήματα, ὡς καὶ [59] φωραθῆναι. νοσοῦντος γὰρ τοῦ Ὑπερείδου, ἧκοντα εἰς τὴν οἰκίαν τὸν Δημοσθένη, ὡς ἐπισκεψόμενον, καταλαβεῖν κατέχοντα τὸ καθ᾽ αὐτοῦ βιβλίον. τούτου δ᾽ ἀγανακτοῦντος, εἶπε· Φίλον μὲν ὄντα οὐδένα [60] λυπήσει, ἐχθρὸν δὲ

germanae ſunt LII. Fuit etiam in rem veneream procliuis: ita quidem, vt, filio eiecto, introduxerit in domum ſuam ſcortum ſumtuoſiſſimum, Murrhinam: in Piraeeo habuerit Ariſtagoram, Eleuſine in ſuis praediis Philtam Thebanam, XX minis redemtam. Deambulauit in foro piſcario. Coniectura fert, in eum etiam vna cum Phryna meretrice impietatis accuſata fuiſſe inquiſitum. Id enim ipſe initio orationis innuit. Illam, cum iamiam damnanda eſſet, in medium produxit, ac derepta veſte, pectus mulieris oſtentauit. Ita iudicibus pulchritudinem reſpicientibus, ea abſoluta fuit. Compoſuit paulatim crimina, quae Demoſtheni intentaret: nec fefellit. Cum enim aegrotantem ipſum Demoſthenes viſendi gratia acceſſiſſet, deprehendit eum tenentem librum in ſe ſcriptum. Cumque indignaretur, reſpondit Hyperides: Hic liber neminem amicum laedet, inimicum autem factum prohibebit quicquam aduer-

57. ἰχθυοπώλιδι] Subaudi ἀγορᾷ. Sic noſter in Timoleonte ἀγορὰν ὀψόπωλιν appellauit. V. Caſaub. ad Theophr. Char. 2. *Reiske.*

58. F. ὁσημέραι, ὡς εἰκός. quotidie procul dubio, id quod facere par et conſentaneum eſt hominem guloſum. Καὶ δὴ καὶ Φρύνῃ. *Reiske.*

59. F. ἐγκλήματα ἕως τοῦ φωραθῆναι. *Reiske.*

60. οὐδέν. *Reiske.*

61. Ἰό-

γενόμενον κωλύσει τὶ κατ᾽ ἐμȣ̃ πρᾶξαι. ἐψηφίσατο δὲ καὶ τιμὰς Ἰόλᾳ τῷ δόντι [61] Ἀλεξάνδρῳ τὸ φάρμακον δȣ̃ναι. ἐκοινώνησε δὲ καὶ Δημοσθένει [62] τȣ̃ Λαμιακȣ̃ πολέμȣ, καὶ ἐπὶ τοῖς πεσȣ̃σιν εἶπε τὸν ἐπιτάφιον θαυμασίως. Φιλίππȣ δὲ πλὴν [63] ἐπ᾽ Εὐβοίας παρεσκευασμένȣ, καὶ τῶν Ἀθηναίων εὐλαβῶς ἐχόντων, τεσσαράκοντα τριήρεις ἤθροισεν ἐξ ἐπιδόσεως, καὶ πρῶτος ὑπὲρ αὐτȣ̃ καὶ τȣ̃ παιδὸς ἐπέδωκε δύο τριήρεις. συστάντος δὲ πρὸς Δηλίȣς ἀμφισβητήματος, ποτέρȣς δεῖ προΐστασθαι τȣ̃ ἱερȣ̃, αἱρεθέντος Αἰσχίνȣ συνειπεῖν, ἡ ἐξ Ἀρείȣ πάγȣ βȣλὴ Ὑπερείδην ἐχειροτόνησεν· καὶ ἔστιν ὁ λόγος Δηλιακὸς ἐπιγεγραμμένος. ἐπρέσβευσε δὲ καὶ πρὸς Ῥοδίȣς. ἡκόντων δὲ καὶ παρ᾽ Ἀντιπάτρȣ πρέσβεων, ἐπαινȣ́ντων τὸν Ἀντίπατρον, ὡς χρηστὸν, ἀπαντήσας αὐτοῖς εἶπεν· Οἶδα μὲν [64], ὅτι χρηστὸς ὑπάρχει, ἀλλ᾽ ἡμεῖς γ᾽ ȣ̓ δεόμεθα χρηστȣ̃ δεσπότȣ. λέγεται δ᾽ ἄνευ ὑποκρίσεως δη-

aduerſus me agere. Honores etiam decreuit Iolae, qui Alexandro venenum dedit. Socius fuit Leoſtheni in Lamiaco bello conflando: in eoque occiſos funebri oratione admirabili celebrauit. Cum Philippus claſſem inſtruxiſſet ad petendum Euboeam, et Athenienſes ſibi metuerent: Hyperides XL triremes comparauit, priuatim contribuentibus ciuibus: primusque pro ſe et filio duas contulit in publicum triremes. Controuerſia cum Deliis orta Athenienſibus, vtri ſacris praeeſſe deberent, Aeſchine delecto, vt cauſae Athenienſium patrocinaretur, ſenatus Areopagitarum Hyperidem negotio ei deſtinauit. Exſtatque oratio eius, Deliaca inſcripta. Legationem quoque ad Rhodios obiuit. Cum ab Antipatro legati veniſſent, laudarentque eum a bonitate, occurrens iis dixit: Scimus, Antipatrum eſſe bonum: ſed nobis quidem bono domino opus non eſt. Dicitur abſque fuco ad populum oraſſe: et

61. Ἰόλᾳ [vel Ἰόλλᾳ potius] τῷ δοκȣ̃ντι — *quem rumor ferebat Alexandro toxicum praebuiſſe. Reiske.*

62. Leoſthenem pro Demoſth. ex hiſtoria belli Lamiaci repoſui, quae vel e Phocione Plutarchi nota eſt. *Xylander.*

63. πλεῖν. *Reiske.*

64. Οἶδα μὲν] Malim οἴδαμεν. Sed non ita multum refert. *Xylander.* οἴδαμεν, vno verbo: *nouimus. Reiske.*

μηγορῆσαι, καὶ μόνον διηγεῖσθαι τὰ πραχθέντα, καὶ τούτοις οὐκ ἐνοχλεῖν τοὺς δικαστάς. ἐπέμφθη δὲ καὶ πρὸς Ἠλείους ἀπολογησόμενος ὑπὲρ Καλλίππου τοῦ ἀθλητοῦ, ἔχοντος αἰτίαν φθεῖραι τὸν ἀγῶνα· καὶ ἐνίκησε. γραψάμενος δὲ καὶ τὴν Φωκίωνος δωρεὰν, ἣν εἶπε Μειδίας Μειδίου Ἀναγυράσιος ἐπὶ Ξενίου ἄρχοντος [65], Γαμηλιῶνος ἑβδόμῃ φθίνοντος, ἡττήθη.

ΔΕΙΝΑΡΧΟΣ ι.

Δείναρχος Σωκράτους, ἢ Σωστράτου, ὡς μέν τινες, ἐγχώριος, ὡς δέ τισι δοκεῖ, Κορίνθιος, ἀφικόμενος εἰς Ἀθήνας ἔτι νέος, καθ᾽ ὃν χρόνον Ἀλέξανδρος ἐπὶ [66] τὴν Ἀσίαν [67], κατοικήσας αὐτόθι, ἀκροατὴς μὲν ἐγένετο

et rebus, vt erant geſtae, narrandis contentum, iudices non perturbaſſe. Miſſus eſt etiam ad Eleos, excuſandi Calliae athletae cauſa, qui certaminis corrupti inſimulabatur: et obtinuit cauſam. Cum autem ſententiam de donando Phocione a Midia, Midiae F. Anagyraſio, latam accuſaſſet, ſuccubuit. Actum hoc archonte Xenio, Gamelionis menſis die XXIV.

DINARCHVS X.

DINARCHVS, Socratis, ſiue Soſtrati, F. a quibuſdam Athenienſis perhibetur: alii Corinthi natum, adoleſcentem etiamnum Athenas ſe contuliſſe aiunt, ibique ſedem poſuiſſe: quo tempore Alexander Aſiam peragrauit. Auditor fuit

65. Locum hunc peccati in chronologiam reum agit Taylor ad Orat. Demoſthenis contra Midiam. Verba eius haec ſunt: [An cauſam egerit Midias contra Phocionem ἐπὶ Ξενίου ἄρχοντος, (ſcil. Olymp. 118, 4.) vt affirmat Plutarchus in Hyperide, id profecto vehementer diſputo. Nam et conſtat ex auctoribus, quos longe maioris facio, quam hunc homuncionem, Phocionem cicutam bibiſſe Olymp. 115, 3, et Midiam tum, quum Aeſchines in iudicium adduxit Cteſiphontem, ſcil. Olymp. 112, 3. teſte ipſo Aeſchine in eadem Orat. atque etiam dolente, deſiiſſe in viuis numerari. En hiſtoricum fide dignum, en illum, quem vocant, Plutarchum.] *Reiske.*

66. ἐπῄει. Sic recte ſcriptus, quod in impreſſis in ἐπὶ degenerarat. *Xylander.*

67. Ἀσίαν διέβη, κατοικήσας — *Reiske.*

68. F.

Θεοφράςυ, τῦ διαδεξαμένυ τὴν Ἀριςοτέλυς διατριβὴν, ὡμίλησε δὲ καὶ Δημητρίῳ τῷ Φαληρεῖ. μάλιςα δὲ [68] τῷ πολιτεύεσθαι μετὰ τὴν Ἀντιπάτρου τελευτὴν, τῶν μὲν ἀνῃρημένων ῥητόρων, τῶν δὲ πεφευγότων. φίλος δὲ Κασάνδρῳ γενόμενος, ὡς ἐπιπλεῖςον προέκοψε, χρήματα τῶν λόγων εἰσπραττόμενος, ὓς τοῖς δεομένοις συνέγραφεν. ἀντετάξατο δὲ πρὸς τὺς ἐπιφανεςάτυς τῶν ῥητόρων, ὐκ εἰς δῆμον παριὼν, (ὐ γὰρ οἷός τ' ἦν) ἀλλὰ τοῖς ἐναντιυμένοις λόγυς συγγράφων. καὶ ἐπεὶ Ἅρπαλος διέδρα, πλείυς λόγυς συνέγραφε κατὰ τῶν αἰτίαν λαβόντων δωροδοκῆσαι· καὶ τύτυς τοῖς κατηγόροις ἐξέδωκε. χρόνῳ δὲ ὕςερον αἰτιαθεὶς εἰς λόγυς παραγίνεσθαι Ἀντιπάτρῳ καὶ Κασάνδρῳ παρὰ [69] τὴν κατάληψιν τῆς Μουνυχίας, ἡνίκα ὑπ' Ἀντιγόνυ καὶ Δημητρίου ἐφρυρήθη ἐπ' Ἀναξικράτυς ἄρχοντος, ἐξαργυρισάμενος τὰ πλεῖςα τῆς ὐσίας, ἔφυγεν εἰς Χαλκίδα. διατρίψας δ' ἐπὶ τῆς φυγῆς, ὡς πεντεκαίδεκα ἔτη, καὶ πολλὴν οὐσίαν κτησάμενος, κατῆλθε, πραξάντων αὐτῷ τὴν κάθοδον τῶν περὶ Θεόφραςον ἅμα τοῖς ἄλλοις φυγάσι. κα-

fuit Theophrasti, eius, qui Aristoteli in schola successit. Vsus etiam est consuetudine Demetrii Phalerei: maxime in gerenda republica post mortem Antipatri versatus, cum oratorum alii necati essent, alii exsularent. Amicus autem Casandri cum esset, plurimum profecit, pecunias pro orationibus exigendo, quas requirentibus conscribebat. Aduersabatur autem nobilissimis oratoribus, non ad populum dicendi causa procedens, (neque enim poterat) sed orationes eorum aduersariis componens. Et postquam Harpalus profugit, complures scripsit orationes in eos, qui munerum acceptorum et corruptelae rei habebantur. Postea temporis obiecto sibi crimine, quod cum Antipatro et Casandro de occupanda Munychia rem composuisset, quando eam Antigonus et Demetrius praesidio tenuerunt, Anaxicrate archonte, maxima bonorum parte in pecuniam conuersa, Chalcidem profugit: inque exsilio ad XV annos commoratus, reque aucta, in patriam rediit, Theophrasto ei aliisque exsulibus redeundi potestatem impe-

68. F. μάλιςα δ' ἤνθει τῷ πολιτ. *Reiske.*

69. παρὰ] F. διὰ. *Reiske.*

70. βυ-

ταλύσας δὲ παρὰ Προξένῳ, ἑταίρῳ αὐτῷ, καὶ τὸ χρυσίον ἀπολέσας, ἤδη γηραιὸς ὢν, καὶ τὰς ὁράσεις ἀσθενὴς, βȣλομένȣ [70] τȣ̃ Προξένȣ ἀναζητεῖν, λαγχάνει αὐτῷ δίκην, καὶ τότε πρῶτον εἶπεν ἐν δικαστηρίῳ. σώζεται δ' αὐτȣ̃ καὶ ὁ λόγος. Φέρονται δ' αὐτȣ̃ καὶ [71] λόγοι γνήσιοι ἑξήκοντα τέσσαρες. τȣ́των ἔνιοι παραλαμβάνονται, ὡς Ἀριστογείτονος [72]. ζηλωτὴς δ' ἐγένετο Ὑπερείδȣ, ἢ, (ὥς τινες) διὰ τὸ παθητικὸν, Δημοσθένȣς, καὶ τὸ [73] σφοδρόν· τῶν σχημάτων δ' αὐτȣ̃ μιμητὴς ὑπάρχει.

ΨΗΦΙΣΜΑΤΑ.

Τιμοχάρης Λάχητος Λευκονθεὺς [74] αἰτεῖ Δημοσθένει τῷ Δημοσθένȣς Παιανιεῖ δωρεὰν εἰκόνα χαλκῆν ἐν ἀγορᾷ, καὶ σίτησιν ἐν πρυτανείῳ, καὶ προεδρίαν αὐτῷ, καὶ ἐγγόνων ἀεὶ τῷ πρεσβυτάτῳ· εὐεργέτῃ καὶ συμβȣ-

impetrante. Vſus vero tum hoſpitio Proxeni, amici ſui, aurum amiſit iam ſenex et viſu debilitato: Proxenum, quod is inquirere de furto recuſaret, in ius vocauit: tuncque primum in curia dixit. Exſtat ea oratio. Feruntur orationes eius genuinae LXIV. quarum quaedam probantur, vt contra Ariſtogitonem. Aemulatus eſt Hyperidem, aut, vt nonnulli ex animi grauioribus motibus, vehementia ac figuris colligunt, Demoſthenem.

DECRETA.

Demochares, Lachetis F. Leuconenſis, poſtulat, Demoſtheni, Demoſthenis F. Paeanienſi, dari hoc donum. Vt aerea ei ponatur in foro ſtatua, cibus detur in Prytaneo, ac princeps in conſeſſu locus ipſi, et poſterorum ſubinde ei, qui natu

70. *βȣλομένȣ*] Equidem contenderim, legendum *οὐ βȣλομένου*. Non enim (puto) accuſaſſet Proxenum, ſi is vltro de facto domi ſuae furto ſe inquiſiturum recepiſſet. *Xylander.*

71. Aut delendum *καὶ*, aut leg. *καὶ ἄλλοι λόγοι*. *Reiske.*

72. Ante *Ἀριστογείτονος* addendum *ὁ κατὰ*. Ea enim exſtat oratio Dinarchi. *Xylander.*

73. *ἢ, ὥς τινες, Δημοσθένȣς, διὰ τὸ παθητικὸν καὶ σφοδρόν.* *Reiske.*

74. Pro *Λευκονθεὺς* ſcribi debet *Λευκονεύς*. Sic ſupra in Demoſthene bis, et infra. Suidas *ι* ante *ευς* inſerit. Scribit enim *Λευκονιεύς*. *δῆμος τῆς Λεοντίδος οἱ Λευκόνοι.* *Xyl.*

75. ὅτε

λῳ γεγονότι πολλῶν καὶ καλῶν τῷ δήμῳ τῶν Ἀθηναίων, καὶ τήν τε ȣ̓σίαν εἰς τὸ κοινὸν καθεικότι τὴν ἑαυτȣ̃, καὶ ἐπιδόντι τάλαντα ὀκτὼ καὶ τριήρη, ὅτε ὁ δῆμος ἠλευθέρωσεν Εὔβοιαν· καὶ ἑτέραν, ὅτε εἰς Ἑλλήσποντον Κηφισόδωρος ἐξέπλευσε· καὶ ἑτέραν, ὅτε Χάρης καὶ Φωκίων στρατηγοὶ ἐξεπέμφθησαν εἰς Βυζάντιον [75] ὑπὸ τȣ̃ δήμȣ· καὶ λυτρωσαμένῳ πολλȣ̀ς τῶν ἁλόντων ἐν Πύδνῃ καὶ Μεθώνῃ καὶ Ὀλύνθῳ ὑπὸ Φιλίππȣ, καὶ χορηγίαν ἀνδράσιν ἐπιδόντι, ὅτε ἐκλειπόντων τῶν Πανδιονιδῶν τȣ̃ χορηγεῖν ἐπέδωκε, καὶ καθώπλισε τȣ̀ς πολίτας τῶν ἐλλειπόντων, καὶ εἰς τὴν τειχοποιΐαν ἀνάλωσε χειροτονηθεὶς ὑπὸ τȣ̃ δήμȣ, ἐπιδόντος αὐτȣ̃ τρία τάλαντα· καὶ ἃς ἐπέδωκε δύο τάφρȣς περὶ τὸν Πειραιᾶ ταφρεύσας· καὶ μετὰ τὴν ἐν Χαιρωνείᾳ μάχην ἐπέδωκε τάλαντον· καὶ εἰς τὴν σιτωνίαν ἐπέδωκεν ἐν τῇ σιτοδείᾳ τάλαντον· καὶ ὅτε εἰς συμμαχίαν τῷ δήμῳ προσηγάγετο πείσας, καὶ εὐεργέτης γενόμενος καὶ σύμβȣλος, δι᾽ ὧν ἔπεισε Θηβαίȣς, Εὐβοεῖς, Κορινθίȣς, Μεγαρεῖς, Ἀχαιȣ̀ς, Λοκρȣ̀ς, Βυ-

natu eſt maximus. Multa enim beneficia in populum Athenienſem contulit, ſaepe conſilio eum iuuit, patrimoniumque ſuum in rempublicam contulit. Talenta VIII. et triremem ſuppeditauit, quando P. A. liberauit Euboeam: iterum triremem, quando Cephiſodorus in Helleſpontum nauigauit: aliam, quando Chares et Phocio praetores a populo Byzantium ſunt miſſi, redemit pretio multos Pydnae, Methonae et Olynthi captos a Philippo. Sumtus in chorum fecit, cum, Pandionidis deficientibus, ea res ceſſaret. Largitus etiam eſt et armauit ciues indigos. In muri confectionem ſumtus fecit trium talentorum, ad hoc munus a populo delectus: iterum de ſuo inſumſit, cum duabus foſſis Piraeeum cingeret. Poſt Chaeronenſem pugnam talentum in publicum contulit: aliud in frumentationem, in penuria. Benefaciendo, conſulendo, perſuadendo ad ſocietatem populi Athenienſis pertraxit Thebanos, Euboënſes, Corinthios, Megarenſes, Achaeos,

75. ὅτε εἰς Ἑλλήσποντον — abſunt a Petau. εἰς Βυζάντιον] Haec omnia

76. An-

ζαντίους, Μεσσηνίους, καὶ δυνάμεις, ἃς συνεστήσατο τῷ δήμῳ καὶ τοῖς συμμάχοις, πεζοὺς μὲν μυρίους, ἱππέας δὲ χιλίους, καὶ σύνταξιν χρημάτων, ἣν ἔπεισε πρεσβεύσας διδόναι, τοὺς μὲν συμμάχους εἰς τὸν πόλεμον πλείω πεντακοσίων ταλάντων· καὶ ὡς ἐκώλυσε Πελοποννησίους ἐπὶ Θήβας Ἀλεξάνδρῳ βοηθῆσαι, χρήματα δοὺς, καὶ αὐτὸς πρεσβεύσας· καὶ ἄλλων πολλῶν καὶ καλῶν τῷ δήμῳ συμβούλῳ γεγονότι, καὶ πεπολιτευμένῳ τῶν καθ᾽ ἑαυτὸν πρὸς ἐλευθερίαν καὶ δημοκρατίαν ἄριστα. φυγόντι δὲ δι᾽ ὀλιγαρχίαν, καταλυθέντος τοῦ δήμου, καὶ τελευτήσαντος αὐτοῦ ἐν Καλαβρίᾳ, διὰ τὴν πρὸς τὸν δῆμον εὔνοιαν, πεμφθέντων στρατιωτῶν ἐπ᾽ αὐτὸν ὑπὸ Ἀντιπάτρου, διαμείναντι ἐν τῇ πρὸς τὸ πλῆθος εὐνοίᾳ καὶ οἰκειότητι, καὶ οὔτε ὑποχειρίῳ γενομένῳ τοῖς ἐχθροῖς, οὔτε ἀνάξιον ἐν τῷ κινδύνῳ πράξαντι τοῦ δήμου. Ἄρχων Πυθάρατος Λάχης Δημοχάρους Λευκονεὺς αἰτεῖ δωρεὰν τὴν βουλὴν καὶ τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων Δημοχάρει Λάχητος Λευκονεῖ, εἰκόνα χαλκῆν ἐν ἀγορᾷ καὶ σίτησιν ἐν πρυτανείῳ, καὶ τῶν ἐγγόνων ἀεὶ τῷ πρεσβυτάτῳ, καὶ προεδρίαν ἐν πᾶσι τοῖς ἀγῶσιν, εὐεργέτῃ καὶ συμβούλῳ γεγονότι ἀγαθῷ τῷ δήμῳ τῶν Ἀθηναίων, καὶ εὐεργετη-

Achaeos, Locros, Byzantios, Messenios, copias populo ac sociis contraxit, peditum CCIↃↃ, equitum CIↃ. Item pecuniae collationem ad bellum legatus impetrauit a sociis, amplius IC talentis. Legatus data pecunia obtinuit a Peloponnesiis, ne Alexandro ad Thebas auxilia mitterent. Multa alia praeclara et vtilia praestitit consulendo et rempublicam gerendo, ita vt nemo aequalium de libertate et imperio populi tantum sit promeritus. Cumque, imperio populi euerso, ob paucorum in republica potentiam exsularet, mortuus est in Calauria ob beneuolentiam erga populum, immissis ei ab Antipatro militibus, perseuerans in studio et amicitia populi: et neque in manus peruenit, neque in extremo periculo quicquam populo indignum fecit. Archon Pytharatus. Laches, Democharis F. Leuconensis, a senatu et populo Atheniensi postulat dari hoc donum Demochari, Lachetis F. Leuconensi, vt aerea ei in foro ponatur statua, cibus in Prytaneo ipsi, et subinde posteritatis eius natu maximo, primum consessus locum in omnibus certaminibus: quia bene et fecit et consuluit populo,

κότι τὸν δῆμον τάδε, πρεσβεύοντι καὶ γράφοντι καὶ πολιτευομένῳ, οἰκοδομὴν τειχῶν, παρασκευὴν [76] ὅπλων καὶ βελῶν καὶ μηχανημάτων, καὶ ὀχυρωσαμένῳ τὴν πόλιν ἐπὶ τοῦ τετραετοῦς πολέμου, καὶ εἰρήνην καὶ ἀνοχὰς καὶ συμμαχίαν ποιησαμένῳ πρὸς Βοιωτούς. ἀνθ' ὧν ἐξέπεσεν ἀπὸ τῶν καταλυσάντων τὸν δῆμον, καὶ ὡς κατῆλθεν ἐπὶ Διοκλέους ἄρχοντος ὑπὸ τοῦ δήμου, συστείλαντι τὴν διοίκησιν πρώτῳ, καὶ φεισαμένων [77] τῶν ὑπαρχόντων, καὶ πρεσβευόντων πρὸς Λυσίμαχον, καὶ λαβόντι τῷ δήμῳ τριάκοντα τάλαντα ἀργυρίου, καὶ πάλιν ἕτερα ἑκατόν· καὶ γράψαντι πρεσβείαν πρὸς Πτολεμαῖον εἰς Αἴγυπτον, καθ' ἣν ἐκπλεύσαντες πεντήκοντα ἐκόμισαν τάλαντα ἀργυρίου τῷ δήμῳ· καὶ πρὸς Ἀντίπατρον πρεσβεύσαντι καὶ λαβόντι εἴκοσι τάλαντα ἀργυρίου· καὶ Ἐλευσίνια [78] κομισαμένῳ τῷ δήμῳ, καὶ ταῦτα πείσαντι ἑλέσθαι τὸν δῆμον καὶ πράξαντι, καὶ φυγόντι μὲν ὑπὸ δημοκρατίας, μετεσχηκότι δὲ οὐδεμιᾶς ὀλιγαρχίας, οὐδὲ ἀρχὴν οὐδεμίαν ἠρχότι, καταλελυκότος τοῦ δήμου· καὶ μόνῳ Ἀθηναίων τῶν κατὰ τὴν αὐτὴν ἡλικίαν πολιτευσα-

pulo, haecque in eum beneficia contulit: legationes obiuit, rogationes tulit, rempublicam gessit, murum refecit, arma, tela machinasque parauit, muniuit vrbem sub bellum quatuor annorum: pacem, inducias, societatemque cum Boeotis composuit. Ob haec eiectus vrbe fuit ab iis, qui populi potestatem euerterunt. Reuersus archonte Diocle, populo reuocante, contraxit administrationem, suis facultatibus non pepercit, Lysimachum legatus adiit, populo XXX talenta impetrauit, ac rursum C. Auctor fuit legationis ad Ptolemaeum mittendae, qua functi populo L talenta attulerunt. Legatus ad Antipatrum iuit, ac XX argenti talenta confecit, et ad Eleusinia populo attulit. Haec omnia egit consensu populi, et propter huius in republica imperium exsulauit, nihil cum vlla paucorum dominatione commune habuit, neque, populo oppresso, vllum gessit magistratum: solus omnium sua aetate Athe-

76. Ante παρασκευὴν Petau. praemittit καί.

77. Φεισαμένῳ Petau.

78. πρὸς ante Ἐλευσίνια addo. *Xylander.*

79. πα-

μένων, μὴ μεμελετηκότι τὴν πατρίδα κινεῖν ἑτέρῳ πολιτεύματι, ἢ δημοκρατίᾳ· καὶ τὰς κρίσεις, καὶ τοὺς νόμους, καὶ τὰ δικαστήρια, καὶ τὰς ὀσίας πᾶσιν [79] Ἀθηναίοις ἐν ἀσφαλεῖ ποιήσαντι διὰ τῆς αὐτοῦ πολιτείας, καὶ μηδὲν ὑπεναντίον τῇ δημοκρατίᾳ πεπραχότι, μήτε λόγῳ, μήτε ἔργῳ. Λυκόφρων Λυκούργου Βουτάδης ἀπεγράψατο αὐτῷ εἶναι σίτησιν ἐν πρυτανείῳ κατὰ τὴν δοθεῖσαν δωρεὰν ὑπὸ τοῦ δήμου Λυκούργῳ Βουτάδῃ ἐπὶ Ἀναξικράτους ἄρχοντος ἐπὶ τῆς Ἀντιοχίδος ἐν τῇ πρυτανείᾳ. Στρατοκλῆς Εὐθυδήμου Διομηδεὺς [80] εἶπεν. Ἐπειδὴ Λυκοῦργος Λυκόφρονος Βουτάδης παραλαβὼν παρὰ τῶν ἑαυτοῦ προγόνων οἰκείαν ἐκ παλαιοῦ τὴν πρὸς τὸν δῆμον εὔνοιαν, καὶ οἱ πρόγονοι οἱ Λυκούργου, Διομήδης τε καὶ Λυκοῦργος, καὶ ζῶντες ἐτιμῶντο ὑπὸ τοῦ δήμου, καὶ τετελευτηκόσιν αὐτοῖς δι᾽ ἀνδραγαθίαν ἔδωκεν ὁ δῆμος δημοσίας ταφὰς ἐν κεραμεικῷ· καὶ Λυκοῦργος αὐτὸς πολιτευόμενος, νόμους τε πολλοὺς καὶ καλοὺς ἔθηκε τῇ πατρίδι, καὶ γενόμενος τῆς κοινῆς προσόδου ταμίας τῇ πό-

Athenienſium, qui rempublicam geſſiſſent, nulla alia, quam populari, adminiſtratione rempublicam commouit, iudicia, leges, bona, omnia Athenienſibus in tuto collocauit ſua opera: neque contra populi in republica principatum quidquam facto dictoue egit. Lycophron, Lycurgi F. Butades, retulit de cibo ſibi in Prytaneo dando, ſecundum donum, quo populus ornauit Lycurgum Butadem, Anaxicrate archonte, in Prytaneo, Antiochidis tribus. Stratocles, Euthydemi F. Diomienſis, pronunciauit. Lycurgus, Lycophronis F. Butades, a maioribus ſuis propagatam ſuſcepit erga populum beneuolentiam: eiuſque maiores, Diomedes et Lycurgus, cum viui in honore apud populum fuerunt, tum mortuis ob virtutem populus publicam in Ceramico ſepulturam conceſſit: et Lycurgus ipſe rempublicam gerens, multas bonaſque patriae leges tulit, et publicorum redituum quaeſtor factus non vnum quinquen-

79. πάσας Petau.

80. Scribendum fuit Εὐθυδήμου Διομειεύς. Scriptus et Aldinus habent Εὐθυδήμου Διομηδεύς, vt, cur corrector Εὐθυδήμου Διοπειθεὺς ſcripſerit, idque interpres amplexus ſit, non poſſim coniicere. Sed legendum eſt Διομειεύς, cuius δήμου ſupra quoque in ſimili errore abolendo fecimus mentionem. *Xylander.*

81. ἡμίερ-

λει, ἐπιτρέπει πενταετηρίδας, καὶ διανείμας ἐκ τῆς κοινῆς προσόδου μύρια καὶ ὀκτακισχίλια καὶ ἐνακόσια τάλαντα· πολλὰ δὲ τῶν ἰδιωτῶν διὰ πίστεως λαβὼν, καὶ προδανείσας καὶ εἰς τοὺς τῆς πόλεως καιροὺς, καὶ τοῦ δήμου τὰ πάντα ἑξακόσια καὶ πεντήκοντα τάλαντα. δόξας δὲ, ἅπαντα ταῦτα δικαίως διωκηκέναι, πολλάκις ἐστεφανώθη ὑπὸ τῆς πόλεως· ἔτι δὲ αἱρεθεὶς ὑπὸ τοῦ δήμου, χρήματα πολλὰ συνήγαγεν εἰς τὴν ἀκρόπολιν, καὶ παρασκευάσας τῇ θεῷ κόσμον, νίκας τε ὁλοχρύσους, πομπεῖά τε χρυσᾶ καὶ ἀργύρεα, καὶ κόσμον χρυσοῦν εἰς ἑκατὸν κανηφόρους· χειροτονηθεὶς δὲ ἐπὶ τῆς τοῦ πολέμου παρασκευῆς, ὅπλα μὲν πολλὰ καὶ βελῶν μυριάδας πέντε ἀνήνεγκεν εἰς τὴν ἀκρόπολιν· τετρακοσίας τριήρεις πλωΐμους κατεσκεύασε, τὰς μὲν ἐπισκευάσας, τὰς δὲ ἐξ ἀρχῆς ναυπηγησάμενος· πρὸς δὲ τούτοις, ἡμίεργα [81] παραλαβὼν τούς τε νεωσοίκους καὶ τὴν σκευοθήκην, καὶ τὸ θέατρον τὸ Διονυσιακὸν ἐξειργάσατο, καὶ ἐπετέλεσε τό τε στάδιον τὸ Παναθηναϊκὸν, καὶ τὸ γυμνάσιον καὶ τὸ Λύκειον κατεσκεύασε, καὶ ἄλλαις πολλαῖς κατασκευαῖς ἐκόσμησε τὴν πόλιν. Ἀλεξάνδρου τε, τοῦ βασιλέως, ἅπασαν μὲν τὴν Ἀσίαν κατεστραμμένου, κοινῇ δὲ πᾶσι τοῖς

quennium eos procurauit. Distributisque e communibus reditibus CCIↃↃ IↃↃ CIↃ CIↃ CIↃ IↃ CCCC talentis, multam etiam priuatorum pecuniam fide mutuoque accepit opportuno vrbis et ciuium tempore, in vniuersum IↃCL talenta: omnia creditus est iuste dispensasse, ideoque aliquoties coronatus est a ciuitate. Praeterea delectus a populo, multum pecuniae in arcem conduxit, deaeque apparauit ornatum, victorias ex solido auro, pomparum vasa aurea et argentea, mundumque aureum ad Canephoros. Praefectus etiam bellico apparatui, arma multa et iaculorum L millia in arcem retulit, CCCC triremes ad nauigandum instruxit, aliis adornatis, aliis de integro fabricatis. Porro cum imperfecta inuenisset naualia, armamentarium, ac Liberi patris theatrum, absoluit ea: nec non stadium perfecit Panathenaicum, gymnasium, Lyceum: multisque aliis structuris vrbem exornauit. Cum vero Alexander rex, tota Asia subacta, imperium in omnes Graecos sibi

81. ἡμίεργα, non ἡμιερίεργα. Sic scriptus, et supra quoque opera intellige semiperfecta, ἡμιτελῆ. *Xylander.*

Ἕλλησιν ἐπιτάττειν ἀξιοῦντος, ἐξαιτήσας Λυκοῦργον, ὡς ἐναντία πράττοντος αὐτοῦ, οὐκ ἐξέδωκεν ὁ δῆμος παρ' Ἀλεξάνδρου φόβον. καὶ διδοὺς εὐθύνας πολλάκις τῶν πεπολιτευμένων ἐν [82] ἐλευθέρα καὶ δημοκρατουμένη τῇ πόλει, διετέλεσεν ἀνεξέλεγκτος καὶ ἀδωροδόκητος τὸν ἅπαντα χρόνον, ὅπως ἂν εἰδῶσι πάντες, διότι τοὺς προαιρουμένους ὑπὲρ τῆς δημοκρατίας καὶ τῆς ἐλευθερίας δικαίως πολιτεύεσθαι, καὶ ζῶντας μὲν περὶ πλεῖστον ποιεῖται, καὶ τελευτήσασι δὲ ἀποδίδωσι χάριτας ἀειμνήστους· ἀγαθῇ τύχῃ δεδόχθαι τῷ δήμῳ, ἐπαινέσαι μὲν Λυκοῦργον Λυκόφρονος Βουτάδην ἀρετῆς ἕνεκα καὶ δικαιοσύνης, καὶ στῆσαι αὐτοῦ τὸν δῆμον χαλκῆν εἰκόνα ἐν ἀγορᾷ, πλὴν εἴπου ὁ νόμος ἀπαγορεύει, μὴ ἱστάναι, δοῦναι δὲ σίτησιν ἐν Πρυτανείῳ τῶν ἐγγόνων ἀεὶ τῶν [283] Λυκούργου τῷ πρεσβυτάτῳ εἰς ἅπαντα τὸν χρόνον, ἀναθεῖναι δ' αὐτοῦ, καὶ εἶναι κύρια πάντα τὰ ψηφίσματα τὸν γραμματέα τοῦ δήμου ἐν στήλαις λιθίναις, καὶ στῆσαι ἐν ἀκροπόλει πλησίον τῶν ἀναθημάτων· εἰς δὲ τὴν ἀναγραφὴν τῶν στηλῶν δοῦναι τὸν ταμίαν τοῦ δήμου πεντήκοντα δραχμὰς, ἐκ τῶν εἰς τὰ ψηφίσματα ἀναλισκομένων τῷ δήμῳ.

ſibi ſumens, Lycurgum ſibi dedi iuberet, vt qui contra ipſum egiſſet· populus non dedidit eum metu Alexandri. Saepenumero etiam rationem reipublicae geſtae reddens in libera ciuitate, et in qua ſumma rerum penes populum eſſet, nunquam vllius fraudis, aut corruptelae, compertus eſt. Ergo, vt omnibus conſtaret, eos, qui pro principatu populi et libertate iuſte volunt rempublicam gerere, cum viuos maximi fieri, tum mortuis honores haberi ad omnem memoriam duraturos: quod felix fauſtumque ſit, ſciuit populus, laudandum eſſe Lycurgum, Lycophronis F. Butadem, virtutis ac iuſtitiae cauſa: eique a populo ſtatuendam ceream imaginem in foro, niſi ſicubi lex eam ſtare vetat: dandumque in Prytaneo cibum ad omnem poſteritatem quouis tempore ei, qui ipſius de propagine natu ſit maximus: omnia eius decreta rata habenda, et a ſcriba ciuitatis inſculpta in lapideas columnas debere dedicari in arce, ac poni prope donaria: ad columnarum ſcriptionem quaeſtorem populi debere pendere L drachmas, ex ea pecunia, quam populus in decreta impendit.

82. ἐν abeſt a Petau.

283. Pro τῶν Petau. exhibet τοῦ.

ΠΛΟΥ-

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΕΠΙΤΟΜΗ ΤΗΣ ΣΥΓΚΡΙΣΕΩΣ ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΟΥΣ ΚΑΙ ΜΕΝΑΝΔΡΟΥ.[1]

PLVTARCHI

COMPARATIONIS ARISTOPHANIS ET MENANDRI BREVIARIVM.

Ως μὲν κοινῶς καὶ καθόλου εἰπεῖν, πολλῷ προκρίνει τὸν Μένανδρον· ὡς δ' ἐπὶ μέρους καὶ ταῦτα προτίθησι [2], τὸ φορτικόν φησιν ἐν λόγοις καὶ θυμελικὸν καὶ βάναυσον ὡς [3] ἐστιν Ἀριστοφάνει, Μενάνδρῳ δ' οὐδαμῶς. καὶ γὰρ ὁ μὲν ἀπαίδευτος καὶ ἰδιώτης, οἷς ἐκεῖνος λέγει, ἁλίσκεται· ὁ δὲ πεπαιδευμένος, δυσχερανεῖ. λέγω δὲ τὰ ἀντίθετα καὶ ὁμοιόπτωτα καὶ παρωνυμίας. τούτοις γὰρ ὁ μὲν μετὰ τοῦ προσήκοντος λόγου καὶ ὀλιγάκις χρῆ-

Vniuerſe vt dicam, multo praefert Menandrum. Singulatim autem haec adiicit. Genus dicendi tumidum et ſcenae accommodatum atque illiberale Ariſtophanem vſurpaſſe, Menandrum neutiquam. Indoctus enim aliquis et plebeius illius oratione capitur: doctus offenditur. Loquor de antithetis, ſimiliter cadentibus, et paronymiis: quibus Menander raro et cum ratione vtitur atque accurate: alter crebro, et intem-

1. In hac laborare nolui, cum neque exſtet Menander, niſi in reliquiis: et ex Ariſtophane poſſit, qui vult, curare caetera: vt ex Acharnenſibus τριχοβρῶτες (*Haarvvürmer*) pro τριχοβόστρυχες: et τυρόν. pro γυρ. Vtinam ipſe Plutarchi proferatur liber. *Xylander.* Conf. hoc de argumento Tom. VIII. p. 843 — 845. *Reiske.*

2. F. *καὶ διὰ ταῦτα προτίθησι*, aut *καὶ ταῦτα παρατίθησιν*, *etiam haec affert. Reiske.*

3. ὡς] F. ὅσον. *quantum eſt*. Interrogatio cum admiratione. *R.*

4. Vi-

ται, ἐπιμελείας αὐτὰ ἀξιῶν, ὁ δὲ καὶ πολλάκις, καὶ ὀκ εὐκαίρως, καὶ ψυχρῶς. Ἐπαινεῖται γὰρ, (φησὶν) ὅτι τὰς ταμίας ἐβάπτισεν, ὀχὶ ταμίας, ἀλλὰ Λαμίας ὄντας. καὶ Οὗτος ἤτοι κακίας, ἢ συκοφαντίας, πνεῖ [4], καὶ γαςρὶ ζῇ καὶ τοῖς ἐντέροις καὶ τοῖς κώλοις. καὶ Ὑπὸ γέλωτος εἰς τὸ γελᾶν [5] ἀφίξομαι. καὶ Τί δέ σοι [6] δράσω, κακόδαιμον, ἀμφορεὺς ἐξοςρακισθείς. καὶ Ἄγρια γὰρ ἡμᾶς, ὦ γυναῖκες, ἄρα [7] κακὰ ἅτ' ἐν ἀγρίοις τοῖς λαχάνοις αὐτὸς τραφείς Ἀλλ' αἱ τριχόβρωτες [8] τὸν λόφον μὲ κατέφαγον. καὶ Φέρε δεῦρο γοργόνωτον ἀσπίδος κύκλον. Κἀμοὶ πλακοῦντος γυρόνωτον [9] δὸς κύκλον. καὶ πολλὰ τοιαῦτα. ἔνεςι μὲν ὂν ἐν τῇ κατασκευῇ τῶν ὀνομάτων αὐτῷ τὸ τραγικὸν, τὸ κωμικὸν, τὸ σοβαρὸν, τὸ πεζὸν, ἀσάφεια, κοινότης, ὄγκος καὶ δίαρμα, σπερμολογία καὶ φλυαρία ναυτιώδης. καὶ τοσαύτας διαφορὰς ἔχουσα καὶ

tempeſtiue ac frigide. Laudatur enim, inquit, quod tamias ſubmerſit, non tamiae, id eſt promicondi, ſed lamiae, ſeu ſtriges, quod eſſent. Atque ſic ſiue malitiam, ſiue ſycophantiam, ſpirat. Et: Ventre viuit, inteſtinis, artubus. Et: Prae riſu ad Gelan (quod ridere eſt) perueniam. Et: Quid tibi faciam, miſera amphora exoſtraciſata. (Oſtraciſmus modus eſt in exſilium agendi) et oſtracus teſta eſt, (Amphora teſtacea notari videtur) et: Agreſtia vos, o mulieres, mala: quia ipſe agreſtibus erat enutritus oleribus. Et: Sed trichobrotes meum lophum deuorauerunt: id eſt, pediculi verticem meum exederunt. Item:

LA. Fer Gorgonitergum huc aſpidis mihi circulum.
DI. Mihi placentae caſei tergum orbem cedo.

Multaque id genus alia. Habet nimirum in apparatu verborum aliquid tragicum, nec non comicum, proteruum, pedeſtre, obſcuritatem, communitatem, faſtum, elationem, loquacitatem, nugas, quae nauſeam cieant. Cumque dictio eius

4. Videtur ad illum locum reſpicere, vbi ſycophantam cum Caecia nubes cogente comparat. *Reiske.*

5. εἰς Γέλαν ἀφίξομαι, *ad vrbem Gelam perueniam. Reiske.*

6. σὲ δράσω. *Reiske.*

7. ἄρα] L. ἀρᾷ. *mala nobis creat*, Euripides puta. Et ſic quoque Salmaſius. *Reiske.*

8. τριχοβόςρυχες Petau. Ald. et Baſ. Vid. not. 1.

9. τυρόνωτον, *cuius dorſum caſeo ſtratum eſt*, aſſentiente rurſus Salmaſio. *Reiske.* Et ita etiam Xylander. Vid. not. 1.

10. τὸ

ἀνομοιότητας ἡ λέξις, οὐδὲ τὸ πρέπον ἑκάστῃ καὶ οἰκεῖον ἀποδίδωσιν· οἷον λέγω βασιλεῖ τὸν ὄγκον, ῥήτορι τὴν δεινότητα, γυναικὶ τὸ ἁπλοῦν, ἰδιώτῃ τὸ πεζὸν, ἀγοραίῳ τὸ φορτικόν· ἀλλ᾽ ὥσπερ ἀπὸ κλήρου ἀπονέμει τοῖς προσώποις τὰ προστυχόντα τῶν ὀνομάτων, καὶ οὐκ ἂν διαγνοίης, εἴτε υἱός ἐστιν, εἴτε πατὴρ, εἴτ᾽ ἄγροικος, εἴτε θεὸς, εἴτε γραῦς, εἴτε ἥρως, ὁ διαλεγόμενος. ἡ δὲ Μενάνδρου φράσις οὕτω συνέξεσται καὶ συμπέπνευκε κεκραμένη πρὸς ἑαυτὴν, ὥστε διὰ πολλῶν ἀγομένη παθῶν καὶ ἠθῶν, καὶ προσώποις ἐφαρμόττουσα παντοδαποῖς, μία τε φαίνεσθαι, καὶ τὴν ὁμοιότητα τηρεῖν ἐν τοῖς κοινοῖς καὶ συνήθεσι καὶ ὑπὸ τὴν χρείαν ὀνόμασιν, ἐὰν δέ τινος ἄρα τερατείας εἰς τὸ πρᾶγμα καὶ ψόφου δεήσῃ, καθάπερ αὐλοῦ πάντρητον ἀνασπάσας, ταχὺ πάλιν καὶ πιθανῶς ἐπέβαλε, καὶ κατέστησε τὴν φωνὴν εἰς τὸ οἰκεῖον. πολλῶν δὲ γεγονότων εὐδοκίμων τεχνιτῶν, οὔτε ὑπόδημα δημιουργὸς, οὔτε προσωπεῖον σκευοποιὸς· οὔτε τις ἱμάτιον ἅμα ταυτὸν ἀνδρὶ, καὶ γυναικὶ, καὶ μειρακίῳ, καὶ γέροντι, καὶ οἰκότριβι πρέπον ἐποίησεν. ἀλλὰ Μένανδρος οὕτως ἔδειξε τὴν λέξιν, ὥστε πάσῃ καὶ φύσει καὶ διαθέσει καὶ ἡλικίᾳ σύμμετρον εἶναι. καὶ ταῦτα νέος

ius tantum habeat diſſimilitudinis et inaequalitatis, ne decorum quidem ſingulis generibus et ſuum accommodauit locum: verbi gratia, regi faſtum, oratori vim dicendi, mulieri ſimplicitatem, pedeſtrem ſermonem plebeio, inſolentem forenſi: ſed veluti ſorte perſonis vocabula, vt occurrebat vnumquodque, attribuit: vt dignoſcere non poſſis, filiuſne loquatur, an pater, ruſticus, deus, anus, heros. At Menandri ita dolata eſt, itaque inter ſe conſpirat contemperata dictio: vt, cum per tam varios omnis generis motus animorum ducatur, ac omnigenis accommodetur perſonis, vnica tamen videatur, aequabilitatemque perſeruet ſuam in vulgatis vſitatiſque vocabulis. Quod ſi alicubi res praeſtigiarum aliquid ſtrepituſue requirat: tibicines ſolertes imitatur, qui, omnibus tibiae apertis foraminibus, mox vocem artificioſe in ſuam reſtituunt ſedem. Tametſi autem multi fuerunt praeclari opifices, nullus tamen calceum, laruam, aut veſtem fecit, quae ſimul viro, mulieri, adoleſcenti, ſeni, ac vernae conueniret. At Menander tali eſt ſermone vſus, qui congrueret cuiuis naturae, ſtatui, aetati: cum quidem et iuuenis ſe ad eam rem contuliſſet,

μὲν ἔτι τοῦ πράγματος ἁψάμενος, ἐν ἀκμῇ δὲ τοῦ ποιεῖν καὶ διδάσκειν τελευτήσας, ὅτε μάλιστα καὶ πλείστην ἐπίδοσιν (ὥς Ἀριστοτέλης φησὶ) λαμβάνει τὰ περὶ τὴν λέξιν τοῖς γράφουσιν. εἰ οὖν πρὸς τὰ πρῶτα τῶν Μενάνδρου δραμάτων τὰ μέσα καὶ τὰ τελευταῖα παραβάλοι τις, ἐξ αὐτῶν ἐπιγνώσεται, ὅσα ἔμελλεν, εἰ ἐπεβίω, καὶ τούτοις ἕτερα προσθήσειν, ὅτι τῶν διδασκόντων οἱ μὲν πρὸς τὸν ὄχλον καὶ τὸν δῆμον γράφουσιν, οἱ δὲ τοῖς ὀλίγοις· τὸ δ' ἐν ἀμφοῖν [10] ἁρμόττον τοῖς γένεσιν οὐ ῥάδιον ὅτῳ τῶν πάντων ὑπῆρξεν εἰπεῖν. Ἀριστοφάνης μὲν οὖν οὔτε τοῖς πολλοῖς ἀρεστὸς, οὔτε τοῖς φρονίμοις ἀνεκτὸς, ἀλλ' ὥσπερ ἑταίρας τῆς ποιήσεως παρηκμακυίας, εἶτα μιμουμένης γαμετὴν, οὔτε οἱ πολλοὶ τὴν αὐθάδειαν περιμένουσιν [11], οἵ τε σεμνοὶ βδελύττονται τὸ ἀκόλαστον καὶ κακόηθες. ὁ δὲ Μένανδρος μετὰ χαρίτων μάλιστα ἑαυτὸν αὐτάρκη παρέσχηκεν, ἐν θεάτροις, ἐν διατριβαῖς, ἐν συμποσίοις, ἀνάγνωσμα καὶ μάθημα καὶ ἀγώνισμα κοινότατον, ὧν ἡ Ἑλλὰς ἐνήνοχε καλὸν παρέχον [12] τὴν

lisset, et in ipso vigore scribendi ac docendi fabulas decesserit: quando maxime scribentes incrementa facere ad elocutionis virtutem Aristoteles testatur. Si quis vero primas Menandri fabulas cum mediis et vltimis comparet, iudicare poterit, quanta fuisset additurus, si diutius vixisset. Item. Poetarum comicorum alios, in scribendo, populo et multitudini se accommodare, alios paucis: non facile ex omnibus inueniri, qui vtrique generi se applicuerit. Sed Aristophanes neque plebi placere, neque ferri a prudentibus potuit. Nam poesis eius similis est meretricis, quae aetate iam vltra vigorem progressa matronam imitans: neque fertur a vulgo hominum ob insolentiam, et graues homines impudicitiam eius malitiamque abominantur. Contra Menander cum venustate quadam vbique se gratum aptumque exhibuit, in theatris, colloquiis, conuiuiis: suamque poësin ita composuit, vt esset communissimus omnium, quae Graecia tulit, bonorum commentarius, qui

10. τὸ δὲ συναμφοῖν. *R.*
11. ὑπομένουσιν. *Reiske.*
12. καλῶν παρέχων. *Reiske.* παρέχων dat etiam codex quidam innominatus: fort. est Petau.

ποίησιν, δεικνύς, ὅ τι δὴ καὶ ὁποῖον ἦν ἄρα δεξιότης λόγȣ, ἐπιὼν ἁπανταχόσε μετὰ πειθȣ͂ς ἀφύκτȣ, καὶ χειρȣ́μενος ἅπασαν ἀκοὴν καὶ διάνοιαν Ἑλληνικῆς φωνῆς. τίνος γὰρ ἄξιον ἀληθῶς εἰς θέατρον ἐλθεῖν ἄνδρα πεπαιδευμένον, ἢ Μενάνδρȣ ἕνεκα; πότε δὲ θέατρα πίμπλαται ἀνδρῶν φιλολόγων, ἢ κωμικοῦ προσώπου δειχθέντος; ἐν δὲ συμποσίοις τίνι δικαιότερον ἡ τράπεζα παραχωρεῖ, καὶ τόπον ὁ Διονύσιος [13] δίδωσι; φιλοσόφοις δὲ καὶ φιλοπόνοις, ὥσπερ ὅταν οἱ γραφεῖς ἐκπονηθῶσι τὰς ὄψεις, ἐπὶ τὰ ἀνθηρὰ καὶ ποώδη χρώματα τρέπȣσιν, ἀνάπαυλα τῶν ἀκροατῶν [14] καὶ συντόνων ἐκείνων, Μένανδρός ἐστιν, οἷον εὐανθεῖ λειμῶνι καὶ σκιερῷ καὶ πνευμάτων μεστῷ δεχόμενος τὴν διάνοιαν. ὅτι [15] κωμῳδίας ὑποκριτὰς τȣ͂ χρόνȣ τȣ́τȣ πολλȣ̀ς καὶ ἀγαθοὺς τῆς πόλεως ἐνεγκούσης, αἱ Μενάνδρου κωμῳδίαι ἀφθόνων ἁλῶν καὶ ἱερῶν [16] μετέχȣσιν, ὥσπερ ἐξ ἐκείνης γεγονότων τῆς θαλάττης, ἐξ ὧν Ἀφροδίτη γέγονεν. οἱ δ' Ἀριστοφάνȣς ἅλες, πικροὶ καὶ τραχεῖς ὄντες, ἑλ-

qui legeretur, disceretur, et certatim ageretur: ostenditque adeo, quanta res esset dexteritas dicendi, vbique vi persuadendi ineuitabili incedens, omniumque auditum et intelligentiam Graecae linguae sibi subiugans. Cuius enim rei gratia vir recte institutus venire dignaretur, quam propter Menandrum? Quando implentur theatro viris eruditionem amantibus, quam cum comica ostenditur persona? cui in conuiuiis iustius mensa cedit, locumque Bacchus dat? Iam sicut pictores, oculis defessis, ad floridos et virides se auertunt colores: ita philosophis et laboriosis requies grauium atque continentium meditationum est Menander, tanquam prato pulchre florenti et opaco atque aurae pleno excipiens animum. Item. Cum hoc tempus actores comoediarum multos bonosque vrbs ferat: Menandri comoediae plurimos habent sacrosque sales, tanquam eo natos mari, quod Venerem protulit. Aristophanis autem sales amari et asperi, acrem et mordentem, adeoque

13. ὁ Διόνυσος. *Liber pater*, vel vinum. *Reiske.*

14. τῶν ἀκράτων. *Reiske.*

15. ὅτι] Indicium noui excerpti. *Reiske.*

16. ἱερῶν] F. ἡμέρων, vt aduersetur salium Aristophaneorum mordaci et saucianti acerbitati. *Reiske.*

κωτικὴν δριμύτητα καὶ δηκτικὴν ἔχουσι, καὶ οὐκ οἶδα, ἐν οἷς ἐστιν ἡ θρυλλουμένη δεξιότης ὑπ' αὐτοῦ, ἐν λόγοις, ἢ προσώποις. ἀμέλει καὶ τὰ μεμιμημένα, πρὸς τὸ χεῖρον μεμίμηται. τὸ γὰρ πανοῦργον, οὐ πολιτικὸν, ἀλλὰ κακόηθες· καὶ τὸ ἄγροικον, οὐκ ἀσφαλὲς [17], ἀλλ' ἠλίθιον· καὶ τὸ γελοῖον, οὐ παιγνιῶδες, ἀλλὰ καταγέλαστον. καὶ τὸ ἐρωτικὸν, οὐχ ἱλαρὸν, ἀλλ' ἀκόλαστον. οὐδενὶ γὰρ ὁ ἄνθρωπος ἔοικε μετρίῳ τὴν ποίησιν γεγραφέναι, ἀλλὰ τὰ μὲν αἰσχρὰ καὶ ἀσελγῆ τοῖς ἀκολάστοις, τὰ βλάσφημα δὲ καὶ πικρὰ τοῖς βασκάνοις καὶ κακοήθεσιν.

que exulcerantem vim habent: vt nesciam, vbi sit illa ab ipso decantata dexteritas, in verbisne, an personis. Quin etiam, quae imitatus est, corrupit. Calliditatem facit, non ciuilem, sed malitiosam: rusticitatem, non cautam, sed fatuam: iocos, non qui rideantur, sed derideantur: amores, non hilares, sed impudicos. Nulli enim moderato videtur is homo suum poëma scripsisse: sed turpia et libidinosa intemperantibus, maledica et acerba inuidis atque malignis hominibus.

17. οὐκ ἀφελές. *Reiske.*

ΠΛΟΥ-

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ
ΠΕΡΙ ΤΗΣ
ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΚΑΚΟΗΘΕΙΑΣ[1].

PLVTARCHI
DE
HERODOTI MALIGNITATE
COMMENTARIVS.

Τοῦ Ἡροδότου πολλοὺς μὲν, ὦ Ἀλέξανδρε, καὶ ἡ λέξις, ὡς ἀφελὴς, καὶ δίχα πόνου καὶ ῥαδίως ἐπιτρέχουσα τοῖς πράγμασιν, ἐξηπάτηκε· πλείονες δὲ τοῦτο πρὸς τὸ ἦθος αὐτοῦ πεπόνθασιν. οὐ γὰρ μόνον (ὥς φησιν ὁ Πλάτων) τῆς ἐσχάτης ἀδικίας, μὴ ὄντα δοκεῖν εἶναι δίκαιον, ἀλλὰ [2] κακοηθείας ἄκρας ἔργον, εὐκολίαν μιμούμενον καὶ ἁπλότητα, δυσφορώτατον [3] εἶναι. μά-

Herodoti multos, Alexander, et dictio, vt simplex, et nullo labore ac facile rebus sese applicans, decepit: plures etiam ingenium eius candidum falso suspicati sunt fuisse. Non enim modo extremae est, vt Plato ait, iniustitiae, videri iustum, cum non sis: sed summae est malignitatis, simulando facilitatem et simplicitatem iniquissimum se praebere. * maxi-

1. L' Abbé Geinoz libellum hunc refutauit dissertationibus, quae insertae dicuntur Commentariis Academiae regiae Parisinae inscript. quas non legi. Sed legi Frereti dissert. de tempore pugnae Marathoniae in historia eiusdem Academiae T. IX. p. 187. Edit. Germanicae, qua Plutarchus item refutatur. *Reiske.*

2. ἀλλὰ καὶ κακοηθείας. *Reiske.*

3. δυσφώρατον εἶναι: et sic quoque Codd. Turn. Vulc. et Bongars. Quae desunt, ea supplere sola coniectura nequit. Num δυσφώρατον εἶναι κακοηθείᾳ συνεχόμενον, ἢ ὄντος μάλιστα. *Reiske.* Turn. et Vulc. lacunam his verbis explent: ἐπειδὴ δὲ τῇ κακοηθείᾳ

λιςα πρός τε Βοιωτὺς καὶ Κορινθίυς κέχρηται, μηδὲ τῶν ἄλλων τινὸς ἀπεσχημένος, οἶμαι [4] προσήκειν ἡμῖν, ἀμυνομένοις [5] ὑπὲρ τῶν προγόνων ἅμα καὶ τῆς ἀληθείας, καθ᾽ αὐτὸ τῦτο τῆς γραφῆς τὸ μέρος. ἐπεὶ τά γ᾽ ἄλλα ψεύσματα καὶ πλάσματα βυλομένοις ἐπιδιεξιέναι, πολλῶν ἂν βιβλίων δεήσειεν. ἀλλὰ δεινὸν τὸ τᾶς πειθῦς πρόσωπον, ὥς φησιν ὁ Σοφοκλῆς· μάλιςα δὲ, ὅταν ἐν λόγῳ χάριν ἔχοντι καὶ δύναμιν τοσαύτην ἐγγένηται, τάς τ᾽ ἄλλας ἀτοπίας καὶ τὸ ἦθος ἀποκρύπτειν τῦ συγγραφέως. ὁ μὲν γὰρ Φίλιππος ἔλεγε πρὸς τοὺς ἀφιςαμένους Ἕλληνας αὐτοῦ, καὶ τῷ Τίτῳ προστιθεμένυς, ὅτι λειότερον μὲν, μακρότερον δὲ κλοιὸν μεταλαμβάνυσιν. ἡ δὲ Ἡροδότυ κακοήθεια λειοτέρα μέν ἐςιν ἀμέλει καὶ μαλακωτέρα τῆς Θεοπόμπυ, καθάπτεται δὲ καὶ λυπεῖ μᾶλλον, ὥσπερ οἱ κρύφα διὰ ςενῦ παραπνέοντες ἄνεμοι, τῶν διακεχυμένων. δοκεῖ δέ μοι βέλτιον εἶναι, τύπῳ τινὶ λαβόντας, ὅσα κοινῇ

maxime aduersus Boeotos et Corinthios vsus est, ne aliis quidem parcens: existimo, debere me et maiores nostros et ipsam veritatem tueri, in hac ipsa operis parte. Nam qui alia eius mendacia et figmenta velit recensere, multis opus habuerit libris. Sed, quod ait Sophocles,

Persuasionis vultus eualet:

maxime in gratiosa oratione, et tantam vim habente, cum alia absurda, tum indolem scriptoris occultare. Philippus quidem, Graecis ab ipso ad T. Quinctium deficientibus, dicebat, eos laeuiori sane, sed longiori iugo colla submisisse. At Herodoti malignitas est sane laeuior et mollior, quam Theopompi: magis autem attingit et laedit. Sicut venti, per angustias occulte spirantes, molestiores sunt apertis. Videtur autem commodum fore, vt rudi Minerua delineemus, quae communiter

θεία μάλιςα etc. Xylander ἢ ἐπειδὴ, aut aliquid tale, deesse ait.

4. F. ὃν ἐλέγχειν, οἶμαι προσήκειν ἡμῖν — Nolim tamen, quae hic posui, ita accipi, ac si reapse Plutarchum ea dedisse crederem, aut persuadere alicui vellem, sed tantummodo comminiscor, vt oratio saltim integra et continua fiat. *Reiske.*

5. ἀμύνεσθαι fortassis scriptum fuit. *Xylander.*

6. πως

μὴ καθαρᾶς, μηδ' εὐμενοῦς ἐστιν, ἀλλὰ κακοήθους οἷον ἴχνη καὶ γνωρίσματα διηγήσεως, εἰς ταῦτα τῶν ἐξεταζομένων ἕκαστον, ἂν ἐναρμόττῃ, τίθεσθαι. πρῶτον μὲν οὖν, ὁ τοῖς δυσχερεστάτοις ὀνόμασι καὶ ῥήμασιν, ἐπιεικεστέρων παρόντων, ἐν τῷ λέγειν τὰ πεπραγμένα χρώμενος, (ὥσπερ εἰ θειασμῷ προσκείμενον ἄγαν ἐξὸν εἰπεῖν τὸν Νικίαν, ὁ δὲ θεόληπτον προσείποι· ἢ θρασύτητα καὶ μανίαν Κλέωνος μᾶλλον, ἢ κουφολογίαν) οὐκ εὐμενής ἐστιν, ἀλλ' οἷον ἀπολαύων πως [6] τῷ διηγεῖσθαι τοῦ πράγματος. δεύτερον, ὅτῳ [7] κακὸν πρόσεστιν ἄλλως, τῇ δ' ἱστορίᾳ μὴ προσῆκον, ὁ δὲ συγγραφεὺς ἐπιδράττεται τούτου, καὶ παρεμβάλλει τοῖς πράγμασιν οὐδὲν δεομένοις, ἀλλὰ τὴν διήγησιν ἐπεξάγων καὶ κυκλούμενος, ὅπως ἐμπεριλάβῃ ἀτύχημά τινος, ἢ πρᾶξιν ἄτοπον, καὶ οὐ [8] χρηστόν, δῆλός ἐστιν, ἡδόμενος τῷ κακολογεῖν. ὅθεν ὁ Θουκυδίδης, οὐδὲ τῶν Κλέωνος ἁμαρτημάτων ἀφθόνων ὄντων ἐποιήσατο σαφῆ τὴν διήγησιν·

niter non purae, aut beneuolae, ſed malignae narrationis quaſi veſtigia et notae ſint: deinde ſingula eorum, quae examinabimus, eo collocaturi, quo pertinent. Primum ſi quis in re narranda aliqua odioſiſſimis nominibus vtitur, cum in promtu ſint molliora: (vt ſi quis Niciam *diuino furore percitum* dicat, cum *nimis deditum diuinationi* dicere liceat: aut Cleonis *ferociam et inſaniam*, cum poſſit *futilitatem.*) is non aequus eſt, ſed fruitur iam ſuo modo loquendi. Deinde ſi quid vitii ineſt alias, quod ad hiſtoriam nihil facit: id ſcriptor arripiens, et in res nullo vſu admiſcens narrationem extendit et per ambages circumducit, vt calamitatem alicuius, aut flagitium, vel actionem illaudabilem inſerat: ſatis oſtendit, ſe maledicendo oblectari. Itaque Thucydides ne Cleonis quidem peccata, quae plurima erant, perſpicue recenſuit: et Hyper-

6. πως ἐν τῷ διηγ. *Salmas.* Ald. et Baſ. pro πως dant τὸ φῶς, et pro ἀπολαύων (ſi modo recte enotatum eſt) ἀπολαύνων: certe voluerunt ἀπελαύνων, vti habent Turn. et Vulcob.

7. δεύτερον, εἴ τῳ κακόν. *Reiske.*

8. F. καὶ λόγον | οὐ χρηστόν. *Reiske.*

9. Poſt

Ὑπερβόλου τε, τοῦ δημαγωγοῦ, θίγων ἐν ῥήματι, καὶ μοχθηρὸν ἄνθρωπον προσειπὼν, ἀφῆκε· Φίλιστος δὲ καὶ Διονυσίου τῶν πρὸς τοὺς βαρβάρους ἀδικιῶν, ὅσαι μὴ συνεπλέκοντο τοῖς Ἑλληνικοῖς πράγμασιν, ἁπάσας παρέλιπεν· αἱ γὰρ ἐκβολαὶ καὶ παρατροπαὶ τῆς ἱστορίας μάλιστα τοῖς μύθοις δίδονται καὶ ταῖς ἀρχαιολογίαις, ἔτι δὲ πρὸς τοὺς ἐπαίνους [9]. ὁ δὲ παραθήκην λόγου τὸ βλασφημεῖν καὶ ψέγειν ποιούμενος, ἔοικεν εἰς τὴν τραγικὴν ἐμπίπτειν κατάραν, θνητῶν ἐκλέγων τὰς συμφοράς· καὶ μὴν τό γ' ἀντίστροφον τούτῳ παντὶ δῆλον ὡς καλοῦ τινος καὶ ἀγαθοῦ παράλειψίς ἐστιν, ἀνυπεύθυνον δοκοῦν πρᾶγμα εἶναι, γινόμενον δὲ κακοήθως, ἄνπερ ἐμπίπτῃ τὸ παραλειφθὲν εἰς τόπον προσήκοντα τῇ ἱστορίᾳ. τὸ γὰρ ἀπροθύμως ἐπαινεῖν, τοῦ ψέγοντα χαίρειν, οὐκ ἐπιεικέστερον, ἀλλὰ πρὸς τῷ μὴ ἐπιεικέστερον, ἴσως καὶ χεῖρον. τέταρτον τοίνυν τίθεμαι σημεῖον οὐκ εὐμενοῦς ἐν ἱστορίᾳ τρόπου, τὸ, δυοῖν, ἢ πλειόνων περὶ ταὐτοῦ λόγων ὄντων, τῷ χείρονι προστίθεσθαι. τοῖς γὰρ σοφισταῖς ἐφεῖται πρὸς ἐργασίαν, ἢ δόξαν, ἔστιν ὅτε

Hyperbolum, popularem oratorem, vno verbo attingens, hominemque malum appellans, missum fecit. Philistus etiam Dionysii in barbaros iniurias, quae cum Graecis rebus connexae non essent, vniuersas praeteriit. Digressiones enim e narratione fabulis maxime permittuntur et antiquitatis explicationi: fierique ad laudandum debent: qui vero additamentum sermoni facit maledicta et vituperationes, videtur in tragicam incidere exsecrationem:

Pereas, qui calamitates hominum colligis.

Iam quod altera parte huic respondet, nemo non videt, bonum scilicet aliquod videri impune posse omitti. Sed tamen malitiose hoc fit, quando, quod omittitur, in locum incidit, qui ad historiam pertinet. Illibenter enim laudare non est, quam libenter vituperare, honestius, fortasse etiam turpius. Quartum ergo signum pono ingenii in historia scribenda parum aequi, cum duo, aut plures, vna de re sermones feruntur, deteriorem amplecti. Sophistis quidem concessum est, lucri, aut

9. Post ἐπαίνους videtur εἰσὶ χρήσιμοι deesse. Deinde lego παρενθήκην. Et sic quoque Cod. Turneb. *Reiske.*

10. ἐπι-

τῶν λόγων κοσμεῖν τὸν ἥττονα παραλαμβάνοντας· (οὐ γὰρ ἐμποιοῦσι πίστιν ἰσχυρὰν περὶ τοῦ πράγματος, οὐδ' ἀρνοῦνται πολλάκις εἰς τὸ παράδοξον ἐπιχειρεῖν [10] ὑπὲρ τῶν ἀπίστων) ὁ δὲ ἱστορίαν γράφων, ἃ μὲν οἶδεν ἀληθῆ λέγων [11], δίκαιός ἐστι, τῶν δ' ἀδήλων τὰ βελτίονα δοκεῖ ἀληθῶς λέγεσθαι μᾶλλον, ἢ τὰ χείρονα. πολλοὶ δὲ ὅλως τὰ χείρονα παραλείπουσιν. ὥσπερ ἀμέλει περὶ Θεμιστοκλέους Ἔφορος μὲν εἰπὼν, ὅτι τὴν Παυσανίου προδοσίαν ἀνέγνω [12], καὶ τὰ πρασσόμενα πρὸς τοὺς βασιλέως στρατηγοὺς, ἀλλ' οὐκ ἐπείσθη, (φησὶν) οὐδὲ προσεδέξατο κοινουμένου καὶ παρακαλοῦντος αὐτὸν ἐπὶ τὰς [13] ἐλπίδας. Θουκυδίδης δὲ καὶ τοπαράπαν τὸν λόγον τοῦτον, ὡς κατεγνωκὼς, παρῆκεν. εἰ τοίνυν [14] ἐπὶ τῶν ὁμολογουμένων πεπρᾶχθαι, τὴν δ' αἰτίαν, ἀφ' ἧς πέπρακται, καὶ τὴν διάνοιαν ἐχόντων ἄδηλον, ὁ πρὸς τὸ χεῖρον εἰκάζων, δυσμενής ἐστι καὶ κακοήθης· ὥσπερ οἱ κωμικοὶ τὸν πόλεμον ὑπὸ τοῦ Περικλέους ἐκκεκαῦσθαι δι' Ἀσπασίαν, ἢ διὰ Φειδίαν, ἀποφαίνοντες, οὐ φιλοτι-

aut gloriae, cauſa ſententiam peiorem ſumere defendendam. Non enim fidem validam faciunt de rebus, et plerumque non negant, gaudere ſe abſurdis et incredibilibus probabilitatem conciliando. Qui vero hiſtoriam ſcribit, debet, quae vera ſit, ſcribere. De incertis meliora videntur rectius, quam peiora, prodi: et haec ſunt qui omnino praetermittant. Verbi gratia de Themiſtocle Ephorus ſcribit, eum Pauſaniae proditionem, et quae cum regiis ducibus tractaret, legiſſe, non tamen paſſum ſibi hoc perſuaderi, neque admiſiſſe Pauſaniam, a quo ad ſpei ſocietatem vocabatur. Thucydides id, vt plane damnatum falſi, omiſit. Porro de rebus, quas geſtas conſtat, cauſa autem et inſtitutum actionis in obſcuro eſt, malignus eſt et iniquus, qui in deteriorem partem coniecturas facit: vt Comici bellum a Pericle propter Aſpaſiam, vel Phidiam, incenſum

10. ἐπιχαίρειν Ald. et Baſ.

11. ἀληθῆ, λέγειν δίκαιός ἐστι. *hiſtorici officium eſt, ea, quae vera nouit, enarrare. R.*

12. συνέγνω. *conſcius erat proditionis a Pauſania agitatae. Reiske.*

13. ἐπὶ τὰς αὐτὰς ἐλπίδας. *Reiske.*

14. εἰ τοίνυν] Huic εἰ reſpondet, et eius apodoſis eſt, vt loquuntur Grammatici, εὔδηλον vſ. 12. p. 398. *Reiske.*

15. F.

μίᾳ τινὶ καὶ φιλονεικίᾳ μᾶλλον εἰς τὸ ῥῆξαι τὸ φρόνημα Πελοποννησίων, καὶ μηδενὸς ὑφεῖσθαι Λακεδαιμονίων ἐθελήσαντος [15]· ἐν μὲν γὰρ τοῖς εὐδοκιμοῦσιν ἔργοις καὶ πράγμασιν ἐπαινουμένοις αἰτίαν φαύλην ὑποτίθησι, καὶ κατάγεται ταῖς διαβολαῖς εἰς ὑποψίας ἀτόπους περὶ τῆς ἐν ἀφανεῖ προαιρέσεως τοῦ πράξαντος αὐτοῦ [16] τὸ πεπραγμένον ἐμφανῶς οὐ δυνάμενος ψέγειν· ὥσπερ οἱ τὸν ὑπὸ Θήβας Ἀλεξάνδρου, τοῦ τυράννου, φόνον, οὐ μεγαλονοίας, οὐδὲ μισοπονηρίας, ζήλου δέ τινος ἔργον καὶ πάθους γυναικείου τιθέμενοι· καὶ Κάτωνα λέγοντες ἑαυτὸν ἀνελεῖν δείσαντα τὸν μετ' αἰκίας θάνατον ὑπὸ Καίσαρος· εὔδηλον, ὅτι φθόνου καὶ κακοηθείας ὑπερβολὴν οὐ λέλοιπε. δέχεται καὶ παρὰ τὸν τρόπον τοῦ ἔργου διήγησις ἱστορικὴ κακοήθειαν, ἂν χρήμασι φάσκῃ, μὴ δι' ἀρετῆς, κατεργάσασθαι τὴν πρᾶξιν, ὡς Φίλιππον ἔνιοι φάσκουσιν· ἂν σὺν οὐδενὶ πόνῳ, καὶ ῥαδίως, ὡς Ἀλέξανδρον· ἂν μὴ φρονίμως, ἀλλ' εὐτυχῶς, ὡς Τιμόθεον οἱ ἐχθροὶ, γράφοντες [17] πίναξιν εἰς κύρτον τινὰ τὰς πόλεις αὐ-

ſum fuiſſe dicentes: non animi magnitudine et ſtudio contendendi, retundere faſtum Peloponneſiorum, et nulla in re concedere Lacedaemoniis volente. Praeclaris enim et laudatis factis atque rebus maligni cauſam qui ſubiiciunt vitioſam, calumniandoque in ſiniſtras abducunt ſuſpiciones de latente eius, qui rem geſſit, conſilio, quando ipſum factum palam vituperare non poſſunt: (vt qui caedem Alexandri tyranni, a Theba perpetratam, non magnanimitati et odio malorum, ſed obtrectationi cuidam muliebri imputant: Catonemque aiunt mortem ſibi conſciuiſſe, quod metueret, ne Caeſar ipſum turpi morte afficeret) hos liquet ad ſummam inuidentiam et nequitiam nihil ſibi feciſſe reliquum. Etiam in modo agendi narratio hiſtorica malignitatem admittit: vt ſi pecunia quis, non virtute, rem confeciſſe dicatur, quod de Philippo nonnulli perhibent: ſi nullo labore, et facile, vt de Alexandro: non prudentia, ſed felicitate, vt Timotheum inimici pingebant

15. F. ἐθελῆσαι, προσάψαντες. *Reiske.*

16. προαιρέσεως τοῦ πράξαντος, αὐτὸ τὸ πεπραγμένον. *Reiske.*

17. Non neſcio, ſaepe ἐν omitti, mallem tamen hic loci γράφοντες ἐν [vel ἐπὶ] πίναξι. *Reiske.*

18. F.

τὰς, ἐκείνου καθεύδοντος, ὑποδυομένας. δῆλον γὰρ, ὅτι τῶν πράξεων ἐλαττοῦσι τὸ μέγεθος καὶ τὸ κάλλος οἱ τὸ γενναίως καὶ φιλοπόνως, καὶ κατ' ἀρετὴν καὶ δι' αὐτῶν ἀφαιροῦντες. ἔτι τοίνυν τοῖς ἀπ' εὐθείας οὐ βούλονται [18] κακῶς λέγουσι δυσκολίαν ἐπικαλεῖν, καὶ θρασύτητα, καὶ μανίαν, ἐὰν μὴ μετριάζωσιν· οἱ δὲ πλαγίως οἷον ἐξ ἀφανοῦς βέλεσι χρώμενοι ταῖς διαβολαῖς, εἶτα περιιόντες ὀπίσω καὶ ἀναδυόμενοι, τῷ φάσκειν ἀπιστεῖν, ἃ πάνυ πιστεύεσθαι θέλουσιν, ἀρνούμενοι κακοήθειαν, ἀνελευθερίαν τῇ κακοηθείᾳ προσοφλισκάνουσιν. ἐγγὺς δὲ τούτων εἰσὶν οἱ τοῖς ψόγοις ἐπαίνους τινὰς παρατιθέντες· ὡς ἐπὶ Σωκράτους Ἀριστόξενος, ἀπαίδευτον καὶ ἀμαθῆ καὶ ἀκόλαστον εἰπὼν, ἐπήνεγκεν· Ἀδικία δ' οὐ προσῆν. ὥσπερ γὰρ οἱ σύν τινι τέχνῃ καὶ δεινότητι κολακεύοντες, ἔστιν ὅτε πολλοῖς καὶ μακροῖς ἐπαίνοις ψόγους παραμιγνύουσιν ἐλαφροὺς, οἷον ἥδυσμα τῇ κολακείᾳ τὴν παῤῥησίαν ἐμβάλλοντες, οὕτω τὸ κακόηθες

bant dormientem, et vrbes vltro in retia eius ingredientes. Nam haud dubie magnitudinem et pulchritudinem actionum deminuunt, qui generose, laboriose, per virtutem et sua ipsorum opera auctores earum egisse inficiantur. Porro qui aperte maledicere volunt * morositatem exprobrare, ferociam, insaniam, nisi modum seruent. Hi vero oblique et quasi ex abdito calumniis, tanquam sagittis, impetentes, deinde pedem referentes, eoque se velantes, quod non credere dicunt, quae omnino credi volunt: dum malignitatem negant, vlterius etiam illiberalitatis sese obligant. Quibus affines sunt, qui vituperationibus laudationes aliquas apponunt: vt Aristoxenus, qui, cum Socratem ineruditum, inscium et libidinosum dixisset, addidit: Iniustitia tamen aberat. Sicut enim, qui ex arte et callide adulantur, aliquando multis et longis laudationibus vituperationes admiscent leuiculas, veluti condimentum adulationi libertatem immittentes: ita malignitas,

vt

18. F. ἔτι τοίνυν, εἰδότες, ὅτι εἰώθαμεν τοῖς ἀπ' εὐθείας, οὓς βούλονται, κακῶς λέγουσι. *quum sciant, a nobis illos pro morosis et insolentibus atque furiosis haberi solere; qui, quos libuerit, arripiant procaci lingua proscindendos.* Salmasius ita corrigebat: [ἔξεστι τοίνυν τοῖς ἐπ' εὐθείας, ἃ βούλονται.] *Reiske.*

19. δὴ

εἰς πίστιν, ὧν ψέγει, προαποτίθεται τὸν ἔπαινον. ἦν δὲ καὶ πλείονας καταριθμεῖσθαι τῶν χαρακτήρων· ἀρκοῦσι δὲ οὗτοι κατανόησιν τοῦ ἀνθρώπου τῆς προαιρέσεως καὶ τοῦ τρόπου παρασχεῖν. Πρῶτα δὴ ὥσπερ [19] ἀφ' ἑστίας ἀρξάμενος Ἰοῦς, τῆς Ἰνάχου θυγατρὸς, ἣν πάντες Ἕλληνες ἐκτεθειῶσθαι νομίζουσι ταῖς τιμαῖς ὑπὸ τῶν βαρβάρων, καὶ καταλιπεῖν ὄνομα πολλαῖς μὲν θαλάτταις, πορθμῶν δὲ τοῖς μεγίστοις ἀφ' αὐτῆς διὰ τὴν δόξαν· ἀρχὴν δὲ καὶ πηγὴν τῶν ἐπιφανεστάτων καὶ βασιλικωτάτων γενῶν παρασχεῖν· ταύτην ὁ γενναῖος ἐπιδοῦναί φησιν ἑαυτὴν Φοίνιξι φορτηγοῖς, ὑπὸ τοῦ ναυκλήρου διαφθαρεῖσαν ἑκουσίως, καὶ φοβουμένην, μὴ κύουσα φανερὰ γένηται. καὶ καταψεύδεται Φοινίκων, ὡς ταῦτα περὶ αὐτῆς λεγόντων. Περσῶν δὲ τοὺς λόγους μαρτυρεῖν φήσας, ὅτι τὴν Ἰοῦν μετ' ἄλλων γυναικῶν οἱ Φοίνικες ἀφαρπάσειαν, εὐθὺς ἀποφαίνεται γνώμην, τὸ κάλλιστον ἔργον καὶ μέγιστον τῆς Ἑλλάδος ἀβελτηρίᾳ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον γενέσθαι διὰ γυναῖκα φαύλην. Δῆλον γὰρ, (φησὶν) ὅτι, εἰ μὴ αὐταὶ ἐβούλοντο, οὐκ ἂν ἡρπά-

vt fidem criminibus faciat, laudem simul ponit. Licebat autem plures etiam notas enumerare, sed hae sufficiunt, ad ingenium moresque Herodoti qualia fuerint declarandum. Primum itaque a Vesta, quod aiunt, orsus, Io, Inachi filiam, quam omnes Graeci a barbaris cultam diuinis honoribus, reliquisse multis maribus et fretis maximis nomen a se ob gloriam censent, fontemque et principium nobilissimarum ac regiarum prosapiarum praebuisse: praeclarus iste negotiatoribus Phoenicibus se dedidisse ait, vitiatam a nauclero non inuitam, et metuentem, ne deprehenderetur a suis grauida. Mentiturque, Phoenices haec de ea tradidisse: et Persarum narrationes ait testari, esse illam a Phoenicibus vna cum aliis raptam mulieribus. Mox sententiam fert de pulcherrimo et maximo Graeciae facinore, stulte inquiens bellum Troianum fuisse susceptum propter malam mulierem. Manifestum enim est, inquit, nisi ipsae voluissent, futurum non fuisse, vt raperen-

19. δὴ * ὥσπερ] Omnino nihil excidisse puto. De proverbio ἀφ' ἑστίας monui alio loco. *Xylander*.

20. Ἀρι-

ζοντο. καὶ τοὺς θεοὺς τοίνυν ἀβέλτερα ποιεῖν λέγωμεν, ὑπὲρ τῶν Λεύκτρου θυγατέρων βιασθεισῶν μηνίοντας Λακεδαιμονίοις, καὶ κολάζοντας Αἴαντα διὰ τὴν Κασάνδρας ὕβριν. δῆλα γὰρ δὴ καθ' Ἡρόδοτον, ὅτι, εἰ μὴ αὐταὶ ἐβούλοντο, οὐκ ἂν ὑβρίζοντο. καίτοι καὶ Ἀριστογένη [20] φησὶν αὐτὸς ὑπὸ Λακεδαιμονίων ζῶντα συναρπασθῆναι· καὶ Φιλοποίμην ὕστερον, ὁ τῶν Ἀχαιῶν στρατηγὸς, τὸ αὐτὸ τοῦτο ἔπαθε· καὶ Ῥηγοῦλον ἐχειρώσαντο, τῶν [21] Ῥωμαίων ὕπατον· ὧν ἔργον εὑρεῖν μαχιμωτέρους καὶ πολεμικωτέρους ἄνδρας. ἀλλὰ θαυμάζειν οὐκ ἄξιον, ὅπου καὶ παρδάλεις ζώσας καὶ τίγρις συναρπάζουσιν ἄνθρωποι. Ἡρόδοτος δὲ κατηγορεῖ τῶν βιασθεισῶν γυναικῶν, ἀπολογούμενος ὑπὸ [22] τῶν ἁρπασάντων. οὕτω δὲ φιλοβάρβαρός ἐστιν, ὥστε Βούσιριν ἀπολύσας τῆς λεγομένης ἀνθρωποθυσίας καὶ ξενοκτονίας, καὶ πᾶσιν Αἰγυπτίοις θειότητα πολλὴν καὶ δικαιοσύνην μαρτυρήσας, ἐφ' Ἕλληνας ἀναστρέφει τὸ μύσος τοῦτο

perentur. Proinde dicamus, deos etiam ſtulte feciſſe, qui Spartanos ob violatas Leuctris Scedaſi filias puniuerunt, et Aiacem ob vim Caſandrae factam. Manifeſtum enim eſt, ſi Herodoto credimus, niſi ipſae voluiſſent, non fuiſſe futurum, vt violarentur. Atqui ipſe ait, Ariſtomenem viuum fuiſſe a Spartanis correptum: idemque poſtmodo Philopoemeni accidit, Achaeorum praetori: et Regulum, Romanorum conſulem, ceperunt Carthaginienſes: quibus non facile inueneris viros pugnaciores et bellicoſiores. Neque mirum hoc, quando pantherae etiam viuae et tigres abripiuntur ab hominibus. Herodotus vero vim paſſas mulieres accuſat, et raptoribus patrocinatur. Ita autem fauet barbaris, vt Buſiridem ſacrificiis iſtis, quae feruntur, humanis, et hoſpitum nece abſoluens, omnibuſque Aegyptiis multum diuinitatis et iuſtitiae ſuo quidem teſtimonio deferens, abominandum illud ſcelus atque ſcele-

20. Ἀριστομένη. De Ariſtomena Meſſenio v. hiſtoriam belli Meſſenici cum Spartanis apud Pauſaniam. Et ſic quoque recte dat Edit. Baſil. *R.*

21. F. καὶ Ῥήγουλον οἱ Καρχηδόνιοι ἐχειρώσαντο, τὸν Ῥωμαίων ὕπατον. *Reiske.*

22. ὑπὸ] L. ὑπὲρ. Et ſic quoque Salmaſius et Codd. Turn. et Vulc. *Reiske.*

καὶ τὴν μιαιφονίαν. ἐν γὰρ τῇ δευτέρᾳ βίβλῳ Μενέλαόν φησι, παρὰ Πρωτέως ἀπολαβόντα τὴν Ἑλένην, καὶ τιμηθέντα δωρεαῖς μεγάλαις, ἀδικώτατον ἄνθρωπον γενέσθαι καὶ κάκιστον. ὑπὸ γὰρ ἀπλοίας συνεχόμενον, ἐπιτεχνήσασθαι πρᾶγμα οὐχ ὅσιον, καὶ λαβόντα δύο παιδία ἀνδρῶν ἐπιχωρίων, ἐντομὰς [23] ποιῆσαι· μισηθέντα δ' ἐπὶ τούτῳ καὶ διωκόμενον, οἴχεσθαι φεύγοντα νηυσὶν ἰθὺ ἐπὶ Λιβύης. τοῦτον δὲ τὸν λόγον οὐκ οἶδα ὅστις [24] Αἰγυπτίων εἴρηκεν, ἀλλὰ τἀναντία, πολλαὶ μὲν Ἑλένης, πολλαὶ δὲ Μενελάου τιμαὶ διαφυλάττονται παρ' αὐτοῖς. ὁ δὲ συγγραφεὺς ἐπιμένων [25], Πέρσας μέν φησι παισὶ μίσγεσθαι παρ' Ἑλλήνων μαθόντας. καίτοι πῶς Ἕλλησι Πέρσαι διδασκάλια ταύτης ὀφείλουσι τῆς ἀκολασίας, παρ' οἷς ὀλίγου δεῖν ὑπὸ πάντων ὁμολογεῖται, παῖδας ἐκτετμῆσθαι, πρὶν Ἑλληνικὴν ἰδεῖν θάλασσαν. Ἕλληνας δὲ μαθεῖν παρ' Αἰγυπτίων πομπὰς καὶ πανηγύρεις, καὶ τοὺς δώδεκα θεοὺς σέβεσθαι· Διο-

ſcelesta parricidia in Graecos conetur auertere. Nam in ſecundo libro Menelaum ait, cum a Proteo recepiſſet Helenam, magniſque eſſet affectus muneribus, iniuſtitia omnes ſuperaſſe homines et improbitate. Cum enim nauigandi facultate deſtitueretur, commentum eſſe rem impiam, arreptiſque duobus puerulis incolarum, exta eorum inſpexiſſe: ob hoc cum laboraret inuidia, et eſſent, qui perſequerentur, profugum nauibus recta in Africam fuiſſe auectum. Haec narratio cuiuſnam ſit Aegyptiorum, equidem haud noui. Nam contra apud Aegyptios multi Helenae, multi Menelao honores etiamnum apud eos habentur. Idem Herodotus, vt ſibi ſimilis maneret, Perſas ait a Graecis violationem maſculi ſexus didiciſſe. Atqui Graecis Perſae huius impuritatis minerual debent, apud quos fere omnes alii ſcriptores conſentiunt mares fuiſſe exſectos, antequam Graecum illi attigiſſent mare. Graecos autem didiciſſe ab Aegyptiis pompas, ſolennes feſtiuitates, et cultum horum XII deorum. Dionyſi quoque nomen (is eſt

23. ἔντομα, vt apud Herodotum 2, 119. exſtat. *Reiske.*

24. ὅστις] L. εἴ τις. *Salmas.*

25. ἐπιμένων] ſcil. τῷ ἑαυτοῦ ἤθει, vel τῇ ἑαυτοῦ κακοηθείᾳ. *chorda ſemper eadem oberrans. Reiske.*

26. τὰ

νύσου δὲ καὶ τοὔνομα παρ' Αἰγυπτίων Μελάμποδα μαθεῖν, καὶ διδάξαι τοὺς ἄλλους Ἕλληνας, μυστήρια [26] δὲ καὶ τὰς περὶ Δήμητραν τελετὰς ὑπὸ τῶν Δαναοῦ θυγατέρων ἐξ Αἰγύπτου κομισθῆναι, καὶ τύπτεσθαι μὲν Αἰγυπτίους φησὶ καὶ πενθεῖν, οὐ βούλεσθαι αὐτοὺς ὀνομάζειν, ἀλλ' [27] εὐστόμως κεῖσθαι περὶ τῶν θείων. Ἡρακλέα δὲ καὶ Διόνυσον, οὓς μὲν Αἰγύπτιοι ἀποφαίνονται θεούς, Ἕλληνες δὲ ἀνθρώπους καταγεγηρακότας [28], οὐδαμοῦ ταύτην προὔθετο τὴν εὐλάβειαν. καίτοι καὶ τὸν Αἰγύπτιον Ἡρακλέα τῶν δευτέρων θεῶν γενέσθαι λέγει [29], καὶ τὸν Διόνυσον τῶν τρίτων, ὡς ἀρχὴν ἐσχηκότας γενέσεως, καὶ οὐκ ὄντας ἀϊδίους. ἀλλ' ὅμως ἐκεί-

est Bacchus) Melampodem ab Aegyptiis didicisse, et alios Graecos docuisse: mysteria quoque, et Cereris sacrorum initiationes ex Aegypto a Danai filiabus allatas: et verberari quidem Aegyptios ac lugere, sed nomina eorum nolle edere, ac de numinibus os compescere. Herculem autem et Bacchum, quos Aegyptii deos appellant, Graeci, homines, qui consenuerint: nullibi istam adhibuit cautionem, quanquam Herculem quoque Aegyptium in diis secundis ponit, Bacchum in tertiis: vt qui aliquod ortus sui principium habuerint, neque aeterni fuerint. Sed tamen illos deos esse pronunciat, his,

26. τὰ μυστήρια δέ. *Reiske.*

27. πενθεῖν, οὓς δέ, οὐ βούλεσθαι αὐτὸς ὀνομάζειν, ἀλλ' οἱ εὐστόμως, *plangere atque lugere, quos autem* (scil. *plangant et lugeant*) *nolle ipse nominare, sed sanctum et purum os sibi seruare velle ab infamatione et inquinatione deorum per verba non sancta:* id est, se nolle de diis efferre non efferenda. Conf. Herodot. p. 111, 44. et 119, 1. et 139, 8. Salmasius correxerat οὐ βούλεσθαι δὲ αὐτοὺς et περὶ Ἡρακλέα. *R.*

28. Pro καταγεγηρακότας habet Edit. Basil. καταγηρακότας, quod non nihil mihi profuit ad veram Nostri mentem et lectionem eruendam. Videtur mihi Plutarchus sic scripsisse: Ἡρακλέα δὲ καὶ Διόνυσον, οὓς μὲν Αἰγύπτιοι σέβονται, ἀποφαινόμενος θεούς, οὓς δὲ Ἕλληνες, ἀνθρώπους, καὶ ταῦτα λυγρὰ [vel λυπηρὰ] πολλὰ δεδρακότας. | *Herculem autem et Liberum patrem quum ait, illos quidem, quos Aegyptii in honore habent, deos, Graecos autem solummodo homines esse, eosque humano generi multarum calamitatum auctores, non eadem vsus fuit circumspectione. Reiske.*

29. λέγων. *Reiske.*

 30. κα-

νους μὲν ἀποφαίνει θεοὺς, τούτοις δὲ, ὡς φθαρτοῖς καὶ ἥρωσιν, ἐναγίζειν δεῖν οἴεται, ἀλλὰ μὴ θύειν, ὡς θεοῖς. τὰ αὐτὰ καὶ περὶ Πανὸς εἴρηκε, ταῖς Αἰγυπτίων ἀλαζονείαις καὶ μυθολογίαις τὰ σεμνότατα καὶ ἁγνότατα τῶν Ἑλληνικῶν ἱερῶν ἀνατρέπων. καὶ οὐ τοῦτο δεινόν. ἀλλ' ἀναγαγὼν εἰς Περσέα τὸ Ἡρακλέους γένος, Περσέα μὲν Ἀσσύριον γεγονέναι λέγει κατὰ τὸν Περσῶν λόγον. Οἱ δὲ Δωριέων (φησὶν) ἡγεμόνες φαίνοιντ' ἂν Αἰγύπτιοι ἰθαγενέες ἐόντες, καταλέγοντες[30] τοὺς ἄνω Δανάης καὶ Ἀκρισίου πατέρας. τὸν γὰρ Ἔπαφον, καὶ τὴν Ἰὼ, καὶ τὸν Ἴασον, καὶ τὸν Ἄργον ὅλως ἀφῆκε, φιλοτιμούμενος, μὴ μόνον ἄλλους Ἡρακλεῖς Αἰγυπτίους καὶ Φοίνικας ἀποφαίνειν, ἀλλὰ καὶ τοῦτον, ὃν αὐτὸς τρίτον γεγονέναι φησὶν, εἰς βαρβάρους ἀποξενῶσαι τῆς Ἑλλάδος. καίτοι τῶν παλαιῶν καὶ λογίων ἀνδρῶν, οὐχ Ὅμηρος, οὐχ Ἡσίοδος, οὐκ Ἀρχίλοχος, οὐ Πείσανδρος, οὐ Στησίχορος, οὐκ Ἀλκμὰν, οὐ Πίνδαρος, Αἰγυπτίου ἔσχον λόγον Ἡρακλέους, ἢ Φοίνικος, ἀλλ' ἕνα τοῦτον ἴσασι[31] πάντες Ἡρακλέα τὸν Βοιώτιον ἡμῖν καὶ Ἀργεῖον.

his, vt caducis et heroibus, parentandum putat, non ſacrificandum, vt diis. Eadem de Pane etiam dixit, Aegyptiorum ſuperbis nugis et fabulis ſacra Graecorum maxime veneranda et caſta ſubuertens. Neque hoc ſatis atrox. Quin et Herculis genus in Perſeum referens: Perſeum, inquit, Aſſyrium fuiſſe Perſae aiunt: Dorienſium autem duces videri poſſunt recta, vt genuini, ab Aegyptiis deſcendere, recenſentes in maioribus ſuis Danaës et Acriſii maiores. Nam Epaphum, Io, Argum, Iaſum alioſque omnino omiſit, hoc ſibi ſtudio ducens, non modo vt alios Hercules Aegyptios et Phoenices faceret: ſed vt etiam tertium hunc e Graecia patria eiectum in barbaros deportaret. At enim de priſcis et doctis hominibus neque Homerus, neque Heſiodus, neque Archilochus, neque Piſander, neque Steſichorus, neque Alcman, neque Pindarus, vllam habent mentionem Aegyptii, aut Phoenicis Herculis: ſed vnum illum norunt Herculem noſtrum Boeotum et

30. καταλέγοντι leg. ex Herodoti VI. 54. *Reiske.*

31. συνίσασι, ob ſequens ἡμῖν: quamuis poſſit illud ἡμῖν pro ἡμῶν accipi, vel et pro redundante haberi. *Reiske.*

32. ἐν

καὶ μὴν τῶν ἑπτὰ σοφῶν, οὓς αὐτὸς σοφιστὰς προσεῖπε, τὸν μὲν Θάλητα Φοίνικα τῷ γένει τὸ ἀνέκαθεν ἀποφαίνεται βάρβαρον. τοῖς δὲ θεοῖς λοιδορούμενος ἐν τῷ Σόλωνος προσωπείῳ ταῦτ᾽ εἴρηκεν· Ὦ Κροῖσε, ἐπιστάμενόν με, τὸ θεῖον πᾶν ἐὸν φθονερόν τε καὶ ταραχῶδες, ἐπειρωτᾷς ἀνθρωπηίων περὶ πραγμάτων. ἃ γὰρ αὐτὸς ἐφρόνει περὶ τῶν θεῶν, τῷ Σόλωνι προστριβόμενος, κακοήθειαν τῇ βλασφημίᾳ προστίθησι. Πιττακῷ τοίνυν εἰς μικρὰ καὶ οὐκ ἄξια λόγου χρησάμενος, ὃ μέγιστόν ἐστι τῶν πεπραγμένων τῷ ἀνδρὶ, καὶ κάλλιστον ἐν ταῖς πράξεσι γενόμενον [32], παρῆκε. πολεμούντων γὰρ Ἀθηναίων καὶ Μιτυληναίων περὶ Σιγείου, Φρύνωνος, τοῦ στρατηγοῦ τῶν Ἀθηναίων, προκαλεσαμένου τὸν βουλόμενον εἰς μονομαχίαν, ἀπήντησεν ὁ Πιττακὸς, καὶ δικτύῳ περιβαλὼν τὸν ἄνδρα, ῥωμαλέον ὄντα καὶ μέγαν, ἀπέκτεινε. τῶν δὲ Μιτυληναίων δωρεὰς αὐτῷ μεγάλας διδόντων, ἀκοντίσας τὸ δόρυ, τοῦτο μόνον τὸ [33] χωρίον ἠξίωσεν, ὅσον ἐπέσχεν ἡ αἰχμή· καὶ καλεῖται μέχρι νῦν Πιττάκιον.

et Argiuum. Iam de ſeptem ſapientibus, quos ille *ſophiſtas* nominat, Thaletem a Poenis oriundum ac barbarum genere pronunciat. Diis autem maledicens ſub perſona Solonis: Me, inquit, gnarum, omne numen inuidum eſſe ac tumultuoſum, de rebus humanis interrogas. Suam enim de diis Soloni tribuens ſententiam, malignitatem impio ſermoni adiunxit. Pittaco idem in paucis et memoratu indignis vſus, quod maximum ille vir edidit factum ac pulcherrimum, id omiſit. Athenienſibus enim et Mitylenaeis de Sigeo bellum gerentibus, Phrynoni, Athenienſium duci, ad ſingulare certamen prouocanti, ſi quis congredi vellet, occurrit, reſtique circumiecto hominem, robuſtum ac magnum, interfecit. Ac Mitylenaeis magna ei dona offerentibus, coniecta haſta, id duntaxat agri petiit, quo cuſpis pertigiſſet: locuſque is etiamnum Pittacium dicitur.

32. *ἐν ταῖς πράξεσι γενόμενον* vitioſe redundat. Idem enim eſt, atque ſuperius *τῶν τῷ ἀνδρὶ πεπραγμένων*. Leg. itaque ſic: *καὶ κάλλιστον, ἐν ταῖς αὐτοῦ πράξεσι γενόμενος παρῆκε.* *ibi loci praetermiſit, vbi caeteras eius res geſtas enarrauit.* Sic ſtatim p. 406. 1. et p. 410. 6. *ἐν τοῖς περὶ Πακτύην λόγοις γενόμενος* ait. *R.*

33. F. *τοσοῦτο μόνον χωρίον.* *Reiske.*

τί ȣ̃ν ὁ Ἡρόδοτος, κατὰ τὸν τόπον γενόμενος τȣ̃τον; ἀντὶ τῆς Πιττακȣ̃ [34] ἀριστείας τὴν Ἀλκαίȣ διηγήσατο, τȣ̃ ποιητȣ̃, φυγὴν [35] ἐκ τῆς μάχης, τὰ ὅπλα ῥίψαντος· τῷ τὰ μὲν χρηστὰ μὴ γράψαι, τὰ δ' αἰσχρὰ μὴ παραλιπεῖν, μαρτυρήσας τοῖς ἀπὸ μιᾶς [36] κακίας καὶ τὸν φθόνον φύεσθαι καὶ τὴν ἐπιχαιρεκακίαν λέγȣσι. μετὰ ταῦτα τȣ̀ς Ἀλκμαιωνίδας, ἄνδρας γενομένȣς, καὶ τὴν πατρίδα τῆς τυραννίδος ἐλευθερώσαντας, εἰς αἰτίαν ἐμβαλὼν προδοσίας, δέξασθαί φησι τὸν Πεισίστρατον ἐκ τῆς φυγῆς, καὶ συγκαταγαγεῖν ἐπὶ τῷ γάμῳ τῆς Μεγακλέȣς θυγατρός· τὴν δὲ παῖδα πρὸς τὴν μητέρα φράσαι τὴν ἑαυτῆς, ὅτι, ὦ μαμμίδιον, ὁρᾷς, ȣ̓ μίγνυταί μοι κατὰ νόμον Πεισίστρατος. ἐπὶ τȣ́τῳ δὲ τȣ̀ς Ἀλκμαιωνίδας τῷ παρανομήματι σχετλιάσαντας ἐξελάσαι τὸν τύραννον. ἵνα τοίνυν μηδ' οἱ Λακεδαιμόνιοι τῶν Ἀθηναίων ἔλαττον ἔχωσι τῆς κακοηθείας, τὸν ἐν ἑαυτοῖς [37] μάλιστα θαυμαζόμενον καὶ τιμώμενον, ὅρα, πῶς διαλελύμανται, τὸν Ὀθρυάδαν. Τὸν δὲ ἕνα (φησὶ) τὸν

dicitur. Quid hic Herodotus? Cum eo loci peruenisset, pro re a Pittaco bene gesta fugam Alcaei ponit, arma in proelio abiicientis, bene facta non scribendo, turpiter acta non praetermittendo testimonium perhibens, qui ex eadem malitia nasci inuidiam et maleuolentiam alienis gaudentem incommodis aiunt. Secundum haec Alcmaeonidas, qui viros se praestiterunt, patriamque tyrannide liberauerunt, proditionis insimulans ait recepisse ab exsilio Pisistratum, et reduxisse in patriam, pactis filiae Megaclis nuptiis: puellam autem matri narrasse, a Pisistrato se non, vt fas est, cognosci: hoc scelus Alcmaeonidas indigne tulisse, ac tyrannum eiecisse. Ne autem malignitas eius minus in Spartanos, quam in Athenienses, redundaret, vide, vt Othryadam, in summa apud illos admiratione et honore habitum, foedet. Vnum autem, inquit, de

34. V. Fulu. Vrsin. ad fragm. poëtar. lyric. p. 314. *Reiske.*

35. Pro φυγὴν Ald. et Bas. dant φύσιν, vnde Xylander annotat: φυγὴν ex historia restitue, ex *Terpsichora.*

36. ἀπὸ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς κακίας. *Reiske.*

37. τὸν ἐν αὐτοῖς. *Reiske.*

38. κα-

περιλειφθέντα τῶν τριηκοσίων αἰσχυνόμενον ἀπονοστέειν εἰς Σπάρτην, τῶν συλλοχιτέων διεφθαρμένων, αὐτοῦ μιν ἐν τοῖσι Θυρέοισι καταχώσασθαι [38] ἑαυτόν. ἄνω μὲν γὰρ ἀμφοτέροις ἐπίδικον εἶναι τὸ νίκημά φησιν, ἐνταῦθα δὲ τῇ αἰσχύνῃ τοῦ Ὀθρυάδου ἧτταν τῶν Λακεδαιμονίων κατεμαρτύρησεν. ἡττηθέντα μὲν γὰρ, ζῆν αἰσχρὸν ἦν. περιγενέσθαι δὲ νικῶντι, κάλλιστον. ἐῶ τοίνυν, ὅτι τὸν Κροῖσον ἐμμανῆ [39] καὶ ἀλαζόνα καὶ γελοῖον φήσας ἐν πᾶσιν, ὑπὸ τούτου φησὶν, αἰχμαλώτου γενομένου, καὶ [40] παιδαγωγεῖσθαι καὶ νουθετεῖσθαι τὸν Κῦρον, ὃς φρονήσει καὶ ἀρετῇ καὶ μεγαλονοίᾳ πολὺ πάντων δοκεῖ πεπρωτευκέναι τῶν βασιλέων, τῷ Κροίσῳ μηδὲν ἄλλο καλὸν, ἢ τὸ τιμῆσαι τοὺς θεοὺς ἀναθήμασι πολλοῖς καὶ μεγάλοις, μαρτυρήσας, αὐτὸ τοῦτο πάντων ἀσεβέστατον ἀποδείκνυσιν ἔργον. ἀδελφὸν γὰρ αὐτῷ, Παντολέοντα, περὶ τῆς βασιλείας ἐν τῷ [41] διαφέρεσθαι, ζῶντος ἔτι τοῦ πατρός·

de CCC ſuperſtitem, Othryadem, ferunt turpe ratum, Spartam redire, ſociis amiſſis, ibi ad Thyreas ſibi ipſi manum intuliſſe. Supra enim cum incertam fuiſſe vtrinque diceret victoriam, hic pudore Othryadis victos fuiſſe Lacedaemonios arguit. Turpe enim fuit ei viuere victo: at victori ſuperuiuere pulcherrimum. Mitto nunc, quod Croeſum hominem indoctum, glorioſum et ridiculum in omnibus faciens, ab eo capto Cyrum, qui prudentia et virtute ac magnanimitate facile omnes reges excelluiſſe creditur, inſtitutum atque officii admonitum ſcribit. Cumque de Croeſo nihil aliud laudabile teſtetur, quam multis eum ac magnis donariis deos eſſe veneratum: hoc ipſum facinus impiiſſimum fuiſſe monſtrat. Viuo enim patre, Pantaleontem fratrem cum Croeſo de regno contendiſſe:

38. καταχώσασθαι legitur. Sed ego Herodoti librum ſecutus, καταχρήσασθαι legi. *Xylander.* ἐν τοῖσι Θυρέῃσι καταχρήσασθαι. Ita leg. ex Herodoti p. 34. 4. *Reiske.*

39. ἀμαθῆ, non ἀμανῆ, [quod exhibent Ald. et Baſ.] quod nihil ſignificat. *Xylander.* ἀμανῆ eſt in Baſil. [et Ald.] vnde ἀμαθῆ efficio, quod etiam Xylandro ſe probauit. *Reiske.*

40. Hoc καὶ delend. *Reiske.*

41. Recte abeſt ἐν τῷ a Baſil. et delebat quoque Salmaſius. Herodotus hunc non Pantoleontem, ſed Pantaleontem, vocat. *Reiske.*

τὸν ȣ̓̃ν Κροῖσον, ὡς εἰς τὴν βασιλείαν κατέςη, τῶν ἑταίρων καὶ φίλων [42] τȣ̃ Παντολέοντος ἕνα τῶν γνωρίμων ἐπὶ τάφȣ [43] διαφθεῖραι καταξαινόμενον, ἐκ δὲ τῶν χρημάτων αὐτȣ̃ ποιησάμενον ἀναθήματα τοῖς θεοῖς ἀποςεῖλαι· Δηιόκην δὲ, τὸν Μῆδον, ἀρετῇ καὶ δικαιοσύνῃ κτησάμενον τὴν ἡγεμονίαν, ȣ̓ φύσει γενέσθαι [44], ἀλλὰ προσποιήματι δικαιοσύνης [45]. ἀλλ᾽ ἀφίημι τὰ τῶν βαρβάρων. ἀφθονίαν γὰρ αὐτοὶ [46] ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς πεποίηκεν. Ἀθηναίȣς τοίνυν, καὶ τȣ̀ς πολλȣ̀ς τῶν ἄλλων Ἰώνων, ἐπαισχύνεσθαι [47] τῷ ὀνόματι τȣ́τῳ, μὴ βȣλομέ-

tendisse: eo potitum Croesum, vnum de sociis et familiaribus fratris in officina fullonis enecasse, donariaque ex eius pecunia facta diis misisse. Deiocem quoque, qui virtute et iustitia regnum in Medos sibi parauit, simulatione iustitiae id ait esse consecutum. Sed mitto barbara, quando magnam exemplorum copiam res Graecae sufficiunt. Athenienses, et plerosque alios Iones, ait nolle se Ionum nomine dehonestari, sed

42. τῶν ἑταίρων καὶ φίλων delend. Est enim scholium sequentis dictionis τῶν γνωρίμων. *Reiske.*

43. ἐπὶ κναφείȣ, vel γναφείȣ, quo ducit νάφȣ, quod est in Basil. [et Ald.] consentit Xylander. [qui pariter κναφείȣ ex suo scripto citat] Hausimus ambo ex Herod. 39, 14. Salmasius ἐπὶ κνάφȣ correxerat. Erat autem supplicium ἐπὶ γναφείȣ ἕλκεσθαι, *super fullonia* [scil. machina] *trabi*, tale. Aceruos tribulorum, vel carduorum, (*dipsacos* appellant) in aream comportabant, super quibus pannos adhuc crudos et flocculentos horsum prorsum tractabant, vt superflua lanugo decederet. Super tali aceruo etiam reos extremo supplicio afficiendos tractabant vsque ad necem. *Reiske.* ἐπὶ τάφον dant Turn. Vulc. et Bong.

44. ȣ̓ φύσει γενέσθαι] Locus mutilus. Forte ȣ̓ φησιν, ἀλλὰ βασιλέα γενέσθαι. etc. *Xylander.* φησὶ pro φύσει dant etiam Turn. et Vulc.

45. F. προσποιήματι δίκαιον. *Reiske.*

46. αὐτὸς leg. [vti etiam scribendum esse ait Xyl. et exhibent Turn. et Vulc.] Neque tamen sic satis persanatus est hic locus. Deest enim aliquid, ad quod ἀφθονίαν redeat. Num ἀφθονίαν γὰρ κακοηθείας παραδειγμάτων αὐτὸς ἐν τοῖς etc. *curauit enim ipse, vt in narratione de rebus Graecorum satis et abunde suae malignitatis exemplorum haberemus. Reiske.*

47. ἐπαισχύνεσθαι] Subaudi

νους, ἀλλὰ φεύγοντας Ἴωνας κεκλῆσθαι, τὺς δὲ νομίζοντας αὐτῶν γενναιοτάτυς εἶναι, καὶ ὁρμηθέντας ἀπὸ τῦ πρυτανείυ τῶν Ἀθηναίων, ἐκ βαρβάρων παιδοποιήσασθαι γυναικῶν, πατέρας αὐτῶν καὶ παῖδας [48] φονεύσαντας. διὸ τὰς γυναῖκας νόμον θέσθαι, ὅρκυς ἐπελάσαι, καὶ παραδῦναι ταῖς θυγατράσι, μήποτε ὁμοσιτῆσαι τοῖς γε [49] ἀνδράσι, μηδ᾽ ὀνομαςὶ βοῆσαι τὸν αὐτῆς [50] ἄνδρα, καὶ τὺς νῦν ὄντας Μιλησίυς ἐξ ἐκείνων γεγονέναι τῶν γυναικῶν. ὑπειπὼν δὲ, καθαρῶς Ἴωνας γεγονέναι τὺς Ἀπατέρια ἄγοντας ἑορτήν· Ἄγυσι δὲ πάντες, (φησὶ) πλὴν Ἐφεσίων καὶ Κολοφωνίων· τύτυς μὲν ὕτως ἐκκέκληκε [51] τῆς εὐγενείας. Πακτύην δ᾽ ἀποςάντα Κύρυ φησὶ Κυμαίυς καὶ Μιτυληναίυς [52] ἐκδιδόναι παρασκευάζεσθαι τὸν ἄνθρωπον ἐπὶ μισθῷ. ὐ γὰρ ἔχω γ᾽ εἰπεῖν ἀτρεκέως εὖ τὸ μὴ [53] διαβεβαιῦσθαι, πόσος ἦν ὁ μι-

ſed id fugere: qui vero ſe nobiliſſimos putarent, et ex ipſo Prytaneo Athenis profectos, eos prolem e barbaris procreaſſe vxoribus, quarum parentes et liberos interfeciſſent: ideoque has legem tuliſſe, et filiabus quoque ſuis ſeruandam iniunxiſſe, ne vnquam cum marito cibum ſumerent, aut eum nominatim compellarent: et qui nunc ſint Mileſii, eos ex iſtis ortos mulieribus. Poſtea ſubiiciens, Iones puros eſſe eos, qui Apaturia celebrant: Agunt, ait, omnes, Epheſiis demtis et Colophoniis. Hos ergo ſic nobilitate ſpoliat ſua. Porro Pactyam, qui Lydos, vt deficerent a Cyro, induxerat, vt dederent, ait Cumaeos et Mitylenaeos pretium pactos egiſſe: quantum, ſe ignorare. Scilicet praeclarum eſt, cum fatearis, te pretium ignorare, interim, quaſi probe comperta

audi φησὶ. Locus eſt I, 143. *Reiske.*

48. πατέρας αὐτῶν, καὶ ἄνδρας καὶ παῖδας. Ita leg. ex Herodot. I, 146. et eodem auctore νόμον θεμένας αὐταῖς, ὅρκυς. *Reiske.*

49. γε delend. neque eſt in Herodoto. *Reiske.*

50. In αὐτῆς ſubauditur τινα, vel ἑκάςην. *Reiske.*

51. ἐκκέκληκε] ἐκβέβληκε puto. *Xylander.* Aut ἐκκέκλεικε leg. aut ἐκκέκληκε, cum iota ſubſcripto. *Reiske.*

52. F. Πακτύην δὲ διηγέμενος ἀποςάντα Κύρου, φησὶ Κυμαίυς τοῖς Μιτυληναίοις. *R.*

53. ἐπὶ μισθῷ ὅσῳ δή. ὐ γὰρ

σθός· τηλικούτο δὲ Ἑλληνίδι πόλει προσβαλεῖν ὄνειδος, ὡς δὴ σαφῶς εἰδότα, Χίους μέντοι τὸν Πακτύην κομισθέντα πρὸς αὐτοὺς ἐξ ἱερού Ἀθηναίης πολιούχου ἐκδοῦναι, καὶ ταῦτα ποιῆσαι [54] τοὺς Χίους, τὸν Ἀταρνέα μισθὸν λαβόντας. καίτοι Χάρων, ὁ Λαμψακηνὸς, ἀνὴρ πρεσβύτερος [55], ἐν τοῖς περὶ Πακτύην λόγοις γενόμενος, τοιοῦτον οὐδὲν οὔτε Μιτυληναίοις, οὔτε Χίοις, ἄγος προστέτριπται. ταυτὶ δὲ κατὰ λέξιν γέγραφε· Πακτύης δὲ ὡς ἐπύθετο προσελαύνοντα τὸν στρατὸν τὸν Περσικὸν, ᾤχετο φεύγων ἄρτι μὲν εἰς Μιτυλήνην, ἔπειτα δὲ εἰς Χίον. καὶ αὐτοῦ ἐκράτησε Κῦρος. ἐν δὲ τῇ τρίτῃ τῶν βίβλων [56] διηγούμενος τὴν Λακεδαιμονίων ἐπὶ Πολυκράτην, τὸν [57] τύραννον, στρατείαν, αὐτὸς μὲν οἴεσθαί φησι καὶ λέγειν [58] Σαμίους, ὡς χάριν ἐκτίνοντες αὐτοῖς τῆς ἐπὶ Μεσσήνης βοηθείας στρατεύσειαν, τούς τε φεύγοντας κατάγοντες

perta re, tantam vrbi Graecae infamiam impingere. Chios ait Pactyam, ad ſe delatum, ex Mineruae Poliuchi fano auulſum tradidiſſe, Atarneumque mercedis loco accepiſſe. At Charo Lampſacenus, aetate prior, vbi de Pactya ei ſermo eſt, nullum tale neque Mitylenaeis, neque Chiis, flagitium imputat. Haec autem ſunt eius verba: Pactyes, audito, exercitum Perſicum appropinquare, profugit primo Mitylenam, deinde in Chium: eumque cepit Cyrus. In tertio deinde libro Herodotus narrans Lacedaemoniorum aduerſus Polycratem tyrannum expeditionem, ſcribit, Samios exiſtimare et dicere, Spartanos ipſis gratiam rependere pro auxilio quondam iis aduerſus Meſſenios lato, ideoque et exſules reducere Samios,

γὰρ ἔχω, φησὶ, τοῦτό γε εἰπεῖν ἀτρεκέως. Εὖγε τὸ μὴ μὲν διαβεβαιοῦσθαι — Vid. Herodot. p. 65. *Reiske.* Pro τὸ inter εὖ et μὴ Turn. et Vulc. habent τῷ.

54. ποιῆσαι. *Reiske.*

55. Aut πρεσβύτατος leg. aut ἀνὴρ Ἡροδότου πρεσβύτερος. *Reiske.*

56. βίβλων lege, non κύκλων. [κύκλων nempe dant pro βίβλων Ald. et Baſ.] Exſtat hiſtoria lib. Herod. 3. fol. Baſil. Graec. 93. *Xylander.*

57. F. τὸν Σάμου τύραννον. *Reiske.*

58. Φησὶ, ἢ καὶ λέγειν Σαμίους. *ſe profitetur exiſtimare ita rem eueniſſe, vt etiam Samii aſſerant. Reiske.*

59. Ξε-

τῶν πολιτῶν, καὶ τῷ τυράννῳ πολεμοῦντες· ἀρνεῖσθαι δὲ τὴν αἰτίαν ταύτην Λακεδαιμονίους, καὶ λέγειν, ὡς οὐ βοηθοῦντες, οὐδ' ἐλευθεροῦντες, ἀλλὰ τιμωρούμενοι, Σαμίους, στρατεύσαιντο, κρατῆρά τινα πεμπόμενον Κροίσῳ παρ' αὐτῶν, καὶ θώρακα πάλιν παρ' Ἀμάσιδος κομιζόμενον ἀφελομένους· καίτοι πόλιν ἐν τοῖς τότε χρόνοις οὔτε φιλότιμον οὕτως, οὔτε μισοτύραννον, ἴσμεν, ὡς τὴν Λακεδαιμονίων γενομένην. ποίου γὰρ ἕνεκα θώρακος, ἢ τίνος κρατῆρος ἑτέρου, Κυψελίδας μὲν ἐξέβαλον ἐκ Κορίνθου καὶ Ἀμπρακίας, ἐκ δὲ Ξενάγου [59] Λύγδαμιν, ἐξ Ἀθηναίων δὲ τοὺς Πεισιστράτου παῖδας, ἐκ δὲ Σικυῶνος Αἰσχίνην, ἐκ Θάσου δὲ Σύμμαχον, ἐκ δὲ Φωκέων Αὖλιν, ἐκ Μιλήτου δ' Ἀριστογένη· τὴν δ' ἐν Θετταλοῖς δυναστείαν ἔπαυσαν Ἀριστομήδη καὶ Ἄγγελον καταλύσαντες διὰ Λεωτυχίδου, τοῦ βασιλέως· περὶ ὧν ἐν ἄλλοις ἀκριβέστερον γέγραπται [60]. κατὰ δὲ Ἡρόδοτον, οὔτε κακίας, οὔτ'

Samios, et in tyrannum bellum mouere: Lacedaemonios autem id negare, ac dicere, ſe non opitulandi, aut liberandi, ſed vlciſcendi Samios cauſa eam ſuſcepiſſe expeditionem, qui miſſam ipſis a Croeſo crateram, rurſumque ab Amaſide thoracem ſurripuiſſent. Atqui nullam ea tempeſtate vrbem ita et magnificam, et tyrannis infenſam nouimus, vt fuit Sparta. Cuius enim thoracis cauſa, aut crateris, Cypſelidas eiecerunt Corintho et Ambracia, Lygdamin Naxo, Piſiſtrati filios Athenis, Sicyone Aeſchinem, Thaſo Symmachum, Phocide Aulin, Mileto Ariſtogenem, dominationem in Theſſalis euerterunt, Ariſtomede et Angelo opera Leotychidae regis deiectis? de quibus alibi copioſius ſcriptum eſt. Si autem Herodoto

59. Ξενάγου] Vox (non eſt (puto) vllius loci nomen, neque literis Naxo nimium abſimilis eſt vox Ξενάγου. Herodot. lib. I. Lygdamidis Naxii meminit, qui Piſiſtratum in recuperanda tyrannide iuuerit. Ex ipſo Herodoto pleraque poſſunt corrigi, quae praetereo. *Xylander.* ἐκ δὲ Νάξου ξεναγὸν Λύγδαμιν. [Turn. et Vulc. dant ἐκ δὲ Ξενάξου Λ.] Quae deinceps de tyrannis, vel regulis, vrbium Graecarum ſingularibus narrat, ea mihi ignota ſunt, et dubito, an veſtigium eorum apud vllum ſcriptorem veterem exſtet, qui quidem hodie ſupereſt. *Reiske.*

60. Vtinam ea adhuc hodie exſtarent. *Reiske.*

61. ἀμωσ-

ἀβελτηρίας ὑπερβολὴν λελοίπασιν, εἰ τὴν καλλίστην καὶ δικαιοτάτην τῆς στρατείας ἀρνούμενοι πρόφασιν, ὡμολόγουν, διὰ μνησικακίαν καὶ μικρολογίαν ἐπιτίθεσθαι δυστυχοῦσιν ἀνθρώποις καὶ κακῶς πράττουσιν. οὐ μὴν ἀλλὰ Λακεδαιμονίους μὲν ἄλλως γέ πως [61] ὑποπεσόντας αὐτοῦ τῷ γραφείῳ προσέχρωσε, τὴν δὲ Κορινθίων πόλιν, ἐκτὸς δρόμου κατὰ τοῦτον οὖσαν τὸν τόπον, ὅμως προσπεριλαβὼν, ὁδοῦ (φησὶ [62]) πάρεργον, ἐνέπλησεν αἰτίας δεινῆς καὶ μοχθηροτάτης διαβολῆς. Συνεπελάβοντο γὰρ (φησὶ) τοῦ στρατεύματος ἐπὶ Σάμῳ [63], ὥστε γενέσθαι, Κορίνθιοι προθύμως, ὑβρίσματος εἰς αὐτοὺς ὑπὸ Σαμίων πρότερον ὑπάρξαντος. ἦν δὲ τοιοῦτο· Κερκυραίων παῖδας τριακοσίους τῶν πρώτων Περίανδρος, ὁ Κορίνθου τύραννος, ἐπ' ἐκτομῇ παρ' Ἀλυάττην ἔπεμπε. τούτους ἀποβάντας εἰς τὴν νῆσον οἱ Σάμιοι διδάξαντες ἐν ἱερῷ Ἀρτέμιδος ἱκέτας καθίζεσθαι, καὶ τρωκτὰ περιτιθέντες [64] αὐτοῖς σησάμου καὶ μέλιτος, περιεποίησαν. τοῦτο

doto credimus, nihil ſibi malitiae, nihil ſtultitiae, fecerunt reliquum, qui pulcherrimam et iuſtiſſimam expeditionis cauſam abnegantes, faſſi ſunt, ſe ob acceptae iniuriae memoriam reique vilis magnam aeſtimationem miſeros homines afflictoſque adoriri. Enimuero Lacedaemonios vtcunque tum ſub ſtylum ſuum venientes ibi pupugit. Corinthum autem, quae hic quidem extra curſum narrationis erat, tamen obiter quoque arripiens turpiſſimo crimine et calumnia peſſima conſperſit. Haec, inquit, expeditio vt fieret, ſtudioſe Corinthii adiuuerunt, quibus ipſis quoque contumelia erat olim a Samiis facta. Res ita habet. Corcyraeorum pueros CCC primarios Periander, Corinthi tyrannus, ad Alyattem miſit caſtrandos. Hos, cum in ipſorum inſulam exſcenſionem feciſſent, docuerunt Samii in fano Dianae ſupplices ſedere, ac placentas e ſeſamo et melle ad edendum proponentes conſeruaue-

61. ἀμωσγέπως. *Reiske.*

62. φησὶ] ſcil. ἡ παροιμία. *Reiske.*

63. τοῦ ἐπὶ Σάμον leg. ex Herodot. 3. 48. *Reiske.*

64. περιτιθέντες] Sententia flagitat προϊέντες, aut προσρίψαντες. *Reiske.* παρατιθέντες dant Turn. et Vulc.

65. συμ-

ὕβρισμα Σαμίων εἰς Κορινθίους ὁ συγγραφεὺς προσαγορεύει, καὶ διὰ τοῦτό φησι συμπαροξῦναι Λακεδαιμονίους[65], ὅτι παῖδας Ἑλλήνων[66] ἐφύλαξαν ἄνδρας. ὁ δὲ τοῦτο Κορινθίοις προστριβόμενος τοὔνειδος, ἀποφαίνει τοῦ τυράννου μοχθηροτέραν τὴν πόλιν. ἐκεῖνος μέν γε τὸν υἱὸν αὐτοῦ Κερκυραίους ἀνελόντα[67] ἠμύνατο· Κορίνθιοι δὲ τί παθόντες ἐτιμωροῦντο Σαμίους ἐκποδὼν στάντας, ὠμότητι καὶ παρανομίᾳ τοσαύτῃ, καὶ ταῦτα μετὰ τρεῖς γενεὰς ὀργὴν καὶ μνησικακίαν ἀναφέροντες ὑπὲρ τυραννίδος, ἧς καταλυθείσης, πᾶν τὸ[68] μνῆμα καὶ πᾶν ἴχνος ἐξαλείφοντες καὶ ἀφανίζοντες οὐκ ἐπαύοντο, χαλεπῆς καὶ βαρείας αὐτοῖς γενομένης. ἀλλὰ δὴ τὸ μὲν ὕβρισμα τοιοῦτον ἦν τὸ Σαμίων εἰς Κορινθίους· τὸ δὲ τιμώρημα ποῖόν τι τὸ Κορινθίων εἰς Σαμίους; εἰ γὰρ ὄντως ὠργίζοντο Σαμίοις, οὐ παροξύνειν, ἀποτρέπειν δὲ μᾶλλον αὐτοῖς ἦν προσῆκον Λακεδαιμονίους ἐπὶ Πολυκράτη στρατευομένους,

vauerunt. Hoc contumeliam Samiorum in Corinthios appellat ſcriptor, ideoque hos ſtimulos Lacedaemoniis addidiſſe: nimirum quod Samii filios Graecorum mares relinqui obtinuiſſent. Quod ſcelus Corinthiis ille tribuens, vrbem ipſo tyranno flagitioſiorem facit. Is quidem vltus fuit Corcyraeos, qui filium eius interfecerant. Quod autem euenit Corinthiis, vt a Samiis poenas expeterent, quod ii crudelitati et improbitati tantae impedimento fuerunt? idque adeo poſt tres aetates, vt memoriam acceptae iniuriae renouarent in eius gratiam tyrannidis, cuius, vt quae grauiſſima ipſis fuiſſet, exſtinctae omnia monumenta et veſtigia abolendi finem nullum faciebant? Talis ergo fuit Samiorum in Corinthios iniuria. Qualis vero poena Corinthiorum de Samiis expetitur? Equidem ſi vere iraſcebantur Samiis, non inſtigare, ſed dehortari potius Lacedaemonios ab expeditione in Polycratem debuerunt:

65. συμπαρωξῦνθαι Λακεδαιμονίοις, aut διὰ τοῦτο αὐτοὺς συμπαροξῦναι τοὺς Λακεδαιμονίους, *per hoc Lacedaemonios accendiſſe mentem Corinthiorum in eandem ſecum aduerſus Samios acerbitatem. Reiske.*

66. παῖδας Ἑλλήνων] Deeſt ante haec verba aliquid, forte nihil praeter particulam ὅτι. *Xylander.* ὅτι nimirum abeſt ab Ald. et Baſ. ſed Turn. et Vulc. pro ὅτι dant διότι.

67. ἀνελόντας. Patet ex Herodot. p. 181. 23. *Reiske.*

68. πᾶν τε μνῆμα. *Reiske.*

69. μὴ

ὅπως μηδὲ, τοῦ τυράννου καταλυθέντος, ἐλεύθεροι Σάμιοι γένοιντο, καὶ παύσαιντο δουλεύοντες. ὃ δὲ μέγιστόν ἐστι, τί δήποτε Κορίνθιοι Σαμίοις μὲν ὠργίζοντο βουληθεῖσι καὶ μὴ δυνηθεῖσι [69] σῶσαι τοὺς Κερκυραίων παῖδας, Κνιδίοις δὲ τοῖς σώσασι καὶ ἀποδιδοῦσιν οὐκ ἐνεκάλουν; καίτοι Κερκυραῖοι Σαμίων μὲν ἐπὶ τούτῳ λόγον οὐ πολὺν ἔχουσι, Κνιδίων δὲ μέμνηται [70], καὶ Κνιδίοις εἰσὶ τιμαὶ καὶ ἀτέλειαι καὶ ψηφίσματα παρ᾽ αὐτοῖς. οὗτοι γὰρ ἐπιπλεύσαντες ἐξήλασαν ἐκ τοῦ ἱεροῦ τοὺς Περιάνδρου φύλακας. αὐτοὶ δ᾽ ἀναλαβόντες τοὺς παῖδας εἰς Κέρκυραν διεκόμισαν, ὡς Ἀντήνωρ τε ὁ Κρητικὸς [71] ἱστόρηκε, καὶ Διονύσιος ὁ Χαλκιδεὺς ἐν ταῖς Κτίσεσιν. ὅτι δ᾽ οὐ τιμωρούμενοι Σαμίους, ἀλλ᾽ ἐλευθεροῦντες ἀπὸ τοῦ τυράννου καὶ σώζοντες, ἐστράτευσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι, Σαμίοις αὐτοῖς ἐστι χρήσασθαι μάρτυσιν. Ἀρχίᾳ γὰρ, ἀνδρὶ Σπαρτιάτῃ, λαμπρῶς ἀγωνισαμένῳ τότε, καὶ πεσόντι, τάφον

runt: ne, tyranno deiecto, Samii vnquam libertatem recipere possent. Quod autem maximum est, cur tandem Corinthii Samiis irascebantur, qui voluerunt, non potuerunt etiam servare Corcyraeorum pueros: Cnidios, qui seruauerunt eos et reddiderunt, non culpant? Et quidem hac de re Corcyraei non magnam habent Samiorum rationem, Cnidiorum meminerunt, hisque sunt apud ipsos honores, immunitates et decreta. Nam hi nauibus aduecti, custodes Periandri e templo expulerunt, puerosque ad se receptos Corcyram peruexerunt, vt Antenor Cretensis perhibet, ac Dionysius Chalcidensis libro de origine vrbium. Non autem vlciscendi Samios, sed a tyranno liberandi caussa Spartanos expeditionem suscepisse, ipsis Samiis testibus potest doceri. Tradunt enim, Archiae Spartano, cum is fortissime tum pugnans cecidisset, sepulcrum in Samo

69. μὴ δυνηθεῖσι] Atqui hoc factum asseuerat Herodotus, Samios scil. pueros Corcyraeos seruasse; sed Plutarchus eum ex aliorum traditione refutat. *Reiske.*

70. μέμνηνται recte dat ed. Basil. *Reiske.*

71. ὁ κριτικός. Nam de Cretense Graeci non aiunt ὁ Κρητικός, sed ὁ Κρής. De Dionysii Chalcidensis κτίσεσι v. Ionf. S. H. P. 1. 12. 5. *Reiske.*

72. ὡς

εἶναι δημοσίᾳ κατεσκευασμένον ἐν Σάμῳ, καὶ τιμώμενον ὑπ᾽ αὐτῶν λέγουσι. διὸ καὶ τοὺς ἀπογόνους τοῦ ἀνδρὸς ἀεὶ διατελεῖν Σαμίοις οἰκείως καὶ φιλανθρώπως προσφερομένους, ὡς [72] αὐτὸς Ἡρόδοτος ταῦτα γοῦν ἀπομεμαρτύρηκεν. ἐν δὲ τῇ πέμπτῃ, τῶν ἀρίστων Ἀθήνῃσι καὶ πρώτων ἀνδρῶν Κλεισθένη μὲν ἀναπεῖσαί φησι τὴν Πυθίαν ψευδόμαντιν γενέσθαι, προφέρουσαν ἀεὶ Λακεδαιμονίοις, ἐλευθεροῦν ἀπὸ τῶν τυράννων τὰς Ἀθήνας· καλλίστῳ μὲν ἔργῳ καὶ δικαιοτάτῳ προσάπτων ἀσεβήματος διαβολὴν τηλικούτου καὶ ῥᾳδιουργήματος, ἀφαιρούμενος δὲ τοῦ θεοῦ μαντείαν καλὴν καὶ ἀγαθὴν, καὶ τῆς λεγομένης συμπροφητεύειν Θέμιδος ἀξίαν· Ἰσαγόραν δὲ τῆς γαμετῆς ὑφίεσθαι Κλεομένει φοιτῶντι παρ᾽ αὐτήν. ὡς δ᾽ εἰώθει, παραμιγνὺς πίστεως ἕνεκα τοῖς ψόγοις ἐπαίνους τινάς· Ἰσαγόρας δὲ (φησὶν) ὁ Τισάνδρου οἰκίης μὲν ἦν δοκίμου, ἀτὰρ τὰ ἀνέκαθεν οὐκ ἔχω φράσαι. θύουσι δὲ οἱ συγγενεῖς αὐτοῦ Διὶ Καρίῳ. εὔρυθμός τε [73] καὶ πολιτικὸς ὁ μυκτὴρ τοῦ συγγραφέως, εἰς Κᾶρας, ὥσπερ εἰς κόρακας, ἀποδιοπομπουμένου τὸν Ἰσαγόραν. Ἀριστογείτονα μέντοι οὐκ ἔτι κύκλῳ κακῶς [74], ἀλλ᾽ ἄντικρυς διὰ πυλῶν

Samo publice factum, idque a se honoribus affici: ideoque posteros etiam eius semper cum Samiis familiariter atque humaniter agere. Quod ipsum Herodotus quoque testatus est. Idem libro quinto de praestantissimis Atheniensium ac principibus viris Clisthenem ait Pythiae persuasisse, vt Spartanis semper falsa oracula redderet, quibus iuberentur Athenienses a tyrannis liberare: facto pulcherrimo et iustissimo tantam sceleris ac imposturae annectens calumniam: deoque adimens vaticinium bonum atque verum, et dignum Themide, quae ei adsidere dicitur. Ait praeterea, coniugis suae abusum permisisse Isagoram Cleomeni ad eam ventitanti: et more suo fidei parandae gratia admiscens vituperationibus laudes aliquas: Isagoras, inquit, Tisandri F. familia fuit natus nobili, sed originem eius non habeo dicere. Cognati quidem eius Ioui Cario sacrificant. O hominem versuto et ciuili naso, qui ad Cares, tanquam coruos, Isagoram abominando reiiciat. Aristogitonem vero non oblique iam, sed recta portis eiectum in Phoe-

72. ὡς καὶ αὐτὸς. *Reiske.*
73. τε] L. γε. *Reiske.*
74. κακῶς] F. περιάγων. Id sane sententia flagitat. *R.*

75. οὐδ:

εἰς Φοινίκην ἐξελαύνει, Γεφυραῖον γεγονέναι λέγων ἀνέκαθεν. τοὺς δὲ Γεφυραίους οὐκ ἀπ' Εὐβοίας, οὐδ'[75] Ἐρετριεῖς, (ὥσπερ οἴονταί τινες) ἀλλὰ Φοίνικας εἶναί φησιν αὐτὸς οὕτω πεπεισμένος[76]. ἀφελέσθαι τοίνυν Λακεδαιμονίους μὴ δυνάμενος τὴν Ἀθηναίων ἐλευθέρωσιν ἀπὸ τῶν τυράννων, αἰσχίστῳ πάθει κάλλιστον ἔργον οἷός τ' ἐστὶν ἀφανίζειν καὶ καταισχύνειν. ταχὺ γάρ μετανοῆσαί φησιν αὐτοὺς, ὡς οὐ ποιήσαντας ὀρθῶς, ὅτι κιβδήλοισι μαντηΐοισιν ἐπαρθέντες ἄνδρας ξείνους ὄντας αὐτοῖσι, καὶ ὑποσχομένους ὑποχειρίας πράξειν[77] τὰς Ἀθήνας, ἐξήλασαν ἐκ τῆς πατρίδος τοὺς τυράννους, καὶ δήμῳ ἀχαρίστῳ παρέδωκαν τὴν πόλιν. εἶτα μεταπεμψαμένους Ἱππίαν ἀπὸ Σιγείου κατάγειν εἰς τὰς Ἀθήνας. ἀντιστῆναι δὲ Κορινθίους αὐτοῖς, καὶ ἀποστρέψαι, Σωσικλέους διελθόντος, ὅσα Κύψελος καὶ Περίανδρος κατὰ τὴν Κορινθίων πόλιν εἰργάσαντο τυραννοῦντες. καίτοι Περιάνδρου σχετλιώτερον, οὐδ' ὠμότερον ἔργον οὐδὲν εἶπας[78] τῆς ἐκ-

Phoeniciam proturbat, a Gephyraeis originem eum trahere inquiens: esse autem Gephyraeos non ex Euboea, aut Eretrienses, sed Phoenices: vt quidem ipse auditu acceperit. Sed cum Atheniensium a tyrannis liberationem adimere Lacedaemoniis non posset: audet turpissimo affectu pulcherrimum facinus conspurcare. Mox enim ait Spartanos correptos fuisse poenitentia, quod adulterinis moti oraculis viros hospitio sibi iunctos, promittentesque ipsis Athenas in potestatem traditures, e patria expulissent tyrannos, ingratoque populo vrbem restituissent. Voluisse deinde eos Hippiam a Sigeo reuocatum Athenas perducere: sed Corinthios eis obstitisse, Soscle narrante, qualia egissent Cypselus et Periander, Corinthi tyrannidem gerentes: cum quidem ipse nullum atrocius, aut crudelius facinus retulerit,

75. οὐδὲ delend. Nam Eretrienses erant ipsi quoque Euboeenses. *Reiske.*

76. πεπυσμένος. Et id respondet Herodoti ἀναπυνθανόμενος V. 57. *Reiske.*

77. πράξειν] L. παρέξειν. Vid. Herodot. p. 318. 40. *Reiske.* παρέξειν dant etiam Turn. et Vulc.

78. εἴποις. *dixeris. Reiske.* εἰπεῖν dant Turn. Vulc. et Bong.

τομῆς τῶν τριακοσίων ἐκείνων, οὓς ἐξαρπάσασι καὶ διακωλύσασι παθεῖν ταῦτα Σαμίοις ὀργίζεσθαί φησι καὶ μνησικακεῖν Κορινθίους, ὥσπερ ὑβρισθέντας. τοσαύτης ἀνάπλεών ἐστι ταραχῆς καὶ διαφωνίας τὸ κακόηθες αὐτοῦ τῶν λόγων ἐξ ἁπάσης διηγήσει [79] προφάσεως ὑποδυόμενον. ἐν δὲ τοῖς ἐφεξῆς τὰ περὶ Σάρδεις διηγούμενος, ὡς ἐνῆν μάλιστα διέλυσε [80] καὶ διελυμήνατο τὴν πρᾶξιν. ἃς μὲν Ἀθηναῖοι ναῦς ἐξέπεμψαν Ἴωσι τιμωροὺς, ἀποστᾶσι βασιλέως, ἀρχεκάκους τολμήσας προσειπεῖν, ὅτι τοσαύτας πόλεις καὶ τηλικαύτας Ἑλληνίδας ἐλευθεροῦν ἐπεχείρησαν ἀπὸ τῶν βαρβάρων. Ἐρετριέων δὲ κομιδῇ μνησθεὶς ἐν παρέργῳ, καὶ παρασιωπήσας μέγα κατόρθωμα καὶ ἀοίδιμον [81]. ἤδη γὰρ ὡς περὶ τὴν Ἰωνίαν συγκεχυμένην· καὶ στόλου βασιλικοῦ προσ-

lerit, atque iſtam trecentorum emiſſionem: quos quia eripuiſſent Samii, ac, ne caſtrarentur, prohibuiſſent, ideo iis vt contumelia affectos iratos fuiſſe Corinthios dixerat. Tanto tumultu ac diſſenſione malignitas eius plena eſt, in narrationes quacunque paſſim ſe inſinuans occaſione. In ſequentibus, Sardibus geſta narrans, quantum potuit rem luxauit atque corrupit: naues, quas Athenienſes Ionibus, qui a rege defecerant, tutandis miſerunt, auſus malorum vocare initium, quod tot tantaſque Graecas vrbes a barbaris liberare conarentur: Eretrienſium autem obiter admodum faciens mentionem, magnumque eorum et praeclarum facinus reticens, ac memorabile. Iam enim vt * circa Ioniam, confuſam, claſſe regia

79. τῇ διηγήσει. *Reiske.*
80. Num διέπλυσε. Sane πλύνειν τινὰ pro *conuiciari* dicunt; ſed hoc alienius. At quod Latini dicunt, *diluere* factum, velut eius robur frangere, velut affuſa aqua efficere, vt debilius appareat et dilutius, id magis quadrat. Nihil tamen in vulgata eſſe fateor, quare damnari debeat. *Reiske.*

81. Poſt ἀοίδιμον excidit οὐ λανθάνει τῇ συμφύτῳ κεχρημένος κακοηθείᾳ, vel ſimile quid. Deinde poteſt lacuna hoc fere modo ſuppleri: ἤδει γὰρ, ὡς ἄλλα τε πολλὰ χρήσιμοι ἐγένοντο περὶ τὴν Ἰωνίαν δεινῶς τότε συγκεχυμένην. *Reiske.* Turn. et Vulc. hanc lacunam ita explent: ὥσπερ εἴ τι Ἰωνίας συγκεχυμένης, καὶ στόλου —

πλέοντος, ἀπαντήσαντες ἔξω [82] Κυπρίους ἐν τῷ Παμφυλίῳ πελάγει κατεναυμάχησαν, εἶτ' ἀναστρέψαντες ὀπίσω, καὶ τὰς ναῦς ἐν Ἐφέσῳ καταλιπόντες, ἐπέθεντο Σάρδεσι, καὶ Ἀρταφέρνην ἐπολιόρκουν, εἰς τὴν ἀκρόπολιν καταφυγόντα, βουλόμενοι τὴν Μιλήτου λῦσαι πολιορκίαν. καὶ τοῦτο μὲν ἔπραξαν, καὶ τοὺς πολεμίους ἀνέστησαν ἐκεῖθεν, ἐν φόβῳ θαυμαστῷ γενομένους· πλήθους δ' ἐπιχυθέντος αὐτοῖς, ἀπεχώρησαν. ταῦτα δ' ἄλλοι τε καὶ Λυσανίας ὁ Μαλλώτης ἐν τοῖς περὶ Ἐρετρίας εἴρηκε, καὶ καλῶς εἶχεν, εἰ καὶ διὰ μηδὲν ἄλλο, τῇ γοῦν ἁλώσει [83] καὶ φθορᾷ τῆς πόλεως ἐπειπεῖν τὸ ἀνδραγάθημα τοῦτο καὶ τὴν ἀριστείαν· ὁ δὲ καὶ κρατηθέντας αὐτοὺς ὑπὸ τῶν βαρβάρων φησὶν εἰς τὰς ναῦς καταδιωχθῆναι, μηδὲν τοιοῦτο τοῦ Λαμψακηνοῦ Χάρωνος ἱστοροῦντος, ἀλλὰ ταυτὶ γράφοντος κατὰ λέξιν· Ἀθηναῖοι δὲ εἴκοσι τριήρεσιν ἔπλευσαν, ἐπικουρήσοντες τοῖς Ἴωσι, καὶ εἰς Σάρδεις ἐστρατεύσαντο, καὶ εἷλον τὰ περὶ Σάρδεις ἅπαντα, χωρὶς τοῦ τείχους τοῦ βασιληΐου. ταῦτα δὲ ποιήσαντες ἐπανα-

regia adnauigante, foras obuiam euntes Cyprios in mari Pamphylio pugna nauali deuicerunt. Post haec retro conuersi, nauibus apud Ephesum relictis, Sardes adorti sunt, et Artaphernem (qui in arcem confugerat) obsederunt, vt Miletum obsidione liberarent. Quod et consecuti sunt: hostesque mirabili terrore perculsos inde amouerunt: ipsi multitudine obrutum se iri videntes recesserunt. Haec cum alii, tum Lysanias Mallotes in Opere de Eretria, scripserunt: et conueniebat, si nulla alia de causa, saltem excidio vrbis eius et interitui accinere memorandum isthuc et praeclarum facinus. Herodotus vero etiam victos a barbaris eos in naues ait confugisse, insequente hoste; cum nihil tale Lampsacenus prodiderit Charo, cuius sunt verba: Athenienses autem XX. triremibus nauigarunt, vt auxilium ferrent Ionibus, et ad Sardes expeditione facta, omnia circa eam vrbem ceperunt, excepta munitione regia. His actis, Miletum reuerterunt. Porro in sexto

82. ἔξω] Extra mare Aegaeum et Cariae promontoria. *Reiske.*

83. διὰ μηδὲν ἄλλο, τῇ γοῦν ἁλώσει —] Hic aliquid scabri subest. Claudicat ratiocinium. Exspectasses τῆς γοῦν ἀρετῆς καὶ μνήμης [vel τοῦ παραδείγματος] χάριν τῇ ἁλώσει. *Reiske.*

84. ἔτω

χωρᾶσιν εἰς Μίλητον. ἐν δὲ τῇ ἕκτῃ διηγησάμενος περὶ Πλαταιέων, ὡς σφᾶς αὐτὰς ἐδίδοσαν Σπαρτιάταις· Οἱ δὲ μᾶλλον ἐκέλευσαν πρὸς Ἀθηναίες τρέπεσθαι πλησιοχώρες ὄντας ἑαυτοῖς, καὶ τιμωρέειν ἐ κακές· προστίθησιν, ἐ καθ᾽ ὑπόνοιαν, ἐδὲ δόξαν, ἀλλ᾽ ὡς ἀκριβῶς ἐπιστάμενος, ὅτι ταῦτα συνεβέλευον οἱ Λακεδαιμόνιοι οὐ κατ᾽ εὔνοιαν [84] τῶν Πλαταιέων, ὡς βελόμενοι τὲς Ἀθηναίες ἔχειν πόνον συνεστῶτας Βοιωτοῖς. ἐκᾶν, εἰ μὴ κακοήθης Ἡρόδοτος, ἐπίβελοι μὲν καὶ κακοήθεις Λακεδαιμόνιοι, ἀναίσθητοι δ᾽ Ἀθηναῖοι παρακεσθέντες [85], Πλαταιεῖς δ᾽ ἐ κατ᾽ εὔνοιαν, ἐδὲ τιμὴν, ἀλλὰ πολέμε πρόφασις εἰς μέσον ἐῤῥίφησαν. καὶ μὴν τὴν πανσέληνον ἤδη σαφῶς ἐξελήλεγκται Λακεδαιμονίων καταψευδόμενος, ἥν φησι περιμένοντας αὐτὲς εἰς Μαραθῶνα μὴ βοηθῆσαι τοῖς Ἀθηναίοις. ἐ γὰρ μόνον ἄλλας μυρίας ἐξόδες καὶ μάχας πεποίηνται, μηνὸς ἱσταμένε, μὴ περιμείναντες τὴν πανσέληνον, ἀλλὰ καὶ ταύτης τῆς μάχης,

ſexto libro Herodotus narrans, quomodo Plataeenſes Spartanis ſeſe dediderint, illi vero eos ad Athenienſes ablegauerint, vtpote finitimos, et defenſores non malos: addit non quaſi ſuſpicionem, aut opinionem, ſed tanquam rem ſibi compertam, Lacedaemonios non ita iſtud conſilium beneuolentia erga Plataeenſes, vt ſtudio laborem Athenienſibus incutiendi, rem cum Boeotis habituris, dediſſe. Proinde, niſi malignus eſt Herodotus, inſidiatores fuerunt et maligni Spartani: ſtulti autem Athenienſes, ita ſibi imponi qui ſinerent: Plataeenſes vero non honoris, aut beneuolentiae cauſa, ſed vt belli futura anſa, in medium proiecti ſunt. Sane plenilunium praetendiſſe, quod exſpectantes ad Marathonem non venirent Athenienſibus ſuppetias latum Lacedaemonii, dum pro re certa tradit, mendacio eos ſuo grauat. Non enim modo ſexcenties alias illi exercitum eduxerunt et ſigna contulerunt initio menſis, non praeſtolati plenilunium: et parum abſuit, quin ad

84. ἔτω hic inſerui ex Herodoto, Ἐρατοῖ, 192. *Xylander.* ἐ κατ᾽ εὔνοιαν ἔτω τῶν Πλατ. vt eſt apud Herod. p. 368. *pen.* *Reiske.*

85. παρακεσθέντες ſtare non poteſt; itaque ρ iniice, vt *deceptos* ſignificet, παρακρεσθέντες. *Xylander.* παρακρεσθέντες, *decepti, ductitati, circumuenti.* *Reiske.* Et ita etiam dant Turn. et Vulc.

ἕκτης[86] Βοηδρομιῶνος ἱσαμένε γενομένης, ὀλίγον ἀπελείφθησαν, ὥστε καὶ θεάσασθαι τὲς νεκρὲς ἐπελθόντας ἐπὶ τὸν τόπον. ἀλλ᾽ ὅμως ταῦτα περὶ τῆς πανσελήνε γέγραφεν. ἀδύνατα δέ σφιν τοπαραυτίκα ποιέειν ταῦτα, ὀ βελομένοισι λύειν τὸν νόμον. ἦν γὰρ ἱσαμένε[87] τε μηνός. ἐνάτῃ δ᾽ ὀκ ἐξελεύσεσθαι ἔφασαν, οὐ πλήρεος ἐόντος τε κύκλε. ὅτοι μὲν ὂν τὴν πανσέληνον ἔμενον· σὺ δὲ μεταφέρεις τὴν πανσέληνον εἰς ἀρχὴν μηνὸς, διχομηνίας ὄσης[88], καὶ τὸν ὀρανὸν ὁμε καὶ τὰς ἡμέρας καὶ πάντα πράγματα συνταράσσεις· καὶ τὰ τῆς Ἑλλάδος ἐπαγγελλόμενος γράφειν[89].

ἐσπεδακὼς δὲ περὶ τὰς Ἀθήνας διαφερόντως, ὀδὲ τὴν πρὸς Ἄγρας πομπὴν ἱςόρηκας, ἣν πέμπεσιν ἔτι νῦν τῇ Ἑκάτῃ χαριςήρια τῆς νίκης ἑορτά-

ad hanc pugnam, ſexta Boëdromionis die commiſſam, venirent: adeo, vt cadauera etiam ſpectauerint ad locum proelii iam praeſentes. Et tamen Herodotus de plenilunio iſta ſcripſit: Non poterant vero iſto haec tempore facere, quia violare legem nolebant. Erat enim nona menſis dies: qua die exire ſibi licere negabant, orbe Lunae non pleno. Itaque plenilunium operiebantur. Tu quidem, Herodote, plenilunium transfers in principium menſis, quando Luna dimidio orbe fulget: vnoque conatu coelum, tempora, et res omnes conturbas: profeſſuſque, te res Graecas ſcribere, maxime autem Atticis operam impendere, ne pompam quidem cognouiſti, quam ſolennem etiamnum Athenienſes ad Agram mittunt, gratias Hecatae pro victoria agentes. Verum hoc facit pro Hero-

86. ἕκτη. ſcil. ἡμέρα. *R.*

87. Recte Plutarchus ἱςαμένε, male Herodotus VI. 106. ἱςαμένη. Contra vero ex hoc noſter emendandus eſt et legend. ἦν γὰρ ἱςαμένε τε μηνὸς ἐννάτη. ἐννάτῃ δ᾽ οὐκ ἐξελ. *Reiske.*

88. οὔσης] L. οὖσαν. *Tu, Herodotum alloquitur, transfers in menſis initium lunam plenam, quae tamen ad medium menſem pertinet.* V. Ed. Corſini V. C. *Faſt. Attic.* T. I. p. 62. *Reiske.*

89. Inter γράφειν et ἐσπεδακὼς nihil deeſſe arbitror, quantumuis lacuna notentur et aſteriſcis. *Xylander.* Ad ſenſum nil deeſt, et poteſt vacuum ſpatium obliterari. *Reiske.* Turn. et Vulc. lacunam his verbis explent: τὰ τῶν βαρβάρων ἐπαίρεις λόγον.

90. ἐνα-

ζοντες. ἀλλὰ τοῦτό γε βοηθεῖ τῷ Ἡροδότῳ πρὸς ἐκείνην τὴν διαβολὴν, ἣν ἔχει κολακεύσας τοὺς Ἀθηναίους, ἀργύριον πολὺ λαβεῖν παρ᾽ αὐτῶν. εἰ γὰρ ἀνέγνω ταῦτ᾽ Ἀθηναίοις, οὐκ ἂν εἴασαν, οὐδὲ περιεῖδον ἐναγῆ 90 τὸν Φιλιππίδην, παρακαλοῦντα Λακεδαιμονίους ἐπὶ τὴν μάχην, ἐκ τῆς μάχης γεγενημένον, καὶ ταῦτα, δευτεραῖον εἰς Σπάρτην ἐξ Ἀθηνῶν (ὥς αὐτός φησιν) ἀφιγμένον, εἰ μὴ μετὰ τὸ νικῆσαι τοὺς πολεμίους Ἀθηναῖοι μετεπέμποντο τοὺς συμμάχους. ὅτι μέντοι δέκα τάλαντα δωρεὰν ἔλαβεν ἐξ Ἀθηνῶν ἀντὶ τοῦ 91 τὸ ψήφισμα γράψαντος, ἀνὴρ Ἀθηναῖος οὐ τῶν παρημελημένων ἐν ἱστορίᾳ, Δίυλλος, εἴρηκεν. ἀπαγγείλας δὲ τὴν ἐν Μαραθῶνι μάχην ὁ Ἡρόδοτος, ὡς μὲν οἱ πλεῖστοι λέγουσι, καὶ τῶν νεκρῶν τῷ ἀριθμῷ καθεῖλε τὸ ἔργον. εὐξαμένους γάρ φησι τοὺς Ἀθηναίους τῇ Ἀγροτέρᾳ θύσειν χιμάρους, ὅσους ἂν τῶν βαρβάρων καταβάλωσιν, εἶτα μετὰ τὴν μάχην ἀναρίθμου πλήθους τῶν νεκρῶν ἀναφανέντος,

Herodoto aduerſus crimen, quod ei obiicitur, magnam eum ab Athenienſibus propter adulationem accepiſſe pecuniam. Si enim his iſta recitaſſet, non omiſiſſent, aut neglexiſſent, ſcelerofum iſtum Phidippidam, qui e pugna veniens Lacedaemonios ad eam vocaret, biduo quidem (vt ipſe ait) Athenis Spartam profectum: niſi forte Athenienſes, deuictis hoſtibus, ad pugnam demum ſocios vocauerunt. Sane x talenta Athenis dono veniſſe ipſi, Anyto rogationis auctore, Diyllus ſcripſit Athenienſis, homo in hiſtoria non contemnendus. Narranda porro Marathonia pugna Herodotum plerique aiunt ipſo occiſorum numero rei fidem derogaſſe. Scribit enim, Athenienſes Dianae Agroterae, ſeu Agreſti, vouiſſe tot hoedorum victimam, quot barbarorum corpora ſtrauiſſent: poſt pugnam autem, cum immenſus videretur occiſorum numerus, decre-

90. ἐναγῆ] F. leg. ἐνάγειν, vel ἐνάγοντα: *Herodotum inducere*, introducere in hiſtoria ſua, *Pheidippidam*, Φειδιππίδην. (Ita enim exſtat apud *Herodotum* p. 367. c. *fin.*) Forte quoque ſcripſerat *Herodotus*: ἐνάγειν ἐννάτῃ τὸν Φειδιππίδην etc. *Reiske.*

91. ἀντὶ τοῦ] Recte Baſil. dat Ἀνύτου, vno vocab. et ita quoque conieceram, ea nondum inſpecta. Confirmat quoque Cod. Turnebi. *Reiske.*

 92. ἴδω-

παραιτεῖσθαι ψηφίσματι τὴν θεὸν, ὅπως καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν ἀποθύωσι πεντακοσίας τῶν χιμάρων. οὐ μὴν ἀλλὰ τοῦτο ἐάσαντες, ἴδωμεν [92] μετὰ τὴν μάχην. Τῇσι δὲ λοιπῇσιν οἱ βάρβαροι ἐξανακρουσάμενοι, καὶ ἀναλαβόντες ἐκ τῆς νήσου, ἐν ᾗ ἔλιπον τὰ ἐξ Ἐρετρίης ἀνδράποδα, περιέπλεον Σούνιον, βουλόμενοι φθῆναι τοὺς Ἀθηναίους ἀφικομένους [93] εἰς τὸ ἄστυ. αἰτίην δ' ἔσχον [94] Ἀθηναίοισιν ἐξ Ἀλκμαιωνιδέων μηχανῆς αὐτοὺς ταῦτα ἐπινοηθῆναι. τούτους γὰρ συνθεμένους τοῖσι Πέρσῃσιν ἀναδεῖξαι ἀσπίδα [95] ἐοῦσιν ἤδη ἐν τῇσι νηυσί. οὗτοι μὲν δὴ περιέπλεον Σούνιον. ἐνταῦθα τὸ μὲν τοὺς Ἐρετριέας ἀνδράποδα προσειπεῖν, οὔτε τόλμαν Ἑλλήνων οὐδενὸς, οὔτε φιλοτιμίαν ἐνδεεστέραν παρασχομένους, καὶ παθόντας ἀνάξια τῆς ἀρετῆς, ἀφείσθω· διαβεβλημένων δὲ [96]

decreto hoc deam placasse, vt quotannis 1Ↄ se immolaturos promitterent. Verum his omissis, videamus acta post pugnam. Reliquis, inquit, nauibus retro actis, barbari, receptis ex insula, vbi reliquerant, mancipiis Eretriensibus, Sunium flexerunt, cupientes Athenienses suo in astu aduentu antevertere. Suspicabantur Athenienses, id fieri Alcmaeonidarum machinatione, qui de composito scutum Persis ostendissent, cum iam essent in nauibus. Hi ergo flectebant Sunium, etc. Hoc loco id dissimulemus, quod Eretrienses mancipia nominat, quibus nemo Graecorum maiore audacia ac studio rem gessit, indigna passos sua virtute. Neque adeo magnam

92. ἴδωμεν τὰ μετὰ τὴν μάχην. *Reiske.* Et ita sane dant Turn. et Vulcob.

93. ἀφικόμενοι. ex Herodot. VI. 115. *Reiske.*

94. Lectionem hanc, αἰτίην δ' ἔσχον, praefero vulgatae apud Herodotum, αἰτίη δ' ἔσχε. *accusabantur Persae ab Atheniensibus. Reiske.* αἰτίη δὲ ἔσχεν dant etiam Turn. et Vulcob.

95. *Alicui ostentare scutum* est se ipsi hostem profiteri, et bellum denunciare. Constituerantne igitur Alcmaeonidae cum Persis, non prius arma contra ipsos tollere, quam Persae in naues suas se recepissent, confecta pugna? Hoc non patiuntur sequentia. Plutarchus ait, sublatum scutum signum fuisse vrbis prodendae. Scutum eam ad rem significandam tolli consueuisse, alibi non legi. *Reiske.*

96. καὶ διαβεβλημένων δὲ — *esto quoque nullo in loco* — δὲ hic loci redundat. *Reiske.*

97. Per-

τῶν Ἀλκμαιωνιδῶν, ἐν οἷς οἵ μέγιστοί τε τῶν οἴκων, καὶ δοκιμώτατοι τῶν ἀνδρῶν ἦσαν, ἐλάττων λόγος. ἀνατέτραπται δὲ τῆς νίκης τὸ μέγεθος, καὶ τὸ τέλος εἰς οὐδὲν ἥκει περιβοήτου κατορθώματος. οὐδ᾽ ἀγών τις ἔοικεν, οὐδ᾽ ἔργον γεγονέναι τοσοῦτον, ἀλλὰ πρόσκρουσμα βραχὺ τοῖς βαρβάροις ἀποβᾶσιν, ὥσπερ οἱ διασύροντες καὶ βασκαίνοντες λέγουσιν, εἰ μετὰ τὴν μάχην οὐ φεύγουσι, κόψαντες τὰ πείσματα τῶν νεῶν, τῷ φέροντι προσωτάτω τῆς Ἀττικῆς ἀνέμῳ παραδόντες αὑτούς. ἀλλ᾽ αἴρεται μὲν ἀσπὶς αὐτοῖς, προδοσίας σημεῖον, ἐπιπλέουσι δὲ ταῖς Ἀθήναις, ἐλπίζοντες αἱρήσειν, καὶ καθ᾽ ἡσυχίαν Σούνιον κάμψαντες ὑπεραιωροῦνται Φαλήρων 97, οἱ δὲ πρῶτοι καὶ δοκιμώτατοι τῶν ἀνδρῶν 98 ἀπεγνωκότες τὴν πόλιν· (καὶ γὰρ ἀπολύων ὕστερον Ἀλκμαιωνίδας, ἑτέροις τὴν προδοσίαν ἀνατίθησιν) ἀνεδείχθη μὲν γὰρ ἀσπὶς, καὶ τοῦτο οὐκ ἔστιν ἄλλως εἰπεῖν, φησὶν,

magnam habeamus rationem calumniae Alcmaeonidis intentatae, e quibus et familiae maximae conſtabant, et nobiliſſimi viri celebrabantur. Ipſius certe victoriae de magnitudine actum eſt, finiſque tam decantati facinoris ad nihilum redit, neque videtur certamen fuiſſe, aut magnum aliquod opus: ſed barbaris (quod inuidi aiunt, rem iſtam traducentes) leui quaedam accidiſſe offenſio et exiguum incommodum; ſi quidem a pugna non fugerunt, praeciſis retinaculis, vento ſe quam longiſſime ab Attica proueheuti dantes: ſed ſublato ſcuto, proditionis teſſera, Athenas claſſe petunt ſpe capiendi, et per otium Sunio circumnauigato, ſupra Phalerum in alto naues detinent. Primi autem et illuſtriſſimi viri, vrbe deſperata * Nam paulo poſt crimine ſoluit, alioſque proditionis reos facit. Eſto, ſcutum fuiſſe oſtentatum. Equidem, ipſo demto, hoc qui viderit, nemo potuit eſſe. Fieri autem potuit

97. Perinde eſt, Φαλήρων ſerues, an Φαλήρου optes, quod Herodotus habet. Nam Φάληρον et Φάληρα nullo diſcrimine dicitur. *Reiske.*

98. Videtur προδιδόασιν excidiſſe, aut, ſi plura deſint, οἵτινες οὖν ποτε οὗτοι ἦσαν, προδιδόασιν, *praeſtantiſſimi et ſpectatiſſimi ciues, quiqui tandem illi fuerint, deſperantes de patriae ſalute, eam produnt hoſti. Reiske.* Turn. et Vulc. poſt ἀνδρῶν inſerunt ἐκεῖσε κατέφυγον, vel ἀπήεσαν.

αὐτὸς ἰδών. τοῦτο δ' ἀμήχανον μὲν ἦν γενέσθαι, νενικηκότων κατὰ κράτος τῶν Ἀθηναίων· γενόμενον δ' οὐκ ἂν ὑπὸ τῶν βαρβάρων συνώφθη, φυγῇ, καὶ πόνῳ πολλῷ, καὶ τραύμασι, καὶ βέλεσιν, εἰς τὰς ναῦς ἐλαυνομένων, καὶ ἀπολιπόντων τὸ χωρίον, ὡς ἕκαστος τάχους εἶχεν. ἀλλ' ὅταν γε πάλιν ὑπὲρ τῶν Ἀλκμαιωνιδῶν ἀπολογεῖσθαι προσποιούμενος, ἃ πρῶτος ἀνθρώπων ἐπενήνοχεν, ἐγκλήματα εἴη· καὶ οὐκ ἐνδέχουσαι [99] τὸν λόγον, Ἀλκμαιωνίδας ἄν ποτε ἀναδεῖξαι Πέρσῃσιν ἐκ συνθήματος ἀσπίδα, βουλομένους δὲ εἶναι Ἀθηναίους ὑπὸ Ἱππίῃ[100]· κόμματός τινος ἀναμιμνήσκομαι καταλαβεῖν, ἢ καταλαβὼν μεθιέναι μέλλεις· καὶ σὺ [1] κατηγορεῖς, εἶτ' ἀπολογῇ,

potuit nullo modo, cum Athenienſes ſolidam obtinuiſſent victoriam: et ſi factum fuiſſet, conſpici a barbaris non potuit, fuga magnoque labore inter vulnera et tela in naues ſe proripientibus, et locum, quanta quiſque celeritate poterat, deſerentibus. Sed vbi rurſum Alcmaeonidas a ſe excuſari ſimulat iis de criminibus, quae primus ipſe hominum ipſis obiecit, ſic loquitur: Ego autem hunc ſermonem non admitto, Alcmaeonidas Perſis de compoſito clypeum extuliſſe, ac voluiſſe Athenienſes in barbarorum et Hippiae poteſtatem dedere. * cuiuſdam inciſi recordor, apprehenderene, an apprehenſum dimittere, velis. Ita enim accuſas, mox patrocinaris:

99. ἐπενήνοχας, ἐγκλήματα λύεις, καὶ θαυμάζειν φής, καὶ οὐκ ἐνδέχεσθαι τὸν λόγον. *Reiske*. Turn. hunc locum ita conſtituit: ἐγκλήματα εἴη. θῶυμα δέ μοι καὶ οὐκ ἐνδέχομαι τὸν λόγον.

100. βουλομένους ὑπὸ τοῖς βαρβάροις τε εἶναι Ἀθηναίους καὶ ὑπὸ Ἱππίῃ. Sic exſtat apud Herodot. p. 371, 8. *Reiske*. Et ita fere dant Turn. et Vulc. ſcil. βουλομένους, ὑπὸ βαρβάροισί τε εἶναι Ἀθηναίους καὶ ὑπὸ Ἱππίῃ.

1. Hic locus mihi perobſcurus. Si quid video, latet hic aliquod prouerbium, quo ſignificatur, aut non attingendam eſſe rem ancipitem et dicenti periculi plenam, aut ſemel ſi affirmaueris, fortiter tuendam eſſe. Num igitur dedit auctor: παροιμίας τινὸς ἀναμιμνήσκομαι, κελευούσης, ἢ μὴ καταλαβεῖν τὸν λύκον, ἢ καταλαβόντα μὴ μεθιέναι. οὐ σὺ τἀναντία δρᾷς, καὶ νῦν κατηγορεῖς — *Reiske*.

2. Aut

καὶ γράφεις κατ᾽ ἐπιφανῶν ἀνδρῶν διαβολὰς, ἃς πάλιν ἀναιρεῖς· ἀπιςῶν δὲ [2] σεαυτῷ δηλονότι. σεαυτῦ γὰρ ἀκήκοας λέγοντος, Ἀλκμαιωνίδας ἀνασχεῖν ἀσπίδα νενικημένοις καὶ φεύγουσι τοῖς βαρβάροις. καὶ μὴν ἐν οἷς περὶ Ἀλκμαιωνιδῶν ἀπολογῇ, σεαυτὸν ἀποφαίνεις συκοφάντην. εἰ γὰρ μᾶλλον, ἢ ὁμοίως Καλλίῃ τῷ Φαινίππου, Ἱππονίκου πατρὶ, φαίνονται μισοτύραννοι ἐόντες (ὡς ἐνταῦθα γράφεις) Ἀλκμαιωνίδαι, ποῦ θήσεις αὐτῶν ἐκείνων συνωμοσίαν, ἣν ἐν τοῖς πρώτοις γέγραφας; ὡς ἐπιγαμίαν ποιησάμενοι Πεισιςράτῳ κατήγαγον αὐτὸν ἀπὸ τῆς φυγῆς ἐπὶ τὴν τυραννίδα, καὶ οὐκ ἂν [3] ἐξήλασαν αὖθις, ἕως διεβλήθη παρανόμως τῇ γυναικὶ μιγνύμενος. ταῦτα μὲν οὖν τοιαύτας ἔχει ταραχὰς, τῆς Ἀλκμαιωνιδῶν διαβολῆς καὶ ὑπονοίας τοῖς Καλλίου τοῦ Φαινίππου χρησάμενος ἐπαίνοις [4], καὶ προσάψας αὐτῷ τὸν υἱὸν Ἱππόνικον, ὃς ἦν καθ᾽ Ἡρόδοτον ἐν τοῖς πλουσιωτάτοις Ἀθηναίων, ὡμολόγησεν, ὅτι μηδὲν τῶν πραγμά-

cinaris: calumniasque de viris illustribus perscribis, quas rursum diluas. Cui vero fidem derogas, nisi tibi? Nam ex te ipso audiueras, Alcmaeonidas victis et fugientibus barbaris clypeum ostendisse. Quin etiam in his ipsis, quae pro Alcmaeonidis abs te dicuntur, sycophantam te esse ostendis: quippe si tibi aut magis, aut non minus, infensi tyrannis videntur Alcmaeonidae, quam fuerit Callias, Phaenippi F. Hipponici pater: quo loco pones coniurationem eorum, de qua in primis scripseras, auxilio eos Pisistrato fuisse, eumque ab exsilio ad tyrannidem reduxisse, neque ante exturbasse, quam is cum vxore non, vt fas est, rem habere culpatus fuit? Haec ergo huiusmodi habent tumultus. Et inter crimina Alcmaeonidis intentata atque suspiciones Calliam, Phaenippi F. laudans, eique filium Hipponicum adiungens, qui, ipso teste, fuit vnus de ditissimis Atheniensium: fassus est, se, non re

2. Aut δὲ delend. aut sic legendum: ἀπιςῶν. Τίνι δέ; σεαυτῷ δηλονότι. *diffidens. At cuinam?* Responsio. *Tibimet ipsi scilicet. Reiske.*

3. Aut ἂν delend. aut potius loco ἕως leg. εἰ μή. *Reiske.*

4. F. καὶ ταῖς Ἀλκμαιωνιδῶν διαβολαῖς καὶ πρὸς τὰς Καλλίου — χρησάμενος ἐπαίνους. *Reiske.*

 5. πα-

των δεομένων, ἀλλὰ θεραπείᾳ καὶ χάριτι τῦ Ἱππονίκυ τὸν Καλλίαν παρέβαλεν [5]. ἐπεὶ δ' Ἀργείυς ἅπαντες ἴσασιν ὐκ ἀπειπαμένους τοῖς Ἕλλησι τὴν συμμαχίαν, ἀξιώσαντας δὲ [6], ὡς μὴ Λακεδαιμονίοις, ἐχθίςοις καὶ πολεμιωτάτοις ὖσι, ποιῦντες ἀεὶ τὸ προστασσόμενον ἕπωνται, καὶ τῦτο ἄλλως ὐκ ἦν, αἰτίαν κακοηθεςάτην ὑποβάλλεται, γράφων· Ἐπεὶ δὲ σφέας καταλαμβάνει τὺς Ἕλληνας αὐτὸ δὴ [7] ἐπιςαμένυς, ὅτι ὐ μεταδώσυσι τῆς ἀρχῆς Λακεδαιμόνιοι μεταιτέειν, ἵν' ἐπὶ προφάσεως ἡσυχίαν ἄγωσι, τούτων δὲ ὕςερον ἀναμνῆσαι φησὶν Ἀρταξέρξην ἀναβάντας εἰς Σῦσα πρέσβεις Ἀργείων, κἀκεῖνον εἰπεῖν, ὡς ὐδεμίαν νομίζοι πόλιν Ἄργεος φιλιωτέρην. εἶτα ὑπειπὼν, ὥσπερ εἴωθε, καὶ ἀναδυόμενος, ὐκ εἰδέναι φησὶ περὶ τύτων ἀτρεκέως, εἰδέναι δ', ὅτι πᾶσιν ἀνθρώποις ἐςὶν ἐγκλήματα, καὶ ὐκ Ἀργείοισιν αἴσχιςα πεποίηται· Ἐγὼ δὲ λέγειν ὀφείλω τὰ λεγόμενα, πείθεσθαί γε μὴν ὐ παντάπασι ὀφείλω, καί μοι τὸ ἔπος τῦτο ἐχέτω ἐς πάντα τὸν λόγον. ἐπεὶ καὶ

re quicquam isthuc exigente, sed Hipponici demerendi gratia, Calliam narrationi ingessisse. Cum autem nemo nesciat, Argiuos societatem et auxilia Graecis nequaquam denegasse, quando petiuerunt, ne semper Lacedaemoniorum, quos habebant sibi infestissimos hostes, cogerentur dicto esse audientes, si sequerentur: causam Herodotus malignissime excogitatam subiicit, sic scribens: Postquam vero se in societatem adsciscì viderunt a Graecis Argiui, tum recusauerunt, vt quiescendi praetextum haberent: cum satis scirent, a Spartanis se in partem imperii admissum non iri. Et ait, Artaxerxem postea temporis ab Argiuorum legatis, cum ad eum Susa venissent, hac de re fuisse admonitum: eumque dixisse, nullam se vrbem magis sibi amicam censere, quam Argos. Postea subiiciens more suo aliquam tergiuersationem, ait, nihil se certi hac de re scire: hoc scire, neminem sine crimine viuere, neque Argiuos esse omnium deterrimos. Ego autem dicere hoc, inquit, debeo, isque sermo valeat in quauis re. Nam et

5. παρενέβαλεν. *Reiske.*

6. ἀξιώσαντας δὲ κατὰ τὸ ἥμισυ ἡγεῖσθαι. V. Herod. VII. 148. et infra p. 428. 6. *Reiske.*

7. παραλαμβάνειν τὺς Ἕλληνας, ὕτω δὴ, ἐπις. Sic emendandum ex Herodot. p. 429. 18. *Reiske.* ὕτω δὴ dant etiam Turn. et Vulc.

8. προσ-

ταῦτα λέγεται, ὡς ἄρα Ἀργεῖοι ἦσαν, οἱ ἐπικαλεσάμενοι τὸν Πέρσην ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐπειδὴ σφίσι πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους κακῶς ἡ αἰχμὴ ἑστήκεε, πᾶν δὴ βουλόμενοι σφίσι προσεῖναι [8] τῆς παρούσης λύπης. ἆρ᾽ οὖν οὐχ, ὅπερ αὐτὸς τὸν Αἰθίοπα φησὶ πρὸς τὰ μύρα καὶ τὴν πορφύραν εἰπεῖν, ὡς δολερὰ μὲν τὰ χρώματα [9], δολερὰ δὲ τὰ εἵματα τῶν Περσέων ἐστί. τοῦτο ἄν τις εἴποι πρὸς αὐτὸν, ὡς δολερὰ μὲν τὰ ῥήματα, δολερὰ δὲ τὰ σχήματα τῶν Ἡροδότου λόγων, ἑλικτὰ καὶ οὐδὲν ὑγιὲς, ἀλλὰ πᾶν πέριξ [10], ὥσπερ οἱ ζωγράφοι τὰ λαμπρὰ τῇ σκιᾷ τρανώτερα ποιοῦσιν, οὕτω ταῖς ἀρνήσεσι τὰς διαβολὰς ἐπιτείνοντος αὐτοῦ, καὶ τὰς ὑπονοίας

et hoc dicitur, ab Argiuis, cum aduersus Lacedaemonios bellum male sustinerent, accersitum in Graeciam fuisse Persam, quidquid potius tolerandum ratos, quam praesentem molestiam. Nonne autem, sicut ipse Aethiopem ait de vnguento et purpura dixisse, dolosas formas, dolosas vestas esse Persarum: ita aliquis de ipso pronunciauerit, dolosas esse dictiones, dolosas dictionis Herodoteae figuras,

Perplexa, nilque sani, ambages omnia:

qui, sicut pictores, vmbris adiectis, splendidiora faciunt, quae apparere debent: ita negando ipsas intendit calumnias, ambigen-

8. προσεῖναι] Coniiciebam aliquando, πάρος εἶναι, *esse pro*, sed inspiciens ipsum *Herodoti* locum, quem Plutarchus hic rescribit, (est autem p. 430. *lin.* 5.) inuenio εἶναι πρό. *Reiske.*

9. Pro χείματα [quod habet Bas.] legi σχήματα: in Sympos. 2. 1. legitur χρώματα. Vide ibi. *Xylander.* τὰ χρώματα] Vnde habuerit *Stephanus* hanc lectionem, ex ingenione, an veteribus libris, non noui. Vitiosa procul dubio est. In *Frobeniana* exstat alia, vitiosa quidem et ipsa, sed quae tamen viam ad veram emendationem monstrat. Legitur enim ibi τὰ χείματα. *Plutarchus* autem scripsit τὰ ἀλείμματα, *vnguenta*. Res ipsa loquitur, et *Herodoti* quoque ἀλείψιος, quod p. 168, 9. legitur, confirmat. *Reiske.*

10. ἀλλὰ πᾶν πέριξ]. Locum hunc, ad quem olim offendi, vindicat et exponit Casaubonus ad Athen. p. 13. vbi versus auctor nominatur. *Reiske.*

ταῖς ἀμφιβολίαις βαθυτέρας ποιοῦντος. Ἀργεῖοι δ', ὅτι μὲν οὐ συναράμενοι τοῖς Ἕλλησιν, ἀλλὰ διὰ τὴν ἡγεμονίαν, καὶ τῆς ἀρετῆς Λακεδαιμονίοις ἐκστάντες οὐδ' ἔστιν ἀντειπεῖν, κατῄσχυναν ἂν τὸν Ἡρακλέα καὶ τὴν εὐγένειαν. Σιφνίοις γὰρ [11] ἦν καὶ Κυθνίοις ἄμεινον ἐλευθεροῦν τοὺς Ἕλληνας, ἢ Σπαρτιάταις φιλονεικοῦντας ὑπὲρ ἀρχῆς ἐγκαταλιπεῖν τοσούτους καὶ τοιούτους ἀγῶνας. εἰ δ' αὐτοὶ ἦσαν οἱ ἐπικαλεσάμενοι τὸν Πέρσην ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, διὰ τὴν κακῶς ἑστῶσαν αὐτοῖς αἰχμὴν πρὸς Λακεδαιμονίους, πῶς οὐκ ἐμήδιζον ἀναφανδὸν ἥκοντος; οὐδ', εἰ μὴ συστρατεύειν ἐβούλοντο βασιλεῖ, τὴν γοῦν Λακωνικὴν ὑπολειπόμενοι κακῶς ἐποίουν, ἢ Θυρέας ἥπτοντο πάλιν, ἢ τρόπον ἄλλον ἀντελαμβάνοντο καὶ παρηνώχλουν Λακεδαιμονίοις, μέγα βλάψαι δυνάμενοι τοὺς Ἕλληνας· ἢ μὴ παρῆκαν εἰς Πλαταιὰς ἐκείνους ἐκστρατεῦσαι τοσούτοις ὁπλίταις. ἀλλ' Ἀθηναίους γε μεγάλους ἐνταῦθα τῷ λόγῳ πεποίηκε, καὶ σωτῆρας ἀνηγόρευκε τῆς Ἑλλάδος· ὀρθῶς γε ποιῶν καὶ δικαίως, εἰ μὴ πολλὰ καὶ

bigendoque efficit, vt ſuſpiciones altius inſideant. Argiui quidem, ſi ob contentionem cum Lacedaemoniis de principatu et virtute Graecis ſe non adiunxerunt, non poteſt negari, quin indignos ſe Hercule geſſerint et ſua nobilitate. Praeſtabat enim Siphniis et Cythniis, vt Graeciam ii liberarent, quam vt, cum Spartanis contendentes de imperio, tot tantaque certamina ſubterfugerent. Sin autem ii ſunt, qui Perſam contra Graecos acciuerunt, quod bellum ipſis contra Lacedaemonios non ſatis commode ſuccederet: qui factum eſt, quod, Xerxe veniente, non palam Medis ſe adiunxerunt: aut, ſi in regis caſtra ſe noluerunt conferre, cur non Laconicam incurſionibus vexarunt, ipſi domi ſuae relicti, aut Thyreas denuo tentauerunt, aut quouis alio modo Lacedaemonios adorti ſunt et conturbauerunt? cum ſane magnum Graeciae damnum inferre potuiſſent, his impeditis, ne cum tanto grauis armaturae exercitu ad Plataeas irent. Sed Athenienſes quidem hoc loco verbis Herodotus effert, ſeruatoreſque Graeciae appellat. Recte hoc, et merito: niſi eorum laudibus

11. ἐκστάντες, κατῄσχυναν τὸν Ἡρακλέα, καὶ τὴν εὐγένειαν, οὐδ' ἔστιν ἀντειπεῖν. Σιφνίοις γὰρ ἦν etc. *Reiske.* Pro ἐκστάντες Turn. et Vulc. dant ἐξέστησαν.

12. ἀπο-

βλάσφημα προσῆν τοῖς ἐπαίνοις. νῦν δὲ προδοθῆναι μὲν ἂν λέγων ὑπὸ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων Λακεδαιμονίους, μονωθέντας δ' ἂν, καὶ ὑποδεξαμένους[12] ἔργα μεγάλα ἀποθανεῖν γενναίως, ἢ πρὸ τούτου ὁρῶντας καὶ τοὺς[13] Ἕλληνας μηδίζοντας, ὁμολογίῃ ἂν χρήσασθαι πρὸς Ξέρξεα, δῆλός ἐστιν οὐ τούτους[14] λέγων εἰς τὸν Ἀθηναίων ἔπαινον, ἀλλ' Ἀθηναίους ἐπαινῶν, ἵνα κακῶς εἴπῃ τοὺς ἄλλους ἅπαντας· τί γὰρ ἄν τις ἐπιδυσχεραίνῃ[15], Θηβαίους ἀεὶ καὶ Φωκέας πικρῶς αὐτοῦ καὶ κατακόρως ἐξονειδίζοντος, ὅπου καὶ τῶν προκινδυνευσάντων ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος, τὴν οὐ γενομένην δ' ἂν, ὡς αὐτὸς εἰκάζοι[16], καταψηφίζεται προδοσίαν. αὐτοὺς δὲ Λακεδαιμονίους ἐν ἀδήλῳ θέμενος, ἐπηπόρησεν, εἴτ' ἔπεσον ἂν μαχόμενοι τοῖς πολεμίοις, εἴτε παρέδωκαν ἑαυτοὺς, μικροῖς[17]

dibus multa maledicta admiscuisset. Nunc cum proditos ab aliis Graecis dicat Athenienses: solos autem relictos, maluisse magnum in se facinus recipere et mortem oppetere, quam videre, Graecos ad Persam deficere reliquos, et cum Xerxe foedus ferire: ostendit, se non haec laudandorum Atheniensium gratia dicere, sed Athenienses ideo laudare, vt reliquis omnibus Graecis malediceret. Quid vero attinet indignari, vbi acerbe, idque ad nauseam vsque, Thebanos et Phocenses subinde exagitat? quando etiam iis, qui pro Graecia periculum primi adiuerunt, proditionem, vel ipso teste non probabilem, aut euentum habituram, exprobrat: et de Lacedaemoniis pro incerto ponit, ceciderintne in pugna aduersus hostes, an vero hosti se dediderint: exiguis mehercle indiciis ipsos

12. ἀποδειξαμένους. *Reiske.*

13. καὶ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας. V. Herod. p. 423. 27. *Reiske.*

14. οὐ τούτους κακῶς λέγων. *non hos calumnians eo fine, vt laudaret Athenienses.* *Reiske.*

15. τί γὰρ ἄν τις ἔτι δυσχεραίνῃ. *Reiske.*

16. τὴν οὐ γεγενημένην, γενομένην δ' ἂν, ὡς αὐτὸς εἰκάζει — *si proditionis* Lacedaemonios *accusat, quae nulla quidem reapse fuit, at, vt ille sibi imaginatus est, procul dubio contigisset.* *Reiske.*

17. οὐ σμικροῖς γε legend. Exciderunt tres hae literae οὐ σ ob finem eundem praecedentis vocis ἑαυτούς. Deinde ἀπιστήσας legend. *diffidens documentis Spartanae virtutis, apud Thermopylas editis, non profecto paruis,* aut *contemnendis.* Potest tamen vulgata stare,

γε νὴ Δία τεκμηρίοις αὐτῶν ἀποστήσας τοῖς περὶ Θερμοπύλας. διηγούμενος δὲ συμπεσοῦσαν ναυαγίαν ταῖς βασιλικαῖς ναυσὶ, καὶ ὅτι, πολλῶν χρημάτων ἐκπεσόντων, Ἀμεινοκλῆς ὁ Κρησίνεω [18], Μάγνης ἀνὴρ, ὠφελήθη μεγάλως, χρύσεα ἄφατα καὶ χρήματα [19] περιβαλόμενος· οὐδὲ τοῦτο [20] ἄδηκτον παρῆκεν, ἀλλ' ὁ μὲν τἄλλα (φησὶν) οὐκ εὐτυχέων, εὑρήμασι μέγα πλούσιος ἐγένετο. ἦν γάρ τις καὶ τούτῳ [21] ἄχαρις συμφορὴ λυπεῦσα παιδοκτόνος. τοῦτο μὲν οὖν παντὶ δῆλον, ὅτι τὰ χρυσᾶ χρήματα, καὶ τὰ εὑρήματα, καὶ τὸν ἐκβρασσόμενον ὑπὸ τῆς θαλάσσης πλοῦτον ἐπεισήγαγε τῇ ἱστορίᾳ χώραν καὶ τόπον ποιῶν, ἐν ᾧ θήσεται τὴν Ἀμεινοκλέους παιδοφονίαν [22]. Ἀριστοφάνους δὲ τοῦ Βοιωτοῦ γράψαντος, ὅτι χρήματα μὲν αἰτήσας οὐκ ἔλαβε παρ'

ipſos ab iis, qui ad Thermopylas ceciderunt, ſeparans. Secundum haec cum naufragium narraret, quod accidit claſſi regiae, vtque Aminocles, Cratinae F. Magnes, magnum ex ea calamitate emolumentum perceperit, auri et pecuniae immenſam vim nactus: ne hoc quidem a morſu ſuo immune praetermiſit. Verum, inquit, iſte quidem, alias parum fortunatus, repertis opibus maiorem in modum locupletatus eſt. Nam quod proli necem intuliſſet, id eum malum haud leuiter animi angebat. Quis non videat, eum aureas iſtas inuentas opes, eiectaſque ad litus a mari diuitias, propterea in hiſtoriam introduxiſſe, vt locum faceret, in quo Aminoclis caedem in prolem collocaret? Cum autem Ariſtophanes Boeotus ſcripſerit, quod pecuniam petens ab Athenienſibus nihil impetraue-

re, ſi ironice accipiatur. *Reiske.* Turn. et Vulc. pro ἀποστήσας dant ἐπιστήσας.

18. Κρησίνεω] Apud Herodot. p. 444, 1. lego Κρητίνεω. *Reiske.*

19. Aut χρύσεα ποτήρια καὶ χρήματα ἄφατα leg. aut χρυσεῖα καὶ χρήματα ἄφατα — V. Herodot. l. c. Sunt autem χρυσεῖα *vaſa aurea. Reiske.*

20. F. οὐδὲ τοῦτον. *hunc Aminoclem. Reiske.*

21. Locum ex auctore integrato. Exſtat enim Πολυμνίᾳ, 232. *Xylander.* E Vulc. citantur haec: τὴν γὰρ αἰτίαν, καὶ τοῦτον ἄχαρις συμ * τοῦτο, vel ἦν γάρ τι καὶ τούτῳ χρήματα: e Turn. autem haec afferuntur: ἦν γάρ τι καὶ τούτῳ ἄχαρις.

22. Herodotum tueri ſtudet, neſcio, quam recte, Palmerius Exerc. p. 35. Sed hac de re viderint alii. Ego quidem

Ἀθηναίων [23], ἐπιχειρῶν δὲ τοῖς νέοις διαλέγεσθαι καὶ συσχολάζειν, ὑπὸ τῶν ἀρχόντων ἐκωλύθη δι' ἀγροικίαν αὐτῶν καὶ μισολογίαν, ἄλλο μὲν οὐδὲν ἐστι τεκμήριον· ὁ δὲ Ἡρόδοτος τῷ Ἀριστοφάνει μεμαρτύρηκε, δι' ὧν τὰ μὲν ψευδῶς, τὰ δὲ διὰ [24]
τὰ δὲ ὡς μισῶν καὶ διαφερόμενος τοῖς Θηβαίοις, ἐγκέκληκε. Θεσσαλοὺς μὲν γὰρ ὑπ' ἀνάγκης ἀποφαίνεται μηδίσαι τοπρῶτον, ἀληθῆ λέγων· καὶ περὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων μαντευόμενος, ὡς προδόντων ἂν Λακεδαιμονίους, ὑπεῖπεν, ὡς οὐχ ἑκόντων, ἀλλ' ὑπ' ἀνάγκης, ἁλισκομένων κατὰ πόλεις. Θηβαίοις δὲ τῆς αὐτῆς ἀνάγκης οὐ δίδωσι τὴν αὐτὴν συγγνώμην, καίτοι πεντακοσίους μὲν εἰς τὰ Τέμπη καὶ Μναμίαν στρατηγὸν ἔπεμψαν, εἰς δὲ Θερμοπύλας, ὅσους ᾔτησε Λεωνίδας· οἳ καὶ μόνοι σὺν Θεσπιεῦσι παρέμειναν αὐτῷ, τῶν ἄλλων ἀπολιπόντων μετὰ τὴν κύκλωσιν. ἐπεὶ δὲ τῶν παρόδων κρα-

trauerit: aggreſſum autem cum pueris diſſerere, et ſcholam inſtituere, a magiſtratibus fuiſſe interdictum ob ruſticitatem eorum et odium literarum: aliud quidem certum rei nullum exſtat argumentum. Sed Ariſtophani Herodotus teſtimonium tulit, dum alia falſo, alia per * alia tanquam exoſus Thebanos et aduerſum eos iurgans vituperat. Theſſalos ait, ab initio neceſſitate compulſos ad Medos inclinaſſe. Vere hoc, vt et cum hariolatus de aliis Graecis, futurum fuiſſe, vt proderentur ab iis Spartani, ſubiecit: Non volentibus quidem, ſed neceſſitate coactis, vna poſt alteram capta vrbe. Thebanis tamen eiuſdem neceſſarii facti veniam non itidem facit. At enim Thebani 1O viros, duce Mnamia, in Tempe miſerunt, et ad Thermopylas tot, quot popoſcit Leonidas: qui et ſoli cum Theſpienſibus perſeuerauerunt apud hunc, reliquis a circumuentione deſerentibus. Poſtquam vero barbarus

quidem nullus dubito ex Herodoti verbis hoc efficere, liberorum Aminoclis aliquem a patris manibus, quacunque demum cauſſa, vel ratione, periiſſe. *Reiske.*

23. παρὰ Θηβαίων. *Reiske.*

24. F. ψευδῶς, νὴ Δία, τὰ δὲ ὡς μισῶν: aut alias verba τὰ δὲ διὰ, vna cum lacunae indicio, prorſus tollenda. *Reiske.* Turn. et Vulc. lacunam ita explent: τὰ δὲ διὰ κολακείαν, vel δι' ἔχθραν, τὰ δὲ ὡς μισῶν —

25. διὰ

τήσας ὁ βάρβαρος ἐν τοῖς ὅροις ἦν, καὶ Δημάρατος ὁ Σπαρτιάτης διὰ ξενίας [25] εὔνους ὢν Ἀπαγίνῳ, τῷ προεστῶτι τῆς ὀλιγαρχίας, διεπράξατο φίλον βασιλέως γενέσθαι καὶ ξένον, οἱ δὲ Ἕλληνες ἐν ταῖς ναυσὶν ἦσαν, πεζῇ δ' οὐδεὶς προσήλαυνεν, οὕτω προσεδέξαντο τὰς διαλύσεις, ὑπὸ τῆς μεγάλης ἀνάγκης ἐγκαταλειφθέντες. οὔτε γὰρ θάλασσα καὶ νῆες αὐτοῖς παρῆσαν, ὡς Ἀθηναίοις, οὔτ' ἀπωτάτω κατῴκουν, ὡς Σπαρτιάται τῆς Ἑλλάδος ἐν μυχῷ, μιᾶς δὲ ἡμέρας ὁδῷ καὶ ἡμισείας ἀπέχοντι τῷ Μήδῳ συστάντες ἐπὶ τῶν στενῶν, καὶ διαγωνισάμενοι μετὰ μόνων Σπαρτιατῶν καὶ Θεσπιέων ἠτύχησαν. ὁ δὲ συγγραφεὺς οὕτως ἐστὶ δίκαιος, ὥστε Λακεδαιμονίους μὲν μονωθέντας, καὶ γενομένους συμμάχων ἐρήμους, τυχὸν ἂν φησιν ὁμολογίῃ χρῆσθαι· τὸ δὲ μέγιστον καὶ κάλλιστον [26] ἔργον ἀνελεῖν μὴ δυνηθεὶς, ὡς οὐ πραχθὲν αὐτοῖς, αἰτίῃ φαύλῃ καὶ ὑπονοίᾳ διαλυμαινόμενος, ταῦτ' ἔγραφεν. Οἱ μὲν οὖν ξύμμαχοι [27] ἀπο-

rus, aditibus occupatis, in montes peruenit, et Damaratus Spartanus, ob hospitium fauens Apagino, tum paucorum in republica dominationis praesidi, effecit, vt is amicus et hospes regis fieret: Graeci autem in nauibus erant, neque terra quisquam accedebat: ita demum conditiones pacis acceperunt deserti, magna eos vrgente necessitate. Nam neque mare et naues eis ad manum erant, vt Athieniensibus: neque procul dissiti erant, vt Spartani penetralia Graeciae incolentes: cumque, sesquidiei spatio itinere ab ipsis absenti Medo, cum solis Lacedaemoniis et Thespiensibus se in faucibus angustiarum opposuissent, succubuerant. Verum hic scriptor ea est aequitate, vt, cum dixisset, Lacedaemonios, ab omnibus destitutos sociis, fortasse pactum inituros fuisse cum hoste: Thebanorum maximum et pulcherrimum facinus obliterare prorsus quia non poterat, tamen veluti vitiosa causa et suspectione corrumpens, ita scripserit: Socii igitur, qui missi erant, Leoni-

25. διὰ ξενίαν et Ἀτταγίνῳ. V. Herodot. IX, 15. *Reiske.*

26. κάλλιστον Θηβαίων ἔργον. *Reiske.*

27. ξύμμαχοι οἱ ἀποπεμπόμενοι. Ita leg. ex Herodot. VII. 222. *Reiske.*

28. F.

πεμπόμενοι ᾤχοντό τε ἀπιόντες, καὶ ἐπείθοντο Λεωνίδῃ· Θεσπιεῖς δὲ καὶ Θηβαῖοι κατέμειναν μοῦνοι παρὰ Λακεδαιμονίοισι. τούτων δὲ Θηβαῖοι μὲν ἀέκοντες ἔμενον, καὶ οὐ βουλόμενοι· (κατεῖχε γὰρ σφέας Λεωνίδης ἐν ὁμήρων λόγῳ ποιεύμενος) Θεσπιέες δὲ ἑκόντες μάλιστα, οἳ οὐδαμᾶ ἔφασαν ἀπολιπόντες Λεωνίδην καὶ τοὺς μετὰ τούτου ἀπαλλάξεσθαι. εἶτ' οὐ δῆλός ἐστιν ἰδίαν τινὰ πρὸς Θηβαίους ἔχων ὀργὴν καὶ δυσμένειαν, ὑφ' ἧς οὐ μόνον διέβαλε ψευδῶς καὶ ἀδίκως τὴν πόλιν, ἀλλ' οὐδὲ τοῦ πιθανοῦ τῆς διαβολῆς ἐφρόντισεν. οὐδὲ ὅπως αὐτὸς ἑαυτῷ τὰ ἐναντία λέγων παρ' ὀλίγους ἀνθρώπους [28] οὐ φανεῖται συνειδώς; προειπὼν γὰρ, ὡς ὁ Λεωνίδης, ἐπεί τ' ᾔσθετο τοὺς συμμάχους ἐόντας ἀπροθύμους, καὶ οὐκ ἐθέλοντας συγκινδυνεύειν, κελεύσας [29] σφέας ἀπαλλάττεσθαι, πάλιν μετ' ὀλίγον λέγει, τοὺς Θηβαίους ἄκοντας αὐτὸν κατασχεῖν, οὓς εἰκὸς ἦν ἀπελᾶσθαι καὶ μὴ [30] βουλομένους παραμένειν, εἰ μηδίζειν αἰτίαν εἶχον. ὅπου

Leonidae conſilium ſequentes abierunt. Soli apud Lacedaemonios remanſerunt Theſpienſes ac Thebani: hi quidem inviti et nolentes: ſed eos obſidum loco Leonidas retinebat. Theſpienſes admodum volentes, et qui nuſquam ſe a Leonida diſceſſuros dicerent, et iis, quos ſecum habebat. An vero non prodit liquido, ſe peculiari aliquo Thebanorum odio affectum? quo impulſus non modo vrbem falſo et iniuria vituperauit, ſed etiam probabilitatem calumniae aliquam parare, et curare, ne omnibus hominibus videretur ſecum pugnantia dicere, ſibique mendacii eſſe conſcius, poſthabuit. Nam cum dixiſſet, Leonidam, quod ſentiret, non eſſe bene animatos, neque paratos ad ſubeundum periculum ſocios, iuſſiſſe diſcedere: paulo poſt ſubiicit, Thebanos inuitos ab eo fuiſſe detentos: quos, ſi ad Medos inclinare animis credebat, etiam manere volentes debuit abigere. Vbi enim nulli vſui ſibi fore

re

28. F. *παρ' εὐλόγοις ἀνθρώποις. neque cauit, ne ab hominibus ſano ſenſu praeditis deprehenderetur ipſe ſibi ſuae ſecum in dicendo pugnae et inconſtantiae conſcius fuiſſe.* Poteſt quoque legi *παρ' ὀλίγους στίχους. poſt paucos verſus interiectos. Reiske.*

29. *κελεύσαι. praeceperit.* in Optatiuo. *Reiske.*

30. *μὴ* delend. et recte abeſt ab Edit. Baſil. *Reiske.*

31. *ἀπεῖ-*

γὰρ οὐκ ἐδεῖτο τῶν μὴ προθύμων, τί χρήσιμον ἦν, ἀναμεμίχθαι μαχομένοις ἀνθρώπους ὑπόπτους; οὐ γὰρ δὴ φρένας εἶχε τοιαύτας ὁ τῶν Σπαρτιατῶν βασιλεὺς, καὶ τῆς Ἑλλάδος ἡγεμὼν, ὥστε κατέχειν ἐν ὁμήρων λόγῳ τοῖς τριακοσίοις τοὺς τετρακοσίους ὅπλα ἔχοντας, καὶ προσκειμένων ἔμπροσθεν ἤδη καὶ ὄπισθεν ἅμα τῶν πολεμίων. καὶ γὰρ, εἰ πρότερον ἐν ὁμήρων λόγῳ ποιούμενος ἦγεν αὐτοὺς, ἔν γε τοῖς ἐσχάτοις εἰκὸς ἦν καιροῖς ἐκείνους τε Λεωνίδα μηδὲν φροντίσαντας ἀπαλλαγῆναι, καὶ Λεωνίδαν δεῖσαι τὴν ὑπ' ἐκείνων μᾶλλον, ἢ τῶν βαρβάρων, κύκλωσιν. ἄνευ δὲ τούτων, πῶς οὐ γελοῖος ὁ Λεωνίδας, τοὺς μὲν ἄλλους Ἕλληνας ἀπεῖναι[31] κελεύων, ὡς αὐτίκα μάλα τεθνηξομένους[32], Θηβαίους δὲ κωλύων, ὡς ὑπ' αὐτοῦ φυλάττοιντο τοῖς Ἕλλησιν ἀποθνήσκειν μέλλοντος. εἰ γὰρ ὡς ἀληθῶς ἐν ὁμήρου λόγῳ, μᾶλλον[33] δ' ἀνδραπόδων, περιῆγε τοὺς ἄνδρας, οὐ κατέχειν ὤφειλεν αὐτοὺς μετὰ τῶν ἀπολλυμένων[34], ἀλλὰ παραδοῦναι τοῖς ἀπιοῦσι τῶν Ἑλλήνων. ὃ δὲ λοιπὸν ἦν τῶν

re cenſuit non alacres, quid attinebat pugnantibus permiſceri ſuſpectos? Neque vero rex Spartanorum ita ſtultus fuit, vt trecentis ſuis quadringentos Thebanos armis inſtructos obſidum loco ſibi putaret detinendos, hoſtibus maxime a fronte iam et tergo imminentibus. Nam vt prius eos obſidum loco habens ſecum duxerit: certe ad extremum probabile erat, eos, contemto Leonida, fuiſſe diſceſſuros, et Leonidam magis veriturum, ne ab his, quam ne a barbaris, circumueniretur. Praeter haec, qui non ſit ridiculus Leonidas, ſi, reliquos Graecos abire iubens, vt mortem ſibi impendere praeſentem intelligens, Thebanos detinuit, ſcilicet Graecis eos ſeruaturus, iamiam moriens ipſe? Nam ſi vere pro obſidibus hos, aut potius mancipiis, circumduxit, non debuit inter perituros detinere, ſed diſcedentibus Graecis eos tradere. Quae vna

31. ἀπεῖναι idem eſt, atque ἀπιέναι. *Reiske.*

32. τεθνηξόμενος Turn. et Bong.

33. ἐν ὁμήρων λόγῳ, οὐ [vel μὴ] μᾶλλον δὲ — *nam ſi reapſe Leonidas Thebanos pro obſidibus, et non potius pro mancipiis, ſecum habuiſſet.* Conſentit Salmaſius. *Reiske.*

34. μετὰ τῶν ἀπολουμένων. *Reiske.*

35. Lo-

αἰτίων εἰπεῖν, ἴσως δ' ἀπολȣμένων [35] κατεῖχε, καὶ τȣ̃το ἀνῄρηκεν ὁ συγγραφεὺς, οἷς περὶ τῆς φιλοτιμίας τȣ̃ Λεωνίδȣ κατὰ λέξιν. ταῦτα δὲ δὴ [36] ἐπιλεγόμενον Λεωνίδαν, καὶ βȣλόμενον καταθέσθαι κλέος μȣ́νων [37] Σπαρτιατέων, ἀποπέμψαι τοὺς συμμάχους μᾶλλον, ἢ τῇσι γνώμῃσι διενεχθέντας [38]. ὑπερβολὴ γὰρ εὐηθείας ἦν, ἧς ἀπήλαυε [39] δόξης, τȣ̀ς συμμάχους κατέχειν μεθέξοντας τȣ̀ς πολεμίȣς. ὅτι τοίνυν ȣ̓ διεβέβλητο τοῖς Θηβαίοις ὁ Λεωνίδας, ἀλλὰ καὶ φίλους ἐνόμιζε βεβαίȣς, ἐκ τῶν πεπραγμένων δῆλόν ἐςί. καὶ γὰρ παρῆλθεν εἰς Θήβας ἄγων τὸ ςράτευμα, καὶ δεηθεὶς ἔτυχεν, ȣ̃ μηδὲ εἷς ἄλλος, ἐν τῷ ἱερῷ κατακοιμηθῆναι τȣ̃ Ἡρακλέȣς, καὶ τὴν ὄψιν, ἣν εἶδεν Ἥραν [40],

vna reſtabat cauſa, cur Thebanos Leonidas noluiſſe dimittere diceretur, nempe vt vna ſecum eos perderet: hanc quoque Herodotus ipſe ſuſtulit, de ambitione Leonidae ſic ſcribens: Haec reputans Leonidas, volenſque gloriam hanc ſolis Spartanis parare, ſocios dimiſit: magis ob hoc, quam quod eorum diuerſae eſſent ſententiae. Extremae vero ſtultitiae fuit, a qua gloria ſocios arceret, in eius ſocietatem pertrahere inuitos hoſtes. Caeterum non fuiſſe ſuſpectos malae fidei Thebanos Leonidae, ſed pro amicis habitos conſtantibus, res geſtae demonſtrant. Nam et Thebas venit exercitum ducens, et orans id impetrauit, quod nemo alius, vt in fano Herculis dormiret: et viſum diuinitus oblatum Thebanis expoſuit. Imagi-

35. Locum hunc non ſarcio. *Reiske.* Turn. pro ἀπολȣμένων dat ἀπολȣμένȣς.

36. ταῦτα δὲ δὴ] Deeſt ante haec verba εἴρηκε, aut γράφει. Sed antecedentia ſunt hiulca. Vide Herod. Polymn. 236. 237. *Xylander.* κατὰ λέξιν ȣ̃τω γράφει. ταῦτά τε δὴ. *Reiske.* Turn. verbo φησὶ inſerendo hanc lacunam explet.

37. Praefero hic lectionem Plutarchi μούνων illi, quae apud Herodotum eſt p. 453, 26. μȣ̃νον. *Reiske.* Caeterum μȣ̃νον dant etiam hic Turn. et Vulc.

38. διενεχθέντας ȣ̃τω ἀκόσμως οἴχεσθαι τȣ̀ς οἰχομένȣς. Ita integrandus eſt hic locus ex Herodoti l. c. *Reiske.*

39. ἀπήλαυνε recte eſt in Edit. Baſil. *Reiske.*

40. ὄψιν, ἣν εἶδεν Ἥραν] Ἥραν nihil eſt; forte ἱεράν, ſacrum ſomnium, et vere diuinum, vtpote loco in ſacro oblatum. *Xylander.* F. ἣν εἶδεν ἐν ὀνείρῳ, ἐξήγγειλε. ſpeciem,

ἐξήγγειλε τοῖς Θηβαίοις. ἔδοξε γὰρ ἐν θαλάσσῃ πολὺν ἐχούσῃ καὶ τραχὺν κλύδωνα, τὰς ἐπιφανεστάτας καὶ μεγίστας πόλεις τῆς Ἑλλάδος ἀνωμάλως διαφέρεσθαι καὶ σαλεύειν, τὴν δὲ Θηβαίων ὑπερέχειν τε πασῶν, καὶ μετέωρον ἀρθῆναι πρὸς τὸν οὐρανὸν, εἶτ' ἐξαίφνης ἀφανῆ γενέσθαι. καὶ ταῦτα μὲν ἦν ὅμοια τοῖς ὕστερον χρόνῳ πολλῷ συμπεσοῦσι περὶ τὴν πόλιν. ὁ δὲ Ἡρόδοτος ἐν τῇ διηγήσει τῆς μάχης, καὶ τοῦ Λεωνίδου τὴν μεγίστην ἠμαύρωκε πρᾶξιν [41] αὐτοῦ, πεσεῖν πάντας εἰπὼν ἐν τοῖς στενοῖς περὶ τὸν Κολωνόν· ἐπράχθη δ' ἄλλως. ἐπεὶ γὰρ ἐπύθοντο νύκτωρ τὴν περίοδον τῶν πολεμίων, ἀναστάντες ἐβάδιζον ἐπὶ τὸ στρατόπεδον καὶ τὴν σκηνὴν ὀλίγου δεῖν [42] βασιλέως, ὡς ἐκεῖνον [43] αὐτὸν ἀποκτενοῦντες, καὶ περὶ ἐκείνῳ τεθνηξόμενοι. μέχρι μὲν οὖν τῆς σκηνῆς ἀεὶ τὸν ἐμποδὼν φονεύοντες, τοὺς δ' ἄλλους τρεπόμενοι προῆλθον· ἐπεὶ δ' οὐχ ηὑρίσκετο Ξέρξης, ζητοῦντες ἐν μεγάλῳ καὶ ἀχανεῖ στρατεύματι, καὶ πλανώμενοι, μόλις ὑπὸ τῶν βαρβάρων πανταχόθεν περιχυθέντων διε-

maginatus fuit enim, in mari se videre, multis et asperis exagitato vndis, illustrissimas et maximas Graeciae vrbes inaequaliter differri atque fluctuare: Thebas supra omnes alias ferri, et sublimes ad coelum extolli, ac post subito euanescere. Atque haec quidem similia erant eorum, quae multo post tempore Thebis euenerunt. In pugnae autem narratione Herodotus Leonidae etiam maximum facinus obscurauit, omnes dicens in angustiis iuxta Colonum cecidisse. Res aliter gesta est. Cum enim noctu se circumuentos a barbaris esse accepissent, recta in hostium castra agmen mouerunt suum, et fere ipsum regis tentorium, vt, eo interfecto, iuxta mortem oppeterent. Venerunt ergo vsque ad tentorium regis, obvios subinde trucidantes, aut in fugam vertentes. Cum autem Xerxes in tentorio non inueniretur, quaerentes eum in vastissimis castris, ac vagantes, vix tandem a barbaris vndique circum-

ciem, quam in somnio viderat. Reiske.

41. Comma pone πρᾶξιν revocandum. *ibi apud collem. Reiske.*

42. ὀλίγου δεῖν deleatur. Nam euertunt sequentia vs. 14. vbi ait, eos ad ipsum vsque Xerxis tentorium peruenisse, sed eum ibi non reperisse. *Reiske.*

43. ὡς ἐκεῖ αὐτὸν. *Reiske.*

44. ἐπι-

φθάρησαν. ὅσα μὲν οὖν ἄλλα πρὸς τούτῳ τολμήματα καὶ ῥήματα τῶν Σπαρτιατῶν καταλέλοιπεν, ἐν δὴ τῷ Λεωνίδου βίῳ γραφήσεται· μικρὰ δ᾽ οὐ χεῖρόν ἐστι καὶ νῦν διελθεῖν. ἀγῶνα μὲν γὰρ ἐπιτάφιον αὐτῷ ἠγωνίσαντο πρὸ τῆς ἐξόδου, καὶ τοῦτον ἐθεῶντο πατέρες αὐτῶν καὶ μητέρες. αὐτὸς δὲ ὁ Λεωνίδας πρὸς μὲν τὸν εἰπόντα, παντελῶς ὀλίγους ἐξάγειν αὐτὸν ἐπὶ τὴν μάχην, πολλοὺς μὲν ἔφη τεθνηξομένους. πρὸς δὲ τὴν γυναῖκα, πυνθανομένην ἐξιόντος, εἴ τι λέγοι, μεταστραφεὶς εἶπεν· Ἀγαθοῖς γαμεῖσθαι, καὶ ἀγαθὰ τίκτειν. ἐν δὲ Θερμοπύλαις, μετὰ τὴν κύκλωσιν, δύο τῶν ἀπὸ γένους ὑπεξελέσθαι βουλόμενος, ἐπιστολὴν ἐδίδου ἑτέρῳ [44], καὶ ἔπεμπεν. ὁ δ᾽ οὐκ ἐδέξατο, φήσας μετ᾽ ὀργῆς· Μαχατάς τοι, οὐκ ἀγγελιαφόρος, εἱπόμαν. τὸν δὲ ἕτερον ἐκέλευεν εἰπεῖν τι πρὸς τὰ τέλη τῶν Σπαρτιατῶν· ὁ δέ, ἀπεκρίνοντος τὰ πράγματα καὶ [45] τὴν ἀσπίδα λαβών, εἰς τάξιν κατέστη. ταῦτα τίς οὐκ ἂν ἐπετίμησεν, ἄλλου παραλιπόντος; ὁ δὲ τὴν Ἀμάσιδος ἀποψόφησιν, καὶ

circumfusis sunt occidione caesi. Quos alios conatus, et quae alia dicta Spartanorum Herodotus praetermiserit, scribemus in vita Leonidae. Nihil tamen impedit, quin hic etiam quaedam ponamus. Certamen funebre Spartani Leonidae, egressuro in istud bellum, egerunt, patribus et matribus vna proficiscentium spectantibus. Ipse Leonidas dicenti: Perpaucos tecum ad pugnam educis: Multos vero, inquit, vtpote morituros. Vxori, interroganti proficiscentem, ecquid mandaret, conuersus: Bonis, inquit, nubere, et bonos liberos parere te iubeo. In Thermopylis iam cinctus ab hoste, cupiens duos genere sibi iunctos seruare, alteri epistolam dedit et emisit, alterum amandauit magistratibus Spartae aliquid nunciaturum. Sed et ille literas reiiciens cum stomacho: Pugnator, aiebat, veni, non tabellarius: et hic, apparitoris id munus esse fatus, scuto sumto, in acie adstitit. Haec si quis alius omisisset, fortasse reprehensione posset carere. At qui Ama-

44. ἐπιστολὴν μὲν ἐδίδου θατέρῳ. *Reiske.*

45. F. ὁ δὲ ὑποκρινόμενος διαγγελοῦντα τὸ πρόσταγμα, τό, δόρυ καὶ τὴν ἀσπίδα λαβὼν — *simulans, perlaturum imperata, sumta hasta scutoque. Reiske.*

τὴν τῶν ὄνων τȣ͂ κλέπτȣ πϱοσέλασιν, καὶ τὴν τῶν ἀσκῶν ἐπίδοσιν, καὶ πολλὰ [46] τοιαῦτα συναγαγὼν, καὶ διαμνημονεύων, ȣ̓κ ἀμελείᾳ δόξειεν ἂν καὶ ὑπεϱοψίᾳ πϱοΐεσθαι [47] καλὰ μὲν ἔϱγα, καλὰς δὲ φωνὰς, ἀλλ᾽ ȣ̓κ εὐμενὴς ὢν πϱὸς ἐνίους, ȣ̓δὲ δικαίως [48]. τȣ̀ς δὲ Θηβαίους πϱώτȣς [49] μέν φησι μετὰ τῶν Ἑλλήνων ἐόντας μάχεσθαι ὑπ᾽ ἀνάγκης ἐχομένȣς. ȣ̓ γὰϱ μόνον Ξέϱξης, (ὡς ἔοικεν) ἀλλὰ καὶ Λεωνίδας, μαστιγοφόϱȣς εἶχεν ἑπομένȣς, ὑφ᾽ ὧν οἱ Θηβαῖοι παϱὰ γνώμην ἠναγκάζοντο μαστιγȣ́μενοι μάχεσθαι. καὶ μάχεσθαι μὲν ὑπ᾽ ἀνάγκης φησὶ τȣ̀ς ἀπελθεῖν καὶ φεύγειν δυναμένȣς, μηδίσαι δὲ ἑκόντας, οἷς ȣ̓δεὶς παϱῆν βοηθῶν. ἑξῆς δὲ τȣ́τοις γέγϱαφεν, ὅτι, τῶν ἄλλων ἐπειγομένων ἐπὶ τὸν Κολωνὸν, ἀποσχισθέντες οἱ Θηβαῖοι χεῖϱάς τε πϱοέτειναν, καὶ ἦσαν ἆσσον τῶν βαϱβάϱων· λέγοντες τὸν ἀληθέστατον τῶν λόγων, ὡς μηδίσειαν [50], καὶ γῆν τε καὶ ὕδωϱ ἐδο-

Amasidis crepitum, aduentum asinorum furis, vtrium incrementum, multaque talia conduxisset et commemorasset: certe videri potest illa non incuria, aut contemtu, praeteriuisse pulchre facta atque dicta: sed quod quibusdam male vellet, essetque in eos iniurius. Thebanos autem ait primum cum Graecis coniunctos necessitate compulsos pugnauisse: credo, quia non Xerxes modo, sed etiam Leonidas, haberet flagelliferos in suo comitatu, a quibus Thebani contra animi sententiam cogebantur pugnare: ac pugnasse quidem inuitos ait, qui discedere poterant et fugere: vltro autem ad Medos inclinasse, quibus nullus aderat auxiliarius. Post haec scribit, reliquis ad Colonum contendentibus, Thebanos ab iis se auellisse, manusque intendisse ad barbaros, acclamasse accedentes voce verissima, se Medorum rebus studuisse, regique aquam

46. F. καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα. *Reiske.*

47. Raro et non valde commodo modo πϱοΐεσθαι posuit pro παϱαπέμψαι, vel παϱιέναι. Nam πϱοΐεσθαι ἔϱγα insolens est, et πϱοΐεσθαι φωνὰς longe aliud quid notat, scil. *emittere, pronunciare voces.* Solet tamen πϱοΐεσθαι sic ponere. V. Tom. X. p. 8. 10. *Reiske.*

48. δίκαιος. *Reiske.*

49. πϱώτȣς] L. τέως, ex Herodot. p. 456, 41. *Reiske.*

50. μηδίζȣσι, [vti etiam dat Turn.] et ἐν πϱώτοισι ἔδοσαν ἂν βασιλεῖ. *dedissent. Reiske.*

51. F.

σαν βασιλεῖ, ὑπὸ δ᾽ ἀνάγκης ἐχόμενοι εἰς Θερμοπύλας ἀπικέατο, καὶ ἀναίτιοι εἶεν τοῦ τρώματος, τοῦ γενομένου βασιλεῖ. ταῦτα λέγοντες περιεγένοντο. εἶχον γὰρ καὶ Θεσσαλοὺς μάρτυρας τούτων τῶν λόγων. ὅρα διὰ τοσούτων ἐν βαρβάροις κραυγαῖς καὶ παμμιγέσι θορύβοις καὶ φυγαῖς καὶ διώξεσιν ἀκουομένην δικαιολογίαν, καὶ μαρτύρων ἀνάκρισιν, καὶ Θεσσαλοὺς μεταξὺ τῶν [51] φονευομένων καὶ πατουμένων ὑπ᾽ ἀλλήλων. πάντα γὰρ στενὰ [52], Θηβαίοις συνδικοῦντας, ὅτι τῆς Ἑλλάδος αὐτοὺς κρατοῦντας ἄχρι Θεσπιέων ἔναγχος [53] ἐξήλασαν μάχῃ παραγενόμενοι [54], καὶ τὸν ἄρχοντα Λατταμίαν [55] ἀποκτείνοντες [56]. ταῦτα γὰρ ὑπῆρχε Βοιωτοῖς τότε καὶ

aquam et terram praebuiſſe, nunc neceſſitate adactos ad Thermopylas veniſſe, et extra culpam eſſe de vulnere regi inflicto. Haec eos fatos ſalutem impetraſſe, cum Theſſali etiam teſtimonium ipſis perhiberent. En tibi tot verbis inter barbaricas conclamationes, omnigenos tumultus, fugas, inſecutiones, exauditam cauſae dictionem, et teſtium examen, et Theſſalos inter caedes et conculcationes in tantis anguſtiis Thebanis patrocinantes: nimirum quod hos Graecia vſque ad Theſpias potitos Thebani nuper pugna ſuperatos eiecerunt, occiſo eorum duce, Lattamya. Ita enim tum inter Theſſalos et

51. F. καὶ Θεσσαλοὺς μαρτυροῦντας, μεταξὺ πάντων [aut τῶν ἄλλων] φονευομένων — *Reiske.*

52. Poſt στενὰ deeſt aliquid, e. c. καὶ τίς οὐκ ἂν οἴοιτο τοὺς Θεσσαλοὺς ἐπιτιθεμένους μᾶλλον ἐν τῷ τότε καὶ ἐγκαλοῦντας, ἢ μαρτυροῦντας Θηβαίοις καὶ συνδικοῦντας. *ecquis eſt, qui non exiſtimet, Theſſalos ea occaſione potius vſuros fuiſſe ad afferendum Thebanis damnum et adſpergendas criminationes, quam ad perhibendum ipſis praeclarum teſtimonium et dicendam eorum cauſſam. R.*

53. ἔναγχος] Non concilio hoc cum altero Noſtri loco, qui eſt in Vita Camilli, Tom. I. p. 535. pen. vbi ait: pugnam illam, qua Boeoti Theſſalos vicerunt, accidiſſe plus ducentis annis ante Leuctricam. Simſonus mortem Leonidae in ann. M. 3525. confert, et pugnam Leuctricam in annum M. 3634. Eſt igitur haec centum et nouem annis illa recentior. *Reiske.*

54. περιγενόμενοι. *Reiske.*

55. Lattamias in Camillo per u ſcribitur, et tempus rei geſtae notatur. *Xylander.* Vid. T. I. p. 535. vlt.

56. ἀποκτείναντες. *Reiske.*

Θετταλοῖς πρὸς ἀλλήλους, ἐπιεικὲς δὲ καὶ φιλάνθρωπον οὐδέν. ἀλλὰ δὴ τῶν Θεσσαλῶν μαρτυρούντων, πῶς περιεγένοντο Θηβαῖοι, τοὺς μὲν [57] αὐτῶν ἀπέκτειναν οἱ βάρβαροι προσιόντας, ὡς αὐτὸς εἴρηκε, τοὺς δ' ἔτι πρεῦνας [58] κελεύσαντος Ξέρξεω, ἔστιξαν στίγματα βασιλήϊα, ἀρξάμενοι ἀπὸ στρατηγοῦ Λεοντιάδεω. οὔτε [59] Λεοντιάδης ἐν Θερμοπύλαις ἦν στρατηγὸς, ἀλλ' Ἀνάξανδρος, ὡς Ἀριστοφάνης ἐκ τῶν κατὰ ἄρχοντας ὑπομνημάτων ἱστόρησε, καὶ Νίκανδρος ὁ Κολοφώνιος· οὔτε γινώσκει τὶς ἀνθρώπων πρὸ Ἡροδότου στιχθέντας ὑπὸ Ξέρξου Θηβαίους. ἐπεὶ μέγιστον ἦν ἀπολόγημα τῆς διαβολῆς, καὶ καλῶς εἶχε τὴν πόλιν ἀγάλλεσθαι τοῖς στίγμασιν ἐκείνοις, ὡς Ξέρξου δικάσαντος [60] ἐχθίστοις χρήσασθαι Λεωνίδῃ καὶ Λεοντίδῃ [61]. τοῦ μὲν γὰρ ᾐκίσατο πεπτωκότος τὸ σῶμα· τοῦ δὲ ζῶντος ἔστιξεν· ὁ δὲ τὴν μὲν εἰς Λεωνίδαν ὠμότητα δήλωμα ποιούμενος, ὅτι μάλιστα δὴ ἀνδρῶν ὁ βάρβαρος ἐθυμώθη ζῶντι Λεωνίδῃ,

et Thebanos res erat, amicitia nulla, aut beneuolentia. Sed tamen Theſſalis teſtimonio iuuantibus, quomodo Thebani euaſerunt? Alii eorum, inquit, accedentes a barbaris ſunt obtruncati: plures etiam mandato Xerxis notis regiis compuncti ſunt, initio facto a duce eorum, Leontiada. Atqui non fuit Leontiades dux Thebanorum in Thermopylis, ſed Anaxander: vt Ariſtophanes e magiſtratuum commentariis docuit, et Nicander Colophonius. Neque agnoſcit quiſquam hominum ante Herodotum compunctos a Xerxe Thebanos. Alioqui maxima haec aduerſus calumniam erat futura defenſio, debebantque gloriari ob iſtas notas Thebae, quod Xerxes ſtatuiſſet ipſos eodem modo tractare, quo inuiſiſſimum ſibi Leonidam; ſiquidem huius mortui corpus Xerxes contumelioſe habuit, illos viuos compunxit. Sed enim, qui ſe crudelitate in Leonidam demonſtrat, maxime omnium hominum Leonidae viuen-

57. τοὺς μὲν γὰρ αὐτῶν. *Reiske.*

58. τοὺς δὲ πλεῦνας. Sic leg. ex Herodot. p. 457, 8. *Reiske.*

59. ἀλλ' οὔτε Λεοντιάδης. *Reiske.*

60. δικαιώσαντος. *aequum et ſe dignum cenſente. Reiske.*

61. Λεοντιάδῃ. Sic paullo ante Noſter eum bis appellavit, et ipſe Herodotus l. c. *Reiske.*

62. Pro

Θηβαίους δὲ καὶ μηδίζοντας λέγων ἐν Θερμοπύλαις στιχθῆναι, καὶ στιχθέντας αὖθις ἐν Πλαταιαῖς μηδίζειν προθύμως, δοκεῖ μοι, καθάπερ Ἱπποκλείδης, ὁ τοῖς σκέλεσι χειρονομῶν ἐπὶ τῆς τραπέζης, εἰπεῖν ἄν, ἐξορχούμενος τὴν ἀλήθειαν· Οὐ φροντὶς Ἱπποκλείδῃ. ἐν δὲ τῇ ὀγδόῃ τοὺς Ἕλληνάς φησι καταδειλιάσαντας ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου δρησμὸν βουλεύεσθαι εἰς τὴν Ἑλλάδα· καὶ τῶν Εὐβοέων δεομένων ὀλίγον ἐπιμεῖναι χρόνον, ὅπως ὑπεκθοῖντο γυναῖκας [62] καὶ τὸ οἰκετικόν, ὀλιγωρεῖν, ἄχρις οὗ Θεμιστοκλῆς ἀργύριον λαβὼν Εὐρυβιάδῃ τε μετέδωκε, καὶ Ἀδειμάντῳ, τῷ Κορινθίων στρατηγῷ· τότε δὲ μεῖναι καὶ διαναυμαχῆσαι πρὸς τοὺς βαρβάρους· ὁ μὲν Πίνδαρος, οὐκ ὢν συμμάχου πόλεως, ἀλλὰ μηδίζειν αἰτίαν ἐχούσης, ὅμως τοῦ Ἀρτεμισίου μνησθεὶς ἐπιπεφώνηκε, ὅτι παῖδες Ἀθηναίων ἐβάλοντο φαεννὰν κρηπῖδ᾽ ἐλευθερίας. Ἡρόδοτος δέ, ὑφ᾽ οὗ κεκοσμῆσθαί τινες ἀξιοῦσι τὴν Ἑλλάδα, δωροδοκίας καὶ κλοπῆς ἔργον ἀποφαίνει τὴν νίκην ἐκείνην γενομένην, καὶ τοὺς Ἕλληνας ἀκουσίως ἀγωνισαμένους, ὑπὸ τῶν στρατηγῶν ἐξαπατηθέντας ἀργύριον λαβόντων. καὶ

viuenti iratum fuiſſe Xerxem: Thebanos autem, Medorum rebus ſtudentes, et apud Thermopylas fuiſſe notis compunctos, et tamen poſtea apud Plataeas Medis alacriter fauiſſe: videtur mihi in morem Hippoclidis iſtius, pedibus in menſa geſticulantis, veritate ob ineptam ſaltationem amiſſa, dicturus: Non curat hoc Hippoclides. Libro octauo ait, Graecos metu captos, fugam ab Artemiſio in Graeciam meditatos, Euboeenſium orantium, vt exiguum temporis ſpatium manerent, dum familiam exponerent, nullam habuiſſe rationem: donec Themiſtocles accepta ab Euboeenſibus pecunia Eurybiadem et Adimantum, Corinthiorum ducem, impertiit. Hac ratione factum, vt manerent, et cum barbaris nauali pugna decertarent. Pindarus quidem, non ſociae vrbis, ſed Medis fauere ſuſpectae, ciuis, tamen, Artemiſii facta mentione, exclamat:

Vbi filii Athenienſium
Splendidum iecere libertatis fundamentum.

Herodotus autem, a quo nonnulli exornatam volunt Graeciam, victoriam illam captorum munerum et furti opus facit, deceptos a ducibus argento corruptis Graecos contra animi ſenten-

tiam

62. Pro γυναῖκας dant γενεὰς Ald. et Baſ.

τȣ̃το πέρας ἐ γέγονεν αὐτῷ τῆς κακοηθείας, ἀλλὰ πάντες μὲν ἄνθρωποι σχεδὸν ὁμολογȣ̃σι, ταῖς ναυμαχίαις αὐτόθι κρατȣ̃ντας τȣ̀ς Ἕλληνας, ὅμως ὑφέσθαι τȣ̃ Ἀρτεμισίȣ τοῖς βαρβάροις τὰ περὶ Θερμοπύλας ἀκȣ́σαντας. ȣ̓δὲ γὰρ ἦν ὄφελος ἐνταῦθα καθημένȣς φρȣρεῖν τὴν θάλασσαν, ἐντὸς Πυλῶν τȣ̃ πολέμȣ γεγονότος, καὶ Ξέρξȣ τῶν παρόδων κρατȣ̃ντος. Ἡρόδοτος δὲ, πρὶν ἀπαγγελῆναι τὸν Λεωνίδȣ θάνατον, ἤδη ποιεῖ τȣ̀ς Ἕλληνας βȣλευομένȣς ἀποδιδράσκειν. λέγει δὲ ȣ̃τως· Τρηχέως δὲ περιενεχθέντες [63], καὶ ȣ̓χ ἥκιστα Ἀθηναῖοι, τῶν αἱ ἡμίσειαι τῶν νεῶν τετρωμέναι ἦσαν, δρησμὸν ἐβȣλεύοντο εἰς τὴν Ἑλλάδα. καίτοι τὴν πρὸ τȣ̃ ἀγῶνος ἀναχώρησιν ȣ̃τως ὀνομάσαι, μᾶλλον δ' ὀνειδίσαι δεδόσθαι [64]. ὁ δὲ καὶ πρότερον δρασμὸν εἶπεν, καὶ νῦν δρασμὸν ὀνομάζει, καὶ μετ' ὀλίγον πάλιν ἐρεῖ δρασμόν· ȣ̃τω πικρῶς τῷ ῥήματι προσπέφυκε. τοῖς δὲ βαρβάροισιν αὐτίκα μετὰ ταῦτα πλοίῳ ἦλθεν ἀνὴρ Ἑστιαιεὺς, ἀγγέλλων τὸν δρησμὸν [65] τȣ̃ Ἀρτεμισίȣ τὸν τῶν Ἑλλήνων. οἱ δὲ ὑπὸ

tiam pugnaſſe dicens. Neque hic malignitati finem ſtatuit. Fatentur omnes homines fere, Graecos, etſi naualibus proeliis victoriam obtinerent, tamen Artemiſio barbaris ceſſiſſe, audita clade ad Thermopylas accepta. Neque enim expediebat, ibi morari et mare cuſtodiri, cum hoſtis iam intra Pylas perueniſſet, et Xerxe aditus tenente. Herodotus tamen Graecos facit, nondum audita Leonidae morte, fugam molientes: his adeo verbis: Male autem accepti, et haud minime Athenienſes, quorum nauium dimidium erat confractum, fugam in Graeciam meditabantur. Liceat ſane ei diſceſſionem ante conflictum ſic appellare, aut potius hoc probro adficere. Ita quidem odioſe huic vocabulo inhaeret, vt et ante, et nunc, et mox rurſum fugam nominet. Ad barbaros, inquit, ſtatim ſecundum haec naui venit vir Heſtiaeenſis, fugam Graecorum ab Artemiſio factam nuncians. Illi, quod incredibilis res videba-

63. περιεφθέντες, ex Herodoti p. 465, 22. *Reiske.*

64. δεδόσθω. *datum, indultum ipſi eſto. Reiske.*

65. δρησμὸν ἀπὸ τȣ̃ Ἀρτ. *Reiske.* Ald. et Baſ. pro τοῦ ante Ἀρτεμισίȣ exhibet τὸν, Turn. autem atque Vulc. τὸν ἐπ' Ἀρτεμ.

ἀπιστίης τὸν μὲν ἀγγέλλοντα εἶχον ἐν φυλακῇ, νέας δὲ ταχείας ἀπέστειλαν προκατοψομένας. τί σὺ λέγεις; ἀποδιδράσκειν, ὡς κεκρατημένους, οὓς οἱ πολέμιοι μετὰ τὴν μάχην ἀπιστοῦσι φεύγειν, ὡς πολὺ κρατοῦντας; εἶτα πιστεύειν ἄξιον τούτῳ γράφοντι περὶ ἀνδρὸς, ἢ πόλεως μιᾶς, ὃς ἑνὶ ῥήματι τὸ νίκημα τῆς Ἑλλάδος ἀφαιρεῖται, καὶ τὸ τρόπαιον καθαιρεῖ, καὶ τὰς ἐπιγραφὰς, ἃς ἔθεντο παρὰ τῇ Ἀρτέμιδι τῇ πρὸς [66] κόμπον ἀποφαίνει καὶ ἀλαζονείαν; ἔχει δὲ οὕτω τὸ ἐπίγραμμα·

Παντοδαπῶν ἀνδρῶν γενεὰς Ἀσίας ἀπὸ χώρας
Παῖδες Ἀθηναίων τῷδέ ποτ᾽ ἐν πελάγει
Ναυμαχίᾳ δαμάσαντες, ἐπεὶ στρατὸς ὤλετο Μήδων,
Σήματα ταῦτ᾽ ἔθεσαν παρθένῳ Ἀρτέμιδι.

ἐν μὲν οὖν ταῖς μάχαις οὐκ ἔταξε τοὺς Ἕλληνας, οὐδ᾽ ἐδήλωσεν, ἣν ἑκάστη πόλις ἔχουσα χώραν ἐναυμάχησε· κατὰ δὲ τὸν ἀπόπλουν, ὃν αὐτὸς δρασμὸν προσαγορεύει, πρώτους φησὶ Κορινθίους πλεῖν, ὑστάτους δ᾽ Ἀθηναίους. ἔδει μὲν οὖν μηδὲ τοῖς μηδίσασιν Ἑλλήνων ἄγαν ἐπεμβαί-

debatur, nuncio in custodiam dato, naues celeres speculatum miserunt. Quid ais tandem? Fugere tanquam victos dicis, quos post pugnam hostis non credit fugere, sciens, superiores multo fuisse? Iam par est, homini huic credi, de viro aliquo, aut vrbe, scribenti, qui vno verbo victoriam Graecis adimit, tropaeumque deiicit, et inscriptiones, quas illi posuerunt apud Mineruam Orientalem, fastum pronunciat esse inanemque iactantiam? Epigrammatis haec est sententia:

Cecropia hoc quondam in pelago cum classe iuuentus
Deuicit populos omnigenos Asiae,
Medorum periitque exercitus: ista tropaea
Protinus erexit, virgo Diana, tibi.

Porro in proeliis non indicans ordinem Graecorum, et quem quaeque ciuitas in pugna nauali tenuisset locum: in discessu (quem ipse fugam appellat) primos ait nauigasse Corinthios, vltimos Athenienses. Oportebat profecto non nimis insultare Graecis Medorum partes amplexis hominem, qui ab aliis Thu-

66. F. τῇ Ἀγροτέρᾳ, aut τῇ προπυλαίᾳ. Sed v. Xylandr. ad h. l. *Reiske.* Ita nempe Xylander ad h. l. annotat: Si legas τῇ προσηώᾳ, vt est in Themistocle Plutarchi, nihil deerit.

67. Ver-

νειν, καὶ ταῦτα Θέριον μὲν ὑπὸ τῶν ἄλλων νομιζόμενον, αὐτὸν δὲ Ἁλικαρνασσέων περιεχόμενον· οἱ Δωριεῖς ὄντες μετὰ τῆς γυναικωνίτιδος ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας ἐστράτευσαν. ὁ δὲ τοσοῦτον ἀποδεῖ τοῦ πρότερον ὀνομάζειν·[67] τὰς τῶν μηδισάντων ἀνάγκας, ὥστε περὶ Θετταλῶν διηγησάμενος, ὅτι Φωκεῦσιν, ἐχθροῖς καὶ πολεμίοις οὖσι, προσέπεμψαν, ἐπαγγελλόμενοι, τὴν χώραν αὐτῶν ἀβλαβῆ διαφυλάξειν, εἰ πεντήκοντα τάλαντα μισθὸν λάβοιεν, ταῦτα περὶ Φωκέων γέγραφεν αὐτοῖς ὀνόμασιν· Οἱ γὰρ Φωκεῖς μοῦνοι τῶν ταύτῃ ἀνθρώπων οὐκ ἐμήδιζον κατ' ἄλλο μὲν οὐδὲν, ὡς ἐγὼ συμβαλλόμενος εὑρίσκω, κατὰ δὲ τὸ ἔχθος τὸ Θεσσαλῶν. εἰ δὲ Θεσσαλοὶ τὰ Ἑλλήνων ηὖξον, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ἐμήδιζον ἂν οἱ Φωκεῖς. καίτοι μετὰ μικρὸν αὐτὸς ἐρεῖ, τρισκαίδεκα πόλεις τῶν Φωκέων ὑπὸ τοῦ βαρβάρου κατακεκαῦσθαι, διεφθάρθαι τὴν χώραν, ἐμπεπρῆσθαι τὸ ἐν Ἄβαις ἱερὸν, ἄνδρας ἀπολωλέναι καὶ γυναῖκας, ὅσοι μὴ διαφυγόντες ἔφθησαν εἰς τὸν Παρνασόν. ἀλλ' ὅμως τοὺς τὰ ἔσχατα παθεῖν ἐπὶ τῷ μὴ προέσθαι τὸ καλὸν ὑπομείναντας, εἰς τὴν αὐτὴν ἔθετο κακίαν τοῖς προθυμότατα μηδίσασι· καὶ τὰ ἔργα τῶν ἀνδρῶν ψέ-

Thurius habitus ipse se inter Halicarnassenses refert, qui, cum essent Dorienses, vna cum gynaeceo in bellum contra Graecos sunt profecti. Ille vero, tantum abest, vt necessitates prius recenseat eorum, qui ad Graecos defecerunt: vt de Thessalis quoque narrans, misisse eos ad Phocenses, quibus cum illis inimicitiae et bella intercedebant, pollicitosque regionem ipsorum ab omni damno immunem praestituros, mercede L. talentorum accepta, haec de Phocensibus scripserit: Soli enim Phocenses istis in locis non inclinabant ad Medos: nulla alia de causa, (quantum ipse coniectura assequor) quam quia oderant Thessalos: qui si Graecorum rebus studuissent, arbitror, Phocenses Medis se adiuncturos fuisse. Atqui paulo post ipse dicit, XIII Phocicas vrbes a barbaro fuisse combustas, euastatum agrum, incensum, quod Abis erat, templum, viros et mulieres interfectos, nisi qui fuga in Parnassum euasissent. Et tamen eos, qui sustinuerunt extrema, ne proderent honestatem, eodem ponit loco cum iis, qui promtissime Medum secuti sunt. Ac cum Phocensium facta non posset culpare, causas

67. Verba *πρότερον ὀνομάζειν* suspecta mihi sunt. *Reiske.*

68. Val-

ξαι μὴ δυνηθεὶς, αἰτίας ἐκάθητο φαύλας καὶ ὑπονοίας ἐπὶ τοῦ γραφείου συντιθεὶς κατ' αὐτῶν, καὶ κολούων [68], οὐκ ἀφ' ὧν ἔπραξαν, εἰ μὴ ταῦτα Θεσσαλοῖς ἔδοξε κρίνεσθαι τὴν διάνοιαν αὐτῶν, ὥσπερ χώρας ἀντειλημμένοις ὑφ' ἑτέρων τῆς προδοσίας ἀπολειφθέντας. εἰ τοίνυν Θεσσαλοὺς τις ἐπιχειρεῖ τοῦ μηδισμοῦ παραιτεῖσθαι, λέγων, ὡς οὐ ταῦτ' ἐβούλοντο, τῇ δὲ πρὸς Φωκέας διαφορᾷ τοῖς Ἕλλησι προστιθεμένους ὁρῶντες, αὐτοὶ παρὰ γνώ-

ſas malas et ſuſpiciones ſtylo fingens aduerſus illos ſedit, premenſque non iis, quae egerunt: ſi non viſum fuit iudicium de animo eorum Theſſalis permittendum, qui inhiabant eorum ditioni, ab aliis omnibus proditionis inſontes iudicatos. Iam ſi quis, Theſſalorum ad Medos defectionem aggreſſus excuſare, diceret, non ſua voluntate eos ita egiſſe: ſed odio Phocenſium, quos viderent Graecis ſe adiungere, ipſos praeter

68. Valde obſcurus et difficilis eſt hic locus, et, vt ego quidem puto, etiam lacunoſus. Donec certior medicina proferatur, conſtituam eum ſic, quoad nunc quidem licet: Κατ' αὐτῶν, καὶ ἀφ' ὧν οὐκ ἔπραξαν ἄν, εἰ μὴ ταῦτα Θετταλοῖς ἔδοξε, δικαιῶν κρίνεσθαι τὴν αὐτῶν διάνοιαν, καὶ κολούων, ὥσπερ χώρας, ἀντειλημμένης ὑφ' ἑτέρων τῆς προδοσίας ἀπολειφθέντας. *et cenſens, iure merito ipſorum conſilia ex iis aeſtimari, quae procul dubio non feciſſent, niſi Theſſalis viſum fuiſſet ita facere, vt fecerunt; et carpens atque exagitans eos, tanquam ſi proditio caſtrum eſſet, quod ipſi voluiſſent occupare, ſed ſero veniſſent, ea iam ab aliis praeoccupata.* Venit in mentem alia quoque ratio emendandi, haec nempe: καὶ κολούων, δέον, ἀφ' ὧν ἔπραξαν, ἀλλ' οὐκ ἀφ' ὧν ἔπραξαν ἄν, εἰ μὴ τἀναντία Θετταλοῖς ἔδοξε, κρίνεσθαι τὴν αὐτῶν διάνοιαν, καὶ μὴ παρεισάγειν αὐτοὺς τὸ καλὸν ἀνάγκῃ ἐπιτηδεύοντας, ὥσπερ χώρας προκατειλημμένης ὑφ' ἑτέρων ἀπολειφθέντας. *quum oportuiſſet eorum animum a rebus geſtis iudicare, non ab iis, quae fortaſſis peregiſſent, ſi contrariam inire viam Theſſalis viſum fuiſſet, neque eos introducere per neceſſitatem virtuti ſtudentes, propterea quod excluſos ſe viderent proditione, tanquam agro iam ab aliis occupato. Reiske.* ἀντειλημμένης dant etiam Turn. et Bong. et pro κολούων affertur κωλύων, ἢ κελεύων, ex Turn. et Vulcob.

69. κο-

μην ἐμήδισαν, ἆρ' ἐκ ἂν αἴσχιςα κολακεύειν ἔδοξε καὶ πρὸς ἑτέρων χάριν αἰτίας χρηςὰς ἐπὶ πράγμασι φαύλοις πορίζων διαςρέφειν τὴν ἀλήθειαν; ἐγὼ μὲν οἶμαι. πῶς ἂν ἐ περιφανέςατα δόξει συκοφαντεῖν ὁ μὴ δι' ἀρετὴν τὰ βέλτιςα Φωκεῖς ἑλομένες ἀποφαινόμενος, ἀλλ' ὅτι τἀναντία Θεσσαλὲς ἔγνωσαν φρονῦντας; ἐδὲ γὰρ εἰς ἑτέρες (ὥσπερ εἰώθεν) ἀνάγει τὴν διαβολὴν, ἀκηκοέναι λέγων, ἀλλ' αὐτὸς εὑρίσκειν συμβαλλόμενος. εἰπεῖν ἂν ἔδει τὰ τεκμήρια, δι' ὧν ἐπείσθη τὲς ὅμοια πράττοντας τοῖς ἀρίςοις, τὰ αὐτὰ τοῖς φαυλοτάτοις διανοηθῆναι. τὸ γὰρ τῆς ἔχθρας γελοῖόν ἐςι. ἔτε γὰρ Αἰγινήτας ἐκώλυσεν ἡ πρὸς Ἀθηναίες διαφορὰ, καὶ Χαλκιδεῖς ἡ πρὸς Ἐρετριέας, καὶ Κορινθίες ἡ πρὸς Μεγαρέας, τῇ Ἑλλάδι συμμαχεῖν. ἐδ' ἂν πάλιν Θεσσαλὲς κολάζοντες [69] οἱ πολεμιώτατοι Μακεδόνες, τῆς πρὸς τὸν βάρβαρον φιλίας ἀπέςρεψαν. τὰς γὰρ ἰδίας ἀπεχθείας ὁ κοινὸς ἀπέκρυψε κίνδυνος, ὥστε τῶν ἄλλων παθῶν ἐκπεσόντας, ἢ τῷ καλῷ δι' ἀρετὴν, ἢ τῷ συμφέροντι δι' ἀνάγκην, προστίθεσθαι τὴν γνώμην. ἐ μὴν

ter animi ſententiam Medi partes fuiſſe ſecutos: nonne turpiſſime is adulari videretur, et in aliorum gratiam malis factis bonas cauſas affingendo veritatem peruertere? Equidem puto. Qui ergo non aperte calumniari putetur, qui non ob virtutem Phocenſes optima delegiſſe ait, ſed quia contrarium ſentire Theſſalos viderent? Neque enim ad alios hoc commentum, vt alias ſolet, auctores refert, ſed ipſum ſe hoc ait coniiciendo inueniſſe. Oportebat ergo certa argumenta proferre, quibus ei perſuaſum fuiſſet, eos, qui ſimilia optimorum factis edunt, eadem cum peſſimis ſequi conſilia. Nam quod de inimicitiis adfert, ridiculum eſt. Neque enim Aeginetas cum Athenienſibus, neque Chalcidenſes cum Eretrienſibus, neque Corinthios cum Megarenſibus diſcordia a ſocietate Graecorum abſtinuit: neque rurſum Theſſalos punientes infeſtiſſimi Macedones ab amicitia cum barbaro auerterunt. Nam priuatas inimicitias commune obruebat periculum, vt, reliquis animi affectionibus excuſſis, aut honeſtati virtutis ſtudio, aut vtili neceſſitatis impulſu, quiſque animum adiungeret.

69. κολάζοντες] Sententia flagitat μηδίζοντες. *Reiske.*

70. οἱ

ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν ἀνάγκην ἐκείνην, ᾗ κατελήφθησαν ὑπὸ Μήδοις γενέσθαι, πάλιν μετεβάλοντο πρὸς τοὺς Ἕλληνας οἱ ἄνδρες [70], καὶ Λακράτης μὲν αὐτοῖς, ὁ Σπαρτιάτης, ἄντικρυς ἐμαρτύρησεν· αὐτὸς δὲ ὁ Ἡρόδοτος, ὥσπερ ἐκβιασθεὶς, ἐν τοῖς Πλαταιϊκοῖς ὁμολογεῖ καὶ Φωκέας παραγενέσθαι τοῖς Ἕλλησιν. οὐ δεῖ δὲ θαυμάζειν, εἰ τοῖς ἀτυχήσασιν ἔγκειται πικρῶς, ὅπου καὶ τοὺς παραγενομένους καὶ συγκινδυνεύσαντας εἰς τὴν τῶν πολεμίων μερίδα καὶ προδοτῶν μετατίθησι. Νάξιοι γὰρ τρεῖς [71] ἔπεμψαν τριήρεις συμμάχους τοῖς βαρβάροις, εἷς δὲ τῶν τριηράρχων, Δημόκριτος, ἔπεισε τοὺς ἄλλους ἑλέσθαι τὰ τῶν Ἑλλήνων. οὕτως οὐδ᾽ ἐπαινεῖν ἄνευ τοῦ ψέγειν οἶδεν, ἀλλ᾽ εἰ [72] εἷς ἀνὴρ ἐγκωμιασθῇ, πόλιν ὅλην δεῖ κακῶς ἀκοῦσαι καὶ δῆμον. μαρτυρεῖ δ᾽ αὐτῷ [73] τῶν μὲν πρεσβυτέρων Ἑλλάνικος, τῶν δὲ νεωτέρων Ἔφορος, ὁ μὲν ἕξ, ὁ δὲ πέντε ναυσὶν αὐτοὺς Ναξίους [74] ἐλθεῖν

ret. Enimuero post necessitatem illam, quae ipsos coëgerat Medis parere, rursum ad Graecos se contulere Phocenses. Idque de iis Laocrates Spartanus palam testatus est: atque ipse Herodotus, veluti vi adactus, in Plataica re fatetur Phocenses etiam Graecis adfuisse. Neque mirum videri debet, eum acerbe insectari eos, qui aduersam pertulerunt fortunam: quando etiam hos, qui interfuerunt rei gerendae, vnaque cum Graecis salutem suam periclitati sunt, inter hostes et proditores numerat. Naxios ait tres naues barbaris auxilio misisse, vnum autem de triremium praefectis, Democritum, persuasisse ciuibus, vt reliqui Graecorum causam amplecterentur. Adeo laudare sine vituperio non potest Herodotus, vt, si vnum hominem laudet, male audire totam ciuitatem, aut populum, oporteat. Testimonium contra eum dicunt de vetustioribus Hellanicus, de recentioribus Ephorus, alter sex, alter quinque nauibus ipsos Naxios auxilio venisse Graecis scribentes.

70. οἱ ἄνδρες] scil. Phocenses. Vid. Herodot. p. 522, 4. *Reiske.*

71. τρεῖς] Herodotus VIII. 46. *quatuor* ait. Num igitur τέσσαρας legendum. *Reiske.*

72. ἀλλ᾽ ἵνα [vel ὅπως;] εἷς ἀνὴρ. *Reiske.* Et sane ἵνα dant Turn. et Vulc.

73. αὐτοῖς, aut, si αὐτῷ ad Herodotum redeat, leg. ἀντιμαρτυρεῖ: sed prius rectius. *Reiske.*

74. Aut delend. Ναξίους, aut τοὺς Ναξίους leg. *Reiske.*

75. F.

τοῖς Ἕλλησι βοηθοῦντας ἱστορήσας. αὐτὸς δὲ καὶ παντάπασιν ἑαυτὸν ὁ Ἡρόδοτος ἐξελέγχει ταῦτα πλαττόμενον. οἱ μὲν γὰρ Ναξίων ὡρογράφοι [75] λέγουσι, καὶ πρότερον Μεγαβάτην ἀπώσασθαι ναυσὶ διακοσίαις ἐπιπλεύσαντα τῇ νήσῳ, καὶ Δάτιν αὖθις τὸν στρατηγὸν ἐξελάσαι καταπρήσαντα [76] ποιῆσαι κακόν. εἰ δὲ, ὡς Ἡρόδοτος εἴρηκεν ἀλλαχόθι, τὴν μὲν πόλιν αὐτῶν ἐμπρήσαντες διέφθειραν [77], οἱ δ' ἄνθρωποι καταφυγόντες εἰς τὰ ὄρη διεσώθησαν, ἦπου καλὴν αἰτίαν εἶχον, τοῖς ἀπολέσασι τὴν πατρίδα πέμπειν βοήθειαν, ἀλλὰ μὴ τοῖς ἀμυνομένοις ὑπὲρ τῆς κοινῆς ἐλευθερίας ἀμύνειν. ὅτι δ' οὐκ ἐπαινέσαι βουληθεὶς Δημόκριτον, ἀλλ' ἐπ' αἰσχύνην [78] Ναξίων συνέθηκε τὸ ψεῦδος, δῆλός ἐστι τῷ παραλιπεῖν ὅλως καὶ παρασιωπῆσαι τὸ Δημοκρίτου κατόρθωμα, καὶ τὴν ἀριστείαν, ἣν ἐπιγράμματι Σιμωνίδης ἐδήλωσε·

bentes. Et ipſe Herodotus planiſſime arguit, haec a ſe fingi. Nam Naxiorum annalium ſcriptores aiunt, ante quoque Megabatem fuiſſe ab iis repulſum, cum ad inſulam cum CC nauibus accederet: et Datin poſt ducem profligatum ab iis, cum incendio ipſis male feciſſet. Quod ſi, vt alibi Herodotus dixit, vrbem ipſorum barbari combuſſerunt, hominibus fuga in montes ſalutem conſecutis: nimirum iuſtam cauſam habuerunt Naxii auxilium mittendi iis, qui patriam ipſorum perdidiſſent: non potius adiuuandi eos, qui publicam libertatem protegebant. Non laudandi autem Democriti, ſed Naxiis infamiam parandi cauſa hoc mendacium eum compoſuiſſe inde apparet, quod Democriti praeclarum facinus remque pulcherrime geſtam ita praeteriit, vt ne verbo quidem vno attingeret: quam Simonides hoc epigrammate illuſtrauit:

Tempo-

75. F. χωρογράφοι, vel potius πατριογράφοι. *auctores* τῶν apud Naxios πατρίων, *antiquitatum Naxiarum.* F. quoque deinde καὶ πρότερον ἤδη Μεγ. *Reiske.*

76. Locum hunc non expedio: quare ſatius eſt, eum intactum praeterire. *Reiske.*

Ex Turn. et Vulc. affertur καταπρήσαντα πόλεις ἑκατὸν, ἢ πόλιν Ναξίων, vel αὐτῶν.

77. διέφθειραν] ſcil. Perſae. *Reiske.*

78. αἰσχύνῃ. Et ſic quoque citat F. Vrſinus ad fragm. poët. lyric. p. 334. *Reiske.*

79. F.

Δημόκριτος τρίτος ἦρξε μάχης, ὅτε παρ' Σαλαμῖνα
Ἕλληνες Μήδοις σύμβαλον ἐν πελάγει·
Πέντε δὲ νῆας ἕλεν δηΐων, ἕκτην δ' ὑπὸ χεῖρα
Ῥύσατο βαρβαρικὴν [79] Δωρίδ' ἁλισκομένην.

ἀλλὰ τί ἄν τις ἀγανακτοίη περὶ Ναξίων; εἰ γάρ εἰσιν ἀντίποδες ἡμῶν, (ὥσπερ ἔνιοι λέγουσι) τῆς γῆς τὰ κάτω περιοικοῦντες, οἶμαι, μηδ' ἐκείνους ἀνηκόους εἶναι Θεμιστοκλέους, καὶ τοῦ Θεμιστοκλέους βουλεύματος, ὃ βουλεύσας τῇ Ἑλλάδι ναυμαχῆσαι πρὸ τῆς Σαλαμῖνος, ἱδρύσατο ναὸν βουλῆς [80] Ἀρτέμιδος ἐν Μελίτῃ, τοῦ βαρβάρου καταπολεμηθέντος. τοῦτο μὲν τὸ Θεμιστοκλέους ὁ χαρίεις συγγραφεὺς, ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ, παραιτούμενος, καὶ τὴν δόξαν εἰς ἕτερον μεταφέρων, ταῦτα γράφει κατὰ λέξιν· Ἐνταῦθα δὲ Θεμιστοκλέα, ἀφικόμενον ἐπὶ τὴν νέα, εἴρετο Μνησίφιλος, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ὅ τι σφιν εἴη βεβου-

Tempore, quo Graium robur, Salamina ſub ampiam,
Cum Medis pugnam ſubſtitit in pelago:
Tertius ante alios ductor Democritus iuit,
Barbaricas victor quinque rateſque tulit.
Ceperat et ſextam: ſed barbarus impete grandi
Victoris trepidam de manibus rapuit.

Sed quis pro Naxiis indignetur? Equidem ſi ſunt, quod nonnulli aiunt, antipodes, inſeriorem terrae partem, verſis adverſus noſtra veſtigiis, incolentes, ne illis quidem puto inauditum eſſe Themiſtoclem, et conſilium Themiſtoclis, quod, cum Graecis perſuaſiſſet, vti ante Salaminam nauali proelio decernerent, victo barbaro, in Melita templum conſulentis Dianae dedicauit. Hoc Themiſtocli ſcitus iſte ſcriptor, quantum in ipſo fuit, adimens, gloriamque in alium transferens, in haec verba ſcribit: Hic Themiſtoclem, cum in nauim veniſſet, interrogauit Mneſiphilus, vir Athenienſis, quidnam conſtituiſ-

79. F. ἕκτην δ' ἀπὸ χειρῶν ῥύσατο βαρβαρικῶν. *Reiske.* Turn. et Vulc. dant ἕκτην δ' ἀπὸ χειρὸς ῥύσατο βαρβαρικῆς.

80. Pro βουλῆς legendum Ἀριστοβούλης, ex Plutarchi Themiſtocle. *Xylander.* F. ναὸν Ἀριστοβούλης Ἀρτέμιδος. Bryanus ad Plutarchi Themiſtoclem Tom. I. p. 481. n. 37. coniecit Βουλαίας. *Reiske.*

λευμένον. πυθόμενος δὲ πρὸς αὐτοῦ, ὡς ἐστὶ δεδογμένον ἀνάγειν τὰς νέας πρὸς τὸν Ἰσθμὸν, καὶ πρὸ τῆς Πελοποννήσου ναυμαχέειν, εἶπε· Οὐκ ἄρα, ἢν ἀπαίρωσι τὰς νέας ἀπὸ Σαλαμῖνος, οὐδὲ περὶ μιῆς ἔτι πατρίδος ναυμαχήσεις. κατὰ γὰρ πόλεις ἕκαστοι τρέψονται. καὶ μετ᾽ ὀλίγον· Ἀλλὰ εἴ τις ἐστὶ μηχανὴ, ἴθι τε καὶ πειρῶ διαχέαι τὰ βεβουλευμένα, ἤν κως δύνῃ ἀναγνῶσαι Εὐρυβιάδεα μεταβουλεύσασθαι, ὥστε αὐτοῦ μένειν. εἶτα ὑπειπὼν, ὅτι κάρτα τῷ Θεμιστοκλεῖ ἤρεσεν ἡ ὑποθήκη, καὶ οὐδὲν πρὸς ταῦτα ἀμειψάμενος, ἀφίκετο πρὸς τὸν Εὐρυβιάδην, πάλιν αὐταῖς λέξεσι γέγραφεν· Ἐνταῦθα δὲ Θεμιστοκλῆς παρεζόμενος καταλέγει κεῖνά τε, ἃ ἤκουσε Μνησιφίλου, ἑωυτοῦ ποιούμενος, καὶ ἄλλα προστιθείς. ὁρᾷς, ὅτι κακοηθείας προστρίβεται τῷ ἀνδρὶ δόξαν, ἴδιον αὐτοῦ βούλευμα ποιεῖσθαι τὸ τοῦ Μνησιφίλου λέγων; ἔτι δὲ μᾶλλον τῶν Ἑλλήνων καταγελῶν, Θεμιστοκλέα μὲν οὔτε φησὶ φρονῆσαι τὸ συμφέρον, ἀλλὰ παριδεῖν, ὃς Ὀδυσσεὺς ἐπωνομάσθη διὰ τὴν φρόνησιν· Ἀρτεμισίαν δὲ, τὴν Ἡροδότου πολῖτιν, μηδενὸς διδάξαντος, αὐτὴν ἀφ᾽ ἑαυτῆς ἐπινοήσασαν Ξέρξῃ προειπεῖν, ὡς οὐχ οἷοί τε πολὺν χρόνον ἔσονταί τοι ἀντέχειν οἱ Ἕλληνες, ἀλλὰ σφέας δια-

ſtituiſſent: cumque audiret, decretum eſſe, vt naues ad Iſthmum reducerentur, ac nauale proelium ante Peloponneſum committeretur, dixit: Non ergo tu, Themiſtocles, ſi illi naves a Salamina abducent, vnquam pro patria propugnabis. Quiuis enim ſuam vrbem petent. Et paulo poſt: Sed ſi quid reſtat conſilii, ito, et quae decreta ſunt, confundere conare: ſi qua ratione Eurybiadi poſſis perſuadere, vt maneat, mutato inſtituto. Deinde ſubiiciens, Themiſtocli perplacuiſſe hanc admonitionem, nulloque eum dato reſponſo, ad Eurybiadem illico abiuiſſe, his ipſis verbis ſic loquitur: Proinde adſidens ei Themiſtocles exponit, quae e Mneſiphilo audiuerat, ſua eſſe ea fingens, et alia addens. Vides, vt Themiſtoclem improbitatis notet, ſibi eum arrogare dicens, quod eſſet Mneſiphili. Amplius etiam deridens Graecos, Themiſtoclem ait non potuiſſe perſpicere, quid in rem eſſet, ſed in eo coecutiiſſe: cum quidem ob prudentiam ei nomen Vlyſſis factum fuerit. Artemiſiam autem, Herodoti ciuem, nemine docente, ipſam, ſua ſponte re excogitata, ſic Xerxem monuiſſe: Non diu poterunt tibi Graeci reſiſtere, ſed diſſipabis

eos,

σκεδᾷς. κατὰ πόλεις δὲ ἕκαστοι φεύξονται. καὶ οὐκ εἰκὸς, αὐτοὺς, ἢν σὺ ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον ἐλαύνῃς τὸν πεζὸν στρατὸν, ἀτρεμήσειν, οὐδέ σφιν μελήσειν πρὸ τῶν Ἀθηναίων ναυμαχέειν. ἢν δὲ αὐτίκα ἐπειχθῇς ναυμαχῆσαι, δειμαίνω, μὴ ὁ ναυτικὸς στρατὸς κακωθεὶς καὶ τὸν πεζὸν προδηλήσηται[81]. ταῦτα μὲν οὖν μέτρων ἐνδεῖ τῷ Ἡροδότῳ, Σίβυλλαν[82] ἀποφῆναι τὴν Ἀρτεμισίαν τὰ μέλλοντα προθεσπίζουσαν οὕτως ἀκριβῶς. διὸ καὶ Ξέρξης αὐτῇ παρέδωκε τοὺς ἑαυτοῦ παῖδας ἀπάγειν εἰς Ἔφεσον. ἐπελέληστο γὰρ ἐκ Σούσων (ὡς ἔοικεν) ἄγειν γυναῖκας, εἰ γυναικείας ἐδέοντο παραπομπῆς οἱ παῖδες. ἀλλ᾽ ὃ μὲν ἔψευσται, λόγος ἡμῖν οὐδείς. αδετ ψεῦσται μόνον ἐξετάζομεν[83]. Φησὶ τοίνυν, Ἀθηναίους λέγειν, ὡς Ἀδείμαντος, ὁ Κορινθίων στρατηγὸς, ἐν χερσὶ τῶν πολεμίων γενομένων, ὑπερεκπλαγεὶς καὶ κατα-

eos, diffugientque per oppida. Neque verisimile est, eos, te terrestres copias in Peloponnesum adducente, quieturos, aut in earum curam incubituros, vt pro Atheniensibus nauale proelium obeant. Si vero confestim properes nauale proelium committere, metuo, ne classiarii tui, detrimentum passi, etiam terrestribus grauiter incommodent. Nihil praeter versuum mensuram defuit Herodoto, quin ex Artemisia Sibyllam faceret, ita exacte vaticinantem futura. Itaque Xerxes etiam liberos suos ei Ephesum deducendos tradidit, oblitus, quantum apparet, Susis mulieres secum abducere, siquidem muliebri comitatu ii indigebant. Verum de Herodoti mendaciis non est nobis rationes ineundi propositum. In ea duntaxat inquirimus, quae mentitus eo est, vt alienae gloriae detraheret. Ab Atheniensibus ait narrari, Adimantum, Corinthiorum ducem, iam cum hoste manus conferturum, tan-

to

81. προσδηλήσεται. *simul quoque corrumpat*, vt exstat apud Herodot. p. 480, 36. *Reiske.*

82. Ἡροδότῳ, ὡς Σίβυλλαν. *nihil praeter carmen Herodoto deest, vt Sibyllam ex Artemisia efficiat.* Reiske.

83. F. ἀλλ᾽ ὧν μὲν ἔψευσται, λόγος ἡμῖν οὐδείς, ἃ δὲ κακοήθως ἔψευσται, μόνον ἐξετάζωμεν. *eorum quidem, quae mentitus fuit, nullam habemus rationem; at ea sola examinemus, quae cum malignitate fuit mentitus.* Reiske.

84. καὶ

δείσας ἔφευγεν· οὐ πρύμναν κρουσάμενος, οὐδὲ διαδὺς ἀτρέμα διὰ τῶν μαχομένων, ἀλλὰ λαμπρῶς ἐπαιρόμενος τὰ ἱςία, καὶ τὰς ναῦς ἁπάσας ἀποςρέψας. εἶτα μέντοι κέλης ἐλαυνόμενος αὐτῷ συνέτυχε περὶ τὰ λήγοντα τῆς Σαλαμινίας, καὶ [84] δὲ τοῦ κέλητος ἐφθέγξατό τις· Σὺ μὲν, ὦ Ἀδείμαντε, φεύγεις καταπροδοὺς τοὺς Ἕλληνας· οἱ δὲ καὶ δὴ νικῶσι, καθάπερ ἠρῶντο ἐπικρατῆσαι τῶν ἐχθρῶν. ὁ δὲ κέλης οὗτος ἦν (ὡς ἔοικεν) οὐρανοπετής. τί γὰρ ἔδει τίθεσθαι μηχανῆς τραγικῆς [85], ἐν πᾶσι τοῖς ἄλλοις ὑπερπαίοντα τοὺς τραγῳδοὺς ἀλαζονείᾳ; πιςεύσας οὖν ὁ Ἀδείμαντος ἐπανῆλθεν εἰς τὸ ςρατόπεδον ἐπεξειργασμένος [86]. αὕτη φάτις ἔχει ὑπὸ Ἀθηναίων. οὐ μέντοι Κορίνθιοι ὁμολογέουσιν, ἀλλ᾽ ἐν πρώτοισι σφέας αὐτοὺς τῆς ναυμαχίης νομίζουσι γενέσθαι. μαρτυρεῖ δέ σφι καὶ ἡ ἄλλη Ἑλλάς. τοιοῦτός ἐςιν ἐν πολλοῖς ὁ ἄνθρωπος, ἑτέρας καθ᾽ ἑτέρων διαβολὰς καὶ κατηγορίας κατατίθησιν, ὅπως μὴ διαμάρτῃ [87] τοῦ φανῆναί τινα πάν-

to fuiſſe metu perculſum, vt non puppi obuerſa antrorſum, aut paulatim per pugnantes ſe ſubducens, ſed aperte ſublatis velis profugerit, auerſis ſecum omnibus ſuis nauibus. Huic iam ſub finem orae Salaminiae occurriſſe nauim vniremem, et quendam ex ea ſic locutum fuiſſe: Tu quidem, Adimante, fugis, proditis Graecis: illi tamen vincunt, et ex voto hoſtibus ſunt ſuperiores. Haud dubie nauicula illa de coelo fuit delata. Quid enim impediebat, quin tragicam machinam attolleret, qui omnibus aliis in rebus tragicos ſua iactantia ſuperaret? Ergo fidem habens Adimantus, ad claſſem rediit, cum iam res confecta eſſet. Hic, inquit, rumor ab Athenienſibus eſt diditus, Corinthii negant, ſeque in nauali pugna inter primos ponunt, teſtimonio illos iuuante reliqua Graecia. Talis eſt multis etiam aliis in rebus Herodotus, diuerſa de diuerſis crimina ſpargens, vt ne quem plane videretur damnaſſe.

84. καὶ] F. ἐκ. *Reiske.*

85. F. τί γὰρ ἔδει τίθεσθαι μηχανὴν τραγικήν: *quid enim neceſſe erat admouere machinam tragicam?* aut τί γὰρ ἔδει ἐπιτίθεσθαι μηχανῇ τραγικῇ: *animum adiicere ad tragicam machinam? Reiske.*

86. ἐπ᾽ ἐξειργασμένοις. *poſt operam confectam.* V. Herodot. p. 489, 8. Eſt dictio ipſi familiaris. *Reiske.*

87. οὕτως μὴ διαμαρτυρεῖν Ald. et Baſ. ὅπως μὴ διαμαρτεῖν Turn. et Vulc.

88. οἱ

τως πονηρόν· ὥσπερ ἐνταῦθα περίεστιν αὐτῷ, πιστευομένης μὲν τῆς διαβολῆς, Κορινθίους ἀδοξεῖν, ἀπιστουμένης δὲ, Ἀθηναίους, ἢ οἱ [88] μηδὲ Κορινθίων Ἀθηναίους, ἀλλὰ τούτων [89] ἀμφοτέρων ὁμοῦ καταψεύδεσθαι. Θουκυδίδης γοῦν ἀντιλέγοντα ποιῶν τῷ Κορινθίῳ τὸν Ἀθηναῖον ἐν Λακεδαίμονι, καὶ πολλὰ περὶ τῶν Μηδικῶν λαμπρυνόμενον ἔργων, καὶ περὶ τῆς ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίας, οὐδεμίαν αἰτίαν προδοσίας, ἢ λειποταξίας, ἐπενήνοχε Κορινθίοις. οὐδὲ γὰρ εἰκὸς ἦν Ἀθηναίοις [90] ταῦτα βλασφημεῖν περὶ τῆς Κορινθίων πόλεως, ἣν τρίτην μὲν ἑώρα μετὰ Λακεδαιμονίους, καὶ μετ᾽ αὐτῶν [91] ἐγχαραττομένην τοῖς ἀπὸ τῶν βαρβάρων ἀναθήμασιν. ἐν δὲ Σαλαμῖνι παρὰ τὴν πόλιν ἔδωκαν αὐτοῖς θάψαι τε τοὺς ἀποθανόντας, ὡς ἄνδρας ἀγαθοὺς γενομένους, καὶ ἐπιγράψαι τόδε τὸ ἐλεγεῖον·

mnasse. Ita hic quidem id sibi reseruauit, vt, calumnia credita, Corinthii, repudiata, Athenienses male audirent: cum interim de vtrisque mentiatur. Certe Thucydides, Spartae faciens Atheniensem legatum Corinthio respondentem, et multa de Medico bello splendide iactantem ac Salaminio navali proelio, nullum proditionis, aut deserti ordinis, crimen Corinthiis infert. Neque enim probabile erat, haec Athenas Corintho obiicere flagitia, cum secum eam et cum Sparta tertio loco viderent insculptam donariis, quae erant de barbaris dedicata: et in Salamina concessissent Athenienses, vt Corinthii prope vrbem suorum cadauera humarent, tanquam hominum, qui se praeclare gessissent, inscriptione etiam hac posita:

Hospes,

88. οἱ delend. vel cum μᾶλλον mutandum. *Reiske.*

89. ἀλλὰ τοῦτον. *sed hunc*, Herodotum. Iniquitatis adversus Corinthios etiam Dio Chrysostomus Herodotum accusat in Orat. Corinthiaca p. 456, 26. et 459, 26. *Reiske.* τοῦτον habet etiam Turn.

90. Aut Ἀθηναίους legendum, quo admisso, etiam ἑώρων vs. 10. erit leg. aut, quod mallem, χαριζόμενον τοῖς Ἀθηναίοις. Redit enim ad oratorem Atheniensem. *Reiske.*

91. μετ᾽ αὐτοὺς. *post ipsos.* Athenienses puta. *Reiske.* Et ita etiam dant Turn. et Vulc.

92. Ver-

Ὦ ξένε, εὔυδρόν ποτ᾽ ἐναίομεν ἄστυ Κορίνθου,
Νῦν δὲ ἀνάματος νᾶσος [92] ἔχει Σαλαμίς.
Ἐνθάδε Φοινίσσας νῆας καὶ Πέρσας ἑλόντες
Καὶ Μήδους, ἱερὰν Ἑλλάδα ῥυόμεθα.

τὸ δ᾽ ἐν Ἰσθμῷ κενοτάφιον ἐπιγραφὴν ἔχει ταύτην·

Ἀκμᾶς [93] ἑστακυῖαν ἐπὶ ξυροῦ Ἑλλάδα πᾶσαν
Ταῖς αὐτῶν ψυχαῖς κείμεθα ῥυσάμενοι.

Διοδώρου δέ τινος τῶν Κορινθίων τριηράρχων ἐν ἱερῷ Λητοῦς ἀναθήμασι κειμένοις καὶ τοῦτο ἐπιγέγραπται·

Ταῦτ᾽ ἀπὸ δυσμενέων Μήδων ναῦται Διοδώρου
Ὅπλ᾽ ἀνέθεντο Λατοῖ, μνάματα ναυμαχίης.

αὐτός γε μὴν ὁ Ἀδείμαντος, ᾧ πλεῖστα λοιδορούμενος Ἡρόδοτος διατελεῖ, καὶ λέγων [94], μόνον ἀπαίρειν τῶν στρατηγῶν, ὡς φευξόμενον ἀπ᾽ Ἀρτεμισίου, καὶ μὴ περιμένοντα, σκόπει, τίνα δόξαν εἶχεν.

Hospes, aquosa olim nobis est culta Corinthus:
Insula nunc condit pauper aquae Salamin.
Hic Poenum naues, Persas Medosque prementes
Tutati bene te, Graecia diua, sumus.

Et honorarium in Isthmo sepulcrum sic est inscriptum:

Nos sitam in extremo discriminis Hellada cunctam
Tutati nostris condimur hic animis.

Quin et Diodori, Corinthiorum de trierarchis vnius, in fano Latonae repositis donariis hoc est inscriptum:

Arma haec Latonae, pugnae monumenta marinae,
Dedicat, a Medis haec Diodorus habet.

Ipse quidem Adimantus, quem Herodotus crebro insectatur, solumque omnium imperatorum ait fugiendi causa ab Artemisio auectum, neque hostes subsistere tolerasse, vide, in quanta sit gloria:

Cuius

92. Versus hic e Dione Chrysostomo sic refingendus est: νῦν δὲ μετ᾽ Αἴαντος νᾶσος — Et sic dudum ex eodem auctore emendauit Theod. Canter. V. L. 2. 7. *Reiske.*

93. Pro ἀκμᾶς dant ἡμᾶς Ald. et Bas. ἡμεῖς Turn. et Vulc.

94. λέγει. *Reiske.*

95. F.

Οὗτος Ἀδειμάντου τάφος, ὃν διὰ πᾶσα [95]
Ἑλλὰς ἐλευθερίας ἀμφέθετο στέφανον.

οὔτε γὰρ τελευτήσαντι τοιαύτην εἰκὸς ἦν ἀνδρὶ δειλῷ καὶ προδότῃ γενέσθαι τιμήν. οὔτ' ἂν ἐτόλμησε τῶν θυγατέρων ὄνομα θέσθαι τῇ μὲν Ναυσινίκην, τῇ δ' Ἀκροθίνιον, τῇ δ' Ἀλεξιβίαν· Ἀριστέα δὲ καλέσαι τὸν υἱόν· εἰ μή τις ἦν ἐπιφάνεια καὶ λαμπρότης περὶ αὐτὸν ἀπὸ τῶν ἔργων ἐκείνων. καὶ μὴν ὅτι μόναι τῶν Ἑλληνίδων αἱ Κορίνθιαι γυναῖκες εὔξαντο τὴν καλὴν ἐκείνην καὶ δαιμονίην εὐχήν, ἔρωτα τοῖς ἀνδράσι τῆς πρὸς τοὺς βαρβάρους μάχης ἐμβαλεῖν τὴν θεὸν [96], οὐχ ὅπως περὶ [97] τὸν Ἡρόδοτον ἀγνοῆσαι πιθανὸν ἦν, ἀλλ' οὐδὲ τὸν ἔσχατον Καρῶν. διεβοήθη γὰρ τὸ πρᾶγμα, καὶ Σιμωνίδης ἐποίησεν ἐπίγραμμα, χαλκῶν εἰκόνων ἀνασταθεισῶν ἐν τῷ ναῷ τῆς Ἀφροδίτης, ὃν ἱδρύσασθαι Μήδειαν λέγουσιν, οἱ μὲν αὐτὴν παυσαμένην τοῦ ἀνδρὸς, οἱ δ' ἐπὶ τῷ τὸν Ἰάσονα, τῆς

Cuius sese opera redimiuit Graecia serto
Libero, Adimantus conditur hoc tumulo.

Nam neque mortuo probabile est homini timido et proditori tantum honoris habiturum quenquam fuisse: neque filiabus suis ausus fuisset nomina ponére, Nausinicam, Acrothinium, Alexibiam: filio Aristeam: nisi quid ipse in ea pugna illustre et memorabile egisset. Iam solas Corinthiorum mulieres praeclarum illud et diuinum fecisse votum Veneri, quo petierunt, vt dea maritis ipsorum amorem pugnae aduersus barbaros immitteret: non tantum non est probabile, Herodoti aetate fuisse ignotum, sed ne postremis quidem temporibus obscurum fuit. Peruulgata enim res mansit: et Simonides inscriptionem fecit, aeneis imaginibus positis in fano Veneris, quod Medea condidisse perhibetur: ab aliis petens, vt mariti amo-
re

95. F. οὗτος Ἀδειμάντου κείνου τάφος, ὃν δία πᾶσα Ἑλλάς. *ob quem omnis Graecia.* Retrahitur Accentus in δία propterea, quod pone ὃν collocata est haec Praepos. quod regit. *Reiske.* Turn. et Vulc. ita dant: τάφος, ὦ ξένε, ὃν διὰ πᾶσα Ἑλλὰς —

96. τὴν θεὸν] Venerem puta. *Reiske.*

97. τοὺς περὶ τὸν Ἡρ. F. Vrsinus ad fragm. poëtar. lyric. p. 330. citat οὐχ ὅπως τὸν Ἡρόδ. *Reiske.* οὐχ ὅπως τοὺς περὶ τὸν Ἡρ. dant Turn. et Vulc.

Θέτιδος ἐρῶντα, παῦσαι τὴν θεόν. τὸ δ' ἐπίγραμμα τοῦτό ἐστιν·

Αἵδ'[98] ὑπὲρ Ἑλλάνων τε καὶ ἰθυμάχων[99] πολιτᾶν
Ἔσταθεν εὐξάμεναι Κύπριδι δαιμόνιαι.
Οὐ γὰρ τοξοφόροισιν ἐμήδετο δῖ' Ἀφροδίτα
Μήδοις Ἑλλάνων ἀκρόπολιν προδόμεν.

ταῦτ' ἔδει γράφειν, καὶ τούτων μεμνῆσθαι, μᾶλλον, ἢ τὴν Ἀμεινοκλέους ἐμβαλεῖν παιδοφονίαν. τῶν τοίνυν αἰτίων τῶν κατὰ Θεμιστοκλέους ἀναίδην ἐμφορηθεὶς, ἐν οἷς κλέπτοντα καὶ πλεονεκτοῦντα λάθρα τῶν ἄλλων στρατηγῶν οὔ φησι παύσασθαι περὶ τὰς νήσους· τέλος αὐτῶν Ἀθηναίων τὸν στέφανον ἀφελόμενος, Αἰγινήταις ἐπιτίθησι, γράφων ταῦτα· Πέμψαντες ἀκροθίνια οἱ Ἕλληνες εἰς Δελφοὺς, ἐπηρώτων τὸν θεὸν κοινῇ, εἰ λελάβηκε πλήρεα καὶ ἀρεστὰ ἀκροθίνια. ὁ δὲ παρ' Ἑλλήνων μὲν τῶν ἄλλων

re Iasonis ipsam Venus solueret, ab aliis, vt is amore Thetidis deae liberaretur. Inscriptio haec est:

Has Veneri matres statuas posuere Ephyreae
Pro Graecis, forti proque suo populo.
Nam non arciferis Medis Venus Hellados arcem
Prodere, sic votis rite vocata, volet.

Haec potius scribere oportebat et commemorare, quam Aminoclis caedem proli suae illatam inculcare. Postquam abunde criminibus Themistocli intentatis satiatus vteunque fuit, dum illum clam aliis ducibus ait nullum fecisse furandi et compilandi insulas finem: tandem coronam victoriae ipsis palam abstrahens Atheniensibus, Aeginetis imponit, ita scribens: Graeci, cum ad Delphos mitterent manubiarum primitias, communiter e deo quaesiuerunt, an eas plenas et placentes accepissent. Ille respondit, se habere a reliquis Grae-

98. αἵδ'] L. ἅδε, *hic loci stabant.* Remansit iota e vetere scriptione. Conf. Fulu. Vrsin. p. 329. l. c. *Reiske.*

99. Haec ex Athenaei libro 13. emendabis, nisi quod pro εὐθυμάχων puto non inuenuste legi ἰθυμάχων, cuius lectionis hic erat vestigium. Nam quod nos Μήδοις habemus, ibi est *Persis.* Norunt eruditi, promiscue vtrumque dici, et ea de re etiam Turnebus non est dedignatus annotare. Exstat etiam in scholiis Pindaricis ad Olymp. hoc carmen. *Xylander.*

200. F.

ἔφησεν ἔχειν, παρ' Αἰγινητέων δ' οὔ. ἀλλ' ἀπαίτεε αὐτοὺς τὰ ἀριστεῖα τῆς ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίας. οὐκ ἔτι Σκύθαις, οὐδὲ Πέρσαις, οὐδ' Αἰγυπτίοις, τοὺς ἑαυτοῦ λόγους ἀνατίθησι πλάττων, (ὥσπερ Αἴσωπος κόραξι καὶ πιθήκοις) ἀλλὰ τῷ τοῦ Πυθίου προσώπῳ χρώμενος, ἀπωθεῖ τῶν Σαλαμῖνι πρωτείων τὰς Ἀθήνας. Θεμιστοκλεῖ δὲ τῶν δευτερείων ἐν Ἰσθμῷ γενομένων, διὰ τὸ τῶν στρατηγῶν ἕκαστον αὐτῷ μὲν τὸ πρωτεῖον, ἐκείνῳ δὲ τὸ δευτερεῖον ἀποδοῦναι, καὶ τέλος τῆς κρίσεως μὴ λαβούσης, δέον αἰτιάσασθαι τὴν φιλοτιμίαν τῶν στρατηγῶν, πάντας ἀποπλεῦσαί φησι τοὺς Ἕλληνας ὑπὸ φθόνου, μὴ βουληθέντας ἀναγορεῦσαι τὸν ἄνδρα πρῶτον. ἐν δὲ τῇ ἐνάτῃ καὶ τελευταίᾳ τῶν βίβλων, ὅσον ἦν ὑπόλοιπον ἐν τῇ πρὸς 200
Λακεδαιμονίους καὶ τὸ περιβόητον Πλαταιᾶσι κατόρθωμα τῆς πόλεως [1]. γέγραφε γὰρ, ὡς πρότερον μὲν ὀρρωδοῦντας [2] Ἀθηναίους μὴ πεισθέντες ὑπὸ Μαρδονίου τοὺς Ἕλληνας ἐγκαταλίπωσιν. τοῦ δ' Ἰσθμοῦ τειχισθέντος,

Graecis, ſed non item ab Aeginetis: ab iis enim ſe donarium exſpectare, vt qui rem Salaminio proelio omnium geſſiſſent optime. Ecce autem, non iam Scythis, aut Perſis, aut Aegyptiis, ſua figmenta inſcribit, ſicut Aeſopus ſolet coruis et ſimiis: ſed laruam Apollinis Pythii induens, Athenas a praecipua rei ad Salaminam geſtae laude detrudit. Idem, cum Themiſtocli ſecundus inter optime re geſta laudandos deferretur ab omnibus aliis ducibus locus, quod horum quivis ſibi primas, Themiſtocli ſecundas adſignaret partes, et iudicium abſolui non poſſet: cum deberet ambitionem imperatorum reprehendere: omnes ait Graecos inde ſoluiſſe, quod ob inuidiam nollent Themiſtocli primas deferre. Reſtat nonus, iſque vltimus liber, in quo omne ſuum reliquum virus in Lacedaemonios, et nobiliſſimam illam ad Plataeas pugna partam gloriam effudit. Scribit enim, initio Spartanos metuiſſe, ne Mardonium ſibi hoc ſinerent perſuadere Athenienſes, vt ipſos desererent. Iſthmo autem munito, eos iam omnia Pelo-

200. F. ὑπόλοιπον ἐν τῇ ψυχῇ κακόηθες [vel κακοηθείας] τοῦτο πᾶν ἐξέχεε πρὸς Λακεδαιμ. *Reiske.*

1. F. τῆς πόλεως ἠμαύρωσε, vel ἀφήρει. *Reiske.*

2. ἀρρωδοῦν τοὺς Ἀθηναίους. V. Herodot. p. 511, 29. et 512, 4. 12. *Reiske.*

ἐν ἀσφαλεῖ θέμενοι τὴν Πελοπόννησον, ἠμέλουν ἤδη τῶν ἄλλων καὶ περιεώρων, ἑορτάζοντες οἴκοι, καὶ τοὺς πρέσβεις τῶν Ἀθηναίων κατειρωνευόμενοι καὶ διατρίβοντες. πῶς οὖν ἐξῆλθον ἐκ Πλαταιᾶς πέντε καὶ χίλιοι Σπαρτιᾶται, περὶ αὑτὸν ἔχων ἀνὴρ ἕκαστος ἑπτὰ εἵλωτας; ἢ πῶς κίνδυνον ἀράμενοι τοσοῦτον, ἐκράτησαν, καὶ κατέβαλον μυριάδας τοσαύτας; ἄκουσον αἰτίας πιθανῆς. Ἔτυχε (φησὶν) ἐν Σπάρτῃ παρεπιδραμὼν [3] ἐκ Τεγέας ἀνὴρ, ὄνομα Χείλεως, ᾧ φίλοι τινὲς καὶ ξένοι τῶν ἐφόρων ἦσαν. οὗτος οὖν ἔπεισεν αὐτοὺς ἐκπέμψαι τὸ στράτευμα, λέγων, ὅτι τοῦ διατειχίσματος οὐδὲν ὄφελός ἐστι Πελοποννήσου [4], ἂν Ἀθηναῖοι Μαρδονίῳ προσγένωνται. τοῦτο Παυσανίαν ἐξήγαγεν εἰς Πλαταιὰς μετὰ τῆς δυνάμεως. εἰ δέ τι κατέσχεν οἰκεῖον ἐν Τεγέᾳ πρᾶγμα τὸν Χείλεων ἐκεῖνον, οὐκ ἂν ἡ Ἑλλὰς περιεγένετο. πάλιν δὲ τοῖς Ἀθηναίοις οὐκ ἔχων ὅ τι χρήσαιτο, ποτὲ δὲ καταβάλλει [5] τὴν πόλιν ἄνω καὶ κάτω μεταφέρων, οὓς Τεγεάταις μὲν εἰς ἀγῶνα λέγει περὶ τῶν δευτερείων καταστάν-

Peloponnefi in tuto effe ratos, reliquos etiam facile contemfiffe, domique dies agitaffe feftos, et Athenienfium legatis illufiffe, ac per iocum detinuiffe. Quomodo ergo factum eft, vt Sparta ad Plataeas proficifcerentur viri 1ↃↃ, quorum quifque fecum helotas feptem duceret? aut quomodo tam grandi periculo fe obiicientes, vicerunt, deieceruntque tot hominum millia? Audi vero caufas probabiles. Forte, inquit, Spartae tum peregrinabatur Tegeates quidam, nomine Chileus, cui amicitia et ius hofpitii cum Ephoris quibufdam intercedebat. Is ergo Spartanis perfuafit, vt exercitum emitterent, monens, iftam Ifthmi munitionem, qua Peloponnefum intercepiffent, nullius fore momenti, fi Mardonio fe Athenienfes adiunxiffent. Hoc ergo confilium Paufaniam cum exercitu ad Plataeas eduxit. Quod fi Chileum iftum Tegeae aliquod priuatum negotium occupaffet, actum fcilicet erat de Graecia. Rurfus quia nefciebat, quo modo ageret cum Athenienfibus, furfum deorfumque eam iactat ciuitatem. Ait, eos de fecundo loco cum Tegeatis in contentionem ingreffos, mentionem Hera-

3. παρεπιδημῶν. *Reiske.* Et ita etiam dant Turn. et ulc.

4. Πελοποννήσῳ. *Reiske.*

5. ποτὲ μὲν αἴρει, ποτὲ δὲ καταβάλλει. *Reiske.*

6. Si

τας· Ἡρακλειδῶν τε μεμνῆσθαι, καὶ τὰ πρὸς Ἀμαζόνας πραχθέντα προφέρειν, ταφάς τε Πελοποννησίων τῶν ὑπὸ τῇ Καδμείᾳ πεσόντων. καὶ τέλος, εἰς τὸν Μαραθῶνα καταβαίνειν τῷ λόγῳ φιλοτιμουμένους, καὶ ἀγαπῶντας ἡγεμονίας τυχεῖν τοῦ ἀριστεροῦ κέρως. ὀλίγον δὲ ὕστερον αὐτοῖς Παυσανίαν καὶ Σπαρτιάτας τῆς ἡγεμονίας ὑφίεσθαι, καὶ παρακαλεῖν, ὅπως κατὰ Πέρσας ἀντιταχθῶσι, τὸ δεξιὸν κέρας παραλαβόντες, αὐτοῖς δὲ παραδόντες τὸ εὐώνυμον, ὡς ἀηθείᾳ τὴν πρὸς τοὺς βαρβάρους μάχην ἀπολογουμένους [6]. καίτοι γελοῖον, εἰ μὴ συνήθεις εἶεν οἱ πολέμιοι, μάχεσθαι μὴ θέλειν, ἀλλὰ τοὺς γε ἄλλους Ἕλληνας εἰς ἕτερον ὑπὸ τῶν στρατηγῶν ἀγομένους στρατόπεδον, ὡς ἐκινήθησαν, φησὶ, φεύγειν ἀσμένως τὴν ἵππον πρὸς τὴν τῶν Πλαταιέων πόλιν· φεύγοντας δ᾽ ἀφικέσθαι πρὸς τὸ Ἡραῖον. ἐν ᾧ καὶ ἀπείθειαν καὶ λειποταξίαν καὶ προδοσίαν ὁμοῦ τοι [7] πάντων κατηγόρησε. τέλος δὲ μόνους φησὶ τοῖς μὲν βαρβάροις Λακεδαιμονίους καὶ Τεγεάτας, τοῖς δὲ Θηβαίοις Ἀθηναίους

Heraclidarum feciſſe, et acta aduerſus Amazones protuliſſe, vtque ſepeliuerint Peloponneſios, qui ſub Cadmia occubuiſſent: denique etiam ad Marathonem vſque ſermone deſcendiſſe: cum, ambitioſe iſta proferentes, tamen contentos ſe fore oſtenderent ſiniſtri cornus praefectura. Paulo poſt ait, Pauſaniam iis et Spartanos de principatu conceſſiſſe, hortatoſque fuiſſe, vt in dextro cornu contra Perſas pugnarent, ſiniſtrumque ipſis darent, qui ſe imperitos pugnae aduerſus barbaros excuſarent. Eſt vero ridiculum, non velle pugnare in hoſtem, niſi cum eo pugnare conſueueris. Caeterum reliquos Graecos, in alia a ducibus translatos caſtra, cum eſſent victi, equitatum ait non ſine laetitia fugiſſe ad Plataeenſium vrbem, itaque ad Heraeum perueniſſe. Quo quidem loco et contumaciam, et ordinum deſertionem, et proditionem vniuerſis fere obiicit. Ad extremum inquit, ſolos Lacedaemonios et Tegeatas cum barbaris, Athenienſes cum Thebanis congreſſos

6. Si bene habet *ἀπολογουμένους*, idem erit, atque *ἀπειπαμένους. eiurantes. Reiske.* Caeterum Turn. et Vulc. pro τὴν μάχην dant τῆς μάχης.

7. ὁμοῦ τι πάντων. Et ſic quoque Salmaſius. *Reiske.*

8. Poſt

συμπεσόντας διαγωνίσασθαι. τὰς δ' ἄλλας πόλεις ὁμαλῶς ἁπάσας τοῦ κατορθώματος ἀπεστέρηκε, οὐδένα [8] συνεφάψασθαι τοῦ ἀγῶνος, ἀλλὰ καθημένους πάντας ἐπὶ τῶν ὅπλων ἐγγὺς καταλιπεῖν, καὶ προδοῦναι τοὺς ὑπὲρ αὐτῶν μαχομένους. ὀψὲ δὲ Φλιασίους καὶ Μεγαρέας πυθομένους νικῶντα Παυσανίαν, προσφερομένους, καὶ ἐμπεσόντας εἰς τὸ Θηβαῖον [9] ἱππικὸν, οὐδενὶ λόγῳ διαφθαρῆναι. Κορινθίους δὲ τῇ μὲν μάχῃ μὴ παραγενέσθαι, μετὰ δὲ τὴν νίκην ἐπειγομένους διὰ τῶν λόφων, μὴ παραπεσεῖν [10] τοῖς ἱππεῦσι τῶν Θηβαίων. οἱ γὰρ Θηβαῖοι, τῆς τροπῆς γενομένης, προϊππεύοντες τῶν βαρβάρων, προθύμως παρεβοήθουν φεύγουσιν· αὐτοῖς δηλονότι τῶν ἐν Θερμοπύλαις στιγμάτων χάριν ἀποδιδόντες. ἀλλὰ Κορινθίους τε [11] καὶ τάξιν, ἣν [12] ἐμάχοντο τοῖς βαρβάροις, καὶ τέλος ἡλίκον ὑπῆρξεν αὐτοῖς ἀπὸ τοῦ Πλαταιᾶσιν ἀγῶνος, ἔξεστι Σιμωνίδου πυθέσθαι, γράφοντος ἐν τούτοις [13]·

Μέσσοι δ' οἱ Γέφυραν [14] πολυπίδακα ναιετάοντες,
Παντοίης ἀρετῆς ἴδριες ἐν πολέμῳ,

sos depugnasse: reliquas ciuitates ex aequo omnes laude victoriae defraudans, dum pronunciat, neminem certamini socium se adhibuisse, sed armatas desedisse omnes, proditis et desertis, qui pro ipsis depugnabant. Sero quidem Phliasios et Megarenses, audito, Pausaniam vincere, accurrisse, cumque in equitatum incidissent Thebanum temere, periisse: Corinthios pugnae non interfuisse: parta victoria, dum per colles properant, euitasse Thebanorum equites. Nam Thebani, fusis barbaris, equitatu suo praecedentes, promte fugientibus opem ferebant: nimirum vt pro impressis apud Thermopylas notis gratiam iis referrent. Caeterum Corinthii in Plataica aduersus barbaros pugna, quales, quo loco fuerint, quem finem consecuti, audire licet Simonidem sic canentem:

In medioque Ephyre quos misit diues aquarum
Fontibus et belli munera gnara manus:

Qui-

8. Post οὐδένα deest λέγων, vel εἰπών. *Reiske.*

9. Θηβαίων. *Reiske.*

10. περιπεσεῖν. *Reiske.* Et ita dat cod. Turn.

11. τε] L. γε. *Reiske.*

12. Post ἣν deest ἔχοντες, aut ταχθέντες. *Reiske.*

13. ἐν τούτοις] Est idem, atque alias αὐταῖς λέξεσι. *his ipsis verbis.* Vid. p. 461. vlt. *R.*

14. Versus hi sunt deprauati.

Οἵ τε πόλιν Γλαύκοιο Κορίνθιον ἄςυ νέμοντες,
Οἳ [15] κάλλιςον μάρτυν ἔθεντο πόνων
Χρυσᾶ τιμήεντος ἐν αἰθέρι. καί σφιν ἀέξει
Αὐτῶν τ' εὐρεῖαν κληδόνα καὶ πατέρων.

ταῦτα γὰρ ἐχ, οἷον ἐν Κορίνθῳ διδάσκων, ἐδ' ᾆσμα ποιῶν εἰς τὴν πόλιν, ἄλλως δὲ, τὰς [16] πράξεις ἐκείνας, ἐλεγεῖα γράφων, ἱςόρηκεν. ὁ δὲ προλαμβάνειν [17] τὸν ἔλεγχον τᾶ ψεύσματος τῶν ἐρησομένων, πόθεν ἂν πολυάνδρια, καὶ θῆκαι τοσαῦται καὶ μνήματα νεκρῶν, ἐν οἷς ἐναγίζεσιν ἄχρι νῦν Πλαταιεῖς τῶν Ἑλλήνων συμπαρόντων [18] αἴσχιον, ὡς οἴομαι, τῆς προδοσίας τῶν γενεῶν κατηγόρηκεν ἐν τέτοις. τῶν δὲ ἄλλων ὅσοι καὶ

Quique vrbem Glauci pulchram tenuere Corinthum,
Indicium antlati grande laboris habent
Auri, quod miramur in aethere: at decus ipsis
Et fama augetur nominis, et generi.

Haec enim non Corinthi vt qui artem demonstraret, aut carmen in vrbis laudem conderet, sed vt qui propter facinora ista elegias scriberet, composuit. Sed Herodotus, dum antevertere vult hanc obiectionem, qua aliusuis interrogando vtens mendacium eius euinceret, quaerens, vnde tot Polyandria, arcae, et monumenta mortuorum, vbi etiamnum Plataeenses in praesentia Graecorum parentant * turpius, nisi fallor, quam proditionis, crimen gentibus eo modo impegit. Sic

ti. Exstant autem satis integri in Fuluii Vrsini editione poëtriarum; nisi quod ibi quoque γεφύρα, *pons*, obstructus est Ἐφύρῃ, bimari Corintho. *Xylander.* Recte animadvertit Xylander, hic Ephyrae nomen requiri. Legendum igitur οἵ τ' Ἐφυράν. *Reiske.* μέσσοι δ' οἵ γ' Ἐφύραν Turn. et Vulc. sed Ald. et Bas. μέσσοισι δ' οἱ γέφυραν.

15. Vrsinus fragm. poët. lyr. p. 160. lacunam copula καὶ explet. Sed mallem sic legi: θεῖον, κρέσσονα καλλίςων μάρτυν ἔθεντο πόνων. *collocarunt in aethere*, h. e. in clara luce, loco conspicuo, *testimonium pulcherrimorum laborum auro potius multum aestimabili. Reiske.* οἱ τῶν καλλίςων dant Turn. et Vulc. e quorum priore, Turn. affertur etiam οἱ τὸν κάλλιςον.

16. εἰς τὴν πόλιν ἄλλως, ὡς δὲ τὰς πρ. *Reiske.*

17. Aut προλαμβάνων, aut προλαμβάνειν βελόμενος. *R.*

18. F. ὄνειδος excidit. *Reiske.*

19. κει-

φαίνονται ἐν Πλαταιῆσιν ἐόντες τάφοι, τούτους δὲ, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, αἰσχυνομένους τῇ ἀπεστοῖ τῆς μάχης ἑκάστους χώματα χῶσαι κεινὰ [19], τῶν ἐπιγινομένων εἵνεκ' ἀνθρώπων. ταύτην [20] ἀπεστὼ τῆς μάχης προδοσίαν οὖσαν Ἡρόδοτος ἀνθρώπων μόνος ἁπάντων ἤκουσε. Παυσανίαν δὲ, καὶ Ἀριστείδην, καὶ Λακεδαιμονίους, καὶ Ἀθηναίους ἔλαθον οἱ Ἕλληνες ἐγκαταλιπόντες τὸν κίνδυνον. καὶ οὔτ' Αἰγινήτας Ἀθηναῖοι διαφόρους ὄντας εἶρξαν τῆς ἐπιγραφῆς, οὔτε Κορινθίους ἤλεγξαν, οὓς πρότερον νικῶντες φεύγειν ἀπὸ Σαλαμῖνος, ἀντιμαρτυρούσης αὐτοῖς [21] τῆς Ἑλλάδος. καίτοι Κλεάδας ὁ Πλαταιεὺς ἔτεσι δέκα ὕστερον τῶν Μηδικῶν Αἰγινήταις χαριζόμενος (ὥς φησιν Ἡρόδοτος) ἐπώνυμον ἔχωσεν αὐτῶν πολυάνδριον. Ἀθηναῖοι δὲ καὶ Λακεδαιμόνιοι τί παθόντες εὐθὺς τότε πρὸς μὲν ἀλλήλους ὀλίγον ἐδέησαν εἰς χεῖρας ἐλθεῖν περὶ τοῦ τροπαίου τῆς ἀναστάσεως, τοὺς δὲ Ἕλληνας ἀποδειλιάσαντας καὶ ἀποδράσαντας οὐκ ἀπήλαυνον τῶν ἀριστείων,

Sic enim loquitur: Reliquorum quae visuntur apud Plataeas sepulcra, audiui ego turpitudine motos, quod e pugna profugissent, vnumquemque inanem condidisse tumulum,[22] posteritatis causa. Hanc proditionem et desertionem pugnae solus hominum omnium inaudiuit Herodotus. Pausaniam enim, et Aristidam, et Athenienses et Lacedaemonios fefellerunt Graeci, qui se subduxissent e periculo. Ac neque Aeginetas ipsis aduersarios inscriptione excluserunt Athenienses: neque Corinthios arguerunt, quod ante partam victoriam a Salamine fugissent: contra testimonium Graecia perferente. Equidem Cleadas Plataeensis, decem post Medicum bellum annis gratificans (vt ait Herodotus) Aeginetis, Polyandrium aggerauit ab iis nomen habens. At vero qui factum est, vt de tropaei erectione statim a bello confecto Athenienses et Spartani paene etiam manibus consertis litem transegerint? et tamen Graecos, fuga a proelio deterritos, non arcuerint ab honore eorum,

19. κεινὰ] Id est κενά. Praefero hanc lectionem illi, quae apud Herodot. p. 541, 6. legitur: κοινά. *Reiske.*

20. ταύτην τὴν ἀπεστώ. *R.*

21. F. οὓς πρότερον εἶπε φεύγειν ἀπὸ Σαλαμῖνος, ἀντιμαρτυρούσης αὐτῷ τῆς Ἑλλάδος. *Reiske.* Ex Turn. et Vulc. affertur οὓς πρότερον εἶπον φεύγειν, vel αὐτοὺς πρότερον εἰπόντες φεύγειν.

22. Hoc

ἀλλ' ἐνέγραφον τοῖς τροπαίοις καὶ τοῖς κολοσσοῖς, καὶ μετεδίδοσαν τῶν λαφύρων; τέλος δὲ τῷ βωμῷ τὸ ἐπίγραμμα τοῦτο γράφοντες ἐνεχάραξαν·

Τόνδε ποθ' Ἕλληνες [22] νίκης κράτει, ἔργῳ Ἄρηος
Εὐτόλμῳ ψυχῆς λήματι πειθόμενοι,
Πέρσας ἐξελάσαντες, ἐλευθέρᾳ Ἑλλάδι κοινὸν
Ἱδρύσαντο Διὸς βωμὸν ἐλευθερίου.

εἰ [23] μὴ καὶ τοῦτο Κλεάδας, ἤ τις ἄλλος, ὡς Ἡρόδοτος, κολακεύων τὰς πόλεις ἐπέγραψε. τί οὖν ἐδέοντο τὴν γῆν ὀρύσσοντες διακενῆς ἔχειν τὰ πράγματα, καὶ δημιουργεῖν [24] χώματα καὶ μνήματα, τῶν ἐπιγινομένων ἕνεκ' ἀνθρώπων κατασκευάζοντες, ἐν τοῖς ἐπιφανεστάτοις καὶ μεγίστοις ἀναθήμασι τὴν δόξαν αὐτῶν καθιερουμένην ὁρῶντες; καὶ μὴν Παυσανίας, (ὡς λέγουσιν) ἤδη τυραννικὰ φρονῶν, ἐπέγραψεν ἐν Δελφοῖς·

rum, qui rem optime gessissent? sed et in tropaea ac colossos eos inscripserint, et de spoliis partem concesserint? Denique arae hanc insculpsere inscriptionem:

Hanc quondam Graeci, superatis hostibus, aram,
Libertas patriae cum sua tuta stetit,
Et profligatis seruata est Graecia Persis,
Munus Eleutherio constituere Ioui.

Num hoc quoque Cleadas, Herodote, aut alius aliquis, adulando vrbes demerens scripsit? Quid ergo necesse habuerunt, terram fodiendo inanem laborem impendere, tumulos conficere, et monumenta posteritatis causa statuere? cum viderent gloriam suam in illustrissimis et maximis donariis consecratam. Pausanias quidem, cum iam ad tyrannidem adspiraret, Delphis hoc inscripsit:

Isthuc

22. Hoc epigramma et in epigrammatum exstat Graecorum farragine, et in vita Aristidis apud Plutarchum. Quibus locis collatis, id secutus sum, quod maxime videbatur verum. In epigrammatis legit ῥώμῃ χερὸς, [pro νίκης κράτει, vt videtur] quod praetulissem, nisi vestigiis receptae lectionis inhaerendum cogitassem. *Xylander.*

23. εἰ abest ab Ald. et Bas. et pro ὡς Ἡρόδοτος Ald. dat ὦ Ἡρόδοτος, Bas. vero ὦ Ἡρόδοτε, vnde ratio versionis Xylandri cognoscitur.

24. Pro δημιουργεῖν dant διουργεῖν Ald. et Bas. ῥᾳδιουργεῖν Turn. et Vulc.

25. Post

Ἑλλήνων ἀρχηγὸς ἐπεὶ ςρατὸν ὤλεσε Μήδων
Παυσανίας, Φοίβῳ μνῆμ' ἀνέθηκε τόδε.

ἄλλως τε πῶς τοῖς Ἕλλησι [25] τὴν δόξαν, ὧν ἑαυτὸν ἀνηγόρευσεν ἡγεμόνα, τῶν δὲ Ἑλλήνων οὐκ ἀνασχομένων, ἀλλ' ἐγκαλέντων, πέμψαντες εἰς Δελφὲς Λακεδαιμόνιοι, τοῦτο μὲν ἐξεκόλαψαν, τὰ δ' ὀνόματα τῶν πόλεων, ὥσπερ ἦν δίκαιον, ἐνεχάραξαν. καίτοι πῶς εἰκός ἐςιν, ἢ τὲς Ἕλληνας ἀγανακτεῖν τῆς ἐπιγραφῆς μὴ μετασχόντας, εἰ συνήδεσαν ἑαυτοῖς τὴν ἀπόλειψιν τῆς μάχης; ἢ Λακεδαιμονίους τὸν ἡγεμόνα καὶ ςρατηγὸν ἐγχαράξαντας [26], ἐπιγράψαι τοὺς ἐγκαταλιπόντας καὶ περιϊδόντας τὸν κίνδυνον; ὡς δεινότατόν ἐςιν, εἰ Σωχάρης μὲν καὶ Δείπνιςος [27], καὶ πάντες οἱ διαπρεπῶς ἀγωνισάμενοι τὴν μάχην ἐκείνην, οὐδὲ Κυθνίων ἐπιγραφομένων τοῖς τροπαίοις, οὐδὲ Μηλίων, ἠχθέσθησαν· Ἡρόδοτος δὲ τρισὶ μόναις πόλεσιν ἀναθεὶς τὸν ἀγῶνα, τὰς ἄλλας

Isthuc Pausanias Phoebo posuit monumentum,
Medos Graecorum dux quia perdiderat:

vtcunque Graecis gloriam deferens, quorum se ducem profiteretur. Cum autem id Graeci non ferrent, sed vitio verterent Spartanis: hi Delphos miserunt, qui exscinderent illud epigramma, et vrbium nomina, vti iustum erat, insculpserunt. At enim quomodo probabile est, aut Graecos indigne tulisse, in inscriptione sui non fieri mentionem, siquidem sibi conscii erant desertionis? aut Lacedaemonios, ducis sui nomine eraso, desertores inscripsisse, et eos, qui se periculo communi subduxissent? Enimuero indignissimum fuerit, Socharem, Dipnistum, et alios omnes, qui se eo in proelio praeclarissime gesserunt, aequo animo ferre, vt Cythnii etiam et Melii inscriberentur tropaeis: Herodotum, tribus duntaxat vrbibus certamen illud adscribentem, reliquas omnes e tropaeis

25. Post Ἕλλησι deest κοινέμενος, *communicans*, aut προσάπτων, vel περιτιθεὶς, vel ἀνατιθεὶς. Etiam ἀμωσγέπως legend. et id quoque Xylander in Latinis expressit. *Reiske.*

26. ἐκχαράξαντας, *eradentes. Reiske.* Et ita sane exhibent Turn. et Vulc.

27. *Socharis et Dipnisti* nomen apud Herodotum non invenio. Habet quoque postremum aliquid peregrini et suspecti. *Reiske.*

28. ἐκ-

πάσας ἐκχαράττων [28] τῶν τροπαίων καὶ τῶν ἱερῶν, τεσσάρων δ' ἀγώνων τότε πρὸς τοὺς βαρβάρους γενομένων [29]. ἐκ μὲν γὰρ Ἀρτεμισίου τοὺς Ἕλληνας ἀποδρᾶναί φησιν, ἐν δὲ Θερμοπύλαις, τοῦ στρατηγοῦ καὶ βασιλέως προκινδυνεύοντος, οἰκουρεῖν καὶ ἀμελεῖν ὀλύμπια καὶ κάρνεια πανηγυρίζοντας. τὰ δ' ἐν Σαλαμῖνι διηγούμενος, τοσούτους περὶ Ἀρτεμισίας λόγους γέγραφεν, ὅσοις ὅλην τὴν ναυμαχίαν οὐκ ἀπήγγελκε. τέλος δὲ, καθημένους ἐν Πλαταιαῖς ἀγνοῆσαι μέχρι τέλους τὸν ἀγῶνα τοὺς Ἕλληνας, ὥσπερ βατραχομυομαχίας γινομένης, Πίγρης [30] ὁ Ἀρτεμισίας ἐν ἔπεσι παίζων καὶ φλυαρῶν ἔγραψε, σιωπῇ διαγωνίσασθαι συνθεμένων [31], ἵνα λάθωσι τοὺς ἄλλους. αὐτοὺς δὲ Λακεδαιμονίους ἀνδρίᾳ μὲν οὐδὲν κρείττονας γενέσθαι τῶν βαρβάρων, ἀνόπλοις δὲ καὶ γυμνοῖς μαχομένους κρατῆσαι. Ξέρξου μὲν γὰρ αὐτοῦ παρόντος, ὑπὸ μαστίγων μόλις ὄπισθεν ὠθούμενοι προσεφέροντο τοῖς Ἕλλησιν· ἐν δὲ Πλαταιαῖς, ὡς ἔοικεν, ἑτέρας ψυχὰς μεταλαβόντες, λήματι μὲν καὶ ῥώμῃ

tropaeis et ſacris donariis eradere. Quippe cum quater ſit tunc aduerſus barbaros pugnatum, ab Artemiſio profugiſſe Graecos ait, ad Thermopylas Lacedaemonios, rege ipſorum diſcrimen mortis adeunte, domi ſecuros deſediſſe, Olympia et Carnea celebrantes: rem vero ad Salaminem geſtam narrans, plura de Artemiſia verba fecit, quam de toto proelio. Denique apud Plataeas Graecos deſediſſe otioſos, et ad finem vſque ignoraſſe pugnam, veluti ranarum quodam et murium duello facto, vt Pigres, Artemiſiae frater, in ſuo carmine iocans et nugans ait, Spartanos de compoſito tacite pugnaſſe, ne alii exaudirent. Ipſos autem Lacedaemonios fortitudine nihil praeſtitiſſe barbaris, ſed viciſſe, quia in nudos et inermes pugnarent. Nimirum Xerxe ipſo praeſente, aegre a tergo flagellis impulſi cum Graecis congreſſi ſunt barbari: ad Plataeas aliis animis ſumtis, audacia quidem (inquit Herodotus)

28. ἐκχαράττει. *Reiske.* Et ita dat codex quidam innominatus.

29. Punctum commate mutandum, et γὰρ delendum. *Reiske.* Pro γὰρ habent τοῦ Turn. et Vulcob.

30. ἧς Πίγρης. Vid. Fabric. B. Gr. T. I. p. 234. *Reiske.*

31. συνθεμένους. *Reiske.* Et ita dant Turn. et Vulcob.

οὐχ ἥσσονες ἦσαν· ἡ δὲ ἐσθὴς, ἔρημος οὖσα ὅπλων, ἐδηλήσατο σφέας. πρὸς γὰρ ὁπλίτας ἐόντες γυμνῆται ἀγῶνα ἐποιέοντο. τί οὖν περίεστιν ἔνδοξον, ἢ μέγα, τοῖς Ἕλλησιν ἀπ' ἐκείνων τῶν ἀγώνων, εἰ Λακεδαιμόνιοι μὲν ἀόπλοις ἐμάχοντο, τοὺς δ' ἄλλους ἡ μάχη παρόντας ἔλαθε, κενὰ δὲ πολυάνδρια τιμώμενα τοῖς ἑκάστου [32], ψευδῶν δὲ γραμμάτων μεστοὶ τρίποδες ἑστᾶσι καὶ βωμοὶ παρὰ τοῖς θεοῖς, μόνος δὲ τἀληθὲς Ἡρόδοτος ἔγνω. τοὺς δ' ἄλλους ἅπαντας ἀνθρώπους, ὅσοι λόγον Ἑλλήνων ἔχουσιν, ἐξηπάτηκεν ἡ φήμη τῶν τότε κατορθωμάτων, ὡς ὑπερφυῶν γενομένων; τί δῆτα; γραφικὸς ἀνὴρ, καὶ ἡδὺς ὁ λόγος, καὶ χάρις ἔπεστι καὶ δεινότης καὶ ὥρα τοῖς διηγήμασι· μῦθον δ' ὡς ὅτ' ἀοιδὸς ἐπισταμένως μὲν οὒ, λιγυρῶς δὲ καὶ γλαφυρῶς ἠγόρευκεν, ἀμέλει ταῦτα καὶ κηλεῖ καὶ προσάγεται πάντας. ἀλλ' ὥσπερ ἐν ῥόδοις δεῖ κανθαρίδα φυλάττεσθαι τὴν βλασφημίαν αὐτοῦ, καὶ μικρολογίαν [233] λείοις καὶ ἁπαλοῖς σχήμασιν ὑποδεδυκυῖαν, ἵνα μὴ λάθωμεν ἀτόπους καὶ ψευδεῖς

tus) et robore inferiores non erant: sed vestis armorum expers ipsis nocuit, cum nudi aduersus grauis armaturae hostem pugnarent. Quid ergo relinquitur magnum, aut memorabile, Graecis ex istis certaminibus? quando Lacedaemonii cum inermibus pugnauerunt, reliquos praesentes proelium fefellit, inania polyandria vbique coluntur, mendacium inscriptionum pleni tripodes, plenae arae stant coram diis: denique solus Herodotus veritatem habet cognitam: reliquos omnes homines, quicunque aliquam Graecorum rationem habent, decepit fama istorum facinorum, vt praeclaras et admirandas res gestas putarent. Quid ni? Homo est scribendi gnarus, oratio iucunda, venustate et vi quadam praedita, et narrationibus inest elegantia, ac

Sermonem, veluti cantor,

non quidem scite, sed tamen suauiter, proposuit. Verum sicvt in rosa cantharides, ita hic cauendae sunt calumniae eius et inuidentia, sub laeuibus et teneris latentes figuris verborum: ne per imprudentiam absurdas et falsas de praestantissimis

32. F. τοῖς ἑκασταχοῦ. *Reiske.* τοῖς ἑκάστων dant Turn. et Vulcob.

233. πικρολογίαν. *Salmas.*

1. Hic

περὶ τῶν ἀρίςων καὶ μεγίςων τῆς Ἑλλάδος πόλεων καὶ ἀνδρῶν δόξας λαβόντες.

simis atque maximis Graeciae vrbibus et viris opiniones concipiamus.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΡΕΣΚΟΝΤΩΝ ΤΟΙΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΙΣ ΒΙΒΛΙΑ έ.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

PLVTARCHI

DE PLACITIS PHILOSOPHORVM, HOC EST BREVIS RECENSIONIS SENTENTIARVM DE REBVS NATVRALIBVS, LIBRI V.

LIBER I.

Μέλλοντες τὸν Φυσικὸν παραδώσειν λόγον, ἀναγκαῖον ἡγέμεθα εὐθὺς ἐν ἀρχαῖς διελέσθαι τὴν τῆς φιλο-

Cum instituerimus naturae cognitionis rationes explicare, ipsam remhoc flagitare censuimus, vt principio statim philosophiae

1. Hic mihi praefari licet ac libet, multa me potuisse emendare ex Aristotele, Platone, Diogene Laërtio, aliis: quae vel adducuntur corrupta, vel ponuntur mutila. Feci autem intra modum, quicquid feci, quia commentariis potius, quam annotationibus, mihi res fuisset agenda. Mutilate multa dici intelliges vno exemplo, capite huius libri primo, vbi natura definitur ex Aristotele: ita quidem, vt mini-

σοφίας πραγματείαν· ἵν' εἰδῶμεν, τί ἐστι, καὶ πόσον [2] μέρος αὐτῆς ἡ φυσικὴ διέξοδος. οἱ μὲν οὖν Στωϊκοὶ ἔφασαν, τὴν μὲν σοφίαν εἶναι θείων τε καὶ ἀνθρωπίνων ἐπιστήμην, τὴν δὲ φιλοσοφίαν ἄσκησιν τέχνης ἐπιτηδείου. ἐπιτήδειον δ' εἶναι μίαν καὶ ἀνωτάτω, τὴν ἀρετήν. ἀρετὰς δὲ τὰς γενικωτάτας τρεῖς, φυσικὴν, ἠθικὴν, λογικήν. δι' ἣν αἰτίαν καὶ τριμερής ἐστιν ἡ φιλοσοφία, ἧς τὸ μὲν φυσικὸν, τὸ δὲ ἠθικὸν, τὸ δὲ λογικόν. καὶ φυσικὸν μὲν, ὅταν περὶ κόσμου ζητῶμεν, καὶ τῶν ἐν κόσμῳ· ἠθικὸν δὲ, τὸ κατησχολημένον περὶ τὸν ἀνθρώπινον βίον· λογικὸν δὲ, τὸ περὶ τὸν λόγον, ὃ καὶ διαλεκτικὸν καλοῦσιν. Ἀριστοτέλης δὲ καὶ Θεόφραστος,

phiae totam tractationem in suas diuideremus partes: vt liquere possit, quid sit, et quota eius pars sit physica, seu naturae rerum enarratio. Stoici pronunciarunt, sapientiam esse rerum diuinarum humanarumque scientiam: philosophiam, quod est sapientiae studium, exercitationem esse artis ad sapientiam accommodatae: talem autem esse artem vnicam ac supremam, virtutem: virtutes, quae suo complexu latissime pateant, tres esse: naturalem, moralem, disserendi: itaque etiam philosophiam habere tres partes, naturalem, moralem et disserendi. Naturalem esse, cum de mundo, et iis, quae in mundo sunt, disputamus: moralem, quae occupatur vitae humanae rationibus: logicam, (sic enim Graeci rationem disserendi appellant) quae circa orationem versatur, eademque ab ipsis dialectica dicitur. Aristoteles et Theophrastus, omnesque

minimum Aristoteleae disciplinae sectatorem iure poenitere possit, sic definire si didicisset. Res est obuia. Verum philosophorum sententiae longe rectius (si quem ea siue diligentia, siue curiositas, tangit) ex Aristotele, et eius interpretibus, aliisque scriptoribus, etiam historicis, quam ex hoc volumine, petentur. Quod ego tamen nequaquam contemno, sed quid iudicem, et sciam, verum esse, propono, mei excusandi gratia, praesertim cum non nesciam, quosdam superbire citandis philosophorum decretis, abusos his libris: quorum librorum alioquin sua est non poenitenda vtilitas. Sed insaniunt, qui, his libris lectis, scire se putant, quid de quaque in iis proposita re senserint Philosophi. *Xylander.*

2. Pro πόσον dant πόσον Turn. Vulc. et Petau.

3. Post

καὶ σχεδὸν πάντες οἱ Περιπατητικοὶ, διεῖλον τὴν φιλοσοφίαν οὕτως· ἀναγκαῖον τὸν τέλειον ἄνδρα καὶ θεωρητικὸν εἶναι τῶν ὄντων, καὶ πρακτικὸν τῶν δεόντων. τοῦτο δ' ἔξεστι καὶ ἐκ τούτων συνιδεῖν. οἷον, ζητεῖται. εἰ ζῶον, ἢ μὴ ζῶον ὁ ἥλιος, εἴπερ ὁρᾶται. ὁ τοῦτο δὲ ζητῶν, θεωρητικός ἐστιν. οὐδὲ γάρ τι πλέον θεωρεῖται, ἢ τὸ ὂν ζητεῖται. ὁμοίως εἰ ἄπειρος ὁ κόσμος ἐστὶ, καὶ εἰ ἔξω τὶ τοῦ κόσμου ἐστί. ταῦτα γὰρ πάντα θεωρητικά. ζητεῖται, πῶς πάλιν βιοτεύειν, καὶ πῶς προΐστασθαι τέκνων προσήκει, καὶ πῶς ἄρχειν, καὶ πῶς νομοθετεῖν. ταῦτα γὰρ πάντα ἕνεκα τοῦ πρᾶξαι [3] ζητεῖται· καὶ ἐστιν ὁ τοιοῦτος πρακτικὸς ἀνήρ.

Τί ἐστι φύσις. α'.

Ἐπεὶ δὲ [4] πρόκειται ἡμῖν τὰ φυσικὰ θεωρῆσαι, ἀναγκαῖον ἡγοῦμαι δηλῶσαι, τί ποτέ ἐστιν ἡ φύσις. ἄτοπον γὰρ, πειρᾶσθαι μὲν φυσιολογεῖν, ἀγνοεῖν δ' αὐτὸ

que fere Peripaterici, hac ratione philosophiam distribuerunt: quam explicabo. Virum perfectum necesse est et cognitione rerum instructum esse, et aptum ad faciendum in actionibus humanis officium. Patet hoc exemplis propositis. Quaeritur, Sol animal sit, necne, siquidem videtur. Hoc qui quaerit, in contemplatione versatur: nihil enim aliud considerat, quam quid rei sit. Itidem qui disputat de infinitate mundi, aut an extra Vniuersum aliquid exstet. Ista omnia sunt contemplationis. Rursum quaeritur, quomodo vita sit instituenda, quomodo liberis conueniat praeesse, quomodo gerendus magistratus, quo pacto leges ponendae. Omnia haec agendi caussa quaeruntur, et qui haec tractat, vir agendis rebus intentus (ita practicum exprimere Graecorum liceat) dicitur.

Quid sit natura.

CAP. I.

Quando prae manibus habemus rerum naturalium contemplationem, necessitatem hoc exigere puto, vt, quidnam sit natura, patefaciam. Absurdum enim est, aggredi dissertationem

3. Post πρᾶξαι inferunt καὶ vno vocab. Turn. Vulc. et Turn. Vulc. et Petau. Petau.

4. Pro ἐπεὶ δὲ dant ἐπειδή,

τοῦτο, τὴν τῆς φύσεως δύναμιν. ἔστιν οὖν, κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην, φύσις, ἀρχὴ κινήσεως καὶ ἠρεμίας, ἐν ᾧ πρώτως ἐστὶ καὶ οὐ κατὰ συμβεβηκός. πάντα γὰρ τὰ ὁρώμενα, ὅσα μήτε ὑπὸ τύχης, μήτε ὑπ' ἀνάγκης, μήτε ἐστὶ θεῖα, μήτε τοιαύτην αἰτίαν ἔχει, φυσικὰ λέγεται, καὶ φύσιν ἰδίαν ἔχει· οἷον, γῆ, πῦρ, ὕδωρ, ἀήρ, φυτὰ, ζῶα· ἔτι δὲ ταῦτα τὰ γινόμενα, ὄμβροι, χάλαζαι, κεραυνοὶ, πρηστῆρες, ἄνεμοι· ταῦτα γὰρ ἀρχὴν ἔχει τινά. οὐ γὰρ ἐξ αἰῶνος ἕκαστον τούτων ἐστὶν, ἀλλ' ἀπό τινος ἀρχῆς γίνεται. καὶ ταῦτα μέντοι, οἷον ζῶα, φυτὰ, ἀρχὴν γεννήσεως ἔχει· ἐν δὲ τούτοις ἡ φύσις ἀρχὴ τοπρῶτόν ἐστι, καὶ οὐ μόνον κινήσεως, ἀλλὰ καὶ ἠρεμίας. ὅσα γὰρ ἀρχὴν κινήσεως ἔλαβε, ταῦτα δύναται λαβεῖν καὶ τελευτήν. διὰ τοῦτο οὖν ἡ φύσις ἀρχὴ κινήσεώς ἐστι καὶ ἠρεμίας.

Τίνι διαφέρει ἀρχὴ καὶ στοιχεῖον. β'.

Οἱ μὲν οὖν περὶ Ἀριστοτέλην καὶ Πλάτωνα διαφέρειν ἡγοῦνται ἀρχὴν καὶ στοιχεῖα. Θαλῆς δὲ ὁ Μιλή-

tionem de natura rerum, cum nondum ſit explicatum, quid valeat naturae vocabulum. Eſt itaque natura, ſi Ariſtotelem audimus, principium motus ac ſtatus eius rei, in qua ineſt primo, et non per accidens. Omnia enim, quae ſub conſpectum veniunt noſtrum, quae neque fortuito fiunt, neque neceſſario, neque diuina ſunt, aut diuinitus effecta, naturales res dicuntur, ſuamque habent propriam naturam: vt terra, ignis, aqua, aër, ſtirpes, animalia: praeterea haec, quae gigni cernimus, imbres, grandines, fulmina, procellae, venti. Habent enim haec principium quoddam, cum nihil eorum ſit aeternum, ſed quodam a primordio ſit natum. Atque haec quidem, vt animalia, vt ſtirpes, initium habent ſui ortus: primumque in iis principium eſt natura, non motus modo, ſed etiam ſtatus. Quae enim principium motus nacta ſunt, eadem finiri etiam poſſunt. Itaque et motus et quietis principium eſt natura.

Diſcrimen principii et elementi.

CAP. II.

Aristoteles ac Plato, et qui ab eorum ſunt ſecta, differre a principio elementum dicunt. Thales Mileſius pro

σιος ταυτὸν νομίζει ἀρχὴν καὶ ςοιχεῖα. πλεῖςον δὲ ὅσον διαφέρει ἀλλήλων. τὰ μὲν γὰρ ςοιχεῖα ἐςὶ σύνθετα· τὰς δ' ἀρχὰς φαμὲν εἶναι οὔτε συνθέτους, οὔτ' ἀποτελέσματα. οἷον, ςοιχεῖα μὲν καλοῦμεν, γῆν, ὕδωρ, ἀέρα, πῦρ· ἀρχὰς δὲ λέγομεν διὰ τοῦτο, ὅτι οὐκ ἔχει τὶ πρότερον, ἐξ οὗ γεννᾶται, ἐπεὶ οὐκ ἔςαι ἀρχὴ τοῦτο, ἀλλ' ἐκεῖνο, ἐξ οὗ γεγένηται. τῆς δὲ γῆς καὶ τοῦ ὕδατος ἐςί τινα πρότερα, ἐξ ὧν γέγονεν, ἡ ὕλη, ἄμορφος οὖσα καὶ ἀειδής· καὶ τὸ εἶδος, ὃ καλοῦμεν ἐντελέχειαν· καὶ ἡ ςέρησις. ἁμαρτάνει οὖν ὁ Θαλῆς, ςοιχεῖον καὶ ἀρχὴν λέγων τὸ ὕδωρ.

Περὶ τῶν ἀρχῶν, τί εἰσίν. γ΄.

Θαλῆς ὁ Μιλήσιος [5] ἀρχὴν τῶν ὄντων ἀπεφήνατο τὸ ὕδωρ. δοκεῖ δὲ ὁ ἀνὴρ οὗτος ἄρξαι τῆς φιλοσοφίας, καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἡ Ἰωνικὴ αἵρεσις προσηγορεύθη. ἐγένοντο γὰρ πλεῖςαι διαδοχαὶ φιλοσοφίας. φιλοσοφήσας

pro eodem vtrumque habet: cum quidem longiſſime a ſe inuicem diſſideant iſta. Elementum enim omne compoſitum eſt: principia neque compoſita ſunt, neque effecta. Verbi gratia, elementa vocamus terram, aquam, aërem, ignem. Principia ideo dicuntur, quod nihil eſt eis prius, ex quo naſcantur. Non enim principii nomen ei debetur, quod natum eſt alicunde: ſed huic potius, ex quo id eſt natum. Terrae autem et aquae ortu prior eſt materia, ex qua exſtiterunt, forma carens ipſa, et ſpecie: tum ipſa forma, quam vocamus entelechiam: tertium priuatio. Falſa itaque eſt Thaletis ſententia.

Quae ſint principia.

CAP. III.

Idem THALES principium rerum eſſe dixit aquam. Videtur autem princeps philoſophiae hic fuiſſe, et ab eo ſecta Ionica nomen duxit. Plurimae enim fuerunt ſucceſſiones philoſophorum.

5. Bona pars huius capitis refertur ab Euſebio lib. XIV. προπαρασκ. εὐαγγελικῆς. Qui volet, comparabit. Mihi enim omnem lectionis diuerſitatem annotare non libet, itemque ordinis. *Xylander.*

δ' ἐν Αἰγύπτῳ ἦλθεν εἰς Μίλητον πρεσβύτερος· ὃς ἐξ ὕδατος φησὶ πάντα εἶναι, καὶ εἰς ὕδωρ πάντα ἀναλύεσθαι. ϛοχάζεται δ' ἐκ τούτου πρῶτον, ὅτι πάντων τῶν ζώων ἡ γονὴ ἀρχή ἐϛιν, ὑγρὰ οὖσα· οὕτως εἰκὸς καὶ τὰ πάντα ἐξ ὑγροῦ τὴν ἀρχὴν ἔχειν. δεύτερον, ὅτι πάντα τὰ φυτὰ ὑγρῷ τρέφεται καὶ καρποφορεῖ, ἀμοιροῦντα δὲ [6], ξηραίνεται. τρίτον, ὅτι καὶ αὐτὸ τὸ πῦρ τοῦ ἡλίου, καὶ τὸ τῶν ἄϛρων, ταῖς τῶν ὑδάτων ἀναθυμιάσεσι τρέφεται, καὶ αὐτὸς ὁ κόσμος. διὰ τοῦτο καὶ Ὅμηρος ταύτην τὴν γένεσιν ὑποτίθεται, περὶ τοῦ ὕδατος·

Ὠκεανὸς, ὅσπερ γένεσις πάντεσσι τέτυκται.

Ἀναξίμανδρος δὲ ὁ Μιλήσιός φησι, τῶν ὄντων τὴν ἀρχὴν εἶναι τὸ ἄπειρον· ἐκ γὰρ τούτου πάντα γίνεσθαι, καὶ εἰς τοῦτο πάντα φθείρεσθαι. διὸ καὶ γεννᾶσθαι ἀπείρους κόσμους, καὶ πάλιν φθείρεσθαι εἰς τὸ, ἐξ οὗ γίνεται. λέγει οὖν, διὰ τί ἄπειρόν ἐϛιν, ἵνα μηδὲν [7] ἐλλείπῃ ἡ γένεσις ἡ ὑφιϛαμένη. ἁμαρτάνει δὲ οὗτος, μὴ λέγων, τί ἐϛι τὸ ἄπειρον, πότερον ἀήρ ἐϛιν, ἢ ὕδωρ, ἢ γῆ, ἢ

phorum. Hic, cum in Aegypto philoſophiae operam dediſſet, Miletum rediit aetate iam grandior. Quod autem ex aqua omnia orta ſint, inque eam omnia ſuo interitu reſoluantur, id ex eo primum coniecit, quod ſemen, omnium animalium principium, humidum eſt. Inde fit probabile, omnia ex humore naſci, tanquam principio. Deinde, quia omnes ſtirpes humido aluntur, idque ſuae foecunditatis cauſam habent, eoque deſtituta exareſcunt. Praeterea quoniam ipſe Solis ſtellarumque ignis aquae exhalationibus aluntur, ipſeque adeo mundus. Itaque etiam Homerus aquae omnium rerum primordium adſcribit, hoc verſu:

Oceanus cunctis praebet primordia rebus.

ANAXIMANDER, Mileſius et ipſe, principium rerum infinito adſcribit, ex quo omnia fiant, et in quod omnia diſſoluantur: ideoque etiam naſci infinitos mundos, et interitu ſuo ad id redigi, ex quo erant orti, tradit: additque, infinitum propterea eſſe, ne aliquando ortus rerum deficiant atque ſubſiſtant. Peccat autem in eo, quod non exprimit, quid ſit infinitum, aërne, an aqua, an terra, aut alia quaedam corpora.

6. ἀμοιροῦντα δὲ τούτου. R.

7. μηδὲν accipi debet pro κατὰ μηδὲν, aut poteſt quoque leg. μηδενός. *vt nullius rei expers ſit generatio in rerum natura iam exſiſtens. Reiske.*

8. *Rem*

ἄλλα τινὰ σώματα. ἁμαρτάνει ȣ̃ν, τὴν μὲν ὕλην ἀποφαινόμενος, τὸ δὲ ποιȣ̃ν αἴτιον ἀναιρῶν. τὸ γὰρ ἄπειρον ȣ̓δὲν ἄλλο, ἢ ὕλη, ἐςίν· ȣ̓ δύναται δὲ ἡ ὕλη εἶναι ἐνέργεια [8], ἂν μὴ τὸ ποιȣ̃ν ὑποκέηται.

Ἀναξιμένης δὲ ὁ Μιλήσιος ἀρχὴν τῶν ὄντων ἀέρα ἀπεφήνατο· ἐκ γὰρ τȣ́τȣ τὰ πάντα γίνεσθαι, καὶ εἰς αὐτὸν πάλιν ἀναλύεσθαι, οἷον ἡ ψυχὴ (φησὶν) ἡ ἡμετέρα, ἀὴρ ȣ̓̃σα, συγκρατεῖ ἡμᾶς, καὶ ὅλον τὸν κόσμον πνεῦμα καὶ ἀὴρ περιέχει. λέγεται δὲ συνωνύμως ἀὴρ καὶ πνεῦμα. ἁμαρτάνει δὲ καὶ ȣ̃τος, ἐξ ἁπλȣ̃ καὶ μονοειδȣ̃ς ἀέρος καὶ πνεύματος δοκῶν συνεςάναι τὰ ζῶα. ἀδύνατον γὰρ, ἀρχὴν μίαν τὴν ὕλην τῶν ὄντων, ἐξ ἧς τὰ πάντα, ὑποςῆναι· ἀλλὰ καὶ τὸ ποιȣ̃ν αἴτιον χρὴ ὑποτιθέναι. οἷον, ȣ̓κ ἄργυρος ἀρκεῖ πρὸς τὸ ἔκπωμα γενέσθαι, ἂν μὴ καὶ τὸ ποιȣ̃ν ᾖ, τȣτέςιν ὁ ἀργυροκόπος. ὁμοίως καὶ ἐπὶ τȣ̃ χαλκȣ̃, καὶ τȣ̃ ξύλȣ, καὶ τῆς ἄλλης ὕλης.

pora. In hoc etiam, quod materia exponenda effectricem causam abolet. Infinitum enim aliud nihil est, quam materia: quae, nisi efficiens causa accedat, rem creare nullam potest.

Horum ciuis, ANAXIMENES, principium rerum pronunciauit esse aërem, ex quo omnia nascantur, suoque in eum redeant interitu. Ita, inquit, anima nostra aër est, quae nos temperat: totumque mundum spiritus et aër continent. Peccat autem hic quoque, ex simplici et vnius formae aëre ac spiritu putans constare animalia. Nefas enim est, solam materiam vt principium omnium rerum subsistere, ex eaque nasci omnia, sed et effectrix causa ponenda est. Neque enim argentum sufficit ad poculi ortum, nisi etiam faber accedat argentarius, qui id conficiat. Idem de aere, ligno, et alia quauis intellige materia.

ANA-

8. *Rem creare nullam potest.* Ad verbum, *actu esse non potest.* Recte enim pro ἐνέργεια, ἐνεργείᾳ Euseb. et pro ὑποκέηται, ὑπόθηται, quod significantius videtur; et mox [vers. 9.] pro περιέχει, ἐμπεριέχει, quod malo. *Xylander.* Aut ἐν ἐνεργείᾳ, aut ἐνεργός. *Reiske.*

Ἀναξαγόρας ὁ Κλαζομένιος ἀρχὰς τῶν ὄντων τὰς ὁμοιομερείας ἀπεφήνατο. ἐδόκει γὰρ αὐτῷ ἀπορώτατον εἶναι, πῶς ἐκ τοῦ μὴ ὄντος δύναταί τι γίνεσθαι, ἢ φθείρεσθαι εἰς τὸ μὴ ὄν. τροφὴν γοῦν προσφερόμεθα ἁπλῆν καὶ μονοειδῆ· οἷον τὸν Δημήτρειον ἄρτον, τὸ ὕδωρ πίνοντες· καὶ ἐκ ταύτης τῆς τροφῆς τρέφεται θρὶξ, φλὲψ, ἀρτηρία, νεῦρα, ὀστᾶ, καὶ τὰ λοιπὰ μόρια. τούτων οὖν γινομένων, ὁμολογητέον ἐστὶν, ὅτι ἐν τῇ τροφῇ τῇ προσφερομένῃ πάντα ἐστὶ τὰ ὄντα, καὶ ἐκ τῶν ὄντων πάντα αὔξεται, καὶ ἐν ἐκείνῃ ἐστὶ τῇ τροφῇ μόρια αἵματος γεννητικὰ, καὶ νεύρων, καὶ ὀστέων, καὶ ἄλλων τῶν [9] ἃ ἦν λόγῳ θεωρητὰ μόρια. οὐ γὰρ δεῖ πάντα ἐπὶ τὴν αἴσθησιν ἀνάγειν, ὅτι ἄρτος καὶ τὸ ὕδωρ ταῦτα κατασκευάζει, ἀλλ' ἐν τούτοις ἐστὶ λόγῳ θεωρητὰ μόρια. ἀπὸ τοῦ οὖν ὅμοια τὰ μέρη εἶναι ἐν τῇ τροφῇ τοῖς γεννωμένοις, ὁμοιομερείας αὐτὰς [10] ἐκάλεσε, καὶ ἀρχὰς τῶν ὄντων ἀπεφήνατο· καὶ τὰς μὲν ὁμοιομερείας, ὕλην, τὸ δὲ ποιοῦν αἴτιον, τὸν νοῦν, τὸν τὰ πάντα διαταξάμενον. ἄρχεται δὲ οὕτως· Ὁμοῦ πάντα

ANAXAGORAS Clazomenius ſimilares partes principia rerum ſtatuit. Nulla enim ei ratione explicari poſſe videbatur, qui ex eo, quod non eſſet, fieri aliquid, aut quod eſſet, in nihilum redigi poſſet. Sane cibum ſumimus ſimplicem atque vniformem, vt cum pane veſcimur, et aquam bibimus. Illo tamen alimento nutritur crinis, vena, arteria, nerui, oſſa, omnes denique patres. Quae cum fiant, fatendum eſt, in alimento iſtas omnes naturas ineſſe, ſinguliſque ſingula augeri: ineſſeque in eo particulas ſanguini gignendo aptas, itemque ſuas neruis et oſſibus aptas: quae quidem particulae mente cernantur. Non enim ad ſenſum omnia ſunt referenda, vt quod panis et aqua iſthaec conficiant: ſed in his ipſis inſunt particulae mente intelligendae. Quas ſimilares partes alimento inſitas, vt inde naſcentibus ſit primordium, Homoeomerias (quaſi ſimilarium ſemina partium) appellauit ille, et rerum principia eſſe dixit: ita quidem, vt materiae locum obtineant. Efficientem enim quoque cauſam, et quae diſponeret vniuerſa, prodidit mentem. Opus ſuum ſic orſus eſt: Con-

9. Pro τῶν dant ὧν Turn. Vulc. et Petau. 10. αὐτὰ iidem.

χρήματα ἦν, νοῦς δ' αὐτὰ διῆρε καὶ διεκόσμησε· χρήματα λέγων τὰ πράγματα. ἀποδεκτέος οὖν ἐστιν, ὅτι τῇ ὕλῃ τὸν τεχνίτην προσέζευξεν.

Ἀρχέλαος Ἀπολλοδώρου Ἀθηναῖος ἀέρα ἄπειρον, καὶ τὴν περὶ αὐτὸν πυκνότητα καὶ μάνωσιν. τούτων δὲ τὸ μὲν εἶναι πῦρ, τὸ δὲ ὕδωρ. οὗτοι μὲν οὖν ἐφεξῆς ἀλλήλοις ταῖς διαδοχαῖς γενόμενοι, τὴν λεχθεῖσαν Ἰωνικὴν συμπληροῦσι φιλοσοφίαν ἀπὸ Θάλητος.

Πάλιν δ' [11] ἀπ' ἄλλης ἀρχῆς Πυθαγόρας Μνησάρχου Σάμιος, ὁ πρῶτος φιλοσοφίαν τούτῳ τῷ ῥήματι προσαγορεύσας, ἀρχὰς τοὺς ἀριθμοὺς, καὶ τὰς συμμετρίας τὰς ἐν τούτοις, ἃς καὶ ἁρμονίας καλεῖ· τὰ δ' ἐξ ἀμφοτέρων σύνθετα, στοιχεῖα, καλούμενα δὲ γεωμετρικά. πάλιν δὲ τὴν μονάδα καὶ τὴν ἀόριστον δυάδα ἐν ταῖς ἀρχαῖς. σπεύδει δ' αὐτῷ τῶν ἀρχῶν ἡ μὲν ἐπὶ τὸ ποιητικὸν αἴτιον καὶ εἰδικὸν, (ὅπερ ἐστὶ νοῦς, ὁ θεός) ἡ δ' ἐπὶ τὸ παθητικόν τε καὶ ὑλικὸν, (ὅπερ ἐστὶν ὁ ὁρατὸς κόσμος.) εἶναι δὲ τὴν φύσιν τοῦ ἀριθμοῦ δεκάδα. μέχρι γὰρ τῶν δέκα πάντες Ἕλληνες, πάντες βάρβαροι ἀριθμοῦσιν, ἐφ' ἃ ἐλθόντες, πάλιν ἀναποδοῦσιν ἐπὶ τὴν μο-

Confusa in vnum erant omnia: mens ea diuisit et in ordinem composuit. Hic approbandus est, qui materiae artificem adiunxerit.

ARCHELAVS, Apollodori F. Athieniensis, aërem et infinitum, eique raritatem et densationem additas, quorum hoc terra, illud ignis sit, principia ponit. Hi se deinceps subsecuti a Thalete Ionicam propagauerunt philosophiae sectam.

Ab alio rursum initio, PYTHAGORAS, Mnesarchi F. Samius, is, qui princeps philosophi nomen vsurpauit, rerum principia censuit esse numeros, eorumque inter se siue proportiones, siue concinnitates, et ex vtrisque composita elementa, quae geometrica dicuntur. Rursus vnitatem, et infinitati coniunctum binarium, in principiis ponit. Tendunt autem principia eius, alterum ad effectricem causam ac formantem, quae est Deus, mens videlicet: alterum ad perpessionibus subiectam et materialem, quae est mundus in visum incurrens. Porro docebat, naturam numeri esse denarium; nam ad decem vsque numerando progrediuntur omnes et Graeci et barbari, atque hinc rursus pedem

11. δ' abest a Petau.

12. ἀνα-

νάδα. καὶ τῶν δέκα πάλιν, φησὶν, ἡ δύναμίς ἐστιν ἐν τοῖς τέσσαρσι καὶ τῇ τετράδι· τὸ δ' αἴτιον, εἴ τις ἀπὸ τῆς μονάδος ἀναποδῶν [12], κατὰ πρόσθεσιν [13] τιθείη τοὺς ἀριθμοὺς, ἄχρι τῶν τεσσάρων προελθὼν [14] ἐκπληρώσει τὸν δέκα ἀριθμόν· ἐὰν δὲ ὑπερβάληται τὸν τῆς τετράδος, καὶ τῶν δέκα ὑπερεκπεσεῖται. οἷον, εἴ τις θείη ἓν, καὶ δύο προσθείη, καὶ τρία, καὶ τούτοις τέσσαρα, τὸν τῶν [15] δέκα πληρώσει ἀριθμόν· ὥστε ὁ ἀριθμὸς κατὰ μὲν μονάδα ἐν τοῖς δέκα, κατὰ δὲ δύναμιν ἐν τοῖς τέσσαρσι. διὸ καὶ ἐφθέγγοντο οἱ Πυθαγορικοὶ [16], ὡς μεγίστου ὅρκου ὄντος τῆς τετράδος· Οὐ μὰ [17] τὸν ἁμετέρᾳ ψυχᾷ παραδόντα τετρακτὺν Παγὰν ἀενάου φύσεως ῥιζώματ' ἔχουσαν. καὶ ἡ ἡμετέρα ψυχὴ (φησὶν) ἐκ τετράδος σύγκειται. εἶναι γὰρ νοῦν, ἐπιστήμην, δόξαν, αἴσθησιν, ἐξ ὧν πᾶσα τέχνη καὶ ἐπιστήμη, καὶ αὐτοὶ λογικοὶ ἐσμέν. νοῦς μὲν οὖν ἡ μονάς ἐστιν· ὁ γὰρ νοῦς κατὰ μονάδα θεωρεῖται. οἷον, πολλῶν ὄντων ἀνθρώ-

pedem ad vnitatem referunt. Rurſum denarii numeri vis et natura in quaternione ineſt. Nam ab vnitate vſque ad quatuor incluſum colligendo numerorum ſummam conficies decem vnitatum. Vnum quippe, duo, tria, et quatuor, omnia coniuncta, ſummam decem conſlant. Si quatuor terminis amplius ſumas, etiam ſumma denarium excedet. Ergo numeri natura vnitatum ratione in denario, facultatis reſpectu in quaternario inuenitur. Itaque ſanctiſſimum iusiurandum Pythagorei quaternario ſunt complexi, quam tetractyn vocant.

Per tibi noſtrae animae praebentem tetrada iuro
Naturae fontemque et firmamenta perennis.

Quin et animam noſtram Pythogorici aiunt quaternione conſtare: eſſe enim haec quatuor, Mentem, Scientiam, Opininonem, Senſum: vnde omnes artes ac ſcientiae profectae ſunt, ipſique ratione praediti propterea ſumus. Mens enim eſt vnitas: quod mens, quae percipit, vnitatis in morem percipit. Exem-

12. ἀνχπολῶν. *Reiske.*
13. κατὰ πρόσθεσιν] πρόθεσιν eſt in manuſcripto. Ad rem perinde eſt: ſed quae poſtea ſequuntur, πρόσθεσιν probant. *Xylander.*
14. προδιελθὼν Turn. Vulc. et Petau.
15. τῶν abeſt a Petau.
16. Πυθαγόρειοι Petau.
17. ναὶ γὰρ μὰ τὸν Turn.

18. οἱ

πων, οἱ μὲν ἐπὶ μέρους εἰσὶν ἀναίσθητοι[18], ἀπερίληπτοι καὶ ἄπειροι, ἀλλ᾽ αὐτὸ τοῦτο ἄνθρωπον ἕνα μόνον νοοῦμεν, ᾧ οὐθεὶς ἔτυχεν ὅμοιος· καὶ ἵππον ἕνα μόνον νοοῦμεν, οἱ δ᾽ ἐπὶ μέρους, εἰσὶν ἄπειροι. τὰ γὰρ εἴδη ταῦτα πάντα καὶ γένη κατὰ μονάδας εἰσί· διὸ καὶ ἐπὶ ἑνὸς ἑκάστου αὐτῶν τοῦτον ὅρον ἀποδιδόντες, λέγουσι, ζῶον λογικὸν, ἢ ζῶον χρεμετιστικὸν ῥητέον. διὰ τοῦτο οὖν νοῦς ἡ μονὰς, ᾧ ταῦτα νοοῦμεν. καὶ ἡ δυὰς δὲ ἡ ἀόριστος ἡ ἐπιστήμη εἰκότως. πᾶσα γὰρ ἀπόδειξις καὶ πᾶσα πίστις ἐπιστήμης, πρὸς δὲ καὶ πᾶς συλλογισμὸς ἔκ τινων ὁμολογουμένων τὸ ἀμφισβητούμενον συνάγει, καὶ ῥαδίως ἀποδείκνυται ἕτερον, ὧν ἡ ἐπιστήμη κατάληψίς ἐστι. διὸ εἴη ἂν δυάς. ἡ δὲ δόξα τριὰς, ἐκ καταλήψεώς ἐστιν

Exempli caufa, multi funt homines. Horum vnufquifque pro fe percipitur fenfu, numerus eodem definiri a nobis nequit. Vnicam vero mens hominis notionem concipit, quae in fingulis repraefentatur. Idem de equo et aliis intelligimus, quorum indiuidua (vt Logici appellant) funt innumera. Formae enim, fiue fpecies, itemque genera omnia, rationem habent vnitatis: itaque fingula eorum definientes, dicunt animal ratione praeditum, animal hinniens. Haec caufa eft, cur mens, quae formas rerum percipit, vnitatis adficiatur nomine. Sed et hoc confentaneum eft rationi, quod binarius, infinitatis focius, fcientiae accommodatur. Omnis enim demonftratio, omnis ratiocinatio, quae fcientiae fidem parat, adeoque omnis in vniuerfum ratiocinatio, ex quibufdam in confeffo pofitis, id, de quo difceptabatur, concludit, aliudque e praemiffis colligit: quorum apprehenfio cum fit fcientiae, eam binario aequum eft comparari. Opinio autem ternarius

18. οἱ ἐπὶ μέρους εἰσὶν ἀναίσθητοι] Vox ἀναίσθητος, fi auctor voluit proprie loqui, hic ftare non poteft, fi proprietatem neglexit, falfam fententiam gignit. Sola enim indiuidua fentiuntur, nedum ἀναίσθητα illo modo dici posfint. Enimuero philofophicae et analyticae rationes docent, αἰσθητοὶ effe legendum. Et pro ᾧ οὐθεὶς, [verf. 3.] lego ᾧ ὅ τίς. τὸν τινὰ vocat Ariftoteles indiuiduum fpeciei: hunc hominem, verbi gratia Plutarchum, Xylandrum. Scriptus hic mendofitate impreffis non cedit. Interpretem faluo honore hic non moror. Denique mutilum effe locum de Pythagorica philofophia fatis liquet. *Xyl.*

19. γῆ

εὐλόγως, ὅτι πολλῶν ἐστιν ἡ δόξα· ἡ δὲ τριὰς, πλῆθος, ὡς, τρισμάκαρες Δαναοί. διὰ τοῦτο οὐκ ἐγκρίνει τὴν τριάδα.

Ἡράκλειτος καὶ Ἵππασος ὁ Μεταποντῖνος, ἀρχὴν τῶν ὅλων τὸ πῦρ· ἐκ πυρὸς γὰρ τὰ πάντα γίνεσθαι, καὶ εἰς πῦρ πάντα τελευτᾶν λέγουσι· τούτου δὲ κατασβεννυμένου, κοσμοποιεῖσθαι τὰ πάντα. πρῶτον μὲν γὰρ τὸ παχυμερέστατον αὐτοῦ εἰς αὐτὸ συστελλόμενον γῆν γίνεσθαι [19], ἔπειτα ἀναχαλωμένην τὴν γῆν, ὑπὸ τοῦ πυρὸς φύσει, ὕδωρ ἀποτελεῖσθαι, ἀναθυμιώμενον δὲ, ἀέρα γίνεσθαι. πάλιν δὲ τὸν κόσμον καὶ πάντα τὰ σώματα ὑπὸ πυρὸς ἀναλοῦσθαι ἐν τῇ ἐκπυρώσει. ἀρχὴν [20] οὖν τὸ πῦρ, ὅτι ἐκ τούτου τὰ πάντα· τέλος δὲ, ὅτι καὶ εἰς τοῦτο ἀναλύεται τὰ πάντα.

Ἐπίκουρος Νεοκλέους Ἀθηναῖος, κατὰ Δημόκριτον φιλοσοφήσας, ἔφη τὰς ἀρχὰς τῶν ὄντων, σώματα λόγῳ θεωρητὰ, ἀμέτοχα κενοῦ, ἀγέννητα, ἀΐδια, ἄφθαρτα, οὔτε θραυσθῆναι δυνάμενα, οὔτε διαπλασμὸν ἐκ τῶν

narius eſt, perceptio ſcilicet probabilis, quae multarum ſane eſt rerum. Nam multitudinem ternarius notat, vt:

O ter felices Danaos.

Itaque ternarium non inſerit. * *

HERACLITVS, et HIPPASVS Metapontinus, ignem omnium eſſe rerum principium perhibuerunt. Omnia enim dicunt ex igne naſci, et in ignem reſolui: et ignis exſtinctione Vniuerſum hoc creatum eſſe. Primum enim craſſiſſimas eius partes in ſeſe coëundo, terram conſtituiſſe: deinde vi ignis laxatam terram, aquam edidiſſe: hanc exhalando aëri ortum praebuiſſe. Porro mundum et omnia corpora igni conſumtum iri in conflagratione Vniuerſi. Ita ignem principium eſſe, ex quo exſiſtant omnia, et finem, in quem omnia recidant.

EPICVRVS, Neoclis F. Athenienſis, Democriti in philoſophia naturali ſectator, omnium rerum principia ſtatuit corpora mente percepta, expertia vacui, ſempiterna, interitus ſecura, et quae confringi non poſſint, neque deformationem partium

19. γῆ γίνεται Petau.

20. ἀρχὴ Turn. Vulc. et Petau.

21. τρι-

μερῶν λαβεῖν, οὔτ' ἀλλοιωθῆναι· εἶναι δ' αὐτὰ λόγῳ θεωρητά. ταῦτα μέντοι κινεῖσθαι ἐν τῷ κενῷ καὶ διὰ τοῦ κενοῦ· εἶναι δὲ καὶ αὐτὸ τὸ κενὸν ἄπειρον, καὶ τὰ σώματα ἄπειρα. συμβεβηκέναι δὲ τοῖς σώμασι τρία ταῦτα, σχῆμα, μέγεθος, βάρος. Δημόκριτος μὲν γὰρ ἔλεγε δύο, μέγεθός τε καὶ σχῆμα· ὁ δ' Ἐπίκουρος τούτοις καὶ τρίτον, τὸ βάρος, ἐπέθηκεν. ἀνάγκη γὰρ (φησὶ) κινεῖσθαι τὰ σώματα τῇ τοῦ βάρους πληγῇ· ἐπεὶ οὐ κινηθήσεται. εἶναι δὲ τὰ σχήματα τῶν ἀτόμων περιληπτὰ, οὐκ ἄπειρα. μὴ γὰρ εἶναι μήτ' ἀγκιστροειδῆ, μήτε τριαινοειδῆ [21], μήτε κρικοειδῆ [22]. ταῦτα γὰρ τὰ σχήματα εὔθραυστά ἐστιν, αἱ δ' ἄτομοι, ἀπαθεῖς, ἄθραυστοι. ἴδια δ' ἔχειν σχήματα λόγῳ θεωρητά. καὶ εἴρηται ἄτομος, οὐχ ὅτι ἐστὶν ἐλαχίστη, ἀλλ' ὅτι οὐ δύναται τμηθῆναι, ἀπαθὴς οὖσα καὶ ἀμέτοχος κενοῦ. ὥστε, ἐὰν εἴπῃ ἄτομον, ἄθραυστον λέγει καὶ ἀπαθῆ, ἀμέτοχον κενοῦ. ὅτι δέ ἐστιν ἄτομος, σαφές· καὶ γάρ ἐστι στοιχεῖα ἀεὶ ὄντα, καὶ ζῶα κενὰ, καὶ ἡ μονάς.

Ἐμπεδοκλῆς Μέτωνος Ἀκραγαντῖνος τέτταρα μὲν λέγει στοιχεῖα, πῦρ, ἀέρα, ὕδωρ, γῆν· δύο δ' ἀρχικὰς

partium admittant, neque alterationem, et ſola mente cernantur, moueantur in vacuo et per inane: eſſe autem ipſum inane infinitum et corpora infinita. Tria autem haec accidere corporibus, figuram, magnitudinem, pondus: quorum hoc tertium duobus, quae Democritus perhibuerat, ab Epicuro eſt adiectum: quod hic motum corporum fore nullum ſentiebat, niſi grauitate percuſſa mouerentur. Figuras atomorum eſſe comprehenſibiles, non infinitas: neque eſſe vel vncinatas, vel tridentes, vel armillares: quae figurae ſint colliſioni obnoxiae: cum atomi ſint perpeſſionis ac contritionis exſortes. Dictam atomum, non quod ſit minimum. ſed quod ſecari non poſſit, aut conteri, ſitque immunis a perpeſſionibus et inanis expers. Eſſe autem atomum, liquere: eſſe enim elementa ſemper durantia, et animalia inania, et vnitatem.

EMPEDOCLES, Metonis F. Agrigentinus, quatuor dicit elementa, ignem, aërem, aquam, terram: duo autem principia,

21. τριγωνοειδῆ Turn. Vulc. et Petau.

22. κροκοειδῆ Turn. et Petau.

23. δὲ

δυνάμεις, Φιλίαν τε καὶ νεῖκος· ὧν ἡ μὲν ἐστιν ἑνωτικὴ, τὸ δὲ διαιρετικόν. Φησὶ δὲ οὕτως·

Τέσσαρα τῶν πάντων ῥιζώματα πρῶτον ἄκουε.
Ζεὺς, αἰθὴρ, Ἥρη τε φερέσβιος, ἠδ᾽ Ἀϊδωνεὺς,
Νῆστίς θ᾽, ἣ δακρύοις τέγγει κρούνωμα βρότειον.

Δία μὲν γὰρ λέγει τὴν ζέσιν καὶ τὸν αἰθέρα· Ἥρην τε φερέσβιον, τὸν ἀέρα· τὴν δὲ γῆν, τὸν Ἀϊδωνέα· Νῆστιν δὲ καὶ κρούνωμα βρότειον, οἱονεὶ τὸ σπέρμα καὶ τὸ ὕδωρ.

Σωκράτης Σωφρονίσκου Ἀθηναῖος, καὶ Πλάτων Ἀρίστωνος Ἀθηναῖος (αἱ γὰρ αὐταὶ περὶ παντὸς ἑκατέρου δόξαι) τρεῖς ἀρχὰς, τὸν θεὸν, τὴν ὕλην, τὴν ἰδέαν. ἔστι δὲ ὁ θεὸς ὁ νοῦς, ὕλη δὲ τὸ ὑποκείμενον πρῶτον γενέσει καὶ φθορᾷ, ἰδέα δ᾽ οὐσία ἀσώματος ἐν τοῖς νοήμασι καὶ ταῖς φαντασίαις τοῦ θεοῦ· ὁ δὲ θεὸς νοῦς ἐστι τοῦ κόσμου.

Ἀριστοτέλης δὲ [23] Νικομάχου Σταγειρίτης ἀρχὰς μὲν ἐντελέχειαν, ἤτοι εἶδος, ὕλην, στέρησιν· στοιχεῖα δὲ τέτταρα, πέμπτον δέ τι σῶμα αἰθέριον ἀμετάβλητον.

cipia, Amicitiam et diſcordiam: quorum hoc vniat res, alterum diſcernat. Sic autem ait:

Radices primum rerum tibi quatuor edam.
Iupiter aethereus, Iuno vitalis, ad hos Dis,
Et Neſtis, lacrymis humanos quae rigat alueos.

Iouis enim nomine ignem intelligit atque aetherem, Iunonis vitalis aërem, Plutonis terram, Neſtis et humanorum canalium, ſemen et aquam.

SOCRATES, Sophroniſci F. Athenienſis, et Plato, Ariſtonis F. ciuis eius, (ambo enim idem de Vniuerſo ſenſerunt) tria ſtatuunt principia, deum, materiam, ideam. Mens eſt, quod deum nominant: materia primum rebus orientibus et intereuntibus ſubiectum: idea natura corporis expers, in conceptis mentis et imaginationibus dei. Deus autem mens eſt mundi.

ARISTOTELES, Nicomachi F. domo Stagirita, principia deſignauit, Formam, quam entelechiam dixit, Materiam, Priuationem: elementa quatuor: quintum corpus quoddam aethereum immutabile.

ZENO,

23. δὲ abeſt a Petau.

24. συνέ-

Ζήνων Μνασέυ Κιτιεὺς ἀρχὰς μὲν τὸν θεὸν, καὶ τὴν ὕλην, ὧν ὁ μὲν ἐςὶ τῦ ποιεῖν αἴτιος, ἡ δὲ τῦ πάσχειν, ςοιχεῖα δὲ τέτταρα. ἡ δὲ τέτων αἵρεσις Ἰταλικὴ προσηγορεύθη, διὰ τὸ τὸν Πυθαγόραν ἐν Ἰταλίᾳ σχολάσαι. μετέςη γὰρ ἀπὸ Σάμυ τῆς πατρίδος, τῇ Πολυκράτους τυραννίδι δυσαρεςήσας.

Πῶς συνέςηκεν ὁ κόσμος. δ'.

Ὁ τοίνυν κόσμος συνέςη [24] περικεκλασμένῳ σχήματι ἐσχηματισμένος τὸν τρόπον τῦτον. τῶν ἀτόμων σωμάτων ἀπρονόητον καὶ τυχαίαν [25] ἐχόντων τὴν κίνησιν, συνεχῶς τε καὶ τάχιςα κινυμένων εἰς τὸ αὐτὸ, πολλὰ σώματα συνηθροίσθη, καὶ διὰ τῦτο ποικιλίαν ἔχοντα καὶ σχημάτων καὶ μεγεθῶν. ἀθροιζομένων δ' ἐν ταυτῷ τέτων, τὰ μὲν, ὅσα μείζονα ἦν καὶ βαρύτατα, πάντως [26] ὑπεκάθιζεν· ὅσα δὲ μικρὰ καὶ περιφερῆ καὶ

ZENO, Mnaseae F. patria Citienſis, deum efficiendi, materiam perpetiendi principium poſuit: tum elementa quatuor. Horum ſecta Italica dicitur, a Pythagora, qui e Samo ob Polycratis tyrannidem ſibi diſplicentem in Italiam commigrauit, ibique ſcholam aperuit.

Quomodo coaluerit mundus.

CAP. IV.

Mundus vndiquaque confracta forma concreuit, hoc modo. Cum inſectilia corpuſcula (ſic nunc atomos voco) fortuito mouerentur, nulla motus gubernante prouidentia, continenterque et celerrime agitarentur: multa in vnum collecta ſunt corpora, ob eamque cauſam magna iis fuit et figurarum et quantitatis varietas. Sic illis coactis, quae maiora erant et grauiſſima, vtique ſubſederunt: quae minora, rotunda, laeuia

24. συνέςηκε, non συνέςη: ſane noſtrum etiam cum indice melius congruit. Apud Euſebium lib. praepar. XV. pro συνέςηκε ἐσχηματισμένος legitur ἐσχηματίςαι. *Xylander.*

25. ταχεῖαν Vulc. et fort. ita etiam Turn. voluit, ex quo affertur ταχαῖαν.

26. βαρύτατα πάντως] Euſeb. βαρυτατα πάντων. *Xylander.*

λεῖα καὶ εὐόλισθα, ταῦτα καὶ ἐξεθλίβετο κατὰ τὴν τῶν [27] σωμάτων σύνοδον, εἴς τε τὸ μετέωρον ἀνεφέρετο. ὡς δ' οὖν ἐξέλιπε μὲν ἡ πληκτικὴ δύναμις μετεωρίζουσα, οὐκέτι δ' ἦγεν ἡ πληγὴ πρὸς τὸ μετέωρον, ἐκωλύετο δὲ ταῦτα κάτω φέρεσθαι, ἐπιέζετο πρὸς τοὺς τόπους τοὺς δυναμένους δέξασθαι. οὗτοι δ' ἦσαν οἱ πέριξ, καὶ πρὸς τούτοις τὸ πλῆθος τῶν σωμάτων περιεκλᾶτο. περιπλεκόμενα δ' ἀλλήλοις κατὰ τὴν περίκλασιν τὸν οὐρανὸν ἐγέννησαν, τῆς δ' αὐτῆς ἐχόμεναι φύσεως αἱ [28] ἄτομοι, ποικίλαι οὖσαι, (καθὼς εἴρηται) πρὸς τὸ μετέωρον ἐξωθούμεναι [29], τὴν τῶν ἀστέρων φύσιν ἀπετέλουν. τὸ δὲ πλῆθος τῶν ἀναθυμιωμένων σωμάτων ἔπληττε τὸν ἀέρα, καὶ τοῦτον ἐξέθλιβε· πνευματούμενος δὲ οὗτος κατὰ τὴν κίνησιν, καὶ συμπεριλαμβάνων τὰ ἄστρα, συμπεριῆγε ταῦτα, καὶ τὴν νῦν περιφορὰν αὐτῶν μετέωρον ἐφύλαττε. κἄπειτα ἐκ μὲν τῶν ὑποκαθιζόντων ἐγεννήθη ἡ γῆ, ἐκ δὲ τῶν μετεωριζομένων οὐρανὸς, πῦρ, ἀήρ. πολλῆς δὲ ὕλης ἔτι περιειλημμένης ἐν τῇ γῇ, πυκνουμένης τε ταύτης κατὰ τὰς ἀπὸ τῶν πνευμάτων πληγὰς, καὶ τὰς ἀπὸ τῶν

laeuia ac lubrica fuere, elisa in concursu corporum, in sublime subuecta sunt. Postquam elanguit vis impellens, atque in sublime protrudens, reliqua, cum sursum efferri desiissent, neque deorsum ferri quirent, compulsa sunt ad loca recipiendo apta, nimirum ea, quae sunt in ambitu. Ad haec multitudo corporum reflexa est: cumque inter se cohaerescerent inter reflectendum, coelum genuerunt. Atomi autem eiusdem naturae ac variae, sicut dictum est, compulsae in sublime astra confecerunt. Iam multitudo corporum exhalando sursum elatorum, aërem percussit, eoque eliso, cum is motu in ventum esset redactus, complexus astra secum circumduxit, et eam sublimium corporum circumagitationem, quae adhuc durat, effecit. Deinde ex corporibus subsidentibus terra exstitit, ex subuectis in altum effecta sunt coelum, ignis, aër. Cum autem multum materiae etiamnum in terra esset comprehensum, ac ictibus ventorum condensaretur, aurisque ab astris

27. τῶν abest a Petau.

28. αἱ abest a Petau.

29. ὠθούμεναι simplex dat Petau.

ἀςέρων αὔρας, προσεθλίβετο πᾶς ὁ μικρομερὴς σχηματισμὸς ταύτης, καὶ τὴν ὑγρὰν φύσιν ἐγέννα. ῥευςικῶς δὲ αὕτη διακειμένη κατεφέρετο πρὸς τοὺς κοίλους τόπους, καὶ δυναμένους χωρῆσαί τε καὶ ςέξαι, ἢ καθ᾽ αὑτὸ τὸ ὕδωρ ὑποςὰν, ἐκοίλανε τοὺς ὑποκειμένους τόπους. τὰ μὲν οὖν κυριώτατα μέρη τοῦ κόσμου τὸν τρόπον τοῦτον ἐγεννήθη.

Εἰ ἓν τὸ πᾶν. ε΄.

Οἱ μὲν ἀπὸ τῆς Στοᾶς ἕνα κόσμον ἀπεφήναντο, ὃν δὲ καὶ τὸ πᾶν ἔφασαν εἶναι καὶ τὸ σωματικόν [30]. Ἐμπεδοκλῆς δὲ, κόσμον μὲν ἕνα, οὐ μέντοι τὸ πᾶν εἶναι τὸν κόσμον, ἀλλ᾽ ὀλίγον τι τοῦ παντὸς μέρος, τὸ δὲ λοιπὸν ἀρχὴν εἶναι [31]. Πλάτων δὲ τεκμαίρεται τὸ δοκοῦν, ὅτι εἷς κόσμος, καὶ ἓν τὸ πᾶν, ἐκ τριῶν· ἐκ τοῦ μὴ εἶναι τέλειον, ἐὰν μὴ πάντα περιέχῃ· ἐκ τοῦ μὴ ἔσεσθαι ὅμοιον

astris venientibus, omnis terrae figura exiguis constans partibus compressa fuit, humidamque produxit naturam. Haec cum esset fluida, in caua defluxit et capacia ob soliditatem: aut ipsa per se aqua consistens, subiecta loca excauauit. Hoc modo principes mundi partes ortae sunt.

An vnicus sit mundus.

CAP. V.

Stoici vnum mundum esse pronunciauerunt, quem et Vniversum appellant et corporeum. EMPEDOCLES vnum quidem mundum, sed hunc non esse idem cum Vniuerso, verum exiguam Vniuersi partem: reliquum esse otiosam materiam. Vnum esse mundum, eundemque cum Vniuerso, sentit, ac tribus rationibus PLATO colligit, quod perfectus non esset, si non contineret omnia: quod non similis exemplari, si

30. τὸ σωματικὸν] Euseb. τὰ σωματικά. *Xylander*. σημαντικὸν dat Petau. σωμαντικὸν Turn. et Vulc.

31. ἀρχὴν εἶναι τὴν ὕλην] [Ita Petau.] Pro his verbis est etiam in Aldino vox vna ἀρχήν. [Ald. nempe et Bas. dant ἀρχὴν ὕλην pro ἀρχὴν εἶναι] Quod mendum animadvertere non ignaro veteris philosophiae erat facile, neque fefellerat Budaeum interpretem. Mea lectio est manuscripti Codicis, et Eusebiana. *Xylander*. Turn. et Vulc. dant ἀρχὴν εἶναι τὴν ὕλην γῆν.

 32. Πρὸς

τῷ παραδείγματι, ἐὰν μὴ μονογενὴς ᾖ· ἐκ τοῦ μὴ ἔσεσθαι αὐτὸν ἄφθαρτον, ἐὰν ᾖ τι ἐξωτέρω αὐτοῦ. Πρὸς δὴ[32] τὸν Πλάτωνα ῥητέον, ὅτι οὐ τέλειος ὁ κόσμος· οὐδὲ γὰρ πάντα περιέχει[33]· καὶ γὰρ ὁ ἄνθρωπος ἐστι τέλειος, ἀλλ᾽ οὐ πάντα περιέχει. καὶ πολλὰ παραδείγματά[34] ἐστιν, ὥσπερ ἐπ᾽ ἀνδριάντων καὶ οἰκιῶν καὶ ζωγραφιῶν· πῶς δὲ τέλειος, εἴπερ ἔξωθέν τι αὐτοῦ περιδινεῖσθαι δύναται; ἄφθαρτος δ᾽ οὐκ ἔστιν, οὐδὲ δύναται εἶναι, γεννητὸς ὤν. Μητρόδωρος δέ φησιν, ἄτοπον εἶναι, ἐν μεγάλῳ πεδίῳ ἕνα στάχυν γεννηθῆναι, καὶ ἕνα κόσμον ἐν τῷ ἀπείρῳ. ὅτι δ᾽ ἄπειρος κατὰ τὸ πλῆθος, δῆλον ἐκ τοῦ ἄπειρα τὰ αἴτια εἶναι. εἰ γὰρ ὁ μὲν κόσμος πεπερασμένος, τὰ δ᾽ αἴτια πάντα ἄπειρα, ἐξ ὧν ὅδε ὁ κόσμος γέγονεν, ἀνάγκη ἀπείρους εἶναι. ὅπου γὰρ τὰ πάντα γέγονεν αἴτια[35], ἐκεῖ καὶ τὰ ἀποτελέσματα. αἴτια δὲ, ἤτοι αἱ ἄτομοι, ἢ τὰ στοιχεῖα.

ſi non vnigenitus: quod non in ſempiternum duraturus, ſi quid extra ipſum exſtaret. Platoni vero obiici poteſt, mundum eſſe perfectum, neque omnia tamen complecti. Nam homo quoque perfectus eſt, neque tamen omnia continet: et multa eius rei exempla ſuppeditant ſtatuae, domus, picturae. Qui autem perfectus ſit, extra quem aliquid circumagitari poteſt? Interitui autem neque non eſt, neque poteſt non eſſe obnoxius, cum ſit ortus. METRODORVS abſurdum eſſe ait, in magno agro vnicam naſci ſpicam, et in infinito vnicum mundum exſtitiſſe, perinde abſurdum. Eſſe autem infinitos numero mundos, inde conſtare, quod infinitae ſunt cauſae. Nam ſi finitus eſſet mundus, cauſae autem infinitae, ex quibus hic mundus conſtat, neceſſe eſt, infinitos eſſe. Vbi enim omnes adſunt cauſae, ibi neceſſe eſt etiam effectus eſſe. Cauſae autem ſunt vel atomi, vel elementa.

Vnde

32. Πρὸς δὴ] Euſeb. πρὸς δέ. *Xylander.*

33. Poſt περιέχει videtur excidiſſe: καὶ δύναται τέλειος εἶναι, εἰ καὶ μὴ πάντα περιέχει. *Reiske.*

34. F. πολλὰ παραδείγματος μιμήματα. *Reiske.*

35. ὅπου γὰρ ἄπειρα τὰ αἴτια. *Reiske.*

36. δια-

Πόθεν ἔννοιαν ἔσχον θεοῦ ἄνθρωποι. ϛʹ.

Ὁρίζονται δὲ τὴν τοῦ θείου οὐσίαν οἱ Στωικοὶ οὕτω, πνεῦμα νοερὸν καὶ πυρῶδες, οὐκ ἔχον μὲν μορφήν, μεταβάλλον δ' εἰς ἃ βούλεται, καὶ συνεξομοιούμενον πᾶσιν. ἔσχον δ' ἔννοιαν τούτου πρῶτον μὲν ἀπὸ τοῦ κάλλους τῶν ἐμφαινομένων προσλαμβάνοντες. οὐδὲν γὰρ τῶν καλῶν εἰκῆ, καὶ ὡς ἔτυχε, γίνεται, ἀλλὰ μετά τινος τέχνης δημιουργούσης. καλὸς δὲ ὁ κόσμος· δῆλον δ' ἐκ τοῦ σχήματος, καὶ τοῦ χρώματος, καὶ τοῦ μεγέθους, καὶ τῆς περὶ τὸν κόσμον τῶν ἀστέρων ποικιλίας. σφαιροειδὴς δὲ ὁ κόσμος· ὃ πάντων τῶν σχημάτων πρωτεύει. μόνον γὰρ τοῦτο τοῖς ἑαυτοῦ μέρεσιν ὁμοιοῦται. περιφερὴς δ' ὤν, ἔχει τὰ μέρη περιφερῆ. διὰ τοῦτο γάρ, κατὰ τὸν Πλάτωνα, ἐν τῇ κεφαλῇ τὸ ἱερώτατον συνέστηκε, νοῦς. καὶ τὸ χρῶμα δὲ καλόν· κυανώσει γὰρ κέχρωσται, ὃ πορφύρας μέν ἐστι μελάντερον, στίλβουσαν δ' ἔχει τὴν ποιότητα, καὶ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν τῷ τῆς χροιᾶς συντόνῳ διακόπτων [36] τηλικαύτην τοῦ ἀέρος ἀπόστασιν, ἐκ τοσούτων διαστημάτων θεωρεῖται. καὶ ἐκ τοῦ μεγέθους καλός· πάν-

Vnde dei notitiam homines habuerint.

CAP. VI.

Dei naturam Stoici definiunt, spiritum intelligentia praeditum, igneum, formae expertem, et in quam velit speciem se mutantem, ac rebus quibusuis assimilantem. Notionem dei suggessit primum conspecta eorum, quae in mundo insunt, pulchritudo. Nihil enim pulchri temere et fortuito nascitur, sed ab arte aliqua efficitur. Mundum pulchrum esse, figura, color, magnitudo, et astrorum varietas arguunt. Globi forma est mundo, omnium facile praestantissima, quod sola omnibus suis partibus est similis: cumque rotundus sit, partes quoque habet rotundas. Ideoque secundum Platonem mens, res diuinissima, in capite sedem habet. Color quoque coeli pulcher est. Nam caeruleum purpura nigrius est, et fulget: atque ob fulgorem et vehementiam color hic tantum aëris interuallum penetrans tam procul dissitum nobis coelum dat conspiciendum. Pulchritudinem etiam magnitudo ei conciliat.

36. διακόπτον Petau.

των γὰρ τῶν ὁμογενῶν τὸ περιέχον, καλὸν, ὡς ζῶον καὶ δένδρον ἐπιτελεῖ τὸ κάλλος τοῦ κόσμου, καὶ τὰ φαινόμενα. ὁ μὲν γὰρ λοξὸς κύκλος ἐν οὐρανῷ διαφόροις εἰδώλοις πεποίκιλται.

Τῷ ἐνὶ [37] καρκίνος ἐστὶ, λέων δ' ἐπὶ τῷ, μετὰ δ' αὐτὸν
Παρθένος. ἠδ' ἐπί οἱ χηλαὶ [38], καὶ σκορπίος αὐτός [39].
Τοξευτής τε καὶ αἰγόκερως· ἐπὶ δ' αἰγοκέρηϊ [40]
Ὑδροχόος. δύο δ' αὐτὸν ἐπ' ἰχθύες ἀστερόωντες [41].
Τοὺς δὲ μέτα κριός. ταῦρος δ' ἐπὶ τῷ δίδυμοί τε.

μυρία δ' ἄλλα καθ' ὁμοίας τοῦ κόσμου περικλάσεις πεποίηκεν. ὅθεν καὶ Εὐριπίδης φησί·

Τὸν ἀστερωπὸν οὐρανοῦ σέλας
Χρόνου, καλὸν ποίκιλμα τέκτονος σοφοῦ.

ἐλάβομεν δ' ἐκ τούτου ἔννοιαν θεοῦ· ἀεί τε γὰρ ἥλιος [42]

ciliat. Nam in quouis genere id, quod reliqua continet, pulchrum eſt, vt homo et arbor. Ea quoque ad pulchritudinem mundi faciunt, quae nobis apparent. Obliquus enim in coelo circulus, quem Zodiacum, ſeu ſigniferum, appellant, diverſis eſt ſimulacris diſtinctus.

Cancer ineſt illi, poſt hunc leo, virgo deinde:
Chelae, ſcorpius, arcitenens, capricornus, aquai
Poſt illos fuſor, nitidi duo ſidera piſces:
Mox aries, taurus ſequitur, fratreſque gemelli.

Innumera autem alia ſimiles reflexiones in mundo effecerunt. Vnde et Euripides:

Coeli renidens pulchris ſideribus iubar,
Varium ſapientis opus artificis.

Id quoque nos ad Dei cognitionem deduxit, quod, cum Sol, Luna,

37. τῷ δ' ἐνὶ Ald. et Baſ. τῷ δ' ἐπὶ Turn. Vulc. et Petau.

38. αἱ δ' ἐπί οἱ χηλαί. Sic emendaſſem, etiamſi non exſtarent apud Aratum hi verſus, 545. In Arato autem pro μετὰ δ' αὐτὸν legitur καὶ ὑπ' αὐτοῦ. Sed quid attinet ea annotare, cum Φαινόμενα Arati ſint in manibus omnium. *Xylander.*

39. αὖτις. *Reiske.*

40. Manuſcriptus [vti etiam Turn. Vulc. et Petau.] pro αἰγοκέρηϊ habet αἰγοκέρωτι. Sed illud eſt magis poëticum. *Xylander.*

41. ἀστερόεντες Petau.

42. γὰρ ὁ ἥλιος Turn. et Petau.

43. οἱ

καὶ σελήνη καὶ τὰ λοιπὰ τῶν ἄστρων, τὴν ὑπόγειον φορὰν ἐνεχθέντα, ὅμοια μὲν ἀνατέλλει τοῖς χρώμασιν, ἴσα δὲ τοῖς μεγέθεσι, καὶ κατὰ τόπους καὶ κατὰ χρόνους τοὺς αὐτούς. διόπερ οἱ περὶ τῶν θεῶν [43] παραδόντες σεβασμόν, διὰ τριῶν ἡμῖν ἐξέθηκαν εἰδῶν, πρῶτον μὲν τοῦ φυσικοῦ, δεύτερον δὲ τοῦ μυθικοῦ, τρίτον δὲ τοῦ τὴν μαρτυρίαν ἐκ τῶν νόμων εἰληφότος διοικεῖσθαι [44]. διδάσκεται δὲ τὸ μὲν φυσικὸν ὑπὸ τῶν φιλοσόφων, τὸ δὲ μυθικὸν ὑπὸ τῶν ποιητῶν, τὸ δὲ νομικὸν ἐφ᾽ [45] ἑκάστης ἀεὶ πόλεως συνίσταται. διαιρεῖται μὲν δὴ [46] πᾶσα διδαχὴ εἰς εἴδη ἑπτά· καὶ πρῶτον μέν, τὸ ἐκ τῶν φαινομένων καὶ μετεώρων. θεοῦ γὰρ ἔννοιαν ἔσχον ἀπὸ τῶν φαινομένων ἀστέρων, ὁρῶντες τούτους μεγάλης συμφωνίας ὄντας αἰτίους, καὶ τεταγμένας ἡμέραν τε καὶ νύκτα, χειμῶνά τε καὶ θέρος, ἀνατολάς τε καὶ δυσμάς· καὶ τὰ ὑπὸ τῆς [47] γῆς ζωογονούμενα καὶ καρπογονούμενα. διὸ πατὴρ μὲν ἔδοξεν αὐτοῖς ὁ οὐρανὸς ὑπάρχειν, μήτηρ δὲ ἡ γῆ. τούτων δὲ ὁ μὲν οὐρανὸς [48], πατήρ, διὰ τὸ τὰς τῶν ὑδάτων ἐκχύσεις,

Luna, et reliquae ſtellae, infra terram deferuntur, eadem rurſus magnitudine, colore, locis, temporibuſque iiſdem oriuntur. Itaque ii, qui cultum deorum nobis tradiderunt, tribus formis vſi ſunt, naturali, fabuloſa, teſtimonio legum. Naturalem philoſophi, fabuloſam poëtae docent, leges ſuas ſingulae habent ciuitates. Tota doctrina in ſeptem tribuitur partes. Prima eſt eorum, quae in coelo et ſublimi fiunt, obſeruatio. Homines enim coeperunt deum agnoſcere, cum viderent, ſtellas tantam concinnitatem efficere, ac dies noctesque aeſtate et hyeme ſuos ſeruare ſtatutos ortus atque obitus: indeque terram animantia et fructus proferre. Itaque pro patre coelum, pro matre terram acceperunt; patrem illum, quod aquam inſtar ſeminis effunderet, matrem hanc, quod

43. οἱ τὸν περὶ θεοὺς παραδόντες. *Reiske.*

44. διοικεῖσθαι delend. *Reiske.*

45. ὑφ᾽ ἑκάστης Turn. Vulc. et Petau.

46. δὴ abeſt a Petau.

47. τῆς abeſt a Petau.

48. μήτηρ δὲ τούτων ἡ γῆ, τούτων ὁ μὲν ἀήρ, πατὴρ Turn. Vulc. et Petau.

σπερμάτων ἔχειν τάξιν· ἡ δὲ γῆ μήτηρ, διὰ τὸ δέχεσθαι ταῦτα καὶ τίκτειν. βλέποντες δ᾽ ἀεὶ τοὺς ἀςέρας θέοντας, αἰτίους τε τοῦ θεωρεῖν ἡμᾶς, ἥλιόν τε καὶ σελήνην, θεοὺς προσηγόρευσαν. εἰς δεύτερον δὲ καὶ τρίτον τόπον τοὺς θεοὺς διεῖλον, εἴς τε τὸ βλάπτον καὶ τὸ ὠφελοῦν· καὶ τοὺς μὲν ὠφελοῦντας, Δία, Ἥραν, Ἑρμῆν, Δήμητραν [49]· τοὺς δὲ βλάπτοντας, Ποινὰς, Ἐριννύας, Ἄρην, τούτους ἀφοσιούμενοι χαλεποὺς ὄντας καὶ βιαίους. τέταρτον καὶ πέμπτον προστεθείκασι τοῖς πράγμασι, καὶ τοῖς πάθεσι [50], καθάπερ Ἔρωτα, Ἀφροδίτην, Πόθον· πραγμάτων δὲ, Ἐλπίδα, Δίκην, Εὐνομίαν [51]. ἕκτον δὲ τόπον προσέλαβε τὸ ὑπὸ τῶν ποιητῶν πεπλασμένον. Ἡσίοδος γὰρ, βουλόμενος τοῖς γεννητοῖς θεοῖς πατέρας συςῆσαι, εἰσήγαγε τοιούτους αὐτὸς γεννήτορας,

Κοῖόν τε, Κρεῖόν θ᾽ [52], Ὑπερίονά τ᾽, Ἰαπετόν τε.

quod conciperet et pareret. Cumque viderent, ſtellas perpetuo moueri, et in cauſa nobis eſſe, vt Solem et Lunam contemplaremur, deorum iis nomen fecerunt a curſu ductum. Secundo et tertio loco deos diſtinxerunt in vtiles, Iouem ſcilicet, Iunonem, Mercurium, Cererem: et damnoſos, Diras, Furias, Martem, quos vt violentos et ſaeuos placant ſacris atque auertunt. Quartum et quintum locum rebus et motibus animi adſignauerunt, vt Amori, Veneri, Deſiderio, et de rebus, Spei, Iuſtitiae, Aequitati. Sextùm locum figmenta poëtarum occupauerunt. Heſiodus enim, cum genitis diis vellet patrem ſtatuere, hos deorum genitores protulit,

Coeumque induperantem, Hyperionaque, Iapetumque.

Itaque

49. Poſt Δήμητραν videtur aliquid excidiſſe, aut προσηγόρευσαν, quod etiam commune poterit eſſe alteri ſubiecto membro, aut ἐτίμων. Quod ſi admittas, leg. erit deinceps Ἄρην, ἐφοβοῦντο τούτους, ἀφοσ. *Reiske.*

50. Poſt πάθεσι excidit παθῶν μέν. *Reiske.*

51. Ἐννομίαν Turn. Vulc. et Petau.

52. Non video, cur κρεῖον θ᾽, quod *principem* ſignificat, vnde Homero Iupiter ὕπατος κρειόντων, *Creumque* fecerit Budaeus. Eſt enim epitheton, non proprium. *Xylander.*

53. τοῦ

διὰ τοῦτο καὶ μυθικὸν κέκληται. ἕβδομον δὲ καὶ ἐπὶ πᾶσι, τὸ διὰ τὰς εἰς τὸν κοινὸν βίον εὐεργεσίας ἐκτετιμημένον, ἀνθρωπίνως δὲ γεννηθέντας, ὡς Ἡρακλέα, ὡς Διοσκούρους, ὡς Διόνυσον. ἀνθρωποειδεῖς δ' αὐτοὺς ἔφασαν εἶναι, διότι τῶν μὲν ἁπάντων τὸ θεῖον κυριώτατον, τῶν δὲ ζώων, ἄνθρωπος κάλλιστον κεκοσμημένον, ἀρετῇ διαφόρως κατὰ τὴν τοῦ [53] νοῦ σύστασιν, τὸ κράτιστον. τοῖς οὖν ἀριστεύουσι τὸ κράτιστον ὁμοίως καὶ κακῶς [54] ἔχειν διενοήθησαν.

Τίς ἐστιν ὁ θεός. ζ'.

Ἔνιοι τῶν φιλοσόφων, καθάπερ Διαγόρας ὁ Μιλήσιος [55], καὶ Θεόδωρος ὁ Κυρηναῖος, καὶ Εὐήμερος [56] ὁ Τεγεάτης, καθόλου φασὶ μὴ εἶναι θεούς. τὸν δ' Εὐή-

Itaque hic locus fabulosus dicitur. Septimus iis est tributus, qui ob beneficia in vsum communis vitae collata honoribus diuinis sunt affecti, humano nati more, vt Hercules, Castor et Pollux, Bacchus. Formam humanam iis adscripserunt, quia omnium rerum principatus est penes numen: omnibus autem animalibus praestat homo, pulchritudine, virtutum ornamentis, mente. Itaque praestantissimos similes eorum, quae essent aliis omnibus superiora et recte habere censuerunt.

Quid sit Deus.
CAP. VII.

Philosophorum quidam, vt Diagoras Melius, et Theodorus Cyrenaeus, et Euemerus Tegeata, omnino negauerunt, esse

53. τοῦ abest a Petau.

54. Scribendum fuit non κακῶς, sed καλῶς ἔχειν, vt est perspicuum in manuscripto. [vti etiam in Turn. Vulc. et Petau.] Neque vllo modo quadrat κακῶς. *Xylander.*

55. ὁ Μήλιος] Hoc recte corrector reposuit: cum Aldinus et Scriptus codex legant Μιλήσιος, quo modo etiam apud Suidam priore loco legitur. Citat et haec Eusebius, et Μήλιος habet. *Xylander.* Pro Μιλήσιος praeter Xylandrum Palmerius quoque Exerc. p. 230. emendat Μήλιος. *Reiske.*

56. De Euemero vide annotata in Isidem Plutarchi a nobis. *Xylander.*

μερον καὶ Καλλίμαχος ὁ Κυρηναῖος αἰνίττεται ἐν τοῖς ἰάμβοις, γράφων· Εἰς τὸ πρὸ τείχευς ἱερὸν ἀλέες δεῦτε, ὃ τὸν πάλαι χάλκεον[57] ὁ πλάσας Ζᾶνα, γέρων, ἀλαζὼν ἄδικα βιβλία ψύχει[58]. ταῦτ' ἐστι τὰ περὶ τοῦ μὴ εἶναι θεούς. καὶ Εὐριπίδης, ὁ τραγῳδοποιὸς, ἀποκαλύψασθαι μὲν οὐκ ἠθέλησε, δεδοικὼς τὸν Ἄρειον πάγον· ἐνέφηνε δὲ τοῦτον τὸν τρόπον. τὸν γὰρ Σίσυφον εἰσήγαγε προστάτην ταύτης τῆς δόξης, καὶ συνηγόρευσεν αὐτοῦ ταύτῃ τῇ γνώμῃ·

Ἦν γὰρ χρόνος, (φησὶν) ὅτ' ἄτακτος ἦν ἀνθρώπων βίος,
Καὶ θηριώδης, ἰσχύος θ' ὑπηρέτης.

ἔπειτα φησὶ τὴν ἀνομίαν λυθῆναι νόμων εἰσαγωγῇ. ἐπεὶ γὰρ ὁ νόμος τὰ φανερὰ τῶν ἀδικημάτων εἴργειν ἐδύνα-

esse deos. Et Euemerum etiam Callimachus Cyrenaeus intulit, in Iambis scribens:

Venite frequentes ante muros in fanum,
Vbi, qui vetustum ex aere Tonantem formauit,
Senex loquax cum libris impiis friget.

Hos dicit, quos composuit, non esse deos docens. Et Euripides, tragicus poëta, aperte quidem profiteri hanc sententiam non est ausus, metuens Areopagiticum iudicium: indicauit tamen hac ratione: Sisyphum introduxit, qui eam proferret, ipseque ei patrocinatus est:

Incondita olim vita fuit mortalium,
Et belluina, viribusque seruiens.

Legibus deinde positis, ait, iniustitiam fuisse repressam. Sed cum hae aperta possent flagitia prohibere, multi autem occulte

57. Callimachi versus sunt scazontes, et constant, si pro χάλκεον legas χάλκειον, aut potius sequare manuscriptum codicem, vbi pro πάλαι est παλαιὸν (tametsi τὸν πάλαι χάλκειον elegantius sit, quam τὸν παλαιὸν χάλκεον). Ex eodem pro ἀλέες legi ἀλέες. Atque ita etiam Budaeum video legisse. Vertit enim *conferti. Xylander.*

58. Pro ψύχει in manuscripto [vti etiam in Petau.] est ψῦχε. Equidem, quid sit βιβλία ψύχειν, non satis video. Fortassis eo sensu est dictum, quo Terentius homines frigere dixit: vt intelligas, Euemeri libros ad suburbanum fanum prostitisse ac friguisse. Caeterum versus hi apud Eusebium sunt omissi. Sequentia de Sisypho confusa sunt. Quis enim est ille, qui ἀνῃρῆσθω φησίν; *Xylander.*

59. ἀεὶ

το, κρύφα τ᾽ ἠδίκουν πολλοὶ, τότε τις σοφὸς ἀνὴρ ἐπέστησεν, ὡς δεῖ ἀεὶ [59] ψευδεῖ λόγῳ τυφλῶσαι τὴν ἀλήθειαν, καὶ πεῖσαι τοὺς ἀνθρώπους,

Ὡς ἔστι δαίμων ἀφθίτῳ θάλλων βίῳ,
Ὃς ταῦτ᾽ [60] ἀκούει καὶ βλέπει, φρονεῖ τ᾽ ἄγαν.

ἀνῃρήσθω γὰρ (φησὶν) ὁ ποιητικὸς λῆρος, σὺν Καλλιμάχῳ τῷ λέγοντι· Εἰ θεὸν οἶσθα, ἴσθι, ὅτι καὶ δαίμονι ῥέξαι [61] πᾶν δυνατόν. οὐδὲ γὰρ ὁ θεὸς δύναται πᾶν ποιεῖν. ἐπεί τοι γε, εἰ θεός ἐστι, ποιείτω τὴν χιόνα μέλαιναν, τὸ δὲ πῦρ ψυχρὸν, τὸ δὲ καθήμενον ὀρθὸν, καὶ τὸ ἐναντίον. καὶ γὰρ Πλάτων ὁ μεγαλόφωνος εἰπών· Ὁ θεὸς ἔπλασε τὸν κόσμον, πρὸς ἑαυτοῦ [62] ὑπόδειγμα· ὄζει λήρου βεκκεσελήνου [63], κατά γε τοὺς τῆς ἀρχαίας κωμῳδίας ποιητάς. πῶς γὰρ αὑτῷ ἀτενίζων ἔπλασεν, ἢ πῶς σφαιροειδῆ τὸν θεὸν ὄντα ταπεινότερον ἀνθρώπου; ὁ δ᾽ Ἀναξαγόρας φησὶν, ὡς εἱστήκει κατ᾽ ἀρχὰς τὰ σώματα, νοῦς

te scelera perpetrarent, tum quendam callidum virum prodiisse, qui docuerit, veritati tenebras mendacio offundendas, hominibusque persuadendum esse,

Quod sit perenni vita aliquis vigens deus,
Qui cernat ista, et audiat, atque intelligat.

Nugae enim poëtarum valeant vna cum Callimacho, cuius hoc est:

Esse deum si credis, et hoc te scire necesse est,
Nil non hunc etiam posse deum facere.

Non enim potest omnia deus facere: aut faciat, si est deus, niuem nigram, ignem frigidum, rectum eum, qui sedet, vel contra. Nam Plato etiam vocalis ille, cum diceret, deum se ipso vsum exemplari condidisse mundum, naenias redolet priscae antiquitatis obsoletas, quales beccefelenas vetus comoedia vocat. Quomodo enim finxit in se ipsum intuens, aut qui globosus est deus, et homine inferior? ANAXAGORAS dixit, initio constitisse corpora, dei autem mentem ea digessisse

59. ἀεὶ del. *Reiske.* Et sane abest a Petau.

60. ὃς πάντ᾽ ἀκούει. *Reiske.*

61. Scriptus [vti etiam Petau.] ῥέξαι ante δαίμονι ponit, vt sit pentameter: — εἰ θεὸν οἶσθα, Ἴσθ᾽, ὅτι καὶ ῥέξαι πάντα θεῷ δυνατόν. *Xylander.*

62. ἑαυτὸν Petau.

63. βακκεσελήνου Turn.

64. δὲ

δὲ [64] αὐτὰ διεκόσμησε θεȣ̃, καὶ τὰς γενέσεις τῶν ὅλων ἐποίησεν. ὁ δὲ Πλάτων ȣ̓χ ἑϛηκότα ὑπέθετο τὰ πρῶτα σώματα, ἀτάκτως δὲ κινȣ́μενα. διὸ καὶ θεὸς, (φησὶν) ἐπιϛήσας, ὡς τάξις ἀταξίας ἐϛὶ βελτίων, διεκόσμησε ταῦτα. κοινῶς ȣ̃ν ἁμαρτάνȣσιν ἀμφότεροι, ὅτι τὸν θεὸν ἐποίησαν ἐπιϛρεφόμενον τῶν ἀνθρωπίνων, ἢ καὶ τούτου χάριν τὸν κόσμον κατασκευάζοντα. τὸ γὰρ μακάριον καὶ ἄφθαρτον ζῶον, συμπεπληρωμένον τε πᾶσι τοῖς ἀγαθοῖς, καὶ κακȣ̃ παντὸς ἄδεκτον, ὅλον ὂν περὶ τὴν συνοχὴν τῆς ἰδίας εὐδαιμονίας καὶ ἀφθαρσίας, ἀνεπιϛρεφές ἐϛι τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων. κακοδαίμων δ' ἂν εἴη, ἐργάτȣ δίκην καὶ τέκτονος, ἀχθοφορῶν καὶ μεριμνῶν εἰς τὴν τȣ̃ κόσμȣ κατασκευήν. καὶ πάλιν ὁ θεὸς, ὃν λέγȣσιν, ἤτοι τὸν ἔμπροσθεν αἰῶνα ȣ̓κ ἦν, ὅτ' ἦν ἀκίνητα τὰ σώματα, ἢ ἀτάκτως ἐκινεῖτο, ἢ ἐκοιμᾶτο, ἢ ἐγρηγόρει· ἢ ȣ̓δέτερον τȣ́των. καὶ ȣ̓́τε τὸ πρῶτόν ἐϛι δέξασθαι· (ὁ γὰρ θεὸς αἰώνιος) ȣ̓́τε τὸ δεύτερον. εἰ γὰρ ἐκοιμᾶτο ἐξ αἰῶνος ὁ θεὸς, ἐτεθνήκει. αἰώνιος γὰρ ὕπνος ὁ θάνατός ἐϛιν. ἀλλ' ȣ̓́τε δεκτικὸς ὕπνȣ θεός· τὸ γὰρ

ſiſſe, itaque omnium rerum ortus effeciſſe. PLATO poſuit, prima corpora non ſtetiſſe, ſed abſque ordine fuiſſe mota. Deus autem, inquit, ordinem animaduertens confuſioni praeſtare, ea compoſuit. Communis ambobus hic eſt error, quod deum faciunt res humanas curantem, ac ea de cauſa mundum adornantem. Beatum enim interituſque expers animal, omnibusque bonis perfecte cumulatum, neque vllius capax mali, totum in ſua beatitate atque perpetuitate occupatum, non conuertit ſe ad curam rerum humanarum. Miſer quippe fuerit deus, ſi opificis, aut fabri, in morem onera ſubeat, ſolicituſque ſit de mundo apparando. Rurſum is, quem perhibent, deus aut non fuit priore illo ſaeculo, quo corpora ſiue immobilia erant, ſiue nullo ordine ciebantur: aut dormiuit tum, aut vigilauit, aut neutrum horum. Primum admitti non poteſt: eſt enim deus aeternus. Neque ſecundum: ſi enim dormiuit ab aeterno, mortuus fuit. Aeternus enim ſomnus mors eſt. Sed ne capax quidem ſomni deus eſt: magno

64. δὲ abeſt a Petau.

65. ἢ

ἀθάνατον τοῦ θεοῦ, καὶ τὸ ἐγγὺς θανάτου, πολὺ κεχώρισαι. εἰ δ' ἦν ὁ θεὸς ἐγρηγορὼς, ἤτοι ἐνέλειπεν εἰς εὐδαιμονίαν, ἢ πεπληρώκει [65] μακαριότητα. καὶ οὔτε κατὰ τὸ πρῶτον μακάριός ἐστιν ὁ θεὸς, (τὸ γὰρ ἐλλεῖπον εἰς εὐδαιμονίαν οὐ μακάριον) οὔτε κατὰ τὸ δεύτερον. μηδὲν δὲ [66] ἐλλείπων, κενοῖς ἔμελλεν ἐπιχειρεῖν πράξεσι. πῶς δὲ, εἴπερ ὁ θεός ἐστι, καὶ τῇ τούτου φροντίδι τὰ κατ' ἄνθρωπον οἰκονομεῖται, τὸ μὲν κίβδηλον εὐτυχεῖ, τὸ δ' ἀστεῖον τἀναντία πάσχει; Ἀγαμέμνων τε γὰρ,

Ἀμφότερον, βασιλεύς τ' ἀγαθὸς, κρατερός τ' αἰχμητὴς,

ὑπὸ μοιχοῦ καὶ μοιχαλίδος [67] ἡττηθεὶς ἐδολοφονήθη. καὶ ὁ τούτου δὲ συγγενὴς, Ἡρακλῆς, πολλὰ τῶν ἐπιλυμαινομένων τὸν ἀνθρώπινον βίον καθάρας, ὑπὸ Δηιανείρας φαρμακευθεὶς ἐδολοφονήθη. Θαλῆς νοῦν τοῦ κόσμου θεόν. Ἀναξίμανδρος τοὺς ἀστέρας οὐρανίους θεούς. Δημόκριτος νοῦν [68] τὸν θεὸν ἐμπυροειδῆ, τὴν τοῦ κόσμου ψυχήν. Πυ-

gno enim interuallo diuisa sunt immortalitas dei, et res vicina morti. Quod si vigilauit, aut defuit ei aliquid ad felicitatem, aut perfecte fuit beatus. Prius eum felicem esse non sineret: cui enim aliquid deest, felix non est. Absurdum quoque est posterius. Si enim nihil ei deerat, inanis fuit rerum superuacanearum aggressio. Iam si deus est, et eius curis res humanae temperantur, qui fit, quod malis bene est, bonis male? Nam Agamemno quidem,

Rex bonus, atque idem clarus bellator in armis,

a moecho et adultera per insidias est occisus. Eiusque gentilis, Hercules, cum multa mala humanam vitam infestantia aboleuisset, Deianirae veneficio et fraude periit. THALES mentem mundi statuit deum. ANAXIMANDER stellas coelestes deos. DEMOCRITVS deum in igne globoso, mundi animam.

65. ἢ ἐπεπλήρωτο εἰς μακαριότητα. *Reiske.*

66. γὰρ ἐλλείπων. *Reiske.*

67. μοιχάδος Turn. Vulc. et Petau.

68. Δημόκριτος νοῦν] Apud Eusebium: Δημόκριτος, θεὸν ἐν πυρὶ σφαιροειδῆ τὴν τοῦ κόσμου ψυχήν. [et ita etiam dant Turn. et Vulc.] Quae lectio est haud dubie genuina. Caeterum non exprimitur, cuius sit haec de Deo disputatio. Plutarchi quidem non est haec sententia. *Xylander.*

69. Pro

θαγόρας τῶν ἀρχῶν τὴν μὲν μονάδα θεὸν, καὶ τἀγαθὸν, ἥτις ἐϛὶν ἡ τȣ̃ ἑνὸς φύσις, αὐτὸς ὁ νȣ̃ς· τὴν δ' ἀόριϛον δυάδα, δαίμονα καὶ τὸ κακὸν, περὶ ἣν ἐϛι τὸ ὑλικὸν πλῆθος. ἔϛι δὲ καὶ ὁρατὸς ὁ κόσμος. Σωκράτης καὶ Πλάτων τὸ ἓν τὸ μονοφυὲς καὶ αὐτοφυὲς, τὸ μοναδικὸν, τὸ ὄντως ἀγαθόν. πάντα δὲ ταῦτα τῶν ὀνομάτων εἰς τὸν νȣ̃ν σπεύδει. νȣ̃ς ȣ̃ν ὁ θεὸς, χωριϛὸν εἶδος, τȣτέϛι τὸ ἀμιγὲς πάσης ὕλης, μηδενὶ παθητῷ συμπεπλεγμένον. Ἀριϛοτέλης τὸν μὲν ἀνωτάτω θεὸν, εἶδος χωριϛὸν, ἐπιβεβηκότα τῇ σφαίρᾳ τȣ̃ παντὸς, ἥτις ἐϛὶν αἰθέριον σῶμα, τὸ πέμπτον ὑπ' αὐτȣ̃ καλȣ́μενον. διῃρημένȣ δὲ τȣ́τȣ κατὰ σφαίρας, τῇ μὲν φύσει συναφεῖς, τῷ λόγῳ δὲ κεχωρισμένας, ἑκάϛην οἴεται τῶν σφαιρῶν ζῷον εἶναι σύνθετον ἐκ σώματος καὶ ψυχῆς. ὧν τὸ μὲν σῶμα, ἐϛὶν αἰθέριον, κινȣ́μενον κυκλοφορικῶς· ἡ ψυχὴ δὲ, λόγος ἀκίνητος, αἴτιός τις [69] κινήσεως κατ' ἐνέργειαν. οἱ Στωϊκοὶ κοινότερον θεὸν ἀποφαίνονται, πῦρ τεχνικὸν ὁδῷ βαδίζον, ἐπὶ γενέσει κόσμȣ ἐμπεριειληφότος πάντας τοὺς σπερματικȣ̀ς λόγȣς, καθ' ȣ̃ς ἕκαϛα καθ' εἱμαρμένην

animam. PYTHAGORAS de principiis vnitatem deum, ac bonum, quae ſit vnius natura, ipſa mens. Infinitam autem binarii naturam, genium et malum, vnde eſt multitudo materiae, et viſui expoſitus mundus. SOCRATES et PLATO vnum ſingularis et per ſe ſubſiſtentis naturae ac ſolitarium, reuera bonum. Omnia autem haec nomina ad mentem referuntur. Mens ergo eſt deus, ſpecies ſeparata, ſincera (ab omni materiae admixtione et perpeſſionibus obnoxii. ARISTOTELES ſupremum deum ait eſſe ſpeciem ſeparatam, quae inſiſtat globo Vniuerſi, qui globus corpus eſt aethereum, quintum ab eo nuncupatum. Quod cum in orbes, ſeu ſphaeras, ſit diuiſum natura contiguas, ratione ſeiunctas: harum quamvis exiſtimat eſſe animal ex anima et corpore compoſitum: quorum corpus aethereum ſit, ac in orbem circumducatur, anima autem ratio immobilis, motum actu efficiens. STOICI communius deum pronunciant eſſe ignem artificioſum, via ingredientem ad mundi procreationem, qui mundus in ſe contineat omnes ſeminales formas, ex quibus ſingula fato naſcan-

69. Pro αἴτιός τις Petau. dat αἴτιον τῆς.

70. δι'

γίνεται. καὶ πνεῦμα μὲν διῆκον δι᾽ ὅλε τῦ κόσμε, τὰς δὲ προσηγορίας μεταλαμβάνειν δι᾽ ὅλης τῆς ὕλης 70, δι᾽ ἧς κεχωρήκει παραλλάξει. θεὸν δὲ, καὶ τὸν κόσμον, καὶ τὲς ἀςέρας, καὶ τὴν γῆν, τὸν δ᾽ 71 ἀνωτάτω πάντων νῦν, ἐν αἰθέρι. Ἐπίκερος ἀνθρωποειδεῖς μὲν πάντας τὲς θεὲς, λόγῳ δὲ πάντας τέτες θεωρητὲς διὰ τὴν λεπτομέρειαν τῆς τῶν εἰδώλων φύσεως. ὁ δ᾽ αὐτὸς ἄλλας τέσσαρας φύσεις κατὰ γένος 72 ἀφθάρτες τάσδε, τὰ ἄτομα, τὸ κενὸν, τὸ ἄπειρον, τὰς ὁμοιότητας· αὗται δὲ λέγονται ὁμοιομέρειαι καὶ ςοιχεῖα.

Περὶ δαιμόνων καὶ ἡρώων. η.

Παρακειμένως δὲ τῷ περὶ θεῶν λόγῳ τὸν περὶ δαιμόνων καὶ ἡρώων ἱςορητέον. Θαλῆς, Πυθαγόρας, Πλάτων, οἱ Στωϊκοὶ, δαίμονας ὑπάρχειν ἐσίας ψυχικάς. εἶναι δὲ καὶ ἥρωας, τὰς κεχωρισμένας ψυχὰς τῶν σω-

nascantur. Ac spiritum quidem per totum penetrare mundum, nomina autem a materiae, quam peruadit, sumere mutationibus. Ad haec, deum esse mundum, stellas, terram: supremum autem omnium deorum esse mentem, quae est in aethere. EPICVRVS omnibus diis humanam formam tribuit, solaque eos ait cerni ratione, ob tenuitatem partium naturae simulacrorum. Idem alias quatuor naturas prodidit interitus expertes: atomos, inane, infinitum, partes similares: quae etiam elementa vocat.

De geniis et heroibus.

CAP. VIII.

Tractationi de diis adiiciamus narrationem de geniis et heroibus. Thales, Pythagoras, Plato, Stoici, esse aiunt genios, substantias anima praeditas. Heroës quoque esse

70. δι᾽ ὅλης τῆς ὕλης] διὰ τὰς ὕλης, rectius Eusebius. Idem et manuscriptus [vti etiam Turn. et Petau.] παραλλάξεις, quod pro datiuo singulari restituendum est. *Xyl.*

71. τόν τ᾽ ἀνωτάτω Petau.

72. κατὰ γένες Petau.

μάτων· καὶ ἀγαθὰς μὲν, τὰς ἀγαθάς· κακὰς δὲ, τὰς φαύλας. Ἐπίκουρος δὲ οὐδὲν τούτων ἐγκρίνει[73].

Περὶ ὕλης. θ'.

Ὕλη ἐστὶ τὸ ὑποκείμενον πρῶτον[74] γενέσει καὶ φθορᾷ καὶ ταῖς ἄλλαις μεταβολαῖς. οἱ ἀπὸ Θάλεω καὶ Πυθαγόρου καὶ οἱ Στωϊκοὶ τρεπτὴν καὶ ἀλλοιωτὴν καὶ μεταβλητὴν καὶ ῥευστὴν ὅλην δι' ὅλου τὴν ὕλην. οἱ ἀπὸ Δημοκρίτου, ἀπαθῆ τὰ πρῶτα, τὴν ἄτομον, καὶ τὸ κενὸν, καὶ τὸ ἀσώματον. Ἀριστοτέλης καὶ Πλάτων, τὴν ὕλην σωματοειδῆ, καὶ ἄμορφον, ἀνείδεον, ἀσχημάτιστον, ἄποιον μὲν, ὅσον ἐπὶ τῇ ἰδίᾳ φύσει, δεξαμενὴν δὲ τῶν εἰδῶν, οἷον τιθήνην καὶ ἐκμαγεῖον καὶ μητέρα γενέσθαι. οἱ δὲ ὕδωρ λέγοντες, ἢ γῆν, ἢ πῦρ, ἢ ἀέρα, τὴν ὕλην, οὐκέτι ἄμορφον αὐτὴν λέγουσιν, ἀλλὰ σῶμα· οἱ δὲ τὰ ἀμερῆ, καὶ τὰς ἀτόμους, ἄμορφον.

esse animas a corporibus separatas: bonos, si bonae: malos, si malae. Epicurus nihil horum admittit.

De materia.

CAP. IX.

Materia est primum ortus interitusque subiectum, aliarumque mutationum. Qui Thaletem Pythagoramque sequuntur, et Stoici, mutabilem fluxamque tota suapte natura per Vniuersum eam statuunt. Democriti sectatores non affici prima, atomum, inane et incorporeum. Aristoteles et Plato materiam esse corpoream, formae specieique expertem ac figurae, qualitatis etiam suapte natura vacuam: sed formarum receptaculum, tanquam nutricem et subiectum, in quo rerum imagines impressu referantur, ac matricem. Qui pro materia aquam, terram, ignem, aëremue ponunt, ii iam non informem materiam, sed corpus ponunt: informem, qui indiuidua corpora, siue atomos.

De-

73. κρίνει simplex dant Turn. et Petau.

74. πρῶτον γενέσει, non πρώτη. Sic manuscriptus et ipsa ratio. Euseb. lib. 5. hanc vocem omisit. *Xylander.*

75. Le-

Περὶ ἰδέας. ι.

Ἰδέα ἐστὶν οὐσία ἀσώματος[75], αὐτὴ μὲν μὴ ὑφεστῶσα καθ' αὑτὴν, εἰκονίζουσα δὲ τὰς ἀμόρφους ὕλας, καὶ αἰτία γινομένη τῆς τούτων δείξεως. Σωκράτης καὶ Πλάτων χωριστὰς τῆς ὕλης οὐσίας τὰς ἰδέας ὑπολαμβάνει ἐν τοῖς νοήμασι καὶ ἐν[76] ταῖς φαντασίαις τοῦ θεοῦ, τουτέστι τοῦ νοῦ, ὑφεστώσας. Ἀριστοτέλης δ' εἴδη μὲν ἀπέλιπε καὶ ἰδέας, οὐ μὴν κεχωρισμένας τῆς ὕλης, ὅ ἐξ ὧν γεγονὸς τὸ ὑπὸ τοῦ θεοῦ[77]. οἱ ἀπὸ Ζήνωνος Στωϊκοὶ ἐννοήματα ἡμέτερα τὰς ἰδέας ἔφασαν.

De Idea.

CAP. X.

Idea ſubſtantia eſt corporis expers, quae cum per ſeſe ipſa ſubſiſtit, tum formae expertem materiam informat, iiſque rebus cauſam praebet, vt exſiſtant ac monſtrari poſſint. Socrates et Plato ideas putauerunt a materia ſecerni, et in intellectu ac imaginatione dei ſubſiſtere. Ariſtoteles formas atque ideas reliquit: non tamen a materia ſecretas. Idem enim alienus ab ea fuit ſententia, quae mundi creationem deo adſcribit. Stoici, cuius ſectae Zeno princeps fuit, noſtrae mentis conceptus idearum nomine intelligunt.

De

75. Legendum οὐσία ἀσώματος. Aldus et noſter σώματος: quod correctu erat facile, etiamſi ſcriptus liber nos non monuiſſet. Sed et Euſebius recte habet. Ex quo et re ipſa didici, μὴ expungendum, et καὶ ante καθ' inſerendum in hac finitione. *Xylander.*

76. Alterum hoc ἐν abeſt a Petau.

77. ἔξω γεγονὸς τοῦ ὑπὸ τοῦ θεοῦ lego cum Euſebio, pro ὃ ἐξ ὧν γεγονὸς τὸ ὑ. τ. θ. quae verba nullum ſenſum gignunt, ideoque ea Budaeus diſſimulauit. Illa autem ſic intelligo, Ariſtotelem alienum fuiſſe a ſententia, quae mundum a Deo creatum dicit. *Xylander.* F. οὐ κεχωρισμένας τῆς ὕλης, ἐξ αὐτοῦ δὲ γεγονυίας τοῦ νοῦ, τουτέστι θεοῦ. *Reiske.*

Περὶ αἰτίων. ιά.

Αἴτιόν ἐστι τὸ ἀποτέλεσμα [78], ἢ δι᾽ ὃ συμβαίνει τι. Πλάτων τριχῶς τὸ αἴτιον. Φησὶ γὰρ, ὑφ᾽ οὗ, ἐξ οὗ, πρὸς ὅ. κυριώτερον δὲ ἡγεῖται τὸ ὑφ᾽ οὗ. τὸ δ᾽ ἦν τὸ ποιοῦν, ὅ ἐστι νοῦς. Πυθαγόρας [79] καὶ Ἀριστοτέλης τὰ μὲν πρῶτα αἴτια, ἀσώματα· τὰ δὲ κατὰ μετοχὴν, ἢ κατὰ συμβεβηκὸς, τῆς σωματικῆς ὑποστάσεως· ὥστ᾽ εἶναι τὸν κόσμον σῶμα. οἱ Στωϊκοὶ πάντα τὰ αἴτια, σωματικά· πνεύματα γάρ.

Περὶ σωμάτων. ιβ'.

Σῶμά ἐστι τὸ τριχῆ διαστατὸν, πλάτει, βάθει, μήκει [80]· ἢ ὄγκος ἀντίτυπος, ὅσον ἐφ᾽ ἑαυτῷ [81], ἢ τὸ κατέχον τόπον. Πλάτων, ὃ μήτε βαρὺ, μήτε κοῦφον

De caufis.

CAP. XI.

Caufa eft, cuius effectus eft, aut a qua aliquid proficifcitur. Plato triplicem facit caufam, Efficientem, Materiam, Finem. Principatum tamen efficienti defert, quae eft mens. Pythagoras. * Ariftoteles primas caufas facit corporis exfortes, alias participatione, aut per accidens fubftantiae corporeae, ita vt mundus fit corpus. Stoici omnes caufas ftatuunt corporeas: dicunt enim, effe Spiritus.

De corporibus.

CAP. XII.

Corpus eft, quod tres habet dimenfiones, latitudinem, profunditatem, longitudinem: aut moles fenfui per fe renitens: aut quod locum occupat. Platoni, quod neque graue eft

78. τὸ ἀποτέλεσμα] Lego οὗ ἀποτέλεσμα, rationem et vfum linguae Graecae refpiciens. *Xylander.* αἴτιόν ἐστι, δι᾽ ὃ ἀποτέλεσμά τι, ἢ δι᾽ ὃ — *Reiske.*

79. Poft Pythagorae nomen intercidit relatio eius fententiae, quam eandem Ariftotelis fuiffe non arbitror. *Xylander.* Et ita etiam καὶ poft Πυθαγόρας a Petau. abeft.

80. Conf. Tom. VII. p. 533. 1. *Reiske.*

81. ἑαυτὸν Turn. et Petau.

82. Pro

ἐστι [82] τῇ φύσει, ἔν γε τῷ οἰκείῳ τόπῳ ὑπάρχον. ἐν δέ γε τῷ ἀλλοτρίῳ γενόμενον, τότε νεῦσιν ἴσχειν· ἐκ δὲ τῆς νεύσεως ῥοπὴν, ἤτοι πρὸς βαρύτητα, ἢ κουφότητα. Ἀριστοτέλης βαρύτατον [83] μὲν εἶναι τὴν γῆν ἁπλῶς, κουφότατον δὲ τὸ πῦρ· ἀέρα δὲ καὶ ὕδωρ ἄλλοτ' ἄλλως. οἱ Στωϊκοὶ δύο μὲν ἐκ τῶν τεσσάρων στοιχείων κοῦφα, πῦρ καὶ ἀέρα· δύο δὲ βαρέα, ὕδωρ καὶ γῆν. κοῦφον γὰρ ὑπάρχει, ὃ φύσει οὐ [84] νεύει ἀπὸ τοῦ ἰδίου μέσου. βαρὺ δὲ, τὸ εἰς [85] μέσον. βαρὺ δ' οὐκ ἔστι τὸ μέσον. Ἐπίκουρος δὲ, ἀπερίληπτα [86] εἶναι τὰ σώματα· καὶ τὰ πρῶτα δὲ [87], ἁπλᾶ, τὰ δ' ἐξ ἐκείνων συγκρίματα, πάντα βάρος ἔχειν· κινεῖσθαι δὲ τὰ ἄτομα, τὸ μὲν κατὰ στάθμην, τὸ δὲ κατὰ παρέγκλισιν, τὰ δ' ἄνω κινούμενα, κατὰ πληγὴν, κατὰ παλμόν [88]·

eſt ſuapte natura, neque leue, dum ſuo proprio eſt in loco: cum vero eſt in alieno, tum id inclinari, inclinandoque momentum, aut ad grauitatem, aut ad leuitatem, adipiſci. Ariſtotelis ſententia eſt, terram ſimpliciter eſſe grauiſſimam, ignem leuiſſimum: aërem et aquam alias aliter habere. STOICI duo de quatuor elementis leuia eſſe, aërem et ignem: duo grauia, aquam et terram. Leue enim eſſe, quod non inclinatione aliqua, ſed natura, fertur a medio: graue, quod ad medium. Ipſum enim medium non eſt graue. EPICVRVS incomprehenſibilia eſſe corpora: prima autem, ſimplicia: quae autem ex his concreta ſint, omnia eſſe grauia: atomos moueri, alias ad perpendiculum, alias deflexione quadam: quae ſurſum ferantur, alias ictu, alias trepidatione.

De

82. Pro ἐστι Petau. dat εἶναι.

83. βαρὺ et κοῦφον. *Reiske.*

84. οὐ delend. *leue eſt, quod natura ſua declinat, vel recedit a medio ſuo puncto, vel medio terrae. Reiske.* Turn. et Petau. hunc locum ita conſtituunt: κοῦφα γὰρ ὑπάρχει φύσει, οὐ νεύσει ἀπὸ τοῦ ἰδ.

85. βαρὺ δὲ, ὃ εἰς τὸ μέσον. *graue autem, quod ad medium ſuum punctum,* vel *ad medium terrae, accedere nititur. Reiske.*

86. F. ἀκατάληπτα, *nemi nem poſſe, corpora quid ſint, cogitatione aſſequi. Reiske.*

87. Hoc primum δὲ cum μὲν mutandum. *Reiske.*

88. Sic diſtinguo et lego hunc locum: τὰ δ' ἄνω, κινούμενα κατὰ βάρος, κατὰ πληγὴν, κατὰ παλμόν. *quaedam deorſum, quaedam ad latus, quaedam ſurſum ferri, idque*

Περὶ ἐλαχίςων. ιγ'.

Ἐμπεδοκλῆς πρὸ τῶν τεσσάρων ςοιχείων θραύσματα ἐλάχιςα, οἱονεὶ ςοιχεῖα, πρὶν ςοιχείων, ὁμοιομερῆ, ὅπερ [89] ἐςὶ ςρογγύλα. Ἡράκλειτος ψηγμάτιά τινα ἐλάχιςα καὶ ἀμερῆ εἰσάγει.

Περὶ σχημάτων. ιδ'.

Σχῆμά ἐςιν ἐπιφάνεια καὶ περιγραφὴ καὶ πέρας σώματος. οἱ ἀπὸ Πυθαγόρε, σφαιρικὰ τὰ σώματα τῶν τεττάρων ςοιχείων, μόνον δὲ τὸ ἀνώτατον πῦρ, κωνοειδές.

Περὶ χρωμάτων. ιε'.

Χρῶμά ἐςι ποιότης σώματος ὁρατή. οἱ Πυθαγορικοὶ χροιὰν ἀνεκάλεν τὴν ἐπιφάνειαν τε σώματος· Ἐμ-

De minimis.

CAP. XIII.

EMPEDOCLES ante quatuor elementa ponit quaedam minutiſſima fragmenta, tanquam elementa elementis priora, ſimilarium partium et teretia. HERACLETVS ramenta quaedam minima et diuiſionem non admittentia introducit.

De figuris.

CAP. XIV.

Figura ſuperficies eſt, et circumſcriptio atque terminus corporis. Pythagorici quatuor elementorum corpora globoſa eſſe aiunt, igni demto, cui, vt ſupremo, turbinis formam tribuunt.

De coloribus.

CAP. XV.

Color qualitas corporis eſt, quae viſu poteſt percipi. Pythagorei colorem appellauerunt ſuperficiem corporis. Empedo-

que vi grauitatis, aut impulſus, vel *percuſſionis, aut denique reſultus:* deorſum feruntur vi grauitatis; ad latus vi percuſſionis aliquo dirigentis; ſurſum vi repercuſſionis. *Reiske.*

89. Pro ὅπερ dant ὅτι Turn. Vulc. et Petau.

90. Pro

πεδοκλῆς τὸ τοῖς πόροις τῆς ὄψεως ἐναρμόττον· Πλάτων φλόγα ἀπὸ τῶν σωμάτων, σύμμετρα μόρια ἔχουσαν πρὸς τὴν ὄψιν. Ζήνων ὁ Στωϊκὸς τὰ χρώματα πρώτȣς εἶναι σχηματισμȣ̀ς τῆς ὕλης. οἱ ἀπὸ Πυθαγόρου τὰ γένη τῶν χρωμάτων, λευκόν τε καὶ μέλαν, ἐρυθρὸν, ὠχρόν· τὰς δὲ διαφορὰς τῶν χρωμάτων παρὰ τὰς ποιὰς μίξεις τῶν στοιχείων, τὰς δὲ τῶν ζώων, καὶ παρὰ τὰς ποικιλίας τῶν τροπῶν [90] καὶ τῶν ἀέρων.

Περὶ τομῆς σωμάτων. ις΄.

Οἱ ἀπὸ Θάλεω καὶ Πυθαγόρȣ παθητὰ σώματα, καὶ τμητὰ εἰς ἄπειρον· ἢ [91] τὰς ἀτόμȣς, ἢ τὰ ἀμερῆ ἵστασθαι, καὶ μὴ εἰς ἄπειρον εἶναι τὴν τομήν. Ἀριστοτέλης δυνάμει μὲν εἰς ἄπειρον, ἐντελεχείᾳ δ᾽ ȣ̓δαμῶς.

pedocles id, quod congrueret meatibus visui inseruientibus. Plato flammam a corporibus emicantem, cuius partes proportione respondeant visui. Zeno Stoicus colores primam materiae figurationem esse dixit. Pythagorei coloris genera faciunt album, nigrum, rubrum, pallidum. Discrimina colorum deducunt a certis mixtionibus elementorum: et in animalibus, ob varietates locorum atque aëris.

De sectione corporum.

CAP. XVI.

Thaletis et Pythagorae sectatores negant, in infinitum progredi sectionem eorum corporum, quae motibus sunt obnoxia, sed subsistere in iis, quae indiuidua sunt, et atomi dicuntur. Aristoteles facultate infinitam esse docet sectionem corporum, sed actu eam facultatem nullo finiri.

De

90. Pro τροπῶν legendum dico τόπων. Nota est (ne longum faciam) Hippocratici libelli hac de re inscriptio. *Xylander.*

91. Palam est, nomen philosophi excidisse, aut sectae. In ἢ latet περὶ. περὶ τὰς ἀτόμȣς. *Reiske.* Turn. pro hoc ἢ habet *οἱ.*

92. μι-

Περὶ μίξεως καὶ κράσεως. ιζ'.

Οἱ μὲν ἀρχαῖοι τὰς τῶν στοιχείων μίξεις, κατ' ἀλλοίωσιν· οἱ δὲ περὶ Ἀναξαγόραν καὶ Δημόκριτον, κατὰ παράθεσιν· Ἐμπεδοκλῆς δ' ἐκ μικροτέρων [92] ὄγκων τὰ στοιχεῖα συγκρίνει, ἅπερ ἐστὶν ἐλάχιστα, καὶ οἱονεὶ στοιχεῖα στοιχείων. Πλάτων μὲν τρία σώματα (οὐ γὰρ θέλει κυρίως αὐτὰ εἶναι στοιχεῖα, ἢ προσονομάζειν) τρεπτὰ εἰς ἄλληλα, πῦρ, ἀέρα, ὕδωρ· τὴν δὲ γῆν, εἴς τι τούτων ἀμετάβλητον.

Περὶ κενοῦ. ιή.

Οἱ ἀπὸ Θάλεω φυσικοὶ πάντες μέχρι Πλάτωνος τὸ κενὸν ἀπέγνωσαν. Ἐμπεδοκλῆς· Οὐδέν τι τοῦ παντὸς [93] κενὸν πέλει, οὐδὲ περισσόν. Λεύκιππος [94], Δημόκριτος, Δημήτριος, Μητρόδωρος, Ἐπίκουρος, τὰ μὲν ἄ-

De mixtione et temperatione.

CAP. XVII.

Veteres qualitatum mutatione cenſuerunt elementa miſceri. Anaxagoras, et Democritus, eorumque aſſeclae, iuxta ſe inuicem poſitione. Empedocles ex minoribus molibus coaleſcere elementa, quae ſint minimae, ac tanquam elementorum elementa. Plato tria corpora. Non enim vult, ea eſſe elementa, aut appellare: ſed inter ſe commutari, ignem, aërem, aquam, terram in horum vllum non poſſe permutari.

De inani.

CAP. XVIII.

A THALETE ad Platonem vſque philoſophi, naturam ſcrutantes, vacuum eſſe negauerunt. Empedocles ſic:

In mundo vacuum nihil eſt, nihil eſt, quod abundet.

Leucippus, Democritus, Demetrius, Metrodorus, Epicurus, corpora

92. μικροτάτων. *Reiske.*

93. οὐδέν τι τοῦ παντὸς] Notiſſimum eſt, Empedoclem verſibus ſuam phyſiologiam ſcripſiſſe. Itaque ſic legerem: Οὐδέ τι τοῦ παντὸς κενεὸν πέλει, οὐδὲ περισσόν: aut κεινὸν, vt apud Homerum: Κεῖν' ὄχεα. — *Xylander.*

94. Poſt Λεύκιππος inſerunt δὲ Turn. et Vulc.

95. Pro

τομα, ἄπειρα τῷ πλήθει, τὸ δὲ κενὸν, ἄπειρον τῷ μεγέθει. οἱ Στωϊκοὶ, ἐντὸς τοῦ κόσμου οὐδὲν εἶναι κενὸν, ἔξωθεν δ' αὐτοῦ ἄπειρον. Ἀριστοτέλης τοσοῦτον εἶναι τὸ κενὸν ἐκτὸς τοῦ κόσμου, ὥστ' ἀναπνεῖν τὸν οὐρανόν· εἶναι γὰρ αὐτὸν πύρινον.

Περὶ τόπου. ιθ'.

Πλάτων, τὸ μεταληπτικὸν τῶν εἰδῶν, ὅπερ εἴρηκε μεταφορικῶς τὴν ὕλην [95], καθάπερ τινὰ τιθηνὴν καὶ δεξαμενήν [96]. Ἀριστοτέλης, τὸ ἔσχατον τοῦ περιέχοντος συνάπτον τῷ περιεχομένῳ.

Περὶ χώρας. κ'.

Οἱ Στωϊκοὶ καὶ Ἐπίκουρος, διαφέρειν κενὸν, τόπον, χώραν· καὶ τὸ μὲν κενὸν εἶναι ἐρημίαν σώματος· τὸν δὲ τόπον τὸ ἐχόμενον ὑπὸ τοῦ σώματος· τὴν δὲ χώραν τὸ ἐκ μέρους ἐχόμενον, ὥσπερ ἐπὶ τῆς τοῦ οἴνου πιθάκνης.

corpora sectionem non admittentia dixerunt multitudine infinita, inane autem magnitudine esse infinitum. Stoici censuerunt, nullum intra mundum esse inane, sed extra mundum esse. Aristoteles tantum esse inane extra mundum, vt respirare possit coelum: esse enim hoc igneum.

De loco.

CAP. XIX.

PLATO id locum vocauit, quod in se admitteret formas, translatione vtens in materia notanda, quae quasi nutrix sit atque receptaculum. Aristoteles, extremitatem corporis continentis, contiguam contento.

De capacitate.

CAP. XX.

Stoici et Epicurus differre volunt inane, locum, capacitatem: et definiunt inane vacuitate corporis: locum, qui a corpore occupetur: capacitatem, quod partim a corpore impletur, vt dolium a vino.

De

95. Pro ὕλην dant μεταβολὴν Turn. Vulc. et Petau.
96. Lego δεξαμενήν. Sic et Aldus et manuscriptus: non δεξαμένην. Quid intersit, notum est. Itaque et supra legendum, cap. 9. *Xylander.*

Περὶ χρόνε. κά.

Πυθαγόρας, τὸν χρόνον, τὴν σφαῖραν τε̃ περιέχοντος εἶναι· Πλάτων, αἰῶνος εἰκόνα κινητὴν, ἢ διάϛημα τῆς τε̃ κόσμε κινήσεως· Ἐρατοσθένης, τὴν τε̃ ἡλίου πορείαν.

Περὶ ἐσίας χρόνε. κβ.

Πλάτων, ἐσίαν χρόνε τὴν τε̃ ἐρανε̃ κίνησιν. οἱ πλεῖϛες τῶν Στωϊκῶν αὐτὴν τὴν κίνησιν· καὶ οἱ μὲν πλείους ἀγέννητον τὸν χρόνον, Πλάτων δὲ γεννητὸν κατ᾽ ἐπίνοιαν.

Περὶ κινήσεως. κγ'.

Πυθαγόρας, Πλάτων· Κίνησίς ἐϛι διαφορά τις, ἢ ἑτερότης ἐν ὕλῃ. Ἀριϛοτέλης, ἐντελέχεια κινητε̃ [97]. Δημόκριτος, ἓν γένος τῆς κινήσεως τὸ κατὰ πλάγιον. Ἐπίκερος, δύο εἴδη τῆς κινήσεως, τὸ κατὰ ϛάθμην, καὶ τὸ κατὰ παρ-

De tempore.

CAP. XXI.

PYTHAGORAS ſenſit, tempus eſſe globum ambientis corporis: Plato, mobilem aeternitatis imaginem, aut motus mundi interuallum: Eratoſthenes, Solis motum.

De natura, ſeu ſubſtantia temporis.

CAP. XXII.

Eam Plato dicebat eſſe motum coeli. Plerique Stoicorum, ipſum motum: nec non, temporis nullum fuiſſe exordium: Plato, intelligentia genitum.

De motu.

CAP. XXIII.

Hanc Plato poſt Pythagoram differentiam quandam, aut diverſitatem, eſſe in materia dixit. Ariſtoteles, actum (ipſius vox eſt entelechia) rei mobilis. Democritus vnum genus motui dedit, obliquum. Epicurus duas motus ſpecies, ad

97. κινητικε̃ Turn. Vulc. et Petau.

98. Pro

ἔγκλι-σιν. Ἡρόφιλος, κινήσεως τὴν μὲν λόγῳ θεωρητὴν, τὴν δ' αἰσθητήν. Ἡράκλειτος ἠρεμίαν μὲν [98] καὶ στάσιν ἐκ τῶν ὅλων ἀνῄρει· (ἔστι γὰρ τοῦτο τῶν νεκρῶν) κίνησιν δ' ἀΐδιον μὲν τοῖς ἀϊδίοις, φθαρτὴν δὲ τοῖς φθαρτοῖς.

Περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς. κδ'.

Παρμενίδης, Μέλισσος, Ζήνων, ἀνῄρουν γένεσιν καὶ φθορὰν, διὰ τὸ νομίζειν τὸ πᾶν ἀκίνητον [99]. Ἐμπεδοκλῆς δὲ καὶ Ἐπίκουρος, καὶ πάντες, ὅσοι μετὰ [100] συναθροισμὸν τῶν λεπτομερῶν σωμάτων κοσμοποιοῦσι, καὶ συγκρίσεις μὲν καὶ διακρίσεις εἰσάγουσι, γενέσεις δὲ καὶ φθορὰς οὐ κυρίως. οὐ γὰρ κατὰ ποιὸν ἐξ ἀλλοιώσεως, κατὰ δὲ ποσὸν ἐκ συναθροισμοῦ ταύτας γίνεσθαι. Πυθαγόρας, καὶ πάντες, ὅσοι παθητὴν τὴν ὕλην ὑποτίθενται, κυρίως γένεσιν καὶ φθορὰν γίνεσθαι· ἐκ γὰρ ἀλλοιώσεως στοιχείων καὶ τροπῆς καὶ ἀναλύσεως ταῦτα γίνεσθαι.

ad perpendiculum, et ad declinationem. Herophilus, motum alium sola mente intelligi, alium sentiri. Heracletus motum et statum prorsum e natura sustulit: hunc mortuorum esse dicens, motum autem sempiternorum perennem, intermittentem esse rerum fluxarum.

De ortu et interitu.

CAP. XXIV.

Parmenides, Melissus, Zeno, cum omnia motus expertia esse opinarentur, ortum et interitum prorsus negauerunt. Empedocles, Epicurus, denique quotquot mundum e minutis construunt particulis: ii concretiones quidem ac secretiones quasdam introducunt, ortus et interitus esse negant: neque enim qualitates alterando, neque coaceruatione incrementa fieri. Pythagoras, et quotquot materiam perpessionibus obnoxiam ponunt, ii proprie ortus et interitus esse affirmant: res enim alteratione, mutatione, et resolutione elementorum fieri.

De

98. Pro μὲν exhibent τε Turn. Vulc. et Petau.

99. Pro ἀκίνητον Turn. dat ἀγέννητον.

100. κατὰ συναθροισμὸν lego, ex manuscripto. Noster et Aldus μετὰ, praepositio hic locum non habens, et pro altera ob notarum similitudinem κατὰ et μετὰ introducta. *Xylander.* Caeterum κατὰ habet etiam codex Turn.

Περὶ ἀνάγκης. κέ.

Θαλῆς, ἰσχυρότατον ἀνάγκη· κρατεῖ γὰρ τοῦ παντός. Πυθαγόρας ἀνάγκην ἔφη περικεῖσθαι τῷ κόσμῳ. Παρμενίδης καὶ Δημόκριτος πάντα κατ' ἀνάγκην· τὴν αὐτὴν δ' εἶναι καὶ [1] εἱμαρμένην, καὶ δίκην, καὶ πρόνοιαν, καὶ κοσμοποιόν.

Περὶ οὐσίας ἀνάγκης. κς'.

Πλάτων τὰ μὲν εἰς πρόνοιαν ἄγει, τὰ δ' εἰς ἀνάγκην. Ἐμπεδοκλῆς οὐσίαν ἀνάγκης, αἰτίαν χρηστικὴν τῶν ἀρχῶν καὶ τῶν στοιχείων. Δημόκριτος τὴν ἀντιτυπίαν, καὶ τὴν φθορὰν [2] καὶ πληγὴν τῆς ὕλης. Πλάτων ὁτὲ μὲν τὴν ὕλην, ὁτὲ δὲ τὴν τοῦ ποιοῦντος πρὸς τὴν ὕλην σχέσιν.

De necessitate.

CAP. XXV.

THALETIS est: Validissima omnium est necessitas: omnia enim ei subsunt. Pythagoras aiebat, mundo circumdatam esse necessitatem. Parmenides et Democritus, omnia fieri ex necessitate: eandemque esse Fatum, Iustitiam, Prouidentiam, mundi effectricem.

De natura, siue substantia necessitatis.

CAP. XXVI.

PLATO quaedam ad prouidentiam, quaedam ad necessitatem reuocat. Empedocles naturam necessitatis, causam esse ait, quae vtatur principiis et elementis. Democritus renisum, lationem, et percussionem materiae. Plato alias materiam, alias effectricis causae respectum ad materiam.

De

1. Hoc primum καὶ delend. *Reiske.*

2. καὶ τὴν φθορὰν legitur, euidenti falsitate. Certe φορὰν scribi debuisse, e re ipsa liquet. *Xylander.*

3. ἀπὸ

Περὶ εἱμαρμένης. κζ'.

Ἡράκλειτος πάντα καθ' εἱμαρμένην, τὴν δ' αὐτὴν ὑπάρχειν καὶ ἀνάγκην. Πλάτων ἐγκρίνει μὲν τὴν εἱμαρμένην ἐπὶ τῶν ἀνθρωπίνων ψυχῶν καὶ βίων, συνεισάγει δὲ καὶ τὴν παρ' ἡμᾶς αἰτίαν. οἱ Στωϊκοὶ Πλάτωνι ἐμφερῶς, καὶ τὴν μὲν ἀνάγκην ἀκίνητόν φασιν αἰτίαν καὶ βιαστικήν· τὴν δὲ εἱμαρμένην, συμπλοκὴν αἰτιῶν τεταγμένην, ἐν ᾗ συμπλοκῇ καὶ τὸ παρ' ἡμᾶς, ὥστε τὰ μὲν εἱμάρθαι, τὰ δ' ἀνειμάρθαι.

Περὶ ἐσίας εἱμαρμένης. κη.

Ἡράκλειτος ἐσίαν εἱμαρμένης, λόγον τὸν διὰ τῆς ἐσίας τῆ παντὸς διήκοντα. αὕτη δὲ ἐςι τὸ αἰθέριον σῶμα, σπέρμα τῆς τῆ παντὸς γενέσεως. Πλάτων λόγον ἀΐδιον καὶ νόμον ἀΐδιον τῆς τῆ παντὸς φύσεως. Χρύσιππος δύναμιν πνευματικὴν τάξει τῆ παντὸς διοικητικήν. καὶ πάλιν ἐν τοῖς ὅροις· Εἱμαρμένη ἐςὶν ὁ τῆ κόσμου λόγος, ἢ νόμος τῶν ὄντων ἐν τῷ κόσμῳ, προνοίᾳ διοικεμένων, ἢ λόγος, καθ' ὃν τὰ μὲν γεγονότα γέγονε· τὰ

De fato.

CAP. XXVII.

HERACLETVS omnia fato fieri dixit: idque idem esse cum necessitate. Plato inserit quidem fatum humanae vitae atque actionibus: addit tamen causas a nobis profectas, Stoici, hac in re Platonis similes, necessitatem aiunt causam esse immobilem et violentam: Fatum vero connexum esse causarum ordine contentum, quo etiam includantur ea, quae sunt nostra: quorum alia fatalia debeant haberi, alia fato non concessa.

De natura fati.

CAP. XXVIII.

HERACLETVS fati substantiam esse ait rationem, quae per vniuersi naturam transeat: ipsa autem sit aethereum corpus, semen procreationis vniuersi. Plato rationem legemque aeternam naturae vniuersi. Chrysippus facultatem spiritualem, quae totum mundum ordine disponat. Idem in Definitionibus: Fatum, inquit, mundi est ratio, aut lex eorum, quae sunt in mundo, ac prouidentia administrantur. Aut: Ratio, secundum quam et quae fuere, facta sunt: et fiunt, quae

δὲ γινόμενα γίνεται· τὰ δὲ γενησόμενα γενήσεται. οἱ Στωϊκοὶ, εἱρμὸν αἰτιῶν, τουτέστι τάξιν καὶ ἐπισύνδεσιν ἀπαράβατον. Ποσειδώνιος τρίτην ἀπὸ Διός· πρῶτον μὲν γὰρ εἶναι τὸν Δία, δεύτερον τὴν Φύσιν, τρίτον δὲ τὴν εἱμαρμένην.

Περὶ τύχης. κθ΄.

Πλάτων αἰτίαν ἐν προαιρετικοῖς κατὰ συμβεβηκὸς, καὶ παρακολούθημα. Ἀριστοτέλης αἰτίαν κατὰ συμβεβηκὸς ἐν τοῖς καθ᾽ ὁρμὴν ἕνεκά τινος γινομένοις, ἄδηλον καὶ ἄστατον. διαφέρειν δὲ τῆς τύχης τὸ αὐτόματον· τὸ μὲν γὰρ ἀπὸ τύχης καὶ ταυτομάτου [3] εἶναι ἐν τοῖς πρακτέοις πάντως· τὸ δ᾽ αὐτόματον, οὐκ ἀπὸ τύχης· (ἐν γὰρ [4] τοῖς ἔξω πράξεως) καὶ τὴν μὲν τύχην, τῶν λογικῶν· τὸ δ᾽ αὐτόματον, καὶ τῶν λογικῶν καὶ τῶν ἀλόγων ζώων καὶ τῶν ἀψύχων σωμάτων. Ἐπίκουρος ἀσύστατον αἰτίαν προσώποις, χρόνοις, τρόποις. Ἀναξαγόρας καὶ οἱ Στωϊκοὶ ἄδηλον αἰτίαν ἀνθρωπίνῳ λογι-

quae fiunt: et fient ea, quae erunt. Stoici feriem caufarum, id eft, ordinem et connexionem inuiolabilem. Pofidonius tertium a Ioue locum tribuit: primum enim Ioui àdfignat, fecundum naturae, tertium fato.

De fortuna.

CAP. XXIX.

Hanc Plato ait caufam per accidens effe, et confequi inopinato in iis, quae confilio inftitutoque hominum fufcipiuntur. Ariftoteles caufam per accidens in his, quae appetitu mouente finis caufa aguntur: incertam eam et inftabilem. Porro fortunam a cafu differre: cum illa in actionibus locum habeat duntaxat, cafumque admittat: cafus autem fortunae locum non det femper, quippe cum cafus et in ratione praeditis, et in brutis, adeoque etiam inanimatis, locum habeat: fortuna non, nifi vbi ratio ineft. Epicurus caufam effe dixit inftabilem, ob mutationem perfonarum, temporum, morum. Anaxagoras et Stoici caufam dicunt effe, quae humana ratiocinatio-

3. ἀπὸ τύχης, καὶ ἀπὸ ταυτομάτου. *Reiske.*

4. οὐκ ἀπὸ τύχης, ἔν γε τοῖς ἔξω πράξεως. *Reiske.*

σμῶ. ἃ μὲν γὰρ εἶναι κατ᾽ ἀνάγκην, ἃ δὲ καθ᾽ εἱμαρμένην, ἃ δὲ κατὰ προαίρεσιν, ἃ δὲ κατὰ τύχην, ἃ δὲ κατὰ τὸ αὐτόματον.

Περὶ Φύσεως. λʹ.

Ἐμπεδοκλῆς φύσιν [105] μηδὲν εἶναι, μίξιν δὲ τῶν στοιχείων καὶ διάστασιν. γράφει γὰρ οὕτως ἐν τῷ πρώτῳ φυσικῷ·

Ἄλλο δέ τοι ἐρέω. φύσις οὐδέν ἐστιν ἁπάντων
Θνητῶν, οὐδέ τις οὐλομένου θανάτοιο τελευτὴ,
Ἀλλὰ μόνον μίξις τε διάλλαξίς τε μιγέντων
Ἐστὶ, φύσις δὲ βροτοῖς ὀνομάζεται ἀνθρώποισιν.

Ἀναξαγόρας ὁμοίως τὴν φύσιν, σύγκρισιν καὶ διάκρισιν, τουτέστι γένεσιν καὶ φθοράν.

cinatione cognofci nequeat. Fieri enim alia neceſſario, alia fato, alia inſtituto animi, alia ſorte fortuna, alia caſu.

De natura.

CAP. XXX.

EMPEDOCLI viſum fuit, nihil eſſe naturam, niſi permixtionem et diuulſionem elementorum. Sic enim ſcribit in primo libro de Naturali philoſophia:

Iam quod naturam mortales nomine dicunt,
Hoc nihil eſt: neque enim mortem natura, vel ortum,
Humano praebet generi. Nam mixtio tantum,
Mixtorumque ſubeſt quaedam ſecretio rebus,
Idque homines vulgo naturam dicere ſuerunt.

Itidem Anaxagoras concretionem, et ſecretionem, id eſt, ortum et interitum, naturae nomine intelligebat.

105. φύσει Turn. et Vulcob.

ΠΛΟΥ-

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ
ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΡΕΣΚΟΝΤΩΝ ΤΟΙΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΙΣ ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ[1].

PLVTARCHI
DE PLACITIS PHILOSOPHORVM,
HOC EST
BREVIS RECENSIONIS SENTENTIARVM DE NATVRA RERVM,
LIBER II.

Τετελεκὼς τοίνυν τὸν περὶ ἀρχῶν καὶ στοιχείων καὶ τῶν συνεδρευόντων αὐτοῖς λόγον, τρέψομαι πρὸς τὸν ἐπὶ τῶν ἀποτελεσμάτων, ἀπὸ τοῦ περιεκτικωτάτου πάντων ἐνστησάμενος.

Absoluta relatione de principiis, elementis, et aliis, quae ad eandem pertinent classem, ad effecta proinde me convertam, ordiarque ab eo, quod omnia reliqua continet.

De

1. Huius libri inscriptio in manuscripto est: Περὶ τῶν ἀρεσκόντων τοῖς Φιλοσόφοις, Φυσικῶν δογμάτων ἐπιτομῆς, βιβλίον β΄. quomodo etiam in indice horum librorum est in nostro codice. Et sane de naturae tantum obscuritate, non aliis item Philosophiae partibus, Philosophorum sententiae referuntur, idque etiam praefatio prae se fert, vt hic esse genuinus operis videatur index. *Xylander.*

2. πρῶ-

Περὶ κόσμου. α΄.

Πυθαγόρας πρῶτος [2] ὠνόμασε τὴν τῶν ὅλων περιοχὴν κόσμον, ἐκ τῆς ἐν αὐτῷ τάξεως. Θαλῆς καὶ οἱ ἀπ᾽ αὐτοῦ, ἕνα τὸν κόσμον. Δημόκριτος, καὶ Ἐπίκουρος, καὶ ὁ τούτων μαθητὴς, Μητρόδωρος, ἀπείρους κόσμους ἐν τῷ ἀπείρῳ κατὰ πᾶσαν περίστασιν. Ἐμπεδοκλῆς τὴν τοῦ ἡλίου περιδρομὴν εἶναι περιγραφὴν τοῦ κόσμου, καὶ τοῦτο πέρας αὐτοῦ. Σέλευκος ἄπειρον τὸν κόσμον. Διογένης τὸ μὲν πᾶν, ἄπειρον, τὸν δὲ κόσμον πεπεράνθαι. οἱ Στωϊκοὶ διαφέρειν τὸ πᾶν καὶ τὸ ὅλον. πᾶν μὲν γὰρ εἶναι τὸ σὺν κενῷ ἄπειρον, ὅλον δὲ χωρὶς τοῦ κενοῦ κόσμον· ὥστ᾽ οὐ [3] τὸ αὐτὸ εἶναι τὸ ὅλον καὶ τὸν κόσμον.

Περὶ σχήματος [4]. β΄.

Οἱ μὲν Στωϊκοὶ σφαιροειδῆ τὸν κόσμον, ἄλλοι δὲ κωνοειδῆ, οἱ δὲ ᾠοειδῆ. Ἐπίκουρος δὲ, ἐνδέχεσθαι μὲν εἶναι σφαιροειδεῖς τοὺς κόσμους, ἐνδέχεσθαι δὲ καὶ ἑτέροις σχήμασι κεχρῆσθαι.

De mundo. CAP. I.

Princeps PYTHAGORAS complexum vniuerſi affecit mundi nomine, propter ordinem, qui in eo eſt. Graeca enim vox Koſmos, ordinem ornatumque ſignificat. THALES et eius ſectatores vnum cenſuerunt eſſe mundum. DEMOCRITVS, EPICVRVS, et diſcipulus eorum, METRODORVS, infinitos mundos in infinito, ſecundum omnes circumſtantias. EMPEDOCLES Solis conuerſione mundum circumſcribi ait, huncque eſſe eius finem. SELEVCVS infinitum mundum. DIOGENES Vniuerſum infinitum, mundum autem finitum. STOICI diſcrimen ſtatuunt inter Vniuerſum et mundum. Vniuerſum enim eſſe infinitum, adiuncto inani, totum mundum ſeorſim ab inani ſubſiſtere.

De figura. CAP. II.

STOICI globi figuram mundo adſignant, alii turbinis, oui quidam. EPICVRVS, poſſe mundos eſſe globoſos, poſſe etiam alia eſſe figura.

An

2. πρῶτον Turn. et Vulc. 3. οὐ delendum, aut, eo ſeruato, pro ὅλον leg. erit πᾶν. Animaduertit iam Corſinus quoque. *Reiske.* Et ſane pro τὸ ὅλον Turn. dat τὸ πᾶν. 4. Περὶ σχήματος κόσμου Turn. et Vulc.

5. Xy-

Εἰ ἔμψυχος ὁ κόσμος. [5] γʹ.

Οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἔμψυχον τὸν κόσμον καὶ προνοίᾳ διοικούμενον. Δημόκριτος δὲ καὶ Ἐπίκουρος, καὶ ὅσοι τὰ ἄτομα εἰσηγοῦνται καὶ τὸ κενὸν, οὔτ' ἔμψυχον, οὔτε προνοίᾳ διοικεῖσθαι, φύσει δέ τινι ἀλόγῳ. Ἀριστοτέλης οὔτ' ἔμψυχον ὅλον δι' ὅλων, οὔτε μὴν αἰσθητικὸν, οὔτε λογικὸν, οὔτε νοερὸν, οὔτε προνοίᾳ διοικούμενον. τὰ μὲν γὰρ οὐράνια τούτων ἁπάντων κοινωνεῖν· (σφαίρας γὰρ περιέχειν ἐμψύχους καὶ ζωτικὰς) τὰ δὲ περίγεια μηδενὸς αὐτῶν, τῆς δ' εὐταξίας κατὰ συμβεβηκὸς, οὐ προηγουμένως μετέχειν.

Εἰ ἄφθαρτος ὁ κόσμος. δʹ.

Πυθαγόρας καὶ Πλάτων [6], γενητὸν ὑπὸ θεοῦ τὸν κόσμον· καὶ φθαρτὸν μὲν, ὅσον ἐπὶ τῇ φύσει, (αἰ-

An mundus animatus ſit, et a prouidentia gubernetur.

CAP. III.

Ita eſſe, reliqui omnes ſentiunt. DEMOCRITVS autem, EPICVRVS, et qui praeter hos inane ac atomos introducunt, et animae expertem mundum faciunt, neque prouidentia, ſed natura quadam bruta, adminiſtrari aiunt. ARISTOTELES neque animatum totum per omnes partes dicit, neque ſenſu, ratione, aut mente, praeditum, neque a prouidentia temperari. Nam coeleſtibus quidem haec omnia adeſſe, quod orbibus contineantur animatis atque animalibus. Terreſtria autem omnibus iſtis carere: et ordinem per accidens iis, non per ſe, aut a cauſa antegreſſa, contingere.

An expers interitus ſit mundus.

CAP. IV.

Pythagoras et PLATO mundum a Deo factum arbitrati ſunt, et quod ad naturam attinet, obnoxium interitui,

5. Xylander addit hic in verſione: *Et a prouidentia gubernetur:* et annotat: Nam apud Euſebium huius capituli inſcriptioni additur: καὶ προνοίᾳ διοικούμενος. Placet.

6. Pro καὶ Πλάτων dant καὶ οἱ Στωϊκοὶ Turn. Vulc. et Pet.

7. διὰ

σθητὸν γὰρ εἶναι διὰ τὸ[7] σωματικὸν) ȣ͗ μὴν φθαρησόμενόν γε, προνοίᾳ καὶ συνοχῇ θεȣ͂. Ἐπίκȣρος φθαρτὸν, ὅτι καὶ γεννητὸν, ὡς ζῶον, ὡς φυτόν. Ξενοφάνης, ἀγένητον καὶ ἀΐδιον καὶ ἄφθαρτον τὸν κόσμον. Ἀριστοτέλης, τὸ ὑπὸ τὴν σελήνην τȣ͂ κόσμȣ μέρος παθητὸν, ἐν ᾧ καὶ τὰ περίγεια κηραίνεται.

Πόθεν τρέφεται ὁ κόσμος. ε'.

Ἀριστοτέλης· Εἰ τρέφεται ὁ κόσμος, καὶ φθαρήσεται. ἀλλὰ μὴν ȣ͗δεμιᾶς τινος ἐπιδεῖται τροφῆς, διὰ τȣ͂το καὶ ἀΐδιος. Πλάτων, αὐτὸν αὑτῷ τὸν κόσμον ἐκ τȣ͂ φθίνοντος κατὰ μεταβολὴν τὸ τρέφον παρέχεσθαι. Φιλόλαος, διττὴν εἶναι τὴν φθορὰν[8], τοτὲ μὲν ἐξ ȣ͗ρανȣ͂[9] πυρὸς ῥυέντος, τοτὲ δ' ἐξ ὕδατος σεληνιακȣ͂ περιστροφῇ[10] τȣ͂ ἀέρος ἀποχυθέντος· καὶ τȣ́των εἶναι τὰς ἀναθυμιάσεις τροφὰς τȣ͂ κόσμȣ.

tui, quia corporeus, ideoque ſenſibus ſit expoſitus: non autem periturum, prouidentia eum et Deo continente. EPICVRVS caducum, quia ortus, vt animal, vt ſtirpem. XENOPHANES, neque ortum, et ſempiternum, ac nunquam interiturum. ARISTOTELES partem mundi, quae infra Lunam eſt, affectionibus obnoxiam, in qua parte etiam terreſtria ſuas patiuntur mutationes.

Vnde alatur mundus. CAP. V.

ARISTOTELES ſic: Si alitur mundus, etiam peribit. At nullo indiget nutrimento: eſt ergo ſempiternus. PLATO, ipſum mundum ſibi mutatione eorum, quae intereunt, ſuppeditare nutrimentum. PHILOLAVS, duplicem eſſe interitum, vnum igne coelitus defluente, alterum lunari aqua per reuolutionem aëris effuſa: atque horum exhalationes eſſe alimentum mundi.

A quo

7. διὰ τὸ] Euſebius melius, διότι σωμ. *Xylander.*

8. φθορὰν] L. τροφήν. *Reiske.*

9. Conſentio Corſino ȣ͗ρανίȣ ſuadenti. *Reiske.*

10. σεληνιακοῦ ὥσπερ εἰς τροφὴν τȣ͂ ἀέρος. *duas eſſe mundi nutritiones, vnam ex igni coeleſti liquido et fluente; alteram ex aqua lunari, tanquam ad nutritionem aëris effuſa. Reiske.*

'Απὸ ποίȣ ςοιχείȣ [11] ἤρξατο κοσμοποιεῖν ὁ θεός. ς'.

Οἱ Φυσικοὶ ἀπὸ γῆς ἄρξασθαι φασὶ τὴν γένεσιν τοῦ κόσμȣ, καθάπερ ἀπὸ κέντρȣ· ἀρχὴ δὲ σφαίρας τὸ κέντρον. Πυθαγόρας ἀπὸ πυρὸς καὶ τȣ͂ πέμπτου ςοιχείȣ. Ἐμπεδοκλῆς τὸν μὲν αἰθέρα πρῶτον διακριθῆναι. δεύτερον δὲ τὸ πῦρ· ἐφ' ᾧ τὴν γῆν. ἐξ ἧς ἄγαν περισφιγγομένης τῇ ῥύμῃ τῆς περιφορᾶς [12], ἀναβλύσαι τὸ ὕδωρ. ἐξ ȣ͂ θυμιαθῆναι [13] τὸν ἀέρα, καὶ γενέσθαι τὸν μὲν οὐρανὸν ἐκ τοῦ αἰθέρος, τὸν δὲ ἥλιον ἐκ [14] πυρός. πιληθῆναι δ' ἐκ τῶν ἄλλων τὰ περίγεια. Πλάτων τὸν ὁρατὸν κόσμον γεγονέναι πρὸς παράδειγμα τȣ͂ νοητȣ͂ κόσμȣ. τȣ͂ δὲ ὁρατȣ͂ κόσμȣ προτέραν μὲν εἶναι τὴν ψυχὴν, μετὰ δὲ ταύτην τὸ σωματοειδὲς, τὸ ἐκ πυρὸς μὲν καὶ τῆς γῆς πρῶτον, ὕδατος δὲ καὶ ἀέρος δεύτερον. Πυθαγόρας, πέντε σχημάτων ὄντων ςερεῶν, ἅπερ καλεῖται καὶ μαθηματικὰ, ἐκ μὲν τȣ͂ κύ-

A quo elemento mundi opificium sit orsus Deus.

CAP. VI.

Physici a terra inchoasse aiunt mundi ortum, tanquam e centro. Est enim centrum globi initium. PYTHAGORAS igni et quinto elemento. EMPEDOCLES, primo fuisse secretum aetherem, deinde ignem, post terram, qua nimis in arctum coacta ob impetum circumagitationis, aqua ebullierit: ex hac aërem exhalasse: ac coelum quidem ex aethere natum, Solem ex igne: reliqua, circa terram quae sunt, condensata coiisse ex reliquis. PLATO ait, visibilem mundum factum ad exemplum eius, qui in mente fuit. Eius visibilis mundi priorem tempore partem exstitisse animam, post corporea, quae primo ex igni et terra, posteriore loco ex aqua et aëre coaluerint. PYTHAGORAS, cum sint quinque formae solidorum corporum, (mathematica etiam haec vocan-

11. Euseb. 'Απὸ ποίȣ πρώτȣ, non ςοιχείȣ. *Xylander.*

12. τῆς ῥώμης τῆς σφαίρας Euseb. scribit, vbi nos habemus τῇ ῥύμῃ τῆς περιφορᾶς. *Xylander.*

13. ἀναθυμιαθῆναι. *Reiske.*

14. ἐκ τȣ͂ πυρὸς Turn. Vulc. et Petau.

βου φησὶ γεγονέναι τὴν γῆν, ἐκ δὲ τῆς πυραμίδος τὸ πῦρ, ἐκ δὲ τȣ̃ ὀκταέδρȣ τὸν ἀέρα, ἐκ δὲ τȣ̃ εἰκοσαέδρȣ τὸ ὕδωρ, ἐκ δὲ τȣ̃ δωδεκαέδρȣ τὴν τȣ̃ παντὸς σφαῖραν. Πλάτων δὲ καὶ ἐν τȣ́τοις πυθαγορίζει.

Περὶ τάξεως τȣ̃ κόσμȣ. ζ'.

Παρμενίδης ςεφάνας εἶναι περιπεπλεγμένας, ἐπαλλήλȣς, τὴν μὲν ἐκ τȣ̃ ἀραιȣ̃, τὴν δ' ἐκ τȣ̃ πυκνȣ̃· μικτὰς δ' ἀλλήλαις [15] ἐκ φωτὸς καὶ σκότους, μεταξὺ τȣ́των· καὶ τὸ περιέχον δὲ πάσας [16], τεῖχȣς δίκην ςερεὸν ὑπάρχειν. Λεύκιππος καὶ Δημόκριτος χιτῶνα κύκλῳ καὶ ὑμένα περιτείνȣσι τῷ κόσμῳ. Ἐπίκȣρος ἐνίων μὲν κόσμων ἀραιὸν τὸ πέρας, ἐνίων δὲ πυκνόν. καὶ τȣ́των τὰ μέν τινα κινούμενα, τὰ δ' ἀκίνητα. Πλάτων πῦρ πρῶτον, εἶτ' αἰθέρα, μεθ' ὃν ἀέρα [17], ἐφ' ᾧ ὕδωρ, τελευταίαν δὲ γῆν. ἐνίοτε δὲ τὸν αἰθέρα τὸ πυρὶ συνά-

vocantur) e cubo ortam ait terram, e pyramide ignem, ex octo basium corpore aërem, e viginti basium forma aquam, e duodecim basium solido globum Vniuersi. Plato in his quoque Pythagoram imitatur.

De ordine mundi.

CAP. VII.

PARMENIDES corollas ait esse crebras inter se consertas, vnam ex raro, alteram e denso: his interiectas alias, ex lumine et tenebris mixtas: esse autem solidum quidpiam instar muri, quod istas omnes corollas contineat. LEVCIPPVS et DEMOCRITVS mundo in orbem tunicam atque membranam circumtendunt. EPICVRVS quorundam mundorum extrema rara, quorundam densa, et mobilia alia, alia immobilia statuit. PLATO ignem primo loco statuit, proximo aetherem, deinde aërem, post hunc aquam, postremo terram: interdum aetherem igni coniungit. ARISTOTELES primo

15. Legebatur ἀλλήλας. [ita Petau.] Sed Eusebianam lectionem reposui perspicue consentaneam, μικτὰς δὲ ἄλλας. Idem rectius habet superiore versu ἐπ' ἀλλήλαις: nam et scriptus habet ἐπ' ἀλλήλους. *Xylander*.

16. πᾶσαν Turn. Vulc. et Petau.

17. μεθ' ὃν ἀέρα] [Haec tria verba absunt a Petau.

 18. Le-

πτει. Ἀριστοτέλης πρῶτον μὲν αἰθέρα ἀπαθῆ, πέμπτον δέ [18] τι σῶμα· μεθ' ὃ παθητὰ, πῦρ, ἀέρα, ὕδωρ· τελευταίαν δὲ γῆν. τούτων δὲ [19] τοῖς μὲν οὐρανίοις ἀποδιδόναι [20] τὴν κυκλικὴν κίνησιν· τῶν δὲ ὑπ' ἐκεῖνα τεταγμένων, τοῖς μὲν κούφοις, τὴν ἄνω· τοῖς δὲ βαρέσι, τὴν κάτω. Ἐμπεδοκλῆς μὴ διὰ παντὸς ἑστῶτας, μηδ' ὡρισμένους τοὺς τόπους τῶν στοιχείων, ἀλλὰ πάντα πως ἀλλήλων μεταλαμβάνειν.

Τίς ἡ αἰτία τοῦ τὸν κόσμον ἐγκεκλίσθαι. η'.

Διογένης, Ἀναξαγόρας, μετὰ τὸ συστῆναι τὸν κόσμον, καὶ τὰ ζῶα ἐκ τῆς γῆς ἐξαγαγεῖν, ἐγκλιθῆναί πως τὸν κόσμον ἐκ τοῦ αὐτομάτου ἐς τὸ μεσημβρινὸν αὐτοῦ μέρος· ἴσως ὑπὸ προνοίας, ἵνα ἃ μέν τινα ἀοίκητα γένηται, ἃ δ' οἰκητὰ μέρη τοῦ κόσμου, κατὰ ψύξιν, καὶ ἐκπύρωσιν, καὶ εὐκρασίαν. Ἐμπεδοκλῆς, τοῦ ἀέρος εἴξαντος τῇ τοῦ ἡλίου ὁρμῇ, ἐγκλιθῆναι τὰς ἄρκτους, καὶ

primo aetherem, omnis exsortem perpessionis, quintum scilicet corpus: deinceps obnoxia motibus, ignem, aërem, aquam, denique terram. Horum coelestibus motum circularem adsignat: inferioribus, quae quidem leuia sunt, sursum: quae grauia, deorsum lationem. EMPEDOCLES non perpetuo, aut definitis locis reposita elementa dicit, sed quoduis in cuiusuis locum succedere.

Quae causa sit inclinationis mundo.

CAP. VIII.

DIOGENES, et ANAXAGORAS, postquam mundus constitutus fuit, et e terra produxit animalia, quodammodo inclinatum mundum fortuito censent in austrinas partes: fortassis prouidentia sic satagente, vt mundi partes quaedam habitari, aliae non possent, ratione gelus, ardoris, commodae temperiei. EMPEDOCLES, aëre cedente Solis impetui, septentriones docet declinasse, ita vt partes iis vicinae

18. Legi πέμπτον γέ τι σῶμα, quae perspicue vera lectio apud Eusebium, non δέ τι. et αἰθέρα omnino cum eodem [et Vulc.] legendum pro ἀέρα. *Xylander*. δὲ seruari oportere, patet e praemisso μὲν. *Reiske*.

19. Pro δὲ Petau. habet δή.

20. ἀποδιδόναι] scil. φησὶ δεῖν: nisi malis cum interprete ἀποδίδωσι. *Reiske*.

21. ἐν

τὰ μὲν βόρεια ὑψωθῆναι, τὰ δὲ νότια ταπεινωθῆναι, καθ' ὃ καὶ τὸν ὅλον κόσμον.

Περὶ τοῦ ἐκτὸς τοῦ κόσμου, εἰ ἔστι κενόν. θ'.

Οἱ μὲν ἀπὸ Πυθαγόρου, ἐκτὸς εἶναι τοῦ κόσμου κενὸν, εἰς ὃ ἀναπνεῖ ὁ κόσμος, καὶ ἐξ οὗ· οἱ δὲ Στωϊκοὶ, εἰς ὃ κατὰ τὴν ἐκπύρωσιν ἀναλύεται τὸ ἄπειρον. Ποσειδώνιος, οὐκ ἄπειρον, ἀλλ' ὅσον αὔταρκες εἰς τὴν διάλυσιν, ἐν τῷ πρώτῳ περὶ κενοῦ [21]. Ἀριστοτέλης ἔλεγεν εἶναι κενόν. Πλάτων, μήτ' ἐκτὸς τοῦ κόσμου, μήτ' ἐντὸς, μηδὲν εἶναι κενόν.

Τίνα δεξιὰ τοῦ κόσμου καὶ τίνα ἀριστερά. ι'.

Πυθαγόρας, Πλάτων, Ἀριστοτέλης, δεξιὰ τοῦ κόσμου τὰ ἀνατολικὰ μέρη, ἀφ' ὧν ἡ ἀρχὴ τῆς κινήσεως·

nae in ſublime attollerentur, deprimerentur auſtrinae: atque hanc inclinationem toti proinde mundo accidiſſe.

De eo, quod eſt extra mundum: an id vacuum ſit.

CAP. IX.

PYTHAGORICI extra mundum inane eſſe putant, in quod, et e quo mundus reſpiret. STOICI, inane eſſe, in quod quidem conflagratione ſua mundus diſſolutum eat. POSIDONIVS, non inane, ſed quantum diſſolutioni ſufficiat, in libro primo de Inani. Ariſtoteles affirmat, nullum eſſe inane: et tam extra, quam intra mundum, eſſe inane, Plato negat.

Quae partes mundi dextrae ſint, quae ſiniſtrae.

CAP. X.

PYTHAGORAS, PLATO, ARISTOTELES, dextras mundi partes faciunt, quae ad ortum ſunt, vnde motui initium:

21. ἐν τῷ πρώτῳ περὶ κενοῦ] Manuſcriptus melius videtur diſtinguere: ἐν τῷ πρώτῳ. Περὶ κενοῦ Ἀριστ. etc. Sed falſa ſententia Ariſtoteli tribuitur, vt et huic alias, et aliis. At enim Euſebianam lectionem cur non appono, cum ſit haud dubie genuina? πρὸς τὴν διάβασιν ἐν τῷ πρώτῳ περὶ κενοῦ Ἀριστοτέλης μηδὲν εἶναι κενόν. Inſcribit autem capitulum modo ſic: Περὶ τοῦ ἐκτός. *Xylander.*

 22. Eu-

ἀριστερὰ δὲ τὰ δυτικά. Ἐμπεδοκλῆς δεξιὰ μὲν τὰ κατὰ τὸν θερινὸν τροπικόν· ἀριστερὰ δὲ, τὰ κατὰ τὸν χειμερινόν.

Περὶ οὐρανοῦ, τίς ἡ τούτου οὐσία [22]. ιά.

Αναξιμένης τὴν περιφορὰν τὴν ἐξωτάτω, γηΐνην. Ἐμπεδοκλῆς, στερέμνιον εἶναι τὸν οὐρανὸν, ἐξ ἀέρος συμπαγέντος ὑπὸ πυρὸς κρυσταλλοειδῶς, τὸ πυρῶδες καὶ ἀερῶδες ἐν ἑκατέρῳ τῶν ἡμισφαιρίων περιέχοντα. Ἀριστοτέλης ἐκ πέμπτου σώματος, πυρὸς, ἢ ἐκ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ μίγματος.

Περὶ διαιρέσεως οὐρανοῦ, εἰς πόσους κύκλους διαιρεῖται. ιβ'.

Θαλῆς, Πυθαγόρας, οἱ ἀπ' αὐτοῦ, μεμερίσθαι τὴν τοῦ παντὸς οὐρανοῦ σφαῖραν εἰς κύκλους πέντε, οὕστινας προσαγορεύουσι ζώνας. καλεῖται δὲ ὁ μὲν αὐτῶν

tium: finiſtras, quae ad occaſum. EMPEDOCLES dextra vocat, quae ſunt ad circulum aeſtiuae Solis conuerſionis, ſiniſtra, quae ad hybernum.

De coelo, quae eius natura.

CAP. XI.

ANAXIMENES dicit, rotationem eſſe extremi orbis. EMPEDOCLES coelum eſſe ſolidum glaciei in modum ab igne ex aëre compactum, quod ignitam aëreamque naturam in vtroque globi ſemiſſe contineat. ARISTOTELES e quinto corpore, igni, vel calidi cum frigido mixtione.

In quot orbes coelum diuidatur.

CAP. XII.

THALES, PYTHAGORAS, et huius ſectatores coelum in circulos quinque diuidunt. Ipſi Zonas, id eſt, cingula, appellant. Nomina eorum ſunt, Septentrionalis, qui ſemper

22. Euſebius inſcribit Περὶ οὐρανοῦ. Atque eiuſdem libri auctoritate fretus τῆς ἔξωθεν ζώνης εἶναι legi pro iis, quae et inepta erant, et vbique recepta, τὴν ἐξωτάτω γηΐνην. Et videtur haec ſententia, quae coelum non eſſe, niſi extremi terrae circuli reuolutionem, ſtatuit, optime conuenire cum eo, quod idem Anaximenes tradidit, ſtellas non ſupra terram, ſed circa eam, reuolui. Diog. Laërt. lib. 2. *Xylander.*

23. ἐγ-

ἀρκτικός τε καὶ ἀειφανής· ὁ δὲ, θερινὸς τροπικός· ὁ δὲ, ἰσημερινός· ὁ δὲ, χειμερινὸς τροπικός· ὁ δὲ, ἀνταρκτικός τε καὶ ἀφανής. λοξὸς δὲ τοῖς τρισὶ μέσοις ὁ καλούμενος ζωδιακὸς ὑποβέβληται, παρεπιψαύων τῶν μέσων τριῶν· πάντας δ' αὐτοὺς ὁ μεσημβρινὸς πρὸς ὀρθὰς ἀπὸ τῶν ἄρκτων ἐπὶ τὸ ἀντίξουν τέμνει. Πυθαγόρας πρῶτος ἐπινενοηκέναι λέγεται τὴν λόξωσιν τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου, ἥντινα Οἰνοπίδης ὁ Χῖος ὡς ἰδίαν ἐπίνοιαν σφετερίζεται.

Τίς ἡ οὐσία τῶν ἀστέρων, καὶ πῶς συνεστήκασιν. ιγ'.

Θαλῆς γεώδη μὲν, ἔμπυρα δὲ τὰ ἄστρα. Ἐμπεδοκλῆς πύρινα ἐκ τοῦ πυρώδους, ὅπερ ὁ αἰθὴρ ἐν ἑαυτῷ περιέχων ἐξέθλιψε κατὰ τὴν πρώτην διάκρισιν. Ἀναξαγόρας τὸν περικείμενον αἰθέρα πύρινον μὲν εἶναι κατὰ τὴν οὐσίαν, τῇ δ' εὐτονίᾳ [23] τῆς περιδινήσεως ἀναρπάζοντα πέτρους ἐκ τῆς γῆς, καὶ καταφλέξαντα τούτους ἠστερικέναι. Διογένης, κισσηρώδη τὰ ἄστρα, διαπνοὰς δ' αὐτὰ νομίζει τοῦ κόσμου. πάλιν δὲ ὁ αὐτὸς

per eſt conſpicuus, ſolſtitii aeſtiui circulus, Aequinoctialis, brumae circulus, Arctico oppoſitus, ſemper nobis occultatus. Horum tribus mediis ſubſternitur obliquus, ſingulos attingens, cui ſignifer, ſeu Zodiacus, nomen eſt. Omnes autem iſti a meridiano per ſeptentriones in oppoſitam ducto partem medii finduntur. Primus PYTHAGORAS inueniſſe dicitur ſigniferi obliquitatem, quam Oenopides Chius tamen, vt abs ſe excogitatam, ſibi vindicat.

Quae ſtellarum natura ſit, ac quomodo conflatae ſint.

CAP. XIII.

THALES cenſuit, terreſtres quidem eſſe ſtellas, ſed ignitas interim. EMPEDOCLES igneas, eo ex igne, quem in ſe continens aether in prima ſecretione eliſerit. ANAXAGORAS aetherem circumfitum ignea quidem eſſe natura, circumuolutionis autem vehementia abripuiſſe lapides e terra, eoſque aduſſiſſe, et ſic in ſtellas conuertiſſe. Diogenes pumicum inſtar eſſe ſtellas ſenſit exſpirationes mundi exhalantis. Idem, lapides quoſdam eſſe, qui nuſquam appa-

23. ἐντονίᾳ, vel συντονίᾳ. *Reiske.*

 24. ἀφα-

ἀφανεῖς [24] μὲν λίθους [25], πίπτοντας δὲ πολλάκις ἐπὶ τὴν γῆν σβέννυσθαι, καθάπερ τὸν ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς πυροειδῶς [26] κατενεχθέντα ἀστέρα πέτρινον. Ἐμπεδοκλῆς τοὺς μὲν ἀπλανεῖς ἀστέρας συνδεδέσθαι τῷ κρυστάλλῳ, τοὺς δὲ πλάνητας ἀνεῖσθαι. Πλάτων ἐκ μὲν τοῦ πλείστου μέρους, πυρίνους, μετέχοντας δὲ καὶ τῶν ἄλλων στοιχείων κόλλης δίκην. Ξενοφάνης ἐκ νεφῶν πεπυρωμένων, σβεννυμένων [27] δὲ καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ἀναζωπυρεῖν νύκτωρ, καθάπερ τοὺς ἄνθρακας. τὰς γὰρ ἀνατολὰς καὶ τὰς δύσεις, ἐξάψεις εἶναι καὶ σβέσεις. Ἡρακλείδης [28] καὶ οἱ Πυθαγόρειοι, ἕκαστον τῶν ἀστέρων κόσμον ὑπάρχειν, γῆν περιέχοντα, ἀέρα τε καὶ αἰθέρα, ἐν τῷ ἀπείρῳ αἰθέρι. ταῦτα δὲ τὰ δόγματα ἐν τοῖς Ὀρφικοῖς φέρεται· κοσμοποιοῦσι γὰρ ἕκαστον τῶν ἀστέρων. Ἐπίκουρος οὐδὲν ἀπογινώσκει τούτων, ἐχόμενος τοῦ ἐνδεχομένου.

appareant, et ſaepe in terram delapſi exſtinguantur: quomodo ad Aegos potamos ſub ignis forma decidit ſtella ſaxea. EMPEDOCES inerrantes ſtellas cryſtallo ait alligatas, errones ab eo ſolutas. PLATO maiori ex parte igneae naturae eſſe ſtellas, ſed ita, vt glutinis loco reliquorum etiam elementorum partes admittant. XENOPHANES naſci ex inflammatis nubibus, quae quotidie exſtinguantur, noctu quauis rurſus carbonum inſtar accendantur; ortus quippe et occaſus nihil eſſe aliud, quam accendi et exſtingui. HERACLIDES et PYTHAGOREI quamuis ſtellam dixerunt eſſe mundum in aethere infinito, qui terram, aërem, aetheremque contineat. Haec opinio etiam in Orphicis perhibetur. Nam ORPHEI ſectatores ſingulas ſtellas eſſe mundos dicunt. EPICVRVS horum nihil improbat, contingentiae inhaerens.

De

24. ἀφανεῖς] F. διαφανεῖς, hoc eſt, *igni candentes.* Sic μύδρος et λίθος διαφανὴς apud Herodot. eſt *igni candens. Reiske.*

25. Poſt λίθους ſubaudi νομίζει τὰ ἄστρα. Vt Stobaei rationem non probem, facit additum σβέννυσθαι. Nam ſi exſtinguuntur, igni candeant, adeoque etiam conſpectui pateant, neceſſe eſt. *Reiske.*

26. γυροειδῶς. *ita deorſum latum, vt in deſcenſu continuo in vorticem ageretur. Reiske.*

27. σβεννυμένους Turn. Vulc. et Petau.

28. Ἡράκλειτος Petau. Ἡρακλείτης Turn. et Vulc.

29. κα-

Περὶ σχήματος ἀςέρων. ιδ'.

Οἱ Στωϊκοὶ σφαιρικὰς τὰς ἀςέρας, καθάπερ τὸν κόσμον καὶ ἥλιον καὶ σελήνην. Κλεάνθης κωνοειδεῖς. Ἀναξιμένης ἥλων δίκην καταπεπηγέναι τῷ κρυςαλλοειδεῖ. ἔνιοι δὲ πέταλα εἶναι πύρινα, ὥσπερ ζωγραφήματα.

Περὶ τάξεως ἀςέρων. ιε'.

Ξενοκράτης κατὰ μιᾶς ἐπιφανείας [29] οἴεται κινεῖσθαι τὰς ἀςέρας, οἱ δ' ἄλλοι Στωϊκοὶ πρὸ τῶν ἑτέρων τὰς ἑτέρους ἐν ὕψει καὶ βάθει. Δημόκριτος, τὰ μὲν ἀπλανῆ πρῶτον, μετὰ δὲ ταῦτα τὰς πλανήτας, ἐφ' οἷς Ἥλιον, Φωσφόρον, Σελήνην. Πλάτων μετὰ τὴν τῶν ἀπλανῶν θέσιν, πρῶτον Φαίνοντα λεγόμενον, τὸν τοῦ Κρόνου· δεύτερον Φαέθοντα, τὸν τοῦ Διός· τρίτον Πυρόεντα, τὸν τοῦ Ἄρεος· τέταρτον Ἑωσφόρον, τὸν τῆς Ἀφροδίτης·

De figura ſtellarum.

CAP. XIV.

Stoici globoſas eſſe ſtellas, vt mundum quoque, vt Solem, vt Lunam. CLEANTHES metae, ſeu turbinis, forma. ANAXIMENES clauorum inſtar infixos eſſe cryſtallo. Alii laminas eſſe igneas, tanquam picturas.

De ordine ſtellarum.

CAP. XV.

XENOCRATES ſecundum vnam ſuperficiem ſtellas moueri autumauit: reliqui Stoici alias aliis eſſe humiliores atque altiores. DEMOCRITVS hoc ordine collocat: primo fixas ſtellas, deinde errones, in quibus Solem, Luciferum, Lunam. PLATO, vbi ab inerrantibus abiit, proximam facit ſtellam Saturni, quae ei Phaeno dicitur, nos fulgidam (puto) poſſemus: tum Phaëthontem, niſi nitentem mauis, qui eſt Iupiter: ab hoc proximum Pyroënta, id eſt igneum, ſtellam Martis: inde Luciferum, qui Veneri tribuitur: quintum Mercurii ſidus,

29. κατὰ μιᾶς ἐπιφανείας] Rectius Euſeb. μίαν ἐπιφάνειαν, et [verſ. antep.] pro Φαίνοντα, Φαίνωνα. Hoc nolui diſſimulare, videri mihi aliquando Xenocratis nomen in Xenophanem, forte etiam viciſſim mutatum. *Reiske.*

πέμπτον Στίλβοντα, τὸν τȣ̃ Ἑρμȣ̃· ἕκτον Ἥλιον· ἕβδομον Σελήνην. τῶν μαθηματικῶν τινες μὲν, ὡς Πλάτων, τινὲς δὲ, μέσον πάντων τὸν Ἥλιον. Ἀναξίμανδρος, καὶ Μητρόδωρος ὁ Χῖος, καὶ Κράτης, ἀνωτάτω μὲν πάντων τὸν Ἥλιον τετάχθαι, μετ' αὐτὸν δὲ τὴν Σελήνην. ὑπὸ δ' αὐτοὺς, τὰ ἀπλανῆ τῶν ἄστρων καὶ τοὺς πλανήτας.

Περὶ τῆς τῶν ἀστέρων φορᾶς καὶ κινήσεως. ιϛ'.

Ἀναξαγόρας, Δημόκριτος, Κλεάνθης, ἀπ' ἀνατολῶν ἐπὶ δυσμὰς φέρεσθαι πάντας τȣ̀ς ἀστέρας. Ἀλκμαίων καὶ οἱ μαθηματικοὶ τȣ̀ς πλανήτας τοῖς ἀπλανέσιν ἐναντίȣς· ἀπὸ γὰρ δυσμῶν ἐπ' ἀνατολὰς ἀντιφέρεσθαι. Ἀναξίμανδρος ὑπὸ τῶν κύκλων καὶ τῶν σφαιρῶν, ἐφ' ὧν ἕκαστος βέβηκε, φέρεσθαι. Ἀναξιμένης, ὁμοίως ἐπὶ τὴν γῆν 30 καὶ περὶ αὐτὴν στρέφεσθαι τȣ̀ς ἀστέρας. Πλάτων καὶ οἱ μαθηματικοὶ, ἰσοδρόμȣς εἶναι τὸν Ἥλιον, τὸν Ἑωσφόρον, τὸν Στίλβοντα.

dus, quod Stilbon appellat, quasi rutilans. Mathematicorum quidam Platoni subscribunt: alii Solem in medio reponunt. ANAXIMANDER, et METRODORVS Chius, CRATESque, summum locum Soli deferunt, proximeque Lunam ei subiiciunt: sub his fixa et vaga etiam sidera collocant.

De latione et motu stellarum.

CAP. XVI.

ANAXAGORAS, DEMOCRITVS, CLEANTHES, ab ortu versus occasum ferri omnes stellas. ALCMAEO et mathematici planetas fixis ex aduerso, hoc est ab occasu ad ortum, citari. ANAXIMANDER a circulis et orbibus, quibus quaeuis insistit, moueri. ANAXIMENES similiter sub terram ac circa eam ferri stellas. PLATO et mathematici aequalem cursum adsignant Soli, Veneri, ac Mercurio.

Vnde

30. Ἀναξιμένης ὁμοίως ἐπὶ τὴν γῆν] Scriptus ὑπὸ habet pro ἐπὶ, rectissime. [et ita etiam Turn. Vulc. et Petau.] Platonis sententia eadem in libro de oraculis desitis fuit relata. *Xylander*.

31. προσ-

Πόθεν φωτίζονται οἱ ἀςέρες. ιζ'.

Μητρόδωρος ἅπαντας τοὺς ἀπλανεῖς ὑπὸ τοῦ ἡλίου προσλάμπεσθαι [31]. Ἡράκλειτος καὶ οἱ Στωϊκοὶ, τρέφεσθαι τοὺς ἀςέρας ἐκ τῆς ἐπιγείου ἀναθυμιάσεως. Ἀριςοτέλης, μὴ δεῖσθαι τὰ οὐράνια τροφῆς· οὐ γὰρ φθαρτὰ, ἀλλ' ἀΐδια. Πλάτων καὶ οἱ Στωϊκοὶ, ὡς ὅλον τὸν κόσμον, καὶ τὰ ἄςρα ἐξ αὐτῶν τρέφεσθαι.

Περὶ τῶν ἀςέρων τῶν καλουμένων Διοσκούρων. ιη'.

Ξενοφάνης, τοὺς ἐπὶ τῶν πλοίων φαινομένους οἷον ἀςέρας, νεφέλια εἶναι κατὰ τὴν ποιὰν κίνησιν παραλάμποντα· Μητρόδωρος, τῶν ὁρώντων ὀφθαλμῶν μετὰ δέους καὶ καταπλήξεως εἶναι ςιλβηδόνας.

Περὶ ἐπισημασίας [32] ἀςέρων, καὶ πῶς γίνεται χειμὼν καὶ θέρος. ιθ'.

Πλάτων, τὰς ἐπισημασίας τάς τε θερινὰς καὶ τὰς χειμερινὰς κατὰ τὰς τῶν ἀςέρων ἐπιτολάς τε καὶ

Vnde illuminentur ſtellae. CAP. XVII.

Illuſtrari omnes ſtellas fixas a Sole, ab eoque ſuum lumen accipere, METRODORVS dixit. HERACLETVS et STOICI, ſtellas ali eo, quod a terra ſurſum euaporat. ARISTOTELES, coeleſtia non indigere alimento, quia interitui non ſint obnoxia. PLATO et STOICI idem ſtellis atque vniuerſo mundo nutrimentum deſtinant.

De ſtellis, quae dicuntur Caſtores, ſiue gemini. CAP. XVIII.

XENOPHANES iſtas ſtellas, quae ſupra naues apparent, paruas putauit eſſe nubeculas, ob certum affulgentes motum. METRODORVS micationes eſſe, a videntium oculis, quos terror et conſternatio tenet, profectas.

Quid denuntient ſtellae, et quomodo fiant hyems atque aeſtas. CAP. XIX.

PLATO indicationes aeſtatis atque hyemis fieri Solis, Lunae, aliarumque fixarum et vagarum ſtellarum ortu atque occa-

31. προσλάμπεσθαι.] Euſeb. καταλάμπεσθαι. Sed minuta haec quiuis pro ſe obſeruet. *Xylander.*

32. σημασίας ſimplex dat Petau.

33. διὰ

δυσμὰς γίνεσθαι, ἡλίȣ τε καὶ σελήνης, καὶ τῶν ἄλλων πλανήτων καὶ ἀπλανῶν. Ἀναξιμένης δὲ, διὰ μὲν ταύτην, μηδὲν [33] τȣ́των, διὰ δὲ τὸν ἥλιον μόνον. Εὔδοξος, Ἄρατος, κοινῶς διὰ πάντας τȣ̀ς ἀςέρας. ἐν οἷς φησίν·

Αὐτὸς γὰρ τάδε σήματ' ἐν ȣ̓ρανῷ ἐςήριξεν,
Ἄςρα διακρίνας· ἐσκέψατο δ' εἰς ἐνιαυτὸν
Ἀςέρας, οἵκε μάλιςα τετυγμένα σημαίνοιεν.

Περὶ ȣ̓σίας ἡλίȣ. κ'.

Ἀναξίμανδρος, κύκλον εἶναι ὀκτωκαιεικοσαπλασίονα τῆς γῆς, ἁρματείȣ τροχȣ̃ τὴν ἀψῖδα παραπλήσιον [34] ἔχοντα κοίλην, πλήρη πυρός· ἧς κατά τι μέρος ἐκφαινȣ́σης διὰ ςομίȣ τὸ πῦρ, ὥσπερ διὰ πρηςῆρος [35] αὐλȣ̃· καὶ τȣ̃τ' εἶναι τὸν ἥλιον. Ξενοφάνης ἐκ πυριδίων τῶν συναθροιζομένων [36] μὲν ἐκ τῆς ὑγρᾶς ἀναθυμιάσεως, συν-

occaſu tradit. ANAXIMENES ad ſolum haec refert Solem. EVDOXVS et ARATVS omnibus communiter accepta iſthaec ſtellis ferunt. Arati verba ſubiecimus:

Ipſe haec altitonans in celſo infixit olympo,
Et totum prudens diſtinxit ſigna per annum,
Eximia vt rebus de certis aſtra monerent.

Quae Solis natura ſit.

CAP. XX.

ANAXIMANDER Solem dixit eſſe circulum, cuius duodetrigeſima pars terrae molem aequet, orbita praeditum, qualis fere eſt rotis curruum ignis plena, qui quadam ex parte eius effulgeat per orificium, tanquam per fiſtulae foramen: eumque ignem eſſe Solem. XENOPHANES ex igniculis, qui appareant, collectis ex humida exhalatione, et Solem cogentici, non perſpicio. Mihi quidem *foramen* ſignificare non conſtat. Num igitur legendum διὰ τρήματος αὐλοῦ. *Reiske.*

33. διὰ μὲν ταῦτα μηδὲν τȣ́των, ſcil. γίγνεσθαι. *R.*

34. ἁρματείȣ τροχȣ̃ παραπλήσιον τὴν ἁψῖδα ἔχοντα κοίλην. *Solem eſſe ſimilem rotae curuli, habentem apſidem cauam, eamque intus igni plenam.* Infra idem de luna quoque traditur. *Reiske.*

35. Quid ſit πρηςὴρ hic lo-

36. πυριδίων τῶν συναθροιζομένων] φαινομένων ex Euſebio inſerendum eſt. Apud eundem ἐκ νεφῶν πεπυρωμένων. *Xylander.*

37. Pro

αθροιζόντων δὲ τὸν ἥλιον· ἢ νέφος πεπυρωμένον. οἱ Στωϊκοὶ, ἄναμμα [37] νοερὸν ἐκ θαλάττης. Πλάτων [38] ἐκ πλείςυ πυρός. Ἀναξαγόρας, Δημόκριτος, Μητρόδωρος, μύδρον, ἢ πέτρον διάπυρον. Ἀριςοτέλης σφαῖραν ἐκ τῦ πέμπτυ σώματος. Φιλόλαος ὁ Πυθαγόρειος, ὑαλοειδῆ [39], δεχόμενον μὲν τῦ ἐν τῷ κόσμῳ [40] πυρὸς τὴν ἀνταύγειαν, διηθῦντα δὲ πρὸς ἡμᾶς τὸ φῶς. ὥστε προσεοικέναι [41] ἡλίῳ τὸ ἐν τῷ ὐρανῷ πυρῶδες, τό τε δὴ ἀπ' αὐτῦ καὶ ἐσοπτροειδές· καὶ τρίτον, τὴν ἀπὸ τῦ [42] ἐσόπτρυ κατ' ἀνάκλασιν διασπειρομένην πρὸς ἡμᾶς αὐγήν. καὶ γὰρ ταύτην προσαγορεύομεν ἥλιον, οἱονεὶ εἴδωλον εἰδώλυ. Ἐμπεδοκλῆς δύο ἡλίυς, τὸν μὲν ἀρχέτυπον, πῦρ

gentibus: aut nubem ignitam. STOICI incendium mente praeditum, e mari. PLATO e plurimo igne. ANAXAGORAS, DEMOCRITVS, METRODORVS, maſſam, aut lapidem, igni candentem. ARISTOTELES globum e quinta natura. PHILOLAVS Pythagoreus diſcum vitreum, qui reſplendentiam mundani ignis recipiat, lumenque ad nos retorqueat: vt Sol videatur ignis in coelo, qui ad nos quaſi ſpeculi reflexione lucem diſpergat, quam nos vocamus Solem, tanquam ſimulacri ſimulacrum. EMPEDOCLES duos Soles facit:

37. Pro ἄναμμα citatur ἅμα e Turn. Vulc. et Petau. Forte dant hi codd. ἅμμα, vt ἅμα ſit mendum typographicum edit. Francf.

38. Platonis nomen tuetur et ſententiam illuſtrat p. 891. ed. Fr. *Reiske.*

39. ὑαλοειδῆ] Xylander vertit *diſcum vitreum,* et annotat: Euſebio vox δίσκος debetur, male omiſſa: et pro διηθῦντα [verſ. 7.] ex eodem διωθοῦντα legi, quod ad ſententiam quadrat. Adſcribam etiam reliqua, quando mihi quidem magis, quam noſtra, probantur: ideoque ea ſecutus ſum in vertendo: πυρῶδες, τῇ ἀπὸ τῦ ἐνόπτρυ κατὰ ἀνάκλασιν διαπειραμένῃ πρὸς ἡμᾶς αὐγῇ. Καὶ γὰρ ταύτην, etc.

40. F. ἐν τῷ ἄνω [vel ἀφανεῖ] κόσμῳ. *ignis, qui in mundo ſuperiore habetur, ad quem mundum oculi noſtri non pertingunt. Reiske.*

41. F. προσήκειν. *congruere in ſolem haec tria*, ſeu recte ſolem haec tria poſſe appellari, ignem coeleſtem, tum ignem ipſius ſolis, qui ſit ſpeculi veluti, tandem refractione eius adſperſam nobis lucem. *Reiske.*

42. τῦ abeſt a Petau.

43. Sta-

ἐν τῷ ἑτέρῳ ἡμισφαιρίῳ τοῦ κόσμου, πεπληρωκὸς τὸ ἡμισφαίριον, ἀεὶ καταντικρὺ τῇ ἀνταυγείᾳ ἑαυτοῦ τεταγμένον· τὸν δὲ φαινόμενον, ἀνταύγειαν ἐν τῷ ἑτέρῳ ἡμισφαιρίῳ τῷ τοῦ ἀέρος τοῦ θερμομιγοῦς [43] πεπληρωμένῳ, ἀπὸ κυκλοτεροῦς τῆς γῆς κατ᾽ ἀνάκλασιν ἐγγινομένην εἰς τὸν ἥλιον τὸν κρυσαλλοειδῆ, συμπεριελκομένην δὲ τῇ κινήσει τοῦ πυρίνου. ὡς δὲ βραχέως εἰρῆσθαι [44] συντεμόντα, ἀνταύγειαν εἶναι τοῦ περὶ τὴν γῆν πυρὸς τὸν ἥλιον. Ἐπίκουρος, γήϊνον πύκνωμα κισσηροειδὲς [45] ταῖς κατατρήσεσιν [46] ὑπὸ τοῦ πυρὸς ἀνημμένον.

Περὶ μεγέθους ἡλίου. κά.

Ἀναξίμανδρος, τὸν μὲν ἥλιον ἴσον τῇ γῇ εἶναι, τὸν δὲ κύκλον, ἀφ᾽ οὗ τὴν ἐκπνοὴν ἔχει, καὶ ἐφ᾽ οὗ [47] φέ-

facit: vnum primigenium ignem in altero globi mundi semisse, qui eum semissem impleat, semper ex aduerso situs suae repercussioni splendoris: alterum in altero semisphaerio, resplendentiam huius, quod semisphaerium impleatur aëre cum calida natura permixto: hanc resplendentiam a rotunditate terrae reflecti in Solem crystallinum, et cum motu ignei elementi circumtrahi, vtque verbo dicam, Solem esse resplendentiam ignis, qui est circa terram. EPICVRVS, e terra compactam molem, ac pumicis spongiaeue modo pertusam, ab igne accensam.

De magnitudine Solis.

CAP. XXI.

ANAXIMANDER Solem terrae aequalem esse, circuli autem, a quo erumpit halitu, et in quo fertur, quantitate molem

43. Statuebat Empedocles geminum hemisphaerium, vnum totum igneum, alterum aëre et igni mixtum. Hoc posterius significatur verbis τοῦ θερμομιγοῦς ἀέρος: et in eo est sol iuxta Empedoclem. Fiebat reflexio lucis in eum ex altero igneo. V. Corsini dissert. p. 25. *Reiske.*

44. εἰρῆσθαι] L. εἰπεῖν. *R.*

45. Xylander vertit: *Pumicis spongiaeue:* et annotat: Nos nihil habebamus, quam κισσηροειδές: mutile apud Eusebium est κισσηροειδῶς καὶ σπογγοειδῶς.

46. καταπρήσεσιν Turn. et Petau.

47. ἐφ᾽ οὗ] Melius, quam ὑφ᾽ οὗ: sed pro ἑπτακαί. ὀκτοκαί. scribendum ex Eusebio

ρεται, ἑπτακαιεικοσαπλασίονα τῆς γῆς. Ἀναξαγόρας πολλαπλασίονα Πελοποννήσου. Ἡράκλειτος εὖρος ποδὸς ἀνθρωπείου. Ἐπίκουρος πάλιν φησὶν, ἐνδέχεσθαι τὰ προειρημένα πάντα, ἢ τηλικοῦτον, ἡλίκος φαίνεται, μικρῷ μείζων, ἢ ἐλάττων [48].

Περὶ σχήματος ἡλίου. κβ΄.

Ἀναξιμένης, πλατὺν, ὡς πέταλον, τὸν ἥλιον. Ἡράκλειτος σκαφοειδῆ, ὑπόκυρτον. οἱ Στωϊκοὶ σφαιροειδῆ, ὡς τὸν κόσμον καὶ τὰ ἄστρα. Ἐπίκουρος ἐνδέχεσθαι τὰ προειρημένα πάντα.

Περὶ τροπῶν ἡλίου. κγ΄.

Ἀναξιμένης, ὑπὸ πεπυκνωμένου ἀέρος καὶ ἀντιτύπου ἐξωθεῖσθαι τὰ ἄστρα. Ἀναξαγόρας, ἀνταπώσει τοῦ πρὸς ταῖς ἄρκτοις ἀέρος, ὃν αὐτὸς συνωθῶν ἐκ τῆς πυ-

molem terrae vicies octies contineri. ANAXAGORAS multiplici ad Peloponnesum proportione Solem esse. HERACLETVS, latitudine vestigii humani. EPICVRVS rursum ait, posse omnia ista vera esse, aut tantum esse, quantus et qualis videtur, vel maiorem paulo, aut minorem.

De forma Solis.

CAP. XXII.

ANAXIMENES, folii instar latum esse. HERACLETVS, scaphae in formam, subcuruum. STOICI, globi forma, qua et mundus et stellae. EPICVRVS, fieri posse isthaec omnia.

De conuersionibus Solis.

CAP. XXIII.

ANAXIMENES censuit, astra impelli a condensato et renitente aëre. ANAXAGORAS aëris, qui ad septentriones est, impulsione in diuersam partem, quem aërem stipando cogens facit vali-

sebio et praecedente capite. *Xylander.*

48. Haec quoque ex Eusebio correximus. Et reliquas varietates ordinisque diuersitatem tibi comparandas relinquimus. Non enim iudicatu arduum est, quid recte, aut rectius, legatur. *Xylander.* ἢ τηλικοῦτον εἶναι, ἡλίκος φαίνεται, ἢ μικρῷ μείζω, ἢ ἐλάττω. *Reiske.*

49. ὡς

κνώσεως ἰσχυροποιεῖ. Ἐμπεδοκλῆς, ὑπὸ τῆς περιεχούσης αὐτὸν σφαίρας κωλυόμενον ἄχρι παντὸς εὐθυπορεῖν, καὶ ὑπὸ τῶν τροπικῶν κύκλων. Διογένης, ὑπὸ τοῦ ἀντιπίπτοντος τῇ θερμότητι ψύχους σβέννυσθαι τὸν ἥλιον. οἱ Στωϊκοὶ, κατὰ τὸ διάστημα τῆς ὑποκειμένης τροφῆς διέρχεσθαι τὸν ἥλιον. ὠκεανὸς 49 δέ ἐστιν ἡ γῆ, ἧς τὴν ἀναθυμίασιν ἐπινέμεται. Πλάτων, Πυθαγόρας, Ἀριστοτέλης, περὶ τὴν λόξωσιν τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου, δι᾽ οὗ φέρεται λοξοπορῶν ὁ ἥλιος, καὶ κατὰ δορυφορίαν τῶν τροπικῶν κύκλων. ταῦτα δὲ πάντα καὶ ἡ σφαῖρα δείκνυσιν.

Περὶ ἐκλείψεως ἡλίου. κδ'.

Θαλῆς πρῶτος ἔφη, ἐκλείπειν τὸν ἥλιον, τῆς σελήνης αὐτὸν ὑποτρεχούσης κατὰ κάθετον, οὔσης φύσει γεώδους· βλέπεσθαι δὲ τοῦτο κατοπτρικῶς ὑποτιθεμένῳ τῷ δίσκῳ. Ἀναξίμανδρος, τὸ τοῦ στομίου τῆς τοῦ πυρὸς διεκπνοῆς ἀποκλειομένου. Ἡράκλειτος, κατὰ τὴν τοῦ σκαφοειδοῦς στροφήν· ὥστε τὸ μὲν κοῖλον ἄνω γίνεσθαι, τὸ δὲ κυρτὸν κά-

validum EMPEDOCLES ne in directum ſemper progrediatur, impediri a continente ipſum globo et a tropicis, hoc eſt ſolſtitiorum circulis. DIOGENES a frigore calori occurrente exſtingui Solem. STOICI ſecundum interuallum alimenti ſubiecti progredi Solem. Oceanus autem terra eſt, cuius vaporem exhalantem depaſcitur. PLATO, PYTHAGORAS, ARISTOTELES, Solem obliquum curſum conficere aiunt propter ſigniferi, in quo mouetur, inclinationem, ſtipati ſolſtitialibus circulis. Quae omnia in ſphaera artificio elaborata proponuntur ad ſpectandum.

De Solis defectu.

CAP. XXIV.

Primus THALES docuit, Solem deficere, quando Luna ad lineam infra eum fertur, quae natura eſt terreſtri: idque in ſpeculis cerni, ſubiici Soli diſcum Lunae. ANAXIMANDER obthurato foramine, per quod ignis exſpirat. HERACLETVS inuerſione corporis Solis, (quod ſcaphae ſimile eum ponere diximus) ita vt cauum ſurſum, curuum deorſum ver-

ſus

49. ὡς ὠκεανὸς Turn. et Vulc. idemque voluiſſe videtur Petau. qui dat corrupte ὡς κεανός.

50. παρι-

τω πρὸς τὴν ἡμετέραν ὄψιν. Ξενοφάνης, κατὰ σβέσιν· ἕτερον δὲ πάλιν πρὸς ταῖς ἀνατολαῖς γίνεσθαι. παριςόρηκε [50] δὲ καὶ ἔκλειψιν ἡλίου ἐφ᾽ ὅλον μῆνα, καὶ πάλιν ἔκλειψιν ἐντελῆ, ὥστε τὴν ἡμέραν νύκτα φανῆναι. ἔνιοι, νεφῶν πύκνωσιν τῶν ἀοράτως ἐπερχομένων τῷ δίσκῳ. Ἀρίςαρχος τὸν ἥλιον ἵςησι μετὰ τῶν ἀπλανῶν, τὴν δὲ γῆν [51] κινεῖ περὶ τὸν ἡλιακὸν κύκλον, καὶ κατὰ τὰς ταύτης ἐγκλίσεις σκιάζεσθαι τὸν δίσκον. Ξενοφάνης, πολλοὺς εἶναι ἡλίους καὶ σελήνας κατὰ κλῖμα τῆς γῆς, καὶ ἀποτομὰς καὶ ζώνας· κατά τινα δὲ καιρὸν ἐμπίπτειν τὸν δίσκον εἴς τινα ἀποτομὴν τῆς γῆς οὐκ οἰκουμένην ὑφ᾽ ὑμῶν, καὶ οὕτως ὥσπερ κενεμβατοῦντα ἔκλειψιν ὑπομένειν. ὁ δ᾽ αὐτὸς τὸν ἥλιον εἰς ἄπειρον μὲν προϊέναι, δοκεῖν δὲ κυκλεῖσθαι διὰ τὴν ἀπόςασιν.

ſus noſtrum viſum obuertatur. XENOPHANES, exſtinctione: rurſum autem naſci in ortu alium. Narrationem porro adiecit de quodam Solis defectu, qui totum durauerit menſem: et alio perfecto, qui diem in noctem mutauerit. Quidam nubium condenſationem cauſantur, quae, viſu non cernente eas, diſco Solis obducantur. ARISTARCHVS Solem fixis ſtellis adiungit, Lunam autem moueri ait circum Solis orbem, et ſuis inclinationibus vmbram diſco inſerre. XENOPHANES multos eſſe Soles, multas Lunas, ſecundum terrae diuerſa climata, ſegmenta, ac Zonas: quodam autem tempore Solis diſcum incidere in quandam terrae portionem a nobis non habitatam, et ſic tanquam in vacuum delato deliquium accidere. Idem Solem in infinitum progredi: nobis autem videri, quod rotetur, ob diſtantiam.

De

50. παριςόρηκε] *narrarit, ſed falſam et commentitiam rem,* ſcil. *contigiſſe deliquium ſolis, quod integrum menſem obtinuerit. Reiske.*

51. Euſebius σελήνην pro γῆν habet: quod probo. et κλίματα [verſ. 9.] pro κλῖμα. *Xylander.*

Περὶ ἐσίας σελήνης. κέ [52].

Ἀναξίμανδρος κύκλον εἶναι ἐννεακαιδεκαπλασίονα τῆς γῆς, ὥσπερ τῦ ἡλίϐ πλήρη πυρός. ἐκλείπειν δὲ κατὰ τὰς ἐπιςροφὰς τῦ τροχῦ· ὅμοιον γὰρ εἶναι ἁρματείῳ τροχῷ κοίλην ἔχοντι τὴν ἀψῖδα καὶ πλήρη πυρὸς, ἔχοντι [53] μίαν ἐκπνοήν. Ξενοφάνης νέφος εἶναι πεπιλημένον. οἱ Στωϊκοὶ, μικτὴν ἐκ πυρὸς καὶ ἀέρος. Πλάτων ἐκ πλείονος τῦ πυρώδϐς. Ἀναξαγόρας, Δημόκριτος, ςερέωμα διάπυρον, ἔχον ἐν ἑαυτῷ πεδία καὶ ὄρη καὶ φάραγγας. Ἡράκλειτος, γῆν ὀμίχλῃ [54] περιειλημμένην. Πυθαγόρας, κατὰ τὸ πυροειδὲς [55] σῶμα σελήνης.

De natura Lunae. CAP. XXV.

ANAXIMANDER circulum esse nouendecuplum proportione terrae, itidem vt Solem ignis plenum, ac luminis defectum ei accidere ob inuersionem rotae: similem enim esse rotae currus, quae habeat orbitam concauam igne impletam, vnoque exspirandi foramine praeditam. XENOPHANES, nubem esse constipatam. STOICI mixtam ex igni et aëre. PLATO maiorem eius partem esse terream. ANAXAGORAS, DEMOCRITVS, firmamentum ignitum, quod in se contineat planicies, montes, conualles. HERACLETVS terram caliginosa nube contentam. PYTHAGORAS corpus Lunae igneam sequi naturam.

De

52. Inscriptiones capitum Eusebianas ego impressis praefero. κε. inscribit περὶ σελήνης. Idem in sententia Platonis ibi pro πυρώδϐς habet γεώδϐς. κς, quod nobis est κζ, περὶ μεγέθους σελήνης: et in eo, vbi est Οἱ Στωϊκοὶ σφαιροειδῆ, facit caput aliud nobis κζ futurum, Περὶ σχήματος σελήνης. Cumque videam, cum hoc consentire manuscriptum, non dubitem emendare. *Xylander.* Vt haec Xylandri nota recte intelligatur, sciendum est, foedam in vulgatis editt. hic obtinuisse capitum confusionem: ei nimirum, quod nobis est caput XXV. duae inscriptiones perperam erant praemissae, hoc modo: Περὶ ἐσίας σελήνης. κέ. Περὶ μεγέθϐς σελήνης. κς. Tum quae sequuntur duo capita, XXVI et XXVII, in vnum erant conflata, cum hac inscriptione: Περὶ σχήματος σελήνης. κζ. Quam confusionem tollere non dubitauimus, et plane ita vult Turnebus legi.

53. ἔχϐσαν. V. p. 524. 11. cap. 20. *Reiske.*

54. ὀμίχλην Turn.

55. Dubium nullum est, legendum esse κατοπτροειδὲς, sed

Περὶ μεγέθȣς σελήνης. κϛ'.

Οἱ Στωϊκοὶ μείζονα τῆς γῆς ἀποφαίνονται, ὡς καὶ τὸν ἥλιον. Παρμενίδης, ἴσον τῷ ἡλίῳ, καὶ ἀπ' αὐτοῦ φωτίζεσθαι.

Περὶ σχήματος σελήνης. κζ'.

Οἱ Στωϊκοὶ, σφαιροειδῆ εἶναι, ὡς τὸν ἥλιον. Ἐμπεδοκλῆς, δισκοειδῆ. Ἡράκλειτος, σκαφοειδῆ. ἄλλοι, κυλινδροειδῆ.

Περὶ φωτισμῶν σελήνης. κή.

Ἀναξίμανδρος, ἴδιον αὐτὴν ἔχειν φῶς, ἀραιότερον δέ πως. Ἀντιφῶν, ἰδίῳ φέγγει λάμπειν τὴν σελήνην. τὸ δ' ἀποκρυπτόμενον περὶ αὐτὴν ὑπὸ τῆς προσβολῆς[56] τȣ̃ ἡλίȣ ἀμαυρȣ̃σθαι· πεφυκότος τȣ̃ ἰσχυροτέρȣ πυρὸς τὸ ἀσθενέστερον ἀμαυρȣ̃ν. ὃ δὴ συμβαίνει καὶ περὶ τὰ ἄλλα ἄστρα. Θαλῆς καὶ οἱ ἀπ' αὐτȣ̃, ὑπὸ τȣ̃ ἡλίȣ φω-

De magnitudine Lunae.

CAP. XXVI.

STOICI eam, ſicut et Solem, maiorem terra pronunciant. PARMENIDES aequalem Soli, a quo etiam illuminetur.

De forma Lunae.

CAP. XXVII.

STOICIS, vt et Sol, globoſa eſt. EMPEDOCLES diſci forma. HERACLETVS ſcaphae. Alii cylindri tribuunt.

De illuminatione Lunae.

CAP. XXVIII.

ANAXIMANDER tradit, eam proprium habere lumen, ſed rarius. ANTIPHO ſuo ſulgore nitere Lunam: qui cum occultatur, fieri hoc appulſu Solis: quia natura ſic comparatum ſit, vt ignis validior imbecilliorem obſcuret: quod idem aliis quoque ſtellis euenit. THALES, et qui eius ſequuntur

ſed praeterea quoque credo σελήνην in Accuſat. leg. oportere, ſubaudito εἰπε. *Reiske.*

56. προβολῆς Turn.

 57. F.

τίζεσθαι τὴν σελήνην. Ἡράκλειτος, τὸ αὐτὸ πεπονθέναι τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην. σκαφοειδεῖς γὰρ ὄντας τοῖς σχήμασι τοὺς ἀστέρας, δεχομένους δὲ τὰ ἀπὸ τῆς ὑγρᾶς ἀναθυμιάσεως, αὐτὰ [57] φωτίζεσθαι πρὸς τὴν φαντασίαν, λαμπρότερον μὲν τὸν ἥλιον· ἐν καθαρωτέρῳ γὰρ ἀέρι φέρεσθαι, τὴν δὲ σελήνην ἐν θολερωτέρῳ, διὰ τοῦτο καὶ ἀμαυροτέραν φαίνεσθαι.

Περὶ ἐκλείψεως σελήνης. κθ'.

Αναξιμένης [58], τοῦ στομίου τοῦ περὶ τὸν τροχὸν ἐπιφραττομένου. Βηρωσσὸς, κατὰ τὴν πρὸς ἡμᾶς ἐπιστροφὴν τοῦ ἀπυρώτου μέρους. Ἡράκλειτος, κατὰ τὴν τοῦ σκαφοειδοῦς συστροφήν. τῶν Πυθαγορείων τινὲς, ἀνταύγειαν καὶ ἐπίφραξιν, τὸ μὲν, τῆς γῆς, τὸ δὲ, τῆς ἀντίχθονος. οἱ δὲ νεώτεροι κατ' ἐπινέμησιν φλογὸς κατὰ μικρὸν

quuntur decreta, a Sole illuſtrari Lunam. HERACLETVS eodem modo affici Lunam, quo Solem. Scaphae enim figuram eſſe ſideribus hiſce, cumque humidum excipiant vaporem, illuſtrari, ſicut videntur: clarius quidem Solem, vt qui in puriore feratur aëre, Lunam obſcurius, quia in turbidiore.

De Lunae defectu.

CAP. XXIX.

ANAXIMANDER, oſculo rotae obſtructo. BEROSSVS, obuerſa nobis parte ignis experte. HERACLETVS, ſcaphae inuerſione. PYTHAGOREI nonnulli reſplendentiam et obſtructionem profectam a terra, quam antichthonem, quaſi oppoſitam terram, dicunt. Recentiores ſecundum conſumtio-

57. F. τὰς ἀπὸ τῆς ὑγρᾶς [ſcil. οὐσίας] ἀναθυμιάσεις πάντας φωτίζεσθαι. Vocab. οὐσίας omitti ſolere, et dici ὑγρὰ et ξηρὰ ſimpliciter pro ὑγρότης et ξηρότης, apparet e p. 540. 10. *Reiske.*

58. Ἀναξίμανδρος legendum ex Euſebio et ſuperioribus, quae de Solis defectu diſputauit idem. Noſtri habent Anaximenem, Ἀναξιμένης. In Pythagoreorum opinione [verſ. pen.] recte cum Euſebio ἐπίφραξιν τῆς γῆς, ἢ τῆς ἀντίχθ. Pro συμφώνως, [p. 533. 4.] συμφωνοῦσι. *Xylander.*

ἐξαπτομένης τεταγμένως, ἕως ἂν τὴν τελείαν πανσέληνον ἀποδῷ· καὶ πάλιν ἀναλόγως μειουμένης μέχρι τῆς συνόδου, καθ' ἣν τελείως σβέννυται. Πλάτων, Ἀριστοτέλης, οἱ Στωϊκοὶ, οἱ μαθηματικοὶ, συμφώνως τὰς μὲν μηνιαίους ἀποκρύψεις, συνοδεύουσαν αὐτὴν ἡλίῳ, καὶ περιλαμπομένην ποιεῖσθαι, τὰς δ' ἐκλείψεις εἰς τὸ σκίασμα τῆς γῆς ἐμπίπτουσαν, μεταξὺ μὲν ἀμφοτέρων τῶν ἀστέρων γινομένης, μᾶλλον δὲ τῆς σελήνης [59] ἀντιφραττομένης.

Περὶ ἐμφάσεως αὐτῆς, διὰ τί γεώδης φαίνεται. λ΄.

Οἱ Πυθαγόρειοι γεώδη φαίνεσθαι τὴν σελήνην, διὰ τὸ περιοικεῖσθαι ταύτην, καθάπερ τὴν παρ' ἡμῖν γῆν, μείζοσι ζώοις καὶ φυτοῖς καλλίοσιν. εἶναι γὰρ πεντεκαιδεκαπλασίονα τὰ ἐπ' αὐτῆς ζῶα τῇ δυνάμει, μηδὲν περιττωματικὸν ἀποκρίνοντα· καὶ τὴν ἡμέραν τοσαύτην τῷ μήκει. Ἀναξαγόρας, ἀνωμαλότητα διὰ τοῦ συγκρίματος, διὰ τὸ ψυχομιγὲς [60] ἅμα καὶ γεῶδες. παραμε-

ſumtionem ignis ordinate incenſi paulatim, donec perfectum plenilunium praeſtet, ac deinde ſenſim, proportione ſeruata, decreſcat vſque ad coitum, vbi plane exſtinguitur. PLATO, ARISTOTELES, STOICI, MATHEMATICI in hoc conſentiunt, menſtruas occultationes Lunae obtingere a Sole, cum quo coit, et eius radiis obruitur: defici autem lumine, cum in vmbram terrae incidit, vtriusque ſideris in medio conſtitutae: aut potius, cum eius officitur illuminationi a terra.

De adſpectu Lunae, et cur terreſtris videatur.

CAP. XXX.

PYTHAGOREI aiunt, terreſtrem videri, quia, ſicut et noſtra terra, circumhabitatur, a maioribus quidem et pulchrioribus animalibus, quinquies decies noſtrorum quantitatem continentibus, neque vllum excrementum deiicientibus: tanta item diei longitudine. ANAXAGORAS cauſam inaequalitatis arceſſit a concretione frigidorum et terreſtrium: admix-

59. τῇ σελήνῃ. *terrae ſeſe lunae officientis. Reiske.*

60. F. Ἀναξαγόρας διὰ ἀνωμαλότητα τοῦ συγκρίματος καὶ διὰ τὸ ψυχρομιγὲς — [ſcil. γεώδη φαίνεσθαι τὴν σελήνην] quod ex initio capitis tacite repetendum. ψυχρομιγὲς

μίχθαι γὰρ τῷ πυροειδεῖ τὸ ζοφῶδες· ὅθεν ψευδοφανῆ [61] λέγεσθαι τὸν ἀςέρα. οἱ Στωϊκοὶ, διὰ τὸ ἑτεροειδὲς τῆς ὀυσίας μὴ εἶναι αὐτῆς ἀκήρατον τὸ σύγκριμα.

Περὶ ἀποςήματος σελήνης, [62] ὃ ἀφέςηκε τοῦ ἡλίου. λα.

Ἐμπεδοκλῆς διπλάσιον ἀπέχειν τὴν σελήνην ἀπὸ τοῦ ἡλίου, ἤπερ ἀπὸ τῆς γῆς. οἱ ἀπὸ τῶν μαθηματικῶν, ὀκτωκαιδεκαπλάσιον. Ἐρατοσθένης, τὸν ἥλιον ἀπέχειν τῆς γῆς ςαδίων μυριάδας ἑβδομήκοντα ὀκτώ [63].

Περὶ ἐνιαυτῶν, [64] πόσος ἑκάςου τῶν πλανωμένων ὁ μέγας ἐνιαυτός. λβ.

Ἐνιαυτός ἐςι Κρόνου μὲν, ἐνιαυτῶν περίοδος λ΄· Διὸς δὲ, ιβ΄· Ἄρεως, δυεῖν· Ἡλίου, ιβ΄ μῆνες· οἱ δ᾽ αὐτοὶ

admixtas enim esse igneis partes caliginosas: itaque Lunam dici falso vultu apparentem. STOICI ob diuersarum formarum concretionem negant, eius naturae compagem esse interitus securam.

Quanto interuallo Luna a Sole absit.

CAP. XXXI.

EMPEDOCLES duplam Lunae a Sole distantiam esse eius, quae Lunae a terra est. Mathematici octodecuplam. ERATOSTHENES Solem a terra dissitum stadiorum millibus octingenties millibus ac quater: Lunam autem a terra millibus septingentis octoginta.

Quantus cuique planetarum sit suae circumitionis annus. CAP. XXXII.

SATVRNVS ambitum coeli suum conficit annis Solaribus XXX. Iupiter XII. Mars duobus. Sol mensibus XII. toti-

μιγὲς formatum, vt supra θερμομιγές. *Reiske.*

61. ψευδοφαῆ Turn. et Petau.

62. τῆς σελήνης Turn.

63. Illustre detrimentum ex Eusebio exsarcitum [in versione scil.] hic habes. *Xylander.*

64. ἐνιαυτοῦ Petau.

65. ἀπὸ

Ἑρμῆ καὶ Ἀφροδίτης· ἰσόδρομοι γάρ. Σελήνης ἡμέραι λ΄. ἔτος γὰρ ὁ τέλειος μὴν ἀπὸ φαύσεως 65 εἰς σύνοδον. τὸν δὲ μέγαν ἐνιαυτὸν οἱ μὲν ἐν τῇ ὀκταετηρίδι τίθενται, οἱ δ᾽ ἐν τῇ ἐννεακαιδεκαετηρίδι, οἱ δ᾽ ἐν τοῖς ἑξήκοντα ἑνὸς δέουσιν. Ἡράκλειτος, ἐκ μυρίων ὀκτακισχιλίων ἡλιακῶν. Διογένης, ἐκ πέντε καὶ ἑξήκοντα καὶ τριακοσίων ἐνιαυτῶν τοσούτων, ὅσων 66 ὁ κατὰ Ἡράκλειτον ἐνιαυτός· ἄλλοι δὲ δι᾽ ἑπτακισχιλίων ψοζ.

totidem Mercurius et Venus: (nam aequales his curſus) Luna XXX. diebus. Hic enim eſt perfectus menſis ab apparitione Lunae ad congreſſum cum Sole. Magnum annum alii octennio definiunt, alii XIX. annis, alii LIX. HERACLETVS annorum Solarium millibus octodecim. DIOGENES CCCLXV. annis tantis, quantus vnus eſt Heracleto. Alii VII CIↃ IↃCCCLXXVII.

65. ἀπὸ φάσεως Turn. et Petau.

66. τοσοῦτον ὅσον Petau.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ
ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΡΕΣΚΟΝΤΩΝ ΤΟΙΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΙΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

PLVTARCHI
DE PLACITIS PHILOSOPHORVM,
HOC EST
BREVIS RECENSIONIS SENTENTIARVM DE NATVRA RERVM,
LIBER III.

Περιωδευκὼς ἐν τοῖς προτέροις ἐν [1] ἐπιτομῇ τὸν περὶ τῶν ὐρανίων λόγον, (σελήνη δ' αὐτῶν τὸ μεθόριον) τρέψομαι ἐν τῷ τρίτῳ πρὸς τὰ μετάρσια· ταῦτα δ' ἐςὶ τὰ ἀπὸ τῦ κύκλυ τῆς σελήνης καθήκοντα μέχρι πρὸς τὴν θέσιν τῆς γῆς, ἥντινα κέντρυ τάξιν ἐπέχειν τῇ περιοχῇ τῆς σφαίρας νενομίκασιν. ἄρξομαι δ' ἐντεῦθεν.

Περὶ γαλαξίυ [2] κύκλυ. α.

Κύκλος ἐςὶ νεφελοειδὴς, ἐν μὲν τῷ ἀέρι διαπαντὸς φαινόμενος, διὰ δὲ τὴν λευκόχροιαν γαλαξίας ὀνομα-

Praecedentibus libris compendio percurri coeleſtium rerum enarrationem, quarum vltimo loco Luna eſt; hoc tertio libro ad ea me confero, quae infra eam in ſublimi ſunt, ac Meteora proinde Graecis dicuntur: ſita a Lunae orbe vſque ad terrae poſitum: quam centri locum in Vniuerſo cenſuerunt obtinere.

De lacteo circulo. CAP. I.

Ordiar a lacteo circulo. Is nebuloſus eſt, ſemperque in aëre cernitur, et ob albedinem coloris lacteus dicitur,

PYTHA-

1. ἐν abeſt a Petau.

2. γαλαξίας Turn. et Petau.

3. ἀλ-

ζόμενος· τῶν Πυθαγορείων οἱ μὲν ἔφασαν, ἀςέρος εἶναι διάκαυσιν, ἐκπεσόντος μὲν ἀπὸ τῆς ἰδίας ἕδρας, δι᾽ οὗ δ᾽ ἐπέδραμε χωρίȣ κυκλοτερῶς αὐτὸ καταφλέξαντος, ἐπὶ τȣ͂ κατὰ Φαέθοντα ἐμπρησμȣ͂. οἱ δὲ τὸν ἡλιακὸν ταύτῃ φασὶ κατ᾽ ἀρχὰς γεγονέναι δρόμον. τινὲς δὲ, κατοπτρικὴν εἶναι φαντασίαν, τȣ͂ ἡλίȣ τὰς αὐγὰς πρὸς τὸν ȣ᾽ρανὸν ἀνακλῶντος. ὅπερ καὶ ἐπὶ τῆς ἴριδος καὶ ἐπὶ τῶν νεφῶν συμβαίνει. Μητρόδωρος, διὰ τὴν πάροδον τȣ͂ ἡλίȣ· τȣ͂τον γὰρ εἶναι τὸν ἡλιακὸν κύκλον. Παρμενίδης, τὸ τȣ͂ πυκνȣ͂ καὶ ἀραιȣ͂ μίγμα γαλακτοειδὲς ἀποτελέσαι χρῶμα. Ἀναξαγόρας, τὴν σκιὰν τῆς γῆς κατὰ τȣ͂το τὸ μέρος ἵςασθαι τȣ͂ ȣ᾽ρανȣ͂, ὅταν ὑπὸ τὴν γῆν ὁ ἥλιος γινόμενος μὴ πάντα φωτίζῃ. Δημόκριτος, πολλῶν καὶ μικρῶν καὶ συνεχῶν ἀςέρων συμφωτιζομένων ἀλλήλοις συναυγασμὸν, διὰ τὴν πύκνωσιν. Ἀριςοτέλης, ἀναθυμιάσεως ξηρᾶς ἔξαψιν, πολλῆς τε καὶ συνεχȣ͂ς, καὶ ȣ῞τω κόμην πυρὸς ὑπὸ τὸν αἰθέρα, κατωτέρω τῶν πλανητῶν. Ποσειδώνιος, πυρὸς σύςασιν ἄςρȣ μὲν λαμπρότερον, αὐγῆς δὲ πυκνότερον.

PYTHAGOREORVM alii dixerunt, ſtellae ardore effectum, quae ſuo loco delapſa tempore incendii a Phaëthonte excitati, quidquid loci circulari decurſu peragrauit, aduſſerit. Alii Solis curſum initio hac fuiſſe. Quidam ſpeculare viſum eſſe putant, ſplendore Solis in coelum reflectente, quod idem in iride fit et nubibus. METRODORVS, ob tranſitum Solis: hunc enim eſſe Solis circulum. PARMENIDES, denſi ac rari mixtione lacteum colorem confici. ANAXAGORAS vmbram terrae ea in parte coeli inſiſtere, cum Sol infra terram delatus non totum illuminat. DEMOCRITVS ſplendoris collectionem et denſationem, a multis, iiſque paruis et continentibus ſtellis collucentibus profecti. ARISTOTELES incendium vaporis ſicci, multique et continui: itaque crinitum etiam ignem fieri infra aetherem, ſub planetis. POSIDONIVS ignis compagem, ſtella clariorem, ſplendore denſiorem.

Περὶ κομητῶν, καὶ διαττόντων, καὶ δοκίδων. β'.

Τῶν ἀπὸ Πυθαγόρου τινὲς μὲν ἀστέρα φασὶν εἶναι τὸν κομήτην τῶν οὐκ ἀεὶ φαινομένων, διά τινος δὲ ὡρισμένου χρόνου περιοδικῶς ἀνατελλόντων· ἄλλοι δὲ, ἀνάκλασιν τῆς ἡμετέρας ὄψεως πρὸς τὸν ἥλιον, παραπλησίως ταῖς κατοπτρικαῖς ἐμφάσεσιν. Ἀναξαγόρας, Δημόκριτος, σύνοδον ἀστέρων δυεῖν, ἢ καὶ πλειόνων, κατὰ συναυγασμόν. Ἀριστοτέλης, τὴν ἐκ τῆς ξηρᾶς ἀναθυμιάσεως διάπυρον σύστασιν. Στράτων, ἄστρου φῶς περιληφθὲν νέφει πυκνῷ, καθάπερ ἐπὶ τῶν λαμπτήρων γίνεται. Ἡρακλείδης ὁ Ποντικὸς, νέφος μετάρσιον ὑπὸ μεταρσίου φωτὸς καταυγαζόμενον. ὁμοίως δ' αἰτιολογεῖ πωγωνίαν, ἅλω, δοκίδα [3], κίονα, καὶ τὰ συγγενῆ τούτοις, καθάπερ ἀμέλει πάντες οἱ Περιπατητικοὶ, παρὰ τοὺς τοῦ νέφους ταύτῃ γίνεσθαι σχηματισμούς. Ἐπιγένης, πνεύματος ἀναφορὰν γεωμιγοῦς πεπυρωμένου. Βοηθὸς, ἀέρος ἀνειμένου φαντασίαν. Διογένης, ἀστέρας εἶναι τοὺς

De cometis, traiicientibus, ac trabibus.

CAP. II.

PYTHAGOREORVM quidam cometam putant esse stellam ex earum numero, quae non semper videantur, sed stato tempore sua reuolutione exoriantur. Alii reflexionem nostri visus ad Solem: quomodo in speculis quaedam apparent. ANAXAGORAS, DEMOCRITVS, coitum stellarum duarum, aut plurium, fulgorem suum coniungentium. ARISTOTELES igneam coagmentationem ex vapore sicco enatam. STRATO lumen sideris nube comprehensum densa, sicut fit in lucernis. HERACLIDES Ponticus nubem in sublimi a sublimi lumine illustratam. Eandem etiam pogoniae, hoc est barbatae stellae, caussam adsignat: ab his trabiformem, columnarem, aliasque cognatas harum impressiones differre itidem, vt Peripatetici, statuit pro ratione figurae, in quam nubes conformatur. EPIGENES elationem in sublime spiritus terra permixti et accensi. BOETHVS imaginem ab aëre soluto oblatam. DIOGENI visum fuit, crinitas istas apparitiones, qui

3. ἄλλοι δοκίδα] ἄλλο Scriptus, idque verius iudicaui. Xylander. ἄλλο dat etiam Petau. pro ἅλω.

4. τὸ

κομήτας. Ἀναξαγόρας, τοὺς καλουμένους διάττοντας ἀπὸ τοῦ αἰθέρος σπινθήρων δίκην καταφέρεσθαι· διὸ καὶ παραυτίκα κατασβέννυσθαι. Μητρόδωρος, τὴν εἰς τὰ νέφη τοῦ ἡλίου βιαίαν ἔμπτωσιν σπινθηρίζειν. Ξενοφάνης, πάντα τὰ τοιαῦτα τῶν νεφῶν πεπυρωμένων συστήματα, ἢ κινήματα.

Περὶ βροντῶν, ἀστραπῶν, κεραυνῶν, πρηστήρων καὶ τυφώνων. γ'.

Ἀναξίμανδρος, ἐκ τοῦ πνεύματος ταυτὶ πάντα συμβαίνειν· ὅταν γὰρ περιληφθὲν νέφει παχεῖ, βιασάμενον ἐκπέσῃ, τῇ λεπτομερείᾳ καὶ τῇ κουφότητι, τότε ἡ μὲν ῥῆξις τὸν ψόφον, ἡ δὲ διαστολὴ παρὰ τὴν μελανίαν τοῦ νέφους τὸν διαυγασμὸν ἀποτελεῖ. Μητρόδωρος, ὅταν εἰς νέφος πεπηγὸς ὑπὸ πυκνότητος ἐμπέσῃ πνεῦμα, τῇ μὲν θραύσει τὸν κτύπον ἀποτελεῖ, τῇ δὲ πληγῇ καὶ τῷ σχισμῷ διαυγάζει· τῇ δ' ὀξύτητι τῆς φορᾶς προσλαμβάνον τὴν ἀπὸ τοῦ ἡλίου θερμότητα, κεραυνοβολεῖ· τοῦ δὲ κεραυνοῦ τὴν ἀσθένειαν εἰς πρηστῆρα περιΐστησιν. Ἀναξαγόρας, ὅταν τὸ θερμὸν εἰς τὸ[4] ψυχρὸν ἐμπέσῃ, (τοῦ-

qui cometae dicuntur, esse stellas. ANAXAGORAS diattontas, hoc est ignes traiicientes, ab aethere scintillarum instar deferri: quae etiam causa sit, quod statim exstinguuntur. METRODORVS, elici scintillas violenta solis in nubem impressione. XENOPHANES, omnia id genus compactum aliquid, aut motum esse nubium ignitarum.

De tonitrubus, fulguribus, fulminibus, presteribus, typhonibus. CAP. III.

ANAXIMANDER ista omnia gigni ab aëre. Cum enim is densa comprehensus nube vi erumpit ob suam partium tenuitatem ac leuitatem, ruptura sonitum edi: diuulsione iuxta nigredinem nubis, fulgorem. METRODORVS, cum in nubem crassitie concretam ventus incidit, eum perfractione nubis sonitum edere, ictu autem et scissione fulgorem: celeritate autem motus calorem a Sole sumere, et fulmen iacere: fulminis imbecillitatem in presterem, hoc est ignitam procellam, abire. ANAXAGORAS, quando calidum in frigidum incidit,

4. τὸ abest a Petau.

5. Pro

το δ' ἐστὶν αἰθέριον μέρος εἰς ἀερῶδες) τῷ μὲν ψόφῳ τὴν βροντὴν ἀποτελεῖ, τῷ δὲ παρὰ τὴν μελανίαν τοῦ νεφώδους χρώματι τὴν ἀστραπὴν, τῷ δὲ πλήθει καὶ μεγέθει τοῦ φωτὸς τὸν κεραυνὸν, τῷ δὲ πολυσωματωτέρῳ πυρὶ τὸν τυφῶνα, τῷ δὲ νεφελοειδεῖ τὸν πρηστῆρα. οἱ Στωϊκοὶ βροντὴν μὲν συγκρουσμὸν νεφῶν, ἀστραπὴν δ' ἔξαψιν ἐκ παρατρίψεως, κεραυνὸν δὲ σφοδροτέραν ἔλλαμψιν, πρηστῆρα δὲ, νωχελεστέραν. Ἀριστοτέλης, ἐξ ἀναθυμιάσεως καὶ τὰ τοιαῦτα γίνεσθαι τῆς ξηρᾶς. ὅταν οὖν ἐντύχῃ μὲν τῇ ὑγρᾷ, παραβιάζηται δὲ τὴν ἔξοδον, τῇ μὲν παρατρίψει καὶ τῇ ῥήξει τὸν ψόφον τῆς βροντῆς γίνεσθαι, τῇ δ' ἐξάψει τῆς ξηρότητος, τὴν ἀστραπήν· πρηστῆρας δὲ καὶ τυφῶνας τῷ πλεονασμῷ τῆς ὕλης, ἣν ἑκάτερος αὐτῶν συνεφέλκεται, θερμοτέραν μὲν ὁ πρηστὴρ, παχυτέραν δὲ ὁ τυφών.

Περὶ νεφῶν, ὑετῶν, χιόνων, χαλαζῶν. δ'.

Ἀναξιμένης, νέφη μὲν γίνεσθαι, παχυνθέντος ὅτι πλεῖστον τοῦ ἀέρος, μᾶλλον δ' ἐπισυναχθέντος ἐκθλίβεσθαι τοὺς ὄμβρους, χιόνα δ', ἐπειδὰν τὸ καταφερόμενον

incidit, ſcilicet aetherea pars in aëream, eam fragore tonitru edere, colore autem, qui eſt ad nigredinem nebuloſae partis, fulgorem, multitudine autem ac magnitudine luminis fulmen: igni autem corpulentiore typhonem, hoc eſt vorticem, nebuloſo preſterem efficere. STOICI tonitru colliſionem nubium, fulgorem ortum ex ea incendium, fulmen fulgorem vehementiorem, preſterem languidiorem. ARISTOTELES hoc quoque fieri e ſicca exhalatione docet: quae cum in humidum illapſa vaporem vi exitum ſibi conficit, alliſione et perruptione tonitrus ſonitum naſci, ſicci autem accenſione fulgur: preſteres et typhones multiplicatione materiae, quam vtrique attrahunt, calidiorem preſter, craſſiorem typho.

De nubibus, pluuiis, niue, grandine.

CAP. IV.

ANAXIMENES, nubes exſiſtere, aëre quam maxime denſato, quae cum magis comprimantur, pluuiam elici: niuem, quando aqua delabens congelatur: grandinem, ſi humido

ὕδωρ παγῇ. χάλαζαν δὲ, ὅταν συμπεριληφθῇ τῷ [5] ὑγρῷ [6] πνεύματι. Μητρόδωρος, ἀπὸ τῆς ὑδατώδους ἀναφορᾶς συνίστασθαι τὰ νέφη. ὁ δ' Ἐπίκουρος, ἀπὸ τῶν ἀτμῶν. στρογγυλαίνεσθαι δὲ τὴν χάλαζαν καὶ τὸν ὑετὸν ἀπὸ τῆς μακρᾶς καταφορᾶς ὑποπεπλησμένον [7].

Περὶ ἴριδος. έ.

Τῶν μεταρσίων παθῶν τὰ μὲν καθ' ὑπόστασιν γίνεται, οἷον ὄμβρος, χάλαζα· τὰ δὲ κατ' ἔμφασιν, ἰδίαν οὐκ ἔχοντα ὑπόστασιν. αὐτίκα γοῦν, πλεόντων ἡμῶν, ἡ ἤπειρος κινεῖσθαι δοκεῖ. ἔστιν οὖν κατ' ἔμφασιν ἡ ἶρις. Πλάτων φησὶ, Θαύμαντος [8] αὐτὴν γενεαλογῆσαι τοὺς ἀνθρώπους, διὰ τὸ θαυμάσαι ταύτην. Ὅμηρος·

Ἠΰτε πορφυρέην ἶριν θνητοῖσι τανύσσει.

διὸ καὶ ἐμυθεύσαντό τινες, αὐτὴν ταύρου κεφαλὴν ἔχουσαν ἀναῤῥοφεῖν τοὺς ποταμούς. πῶς γοῦν γίνεται [9] ἶρις;

do vento comprehendatur. METRODORVS, humido vapore ſurſum elato coire nubes. EPICVRVS, ex exhalationibus: teretem vero grandinem fieri et pluuiam ob delapſus longinquitatem.

De iride, qui eſt arcus coeleſtis.

CAP. V.

Quae in ſublimi fiunt, partim per ſe ſubſiſtunt, vt pluuia, vt grando: partim videntur duntaxat eſſe, cum non ſubſiſtant, quomodo moueri terra, nobis nauigantibus, videtur. Iris quoque tantum ſpecies apparens eſt. PLATO ait, homines ei Thaumantem patrem feciſſe, quod eam admirarentur. Admirari thaumazein Graecis eſt. HOMERVS:

Vt cum purpuream pangit mortalibus irim.

Ideoque fabulati ſunt quidam, capite eam tauri praeditam exhaurire flumina. Quomodo ergo fit iris? Videmus aut ſecundum

5. Pro τῷ Petau. habet τι.

6. ὑγρῷ] F. ψυχρῷ. *Reiske.*

7. ὑπὸ τῆς καταφορᾶς ἀποπεπληγμένον. *decuſſis*, vel *detritis*, *particulis inaequalibus exſtantibus. Reiske.* Pro καταφορᾶς Petau. dat ἐπιφορᾶς.

8. θαύματος Petau.

9. πῶς ἂν γίνεται ἡ ἶρις. *Reiske.*

10. τό-

ὁρῶμεν δὴ κατὰ γραμμὰς, ἢ κατ' εὐθείας, ἢ κατὰ καμπύλας, ἢ κατ' ἀνακλωμένας γραμμὰς ἀδήλους, λόγῳ θεωρητὰς καὶ ἀσωμάτους. κατὰ μὲν οὖν εὐθείας ὁρῶμεν τὰ ἐν ἀέρι καὶ τὰ διὰ τῶν λίθων τῶν διαυγῶν καὶ κεράτων. (λεπτομερῆ γὰρ ταῦτα πάντα) καμπύλας δὲ γραμμὰς καθ' ὕδατος βλέπομεν γινομένας· κάμπτεται γὰρ ἡ ὄψις βίᾳ διὰ τὴν πυκνοτέραν τοῦ ὕδατος ὕλην. διὸ καὶ τὴν κώπην ἐν τῇ θαλάσσῃ μακρόθεν καμπτομένην ὁρῶμεν. τρίτος τρόπος [10] τοῦ βλέπειν τὰ ἀνακλώμενα, ὡς τὰ κατοπτρικά. ἔστιν οὖν τὸ τῆς ἴριδος πάθος τοιοῦτον. δεῖ γὰρ ἐπινοῆσαι τὴν ὑγρὰν ἀναθυμίασιν εἰς νέφος μεταβάλλουσαν, εἶτ' ἐκ τοῦ κατὰ βραχὺ εἰς μικρὰς ῥανίδας νοτιζούσας. ὅταν οὖν ὁ ἥλιος γένηται εἰς δυσμὰς, ἀνάγκη πᾶσαν ἶριν ἄντικρυς ἡλίου φαίνεσθαι, ὅτε ἡ ὄψις προσπεσοῦσα ταῖς ῥανίσιν ἀνακλᾶται, ὥστε γίνεσθαι τὴν ἶριν. εἰσὶ δὲ αἱ ῥανίδες, οὐ σχήματος μορφὴ, ἀλλὰ χρώματος· καὶ ἔχει τὸ μὲν πρῶτον φοινικοῦν· τὸ δὲ δεύτερον, ἁλουργὲς καὶ πορφυροῦν· τὸ δὲ τρίτον, κυάνεον καὶ πράσινον. μήποτ' οὖν τὸ μὲν φοινίκεον, ὅτι ἡ λαμπρότης τοῦ ἡλίου προσπεσοῦσα, καὶ ἡ ἀκραιφνὴς λαμπηδὼν ἀνακλωμένη, ἐρυθρὸν ποιεῖ καὶ φοινικοῦν τὸ χρῶμα· τὸ δὲ δεύ-

dum rectam lineam, aut ſecundum curuam, aut ſecundum reflexam, quae ſenſui occulta et corporis expers ſola ratione percipitur. Rectis lineis cernimus, quae in aëre ſunt, et per lapides pellucidos ac cornua: omnia enim iſta tenuium ſunt partium. Linea autem viſus incuruatur in aqua, vi craſſitiei eius. Itaque remum in mari eminus cernentes, fractum putamus. Tertius modus videndi refracta, vt quae in ſpeculis contemplamur. Ac talis eſt iridis ſpecies. Intelligendum enim eſt, humidum vaporem in nubem mutari, quae deinde ſenſim in guttulas diſſoluatur. Sole itaque ad occaſum accedente, neceſſe eſt ex aduerſo Solis omnem arcum coeleſtem apparere, cum viſus guttulis incidens reflectitur, vt iris fiat. Sunt autem ſtillae iſtae non figurae forma, ſed coloris. Habet autem iris colores, primum puniceum, ſecundum purpureum, tertium caeruleum et viridem. Cauſae videntur, quod ſplendor ſolis occurrens, fulgorque integer refractus, rubrum ac puniceum parit colorem. Secun-

10. τόπος Petau.

.11. τὸ

τερον μέρος ἐπιθολέμενον καὶ ἐκλυόμενον μᾶλλον τῆς λαμπηδόνος διὰ τὰς ῥανίδας, ἀλεργές· ἄνεσις γὰρ τοῦ ἐρυθροῦ τοῦτο. ἔτι δὲ πάλιν ἐπιθολέμενον τὸ διορίζον [11] εἰς τὸ πράσινον μεταβάλλει. ἔστιν οὖν τοῦτο δοκιμάσαι δι᾽ ἔργων. εἰ γάρ τις ἀντικρὺ τῶν ἡλίου [12] ἀκτίνων λάβῃ ὕδωρ καὶ πιτύσῃ [13], αἱ δὲ ῥανίδες ἀνάκλασιν πρὸς τὸν ἥλιον λάβωσιν, εὑρήσει γινομένην ἶριν. καὶ οἱ ὀφθαλμιῶντες δὲ τοῦτο πάσχουσιν, ὅταν εἰς τὸν λύχνον ἀποβλέψωσιν. Ἀναξιμένης ἶριν γίνεσθαι κατ᾽ αὐγασμὸν ἡλίου πρὸς νέφει πυκνῷ καὶ παχεῖ καὶ μέλανι, παρὰ τὸ μὴ δύνασθαι τὰς ἀκτῖνας εἰς τὸ πέραν διακόψαι ἐπισυνισταμένας αὐτῷ. Ἀναξαγόρας ἀνάκλασιν ἀπὸ νέφους πυκνοῦ τῆς ἡλιακῆς περιφεγγείας, καταντικρὺ δὲ τοῦ κατοπτρίζοντος αὐτὸν [14] ἀστέρος διαπαντὸς ἵστασθαι. παραπλησίως δὲ φυσιολογεῖται [15] τὰ καλούμενα παρήλια, γινόμενα δὲ κατὰ τὸν Πόντον. Μητρόδωρος, ὅταν διὰ νεφῶν ἥλιος διαλάμψῃ, τὸ μὲν νέφος κυανίζειν, τὴν δ᾽ αὐγὴν ἐρυθραίνεσθαι.

Secunda autem pars turbidior, ſplendore ob guttas elangueſcente, purpureum: qui rubri coloris eſt imminutio: cumque adhuc turbidius fit obiectum, in viridem tranſit. Hoc ipſis rebus probare licet. Si quis enim e regione radiorum Solis aquam exſpuat, ita vt guttulae refractionem radiorum Solis excipiant, inueniet, iridem fieri. Quin et ex oculis laborantes hoc experiuntur, cum in lucernam intuentur. ANAXIMENES iridem fieri, Sole illuminante nubem denſam, craſſam, ac nigram, in qua cogantur Solis radii, cum non poſſint vltra eam penetrare. ANAXAGORAS, Solis ſplendorem reflecti in nube denſa, ſemper e regione aſtri poſita, quod in ea, tanquam ſpeculo, exprimitur. Hoc modo etiam cauſa explicatur pareliorum, qui ſunt, cum plures ſoles apparent, vt fit in Ponto. METRODORVS ait, cum Solis ſplendor nubem penetrat, nubem caeruleo colore apparere, ſplendorem rubro.

De

11. τὸ διορίζον] Num τὸ τρίτον, an τὸ δροσίζον. *Reiske.*

12. ἀντικρὺ τοῦ ἡλίου τῶν ἀκτίνων Petau.

13. πτύσει quidem liquido habet manuſcriptus codex [et Petau.] Noſter ex Aldo πιτύσει, quod nihil ſonat. *Xylander.*

14. αὐτό. *aſtri* [hoc eſt ſolis] *illam nubem* [redit enim αὐτὸ ad νέφος;] *in ſpeculum vertentis. Reiske.*

15. Φυσιολογεῖ καὶ τὰ κ. *Reiske.*

16. Pro

Περὶ ῥάβδων. ϛ'.

Τὰ κατὰ τὰς ῥάβδους καὶ ἀνθηλίους συμβαίνοντα, μίξει τῆς ὑποστάσεως καὶ ἐμφάσεως ὑπάρχειν, τῶν μὲν νεφῶν ὁρωμένων, οὐ κατ' οἰκεῖον δὲ χρῶμα, ἀλλ' ἕτερον, ὅπερ [16] κατὰ τὴν ἔμφασιν φαίνεται. ἐν δὲ τούτοις πᾶσι τά τε κατὰ φύσιν καὶ κατ' ἐπίκτησιν ὅμοια συμβαίνει πάθη.

Περὶ ἀνέμων. ζ'.

Αναξίμανδρος, ἄνεμον εἶναι ῥύσιν ἀέρος, τῶν λεπτοτάτων ἐν αὐτῷ καὶ ὑγροτάτων ὑπὸ τοῦ ἡλίου κινουμένων, ἢ τηκομένων. οἱ Στωϊκοὶ πᾶν πνεῦμα ἀέρος εἶναι ῥύσιν. ταῖς τῶν τόπων δὲ παραλλαγαῖς τὰς ἐπωνυμίας παραλλάττουσιν· οἷον, ἀπὸ τοῦ ζόφου καὶ τῆς δύσεως, ζέφυρον· ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς καὶ τοῦ ἡλίου, ἀπηλιώτην· τὸν δ' ἀπὸ τῶν [17] ἄρκτων, εἶναι βορέαν· τὸν δ' ἀπὸ τῶν νοτίων, λίβα. Μητρόδωρος, ὑδατώδους ἀναθυμιάσεως διὰ τὴν ἡλιακὴν ἔκκαυσιν γίνεσθαι ὁρ-

De Virgis.

CAP. VI.

Has et Soles Soli oppoſitos aiunt mixtum habere quippiam ex ſubſtantia et apparitione: quod nubes videantur, non ſuo tamen colore, ſed alio, qui viſui exhibetur. In his omnibus ſimiles affectiones accidunt, et naturae, et iis, quae in rebus naturalibus contingunt.

De ventis.

CAP. VII.

ANAXIMANDER, ventum eſſe fluxionem aëris, motis in eo a Sole, aut colliquatis partibus tenuiſſimis humidiſſimiſque. STOICI, omnem ventum eſſe fluxum, ſed nomina mutare pro locorum rationibus: vt a Zopho, id eſt, caligine, et occaſu Zephyrum, qui nobis eſt Fauonius: a Sole et ortu Subſolanum, a ſeptentrione Aquilonem, a meridie Africum. METRODORVS, aqueae exhalationis incendium, a Sole factum,

16. Pro ὅπερ Petau. dat ὥσπερ.

17. τῶν abeſt a Petau.

μὴν πνευμάτων θείων [18]. τὰς δ᾽ ἐτησίας πνεῖν, τοῦ πρὸς τοῖς ἄρκτοις παχυνθέντος ἀέρος, ὑποχωροῦντι τῷ ἡλίῳ κατὰ τὴν θερινὴν τροπὴν ἐπισυῤῥέοντας [19].

Περὶ χειμῶνος καὶ θέρους. η΄.

Ἐμπεδοκλῆς, καὶ οἱ Στωϊκοὶ, χειμῶνα μὲν γίνεσθαι, τοῦ ἀέρος ἐπικρατοῦντος τῇ πυκνώσει, καὶ εἰς τὸ ἀνωτέρω βιαζομένου· θερείαν δὲ, τοῦ πυρὸς, ὅταν εἰς τὸ κατωτέρω βιάζηται. Περιγεγραμμένων [20] δέ μοι τῶν μεταρσίων, ἐφοδευθήσεται καὶ τὰ πρόσγεια.

Περὶ γῆς, καὶ τίς ἡ οὐσία αὐτῆς καὶ πόση. θ΄.

Θαλῆς, καὶ οἱ ἀπ᾽ αὐτοῦ, μίαν εἶναι τὴν γῆν. Οἰκέτης [21] ὁ Πυθαγόρειος, δύο, ταύτην καὶ τὴν ἀντί-

ctum, excitare diuinos flatus. Etesias, qui sunt venti anniversarii, spirare, aëre, qui ad septentriones est, densato, vna cum Sole, qui a solstitio aestiuo a nostris recedere incipit partibus, se prorumpentes.

De hyeme et aestate.

CAP. VIII.

EMPEDOCLES et STOICI, hyemem fieri, cum aër sua densitate obtinet, et sursum vi eluctatur: aestatem, igni deorsum vi tendente. Sed sublimibus descriptis, ad ea me conferam explicanda, quae pone terram sunt.

De terra, tum quae natura eius, quae quantitas.

CAP. IX.

THALES statuit, vnicam esse terram. OECETES Pythagoreus, duas:, nostram, et ei oppositam, quam antichthona

18. F. πνεύματι ὁμοίαν, aut πνεῦμα ὀνομαζομένην. *Reiske.*

19. ἐπισυῤῥέοντας recte cum Datiuo construitur. *confluentes aduersus solem. Reiske.*

20. προγεγραμμένων. *R.*

21. Οἰκέτης] Apud Eusebium legitur Ἱκαίτης. *Xylander.*

χθονα. οἱ Στωϊκοὶ, τὴν γῆν [22] μίαν καὶ πεπερασμένην. Ξενοφάνης, ἐκ τοῦ κατωτέρου [23] μέρους, εἰς ἄπειρον βάθος ἐρριζῶσθαι, ἐξ ἀέρος δὲ καὶ πυρὸς συμπαγῆναι. Μητρόδωρος, τὴν μὲν γῆν ὑπόστασιν εἶναι καὶ τρύγα τοῦ ὕδατος· τὸν δὲ ἥλιον, τοῦ ἀέρος.

Περὶ σχήματος γῆς. ι'.

Θαλῆς, καὶ οἱ Στωϊκοὶ, καὶ οἱ ἀπ' αὐτῶν, σφαιροειδῆ τὴν γῆν. Ἀναξίμανδρος, λίθῳ κίονι [24] τὴν γῆν προσφερῆ τῶν ἐπιπέδων. Ἀναξιμένης, τραπεζοειδῆ· Λεύκιππος, τυμπανοειδῆ· Δημόκριτος, δισκοειδῆ μὲν τῷ πλάτει, κοίλην δὲ τὸ μέσον.

Περὶ θέσεως γῆς. ια'.

Οἱ ἀπὸ Θάλεω, τὴν γῆν μέσην. Ξενοφάνης πρώτην εἰς ἄπειρον [25] ἐρριζῶσθαι. Φιλόλαος ὁ Πυθαγό-

chthona vocat. STOICI, terram vnicam et finitam. XENOPHANES, ex inferiori parte radices eam egisse in infinitam profunditatem, compactam autem esse ex aëre et igne. METRODORVS, terram esse faecem ac subsedimentum aquae, Solem aëris.

De figura terrae.

CAP. X.

THALES, STOICI, et qui hos sequuntur, globi forma. ANAXIMANDER planae columnae lapideae. ANAXIMENES mensae. LEVCIPPVS tympani. DEMOCRITVS disci in superficie, in medio cauam.

De terrae situ.

CAP. XI.

Qui THALETEM sequuntur, in medio terram collocant. XENOPHANES primum assignat locum, quod radices egerit in altitudinem infinitam. PHILOLAVS Pythagoricus igni

22. Haec duo verba, τὴν γῆν, et deinde καὶ, quoſt poſt μίαν sequitur, absunt a Petau.

23. Pro κατωτέρω Petau. dat κάτω.

24. λίθῳ, ἢ κίονι. *lapidi, aut columnae cuidam e genere planarum similem. Reiske.*

25. πρώτην εἰς ἄπειρον] Eusebius melius πρώτην. εἰς ἄπειρον γὰρ ἐρρ. *Xylander.*

26. τοῖς

ρειος, τὸ μὲν πῦρ μέσον· (τῦτο γὰρ εἶναι τῦ παντὸς ἑςίαν) δευτέραν δὲ τὴν ἀντίχθονα· τρίτην δὲ ἣν οἰκῦμεν γῆν ἐξ ἐναντίας κειμένην τε καὶ περιφερομένην τῇ ἀντίχθονι· παρ᾽ ὃ καὶ μὴ ὁρᾶσθαι ὑπὸ τῶν ἐν τῇδε τὰς ἐν ἐκείνῃ. Παρμενίδης πρῶτος ἀφώρισε τῆς γῆς τὰς οἰκυμένυς τόπυς ὑπὸ ταῖς δυσὶ ζώναις ταῖς τροπικαῖς.

Περὶ ἐγκλίσεως γῆς. ιβ.

Λεύκιππος παρεκπεσεῖν τὴν γῆν εἰς τὰ μεσημβρινὰ μέρη, διὰ τὴν ἐν τοῖς μεσημβρινοῖς ἀραιότητα, ἅτε δὴ πεπηγότων τῶν βορείων, διὰ τὸ κατεψύχθαι τοῖς κρυμοῖς, τῶν δ᾽ ἀντιθέτων πεπυρωμένων. Δημόκριτος, διὰ τὸ ἀσθενέςερον εἶναι τὸ μεσημβρινὸν τῦ περιέχοντος, αὐξομένην τὴν γῆν κατὰ τῦτο ἐγκλιθῆναι· τὰ γὰρ βόρεια ἄκρατα, τὰ δὲ μεσημβρινὰ κέκραται. ὅθεν κατὰ τῦτο βεβάρηται, ὅπυ περισσή ἐςι τοῖς καρποῖς καὶ τῇ αὐξήσει [26].

igni medium defert locum, quod fit quasi focus Vniuersi: secundum antichthoni: tertium ei, in qua nos degimus, terrae, sitae ex aduerso, et contrario motu circumuertenti: vnde fiat, vt, qui in vna sunt terra, ab iis, qui constituti in altera sunt, non cernantur. Princeps PARMENIDES terrae habitata loca discreuit a duabus, sub solstitialibus circulis quae iacent, Zonis.

De inclinatione terrae.

CAP. XII.

LEVCIPPVS terram in partes austrinas prolabi putat ob istarum raritatem: quippe ob gelu concretis partibus ad septentrionem vergentibus, dum oppositae interim ardent. DEMOCRITVS, quia ambitus pars austrina sit imbecillior, ideo terram mole auctam eo declinare. Partes enim septentrionales inaequaliter, meridionales aequaliter esse temperatas. Eo itaque inclinasse terram, vbi fructibus et incrementis abunde suppeditat materia.

De

26. τοῖς καρποῖς ἡ αὔξησις. Reiske.

Περὶ κινήσεως γῆς. ιγ'.

Οἱ μὲν ἄλλοι, μένειν τὴν γῆν. Φιλόλαος δὲ ὁ Πυθαγόρειος, κύκλῳ περιφέρεσθαι περὶ τὸ πῦρ κατὰ κύκλου λοξοῦ [27], ὁμοιοτρόπως ἡλίῳ καὶ σελήνῃ. Ἡρακλείδης ὁ Ποντικὸς καὶ Ἔκφαντος ὁ Πυθαγόρειος κινοῦσι μὲν τὴν γῆν, οὐ μήν γε μεταβατικῶς, τροχοῦ δίκην ἐνζωνισμένην [28] ἀπὸ δυσμῶν ἐπ' ἀνατολὰς, τὴν τὸ ἴδιον αὐτῆς κέντρον. κατ' ἀρχὰς μὲν πλάζεσθαι τὴν γῆν φησὶν ὁ Δημόκριτος, διά τε μικρότητα καὶ κουφότητα, πυκνωθεῖσαν δὲ τῷ χρόνῳ καὶ βαρυνθεῖσαν καταστῆναι.

Περὶ διαιρέσεως γῆς, πόσαι αὐτῆς εἰσὶ ζῶναι. ιδ'.

Πυθαγόρας τὴν γῆν ἀναλόγως τῇ τοῦ παντὸς οὐρανοῦ σφαίρᾳ διῃρῆσθαι εἰς πέντε ζώνας, ἀρκτικὴν, θε-

De motu terrae.

CAP. XIII.

Alii immotam manere terram sentiunt. PHILOLAVS Pythagoreus, in orbem eam circumferri circum ignem, obliquo circulo, in morem Solis et Lunae. HERACLIDES Ponticus, et ECPHANTVS Pythagoreus, motum terrae tribuunt: non vt loco suo excedat, sed rotae instar circa axem circumuertatur ab occasu versus ortum, circa suum centrum. DEMOCRITVS initio effictam fuisse terram ob paruitatem et leuitatem: successu autem temporis densatam atque degrauatam subsedisse.

In quot Zonas distincta sit terra.

CAP. XIV.

PYTHAGORAE opinio est, terram eadem, qua totius coeli globum, proportione in quinque esse diuisam partes, septen-

27. κατὰ κύκλον λοξόν. *R.*

28. In libris vulgatis hic legitur foeda mutilatione μεταβατικῶς τροχοῦ δίκην, ενζωνισμένην. Ex Eusebio nos locum transtulimus, qui habet: μεταβατικῶς, ἀλλὰ τρεπτικῶς, ἄξονι στρεφομένην ἀπὸ δυσμῶν, *etc.* Nam δεσμῶν pro δυσμῶν fuisse falsum, vel coeco apparet, et in Aldino est et manuscripto δυσμῶν. *Xylander.* τροχοῦ δὲ δίκην ἐνηξωνισμένου. *sed instar rotae, cui axis sua inserta est,* seu instar rotae ad axin suam adstrictae, vt ab ea decidere nequeat. *Reiske.* Pro ἐνζονισμένην

ρινὴν, χειμερινὴν, ἰσημερινὴν, ἀνταρκτικήν [29]· ὧν ἡ μέση τὸ μέσον τῆς γῆς ὁρίζει, παρ᾽ αὐτὸ τοῦτο διακεκαυμένη καλουμένη. ἡ δὲ [30] οἰκητήριόν [31] ἐστιν, ἡ μέση τῆς θερινῆς καὶ χειμερινῆς [32], εὔκρατός τις οὖσα.

Περὶ σεισμῶν γῆς. ιε΄.

Θαλῆς μὲν καὶ Δημόκριτος ὕδατι τὴν αἰτίαν τῶν σεισμῶν προσάπτουσιν, οἱ δὲ Στωϊκοὶ φασί· Σεισμός ἐστι τὸ ἐν τῇ γῇ ὑγρὸν εἰς ἀέρα διακρινόμενον καὶ ἐκπίπτον. Ἀναξιμένης, ξηρότητα καὶ ἀραιότητα [33] τῆς γῆς, αἰτίαν τῶν σεισμῶν, ὧν τὴν μὲν αὐχμοὶ γεννῶσι, τὴν δ᾽ ἐπομβρίαι. Ἀναξαγόρας, ἀέρος ἀποδύσει [34], τῇ μὲν πυκνότητι τῆς ἐπιφανείας προσπίπτοντος, τῷ δ᾽ ἔκκρισιν λαβεῖν μὴ δύνασθαι, τρόμῳ τὸ περιέχον κρα-

ptentrionalem, aeſtiuam, hybernam, aequinoctialem, antarcticam: quarum media terrae mediam regionem definiat, hac ipſa de cauſa nomine aduſtae, ſeu torridae, praedita. Eam, quae incoli poteſt, in medio iacere aeſtiuae atque hybernae, temperatam.

De terrae motibus.

CAP. XV.

THALES ac DEMOCRITVS eius rei cauſam aquae imputant. At STOICI dicunt, terrae motum eſſe, cum humor in terra incluſus excernitur, inque aërem excidit. ANAXIMENES ſiccitatem et raritatem terrae, eius concuſſionis cauſam, quorum illam quidem aeſtus, hanc nimiae pluuiae gignant. ANAXAGORAS aërem ſe emergere volentem, qui cum ſua craſſitie incidit in terrae ſuperficiem, neque tamen excerni poteſt, tremore terram continentem ſuccutit. ARISTO-

σμένην ex Petau. affertur ἐνιζομένην, vel ἐνιζωνισμένην.

29. θερινὴν, ἰσημερινὴν, χειμερινὴν, ἀνταρκτικήν. *R.*

30. οἱ δὲ] Scriptus ἡ δὲ: forte ἣ δὲ. *Xylander.*

31. οἰκητήριος. *Reiske.*

32. καὶ χειμερινῆς accipi debet pro καὶ ἡ μέση τῆς χειμερινῆς. *terra habitabilis illa eſt, quae in circulo, tam aeſtiuo, quam brumali, abeſt, quantum illinc ab arctico et aequidiali, tantum hinc ab eodem aequidiali et antarctico. Reiske.*

33. καὶ ἀραιότητα] Haec duo verba a Petau. abſunt.

34. F. ἀέρος εἰς γῆν ὑποδύσει. *Reiske.*

35. F.

δαίνοντος. Ἀριστοτέλης, διὰ τὴν τοῦ ψυχροῦ πανταχόθεν [35] ἀντιπερίστασιν, κάτωθεν καὶ ἄνωθεν αὐτῇ [36] περιστάντος. τὸ γὰρ θερμὸν ἀνωτέρω γενέσθαι σπεύδει, ἅτε δὴ κοῦφον ὄν [37]· διὰ τοῦτο ἐν ἀπολείψει [38] γινομένης τῆς ξηρᾶς ἀναθυμιάσεως, τῇ σφηνώσει καὶ τοῖς ἀνθελιγμοῖς διαταράττεσθαι. Μητρόδωρος, μηδὲν ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ σῶμα κινεῖσθαι, εἰ μή τις προσώσειεν, ἢ καθελκύσειε κατ' ἐνέργειαν. διὸ μηδὲ τὴν γῆν, ἅτε δὴ κειμένην, φυσικῶς κινεῖσθαι, τόπους δέ τινας αὐτῆς νοσεῖν [39] τοῖς ἄλλοις. Παρμενίδης, Δημόκριτος, διὰ τὸ πανταχόθεν ἴσον ἀφεστῶσαν μένειν ἐπὶ τῆς ἰσοῤῥοπίας, οὐκ ἔχουσαν αἰτίαν, δι' ἣν δεῦρο μᾶλλον, ἢ ἐκεῖσε, ῥέψειεν ἄν· διὰ τοῦτο μόνον μὲν κραδαίνεσθαι, μὴ κινεῖσθαι δέ. Ἀναξιμένης, διὰ τὸ πλάτος ἐποχεῖσθαι τῷ

STOTELES propter frigidum terram vndiquaque circumstans superne atque inferne. Calidum enim ob leuitatem suam sursum nititur: itaque siccam exhalationem, sursum euadendi via interclusa, terram, ex qua cuneo quasi acto eluctari contendit, contrariis inuicem reuolutionibus exagitare. METRODORVS, nullum corpus in suo proprio loco moueri, nisi quid sit, a quo impellatur, aut detrahatur efficaciter: ita ne terram quidem, vtpote suo naturali sitam loco, moueri, partes duntaxat eius quasdam alio migrare. PARMENIDES ac DEMOCRITVS terram vndique aequaliter distantem, aequilibrioque suspensam, quod causam non habeat, cur huc potius, quam illuc, vergat, concuti tantum, non moueri. ANAXIMENES eam ob latitudinem vectari aëre, cui incumbit.

35. F. τοῦ ψυχροῦ τῷ πυρὶ [vel τῷ θερμῷ] ἀντιπερίστασιν. *Reiske.*

36. αὐτῇ] F. αὐτῷ: nisi praecesserit nomen foemininum, hodie in Plutarchi codd. desideratum, e. c. τῇ θερμότητι. propterea *quod frigus vbique se calori opponit, idque vndecunque premit. Reiske.*

37. ὂν abest a Petau.

38. ἐν ἀπολήψει γεν. *quum intercepta fuerit sicca exhalatio,* et impedita, quo minus exhalaret. *Reiske.* Ex Petau. citatur ἀπολήσει.

39. νοσεῖν] *locos alios motu vago et erroneo in alios incurrere.* Sed hoc est, obscurum aeque obscuro alio illustrare. Quare enim illi loci vagantur, si omnia per se quieta manent? *Reiske.*

40. πλα-

ἀέρι. οἱ δὲ φασὶν, ἐφ' ὕδατος, καθάπερ τὰ πλατανώδη [40] καὶ σανιδώδη ἐπὶ τῶν ὑδάτων, διὰ τοῦτο [41] κινεῖσθαι. Πλάτων, πάσης μὲν κινήσεως ἓξ εἶναι περιστάσεις, ἄνω, κάτω, ἐπὶ τὰ δεξιὰ καὶ θάτερα, ἔμπροσθεν καὶ ὄπισθεν· κατ' οὐδεμίαν δὲ τούτων ἐνδέχεσθαι τὴν γῆν κινεῖσθαι, ἐν τῷ πανταχόθεν κατωτάτην κειμένην, μένειν μὲν ἀκίνητον, μηδὲν ἔχουσαν ἐξαίρετον εἰς τὸ ῥέπειν μᾶλλον, τόπους δ' αὐτῆς κατ' ἀραιότητα σαλεύεσθαι. Ἐπίκουρος, ἐνδέχεσθαι μὲν ὑπὸ τοῦ πάχους ἀέρος [42] τοῦ ὑποκειμένου, ὑδατώδους ὄντος, ἀνακρουομένην αὐτὴν, καὶ οἷον ὑποτυπτομένην, κινεῖσθαι, ἐνδέχεσθαι δὲ καὶ σηραγγώδη τοῖς κατωτέρω μέρεσι καθεστῶσαν ὑπὸ τοῦ διασπειρομένου πνεύματος εἰς τὰς ἀντροειδεῖς κοιλότητας ἐμπίπτοντας σαλεύεσθαι.

bit. Alii aquae innatare, instar platani foliorum, aut asserum, ideoque moueri. PLATO motuum sex circumstantias perhibet, sursum, deorsum, dextrorsum, sinistrorsum, prorsum, retrorsum. Horum motuum nullum terrae posse accidere, cum vndiquaque ima sit, maneatque immota, quod nihil eximium sit, ob quod in hanc, vel illam partem momentum faciat: partes tamen eius raritatis causa concuti. EPICVRVS, fieri posse, vt terra, aëris subiecti, qui aquosus est, crassitie impulsa, ac quasi succussa, moueatur: fieri etiam posse, vt, infimis sui partibus cauernosa cum sit, aëre, qui per eam dispergitur, in cauitates antrorum similes incidente, quassetur.

De

40. πλαταγώδη. *corpora similia* πλατάγῃ, vel *crepitaculo.* Est autem πλατάγη, instrumentum ligneum, constans duabus tabellis sibi parallelis, quibus concussis sonus efficitur. Sic appellantur quoque illae duae tabellulae ligneae, duos fere digitos latae, quatuor longae, quarum binas pueruli inter secundum et tertium digitum insertas conquassant, et sic strepitum edunt, *eine Klapper, oder Pritsche.* V. quae dixi ad Dionis Cassii p. 356. 99. *Reiske.*

41. F. διὰ τὸ κοῦφον κινεῖσθαι. *Reiske.*

42. ὑπὸ πάχους τοῦ ἀέρος. *Reiske.*

43. ἐκ-

Περὶ θαλάσσης, πῶς συνέστη καὶ πῶς ἐστι πικρά. ις'.

Ἀναξίμανδρος τὴν θάλασσάν φησιν εἶναι τῆς πρώτης ὑγρασίας λείψανον, ἧς τὸ μὲν πλεῖον μέρος ἀνεξήρανε τὸ πῦρ, τὸ δὲ ὑπολειφθὲν διὰ τὴν ἔκκαυσιν [43] μετέβαλεν. Ἀναξαγόρας, τοῦ κατ' ἀρχὴν λιμνάζοντος ὑγροῦ περικαέντος ὑπὸ τῆς ἡλιακῆς περιφορᾶς, καὶ τοῦ λιπαροῦ ἐξατμισθέντος, εἰς ἀλυκίδα καὶ πικρίαν τὸ λοιπὸν ὑποστῆναι. Ἐμπεδοκλῆς, ἱδρῶτα τῆς γῆς ἐκκαιομένης ὑπὸ τοῦ ἡλίου διὰ τὴν ἐπιπόλαιον πλύσιν [44]. Ἀντιφῶν, ἱδρῶτα θερμοῦ, ἐξ οὗ τὸ περιληφθὲν ὑγρὸν ἀπεκρίθη τῷ κατεψυχθῆναι, παρακυλίσασα [45], ὅπερ ἐπὶ παντὸς ἱδρῶτος συμβαίνει. Μητρόδωρος, διὰ τὸ διηθῆσαν διὰ τῆς γῆς μετειληφέναι τοῦ περὶ αὐτὴν πάχους, καθάπερ τὰ διὰ τῆς τέφρας ὑλιζόμενα. οἱ ἀπὸ Πλά-

De mari, quae eius origo, et qui sit amarum.

CAP. XVI.

ANAXIMANDER mare ait primi humoris esse reliquias, quarum maior pars ab igni exsiccata, reliquum ob ardorem mutatum sit. ANAXAGORAS, cum humor ab initio stagnans a solari motu esset adustus, exhalassetque eius pinguedo, reliquum salsugine et amarore infectum substitisse. EMPEDOCLI mare est sudor terrae, adustae a Sole, eumque sudorem nimia sui compressione emittentis. ANTIPHON sudorem calidi, a quo excretum est, quod supererat humidi, elixando in salsuginem conuersum, quod in quouis fit sudore. METRODORVS, quia mare sit percolatum per terram, ideo crassitiem eius participasse: sicut euenit iis, quae per cinerem colan-

43. ἔκκαυσιν] Euseb. ἔγκλισιν. Sed nostram lectionem malo. *Xylander.*

44. ἐπὶ πλεῖον πίλησιν (quid enim sit ἐπιπόλαιον πλύσιν, *ablutionem in superficie*) legimus cum Eusebio. *Xylander.* πλύσιν] Num καῦσιν. *Reiske.* Petau. dat πλῆσιν.

45. παραλυκίσαντα leg. quod est *in salsuginem concedere.* Hanc vocem totam omisit corrector, cum et in Aldino et manuscripto sit παρακυλίσασα, quod memor τῆς ἀλυκίδος facile sibi restituisset. Est autem et apud Euseb. ita, vt nos scripsimus, (nisi quid deest) παραλυκίσαντα legendum. *Xylander.* Mihi Xylandri emendatio παραλυκίσαντα vehementer placet, et de ea dubitari non oportere existimo. *subsalsuginescentem.* *R.*

46. ἀπὸ

τωνος, τοῦ στοιχειώδους ὕδατος τὸ μὲν ἐξ ἀέρος κατὰ περίψυξιν συνιστάμενον γλυκὺ γίνεσθαι, τὸ δ' ἀπὸ τῆς [46] κατὰ περίκαυσιν καὶ ἐκπύρωσιν ἀναθυμιώμενον, ἁλμυρόν.

Πῶς ἀμπώτιδες γίνονται καὶ πλημμύραι. ιζ'.

Ἀριστοτέλης, Ἡράκλειτος, ὑπὸ τοῦ ἡλίου. τὰ γὰρ [47] πλεῖστα τῶν πνευμάτων κινοῦντος καὶ συμπεριφέροντος. ὑφ' ὧν ἐμβαλόντων μὲν, προωθουμένην ἀνοιδεῖν τὴν Ἀτλαντικὴν θάλασσαν, καὶ παρασκευάζειν τὴν πλημμύραν· καταληγόντων δ' ἀντιπεριστπωμένην ὑποβαίνειν, ὅπερ εἶναι τὴν ἄμπωσιν [48]. Πυθέας ὁ Μασσαλιώτης, τῇ πληρώσει τῆς σελήνης τὰς πλημμύρας γίνεσθαι, τῇ δὲ μειώσει τὰς ἀμπώτιδας. Πλάτων, ἐπὶ τὴν ἑώραν φέρεσθαι [49] τῶν ὑδάτων. εἶναι γάρ τινα ἑώραν διά τινος στομίου τρήματος περιφέρουσαν [50] παλίῤῥοιαν, ὑφ' ἧς ἀντικυμαίνεσθαι τὰ πελάγη· Τίμαιος,

colantur. PLATONICI aquae elementaris partem aliam ex aëre frigore coactam exſtitiſſe dulcem, aliam, quae a terra ex ardore et incendio exhalaſſet, ſalſam.

De cauſis aeſtus maris.

CAP. XVII.

ARISTOTELES et HERACLETVS a Sole fieri aiunt, qui pleroſque ſpiritus moueat, ſecumque circumducat: quibus incidentibus, propellatur mare Atlanticum, intumeſcatque et affluxum maris efficiat: iiſdemque deſinentibus, retro abſtrahatur ac recedat, quo pacto reſorbeatur mare. PYTHEAS Maſſilienſis, Lunae implemento affluxum, decremento defluxum fieri. PLATO, eſſe quippiam in ſublimi ſuſpenſum, ex cuius foramine, ſeu orificio quodam, prorumpat aeſtus, viciſſimque maria intumeſcant. TIMAEVS cauſam imputat

46. ἀπὸ τῆς] Legendum ἀπὸ γῆς. Scriptus, Euſebius, ratio. *Xylander*. *Reiske*. Et ita dat etiam codex Petau.

47. γὰρ delend. *Reiske*.

48. ἄμπωτιν Petau.

49. φέρεται leg. e Stobaeo.

50. F. διά τινος ἐγγείου [ita Stobaeus] τρήματος ἐπιφέρουσαν. *Reiske*.

51. F.

τὰς ἐμβάλλοντας ποταμοὺς εἰς τὴν Ἀτλαντικὴν διὰ τῆς Κελτικῆς ὀρεινῆς αἰτιᾶται, προωθοῦντας μὲν ταῖς ἐφόδοις, καὶ πλημμύραν ποιοῦντας, ὑφέλκοντας [51] δὲ ταῖς ἀναπαύλαις, καὶ ἀμπώτιδας κατασκευάζοντας. Σέλευκος ὁ μαθηματικὸς, κινῶν καὶ οὗτος τὴν γῆν, ἀντικόπτειν αὐτῆς τῇ δίνῃ φησὶ καὶ τῇ κινήσει τὴν περιστροφὴν τῆς σελήνης· τοῦ δὲ μεταξὺ ἀμφοτέρων τῶν σωμάτων ἀντιπερισπωμένου πνεύματος, καὶ ἐμπίπτοντος εἰς τὸ Ἀτλαντικὸν πέλαγος, κατὰ λόγον αὐτῷ συγκυκᾶσθαι τὴν θάλασσαν.

Περὶ ἅλω. ιη΄.

Ἡ δὲ ἅλως οὑτωσὶ ἀποτελεῖται. μεταξὺ τῆς σελήνης, ἤ τινος ἄλλου ἄστρου, καὶ τῆς ὄψεως, ἀὴρ παχὺς καὶ ὁμιχλώδης ἵσταται· εἶτ᾽ ἐν τούτῳ τῆς ὄψεως κατακλωμένης καὶ εὐρυνομένης, καθ᾽ οὕτω τῷ κύκλῳ τοῦ ἄστρου προσπιπτούσης κατὰ τὴν ἔξω περιφέρειαν, κύκλος δοκεῖ περὶ τὸ ἄστρον φαίνεσθαι· ὃς κύκλος φαινόμενος ἅλως καλεῖται, ὅτι ἐστὶν ἅλως προτεχῶς [52] ἐκεῖ δοκοῦντος τοῦ φάσματος γίνεσθαι, ἔνθα νῦν ἔπεσε τὸ πάχος [53] τῆς ὄψεως.

putat fluminibus, quae ex montibus Gallicis in Atlanticum procurrentia mare, id excursu suo propellant atque augeant, rursumque subsistentia retrahant atque deminuant. SELEVCVS Mathematicus, ipse quoque motum terrae tribuens, eius reuolutioni ac motui Lunam aduersam ire ait: cumque ventus, qui intra duo ista corpora intercipitur, in diuersas partes hoc pacto agitetur, eo in Atlanticum mare incidente, hoc quoque secundum eius motus concitari.

De area, quae halos dicitur.
CAP. XVIII.

Sic ea fit. Inter Lunam, aut aliud sidus, ac visum nostrum aër crassus et nebulosus exstat, in quo cum visus noster reflectitur ac dilatatur, itaque ad externam circumferentiam circuli astri pertinet, circulus circa illud esse videtur, qui halos, id est, area, dicitur: videturque ista apparitio proxime ibi fieri, vbi visus in crassitiem incidit.

51. F. ὑπείκοντας δέ. *Reiske.*
52. F. ὅτι ἐστὶν ἅλωνι προσφερής. *quia similis est areae. R.*
53. F. ἔνθα συνέπεσε τὸ πάθος τῆς ὄψεως. *Reiske.*

ΠΛΟΥ-

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ
ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΡΕΣΚΟΝΤΩΝ ΤΟΙΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΙΣ ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

PLVTARCHI
DE PLACITIS PHILOSOPHORVM, HOC EST BREVIS RECENSIONIS SENTENTIARVM DE NATVRA RERVM, LIBER IV.

Περιωδευμένων δὲ τῶν τοῦ κόσμου μερῶν, διαβήσομαι πρὸς τὰ κατὰ μέρος.

Περὶ Νείλου ἀναβάσεως. α΄. [1]

Θαλῆς τοὺς ἐτησίους ἀνέμους οἴεται πνέοντας τῇ Αἰγύπτῳ ἀντιπροσώπους ἐπαίρειν τοῦ Νείλου τὸν ὄγκον,

Cum peragrauerimus mundi partes, ad ea nunc veniamus, quae sunt singularia.

De Nili incremento.
CAP. I.

THALES censet, Etesiarum, qui venti Aegypto aduersi spirant, flatu Nili aquas attolli, quod ostia ipsius, quibus se exonerat,

1. Recte caput hoc de caussis incrementi Nili refertur ad hunc quartum librum. Nam ad τὰ κατὰ μέρος, *res terrae particulares*, pertinent, quas hoc libro tractaturum Plutarchus profitetur, neque potest, neque ad τὰ μετάρσια, affectionis aëris et atmosphaerae, neque ad rationes toti terrae

διὰ τὸ τὰς ἐκροὰς αὐτȣ̃ τῇ παρεισδύσει τȣ̃ ἀντιπαρήκοντος πελάγȣς ἀνακόπτεσθαι. Εὐθυμένης ὁ Μασσαλιώτης, ἐκ τȣ̃ Ὠκεανȣ̃ καὶ τῆς ἔξω [2] θαλάσσης γλυκείας κατ' αὐτὸν [3] ȣ̃σης νομίζει πληρȣ̃σθαι τὸν ποταμόν. Ἀναξαγόρας, ἐκ τῆς χιόνος τῆς ἐν τῇ Αἰθιοπίᾳ, τηκομένης μὲν ἐν τῷ θέρει, ψυχομένης δὲ τῷ χειμῶνι. Δημόκριτος, τῆς χιόνος τῆς ἐν τοῖς πρὸς ἄρκτον μέρεσιν ὑπὸ θερινὰς τροπὰς ἀναλυομένης τε καὶ διαχεομένης, νέφη μὲν ἐκ τῶν ἀτμῶν πιλȣ̃σθαι, τȣ́των δ' ἀπελαυνομένων πρὸς μεσημβρίαν καὶ τὴν Αἴγυπτον, ὑπὸ τῶν ἐτησίων ἀνέμων ἀποτελεῖσθαι ῥαγδαίȣς ὄμβρȣς, ὑφ' ὧν ἀναπίμπλασθαι τάς τε λίμνας καὶ τὸν Νεῖλον ποταμόν. Ἡρόδοτος, ὁ συγγραφεὺς, ἴσον μὲν ἐκ τῶν πηγῶν φέρεσθαι χειμῶνος καὶ θέρȣς, φαίνεσθαι δ' ἐλάττονα τȣ̃ χειμῶνος, διὰ τὸ ἐν τȣ́τῳ τῷ καιρῷ πλησίον ἰόντα τὸν ἥλιον τῆς Αἰγύπτȣ, ἐξατμίζειν τὰ νάματα [4].

rat, maris obtrusi influxu obthurentur. EVTHYMENES Massiliensis, ex Oceano marique externo, suapte natura dulci, fluuium impleri. ANAXAGORAS niue Aethiopica, quae hyeme frigens, aestate liquetur. DEMOCRITVS, niue in partibus ad Septentriones sitis sub solstitium aestiuum resoluta atque diffusa, densari ex vaporibus nubes, quae compulsae versus meridiem et ad Aegyptum ab etesiis ventis, in magnos ac vehementes dissoluantur imbres, quibus cum paludes, tum Nilus impleantur. HERODOTVS, historiae scriptor, aequalem a fontibus fluere Nilum hyeme aestateque perhibet: minorem autem hyeme videri, quia tum Sol Aegypto vicinior in

terrae inhaerentes referri, quae superiore libro fuerunt enarratae. *Reiske.*

2. ἔσω. Mare interius est mare mediterraneum, quod Oceano opponitur. *Reiske.*

3. Κατ' αὐτὴν. Legebatur αὐτὸν, q. d. Euthymenem sensisse, mare extremum esse dulce. Manuscriptus [vti etiam Petau.] habet αὐτὴν, *suapte natura,* pro καθ' αὐτήν. Nam adspirationem negligi non est prorsus inusitatum. αὐτὴν etiam Budaeus legit. *Xylander.* αὐτὸν rectum est. Redit enim ad ποταμὸν. *maris interioris, quod in fluuii regione dulce est. Reiske.*

4. Post τὰ νάματα videtur aliquid deesse: nisi potius Plutarchus satis habuerit in commodum memoriae suae, cuius in gratiam libellum hunc valde

Ἔφορος, ὁ ἱστοριογράφος, κατὰ θέρος φησὶν ἀναχαλᾶσθαι τὴν ὅλην Αἴγυπτον, καὶ οἱονεὶ ἐξυδρῦν [5] τὸ πολὺ νᾶμα. συνδίδωσι δ' αὐτῇ καὶ ἡ Ἀραβία καὶ ἡ Λιβύη παρὰ τὸ ἀραιὸν καὶ ὑπόψαμμον. Εὔδοξος τοὺς ἱερεῖς φησι λέγειν τὰ ὄμβρια τῶν ὑδάτων, καὶ τὴν ἀντιπερίστασιν τῶν ὡρῶν, ὅταν παρ' ἡμῖν εἴη [6] θέρος τοῖς ὑπὸ τὸν θερινὸν τροπικὸν οἰκοῦσιν, τότε τοῖς ὑπὸ τὸν χειμερινὸν τροπικὸν ἀντοίκοις χειμὼν ἐστιν, ἐξ ὧν τὸ πλημμυροῦν ὕδωρ καταῤῥήγνυται.

Περὶ ψυχῆς. β'.

Θαλῆς ἀπεφήνατο πρῶτος τὴν ψυχήν, φύσιν ἀεικίνητον, ἢ αὐτοκίνητον. Πυθαγόρας [7], ἀριθμὸν ἑαυτὸν κινοῦντα. τὸν δ' ἀριθμὸν ἀντὶ τοῦ νοῦ παραλαμβάνει. Πλάτων,

in vaporem aquas redigat. EPHORVS, hiſtoricus is quoque, aeſtate ait relaxari totam Aegyptum, ac quaſi exſudare copioſam aquam: ac conferre ad hoc etiam Arabiam et Africam ob raritatem et ſabuloſum ſolum. EVDOXVS ait, ſacerdotes imbribus et oppoſitis temporum anni rationibus rem imputare. Quando enim apud nos aeſtas eſt, qui ſub aeſtiuo habitamus Tropico, tum iis, qui e regione ſub brumae circulo degunt, hyemem eſſe, a quibus tum exundans aqua prorumpat.

De anima.
CAP. II.

Primus THALES animam dixit naturam eſſe, quae ſemper, aut a ſe ipſa, moueatur. PYTHAGORAS numerum, qui ſe ipſum moueat. Numerum autem ſumit pro mente. PLATO

de conciſum et compendioſum abſque vlla cura et lima in aduerſaria coniecisſe videtur, Herodoteae perobſcurae et a vero multum abhorrentis cauſſarum deductionis initium ponere, quandoquidem conſideret, memoriam, hoc motam principio, caetera facile ſuggeſturam. *Reiske.*

5. Pro ἐξυδρῦν contenderim quouis pignore, legendum ἐξιδροῦν: quod ſane etiam in ſcripto deinde reperi. *Xylander.*

6. Pro εἴη Petau. dat ᾖ.

7. Poſt Πυθαγόρας; Petau. inſerit δ'.

8. Poſt

ἐσίαν νοητὴν, ἐξ ἑαυτῆς κινητὴν, κατ' ἀριθμὸν ἐναρμόνιον κινεμένην. Ἀριςοτέλης, ἐντελέχειαν πρώτην σώματος Φυσικῦ ὀργανικῦ, δυνάμει ζωὴν ἔχοντος. τὴν δ' ἐντελέχειαν ἀκεςέον ἀντὶ τῆς ἐνεργείας. Δικαίαρχος ἁρμονίαν τῶν τεσσάρων ςοιχείων. Ἀσκληπιάδης, ὁ ἰατρὸς, συγγυμνασίαν τῶν αἰσθήσεων.

Εἰ σῶμα ἡ ψυχὴ, καὶ τίς ἡ ἐσία αὐτῆς. γ'.

Οὗτοι πάντες οἱ προτεταγμένοι ἀσώματον τὴν ψυχὴν ὑποτίθενται, Φύσει λέγοντες αὐτοκίνητον καὶ ἐσίαν νοητὴν, καὶ τῦ Φυσικῦ ὀργανικῦ ζωὴν ἔχοντος ἐντελέχειαν. οἱ δ' ἀπ' Ἀναξαγόρε ἀεροειδῆ ἔλεγόν τε καὶ σῶμα· οἱ Στωϊκοὶ, πνεῦμα θερμόν. Δημόκριτος, πυρῶδες σύγκριμα ἐκ τῶν λόγῳ θεωρητῶν, σφαιρικὰς μὲν ἐχόντων τὰς ἰδέας, πυρίνην δὲ τὴν δύναμιν, ὅπερ σῶμα εἶναι. Ἐπίκερος, κρᾶμα ἐκ τεσσάρων, ἐκ ποιῦ πυρώδες, ἐκ ποιῦ ἀερώδες, ἐκ ποιῦ πνευματικῦ, ἐκ τετάρτε τινὸς ἀκατονομάςε, ὃ ἦν αὐτῷ αἰσθητικόν. Ἡράκλειτος, τὴν μὲν τῦ κόσμε ψυχὴν, ἀναθυμίασιν ἐκ

TO ſubſtantiam mente praeditam, a ſe ipſa mobilem, et quae moueatur ſecundum numerum harmonicum. ARISTOTELES actum (entelecheian) primum corporis naturalis et inſtrumentis apti, viuendi facultatem habentis. DICAEARCHVS harmoniam quatuor elementorum. ASCLEPIADES medicus coëxercitationem ſenſuum.

Anima corpus an ſit, et quae eius ſubſtantia.

CAP. III.

Omnes hi, quos nominaui, corporis expertem animam ſtatuunt, naturam ei tribuentes, quae moueatur a ſeſe ipſa, et mente ſit inſtructa, et actus naturalis corporis ad viuendum apti ac inſtrumentis adornati. ANAXAGOREI corpus eſſe cenſuerunt, idque aëreae naturae. STOICI, ſpiritum calidum. DEMOCRITVS, igneam compagem partium mente ſola perceptarum, quae formis ſint globoſis, ignea vi, denique corpus. EPICVRVS, temperatum quippiam ex quatuor qualitatibus, ignea, aërea, aquea, et quarta, cui nomen non ſit poſitum, quod ei erat vis ſentiendi. HERACLETVS, animam mundi exhalationem eſſe humidarum eius partium: ani-

τῶν ἐν αὐτῷ ὑγρῶν, τὴν δ' ἐν τοῖς ζώοις, ἀπὸ τῆς ἐκτὸς καὶ τῆς ἐν αὐτοῖς ἀναθυμιάσεως ὁμογενῆ.

Περὶ μερῶν ψυχῆς. δ'.

Πυθαγόρας, Πλάτων, κατὰ μὲν τὸν ἀνωτάτω λόγον, διμερῆ τὴν ψυχήν· (τὸ μὲν γὰρ ἔχει λογικὸν, τὸ δ' ἄλογον) κατὰ δὲ τὸ προσεχὲς καὶ ἀκριβὲς, τριμερῆ· τὸ γὰρ ἄλογον διαιρεῖσιν εἴς τε τὸ θυμικὸν καὶ τὸ ἐπιθυμητικόν. οἱ Στωϊκοὶ, ἐξ ὀκτὼ μερῶν φασι συνεστάναι, πέντε μὲν τῶν αἰσθητῶν, ὁρατικοῦ, ἀκουστικοῦ, ὀσφρητικοῦ, γευστικοῦ, ἁπτικοῦ· ἕκτου δὲ, φωνητικοῦ, ἑβδόμου, σπερματικοῦ· ὀγδόου, αὐτοῦ τοῦ ἡγεμονικοῦ, ἀφ' οὗ ταῦτα πάντα ἐπιτέτακται διὰ τῶν οἰκείων ὀργάνων προσφερῶς ταῖς τοῦ πολύποδος πλεκτάναις. Δημόκριτος, Ἐπίκουρος, διμερῆ τὴν ψυχὴν, τὸ μὲν λογικὸν ἔχουσαν ἐν τῷ θώρακι καθιδρυμένον, τὸ δ' ἄλογον καθ' ὅλην τὴν σύγκρισιν τοῦ σώματος διεσπαρμένον. ὁ δὲ Δημόκριτος πάντα μετέχειν φησὶ ψυχῆς ποιᾶς· καὶ τὰ νεκρὰ τῶν σωμάτων, διότι ἀεὶ διαφανῶς τινος θερμοῦ καὶ αἰσθητικοῦ μετέχει τοῦ πλείονος διαπνεομένου.

animalium autem, ab externa, et exhalatione interna cognatam.

De animae partibus.

CAP. IV.

PYTHAGORAS, PLATO, ſecundum ſupremam rationem duas partes ei aſſignant, quarum vna ratione ſit praedita, altera eius expers, ſiue bruta: ſecundum propinquam autem et ſubtiliorem rationem tres: diuidunt enim brutam in irae, et in cupiditatibus deditam. STOICI ex octo partibus componunt animam: quinque ſenſibus, viſu, auditu, olfactu, guſtatu, tactu: ſexta vocali: ſeptima ſeminea: octaua ea, quae principatum obtinet, et a qua reliquae omnes diſpoſitae ſunt, ſuis quaeque inſtrumentis, conuenienter flagellis polypi. DEMOCRITVS, EPICVRVS, bimembrem faciunt animam, cuius pars rationis compos in pectore ſita ſit, bruta per totam corporis concretionem diffuſa. DEMOCRITVS porro omnia ait quandam habere animam, etiam cadauera: quod haec ſemper perſpicue aliquid obtineant caloris et ſenſus, maiori parte exſpirata.

De

Τίς τὸ τῆς ψυχῆς ἡγεμονικὸν, καὶ ἐν τίνι ἐςίν. ε.

Πλάτων, Δημόκριτος, ἐν ὅλῃ τῇ κεφαλῇ. Στράτων, ἐν μεσοφρύῳ. Ἐρασίςρατος, περὶ τὴν μήνιγγα τȣ̃ ἐγκεφάλȣ, ἣν ἐπικρανίδα λέγει. Ἡρόφιλος, ἐν τῇ τȣ̃ ἐγκεφάλȣ κοιλίᾳ, ἥτις ἐςὶ καὶ βάσις. Παρμενίδης, ἐν ὅλῳ τῷ θώρακι, καὶ Ἐπίκȣρος. οἱ Στωϊκοὶ πάντες, ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ, ἢ τῷ περὶ καρδίαν πνεύματι. Διογένης, ἐν τῇ ἀρτηριακῇ κοιλίᾳ τῆς καρδίας, ἥτις ἐςὶ πνευματική. Ἐμπεδοκλῆς, ἐν τῇ τȣ̃ αἵματος συςάσει. οἱ δὲ, ἐν τῷ τραχήλῳ τῆς καρδίας· οἱ δὲ, ἐν τῷ περὶ καρδίαν ὑμένι· οἱ δὲ, ἐν τῷ διαφράγματι. τῶν νεωτέρων δέ τινες, διήκειν ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι τȣ̃ διαφράγματος. Πυθαγόρας, τὸ μὲν ζωτικὸν περὶ τὴν καρδίαν, τὸ δὲ λογικὸν καὶ νοερὸν περὶ τὴν κεφαλήν.

Περὶ κινήσεως ψυχῆς. ϛ'.

Πλάτων, ἀεικίνητον τὴν ψυχὴν, τὸν δὲ νȣ̃ν ἀκίνητον[8] τῆς μεταβατικῆς κινήσεως. Ἀριςοτέλης, ἀκίνητον τὴν ψυχὴν, πάσης κινήσεως προηγȣμένης, τῆς δὲ

De principe animae parte.

CAP. V.

Inesse hanc aiunt PLATO et DEMOCRITVS in toto capite. STRATO, in superciliorum intercapedine. ERASISTRATVS, circa membranam cerebri, quam epicranida nominat. HEROPHILVS, in cauo, seu fundo, cerebri. PARMENIDES, in toto pectore. EPICVRVS et STOICI, in vniuerso corde, aut cordis spiritu. DIOGENES, in arteriosa cordis cauea, quae est spiritualis. EMPEDOCLES, in sanguinis substantia. Alii, in collo cordis. Alii, in membrana cor ambiente. Alii, in septo transuerso. Nonnulli recentiorum, eo vsque a capite pertingere. PYTHAGORAS, vitalem animae partem circa cor, rationem et mentem circa caput.

De motu animae.

CAP. VI.

PLATO, semper moueri animam, mentem autem non moueri a loco ad alium. ARISTOTELES, animam immobilem,

8. Post ἀκίνητον subaudi ὑπὸ. *Reiske.*

9. τὸ]

κατὰ συμβεβηκὸς μετέχειν, καθάπερ τὰ εἴδη τῶν σωμάτων.

Περὶ ἀφθαρσίας ψυχῆς. ζ'.

Πυθαγόρας, Πλάτων, ἄφθαρτον εἶναι τὴν ψυχήν. ἐξιοῦσαν γὰρ εἰς τὸ [9] τοῦ παντὸς ψυχὴν ἀναχωρεῖν πρὸς τὸ ὁμογενές. οἱ Στωϊκοὶ, ἐξιοῦσαν τῶν σωμάτων ὑποφέρεσθαι, τὴν [10] μὲν ἀσθενεστέραν ἅμα τοῖς συγκρίμασι γενέσθαι· (ταύτην δ' εἶναι τῶν ἀπαιδεύτων) τὴν δ' ἰσχυροτέραν, οἵα ἐστὶ περὶ τοὺς σοφοὺς, καὶ μέχρι τῆς ἐκπυρώσεως [11]. Δημόκριτος, Ἐπίκουρος, φθαρτὴν, τῷ σώματι συνδιαφθειρομένην. Πυθαγόρας, Πλάτων, τὸ μὲν λογικὸν, ἄφθαρτον, (καὶ γὰρ τὴν ψυχὴν οὐ θεὸν, ἀλλ' ἔργον τοῦ αἰδίου θεοῦ, ὑπάρχειν) τὸ δ' ἄλογον, φθαρτόν [12].

bilem, omnis motus per se exsortem: per accidens autem moueri, vt et formas corporum.

De animae immortalitate.

CAP. VII.

PYTHAGORAS et PLATO, interitus expertem animam: cum enim exit, peruenire in cognatam sibi animam mundi. STOICI, exeuntem e corpore simul cum concreto interire, eam scilicet, quae sit imbecillior: quales sunt ineruditorum animae. Validiores, quales sunt sapientum, durare vsque ad conflagrationem. DEMOCRITVS et EPICVRVS, caducam esse, et simul cum corpore interire. PYTHAGORAS, PLATO, ratione praeditam partem non interire: esse animam quippe non Deum, sed opificium aeterni Dei: brutam esse obnoxiam interitui.

De

9. τὸ] L. τήν. *Reiske.*

10. F. ὑποφέρεσθαι [id est ἀποίχεσθαι] ἐφ' ᾧ τὴν μὲν — *Reiske.*

11. Φιλοσόφους, μέχρι τῆς ἐκπυρώσεως ἐπιδιαμένειν. *Reiske.*

12. Sic ordinanda videntur verba: τὸ μὲν λογικὸν ἄφθαρτον, τὸ δ' ἄλογον φθαρτόν. καὶ γὰρ τὴν ψυχὴν οὐ θεὸν, ἀλλ' ἔργον τοῦ αἰδίου θεοῦ, ὑπάρχειν. *Reiske.*

Περὶ αἰσθήσεων καὶ αἰσθητῶν. ή.

Οἱ Στωϊκοὶ ὁρίζονται οὕτω τὴν αἴσθησιν· Αἴσθησίς ἐστιν ἀντίληψις αἰσθητηρίου, ἢ κατάληψις. πολλαχῶς δὲ λέγεται ἡ αἴσθησις· ἥ τε γὰρ ἕξις, καὶ ἡ δύναμις, καὶ ἡ ἐνέργεια, καὶ ἡ φαντασία ἡ καταληπτικὴ [13] δι' αἰσθητηρίου γίνονται, καὶ αὐτὸ τὸ ὄγδοον ἡγεμονικὸν, ἀφ' οὗ συνίσταται. πάλιν δ' αἰσθητήρια λέγεται πνεύματα νοερὰ, ἀπὸ τοῦ ἡγεμονικοῦ ἐπὶ τὰ ὄργανα τεταμένα [14]. Ἐπίκουρος· Τὸ μόριόν ἐστιν ἡ αἴσθησις, ἥτις ἐστὶν ἡ δύναμις· καὶ τὸ ἐπαίσθημα, ὅθεν ἐστὶ τὸ ἐνέργημα [15]. ὥστε διχῶς παρ' αὐτοῦ λέγεσθαι, αἴσθησιν μὲν τὴν δύναμιν, αἰσθητικὸν δὲ τὸ ἐνέργημα [16]. Πλάτων τὴν αἴσθησιν ἀποφαίνεται ψυχῆς καὶ σώματος κοινωνίαν πρὸς τὰ ἐκτός. ἡ μὲν γὰρ δύναμις, ψυχῆς·

De ſenſibus et ſenſilibus.

CAP. VIII.

STOICI ſenſum definiunt apprehenſionem, quae fit a ſentiendi inſtrumento. Varie autem dicitur ſenſus. Nam et habitus, et facultas, et actus, et imaginatio apprehendens ſenſus inſtrumento fiunt, ipſaque etiam octaua pars princeps, a quo pendet. Rurſum inſtrumenta ſentiendi ſunt ſpiritus intelligentes a principe parte ad inſtrumenta corporea diſpoſiti. EPICVRVS ſenſum dupliciter accipit, pro facultate et pro actu ſentiendi. PLATO ſenſum definit animae et corporis communionem cum externis. Vis enim ſentiendi eſt in anima,

13. F. φαντασία, ἢ κατάληψις, ἢ δι' αἰσθ. *phantaſia, aut perceptio animi, quae per organum ſenſui ſeruiens fit. Reiske.*

14. Legi ὄργανα τεταγμένα, vt habet manuſcriptus, adſtipulante ratione, non τεταμένα. *Xylander.* L. τεταμένα. *intenta, directa.* Male hanc lectionem, cum optima et vnice vera ſit, improbauit et eiecit Xylander, cui hic quidem obſecundari non debebat. V. p. 575. et 576. *Reiske.*

15. F. τὸ κριτήριόν ἐστιν ἡ αἴσθησις, ἥτις ἐστὶ καὶ ἡ δύναμις, καὶ τὸ ἐπαίσθημα, ὅ ἐστι τὸ ἐνέργημα. *Reiske.*

16. F. λέγεσθαι αἴσθησιν, νῦν μὲν τὴν δύναμιν τὴν αἰσθητικὴν, νῦν δὲ τὸ ἐνέργημα. *Reiske.*

17. Φαν-

τὸ δ' ὄργανον, σώματος. ἄμφω δὲ διὰ φαντασίαν[17] ἀντιληπτικὰ τῶν ἔξωθεν γίνεται. Λεύκιππος, Δημόκριτος, τὴν αἴσθησιν καὶ τὴν νόησιν γίνεσθαι, εἰδώλων ἔξωθεν προσιόντων. μηδενὶ γὰρ ἐπιβάλλειν μηδετέραν χωρὶς τοῦ προσπίπτοντος εἰδώλου.

Εἰ ἀληθεῖς αἱ αἰσθήσεις καὶ αἱ φαντασίαι. θ'.

Οἱ Στωϊκοὶ τὰς μὲν αἰσθήσεις ἀληθεῖς· τῶν δὲ φαντασιῶν τὰς μὲν ἀληθεῖς, τὰς δὲ ψευδεῖς. Ἐπίκουρος, πᾶσαν αἴσθησιν καὶ πᾶσαν φαντασίαν, ἀληθῆ· τῶν δὲ δοξῶν τὰς μὲν ἀληθεῖς, τὰς δὲ ψευδεῖς· καὶ ἡ μὲν αἴσθησις μοναχῶς ψευδοποιεῖται τὰ κατὰ τὰ νοητά[18]· ἡ δὲ φαντασία, διχῶς. καὶ γὰρ αἰσθητῶν ἐστι φαντασία καὶ νοητῶν. Ἐμπεδοκλῆς, Ἡρακλείδης, παρὰ τὰς συμμετρίας τῶν πόρων τὰς κατὰ μέρος αἰσθήσεις γίνεσθαι, τοῦ οἰκείου τῶν αἰσθητῶν ἑκάστῃ ἁρμόζοντος.

ma, instrumentum corporis. Ambo autem per phantasian (hoc imaginationem voco) externa apprehendunt. LEVCIPPVS, DEMOCRITVS, sensum et intelligentiam munus suum obire, visis, siue imaginibus, (sic illorum simulacra, idola, exprimo) foris oblatis: his non accidentibus, neutrum istorum quicquam moliri.

Verine sint sensus, verae imaginationes.

CAP. IX.

STOICI sensus non falli iudicant: visorum alia vera esse, alia falsa. EPICVRVS vtrisque veritatem ex aequo attribuit. Opinionum alias veras esse, alias falsas. Sensum vno tantum modo falli, cum suum de rebus mente cernendis interponit iudicium: phantasiam duobus, cum et sensilium sit, et intelligibilium. EMPEDOCLES, HERACLIDES, pro meatuum concinnitate sensum fieri, cum quoduis sensile suo sensui accommodetur.

Quot

17. φαντασίας, aut φαντασιῶν. *Reiske.*

18. F. καὶ ἡ μὲν αἴσθησις μοναχῶς ψευδοποιεῖ τὰ αἰσθητά, οὐ καὶ τὰ νοητά. *sensatio sola sensu percipienda falso nobis exhibet, non item res solo intellectu percipiendas. Reiske.*

19. τὰς

Πόσαι εἰσὶν αἱ αἰσθήσεις. ι΄.

Οἱ Στωϊκοὶ πέντε τὰς ἰδικὰς [19] αἰσθήσεις, ὅρασιν, ἀκοὴν, ὄσφρησιν, γεῦσιν, ἁφήν. Ἀριστοτέλης ἕκτην μὲν οὐ λέγει, κοινὴν δ' αἴσθησιν τὴν τῶν συνθέτων εἰδῶν κριτικήν, εἰς ἣν πᾶσαι συμβάλλουσιν αἱ ἁπλαῖ τὰς ἰδίας ἑκάστη φαντασίας· ἐν ᾗ τὸ μεταβατικὸν ἀφ' ἑτέρου πρὸς ἕτερον, οἱονεὶ σχήματος καὶ κινήσεως, δείκνυται. Δημόκριτος πλείους εἶναι αἰσθήσεις περὶ τὰ ἄλογα ζῶα, καὶ περὶ τοὺς θεοὺς καὶ σοφούς.

Πῶς γίνεται ἡ αἴσθησις καὶ ἡ ἔννοια [20] καὶ ὁ κατὰ διάθεσιν λόγος. ια΄.

Οἱ Στωϊκοί φασιν· Ὅταν γεννηθῇ ὁ ἄνθρωπος, ἔχει [21] τὸ ἡγεμονικὸν μέρος τῆς ψυχῆς, ὥσπερ χάρτης ἐνεργῶν [22] εἰς ἀπογραφήν. εἰς τοῦτο μίαν ἑκάστην τῶν ἐννοιῶν ἐναπογράφεται [23]. πρῶτος δὲ ὁ τῆς ἀναγρα-

Quot ſint ſenſus.

CAP. X.

STOICI quinque numerant ſenſus, quibus formae apprehendantur: viſum, auditum, olfactum, guſtatum, tactum. ARISTOTELES ſextum quidem non dicit, ponit tamen communem ſenſum, qui diiudicet inter compoſitas ſpecies, in quem ſinguli coniiciant ſenſus ſimplices ſua viſa: in quo oſtenditur tranſitus ab vno ad aliam quaſi ſpeciem, et ſub forma motus. DEMOCRITVS, plures eſſe ſenſus, brutorum animalium, deorum, ſapientum.

Quomodo ſentiamus, notionem animo orationemque concipiamus. CAP. XI.

STOICI dicunt, quando in lucem prognatus eſt homo, tum principem animi facultatem, perinde ac ſi ageret de conſcribenda charta, in anima ſingulas exarare notitias. Primum inſcri-

19. τὰς εἰδικὰς, *ſpeciales. Reiske.*
20. διάνοια Petau.
21. ἔχειν. *Reiske.*
22. F. ὥσπερ χάρτην νεαρὸν εἰς ἀπογρ. Nam in vetuſtis Edd. eſt χάρτης ἐνεργεῖν. *Reiske.*
23. ἐναπογράφεσθαι. *R.*

24. F.

φῆς τρόπος, ὁ διὰ τῶν αἰσθήσεων. αἰσθανόμενοι [24] γάρ τινες, οἷον λευκῦ, ἀπελθόντος αὐτῦ μνήμην ἔχυσιν [25]. ὅταν δὲ ὁμοειδεῖς πολλαὶ μνῆμαι γένωνται, τότε φασὶν ἔχειν ἐμπειρίαν. ἐμπειρία γάρ ἐστι τὸ τῶν ὁμοειδῶν [26] πλῆθος. τῶν δ' ἐννοιῶν αἱ μὲν φυσικαὶ, γίνονται κατὰ τὺς εἰρημένους τρόπους καὶ ἀνεπιτεχνήτως· αἱ δ' ἤδη δι' ἡμετέρας διδασκαλίας καὶ ἐπιμελείας αὗται μὲν ὖν ἔννοιαι καλῦνται μόνον [27], ἐκεῖναι δὲ καὶ [28] προλήψεις. ὁ δὲ λόγος, καθ' ὃν προσαγορευόμεθα λογικοὶ, ἐκ τῶν προλήψεων συμπληρῦσθαι λέγεται, κατὰ τὴν πρώτην ἑβδομάδα. ἔστι δὲ νόημα, φάντασμα διανοίας λογικῦ ζώυ. τὸ γὰρ φάντασμα, ἐπειδὰν λογικῇ προσπίπτῃ ψυχῇ, τότε ἐννόημα καλεῖται, εἰληφὸς τὔνομα παρὰ τὸν νῦν· διόπερ τοῖς ἄλλοις ζώοις οὐ προσπίπτει φαντάσματα. ὅσα δὲ καὶ τοῖς θεοῖς, καὶ ἡμῖν γε, ταῦτα φαντάσματα μόνον ἐστίν. ὅσα δὲ ἡμῖν, ταῦτα καὶ φαντάσματα κατὰ γένος, καὶ ἐννοήματα κατ' εἶδος. ὥσπερ τὰ δηνάρια καὶ οἱ στατῆρες, αὐτὰ

inſcriptionis modum eſſe a ſenſibus. Vbi enim ſenſu aliquid percipimus, vt album, eo ſublato, memoriam tamen eius retinemus. Poſt cum eiuſdem generis multae concurrerint formae, experientiam adepti dicimur: haec enim definitur multitudo eiuſdem generis notionum. Iam notionum quae naturales ſunt, eo, quo dictum eſt, modo fiunt, nullaque artis induſtria: aliae doctrina porro noſtra accurationeque parantur. Hae tantum notitiae dicuntur, iſtae etiam anticipationes,ſiue praenotiones. Ratio praeterea, a qua rationis dicimur compotes, iſtis anticipatis notionibus dicitur abſolui, primo ſeptenario. Eſt autem conceptus mentis viſum intelligentiae ratiocinanti, in animali rationem habente. Viſum enim, vbi ad talem accidit animam, tunc conceptio mentis dicitur. Itaque viſa, quae Graeci phantaſmata dicunt, reliquis animalibus non accidunt: quae diis, ea nobis tantum phantaſmata: quae nobis, et in genere ea ſunt phantaſmata, et in ſpecie notiones: ſicut denarii et

24. F. αἰσθανόμενον. *Reiske.*

25. F. μνήμην ἔχειν λέγυσιν. *Reiske.*

26. F. ὁμοειδῶν ἐννοιῶν πλῆθος. *Reiske.*

27. μόναι Petau.

28. καὶ delend. *Reiske.*

29. Φαν-

μὲν καθ' αὑτὰ ὑπάρχει δηνάρια καὶ στατῆρες· ἐὰν δ' εἰς πλοίου δοθῇ μίσθωσιν, τηνικαῦτα, πρὸς τῷ δηνάρια εἶναι, καὶ ναῦλα λέγεται.

Τίνι διαφέρει φαντασία, φανταστὸν [29], φανταστικὸν, φάντασμα. ιβ'.

Χρύσιππος διαφέρειν ἀλλήλων φησὶ τέτταρα ταῦτα. Φαντασία μὲν οὖν ἐστι πάθος ἐν τῇ ψυχῇ γινόμενον, ἐνδεικνύμενον ἑαυτῷ [30] καὶ τὸ [31] πεποιηκός. οἷον, ἐπειδὰν δι' ὄψεως θεωρῶμεν τὸ [32] λευκὸν, ἐστὶ πάθος τὸ ἐγγεγεννημένον διὰ τῆς ὁράσεως ἐν τῇ ψυχῇ. καὶ τοῦτο τὸ [33] πάθος εἰπεῖν ἔχομεν, ὅτι ὑπόκειται λευκὸν, κινοῦν ἡμᾶς ὁμοίως καὶ διὰ τῆς ἀφῆς καὶ τῆς οσφρήσεως. εἴρηται δὲ φαντασία ἀπὸ τοῦ φωτός. καθάπερ γὰρ τὸ φῶς αὑτὸ δείκνυσι, καὶ τὰ ἄλλα τὰ ἐν αὐτῷ περιεχόμενα, καὶ ἡ φαντασία δείκνυσιν ἑαυτὴν καὶ τὸ πεποιηκὸς αὐτήν. φανταστὸν δὲ, τὸ ποιοῦν τὴν φαντασίαν· οἷον

et ftateres ipfi per fe id funt, quod nomine referunt: fin pro vectura nauali penduntur, hoc iis accedit, vt etiam portorium dicantur.

Quid inter fe differant phantafia, phantafton, phantafticum, phantafma. CAP. XII.

CHRYSIPPVS ifthaec fic diftinguit. Phantafia affectio eft in animo oborta, rem perceptam fimul cum percipiente repraefentans: vt cum percipimus vifu albedinem, affectio oritur in animo noftro a vifu profecta, cuius fubiectum nominare poffumus albedinem. Idem de reliquis dico fenfibus. Graeca origine phantafiae vox ad lumen redit. Nam ficut lumen et fe oftendit, et ea, quae ipfo comprehenduntur: ita phantafia et fefe, et id, vnde effecta eft, demonftrat. Phantafton, quafi fi phantafia perceptibile dicerem, eft, quod phan-

29. φανταστὸν abeft a Turn. et Petau.

30. ἑαυτό. Redit enim ad πάθος. *Reiske.*

31. τὸ abeft a Petau.

32. τὸ] L. τί. *Reiske.*

33. τὸ delend. *et eam rem,* vel *eam perceptionem noftram, poffumus* πάθος *appellare.* R.

34. F.

τὸ λευκὸν, καὶ τὸ ψυχρόν· καὶ πᾶν, ὅ τι ἂν δύνηται κινεῖν τὴν ψυχὴν, τοῦτ' ἐστι φανταστόν. Φανταστικὸν δέ ἐστι διάκενος ἑλκυσμὸς, πάθος[34] ἐν τῇ ψυχῇ ἀπ' οὐδενὸς φανταστοῦ γινόμενον· καθάπερ ἐπὶ τοῦ σκιαμαχοῦντος καὶ κενὰς[35] ἐπιφέροντος τὰς χεῖρας· τῇ γὰρ φαντασίᾳ ὑπόκειταί τι φανταστὸν, τῷ δὲ φανταστικῷ οὐδέν. Φάντασμα δέ ἐστιν, ἐφ' ὃ ἑλκόμεθα κατὰ τὸν φανταστικὸν διάκενον ἑλκυσμόν. ταῦτα δὲ γίνεται ἐπὶ τῶν μελαγχολώντων καὶ μεμηνότων. ὁ γοῦν τραγικὸς Ὀρέστης, ὅταν λέγῃ·

Ὦ μῆτερ, ἱκετεύω σε, μὴ 'πίσειέ μοι
Τὰς αἱματωποὺς καὶ δρακοντώδεις κόρας·
Αὗται γὰρ, αὗται πλησίον θρώσκουσί μου·

λέγει μὲν αὐτὰ, ὡς μεμηνὼς, ὁρᾷ δ' οὐδὲν, ἀλλὰ δοκεῖ μόνον· διὸ καί φησιν αὐτῷ Ἠλέκτρα·

phantasiam efficit: vt album, vt frigidum, et quidquid animam mouere potest. Phantasticum, quod inanis imaginationis efficax posse videor interpretari, inanis prorsus est animi tractus, quando exagitatur eius imaginatio, nulla re imaginanda (sic phantaston refero) oblata: quale videmus in iis, qui cum vmbra depugnant, et inani aëri manus inferunt. Imaginationi enim, siue phantasiae, obiicitur aliquod imaginabile, imaginationem futilem cienti, hoc est phantastico, nullum. Phantasma, id intellige vanam imaginationem, est, ad quod trahimur inani tractu phantasticae motionis. Accidunt haec atra bile laborantibus et furentibus. Itaque Orestes, in tragoedia haec dicens:

O mater, obsecro te, ne incutias mihi
Has sanguinolentas et colubrinas virgines,
Quae pone me discurrunt, inquam, pone me:

furens ista dicit, neque videt quicquam, putat modo. Itaque Electra ei dicit:

Tuo

34. F. Φανταστικὸν δέ ἐστι διὰ κενοῦ ἑλκυσμοῦ πάθος. *est affectio in mente nostra per sollicitationem aliquam vanam orta a re nullam imaginem praestante. Reiske.*

35. κενοῖς. *et qui rebus vanis, non praesentibus, manus porrigit,* manus ad res nusquam existentes extendit. *Reiske.*

Μέν᾽, ὦ ταλαίπωρ᾽, ἀτρέμα σοῖς ἐν δεμνίοις.
Ὁρᾷς γὰρ οὐδὲν, ὧν δοκεῖς σάφ᾽ εἰδέναι.
ὡς καὶ παρ᾽ Ὁμήρῳ Θεοκλύμενος.

Περὶ ὁράσεως, καὶ πῶς ὁρῶμεν. ιγ΄.

Δημόκριτος, Ἐπίκουρος, κατ᾽ εἰδώλων εἰσκρίσεις ᾤοντο τὸ ὁρατικὸν [36] συμβαίνειν. ἕτεροι, κατά τινων ἀκτίνων εἴσκρισιν, μετὰ τὴν πρὸς τὸ ὑποκείμενον ἔνστασιν [37] πάλιν ὑποστρεφουσῶν πρὸς τὴν ὄψιν. Ἐμπεδοκλῆς τοῖς εἰδώλοις τὰς ἀκτῖνας ἀνέμιξε, προσαγορεύσας τὸ γιγνόμενον ἀκτῖνας εἰδώλου συνθέτου [38]. Ἵππαρχος ἀκτῖνάς φησιν ἀφ᾽ ἑκατέρων τῶν ὀφθαλμῶν ἀποτεινομένας τοῖς πέρασιν αὐτῶν, οἷον χειρῶν ἐπαφαῖς περικαθαπτούσαις [39] τοῖς ἐκτὸς σώμασι, τὴν ἀντίληψιν αὐτῶν [40] πρὸς τὸ ὁρατικὸν ἀποδιδόναι. Πλάτων, κατὰ συναύγειαν, τοῦ μὲν ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν φωτὸς ἐπὶ ποσὸν ἀποῤῥέοντος εἰς

Tuo quietus in lecto, miser, mane.
Cernens eorum, quae cernere putas, nihil.
Sic et apud Homerum Theoclymenus.

De visu, quomodo videamus.

CAP. XIII.

DEMOCRITVS, EPICVRVS, imaginum insertione putauerunt nos videre. Alii radiorum quorundam receptione, qui, postquam obiectae rei infixi fuerunt, rursum ad oculum reuertantur. EMPEDOCLES imaginibus radios adiunxit, id, quod fit, appellans radios imaginis compositae. HIPPARCHVS radios ait, ab vtroque oculo porrectos, extremitatibus suis, tanquam manibus, apprehendere corpora extra oculos posita, apprehensionemque eorum visui reddere PLATO splendoris coniunctione, seu concursu, quod synaugeiam Platonicam appellant, lumen ab oculo per aliquantum spatium

36. τὸ ὁρατικὸν] Subaudi αἰσθητήριον, vel ἐπαίσθημα. *Reiske.*

37. ἔντασιν Turn.

38. F. ἀκτῖνας ἐξ εἰδώλων συνθέτους. *Reiske.* Ex Petau. affertur συνθέτως.

39. περικαθαπτούσας, subaudi ἑαυτάς. *semet ipsas vndique applicantes et velut agglutinantes. Reiske.*

40. αὐτῶν Petau.

41. Post

τὸν ὁμογενῆ ἀέρα, τῦ δ᾽ ἀπὸ [41] τῶν σωμάτων Φερομένυ ἀποῤῥεῖν· τὸν δὲ μεταξὺ ἀέρα εὐδιάχυτον ὄντα καὶ εὔτρεπτον, συνεκτείνοντος τῷ πυρώδει τῆς ὄψεως. αὕτη λέγεται Πλατωνικὴ συναύγεια [42].

Περὶ κατοπτρικῶν ἐμφάσεων. ιδ΄.

Ἐμπεδοκλῆς, κατ᾽ ἀποῤῥοίας μὲν τὰς συνισαμένας [43] ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῦ κατόπτρυ, τελειυμένας δὲ ὑπὸ τῦ ἐκκρινομένυ ἐκ τῆς [44] κατόπτρυ πυρώδυς, καὶ τὸν προκείμενον [45] ἀέρα, εἰς ὃν Φέρεται τὰ ῥεύματα, συμμεταΦέροντος. Δημόκριτος, Ἐπίκυρος, τὰς κατοπτρικὰς ἐμφάσεις γίνεσθαι κατ᾽ εἰδώλων ὑποςάσεις, ἅτινα Φέρεσθαι μὲν ἀφ᾽ ἡμῶν, συνίςασθαι δ᾽ ἐπὶ τῦ κατόπτρυ κατὰ τὴν ἀντιπεριςροφήν [46]. οἱ ἀπὸ Πυθαγόρυ, κατ᾽ ἀντανακλάσεις τῆς ὄψεως. Φέρεσθαι μὲν γὰρ

tium profluere in cognatum aërem, aliudque contra a corporibus: aërem autem, qui in medio eſt, diffuſu ac conuerſu facilem eſſe, penetrare eum viſus vi ignea.

De imaginibus, quae in ſpeculis videntur.

CAP. XIV.

EMPEDOCLES apparere eas dicit ob effluxus, qui in ſuperficie ſpeculi coëant, perficianturque ab ignea vi, quae a ſpeculo excernitur, propoſitumque aërem, in quem effluentia feruntur, ſimul circumagat. DEMOCRITVS, EPICVRVS, imaginum ſubſiſtentia, quae a nobis ferantur, et circumagitatione ſubſiſtant in ſpeculo. PYTHAGOREI, reflexione viſus: qui cum intentus feratur ad aes denſo laeuique corpo-

41. Poſt ἀπὸ Petau. addit μέν.

42. F. Φερομένυ εἰς ἀπόῤῥοιαν. τῦ δὲ μεταξὺ ἀέρος, εὐδιαχύτου ὄντος καὶ εὐτρέπτυ, συνεκτείνοντος τὸ πυρῶδες τῆς ὄψεως. αὕτη λέγεται ἡ Πλατωνικὴ συναύγεια. Reiske.

43. Ἐμπεδοκλῆς [ſcil. Φησὶ τὰς κατοπτρικὰς ἐμφάσεις γίνεσθαι] κατὰ ἀποῤῥοίας τὰς συνισαμένας μὲν ἐπὶ — Reiske.

44. τῆς] L. τῦ. Reiske.

45. προσκείμενον, aut περικείμενον, vt p. 574. 3. aut παρακείμενον, vt p. 570. 13. cap. 15. Reiske.

46. κατὰ ἀντιςροφὴν Petau.

τὴν ὄψιν τεταμένην ὡς 47 ἐπὶ τὸν χαλκὸν, ςείχυσαν 48 δὲ, πυκνῷ καὶ λείῳ πληχθεῖσαν, ὑποςρέφειν αὐτὴν ἐφ᾿ ἑαυτήν· ὅμοιόν τι πάσχυσαν τῇ ἐκτάσει τῆς χειρὸς καὶ τῇ ἐπὶ τὸν ὦμον ἀντεπιςροφῇ. δύναταί τις τύτοις πᾶσι 49 τοῖς κεφαλαίοις χρῆσθαι ἐπὶ τῦ πῶς ὁρῶμεν.

Εἰ ὁρατὸν τὸ σκότος. ιέ.

Οἱ Στωϊκοὶ, ὁρατὸν εἶναι τὸ σκότος· ἐκ γὰρ τῆς ὁράσεως περικεῖσθαί 50 τινα εἰς αὐτὸ αὐγήν. καὶ οὐ ψεύδεται ἡ ὅρασις· βλέπεται γὰρ ταῖς ἀληθείαις, ὅτι ἐςὶ σκότος. Χρύσιππος, κατὰ τὴν συνέντασιν τῦ μεταξὺ ἀέρος ὁρᾶν ἡμᾶς, νυγέντος μὲν ὑπὸ τῦ ὁρατικῦ πνεύματος, ὅπερ ἀπὸ τῦ ἡγεμονικῦ μέχρι τῆς κόρης διήκει, μετὰ δὲ τὴν πρὸς τὸν παρακείμενον ἀέρα ἐπιβολὴν ἐντείνοντος αὐτὸν κωνοειδῶς, ὅταν ᾖ ὁμογενὴς ὁ ἀήρ. προχέονται δ᾿ ἐκ τῆς ὄψεως ἀκτῖνες πύριναι, ὐχὶ μέλαιναι καὶ ὁμιχλώδεις· διόπερ ὁρατὸν εἶναι τὸ σκότος.

corpori occurrens, ab eo repercutiatur, ac in ſe redeat: ac ſimile quippiam ei accidat cum manu, quae extenditur, et ad humerum rurſus reducitur. His omnibus capitulis vti licet in explicanda viſionis ratione.

Viderine poſſint tenebrae.

CAP. XV.

Videri cenſuerunt Stoici. Viſui enim ad hoc ipſum circumpoſitum eſſe quendam fulgorem, et non mentiri viſum; cerni enim reuera, quod ſint tenebrae. CHRYSIPPVS ſecundum intentionem intermedii aëris videre nos, icto quidem et perfoſſo a ſpiritu viſui deſtinato, qui a principe animi parte vſque ad pupillam pertinet: ſed poſt appulſum ad vicinum aërem intendente ſe ipſum turbinis in formam. Profunduntur autem ex oculo radii ignei, non nigri, aut caliginoſi. Itaque videri poſſunt tenebrae.

De

47. ὡς] L. πως abſque accentu, *quodammodo.* *Reiske.*

48. F. θιγῦσαν δὲ. *at vbi attigit*, ſcil. viſus ſpeculum aeneum. *Reiske.*

49. πᾶσι τύτοις Petau.

50. προχεῖσθαι. *nam e viſu*, vel *oculo*, *effundi*, *profundi aliquam lucem.* *Reiske.*

51. ἐκ

Περὶ ἀκοῆς. ιϛ'.

Ἐμπεδοκλῆς, τὴν ἀκοὴν γίνεσθαι κατὰ πρόσπτωσιν πνεύματος τῷ κοχλιώδει, ὅπερ φησὶν ἐξηρτῆσθαι ἐντὸς τοῦ ὠτὸς, κώδωνος δίκην αἰωρούμενον καὶ τυπτόμενον. Ἀλκμαίων, ἀκούειν ἡμᾶς τῷ κενῷ τῷ ἐντὸς τοῦ ὠτός. τοῦτο γὰρ εἶναι τὸ διηχοῦν κατὰ τὴν τοῦ πνεύματος ἐμβολήν [51]· πάντα γὰρ τὰ κενὰ ἠχεῖ. Διογένης, τοῦ ἐν τῇ κεφαλῇ ἀέρος ὑπὸ τῆς φωνῆς τυπτομένου καὶ κινουμένου. Πλάτων καὶ οἱ ἀπ᾽ αὐτοῦ, πλήττεσθαι τὸν ἐν τῇ κεφαλῇ ἀέρα· τοῦτον δ᾽ ἀνακλᾶσθαι εἰς τὰ ἡγεμονικὰ, καὶ γίνεσθαι τῆς ἀκοῆς τὴν αἴσθησιν.

Περὶ ὀσφρήσεως. ιζ'.

Ἀλκμαίων, ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ εἶναι τὸ ἡγεμονικόν· τούτῳ οὖν ὀσφραίνεσθαι ἕλκοντι διὰ τῶν ἀναπνοῶν τὰς ὀσμάς. Ἐμπεδοκλῆς, ταῖς ἀναπνοαῖς ταῖς ἀπὸ τοῦ πνεύμονος συνεισκρίνεσθαι τὴν ὀσμήν. ὅταν γοῦν ἡ ἀναπνοὴ βαρεῖα γένηται, κατὰ τραχύτητα μὴ [52] συναισθάνεσθαι, ὡς ἐπὶ τῶν ῥευματιζομένων [53].

De auditu. CAP. XVI.

EMPEDOCLES auditionem fieri dicit, aëre accidente ad auris partem, quae cochleae inſtar in gyros contorta, intra aurem ſuſpenſa tintinnabuli inſtar percutiatur. ALCMAEO, audire nos inani, quod intra aurem eſt: id enim perſonare, appellente aëre. Omnia enim vacua ſonant. DIOGENES, aëre, qui in capite continetur, icto et moto a ſono. Plato, et qui eum ſequuntur, percuti aërem, qui in capite eſt, eumque reflecti ad partem principem, ſenſumque auditus ſic fieri.

De olfactu. CAP. XVII.

ALCMAEO, in cerebro eſſe partem animae principem: ea ſentiri odores ſpirando ab ea attractos. EMPEDOCLES, cum reſpiratione pulmonis. Cum igitur difficulter ſpiratur, vt fit in humorum defluxu, tum ob aſperitatem non ſentiri odores.

De

51. ἐκβολὴν Petau.

52. F. γένηται, ἢ κατάῤῥεχγχος, τὴν ῥῖνα μὴ συναισθάνεσθαι. *ſi difficilis facta fuerit reſpiratio, aut raucedine obſeſſa, tum nares non percipere odores.* Reiske.

53. ὡς ἐπὶ τῶν ῥευματιζομένων]

Περὶ γεύσεως. ιή.

Ἀλκμαίων, τῷ ὑγρῷ καὶ τῷ χλιαρῷ τῷ ἐν τῇ γλώττῃ πρὸς τῇ μαλακότητι διακρίνεσθαι τοὺς χυμούς. Διογένης, τῇ ἀραιότητι τῆς γλώττης, καὶ τῇ μαλακότητι, καὶ διὰ τὸ συνάπτειν τὰς ἀπὸ τοῦ σώματος εἰς αὐτὴν φλέβας, διαχεῖσθαι τοὺς χυλοὺς ἑλκομένους ἐπὶ τὴν αἴσθησιν καὶ τὸ ἡγεμονικὸν, καθάπερ ἀπὸ σπογγιᾶς.

Περὶ φωνῆς. ιθ'.

Πλάτων τὴν φωνὴν ὁρίζεται, πνεῦμα διὰ στόματος ἀπὸ διανοίας ἡγμένον [54], καὶ πληγὴν ὑπὸ ἀέρος, δι' ὤτων καὶ ἐγκεφάλου καὶ αἵματος μέχρι ψυχῆς διαδιδομένην [55]. λέγεται δὲ καὶ καταχρηστικῶς ἐπὶ τῶν ἀλόγων ζώων φωνὴ, καὶ τῶν ἀψύχων, ὡς χρεμετισμοὶ καὶ ψόφοι. κυρίως δὲ φωνὴ ἡ ἔναρθρός ἐστιν, ὡς φωτίζουσα τὸ νοούμενον. Ἐπίκουρος, τὴν φωνὴν εἶναι ῥεῦμα ἐκπεμπόμενον ἀπὸ τῶν φωνούντων, ἢ ἠχούντων, ἢ ψοφούντων. τοῦ-

De guſtatu.

CAP. XVIII.

ALCMAEO, humiditate et tepore, qui in lingua eſt, diſcerni ſapores. DIOGENES, raritate et mollitie, et quod eo pertinent a corpore nerui, diffundi ſapores, attractos ad ſenſum et principem partem, tanquam a ſpongia.

De voce.

CAP. XIX.

PLATO vocem definit, ſpiritum per os ab animo eductum, et ictum aëris, qui per aures, cerebrum et ſanguinem vſque ad animam diditur. Improprie etiam brutis et anima prorſum carentibus rebus tribuitur vox, vt cum hac appellatione complectimur hinnitum et ſtrepitum. Proprie autem vox articulata eſt, Graecis ab illuſtrando mentis conceptu dicta. EPICVRVS, vocem eſſe fluxum emiſſum a rebus vocalibus, aut ſonantibus, aut ſtrepentibus: eum fluxum in fruſta confringi

μένων] Subaudi δῆλόν ἐστι. *vt conſtat ex illis, qui defluuiis humorum grauantur. Reiske.*

54. F. προηγμένον. *Reiske.*

55. F. καὶ πληγῇ ἀέρος — διαδιδόμενον. *Reiske.*

56. Haec

το δὲ τὸ ῥεῦμα εἰς ὁμοιοσχήμονα θρύπτεσθαι θραύσματα. ὁμοιοσχήμονα δὲ λέγεται τὰ στρογγύλα τοῖς στρογγύλοις, καὶ σκαληνὰ καὶ τρίγωνα τοῖς ὁμοιογενέσι. τούτων δ' ἐμπιπτόντων ταῖς ἀκοαῖς, ἀποτελεῖσθαι τὴν αἴσθησιν τῆς φωνῆς. Φανερὸν δὲ τοῦτο γίνεσθαι ἀπὸ τῶν ἀσκῶν ἐκρεόντων, καὶ τῶν ἐκφυσώντων κναφέων τοῖς ἱματίοις. Δημόκριτος καὶ τὸν ἀέρα φησὶν εἰς ὁμοιοσχήμονα θρύπτεσθαι σώματα· (ὁμοιοσχήμονα δὲ[56] λέγεται τὰ στρογγύλα τοῖς στρογγύλοις) καὶ συγκαλινδεῖσθαι τοῖς ἐκ τῆς φωνῆς θραύσμασι. κολοιὸς γὰρ παρὰ κολοιὸν ἱζάνει· καὶ ἀεὶ τὸν ὁμοῖον ἄγει θεὸς ὡς τὸν ὁμοῖον. καὶ γὰρ ἐν τοῖς αἰγιαλοῖς αἱ ὅμοιαι ψῆφοι κατὰ τοὺς αὐτοὺς τόπους ὁρῶνται· κατ' ἄλλο[57] μὲν αἱ σφαιροειδεῖς, κατ' ἄλλο δὲ αἱ ἐπιμήκεις. καὶ ἐπὶ τῶν κοσκινευόντων δ' ἐπὶ τὸ αὐτὸ συναυλίζεται[58] τὰ ὁμοιοσχήμονα, ὥστε χωρὶς εἶναι τοὺς κυάμους καὶ ἐρεβίνθους. ἔχοι δ' ἄν τις πρὸς τούτοις εἰπεῖν· Πῶς ὀλίγα θραύσματα πνεύματος μυρίανδρον ἐκπληροῖ θέατρον; οἱ δὲ Στωϊκοί φασι, τὸν ἀέρα μὴ συγκεῖσθαι ἐκ θραυσμάτων, ἀλλὰ συνεχῆ εἶναι, δι' ὅλου

fringi eiusdem formae. Conformia dicuntur teretia teretibus, inaequalium laterum et triangula cum sui generis formis comparata. His conformibus frustis ad aures accidentibus, sentiri vocem. Hoc manifestum fieri ex vtribus, qui perfluunt, et fullonibus, qui vestes inflant. DEMOCRITVS aërem comminui ait in conformia frusta, simulque cum vocis frustis volutari: graculum enim graculo assidere, ac semper similem ad similem duci, vt est in prouerbiis. Nam etiam in litoribus similes calculi eodem apparent in loco, alio globosi collecti, alio oblongi: et inter cribrandum congregantur, quae sunt eiusdem generis, ita vt a ciceribus fabae secernantur. Adversus haec dicere aliquis possit: Quomodo exigua frustula aëris implere possint theatrum aliquot hominum millibus refertum? STOICI dicunt, aërem non esse compositum ex frustis, sed totum continuum, nihil habentem in se inane. Eum vero

56. Haec verba, parenthesi inclusa, ὁμοιοσχήμονα δὲ vsque ad στρογγύλοις, a Petau. absunt.

57. κατ' ἄλλον μὲν, et statim quoque κατ' ἄλλον δὲ. Redit enim ad τόπον. *Reiske.*

58. Coniiciebam συναλίζεται. Sed non ausim vulgatam prorsus damnare. *Reiske.*

59. κυ-

μηδὲν κενὸν ἔχοντα. ἐπειδὰν δὲ πληγῇ πνεύματι, κυματοῦσθαι [59] κατὰ κύκλους ὀρθοὺς εἰς ἄπειρον, ἕως πληρώσῃ τὸν περικείμενον ἀέρα, ὡς ἐπὶ τῆς κολυμβήθρας, τῆς πληγείσης λίθῳ· καὶ [60] αὕτη μὲν κυκλικῶς κινεῖται, ὁ δ' ἀὴρ σφαιρικῶς. Ἀναξαγόρας, τὴν φωνὴν γίνεσθαι, πνεύματος ἀντιπεσόντος μὲν στερεμνίῳ ἀέρι, τῇ δ' ὑποστροφῇ τῆς πλήξεως μέχρι τῶν ἀκοῶν προσενεχθέντος. καθὸ καὶ τὴν λεγομένην ἠχὼ γίνεσθαι.

Εἰ ἀσώματος ἡ φωνὴ, καὶ πῶς ἠχὼ γίνεται. κ'.

Πυθαγόρας, Πλάτων, Ἀριστοτέλης, ἀσώματον. οὐ γὰρ τὸν ἀέρα, ἀλλὰ τὸ σχῆμα τὸ περὶ τὸν ἀέρα καὶ τὴν ἐπιφάνειαν, κατὰ ποιάν πλῆξιν γίνεσθαι φωνήν. πᾶσα δ' ἐπιφάνεια, ἀσώματος. συγκινεῖται μὲν γὰρ τοῖς σώμασιν, αὐτὴ δ' ἀσώματος παντὸς καθέστηκεν· ὥσπερ ἐπὶ τῆς καμπτομένης ῥάβδου, ἡ μὲν ἐπιφάνεια οὐδὲν πάσχει, ἡ δὲ ὕλη ἐστὶν ἡ καμπτομένη. οἱ δὲ Στωϊκοὶ, σῶμα τὴν φωνήν. πᾶν γὰρ τὸ δρώμενον [61], ἢ [62] καὶ ποιοῦν, σῶμα· ἡ δὲ φωνὴ ποιεῖ καὶ [63] δρᾷ. ἀ-

ro perculſum vento fluctuare in infinitum porrectis rectis circulis, donec impleatur aër circumſitus: ſicut fit, in piſcinam lapide coniecto: niſi quod aër ſphaerice, circulariter talis aqua mouetur. ANAXAGORAS, vocem edi, ſi ſpiritus occurrat ſolido aëri, et auerſus retro ob ictum vſque ad aures referatur: quomodo etiam fiat echo, quae eſt, cum ſonus repercutitur.

An vox ſit corporis expers, et quomodo fiat echo.

CAP. XX.

PYTHAGORAS, PLATO, ARISTOTELES, corporis expertem: non enim eſſe aërem, ſed aëris figuram et ſuperficiem certo ictu fieri vocem. Porro nullam ſuperficiem corpore praeditam eſſe. Tametſi enim corporis motum ſequitur, ipſa tamen prorſus caret motu: ſicut cum flectitur virga, nihil patitur ſuperficies eius, materia duntaxat flectitur. STOICI vocem dicunt eſſe corpus. Quidquid enim agat, aut vim efficiendi habet, id eſſe corpus. Atqui hoc eſſe vocis. Au-

dimus

59. κυματοῦται Petau.
60. καὶ] F. ἀλλά. ἀλλ' αὕτη μὲν — Reiske.
61. πᾶν γὰρ τὸ δρῶν. R.
62. ἢ abeſt a Petau.
63. ποιεῖ, ἢ καὶ δρᾷ. Reiske.
64. μία

κούομεν γὰρ αὐτῆς, καὶ αἰσθανόμεθα προσπιπτούσης τῇ ἀκοῇ, καὶ ἐκτυπούσης, καθάπερ δακτύλιον εἰς κηρόν. ἔτι πᾶν τὸ κινοῦν καὶ ἐνοχλοῦν, σῶμά ἐστι· κινεῖ δὲ ἡμᾶς ἡ εὐμουσία, ἐνοχλεῖ δὲ ἡ ἀμουσία. ἔτι πᾶν τὸ κινούμενον, σῶμά ἐστι· κινεῖται δὲ ἡ φωνὴ, καὶ ἐμπίπτει εἰς τοὺς λείους τόπους καὶ ἀντανακλᾶται, καθάπερ ἐπὶ τῆς σφαίρας τῆς βαλλομένης εἰς τοῖχον. ἐν γοῦν ταῖς κατ' Αἴγυπτον πυραμίσιν ἔνδον φωνὴ μία [64] ῥηγνυμένη τέτταρας, ἢ καὶ πέντε ἤχους ἀπεργάζεται.

Πόθεν αἰσθητικὴ γίνεται ἡ ψυχὴ, καὶ τί αὐτῆς τὸ ἡγεμονικόν. κα.

Οἱ Στωϊκοὶ φασιν, εἶναι τῆς ψυχῆς ἀνώτατον μέρος τὸ ἡγεμονικὸν, τὸ ποιοῦν τὰς φαντασίας, καὶ τὰς συγκαταθέσεις, καὶ αἰσθήσεις, καὶ ὁρμάς· καὶ τοῦτο λογισμὸν καλοῦσιν. ἀπὸ δὲ τοῦ [65] ἡγεμονικοῦ ἑπτὰ μέρη εἰσὶ τῆς ψυχῆς ἐκπεφυκότα καὶ ἐκτεινόμενα εἰς τὸ σῶμα, καθάπερ αἱ ἀπὸ τοῦ πολύποδος πλεκτάναι. τῶν δὲ ἑπτὰ μερῶν τῆς ψυχῆς πέντε μέν εἰσι τὰ αἰσθητήρια,

dimus enim et ſentimus, ipſa auribus accidente, et formam imprimente, quomodo annulus cerae ſigillum imprimit. Rurſum quidquid mouet et moleſtiam exhibet, corpus eſt. Movet autem nos concinnitas ſonorum, offendit diſcrepantia. Iterum, quod mouetur, corpus eſt. Vox autem mouetur et refringitur, illapſa in laeuia loca, ſicut cum pila in parietem coniecta reliditur. Itaque ergo in pyramidibus Aegypti intus vna voce edita, quatuor, aut quinque ſoni redduntur.

Vnde ſenſus animae obtingat, et quae pars ſit eius princeps. CAP. XXI.

STOICI dicunt, ſupremam partem animi eſſe principem, effectricem imaginum, aſſenſionis, ſenſus, appetitus: principem autem illam partem vocant ratiocinationem. Caeterum ab hac principe parte ſeptem eſſe enatas animi partes, quae inſtar polypi acetabulorum per corpus extendantur. De his ſeptem partibus quinque ſunt ſenſus iſti, viſus, auditus, guſta-

64. μία φωνὴ Petau.

65. τοῦ abeſt a Petau. et ita infra ſaepius.

66. Aut

ὅρασις, ὄσφρησις, ἀκοὴ, γεῦσις, καὶ ἁφή· ὧν ἡ μὲν ὅρασις ἐστὶ πνεῦμα διατεῖνον ἀπὸ ἡγεμονικοῦ μέχρις ὀφθαλμῶν· ἀκοὴ δὲ, πνεῦμα διατεῖνον ἀπὸ τοῦ ἡγεμονικοῦ μέχρις ὤτων· ὄσφρησις δὲ, πνεῦμα διατεῖνον ἀπὸ τοῦ ἡγεμονικοῦ μέχρι μυκτήρων λεπτῦνον [66]· γεῦσις δὲ, πνεῦμα διατεῖνον ἀπὸ τοῦ ἡγεμονικοῦ μέχρι γλώττης· ἁφὴ δὲ, πνεῦμα διατεῖνον ἀπὸ τοῦ ἡγεμονικοῦ μέχρις ἐπιφανείας εἰς θίξιν εὐαίσθητον προσπιπτόντων [67]. τῶν δὲ λοιπῶν ὁ μὲν λέγεται σπέρμα, ὅπερ καὶ αὐτὸ πνεῦμά ἐστι διατεῖνον ἀπὸ τοῦ ἡγεμονικοῦ μέχρι τῶν παραστατῶν. τὸ δὲ φωνᾶεν ὑπὸ τοῦ Ζήνωνος εἰρημένον, (ὃ καὶ φωνὴν καλοῦσιν) ἐστι πνεῦμα διατεῖνον ἀπὸ τοῦ ἡγεμονικοῦ μέχρι φάρυγγος καὶ γλώττης καὶ τῶν οἰκείων ὀργάνων. αὐτὸ δὲ τὸ ἡγεμονικὸν ὥσπερ ἐν κόσμῳ [68] κατοικεῖ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ σφαιροειδεῖ κεφαλῇ.

gustatus, olfactus, tactus. Sunt autem spiritus, visus quidem, a principe ad oculos vsque pertingens: auditus, ab eodem vsque ad aures: olfaciendi vis, indidem vsque ad nares: gustatus, ab eodem principio vsque ad linguam: tactus, a principe parte spiritus propagatus vsque ad superficiem, vt facile sentiat occurrentia. Reliquarum partium altera dicitur semen, quae ipsa quoque est a principe parte spiritus vsque ad testiculorum adstites deductus. Altera est, quam vocalem Zeno, vocem alii vsurpant, spiritus a principe vsque ad guttur et linguam aliaque loquelae peculiaria instrumenta. Ipsa autem illa princeps animi pars in globo nostri capitis, tanquam in mundo, habitat.

De

66. Aut delend. λεπτῦνον, aut desunt nonnulla, e. c. εἰς αἴσθησιν ἀποῤῥοιῶν λεπτῶν, [id enim videtur in λεπτῦνον latere] aut τὰς τῶν σωμάτων ἀποῤῥοίας λεπτῦνον. Sed haec coniectura minus placet. *Reiske.*

67. τῶν προσπιπτόντων. *Reiske.*

68. κόσμῳ] F. κορυφῇ, aut ἀκροπόλει. *Reiske.*

69. βρέ-

Περὶ ἀναπνοῆς. κβ'.

Ἐμπεδοκλῆς, τὴν πρώτην ἀναπνοὴν τοῦ πρώτου ζώου γενέσθαι, τῆς ἐν τοῖς βρέφεσιν [69] ὑγρασίας ἀποχώρησιν λαμβανούσης· πρὸς δὲ τὸ παρακενωθὲν ἐπεισόδου τῆς [70] ἔξωθεν τοῦ ἐκτὸς ἀερώδους γινομένης εἰς τὰ παρανοιχθέντα τῶν ἀγγείων· τὸ δὲ μετὰ τοῦτο ἤδη τοῦ ἐμφύτου θερμοῦ τῇ πρὸς τὸ ἐκτὸς ὁρμῇ τὸ ἀερῶδες ὑπαναθλίβοντος, τὴν ἐκπνοήν, τῇ δ' εἰς τὸ ἐντὸς ἀνθυποχωρήσει [71] τῷ ἀερώδει τὴν ἀντεπείσοδον παρεχομένου τὴν εἰσπνοήν. τὴν δὲ νῦν κατέχουσαν φερομένου τοῦ αἵματος ὡς πρὸς τὴν ἐπιφάνειαν, καὶ τὸ ἀερῶδες διὰ τῶν ῥινῶν ταῖς ἑαυτοῦ ἐπιῤῥοίαις ἀναθλίβοντος, καὶ τὴν ἐκχώρησιν αὐτοῦ γίνεσθαι τὴν ἐκπνοήν· παλινδρομοῦντος δέ, καὶ τοῦ ἀέρος ἀντεπεισαχθέντος εἰς τὰ διὰ τοῦ αἵματος [72] ἀραιώματα, τὴν εἰσπνοήν. ὑπομιμνήσκει δ' αὐτὸ ἐπὶ τῆς

De reſpiratione.

CAP. XXII.

EMPEDOCLES primam putat fieri primi animalis reſpirationem, in foetu edito nacta abſceſſionem humiditate, in cuius locum extrinſecus ſuccedat aër in vaſa corporis aperta. Poſtmodo autem, cum iam innatus calor foras erumpens, vna elideret aërem, exſpirationem: eodemque introrſum recedente, et aëri viciſſim ingreſſum praebente, inſpirationem. At enim nunc, cum ſanguis feratur verſus ſuperficiem, ſuoque accurſu aërem per nares foras pellat, huius eliſione fieri exſpirationem, aëre autem recurrente, et illabente per loca, quae calor rara et peruia fecit, inſpirationem. ASCLEPIADES

69. βρέφεσιν] Conieci aliquando βρογχίοις, *cauitatibus, receſſibus pulmonis;* ſed falſum me fuiſſe docuit me p. 907. 25. [ed. Fr.] cap. 15. vbi locus hic ipſe recurrit, cuius haec eſt ſententia: Quum abſceſſerint humores foetui circumfuſi, membranis ſuis in vtero matris adhuc inuoluto. Eſt tamen obſcura dictio, planior futura, ſi ſic eſſet enunciata: τῆς περιχεομένης τοῖς βρέφεσιν ὑγρασίας. *Reiske.*

70. τῆς delend. *Reiske.*

71. F. τῇ δ' εἰς τὸ ἐκτὸς ἀποχωρήσει. *Reiske*

72. F. παλινδρομοῦντος δὲ τοῦ ἀέρος καὶ ἀντεπεισαχθέντος εἰς τὰ διὰ τοῦ αἵματος [ſcil. γεγονότα] ἀραιώματα — *Reiske.*

κλεψύδρας[73] Ἀσκληπιάδης· τὸν μὲν πνεύμονα χώνης δίκην συνίστησιν, αἰτίαν δὲ τῆς ἀναπνοῆς τὴν ἐν τῷ θώρακι λεπτομέρειαν ὑποτίθεται, πρὸς ἣν τὸν ἔξωθεν ἀέρα ῥεῖν τε καὶ φέρεσθαι παχυμερῆ ὄντα, πάλιν δ' ἀπωθεῖσθαι, μηκέτι τοῦ θώρακος οἵου τ' ὄντος μήτ' ἐπεισδέχεσθαι, μήθ' ὑστερεῖν[74]· ὑπολειπομένου δέ τινος ἐν τῷ θώρακι λεπτομεροῦς ἀεὶ βραχέος, (οὐ γὰρ ἅπαν ἐκκρίνεται) πρὸς τοῦτο πάλιν τὸ ἴσω[75] ὑπομένον βαρύτητα τοῦ ἐκτὸς[76] ἀντεπεισφέρεται. ταῦτα δὲ ταῖς σικύαις ἀπεικάζει[77]. τὴν δὲ κατὰ προαίρεσιν ἀνοπνοὴν γίνεσθαί φησι, συναγομένων τῶν ἐν τῷ πνεύμονι λεπτοτάτων πόρων, καὶ τῶν βραγχίων στενουμένων. τῇ γὰρ ἡμετέρᾳ ταῦθ' ὑπακούει προαιρέσει. Ἡρόφιλος δυνάμεις ἀπολείπει περὶ τὰ σώματα τὰς κινητικὰς, ἐν νεύροις, ἐν ἀρτηρίαις, ἐν μυσί. τὸν οὖν πνεύμονα νομίζει μόνον ὀρέγεσθαι διαστο-

DES rem clepſydrae exemplo proponit. Pulmones infundibuli loco ſtatuit: cauſam reſpirationis ponit tenuitatem partium in pectore ſitarum, ad quam externus aër feratur fluatque, craſſis conſtans partibus, rurſumque extrudatur, cum pectus non poſſit amplius vel intro admittere, vel alio carere: ſemper tamen aliquid, quod ſit tenuium partium, in pectore ſupereſſe: non enim totum excerni, ſed quod intus eſt, ei grauitate reſpondere, intro quod adducitur. Haec autem cucurbitulis comparat. Eam porro reſpirationem, quae dedita opera inſtitutoque animi fit, fieri dicit contractione tenuiſſimorum in pulmone meatuum, branchiiſque in arctum coactis: haec enim noſtrae obedire voluntati. HEROPHILVS facultates relinquit corporibus motus efficaces, in neruis, arteriis, muſculis. Pulmonem autem exiſtimat ſuapte natura

73. αὐτῷ τὸ ἐπὶ τῆς κλεψύδρας [ſcil. γιγνόμενον]. *ſubiungit tandem huic diſputationi Empedocles exemplum a clepſydra petitum.* Tum ſequitur Aſclepiadae de ratione reſpirationis diſputatio. *Reiske.*

74. ὑστερεῖν ſuſpectum. Ego quidem non intelligo. *Reiske.*

75. εἴσω manuſcriptus, [vti etiam Petau.] quod omnino reponendum eſt pro ἴσω. *Xylander.*

76. τὸ ἔσω ὑπομένον, βαρύτης ἡ τοῦ ἐκτὸς [aut διὰ βαρύτητα ὁ ἐκτὸς, ſcil. ἀὴρ] ἀντεπεισφέρεται. *Reiske.*

77. ἀπεικάζει] παρεικάζει manuſcriptus. *Xylander.* Et ita etiam cod. Petau.

λῆς τε καὶ συστολῆς φυσικῶς· εἶτα δὲ καὶ τἄλλα [78] ἐνέργειαν μὲν εἶναι τοῦ πνεύματος, τὴν ἔξωθεν τοῦ πνεύματος ὁλκήν· ὑπὸ δὲ τῆς [79] πληρώσεως τῆς θύραθεν γινομένης ἐφέλκεται. παρακειμένως δὲ διὰ τὴν δευτέραν ὄρεξιν ἐπ' αὐτὸν ὁ θώραξ τὸ πνεῦμα μετοχετεύων [80], πληρωθεὶς δὲ, καὶ μηκέτι ἐφέλκεσθαι δυνάμενος, πάλιν εἰς τὸν πνεύμονα τὸ περιττὸν ἀντιμεταῤῥεῖ [81], δι' οὗ πρὸς τὰ ἐκτὸς τὰ τῆς ἀποκρίσεως γίνεται, τῶν σωματικῶν μερῶν ἀντιπασχόντων ἀλλήλοις· ὅτε μὲν γὰρ διαστολὴ [82] γίνεται πνεύμονος ταῖς [83] ἀλλήλων ἀντιμεταλήψεσι, πληρώσεώς τε καὶ κενώσεως γινομένης, ὡς τέτταρας μὲν [84] γίνεσθαι κινήσεις περὶ τὸν πνεύμονα· τὴν μὲν πρώτην, καθ' ἣν ἔξωθεν [85] ἀέρα δέχεται· τὴν δὲ δευτέραν, καθ'

natura ſolum indigere dilatatione et contractione: deinde etiam alia. Atque actum quidem pulmonis eſſe attractionem ſpiritus extrinſecus: quo cum eſt impletus, ſecundo appetitu pectoris partem adiacentem in ſe deriuare ſpiritum: impletumque ita, vt amplius attrahere non poſſit, rurſus in pulmones abundantia deducere, indeque foras protrudi, viciſſim ſeſe afficientibus corporis partibus. Aliquando enim diduci pulmonem, aliorum participatione facta, vel impletione, vel euacuatione: ita vt quatuor ſint motus pulmonis: primus, quo externum haurit aërem: ſecundus, quo receptum intus in

78. εἶτα καὶ τἄλλα] Subaudi γίγνεσθαι. *tum reliqua quoque fieri*, expanſionem et contractionem pulmonis conſequi inſpirationem et exſpirationem, vt conſequentia neceſſaria. *Reiske.*

79. Sententia verborum ὑπὸ δὲ τῆς πλ — eſt: *propterea vero pulmo attrahit aërem, quia foris, extra hominem, plena omnia ſunt, nullum vacuum. R.*

80. *Ob vicinitatem vero thoracis ad pulmonem naſcitur alter appetitus in thorace quoque, vt natus fuerat in pulmone, quapropter etiam ipſe aërem a pulmone auerſum in ſe deriuat*, μετοχετεύει: ſic legendum puto. *Reiske.*

81. ἀντιμεταῤῥεῖ idem eſt, atque ἀντιμεταχεῖ. Nam ῥεῖν non ſolummodo *fluere*, ſed etiam *fundere*, ſignificat. *R.*

82. F. ὅθεν ἄρα συστολὴ καὶ διαστολὴ γιν — *Reiske.*

83. ταῖς abeſt a Petau.

84. μὲν delend. *Reiske.*

85. καθ' ἣν τὸν ἔξωθεν. *Reiske.*

 86. ἐπ'

ἣν τοῦθ', ὅπερ ἐδέξατο θύραθεν, ἐντὸς αὑτοῦ, πρὸς τὸν θώρακα μεταῤῥεῖ· τὴν δὲ τρίτην, καθ' ἣν τὸ ἀπὸ τοῦ θώρακος συστελλόμενον, αὖθις εἰς αὐτὸν ἐκδέχεται· τὴν δὲ τετάρτην, καθ' ἣν καὶ τὸ ἐξ ὑποστροφῆς ἐν αὐτῷ γινόμενον, θύραζε ἐξερᾷ. τούτων δὲ τῶν κινήσεων δύο μὲν εἶναι διαστολάς· τήν τ' ἔξωθεν· τήν τ' ἀπὸ τοῦ θώρακος· δύο δὲ συστολάς· τὴν μὲν, ὅταν ὁ θώραξ ὑπ' αὐτὸν[86] τὸ πνευματικὸν ἑλκύσῃ· τὴν δὲ, ὅταν αὐτὸς εἰς τὸν κόλπον[87] ἀέρα ἀποκρίνῃ. δύο γὰρ μόναι γίνονται περὶ τὸν θώρακα· διαστολὴ μὲν, ὅταν ἀπὸ τοῦ πνεύμονος[88] ἐφέλκηται· συστολὴ δὲ, ὅταν αὐτὸ πάλιν ἀνταποδιδῷ.

Περὶ παθῶν σωματικῶν[89], καὶ εἰ συναλγεῖ τούτῳ ἡ ψυχή. κγ'.

Οἱ Στωϊκοὶ, τὰ μὲν πάθη ἐν τοῖς πεπονθόσι τόποις, τὰς δ' αἰσθήσεις, ἐν τῷ ἡγεμονικῷ. Ἐπίκουρος, καὶ τὰ πάθη καὶ τὰς αἰσθήσεις, ἐν τοῖς πεπονθόσι τόποις.

in pectus deuoluit: tertius, quo id, quod coactum est a pectore, rursum in se recipit: quartus, quo id ipsum foras euomit. Horum motuum duos esse, dilatationes, cum scilicet vel externum attrahit in se aërem, vel redditum a pectore in se admittit: reliquos esse, contractiones, quando scilicet pectus spiritum ad se trahit, vel foras pulmo a pectore traditum expellit. Pectoris enim duo tantum sunt motus: vnus dilatatio, cum a pulmone spiritum ad se trahit: alter contractio, cum ei superfluum reddit.

De affectionibus corporis, et an in animam eae redundent. CAP. XXIII.

STOICI affectus ponunt in locis affectis: sensus autem in principe parte. EPICVRVS tam affectus, quam sensus, in

86. ἐπ' αὐτὸν. *Xylander* et *Reiske*.

87. κόλπον nihil hic facit. *Xylander*. F. ὅταν αὖθις εἰς τὸν ὄγκον τὸν ἀέρα ἀποκρίνῃ, *quando thorax aërem in se conceptum rursus excernat in reliquam corporis molem*, hoc est, in pulmones, in quos solos ipsi ex mente veterum aditus patebat. *Reiske*.

88. F. ἀπὸ τοῦ πνεύμονος τὸ πνευματικὸν ἐφέλκηται. *Reiske*.

89. Aut legendum σώματος loco σωματικῶν, aut loco

τὸ γὰρ ἡγεμονικὸν ἀπαθές. Στράτων, καὶ τὰ πάθη τῆς ψυχῆς καὶ τὰς αἰσθήσεις ἐν τῷ ἡγεμονικῷ, ἐκ ἐν τοῖς πεπονθόσι τόποις, συνίςασθαι. ἐν γὰρ ταύτῃ κινεῖσθαι [90] τὴν ὑπομονὴν, ὥσπερ ἐπὶ τῶν δεινῶν καὶ ἀλγεινῶν, καὶ [91] ὥσπερ ἐπὶ ἀνδρείων καὶ δειλῶν.

in locis affectis: quod ſtatuit, partem principem omnis eſſe affectionis expertem. STRATO et animi affectus et ſenſus in principe parte collocat, non in affectis locis. In hac enim parte eſſe ſitam tolerantiam, vt in terribilibus et dolorem adferentibus, vtque in fortibus et timidis.

co τὲτῳ legend. eſt τέτοις. *Reiske.*

90. Pro κινεῖσθαι Budaeus [nec non Petau.] legit κεῖσθαι. Quod probarem, etiam ſi ſcriptus errorem admiſiſſet. Locus eſt miſere mutilus. *Xylander.*

91. Verba ὥσπερ ἐπὶ δεινῶν καὶ ἀλγεινῶν, καὶ delenda ſunt. Nam nihil aliud ſunt, quam praua lectio ſequentium ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἀνδρείων καὶ δειλῶν, *vt liquet in fortibus et timidis. Reiske.*

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ
ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΡΕΣΚΟΝΤΩΝ ΤΟΙΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΙΣ ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ.

PLVTARCHI
DE PLACITIS PHILOSOPHORVM,
HOC EST
BREVIS RECENSIONIS SENTENTIARVM DE NATVRA RERVM,
LIBER V.

Περὶ μαντικῆς. ά.

Πλάτων καὶ οἱ Στωϊκοὶ τὴν μαντικὴν εἰσάγουσι κατὰ τὸ ἔνθεον, ὅπερ ἐστὶν ἐνθουσιαστικόν· κατὰ[1] θειότητα τῆς ψυχῆς, ὅπερ εἶπεν ἐνθουσιαστικόν· καὶ τὸ ὀνειροπολικόν. οὗτοι τὰ πλεῖστα μέρη τῆς μαντικῆς ἐγκρίνουσι. Ξενοφάνης καὶ Ἐπίκουρος ἀναιροῦσι τὴν μαντικήν. Πυθαγόρας

De diuinatione.
CAP. I.

PLATO et STOICI diuinationem introduxerunt, quae sit diuinus mentis instinctus, secundum animi diuinitatem. Huc etiam diuinationem ex insomniis referunt: denique plurimas diuinandi rationes probant. XENOPHANES et EPICVRVS diuinationem reiiciunt. PYTHAGORAS eam duntaxat

1. ἢ κατὰ θειότητα. Et hoc vsque ad ἐνθουσιαστικὸν est seu a Plutarcho, seu ab alio quocunque, adiectum scholium, vel varians lectio praecedentium κατὰ τὸ ἔνθεον, ὅπερ ἐστὶν ἐνθουσιαστικόν. *Reiske.*

δὲ μόνον τὸ θυτικὸν οὐκ ἐγκρίνει. Ἀριστοτέλης καὶ Δικαίαρχος τὸ κατ' ἐνθουσιασμὸν μόνον παρεισάγουσι καὶ τοὺς ὀνείρους, ἀθάνατον μὲν εἶναι οὐ νομίζοντες τὴν ψυχήν, θείου δέ τινος μετέχειν αὐτήν.

Πῶς ὄνειροι γίνονται. β'.

Δημόκριτος, τοὺς ὀνείρους γίνεσθαι κατὰ τὰς τῶν εἰδώλων παραστάσεις. Στράτων, ἀλόγῳ φύσει τῆς διανοίας ἐν τοῖς ὕπνοις αἰσθητικωτέρας μέν πως γινομένης, παρ' αὐτῷ δὲ τούτῳ τῷ γνωστικῷ [2] κινουμένης. Ἡρόφιλος, τοὺς ὀνείρους τοὺς θεοπνεύστους κατ' ἀνάγκην γίνεσθαι, τοὺς δὲ φυσικοὺς, ἀνειδωλοποιουμένης ψυχῆς τὸ συμφέρον αὐτῇ καὶ τὸ πρὸς τούτοις [3] ἐσόμενον· τοὺς δὲ συγκραματικοὺς [4], ἐκ τοῦ αὐτομάτου κατ' εἰδώλων πρόσπτωσιν, ὅταν, ἃ βουλόμεθα, βλέπωμεν, ὡς ἐπὶ τῶν τὰς ἐρωμένας ἔχειν [5] ἐν ὕπνῳ γίνονται.

xat partem improbat, quae conſtat ſacrificiis. Ariſtoteles et Dicaearchus eas ſolum diuinationes admittunt, quae ſurore diuinitus immiſſo, aut inſomniis, fiunt: animam non immortalem eſſe, ſed diuina quadam re impertiri tamen, ſentientes.

Quae inſomniorum ratio.

CAP. II.

DEMOCRITVS acceſſu imaginum ea fieri putauit. STRATO, quod animi bruta natura in ſomnis aliquo modo pius ſenſus nanciſcatur, itaque a mente cieatur. HEROPHILVS, ſomnia diuinitus inſpirata neceſſario fieri: naturalia, imaginando ſibi anima repraeſentante, quod expediat, et euenturum ſit: mixta, ſortuito et appulſu imaginum, cum videmus per quietem, quae volumus: quo modo amicis in ſomno potiri ſe putant nonnulli.

Quae

2. F. παρ' αὐτὸ δὲ τοῦτο γνωστικῶς κινουμένης. *Reiske.*

3. F. συμφερόμενον, *quod ipſi obtingit*, et ad eam pertinet, καὶ πρὸς τούτοις τὸ ἐσόμενον, aut καὶ τὸ παρὰ ταῦτα ἐσόμενον, *et praeterea euenturum*, vel *et propterea euenturum.* *Reiske.*

4. In Baſil. quoque eſt συγκραματικοὺς. Num συγκρουματικοὺς. *quando duae res* [ſiue eiuſdem, ſiue diuerſae ſpeciei] *colliduntur.* *Reiske.*

5. τὰς ἐρωμένας ἔχειν] Deeſt οἰομένους, aut aliud tale. Sed in his libris hoc emendandi genere vti nolui. *Xylander.*

Τίς ἡ οὐσία σπέρματος. γ΄.

Ἀριστοτέλης· Σπέρμα ἐστὶ τὸ δυνάμενον κινεῖν ἐν ἑαυτῷ εἰς τὸ ἀποτελέσαι τὶ τοιοῦτον, οἷόν ἐστι τὸ ἐξ οὗ συνεκρίθη. Πυθαγόρας, ἀφρὸν τοῦ χρηστοτάτου αἵματος τὸ σπέρμα, περίττωμα τῆς τροφῆς, ὥσπερ τὸ αἷμα καὶ μυελόν. Ἀλκμαίων, ἐγκεφάλου μέρος. Πλάτων, μυελοῦ τοῦ νωτιαίου ἀπόῤῥοιαν. Ἐπίκουρος, ψυχῆς καὶ σώματος ἀπόσπασμα. Δημόκριτος· Ἀφ᾽ ὅλων τῶν σωμάτων καὶ τῶν κυριωτάτων μερῶν ὁ γόνος τῶν σαρκικῶν ἰνῶν.

Εἰ σῶμα τὸ σπέρμα. δ΄.

Λεύκιππος καὶ Ζήνων, σῶμα· ψυχῆς γὰρ εἶναι [6] ἀπόσπασμα. Πυθαγόρας, Πλάτων, Ἀριστοτέλης, ἀσώματον μὲν εἶναι τὴν δύναμιν τοῦ σπέρματος, ὥσπερ νοῦν τὸν κινοῦντα· σωματικὴν δὲ τὴν ὕλην τὴν προχεομέ-

Quae sit seminis natura.

CAP. III.

ARISTOTELI semen est id, quod praeditum est facultate mouendi, donec tale aliquid absoluat, quale est, vnde ipsum fuit excretum. PYTHAGORAS, spumam vtilissimi sanguinis, superfluitatem alimenti, sicut sanguinem et medullam. ALCMAEO, partem cerebri. PLATO, a medulla dorsi deriuatam rem. EPICVRVS, particulam corpori et animae auulsam. DEMOCRITVS: A totis corporibus et praecipuis partibus semen genitale est carnearum venarum.

An semen sit corpus.

CAP. IV.

LEVCIPPO et ZENONI corpus est: esse enim aliquid ab anima auulsum. PYTHAGORAS, PLATO, ARISTOTELES, vim seminis incorpoream dicunt, sicut mentem moventem, corpoream autem materiam, quae profunditur. STRA-

lander. F. οἷον, ὅταν, ἃ βουλόμεθα, βλέπωμεν, ὡς ἐπὶ τῶν τὰς ἐρωμένας βλεπόντων ἐν ὕπνῳ γίνεται. *Reiske.*

6. F. ψυχῆς γὰρ εἶναι καὶ σώματος. V. p. 590. 8. *Reiske.*

7. F.

νην. Στράτων καὶ Δημόκριτος, καὶ τὴν δύναμιν σῶμα· πνευματικὴ γάρ [7].

Εἰ καὶ αἱ θήλειαι προΐενται σπέρμα. έ.

Πυθαγόρας, Ἐπίκουρος, Δημόκριτος, καὶ τὸ θῆλυ προΐεσθαι σπέρμα. ἔχει γὰρ παραστάτας ἀπεστραμμένως· διὰ τοῦτο καὶ ὄρεξιν ἔχει παρὰ τὰς χρήσεις. Ἀριστοτέλης καὶ Ζήνων, ὕλην μὲν ὑγρὰν προΐεσθαι, οἱονεὶ ἀπὸ τῆς συγγυμνασίας ἱδρῶτας, οὐ μὴν σπερματικόν. Ἵππων [8], προΐεσθαι μὲν σπέρμα τὰς θηλείας οὐχ ἥκιστα [9] τῶν ἀῤῥένων, μὴ μέντοι γ᾽ εἰς ζωογονίαν τοῦτο συμβάλλεσθαι, διὰ τὸ ἐκτὸς πίπτειν τῆς ὑστέρας. ὅθεν ὀλίγας προΐεσθαι πολλάκις δίχα τῶν ἀνδρῶν σπέρμα, καὶ τὰς μάλιστα χηρευούσας. καὶ εἶναι τὰ μὲν ὀστᾶ παρὰ τοῦ ἄῤῥενος, τὰς δὲ σάρκας παρὰ τῆς θηλείας.

STRATO et DEMOCRITVS, ipſam quoque vim corpus eſſe, quippe ſpiritum.

An foeminae etiam ſemen promittant.

CAP. V.

Affirmant hoc PYTHAGORAS, EPICVRVS, DEMOCRITVS: habere enim adſtites teſticulares, ſed inuerſo modo: ideoque eas etiam praeter vſum appetere. ARISTOTELES et ZENO, humidam materiam emitti ab iis, ſicut ab exercitatione ſudores eliciuntur: non tamen vim habere ſeminis. HIPPON, haud minus ſeminis eas, quam mares, emittere, ſed id non facere ad prolem generandam, quia extra vterum excidat: ideoque quaſdam ſaepenumero abſque viris ſemēn effundere, maxime viduas: et oſſa a mare, carnes a mulieribus originem habere.

Quo-

7. F. καὶ κατὰ τὴν δύναμιν σῶμα, πνευματικὸν δέ. *Reiske.*

8. Hoc cap. quinto *Hippo*, *Hipponax* ſeptimo producitur. Apparet, alterum eſſe mendoſum. *Xylander.*

 9. οὐχ

Πῶς αἱ συλλήψεις γίνονται. ϛ'.

Ἀριστοτέλης, τὰς μὲν συλλήψεις γίνεσθαι προανελκομένης [10] μὲν ὑπὸ τῆς καθάρσεως τῆς μήτρας, τῶν δὲ καταμηνίων συνεπισπωμένων ἀπὸ τοῦ παντὸς ὄγκου μέρος τι τοῦ καθαροῦ αἵματος· ὡς [11] συμβαίνειν τὸν τοῦ ἄῤῥενος γόνον, μὴ γίνεσθαι δὲ τὰς κυήσεις παρ' ἀκαθαρσίαν τῆς μήτρας, ἢ ἐμπνευμάτωσιν, ἢ φόβον, ἢ λύπην, ἢ ἀσθένειαν τῶν γυναικῶν, ἢ δι' ἀτονίαν τῶν ἀνδρῶν.

Πῶς ἄῤῥενα γίνεται καὶ θήλεα. ζ'.

Ἐμπεδοκλῆς, ἄῤῥενα καὶ θήλεα γίνεσθαι παρὰ θερμότητα καὶ ψυχρότητα. ὅθεν ἱστορεῖται, τοὺς μὲν πρώτους ἄῤῥενας πρὸς ἀνατολῇ καὶ μεσημβρίᾳ γεγενῆσθαι μᾶλλον ἐκ τῆς γῆς, τὰς δὲ θηλείας πρὸς ταῖς ἄρκτοις. Παρμενίδης ἀντιστρόφως, τὰ μὲν πρὸς ταῖς ἄρκτοις ἄῤῥενα [12] βλαστῆσαι· τοῦ γὰρ πυκνοῦ μετέχειν

Quomodo conceptio fiat.

CAP. VI.

ARISTOTELES, fieri, matrice ſurſum attracta a purgatione, menſtruiſque attrahentibus ab vniuerſa mole aliquid puri ſanguinis, qui accidat ſemini maris. Non concipi, ob impuritatem vuluae, aut inflationem, metum, aegritudinem, infirmitatemue mulierum: aut quia viri languent.

Quomodo mares naſcantur, quomodo foeminae.

CAP. VII.

EMPEDOCLES cauſam calori et frigori adſcribit. Itaque narrant, primos homines e terra enatos ad ortum Solis et meridiem ſitis in partibus exſtitiſſe fere mares, foeminas in ſeptentrionalibus. PARMENIDES contra, in his exſtitiſſe mares, quia plus his denſitatis ineſt: in meridionalibus autem

9. οὐχ ἧττον. *Reiske.*

10. προανελκομένης] Manuſcriptus παρελκομένης. *Xylander.* προσυνελκομένης, *prius contracta matrice*, ideoque ad ſemen continendum apta reddita. *Reiske.*

11. ὧ συμβαίνειν. *Reiske.*

12. τὰ μὲν ἄῤῥενα παρὰ ταῖς ἄρκτοις: et ſic quoque ſtatim poſt τὰ δὲ θήλεα πρὸς ταῖς μεσημβρίαις, aut, ſi priore loco legatur τὰ μὲν πρὸς ταῖς ἄρκτοις τὰ ἄῤῥενα, debet

πλείονος· τὰ δὲ πρὸς ταῖς μεσημβρίαις, θήλεα, παρὰ τὴν ἀραιότητα. Ἱππῶναξ, παρὰ τὸ συνεστὼς, ἢ καὶ ἰσχυρὸν, παρὰ τὸ ῥευστικόν [13] τε καὶ ἀσθενέστερον σπέρμα. Ἀναξαγόρας, Παρμενίδης, τὰ μὲν ἐκ τῶν δεξιῶν [14] καταβάλλεσθαι εἰς τὰ δεξιὰ μέρη τῆς μήτρας, τὰ δ' ἐκ τῶν ἀριστερῶν εἰς τὰ ἀριστερά· εἰ δ' ἐναλλαγῇ τὰ [15] τῆς καταβολῆς, γίνεσθαι θήλεα. Λεωφάνης, (οὗ μέμνηται Ἀριστοτέλης) τὰ μὲν [16] ἐκ τοῦ δεξιοῦ διδύμου, τὰ δ' ἐκ τοῦ ἀριστεροῦ. Λεύκιππος [17], διὰ τὴν παραλλαγὴν τῶν μορίων, καθ' ἣν ὁ μὲν καυλὸν, ἡ δὲ μήτραν ἔχει. τοσοῦτον γὰρ [18] μόνον λέγει. Δημόκριτος, τὰ μὲν κοινὰ μέρη, ἐξ ὁποτέρου ἂν τύχῃ· τὰ δ' ἰδιάζοντα καὶ [19] κατ' ἐπικράτειαν. Ἱππῶναξ, εἰ μὲν ἡ γονὴ κρατήσει, ἄῤῥεν· εἰ δ' ἡ τροφὴ, θῆλυ.

tem foeminas ob raritatem. HIPPONAX, pro eo, atque semen vel consistat et validum sit, vel diffluat et infirmius sit. ANAXAGORAS, PARMENIDES, semen a dextra parte in dextram vteri partem coniici, a sinistra in sinistram: quod si secus fiat, foeminas concipi. LEOPHANES, cuius Aristoteles meminit, illos e dextro testiculo, has e sinistro seminari. LEVCIPPVS, secundum variationem membrorum, quod mas colem, matricem foemina habet. Tantum enim duntaxat dicit. DEMOCRITVS, communes partes, ex vtro contigerit: peculiares, prout praeualuerint. HIPPONAX, si semen praevaluerit, marem: si alimentum, foeminam concipi.

Mon-

bet etiam deinceps legi τὰ δὲ πρὸς ταῖς μεσημβρίαις τὰ θήλεα. Reiske.

13. Ἱππῶναξ ἄῤῥενα, ἢ θήλειαν, γίγνεσθαι παρὰ τὸ συνεστηκὸς καὶ ἰσχυρὸν, ἢ παρὰ τὸ ῥευστικόν τε. *Reiske.*

14. F. δεξιῶν διδύμων καταβάλλεσθαι, nisi malis μερῶν subaudire. *Reiske.*

15. τὰ abest a Petau.

16. τὰ μὲν redit ad ἄῤῥενα γίνεσθαι, et τὰ δὲ ad θήλεα γίγνεσθαι. *Reiske.*

17. Leucippi sententia hic admodum obscure, neque integre proposita, siue Plutarchi, siue librariorum culpa. *Reiske.*

18. γὰρ abest a Petau.

19. καὶ delend. *ad peculiaria cuique sexui membra nascuntur ex eo, vter Venerem in congressu fortius exerceat.* R.

20. F.

Πῶς τέρατα γίνεται. η'.

Ἐμπεδοκλῆς, τέρατα γίνεσθαι παρὰ πλεονασμὸν σπέρματος, ἢ παρ' ἔλλειψιν, ἢ παρὰ τὴν τῆς κινήσεως ἀρχὴν [20] ἢ παρὰ τὴν εἰς πλείω διαίρεσιν, ἢ παρὰ τὸ ἀπονεύειν. οὕτω προειληφὼς φαίνεται σχεδόν τι πάσας τὰς ἀπολογίας [21]. Στράτων, παρὰ πρόσθεσιν, ἢ ἀφαίρεσιν, ἢ μετάθεσιν, ἢ πνευμάτωσιν. τῶν ἰατρῶν τινες, παρὰ τὸ διαστρέφεσθαι τότε τὴν μήτραν ἐμπνευματουμένην.

Διὰ τί ἡ γυνὴ πολλάκις συνουσιάζουσα οὐ συλλαμβάνει. θ'.

Διοκλῆς, ὁ ἰατρὸς, ἢ παρὰ τὸ μηδόλως ἐνίας σπέρμα προΐεσθαι, ἢ παρὰ τὸ, ἔλαττον τοῦ δέοντος, ἢ διὰ τὸ, τοιοῦτον [22], ἐν ᾧ τὸ ζωοποιητικὸν οὐκ ἔστιν, ἢ διὰ θερμασίας, ἢ ψύξεως, ἢ ὑγρασίας, ἢ ξηρότητος ἔνδειαν, ἢ κατὰ παράλυσιν τῶν μορίων. οἱ δὲ Στωϊκοὶ [23], κα-

Monſtra vt naſcantur.

CAP. VIII.

EMPEDOCLES, vel abundantia, vel defectu ſeminis, aut a motus initio, aut diuiſione in plura, aut quod alio vergat. Sic videtur fere omnes cauſas complexus. STRATO, propter additionem, aut deminutionem, tranſpoſitionem, inflammationem. Medicorum quidam, quod tunc matrix flatibus illapſis peruertatur.

Cur mulier ſaepius concumbens non concipiat.

CAP. IX.

DIOCLES medicus cauſam eſſe putat, quod vel omnino nullum, vel iuſto minus ſemen emittat, aut proli gignendae non aptum ob calorem, aut frigus, aut humiditatem, aut ſiccitatem deficientem, aut ob reſolutionem vteri. STOI-

CI,

20. F. παρὰ τὴν τῆς κυήσεως ταραχὴν, niſi malis Corſini ἀργίαν, quod non diſplicet. *Reiske.*

21. F. πάσας τὰς αἰτιολογίας. *Reiske.*

22. τι τοιοῦτον. *Reiske.*

23. Quod Stoicis hic tribuitur, Diocli adſcribitur cap. 13. Sed omnia annotare non vacat. *Xylander.*

24. ὡς

τὰ λοξότητα τȢ̃ καυλȢ̃, μὴ δυναμένȢ τὸν γόνον εὐθυβολεῖν· ἢ παρὰ τὸ ἀσύμμετρον τῶν μορίων, ὡς [24] πρὸς τὴν ἀπόστασιν τῆς μήτρας. Ἐρασίστρατος, παρὰ τὴν μήτραν, ὅταν τύλȢς ἔχῃ, καὶ σαρκώδης, ἢ ἀραιοτέρα ᾖ τȢ̃ κατὰ φύσιν, ἢ μικροτέρα.

Πῶς δίδυμα καὶ τρίδυμα γίνεται. ι'.

Ἐμπεδοκλῆς, δίδυμα καὶ τρίδυμα γίνεσθαι κατὰ πλεονασμὸν καὶ περισχισμὸν τȢ̃ σπέρματος. Ἀσκληπιάδης, παρὰ [25] τὴν τῶν σπερμάτων [26] διαφορὰν, ὥσπερ τὰς κριθὰς διστίχȢς καὶ τριστίχȢς. εἶναι γὰρ σπέρματα γονιμώτατα. Ἐρασίστρατος, διὰ τὰς συλλήψεις, ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἀλόγων ζώων. ὅταν γὰρ ἡ μήτρα εἴη κεκαθαρμένη, τότε ἐπὶ σύλληψιν ἔρχεται [27]. οἱ Στωϊκοὶ, παρὰ τȢ̀ς ἐν μήτρᾳ τόπȢς, ὅταν εἰς πρῶτον καὶ δεύτερον ἐμπέσῃ σπέρμα, τότε γίνεσθαι τὰς ἐπισυλλήψεις καὶ τὰ τρίδυμα.

ci, obliquitatem veretri, quod non poſſit recta eiaculari ſemen: aut quia membra coëuntium non ſint inter ſe legitima proportione condita ad matricis diſtantiam. ERASISTRATVS, vbi vulua callos contraxerit: aut carnoſior, rariorue, aut minor fuerit, quam natura exigat.

Quomodo gemini et tergemini naſcantur.

CAP. X.

EMPEDOCLES, ob abundantiam et diuiſionem geniturae. ASCLEPIADES, ob corporum differentiam: ſicut hordei ſpicae exſiſtunt duobus, aut etiam tribus granorum ordinibus: eſſe enim ſemina foecundiſſima. ERASISTRATVS, ob conceptiones, vt in brutis. Cum enim matrix purgata eſt, tunc ſuperfoetationem admittit. STOICI, ob loca, quae ſunt in vtero: cum enim in primum et ſecundum inciderit ſemen, tunc fieri ſuperfoetationem, et tergeminos naſci.

Quae

24. ὡς delend. V. p. 591. vlt. cap. 13. *Reiske.*
25. περὶ Petau.
26. Pro σπερμάτων codex quidam innominatus, forte idem Petau. dat σωμάτων, vti etiam Xylander vertit.
27. Legitur ſane ἐπὶ σύλληψιν ἔρχεται. Suſpicor, legendum ἐπισύλληψιν (*ſuperfoetationem*) δέχεται: alioqui nihil haec ad propoſitum. Sed nimis multa ſunt talia: et aliunde res melius cognoſcentur. *Xylander.*

Πόθεν γίνονται τῶν γονέων ὁμοιώσεις καὶ τῶν προγόνων. ια΄.

Ἐμπεδοκλῆς, ὁμοιότητας γίνεσθαι κατ᾽ ἐπικράτειαν τῶν σπερματικῶν γόνων[28]· ἀνομοιότητας δὲ, τῆς ἐν τῷ σπέρματι θερμασίας ἐξατμισθείσης. Παρμενίδης, ὅταν μὲν ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ μέρους τῆς μήτρας ὁ γόνος ἀποκριθῇ, τοῖς πατράσιν· ὅταν δ᾽ ἀπὸ τοῦ ἀριστεροῦ, ταῖς μητράσιν. οἱ Στωϊκοὶ, ἀπὸ τοῦ σώματος ὅλου καὶ τῆς ψυχῆς φέρεσθαι τὰ σπέρματα, καὶ τὰς ὁμοιότητας ἀναπλάττεσθαι ἐκ τῶν αὐτῶν γενῶν τοὺς τύπους καὶ τοὺς χαρακτῆρας, ὡσπερανεὶ ζωγράφον ἀπὸ ὁμοίων χρωμάτων εἰκόνα τοῦ βλεπομένου προΐεσθαι δὲ καὶ τὴν γυναῖκα σπέρμα· κᾂν μὲν ἐπικρατήσῃ τὸ τῆς γυναικὸς, ὅμοιον εἶναι τὸ γεννώμενον τῇ μητρί· ἐὰν δὲ τὸ τοῦ ἀνδρὸς, τῷ ἀνδρί.

Πῶς ἄλλοις γίνονται ὅμοιοι, καὶ οὐ τοῖς γονεῦσιν. ιβ΄.

Οἱ μὲν πλεῖστοι τῶν ἰατρῶν, τυχικῶς καὶ αὐτομάτως ἐκ τοῦ ὅταν διαψυχθῇ τὸ σπέρμα καὶ τὸ τοῦ ἀνδρὸς καὶ τὸ τῆς γυναικὸς, ἀνόμοια γίνεσθαι τὰ παιδία. Ἐμ-

Quae cauſa, quod proles parentum, aut etiam progenitorum, ſimilitudinem refert. CAP. XI.

EMPEDOCLES ſimilitudinem defert ſemini praeualenti: diſſimilitudinem euaporationi caloris, qui in ſemine erat. PARMENIDES, ſi a dextra vuluae parte ſemen excernatur, patrum: ſi a ſiniſtra, matrum ſimiles naſci. STOICI, a toto corpore et anima ferri ſemen, exprimique imagines et effigies ex eadem gente, perinde atque ſi pictor rei conſpectae ſimilitudinem coloribus ſimilibus referat. Praeterea a muliere quoque ſemen emitti: quod ſi praeualeat, matri: ſi viri, patri ſimilem naſci foetum.

Quomodo aliorum, non parentum, forma ſimiles. CAP. XII.

Medicorum plerique, fortuito caſu refrigeratis maris et foeminae ſeminibus, diſſimilem gigni prolem putant. EMPEDO-

28. F. τοῦ σπερματικοῦ τῶν γονέων. *Reiske.*

29. ἡ

πεδοκλῆς, τῇ κατὰ τὴν σύλληψιν φαντασίᾳ τῆς γυναικὸς μορφοῦσθαι τὰ βρέφη. πολλάκις γὰρ εἰκόνων καὶ ἀνδριάντων ἠράσθησαν γυναῖκες, καὶ ὅμοια τούτοις ἀπέτεκον. οἱ Στωϊκοὶ, συμπαθείᾳ τῆς διανοίας, κατὰ ῥευμάτων εἰσκρίσεις καὶ ἀκτίνων, οὐκ εἰδώλων, γίνεσθαι τὰς ἀλλήλων ὁμοιότητας.

Πῶς στεῖραι γίνονται γυναῖκες, καὶ ἄγονοι ἄνδρες. ιγ΄.

Οἱ ἰατροὶ, στείρας γίνεσθαι παρὰ τὴν μήτραν, ἢ παρὰ τὸ πυκνοτέραν εἶναι, ἢ παρὰ τὸ ἀραιοτέραν, ἢ παρὰ τὸ σκληροτέραν, ἢ παρά τινας ἐπιπωρώσεις, ἢ σαρκώσεις· ἢ παρὰ μικροθυμίαν, ἢ παρ' ἀτροφίαν, ἢ παρὰ καχεξίαν, ἢ παρὰ τὸ διαστρέφεσθαι τὸν σχηματισμὸν, ἢ διὰ παρασπασμόν [29]. Διοκλῆς, ἀγόνους τοὺς ἄνδρας, ἢ παρὰ τὸ μηθ' ὅλως ἐνίους σπέρμα προΐεσθαι, ἢ παρὰ τὸ, ἔλαττον τοῦ δέοντος· ἢ παρὰ τὸ ἄγονον εἶναι τὸ σπέρμα, ἢ κατὰ παράλυσιν τῶν μορίων, ἢ κατὰ λοξότητα τοῦ καυλοῦ, μὴ δυναμένου τὸν γόνον εὐθυβολεῖν, ἢ παρὰ τὸ ἀσύμμετρον τῶν μορίων, πρὸς

PEDOCLES, imaginatione mulieris inter concipiendum formari foetum. Saepe enim imagines etiam et ſtatuae ſunt a mulieribus adamatae, ſimiliſque earum proles in lucem edita. STOICI, ob conſenſum quendam ac ſimilem animi affectionem, fluxuum et radiorum, non imaginum, inſertione ſimilitudines effici.

Quomodo cum mulieres, tum viri, ſteriles reddantur.

CAP. XIII.

Sterilitatis in muliere cauſas medici vtero imputant, ſi aliquid horum ei accidat: puta vt fiat denſior, rarior, durior, obſtruatur callo, aut carnea mole: item animi languorem, defectum nutritionis, corporis vitioſam conſtitutionem, peruerſionem figurae, aut deuulſionem. DIOCLES ſteriles mares fieri, ſiue quod omnino nullum emittant ſemen, aut minus iuſta quantitate, aut quia ſemen ſit ſterile, aut ob reſolutionem membri, aut obliquitatem colis, recta ſemen eiaculari non valentis ad matri-

29. ἢ διὰ παρασπασμόν] Petau. Haec tria vocabula abſunt a

30. συν-

τὴν ἀπόςασιν τῆς μήτρας. οἱ Στωϊκοὶ αἰτιῶνται τὰς ἀσυμφύλους εἰς ἑκάτερον τῶν πλησιαζόντων δυνάμεις τε καὶ ποιότητας· αἷς ὅταν συμβῇ χωρισθῆναι μὲν ἀπ' ἀλλήλων, συνελθεῖν δὲ ἑτέροις ὁμοφύλοις, συνεκρατήθη[30] τὸ κατὰ φύσιν, καὶ βρέφος τελεσιουργεῖται[31].

Διὰ τί αἱ ἡμίονοι ςεῖραι. ιδ'.

Ἀλκμαίων, τῶν ἡμιόνων τοὺς μὲν ἄῤῥενας ἀγόνους, παρὰ τὴν λεπτότητα τῆς θορῆς, ὅ ἐςι σπέρματος ψυχρότητα[32]· τὰς δὲ θηλείας, παρὰ τὸ μὴ ἀναχάσκειν τὰς μήτρας, ὅ ἐςιν ἀναςομοῦσθαι· οὕτω γὰρ αὐτὸς εἴρηκεν. Ἐμπεδοκλῆς, διὰ τὴν σμικρότητα καὶ ταπεινότητα καὶ ςενότητα τῆς μήτρας, κατεςραμμένως προσπεφυκυίας τῇ γαςρὶ, μήτε τοῦ σπέρματος εὐθυβολοῦντος εἰς αὐτὴν, μήτε, εἰ καὶ φθάσειεν, αὐτῆς ἐκδεχομένης. Διοκλῆς δὲ μαρτυρεῖ αὐτῷ, λέγων· Ἐν ταῖς ἀνατομαῖς πολλάκις ἑωράκαμεν τοιαύτην μήτραν τῶν ἡμιόνων· καὶ ἐνδέχεσθαι διὰ τοιαύτας αἰτίας καὶ τὰς γυναῖκας εἶναι ςείρας.

matricis diſtantiam. STOICI cauſantur diſſimilitudinem naturae et qualitatum in his, qui corpora commiſcent: nam quando ſeparantur, et cum ſuae naturae familiaribus coëunt, tum foetum procreari.

Cur mulae ſteriles.

CAP. XIV.

ALCMAEO mulos ſteriles eſſe dicit ob ſeminis tenuitatem, ſiue frigiditatem: mulas, quia matrices earum non hient. EMPEDOCLES, ob exilitatem, humilitatem, anguſtiamue vuluae, inuerſe ventri annatae, vt neque recta ad eam ſemen eiiciatur, neque, ſi id fiat, excipiatur. Huic DIOCLES teſtimonium perhibet, tales ſe matrices mularum in diſſectionibus ſaepenumero deprehendiſſe inquiens: ac fieri poſſe, vt iisdem de cauſis mulieres quoque ſint ſteriles.

An

30. συνεκράθη Petau.
31. ἐτελεσιουργεῖτο. Reiske.
32. σπέρματος, ἢ ψυχρότητα. Reiske.

33. ἀλλ'

Εἰ τὸ ἔμβρυον ζῶον. ιε΄.

Πλάτων, ζῶον τὸ ἔμβρυον· καὶ γὰρ κινεῖσθαι ἐν τῇ γαστρὶ, καὶ τρέφεσθαι. οἱ Στωϊκοὶ, μέρος εἶναι αὐτὸ τῆς γαστρὸς, οὐ ζῶον· ὥσπερ γὰρ τοὺς καρποὺς μέρη τῶν φυτῶν ὄντας πεπαινομένους ἀποῤῥεῖν, οὕτω καὶ τὸ ἔμβρυον. Ἐμπεδοκλῆς, μὴ εἶναι μὲν ζῶον τὸ ἔμβρυον, ἀλλ᾽ ἔμπνουν [33] ὑπάρχειν ἐν τῇ γαστρί. πρώτως δ᾽ ἀναπνοὴν τοῦ ζώου γίνεσθαι κατὰ τὴν ἀποκύησιν, τῆς μὲν ἐν τοῖς βρέφεσιν ὑγρασίας ἀποχώρησιν λαμβανούσης, πρὸς δὲ τὸ παρακενωθὲν ἐπεισόδου τοῦ ἐκτὸς ἀερώδους γενομένης εἰς τὰ παρανοιχθέντα τῶν ἀγγείων. Διογένης, γεννᾶσθαι μὲν τὰ βρέφη ἄψυχα, ἐν θερμασίᾳ δέ. ὅθεν τὸ ἔμφυτον θερμὸν εὐθέως προχυθέντος τοῦ βρέφους, εἰς τὸν πνεύμονα [34] ἐφέλκεται. Ἡρόφιλος κίνησιν ἀπολείπει φυσικὴν τοῖς ἐμβρύοις, οὐ πνευματικήν· τῆς δὲ κινήσεως αἴτια νεῦρα. τότε δὲ ζῶα γίνεσθαι, ὅταν προχυθέντα προσλάβῃ τι τοῦ ἀέρος.

An foetus in vtero ſit animal.

CAP. XV.

PLATO animal cenſet, quia et moueatur in vtero et alatur. STOICI, partem ventris, non animal: vtque fructus, qui ſtirpium partes ſunt, vbi maturuere, defluunt; ita rem quoque habere de foetu. EMPEDOCLES foetum non eſſe quidem animal, ſpiritu tamen praeditum in vtero. Primam autem animalis reſpirationem fieri, cum partu editur, decedente humore, qui eſt in foetu, et in exhauſti locum ſuccedente in vaſa reſerata aëre externo. DIOGENES, inanimata naſci animalia, ſed cum calore: atque inſitum calorem, ſimul atque natum eſt animal, animam in pulmones attrahere. HEROPHILVS naturalem foetui in vtero, non animalem, motum permittit, motuſque cauſam edit neruos. Animalia autem tum demum fieri, cum ex vtero effuſa aliquid aëris accipiunt.

Quo-

33. ἀλλ᾽ ἄπνουν Turn.

34. Poſt πνεύμονα excidit τὸν ἀέρα. *Reiske.*

Πῶς τρέφεται τὰ ἔμβρυα. ιϛʹ.

Δημόκριτος, Ἐπίκουρος, τὸ ἔμβρυον ἐν τῇ μήτρᾳ διὰ τοῦ στόματος τρέφεσθαι· ὅθεν εὐθέως γεννηθὲν ἐπὶ τὸν μαστὸν φέρεται τῷ στόματι. εἶναι γὰρ ἐν τῇ μήτρᾳ θηλάς τινας καὶ στόματα, δι' ὧν τρέφονται. οἱ Στωϊκοὶ, διὰ τοῦ χορίου καὶ τοῦ ὀμφαλοῦ· ὅθεν τοῦτον εὐθέως ἀποδεῖν τὰς μαιουμένας, καὶ ἀνευρύνειν τὸ στόμα, ἵνα γένηται ἡ [35] μελέτη τῆς τροφῆς ἑτέρα. Ἀλκμαίων, δι' ὅλου τοῦ σώματος τρέφεσθαι. ἀναλαμβάνειν γὰρ αὐτῷ [36], ὥσπερ σπογγιὰν, τὰ ἀπὸ τῆς τροφῆς θρεπτικά.

Τί πρῶτον τελεσιουργεῖται ἐν τῇ γαστρί. ιζʹ.

Οἱ Στωϊκοὶ, ἅμα ὅλον [37] γίνεσθαι. Ἀριστοτέλης, πρῶτον τὴν ὀσφὺν, ὡς τρόπιν νεώς. Ἀλκμαίων, τὴν κεφαλὴν, ἐν ᾗ ἐστι τὸ ἡγεμονικόν. οἱ ἰατροὶ, τὴν καρδίαν, ἐν ᾗ φλέβες καὶ ἀρτηρίαι. οἱ δὲ, τὸν μέγαν δάκτυλον τοῦ ποδός. ἄλλοι δὲ, τὸν ὀμφαλόν.

Quomodo alatur foetus.

CAP. XVI.

DEMOCRITVS, EPICVRVS, foetum in vtero per os ali: itaque ſtatim, atque natus eſt, ore ad mammam ferri: nam et in vtero eſſe vbera quaedam et oſcula, quibus alatur. STOICI, per ſecundinam et vmbilicum: itaque hanc ſtatim ab obſtetricibus a partu ligari, et os infanti aperiri, vt de alio cogitet alimento. ALCMAEO, ali per totum corpus, quod ſpongiae in morem recipiat, quae alendo ſunt idonea.

Quid primum in vtero abſoluatur.

CAP. XVII.

STOICI, pleriſque fieri * ARISTOTELES, primum lumbos, tanquam carinam nauis. ALCMAEO, caput, partem ſcilicet principem. Medici, cor, in quo ſint venae et arteriae. Alii, magnum pedis digitum. Alii, vmbilicum.

Cur

35. ἡ delend. *Reiske.*

36. Recte dat Baſil. αὐτό. *Reiske.* Et ita etiam codex Petau.

37. Stoicorum ſententia eſt manca. Budaeus, neſcio, an librum bonum, an vero ſecutus ſit ſuum ſenſum. *Xylander.*

Διὰ τί τὰ ἑπταμηνιαῖα γόνιμα. ιη'.

Ἐμπεδοκλῆς, ὅτε ἐγεννᾶτο τῶν ἀνθρώπων γένος ἐκ τῆς γῆς, τοσαύτην γενέσθαι τῷ μήκει τοῦ χρόνου, διὰ τὸ βραδυπορεῖν τὸν ἥλιον, τὴν ἡμέραν, ὁπόση νῦν ἐστιν ἡ δεκάμηνος. προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, τοσαύτην γενέσθαι τὴν ἡμέραν, ὁπόση νῦν ἐστιν ἡ ἑπτάμηνος· διὰ τοῦτο καὶ τὰ δεκάμηνα γόνιμα καὶ τὰ ἑπτάμηνα, τῆς φύσεως τοῦ κόσμου οὕτω μεμελετηκυίας αὔξεσθαι ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ, ᾗ τίθεται νυκτὶ [38] τὸ βρέφος. Τίμαιος δ' οὐ δέκα μῆνάς φησιν, ἐννέα δὲ [39] νομίζεσθαι παρὰ τὰς ἐπισχέσεις τῶν μηνιαίων τῆς πρώτης συλλήψεως. οὕτω καὶ τὰ ἑπτάμηνα νομίζεσθαι, οὐκ ὄντα ἑπτάμηνα. ἔγνωτε γὰρ καὶ μετὰ τὴν σύλληψιν πόσαι καθάρσεως [40].

Cur foetus, qui ſeptimo menſe in lucem editur, vitalis ſit. CAP. XVIII.

EMPEDOCLES, quo tempore humanum genus e terra eſt enatum, propter tarditatem motus Solis tantam fuiſſe longitudinem vnius diei, quanta nunc eſt decem menſium: progreſſu temporis contractam fuiſſe ad quantitatem ſeptem menſium: itaque et decimo menſe et ſeptimo editos foetus vitales eſſe, natura mundi hoc meditata, vt in vna die infans augeſcat et naſcatur. TIMAEVS non decem inquit menſes, ſed nouem, cenſeri ab inhibitione menſtruorum, poſtquam conceptus eſt foetus: ſic etiam ſeptimeſtria cenſeri, quae non ſunt, cum aliquando mulier poſt conceptum menſtruis purgetur.

der. Petau. enim pro ἅμα ὅλον habet τοῖς πολλοῖς: et ita Xylandri etiam codicem dediſſe, ex verſione eius apparet.

38. ᾗ τίθεται νυκτὶ, nulla ſententia. Forte ᾗ τίκτεται νῦν. Sed et reliqua ſunt manca. *Xylander.* F. ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ τῇ τότε καὶ νυκτί. *in vna die nocteque, quales dies noctesque initio mundi erant. Reiske.*

39. F. οὐ δέκα μῆνάς φησιν, ἕνδεκα δὲ νομίζεσθαι, ſcil. δεῖν. *oportere geſtati vtero foetus non decem, ſed vndecim menſes computari, habita ratione menſtruorum interceptorum illorum, quae poſt conceptionem prima debuiſſent fluere. Reiske.*

40. F. οὐκ ὄντα ἑπτάμηνα, ἀλλ' ὀκτάμηνα. ἐνίοτε γὰρ καὶ μετὰ τὴν σύλληψιν ῥυῆναι [vel οὐ παύσασθαι] τὰς καθάρσεις. *Reiske.*

Πόλυβος, Διοκλῆς, οἱ Ἐμπειρικοὶ, καὶ τὸν ὄγδοον μῆνα ἴσασι [41] γόνιμον, ἀτονώτερον δέ πως. τῷ πολλάκις διὰ τὴν ἀτονίαν πολλοὺς φθείρεσθαι. καθολικώτατον [42] δὲ μηδένα βούλεσθαι τὰ ὀκτάμηνα τρέφειν, γεγενῆσθαι δὲ πολλοὺς ὀκταμηνιαίους ἄνδρας. ὁ δ᾽ Ἀριστοτέλης καὶ Ἱπποκράτης φασὶν, ἐὰν ἐκπληρωθῇ ἡ μήτρα ἐν τοῖς ἑπτὰ μησὶ, τότε προκύπτειν καὶ γεγενῆσθαι γόνιμα· ἐὰν δὲ προκύψῃ μὲν, μὴ τρέφηται δὲ, (ἀσθενοῦντος τοῦ ὀμφαλοῦ, διὰ τὸ ἐπίπονον αὐτὴν γεγενῆσθαι τὸ κρῖμα [43]) τότε ἔμβρυον ἄτροφον εἶναι· ἐὰν δὲ μείνῃ τοὺς ἐννέα μῆνας ἐν τῇ μήτρᾳ, προκύψαν τότε ὁλόκληρόν ἐστι. Πόλυβος, ἑκατὸν ὀγδοήκοντα δύο καὶ ἥμισυ ἡμέρας γίνεσθαι εἰς τὰ γόνιμα. εἶναι γὰρ ἑξάμηνον, ὅτι καὶ τὸν ἥλιον ἀπὸ τροπῶν [44] ἐν τοσούτῳ χρόνῳ παραγίνεσθαι. λέγεσθαι δὲ ἑπταμηνιαίους, ὅταν [45] τὰς ἐλλει-

tur. POLYBVS, DIOCLES, Empirici etiam, octauum mensem aptum partui agnoscunt: sed foetum esse tum imbecilliorem, ideoque multos perire: ac tametsi fere in vniuersum nemo octauo mense natam prolem alendam censet, tamen multos sic natos in viros euasisse. ARISTOTELES et HIPPOCRATES dicunt, si vterus impleatur septem mensibus, tum foetum se exserere, ac in lucem edi: quod si se exserens non alatur ob vmbilici languorem, laboriose gestato foetu, tunc eum non nutriri: si vero nouem menses in vtero maneat, tunc se promere, integrumque nasci. POLYBVS, vitalem prolem nasci diebus post conceptum CXXXII cum dimidio: hoc enim esse sex mensium tempus, quando etiam Sol a tropico ad tropicum decurrat. Dici autem septimestrem, cum

41. ἴσασι] F. εἰσάγουσι. *admittunt.* Sic supra dixit, alibi ἐγκρίνουσι ait. *Reiske.*

42. Scriptus [vti etiam Petau.] habet καθολικώτερον, quod melius est superlatiuo. *Xylander.*

43. Legi hic τὸ κύημα, vt habet manuscriptus. Locus in nostro erat male distinctus, et κρῖμα legebat, nullo plane sensu, errore facili. *Xylander.* διὰ τὸ ἐπίπονον αὐτῇ γεγενῆσθαι τὸ κύημα. *propterea quod foetus matrici grauis factus fuerit et difficulter gestatilis. Reiske.* αὐτῇ habet etiam codex Petau.

44. F. ἀπὸ τροπῆς εἰς τροπὴν ἐν τοσούτῳ. *Reiske.*

45. ὅταν] L. τῷ, vel διὰ τό. *Reiske.*

46. ἐπὶ

πέσας ἡμέρας τέτε τε μηνὸς ἐν τῷ ἑπτὰ προσλαμβάνεσθαι. τὰ δ' ὀκταμηνιαῖα μὴ ζῆν, ὅταν προκύψη μὲν τῆς μήτρας τὸ βρέφος, ἐπὶ πλεῖον [46] δὲ ὁ ὀμφαλὸς βασανισθῇ. ἄτροφος γὰρ γίνεται, ὡς τε τρέφοντος αἴτιος. οἱ δὲ μαθηματικοὶ τὰς ὀκτὼ μῆνας ἀσυνδέτους φασὶν εἶναι πάσης γενέσεως· τὰς δὲ ἑπτὰ συνδετικούς. τὰ δ' ἀσύνδετα ζώδιά ἐστιν, ἐὰν τῶν οἰκοδεσποτέντων ἀστέρων τυγχάνῃ. ἐὰν γάρ τις τέτων τὴν ζωὴν καὶ τὸν βίον κληρώσηται, δυστυχεῖς καὶ ἀχρόνες σημαίνει. ἀσύνδετα δέ ἐστι ζώδια, ὀκτὼ ἀριθμέμενα, οἷον κριὸς πρὸς σκορπίον ἀσύνδετος, ταῦρος πρὸς τοξότην ἀσύνδετος, δίδυμοι πρὸς αἰγόκερων, καρκίνος πρὸς ὑδροχόον, λέων πρὸς ἰχθύας, παρθένος πρὸς κριόν. διὰ τέτο καὶ τὰ ἑπτάμηνα ὄντα καὶ δεκάμηνα, γόνιμα εἶναι· τὰ δ' ὀκτάμηνα, διὰ τὸ ἀσύνδετον τε κόσμε, φθείρεσθαι.

Περὶ ζώων γενέσεως, πῶς ἐγένοντο ζῶα, καὶ εἰ φθαρτά. ιθ'.

Καθ' ὃς μὲν γεννητὸς ὁ κόσμος, γεννητὰ [47] τὰ ζῶα καὶ φθαρτά εἰσιν. οἱ περὶ Ἐπίκερον, καθ' ὃς ἀγένη-

cum dies, qui huic ſexto menſi deſunt, a ſeptimo adſumuntur. Octauo autem menſe natam non viuere, quando foetus ex vtero ſe exſerens grauius vmbilicum adfligit, vt ab eo nutriri non poſſit. MATHEMATICI octo menſes ad quemuis partum inſociabiles aiunt, ſeptem ſoci biles. Signa porro coeli inſociabilia ſunt, quae incidunt in ſtellas domibus coeleſtibus dominantes, et ſub ſe natis vitam infelicem ac non longaeuam portendunt. Sunt autem inſociabilia, quorum vnum ab altero octauum numeratur, vt Aries ad Scorpium, Taurus ad Sagittarium, Gemini ad Capricornum, Cancer ad Aquarium, Leo ad Piſces, Virgo ad Arietem, etc. Hinc fieri, vt ſeptimo et decimo menſe edita in lucem vitalia ſint: octauo nata ob diſſidium mundi pereant.

De ortu animalium, quomodo exſtiterint, et an caduca.

CAP. XIX.

Qui mundum ſtatuunt ortum, iis orta etiam habentur animalia, atque interitura. EPICVREI, quibus non videntur

46. ἐπὶ πλεῖον] *diu multumque diſtentione crucietur. R.*

47. ὁ κόσμος καὶ γεννητά. *Reiske.*

48. ἀγέ-

τος [48], ἐκ μεταβολῆς τῆς ἀλλήλων γεννᾶσθαι τὰ ζῶα. μέρη γὰρ εἶναι τῦ κόσμυ τύτου. ὡς καὶ Ἀναξαγόρας, καὶ Εὐριπίδης· Θνήσκει, μεταμειβόμενα δὲ ἄλλο πρὸς ἄλλο, μορφὰς ἔδειξεν. Ἀναξίμανδρος, ἐν ὑγρῷ γεννηθῆναι τὰ πρῶτα ζῶα, φλοιοῖς περιεχόμενα ἀκανθώδεσι, προβαινέσης δὲ τῆς ἡλικίας ἀποβαίνειν ἐπὶ τὸ ξηρότερον, καὶ περιῤῥηγνυμένυ τῦ φλοιῦ, ἐπ' ὀλίγον χρόνον μεταβιῶναι. Ἐμπεδοκλῆς, τὰς πρώτας γενέσεις τῶν ζώων καὶ φυτῶν μηδαμῶς ὁλοκλήρους γενέσθαι, ἀσυμφυέσι δὲ τοῖς μορίοις διεζευγμένας· τὰς δὲ δευτέρας, συμφυομένων τῶν μερῶν εἰδωλοφανεῖς· τὰς δὲ τρίτας, τῶν ἀλληλοφυῶν, τὰς δὲ τέτταρας, ὐκ ἔτι ἐκ τῶν ὁμοίων [49], οἷον ἐκ γῆς καὶ ὕδατος, ἀλλὰ δι' ἀλλήλων ἤδη, τοῖς μὲν πυκνωθείσης τῆς τροφῆς [50], τοῖς δὲ τῆς εὐμορφίας τῶν γυναικῶν ἐπερεθισμὸν τῦ σπερματι-

dentur nata, mutua permutatione naſci ea cenſent. Partes enim eſſe huius mundi. Quod idem ſenſit ANAXAGORAS et EVRIPIDES:

Mutationum ſed viciſſitudine
Aliis ſubinde formis illa prodeunt.

ANAXIMANDER prima animalia in humore nata, corticibus contenta ſpinoſis: adultiora autem facta, ad ſiccitatem deſciviſſe, ruptoque cortice, non multum temporis ſuperuixiſſe. EMPEDOCLES, primo animalia ac plantas nequaquam integro ortu exſtitiſſe, ſed membris, quae nondum coaluiſſent: deinde partes coaluiſſe, ita vt ſpectri formam compages referret: tertium ortum fuiſſe ex his, quae viciſſim naſcuntur: quartum non iam ex ſimilibus, vt ex terra et aqua: ſed proinde viciſſim, cum alimentum aliorum eſſet denſatum, aliis mulierum formae venuſtas incitamentum emittendi ſeminis attu-

48. ἀγένητα Petau.

49. ὁμοίων] F. οἰκείων. *Reiske.*

50. πυκνωθείσης τῆς τροφῆς] Scriptus τῆς δὲ καὶ τοῖς ζώοις τοῖς τροφοῖς. [Ex Petau. haec citantur: τῆς μὲν πυκνωθείσης, τοῖς δὲ καὶ τοῖς ζώοις τροφῆς] Manca ſunt haec omnia, et inconcinne videntur in compendium fuiſſe redacta, et ſi quis ſcire velit ſententiam Empedoclis hac ſuper re, multo commodius diſcet ex Simplicii in ſecundum Phyſicorum Ariſtotelis commentariis, vbi de monſtris et cauſa finali agitur, et Βυγενῆ ἀνδρόπρωρα Empedoclea referuntur. Supra ex Euri-

κȣ͂ κινήματος [51] ἐμποιησάσης. τῶν δὲ ζώων πάντων τὰ γένη διακριθῆναι διὰ τὰς ποιὰς κράσεις· τὰ μὲν οἰκειότερα [52] εἰς τὸ ὕδωρ τὴν ὁρμὴν ἔχειν, τὰ δ' εἰς ἀέρα ἀναπνεῖν, ἕως [53] ἂν πυρώδεις ἔχῃ τι [54] πλέον· τὰ δὲ βαρύτερα ἐπὶ τὴν γῆν, τὰ δ' ἰσόμοιρα τῇ κράσει, πᾶσι τοῖς θώραξι πεφωνηκέναι [55].

Πόσα γένη ζώων, καὶ εἰ πάντα αἰσθητὰ καὶ λογικά. κ.

Ἐστι πραγματεία Ἀριστοτέλȣς, ἐν ᾗ τέσσαρα γένη ζώων φησὶ, χερσαῖα, ἔνυδρα, πτηνὰ, ȣ̓ράνια. καὶ γὰρ τὰ ζῶα λέγεσθαι καὶ κόσμων [56] καὶ τῶν γηΐνων. ζῶον λογικὸν ἀθάνατον. Δημόκριτος, Ἐπίκȣρος, τὰ ȣ̓ράνια. Ἀναξαγόρας πάντα ζῶα λόγον ἔχειν τὸν ἐνεργη-

attuliſſet. Animalium porro omnium genera diſcreta fuiſſe certorum ratione temperamentorum: ob quam alia aquam expetant, alia aërem, quae plus ignei habeant: alia, quae grauiora ſint, ad terram ſuo appetitu ferantur: quae autem aequabili ſunt temperamento, ea vocem e pectore emittere.

Genera animantium quot ſint, et an omnia ſenſu ac ratione praedita. CAP. XX.

Eſt opus ARISTOTELIS, quo in opere quatuor ſtatuit animalium genera, terreſtria, aquatica, volucria, coeleſtia: nam et in his dici animalia, ratione praedita, immortalia. DEMOCRITVS, EPICVRVS, coeleſtibus rationem tribuunt. ANAXAGORAS omnia animalia habere mentem agen-

Euripide videntur verſus prolati. *Xylander.* F. τῆς θορῆς, *coaceruato ſemine.* V. p. 592. 8. cap. 14. *Reiske.*

51. F. πυκνώματος, aut πιλήματος. *Reiske.*

52. οἰκειότερα] L. ὑγρότερα. *Reiske.*

53. ἕως] L. ὅσα. *Reiske.*

54. Aut delendum τι, aut cum ἐπὶ mutandum. *Reiske.* Petau. habet τὸ pro τι.

55. F. πᾶσι τοῖς τόποις ξυμπεφωνηκέναι. *omnibus locis conuenire,* poſſe tam in aëre, quam in terra, et in vndis denique, eadem viuere. *Reiske.* Pro πεφωνηκέναι Petau. dat πεφυκέναι.

56. καὶ κόσμων] Scriptus κόσμȣ. *Xylander.*

τικὸν, τὸν δ' οἱονεὶ νοῦν μὴ ἔχειν τὸν παθητικὸν, τὸν λεγόμενον τοῦ νοῦ ἑρμηνέα. Πυθαγόρας, Πλάτων, λογικὰς μὲν εἶναι καὶ τῶν ἀλόγων ζώων καλουμένων τὰς ψυχὰς, οὐ μὴν λογικῶς ἐνεργούσας παρὰ τὴν δυσκρασίαν τῶν σωμάτων, καὶ τὸ μὴ ἔχειν τὸ φραστικὸν, ὥσπερ ἐπὶ τῶν πιθήκων καὶ τῶν κυνῶν· λαλοῦσι μὲν γὰρ οὗτοι, οὐ φράζουσι δέ. Διογένης, μετέχειν μὲν αὐτὰ τοῦ νοητοῦ καὶ ἀέρος, διὰ δὲ τὸ [57] τὰ μὲν πυκνότητι, τὰ δὲ πλεονασμῷ τῆς ὑγρασίας, μήτε διανοεῖσθαι, μήτ' αἰσθάνεσθαι, προσφερῶς δ' αὐτὰ διακεῖσθαι τοῖς μεμηνόσι, παρεπταικότος τοῦ ἡγεμονικοῦ.

Ἐν πόσῳ χρόνῳ μορφοῦται τὰ ζῶα ἐν τῇ γαστρὶ ὄντα. κα΄.

Ἐμπεδοκλῆς, ἐπὶ μὲν τῶν ἀνθρώπων ἄρχεσθαι τῆς διαρθρώσεως ἀπὸ ἕκτης καὶ τριακοστῆς, τελειοῦσθαι δὲ τοῖς μορίοις ἀπὸ πεντηκοστῆς, μιᾶς δεούσης. Ἀσκληπιάδης, ἐπὶ μὲν τῶν ἀῤῥένων, διὰ τὸ θερμότατα εἶναι, τὴν

gentem: non item patientem, qui est mentis quasi interpres. PYTHAGORAS, PLATO, animas omnium, etiam bruta quae dicuntur, animalium esse rationis compotes, non tamen ea agere secundum rationem: idque fieri ob incommodum corporum temperamentum, et quia loquela destituuntur: quod in canibus et simiis appareat, vocem, non articulatam tamen eam, emittentibus. DIOGENES, rationis et aëris partem ea percipere, sed vel ob crassitiem, vel ob abundantiam humoris, neque intelligere, neque sentire: ac fere affecta esse eo modo, quo sunt insanientes, qui de mentis exiuerunt potestate.

Quantum tempus ad formandum in vtero animalis foetum requiratur. CAP. XXI.

EMPEDOCLES hominum membra incipere conformari ait a die XXXVI, perfici membra die vndequinquagesimo. ASCLEPIADES masculorum, quod sint calidissimi, initium vigesi-

57. Aut post διὰ δὲ τὸ deest aliquid, e. c. ἐμποδίζον, vel ἀνεπιτήδειον, aut leg. διὰ δὲ τὰ μὲν πυκνότητα, τὰ δὲ πλεονασμόν. *Reiske*.

58. ἐν

διάρθρωσιν γίνεσθαι ἀπὸ ἕκτης καὶ εἰκοστῆς, πολλὰς δὲ καὶ ἐνδοτέρω· πληρȣ͂σθαι δ' ἐν τοῖς[58] τῆς πεντηκοστῆς μορίοις. ἐπὶ δὲ τῶν θηλυκῶν ἐν διμήνῳ διαρθρȣ͂σθαι· ἐν τετραμήνῳ δὲ τελειȣ͂σθαι, διὰ τὸ ἐνδεῖν τοῦ θερμοῦ· τὰ δὲ τῶν ἀλόγων ζώων, ὁλοτελῆ παρὰ τὰς συγκράσεις τῶν στοιχείων.

Ἐκ πόσων[59] συνίσταται στοιχείων ἕκαστον τῶν ἐν ἡμῖν γενικῶν μορίων. κβ'.

Ἐμπεδοκλῆς, τὰς μὲν σάρκας γεννᾶσθαι ἐκ τῶν ἔσω τῇ κράσει τεττάρων στοιχείων· τὰ δὲ νεῦρα, πυρὸς, γῆς, τὰ διπλασίονα μιχθέντα. τȣ̀ς δ' ὄνυχας τοῖς ζώοις γεννᾶσθαι, τῶν νεύρων, καθὸ τῷ ἀέρι συνέτυχε, περιψυχθέντων. ὀστᾶ δὲ δοκεῖ μὲν ὕδατος, καὶ τῆς ἔσω γῆς· τεττάρων δὲ, πυρὸς, γῆς, τȣ́των συγκραθέντων μερῶν, ἱδρῶτα καὶ δάκρυον γίνεσθαι τȣ͂ σωματικȣ͂ ȣ̔́τως.

vigesimae sextae diei defert, nonnullos etiam maturius auspicari dicens: perfici membra die quinquagesimo. Foemellarum initium bimestre, finem conformationis exitum quarti mensis, ob inopiam caloris. Brutorum perfici foetus contemperatione elementorum.

Quibus ex elementis constet in nobis vniuscuiusque generis membrum. CAP. XXII.

Empedocles arbitratur, carnes nasci ex interna elementorum contemperatione: neruos, ignis et terrae duplicibus portionibus admixtis: vngues, neruis, vbi aëri occurrerunt, refrigeratis: ossa ex aqua et interna terra: quatuor autem ignis et terrae contemperatis portionibus sudorem et lacrymam corporis fieri sic.

Quae

58. ἐν τοῖς] L. vno vocab. ἐντός. ἐντὸς τῆς πεντηκοστῆς τοῖς μορίοις. *Reiske.*

59. ποίων Petau.

 60. Quod

Πῶς ὕπνος γίνεται, ἢ θάνατος, τῆς ψυχῆς, ἢ σώματος. κγ´ [60].

Ἀλκμαίων ἀναχωρήσει τοῦ αἵματος εἰς τὰς ὁμόῤῥους [61] φλέβας ὕπνον γίνεσθαί φησι· τὴν δ᾽ ἐξέγερσιν, διάχυσιν· τὴν δὲ παντελῆ ἀναχώρησιν, θάνατον. Ἐμπεδοκλῆς, τὸν μὲν ὕπνον καταψύξει τοῦ ἐν τῷ αἵματι θερμοῦ συμμέτρῳ γίνεσθαι, παντελεῖ δὲ θάνατον. Διογένης, εἰ ἐπὶ πᾶν τὸ αἷμα διαχεόμενον, πληρώσει μὲν τὰς φλέβας, τὸν δ᾽ ἐν αὐτοῖς περιεχόμενον ἀέρα ὤσει εἰς τὰ στέρνα καὶ τὴν ὑποκειμένην γαστέρα, ὕπνον γεγενῆσθαι, καὶ θερμότερον ὑπάρχειν τὸν θώρακα. ἐὰν δὲ ἅπαν τὸ ἀερῶδες ἐκ τῶν φλεβῶν ἐκλίπῃ, θάνατον τυγχάνειν. Πλάτων, οἱ Στωϊκοὶ, τὸν μὲν ὕπνον γίνεσθαι ἀνέσει τοῦ αἰσθητικοῦ πνεύματος, οὐ κατ᾽ ἀναχαλασμὸν, καθάπερ ἐπὶ τῆς γῆς [62], φερομένου δὲ ὡς ἐπὶ τὸ ἡγεμονικὸν μεσόφρυον. ὅταν δὲ παντελῶς γένηται ἡ ἄνεσις τοῦ αἰσθητικοῦ πνεύματος, τότε γεγενῆσθαι θάνατον.

Quae causae sint somni et mortis.

CAP. XXIII.

ALCMAEO somnum exsistere ait sanguinis in concursum venarum receptu: eiusdemque diffusione nos euigilare: plenum autem abscessum, mortis esse causam. EMPEDOCLES, moderata caloris, qui in sanguine inest, refrigeratione somnum, perfecta mortem accidere. DIOGENES, si vniuersus sanguis in venas diffusus contentum in eis aërem in pectus subiectumque ei ventrem contrudat, somnum fieri, ac thoracem incalescere: quod si vniuersus aër venas deserat, mortem consequi. PLATO et STOICI, somnum fieri remissione sensitiui spiritus, non relaxatione, sicut in terra: sed cum is ad interuallum superciliorum, id est partem principem, fertur: qui spiritus si omnino remittatur, mortem subsequi. Quan-

60. Quod Budaeus ordinem capitum 23. et 24. inuertit, quem Scriptus quoque habet, id nequaquam ratione caret. *Xylander.*

61. F. αἱμοῤῥοῦς. *sanguinem fundentes.* Cauam et eius ramos intelligit. *Reiske.* Petau. dat ὁμόρους.

62. Sensum video, verba ipsa vero non reperio. Num οὐ κατακεχαλασμένου, καθάπερ ἐπὶ πηγὴν, *non demisso, vt in puteum.* *Reiske.*

63. Aut

Πότε καὶ πῶς ἄρχεται ὁ ἄνθρωπος τῆς τελειότητος. κδ΄.

Ἡράκλειτος, καὶ οἱ Στωϊκοὶ, ἄρχεσθαι τοὺς ἀνθρώπους τελειότητος περὶ τὴν δευτέραν ἑβδομάδα, περὶ ἣν ὁ σπερματικὸς κρίνεται [63] ὀῤῥός. τὰ γὰρ δένδρα ἄρχεται τότε τελειότητος, ὅταν ἄρχηται γεννᾷν τὰ σπέρματα. ἀτελῆ δέ ἐστι καὶ [64] ἄωρα καὶ ἄκαρπα ὄντα. τέλειος οὖν τότε ἄνθρωπος. περὶ δὲ τὴν δευτέραν ἑβδομάδα ἔννοια γίνεται καλοῦ τε καὶ κακοῦ, καὶ τῆς διδασκαλίας αὐτῶν.

Ὁποτέρου ἐστὶν ὕπνος, ἢ θάνατος, ψυχῆς, ἢ σώματος. κέ.

Ἀριστοτέλης, κοινὸν μὲν τὸν ὕπνον σώματος καὶ ψυχῆς. ἔστι δ' αὐτῷ τὸ ἀναθυμιασθὲν ὑγρὸν ἀπὸ τοῦ θώρακος εἰς τοὺς περὶ τὴν κεφαλὴν τόπους, καὶ τῆς ὑποκειμένης τροφῆς, τὸ ἐν τῇ καρδίᾳ παραψυχθὲν θερμόν. τὸν δὲ θάνατον εἶναι παντελῆ κατάψυξιν. θάνατον δ' εἶναι μόνου τοῦ σώματος, οὐ ψυχῆς· ταύτης γὰρ οὐχ ὑπάρχει

Quando et quomodo incipiat homo perfici.

CAP. XXIV.

HERACLETVS et STOICI, ſub annum decimum quartum, cum iam etiam genitalis vrina ſecerni incipit: nam et arbores tum incipere perfici, cum gignere ſemina incipiunt: immaturas ante eſſe et imperfectas, dum fructu carent. Praeterea eo natu homo iam in notitiam boni ac mali venit, eorumque diſciplinae capax exſiſtit.

Ad animamne, an vero ad corpus, pertineant ſomnus et mors. CAP. XXV.

ARISTOTELES ſomnum corpori cum anima facit communem: eſſe enim euaporationem humidi e pectore in caput, et refrigerationem caloris in corde ab alimento ſubiecto: mortem eſſe abſolutam refrigerationem: ſoliusque corporis eſſe, animam eſſe immortalem. ANAXAGORAS ſomnum

63. Aut ἐκκρίνεται, aut potius cum Galeno κινεῖται. ὀῤῥὸς bene habet. *ſerum, humor ſubuiſcidus. Reiske.* 64. Hoc καὶ delend. *Reiske.*

65. F

θάνατος. Ἀναξαγόρας δὲ, τῆς σωματικῆς ἐνεργείας γίνεσθαι τὸν ὕπνον. σωματικὸν γὰρ εἶναι τὸ πάθος, οὐ ψυχικόν· εἶναι δὲ καὶ ψυχῆς θάνατον τὸν διαχωρισμόν. Λεύκιππος, ȣ̓ μόνον σώματος [65] γίνεσθαι, ἀλλὰ κράσει τȣ̃ λεπτομερȣ̃ς πλείονι τῆς ἐκκράσεως [66] τȣ̃ ψυχικȣ̃ θερμοῦ τὸν [67] πλεονασμὸν, αἰτίαν θανάτȣ. ταῦτα δ' εἶναι πάθη σώματος, ȣ̓ [68] ψυχῆς. Ἐμπεδοκλῆς, τὸν θάνατον γεγενῆσθαι διαχωρισμὸν τȣ̃ πυρώδȣς [69], ἐξ ὧν ἡ σύγκρισις τῷ ἀνθρώπῳ συνεστάθη· ὥστε κατὰ τȣ̃το [70] κοινὸν εἶναι τὸν θάνατον σώματος καὶ ψυχῆς. ὕπνον δὲ γίνεσθαι διαχωρισμόν τινα τȣ̃ πυρώδȣς.

Πῶς ηὐξήθη τὰ φυτὰ, καὶ εἰ ζῶα. κϛʹ.

Πλάτων, Ἐμπεδοκλῆς, καὶ τὰ φυτὰ ἔμψυχα καὶ ζῶα. φανερὸν δὲ καὶ ἀπὸ τȣ̃ σαλεύεσθαι, καὶ ἐντεταμένȣς ἔχειν τȣ̀ς κλάδȣς, καὶ ἐν ταῖς ἐπαναγωγαῖς

mnum accidere putat functionibus corporis: non enim animae esse, sed corporis, adfectionem: mortem esse animae diuulsionem. LEVCIPPVS, solius corporis esse somnum: cumque ob tenuitatem partium plus iusto excernitur animati caloris, eo mortem effici. Corporis haec esse, non animae, affectiones. EMPEDOCLES, mortem esse igneae naturae secretionem ab his, ex quibus homo coaluit: ideoque communem esse animae corporique mortem: somnum autem euenire secretione naturae igneae.

De plantarum incremento, et an sint animalia.

CAP. XXVI.

PLATO, EMPEDOCLES, stirpes quoque anima praeditas esse, et in animalium numero censent: eo argumento, quod et nutent, et ramos habeant directos, qui inflexi si remittan-

65. F. Λεύκιππος ȣ̓ κόπῳ σώματος [scil. φησὶ] τὸν ὕπνον γίνεσθαι. *Reiske.*

66. F. ἐγκράσεως. *Reiske.*

67. ȣ̓ τὸν πλεονασμόν. *non defatigatione fieri somnum, sed immixtione tenuis cuiusdam materiae maiore, quam est immixtio caloris animalis; cuius tenuis materiae abundantiam mortem consciscere.* *Reiske.*

68. Pro ȣ̓ Petau. dat ἢ.

69. F. τȣ̃ πυρώδȣς καὶ γεώδȣς, ἐξ ὧν — *Reiske.*

70. τȣ̃το] scil. τὸ δόγμα. Mallem tamen τȣ̃τον, *iuxta illum*, scil. Empedoclem. *Reiske.*

71. καὶ

εἴκειν, καὶ πάλιν σπονδιὸς ἀναχαλασθὲν [71]· ὥστε καὶ συντελεῖν [72]. Ἀριστοτέλης, ἔμψυχα μὲν, οὐ μὴν καὶ ζῶα. τὰ γὰρ ζῶα ὁρμητικὰ εἶναι, καὶ αἰσθητικὰ δὲ καὶ λογικά. οἱ Στωϊκοὶ δὲ καὶ Ἐπικούρειοι, οὐκ ἔμψυχα. τινὰ γὰρ ψυχῆς ὁρμητικῆς εἶναι καὶ ἐπιθυμητικῆς, τινὰ δὲ καὶ λογικῆς· τὰ δὲ Φυτὰ αὐτομάτως πως γεγενῆσθαι [73], οὐ διὰ ψυχῆς. Ἐμπεδοκλῆς πρῶτα τῶν ζώων τὰ δένδρα [74] ἐκ γῆς ἀναδῦναί Φησι, πρὶν τὸν ἥλιον περιαπλωθῆναι [75], καὶ πρὶν ἡμέραν καὶ νύκτα διακριθῆναι· διὰ δὲ συμμετρίας [76] τῆς κράσεως τὸν τοῦ ἄῤῥενος

mittantur, ſuum repetant locum atque rectitudinem. ARISTOTELES viuere dicit, animalia eſſe negat: quod animalia appetitu, ſenſuque, et quaedam porro ratione ſint praedita. STOICI et EPICVREI animam iis derogant: quod animata alia appetant, concupiſcentiaque incitentur, alia etiam ratione vtantur: plantae autem fortuito natae ſint, non animae effectione. EMPEDOCLES primo inter animalia loco arbores e terra enatas ait, antequam Sol circumuolueretur, noxque a die diſcerneretur, et ob concinnitatem temperamenti ſexus maſcu-

71. καὶ πάλιν σπονδιὸς ἀναχαλασθὲν] Sic et manuſcriptus. Eſt autem hoc quidem monſtrum lectionis. Videtur dicere, ramos arborum inflexos, ſi relaxentur, rurſum in ſuam ſeſe redigere rectitudinem. *Xylander.*

72. Antequam Stobaei lectionem noſſem, coniiciebam καὶ πάλιν ἐπανιέναι ἀναχαλασθέντα, ὥστε καὶ συντρέχειν: cuius coniecturae partis prioris me nondum poenitet, ſed circa poſteriorem non poſſum non a Stobaeo praeſtitam lectionem amplecti, quamuis mallem eam ſic refingi: ὥστε καὶ βάρη εὐμεγέθη συνανέλκειν. *Reiske.*

73. κεκινῆσθαι, ad ductum Gaſſendi. Vt ſaepe hactenus γεγενῆσθαι pro γίνεσθαι vſurpauit; ita hic quoque κεκινῆσθαι pro κινεῖσθαι. *R.*

74. πρῶτα τὰ δένδρα τῶν ζώων ἐκ γῆς Petau.

75. Aut deeſt aliquid, e. c. πρὶν τὸν ἥλιον περικυκλησθῆναι, καὶ τὸν ἀέρα περιαπλωθῆναι, aut leg. πρὶν τὸν ἥλιον περικυκλωθῆναι: nam περιαπλωθῆναι ſoli non conuenit, vt qui terram non, vt amiculum, veſtit, ſed circumuoluitur, vt rota. *Reiske.*

76. συμμετρίαν. *Reiske.* Petau. exhibet διὰ δὲ τῆς συμμετρίας.

77. καὶ

τȣ̃ θήλεος [77] περιέχειν λόγον. αὔξεσθαι δ' ἀπὸ τȣ̃ ἐν τῇ γῇ θερμȣ̃ διαιρȣμένȣ, ὥστε γῆς εἶναι μέρη, καθάπερ καὶ τὰ ἔμβρυα τὰ ἐν τῇ γαστρὶ, τῆς μήτρας μέρη. τȣ̀ς δὲ καρπȣ̀ς περιττεύματα εἶναι ἐν τοῖς φυτοῖς ὕδατος καὶ πυρός· καὶ τὰ μὲν ἐλλιπὲς ἔχοντα τὸ ὑγρὸν, ἐξικμαζομένȣ αὐτȣ̃ τῷ θέρει φυλλοῤῥοεῖν, τὰ δὲ πλείονα παραμένειν, ὥσπερ ἐπὶ τῆς δάφνης, καὶ τῆς ἐλαίας, καὶ τȣ̃ φοίνικος. τὰς δὲ διαφορὰς τῶν χυμῶν παραλλαγὰς τῆς πολυμερείας καὶ τῶν αἰτίων γίνεσθαι, διαφορὰς [78] ἐχόντων τὰς ἀπὸ τȣ̃ τρέφοντος πολυμερείας [79], ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἀμπέλων. ȣ̓ γὰρ αἱ διαφοραὶ τȣ́των χρηστικὸν [80] οἶνον ποιȣ̃σιν, ἀλλ' ἐκ τȣ̃ τρέφεσθαι ἐδάφȣς [81].

Περὶ τροφῆς καὶ αὐξήσεως. κζ'.

Ἐμπεδοκλῆς, τρέφεσθαι μὲν τὰ ζῶα διὰ τὴν ὑπόστασιν τȣ̃ οἰκείȣ, αὔξεσθαι δὲ διὰ τὴν παρȣσίαν τȣ̃ θερμȣ̃·

masculi ac foeminei rationem continuisse: incrementum eis obtigisse a caloris terrae inclusi distributione: itaque terrae esse partes, sicut foetus in vtero matricis sunt partes. Semina excrementa esse terrae et ignis abundantium: et quae humoris satis non habeant, earum sub aestatem defluere folia exsuccatarum: plerasque durare, vt laurum, oleam, palmam. Discrimina succorum esse ob diuersitatem partium et causarum varietatem, maxime nutrimentum: vt in vitibus. Non enim harum differentiae vinum vino praestantius efficiunt, sed soli, quo aluntur, diuersitas.

De nutritione et incremento. CAP. XXVII.

EMPEDOCLES, animalia nutriri, subsidente eo, quod iis est natura accommodatum: crescere ob caloris praesentiam: decre-

77. καὶ τȣ̃ θήλεος. *Reiske.* Et ita sane dat etiam Petau.

78. F. τῆς δὲ διαφορᾶς τῶν χυμῶν παραλλαγὰς τῆς πολυμερείας τῶν φυτῶν αἰτίȣς γίνεσθαι διαφόρȣς ἐχόντων. *discrepantiae succorum caussam esse differentiam, quae sit in substantia vegetabilium, habentium diuersas substantias e solo, vnde aluntur. Reiske.*

79. ὁμοιομερείας Petau.

80. Manuscriptus χρηστικὸν, ego χρηστικῶν. *Xylander.* F. χρήσιμον. Sed iam supra (non memini, quo loco) χρηστικὸν pro χρηστὸν, vel χρήσιμον, offendi. *Reiske.*

81. F. τρέφεσθαι ἐκ διαφόρȣ ἐδάφȣς. *Reiske.*

82. καὶ

μειῦσθαι δὲ καὶ φθίνειν διὰ τὴν ἔκλειψιν ἑκατέρων· τὺς δὲ νῦν ἀνθρώπυς, τοῖς πρώτοις συμβαλλομένυς, βρεφῶν ἐπέχειν τάξιν.

Πόθεν αἱ ὀρέξεις γίνονται τοῖς ζώοις καὶ [82] ἡδοναί. κή.

Ἐμπεδοκλῆς, τὰς μὲν ὀρέξεις γίνεσθαι τοῖς ζώοις κατὰ τὰς ἐλλείψεις τῶν ἀποτελύντων ἕκαστον [83] στοιχείων, τὰς δὲ ἡδονὰς ἐξ ὑγρῦ, καὶ τὰς τῶν κινδύνων καὶ ὁμοίων κινήσεις [84], τὰς δ' ὀχλήσεις καὶ τὰς * *.

Πῶς γίνεται ὁ πυρετὸς, καὶ εἰ ἐπιγέννημά ἐστι. κθ'.

Ἐρασίστρατος ὁρίζεται τὸν πυρετὸν ὅτω· Πυρετός ἐστι κίνημα αἵματος παρεμπεπτωκὸς εἰς τὰ τῦ πνεύματος ἀγγεῖα ἀπροαιρέτως γινόμενον. καθάπερ γὰρ ἐπὶ τῆς θαλάττης, ὅταν μηδὲν αὐτὴν κινῇ, ἠρεμεῖ, ἀνέμου δ' ἐμπνέοντος βιαίυ παρὰ φύσιν, τότε ἐξ ὅλης κυκλεῖται [85], ὅτω καὶ ἐν τῷ σώματι, ὅταν κινηθῇ τὸ αἷμα, τό-

decrefcere et tabefcere vtriufque defectu: noftrae aetatis homines, prifcis comparatos, infantium inftar effe.

Vnde appetitus animalia, vnde voluptas inceffat.

CAP. XXVIII.

Appetitum EMPEDOCLES animalibus obtingere defectu elementorum, quibus conficiuntur: voluptates autem ex humiditate, et periculorum fimiliumque motus: inter turbationes autem et * *

Febris vt fiat, et an ea fit affectio alius affectionis appendix. CAP. XXIX.

ERASISTRATVS febrim fic definit: Febris motio eft fanguinis illapfi in pulmonis vafa, non proficifcens a noftra voluntate. Sicut enim mare, nemine commouente, quiefcit, vento autem contra naturam incidente violento, totum exagitatur, inque circulos torquetur: fic et in corpore vbi commotus

82. καὶ αἱ ἡδοναὶ Petau.

83. ἕκαστα Petau.

84. F ἐξ ὑγρῦ καὶ πάντων τῶν ἀνωδύνως καὶ λείως [vel ὁμαλῶς] κινύντων. *voluptatis fenfum nafci e perceptione motus lubrici, qui fiat abfque dolore et per lacue,* vel *aequabiliter. Reiske.*

85. ἐξ ὅλης κυκλεῖται] Scriptus

τε ἐμπίπτει μὲν εἰς τὰ ἀγγεῖα τῶν πνευμάτων, πυρούμενον δὲ θερμαίνει τὸ ὅλον σῶμα. ἀρέσκει δ᾽ αὐτῷ καὶ ἐπιγέννημα εἶναι ὁ πυρετός. Διοκλῆς δέ φησιν· Ὄψεις ἀδήλων τὰ φαινόμενα· ἐπὶ δὲ τοῖς [86] φαινομένοις ὁρᾶται ὁ πυρετὸς ἐπιγενόμενος, τραύματα καὶ φλεγμοναὶ καὶ βουβῶνες.

Περὶ ὑγείας, καὶ νόσου, καὶ γήρως. λ'.

Ἀλκμαίων, τῆς μὲν ὑγείας εἶναι συνεκτικὴν ἰσονομίαν τῶν δυνάμεων, ὑγροῦ, θερμοῦ, ξηροῦ, ψυχροῦ [87], πικροῦ, γλυκέος, καὶ τῶν λοιπῶν· τὴν δ᾽ ἐν αὐτοῖς μοναρχίαν, νόσου ποιητικήν. φθοροποιὸν γὰρ ἑκατέρου [88] μοναρχία, καὶ νόσων αἰτία, ὡς μὲν ὑφ᾽ ἧς, ὑπερβολὴ θερμότητος, ἢ ψυχρότητος· ὡς δ᾽ ἐξ ἧς, διὰ πλῆθος, ἢ ἔνδειαν· ὡς δ᾽ ἐνίοις [89], αἷμα ἐνδέον, ἢ ἐγκέφαλος. τὴν

motus fuerit sanguis, incidit in vasa spiritui destinata, ibique excandescens calorem toti corpori adfert. Placet autem ei, febrim morbi esse appendicem. DIOCLES inquit: Quae videntur, conspectui nobis exhibent ea, quae in obscuro sunt. Hoc autem apparet, febrim vulneribus, ardentibus abscessibus et bubonibus comitari.

De sanitate, morbo, senectute.

CAP. XXX.

ALCMAEO sentit, causam bonae valetudinis continentem esse aequabilitatem facultatis humidi, calidi, sicci, frigidi, amari, dulcis, ac reliquarum qualitatum: contra si qua harum qualitatum sola praeualeat caeteris, morbum gigni: verbi gratia, si nimium possit calor, aut frigus, aut reliquorum aliquid deficiat, vel abundet: vt cum sanguinis, aut cerebri, non est satis: ideoque sanitatem esse temperiem qualitatum

ptus ἐξ ὕλης. Sed in fine codicis hoc ipsum caput repetitum erat, ibique ἐξ ὅλης legitur. *Xylander.*

86. ὄψεις τῶν ἀδήλων τὰ φαινόμενα. [nota raram dictionem ὄψεις pro σημεῖα, τεκμήρια.] ἔστι δ᾽ ἐφ᾽ οἷς φαινομένοις. *sunt autem illa, ad quae iam nota, et in conspectu posita, febris accedit, haec: vulnera* etc. *Reiske.*

87. ὑγροῦ, ξηροῦ, θερμοῦ, ψυχροῦ. *Reiske.*

88. F. ἑκάστου. Multa enim diuersa nominauit. *Reiske.*

89. ὡς δ᾽ ἐν οἷς. *ratione subiecti, in quo morbus residet, est*

δὲ ὑγείαν σύμμετρον τῶν ποιῶν τὴν κρᾶσιν. Διοκλῆς δὲ, πλείστας τῶν νόσων δι' ἀνωμαλίαν τῶν ἐν σώματι στοιχείων καὶ τῆ καταστήματος. Ἐρασίστρατος, τὰς νόσους διὰ πλῆθος τροφῆς καὶ ἀπεψίας καὶ φθορᾶς· τὴν δ' εὐταξίαν καὶ αὐτάρκειαν, εἶναι ὑγείαν. οἱ Στωϊκοὶ συμφώνως, τὸ γῆρας γεγενῆσθαι διὰ τὴν τῆ θερμῆ ἔλλειψιν, οἱ γὰρ αὐτοὶ πλέον ἔχοντες τὸ θερμὸν, ἐπὶ [90] πλεῖον γηρῶσιν. Ἀσκληπιάδης Αἰθίοπάς φησι ταχέως γηράσκειν, ἔτει τριακοστῷ, διὰ τὸ ὑπερθερμαίνεσθαι τὰ σώματα ἀπὸ τῆ ἡλίου διαφλεχθέντας [91]· ἐν Βρεττανίᾳ ἑκατὸν εἴκοσιν ἐτῶν γηρᾶν διὰ τὸ κατεψύχθαι μὲν τοὺς τόπους, ἐν ἑαυτοῖς δὲ στέγειν τὸ πυρῶδες. τὰ μὲν γὰρ εἰσιν ἀραιότερα τῶν Αἰθιόπων σώματα διὰ τὸ ἀναχαλᾶσθαι ὑπὸ τῆ ἡλίου, τὰ δ' ἀπὸ τῶν ἄρκτων πυκνὰ, διὰ τοῦτο οὖν καὶ πολυχρόνια.

litatum concinnam, hoc eſt certa inuicem proportione inuicem reſpondentium. DIOCLES pleroſque morborum exſiſtere ait ob inaequalitatem elementorum corporis, eiuſque conſtitutionem. ERASISTRATVS, morbos ob multitudinem alimenti, cruditatem, et corruptionem exſiſtere: victus rationem moderatam et ſufficientem corpori, eſſe ſanitatem. STOICI vno ore dicunt, ſenectutem accidere ob caloris defectum. Quibus enim plus eſt caloris, ii ſenectuti moram longiorem producunt. ASCLEPIADES ait, Aethiopes celerius ſeneſcere, anno ſcilicet XXX: idque propterea, quod eorum corpora nimio Solis aeſtu exurantur. In Britannia contra ſenium anno CXX inchoari: quod corpora ob frigiditatem iſtarum regionum igneam in ſeſe contineant naturam. Et corpora Aethiopum rariora eſſe, quod relaxentur calore Solis: in ſeptentrionalibus regionibus corpora denſiora, ideoque etiam viuaciora.

eſt vel ſanguis deficiens, ἢ ἐγκέφαλος διεφθορὼς, vel νοσῶν, *cerebrum vitioſum.* Theodor. Canterus quoque Var. Lect. 2, 24. ἐν οἷς emendavit. *Reiske.*

90. οἱ γὰρ αὐτῆ πλέον ἔχοντες, ἐπὶ πλεῖον γηρῶσιν. *Reiske.*

91. διαφλεχθέντα, quia praeceſſit σώματα, quamuis non neſciam, ibi κατὰ poſſe ſubaudiri. *Reiske.*

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ
ΑΙΤΙΑΙ [1] ΦΥΣΙΚΑΙ.
PLVTARCHI
QVAESTIONES NATVRALES.

Διὰ τί τὸ θαλάττιον ὕδωρ οὐ τρέφει τὰ δένδρα; πότερον δι' ἣν αἰτίαν οὐδὲ τῶν ζώων τὰ χερσαῖα; ζῶον γὰρ ἔγγειον τὸ φυτὸν εἶναι, οἱ περὶ Πλάτωνα καὶ Ἀναξαγόραν καὶ Δημόκριτον οἴονται. οὐ γὰρ διότι τοῖς ἐναλίοις φυτοῖς τρόφιμόν ἐστι καὶ πότιμον, ὥσπερ τοῖς ἰχθύσιν, ἤδη καὶ τὰ ἐν τῇ χέρσῳ φυτά τε καὶ δένδρα τρέφει. οὐδὲ γὰρ ἐνδύεται ταῖς ῥίζαις, ὑπὸ πάχους, οὔτ' ἀναφέρεται, ὑπὸ τοῦ βάρους. ὅτι δ' ἐμβριθές ἐστι καὶ γεῶδες [2], ἄλλοις τε πολλοῖς ἀποδείκνυται, καὶ τῷ μᾶλλον ἀνέχειν καὶ ὑπερείδειν τὰ πλοῖα καὶ τοὺς κολυμβῶντας. ἢ μάλιστα μὲν βλάπτεται ξηρότητι τὰ δένδρα, ξηραντικὸν δὲ τὸ τῆς θαλάσσης ὕδωρ; ὅθεν πρός γε τὰς

Quid causae est, quod arbores aqua marina non aluntur? An eadem est, ob quam terrestria animalia non alit marina aqua? Nam Plato, Anaxagoras et Democritus putant, plantas animalia esse terrestria. Non enim, quia aqua marina alimento est, vt piscibus, ita etiam stirpibus marinis: sic etiam terrestres plantas animaliaque nutriet: cum neque penetrare possit ob crassitiem suam radices, neque sursum efferri ob sui grauitatem. Grauem esse aquam marinam, ac terrestrem, et alia multa demonstrant, et quod facilius sustinet naues, et natatores. Aut quia siccitas maxime officit arboribus: vim autem siccandi habet aqua marina. Quae causa est,

quod

1. *Αἰτίαι*] Causae enim redduntur eorum, de quibus est quaestio. Sic sua problemata Romanarum rerum *αἴτια* vocat auctor in *Romulo* et *Camillo*. *Xylander.*

2. ἐργῶδες Petau.

3. ἢ

σήψεις οἱ ἅλες βοηθοῦσι· καὶ σώματα τῶν λουσαμένων ἐν θαλάττῃ ξηρὰν εὐθὺς ἴσχει καὶ τραχεῖαν τὴν ἐπιφάνειαν. ἢ τὸ μὲν ἔλαιον τοῖς φυτοῖς πολέμιον, καὶ φθείρει τὰ προσαλειφόμενα; μετέχει δὲ πολλῆς ἡ θάλαττα λιπαρότητος. διὸ συνεξάπτει, καὶ παραινοῦμεν εἰς τὰς φλόγας μὴ ἐμβάλλειν θαλάττιον ὕδωρ. ἢ γέγονεν ἄποτον καὶ πικρὸν τὸ ὕδωρ (ὡς Ἀριστοτέλης φησὶν) ἀναμίξει κατακεκαυμένης γῆς. καὶ γὰρ ἡ κονία γίνεται, γλυκέος ὕδατος εἰς τέφραν ἐμπεσόντος, ἡ δὲ διάλυσις [3] ἐξίστησι, καὶ φθείρει τὸ χρηστὸν καὶ πότιμον, ὡς ἐν ἡμῖν οἱ πυρετοὶ τὸ ὑγρὸν εἰς χολὴν τρέπουσιν. ἃ δ' ἱστοροῦσιν, ἐν τῇ ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ βλαστάνειν ὑλήματα καὶ φυτὰ, καρπὸν μὲν οὐδένα φέρει, τρέφεται δὲ τοῖς ποταμοῖς, πολλὴν ἐμβάλλουσιν ἰλύν· ὅθεν οὐ πόρσω τῆς γῆς, ἀλλὰ πλησίον, ἔχει τὴν γένεσιν.

Διὰ τί μᾶλλον ὑπὸ τῶν ὑετίων, ἢ τῶν ἐπιῤῥύτων ὑδάτων τὰ δένδρα καὶ τὰ σπέρματα πέφυκε τρέφεσθαι; πότερον (ὡς Λαΐτος [4] ἔλεγε) τῇ πληγῇ τὰ ὄμβρια διι-

quod aduersus putredinem sales valent: et eorum, qui in mari lauant, corpora statim siccam habent asperamque superficiem? Vel quod pinguedo iis, quorum stirpes terra continentur, est inimica, et inuncta perdit. Multum autem pinguedinis adest marinae aquae: adeo vt etiam vna exardescat, soleamusque hortari, ne in flammam ea iniiciatur? Aut quod aqua marina potui inepta et amara est facta, vt Aristoteles ait, admixtione terrae adustae. Nam et lixiuium fit, dulci aqua in cinerem incidente. Dissolutio autem eiicit, corrumpitque id, quod bonum erat et potabile, sicut in nobis febres humorem in bilem conuertunt. Quae autem in rubro mari narrant syluestria et plantas germinare, ea fructum nullum ferunt, aluntur autem a fluuiis multum coeni ingerentibus: itaque etiam non procul a terra, sed pone eam, nascuntur.

Cur a pluuiis aquis potius, quam affluentibus, arbores et semina adsolent nutriri? An quia, vt Laito visum, imbres, terram

3. ἡ δὲ ἄλυσις Turn.

4. Λαΐτος] Sic aliquoties legitur. Quis autem fuerit, si nomen hoc est integrum, dicam, vbi compertum habuero. *Xylander.*

σάντα τὴν γῆν πόρους ποιεῖ, καὶ διαδύεται μᾶλλον εἰς τὴν ῥίζαν; ἢ τοῦτο μὲν οὐκ ἀληθὲς, ἀλλ' ἔλαθε τὸν Λαϊτον, ὅτι καὶ τὰ λιμναῖα φυτὰ, τίφη, καὶ φλέων, καὶ βρύον, ἀναυξῆ καὶ ἀβλαστῆ μένει, μὴ γενομένων ὄμβρων καθ' ὥραν. τὸ δὲ τοῦ Ἀριστοτέλους ἀληθὲς, ὅτι πρόσφατόν ἐστι καὶ νέον ὕδωρ τὸ ὑόμενον, ἕωλον δὲ καὶ παλαιὸν, τὸ λιμναῖον. ἢ καὶ τοῦτο πιθανὸν μᾶλλον, ἢ ἀληθές ἐστι; τὰ γὰρ πηγαῖα καὶ ποτάμια νάματα πρόσφατα μέν ἐστι, καὶ νεογενῆ· ποταμοῖς γὰρ δὶς τοῖς αὐτοῖς οὐκ ἂν ἐμβαίης· (ὥς φησιν Ἡράκλειτος) ἕτερα γὰρ ἐπιῤῥεῖ ὕδατα. τρέφει δὲ καὶ ταῦτα τῶν ὀμβρίων χεῖρον. ἆρ' οὖν κοῦφόν ἐστι τὸ ἐκ Διὸς ὕδωρ καὶ ἀερῶδες, καὶ πνεύματι μεμιγμένον, ὁδηγεῖταί τε καὶ ἀναπέμπεται ταχέως εἰς τὸ φυτὸν ὑπὸ λεπτότητος. διὸ καὶ πομφόλυγας ποιεῖ τῇ ἀναμίξει τοῦ ἀέρος· ἢ τρέφει μὲν μάλιστα κρατούμενον ὑπὸ τοῦ τρεφομένου. τοῦτο γάρ ἐστι πέψις· ἀπεψία δὲ τοὐναντίον, ὅταν ἰσχυρότερα τοῦ παθεῖν ᾖ, καὶ μεταβάλλει τὰ λεπτὰ καὶ ἁπλᾶ καὶ ἄχυμα μᾶλλον, οἷόν ἐστι τὸ ὄμβριον ὕδωρ. γεννώμενον γὰρ ἐν ἀέρι καὶ πνεύματι, καθαρὸν καὶ ἀμιγὲς κάτεισι. τὰ δὲ πηγαῖα, καὶ τῇ γῇ καὶ

terram ſuo ictu diuellentes, meatus efficiunt, per quos aqua facilius ad radicem penetret? An hoc verum non eſt, ſed ignorauit Laitus, quod etiam paluſtres ſtirpes, vt ſunt tipha, phleon, et vlua, neque germinant, neque augeſcunt, vbi imbres ſuo tempore non decidunt? Verum autem eſt, quod Ariſtoteles dixit, nouam et recentem eſſe aquam pluuiam, veterem et exoletam lacuum? Quid ſi hoc quoque probabile magis eſt, quam verum? Nam et fontium et fluminum aquae ſemper ſunt recentes, ſubinde nouis adfluentibus. Ideoque ait Heracletus, bis in eundem fluuium neminem poſſe deſcendere. Et tamen hae ipſae deterius alunt, quam pluuiae aquae. Ergo aqua coeleſtis leuis eſt atque aërea, ſpirituque mixta, celerius ob tenuitatem deducitur atque eleuatur in plantam? An id maxime alit, quod a re alenda ſubigitur? Id enim eſt concoctio: contra defectus concoctionis, quando alimentum validius eſt, quam vt ab alendo affici poſſit. Iam tenuia, ſimplicia, et inſipida facilius mutantur: quorum de cenſu etiam eſt aqua pluuia: quae in aëre nata et vento, pura ac ſincera decidit. Fontana autem et terrae et locis adſimilata,

τοῖς τόποις ὁμοιούμενα, δι᾽ ὧν ἔξεισι, πολλῶν ἀναπίμπλαται ποιοτήτων, δι᾽ ἃς ἧττόν ἐστιν εὔτρεπτα, καὶ βράδιον αὐτὰ παρέχει τῇ πέψει μεταβάλλον εἰς τὸ τρεφόμενον. τῶν δ᾽ ὀμβρίων τὸ εὔτρεπτον αἱ σήψεις κατηγοροῦσιν. εὐσηπτότερα γάρ ἐστι τῶν ποταμίων καὶ φρεατιαίων. ἡ δὲ πέψις ἔοικεν εἶναι σῆψις, ὡς Ἐμπεδοκλῆς μαρτυρεῖ, λέγων·

Οἶνος ἀπὸ φλοιοῦ πέλεται σαπὲν ἐν ξύλῳ ὕδωρ.

ἢ πάντων ἑτοιμότατόν ἐστι καὶ ῥᾷστον αἰτιάσασθαι τὸ γλυκὺ τῶν ὀμβρίων καὶ χρηστὸν, ἐκπεμπόμενον εὐθὺς ὑπὸ τοῦ πνεύματος; διὸ καὶ τὰ θρέμματα ταύτης [5] ἀπολαύει προθυμότερον, καὶ οἱ βάτραχοι προσδοκῶντες ὄμβρον, ἐπιλαμπρύνουσι τὴν φωνὴν ἀπὸ χαρᾶς, ὥσπερ ἥδυσμα τοῦ λιμναίου τὸ ὑέτιον προσδεχόμενοι, καὶ σπέρμα τῆς ἐκείνων γλυκύτητος. ἓν γὰρ καὶ τοῦτο ποιεῖται σημεῖον ὑετοῦ μέλλοντος Ἄρατος, εἰπών·

Ἢ μᾶλλον [6] δειλαὶ γενεαὶ ὕδροισιν ὄνειαρ
Αὐτόθεν ἐκ λίμνης πατέρες βοόωσι γυρίνων.

milata, per quae emanat, multis impletur qualitatibus, ob quas ad alendum minus fit commoda, cum tardius mutandam se corpori nutriendo exhibeat. Imbrium porro aquas facile mutari, argumento id est, quod citius, quam fontanae, aut fluuiales, putrescunt. Concoctio autem videtur esse putrefactio, sicut Empedocles testatur:

In ligno putrefacta aqua fit sub cortice vinum.

Quid si nulla promtius adferri potest caussa, quam quod dulcis est imbris aqua et mitis, vbi statim a vento emittitur? Itaque et pecus eam bibit libentius, et ranae imbrem exspectantes vocem prae gaudio clariorem faciunt, tanquam lacustris aquae condimentum pluuiam praestolantes, et semen dulcedinis, quae aquae in stagno insit. Nam et hoc signum pluuiae imminentis Aratus posuit:

Aut cum gens misera, atque hydris immanibus esca,
In limo veterem ranae cecinere querelam.

Cur

5. τούτοις Petau.

6. Arati versum ex Arato corriges, 946. *Xylander.* Pro μᾶλλον Petau. dat μάλα: pro δειλαὶ Turn. δηλαιαὶ: et pro γυρίνων habet γυρίων Ald. γυείνων Turn. et Bong.

 7. αὐ-

Διὰ τί παραβάλλουσι τοῖς θρέμμασιν ἅλας οἱ νομεῖς; πότερον (ὡς οἱ πολλοὶ νομίζουσι) πλήθους τροφῆς ἕνεκα, καὶ τοῦ παχύνειν; τήν τε γὰρ ὄρεξιν ἡ δριμύτης ἐκκαλεῖται, καὶ τοὺς πόρους ἀναστομοῦσα, μᾶλλον ὁδοποιεῖ τῇ τροφῇ πρὸς τὴν ἀνάδοσιν. διὸ καὶ τοὺς ἰσχνοὺς καὶ τοὺς ἀτρόφους Ἀπολλώνιος ὁ Ἡροφίλου ἐκέλευε μὴ γλυκεῖ, μηδὲ χόνδρῳ, τρέφειν, ἀλλὰ τοῖς ταριχευτοῖς καὶ ὑφαλμυρίζουσιν. ὧν ἡ λεπτότης, ὥσπερ ἐντρίχωμα γενομένη, τὰ σιτία τοῖς σώμασι διὰ τῶν πόρων προστίθησιν. ἢ μᾶλλον ὑγείας ἕνεκα καὶ συγκοπῆς πλήθους τὸν ἅλα λείχειν ἐθίζουσι τὰ βοσκήματα; νοσεῖ γὰρ ἄγαν πιαινόμενα· τὴν δὲ πιμελὴν τήκουσιν οἱ ἅλες καὶ διαχέουσιν. ὅθεν εὐμαρῶς καὶ ῥαδίως ἀποδέρουσιν αὐτὰς [7] φυλάξαντες [8]. ἡ γὰρ κολλῶσα καὶ συνδέουσα τὸ δέρμα πιμελὴ, λεπτὴ καὶ ἀσθενὴς γέγονεν ὑπὸ τῆς δριμύτητος. λεπτύνεται δὲ καὶ τὸ αἷμα τῶν τὸ ἅλας λειχόντων. οὐδὲ πήγνυται τὰ ἐντὸς, ἁλῶν μιγέντων. σκόπει δὲ, μὴ καὶ γονιμώτερα, καὶ προθυμότερα πρὸς τὰς συνουσίας. καὶ γὰρ αἱ κύνες κύουσι ταχέως, τάριχος ἐπεσθίουσαι, καὶ τὰ ἀληγὰ τῶν

Cur pecori paſtores ſalem proponunt? An, vt plerique putant, vt eo amplius alantur atque craſſeſcant? Nam et appetitum cibi acuit ſalis acrimonia, et meatus reſerando cibum facilius deducit ad digeſtionem. Itaque etiam graciles, et qui parum nutrirentur, Herophili diſcipulus, Apollonius, dulcibus veſci et alica nolebat, ſed ſalſamentis et ſalſuginem habentibus pro cibo vti iubebat: quorum tenuitas, tanquam in fricationis locum ſuccedens, alimentum per meatus corpori apponeret. Aut valetudinis potius gratia, et vt abundantia incideretur nutrimenti, ad lingendum ſalem oues adſuefaciunt? Aegrotant enim, pinguedine nimia contracta. Eam vero ſales colliquant ac diffundunt. Idque adeo obſeruant, vt facilius poſſint eas cute exuere. Quae enim agglutinat et conſtringit cutem pinguedo, tenuis infirmaque redditur ab acrimonia. Tenuatur etiam ſanguis ſalem lingentium: neque coëunt, quae intus ſunt, ſalibus admixtis. Quin et hoc conſidera, num magis foecundum fiat inde pecus, et ad coitum pronius. Nam canes quoque, ſalſamento eſo, celerius concipiunt:

7. αὐτὰ Turn. Vulc. et Petau.

8. σφάξαντες Turn. et Vulc.

9. Vi-

πλοίων πλείους τρέφει μῦς διὰ τὸ πολλάκις συμπλέκεσθαι.

Διὰ τί τῶν ὀμβρίων ὑδάτων εὐαρδέστερα [9] τοῖς σπέρμασι τὰ μετὰ βροντῶν καὶ ἀστραπῶν; ἃ δὴ καὶ ἀστραπὰς [10] καλοῦσι. πότερον ὅτι πνευματώδη, διὰ τὴν τοῦ ἀέρος ταραχὴν καὶ ἀνάμιξιν; τὸ δὲ πνεῦμα τὴν ὑγρότητα κινοῦν μᾶλλον ἀναπέμπει καὶ ἀναδίδωσιν; ἢ βροντὰς μὲν καὶ ἀστραπὰς ποιεῖ τὸ θερμὸν ἐν τῷ ἀέρι πρὸς τὸ ψυχρὸν μαχόμενον· διὸ χειμῶνος ἥκιστα βροντᾷ, μάλιστα δ' ἔαρος, καὶ φθινοπώρου διὰ τὴν ἀνωμαλίαν τῆς κράσεως. ἡ δὲ θερμότης πέπτουσα [11] τὸ ὑγρὸν προσφιλὲς ποιεῖ τοῖς βλαστάνουσι καὶ ὠφέλιμον. ἢ μάλιστα μὲν ἔαρος βροντᾷ καὶ ἀστράπτει, διὰ τὴν εἰρημένην αἰτίαν; τὰ δ' ἐαρινὰ τῶν ὑδάτων ἀναγκαιότερα τοῖς σπέρμασι πρὸ τοῦ θέρους; ὅθεν ἡ πλεῖστον ὑομένη τοῦ ἔαρος χώρα, καθάπερ ἡ ἐν Σικελίᾳ, πολλοὺς καὶ ἀγαθοὺς καρποὺς ἀναδίδωσιν.

cipiunt: et naues, quibus ſal vehitur, plures alunt mures ob frequentiorem coitum.

Cur aquae imbrium, qui inter tonitrua et fulgura decidunt, ad ſemina riganda ſunt aptiores? Nam Aſtrapae inde, id eſt fulgurales, eae dicuntur. An quia multum ſpiritus continent, ob conturbationem et admixtionem aëris? Spiritus autem, humorem mouens, magis eum ſurſum emittit? An quia tonitrua et fulgura efficit calor in aëre contra frigus pugnans: vnde fit, vt hyeme minimum tonet, vere plurimum et autumno ob inaequalitatem temperiei, calor autem humorem coquens germinibus eum amicum commodumque reddit? An quod vere plurima tonitrua et fulgura fiunt ob cauſam dictam? Vernis autem aquis admodum opus habent ſemina ante aeſtatem. Itaque regio, quae vere plurima pluuia rigatur, vt Sicilia, multum bonumque fructum producit.

Qui

9. Vide, an pro εὐαρδέστερα ſcribendum ſit εὐαλδέστερα, vt 4. Sympoſiac. 2. ſed et illud eodem recidit. *Xylander*.

10. ἀστραπαῖα Turn.

11. πέττουσα Petau.

Διὰ τί τῶν χυμῶν, ὀκτὼ τῷ γένει ὄντων, ἕνα μόνον, τὸν ἁλμυρὸν, ἀπ' οὐδενὸς καρποῦ γεννώμενον ὁρῶμεν, καίτοι καὶ τὸν πικρὸν ἡ ἐλαία φέρει πρῶτον, καὶ τὸν ὀξίνην ὁ βότρυς. εἶτα μεταβάλλων, ὁ μὲν γίνεται λιπαρὸς, ὁ δ' οἰνώδης. μεταβάλλει δὲ καὶ ὁ στρυφνὸς ἐν ταῖς φοινικοβαλάνοις, καὶ ὁ αὐστηρὸς ἐν ταῖς ῥοαῖς, εἰς τὸν γλυκύν. ἔνιαι δὲ ῥοιαὶ καὶ μῆλα τὸν ὀξίνην ἁπλῶς φέρουσιν. ὁ δὲ δριμὺς ἐν ταῖς ῥίζαις καὶ σπέρμασι πολύς ἐστι. πότερον οὖν οὐκ ἔστιν ἁλμυροῦ γένεσις, ἀλλὰ φθορὰ τῶν ἄλλων τὸ ἁλμυρόν; διὸ καὶ πᾶσιν ἄτροφον τοῖς ἀπὸ φυτῶν καὶ σπερμάτων τρεφομένοις, ἥδυσμα δ' ἐνίοις γίνεται τῷ τὸ πλήσμιον ἀφαιρεῖν τῶν τρεφόντων. ἢ [12], καθάπερ τῆς θαλάττης ἕψοντες ἀφαιροῦσι τὸ ἁλυκὸν καὶ δηκτικὸν, ἐν τοῖς θερμοῖς ὑπὸ θερμότητος ἐξαμαυροῦται τὸ ἁλμυρόν; ἢ χυμὸς μέν ἐστιν (ὡς Πλάτων εἶπεν) ὕδωρ ἠθημένον διὰ φυτοῦ· διηθουμένη δὲ καὶ θάλαττα τὸ ἁλμυρὸν ἀποβάλλει· γεῶδες γὰρ καὶ παχυμερές ἐστιν [13]. ὅθεν ὀρύττοντες παρὰ τὸν αἰγιαλὸν, ἐντυγχάνουσι πο-

Qui fit, quod, cum ſint octo ſpecies ſaporum, ſolum ſalſum videmus in nullo fructu naſci? Sane amarum olea primum fert, et acidum vua: qui deinde in pinguem alter, alter in vinoſum mutantur. Sed et acerbus in glandibus palmae abit, et auſterus in malis punicis in dulcem. Quaedam, cum punica, tum alia mala, acidum ſaporem ſimpliciter obtinent: acris in radicibus et ſeminibus frequens habetur. An quia ſalſus ſapor non naſcitur, ſed exſiſtit, reliquis corruptis? Itaque etiam ſtirpibus et ſeminibus, quae nutriuntur, a ſalſo nihil alimenti apponitur. Tantum nonnullis condimenti loco eſt, dum abundantiam aufert. An, ſicut mari elixando ſalſuginem et mordacitatem adimunt, ita in calidis a calore ſalſugo aboletur? An ſapor quidem eſt, vt Plato ait, aqua per plantam colata: et aqua etiam marina, dum colatur, ſalſuginem amittit: terreſtre enim eſt, et craſſarum partium. Itaque iuxta mare fodientes incidunt in larices potui aptos. Multi

12. Poſt ἢ inſeruut οὕτως μερές ἐστιν] Haec octo verba a Turn. et Bong. Petau. abſunt.

13. τὸ ἁλμυρὸν — παχυ-

14. τοῦ

τίμοις λιβαδίοις. πολλοὶ δὲ καὶ κηρίνοις ἀγγείοις ἀναλαμβάνουσιν ἐκ τῆς θαλάττης ὕδωρ γλυκὺ διηθούμενον, ἀποκρινομένου τοῦ ἁλυκοῦ[14] καὶ γεώδους· ἡ δὲ καὶ ἀργία καὶ προδιαγωγὴ παντάπασι τὴν θάλατταν διηθουμένην, πότιμον ἀποδίδωσι, τῷ κατέχειν ἐν ἑαυτῇ καὶ μὴ διιέναι τὸ γεῶδες· οὕτω δὲ τούτων ἐχόντων, εἰκός ἐστι, τὰ φυτὰ μήτ᾽ ἔξωθεν ἀναλαμβάνειν ἁλμυρίδα, μήτ᾽ ἂν ἐν αὐτοῖς λάβῃ γένεσιν, ἐκκρίνειν εἰς τὸν καρπόν. οἱ γὰρ πόροι διὰ λεπτότητα τὸ γεῶδες καὶ παχυμερὲς οὐ διηθοῦσιν. ἢ τῆς πικρότητος εἶδος τὴν ἁλμυρότητα θετέον; ὡς Ὅμηρος[15]·

στόματος δ᾽ ἐξέπτυσεν ἅλμην
Πικρήν, ἥ οἱ πολλὸν ἀπὸ κρατὸς κελάρυζε.

καὶ ὁ Πλάτων φησὶν, ἀμφοτέρους ῥύπτειν καὶ ἀποτήκειν τοὺς χυμοὺς, ἧττον δὲ ταῦτα ποιεῖν τὸν ἁλυκὸν[16], καὶ οὐ τραχὺν εἶναι. δόξει δὲ τὸ πικρὸν τοῦ ἁλυκοῦ ξηρότητος ὑπερβολῇ διαφέρειν, ἐπεὶ ξηραντικόν τε[17] καὶ τὸ ἁλυκόν.

ti etiam, cereis vafis aquam marinam haurientes, excipiunt dulcem ac potabilem, percolato, quod falfum erat et terreftre. Nam et quies, et longior procurfus omnino percolatam marinam aquam potabilem facit * cum in fe contineat, et non dimittat terreftres partes. Haec cum ita fint, probabile eft, ftirpes neque extrinfecus falfuginem admittere, neque, fi recipiant, in fructum excernere. Meatus enim ob tenuitatem terreftria et craffis partibus conftantia non percolant. Aut amaroris fpecies cenfenda eft falfugo? Sic enim Homerus:

— euomit ore fuo falfuginem amaram
Quae madido capitis de vertice larga fluebat.

Plato etiam ait, vtrumque faporem abftergendi vim habere et colliquandi: fed falfum id minus facere, neque effe afperum. Videbitur autem amarum a falfo abundantia caloris differre: quandoquidem falfum quoque vim exficcandi habet.

Qua

14. τοῦ ἁλμυροῦ Turn. Vulc. et Bong.

15. Locum Homeri ex ipfo auctore emendabis, Odyff. ε. 322. *Xylander.* In his Homericis verfibus affertur ex Petau. ἥ τοι πολλὴν ἀποκρατὸς ἐκελάρυζε: ex Turn. et Vulc. ἥτις πολλὴ ἀπό: ex Ald. et Baf. ἤτοι πολλὴν ἀπὸ κρατός: pleraque praue, et cum iactura metri.

16. τὸν ἁλμυρὸν, et verf. fequ. τοῦ ἁλμυροῦ, Turn. Vulc. et Bong.

17. Pro τε Petau. exhibet τι.

18. τοῦ

Διὰ τί τοῖς συνεχῶς διὰ τῶν δεδροσισμένων δένδρων βαδίζουσι λέπραν ἴσχει τὰ ψαύοντα τῆς ὕλης μόρια τοῦ σώματος [18]; πότερον (ὡς Λαῖτος ἔλεγε) τῇ λεπτότητι τὸ δροσῶδες ὑγρὸν ἀποξύει τοῦ χρωτός; ἢ, καθάπερ ἐρυσίβη [19] τοῖς ὑγραινομένοις ἐγγίνεται σπέρμασιν, οὕτως ὑπὸ τῆς δρόσου τῶν ἐπιπολῆς χλωρῶν καὶ ἁπαλῶν ἀναχαρασσομένων καὶ ἀποτηκομένων, ἄχνη τις ἀπιοῦσα τοῦ σίνοντος ἀναπίμπλησι προσχεομένη τοῖς ἀναιμοτάτοις μέρεσι τῆς σαρκὸς, οἷα κνῆμαι καὶ πόδες, ἀμύσσει καὶ δάκνει τὴν ἐπιφάνειαν; ὅτι γὰρ φύσει τὶ δηκτικὸν ἔνεστι τῇ δρόσῳ, μαρτυρεῖ τὸ τοὺς πίνοντας ἰσχνοπόρους [20] ποιεῖν. αἱ γοῦν πίονες γυναῖκες ἱματίοις, ἢ ἐρίοις ἁπαλοῖς, ἀναλαμβάνουσαι τῆς δρόσου, δοκοῦσι συντήκειν τὴν πολυσαρκίαν.

Διὰ τί τὰ πλοῖα χειμῶνος ἐν τοῖς ποταμοῖς πλεῖ βράδιον, ἐν δὲ τῇ θαλάττῃ οὐ παραπλησίως; πότερον ὁ ποτάμιος ἀὴρ, ἀεὶ δυσκίνητος ὢν καὶ βαρὺς, ἐν δὲ χειμῶνι μᾶλλον ἀπαλυνόμενος διὰ τὴν περίψυξιν, ἐμποδών ἐστι τοῖς πλέουσιν; ἢ τοῦτο μᾶλλον τοῦ ἀέρος πάσχουσιν

Qua de caufa fit, vt, fi quis crebro per rofcidas arbores tranfeat, membra materiam tangentia lepra corripiantur? An, ficut Laitus dicebat, roris humor ob tenuitatem de cute aliquid ftringit? Aut, ficut rubigo humectatis feminibus incidit, ita a rore viridibus ac tenuibus, quae in fuperficie funt, morfis et colliquatis, adfpergo quaedam noxia defertur, et affufa corporis partibus, quae maxime funt exfangues, earum fuperficiem mordet atque lancinat? Nam rori natura ineffe quandam rodendi vim, fatis ex eo liquet, quod potus graciliores facit: et pingues mulieres, tenuibus veftimentis, aut lanis, rorem excipientes, videntur eo nimias carnes confumere.

Quamobrem hyeme nauigia in fluuiis tardius incedunt, in mari non item? An aër fluuialis, femper alioqui grauis et lentus, hyeme ob frigus circumftans magis etiam denfatus nauigantibus obftat? An fluuiis potius hoc, quam aëri, accidit?

18. τοῦ σώματος Petau.

19. Poft ἐρυσίβη inferunt ἐν Turn. et Bong.

20. πίονας, vel πίοντας (fic) ἰσχνοτέρους citatur e Turn. Vulc. et Bong.

21. Pro

οἱ ποταμοί; ἐλαύνουσα γὰρ ἡ ψυχρότης τὸ ὕδωρ, ποιεῖ βαρὺ καὶ σωματῶδες, ὡς ἔστιν ἐν ταῖς κλεψύδραις καταμαθεῖν. βράδιον γὰρ ἕλκουσι χειμῶνος, ἢ θέρους. ἐν δὲ Θράκῃ περὶ τὸ Πάγγαιον ἱστορεῖ Θεόφραστος εἶναι κρήνην, ἐφ' ἧς ταυτὸ γέμον ὕδατος σταθμώμενον [21] χειμῶνος, ἕλκειν διπλάσιον σταθμὸν, ἢ θέρους. ὅτι δὲ ἡ πυκνότης τοῦ ὕδατος τὴν βραδυτῆτα ποιεῖ τοῦ πλοῦ, δῆλόν ἐστι τῷ πλείονα γόμον φέρειν τὰ ποτάμια πλοῖα τοῦ χειμῶνος. τὸ γὰρ ὕδωρ μᾶλλον ἀντερείδει πυκνότερον καὶ βαρύτερον γινόμενον, τὴν δὲ θάλατταν ἡ θερμότης κωλύει πυκνοῦσθαι, δι' ἣν οὐδὲ πήγνυται. μαλακὴ [22] γὰρ ἔοικεν εἶναι ἡ πύκνωσις.

Διὰ τί, τῶν ἄλλων ὑγρῶν ἐν τῷ κινεῖσθαι καὶ στρέφεσθαι ψυχομένων, τὴν θάλατταν ὁρῶμεν ἐν τῷ κυματοῦσθαι θερμοτέραν γινομένην; ἢ τῶν μὲν ἄλλων ὑγρῶν ἐπεισόδιον οὖσαν καὶ ἀλλοτρίαν ἐξίστησιν ἡ κίνησις τὴν θερ-

dit? Aquam enim impellens frigus, grauem facit et craſſam: quod in clepſydris licet obſeruare: tardius enim trahunt hyeme, quam aeſtate. In Thracia apud Pangaeum narrat Theophraſtus fontem eſſe, cuius aqua idem vas impletum, hyeme bis tantum appendat, atque aeſtate. Porro craſſitiem aquae in cauſa eſſe, vt tardius eant naues, ex eo liquet, quod naves fluuiales hyeme maiora portant onera. Aqua enim, denſior grauiorque facta, magis renititur. Mare autem ne denſetur, calor prohibet. Videtur enim denſatio eſſe quaedam emollitio.

Cur, cum alii humores, dum commouentur et verſantur, fiant frigidiores, mare videmus, dum fluctibus exagitatur, incaleſcere? An quod aliorum humorum calorem, vtpote adſciti-

21. Pro σταθμώμενον dant ἱστάμενον Petau. Ald. et Baſ. vnde Xylander annotat: ἱστάμενον] *Appenſum in trutina, examinatum.* Id enim eſt ἵστασθαι. Quod monui, ne quis, Graeca cum Latinis comparans, de hoc loco in dubium veniat. Sic Plato Εὐθύφρ. ἐπὶ τὸ ἱστάναι ἐλθόντες, περὶ τοῦ βαρυτέρου καὶ κουφοτέρου διακριθεῖημεν ἄν. Illius ergo fontis aqua hyeme bis tantum, atque aeſtate, appendebat. *Xylander.*

22. Conſidera, an non rectius μαλακία legeretur, quam μαλακή. Sed in tam breui libello multa ſunt mendoſa, quae lector facile deprehendet. *Xylander.*

23. αὐ-

μότητα, καὶ διαφορεῖ, τὴν δὲ τῆς θαλάττης σύμφυτον οὖσαν ἐκριπίζουσι μᾶλλον οἱ ἄνεμοι καὶ τρέφουσι. μαρτυρία δὲ τῆς θερμότητος ἡ διαύγεια, καὶ τὸ μὴ πήγνυσθαι, καίπερ οὖσαν γεώδη καὶ βαρεῖαν.

Διὰ τί τοῦ χειμῶνος ἧττον πικρὰ γίνεται γευομένοις ἡ θάλαττα; τοῦτο γάρ φασι καὶ Διονύσιον ἱστορεῖν, τὸν ὑδραγωγόν, ὅτι παντελῶς μὲν ἔρημος οὐκ ἔστι γλυκύτητος, οὐδ' ἄμοιρος, ἡ πικρότης, ἅτε δὴ ποταμοὺς τοσούτους ὑποδεχομένης τῆς θαλάττης· τοῦ δὲ ἡλίου τὸ γλυκὺ καὶ πότιμον ἐξαιροῦντος ὑπὸ κουφότητος τὸ ἐπιπολάζον, καὶ μᾶλλον ἐν τῷ θέρει τοῦτο ποιοῦντος, ἐν δὲ τῷ χειμῶνι μαλακώτερον ἁπτομένου δι' ἀσθένειαν θερμότητος, ὑπολειπομένη μοῖρα πολλῆς γλυκύτητος ἀνίησι τὸ ἀκράτως πικρὸν καὶ φαρμακῶδες. τοῦτο δ' ἡσυχῇ καὶ τοῖς ποτίμοις συμβέβηκε. θέρους γὰρ πονηρότερα γίνεται, τὸ κουφότατον καὶ γλυκύτατον τοῦ θερμοῦ διαφοροῦντες, ἐν δὲ χειμῶνι, νέον σπείρει καὶ πρόσφατον, οὗ μετέχειν ἀνάγκη καὶ τὴν θάλατταν, σειομένην ἅμα καὶ τῶν ποταμῶν ἐπιδιδόντων.

Διὰ τί τῷ οἴνῳ θάλασσαν παραχέουσι, καὶ χρησμόν τινα λέγουσιν ἁλιεῖς κομισθῆναι, προστάττοντα βαπτί-

ſcititiam rem, motus expellit atque differt: maris calorem natiuum exſuſcitant potius venti atque augent. Caloris argumentum eſt pelluciditas, et quod non denſatur, quanquam terreſtris ſit et grauis.

Cur per hyemem minus amarum eſt guſtatu mare? Hoc enim etiam Dionyſium aiunt referre, aquatorem, amarorem maris non plane eſſe expertem dulcedinis, vt quod tot fluuios recipiat. Sol autem cum dulcem ac potabilem eius aquam ob leuitatem in ſuperficie verſantem conficiat, idque aeſtate magis, quam hyeme, quando mollius eam tangit ob caloris imbecillitatem: relinquitur tum portio multae dulcedinis, quae nimiam et viroſam temperet atque mitiget amaritudinem. Idque nonnihil etiam aquis potabilibus contingit. Aeſtate enim ſunt deteriores, ſole, quod leuiſſimum eſt et dulciſſimum, diſſipante. Hyeme autem recens naſcitur dulcedo: cuius neceſſe eſt mare etiam fieri particeps, dum exagitatur, et in ipſum fluuii ſe euoluunt.

Cur vino aquam marinam affundunt? et ferunt, piſcatoribus oraculum datum, quo iuberentur Bacchum mari immergere;

ζειν τὸν Διόνυσον πρὸς τὴν θάλατταν· οἱ δὲ πόῤῥω θαλάττης ἐμβάλλουσι γύψον Ζακυνθίαν ὀπτήσαντες; πότερον ἡ θερμότης βοηθεῖ πρὸς τὴν περίψυξιν, ἢ αὐτὴ[23] ἐξίστησι μάλιστα τὸν οἶνον ἀποσβεννύουσα καὶ φθείρουσα τὴν δύναμιν; ἢ τὸ ὑδατῶδες καὶ πνευματῶδες τοῦ οἴνου, πρὸς μεταβολὴν ἐπισφαλεστάτην ἔχοντος, ἵστησι τὰ γεώδη πεφυκότα στύφειν καὶ κατισχναίνειν; οἱ δὲ ἅλες μετὰ τῆς θαλάττης λεπτύνοντες καὶ ἀποτήκοντες τὸ ἀλλότριον καὶ περιττὸν, οὐκ ἐῶσι δυσωδίαν, οὐδὲ σῆψιν, ἐγγίνεσθαι; πρὸς δὲ τούτοις, ὅσον ἐστὶ παχὺ καὶ γεῶδες ἐμπλεκόμενον τοῖς βαρυτέροις, καὶ συγκατασπώμενον, ὑποστάθμην ποιεῖ καὶ τρύγα, τὸν δ' οἶνον ἀπολείπει καθαρόν.

Διὰ τί μᾶλλον ναυτιῶσι τὴν θάλατταν πλέοντες, ἢ τοὺς ποταμοὺς, κἂν ἐν γαλήνῃ πλέωσι; μάλιστα[24] ναυτίαν κινεῖ τῶν αἰσθήσεων ἡ ὄσφρησις, τῶν δὲ παθῶν ὁ φόβος. καὶ γὰρ τρέμουσι καὶ φρίττουσι, καὶ κοιλίας ἐξυγραίνονται, φαντασίαν κινδύνου λαβόντες. τούτων δ' οὐδέτερον ἐνοχλεῖ τοῖς διὰ ποταμοῦ πλέουσιν. ἡ γὰρ ὄσ-

gere; qui procul a mari absunt, gypsum Zacynthiam tostam iniiciunt. Vtrum calor remedio est aduersus refrigerationem? aut potius magis eum elidit, restinguendo vino, et vi eius corrumpenda? An vero, quod in vino est aqueum et aëreum, ideoque ad mutationem admodum procliue fit, sistitur terrenis iniectis, quorum natura est stipare et densare? Sales porro, cum aqua marina attenuantes ac colliquantes, quod alienum est et superuacaneum, non sinunt foetorem, aut putredinem, ingenerari. At haec, crassa et terrestria grauioribus implicata, vnaque deorsum tracta, sedimentum, seu faecem, faciunt, vinumque ita purum reddunt.

Cur magis nauseant, qui in mari nauigant, quam qui in fluuiis, etiam coelo tranquillo? Sensuum maxime olfactus nauseam mouet, et animi de motibus metus. Nam et tremunt, et horrent, et alui humectantur iis, qui imaginando periculum concipiunt. Horum neutrum molestum est nauigantibus

23. αὐτῆς Petau.

24. Ante μάλιστα addunt ἢ ὅτι Turn. Vulc. et Bong.

25. καὶ

φρησις παντὶ ποτίμῳ καὶ γλυκεῖ συνήθης ἐςὶν, ὁ δὲ πλȣ̃ς ἀκίνδυνος. ἐν δὲ τῇ θαλάττῃ τήν τ᾽ ὀσμὴν ἀηθεία δυσχεραίνȣσι, καὶ φοβȣ̃νται, μὴ πιςεύοντες τῷ παρόντι περὶ τȣ̃ μέλλοντος. ȣ̓δὲν ȣ̃ν ὄφελος τῆς ἔξω γαλήνης· ἀλλὰ καὶ ψυχὴ [25] σάλον ἔχȣσα καὶ θορυβȣμένη, συγκινεῖ καὶ ἀναπίμπλησι τὸ σῶμα τῆς ταραχῆς.

Διὰ τί, τῆς θαλάττης ἐλαίῳ καταῤῥαινομένης, γίνεται καταφάνεια καὶ γαλήνη; πότερον (ὡς Ἀριςοτέλης φησὶ) τὸ πνεῦμα τῆς [26] λειότητος ἀπολισθαῖνον, ȣ̓ ποιεῖ πληγὴν, ȣ̓δὲ σάλον; ἢ τȣ̃το μὲν πιθανῶς εἴρηται πρὸς τὰ ἐκτός. ἐπεὶ δέ φασι, καὶ τȣ̀ς κατακολυμβῶντας, ὅταν ἔλαιον εἰς τὸ ςόμα λαβόντες ἐκφυσήσωσιν, ἐν τῷ βυθῷ φέγγος ἔχειν [27] καὶ δίοψιν, ȣ̓κ ἔςιν ἐκεῖ πνεύματος ὄλισθον αἰτιάσασθαι. σκόπει δὴ, μὴ τὴν θάλατταν, γεώδη καὶ ἀνώμαλον ȣ̃σαν, ἐξωθεῖ καὶ διαςέλλει τῇ πυκνότητι τὸ ἔλαιον· εἶτ᾽ ἀνατρεχȣ́σης εἰς αὐτὴν καὶ συςελλομένης, ἀπολείπονται πόροι μεταξὺ ταῖς ὄψεσι διαύγειαν καὶ καταφάνειαν διδόντες. ἢ φύσει μέν ἐςι

gantibus in flumine. Nam odor omni dulci ac potabili aquae familiaris eſt, nauigatio ſine periculo. In mari et odor inſolens moleſtiam adfert, et metuunt ſibi, praeſenti de futuro fidem non habentes. Itaque tranquillitas foris nihil prodeſt, dum animus aeſtuans ac perturbatus corpus quoque tumultu opplet.

Cur mare, oleo conſperſum, pellucidum fit et tranquillum? An, vt Ariſtoteles inquit, ſpiritus, a laeuitate delabens, ictum nullum infert, neque fluctum ciet? Aut hoc probabiliter dictum eſt reſpectu externorum. Vrinatores quidem dicuntur oleum in os ſumere, eoque efflato, lucem in fundo habere, ac perlucidam reddere aquam: vbi lapſum ſpiritus pro cauſa adducere non eſt integrum. Cogitandum ergo, num mare, quod terrenum eſt atque inaequale, oleum ſua denſitate cogat atque complanet: atque mare in ſe coactum relinquat meatus, et pelluciditatem viſui penetrabilem. Aut quia

25. καὶ ἡ ψυχὴ Petau.

26. Ante τῆς praemittunt Petau. διὰ Turn. et Vulcob.

27. ἴσχειν Turn. Vulc. et

28. ἐν

φωτεινὸς ὑπὸ θερμότητος ὁ τῇ θαλάττῃ καταμεμιγμένος ἀὴρ, γίνεται δὲ ταραχθεὶς ἀνώμαλος καὶ σκιώδης. ὅταν οὖν τὴν ἀνωμαλίαν ἐπιλεάνῃ πυκνότητι τὸ ἔλαιον, ἀπολαμβάνει τὴν ὁμαλότητα καὶ τὴν διαύγειαν.

Διὰ τί χειμῶνος μᾶλλον, ἢ θέρους, τὰ τῶν ἁλιέων σήπεται δίκτυα; καίτοι τά γ' ἄλλα μᾶλλον τῷ [28] θέρει τοῦτο πάσχει. πότερον (ὡς Θεόφραστος οἴεται) τῷ ψυχρῷ τὸ θερμὸν ὑποχωροῦν ἀντιπεριΐσταται, καὶ θερμότερα ποιεῖ τὰ ἐν βάθει τῆς θαλάττης, ὥσπερ τῆς γῆς. διὸ καὶ τὰ πηγαῖα τῶν ὑδάτων χλιαρώτερα [29] τοῦ χειμῶνός εἰσι, καὶ μᾶλλον ἀτμίζουσιν αἱ λίμναι καὶ οἱ ποταμοί. κατακλείεται γὰρ εἰς βάθος ἡ θερμότης ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ κρατήσαντος. ἢ σῆψις μὲν οὐκ ἔστι τῶν δικτύων, ὅταν δὲ φρίξῃ καὶ παγῇ διὰ τὸ ψύχος ἀναξηραινόμενα καὶ θρυπτόμενα μᾶλλον ὑπὸ τοῦ κλύδωνος, σήψει τινὶ καὶ μυδήσει πάσχει παραπλήσιον. καὶ γὰρ πονεῖ μᾶλλον ἐν κρύει, καθάπερ τὰ νεῦρα συντεινόμενα σπαράττεται, πλεονάκις ἐκταραττομένης διὰ τὸν χειμῶνα τῆς θαλάττης. διὸ καὶ στύφουσιν αὐτὰ ταῖς βα-

quia natura aër mari permixtus lucidus eſt, conturbandoque inaequalis fit et vmbroſus: oleo inaequalitatem ſua denſitate laeuigante, aequabilitatem perluciditatemque recuperat?

Quamobrem hyeme magis, quam aeſtate, piſcatorum retia putreſcunt? cum aliis rebus hoc aeſtate magis eueniat. An ea eſt cauſa, quam Theophraſtus adfert? Calorem nimirum frigori cedere, et ab eo circumcirca conſtringi: hinc calidiores in profundo maris fieri aquas: vt et in terra. Itaque etiam fontanae aquae tepidiores ſunt per hyemem, magiſque vaporant lacus et flumina. Nam calor in imum concluditur a praeualente frigore. Aut putredo nulla retibus accidit tum temporis? Etenim frigore concreta et exſiccata, cum ab vndis eo facilius rumpuntur, aliquid patiuntur ſimile putrefactionis, et ob vditatem corruptionis. Magis enim laborant in gelu: (ſicut et nerui intenti lacerantur) quia tunc frequentius mare tempeſtatibus exagitatur. Ideo retia piſcatores ſtipant tincturis

28. ἐν τῷ θέρει codex quidam innominatus.

29. χλιαρώτατα Petau.

30. εὔ-

φαῖς καὶ πυκνοῦσι, φοβούμενοι τὰς ἀναλύσεις, ἐπεὶ μὴ βαφέντα, μηδὲ χρισθέντα, μᾶλλον ἂν ἐλάνθανε τοὺς ἰχθῦς· ἐναέρον γὰρ τὸ τῦ λίνου χρῶμα καὶ ἀπατηλὸν ἐν θαλάττῃ.

Διὰ τί Δωριεῖς ἔχονται [30] κακὴν χόρτυ συγκομιδήν; ἢ κακῶς μὲν συγκομίζεται χόρτος ὑόμενος. κόπτεται γὰρ ὐ ξηρὸς, ἀλλὰ χλωρὸς, ὥστε σήπεται ταχὺ διάβροχος [31] γενόμενος. ὑόμενος δὲ πρὸ τῦ θέρυς ὁ σῖτος βοηθεῖται πρὸς τὰ θερμὰ καὶ νότια πνεύματα. ταῦτα γὰρ ὐκ ἐᾷ πυκνωθῆναι συνιςάμενον ἐν τῷ ςάχυϊ τὸν καρπὸν, ἀλλ᾽ ἐξίςησι καὶ διαχέει τῇ θερμότητι τὴν πῆξιν, ἂν μὴ βεβρεγμένης τῆς γῆς ὑγρότης παραμένῃ ψύχυσα καὶ νοτίζυσα τὸν ςάχυν.

Διὰ τί πυροφόρος ἡ πίων καὶ βαθεῖα χώρα, κριθοφόρος δὲ μᾶλλον ἡ λεπτόγεως; ἢ ὅτι τῶν σπερμάτων τὰ ἰσχυρὰ πλείονος τροφῆς δεῖται, τὰ δ᾽ ἀσθενῆ λεπτῆς καὶ ἐλαφρᾶς; ἀσθενέςερον δὲ ἡ κριθὴ καὶ μανώτερον· ὅθεν ὐ φέρει τὴν πολλὴν τροφὴν καὶ βαρεῖαν. μαρτυρεῖ

ris atque denſant, metuentes diſſolutionem. Nam alioqui nulla re tinctum rete, aut inunctum, facilius falleret piſces: cum lini color ſit aëreus, et in mari facile lateat.

Quare Dorienſibus eſt mala foeni congeſtio? An male convehitur foenum complutum: ſecatur enim non arida herba, ſed viridis: vnde mox putreſcit aqua pluuia rigata. Cum autem compluitur ante meſſem frumentum, id ei auxilio eſt adverſus calidos et auſtrinos ventos: qui alias non ſinerent denſari in ſpica fructum, ſed ſua caliditate impedirent coalitionem ac diſſiparent, niſi, terra rigata, humor adeſſet, qui ſpicam refrigeraret atque humectaret.

Quapropter pinguis et profunda terra tritici eſt ferax, hordei ea potius, quae tenuior eſt? An quia ſeminum validiora ampliore indigent alimento: infirmiora leui et tenui? Eſt autem hordeum tritico imbecillius et laxius. Itaque etiam non admodum large nutrit. Teſtimonium huic rationi inde ſuggeritur,

30. εὔχονται Turn. Vulc. et Petau.

31. Pro διάβροχος codex quidam, cuius nomen tacetur, exhibet διὰ βροχῆς.

32. στ-

δὲ τῷ λόγῳ τούτῳ, πυροῦ τὸν τρίμηνον ἐν τοῖς ὑποξήροις φύεσθαι βέλτιον, ἀνοσότερον ὄντα, καὶ τροφῆς ἐλάττονος δεόμενον. διὸ καὶ συντελεῖται τάχιον.

Διὰ τί λέγεται·

Σῖτον ἐν πηλῷ[32] φυτεύετε, τὴν δὲ κριθὴν ἐν κόνει;

πότερον (ὡς εἰρήκαμεν) ὁ μὲν δύναται πλείονος τροφῆς κατακρατεῖν, ἡ δὲ οὐ φέρει τὸ πολὺ καὶ κατακλύζον; ἢ πυκνὸς ὢν ὁ πυρὸς καὶ ξυλώδης, φύεται βέλτιον ἐν ὑγρῷ, μαλαττόμενος καὶ χαλώμενος· τῇ δὲ κριθῇ διὰ μανότητα σύμφορον ἐν ἀρχῇ τὸ ξηρότερον; ἢ διὰ θερμότητα σύμμετρος καὶ ἀβλαβὴς ἡ κρᾶσις, ψυχρότερον δὲ κριθή; ἢ φοβοῦνται τὸν πυρὸν ἐν ξηρῷ τρίβειν διὰ τοὺς μύρμηκας[33]; εὐθὺς γὰρ ἐπιτίθενται. τὰς δὲ κριθὰς ἧττον φέρονται· δυσβάστακτοι γάρ εἰσι, καὶ δυσπαρακόμιστοι, διὰ μέγεθος.

Διὰ τί τῶν ἀῤῥένων ἵππων μᾶλλον, ἢ τῶν θηλειῶν, τὰς τρίχας εἰς τὴν ὁρμιὰν λαμβάνουσι; πότερον ὡς τοῖς ἄλλοις τὸ ἄῤῥεν τοῦ θήλεος μέρεσι, καὶ ταῖς θριξὶν εὐτο-

geritur, quod triticum istud, cui a prouentu trimestri nomen est, in aliquantum siccis agris facilius prouenit: cum sit exsuccum, et minori indigeat nutrimento, ideoque facilius absoluatur.

Cur dicunt:

Triticum in coeno serite, hordeumque in puluere?

An quia, vt diximus, triticum conficere plus alimenti potest: hordeum non fert eius copiam, sed ea obruitur? Aut triticum, cum sit densum et lignosum, melius prouenit in humido emollitum et laxatum solo: hordeo autem ob raritatem ab initio commodum est siccius? Aut quia ob calorem congruit temperies et innoxia est: frigidius autem est hordeum. Aut verentur in sicco triticum serere, formicarum causa, quae statim ei insidiantur: hordeum autem non ita facile eae portare ac differre possunt, cum sit grandiusculum.

Cur equorum potius, quam equarum, setis vtuntur ad funiculum, vnde hamus suspenditur? An, vt aliis in partibus, ita

32. σῖτον ἐν πηλῷ] Nisi fallor, hunc versum octonarium Iambicum etiam legi. *Xylander.*

33. μείρακας Turn. Vulc. et Petau. Mirus consensus trium codicum in aperte praua lectione.

νώτερόν ἐστιν; ἢ μᾶλλον διὰ τὸ οὖρον οἴονται τὰς τρίχας τῶν θηλειῶν βρεχομένας γίνεσθαι χείρονας;

Διὰ τί τευθὶς φαινομένη σημεῖόν ἐστι μεγάλου χειμῶνος; ἢ πάντα φύσει τὰ μαλάκια δύσριγα, διὰ γυμνότητα τῆς σαρκὸς καὶ ψιλότητα, μήτ' ὀστράκῳ, μήτε δέρματι, μήτε λεπίδι σκεπομένης, ἀλλ' ἐντὸς ἐχούσης τὸ σκληρὸν καὶ ὀστεῶδες· διὸ καὶ κέκληται μαλάκια. ταχὺ δὴ προαισθάνεται δι' εὐπάθειαν τοῦ χειμῶνος. ὅθεν ὁ μὲν πολύπους εἰς γῆν ἀνατρέχει, καὶ τῶν πετριδίων ἀντιλαμβανόμενος, σημεῖόν ἐστι πνεύματος ὅσον οὔπω[34] παρόντος. ἡ δὲ τευθὶς ἐξάλλεται, φεύγουσα τὸ ψῦχος καὶ τὴν ἐν βάθει ταραχὴν τῆς θαλάττης. καὶ γὰρ ἔχει μάλιστα τῶν μαλακίων εὔθρυπτον καὶ ἁπαλὸν τὸ σαρκῶδες.

Διὰ τί τὴν χροιὰν ὁ πολύπους ἐξαλλάττει; πότερον (ὡς Θεόφραστος ᾤετο) δειλόν ἐστι φύσει ζῷον; ὅταν οὖν ταραχθῇ τρεπόμενον τῷ πνεύματι, συμμεταβάλλει τὸ χρῶμα[35], καθάπερ ἄνθρωπος. (διὸ καὶ λέλεκται· Τοῦ μὲν γάρ γε[36] κακοῦ τρέπεται χρώς.) ἢ τοῦτο πρὸς τὴν με-

ita hic quoque, robustiora sunt mascula foemineis? Aut quia equarum setae lotio subinde madefactae sunt deteriores.

Quare teuthis conspecta, signum est magnae tempestatis? An quia omnes pisces, qui de mollium sunt genere, (Graeci malacia vocant) frigus difficulter ferunt, ob carnis nuditatem et tenuitatem? Nam neque testa, neque cute, neque squama integuntur, intusque duras habent osseasque partes: vnde et nomen iis factum. Ergo facile sentiunt tempestatem futuram, cum tam cito a frigore afficiantur. Itaque polypus in terram excurrens, et saxa amplectens, indicium est venti iamiam prorupturi. Teuthis autem exsilit, fugiens frigus ac tumultum, qui in profundo maris est. Nam prae caeteris malaciis ille piscis teneram habet carnem, et attritu facilem.

Cur colorem mutat polypus. An, vt Theophrastus scribit, quia natura timidum est animal, ideo perturbatus vna cum spiritu etiam colorem mutat? Ideo quoque dictum est:

Semper degeneris mutatur enim color.

Quid

34. Pro οὔπω Petau. dat οὕτω.
35. τὸ σῶμα Petau.
36. Pro γε exhibent τε Turn. Vulc. et Petau.

37. προ-

ταβολὴν πιθανῶς λέλεκται, πρὸς δὲ τὴν ἐξομοίωσιν οὐχ ἱκανῶς; μεταβάλλει γὰρ οὕτως, ὥστε τὴν χροιὰν, οἷς ἂν πλησιάζῃ, πέτραις ὁμοιοῦν. πρὸς ὃ καὶ Πίνδαρος ἐποίησε· Ποντίου θηρὸς χρωτὶ μάλιστα νόον προσφέρων [37] πάσαις πολίεσσιν ὁμιλεῖ. καὶ Θέογνις·

Πουλύποδος νόον ἴσχε πολυχρόου [38], ὃς ποτὶ πέτρῃ,
Τῇ προσομιλήσει, τοῖος ἰδεῖν ἐφάνη.

τοῦτο δὴ καὶ τοὺς πανουργίᾳ καὶ δεινότητι ὑπερφέροντας ἔχειν τὸ ἐπιτήδευμα λέγουσιν, ὡς ὑπὲρ τοῦ λαθεῖν, καὶ διαφυγεῖν τοὺς πλησίον, ἑαυτοὺς ἀεὶ ἀπεικάζειν πολύποδι. ἢ καθάπερ ἐσθῆτι τῇ χροιᾷ νομίζουσι χρῆσθαι, ῥαδίως οὕτως, ᾗ βούλεται, μετενδυόμενον [39]. ἆρ᾽ οὖν τὴν μὲν ἀρχὴν αὐτὸς ἐνδίδωσι τοῦ πάθους δείσας, τὰ δὲ κύρια τῆς αἰτίας ἐν ἄλλοις ἐστί; σκόπει δὴ, κατ᾽ Ἐμπεδοκλέα·

Γνοὺς, ὅτι πάντων εἰσὶν ἀπόῤῥοιαι, ὅσσ᾽ ἐγένοντο.

Quid ſi hoc ad mutationem ſufficit, non ad id etiam, quod omnes colores refert? Sic enim colorem mutat polypus, vt eum ſimilem faciat cuiuſuis ſaxi colori, ad quod accedit. Hinc illud Pindari:

Marinae beſtiae colori
Aduerte mentem, et ſic vafer omnibus
Verſare in vrbibus.

Et Theognidis:

Polypodis fac morem imiteris verſicoloris:
Cui ſubit is, ſemper fit ſimilis lapidi.

Atque hoc verſutia et calliditate praeſtantes aiunt ſtudio habere, vt fallendi eos gratia, quibuscum agunt, ſemper polypum aemulentur. Aut cenſent, eum cute tanquam veſte vti, ita facile eam, vbi vult, induendo atque exuendo. Quid ſi polypus huic affectioni principium metu ſuo ſuppeditat, cauſae propriae in aliis ſunt. Cogita enim, quod Empedocles dixit:

Hoc moris, rebus defluxus omnibus eſſe.

Non

37. προσφέρων Petau.

38. Pro πολυχρόου citatur in edit. Francſ. e codice Turn. πολύφονος: quod ſine dubio mendum eſt typographicum, et videtur codex dediſſe πολύφρονος.

39. ἣν βούλονται μετενδυομένους Turn. et Vulc.

40. ἔπει-

οὐ γὰρ ζώων μόνον, οὐδὲ φυτῶν, οὐδὲ γῆς καὶ θαλάττης, ἀλλὰ καὶ λίθων ἄπεισιν [40] ἐνδελεχῶς πολλὰ ῥεύματα, καὶ χαλκοῦ καὶ σιδήρου. καὶ γὰρ φθείρεται πάντα καὶ ὄδωδε, τῷ ῥεῖν ἀεί τι καὶ φθείρεσθαι συνεχῶς. καὶ γὰρ ἕλξεις, ἢ ἐπιπηδήσεις, ποιοῦσι ταῖς ἀποῤῥοίαις, οἱ μὲν ἐμπλοκὰς αὐτῶν, οἱ δὲ πληγάς, οἱ δ᾽ ὤσεις τινὰς καὶ περιελεύσεις ὑποτιθέμενοι. μάλιστα δὲ τῶν παράλων πετρῶν ἐπιῤῥαινομένων καὶ ψυχομένων ὑπὸ τῆς θαλάττης, ἀπιέναι μέρη καὶ θραύσματα πολλά, καὶ λεπτὰ [41]

συνεχῶς [42] ἀτ

λοις οὐ προσε   σῶμα, ἀλλὰ λανθάνει περιολισθαίνοντα τῶν πυκνοτέρους ἐχόντων πόρους, ἢ διεκθέοντα τῶν μανοτέρους. ὁ δὲ πολύπους τήν τε σάρκα προσιδεῖν αὐτόθεν ἀνθρηνιώδης [43], καὶ πολύπορος, καὶ δεκτικὸς

Non enim animalia modo et ſtirpes, et terra et mare, ſed etiam lapides, a ſe continenter dimittunt multos defluxus, et aes etiam atque ferrum. Nam corrumpuntur omnia, et olent: quia ſemper aliquid defluit: et tractiones, aut inſultationes, faciunt defluxibus, alii complexus eorum, alii ictus, alii impulſiones quaſdam et circuitiones ſupponentes. Maxime autem ſaxorum marinorum, quando mari ea adſperguntur et refrigerantur, aiunt adſiduo quaedam abradi multa ac tenuia ramenta, quae non accidant ad alia corpora, ſed vel dilabantur ob meatuum denſitatem: vel excidant per rariores. Polypi autem caro, quod adſpectus ipſe poſſit iudicare, eſt caverno-

40. ἔπεισιν Petau.

41. Pro λεπτὰ dant χαλεπὰ Turn. Vulc. et Petau.

42. συνεχῶς] Vide, num legendum ſit συνεχῶς, ἃ τοῖς ἄλλοις οὐ προσελθεῖν πρὸς τὸ σῶμα. Ὁ δέ. Ita enim vtcunque cohaerent omnia. Sed cum corruptis ex coniectura aliquid remedii ferre ſit res nequaquam poenitenda, qui ſuccenſeat nobis, ſi, quid exciderit, diuinare non licet. *Xylander.* Turn. et Vulc. hanc lacunam ita explent: ἃ τοῖς ἄλλοις οὐ προσέχεται σώμασιν, ἀλλὰ λανθάνει —

43. ἀνθρηνιώδης] Mendum eſt ἂν θρηνιώδης. [vti dant Ald. et Baſ.] Ergo ὑφὲν legi. Scribunt Graeci, ἀνθρήνην genus ſiue apis eſſe, ſiue veſpae, et eorum opus ἀνθρήνιον vocari. Notum eſt autem, foraminibus eſſe refertum cereum illud opus, quae melle implentur: itaque ſuſpicor, ἀνθρηνιώδη eſſe *multis foraminibus apertum.* Ariſtoph. in *Veſpis* ἀνθρήνια pro *domibus* poſuit,

ἀποῤῥοιῶν ἐστιν· ὅταν δὲ δείσῃ, τῷ πνεύματι τρεπόμενος καὶ τρέπων, οἷον ἔσφιγξε τὸ σῶμα καὶ συνήγαγεν· ὥστε προσδέχεσθαι καὶ στέγειν ἐπὶ πολλῆς[44] τὰς τῶν ἐγγὺς ἀποῤῥοίας. καὶ γὰρ ἡ τραχύτης μετὰ τῆς μαλακότητος ἕλικας παρέχουσα τοῖς ἐπιφερομένοις μέρεσι, μὴ σκεδαννυμένοις, ἀλλ' ἀθροιζομένοις, καὶ προσμένουσι σὺν χρῷ * * * τὴν ἐπιφά- * * * τητα * * * τεκμήριον δὲ τῆς αἰτίας μέγα, τὸ μήτε τοῦτον πάσχειν[45] ἐξομοιοῦσθαι τοῖς πλησίον, μήτε τὸν χαμαιλέοντα τοῖς λευκοῖς χρώμασιν, ἀλλὰ μόνοις ἑκάτερον, ὧν ταῖς ἀποῤῥοίαις πόρους συμμέτρους ἔχουσιν.

Διὰ τίνα αἰτίαν τὸ τῶν ἀγρίων συῶν δάκρυον ἡδύ, τὸ δὲ τῶν ἐλάφων ἁλμυρόν ἐστι καὶ φαῦλον; αἰτία δὲ θερμότης καὶ ψυχρότης τούτων. καὶ ψυχρὸν μὲν ὁ ἔλαφος, περίθερμον δὲ καὶ πυρῶδες ὁ σῦς. ὅθεν τὸ μὲν φεύγει, τὸ δ' ἀμύνεται τοὺς ἐπιόντας· ὅτε καὶ μάλιστα διὰ τὸν θυμὸν ἐκβάλλει τὸ δάκρυον. πολλῆς γὰρ ἐπὶ τὰ ὄμματα θερμότητος φερομένης, ὡς εἴρηται,

vernosa, meatuum plena, defluxuumque capax. Is ergo, quando sibi timet, mutato spiritu sese mutans, tanquam constringit corpus, contrahitque et aliquamdiu intra se contrahit exceptos vicinos defluxus. Quippe asperitas vna cum mollitie flagella exhibens particulis, quae offeruntur et non dissipantur, sed congregantur, cum * * * Argumentum causae permagnum est, quod neque polypus quarumvis imitatur rerum colorem, quibus appropinquat, neque chamaeleon albarum: sed vterque iis tantum adsimilatur, quarum defluxibus meatus proportione habet respondentes.

Quid est causae, quod lacryma syluestrium suum dulcis est, cerui salsa et vitiosa? Videtur in causa esse horum animalium calor et frigus. Nam frigidus est ceruus, aper admodum calidus et igneus. Itaque ille fugit, hic se defendit aduersus insectantes: cum quidem maxime excandescentia ei lacrymas exprimit. Multo enim accidente ad oculos calore, (sicut dixit Homerus: *Igne*

posuit, cauernas scilicet. *Xylander.*

44. στέγειν ἐπὶ πολλῆς] Non probo. Mallem ἐπ' ἐπιπολῆς, aut ἐπὶ πολύ. *Xylander.* καὶ στέγειν ἐπιπολῆς habent Turn. et Vulc.

45. Pro πάσχειν dant πᾶσιν Turn. et Bong.

Φρίξας εὖ λοφίην, πῦρ ὀφθαλμοῖσι δεδορκώς,

γλυκὺ γίνεται τὸ ἀποτηκόμενον. ἔνιοι δέ φασιν, ὥσπερ γάλακτος ὀῤῥὸν τοῦ αἵματος ταραχθέντος, ἐκκρίνεσθαι τὸ δάκρυον, ὡς Ἐμπεδοκλῆς. ἐπεὶ τοίνυν τραχὺ καὶ μέλαν τὸ τῶν κάπρων αἷμα διὰ θερμότητα, λεπτὸν δὲ καὶ ὑδαρὲς τὸ τῶν ἐλάφων, εἰκότως καὶ τὸ ἀποκρινόμενον ἐν [46] τοῖς θυμοῖς καὶ τοῖς φόβοις ἑκατέρου τοιοῦτον.

Διὰ τί τῶν ὑῶν αἱ μὲν ἥμεροι πλεονάκις τίκτουσι, καὶ κατ' ἄλλον ἄλλαι χρόνον, αἱ δ' ἄγριαι καὶ ἅπαξ, καὶ περὶ τὰς αὐτὰς ἅπασαι σχεδὸν ἡμέρας; αὗται δέ εἰσιν, ἀρχομένου θέρους· διὸ καὶ λέλεκται·

Μηκέτι νυκτὸς ὕειν, ἧκεν τέκη ἀγροτέρη σῦς.

ἢ διὰ πλῆθος τροφῆς, ὄντως ἐν πλησμονῇ κύπρις; ἀφθονία γὰρ τροφῆς [47] τὸ γόνιμον περίττωμα ποιεῖ καὶ φυτοῖς καὶ ζώοις. αἱ μὲν οὖν ἄγριαι δι' αὑτῶν καὶ μετὰ φόβου τὴν τροφὴν ζητοῦσι, ταῖς δὲ ἡμέροις ὑπάρχει διαπαντὸς, ἡ μὲν αὐτοφυὴς, ἡ δ' ἐκ παρασκευῆς. ἢ τὸ τῆς σχολῆς καὶ ἀσχολίας ἅμα συμμένον. αἱ μὲν γὰρ

Igne oculos ardens, setisque horrentibus asper)

id, quod eliquatur, dulce redditur. Quidam in sententiam Empedoclis concedunt, qui a sanguine conturbato excerni lacrymam putauit, quo modo serum a lacte agitato. Cum itaque aprorum sanguis ob calorem asper sit et niger: tenuis et aquosus ceruorum: consentaneum est, tale esse, quod ira concitatum alterum, timore consternatum alterum animalium excernit.

Qua de causa sues domesticae saepe pariunt, aliaeque alio tempore, syluestres semel, et fere sub idem omnes tempus: nimirum diebus ineuntis aestatis: vnde illud quoque dictum est:

Non iam nocte pluet, qua saeui vxor parit apri?

An quia ob alimenti multitudinem coitus domesticarum est vberior? Alimenti enim abundantiam excrementum foecundum, et stirpibus et animalibus parit. Iam porcae syluestres suapte opera, idque cum metu, quaerunt pastum: domesticis semper suppeditant alia natiua, alia comparata alimenta. An potius otio et exercitationi illud adscribendum sit? Etenim

46. ἐν abest a Petau.

47. ὄντως ἐν πλησμονῇ κύπρις; ἀφθονία γὰρ τροφῆς] Haec septem verba a Petau. absunt.

48. ἢ

ἀργοῦσι, μὴ βουλόμεναι πόῤῥω πλανᾶσθαι τῶν συφορβῶν, αἱ δ' ὀρειβατοῦσαι, καὶ περιθέουσαι, τὴν τροφὴν διαφοροῦσι καὶ καταναλίσκουσιν εἰς τὸ σῶμα πᾶσαν. ὥστε ἢ [48] διὰ τὸ ἀεὶ συνεῖναι; ἢ μὴ γίνεσθαι περίττωμα, ἢ καὶ τὸ συντρέφεσθαι καὶ συναγελάζεσθαι τὰ θήλεα τοῖς ἄῤῥεσιν, ἀνάμνησιν ποιεῖ τῶν ἀφροδισίων, καὶ συνεκκαλεῖται τὴν ὄρεξιν· ὡς ἐπ' ἀνθρώπων Ἐμπεδοκλῆς ἐποίησε· Τῷ δέ τι [49] καὶ πόθος εἶτε διὰ τέψεως ἀμμίτγων. ἐν δὲ τοῖς ἀγρίοις, ἀποτρόφοις οὖσιν ἀλλήλων, τὸ ἄστοργον καὶ δυσεπίμικτον ἀμβλύνει καὶ ἀνασβέννυσι τὰς ὁρμάς. ἢ καὶ τὸ λεγόμενον ὑπ' Ἀριστοτέλους ἀληθές ἐστιν, ὅτι χλούνην Ὅμηρος ὠνόμασε σῦν τὸν μόνορχιν. τῶν γὰρ πλείστων [50] φησὶ προσκνωμένων τοῖς στελέχεσι θρύπτεσθαι τοὺς ὄρχεις.

Διὰ τί τὴν ἄρκτον [51] φασὶ τὴν χεῖρα γλυκυτάτην ἔχειν, σάρκα δὲ φαγεῖν [52] ἡδίστην; ὅτι τὰ πέττοντα

nim domesticae quiescunt, neque procul euagari volunt a subulcis: agrestes in montes sese conferunt ac circumcursitant: qua ratione etiam nutrimentum differunt, inque totum corpus insumunt. Proinde siue ob perpetuam consuetudinem, siue ob excrementi abundantiam, siue quia vna pascuntur gregatim foeminae cum maribus, domesticae sues mentionem coitus adferunt, libidinemque concitant: quod de hominibus scripsit Empedocles * Agrestium autem, quia seorsim pascuntur, concupiscentia hebetatur atque exstinguitur amoris et consuetudinis vacuitate. An et id verum est, quod Aristoteles dicit, aprum ab Homero chlunem dictum, quod vnicum haberet testem: plerorumque enim aprorum, dum truncis sese adfricant, elidi testes.

Cur vrsae manus est suauissima, et esu iucundissima? Quia, quae partes corporis maxime concoquunt alimentum, earum dulcis-

48. ἢ abest a Petau.

49. τὸ δέ σοι Turn. τὸ δέ τοι Petau.

50. τὸ γὰρ πλεῖστον Vulc.

51. Pro τὴν ἄρκτον dant τῆς ἄρκτου Ald. et Petau. τὰς ἄρκτου Bas. vnde Xylander ita annotat: τὰς ἄρκτους, non ἄρκτου. Aldus habet τῆς, quod si legas, expungetur ἔχειν.

52. Ex Turn. hic affertur: σάρκα, φαγεῖν δὲ ἡδίστην, vel καὶ φαγεῖν ἡδίστην.

τὴν τροφὴν μάλιστα τοῦ σώματος παρέχει τὸ κρέας ἥδιστον. πέττει δὲ κάλλιστα τὸ διαπνέον, κινούμενον μάλιστα καὶ συγγυμναζόμενον, ὥσπερ ἡ ἄρκτος τῷ μέρει τούτῳ πλεῖστα κινεῖται. καὶ γὰρ ὡς ποσὶ τοῖς ἐμπροσθίοις βαδίζουσα χρῆται, καὶ τρέχουσα, καὶ ὡς χερσὶν ἀντιλαμβανομένη.

Διὰ τί δυσίβευτος ἡ τοῦ ἔαρος ὥρα; πότερον αἱ κύνες, (ὥς φησιν Ἐμπεδοκλῆς) Κέμματα [53] θηρείων μελέων μυκτῆρσιν ἐρευνῶσαι, τὰς ἀποῤῥοίας ἀναλαμβάνουσιν, ἃς ἐναπολείπει τὰ θηρία τῇ ὕλῃ, ταύτας δὲ τοῦ ἔαρος ἐξαμαυροῦσι καὶ συγχέουσιν αἱ πλεῖσται τῶν φυτῶν καὶ τῶν ὑλημάτων ὀσμαὶ, ὑπὲρ τὴν ἄνθησιν [54] ὑπερχεόμεναι καὶ κεραννύμεναι, περιποτῶσι [55] καὶ διαπλανῶσι τὰς κύνας τῆς τῶν θηρίων ὀσμῆς ἐπιλαβέσθαι; διὸ περὶ τὴν Αἴτνην ἐν Σικελίᾳ φασὶ μηδένα κυνηγεῖν· πολὺ γὰρ ἀναφύεσθαι καὶ τεθηλέναι δι' ἔτους οἷον ὀρεινὸν [56] ἐν τοῖς λειμῶσι· καὶ τὸν τόπον εὐωδίαν ἀεὶ κατέχουσαν, ἁρπάζειν τὰς τῶν θηρίων ἀναπνοάς. λέγεται δὲ μυ-

dulcissima fit caro. Optime autem concoquit, quod transspirat, dum maxime mouetur et exercetur. Vrsa autem creberrime mouet anteriores pedes inter eundum et currendum, et res quasi manibus contrectandum.

Quare verno tempore vestigia ferarum difficulter indagantur? An quia canes, vt ait Empedocles,

Naribus indagant vestigia certa ferarum,

defluxus iis haurientes, quos ferae in solo relinquunt? eos autem obscurant vere ac confundunt plerique odores plantarum et germinum vestigiis sese supersternentium, faciuntque, vt ab odorandis iis canes aberrent. Itaque apud Aetnam in Sicilia nemo canes ad venandum educit: quod ibi multum floreat ac toto anno pullulet origanum, locique adsiduus odor bonus abripiat ferarum vestigia. Fabula etiam fertur, Proserpinam

53. σκέμματα Petau.
54. ἅπερ τὴν αἴσθησιν citatur ex Turn. et Vulc.
55. περιπατῶσι iidem.
56. οἷον ὀρεινὸν] Forte ὀρίγανον. *Xylander.* Pro οἷον Vulc. et Petau. dant ἴον, et pro ἐν τοῖς λειμῶσι Turn. exhibet τινὰ λειμῶνα.

57. Haec

θος, ὡς τὴν Κόρην ἐκεῖθεν ἀνθολογοῦσαν ὁ Πλούτων ἁρπάσειε, καὶ διὰ τοῦτο τιμῶντες καὶ σεβόμενοι τὸ χωρίον, ὡς ἄσυλον, οὐκ ἐπιτίθενται τοῖς ἐκεῖ νεμομένοις.

Διὰ τί περὶ τὰς πανσελήνους ἥκιστα ταῖς ἰχνοσκοπίαις ἐπιτυγχάνουσιν; ἢ διὰ τὴν εἰρημένην αἰτίαν; δροσοβόλοι γὰρ αἱ πανσέληνοι. διὸ καὶ τὴν δρόσον ὁ Ἀλκμὰν Διὸς θυγατέρα καὶ σελήνης προσεῖπε, ποιήσας·

Διὸς θύγατερ, ἔρσα, τρέφει καὶ σελάνας δίας.

ἡ γὰρ δρόσος ἀσθενής ἐστι καὶ ἀδρανὴς ὄμβρος. ἀσθενὲς δὲ καὶ τὸ τῆς σελήνης θερμόν. ὅθεν ἕλκει μὲν ἀπὸ γῆς, ὥσπερ ὁ ἥλιος· ἄγειν δ' εἰς ὕψος μὴ δυναμένη, μηδ' ἀναλαμβάνειν, μεθίησιν.

Διὰ τί τὸ δρόσιμον γενόμενον διὰ τοῦ ψύχους δυστίβευτον; πότερον ὅτι τὰ θηρία, πόρρω τῶν κοιτῶν ὀκνοῦντα προϊέναι διὰ τὸ κρύος, οὐ πολλὰ ποιεῖ σημεῖα; διὸ καὶ φασὶν αὐτὰ φείδεσθαι τῶν πλησίον, ὅπως μὴ κακοπαθῇ πλανώμενα μακρὰν τοῦ χειμῶνος, ἀλλ' ἀεὶ ἐγγύθεν ἔχῃ νέμεσθαι. ἢ δεῖ μὴ μόνον ἔχειν ἴχνη τὸν στιβευόμενον τόπον, ἀλλὰ κινεῖν [57] τὴν ὄσφρησιν; κινεῖ [58] δὲ λυό-

pinam ibi, cum flores legeret, raptam a Plutone fuisse: ideoque illum locum venerantes, tanquam asylum, non insidiari pascentibus ibi animalibus.

Cur circa plenilunia minime indagantur e vestigiis ferae? An ob dictam modo causam? Nam plenilunia rorem spargunt. Itaque Alcman rorem Iouis et Lunae filiam in carmine dixit:

Ros, Iouis proles, alit, atque Lunae diuae.

Est enim ros pluuia imbecillis ac languida, vt et calor Lunae parum est validus. Itaque trahit e terra, vt Sol: sed in altum euehere et pertrahere cum non possit, dimittit.

Cur indagationem difficilem reddit pruina? An quod ferae, procul e lustris suis prodire ob frigus cessantes, non multa edunt signa? Ideo etiam aiunt ea vicinis parcere, ne affligantur longe vagantia per hyemem, sed semper in vicinia possint pascere. Aut quia locum indagini aptum oportet non vestigia tantum, sed etiam odorem, exhibere? mouent autem

57. Haec duo verba, ἀλλὰ κινεῖν, absunt a Petau.

58. κινεῖν Petau.

μενα καὶ χαλώμενα μαλακῶς, ὑπὸ θερμότητος· ἡ δ' ἄγαν περίψυξις, πηγνῦσα τὰς ὀσμὰς [59], ἐκ ἐᾷ ῥεῖν, ἐδὲ κινεῖν τὴν αἴσθησιν. ὅθεν καὶ τὰ μύρα καὶ τὸν οἶνον ἧττον ὄζειν ψύχες καὶ χειμῶνος λέγεσιν· ὁ γὰρ ἀὴρ πηγνύμενος ἵςησι τὰς ὀσμὰς ἐν αὐτῷ, καὶ ἐκ ἐᾷ ἀναδίδοσθαι.

Διὰ τί τὰ ζῶα τὰς βοηθούσας δυνάμεις, ὅταν ἐν πάθει γένηται, ζητεῖ καὶ διώκει, καὶ χρώμενα πολλάκις ὠφελεῖται; καθάπερ αἱ κύνες ἐσθίουσαι, ἢ ὅταν καὶ [60] χολὴν ἐξεμῶσιν· αἱ δὲ ὕες ἐπὶ τοὺς ποταμίους καρκίνες φέρονται· βοηθῦνται γὰρ ἐσθίεσαι πρὸς κεφαλαλγίαν. ἡ δὲ χελώνη, φαγοῦσα τὴν σάρκα τοῦ ἔγχεως, ὀρίγανον ἐπεσθίει. τὴν δ' ἄρκτον λέγουσιν ἀσσωμένην [61] τὲς μύρμηκας ἀναλαμβάνειν τῇ γλώττῃ,

autem olfactum, quae a calore soluuntur molliter atque laxantur: at nimium frigus obiectum odores constringit, neque fluere et ad sensum accidere sinit. Itaque etiam vnguenta ac vinum minus olere hyeme et in frigore aiunt: aër enim tunc concretus in se odores continet, neque patitur differri.

Quid rei est, quod bruta animalia suis morbis remedia quaerunt atque sectantur, et eorum vsu plerumque adiuuantur? Canes enim herbam edunt euomendae bilis causa: sues cancros fluuiales petunt, quorum esu capitis dolori medentur: testudo, vbi carnem viperae edit, origano deinde vescitur: vrsam aiunt, quando fastidio et nausea incipit repleri, lingua

59 τὰς ὁρμὰς idem.

60. ἐσθίεσι πόαν, ἵνα] Haec restituo pro ἐσθίεσαι, ἢ ὅταν καὶ. Neque magnum est inter falsam lectionem discrimen, et eam, quam veram esse vel ex Aeliano potest cognosci. Vide historiae animalium lib. 8. cap. 9. et lib. 5. cap. 46. Quin et noster infra in comparatione terrestrium ac aquatilium bestiarum: κύνες δὲ (inquit) πόᾳ τινὶ καθαίροντες ἑαυτὲς χολεριῶντας. Xylander. Ex Petau. citatur ὅταν τὴν χολὴν: ex Turn. autem ἐσθίεσαι βοτάνην τινὰ, χολὴν ἐξεμῦσιν.

61. μασσωμένην dant Petau. Ald. et Bas. vnde Xylander ita annotat: Ex eo ipso loco [quem scil. modo, not. 60. citauit ex Plutarcho] ἀσωμένην pro μασσωμένην reposueris, voce inutili et superuacanea: est enim ibi ἀσώδης.

62. τῆς

καὶ καταπίνουσαν ἀπαλλάττεσθαι. τούτων δ' οὔτε πεῖρα καὶ περίπτωσις γέγονεν αὐτοῖς. πότερον οὖν, ὥσπερ τὰ κηρία τὴν μέλιτταν τῇ ὀσμῇ, καὶ τὰ κενέβρια τὸν γῦπα κινεῖ, καὶ προσάγεται πόῤῥωθεν; οὕτως οὖν καὶ σῦς οἱ καρκῖνοι, καὶ τὴν χελώνην ἡ ὀρίγανος, αἱ δὲ μυρμηκίαι τὴν ἄρκτον ὀσμαῖς καὶ ῥεύμασι προσφερέσι καὶ οἰκείοις ἕλκουσιν, οὐ λογισμῷ τοῦ συμφέροντος ἀγούσης τῆς [62] αἰσθήσεως; ἢ τὰς ὀρέξεις ἐπιφέρουσι τοῖς ζώοις αἱ τῶν σωμάτων κράσεις, αἳ νοσοποιοῦσι, διαφόρους δριμύτητας, ἢ γλυκύτητας, ἤ τινας ἄλλας εντίκτουσαι ποιότητας ἀήθεις καὶ ἀτόπους, τῶν ὑγρῶν τρεπομένων; ὡς δῆλόν ἐστιν ἐπὶ τῶν γυναικῶν, ὅταν κύωσι, καὶ λίθους καὶ γῆν προσφερομένων. διὸ καὶ τῶν νοσούντων ταῖς ὀρέξεσιν οἱ χαρίεντες ἰατροὶ προΐσασι τοὺς ἀσώτως, ἢ σωτηρίως, ἔχοντας. ἱστορεῖ οὖν Μνησίθεος ἰατρὸς, ἐν ἀρχῇ πνευμονίας τὸν ἐπιθυμήσαντα κρομμύων σώζεσθαι· τὸν δὲ σύκων, ἀπόλλυσθαι· διὰ τὸ ταῖς κράσεσι τὰς ὀρέξεις, τὰς δὲ κράσεις τοῖς πάθεσιν ἕπεσθαι [63]. πιθανὸν οὖν ἐστι, καὶ τῶν θηρίων τὰ μὴ παντελῶς ὀλε-

lingua formicas excipere, iisque deuoratis ſanari. Haec quidem neque experientia iſtis, neque fortuito vſu, ſunt cognita. Num igitur, ſicut apem cera odore ſuo, et vulturem cadauera mouent, eminuſque alliciunt: ita ſuem cancri, origanum teſtudinem, formicae vrſam odoribus ac defluxibus ad eorum naturam accommodatis trahunt: non ſenſus, vtilitatis ratione habita, agit? An potius temperamenta corporum animalibus adferunt appetitiones? quae in morbis ingenerant diuerſas acrimonias, dulcedines, et alias qualitates inſolentes atque abſurdas, mutatis humoribus: quod liquet in grauidis mulieribus, quae lapides et terram edunt. Itaque etiam medici periti ex appetitionibus aegrotantium de eorum vel ſalute, vel interitu, praeſagiunt: et narrat Mnaſitheus medicus, initio morbi pulmonum eum, qui cepas appetat, ſeruari: qui ficus, perire: quod temperamentum affectui, affectui appetitus ſit conſequens. Probabile igitur eſt, etiam beſtias, quae non plane in letales

62. τῆς abeſt a Petau.

63. Pro ἕπεσθαι Petau. dat ἔσεσθαι.

64. ἀμὴ

θρίοις, μηδ' ἀναιρετικοῖς περιπίπτοντα νοσήμασι, ταύτην τὴν διάθεσιν καὶ κρᾶσιν ἴσχειν, ὑφ' ἧς ἐπὶ τὰ σώζοντα φέρεται καὶ ἄγεται ταῖς ὀρέξεσιν ἕκαστον αὐτῶν.

Διὰ τί τὸ γλεῦκος, ἂν ὑπὸ ψύχους περιέχηται τὸ ἀγγεῖον, γλυκὺ διαμένει πολὺν χρόνον; πότερον ὅτι πέψις ἐστὶ τοῦ γλεύκους ἡ εἰς τὸ οἰνῶδες μεταβολὴ, κωλύει δὲ τὴν πέψιν ἡ ψυχρότης; ὑπὸ θερμοῦ γὰρ ἡ πέψις. ἢ τοὐναντίον οἰκεῖός ἐστι τῆς σταφυλῆς χυμὸς ὁ γλυκύς; διὸ καὶ πεπαίνεσθαι λέγεται τὸ γλυκὺ κιρνώμενον. ἡ δὲ ψυχρότης, οὐκ ἐῶσα διαπνεῖν, ἀλλὰ συνέχουσα τὸ θερμὸν, τὴν γλυκύτητα διατηρεῖ τοῦ γλεύκους. αὕτη δέ ἐστιν αἰτία, καὶ τῶν τρυγωμένων ὄμβρῳ τὸ γλεῦκος ἧττον ἀναζεῖν. ἡ γὰρ ζέσις ὑπὸ θερμότητος, τὴν δὲ θερμότητα κατέχει καὶ συστέλλει τὸ ψυχρόν.

Διὰ τί τῶν θηρίων ἡ ἄρκτος ἥκιστα διεσθίει τὰ δίκτυα, καίτοι καὶ λύκοι καὶ ἀλώπεκες διεσθίουσι; πότερον ἐνδοτάτω τοὺς ὀδόντας ἔχουσα τοῦ χάσματος ἥκιστα πρὸς τὰ λίνα ἐξικνεῖται; προεμπίπτει γὰρ τὰ χείλη διὰ πάχος καὶ μέγεθος. ἢ μᾶλλον ἰσχύουσα ταῖς χερσὶ, ῥήγνυσι καὶ διασπᾷ τὸν βρόχον; ἢ καὶ ταῖς χερσὶν ἅμα χρῆται καὶ τῷ στόματι; ταῖς μὲν διασπῶσα τὸ λί-

letales incidunt morbos, ita affici ac temperari, vt temperiem ſequendo ferantur ad ſua quodque remedia.

Quamobrem muſtum, ſi vas a frigore ambiatur, dulce permanet longo tempore? An quia coctio eſt muſti in vinum mutatio? coctioni autem obſtat frigus, quia a calore ea fit? Aut contra proprius eſt vuae ſapor dulcis, ideoque maturuiſſe dicitur, quando dulcedo eſt aequaliter per eam diffuſa? Frigus autem, non ſinens exhalare calorem vuae, ſed continens intus, conſeruat dulcedinem muſti. Atque eadem eſt cauſa, quod, vbi pluuia eſt vindemia, muſtum minus feruet. Nam efferueſcentia a calore eſt, quem inhibet frigus.

Cur de feris omnium minime vrſus retia corrodit? An quia dentes intime in rictu habens lina iis non attingit, labiis ante ob craſſitiem et magnitudinem coëuntibus? Aut potius robore fretus ea manibus rumpit, laqueoſque diuellit: Aut ſimul et manibus vtitur et ore, illis caſſes diripiens, hoc ſe defendens

νον, τῷ δ' ἀμυνομένη τοὺς διώκοντας. οὐδενὸς δὲ ἧττον αὐτῇ βοηθοῦσιν αἱ περικαλινδήσεις. διὸ μᾶλλον ἢ διασπᾷν τὰ λίνα πραγματευομένη, πολλάκις ἐκκυβιστᾷ, καὶ σώζεται αμὴ [64] καὶ δέοι ἡ τῶν ὀδόντων.

Τίς ἡ αἰτία, δι' ἣν τὰ ψυχρὰ τῶν ὑδάτων οὐ θαυμάζομεν, ἀλλὰ τὰ θερμά; καίτοι δῆλον, ὅτι θερμότης αἰτία τούτων, ὡς ψυχρότης, ἐκείνων. οὐ γὰρ (ὥς ἔνιοι νομίζουσιν) ἡ μὲν θερμότης δύναμίς ἐστιν, ἡ δὲ ψυχρότης, στέρησις θερμότητος· ἐπὶ πλέον [65] οὖν αἴτιον φαίνεται τὸ μὴ ὂν τοῦ ὄντος. ἀλλ' ἔοικε τῷ σπανίῳ τὸ θαυμάσιον ἡ φύσις νέμουσα, πῶς γίνεται ζητεῖν τὸ μὴ πολλάκις γινόμενον.

Ὁρᾷς τὸν ὑψοῦ τόνδ' ἄπειρον αἰθέρα,
Καὶ γῆν πέριξ ἔχονθ' ὑγραῖς ἐν ἀγκάλαις;

ὅσα μὲν ἔρχεται φέρων θεάματα νυκτὸς, ὅσον δὲ μεθ' ἡμέραν κάλλος ἀναδείκνυσιν, οἱ πολλοὶ [66] τὴν τούτων φυ-

fendens aduerſus venatores. Maximum ei praeſidium eſt in volutatione, ideoque potius, quam moliatur lina diuellere, ſaepe ſe euoluit, itaque ſalutem conſequitur, nihil dentium auxilio opus habens.

Quaenam eſt cauſa, quod frigidas aquas non admiramur, admiramur calidas? cum conſtet, vt harum cauſa eſt calor, ita illarum eſſe frigus. Non enim probanda eſt quorundam opinio, qui calorem eſſe vim, frigus non niſi eius priuationem cenſent: vt ens magis cauſa ſit, quam non ens. Sed videtur natura admirationem rebus raris attribuiſſe, vt quaeratur, quo pacto fiat, quod raro fit.

Vides ſublime hunc fuſum immoderatum aethera,
Qui tenero terram circumuectu amplectitur?

Quam is multa noctu ſpectacula exhibet, quantam interdiu pulchritudinem? Plerique horum naturam * arcus autem

64. ἀμὴ καὶ] Forte, ἵνα μὴ καὶ δέοι τῶν ὀδ. *Xylander.* Pro ἡ τῶν Turn. et Bong. dant ἧττον.

65. ἐπὶ πλειόνων Turn. et Vulc.

66. οἱ πολλοὶ] Locus mutilatus, vt et ſequens quaeſtio. Mediolanenſem codicem, ex quo et hanc, et ſequentem, aliaſque inſuper octo, quae nobis deſunt, vertiſſe ſe ait Gybertus Longolius, videre mihi non contigit. *Xylander.*

67. Poſt

σιν [67]. ἴριδες δὲ καὶ ποικίλματα νεφῶν ἡμέρα καὶ σέλας [68] ῥηγνύμενα πομφόλυγος δίκην κεκόσμηται.

Διὰ τί τῶν ἀμπέλων τὰς ἀκάρπους [69] μωσι νευτο ἀςραγαν μὲν, τῶν τράγων οἱ σφόδρα πίονες ἧττόν εἰσι γόνιμοι, καὶ μόλις ὑπὸ πιμελῆς ὀχεύουσι. τὸ γὰρ σπέρμα περίττωμα τῆς τροφῆς ἐςι τῆς τῷ σώματι προςιθεμένης [70]. ὅταν οὖν ἢ ζῶον, ἢ δένδρον, εὐεκτῇ καὶ παχύνηται, τοῦτο σημεῖόν ἐςι τοῦ τὴν τροφὴν ἐν ἑαυτῷ καταναλισκομένην μηθὲν, ἢ μικρόν τι καὶ ἀγενὲς περίττωμα ποιεῖν.

Διὰ τί ἄμπελος οἴνῳ ῥαινομένη, μάλιςα τῷ ἐξ αὐτῆς, ἀναξηραίνεται; πότερον, ὥσπερ ἐν τοῖς πολυπόταις γίνεται φαλάκρωσις, ὑπὸ θερμότητος τοῦ οἴνου τὸ ὑγρὸν ἐξατμίζοντος, ἢ φύ τὸ οἰνῶδές ἐςιν, ὥς φησιν Ἐμπεδοκλῆς, οἶνον ἀπὸ φλοιοῦ πέλεσθαι [71] σαπὲν ἐν ξύλῳ ὕδωρ. ὅταν οὖν ἔξωθεν οἴνῳ βρέχηται, γίνεται πῦρ ἀμπέλῳ, καὶ τοῦ τρέφοντος δύναμιν

tem coeleſtes, et picturae nubium iucundae, et fulgores bullarum in modum erumpentes, quibus exornatum eſt *

Cur vites ſteriles * * * caprorum nimis pingues minus ſunt ad procreandum apti, et prae adipe vix coëunt. Semen enim abundantia eſt alimenti, quod corpori exhibetur. Cum itaque vel animal, vel planta, corporis conſtitutionem validam adipiſcitur, et craſſeſcit: id indicio eſt, intus nutrimentum omne conſumi, et excrementum vel nullum, vel exiguum et ſterile, relinqui.

Cur vitis vino, maxime quod ex ipſa natum ſit, madefacta perit? An, ſicut caluities accidit multum vini potantibus, calore vini humorem euaporante? aut * * vinoſum eſt, ſicut ait Empedocles:

In ligno putrefacta aqua fit ſub cortice lignum.

Cum ergo extrinſecus vino vitis rigatur, id quaſi ignis viti fit, vim-

67. Poſt φύσιν addunt νεφελῶν Turn. et Bong.

68. σέλα Petau.

69. Ex Petau. haec afferuntur: ἀκάρπους καὶ μόσχευμα τραγᾷν, vel τῶν τράγων λέγουσι.

70. προτιθεμένης Petau.

71. πέλεται Turn. et Vulc.

72. Ex

ἐξίσησιν ἡ κρᾶσις. ἢ συπτικὴν φύσιν ἔχων ὁ ἄκρατος ἐνδύεται ταῖς ῥίζαις, καὶ τὰς πόρους συναγαγὼν, καὶ πυκνώσας, ἐ διίησι τὸ ὕδωρ εἰς τὸ φυτὸν καὶ εὐθαλῆ [72], καὶ βλαστάνειν πέφυκεν; ἢ καὶ τοῦτο μᾶλλον εἶναι τῇ ἀμπέλῳ παρὰ φύσιν, τὸ ἐξ αὐτῆς ἄπιον εἰς αὐτὴν ἐπανιὸν πάλιν δέχεσθαι. τῆς γὰρ ἐν τοῖς φυτοῖς ὑγρότητος ἤνθει, καί τι τρέφειν, μηδὲ [73] προστίθεσθαι, μηδὲ μέρος εἶναι τῦ φυ- * *.

λείπει.

vimque nutrientem abolet. Aut, quia mero vis eſt ſtipandi, radicibus ſubit, meatuſque conſtringit, non permittit humori tranſitum in plantam, quo alatur et vigeat? An id magis etiam contra naturam videtur, vt in vitem redeat, quod ex ea abiit? Floruit enim humore, qui in plantis eſt, et neque alere, neque apponere, neque pars eſſe

* * *

Deſunt multa.

72. Ex Turn. et Vulc. citatur: ᾧ καὶ θαλεῖν, vel καὶ ἡ θάλλειν.

73. Ex iisdem duobus codd. profertur: ἐςι τι μηδὲ τρέφειν, μηδὲ πρ.

ΠΑΟΥ-

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ
ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΜΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ ΠΡΟΣΩΠΟΥ ΤΩΙ ΚΥΚΛΩΙ ΤΗΣ ΣΕΛΗΝΗΣ[1].

PLVTARCHI
DE FACIE, QVAE IN ORBE LVNAE APPARET, COMMENTARIVS.

Ὁ μὲν οὖν Σύλλας [2] ταῦτα εἶπε. τῷ γὰρ ἐμῷ μύθῳ προσήκει, κἀκεῖθέν ἐστιν. ἀλλὰ δεῖ τι πρὸς τὰς

* * *Initium deest.*

Haec Sylla dixit. Meae enim fabulae conuenit, indeque desumtum est. Sed quorsum attineat, contra illas in promtu

1. Neque hic, neque alibi, vbi tot lacunae sunt, tot defectus, tot mendae, iniquus nobis esse debes, Lector, si tua, adeoque nostra etiam voluntate minus praestitimus. Nam neque affingere nostra Plutarcho debuimus verba, quod non tam ostentationis est arrogantis, quam temeritatis insolentis: neque ipsius verba, codicum subsidio demto, restitui possunt. Spero tamen, quaedam impedimenta nos, solertibus coniecturis vsos, summouisse, vt expeditior multo, atque antehac, huius libri tibi (quod idem in Symposiacis, Erotico, aliisque factum a nobis deprehendere potes) esse queat lectio, id quod te boni consulere par est, nos monuisse opus habuimus. *Xylander.*

2. Carere initio librum, quod est, esse ἀκέφαλον, non est

ἀνὰ χεῖρα ταύτας καὶ διὰ σόματος πᾶσι δόξας περὶ τȣ͂ προσώπȣ τῆς σελήνης προσανακρȣ́σασθαι· πρῶτον ἡδέως ἂν μοι δοκῶ πυθέσθαι. Τί δ' ȣ̓κ ἐμέλλομεν (εἶπον) ὑπὸ τῆς ἐν τȣ́τοις ἀπορίας ἐπ' ἐκείνȣς ἀπωσθέντες; ὡς γὰρ οἱ ἐν νοσήμασι χρονίοις πρὸς τὰ κοινὰ βοηθήματα καὶ τὰς συνήθεις διαίτας ἀπειπόντες, ἐπὶ καθαρμοὺς καὶ περίαπτα καὶ ὀνείρους τρέπονται, οὕτως ἀναγκαῖον ἐν δυσθεωρήτοις καὶ ἀπόροις σκέψεσιν, ὅταν οἱ κοινοὶ καὶ ἔνδοξοι καὶ συνήθεις λόγοι μὴ πείθωσι, πειρᾶσθαι τῶν ἀτοπωτέρων, καὶ μὴ καταφρονεῖν, ἀλλ' ἐπάδειν ἀτεχνῶς ἑαυτοῖς τὰ τῶν παλαιῶν, καὶ διὰ πάντων τἀληθὲς ἐξελέγχειν. ὁρᾷς γὰρ εὐθὺς, ὡς ἄτοπος ὁ λέγων, τὸ φαινόμενον εἶδος [3] ἐν τῇ σελήνῃ πάθος εἶναι τῆς ὄψεως, ὑπεικȣ́σης τῇ λαμπρότητι δι' ἀσθένειαν, ὃ καλȣ͂μεν [4]· ȣ̓ συνορῶν, ὅτι πρὸς τὸν ἥλιον ἔδει τȣ͂το γίνεσθαι μᾶλλον, ὀξὺν ἀπαντῶντα καὶ

promtu ſitas et omnium ore celebratas opiniones de facie Lunae exordium dicendi facere, principio libenter interrogauerim. Cur vero, inquam ego, nihil attineret? cum alterius quaeſtionis difficultates nos ad hanc compulerint. Sicut enim diuturnis vexati morbis, quando de vſitatis remediis et conſueta victus ratione deſperauerunt, ad luſtrationes, amuleta et ſomnia ſe conuertunt: ita neceſſe eſt, in quaeſtionibus, difficiles explicatus habentibus, quando communes, probabiles et receptae rationes non faciunt fidem, alienas tentare, neque eas contemnere, ſed veterum commenta palam in medium producere, veritatemque ex omnibus inquirere. Vides nimirum ſtatim, quam abſurde quidam dixerit, formam, quae in Luna cernitur, affectionem eſſe viſus, prae imbecillitate ſplendori cedentis, quod coecutire dicimus. Non enim animaduertit ille, id potius debuiſſe accidere in Solem intuentibus,

eſt obſcurum: Syllae huius etiam in aliis libris eſt mentio noſtri Plutarchi. *Xylander.*

3. Pro τὸ φαινόμενον εἶδος Turn. dat τὸ καλȣ́μενον πρόσωπον.

4. ὃ * καλȣ͂μεν] Forte ὃ ἀμβλυώττειν καλȣ͂μεν. *Xylander.* Ex Turn. affertur: ὅπερ ἀνάκλασιν, vel ἀνακλᾶσθαι, καλȣ͂μεν.

πλήκτην, ὥς πȣ καὶ Ἐμπεδοκλῆς τὴν ἑκατέρων ἀπόδοσιν ȣ̓κ ἀηδῶς διαφοράν·

Ἥλιος ὀξυμελης. ἡδὲ λάϊνα σελήνη [5]·

τὸ ἐπαγωγὸν αὐτῆς καὶ ἱλαρὸν καὶ ἄλυπον ȣ̓́τω προσαγορεύσας. ἔπειτα λόγον ἀποδιδȣ̀ς, καθ᾽ ὃν αἱ ἀμυδραὶ καὶ ἀσθενεῖς ὄψεις ȣ̓δεμίαν διαφορὰν ἐν τῇ σελήνῃ μορφῆς ἐνορῶσιν, ἀλλὰ λεῖος αὐταῖς ἀντιλάμπει καὶ περίπλεως αὐτῆς ὁ κύκλος. οἱ δ᾽ ὀξὺ καὶ σφοδρὸν ὁρῶντες, ἐξακριβȣ̃σι μᾶλλον, καὶ διαστέλλουσιν ἐκτυπούμενα τὰ εἴδη τȣ̃ προσώπȣ, καὶ τῆς διαφορᾶς ἅπτονται σαφέστερον. ἔδει γὰρ (οἶμαι) τȣ̓ναντίον, εἴπερ ἡττωμένȣ τὰ [6]

bus, qui acris et vehemens nobis offertur: ſicut etiam Empedocles non inuenuſte diſcrimen indicauit:

Sol radiis acer, lumen Lunaeque benignum.

Nam Hilairam Lunam dicit, quod lumen eius blande alliciat, ac citra moleſtiam conſpiciatur: deinde rationem reddens, cur hebetes et imbecilles oculi nullam differentiam formae in Luna videant, ſed laeuis et plenus iis eius orbis refulgeat: qui vero acute vident, magis ſubtiliter diſcernant faciei formas, et diſcrimen liquidius notent. Oportebat enim contra, niſi fallor,

5. ἡ δὲ λάϊνα σελήνη] Verſum corrigere vix auſim, etſi fortaſſe pro ἡ δὲ ſcriptum fuit a poëta ἡ δ᾽ αὖ, vel ἠδ᾽ αὖ: ſed pro λάϊνα, minime dubium eſt, legendum eſſe Ἱλάειρα. [et ſane Turn. et Vulc. dant ἡ δὲ ἱλάειρα] Lunae enim nomen eſt Ἱλάειρα, quod non Heſychius modo annotauit, ſed etiam verſus exſtat Empedoclis in Simplicii in Ariſtotelis Phyſica commentariis:

Ἡ δὲ φλὸξ Ἱλάειρα μίνυνθα
δίης τύχε γαίης.

Obtigit et flammae lunari portio terrae.

Iam Apollodorus bibliothecae lib. 3. Phoeben et Ilairam Leucippi et Philodices, Inachi filiae, filias facit: quarum hanc Caſtor, illam Pollux duxerit vxorem: quod idem eſt apud Scholiaſten Homeri Iliad. γ. ad verſum 243. Atqui *Phoeben* vocari Lunam notiſſimum eſt, minimeque fallit, poëtarum fabulis etiam aſtronomica fuiſſe antiquitus i n u o l u t a. Quid quod Plutarchus ἐτυμολογῶν hoc loco, Lunae nomen παρὰ τὸ ἱλαρὸν deducit? Non ergo iam *ſaxeam lunam*, ſed *renidentem et ſuauiter fulgentem*, habent lectores: reſtitutamque ſibi Empedoclis ſententiam: et ὀξυβελὴς ſuſpicor, non ὀξυμελὴς, legendum. *Xylander.* ὀξυβελὴς dant etiam Turn. et Vulc.

6. Ex Turn. affertur τȣ̃ ὄμματος.

7. ὁ

ὄμματος ἐποίει τὴν φαντασίαν. ὅπου τὸ πάσχον ἀσθενέστερον εἶναι, τὸ φαινόμενον. ἡ δ' ἀνωμαλία καὶ παντάπασιν ἐλέγχει τὸν λόγον. οὐ γὰρ ἐπὶ συνεχοῦς σκιᾶς καὶ συγκεχυμένης ὄψις. ἀλλ' οὐ φαύλως ὑπογράφων ὁ Ἀγησιάναξ [7] εἴρηκε·

Πᾶσα μὲν ἥδε πέριξ πυρὶ λάμπεται, ἐν δ' ἄρα μέσσῃ
Γλαυκότερον κυάνοιο φαείνεται ἠΰτε κοῦρος [8]
Ὄμμα, καὶ ὑγρὰ μέτωπα. τὸ δ' ἐρεύθει ἄντα ἔοικεν·

ὄντως γὰρ ὑποδύεται περιόντα [9] τοῖς λαμπροῖς τὰ σκιερά. καὶ πιέζει πάλιν ὑπ' αὐτῶν καὶ ἀποκοπτόμενα· καὶ ὅλως πέπλεκται δι' ἀλλήλων·

γραφικὴν τὴν δια   εἶναι [10] τοῦ σχήματος

καὶ πρὸς Κλέαρχον [11], ὦ Ἀριστότελες, οὐκ ἀπιθάνως ἐδόκει λέγεσθαι τὸν ὑμέτερον. ὑμέτερος γὰρ ἀνὴρ ὁ Ἀριστοτέλης, τοῦ παλαιοῦ γεγονὼς συνήθης, εἰ καὶ πολλὰ τοῦ Περιπάτου παρέτρεψεν. ὑπολαβόντος δὲ τοῦ

fallor, ſiquidem victo * * oculi imaginationem faciebat: vbi id, quod afficitur, eſt imbecillius, id, quod apparet. Inaequalitas vero plane eam redarguit rationem. Non enim in continua vmbra et confuſa nititur viſus. Et Ageſianax non inepte hoc ſignificauit, ſcribens:

Hanc circum rutili totam lux funditur ignis:
In medio quaedam ſpecies ſed glauca puellae
Conſpicitur, cyano mage caerula, cuius ocelli
Et frons oſtendunt ſuffuſum pulchra ruborem.

Omnino enim abduntur vmbroſa circumfuſa lucidis, viciſſimque ea premunt abſciſſa, prorſuſque inter ſe implicantur. * pictoriam, quae per * figurae * et aduerſus Clearchum Ariſtoteles videtur veſtrum non inconuenienter vero dixiſſe. Veſter enim eſt Ariſtoteles, antiqui familiaris, quanquam multa Peripateticae philoſophiae decreta peruertit. Cum Apollo-

7. ὁ Ἡγησιάναξ Turn. et Vulc.

8. In his verſibus pro κοῦρος legi κούρης, et τὸ δ' ἄντα ἔοικεν ἐρεύθει: quanquam valde dubito de voce ἐρεύθει. *Xylander.* Pro κοῦρος Turn. et Vulc. dant κούρη.

9. περιϊόντα Turn. et Vulc.

10. Ex Turn. et Vulc. citatur: διαγραφικὴ νὴ Δία τοῦ σχήματος.

11. Κλίαρχον Ald. Κλίταρχον Turn.

12. Pro

Ἀπολλωνιάδȣ τὸν λόγον, καὶ, τίς ἦν ἡ δόξα τȣ̃ Κλεάρχου, διαπυθομένου· Παντὶ μᾶλλον (ἔφην) ἀγνοεῖν, ἤ σοι, προσῆκόν ἐςι λόγον, ὥσπερ ἀφ᾽ ἑςίας τῆς γεωμετρίας ὁρμώμενον. λέγει γὰρ ἀνὴρ, εἰκόνας ἐσοπτρικὰς εἶναι καὶ εἴδωλα τῆς μεγάλης θαλάσσης, ἐμφαινόμενα τῇ σελήνῃ τὸ καλȣ́μενον πρόσωπον. ἥ τε γὰρ ἴτυς [12] ἀνακλωμένη πολλαχόθεν ἅπτεσθαι τῶν ȣ̓ κατ᾽ εὐθυωρίαν ὁρωμένων πέφυκεν, ἥ τε πανσέληνος αὐτὴ πάντων ἐσόπτρων ὁμαλότητι καὶ ςιλπνότητι κάλλιςόν ἐςι καὶ καθαρώτατον. ὥσπερ ȣ̃ν τὴν [13] οἴεσθε ὑμεῖς ἀνακλωμένης ἐπὶ τὸν ἥλιον τῆς ὄψεως ἐνορᾶσθαι τῷ νέφει λαβόντι νοτερὰν ἡσυχῆ λειότητα καὶ ξιν [14], ȣ̔́τως ἐκεῖνος ἐνορᾶσθαι τῇ σελήνῃ τὴν ἔξω θάλασσαν, ȣ̓κ ἐφ᾽ ἧς ἐςι χώρας, ἀλλὰ ὅθεν ἡ κλάσις ἐποίησε τὴν ὄψιν [15], τὴν ἐπαφὴν αὐτῆς καὶ τὴν ἀνταύγειαν· ὥς πȣ πάλιν ὁ Ἀγησιάναξ εἴρηκεν·

pollonides orationem interrumpens quaereret, quaenam Clearchi fuiſſet opinio: Nemo, inquam ego, omnium eſt, quem minus ignorare deceat, atque te, eius ſententiam, quaſi e penatibus accitam a geometria. Dicit enim, eam, quae vocatur facies, ſimulacra eſſe ſpecularia et imagines magni maris in Luna apparentes. Nam et orbita, cum reflectitur, ſaepe attingere ſolet ea, quae non recta videntur: et plena Luna omnium ſpeculorum aequabilitate et ſplendore puriſſimum eſt. Itaque ſicut arcum coeleſtem vos putatis, viſu ad Solem refracto, in nube conſpici, cui humida ſenſim laeuitas et colliquatio ineſt: ita ille exiſtimauit, mare exterum in Luna conſpici, non eo, quo eſt ſitum, loco, ſed quo viſus radii refracti eius reſplendentiam attingunt: ſicvt rurſum Ageſianax ſcripſit:

Aut

12. Pro ἴτυς dant ὄψις Turn. et Vulc.

13. ὥσπερ ȣ̃ν τὴν *] Pro aſteriſco ſufficit ἶριν. *Xylander.* Et hanc vocem ſane addunt Turn. et Vulc. e quorum poſteriore affertur etiam πῆξιν pro ἶριν.

14. Pro καὶ * ξιν poteſt legi καὶ σύντηξιν. *Xylander.* Ex Turn. affertur καὶ τῆξιν, vel πῆξιν.

15. τῆς ὄψεως Turn.

16. κατ᾽

Ἢ πόντου μέγα κῦμα καταντία[16] κυμαίνοντος,
Δείκελον ἰνδάλλοιτο πυριφλεγέθοντος ἐσόπτρου.
πεισθεὶς[17] οὖν ὁ Ἀπολλωνίδης· Ὡς ἴδιον (εἶπε) καὶ καινὸν ὅλως τὸ σκευώρημα τῆς δόξης. τόλμαν δέ τινα καὶ μοῦσαν ἔχοντος ἀνδρὸς, ἀλλὰ πῆ[18] τὸν ἔλεγχον αὐτῷ προσῆγε. Πρῶτον μὲν (εἶπον) εἰ[19] μία φύσις τῆς ἔξω θαλάσσης ἐστὶ, σύῤῥουν καὶ συνεχὲς πέλαγος, ἡ δ' ἔμφασις οὐ μία τῶν ἐν τῇ σελήνῃ μελασμάτων, ἀλλ' οἷον ἰσθμοὺς ἔχουσα, τοῦ λαμπροῦ διαιροῦντος καὶ διορίζοντος τὸ σκιερόν· ὅθεν ἑκάστου τόπου χωρισθέντος, καὶ πέρας ἴδιον ἔχοντος, αἱ τῶν φωτεινῶν ἐπιβολαὶ τοῖς σκοτεινοῖς ὕψους[20] εἰκόνα καὶ βάθος λαμβάνουσαι τὰς περὶ τὰ ὄμματα καὶ τὰ χείλη εἰκόνας φαινομένας ὁμοιότατα διετύπωσαν· ὥστ' ἢ πλείονας ἔξω θαλάσσας ὑποληπτέον ἰσθμοῖς τισι καὶ ἠπείροις ἀπολαμβανομένας, ὅπερ ἐστὶν ἄτοπον καὶ ψεῦδος, ἢ μιᾶς οὔσης, οὐ πιθανὸν[21] εἰκόνα διεσπασμένην οὕτως ἐμφαίνεσθαι. ἐκεῖνο μὲν γὰρ ἐρω-

Aut maris immenſi oppoſita ſub parte frementis
In ſpeculo ardenti repraeſentatur imago.

His delectatus Apollonides: Peculiare (inquit) profecto et nouum hoc opinionis commentum eſt, hominis neque inſciti, et audacis. Sed quinam refellebatur? Primum, inquam, ſi mare exterum vnius eſt naturae, continuum ſcilicet et in ſe confluens: atrae autem in Luna apparentes maculae quaſi iſthmis quibuſdam a ſplendore vmbroſa diuidente ita diſtinguuntur, vt auulſa a ſe et ſuis finibus circumſcripta ſint, et lucidorum in vmbroſa penetratio texturae cuiuſdam figuram efficiat, vnde oculorum et labiorum forma ſimilitudine ſumma exprimitur: oportet aut plura maria opinari eſſe, quae iſthmis et continentibus dirimantur, (quod et falſum eſt, et abſurdum) aut, ſi vnicum ſit, non ſane reſpondentem eius imaginem ita diuulſam in Luna apparere. Nam hoc quidem tutius

16. κατ' ἀντία, duobus vocab. Turn. et Vulc.

17. Pro πεισθεὶς Xylander vult legi ἡσθεὶς.

18. Pro πῆ Turn. et Vulc. dant σὺ, et pro προσῆγε, πρόσαγε.

19. Pro εἰ Turn. exhibet ὅτι.

20. ὕφους Ald. et Baſ.

21. πιθανὴν Ald. et Baſ.

22. Pro

τῶν ἀσφαλέστερόν ἐστιν, ἢ ἀποφαίνεσθαι, σοῦ παρόντος, εἰ, τῆς οἰκουμένης εὖρος ἐχούσης [22] καὶ μῆκος, ἐνδέχεται πᾶσαν ὡσαύτως ἀπὸ τῆς σελήνης ὄψιν ἀνακλωμένην ἐπιθιγγάνειν τῆς θαλάσσης καὶ τοῖς ἐν αὐτῇ μεγάλῃ θαλάττῃ πλέουσι νὴ Δία καὶ οἰκοῦσιν, ὥσπερ Βρεττανοῖς. καὶ ταῦτα μηδὲ τῆς γῆς, ὡς ἔφατε, πρὸς τὴν σφαῖραν τῆς σελήνης κέντρου λόγον ἐπεχούσης. Τουτὶ μὲν οὖν (ἔφην) σὸν ἔργον ἐπισκοπεῖν. τὴν δὲ πρὸς τὴν σελήνην ἢ τῆς ὄψεως κλάσιν, οὐκέτι σὸν, οὐδὲ Ἱππάρχου. καίτοι γε, φίλε πρίαμ [23] ἀλλὰ πολλοῖς οὐκ ἀρέσκει φυσιολογῶν περὶ τῆς ὄψεως. αὐτὴν ὁμοπαθῆ [24] κρᾶσιν ἴσχειν καὶ σύμπηξιν εἰκός ἐστι μᾶλλον, ἢ πληγάς τινας καὶ ἀποπηδήσεις, οἵας ἔπλαττε τῶν ἀτόμων Ἐπίκουρος. οὐκ ἐθελήσει δὲ (οἶμαι) τὴν σελήνην ἐμβριθὲς ὑποθέσθαι σῶμα καὶ στερεὸν ὑμῖν ὁ Κλέαρχος, ἀλλ᾽ ἄστρον αἰθέριον καὶ φωσφόρον, ὡς φατὲ [25], τοιαύτη τὴν ὄψιν, ἢ θραῦσιν [26]

tutius eſt interrogare, quam pronunciare de eo, te praeſente, an orbis terrarum, tam longus latuſque cum ſit, poſſit vniverſus eodem modo viſus a Luna refractus mare contingere, et eos, qui in Oceano nauigant, atque etiam habitant, vt Britanni: praeſertim cum dicatis, terram, cum Lunae globo comparatam, ne centri quidem aequare rationem. Atque hoc quidem, aiebam, conſiderare tui eſt muneris. Refractio vero viſus ad Lunam, non iam tuum eſt, aut Hipparchi: quanquam, mi * ſed multis non probat ſe de natura viſus diſputans, quem ſtatuit * ipſum habere ſimili modo affectam temperiem ac concretionem probabilius eſt, quam ictus quoſdam et reſultationes habere, quales atomis Epicurus adfinxit. Non volet autem, puto, Lunae corpus nobis perhibere Clearchus mole praeditum ac ſolidum: ſed aſtrum aethereum et luciferum, cui vos negatis huiuſmodi infractionem viſus conuenire: itaque

22. Pro ἐχούσης dant ἴσης Ald. et Baſ.

23. φίλε πρίαμ. *] Legendum videtur φίλε Λαμπρία, πολλοῖς: et verti potuiſſe ſine aſteriſco: *Quanquam hic, mi Lampria, multis. Xylander.*

Ex Turn. et Vulc. citatur φίλε Πρίαμε, vel Λαμπρία.

24. ἣν ὁμοιοπαθεῖν affertur ex Turn. et Vulc.

25. Pro ὡς φατὲ ſententia videtur ſubiicere ᾧ οὐ φατέ. *Xylander.*

26. θραύειν Turn. et Vulc.

27. Pro

προσήκει καὶ ἀποστρέφειν, ὥστ' οἴχεσθαι τὴν ἀνάκλασιν. εἰ δὲ προσδεῖταί τις ἡμᾶς, χρητόμεθα, πῶς μόνον πρόσωπόν ἐστιν ἐν τῇ σελήνῃ τὸ τῆς θαλάττης ἔσοπτρον, ἄλλῳ δ' οὐδενὶ τῶν τοσούτων ἀστέρων ἐνορᾶται. καίτοι τό γ' εἰκὸς ἀπαιτεῖ, πρὸς ἅπαντας, ἢ πρὸς μηθένα τούτων, πάσχειν τὴν ὄψιν· ἀλλ'

πρὸς τὸν Λεύκιον ἐφ' ὧν [27] ἀποβλέψας, ὃ πρῶτον ἐλέχθη τῶν ἡμετέρων, ὑπόμνησον. καὶ ὁ Λεύκιος· Ἀλλὰ μὴ δόξωμεν (ἔφη) κομιδῇ προπηλακίζειν τὸν Φαρνάκην, οὕτω τὴν Στωϊκὴν δόξαν ἀπροσάντητον ὑπερβαίνοντες, εἰπὲ δή τι πρὸς τὸν ἄνδρα, πάντως [28] ἀέρος μίγμα καὶ μαλακοῦ πυρὸς ὑποτιθέμενον τὴν σελήνην, εἶτα οἷον ἐν γαλήνῃ φρίκης ὑποτρεχούσης φάσκοντα τοῦ ἀέρος διαμελαίνοντος ἔμφασιν γίνεσθαι μορφοειδῆ

χρηστῶς γε (εἶπον) ὦ Λεύκιε, τὴν ἀτοπίαν εὐφήμοις περιαμπέχεις ὀνόμασιν. οὐχ οὕτω δὲ ὁ ἑταῖρος ἡμῶν, ἀλλ', ὅπερ ἀληθὲς ἦν, ἔλεγεν, ὑποπιέζειν αὐτοὺς τὴν σελήνην, σπίλων καὶ μελασμῶν ἀναπιμπλάντας, ὁμοῦ μὲν Ἄρτεμιν καὶ Ἀθηνᾶν ἀνακαλοῦντας, ὁμοῦ δὲ σύμμιγμα [29] καὶ

que actum erit de refractione. Si tamen eam admittimus, quaeremus, cur in ſola Luna maris imago faciei ſpecie appareat, vt in ſpeculo, in nullo alio aſtro. Atqui ratio hoc exigebat, vt viſus ſic vel ab omnibus, vel a nullo, afficeretur. Sed * ad Lucium reſpiciens dicebam: Reminiſcere eorum, quae primo ſunt a nobis dicta loco. Et Lucius: Verum, inquit, ne nimis videamur contumelioſi in Pharnacem, Stoicorum opinionem, nulla adhibita refutatione, praetereuntes, dic aliquid aduerſus eum, qui vniuerſi aëris et mollis ignis mixturam ponit eſſe Lunam: deinde, velati in tranquillitate oborto horrore, dicit, aere nigredine perfuſo, fieri viſum formae ſimile * Probe, inquam ego, Luci, honeſtis verbis res abſurdas velas. Non autem ſic ſocius noſter, ſed, quod verum eſt, dixit, ſuggillare illos Lunam, quam naeuis et nigris maculis opplent, modo Dianam et Mineruam appellantes, modo mixturam et confu-

27. Pro ἐφ' ὧν (vt videtur: non enim accurate indicatur, ad quam vocem haec lectio pertineat) dant εἶπον Turn. et Vulc.

28. παντὸς Ald. et Baſ.

29. σύμμιγα Ald. et Baſ.

30. δυ-

φύραμα ποιοῦντας ἀέρος ζοφεροῦ καὶ πυρὸς ἀνθρακώδους, οὐκ ἐχούσαν ἔξαψιν, οὐδ' αὐγὴν οἰκείαν, ἀλλὰ δυσκρινές τι σῶμα τυφόμενον ἀεὶ καὶ πυρίκαυστον· ὥσπερ τῶν κεραυνῶν τοὺς ἀλαμπεῖς καὶ ψολόεντας ὑπὸ τῶν ποιητῶν προσαγορευομένους. ὅτι μέντοι πῦρ ἀνθρακῶδες, οἷον οὗτοι τὸ τῆς σελήνης ποιοῦσιν, οὐκ ἔχει διαμονὴν, οὐδὲ σύστασιν, ὅλως, ἐὰν μὴ στερεᾶς ὕλης καὶ στεγούσης ἅμα καὶ τρεφούσης ἐπιλάβηται, βέλτιον οἶμαι συνορᾶν ἐνίων φιλοσόφων τοὺς ἐν παιδιᾷ λέγοντας, τὸν Ἥφαιστον εἰρῆσθαι χωλὸν, ὅτι τὸ πῦρ ξύλων χωρὶς, ὥσπερ οἱ χωλοὶ βακτηρίας, οὐ πρόεισιν. εἰ οὖν ἡ σελήνη πῦρ ἐστι, πόθεν αὐτῇ τοσοῦτος ἐγγέγονεν ἀήρ; ὁ γὰρ ἄνω καὶ κύκλῳ φερόμενος οὑτοσὶ τόπος, οὐκ ἀέρος, ἀλλὰ κρείττονος οὐσίας, καὶ πάντα λεπτύνειν καὶ συνεξάπτειν φύσιν ἐχούσης ἐστίν. εἰ δὲ γέγονε, πῶς οὐκ οἴχεται μεταβάλλων εἰς ἕτερον εἶδος, ὑπὸ τοῦ πυρὸς ἐξαιθερωθεὶς, ἀλλὰ σώζεται, καὶ συνοικεῖ πυρὶ τοσοῦτον χρόνον, ὥσπερ ἧλος ἀραρὼς τοῖς αὐτοῖς ἀεὶ μέρεσι καὶ συγγεγομφωμένος. ἀραιῷ μὲν γὰρ ὄντι καὶ συγκεχυμένῳ μὴ μένειν, ἀλλὰ σφάλλεσθαι, προσήκει. συμπεπηγέναι δ' οὐ δυνατὸν ἀναμεμιγμένον

confuſionem aëris caliginoſi et ignis (vt ſic dicam) carbonoſi: et quae non ex ſeſe accendatur, propriamue habeat lucem, ſed obſcurum quoddam ſit corpus, ſemper fumigans et igne vſtum: qualia ſunt fulmina, quae ſplendoris expertia et fuliginoſa poëtae dicunt. Iam quod ignis carbonarius, qualem illi adſcribunt Lunae, neque conſtare, neque perdurare vllo modo poſſit, niſi materiam ſolidam, ipſumque ſuſtinentem ſimul et nutrientem corripiat: arbitror, rectius, quam a nonnullis eſt factum philoſophis, eos animaduertiſſe, qui iocantes, Mulciberum dicunt claudum ideo cognominatum fuiſſe, quod ignis ſine ligno non magis progreditur, quam claudus ſine ſcipione. Porro ſi Luna ignis eſt, vnde ei tantum aëris ſubiit? Nam ſupremus quidem hic, et in orbem aſſiduo agitatus motu locus, non aëris eſt, ſed praeſtantioris alicuius naturae, quae omnia tenuia redigere et accendere vi ſua ſoleat. Aut ſi natus ibi aër eſt, quomodo non mutatur ab igne in aetherem, priſtina exutus forma, ſed tanto tempore cum igni manet incolumis, claui inſtar eodem in loco infixi? Cum enim rarus ſit, et confuſus, non permanſio ei, ſed mutatio, congruit. Neque vero concretus dici aër iſte poteſt, igni admixtus,

πυρὶ, καὶ μήτε ὑγροῦ μετέχοντα, μήτε γῆς, οἷς μόνοις ἀὴρ συμπήγνυσθαι πέφυκεν. ἡ δὲ ῥύμη καὶ τὸν ἐν λίθοις ἀέρα, καὶ τὸν ἐν ψυχρῷ μολίβδῳ, συνεκκάει· μήτι γε δὴ τὸν ἐν πυρὶ δινουμένῳ [30] μετὰ τάχους τοσούτου. καὶ γὰρ Ἐμπεδοκλεῖ δυσκολαίνουσι, πάγον ἀέρος χαλαζώδη ποιοῦντι τὴν σελήνην, ὑπὸ τῆς τοῦ πυρὸς σφαίρας περιεχόμενον. αὐτοὶ δὲ τὴν σελήνην, σφαῖραν οὖσαν πυρὸς, ἀέρα φασὶν ἄλλον ἄλλῃ διεσπασμένον περιέχειν, καὶ ταῦτα, μήτε ῥήξεις ἐχουσαν ἐν ἑαυτῇ, μήτε βάθη καὶ κοιλότητας, (ἅπερ οἱ γεώδη ποιοῦντες ἀπολείπουσιν) ἀλλὰ ἐπιπολῆς δηλονότι τῇ κυρτότητι ἐπικείμενον. τοῦτο δ' ἐστὶ καὶ πρὸς διαμονὴν ἄλογον, καὶ πρὸς θέαν ἀδύνατον ἐν ταῖς πανσελήνοις. διορίσασθαι γὰρ οὐκ ἔδει μέλανα καὶ σκιερὸν, ἀλλ' ἀμαυροῦσθαι κρυπτόμενον, ἢ συνεκλάμπειν, ὑπὸ τοῦ ἡλίου καταλαμβανομένης τῆς σελήνης. καὶ γὰρ παρ' ἡμῖν ὁ μὲν ἐν βάθεσι καὶ κοιλώμασι τῆς γῆς, οὗ μὴ δίεισιν αὐγὴ [31], διαμένει σκιώδης καὶ ἀφώτιστος· ὁ δ' ἔξωθεν τῇ γῇ περικεχυμένος, φέγγος ἴσχει

mixtus, et humoris omnis terraeque expers, cum quibus solis concrescere aërem sua sinit natura. Tum motus suo impetu et in lapidibus et in plumbo qui inest aërem accendit: nedum eum, qui in igni tanta cum celeritate circumagitatur. Empedoclem sane reprehendunt, qui Lunam aëris concreti in morem grandinis massam facit, quae a globo ignis contineatur. At ipsi Lunam, quae globus igneus sit, aërem in se multum hinc inde dispersum aiunt continere: cum quidem non habeat ea in se rupturas, aut profunda, aut cauitates: (quae ei tribuunt, qui terrestrem statuunt) sed aër nimirum superficiei curuitatis eius incumbat. Id vero et a permansionis ratione est alienum: et fieri non posse, pleniluniorum contemplatio docet. Non enim debuerunt nigra ista et vmbrosa distincte cerni, sed aut deminui et occultari, aut vna effulgere, Sole Lunam occupante. Etenim apud nos aër, qui in profundo et cauis terrae est, qua Luna non penetrat, obscurus et luminis egens manet: qui foris terrae circumfunditur,

30. δυνομένῳ Ald. et Bas. δινούμενον Turn. et Vulc.

31. Pro αὐγὴ dant αὐτὴ Ald. et Bas.

32. περὶ

καὶ χρόαν αὐγοειδῆ. πρὸς πᾶσαν μὲν γάρ ἐστι ποιότητα καὶ δύναμιν εὐκέραστος ὑπὸ μανότητος· μάλιστα δὲ φωτὸς ἂν ἐπιψαύσῃ μόνον, ὡς φατὲ, καὶ θίγῃ, δι᾽ ὅλου τρεπόμενος ἐκφωτίζεται. ταὐτὸ οὖν τοῦτο καὶ τοῖς εἰς βάθη τινὰ καὶ φάραγγας συνωθοῦσιν ἐν τῇ σελήνῃ τὸν ἀέρα κἂν καλῶς ἔοικε βοηθεῖν, ὑμᾶς τε διεξελέγχει τοὺς ἐξ ἀέρος καὶ πυρὸς οὐκ οἶδα ὅπως μιγνύντας αὐτῆς καὶ συναρμόζοντας τὴν σφαῖραν. οὐ γὰρ οἷόν τε λείπεσθαι σκιὰν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας, ὅταν ὁ ἥλιος ἐπιλάμπῃ τῷ φωτὶ πᾶν, ὁπόσον καὶ ἡμεῖς ἀποτεμνόμεθα τῇ ὄψει τῆς σελήνης. καὶ ὁ Φαρνάκης, ἔτι μου λέγοντος· Τοῦτο ἐκεῖνο πάλιν (εἶπεν) ἐφ᾽ ἡμᾶς ἀφῖκται τὸ περίακτον ἐκ τῆς Ἀκαδημίας, ἐν τῷ πρὸς ἑτέρους λέγειν, διατρίβοντας ἑκάστοτε μὴ παρέχειν ἔλεγχον, ὧν αὐτοὶ λέγουσιν· ἀλλ᾽ ἀπολογουμένοις δεῖ χρῆσθαι, μὴ κατηγοροῦσιν ἂν ἐντυγχάνωσιν. ἐμὲ δ᾽ οὖν οὐκ ἐξάξεσθε τήμερον εἰς τὸ διδόναι λόγον, ὧν ἐπικαλεῖτε τοῖς Στωϊκοῖς, πρὶν εὐθύνας λαβεῖν παρ᾽ ὑμῶν, ἄνω τὰ κάτω τοῦ κόσμου ποιούντων. καὶ ὁ Λεύκιος γελάσας· Μόνον, (εἶπεν) ὦ τὰν, μὴ κρίσιν ἡμῖν ἀσεβείας ἐπαγγείλῃς. ὥσπερ Ἀρίσταρχος ᾤετο, δεῖν Κλεάνθη τὸν Σάμιον ἀσεβείας προκαλεῖσθαι τοὺς Ἑλλη-

ditur, calore quodam et luce illuſtratur. Nam aër, cum ob raritatem ſuam facile quaſuis recipiat qualitates, maxime a Luce, vt vos dicitis, tantum etiam attingente, totus mutatus illuminatur. Haec ergo, vt iis, qui in cauernas quaſdam et profunda Lunae aërem compellunt, videntur probe opitulari: ita vos redarguunt, qui ex aëre et igne neſcio quomodo eius compingitis globum. Fieri enim non poteſt, vt vmbra in ſuperficie relinquatur Lunae, quando Sol omnem eius eam partem illuſtrat, quam nos noſtro viſu ſtringimus. Me adhuc loquente, Pharnaces: Hoc, inquit, illud nobis vſu venit ex Academia deductum, vt, cum aduerſus alios dicimus, ſubinde ipſi eorum, quae affirmamus, non adferamus demonſtrationem, et qui nobiſcum diſputare velit, ei defendenda ſua, non noſtra ſint impugnanda. Me tamen hodie nunquam eo adducetis, vt ea defendam, quae vos Stoicis crimina intentatis: niſi prius a vobis mihi ſatisfiat hac de commiſſa culpa, quod imas mundi partes ſupremo collocatis loco. Tum Lucius ridens duntaxat: Heus tu, inquit, noli nos impietatis reos facere, eo pacto, quo Ariſtarchus putauit Cleanthem Samium violatae religionis a Graecis debuiſſe poſtulari, tan-

quam

νας, ὡς κινοῦντα τοῦ κόσμου τὴν ἑστίαν, ὅτι φαινόμενα σώζειν ἀνὴρ ἐπειρᾶτο, μένειν τὸν οὐρανὸν ὑποτιθέμενος. ἐξελίττεσθαι δὲ κατὰ λοξοῦ κύκλου τὴν γῆν, ἅμα καὶ περὶ τὸν αὑτῆς ἄξονα δινουμένην. ἡμεῖς μὲν οὖν οὐδὲν αὐτοὶ παρ' αὑτῶν [32] λέγομεν. οἱ δὲ γῆν ὑποτιθέμενοι τὴν σελήνην, ὦ βέλτιστε, τί μᾶλλον ἡμῶν ἄνω τὰ κάτω ποιοῦσι, τὴν γῆν ἱδρυόντων ἐνταῦθα μετέωρον ἐν τῷ ἀέρι, πολλῷ τινι μείζονα τῆς σελήνης οὖσαν; ὡς ἐν τοῖς ἐκλειπτικοῖς πάθεσιν οἱ μαθηματικοὶ καὶ ταῖς διὰ τοῦ σκιάματος παρόδοις τῆς ἐποχῆς τὸ μέγεθος ἀναμετροῦσιν. ἥ τε γὰρ σκιὰ τῆς γῆς ἐλάττων ὑπὸ μείζονος τοῦ φωτίζοντος ἀνατείνει, καὶ τῆς σκιᾶς αὐτῆς, λεπτὸν ὄντα [33] ἄνω καὶ στενόν. οὐδ' Ὅμηρον, ὥς φησιν, ἔλαθεν, ἀλλὰ τὴν νύκτα θοὴν, ὀξύτητι τῆς σκιᾶς προσηγόρευσεν. ὑπὸ τούτου δ' ὅμως ἁλισκομένη ταῖς ἐκλείψεσιν ἡ σελήνη τρισὶ μόλις τοῖς αὑτῆς μεγέθεσιν ἀπαλλάττεται. σκόπει δὴ, πόσων ἡ γῆ σεληνῶν ἐστιν, εἰ σκιὰν ἀφίησιν, ἧς [34] ἡ βραχυτάτη πλάτος τρισέληνον. ἀλλ' ὅμως ὑπὲρ τῆς σελήνης, μὴ

quam Vniuerſi lares Veſtamque ſi loco mouiſſet: quod is homo conatus ea, quae in coelo apparent, tutari certis ratiocinationibus, poſuiſſet, coelum quieſcere, terram per obliquum euolui circulum, et circa ſuum verſari interim axem. Ipſi autem de nobis dicamus. Qui vero terram ponunt eſſe Lunam, quinam ii, mi homo, magis inferiora ſuperiora faciunt, quam vos? qui terram hic ſublimem in aëre ſuſpenditis, longe maiorem Luna: ſicut in defectibus et mora Lunae in vmbra quantitatem eius metiuntur mathematici. Nam vmbra terra minor a maiore illuminante corpore proiicitur: cuius vmbrae in ſummo exilitas ne Homerum quidem (vt aiunt) feſellit, qui a mucrone eius noctem θοὴν, id eſt acutam, denominauit: et tamen ab hoc mucrone Luna in defectu occupata, triplum ſuae quantitatis ſpatium ad emergendum deſiderat. Cogita ergo, quot Lunis terra aequalis ſit, ſi eius vmbra, qua eſt minima, tres Lunas aequat. Et tamen de Luna vos ſoliciti eſtis, ne

32. περὶ αὑτῶν Turn.
33. Pro ὄντα dant ὂν τὸ, duobus vocab. Turn. et Vulc.
34. ἧς abeſt ab Ald. et Baſ.

35. κα-

πέσῃ, δεδοίκατε. περὶ δὲ τῆς γῆς ἴσως Αἰσχύλος ὑμᾶς πέπεικεν, ὡς ὁ Ἄτλας

Ἕστηκε, κίον' οὐρανοῦ τε καὶ χθονὸς
Ὤμοις ἐρείδων, ἄχθος οὐκ εὐάγκαλον.

εἰ τῇ μὲν σελήνῃ κοῦφος ἀὴρ ὑποτρέχει, καὶ στερεὸν ὄγκον οὐκ ἐχέγγυος ἐνεγκεῖν, τὴν δὲ γῆν κατὰ Πίνδαρον ἀδαμαντοπέδιλοι κίονες περιέχουσι. καὶ διὰ τοῦτο Φαρνάκης αὐτὸς μὲν ἐν ἀδείᾳ τοῦ πεσεῖν τὴν γῆν ἐστιν, οἰκτείρει δὲ τοὺς ὑποκειμένους τῇ μεταφορᾷ [35] τῆς σελήνης Αἰθίοπας, ἢ Ταπροβηνούς, μὴ βάρος αὐτοῖς [36] ἐμπέσῃ τοσοῦτον. καίτοι τῇ μὲν σελήνῃ βοήθεια πρὸς τὸ μὴ πεσεῖν, ἡ κίνησις αὐτὴ, καὶ τὸ ῥιζῶδες τῆς περιαγωγῆς. ὥσπερ ὅσα ταῖς σφενδόναις ἐντεθέντα τῆς καταφορᾶς κώλυσιν ἴσχει τὴν κύκλῳ περιδίνησιν. ἄγει γὰρ ἕκαστον ἡ κατὰ φύσιν κίνησις, ἂν ὑπ' ἄλλου μηδενὸς ἀποστρέφηται. διὸ τὴν σελήνην οὐκ ἄγει τὸ βάρος, ὑπὸ τῆς περιφορᾶς τὴν ῥοπὴν ἐκκρουόμενον. ἀλλὰ μᾶλλον ἴσως λόγον εἶχε θαυμάζειν, μένουσαν αὐτὴν παντάπασιν, ὥσπερ ἡ γῆ, καὶ ἄτρεπτον [37]. νῦν δὲ σελήνη μὲν ἔχει μεγάλην αἰτίαν τοῦ

ne cadat: de terra fortasse Aeschylus vobis persuasit, de Atlante sic scribens:

Terram polumque stat ille columna fulciens,
Humerisque pondus ingens sustinet suis.

Ergo Lunam tenuis aër suffusus gestat, solidum onus portare non sufficiens: terram adamante subnixae columnae fulciunt, vt est apud Pindarum. Atque ideo, ne terra cadat, non metuit Pharnaces, miseratur autem Lunae conuersioni suppositos Aethiopes, aut Taprobanos, ne in eos tanta moles decidat solicitus. Atqui Lunae auxilio est, ne cadat, motus et eius impetus: quomodo quae fundis imposita in orbem rotata delabi non sinuntur. Nam motus naturae conueniens vnamquamque rem agit, si non ab alia aliqua re alio auertatur. Itaque Lunam grauitas non mouet, cum a conuersione circulari eius motus profligetur: magisque rationi erat consentaneum, mirari, si illa eodem semper maneret loco, sicut manet terra. Nunc vero, quod Luna huc non fertur, id magnam habet

35. καταφορᾷ Turn.
36. αὐτῆς Ald.
37. Post ἄτρεπτον Turn. addit οὖσαν.

38. Pro

δεῦρο μὴ φέρεσθαι· τὴν δὲ γῆν, ἑτέρας κινήσεως ἄμοιρον οὖσαν, εἰκὸς ἦν μόνῳ τῷ βαρύνοντι μένειν [38]. βαρυτέρα δέ ἐστι τῆς σελήνης, οὐχ ὅσῳ μείζων, ἀλλ' ἔτι μᾶλλον, ἅτε δὴ διὰ θερμότητα καὶ πύρωσιν ἐλαφρᾶς γεγενημένης. ὅλως δ' ἔοικεν, ἐξ ὧν λέγεις, ἡ σελήνη μᾶλλον, εἰ πῦρ ἐστι, γῆς δεῖσθαι καὶ ὕλης, ἐν ᾗ βέβηκε καὶ προσπέφυκε, καὶ συνέχει καὶ ζωπυρεῖ τὴν δύναμιν· οὐ γὰρ ἐστι πῦρ χωρὶς ὕλης διανοηθῆναι σωζόμενον. γῆν δὲ φατὲ ὑμεῖς ἄνευ βάσεως καὶ ῥίζης διαμένειν. Πάνυ μὲν οὖν, (εἶπεν ὁ Φαρνάκης) τὸν οἰκεῖον καὶ κατὰ φύσιν τόπον ἔχουσαν, ὥσπερ αὐτὸ τὸ μέσον. οὗτος γάρ ἐστι, περὶ ὃν ἀντερείδει [39] πάντα τὰ βάρη ῥέποντα, καὶ φέρεται, καὶ συννεύει πανταχόθεν. ἡ δ' ἄνω χώρα πᾶσα, κἂν τι δέξηται γεῶδες ὑπὸ βίας ἀναρριφὲν, εὐθὺς ἐκθλίβει δεῦρο, μᾶλλον δ' ἀφίησιν, ᾗ πέφυκεν οἰκείᾳ ῥοπῇ καταφερόμενον. πρὸς τοῦτ' ἐγὼ τῷ Λευκίῳ χρόνον ἐγγενέσθαι βουλόμενος ἀναμιμνησκομένῳ, τὸν Θέωνα καλέσας· Τίς, (ἔφην) ὦ Θέων, εἴρηκε τῶν τραγικῶν, ὡς ἰατροὶ πικρὰν πικροῖς κλύζουσι φαρμάκοις χολήν; ἀποκρειναμένου δὲ τοῦ

habet causam: terram, quae omni alio caret motu, probabile est, solo suo pondere cieri. Est namque terra, quam Luna, grauior, non modo quia maior, sed quod praeterea Luna ob calorem et inflammationem leuior est reddita. Omnino autem apparet ex iis, quae dixisti, Lunam, siquidem ignis est, magis indigere terra et materie, cui insistat et inhaereat, et qua contineatur ac tanquam fomite alatur vis ipsius. Non potest enim cogitari ignis, qui sine materia conseruetur. Terram autem vos dicitis sine fundamento et radice perdurare. Plane, inquit Pharnaces, cum suum a natura sibi destinatum obtineat locum, nempe medium Vniuersi: is enim est, quo omnia grauia vndique vergentia, ibi subsistunt. Superior autem regio omnis, etiam si suscipiat terrenum aliquid violento motu sursum elatum, statim id elidit deorsum, aut dimittit potius naturali momento hac declinans. Ad hoc ego, vt qui vellem Lucio tempus reminiscendi dari, Theonem vocans: Quis, inquam, tragicorum dixit, medicos

Eluere amaro amaram bilem remedio?

Cum

38. Pro μένειν dant κινεῖν Ald. et Bas.

39. ἀνερείδει Ald. et Bas.

40. ανα-

Θέωνος, ὅτι Σοφοκλῆς· Καὶ δοτέον (εἶπον) ὑπ' ἀνάγκης ἐκείνοις· φιλοσόφων δ' οὐκ ἀκουστέον, ἂν τὰ παράδοξα παραδόξοις ἀμύνεσθαι βούλωνται, καὶ μαχόμενοι πρὸς τὰ θαυμάσια τῶν δογμάτων, ἀτοπώτερα καὶ θαυμασιώτερα πλάττωσιν, ὥσπερ οὗτοι τὴν ἐπὶ τὸ μέσον φορὰν εἰσάγουσιν. ἢ τί παράδοξον οὐκ ἔνεστιν; οὐχὶ τὴν γῆν σφαῖραν εἶναι, τηλικαῦτα βάθη καὶ ὕψη καὶ ἀνωμαλίας ἔχουσαν; οὐκ ἀντίποδας οἰκεῖν, ὥσπερ θρίπας, ἢ γαλεώτας, τραπέντα ἄνω τὰ κάτω τῇ γῇ προϊσχομένους; ἡμᾶς δ' αὐτοὺς μὴ πρὸς ὀρθὰς βεβηκότας, ἀλλὰ πλαγίους ἐπιμένειν ἀπονεύοντας, ὥσπερ οἱ μεθύοντες; οὐ μύδρους χιλιοταλάντους διὰ βάθους τῆς γῆς φερομένους, ὅταν ἐξίκωνται πρὸς τὸ μέσον, ἵστασθαι, μηδενὸς ἀπαντῶντος, μηδὲ ὑπερειδόντος; εἰ δὲ ῥύμῃ κάτω φερομένου τὸ μέσον ὑπερβάλλοιεν, αὖθις ὀπίσω στρέφεσθαι καὶ ἀναπλάττειν[40] ἀπ' αὐτῶν; οὐ τμήματα δοκῶν ἀποπρισθέντα τῆς γῆς ἑκατέρωθεν μὴ φέρεσθαι κάτω διαπαντὸς, ἀλλὰ προσπίπτοντα πρὸς τὴν γῆν ἔξωθεν ἴσως διω-

Cum respondisset Theo, Sophoclis hoc esse: Necessitas, inquam, cogit, hoc illis vt concedatur. Verum philosophi audiendi non sunt, quando absurda absurdis volunt euertere, impugnantque admirabiles sententias, vtentes ad hoc aliis a ratione magis etiam alienis, quemadmodum hi nunc lationem ad medium introducunt. Cui quid non inest absurdi? nonne sequitur, terram esse globum, quae tot altitudines, profunda, inaequalitates habet? nonne habitari eam ab antipodibus, qui instar teredinum, aut stellionum, imis corporum partibus sursum obuersis terrae adhaerescant? nonne nos ipsos non ad lineam et angulos rectos ei insistere, sed obliquos et inclinatos, ebriorum instar? nonne massas, quae CIↃ talenta appendant, per profundum terrae delatas, vbi ad medium peruenerint, nulla re occurrente, aut sustinente, tamen subsistere: aut si motus vehementia medium fuerint praeteruectae, vltro ad id reuerti? nonne segmenta trabium ab vtraque terrae parte abscissa non semper deorsum ferri, sed foris ad terram accidentia pertrudi intro ad medium, ibique

40. ἀναπλήττειν Bas. ἀναπίπτειν Turn. et Vulc. e quorum priore, Turn. affertur etiam ἀναπάλλεσθαι: forte voluit ἀναπάλλεσθαι.

41. εὐ-

θῆσθαι καὶ ἀποκρύπτεσθαι περὶ τὸ μέσον; οὐ ῥεῦμα λάβρον ὕδατος κάτω φερόμενον, εἰ πρὸς τὸ μέσον ἔλθοι σημεῖον, ὅπερ αὐτοὶ λέγουσιν ἀσώματον, ἵστασθαι περικεραννύμενον κύκλῳ περὶ πόλον ἄπαυστον αἰώραν καὶ ἀκατάπαυστον αἰωρούμενον οὐδὲ γὰρ ψευδῶς ἔνια τούτων βιάσαιτο ἄν τις αὐτὸν εἰς τὸ δυνατὸν τῇ ἐπινοίᾳ καταστῆσαι. τοῦτο γάρ ἐστι τὰ ἄνω, κάτω· κἂν πάντα τραπέντα πάλιν εἶναι τῶν ἄχρι τοῦ μέσου κάτω, τῶν δὲ ὑπὸ τὸ μέσον, αὖ πάλιν ἄνω γενομένων. ὥστ', εἴ τις συμπαθείᾳ [41] τῆς γῆς τὸ μέσον αὐτῆς ἔχων σταίη περὶ τὸν ὀμφαλὸν ἅμα καὶ τὴν κεφαλὴν ἄνω, καὶ τοὺς πόδας ἄνω ἔχειν τὸν αὐτόν, κἂν μὴ διασκάπτῃ τὸν ἐπέκεινα τόπον ἀνακύπτον αὐτοῦ το [42] εἶναι καὶ κάτω ἄνωθεν ἕλκεσθαι τὸν ἀνασκαπτόμενον. εἰ δὲ δὴ τούτῳ τὶς ἀντιβεβηκὼς νοοῖτο, τοὺς ἀμφοτέρων ἅμα πόδας ἄνω γίνεσθαι καὶ λέγεσθαι. τοιούτων μέντοι καὶ τοσούτων παραδόξων λέγων [43] οὐ μὰ Δία πεῖραν, ἀλλὰ θαυματοποιοῦ τινος ἀποσκευὴν καὶ πυλαίαν κατανωτισάμενοι καὶ παρέλκοντες ἑτέρους φασὶ πελάζειν [44] ἄνω τὴν σελήνην, γῆν

que collidi? nonne rapidus aquae fluxus delapsus, vbi ad medium peruenerit, quod est ipsorum sententia punctum corporis expers, subsistet, et circa polum illum circumfundetur, illicque perpetuo librabitur ac pendebit? quorum quaedam talia sunt, vt ne falsa quidem imaginatione in animum quisquam ea possit inducere. Hoc vero est inferiora facere superiora, et omnia inuertere, et quae sunt vsque ad centrum, deorsum, quae infra illud, sursum ponere. Ergo, si quis terrae consensu in medio eius staret, vmbilico ad centrum locato, fieret, vt simul et caput sursum, et pedes sursum haberet: et si locus in oppositam partem effoderetur, prospiciens iste * deorsum sursum trahit, qui effoderetur: et si alius contrariis vestigiis stare intelligeretur, vtriusque pedes sursum tendere dicerentur. Proinde huiusmodi tamque alienis a ratione opinionibus onusti, (quas non experientia, sed praestigiatoris alicuius circulatorisue apparatus, et triuiales nugae suggerunt) easque in res philosophicas attrahentes: eos dicunt inferiora superioribus adiungere, qui Lunam,

41. εὐβαθείᾳ Turn.
42. Ex Turn. et Vulc. citatur αὐτοῦ τὸ μέρος ἄνω.
43. λογίων Ald. et Bas.
44. γελοιάζειν Turn.
45. ἀπω-

οὖσαν, ἐνιδρύοντες οὐχ ὅπου τὸ μέσον ἐστί. καίτοι γε εἰ πᾶν σῶμα ἐμβριθὲς εἰς τὸ αὐτὸ συννεύει, καὶ πρὸς τὸ αὐτοῦ μέσον ἀντερείδει πᾶσι τοῖς μορίοις, οὐχ ὡς μέσον οὖσα τοῦ παντὸς ἡ γῆ μᾶλλον, ἢ ὡς ὅλον, οἰκειώσεται μέρη αὐτῆς ὄντα τὰ βάρη, καὶ τεκμήριον

ἔσται τῶν ῥεπόντων, οὐ τῇ τῆς μεσότητος πρὸς τὸν κόσμον, ἀλλὰ πρὸς τὴν γῆν κοινωνίας πρὸς καὶ συμφυΐας τοῖς ἀποσπωμένοις αὐτῆς [45], εἶτα πάλιν καταφερομένοις. ὡς γὰρ ὁ ἥλιος εἰς ἑαυτὸν ἐπιστρέφει τὰ μέρη, ἐξ ὧν συνέστηκε, καὶ ἡ γῆ τὸν λίθον, ὥσπερ προσήκοντα

δέχεται, καὶ φέρει πρὸς ἐκεῖνον. ὅθεν ἑνοῦται τῷ χρόνῳ καὶ [46] συμφύεται πρὸς αὐτὴν τῶν τοιούτων ἕκαστον. εἰ δέ τι τυγχάνει σῶμα τῇ γῇ μὴ προσνενεμημένον ἀπ᾽ ἀρχῆς, μηδ᾽ ἀπεσπασμένον, ἀλλά που [47] καθ᾽ αὐτὸ σύστασιν ἔσχεν ἰδίαν καὶ φύσιν, ὡς φαῖεν ἂν ἐκεῖνοι τὴν σελήνην, τί κωλύει χωρὶς εἶναι καὶ μένειν περὶ αὐτὸ, τοῖς αὐτοῦ πεπιεσμένον μέρεσι καὶ συμπεπεδημένον; οὔτε γὰρ ἡ γῆ μέσον οὖσα δείκνυται τοῦ παντὸς, ἥ τε πρὸς τὴν γῆν τῶν ἐνταῦθα συναίρεσις καὶ σύστασις ὑφηγεῖται τὸν τρό-

nam, quae terra ſit, non in medio, ſed in ſublimi, collocant. At enim, ſi omne corpus graue eodem fertur, et ad centrum ſuum omnibus partibus vergit: terra non vt centrum Vniuerſi potius, quam totum, ſibi omnia grauia, vt ſuas partes, vindicabit. Argumento eſt * erit vergentium: quibus non medium mundi cauſa eſt ſuorum momentorum, ſed cognatio cum terra, a qua vi repulſa, rurſum ad eam ſe conferunt. Sicut enim Sol omnes partes, ex quibus conſtat, ad ſe conuertit: et lapidem terra, vt ſibi conuenientem, accipit *

et fert ad eum. Itaque horum vnumquodque temporis progreſſu vnitur cum ea et coaleſcit. Quod ſi quod eſt corpus ab initio terrae non attributum, neque ab ea auulſum, ſed peculiari natura pro ſeſe conſtat: (qualem iſti Lunam faciunt) quid obſtat, quin ſeorſim id ſubſiſtat ſuis compactum propriis ac conſtrictum partibus? Nam neque demonſtratur, terram eſſe medium mundi: et eorum, quae hic ſunt, comparatio et conſtitutio reſpectu terrae ducit nos ad intelligentiam

45. ἀπωσμένοις αὐτοῖς Ald. et Baſ.

46. καὶ abeſt ab Ald. et Baſ.

47. ἀλλὰ τοῦ Ald. et Baſ.

48. Pro

πον, ᾧ μένειν τὰ ἐκεῖ συμπεσόντα πρὸς τὴν σελήνην εἰκός ἐστιν. ὁ δὲ πάντα τὰ γεώδη καὶ βαρέα συνελαύνων εἰς μίαν χώραν, καὶ μέρη ποιῶν ἑνὸς σώματος, οὐχ ὁρῶ, διὰ τί τοῖς κούφοις τὴν αὐτὴν ἀνάγκην οὐκ ἀνταποδίδωσιν, ἀλλ' ἐᾷ χωρὶς εἶναι συστάσεις πυρὸς τοσαύτας, καὶ οὐ πάντας εἰς τοῦτο συνάγων τοὺς ἀστέρας σαφῶς [48] οἴεται δεῖν καὶ σῶμα κοινὸν εἶναι τῶν ἄνω φορῶν [49] καὶ φλογοειδῶν ἁπάντων· ἀλλ' ἥλιον μὲν ἀπλέτους μυριάδας ἀπέχειν τῆς ἄνω περιφορᾶς, φατὲ, εἶπεν [50], ὦ φίλε Ἀπολλωνίδη, καὶ Φωσφόρον ἐπ' αὐτῷ, καὶ Στίλβοντα, καὶ τοὺς ἄλλους πλανήτας, ὑφιεμένους τε τῶν ἀπλανῶν, καὶ πρὸς ἀνέμους [51] ἐν διαστάσεσι μεγάλαις φέρεσθαι· τοῖς δὲ βαρέσι [52] καὶ γεώδεσιν οὐδεμίαν οἴεσθαι τὸν κόσμον εὐρυχωρίαν παρέχειν ἐν ἑαυτῷ καὶ διάστασιν. ὁρᾶτε, ὅτι γελοῖόν ἐστιν, εἰ γῆν οὐ φήσομεν εἶναι τὴν σελήνην, ὅτι τῆς

tiam modi, quo ea, quae ad Lunam iſthic accidunt, permanere ſit probabile. Qui autem omnia terrena et grauia in vnum compellit locum, facitque omnia partes vnius corporis, non video, cur non eadem neceſſitate leuia deuinciat: ſed ſinat tot ignes ſeorſim conſiſtere, neque cenſet, debere vniuerſas in vnum cogi corpus ſtellas, quod commune ſit leuium et igneorum omnium. Sed Solem quidem vos, mi Apollonida, innumeris ſtadiorum millibus abeſſe a ſummo coelo dicitis, ac Luciferum ſupra eum, et Mercurium alioſque planetas inferiores ſtellis inerrantibus, et qui magnis inter ſe ſpatiis diuiſi motus ſuos conficiant: ponderibus vero et terrenis corporibus nullam putatis in mundo inter ſe diſtantiam, nullum ſpatium tribui. Videtis, ridiculum eſſe, negare, Lunam eſſe terram, quia diſtat

48. Pro σαφῶς dant ἀφῶς Turn. et Vulc. et paulo inferius poſt εἶναι iidem inſerunt καί.

49. Pro τῶν ἄνω φορῶν Ald. et Baſ. dant τῶν ἀναφορῶν, vnde Xylander ita annotat: τῶν ἀναφορῶν] Hanc vocem non probo, reponendumque ſuſpicor ἀνωφερῶν: quale mendum alibi quoque notauimus.

50. Pro εἶπεν legendum eſt εἶπον. *Xylander.*

51. Pro πρὸς ἀνέμους legendum πρὸς ἀλλήλους. Nihil enim hic ventis opus eſt. *Xylander.* Turn. ac Vulc. dant πρὸς ἑαυτούς.

52. βαθέσι Ald.

κάτω χώρας ἀφέστηκεν, ἄστρον δὲ φήσομεν, ὁρῶντες ἀπωσμένην τῆς ἄνω περιφορᾶς μυριάσι σταδίων τοσαύταις, ὥσπερ βυθόν τινα καταδεδυκυῖαν. τῶν μὲν γ' ἄστρων κατωτέρω τοσȣτόν ἐστιν, ὅσον ȣκ ἄν τις εἴποι μέτρον, ἀλλ' ἐπιλείπȣσιν ἡμᾶς τοὺς μαθηματικοὺς ἐκλογιζομένους οἱ ἀριθμοί. τῆς δὲ γῆς τρόπον τινὰ ψαύει καὶ περιφερομένη πλησίον, ἅρματος ὥσπερ ἴχνος, ἀνελίσσεται, φησὶν Ἐμπεδοκλῆς, ἥ τε περὶ ἄκραν [53].

ȣδὲ γὰρ τὴν σκιὰν αὐτῆς ὑπερβάλλει πολλάκις ἐπὶ μικρὸν αἰρομένη, τῷ παμμέγεθες εἶναι τὸ φωτίζον· ἀλλ' ȣτως ἔοικεν ἐν χρῷ καὶ σχεδὸν ἐν ἀγκάλαις τῆς γῆς περιπολεῖν, ὥστ' ἀντιφράττεσθαι πρὸς τὸν ἥλιον ὑπ' αὐτῆς, μὴ ὑπεραίρȣσα τὸν σκιερὸν καὶ χθόνιον καὶ νυκτερινὸν τȣτον τόπον, ὃς γῆς κλῆρός ἐστι. διὸ λεκτέον οἶμαι θαῤῥȣντας, ἐν τοῖς τῆς γῆς ὅροις εἶναι σελήνην ὑπὸ τῶν ἄκρων αὐτῆς ἐπιπροσθȣμένην. σκόπει δὲ τȣς ἄλλȣς ἀφεὶς ἀπλανεῖς καὶ πλανήτας, ἃ δείκνυσιν Ἀρίσταρχος ἐν τῷ περὶ μεγεθῶν καὶ ἀποστημάτων, ὅτι τὸ τȣ ἡλίȣ ἀπόστημα τȣ ἀποστήματος τῆς σελήνης, ὃ ἀφέστηκεν ἡμῶν πλέον

ſtat ab inferiori regione: et dicere, ſtellam eam eſſe, cum tot ſtadiorum millibus a ſuperiore coelo depreſſa, et quaſi in fundum quendam demerſa ſit? Tanto quidem inferior aſtris eſt, vt menſura interualli non poſſit exprimi, et vos mathematicos in ea ratiocinanda numeri deficiant, terram quodam modo attingit, ac pone eam circumuecta, veluti orbitam currus quandam replicat: vt ait Empedocles:

Quae circum ſummam *

Non enim vmbram eius ſuperat ſaepenumero, paulatim emergens ob Solis illuminantis magnitudinem: ſed ita videtur proxime, et fere in vlnis terrae circumagi, vt terra lumen Solis ei obſtruat, quando non attollit ſeſe ſupra vmbroſam hanc, terreſtrem et nocturnam regionem, quae eſt terrae ſorte conceſſa. Itaque arbitror, nobis audacter dicendum, in terrae terminis eſſe Lunam, ideoque ab huius extremis lumini Lunae offici. Conſidera porro, omiſſis aliis inerrantibus et vagis, quae demonſtrat Ariſtarchus libro De magnitudinibus et interuallis. Solis ſcilicet a Luna diſtantiae ad interuallum, quo a no-

53. παρ' ἄκραν Turn.

54. ἀπέ-

μὲν, ἢ ὀκτωκαιδεκαπλάσιον, ἔλαττον δὲ, ἢ εἰκοσαπλάσιον, ἐστί. καίτοι ὁ τὴν σελήνην ἐπιμήκιστον αἴρων, ἀπέχει (φησὶ [54]) ἡμῶν ἓξ καὶ πεντηκονταπλάσιον τῆς ἐκ τοῦ κέντρου τῆς γῆς. αὕτη δ' ἐστὶ τεσσάρων μυριάδων. καὶ κατὰ τοὺς μέσως ἀναμετροῦντας, καὶ ἀπὸ ταύτης συλλογιζομένους, ἀπέχει ὁ ἥλιος τῆς σελήνης πλέον, ἢ τετρακισχιλίας τριάκοντα μυριάδας. οὕτως ἀπῴκισται τοῦ ἡλίου διὰ βάρος, καὶ τοσοῦτο τῇ γῇ προσκεχώρηκεν. ὥστε, εἰ τότε [55] τόποις τὰς οὐσίας διαιρετέον, ἡ γῆς μοῖρα καὶ ὥρα [56] προσκαλεῖται σελήνην, καὶ τοῖς περὶ γῆν πράγμασι καὶ σώμασιν ἐπίδικός ἐστι κατ' ἀγχιστείαν καὶ γειτνίασιν. καὶ οὐθὲν (οἶμαι) πλημμελοῦμεν, ὅτι τοῖς ἄνω προσαγορευομένοις βάθος τοσοῦτον καὶ διάστημα διδόντες ἀπολείπωμέν τινα καὶ τῷ κάτω περιδρομὴν καὶ πλάτος, ὅσον ἐστὶν ἀπὸ γῆς ἐπὶ σελήνην. οὔτε γὰρ ὁ τὴν ἄκραν ἐπιφάνειαν τοῦ οὐρανοῦ μόνην ἄνω, τἄλλα δὲ κάτω προσαγορεύων ἅπαντα, μέτριός ἐστιν· οὔτε ὁ τῇ γῇ, μᾶλλον δὲ ὁ τῷ κέντρῳ [57] τὸ κάτω περιγράφων ἀνεκτὸς, ἀλλὰ καὶ

a nobis ea abest, maiorem esse rationem octodecupla, minorem vigecupla: et tamen, qui Lunae minimam altitudinem tribuunt, eam faciunt tantam, vt Lunae a nobis distantia terrae semidiametrum quinquagies sexies contineat. Est autem linea a centro ad superficiem terrae XL millium, si eos sequimur, qui medium tenuerunt in adsignandis mensuris. Vnde ratiocinari licet, Solem a Luna amplius, quam quadragies millena stadia, et trecenta millia abesse stadiorum. Tam longe est a Sole remota Luna ob grauitatem, et tam prope ad terram collocata. Quare si locis diuidendae sunt naturae, profecto terrae portio et regio Lunam sibi vindicat, hancque ea sibi et res terrenae iure cognationis et vicinitatis petunt propriam. Neque vero arbitror, nos peccare quicquam, si iis, quae superiora vocantur, corporibus tantum interuallum tribuentes, inferioribus quoque spatium aliquod suae conuersionis concedimus, quod est a terra ad Lunam vsque. Nam et is modum egreditur, qui solam coeli superficiem extremam supra, reliqua omnia infra esse dicit: neque tolerari potest, qui terra, atque adeo centro eius, inferiorem locum circumscribit.

54. ἀπέχειν φησὶν Turn.
55. εἴ ποτε Turn. et Vulc.
56. χώρα iidem.
57. μέτρῳ Ald. et Bas.

58. τοῦ-

κινητικο ταύτῃ διάστημα τὸ δέον ἐπιχωρῦντος τῦ κόσμυ διὰ μέγεθος. πρὸς δὲ τὸν ἀξιῦντα, πᾶν εὐθὺς ἄνω καὶ μετέωρον εἶναι τὸ ἀπὸ τῆς γῆς, ἕτερος ἀντηχεῖ πάλιν, εὐθὺς εἶναι κάτω τὸ ἀπὸ τῆς ἀπλανῦς περιφορᾶς. ὅλως δὲ πῶς λέγεται, καὶ τίνος ἡ γῆ μέση κεῖται; τὸ γὰρ πᾶν ἄπειρόν ἐστι. τῷ δ᾽ ἀπείρῳ, μήτ᾽ ἀρχὴν ἔχοντι, μήτε πέρας, ὐ προσήκει μέσον ἔχειν. πέρας γάρ τι καὶ τὸ μέσον· ἡ δ᾽ ἀπειρία, περάτων στέρησις. ὁ δὲ μὴ τῦ παντὸς, ἀλλὰ τῦ κόσμυ, μέσην εἶναι τὴν γῆν ἀποφαινόμενος ἡδύς ἐστιν, εἰ μὴ καὶ τὸν κόσμον αὐτὸν ἐνέχεσθαι ταῖς αὐταῖς ἀπορίαις νομίζει. τὸ γὰρ πᾶν, ὐδὲ τύτῳ μέσην [58] ἀπέλιπεν, ἀλλ᾽ ἀνέστιος καὶ ἀνίδρυτός ἐστιν ἐν ἀπείρῳ κενῷ φερόμενος πρὸς ὐδὲν οἰκεῖον, εἰ [59] ἄλλην τινὰ τῦ μένειν αἰτίαν εὑράμενος ἕστηκεν, ὐ κατὰ τὴν τῦ τόπυ φύσιν. ὅμοια καὶ περὶ σελήνης εἰκάζειν τινὶ πάρεστιν ὡς ἑτέρα τινὶ ψυχῇ καὶ φύσει μᾶλλον διαφορᾷ, τῆς μὲν ἀτρεμύσης ἐνταῦθα, τῆς δὲ καὶ φερομένης. ἄνευ δὲ τύτων, ὅρα, μὴ μέ-

ſcribit. Sed et mobili- * hic interuallum debitum concedente ob magnitudinem mundo. Qui vero poſtulat, vt omne ſurſum eſſe dicatur et ſublime, quod eſt ſupra terram: ei alius occinet ſtatim, hac lege deorſum debere haberi, quidquid eſt infra ſtellarum fixarum globum. Denique quo pacto dicitur, terram in medio iacere, cuius tandem rei? Nam Vniuerſum quidem infinitum eſt: infinito, neque principium, neque finem cum habeat, non conuenit habere medium. Nam ipſum quoque centrum extremitas quaedam, ſiue terminus, eſt: infinitas priuatio eſt terminorum. Qui autem non Vniverſi, ſed mundi, medium putat terram, facetus eſt, ſi non cenſet, mundum eadem teneri infinitate. Nam ne huic quidem medium eſt ab Vniuerſo relictum, cum lare et fundamento carens in infinito feratur inani ad nihil, quod naturae ipſius ſit accommodatum: aut, ſi ſubſiſtat, aliam manendi cauſam inuenerit, quam loci naturam. Eadem licet de Luna coniicere, alia eam animo potius et natura * differentiae: altera hic quieſcente, altera in motu verſante. Praeter haec

58. τῦτο μέσην Ald. et Baſ. τῦτον μέσον Turn. et Vulc.

59. Pro εἰ dant ἢ Turn. et Vulc.

60. Pro

γα τι λέληθεν αὐτούς. εἰ γὰρ ὁποσοῦν καὶ ὅτι ἂν ἐκτὸς γένηται τοῦ κέντρου τῆς γῆς ἄνω ἐστὶν, οὐθέν ἐστι τοῦ κόσμου κάτω μέρος. ἀλλ' ἄνω καὶ ἡ γῆ καὶ τὰ ἐπὶ γῆς, καὶ πᾶν ἁπλῶς σῶμα τὸ κέντρῳ περιεστηκὸς, ἢ περικείμενον, ἄνω γίνεται, κάτω δὲ μόνον ἓν, τὸ ἀσώματον σημεῖον ἐκεῖνο, ὃ πρὸς πᾶσαν ἀντικεῖσθαι τὴν τοῦ κόσμου φύσιν ἀναγκαῖον, εἴγε δὴ τὸ κάτω πρὸς τὸ ἄνω κατὰ φύσιν ἀντίκειται. καὶ οὐ τοῦτο μόνον τὸ ἄτοπον, ἀλλὰ καὶ τὴν αἰτίαν ἀπόλλυσι τὰ βάρη, δι' ἣν δεῦρο καταῤῥέπει καὶ φέρεται. σῶμα μὲν γὰρ οὐθέν ἐστι κάτω, πρὸς ὃ κινεῖται· τὸ δ' ἀσώματον, οὔτ' εἰκὸς, οὔτε βούλονται τοσαύτην ἔχειν δύναμιν, ὥστε πάντα κατατείνειν ἐφ' ἑαυτὸ, καὶ περὶ αὐτὸ συνέχειν. ἀλλ' ὅμως ἄλογον εὑρίσκεται καὶ μαχόμενον τοῖς πράγμασι, τὸ ἄνω τὸν κόσμον ὅλον εἶναι, τὸ δὲ κάτω μηθὲν, ἀλλ' ἢ πέρας ἀσώματον καὶ ἀδιάστατον. ἐκεῖνο δ' εὔλογον, ὡς λέγομεν ἡμεῖς, τῶν τ' ἄνω χώραν καὶ τῶν κάτω πολλὴν καὶ πλάτος ἔχουσαν διῃρῆσθαι. οὐ μὴν ἀλλὰ θέντες, (εἰ βούλει) παρὰ φύσιν ἐν οὐρανῷ τοῖς γεώδεσι τὰς κινήσεις ὑπάρχειν, ἀτρέμα, μὴ τραγικῶς, ἀλλὰ πρᾴως, σκοπῶμεν, ὅτι τοῦτο τὴν σε-

haec vero considera, an non magna res ipsos fugerit. Si enim, quidquid quocunque modo extra centrum terrae est, dici oportet supra esse, nulla pars mundi infra erit: sed supra fuerit et terra, et omnia, quae ei incumbunt, et simpliciter quoduis corpus centro circumpositum: infra autem vnicum illud corporis expers punctum, atque hoc necesse erit omni mundi naturae opponi: quando superum et inferum naturae ratione inuicem opponuntur. Neque hoc duntaxat est in hac re absurdum: sed caussam quoque grauia perdunt, ob quam deorsum vergant atque ferantur, cum nullum sit infra corpus, ad quod moueantur. Nam quod corporeum non est, id neque probabile est, neque ipsi volunt tanta esse vi praeditum, vt omnia ad se trahat et circa se contineat. Interim ergo rationi hoc et ipsis rebus repugnans manebit, totum mundum supra esse, infra nihil, excepto corporis et diuisionis experte termino. Illud vero consentaneum est, quod nos dicimus, superis et inferis regionibus satis ampla esse spatia tributa. Sed tamen, si ita vis, ponamus, contra naturam in coelo terrestribus motum adscribi: sensim iam, non commotis (vt fit in tragoedia) animis, agedum hoc consideremus, hinc non

λήνην ὃ δείκνυσι γῆν μὴ οὖσαν, ἀλλὰ γῆν, ὅπου μὴ πέφυκεν, οὖσαν. ἐπεὶ καὶ τὸ πῦρ τὸ Αἰτναῖον ὑπὸ γῆν παρὰ φύσιν ἐστὶν, ἀλλὰ πῦρ ἐστι· καὶ τὸ πνεῦμα τοῖς ἀσκοῖς περιληφθὲν, ἔστι μὲν ἀνωφερὲς φύσει καὶ κοῦφον, ἥκει δὲ, ὅπου μὴ πέφυκεν, ὑπ' ἀνάγκης. αὐτὴ δὲ ἡ ψυχὴ πρὸς Διὸς (εἶπεν) οὐ παρὰ φύσιν τῷ σώματι συνεῖρκται βραδεῖ ταχεῖα, καὶ ψυχρῷ πυρώδης, ὥσπερ ὑμεῖς φατὲ, καὶ ἀόρατος αἰσθητῷ. διὰ τοῦτο ἐν σώματι ψυχὴν μὴ λέγομεν εἶναι μηδὲν, οὐ [60] χρῆμα θεῖον ὑπὸ βρίθους, ἢ πάχους, οὐρανόν τε πάντα καὶ γῆν καὶ θάλασσαν ἐν ταυτῷ περιπολοῦντα, καὶ διϊστάμενον εἰς σάρκας ἥκειν καὶ νεῦρα καὶ μυελοὺς, καὶ παθέων μυρίων μετὰ ὑγρότητος. ὁ δὲ Ζεὺς ἡμῖν οὗτος, οὐ τῇ μὲν αὐτοῦ φύσει χρώμενος ἔνεστι [61] μέγα πῦρ καὶ συνεχὲς, νυνὶ δὲ ὕφεῖται καὶ κέκαμπται, καὶ διεσχημάτισται, πᾶν χρῆμα [62] γεγονὼς καὶ γινόμενος ἐν ταῖς μεταβολαῖς; ὥστε ὅρα καὶ σκόπει, δαιμόνιε, μὴ μεθιστὰς καὶ ἀπάγων ἕκαστον, ὅπου πέφυκεν εἶναι, διάλυσίν τινα κόσμου φιλοσοφῇς, καὶ τὸ νεῖκος ἐπά-

demonstrari, Lunam non esse terram, sed terram alieno a sua natura loco sitam: quandoquidem ignis etiam Aetnaeus contra naturam infra terram est, ignis tamen est: et vtribus contentus aër natura leuis est, sursumque effertur, necessario tamen eo cogitur, quo vltro non ferretur. Ipsa autem, dii boni, anima an non contra suam naturam inclusa tenetur corpori tardo et frigido, ignea ipsa, vobis auctoribus, et sensu nullo videnda. Neque tamen idcirco dicimus, animam corpore aboleri, aut esse nihil, non rem diuinam, ob corporis grauitatem et molem: sed quae, toto coelo, omni terra marique peruagatis, in carnes, ossa medullasque subeat, et cum humore infinitis perpessionibus fiat obnoxia. Iam ille vester Iupiter nonne sua natura inest magnus et continuus ignis, et tamen nunc se demisit atque inflexit, omniumque colorum formam accipit in se per omnigenas mutationes. Proinde vide tu, homo belle, ne, transferens et abducens vnumquodque eo, vbi natura illi locum videtur adsignasse, quandam dissolutionem mundi commenteris, et Litem Empedocleam rebus

60. Pro μηδὲν, ὃ dant μηδενὶ, vno vocab. Turn. et Vulc.

61. Pro ἔνεστι codex Turn. dat ἓν ἐστι, duobus vocabulis.

62. χρῶμα Ald. et Bas.

63. ποι-

γῆς τὸ Ἐμπεδοκλέους τοῖς πράγμασι· μᾶλλον δὲ τοὺς παλαιοὺς κινῇς τιτᾶνας ἐπὶ τὴν φύσιν, καὶ γίγαντας καὶ τὴν μυθικὴν ἐκείνην καὶ φοβερὰν ἀκοσμίαν καὶ πλημμέλειαν ἐπιδεῖν πονῇς [63], χωρὶς τὸ βαρὺ πᾶν, καὶ χωρὶς [64]

τὸ κοῦφον,

Ἔνθ᾽ οὔτ᾽ ἠελίοιο δεδίττεται ἀγλαὸν εἶδος,
Οὐ δέμεν οὐδ᾽ αἴης λάσιον γένος, οὐδὲ θάλασσα,

ὥς φησιν Ἐμπεδοκλῆς, οὐ γῆ θερμότητος μετεῖχεν, οὐχ ὕδωρ πνεύματος, οὐκ ἄνω τι τῶν βαρέων, οὐ κάτω τι τῶν κούφων, ἀλλ᾽ ἄκρατοι καὶ ἄστοργοι καὶ μονάδες αἱ τῶν ὅλων ἀρχαὶ, μὴ προσιέμεναι σύγκρισιν ἑτέρου πρὸς ἕτερον, μηδὲ κοινωνίαν, ἀλλὰ φεύγουσαι καὶ ἀποστρεφόμεναι, καὶ φερόμεναι φορὰς ἰδίας καὶ αὐθάδεις, οὕτως εἶχον, ὡς ἔχει πᾶν, οὗ θεὸς ἄπεστι κατὰ Πλάτωνα, τουτέστιν, ὡς ἔχει τὰ σώματα, νοῦ καὶ ψυχῆς ἀπολιπούσης· ἄχρις οὗ τὸ ἱμερτὸν ἧκεν ἐπὶ τὴν φύσιν ἐκ [65] προνοίας, φιλότητος ἐγγενομένης, καὶ Ἀφροδίτης, καὶ Ἔρωτος, ὡς Ἐμπεδο-

rebus immittas: aut potius priſcos illos excites contra naturam Titanes et Gigantes, fabuloſamque illam et terribilem confuſionem atque errores introducas, ſeorſim omne graue, omne leue ponens. *

Non hic iam Solis ſpecies formoſa timetur,
Non terrae hirſutum genus, aut ſalſi maris vnda:

non terra caloris erat particeps, non aqua ſpiritus: nihil grauium ſurſum, leuium deorſum mouebitur. Sed mixtionem fugientes, et ab omni coniunctione abhorrentes res, ſolitariaeque eae, quae principia rerum cenſentur, non admittentes vllam contemperationem altera alterius, omnem communicationem auerſantes, ſuiſque peculiaribus et contumacibus contentae motibus, eo modo habebant, quo Vniuerſum, a quo Deus abeſt, vt Plato dixit: hoc eſt, ſicut ſe habent corpora, animis deſtituta et mente; donec deſiderabilis facultas Prouidentiae venit in naturam, amicitiamque iis, Venerem et amorem

63. ποιῇς Turn.

64. Ex eodem Turn. affertur πᾶν τὸ κοῦφον, vnde incertum eſt, abſintne haec duo vocab. καὶ χωρὶς, ab hoc codice, an vero πᾶν poſt illa iteratum ſit, quod accuratius indicari debebat.

65. ἐκ abeſt a Baſ. ex Ald. autem citatur vox corrupta, ἀπρονοίας.

 66. με-

κλῆς λέγει, καὶ Παρμενίδης, καὶ Ἡσίοδος, ἵνα καὶ τόπους ἀμείψαντα, καὶ δυνάμεις ἀπ' ἀλλήλων μεταλαβόντα, καὶ τὰ μὲν κινήσεως, τὰ δὲ μονῆς ἀνάγκαις ἐνδεθέντα καὶ καταβιασθέντα πρὸς τὸ βέλτιον, ἐξ οὗ πέφυκεν ἐνδοῦναι, καὶ μεταστῆναι.
ἁρμονίαν [66] καὶ κοινωνίαν ἀπεργάσηται. εἰ μὲν γὰρ οὐδ' ἄλλο τι τῶν τοῦ κόσμου μερῶν παρὰ φύσιν ἔσχεν, ἀλλ' ἕκαστον, ᾗ πέφυκε, κεῖται, μηδεμιᾶς μεθιδρύσεως, μηδὲ μετακοσμήσεως δεόμενον, μηδ' ἐν ἀρχῇ δεηθὲν, ἀπορῶ, τί τῆς προνοίας ἔργον ἐστὶν, ἢ τίνος γέγονε ποιητὴς καὶ πατὴρ δημιουργὸς ὁ Ζεὺς ἀριστοτέχνας. οὐ γὰρ ἐν στρατοπέδῳ τακτικῶν ὄφελος, εἴπερ εἰδείη τῶν στρατιωτῶν ἕκαστος ἀφ' ἑαυτοῦ τάξιν τε καὶ χώραν καὶ καιρὸν, οὗ δεῖ λαβεῖν καὶ διαφυλάσσειν· οὐδὲ κηπουρῶν, οὐδ' οἰκοδόμων, εἰ πῆ μὲν αὐτὸ τὸ ὕδωρ ἀφ' αὑτοῦ πέφυκεν ἐπεῖναι [67] τοῖς δεομένοις, καὶ κατάρδειν ἐπιῤῥέον, πῆ δὲ πλίνθοι καὶ ξύλα καὶ λίθοι ταῖς κατὰ φύσιν χρώμενα τροπαῖς [68] καὶ νεύσεσιν ἐξ ἑαυτῶν, καταλαμβάνειν τὴν προσήκουσαν ἁρ-

morem indidit: vt Empedocles, Parmenides, Hesiodus cecinerunt: vt locum mutantes res, et vna alterius facultate impertita, aliaeque mansionis, aliae motus necessitatibus illigatae, et ad meliorem statum necessitate quadam adactae, pro eo, atque natura ferebat, vt concederent atque mutarentur, concentum quendam societatemque conficerent. Etenim, si nulla mundi pars praeter naturam fuit adfecta, sed vnumquodque ita iacet, vt natum est, nulla translatione, nulla mutatione indigens: quibus ne initio quidem opus habuerit: miror, quodnam sit munus Prouidentiae, aut quid fecerit pater ille et artificiosissimus opifex, Iupiter. Non enim in exercitu opus est scientia ordines instruendi, si sua sponte quiuis militum nouerit suum locum, ordinem et stationem, quam accipere debeat et tueri: neque vsus erit hortulanis, aut qui domos aedificent: si ibi aqua vltro adfluat plantis rigatione indigentibus: hic lateres, ligna et lapides naturalibus motionibus pro se in locum concinnitatemque desideratam coëunt. Sin

66. μεταστῆναι ἁρμονίαν] Nihil puto deesse. *Xylander.*

67. ἐπιῤῥεῖν Turn.

68. ῥοπαῖς idem.

69. συμ-

μονίαν καὶ χώραν. εἰ δὲ ἔτος μὲν ἄντικρυς ἀναιρεῖ τὴν πρόνοιαν ὁ λόγος, τῷ θεῷ δὲ ἡ τάξις τῶν ὄντων προσήκει καὶ διαιρεῖν, τί θαυμαστὸν, ἔτω τετάχθαι καὶ διηρμόσθαι τὴν φύσιν, ὡς ἐνταῦθα μὲν πῦρ, ἐκεῖ δ' ἄστρα, καὶ πάλιν ἐνταῦθα μὲν γῆν, ἄνω δὲ σελήνην ἱδρῦσθαι, βεβαιοτέρῳ τῷ κατὰ φύσιν τῷ κατὰ λόγον δεσμωτηρίῳ ληφθεῖσαν· ὡς, εἴγε πάντα δεῖ ταῖς κατὰ φύσιν ῥοπαῖς χρῆσθαι καὶ φέρεσθαι, καθ' ὃ πέφυκε, μηδ' ἥλιος κυκλοφορείσθω, μήτε φωσφόρος, μηδὲ τῶν ἄλλων ἀστέρων μηδείς. ἄνω γὰρ, ἐ κύκλῳ, τὰ κῦφα καὶ πυροειδῆ κινεῖσθαι πέφυκεν. εἰ δὲ τοιαύτην ἐξαλλαγὴν ἡ φύσις ἔχει παρὰ τόπον, ὥστ' ἐνταῦθα μὲν ἄνω φέρεσθαι φερόμενον τὸ πῦρ, ὅταν δ' εἰς τὸν ἐρανὸν παραγένηται, τῇ δίνῃ συμπεριστρέφεσθαι [69], τί θαυμαστὸν, εἰ καὶ τοῖς βαρέσι καὶ γεώδεσιν ἐκγενομένοις συμβέβηκεν ὡσαύτως εἰς ἄλλο κινήσεως εἶδος ὑπὸ τῦ περιέχοντος ἐκνενικῆσθαι; οὐ γὰρ δὴ τῶν μὲν ἐλαφρῶν τὴν ἄνω φορὰν ἀφαιρεῖσθαι τῷ ἐρανῷ κατὰ φύσιν ἐστὶ, τῶν δὲ βαρέων καὶ κάτω ῥεπόντων ἐ δύναται κρατεῖν, ἀλλά ποτ' ἐκεῖνα δυνάμει καὶ ταῦτα μετακοσμήσας, ἐχρήσατο τῇ φύσει αὐτῶν

Sin eſt, vt haec ratio palam tollat Prouidentiam, Deoque rerum diſpoſitio et diuiſio conuenit: quid mirum, ſic ordinatam eſſe et concinnatam naturam, vt hic ignis, ibi aſtra, rurſumque hic terra, ſuperius Luna ſit collocata, arctiore rationis, quam naturae, vinculo conſtricta? Alioqui, ſi omnia naturalibus debeant ferri momentis, neque Sol iam in orbem reuoluatur, neque Lucifer, neque aliorum vllum aſtrorum. Surſum enim, non ſecundum circulum, ferri leuia et ignea naturae inſtinctus iubet. Si vero hanc natura admittit varietatem in locorum mutatione, vt hic ignis ſuo motu ſemper ſurſum tendat, quando autem coelum attigit, cum eius rotatione circumagitetur: quid mirum, ſi etiam grauia et terrena ita ſuperantur a continente corpore, vt aliud motus genus ſuſcipiant. Non enim profecto id fert natura coeli, vt leuia ſurſum ferri prohibeat, grauia et deorſum inclinantia compeſcere nequeat. Sed vtrorumque natura ita vtitur, vt eam in melius

69. συμπεριφέρεσθαι codex quidam innominatus.

ἐπὶ τὸ βέλτιον. οὐ μὴν ἀλλ' εἴ γε δεῖ τὰς καταδεδουλωμένας ἕξεις [70] δόξας ἀφέντας ἤδη τὸ φαινόμενον ἀδεῶς λέγειν, οὐδὲν ἔοικεν ὅλου μέρος αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ τάξιν, ἢ θέσιν, ἢ κίνησιν ἰδίαν ἔχειν, ἣν ἄν τις ἁπλῶς κατὰ φύσιν προσαγορεύσειεν, ἀλλ' ὅταν ἕκαστον, οὗ χάριν γέγονε, καὶ πρὸς ὃ πέφυκεν, ἢ πεποίηται, τούτῳ παρέχῃ χρησίμως καὶ οἰκείως κινούμενον ἑαυτὸ, καὶ πάσχον, ἢ ποιοῦν, ἢ διακείμενον, ὡς ἐκείνῳ πρὸς σωτηρίαν, ἢ κάλλος, ἢ δύναμιν, ἐπιτήδειόν ἐστι, τότε δοκεῖ τὴν κατὰ φύσιν χώραν ἔχειν καὶ κίνησιν καὶ διάθεσιν. ὁ γοῦν ἄνθρωπος, ὡς ἐπὶ [71] τῶν ὄντων ἕτερον κατὰ φύσιν γεγονὼς, ἄνω μὲν ἔχει τὰ ἐμβριθῆ καὶ γεώδη μάλιστα περὶ τὴν κεφαλὴν, ἐν δὲ τοῖς μέσοις τὰ θερμὰ καὶ πυρώδη. τῶν δ' ὀδόντων οἱ μὲν ἄνωθεν, οἱ δὲ κάτωθεν ἐμφύονται, καὶ οὐδέτεροι παρὰ φύσιν ἔχουσιν. οὐδὲ τοῦ πυρὸς τὸ μὲν ἄνω περὶ τὰ ὄμματα ἀποστίλβον κατὰ φύ-

melius conuertat. Verum enim vero, si, quod videtur nobis, impauide est dicendum, omissis iis opinionibus, quorum habitus serua nostra fecit iudicia: apparet, nullam Vniuersi partem ipsam a se ordinem, situm, motumue habere propria, quae absque vlla conditione naturalia possint dici. Sed quando vnumquodque, si, cuius rei gratia ortum factumue est, ei se vtiliter mouendum accommodet, et vel ad agendum, vel ad patiendum et adficiendum, ita se praebeat, vt eius saluti, pulchritudini et facultati congruit: tunc videbitur naturae conuenienter collocari, moueri, affici. Etenim homo, quo non vlla alia res magis iuxta naturam est facta, in sublimi habet maxime grauia et terrestria, circa caput: in mediis calida et ignita: dentium superne alii, alii inferne sunt nati, neutri contra naturam: neque ignis, qui supra ex oculis emicat, secundum natu-

70. καταδεδουλωμένας ἕξεις καὶ δόξας si legas, nihil deerit. Verba si recte habent, passiuum Attice significat actiue; itaque vocat inueteratas et quasi in habitum inuersas opiniones, quibus animi addicti seruiliter acquiescunt, neque vlterius ad indagandum verum se proferunt. *Xylander.*

71. Legendum ὡς ἔτι τῶν ὄντων. *Homo*, inquit, *ita vt vlla alia res dici possit, secundum naturam factus.* ἐπὶ legebatur vitiose. *Xylander.*

72. Ver-

σιν ἐστὶ, τὸ δ' ἐν κοιλίᾳ καὶ καρδίᾳ παρὰ φύσιν, ἀλλ' ἕκαστον οἰκείως καὶ χρησίμως τέτακται. Ναὶ μὴν κηρύκων[72] τε λιθοῤῥίνων χελύων[73] τε καὶ παντὸς ὀστρέου φύσιν (ὥς φησιν ὁ Ἐμπεδοκλῆς) καταμανθάνων Ἔνθ' ὄψει χθόνα χρωτὸς ὑπέρτατα ναιετάουσαν. καὶ οὐ πιέζει τὸ λιθῶδες, οὐδὲ καταθλίβει τὴν ἕξιν ἐπικείμενον, οὐδέ γε πάλιν τὸ θερμὸν ὑπὸ κουφότητος εἰς τὴν ἄνω χώραν ἀποπτάμενον οἴχεται· μέμικται δέ πως πρὸς ἄλληλα καὶ συντέτακται κατὰ τὴν ἑκάστου φύσιν. οὕτως οὖν[74] εἰκὸς ἔχειν καὶ τὸν κόσμον, εἴ γε δὴ ζῶόν ἐστι, πολλαχοῦ γῆν ἔχοντα, πολλαχοῦ δὲ πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ πνεῦμα, οὐκ ἐξ ἀνάγκης ἀποτεθλιμμένον, ἀλλὰ λόγῳ διακεκοσμημένον. οὐδὲ γὰρ ὀφθαλμὸς ἐνταῦθα τοῦ σώματός ἐστιν ὑπὸ κουφότητος ἐκπιεσθεὶς, οὐδὲ ἡ καρδία τῷ βάρει ὀλισθοῦσα πέπτωκεν εἰς τὸ στῆθος, ἀλλ' ὅτι βέλτιον ἦν, οὕτως ἑκάτερον τετάχθαι. μὴ τοίνυν μήτε τῶν τοῦ κόσμου μερῶν νομίζωμεν μήτε γῆν ἐνταῦθα κεῖσθαι

naturam eſt, contra naturam is, qui in corde et ventriculo: ſed quoduis horum congrue eſt vtiliterque ordinatum. Quin omnium oſtreorum conſidera naturam, atque (vt vtar verbis Empedoclis:)

Inſpice tergigraues conchas quandoque marinas:
Buccinus exemploque obducta chelys tibi ſaxo
Eſſe poteſt, ſummo vt videas in corpore terram.

Neque lapidea opprimunt, aut affligunt humorem, cui incumbunt, neque contra calor leuitate ſua ſurſum euolans perit: ſed omnia ſunt commixta, inter ſeque compoſita, pro rei cuiuſuis natura. Quamobrem probabile eſt, mundum etiam, ſi quidem animal eſt, multis in partibus terram habere, in multis aquam, ignem, aërem: non neceſſitate aliqua eliſa haec eo, ſed ratione ita diſponente. Nam neque oculus iſthac in parte corporis eſt, leuitate eo compulſus ſua: neque cor ſua grauitate in pectus delapſum eſt: ſed vtrumque ita collocatum, quia hoc modo erat conducibilius. Non ergo putemus, de mundi partibus terram huc pondere ſuo prolapſam, ſolem vtris

72. Verſum Empedoclis integrum poſui, ſicut habebatur 1. Sympoſ. 2. *Xylander.*

73. χελωνῶν τε Ald. et Baſ.

74. οὕτως οὖν] Haec duo verba abſunt ab Ald. et Baſ.

75. θερ-

συμπεσȣ̃σαν διὰ βάρος, μήτε τὸν ἥλιον (ὡς ᾤετο Μητρόδωρος ὁ Χῖος) εἰς τὴν ἄνω χώραν ἀσκȣ̃ δίκην ὑπὸ κȣφότητος ἐκτεθλίφθαι, μήτε τȣ̀ς ἄλλȣς ἀςέρας, ὥσπερ ἐν ζυγοςαθμȣ̃ διαφορᾷ ῥέψαντας, ἐν οἷς εἰσι, γεγονέναι τόποις· ἀλλὰ τοῦ κατὰ λόγον κρατοῦντος, οἱ μὲν ὥσπερ ὄμματα φωσφόρα τῷ προσώπῳ τȣ̃ παντὸς ἐνδεδεμένοι περιπολȣ̃σιν· ἥλιος δὲ, καρδίας ἔχων δύναμιν, ὥσπερ αἷμα καὶ πνεῦμα διαπέμπει καὶ διασκεδάννυσιν ἐξ ἑαυτȣ̃ θερμότητα[75] καὶ φῶς· γῆ δὲ καὶ θαλάσσῃ χρῆται κατὰ φύσιν ὁ κόσμος, ὅσα κοιλίᾳ καὶ κύςει ζῶον. σελήνη δὲ ἡλίȣ μεταξὺ καὶ γῆς, ὥσπερ καρδίας καὶ κοιλίας ἧπαρ, ἤ τι μαλθακὸν ἄλλο σπλάγχνον, ἐγκειμένη, τήν τ' ἄνωθεν ἀλέαν ἐνταῦθα διαπέμπει, καὶ τὰς ἐντεῦθεν ἀναθυμιάσεις πέψει τινὶ καὶ καθάρσει λεπτύνȣσα περὶ ἑαυτὴν ἀναδίδωσιν· εἰ δὲ καὶ πρὸς ἄλλα τὸ γεῶδες αὐτῆς καὶ ςερέμνιον[76] ἔχει τινὰ πρὸς φόρον χρείαν, ἄδηλον ἡμῖν. ἐν παντὶ δὲ κρατεῖται βέλτιον τὸ κατηναγκασμένον[77]. τί γὰρ ȣ̃τω λάβωμεν, ἐξ ὧν ἐκεῖνοι λέγȣσι τὸ εἰκός. λέγȣσι δὲ, τȣ̃ αἰθέρος τὸ μὲν

vtris in morem ſurſum leuitate ſua eliſum, aut reliquas ſtellas, veluti in bilance momento facto, ea, in quibus ſunt, loca occupauiſſe. Etenim ratione praeualente, ſtellae, tanquam Luciferi oculi, in facie Vniuerſi inſertae circumferuntur. Sol autem, qui cordis habet vim, ex ſeſe calores et lumen, tanquam ſanguinem, diffundit: terra et mari natura vtitur, ſicut animal ventriculo et veſica. Luna, Soli et terrae interpoſita, ſicut iecur inter cor et ventriculum, aut aliud molle viſcus inſitum, calorem hac demittit, et quae hinc exhalant, coquendo purgandoque ad ſe extollit. Quod ſi eius terreae partes et ſoliditas etiam ad alia habent accommodatam rationem: certe vbique haec ſententia potior eſt, quam quae neceſſitate materiae iſthaec definit. Quid enim ex illorum dictis probabile eliciemus? Dicunt, aetheris partes lucidas et tenues ob raritatem

75. θερμότητας Baſ. ſed Ald. praue θερμότητος.

76. ςερέμνιον Ald. et Baſ.

77. τȣ̃το [ita nempe dant Ald. et Baſ. pro τὸ] κατηναγκασμένον] Lego τȣ̃ κατηναγκασμένȣ. Quanquam hoc quidem eſt hariolari, vt et in ſequentibus. *Xylander.*

78. Pro

αὐγοειδὲς καὶ λεπτὸν ὑπὸ μανότητος οὐρανὸν γεγονέναι· τὸ δὲ πυκνωθὲν καὶ συνειληθὲν, ἄστρα· τούτων δὲ τὸ νωθρότατον εἶναι τὴν σελήνην καὶ θολερώτατον. ἀλλ' ὅμως ὁρᾷν πάρεστιν οὐκ ἀποκεκριμένην τοῦ αἰθέρος τὴν σελήνην, ἀλλ' ἔτι πολλῷ [78] ἐν τῷ περὶ αὐτὴν ἐμφερομένην, πολλὴν δὲ ὑφ' ἑαυτὴν ἔχουσαν ἀνέμων [79]

δινεῖσθαι καὶ κομήτας. οὕτως οὐ ταῖς ῥοπαῖς σεσήκωται κατὰ βάρος καὶ κουφότητα τῶν σωμάτων ἕκαστον, ἀλλ' ἑτέρῳ λόγῳ κεκόσμηται. λεχθέντων δὲ τούτων, κἀμοῦ τῷ Λευκίῳ τὸν λόγον παραδιδόντος, ἐπὶ τὰς ἀποδείξεις βαδίζοντος τοῦ δόγματος, Ἀριστοτέλης μειδιάσας· Μαρτύρομαι, (εἶπεν) ὅτι τὴν πᾶσαν ἀντιλογίαν πεποίησαι πρὸς τοὺς αὐτὴν μὲν ἡμίπυρον εἶναι τὴν σελήνην ὑποτιθεμένους, κοινῇ δὲ τῶν [80] σωμάτων τὰ μὲν ἄνω, τὰ δὲ κάτω ῥέπειν ἐξ ἑαυτῶν φάσκοντας. εἰ δ' ἔστι τις ὁ λέγων, κύκλῳ τε κινεῖσθαι κατὰ φύσιν τὰ ἄστρα, καὶ πολὺ παρηλλαγμένης οὐσίας εἶναι τῶν τεττάρων, οὐδ' ἀπὸ τύχης ἦλθεν ἐπὶ μνήμην ἡμῖν, ὥστ' ἐμέ τε [81] πραγμάτων ἀπηλλάχθαι καὶ

tatem esse coelum factas: densatas et coactas, astra, quorum ignauissimum et turbidissimum sit Luna. Et tamen videre licet, Lunam non esse ex aëre secretam: sed etiamnum in multo, qui circa ipsam est, moueri, magnamque habere infra se ventorum * volui, et cometas. Adeo non momentis grauitatis, aut leuitatis, vnumquodque corpus appenditur, sed alia ratione disposita atque ordinata sunt. Haec cum essent dicta, et Lucius mihi successionem disserendi mandasset, iam ad demonstrationes tendente sententia: Aristoteles subridens: Testor, inquit, totam tuam disputationem fuisse contra eos, qui Lunam semigneam facientes, vniuerse corpora alia sursum, alia deorsum vergere suapte sponte ponunt. Id autem ne fortuito quidem nobis venit in memoriam, esse, qui dicat, astra cum in orbem natura sua reuolui, tum diuersae a quatuor elementis esse naturae, vt et mihi supersedere labore liceat,

et

78. Pro πολλῷ dant πολλὴν Turn. et Vulc.

79. Ex Turn. atque Vulcob. haec verba hic citantur: αἰθεροειδῆ οὐσίαν σεσήκαται τῷ καὶ αὐτοῖς δινεῖσθαι.

80. κοινὴν δὲ πρὸς τοὺς τῶν σωμ. Turn.

81. ἐμέ γε Turn.

82. ὑμῖν

Λεύκιος.

ὦ 'γαθὲ, εἶπεν, ἀλλά τ' ἄλλα μὲν ἴσως ἄςρα, καὶ τὸν ὅλον ȣ̓ρανὸν, εἰς τινα Φύσιν καθαρὰν καὶ εἱλικρινῆ, καὶ τῆς κατὰ πάθος ἀπηλλαγμένην μεταβολῆς τιθεμένοις ἡμῖν [82], καὶ κύκλον ἄγȣσι, δι' ȣ̔ καὶ ἀτελευτήτȣ [83] περιφορᾶς, οὐκ ἄν τις ἔν γε τῷ νῦν διαμάχοιτο, καίτοι μυρίων ȣ̓σῶν ἀποριῶν. ὅταν δὲ καταβαίνων ἥλιον ȣ̔́τω θίγῃ τῆς σελήνης, ȣ̓κ ἔτι Φυλάττει τὴν ἀπάθειαν ἐν αὐτῇ, καὶ τὸ κάλλος ἐκείνȣ τȣ̃ σώματος, ἀλλ' ἵνα τὰς ἄλλας ἀνωμαλίας καὶ διαφορὰς ἀφῶμεν, αὐτὸ τȣ̃το τὸ διαφαινόμενον πρόσωπον, πάθει τινὶ τῆς ȣ̓σίας, ἢ ἀναμίξει πως ἑτέρας ἐπιγέγονε. πάσχει δέ τι καὶ τὸ μιγνύμενον· ἀποβάλλει γὰρ τὸ εἱλικρινὲς, βίᾳ τȣ̃ χείρονος ἀναπιμπλάμενον. αὐτῆς δὲ νωθείαν καὶ τάχȣς ἀμβλύτητα, καὶ τὸ θερμὸν ἀδρανὲς καὶ ἀμαυρὸν, ᾧ, κατὰ τὸν Ἴωνα, μέλας ȣ̓ πεπαίνεται βότρυς, εἰς τί θησόμεθα, πλὴν ἀσθένειαν αὐτῆς καὶ πάθος, εἰ πάθος [84] ἀϊδίῳ σώματι καὶ ὀλυμπίῳ μέτεςιν; ὅλως γὰρ,

et * Lucius * Mi homo, inquit, alia fortaſſis aſtra et totum coelum nobis ponentibus natura eſſe pura et ſincera, omniſque mutationis et affectionis vacua, ac motu circulari praedita, ideoque et nunquam deſinente conuerſione, nemo in praeſentia contra certauerit: quanquam innumerae ſunt difficultates. Quando autem iſta ratio deorſum traducta Lunam attigerit, non iam immunitatem perpeſſionum in ea tueri, eiuſque corporis pulchritudinem poteſt: ſed vt reliquas inaequalitates et diſcrimina omittamus: ipſa illa in Luna apparens facies affectione quadam ſubſtantiae, aut admixtione qualicunque alterius naturae, accidit. Patitur autem aliquid omne, quod miſcetur, dum ſuam amittit ſinceritatem, ac vi a deteriore natura occupatur. Ipſius porro Lunae tarditatem, et celeritatis retuſionem, tum caloris inefficacitatem et obſcuritatem, quo (vt Ion ait) nigra non maturatur vua, quid aliud, quam imbecillitatem, dicemus? Tum Ariſtoteles: Ergone affectio corpori ſempiterno et coeleſti accidit?

82. ὑμῖν Turn. et Vulc.
83. ἀτελεύτητος Turn.
84. εἰ πάθος] Haec duo verba abſunt ab Ald. et Baſ. vnde Xylander annotat: Deeſt aliquid. Forte ſic ſcripſerat: καὶ ὁ Ἀριςοτέλης· πάθος ἄρα ἀϊδ. etc. Hactenus

ὦ φίλε Ἀριστότελες, γῆ μὲν οὖσα πάγκαλόν τι χρῆμα καὶ σεμνὸν ἀναφαίνεται καὶ κεκοσμημένον· ὡς δ' ἄστρον, ἢ φῶς, ἤ τι σῶμα θεῖον καὶ οὐράνιον, δέδια, μὴ ἄμορφος ᾖ καὶ ἀπρεπὴς, καὶ καταισχύνουσα τὴν καλὴν ἐπωνυμίαν· εἴ γε τῶν ἐν οὐρανῷ τοσούτων τὸ πλῆθος ὄντων μόνη φωτὸς ἀλλοτρίου δεομένη περίεισι, κατὰ Παρμενίδην·

Αἰεὶ παπταίνουσα πρὸς αὐγὰς ἠελίοιο.

ὁ μὲν οὖν ἑταῖρος ἐν τῇ διατριβῇ τοῦτο δὴ τὸ Ἀναξαγόρειον ἀποδεικνὺς, ὡς ἥλιος ἐντίθησι τῇ σελήνῃ τὸ λαμπρὸν, ηὐδοκίμησεν· ἐγὼ δὲ ταῦτα μὲν οὐκ ἐρῶ, ἃ παρ' ὑμῶν, ἢ μεθ' ὑμῶν, ἔμαθον, ἑκὼν [85] δὲ πρὸς τὰ λοιπὰ βαδιοῦμαι. φωτίζεσθαι τοίνυν τὴν σελήνην, οὐχ ὡς ὕελον, ἢ κρύσταλλον, ἐλλάμψει καὶ διαφαύσει τοῦ ἡλίου, πιθανόν ἐστιν· οὔτ' αὖ κατὰ σύλλαμψίν τινα καὶ συναυγασμὸν, ὥσπερ αἱ δᾷδες, αὐξομένου τοῦ φωτός. οὕτω γὰρ οὐδὲν ἧττον ἐν νουμηνίαις, ἢ διχομηνίαις, ἔσται πανσέληνος ἡμῖν, εἰ μὴ στέγει, μηδ' ἀντιφράττει τὸν ἥλιον,

dit? Omnino vero, inquit ille, mi Ariſtoteles, terra quatenus eſt, res pulcherrima, admiranda et probe ornata videtur eſſe Luna: ſin vt aſtrum eam, lumenque, aut corpus diuinum ac coeleſte conſideras, metuo, ne deformis atque turpis ſit, et pulchram appellationem dedecoret. Siquidem, in coelo tam multis aſtris haerentibus, ſola ipſa alieno indiget lumine, vt ait Parmenides:

Et ſemper Solis radios aduerſa tuetur.

Equidem ſocius noſter in diſputatione circulari cum illud Anaxagoreum demonſtraſſet, Solem Lunae ſuum ſplendorem impertiri, laudatus eſt. Ego autem haec non dicam, quae a vobis, aut vna vobiſcum, didici: ſed dedita opera ad id, quod reliquum eſt, me conferam. Probabile eſt ergo, Lunam non vitri, aut cryſtalli, in morem illuminari, Sole eam ſuo perlucente et illuſtrante lumine: neque rurſus quadam fulgoris et luminis coitione, vt cum faces lumine augentur. Sic enim non minus in nouilunio, quam cum dimidius orbis nobis illuſtratus apparet, toto orbe refulgens nobis videretur: non cohibens, neque obſtruens Solis radiis tranſitum, ſed ob rari-

Xylander. Turn. et Vulc. pro πάθος poſteriori dant πάθη.

85. Pro ἑκὼν Ald. et Baſ. dant ἔχων: vnde Xylander annotat: ἔχων δὲ] Forte ἑκὼν δέ.

86. Ver-

ἀλλὰ δίεισιν ὑπὸ μανότητος, ἢ κατὰ σύγκρασιν εἰσλάμπει καὶ συνεξάπτει περὶ αὐτὴν τὸ φῶς. οὐ γάρ ἐστιν ἐκκλίσεις, οὐδ' ἀποστροφὰς αὐτῆς, ὥσπερ ὅταν ᾖ διχότομος καὶ ἀμφίκυρτος, ἢ μηνοειδὴς, αἰτιᾶσθαι περὶ τὴν σύνοδον. ἀλλὰ κατὰ στάθμην (φησὶ Δημόκριτος) ἱσταμένη τοῦ φωτίζοντος ὑπολαμβάνει καὶ δέχεται τὸν ἥλιον· ὥστ' αὐτήν τε φαίνεσθαι καὶ διαφαίνειν ἐκεῖνον εἰκὸς ἦν. ἡ δὲ πολλοῦ δεῖ τοῦτο ποιεῖν· αὕτη τε γὰρ ἄδηλός ἐστι τηνικαῦτα, κἀκεῖνον ἀπέκρυψε καὶ ἠφάνισε πολλάκις, ἀπεσκεύασε[86] δὲ οἱ αὐγὰς, (ὥσπερ φησὶν Ἐμπεδοκλῆς) Ἔστ' αἶαν καθύπερθεν, ἀπεσκνίφωσε δὲ γαίης Τόσσον, ὅσον τ' εὖρος ἔπλετο γλαυκώπιδος μήνης. καθάπερ εἰς νύκτα καὶ σκότος, οὐκ εἰς ἄστρον ἑτέρο[87] τοῦ φωτὸς ἐμπεσόντος. ὃ δὲ λέγει Ποσειδώνιος, ὡς ὑπὸ βάθους τῆς σελήνης οὐ περαιοῦται δι' αὐτῆς

raritatem transmittens. Neque vero Sol lumen Lunae ei contemperato suo accendit. Non enim, vt, cum diuiduo, aut vtrinque gibbo orbe Luna cernitur, declinationes eius et auersiones pro causa possunt poni, ita hoc etiam in nouilunio facere licebit; cum tunc ad amussim, vt ait Democritus, subiecta illustranti, excipiat Solis lumen. Itaque tum et fulgere ipsa debebat, et Sol per eam pellucere: quod tantum abest ne fiat, vt cum ipsa in coitu obscura sit, tum saepenumero Solem quoque abscondat:

Dissipat in terram radios cum desuper eius,
Et terrae spatium tam latum lumine priuat,
Quam latum glaucae Lunae complectitur orbis.

vt ait Empedocles: perinde ac si in noctem et tenebras, non in aliud astrum, lumen Solis incidisset. Quod autem dicit Posidonius, Lunae profunditatem in causa esse, cur per eam Solis

86. Versus Empedoclis emendari secundum leges metricas possunt: ἀπεσκέδασε res et carmen admittunt, ἀπεσκεύασε respuunt. Pro ἔς' αἶαν lego ἐς γαῖαν: proximum sic.

Τέσσον, ὅσον τ' εὖρος γλαυκώπιδος ἔπλετο μήνης.

Xylander. Pro γλαυκώπιδος μήνης Turn. exhibet γλαυκώπιδι μήνῃ.

87. Pro ἑτέρο * tantum ἕτερον lege. Nihil deest praeterea. *Xylander.* Ex Turn. et Vulc. affertur ἑτεροειδὲς, vel ἕτερον.

88. γε-

τὸ τῦ ἡλίȣ φῶς πρὸς ἡμᾶς, ἐλέγχεται καταφανῶς. ὁ γὰρ ἀὴρ, ἄπλετος ὢν, καὶ βάθος ἔχων πολλαπλάσιον τῆς σελήνης, ὅλως ἐξηλιȣ͂ται καὶ καταλάμπεται ταῖς αὐγαῖς. ἀπολείπεται τοίνυν τὸ τῦ Ἐμπεδοκλέȣς, ἀνακλάσει τινὶ τῦ ἡλίȣ πρὸς τὴν σελήνην γίνεσθαι τὸν ἐνταῦθα φωτισμὸν ἀπ᾿ αὐτῆς. ὅθεν οὐδὲ θερμὸν, οὐδὲ λαμπρὸν, ἀφικνεῖται πρὸς ἡμᾶς, ὥσπερ ἦν εἰκὸς, ἐξάψεως καὶ μίξεως φώτων γεγενημένης [88]. ἀλλ᾿ οἷον αἵ τε φωναὶ κατὰ τὰς ἀνακλάσεις ἀμαυροτέραν ἀναφαίνȣσι τὴν ἠχὼ τῦ φθέγματος, αἵ τε πληγαὶ τῶν ἀφαλλομένων βελῶν μαλακώτεραι προσπίπτȣσιν, ὡς αὐγὴ [89] τύψασα σεληναίης κύκλον εὐρὺν, ἀσθενῆ καὶ ἀμυδρὰν ἀνάῤῥοιαν ἴσχει πρὸς ἡμᾶς, διὰ τὴν κλάσιν ἐκλυομένης τῆς δυνάμεως. ὑπολαβὼν δὲ ὁ Σύλλας· Ἀμέλει ταῦτα (εἶπεν) ἔχει τινὰς πιθανότητας. ὃ δ᾿ ἰσχυρότατόν ἐςι τῶν ἀντιπιπτόντων, πότερον ἔτυχέ τι-

Solis lumen non penetret: id euidenter refellitur. Aër enim, quantumuis immenſus, et qui multis modis, quam Luna, eſt profundior, totus tamen ſolaribus radiis illuſtratur. Relinquitur ergo, Empedoclis ſententiam eſſe veram: nempe reflexione luminis Solaris ad Lunam hic ab illa res illuminari. Vnde fit, vt neque calidum, neque ſplendidum ad nos lumen perueniat: quod futurum videbatur, ſi inflammatio et permixtio luminis fieret. Sed quemadmodum reculſae voces obſcuriorem ſoni Echo faciunt: et ictus a reſultantibus telis languidiores accidunt:

Sic Lunae feriens fulgor Titanius orbem,

imbecillum hebetemque defluxum ad nos dimittit, ob infractionem vi debilitata. Sub haec Sylla: Sane, inquit, aliquam haec veriſimilitudinem habent. Quod vero validiſſimum eſt eorum, quae contra obiiciuntur, an iam eſt aliquo pacto explica-

88. γεγενημένης legendum, genitiuo foem. ſing. non νοις, datiuo plurali maſcul. aut neutro. Quod mendum fecit, vt hic locus immerito aſteriſco notaretur, et ſaepius hoc modo hic erat peccatum. *Xylander.*

89. Pro αὐγὴ dant αὐτὴ Ald. et Baſ. vnde Xylander annotat: αὐτὴ pro αὐγὴ ſurrepſerat.

νὸς παραμυθίας [90], ἢ παρῆλθεν ἡμῶν τὸν ἑταῖρον; Τί τοῦτο λέγεις, (ἔφη ὁ Λεύκιος) ἢ τὸ πρὸς τὴν διχότομον ἀπορούμενον; Πάνυ μὲν οὖν· (ὁ Σύλλας εἶπεν) ἔχει γάρ τινα λόγον τὸ πάσης ἐν ἴσαις γωνίαις γινομένης ἀνακλάσεως, ὅταν ἡ σελήνη διχοτομοῦσα μεσουρανία [91], μὴ φέρεσθαι τὸ φῶς ἐπὶ γῆς ἀπ' αὐτῆς, ἀλλ' ὀλισθαίνειν ἐπέκεινα τῆς γῆς. ὁ γὰρ ἥλιος, ἐπὶ τοῦ ὁρίζοντος ὤν, ἅπτεται τῇ ἀκτῖνι τῆς σελήνης. διὸ καὶ κλασθεῖσα πρὸς ἴσα, ἐπὶ θάτερον ἐκπεσεῖται πέρας, καὶ οὐκ ἀφήσει δεῦρο τὴν αὐγήν· ἢ διαστροφὴ μεγάλη καὶ παράλλαξις ἔσται τῆς γωνίας. ὅπερ ἀδύνατόν ἐστιν. ἀλλὰ νὴ Δία (εἶπεν ὁ Λεύκιος) καὶ τοῦτο ἐῤῥήθη. καὶ πρός γε Μενέλαον ἀποβλέψας ἐν τῷ διαλέγεσθαι τὸν μαθηματικόν· Αἰσχύνομαι μὲν, (ἔφη) σοῦ παρόντος, ὦ φίλε Μενέλαε, θέσιν ἀναιρεῖν μαθηματικὴν, ὥσπερ θεμέλιον τοῖς κατοπτρικοῖς [92] ὑποκειμένην πράγμασιν. ἀνάγκη δὲ, (εἶπεν) ὅτι τὸ πρὸς τὰς ἴσας τείνεσθαι γωνίας ἀνάκλασιν πᾶσαν, οὔτε φαινόμενον αὐτόθεν, οὔτε ὁμολογούμενόν

plicatum, an vero fefellit focium noftrum? Quid, inquit Lucius, aliud dicis, quam quod de Luna dimidium orbis illuftratum exhibente quaeritur? Hoc ipfum, aiebat Sylla. Habet enim rationem, quod, cum omnis reflexio fiat ad aequalem angulum, cum Luna dimidiata medium coeli tenet, lumen ab ea non fertur in terram, fed ad latus eius delabitur. Sol enim, in horizonte conftitutus, radiis fuis Lunam tangit. Itaque is fractus ad aequales angulos, in alterum relidetur extremum, neque huc fplendorem dimittit. Alioqui oportet magnam diuerfitatem anguli fieri, quod eft nefas. At me hercle, inquit Lucius, hoc tamen dictum eft fieri: etfi, te praefente, (Menelaum mathematicum inter dicendum intuens compellabat) vereor, thefin mathematicam iftam euertere, quae fundamenti inftar catoptricae fubiacet de fpeculorum caufis et rationibus doctrinae. Omnem ergo reflexionem tendere ad aequales angulos, neque fenfui apparet neceffe effe,

90. παραμηνίας [quod dant Ald. et Baf.] nihil eft: puto παραμυθίας. *Xylander.*

91. Pro μεσουρανία legendum μεσουρανεῖ. *Xylander.* Turn. et Vulc. dant μεσουρανῇ.

92. τῆς κατοπτρικῆς Ald.

93. ὧν

ἐστιν· ἀλλὰ διαβάλλεται μὲν ἐπὶ τῶν κυρτῶν κατόπτρων, ὅταν ἐμφάσεις ποιῇ μείζονας ἑαυτῶν πρὸς ἓν τὸ τῆς ὄψεως σημεῖον. διαβάλλεται δὲ τοῖς διπτύχοις κατόπτροις, ὡς ἐπικριθέντων [93] πρὸς ἄλληλα, καὶ γωνίας ἐντὸς γενομένης, ἑκάτερον τῶν ἐπιπέδων διττῆς [94] ἔμφασιν ἀποδίδωσι, καὶ ποιεῖ τέτταρας εἰκόνας ἀφ' ἑνὸς προσώπου, δύο μὲν ἀντιστρόφους τοῖς ἔξωθεν ἀριστεροῖς μέρεσι, δύο δὲ [95] δεξιοφανεῖς ἀμαυρὰς ἐν βάθει τῶν κατόπτρων· ὅταν ἐμφάσεις ποιῇ μείζονας ἑαυτῶν πρὸς ἓν τὸ τῆς ὄψεως σημεῖον. διαβάλλεται δὲ [96] ὧν τῆς γενέσεως τὴν αἰτίαν Πλάτων ἀποδίδωσιν. εἴρηκε γάρ, ὅτι, τοῦ κατόπτρου ἔνθεν καὶ ἔνθεν ὕψος λαβόντος, ὑπαλλάττουσιν αἱ ὄψεις τὴν ἀνάκλασιν ἀπὸ τῶν ἑτέρων ἐπὶ θάτερα μεταπίπτουσαν. εἴπερ οὖν τῶν ὄψεων αἱ μὲν [97] εὐθὺς πρὸς ἡμᾶς ἀνατρέχουσιν, αἱ δ' ἐπὶ θάτερα μέρη τῶν κατόπτρων ὀλισθαίνουσαι, πάλιν ἐκεῖθεν ἀναφέρονται πρὸς ἡμᾶς, οὐ δυνατόν ἐστιν, ἐν ἴσαις γωνίαις γίνεσθαι πάσας ἀνακλά-

eſſe, neque in confeſſo eſt. Sed primum in curuis ſpeculis haec poſitio improbatur, cum res maiores, quam ſunt, videntur, reflexione facta ad vnum viſus punctum. Fallit deinde etiam in duplicibus ſpeculis, cum, duobus inter ſe conſertis ad angulum, vtraque ſuperficies duplae ſpeciem reddit: fiuntque quatuor imagines ab vna facie, duae exterioribus aduerſae, obſcure dextras partes in profundo ſpeculorum ſiniſtrorſum repraeſentantes. Culpatur etiam * quae cur fiant, Plato cauſam reddidit. Dixit enim, ſpeculo hinc inde eleuato viſus reflexionem variare, ab vna in alteram parte recidentem. Si ergo viſis ſtatim ad nos * recurrunt: quae vero in alteram ſpeculi partem delabuntur, rurſum inde ad nos feruntur: fieri non poteſt, vt omnes reflexiones ad aequos

93. ὧν ἐπικλιθέντων Turn.
94. διττὴν Turn. et Vulc.
95. δύο δὲ] Haec duo vocabula abſunt ab Ald. et Baſ.
96. ὅταν ἐμφάσεις — διαβάλλεται δὲ] Dele haec. Turn.
97. αἱ μὲν] Hae duae voculae abſunt ab Ald. et Baſ.

σεις, ὅσας [98] ὁμόσε χωροῦντες ἀξιοῦσιν αὐτοῖς τοῖς ἀπὸ τῆς σελήνης ἐπὶ γῆν φερομένοις ῥεύμασι τὴν ἰσότητα τῶν γωνιῶν ἀναιρεῖν, πολλῷ τοῦτο ἐκείνου πιθανώτερον εἶναι νομίζοντες. οὐ μὴν ἀλλ᾽ εἰ δεῖ τοῦτο χαρίζεσθαι τῇ πολλὰ δὴ φίλῃ γεωμετρίᾳ, καὶ δοῦναι, πρῶτον μὲν ἀπὸ τῶν ἠκριβωμένων ταῖς λειότησι συμπίπτειν ἐσόπτρων εἰκός ἐστιν· ἡ δὲ σελήνη πολλὰς ἀνωμαλίας ἔχει καὶ τραχύτητας, ὥστε τὰς αὐγὰς ἀπὸ σώματος μεγάλου προσφερομένας ὕψεσιν ἀξιολόγοις, ἀντιλάμψεις καὶ διαδόσεις ἀπ᾽ ἀλλήλων λαμβάνουσιν, ἀνακλᾶσθαί τε παντοδαπῶς καὶ περιπλέκεσθαι, καὶ συνάπτειν αὐτὴν ἑαυτῇ τὴν ἀνταύγειαν, οἷον ἀπὸ πολλῶν φερομένην πρὸς ἡμᾶς κατόπτρων. ἔπειτα κἂν πρὸς αὐτῇ τῇ σελήνῃ τὰς ἀνακλάσεις ἐν ἴσαις γωνίαις ποιῶμεν, οὐκ ἀδύνατον, φερομένας ἐν διαστήματι τοσούτῳ τὰς αὐγὰς, κλάσεις ἴσχειν καὶ περιολισθήσεις, ὡς συγκεῖσθαι καὶ λάμπειν τὸ φῶς. ἔνιοι δὲ καὶ δεικνύουσι γράφοντες, ὅτι πολλὰ τῶν φώτων ἐπὶ γῆν ἀφίησι κατὰ γραμμὴν ὑπὸ τὴν κεκλιμένην ὑποταθείσης [99]. σκευωρεῖσθαι δὲ ἅμα λέγοντι [100] διά-

aequos accidant angulos: quanquam illi, ſententiam noſtram impugnantes, contendunt, defluxibus, qui a Luna in terram feruntur, aequalitatem angulorum tolli, hoc illo cenſentes multo eſſe probabilius. Enimuero vt hoc demus et gratificemur percarae nobis geometriae: primum fieri id par eſt in ſpeculis ad vnguem laeuigatis. At Luna multas habet inaequalitates, aſperitates multas: vt fulgores, qui a magno corpore accidunt altitudinibus non exiguis, inuicem reſplendere poſſint, ac omnimode reflecti, implicari, reſplendentiamque inter ſe continuare, quaſi a multis ea ad nos ferretur ſpeculis. Deinde, vt reflexionem ponamus ad ipſam Lunam fieri aequalibus angulis: tamen fieri poteſt, vt radii per tantum ſpatium delati frangantur et delabantur, vt lumen componatur et ſplendeat. Sunt, qui etiam oſtendant deſcriptione quadam, multa lumina in terram dimitti ad lineam ſub inclinata ſubtenſam. Inter dicendum autem delineationem moliri, idque

98. Pro ὅσας codex quidam innominatus dat ὥστε.

99. ὑποταθεῖσαν Turn.

100. λέγουσι idem.

γράμμα καὶ ταῦτα πρὸς πολλοὺς οὐκ ἐνῆν. τὸ δ' ὅλον (ἔφη) θαυμάζω, πῶς τὴν διχότομον ἐφ' ἡμᾶς κινοῦσιν, ἐμπίπτουσαν μετὰ τῆς ἀμφικύρτου καὶ τῆς μηνοειδοῦς. εἰ γὰρ αἰθέριον ὄγκον, ἢ πύρινον ὄντα, τὸν τῆς σελήνης ἐφώτιζεν ὁ ἥλιος, οὐκ ἂν ἀπέλιπεν αὐτῇ σκιερὸν ἀεὶ καὶ ἀλαμπὲς ἡμισφαίριον πρὸς αἴσθησιν, ἀλλ' εἰ καὶ κατὰ μικρὸν ἔψαυε, περιὼν [1] ὅλην ἀναπίμπλασθαι, καὶ δι' ὅλης τρέφεσθαι [2] τῷ φωτὶ πανταχόσε χωροῦντι δι' εὐπετείας ἦν προσῆκον. ὅπου γὰρ οἶνος, ὕδατος θίγων κατὰ πέρας, καὶ σταγὼν αἵματος εἰς ὑγρὸν ἐμπεσόντος, ἀνέχρωσε πᾶν αἷμα [3]
φοινιχθέν· αὐτὸν δὲ τὸν ἀέρα λέγουσιν, οὐκ ἀποῤῥοίαις τισὶν, οὐδ' ἀκτῖσι μεμιγμέναις, ἀλλὰ τροπῇ καὶ μεταβολῇ κατάνυξιν [4] ἀπὸ τοῦ φωτὸς ἐξαλλοιοῦσθαι, πῶς ἄστρον ἄστρου καὶ φῶς φωτὸς ἁψάμενον οἴονται μὴ κεράννυσθαι, μηδὲ σύγχυσιν ποιεῖν δι' ὅλου καὶ μεταβολὴν, ἀλλ' ἐκεῖνα φωτίζειν μόνον, ὧν ἅπτεται κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν·

que apud multos, non licebat. Omnino autem, dicebat, miror, cur contra nos allegent dimidiatum orbem Lunae, cum eius eadem ſit cum vtrinque gibboſa et cum falcata ratio. Nam ſi aethercam molem, aut igneam Lunae (ſiquidem talis eſſet) Sol illuminaret, nunquam profecto relinqueret ſemper apparens ſenſui vmbroſum et luminis expers hemiſphaerium eius. Sed ſi vel paululum attigiſſet ſuperficiem, impleri eam lumine, totamque mutari vſquequaque ob agilitatem prodeunte conueniebat. Si enim vinum aquae extremitatem attingens, aut gutta ſanguinis in humorem incidens, totum inficit, aut rubore tingit: ipſum vero aërem aiunt non defluxionibus quibuſdam radiisue permixtis, ſed totum ictu luminis mutari et alterari: quonam pacto ſtella ſtellam, et lux lucem ſi attingat, arbitrantur, nullam confuſionem, nullam per tota mixtionem fieri, aut mutationem, ſed ea duntaxat a Sole illuſtrari, quorum attingit ſuperficiem. Quippe is circulus, quem

1. Pro περιὼν dant περὶ ὧν Ald. et Baſ.
2. τρέπεσθαι Turn.
3. Ex Turn. et Vulc. citatur αἷμά τι, (ſic: ſine dubio voluerunt αἵματι) vel ἅμα.
4. κατὰ νύξιν, duobus vocab. dant Turn. et Vulcob.

ὃν γὰρ ὁ ἥλιος περιιὼν κύκλον ἄγει καὶ περιστρέφει πρὸς τὴν σελήνην, νῦν μὲν ἐμπίπτοντα τῷ διορίζοντι τὸ ὁρατὸν αὐτῆς καὶ τὸ ἀόρατον, νῦν δ' ἀνιστάμενον πρὸς ὀρθὰς, ὥστε τέμνειν ἐκεῖνα ὑπ' ἐκείνης τε[5] τὸ τέμνεσθαι ἄλλαις κλίσεσι καὶ σχέσεσι τοῦ λαμπροῦ πρὸς τὸ σκιερὸν, ἀμφικύρτους καὶ μηνοειδεῖς ὑποδιδόντα μορφὰς ἐν αὐτῇ, παντὸς μᾶλλον ἐπιδεικνύουσιν οὐ σύγκρασιν, ἀλλ' ἐπαφὴν, οὐδὲ σύλλαμψιν, ἀλλὰ περίλαμψιν αὐτῆς ὄντα τὸν φωτισμόν. ἐπεὶ δ' οὐκ αὐτὴ φωτίζεται μόνον, ἀλλὰ καὶ δεῦρο τῆς αὐγῆς ἀναπέμπει τὸ εἴδωλον, ἔτι καὶ μᾶλλον ἰσχυρίσασθαι τῷ λόγῳ περὶ τῆς οὐσίας δίδωσιν. αἱ γὰρ ἀνακλάσεις γίνονται πρὸς οὐδὲν ἀραιὸν, οὐδὲ λεπτομερές· οὐδέ ἐστι φῶς ἀπὸ φωτὸς, ἢ πῦρ ἀπὸ πυρὸς ἀφαλλόμενον, ἢ νοῆσαι ῥάδιον, ἀλλὰ δεῖ τὸ ποιῆσον ἀντιτυπίαν τινὰ καὶ κλάσιν ἐμβριθὲς εἶναι καὶ πυκνὸν, ἵνα πρὸς αὐτὸ πληγὴ καὶ ἀπ' αὐτοῦ φορὰ γένηται. τὸν γοῦν αὐτὸν ἥλιον ὁ μὲν ἀὴρ διίησιν, οὐ παρέχων ἀνακοπὰς, οὐδ' ἀντερείδων, ἀπὸ δὲ ξύλων καὶ λίθων καὶ ἱματίων εἰς φῶς τιθεμένων πολλὰς ἀντιλάμψεις καὶ περιλάμψεις

quem ſuo circuitu Sol in Luna deſcribit, qui modo incidat in lineam, qua Lunae viſibilis pars ab inuiſibili diſtinguitur, alias ad rectos inſiſtat angulos, et diuidat mediam, mox aliis atque aliis inclinationibus proportiones varias ſplendidae partis ad vmbroſam efficiat, Lunaeque formas vtrinque curuas, aut falcatas, exhibeat: planiſſime omnium demonſtrat, eam, quae dicitur, Lunae illuminationem, non contemperationem, ſed contactum, neque luminis confluxum, ſed circumfuſionem, eſſe. Quando autem non illuminatur tantum ipſa, ſed huc etiam luminis ſimulacrum mittit: fit etiam, acrius vt contendamus de ratione, quae de eius ſubſtantia fuit allata. Reflexiones enim fiunt non ad vllam rem raram et tenuibus partibus conſtantem: neque facile imagineris ignem ab igne reſilientem, aut lumen a lumine. Sed oportet ſolidum denſumque eſſe id, a quo recelli et reflecti aliud debeat: vt in id ictus incumbat, indeque referatur. Ipſum adeo Solem aër tranſmittit, non impediens, aut reſidens radios eius: a lignis, lapidibus et veſtibus in Sole poſitis multae reſplendentiae et circum-

5. ἐκείνας τε ὑπ' ἐκείνου Turn. Vulc. et Bong.

6. αὐ-

ἀποδίδωσιν. οὕτω δὲ καὶ τὴν γῆν ὁρῶμεν ὑπ᾽ αὐτοῦ φωτιζομένην. οὐ γὰρ εἰς βάθος, ὥσπερ ὕδωρ, οὐδὲ δι᾽ ὅλης, ὥσπερ ἀὴρ, διίησι τὴν αὐγὴν, ἀλλ᾽ οἷος τὴν σελήνην περιστείχει κύκλος αὐτοῦ [6], καὶ ὅσον ὑποτέμνεται μέρος ἐκεῖνος, τοιοῦτος ἕτερος περίεισι τὴν γῆν, καὶ τοσοῦτο φωτίζων ἀεὶ, καὶ ἀπολείπων ἕτερον ἀφώτιστον. ἡμισφαιρίου γὰρ ὀλίγῳ δοκεῖ μεῖζον τὸ περιλαμπόμενον ἑκατέρας. δότε δή μοι γεωμετρικῶς εἰπεῖν πρὸς ἀναλογίαν, ὡς, εἰ, τριῶν ὄντων, οἷς τὸ ἀφ᾽ ἡλίου φῶς πλησιάζει, γῆς, σελήνης, ἀέρος, ὁρῶμεν, οὐχ ὡς ὁ ἀὴρ μᾶλλον, ἢ ὡς ἡ γῆ, φωτιζομένην τὴν σελήνην, ἀνάγκη φύσιν ἔχειν ὁμοίαν, ἃ τὰ αὐτὰ πάσχειν ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ πέφυκε. ἐπεὶ δὲ πάντες ἐπῄνεσαν τὸν Λεύκιον· Εὖ γε, (ἔφην) ὅτι καλῷ λόγῳ καλὴν ἀναλογίαν προσέθηκας· οὐ γὰρ ἀποστερητέον σε τῶν ἰδίων. κἀκεῖνος ἐπιμειδιάσας· Οὐκοῦν (ἔφη) καὶ δεύτερον ἀναλογίᾳ προσχρηστέον, ὅπως μὴ τὰ αὐτὰ πάσχειν ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ ταὐτὰ ποιεῖν, ταὐτὸν ἀποδείξωμεν τῇ γῇ τὴν σελήνην προσεοικυῖαν. ὅτι μὲν γὰρ οὐδὲν οὕτως τῶν περὶ τὸν ἥλιον γενομένων

cumfulgentiae exſiſtunt. Sic et terram videmus ab eo illuminari. Non enim in profundum, vt aqua, nec per totam, vt aër, dimittit radios: ſed ſicut circulus Lunam ambit, partemque eius illuminandam deſcribit: ita alius terram circuit, partemque eius definit, quam Sol ſubinde illuſtret, reliquo luminis experte: videtur enim aliquanto maior vtriusque portio, quae illuminatur, quam eſt ſemiſſis globi. Concedite vero mihi, vt hoc geometrice loquar e proportionum collatione. Si tria ſunt, quibus a Sole lumen accidit, terra, Luna, aër: videmus tamen, Lunam non magis, quam aërem, aut terram, illuminari. Neceſſe autem eſt, ſimilis eſſe naturae, quae ab eadem re affici eodem modo ſolent. Hic omnibus laudantibus Lucium: Praeclare, inquam ego, qui pulchrae rationi pulchram adiecisti proportionem. Non enim tuis es defraudandus. Tum ſubridens Lucius: Proinde, ait, denuo proportione vtamur, demonſtrabimusque, Lunam terrae eſſe cognatam, non eo tantum, quia eadem a re eodem afficiuntur modo, ſed et quia idem agunt. Etenim nihil eorum, quae circa

6. αὐτῶν Ald. et Baſ. αὐτὴν Turn. et Vulc.

ὅμοιόν ἐστιν, ὡς ἔκλειψις ἡλίου δύσει, δότε μοι, ταύτης ἔναγχος τῆς συνόδου μνησθέντες, ἣ πολλὰ μὲν ἄστρα πολλαχόθεν τοῦ οὐρανοῦ διέφηνεν εὐθὺς ἐκ μεσημβρίας ἀρξαμένη, κρᾶσιν δὲ, οἵαν τὸ λυκαυγὲς τῷ ἀέρι παρέσχεν. εἰ δὲ μὴ Θέων ἡμῖν οὗτος τὸν Μίμνερμον [7] ἐπάξει καὶ τὸν Κυδίαν [8] καὶ τὸν Ἀρχίλοχον, πρὸς δὲ τούτοις τὸν Στησίχορον καὶ τὸν Πίνδαρον, ἐν ταῖς ἐκλείψεσιν ὀλοφυρομένους τὸν φανερώτατον κλεπτόμενον, καὶ μέσῳ [9] ἅμα τὴν νύκτα γενομένην, καὶ τὴν ἀκτῖνα τοῦ ἡλίου σκότους ἀτραπὸν [10] φάσκοντας· ἐπὶ πᾶσι δὲ τὸν Ὅμηρον, νυκτὶ καὶ ζόφῳ τὰ πρῶτα [11] κατέχεσθαι τῶν ἀνθρώπων [12] λέγοντα. καὶ τὸν ἥλιον ἐξαπολωλέναι τοῦ οὐρανοῦ περὶ τὴν σελήνην· καὶ [13] τοῦτο γίνεσθαι πέφυκε [14] τοῦ

circa Solem fiunt, ita simile esse eius occasui, atque est defectus ipsius, conceditis (puto) mihi: memores eius coitus Solis cum Luna, qui nuper fuit: quo statim sub meridiem incipiente, stellae in multis passim coeli partibus effulserunt, aërisque ea fuit temperies, qualis est incerta luce in crepusculo. Si non concedetis, Theon hic noster Mimnermum allegabit, et Cydiam, et Archilochum, et praeter hos Stesichorum ac Pindarum, qui deplorant, in defectibus splendidissimum sibi eripi Solem, et quasi in media nocte se esse, radiosque Solis tenebroso ferri tramite: super omnes Homerum, qui facies hominum nocte et caligine occupari ait, Solemque et Lunam de coelo periisse: idque fieri, alio mense desinente, alio incipien-

7. Ἐργομίμναμον Ald. Ἐργομίμνερμον Turn.

8. Κυδίαν] Quis hic Cydias sit, qui inter nobiles poëtas citatur, nescio. Qui mihi dixerit, grato dixerit. *Xylander.*

9. Pro μέσῳ dant μέσῃ ἡμέρᾳ Turn. Vulc. et Bong.

10. Post ἀτραπὸν deest ὑποδῦναι, aut simile verbum, nihil (vt videtur) praeterea. *Xylander.*

11. πρόσωπα in locum πρῶτα ex ipso Homero repono, qui est Odyss. υ. 352. de quo loco vide Plutarchomerica. *Xylander.*

12. τὸν ἄνθρωπον Turn. et Vulc.

13. Inter καὶ et τοῦτο frustra est asteriscus. *Xylander.*

14. πεφυκέναι Turn. Vulc. et Bong.

15. Post

μὲν φθίνοντος μηνὸς, τοῦ δὲ ἱσταμένου. τὰ λοιπὰ δ' οἶμαι ταῖς μαθηματικαῖς ἀκριβείαις εἰς τὸν

ἐξῆχθαι καὶ βέβαιον· ὡς ἥ γε νὺξ ἐστι σκιὰ γῆς, ἡ δ' ἔκλειψις τοῦ ἡλίου, σκιὰ σελήνης, ὅταν ἡ ὄψις ἐν ἑαυτῇ γένηται· δυόμενος γὰρ ὑπὸ τῆς γῆς ἀντιφράττεσθαι πρὸς τὴν ὄψιν ἐκλιπὼν δὲ, ὑπὸ τῆς σελήνης. ἀμφότεραι δέ εἰσιν ἐπισκοτήσεις· ἀλλ' ἡ μὲν δυτικὴ, τῆς γῆς· ἡ δ' ἐκλειπτικὴ, τῆς σελήνης, τῇ σκιᾷ καταλαμβανούσῃ τὴν ὄψιν. ἐκ δὲ τούτων εὐθεώρητον τὸ γινόμενον. εἰ γὰρ ὅμοιον τὸ πάθος, ὅμοια τὰ ποιοῦντα. τῷ γὰρ αὐτῷ τὰ αὐτὰ συμβαίνειν ὑπὸ τῶν αὐτῶν ἀναγκαῖόν ἐστιν. εἰ δ' οὐχ οὕτω τὸ περὶ τὰς ἐκλείψεις σκότος βύθιόν ἐστιν, οὐδὲ ὁμοίως τῇ νυκτὶ πιέζει τὸν ἀέρα, μὴ θαυμάζωμεν. οὐσία μὲν γὰρ ἡ αὐτὴ τοῦ τὴν νύκτα ποιοῦντος καὶ τοῦ τὴν ἔκλειψιν σώματος. μέγεθος δ' οὐκ ἴσον· ἀλλ' Αἰγυπτίους μὲν ἑβδομηκοστόδυον οἶμαι φάναι μόριον εἶναι τὴν σελήνην, Ἀναξαγόραν δὲ, ὅση Πελοπόννησος, Ἀρίσταρχος δὲ τὴν διάμετρον τῆς σελήνης λόγον ἔχουσαν διαδείκνυσιν, ὃς ἐλάττων

cipiente. Reliqua puto mathematicis subtilitatibus in *

eductum esse. Id vero constat, noctem terrae esse vmbram, et defectus Solis Lunae vmbram esse, quando visus noster in eam incidit. Nam Solem, postquam occidit, videre ne possimus, terra interposita luminibus nostris officit: cum deficit, Luna nostro visui aditum obstruit. Horum vtrumque obscuratio est: sed occiduam terra, defectum Luna facit visum interuertendo. Ex his autem quid consequatur, facile potest intelligi. Si enim similia sunt effecta, similes etiam sunt caussae ea efficientes. Eidem enim eadem accidere ab iisdem, necessarium est. Quod autem tenebrae in defectibus non sunt ita profundae, neque aër perinde, atque noctu, occupatur iis, non est, quod miremur. Est enim eadem substantia eius, quod noctem, et eius, quod defectum efficit corporis: magnitudine differunt. Nam Aegyptii, nisi fallor, septuagies bis contineri in terrae quantitate Lunae quantitatem censent: Anaxagoras tantam pronunciauit Lunam esse, quanta est Peloponnesus: Aristarchus proportionem diametri facit minorem, quam sint LX ad

15. Post εἶναι indunt γῆς Turn. et Vulc.

μὲν, ἢ ἑξήκοντα πρὸς δεκαεννέα, μείζων δέ πως ἑκατὸν ὀκτὼ πρὸς τεσσαράκοντα τρία ἐστίν. ὅθεν ἡ μὲν γῆ παντάπασι τῆς ὄψεως τὸν ἥλιον ἀφαιρεῖται διὰ μέγεθος. (μεγάλη γὰρ ἡ ἐπιπρόσθησις, καὶ χρόνον ἔχουσα τὸν τῆς νυκτός) ἡ δὲ σελήνη κἂν ὅλον ποτὲ κρύψῃ τὸν ἥλιον, οὐκ ἔχει χρόνον, οὐδὲ πλάτος, ἡ ἔκλειψις, ἀλλὰ περιφαίνεταί τις αὐγὴ περὶ τὴν ἴτυν, οὐκ ἐῶσα βαθεῖαν γίνεσθαι τὴν σκιὰν καὶ ἄκρατον. Ἀριστοτέλης δὲ, ὁ παλαιὸς, αἰτίαν τοῦ πλεονάκις τὴν σελήνην ἐκλείπουσαν, ἢ τὸν ἥλιον, καθορᾶσθαι, πρὸς ἄλλαις τισὶ καὶ ταύτην ἀποδίδωσιν. ἥλιον γὰρ ἐκλείπειν σελήνης ἀντιφράξει. σελήνην δὲ, ὁ δὲ Ποσειδώνιος ὁρισάμενος οὕτως· τὸ δὲ τὸ πάθος ἔκλειψίς ἐστιν ἡλίου σύνοδος σκιᾶς σελήνης, ἧς τὴν ἔκλειψιν, ἐκείνοις γὰρ μόνοις ἔκλειψίς ἐστιν, ὧν ἂν ἡ σκιὰ τῆς σελήνης καταλαβοῦσα τὴν ὄψιν ἀντιφράξαι πρὸς τὸν ἥλιον. ὁμολογῶν δὲ, σκιὰν τῆς σελήνης φέρεσθαι πρὸς ἡμᾶς, οὐκ οἶδα, ὅ τι λέγειν ἑαυτῷ καταλέλοιπεν. ἄστρου δὲ σκιὰν ἀδύνατον γενέσθαι· τὸ γὰρ ἀφώτιστον σκιὰ λέγεται· τὸ δὲ φῶς οὐ ποιεῖ σκιὰν, ἀλλ᾽ ἀναιρεῖν πέφυκεν. Ἀλλὰ τί δὴ (ἔφη) μετὰ τοῦτο τῶν τεκμηρίων ἐλέχθη; Κἀγώ· Τὴν αὐτὴν

ad XIX, maiorem aliquanto, quam sit CVIII ad XLIII. Vnde fit, vt terra prorsus Solem conspectui nostro subtrahat ob magnitudinem: magna est enim obstructio, et nocturno tempore durat. Luna autem etiam si totum aliquando occultet Solem, tamen is defectus latitudine et tempore caret: sed quidam elucet splendor circa orbitam, non sinens altam nimiamque fieri vmbram. Aristoteles vero, antiquus ille, cur Luna saepius, quam Sol, deficere videatur, causam inter alias etiam hanc posuit: quod Sol Lunae interiectu obscuretur, Luna terrae. Posidonius autem sic definiens: Haec affectio defectus est Solis, coitus vmbrae Lunae, cuius defectum *

His enim solis defectus est, quorum inter visum et Solem vmbra Lunae interiicitur. Fatens autem, vmbram Lunae ad nos ferri, nescio quid sibi ad dicendum reliqui fecerit: Impossibile quippe est, astri vmbram exsistere: cum vmbra dicatur id, quod lumine caret. At lumen vmbram non facit, sed abolet suapte natura. Sed quodnam post haec fuit argumentum allatum? Et ego: Eundem, inquam, Luna defectum

passa

(ἔφην) ἐλάμβανεν ἡ σελήνη ἔκλειψιν. Ὀρθῶς (εἶπεν) ὑπέμνησας. ἀλλὰ δὴ πότερον ὡς πεποιημένων [16] ὑμῶν καὶ τιθέντων, ἐκλείπειν τὴν σελήνην ὑπὸ τοῦ σκιάσματος ἁλισκομένην, ἤδη τρέπομαι [17] πρὸς τὸν λόγον, ἢ βούλεσθε, μελέτην ποιήσωμεν ἀπόδειξιν ὑμῖν τῶν ἐπιχειρημάτων ἕκαστον ἀπαριθμήσας [18]; Νὴ Δία (εἶπεν ὁ Θέων) τούτοις ἐμμελέτησον. ἐγὼ δὲ πειθοῦς τινος δέομαι, ταύτῃ μόνον ἀκηκοὼς, ὡς, ἐπὶ μίαν μὲν εὐθεῖαν τῶν τριῶν σωμάτων γινομένων, γῆς καὶ ἡλίου καὶ σελήνης, αἱ ἐκλείψεις συντυγχάνουσιν. ἡ γὰρ γῆ τῆς σελήνης, ἢ πάλιν ἡ σελήνη τῆς γῆς ἀφαιρεῖται τὸν ἥλιον. ἐκλείπει γὰρ οὗτος μὲν, σελήνης, σελήνη δὲ, γῆς ἐν μέσω τῶν τριῶν ἱσαμένης. ὧν γίνεται τὸ μὲν ἐν συνόδῳ, τὸ δ' ἐν διχοτομίᾳ. καὶ ὁ Λεύκιος ἔφη· Σχεδὸν μέντοι τῶν λεγομένων κυριώτατα ταῦτ' ἐστι· πρόλαβε δὲ πρῶτον (εἰ βούλει) τὸν ἀπὸ τοῦ σχήματος τῆς σκιᾶς λόγον. ἔστι γὰρ κοινὸς [19], ἅτε καὶ μεγάλου πυρὸς, ἢ φωτὸς σφαιροειδοῦς, ἐλάττονα, σφαιροειδῆ δὲ περιβάλλοντος ὄγκον. ὅθεν ἐν ταῖς ἐκλείψεσι τῆς σελήνης αἱ περιγραφαὶ τῶν

passa est. Recte, aiebat, admonuisti. Sed vtrum quasi nos posuissemus, Lunam deficere ab vmbra captam, iam ad eam se conuertunt rationem? aut vultis, vt, quasi exercitatione dicendi instituta, singulis recensendis argumentis demonstrationes proferam. Omnino, dicebat Theo, de his declamato. Mihi enim opus aliquo est, qui persuadeat: cum id duntaxat inaudiuerim, quod, cum in vna linea sint tria corpora, terra, Sol, et Luna, defectus contingant; tum enim aut terram Lunae, aut Lunam terrae, Solem adimere: hunc Luna, eam terra in medio trium constituta deficere: illud in coitu luminarium, hoc in oppositione fieri. Tum Lucius: Fere, inquit, haec de dictis sunt potissima. Verum, si lubet, primo loco rationem ex vmbrae figura ductam accipe. Est enim conus, siue turbo: quippe cum magnus ignis lumenue sphaerae formam habens, minorem, sed ipsam quoque globosam, amplectitur molem. Itaque in defectibus Lunae circumscriptiones eorum,

16. πεπεισμένων Turn. et Vulc.

17. τρέπονται Ald. et Bas. τρεπόμεθα Turn.

18. ἀπαριθμῆσαι Turn.

19. ἔστι γὰρ κῶνος, non κοινός. Satis id res ipsa docet. *Xylander.*

20. Ex

μελαινομένων πρὸς τὰ λαμπρὰ τὰς ἀποτομὰς περιφερεῖς ἴσχουσιν. αἱ γὰρ ἂν στρογγύλου προσμιξίαι [20] ἢ δέξηται τομὰς, ἢ παράσχῃ, πανταχόσε χωροῦσαι, δι' ὁμοιότητα γίνονται κυκλοτερεῖς. δεύτερον οἶμαί σε γινώσκειν, ὅτι σελήνης μὲν ἐκλείπει πρῶτα μέρη τὰ πρὸς ἀπηλιώτην, ἡλίου δὲ τὰ πρὸς δύσιν. κινεῖται δὲ ἡ μὲν σκιὰ τῆς γῆς ἐπὶ τὴν ἑσπέραν ἀπὸ τῶν ἀνατολῶν· ἥλιος δὲ καὶ σελήνη τοὐναντίον ἐπὶ τὰς ἀνατολάς. ταῦτα γὰρ ἰδεῖν τε παρέχει τῇ αἰσθήσει τὰ φαινόμενα, κἀκ λόγων οὐ πάνυ τοι μακρῶν μαθεῖν ἐστιν. ἐκ δὲ τούτων ἡ αἰτία βεβαιοῦται τῆς ἐκλείψεως. ἐπεὶ γὰρ ἥλιος μὲν ἐκλείπει καταλαμβανόμενος, σελήνη δ' ἀπαντῶσα τῷ ποιοῦντι τὴν ἔκλειψιν, εἰκότως, μᾶλλον δ' ἀναγκαίως, τὸ μὲν ὄπισθεν ἁλίσκεται πρῶτον, ἡ δ' ἔμπροσθεν. ἄρχεται γὰρ ἐκεῖθεν ἡ ἐπιπρόσθησις. ὅθεν πρῶτον μὲν ἐπιβάλλει τὸ ἐπιπροσθοῦν· ἐπιβάλλει δ' ἐκεῖνο μὲν ἀφ' ἑσπέρας ἡ σελήνη πρὸς αὐτὸν ἁμιλλωμένη, ταύτῃ δ' ἀπὸ τῶν ἀνατολῶν, ὡς πρὸς τοὐναντίον ὑποφερομένη. τρίτον τοίνυν ἔτι τὸ τοῦ χρόνου καὶ τὸ τοῦ μεγέθους τῶν ἐκλείψεων αὐτῆς, ὑψηλὴ μὲν ἐκλείπουσα καὶ ἀπόγειος ὀλίγον ἀπο-

eorum, quae obſcurantur, quibus a lucidis diſtinguuntur, circulares ſunt. Nam teretis ad * aut accipiet ſectiones, quae praebet vſquequaque progredientes, ob ſimilitudinem fiunt circulares. Secundo loco id te arbitror intelligere, quod Lunae partes eae primum lumine deſtituuntur, quae ad ſubſolanum ſpectant: Solis eae, quae ad occaſum. Mouetur autem vmbra terrae ab ortu verſus occaſum, Sol et Luna contra verſus ortum. Haec et ſenſus deprehendere poteſt in iis, quae apparent, et rationibus haud prolixis queunt perdiſci. Ex his autem cauſa defectuum confirmatur. Quoniam enim Sol deficit deprehenſus, Luna autem occurrens ei, quod ipſam lumine priuat: conuenienter, immo autem neceſſario, ille a poſteriore parte primum inuaditur, haec a priore. Hinc enim incipit obſtructio, vnde primum ingruit id, quod obſtruit lumini. Ingruit autem Soli Luna ab occaſu contra eum contendens: Lunae vmbra ab ortu, vt in oppoſitam tendenti partem. Tertium eſt temporis et magnitudinis defectuum ratio. Etenim [Luna, quan-

20. Ex Ald. et Baſ. citatur et Vulc. προσμιξίαν, vel πρόσπρὸς μίξαν, ex Turn. autem μιξιν.

21. ἰδίων

λείπεται χρόνον, πρόσγειος δὲ καὶ ταπεινὴ αὐτὸ τοῦτο παθοῦσα, σφόδρα πιέζεται, καὶ βραδέως ἐκ τῆς σκιᾶς ἄπεισι. καίτοι ταπεινὴ μὲν οὖσα, τοῖς μεγίστοις χρῆται κινήμασιν, ὑψηλὴ δὲ τοῖς ἐλαχίστοις. ἀλλὰ τὸ αἴτιον ἐν τῇ σκιᾷ τῆς διαφορᾶς ἐστιν. εὐρυτάτη γὰρ οὖσα περὶ τὴν βάσιν, ὥσπερ οἱ κῶνοι, συστελλομένη τε κατὰ μικρὸν εἰς ὀξὺ τῇ κορυφῇ, καὶ λεπτὸν ἀπολήγει πέρας. ὅθεν ἡ σελήνη ταπεινὴ μὲν ἐμπεσοῦσα τοῖς μεγίστοις λαμβάνεται κύκλοις ὑπ᾽ αὐτῆς, καὶ διαπερᾷ τὸ βύθιον, καὶ σκοτωδέστατον. ἄνω δὲ οἷον ἐν τενάγει διὰ λεπτότητα τοῦ σκιεροῦ χρανθεῖσα, ταχέως ἀπαλλάττεται. παρίημι δὲ ὅσα χωρὶς ἰδίους [21]. ὁρῶμεν γάρ, ὅτι πῦρ ἐκ τόπου σκιεροῦ διαφαίνεται καὶ διαλάμπει μᾶλλον, εἴτε [22] ταχύτητι τοῦ σκοτώδους ἀέρος, οὐ δεχομένου τὰς ἀποῤῥεύσεις καὶ διαχύσεις, ἀλλὰ συνέχοντος ἐν ταυτῷ τὴν οὐσίαν καὶ σφίγγοντος· εἴτε τῆς αἰσθήσεως τοῦτο πάθος ἐστίν· ὡς τὰ θερμὰ παρὰ τὰ ψυχρὰ θερμότερα, καὶ τὰς ἡδονὰς παρὰ τοὺς πόνους σφοδροτέρας, οὕτω τὰ λαμπρὰ

quando ſublimis et a terra longius diſtans deficit, non diu haeret in tenebris: cum vero humilis et terrae vicina in vmbram incidit, admodum premitur, et tarde ex ea emergit. Et quidem humilis celerius: ſublimis tardius mouetur. Sed cauſa diſcriminis in vmbra eſt: quae latiſſima circa baſin, ſeu fundum, quippe conus, paulatimque ſe in verticem acuens, in exilem deſinit apicem. Itaque Luna humilis in eam incidens, maximis eius circulis capitur, profundamque et caliginoſiſſimam partem pertranſit: ſuperne autem, velut in vado, ob tenuitatem vmbrae ſtricta, celeriter diſcedit. Omitto autem, quae ſeorſim, propria * Videmus enim, ignem ex vmbroſo loco magis effulgere ac lucere ob craſſitiem aëris caliginoſi, qui ſplendorem diffluere et diſſipari non ſinit, ſed eius ſubſtantiam continet atque cohibet: ſiue ea ſenſus eſt affectio, quo modo calida frigidis adpoſita calidiora, et voluptates iuxta dolores fiunt vehementiores: ita ſplendida pone tenebro-

21. ἰδίων Ald.

22. Pro εἴτε dant ἐπὶ Ald. et Baſ. qui poſterior liber etiam pro proximo ταχύτητι dat παχύτητι.

φαίνεσθαι παρὰ τὰ σκοτεινὰ φανερὰ, τοῖς διαφόροις πάθεσιν ἀντεπιτείνοντα τὴν φαντασίαν. ἔοικε δὲ πιθανώτερον εἶναι τὸ πρότερον· ἐν γὰρ ἡλίῳ πᾶσα πυρὸς φύσις οὐ μόνον τὸ λαμπρὸν ἀπόλλυσιν, ἀλλὰ τῷ εἴκειν γίνεται δύσεργος καὶ ἀμβλυτέρα· σκίδνησι γὰρ ἡ θερμότης καὶ διαχέει τὴν δύναμιν. εἴπερ οὖν ἡ σελήνη πυρὸς εἴληχε βληχροῦ καὶ ἀδρανοῦς, ἄστρον οὖσα θολερώτερον, ὥσπερ αὐτοὶ λέγουσιν, οὐθὲν, ὧν πάσχουσα φαίνεται νῦν, ἀλλὰ τὰ ἐναντία πάντα πάσχειν αὐτὴν προσῆκόν ἐστι, φαίνεσθαι μὲν, ὅτε κρύπτεται, κρύπτεσθαι δὲ, ὁπηνίκα φαίνεται· τουτέστι, κρύπτεσθαι μὲν τὸν ἄλλον χρόνον ὑπὸ τοῦ περιέχοντος αἰθέρος ἀμαυρουμένην, ἐκλάμπειν δὲ καὶ γίνεσθαι καταφανῆ δι' ἓξ μηνῶν, καὶ πάλιν διὰ πέντε τῇ σκιᾷ τῆς γῆς ὑποδυομένην. αἱ γὰρ πέντε καὶ ἑξήκοντα καὶ τετρακόσιαι περίοδοι τῶν ἐκλειπτικῶν πανσελήνων, τὰς τέσσαρας καὶ τετρακοσίας ἑξαμήνους ἔχουσι, τὰς δ' ἄλλας πενταμήνους. ἔδει τοίνυν διὰ τοσούτων χρόνων φαίνεσθαι τὴν σελήνην ἐν τῇ σκιᾷ λαμπρυνομένην. ἡ δὲ ἐν [23] μὲν ἐκλείπει καὶ ἀπόλλυσι τὸ φῶς. ἀναλαμβάνει δ' αὖθις,

nebroſa magis fulgeant, ob diuerſas adfectiones in contrarias partes intenta imaginatione. Videtur autem prius illud eſſe probabilius. In ſole enim omnis natura ignis non modo fulgorem ſuum amittit, ſed concedendo etiam languidior et obtuſior fit: diſſipat enim calor ac diffundit eius vim. Si ergo Luna ignem ſortita eſt imbecillum et inefficacem, ſtella (vt ipſi aiunt) turbidior: nihil eorum, quae ei accidere videmus, ſed contraria omnia euenire par fuit: occultaretur, quando apparet: hoc eſt, reliquo tempore occultari debebat, ab aethere continente obſcurata, effulgere autem et ſplendere per ſex menſes, rurſumque alios quinque, quando ſub vmbram terrae ſubit. Nam illi CCCCLXV circuitus eclipticorum pleniluniorum, XLIV habent ſex menſibus ſingulos, reliquos quinque menſibus conſtantes. Tanto itaque tempore oportebat Lunam apparere in vmbra ſplendentem. At ea in vmbra quidem lumen ſuum amittit: recuperat autem illud, poſtquam

23. Ex Turn. et Vulc. affertur ἡ δὲ ἐν σκιᾷ.

ὅταν ἐκφύγῃ τὴν σκιάν. καὶ φαίνεταί γε πολλάκις ἡμέρας, ὡς πάντα μᾶλλον, ἢ πύρινον οὖσα σῶμα καὶ ἀστεροειδές. εἰπόντος δὲ τοῦτο τοῦ Λευκίου, συνεξέδραμον ἅμα πως τῷ [24] ὅ τε Φαρνάκης καὶ ὁ Ἀπολλωνίδης. εἶτα τοῦ Ἀπολλωνίδου παρέντος, ὁ Φαρνάκης εἶπεν, ὅτι τοῦτο καὶ μάλιστα τὴν σελήνην δείκνυσιν ἄστρον, ἢ πῦρ, οὖσαν. οὐ γάρ ἐστι παντελῶς ἄδηλος ἐν ταῖς ἐκλείψεσιν, ἀλλὰ διαφαίνει τινὰ χρόαν ἀνθρακώδη καὶ βλοσυρὰν, ἥτις ἴδιός ἐστιν αὐτῆς. ὁ δ᾽ Ἀπολλωνίδης ἐνέστη περὶ τῆς σκιᾶς. ἀεὶ γὰρ οὕτως ὀνομάζειν [25] τοὺς μαθηματικοὺς τὸν ἀλαμπῆ τόπον, σκιάν τε μὴ δέχεσθαι τὸν οὐρανόν. ἐγὼ δὲ τοῦτο μὲν ἔφην πρὸς τοὔνομα μᾶλλον ἐριστικῶς, ἢ πρὸς τὸ πρᾶγμα φυσικῶς καὶ μαθηματικῶς, ἐνισταμένους. τὸν γὰρ ἀντιφραττόμενον ὑπὸ τῆς γῆς τόπον εἰ μὴ σκιάν τις ἐθέλοι καλεῖν, ἀλλ᾽ ἀφεγγὲς χωρίον, ὅμως ἀναγκαῖον ἐν αὐτῷ τὴν σελήνην γενομένην [26] καὶ ὅλως

quam vmbram effugit. Et ſane interdiu ſaepenumero apparet: vt quiduis potius, quam igneum et ſidereum corpus, exiſtimare debeat. Hoc vbi dixit Lucius, prouolauerunt ſimul quodammodo ad impugnanda iſthaec Pharnaces et Apollonides. Et concedente dicendi partes Apollonide, Pharnaces: Hoc ipſum, inquit, maxime oſtendit, Lunam aſtrum eſſe, aut ignem. Non enim prorſus latet in defectibus, ſed effulget colore quodam prunam referente et terribili, qui eius eſt proprius. Apollonides autem inſtabat aduerſus vmbram, inquiens, ſic ſemper a mathematicis dici locum, qui nulla illuſtratur luce: tum vmbram a coelo non admitti. Hoc vero, aiebam, eſt contra nomen potius ſophiſtice, quam in rem phyſice, aut mathematice, diſputare. Eum enim infra terram locum, ad quem aditus lumini eſt obſtructus, ſi vmbram quis dicere nolit, ſed luminis vacuam regionem, tamen neceſſe eſt, Lunam, quando eo peruenit * Atque omnino, dicebam,

24. Iidem duo codd. hanc lacunam vocabulo αὐτῷ inſerendo explent.

25. Turn. πάντα hic indit.

26. Turn. et Vulc. hanc lacunam his verbis explent: μᾶλλον λάμπειν καὶ διαφαίνεσθαι.

27. Turn.

(ἔφην) εὔηθές ἐςιν, ἐκεῖ μὴ φάναι τῆς γῆς ἐξικνεῖσθαι τὴν σκιὰν [27] ἡ σκιὰ τῆς σελήνης ἐπιπίπτουσα τῇ ὄψει καὶ [28] πρὸς τὴν γῆν, ἔκλειψιν ἡλίου ποιεῖν. πρὸς σὲ δὲ, ὦ Φαρνάκη, τρέψομαι. τὸ γὰρ ἀνθρακῶδες ἐκεῖνο καὶ διακαὲς χρῶμα τῆς σελήνης, ὃ φὴς ἴδιον αὐτῆς εἶναι, σώματός ἐςι πυκνότητα καὶ βάθος ἔχοντος. οὐθὲν γὰρ ἐθέλει τοῖς ἀρχαίοις [29] ὑπόλειμμα φλογὸς, οὐδ' ἴχνος, ἐμμένειν. οὐδ' ἔςιν ἀνθρακογένεσις, οὐ μὴν [30] ςερέμνιον σῶμα, δεξάμενον διὰ βάθους τὴν πύρωσιν, καὶ σόλων [31]· ὥς πο καὶ Ὅμηρος εἴρηκεν·

Αὐτὰρ ἐπεὶ πυρὸς ἄνθος ἀπέπτατο, παύσατο δὲ φλὸξ
Ἀνθρακιὴν ςορέσασα.

ὁ γὰρ ἄνθραξ ἔοικεν οὐ πῦρ, ἀλλὰ σῶμα πεπυρωμένον, εἶναι, καὶ πεπονθὸς ὑπὸ πυρὸς, ςερεῷ καὶ ῥίζαν ἔχοντι προσμένοντος ὄγκῳ καὶ προσδιατρίβοντος. αἱ δὲ φλό-

cebam, fatuum eſt, negare, vmbram terrae eo pertingere * vmbra Lunae incidens viſui, et * ad terram, defectum Solis facere. Nunc me ad te, Pharnaca, conuertam. Color enim ille prunae ſimilis et ardens Lunae, quem eius proprium eſſe inquis, corporis eſt denſitate et profunditate praediti. Nullae enim reliquiae, nullum veſtigium flammae in raris permanet corporibus, neque prunae fiunt, vbi non aliquod ſolidum corpus ſubiicitur, quod vim ignis alte admiſſam ſeruet: ſicut et Homerus alicubi ait:

Exſtincto poſtquam ſed flamma euanuit igne,
Subſtrauit prunas. — —

Non enim ignis, ſed corpus ignitum videtur pruna, ab igni affecta res, qui in corpore ſolido et radicem habente permaneat ac duret. Flammae autem, rari nutrimenti et materiae celeri-

27. Turn. ὅπου hic inſerit.
28. Hic indunt διήκουσα Turn. et Vulc.
29. ἀραιοῖς ſenſus requirit, quod in ἀρχαίοις librarius inepte detorſit. *Xylander.* Turn. et Vulc. dant Ἀχαιοῖς.
30. Pro οὐ μὴν lego ὅπου μή. *Xylander.*
31. καὶ σόλων falſum eſſe apparet, cum Homeri verba ſint. Itaque pro iis ſuſpicor legendum καὶ σῴζον. *Xylander.*

32. Poſt

γες ἀραιᾶς εἰσὶν ἔξαψις καὶ ῥεύματα τροφῆς καὶ ὕλης, ταχὺ δι' ἀσθένειαν ἀναλυομένης· ὥστ' οὐδὲν ἂν ὑπῆρχε [32] γεώδη καὶ πυκνὴν εἶναι τὴν σελήνην ἕτερον οὕτως ἐναργὲς τεκμήριον, εἴπερ αὐτῆς ἴδιον ἦν, ὡς χρῶμα τὸ ἀνθρακῶδες. ἀλλ' οὐκ ἔστιν, ὦ φίλε Φαρνάκη, πολλὰς [33] τὰς ἐκλειπούσας χρόας ἀμείβειν. καὶ διαιροῦσιν αὐτὰς οὕτως οἱ μαθηματικοὶ κατὰ χρόνον καὶ ὥραν ἀφορίζοντες. ἂν ἀφ' ἑσπέρας ἐκλείπῃ, φαίνεται μέλαινα δεινῶς ἄχρι τρίτης ὥρας καὶ ἡμισείας· ἂν δὲ μέσῃ, τοῦτο [34] δὴ τὸ ἐπιφοινίσσον ἵησι, καὶ πῦρ καὶ πυρωπόν· ἀπὸ δὲ ἑβδόμης ὥρας καὶ ἡμισείας, ἀνίσταται τὸ ἐρύθημα. καὶ τέλος ἤδη πρὸς ἕω λαμβάνει χρόαν κυανοειδῆ καὶ χαροπήν, ἀφ' ἧς δὴ καὶ μάλιστα γλαυκῶπιν αὐτὴν οἱ ποιηταὶ καὶ Ἐμπεδοκλῆς ἀνακαλοῦνται. τοσαύτας οὖν χρόας ἐν τῇ σκιᾷ τὴν σελήνην λαμβάνουσαν ὁρῶντες, οὐκ ὀρθῶς ἐπὶ μόνον καταφέρονται τὸ ἀνθρακῶδες, ὃ μάλιστα φήσαι τις ἂν ἀλλότριον αὐτῆς εἶναι, καὶ μᾶλλον ὑπόμιγμα καὶ λεῖμμα τοῦ φωτὸς, διὰ τῆς σκιᾶς περιλάμποντος.

celeriter ob infirmitatem consumtae incendium ac fluxus sunt. Itaque Lunam terrenam esse et densam vix vllo alio aeque euidenti argumento ostendi poterat: siquidem pruneus ille color eius esset proprius. Sed non est, mi Pharnaca: et videmus, Lunam deficientem alias alium colorem sumere: quos mathematici temporis ratione sic discernunt: Si sub vesperam Luna deficit, horribiliter nigra apparet vsque ad horam tertiam et supra semissem horae. Si media nocte, tunc istum puniceum et igneum colorem edit: a septima hora et semisse rubor ostenditur: versus auroram iam caeruleum trucemque vultum sumit, a quo eam potissimum poëtae et Empedocles glaucopin, id est caesiam, appellant. Proinde cum videamus, Lunam in vmbra tot colores adsciscere, non recte illi arripiunt pruneum: quem potissimum aliquis alienum ab ea esse dixerit, ac mixturam potius luminis deficientis, et per vmbram

32. Post ὑπῆρχε codex quidam innominatus inserit τοῦ.

33. Φαρνάκη, πολλὰς] Mutilum. Hoc vult, deprehensum esse, lunam non semper prunae colorem referre in defectu, sed alias alium. *Xylander.* Pro proximo sequente τὰς dant γὰρ Turn. et Vulc.

34. Pro τοῦτο dant τότε Turn. et Vulc.

ἴδιον δὲ τὸ μέλαν καὶ γεῶδες. ὅπου δὲ πορφυρίσιν ἐνταῦθα καὶ φοινικίσι λίμναις τε καὶ ποταμοῖς δεχομένοις ἥλιον ἐπίσκια χωρία γειτνιῶντα συγχρώζηται καὶ περιλάμπηται, διὰ τὰς ἀνακλάσεις ἀποδιδόντα πολλὰς καὶ διαφόρους ἀπαυγασμούς, τί θαυμαστὸν, εἰ ῥεῦμα πολὺ σκιᾶς ἐμβάλλον ὥσπερ εἰς πέλαγος οὐράνιον, οὐ σταθεροῦ φωτὸς, οὐδ᾽ ἠρεμοῦντος, ἀλλὰ μυρίοις ἄστροις ἐλαυνομένου, μίξεις τε παντοδαπὰς καὶ μεταβολὰς λαμβάνοντος, ἄλλην ἄλλοτε χρόαν ἐκματτόμενον ἀπὸ τῆς σελήνης ἐνταῦθα ἀποδίδωσιν; ἄστρον μὲν γὰρ, ἢ πῦρ, οὐκ ἂν ἐν σκιᾷ διαφανείη μέλαν, ἢ γλαυκὸν, ἢ κυανοειδὲς, ὄρεσι δὲ καὶ πεδίοις καὶ θαλάσσαις πολλαὶ μὲν ἀφ᾽ ἡλίου μορφαὶ χρωμάτων ἐπιτρέχουσι, καὶ σκιαῖς καὶ ὁμίχλαις, ἃς [35] φαρμάκοις γραφικοῖς μιγνύμενον ἐπάγει βαφὰς τὸ λαμπρόν· ὧν τὰ μὲν τῆς θαλάττης ἐπικεχείρηκεν ἁμωσγέπως ἐξονομάζειν Ὅμηρος, ἰοειδέα καλῶν καὶ οἴνοπα πόντον, αὖθις δὲ πορφύρεον κῦμα, γλαυκήν τ᾽ ἄλλως θάλασσαν, καὶ λευκὴν γαλήνην· τὰς δὲ περὶ τὴν γῆν διαφορὰς τῶν ἄλλοτε ἄλλως ἐπιφαινομένων χρωμά-

vmbram enitentis: proprium vero, nigrum et terreſtrem. Iam cum hic, Solis radios excipientibus purpureis, aut puniceis veſtibus, paludibus item et fluuiis, vmbroſa viciniae loca colorem iſtorum aemulentur, et ob omnigenas reflexiones multiplicibus illuſtrentur ſplendoribus: quid mirum res habet, ſi copioſus vmbrae fluxus, veluti in pelagus coeleſte incidens, non ſtabilis, aut quieſcentis luminis, ſed ab innumeris exagitati aſtris, variaſque mixtiones et mutationes in ſe admittentis, alium alias colorem a Luna expreſſum huc refert? Stella enim, aut ignis, in vmbra nunquam videbitur nigro, glauco, aut caeruleo colore. Montibus vero et campis ac maribus multae a Sole colorum formae inferuntur, vmbriſque et nebulis, tanquam pigmentis, permixtus ea ſplendor inducit. Et maris quidem colores conatus eſt Homerus vtcunque nominibus exponere, mare violae, vinique rubri forma praeditum dicens, et alibi glaucum, vndam purpuream, tranquillitatem albam. Quae vero terrae accidunt diuerſitates colorum, alias aliter accidentium, omiſit: quia nimirum immenſus

35. Pro ἃς exhibent ὡς Turn. et Vulc.

36. Ii-

των παρῆκεν, ὡς ἀπείρους τὸ πλῆθος ὄσας. τὴν δὲ σελήνην οὐκ εἰκὸς [36] τὴν θάλασσαν μίαν ἔχειν ἐπιφάνειαν, ἀλλ' ἐοικέναι μάλιστα τῇ γῇ τὴν φύσιν, ἣν ἐμυθολόγει Σωκράτης ὁ παλαιὸς· εἴτε δὴ ταύτην αἰνιττόμενος, εἴτε δὴ ἄλλην τινὰ διηγούμενος. οὐ γὰρ ἄπιστον, οὐδὲ θαυμαστὸν, εἰ μηδὲν ἔχουσα διεφθορὸς ἑαυτῇ, μηδ' ἰλυῶδες, ἀλλὰ φῶς τε καρπουμένη καθαρὸν ἐξ οὐρανοῦ καὶ θερμότητος, οὐ διακαοῦς, οὐδὲ μανικοῦ πυρὸς, ἀλλὰ νοτεροῦ καὶ ἀβλαβοῦς καὶ κατὰ φύσιν ἔχοντος οὖσα πλήρης, κάλλη τε θαυμαστὰ κέκτηται τόπων, ὄρη τε καταφλογοειδῆ, καὶ ζώνας ἁλουργὰς ἔχει, χρυσόν τε καὶ ἄργυρον, οὐκ ἐν βάθει διεσπαρμένον, ἀλλὰ πρὸς τοῖς πεδίοις ἐξανθοῦντα πολὺν, ἢ πρὸς ὕψεσι λείοις περιφερόμενον. εἰ δὲ τούτων ὄψις ἀφικνεῖται διὰ τῆς σκιᾶς ἄλλοτε ἄλλη πρὸς ἡμᾶς, ἐξαλλαγῇ καὶ διαφορᾷ τινι τοῦ περιέχοντος, τό γε μὴν τίμιον οὐκ ἀπόλλυσι τῆς δόξης, οὐδὲ τὸ θεῖον, ἡ σελήνη. ἥτις [37] ἱερὰ πρὸς ἀνθρώπων νομιζομένη, ἢ μᾶλλον [38] πῦρ θολερὸν (ὥσπερ οἱ Στωϊκοὶ λέγουσι) καὶ

ſus eorum eſſet numerus. Caeterum Lunam probabile non eſt eandem cum mari habere ſuperficiem: ſed natura terrae cognatiſſimam eſſe ei, quam priſcus iſte Socrates fabuloſe protulit: ſiue per ambages Lunam innuens, ſiue de alia quadam mentionem faciens. Nihil enim vel incredibile eſt, vel mirabile, ſi Luna, cum nihil in ſe corruptum, nihil coenoſum habeat, et e coelo luminis puri fructum, caloremque non immodicum, aut ſaeuum, percipiat, ſed humectum et innoxium: in ſe pulchritudines locorum admirabiles, montes flammantes, ac cingula habet purpurea, aurumque et argentum, non in profundo diſperſum, ſed quae in planiciebus copioſe effloreſcant, aut in collibus laeuibus circumferantur: quorum deinde ſimulacra ad nos per vmbram alias alia continentis aëris mutatione diuerſe efferantur. Neque vero diuinitatis opinionem et venerationem hoc pacto Luna amittit, quae * ſacra ab hominibus iudicatur: quam ſi eam faeculentum de ſententia Stoicorum ignem et turbidum ſtatuas. Ignis quidem apud

36. Iidem poſt εἰκὸς interponunt ὡς.

37. Poſt ἥτις Turn. inſerit γῆ.

38. Idem dat inuerſe μᾶλλον ἤ.

39. Pro

τρυγῶδες. πῦρ μέν γε παρὰ Μήδοις καὶ Ἀσσυρίοις βαρβαρικὰς ἔχει τιμὰς, οἳ φόβῳ τὰ βλάπτοντα θεραπεύουσι πρὸ τῶν σεμνῶν ἀφοσιούμενοι· τὸ δὲ γῆς ὄνομα παντί που φίλον Ἕλληνι καὶ τίμιον, καὶ πατρῷον ἡμῖν, ὥσπερ ἄλλον τινὰ θεὸν σέβεσθαι. πολλοῦ δὲ δέομεν ἄνθρωποι τὴν σελήνην, γῆν οὖσαν ὀλυμπίαν, ἄψυχον ἡγεῖσθαι σῶμα καὶ ἄνουν καὶ ἄμοιρον, ὧν θεοῖς ἀπάρχεσθαι προσήκει, νόμῳ τε τῶν ἀγαθῶν ἀμοιβὰς τίνοντας, καὶ κατὰ φύσιν σεβομένους τὸ κρεῖττον ἀρετῇ καὶ δυνάμει καὶ τιμιώτερον. ὥστε μηδὲν οἰώμεθα πλημμελεῖν γῆν αὐτὴν θέμενοι. τὸ δὲ φαινόμενον τουτὶ πρόσωπον αὐτῆς, ὥσπερ ἡ παρ᾽ ἡμῖν ἔχει γῆ κόλπους τινὰς μεγάλους, οὕτως ἐκείνην ἀνεπτύχθαι βάθεσι μεγάλοις, καὶ ῥήξεσιν, ὕδωρ, ἢ ζοφερὸν ἀέρα, περιέχουσιν. ὧν ἐντὸς οὐ καθίησιν, οὐδ᾽ ἐπιψαύει τὸ τοῦ ἡλίου φῶς, ἀλλ᾽ ἐκλείπει, καὶ διεσπασμένην ἐνταῦθα τὴν ἀνάβασιν ἀποδίδωσιν. ὑπολαβὼν δὲ ὁ Ἀπολλωνίδης· Εἶτα, ὦ πρὸς αὐτῆς (ἔφη) τῆς σελήνης, δυνατὸν εἶναι δοκεῖ ἡμῖν, ῥηγμάτων τινῶν, ἢ φαράγγων, εἶναι σκιὰς, κἀκεῖθεν ἀφικνεῖσθαι δεῦρο

apud Medos et Assyrios barbaricis colitur honoribus: qui damnosa prae metu venerantur, neque tam honore afficiunt, quam abominantur. At vero terrae nomen nemini non Graecorum habetur carum, venerabile: et auitum nobis est, ei, vt aliis quoque diis, diuinos honores deferre. Longe vero ab eo absumus, nimirum homines, vt Lunam, quae coelestis est terra, existimemus animae mentisque et eorum exsortem, propter quae diis primitias conuenit offerri: sed legitimam ei beneficiorum gratiam rependimus, et pro iure naturae veneramur id, quod virtute, potentia ac dignitate humanam excedit conditionem. Quare nihil nos peccare arbitramur, dum eam terream statuimus. Quod ad faciem attinet in Luna apparentem: sicut nostra terra sinus habet quosdam magnos: ita censemus Lunam quoque profunditatibus et rupturis magnis esse apertam, aquam, aut aërem caliginosum, continentibus: in quas Sol suo lumine non penetret, sed eas deserens, reflexionem dissipatam faciat Excipiens hic sermonem Apollonides: Ergone, inquit, ipsam obtestans Lunam, fieri hoc vobis videtur posse, vt rupturarum quarundam, aut conuallium, vmbrae sint, quae huc et vsque ad nostrum visum pertingant? aut

πρὸς τὴν ὄψιν, ἢ τὸ συμβαῖνον οὐ λογίζεσθαι, κἀγὼ τουτί εἴπω· καίπερ οὐκ ἀγνοοῦντες, ἀκούοιτε δέ [39]. ἡ μὲν διάμετρος τῆς σελήνης δυοκαίδεκα δακτύλους ἔχει τὸ φαινόμενον ἐν τοῖς μέσοις ἀποστήμασι μέγεθος· τῶν δὲ μελάνων καὶ σκιερῶν ἕκαστον ἡμιδακτυλίου φαίνεται μεῖζον, ὥστε τῆς διαμέτρου μεῖζον, ἢ εἰκοστοτέταρτον, εἶναι. καὶ μὴν, εἰ μόνων ὑποθοίμεθα τὴν περίμετρον τῆς σελήνης τρισμυρίων σταδίων, μυρίων δὲ τὴν διάμετρον, κατὰ τὸ ὑποκείμενον, οὐκ ἔλαττον ἂν εἶναι [40] πεντακοσίων σταδίων ἐν αὐτῇ τῶν σκιερῶν ἕκαστον, ὅρα δὴ πρῶτον, ἂν ᾖ δυνατὸν, τῇ σελήνῃ τηλικαῦτα βάθη καὶ τηλικαύτας εἶναι τραχύτητας, ὥστε σκιὰν ποιεῖν τοσαύτην· ἔπειτα πῶς οὖσαι τηλικαῦται τὸ μέγεθος ὑφ᾽ ἡμῶν οὐχ ὁρῶνται. κἀγὼ μειδιάσας πρὸς αὐτόν· Εὖγε, (ἔφην) ὅτι τοιαύτην ἐξεύρηκας ἀπόδειξιν, ὦ Ἀπολλωνίδη, δι᾽ ἧς κἀμὲ καὶ σαυτὸν ἀποδείξεις τῶν Ἀλωάδων ἐκείνων μείζονας εἶναι, οὐκ ἐν ἅπαντι μέντοι χρόνῳ τῆς ἡμέρας, ἀλλὰ πρωῒ μάλιστα καὶ δείλης. οἴει, τὰς σκιὰς ἡμῶν τοῦ ἡλίου ποιοῦντος ἠλιβάτους, τὸ καλὸν τοῦτον αἰσθήσει παρέχειν

aut non ratiocinamini, quid inde ſequatur? Tum ego: Hoc, inquam, quamuis non ignorantes, tamen audiatis *

* Lunae diameter XII digitorum magnitudine apparet in mediis diſtantiis. Nigrarum autem et vmbroſarum macularum vnaquaelibet ſemiſſe digiti maior videtur, ita vt amplius ſit, quam ſemuncia diametri. Iam ſi diametrum ponamus Lunae duntaxat triginta millia ſtadiorum, ex propoſito in ea vnumquodque vmbroſorum diametrum habebit ſtadiis ampliorem * quingentis ſtadiis. Primum ergo vide, an in Luna poſſint tanti hiatus, tantae aſperitates eſſe, vt tantam vmbram faciant: deinde, tantae cum ſint, cur a nobis non cernantur. Ego hic renidens: Bene tu, inquam, Apollonida, qui talem nobis inueneris demonſtrationem, qua et me et te euincas maiores Aloidis eſſe iſtis: non quidem quouis diei tempore, ſed mane potiſſimum ac veſperi. Putaſne, cum Sol vmbras noſtras facit immenſas, hanc praeclaram ſubiici noſtro ſenſui ratiocinationem: Si magnum eſt,

39. Pro δὲ Turn. habet δή. 40. Idem pro εἶναι dat εἴη.

 41. Ἀ-

συλλογισμὸν, ὡς, εἰ μέγα τὸ σκιαζόμενον, ὑπερμέγεθες τὸ σκιάζον. ἐν Λήμνῳ μὲν ἐδέτερος ἡμῶν, εὖ οἶδ᾽, ὅτι γέγονε, τετὶ μέντοι τὸ θρυλλέμενον ἰάμβειον ἀμφότεροι πολλάκις ἀκηκόαμεν·

Ἄθως καλύψει [41] πλευρὰ Λημνίας βοός.

ἐπιβάλλει γὰρ ἡ σκιὰ τε ὄρες (ὡς ἔοικε) χαλκέῳ τινὶ βοϊδίῳ, μῆκος ἀποτίνεσα διὰ τῆς θαλάττης ἐκ ἔλαττον ἑπτακοσίων ςαδίων, τὸ [42] κατασκιάζον ὕψος εἶναι διὰ τὴν αἰτίαν· ὅτι πολλαπλασίες αἱ τε φωτὸς ἀποςάσεις τῶν σωμάτων τὰς σκιὰς ποιεσι. δεῦρο δὴ θεῶ καὶ τῆς σελήνης, ὅτε πάμμηνός ἐςι, καὶ μάλιςα τὴν ἰδέαν ἐναργῆ ϑρον τε προσώπε [43] βαθύτητα τῆς σκιᾶς ἀποδίδωσι, τὸ μέγιςον ἀπέχοντα διάςημα τὸν ἥλιον. ἡ γὰρ ἀπόςασις τε φωτὸς αὐτὴ τὴν σκιὰν μεγάλην, ἐ τὰ μεγέθη τῶν ὑπὲρ τὴν σελήνην ἀνωμαλιῶν πεποίηκε. καὶ μὴν ἐδὲ τῶν ὀρῶν τὰς ὑπεροχὰς ἐῶσι μεθ᾽ ἡμέραν αἱ περιαυ-

est, quod vmbram de se proiicit, ingens est, quod vmbram creat? In Lemno neutrum nostrum fuisse, liquido noui: tamen ambo peruulgatum hoc Iambicum saepe audiuimus:

Athos obumbrat terga Lemniae bouis.

Incidit enim, vt consentaneum est, montis vmbra buculae aeneae, per mare in longum porrecta haud paucioribus ↀↀ stadiis. * obumbrandi altitudinem esse in causa, quod multipliciter excedentia quantitatem corporum interualla vmbram faciant. Id ergo hic etiam in Luna contemplare, quando in plenilunio maxime expressam faciei imaginem exhibet, ob profunditatem vmbrae, longissime tunc a Sole dissita. Nam distantia luminis ipsa vmbram magnam, non magnitudines inaequalitatum, quae sunt infra Lunam, effecit. Quin etiam montium eminentias Solis radii non sinunt interdiu

41. Ἄθως καλύψει] Apud Eusthath. in Iliad. ξ. 229. legitur multo concinnius: Ἄθως σκιάζει νῶτα Λημνίας βοός. De vmbra huius montis vide Apollon. Ἀργον. α. Sed et caetera hic sunt mutila et palam falsa, vt ἀνάβασιν pro ἀνάκλασιν, et alia, quae annotando persequi sit longum. *Xylander.*

42. Pro τὸ Turn. exhibet τῷ.

43. Post προσώπε indunt καὶ Turn. et Vulc.

γαὶ τῦ ἡλίȣ καθορᾶσθαι. τὰ μέντοι βαθέα καὶ κοῖλα φαίνεται καὶ σκιώδη πόῤῥωθεν. ȣ᾿δὲν ȣ῏ν ἄτοπον, εἰ καὶ τῆς σελήνης τὴν ἀντίληψιν καὶ τὸν ἐπιφωτισμὸν ȣ᾿κ ἔςι καθορᾷν ἀκριβῶς. αἱ δὲ τῶν σκιερῶν παραθέσεις παρὰ τὰ λαμπρὰ τῇ διαφορᾷ τὴν ὄψιν ȣ᾿ λανθάνουσιν. ἀλλ᾿ ἐκεῖνο μᾶλλον (ἔφην) ἐλέγχειν δοκεῖ τὴν λεγομένην ἀνάκλασιν ἀπὸ τῆς σελήνης, ὅτι τȣ̀ς ἐν ταῖς ἀνακλωμέναις αὐγαῖς ἑςῶτας ȣ᾿ μόνον συμβαίνει τὸ φωτιζόμενον ὁρᾷν, ἀλλὰ καὶ τὸ φωτίζον. ὅταν γὰρ, αὐγῆς ἀφ᾿ ὕδατος πρὸς τοῖχον ἁλλομένης, ὄψις ἐν αὐτῷ τῷ πεφωτισμένῳ κατὰ τὴν ἀνάκλασιν τόπῳ γένηται, τὰ τρία καθορᾷ, τήν τ᾿ ἀνακλωμένην αὐγὴν, καὶ τὸ ποιȣ̃ν ὕδωρ τὴν ἀνάκλασιν, καὶ τὸν ἥλιον αὐτὸν, ἀφ᾿ ȣ῟ τὸ φῶς τῷ ὕδατι προσπῖπτον ἀνακέκλαςαι. τȣ́των δὲ ὁμολογȣμένων καὶ φαινομένων, κελεύȣσι τȣ̀ς ἀνακλάσει φωτίζεσθαι τὴν γῆν ὑπὸ τῆς σελήνης ἀξιȣ̃ντας, ἐπιδεικνύναι νύκτωρ ἐμφαινόμενον τῇ σελήνῃ τὸν ἥλιον, ὥσπερ ἐμφαίνεται τῷ ὕδατι μεθ᾿ ἡμέραν, ὅταν ἀνάκλασις ὑπ᾿ αὐτὸν 44 γένηται. μὴ φαινομένȣ δὲ τȣ́τȣ, κατ᾿ ἄλλον οἴονται τρό-

diu conſpici, cum cernantur valles, et quae in profundo ſunt atque vmbroſa, idque eminus. Non eſt ergo abſurdum, ſi, Luna quoque vt illuminetur, radioſque Solis in ſe recipiat, videre nequimus ita exacte. Quando autem vmbroſa iuxta ſplendida ponuntur, horum diſcrimen viſum non fallit. Verum id, dicebam, magis refellere videtur eam, quae perhibetur, a Luna reflexionem: quod, qui in reflexis ſtant radiis, iis non tantum id, quod illuminatur, contingit videre, ſed etiam id, quod illuminat. Quando enim, ſplendore ab aqua in parietem reculſo, viſus in ipſo fuerit loco, vbi fit reflexio: tunc tria iſta cernit, reflexum ſplendorem, aquam, in qua radii recelluntur, ipſumque Solem, a quo lumen in aquam incidens reflectitur. His et in confeſſo poſitis, et ſenſu perceptis, poſtulant ab iis, qui reflexione radiorum illuſtrari a Luna terram adſerunt, vt oſtendant noctu apparentem in Luna Solem: ſicut interdiu in aqua cernitur, quando haec eius radios reflectit. Quod cum non appareat, aliter eam, quam reflexione,

44. ὑπ᾿ αὐτῷ Turn. et Vulc.

πον, ἐκ ἀνακλάσει, γίνεσθαι τὸν φωτισμόν. εἰ δὲ μὴ τοῦτο, μηδὲ γῆν εἶναι τὴν σελήνην. Τί οὖν, ἔφη, πρὸς αὐτοὺς λεκτέον, ὁ Ἀπολλωνίδης; κοινὰ γὰρ ἔοικε καὶ πρὸς ἡμᾶς εἶναι τὰ τῆς ἀνακλάσεως. Ἀμέλει τρόπον τινὰ (ἔφην ἐγὼ) κοινὰ, τρόπον δ' ἄλλον οὐδὲ κοινά· πρῶτον δὲ ὅρα τὰ τῆς εἰκόνος, ὡς ἄνω ποταμῶν καὶ τραπὲν πάλιν λαμβάνουσιν. ἐπὶ γῆς πάρεστι καὶ κάτω τὸ ὕδωρ· ὑπὲρ γῆς δὲ σελήνη καὶ μετέωρος. ὅθεν ἀντίστροφον αἱ κεκλασμέναι τὸ σχῆμα τῆς γωνίας ποιοῦσι, τῆς μὲν ἄνω, πρὸς τῇ σελήνῃ, τῆς δὲ κάτω, πρὸς τῇ γῇ κορυφὴν ἐχούσης. μὴ ἅπασαν οὖν ἰδέαν κάτοπτρον, μηδ' ἐκ πάσης ἀποστάσεως ὁμοίαν ἀνάκλασιν ποιεῖν ἀξιούτωσαν, ἐπεὶ μάχονται πρὸς τὴν ἐνάργειαν. οἱ δὲ σῶμα μὴ λεπτὸν, μηδὲ λεῖον, ὥσπερ ἐστὶ τὸ ὕδωρ, ἀποφαίνοντες τὴν σελήνην, ἀλλ' ἐμβριθὲς καὶ γεῶδες, οὐκ οἶδα, ὅπως ἀπαιτοῦνται τοῦ ἡλίου τὴν ἔμφασιν ἐν αὐτῇ πρὸς τὴν ὄψιν. οὐδὲ γὰρ τὸ γάλα τοὺς τοιούτους ἐσοπτρισμοὺς ἀποδίδωσιν, οὐδὲ ποιεῖ τῆς ὄψεως ἀνακλάσεις διὰ τὴν ἀνωμαλίαν καὶ τραχύτητα τῶν μορίων· πόθεν γε 45 τὴν σελήνην δυνατόν ἐστιν

xione, illuminari censent: ac proinde Lunam quoque terram non esse. Quid ergo aduersum eos dicendum est? aiebat Apollonides: nam isthaec de reflexione ratio etiam ad nos pertinet. Sane, inquam ego, quodam modo communis ea est ratio, quodam modo non communis. Primum autem vide, quale sit id, quod de imagine dicitur, quam sit peruersum, et (quod aiunt) sursum versum flumina. Aqua enim in terra est et infra, supra terram Luna et in sublimi. Itaque etiam anguli reflexionum diuerse fiunt, cum alia sursum ad Lunam, alia deorsum ad terram vertice suo tendat. Non ergo postulent, quamuis speciem esse speculum, et quouis interuallo aequalem fieri reflexionem. Nam euidentiae hoc repugnat. Qui vero dicunt, Lunam non esse corpus tenue et laeue, vt est aqua, sed solidum et terrenum: nescio, quomodo Solis in ea imaginem a visu volunt cerni. Nam neque lac huiusmodi speculares reddit imagines, neque visum reflectit: ob inaequalitatem et asperitatem partium: nedum Luna possit emittere a se

45. πόθεν γὰρ Turn. et Vulc.

46. ὁρᾶ-

ἀναπέμπειν ἀφ᾽ ἑαυτῆς τὴν ὄψιν, ὥσπερ ἀναπέμπει τὰ λειότερα τῶν ἐσόπτρων; καίτοι καὶ ταῦτα δήπουθεν ἐὰν ἀμυχή τις, ἢ ῥύπος, ἢ ταραχή τις, καταλάβῃ, τὸ σημεῖον ἄν, ἀφ᾽ οὗ πέφυκεν ἡ ὄψις, ἀνακλασθὲν τυποῦται· καὶ βλέπεται μὲν αὐτά, τὴν δ᾽ ἀνταύγειαν οὐκ ἀποδίδωσιν. ὁ δ᾽ ἀξιῶν, ἢ καὶ τὴν ὄψιν ἡμῶν ἐπὶ τὸν ἥλιον ἀξιῶν εἶναι, φῶς δὲ τὴν ὄψιν, οὐρανὸν δὲ τὸν ἄνθρωπον. τοῦ μὲν γὰρ ἡλίου δι᾽ εὐτονίαν καὶ λαμπρότητα πρὸς τῇ σελήνῃ γινομένην μετὰ πληγῆς τὴν ἀνάκλασιν φέρεσθαι πρὸς ἡμᾶς εἰκός ἐστιν· ἡ δ᾽ ὄψις, ἀσθενὴς οὖσα καὶ ὀλιγοστή, τί θαυμαστόν, εἰ μήτε πληγὴν ἀνακρουστικὴν ποιεῖ, μήτ᾽ ἀφαλλομένης τηρεῖ τὴν συνέχειαν, ἀλλὰ θρύπτεται καὶ ἀπολείπει, πλῆθος οὐκ ἔχουσα φωτός, ὥστε μὴ παρασπᾶσθαι περὶ τὰς ἀνωμαλίας καὶ τραχύτητας. ἀπὸ μὲν γὰρ ὕδατος καὶ τῶν ἄλλων ἐσόπτρων ἰσχύουσαν ἔτι τῆς ἀρχῆς ἐγγὺς οὖσαν ἐπὶ τὸν ὀφθαλμὸν ἅλλεσθαι τὴν ἀνάκλασιν, οὐκ ἀδύνατόν ἐστιν· ἀπὸ δὲ τῆς σελήνης, κἂν γίνωνταί τινες ὀλισθήσεις αὐτῆς, ἀσθενεῖς ἔσονται καὶ ἀμυδραί, καὶ προαπολείπουσαι διὰ τὸ μῆκος τῆς ἀποστάσεως· καὶ γὰρ ἄλλως τὰ μὲν κοῖλα τῶν ἐσόπτρων εὐτονωτέραν ποιεῖ τῆς προηγουμένης αὐγῆς τὴν ἀνακλωμένην, ὥστε καὶ φλόγας ἀναπέμπειν πολλάκις· τὰ δὲ κυρτὰ

a ſe viſa talia, ſicut ſpecula laeuiora faciunt. Sed in his, ſi qua rima, aut ſordes, aut turbatio incidat, punctum, a qua ſolet viſus, reflexum efformatur: atque iſta videntur quidem, ſed reſplendentiam non exhibent. Qui autem contendit * aut etiam viſum noſtrum ad Solem contendens eſſe: lumen autem viſum, coelum hominem. Eſt enim veriſimile, Solis ob vehementiam et ſplendorem cum ictu factam reflexionem ad nos ferri. At viſus imbecillis cum ſit et minima particula, quid mirum, ſi neque ictum repellentem infert, neque reſiliens continuitatem ſeruat, ſed frangitur ac deficit, cum tanta ei non ſit copia luminis, vt non diuellatur inaequalitatibus et aſperitatibus occurrens. Non eſt enim impoſſibile, ab aqua et aliis ſpeculis reflexionem, cuius in propinquo adhuc tenetur principium, validam reſilire. Sed a Luna etiamſi aliquae delabantur, infirmae erunt ac languidae, et quae ob interualli magnitudinem prius deficiant, quam ad nos perueniant. Alioquin etiam caua ſpeculorum validius reflectunt Solis radios, ita quidem, vt flammas quoque ſaepenumero edant:

καὶ σφαιροειδῆ, τῷ μὴ πανταχόθεν ἀντερείδειν, ἀσθενῆ καὶ ἀμαυράν. ὁρᾶται[46] δήπουθεν, ὅταν ἴριδες δύο φανῶσι, νέφους νέφος ἐμπεριέχοντος, ἀμαυρὰν ποιοῦσαν καὶ ἀσαφῆ τὰ χρώματα τὴν περιτρέχουσαν. τὸ γὰρ ἐκτὸς νέφος, ἀπωτέρω τῆς ὄψεως κείμενον, οὐκ εὔτονον, οὐδ᾽ ἰσχυρὰν τὴν ἀνάκλασιν ἀποδίδωσι. καὶ τί δεῖ πλείονα λέγειν; ὅπου γὰρ τὸ τοῦ ἡλίου φῶς, ἀνακλώμενον ἀπὸ τῆς σελήνης, τὴν μὲν θερμότητα πᾶσαν ἀποβάλλει, τῆς δὲ λαμπρότητος αὐτῷ λεπτὸν ἀφικνεῖται μόλις πρὸς ἡμᾶς καὶ ἀδρανὲς λείψανον, ἦ που τῆς ὄψεως τὸν ἴσον φερομένοις δίαυλον, ἐνδέχεται μόριον ὁτιοῦν λείψανον ἐξικέσθαι πρὸς τὸν ἥλιον ὑπὸ τῆς σελήνης. ἐγὼ μὲν οὐκ οἶμαι. σκοπεῖτε δὲ (εἶπον) καὶ ὑμεῖς, εἰ τὰ αὐτὰ πρὸς τὸ ὕδωρ καὶ τὴν σελήνην ἔπασχεν ἡ ὄψις· ὃ δὴ[47] καὶ γῆς καὶ φυτῶν καὶ ἀνθρώπων καὶ ἄστρων ἐμφάσεις ποιεῖν τὴν πανσέληνον, οἵας τὰ λοιπὰ ποιεῖται τῶν ἐσόπτρων. εἰ δ᾽ οὐ γίνονται πρὸς ταῦτα τῆς ὄψεως ἀνακλάσεις, δι᾽ ἀσθένειαν αὐτῆς, ἢ τραχύτητα τῆς σελήνης, μηδὲ πρὸς τὸν ἥλιον ἀπαιτῶμεν. ἡμεῖς μὲν οὖν, (ἔ-

curua et globoſa, quia vndique renituntur, imbecillem et obſcuram * videtur ſcilicet, quando duae irides apparent, nubem nube continente, eius colores eſſe obſcuros et incertos, quae eſt in continente. Nam exterior nubes longius a viſu diſtans reflexionem reddit inualidam. Et quid attinet plura dicere? Quando enim Solis lumen a Luna reflexum omnem amittit calorem, et ſplendoris eius aegre ad nos perferuntur tenues atque languidae reliquiae: poteritne viſus noſter, eodem tam longo permeato ſpatio, Solaris qualemcunque portiunculam imaginis de Luna reportare? Ego quidem non puto. Conſiderate vero, aiebam, etiam vos, an idem accidat viſui noſtro a Luna et ab aqua: an terrae, plantarum, et hominum ſiderumque imagines Luna plena repraeſentet, ſicut faciunt alia ſpecula. Quod ſi viſus acies ad haec non reflectitur tum ob imbecillitatem, aut aſperitatem ipſius Lunae: ne aduerſus Solem hoc requiramus. Ac

46. ὁρᾶτε Turn.

47. Pro ὃ δὴ Turn. et Vulc. dant ἔδει.

48. τρο-

φην) ὅσα μὴ διαπέφευγε τὴν μνήμην τῶν ἐκεῖ λεχθέντων, ἀπηγγέλκαμεν· ὥρα δὲ καὶ Σύλλαν παρακαλεῖν, μᾶλλον δ' ἀπαιτεῖν τὴν διήγησιν, οἷον ἐπὶ ῥητοῖς ἀκροατὴν γεγενημένον. ὥστε (εἰ δοκεῖ) καταπαύσαντες τὸν περίπατον, καὶ καθίσαντες ἐπὶ τῶν βάθρων, ἑδραῖον αὐτῷ παράσχωμεν ἀκροατήριον. ἔδοξε δὴ ταῦτα· καὶ καθισάντων ἡμῶν, ὁ Θέων· Ἐγώ τοι, ὦ Λαμπρία, (εἶπεν) ἐπιθυμῶ μὲν οὐδενὸς ἧττον ὑμῶν ἀκοῦσαι τὰ λεχθησόμενα, πρότερον δ' ἂν ἡδέως ἀκούσαιμι περὶ τῶν οἰκεῖν λεγομένων ἐπὶ τῆς σελήνης, οὐκ εἰ κατοικοῦσί τινες, ἀλλ' εἰ δυνατὸν ἐκεῖ κατοικεῖν. εἰ γὰρ οὐ δυνατὸν, ἄλογον, καὶ τὸ γῆν εἶναι τὴν σελήνην. δόξει γὰρ πρὸς οὐθὲν, ἀλλὰ μάτην γεγονέναι, μήτε καρποὺς ἐκφέρουσα, μήτ' ἀνθρώποις τισὶν ἕδραν παρέχουσα καὶ γένεσιν καὶ δίαιταν· ὧν ἕνεκα καὶ ταύτην γεγονέναι φαμὲν, κατὰ Πλάτωνα, τροφὸν [48] ἡμετέραν, ἡμέρας τε καὶ νυκτὸς ἀτρεκῆ φύλακα καὶ δημιουργόν. ὁρᾷς δὲ, ὅτι πολλὰ λέγεται, καὶ σὺν γέλωτι, καὶ μετὰ σπουδῆς, περὶ τούτων. τοῖς μὲν γὰρ ὑπὸ τὴν σελήνην οἰκοῦσιν, ὥσπερ Ταντάλοις, ὑπὲρ

Ac nos quidem, dicebam, quae ibi dicta ſunt, niſi ſi quid memoriam ſefellit, retulimus. Tempus autem eſt, vt Syllam quoque exhortemur, adeoque poſcamus ab eo narrationem, vt qui certa conditione auditor interfuerit. Proinde, ſi ita vobis videtur, ambulandi finem faciemus, et conſidentes in ſedilibus, fixum ei praebebimus auditorium. Placuit hoc: et cum conſediſſemus, Theo: Ipſe quidem, inquit, non minore, quam vllus veſtrum, audiendi, quae dicentur, deſiderio teneor. Ante tamen, Lampria, de iis, qui Lunam dicuntur inhabitare, peruellem aliquid audire: non vtrum habitent aliqui, ſed an habitari poſſit. Hoc enim ſi nequit, a ratione alienum erit, eam eſſe terram. Nam videbitur ad nullum vſum et frustra exſtitiſſe, cum neque fructus edat, neque hominibus quibuſdam ſedem, ortum et vitae degendae locum praebeat: quarum rerum cauſa hanc noſtram terram exſtitiſſe de Platonis ſententia dicimus, nutricem noſtram, dieique et noctis fidelem cuſtodem atque opificem. Vides autem, de hoc argumento multa et ſerio et ioco diſputari. Lunam enim aiunt eorum, qui infra degunt, tanquam Tantalorum

48. τροφὴν Ald. et Baſ.

49. Pro

κεφαλῆς ἐκκρέμασθαί φασι, τοὺς δ' οἰκοῦντας αὖ πάλιν ἐπ' αὐτῆς, ὥσπερ Ἰξίονας ἐνδεδεμένους ῥύμῃ τόσῃ. καίτοι μίαν οὐ κινεῖται κίνησιν, ἀλλ' ὥς που καὶ λέγεται τριοδῖτις, ἐστὶν, ἅμα μῆκος ἐπὶ τοῦ ζωδιακοῦ καὶ πλάτος ἐπιφερομένη καὶ βάθος· ὧν τὴν μὲν περιδρομὴν, τὴν δὲ ἕλικα, τὴν δ' οὐκ οἶδα πῶς ἀνωμαλίαν ὀνομάζουσιν οἱ μαθηματικοὶ, καίπερ οὐδεμίαν ὁμαλὴν, οὐδὲ τεταγμένην ταῖς ἀποκαταστάσεσιν ὁρῶντες ἔχουσαν. ἐκοῦν [49] εἰ λέων τις ἔπεσεν ὑπὸ ῥύμης εἰς Πελοπόννησον, ἄξιόν ἐστι θαυμάζειν· ἀλλ' ὅμως [50] οὐ μυρία ὁρῶμεν ἀεὶ πεσήματα ἀνδρῶν καὶ ἀπολακτισμοὺς βίων ἐκεῖθεν οἷον ἐκκυβιστώντων καὶ περιτρεπόντων. καὶ γὰρ γελοῖον, περὶ μονῆς τῶν ἐκεῖ διαπορεῖν, εἰ μὴ γένεσιν, μηδὲ σύστασιν, ἔχειν δύναται. ὅπου γὰρ Αἰγύπτιοι καὶ Τρωγλοδῦται, οἷς ἡμέρας μιᾶς ἀκανὲς [51] ἵσταται κατὰ κορυφὴν ὁ ἥλιος ἐν τροπαῖς, εἶτ' ἄπεισιν, ὀλίγον ἀπέχουσι τοῦ κατακεκαῦσθαι ξηρότητι τοῦ περιέχοντος· ἦπου τοὺς ἐπὶ τῆς σελήνης εἰκός ἐστι δώδεκα θερείας ὑπομένειν ἔτους ἑκάστου, κατὰ

talorum imminere capitibus: rurſumque eos, qui ipſam incolunt, Ixionum inſtar illigatos tanto impetu volui ac reuolui. Et quidem non vnico motu Luna verſatur, ſed eſt, vt ſolent appellare, triuia: in Zodiaco ſimul in longum, et latum, et profundum circummeans. Primum motum circuitionem, ſecundum volutationem, tertium neſcio qui inaequalitatem vocant Mathematici: cum nullam earum motionum conſtitutis certisque finibus includi videamus. * Mirum non eſt, ſi impetu agitationis leo in Peloponneſum decidit: ſed tamen nonne innumeros quotidie videmus hominum caſus, et vitas quaſi calcitrando proiectas, iſthinc in caput hac deuolutorum. Etenim ridiculum eſt, dubitare, an ibi manſio ſit, ſi ortui locus nullus datur. Nam cum Aegyptii et Troglodytae, quorum vno die quotannis Sol per momentum temporis in ſolſtitio capitibus imminet, mox diſcedens, tantum non comburantur ob aëris ſiccitatem: an credibile eſt, eos, qui in Luna ſunt, quotannis duodecim perferre poſſe ſolſtitia, ſingulis menſibus

49. Pro ἐκοῦν dant οὐκ Ald. et Baſ. Turn. et Vulc. e quorum priore, Turn. affertur etiam ὅτι.

50. Pro ὅμως dant ὅπως

51. ἀκαρὲς Turn.

52. μήτ'

μῆνα τȣ͂ ἡλίȣ πρὸς κάθετον αὐτοῖς ἐφιϛαμένȣ καὶ ϛηρίζοντος, ὅταν ᾖ πανσέληνος. πνεύματά γε μὴν καὶ νέφη καὶ ὄμβρους, ὧν χωρὶς ὔτε γένεσις φυτῶν ἐϛιν, ὔτε σωτηρία γενομένοις, ἀμήχανον ἐκεῖ διανοηθῆναι, συνιϛάμενα διὰ θερμότητα καὶ λεπτότητα τȣ͂ περιέχοντος. ὐδὲ γὰρ ἐνταῦθα τῶν ὀρῶν τὰ ὑψηλὰ δέχεται τὰς ἀγρίους καὶ ἐναντίȣς χειμῶνας. ἀλλ' ἤδη καὶ σάλον ἔχων ὑπὸ κȣφότητος ὁ ἀὴρ, ἐκφεύγει τὴν σύϛασιν ταύτην καὶ πύκνωσιν. εἰ μὴ νὴ Δία φήσομεν, ὥσπερ ἡ Ἀθηνᾶ τῷ Ἀχιλλεῖ νέκταρός τι καὶ ἀμβροσίας ἐνέϛαξε, μὴ προσιεμένῳ τροφὴν, ὔτω τὴν σελήνην, Ἀθηνᾶν λεγομένην καὶ ὖσαν, τρέφειν τὰς ἄνδρας, ἀμβροσίαν ἀνεῖσαν αὐτοῖς ἐφημέριον, ὡς Φερεκύδης, ὁ παλαιὸς, οἴεται σιτεῖσθαι αὐτοὺς θεȣ́ς. τὴν μὲν γὰρ Ἰνδικὴν ῥίζαν, ἥν φησι Μεγασθένης μήτ' ἐσθίοντας [52], μήτε πίνοντας, ἀλλ' ἀϛόμȣς [53] ὄντας ὑποτύφειν καὶ θυμιᾶν, καὶ τρέφεσθαι τῇ ὀσμῇ, πόθεν ἄν τις ἐκεῖ φυομένην λάβοι, μὴ βρεχομένης τῆς σελήνης; ταῦτα τȣ͂ Θέωνος εἰπόντος γε ἔφην καὶ ἄριϛα τῇ παιδιᾷ τȣ͂ λόγȣ τὰς ὀφρῦς

ſibus Sole in plenilunio ſupra capita eorum inſiſtente. Iam flatus, nubes, imbresque (ſine quibus neque naſci, neque natae durare poſſunt plantae) ibi coire, ne cogitari quidem poteſt, in tanto calore, tanta tenuitate ambientis: quando ne apud nos quidem altorum montium vertices feris iſtis adverſisque tanguntur tempeſtatibus: ſed aër ibi iam tenuis, motuque ob leuitatem ſuo praeditus, coitionem iſtam et denſationem effugit. Niſi me hercle dicere velimus, quo modo Achillem Minerua nutrimentum reſpuentem nectare et ambroſia inſtillatis aluit: ita Lunam quoque, vt quae Minerua dicitur atque eſt, quotidie ambroſiam exhibendo iſtos homines nutrire: quemadmodum ipſos deos Pherecydes ille priſcus paſci putauit. Nam Indica illa radix, quam ait Megaſthenes eos, qui nihil bibant edantque, ſed ore prorſus careant, ſuffire, itaque odore vitam tueri ſuam, vnde nata illic ſumatur, cum nulla Lunam riget pluuia? Cum haec Theo dixiſſet * dicebam, et optime ioco ſermonis ſupercilia * vnde

52. μήτ' ἐσθίοντας] Haec duo verba abſunt ab Ald. et Baſ.

53. a. εὐϛόμȣς Ald. et Vulc.

53. b. ὐδὲν

ἃ καὶ θάρσος ἡμῖν ἐγγίνεται πρὸς τὴν ἀπόκρισιν, μὴ πάνυ μικρὰν, μηδ᾽ αὐστηρὰν εὐθύνην περιδοκῶσι. καὶ γὰρ ὡς ἀληθῶς τῶν σφόδρα πεπεισμένων τὰ τοιαῦτα διαφέρουσιν οἱ σφόδρα δυσκολαίνοντες αὐτοῖς καὶ διαπιστοῦντες, ἀλλὰ μὴ πράως τὸ δυνατὸν καὶ τὸ ἐνδεχόμενον ἐθέλοντες ἐπισκοπεῖν. εὐθὺς οὖν τοπρῶτον οὐκ ἀναγκαῖόν ἐστιν, εἰ μὴ κατοικοῦσιν ἄνθρωποι τὴν σελήνην, μάτην γεγονέναι καὶ πρὸς μηθέν. οὐδὲ γὰρ τήνδε τὴν γῆν δι᾽ ὅλης ἐνεργὸν, οὐδὲ προσοικουμένην ὁρῶμεν, ἀλλὰ μικρὸν αὐτῆς μέρος, ὥσπερ ἄκραις τισὶν, ἢ χερρονήσοις, ἀνέχουσιν ἐκ βυθοῦ, γόνιμόν ἐστι ζώων καὶ φυτῶν. τῶν δ᾽ ἄλλων τὰ μὲν ἔρημα καὶ ἄκαρπα χειμῶσι καὶ αὐχμοῖς, τὰ δὲ πλεῖστα κατὰ τῆς μεγάλης δέδυκε θαλάσσης. ἀλλὰ σὺ, τὸν Ἀρίσταρχον ἀγαπῶν ἀεὶ καὶ θαυμάζων, οὐκ ἀκούεις Κράτητος ἀναγινώσκων·

Ὠκεανὸς, ὅσπερ γένεσις πάντεσσι τέτυκται
Ἀνδράσιν ἠδὲ θεοῖς, πλείστην ἐπὶ γαῖαν ἵησιν.

ἀλλὰ πολλοῦ δεῖ μάτην ταῦτα γεγονέναι· καὶ γὰρ ἀναθυμιάσεις ἡ θάλασσα μαλακὰς ἀνίησι καὶ τῶν πνευμάτων τὰ ἥδιστα, θέρους ἀκμάζοντος· ἐκ τῆς ἀοικήτου καὶ

vnde et audacia nos ſubit ad reſpondendum animans, cum non admodum acerbum auſterumue exſpectemus iudicium. Profecto enim in eadem ſunt culpa cum iis, qui nimiam huiuſmodi rebus fidem adhibent, illi, qui nimis offenduntur iis, omnemque fidem derogant, neque animo aequo volunt, quid fieri poſſit, quid contingat, diſpicere. Initio itaque primum illud non eſt neceſſarium, ſi homines Lunam non inhabitent, fruſtra eam et nullius rei gratia factam. Nam hanc ipſam noſtram quoque terram videmus non totam feracem et habitatam eſſe, cuius exigua quaedam pars quaſi promontoriis et peninſulis e profundo exſtantibus animalia gignit ac plantas: caetera aut ob hyemes et ſiccitatem deſerta ac ſterilia ſunt, aut (quae multo maxima eſt terrae portio) ſub magnum demerſa mare. Sed tu, qui Ariſtarchum ſemper diligis atque admiraris, non audis Cratetem, quando is ſic legit:

Praebuit Oceanus cunctis primordia diuis,
Atque hominum generi, et terram tegit vndique late.

Longe vero abeſt, vt haec fruſtra dicantur exſtitiſſe. Etenim mare exhalationes molles edit et iucundiſſimos flatus vere adulto:

κατεψυγμένης αἱ χιόνες ἀτρέμα διατηκόμεναι χαλῶσι καὶ διασπείρουσιν· ἡμέρας τε καὶ νυκτὸς ἕστηκεν ἀτρεκὴς ἐν μέσῳ φύλαξ, κατὰ Πλάτωνα, καὶ δημιουργός. οὐδὲν οὖν κωλύει, καὶ τὴν σελήνην ζώων μὲν ἔρημον εἶναι, παρέχειν δ' ἀνακλάσεις τῷ φωτὶ περὶ αὐτὴν διαχεομένῳ, καὶ συῤῥοὴν ταῖς τῶν ἀστέρων αὐγαῖς ἐν αὐτῇ καὶ σύγκρασιν, ᾗ συνεκπέττει τε τὰς ἀπὸ τῆς γῆς ἀναθυμιάσεις, ἅμα τε καὶ τῷ ἡλίῳ τὸ ἔμπυρον ἄγαν καὶ σκληρὸν ἀφίησι. καὶ πολύ τι καὶ παλαιᾷ φήμῃ διδόντες, Ἄρτεμιν αὐτὴν νομισθῆναι φήσομεν, ὡς παρθένον καὶ ἄγονον, ἄλλως δὲ βοηθητικὴν καὶ ὠφέλιμον· ἐπεὶ τῶν γ' εἰρημένων οὐδὲν ὠφελεῖν Θέων [53] ἀδύνατον δείκνυσι [54] τὴν λεγομένην ἐπ' αὐτῆς οἴκησιν. ἥ τε γὰρ δίνη, πολλὴν ἔχουσα πρᾳότητα καὶ γαλήνην, ἐπιλεαίνει τὸν ἀέρα, καὶ διαμένει συγκατακοσμούμενον, ὥστε μηδὲν εἶναι δέος, ἐκπεσεῖν καὶ ἀποσφαλῆναι τοὺς ἐκεῖ βεβιωκότας [55]. εἰ δὲ μηδ' αὐτή, καὶ τὸ ποικίλον τοῦτο τῆς φορᾶς καὶ πεπλανημένον [56], οὐκ ἀνωμαλίας, οὐδὲ ταραχῆς ἐστιν, ἀλλὰ θαυ-

adulto: quando ex inculta et gelida terra niues paulatim liquatae diffluunt, dieique et noctis stat fidelis in medio custos atque opifex, vt ait Plato. Nihil ergo obstat, quin Luna etiam animantium vacua praebeat reflexiones lumini circa ipsam diffuso, et confluxum radiis astrorum ac contemperationem, quo adiuta concoquat exhalationes e terra elatas, simulque solis nimium feruorem mitiget. Tum multum antiquae tribuentes famae, Dianam eam dictam statuemus, vtpote virginem et infoecundam, alias auxiliarem et vtilem. Nam eorum, quae abs te, mi Theon, allata sunt, nihil est, quod ostendat, fieri non posse, vt in Luna quis habitet. Quippe circumagitatio ista, multam habens lenitatem et tranquillitatem, aërem demulcet atque componit: vt nullus sit metus excidendi ac praecipitationis iis, qui ibi degunt. Tum ipsa motus varietas vagaeque conuersiones non ab inaequalitate sunt, aut conturbatione: sed admirabilem astrologi demonstrant

53. b. οὐδὲν ὠφελεῖν θείων] Si legas οὐδέν, ὦ φίλε Θέων, locus erit integer. *Xylander.*

54. δεικνῦσα Turn. et Vulc.

55. βεβηκότας Turn.

56. πεπλανημένου Ald. et Bas.

57. συμ-

μαςὴν ἐπιδείκνυνται τάξιν ἐν τούτοις καὶ πορείαν οἱ ἀςρολόγοι, κύκλοις τισὶ περὶ κύκλους ἑτέρους ἐξελιττομένοις συνάγοντες αὐτὴν, οἱ μὲν ἀτρεμοῦσαν, οἱ δὲ λείως καὶ ὁμαλῶς ἀεὶ τάχεσι τοῖς αὐτοῖς ἀνθυποφερομένην. αὗται γὰρ αἱ τῶν κύκλων ἐπιβάσεις καὶ περιαγωγαὶ καὶ σχέσεις πρὸς ἄλληλα καὶ πρὸς ἡμᾶς, τὰ φαινόμενα τῆς κινήσεως ὕψη καὶ βάθη, καὶ τὰς κατὰ πλάτος παραλλάξεις, ἅμα ταῖς κατὰ μῆκος αὐτῆς περιόδοις ἐμμελέςατα συμπεραίνουσι. τὴν δὲ πολλὴν θερμότητα καὶ συνεχῆ πύρωσιν ὑπὸ ἡλίου οὐ παύσῃ φοβούμενος, ἂν πρῶτον μὲν ἀντιθῇς ταῖς ἕνδεκα θεριναῖς συνόδοις τὰς πανσελήνους, εἶτα δὲ τὸ συνεχὲς τῆς μεταβολῆς ταῖς ὑπερβολαῖς χρόνον οὐκ ἐχούσης πολὺν, ἐμποιεῖν κρᾶσιν οἰκείαν, καὶ τὸ ἄγαν ἑκατέρας ἀφαιρεῖν, τὰ μέσα δὲ τούτων, ὡς εἰκὸς, ὥραν ἔαρι προσφορωτάτην ἔχουσιν. ἔπειτα πρὸς μὲν ἡμᾶς καθίησι δι' ἀέρος θολεροῦ, καὶ συνεπερείδων τὴν θερμότητα ταῖς ἀναθυμιάσεσι τρεφομένην· ἐκεῖ δὲ λεπτὸς ὢν καὶ διαυγὴς ὁ ἀὴρ σκίδνησι καὶ διαχεῖ τὴν αὐγὴν, ὑπέκκαυμα καὶ σῶμα μηδὲν ἔχουσαν. ὕλην δὲ καὶ καρποὺς αὐτοὶ μὲν ὄμβροι τρέφουσιν, ἑτέρως δὲ, ὥσπερ ἄνω περὶ Θήβας παρ' ὑμῖν καὶ Συήνην, οὐκ ὄμβριον ὕ-

ſtrant in his ordinem, circulis eam accommodantes circa alios circulos ſeſe euoluentibus, alii quieſcentem ipſam, alii placide et aequaliter eadem ſemper celeritate ſeſe mouentem. Hae enim circulorum adſcenſiones, et circumductiones, atque inter ſe et ad nos reſpectus, eas, quae in motu Lunae animaduertuntur, altitudines, profunditates, et latitudinum diuerſitates, ſimul cum conuerſione ſecundum longitudinem exactiſſime conficiunt. Magnum autem illum et continentem aeſtum ſolis metuere deſines. primum ſi duodecim iſtis aeſtiuis coitibus totidem plenilunia opponas: deinde continuitatem mutationis, quae exſuperantiae caloris non multum permittit temporis, itaque commodam vtrinque temperiem efficiens, mediocritatem (vt apparet) vernae ſimillimam redigit. Praeterea Solis lumen ad nos defertur per aërem turbidum, atque in nos infligit calorem exhalationibus nutritum: iſthic autem tenuis eſt aër et pellucidus, diffunditque et diſſipat ſplendorem, nullo fomite, nullo corpore ſuſtentatum. Materiam porro et fruges hiſce in locis alunt pluuiae: alibi autem, vt apud nos in ſuperiore Aegypto ad Thebas et Syenam

δωρ, ἀλλὰ γηγενὲς ἡ γῆ πίνουσα, καὶ χρωμένη πνεύμασι καὶ δρόσοις, οὐκ ἂν ἐθελήσειεν (οἶμαι) τῇ πλεῖστον ὑομένῃ πολυκαρπίᾳ συμφέρεσθαι [57], δι' ἀρετήν τινα καὶ κρᾶσιν. τὰ δ' αὐτὰ φυτὰ τῷ γένει, παρ' ἡμῖν [58] μὲν, εἰ σφόδρα πιεσθῇ χειμῶσιν, ἐκφέρει πολὺν καὶ καλὸν καρπόν· ἐν δὲ Λιβύῃ, καὶ παρ' ὑμῖν ἐν Αἰγύπτῳ, δύσριγα κομιδῇ καὶ δειλὰ πρὸς χειμῶνας ἐστί. τῆς δὲ Γεδρωσίας καὶ Τρωγλοδύτιδος, ἡ καθήκει πρὸς τὸν ὠκεανὸν, ἀφόρου διὰ ξηρότητα καὶ ἀδένδρου παντάπασιν οὔσης, ἐν τῇ παρακειμένῃ καὶ περικεχυμένῃ θαλάττῃ θαυμαστὰ μεγέθη φυτῶν τρέφεται, καὶ κατὰ βυθοῦ τέθηλεν· ὧν τὰ μὲν ἐλαίας, τὰ δὲ δάφνας, τὰ δ' ἴσιδος τρίχας καλοῦσιν. οἱ δ' ἀνακαμψέρωτες οὗτοι προσαγορευόμενοι, τῆς γῆς ἐξαιρεθέντες, οὐ μόνον ζῶσι κρεμάμενοι, ὅσον βούλεταί τις, ἀλλὰ βλαστάνουσιν,

σπείρεται δὲ τὰ μὲν, ὡς [59] τὸ κενταύριον, ἂν εἰς ἀγαθὴν καὶ πίονα σπαρῇ χώραν, καὶ βρέχηται καὶ ἄρδηται, τῆς κατὰ φύσιν ἐξίσταται ποιότητος, καὶ ἀπο-

nam, non pluuia aqua, ſed e terra nata eaedem naſcuntur: qua rigatae, et ventis ac rore vegetatae, virtutem et temperiem ſoli tantam oſtendunt, vt comparari ſe cum terra pluri- mis irrigua pluuiis vbertatis cauſa id non patiatur. Iam eiusdem generis ſtirpes apud nos, ſi vehementer adfligatur hybernis tempeſtatibus, pulchrum et multum fructum producunt: in Africa, et apud vos in Aegypto, admodum ſunt frigoris et hyemis impatientes. Gedroſiae etiam et Troglodyticae regionis ea pars, quae ad Oceanum pertingit, ſterilis omnino eſt ob ſiccitatem, et arboribus caret: at in mari vicino, quo alluitur, inuſitatae magnitudinis plantae naſcuntur, et ex profundo pullulant, quarum alias oleas, alias lauros, alias crines Iſidis nominant. Et qui vocantur anacampſerotes, quaſi amorem poſtliminio reducentes dicas, e terra euulſi, non modo viuunt ſuſpenſi, quanto quis velit tempore, ſed etiam germinant * ſeminatur autem. Et alia quidem, vt Centaurium, ſi feratur in bonam et pinguem terram, ac rigatur, vim qualitatem-

57. συμφαίνεσθαι Ald. et Baſ.

58. παρ' ὑμῖν iidem.

59. Pro ὡς exhibet ἢ Ald. ἢ Turn. et Vulc.

βάλλει τὴν δύναμιν, αὐχμῷ δὲ χαίρει, καὶ πρὸς τὸ οἰκεῖον ἐπιδίδωσιν. εἰ δὲ (ὥς φασιν) οὐδὲ τὰς δρόσους ἀνέχεται, καθάπερ τὰ πλεῖστα τῶν Ἀραβικῶν, ἀλλ' ἐξαμαυροῦται λειαινόμενα καὶ φθείρεται, τί δὴ [60] θαυμαστόν ἐστιν, εἰ γίνονται περὶ τὴν σελήνην ῥίζαι καὶ σπέρματα καὶ ὗλαι, μηθὲν ὑετῶν δεόμενα, μήτε χειμώνων, ἀλλὰ πρὸς θερινὸν [61] ἀέρα καὶ λεπτὸν εὐφυῶς ἔχουσαι; πῶς δ' οὐκ εἰκὸς ἀνιέναι τε πνεύματα θαλπόμενα τῇ σελήνῃ, καὶ τῷ σάλῳ τῆς περιφορᾶς αὔρας τε παρομαρτεῖν ἀτρέμα, καὶ δρόσους καὶ ὑγρότητας ἐλαφρὰς περιχέουσας καὶ διασπειρομένας ἐπαρκεῖν τοῖς βλαστάνουσιν, αὐτῇ δὲ τῇ κράσει μὴ πυρώδη, μηδ' αὐχμηρὰν, ἀλλὰ μαλακὴν καὶ ὑδροποιόν; ξηρότητος μὲν γὰρ οὐδὲν ἀφικνεῖται πάθος ἀπ' αὐτῆς πρὸς ἡμᾶς, ὑγρότητος δὲ πολλὰ καὶ θηλύτητος, αὐξήσεις φυτῶν, πέψεις κρεῶν, τροπαὶ καὶ ἀνέσεις οἴνων, μαλακότητες ξύλων, εὐτοκίαι γυναικῶν. δέδοικα δὲ, ἡσυχάζοντα Φαρνάκην αὖθις ἐρεθίζειν καὶ κινεῖν, ὠκεανοῦ τε [62] πλημμύρας, (ὡς λέγου-

litatemque ſuam naturalem admittit: ſiccitate gaudet, inque ea ſuam naturam ſeruat. Alia, vt aiunt, ne rorem quidem tolerant, vt pleraque Arabicorum, quae ſimul atque humectata ſunt, pereunt. Quid vero miri eſt, ſi in Luna radices, ſemina, plantaeque naſcuntur, nihil pluuiarum ope indigentes, aut hyemis: ſed aeſtiuo et tenero aëre, ad naturam ipſorum accommodato, contentae? Qui autem non ſit probabile, emitti ſpiritus, qui a Luna calore afficiantur? et conuerſionis eius agitationi comitari ſenſim auras, leueſque rores et humores, qui circumfuſi alimentum plantis ſufficiant; cum quidem ipſius Lunae temperies non ſit ignea, non ſqualida, ſed mollis et aquoſa. Nam ad nos a Luna nulla peruenit ſiccitatis effectio, multae humiditatis et foemineae (ſic loquar) vbertatis: vt ſunt plantarum incrementa, concoctiones carnium, mutationes et ad vappam inclinationes vini, lignorum putredo, fertilitas mulierum. Vereor autem, quieſcentem Pharnacem rurſum irritare et commouere, ſi Oceani aeſtum, (vt

60. τί δὲ Ald. et Baſ.

61. πρόσθερον, vno vocab. Ald. et Baſ.

62. Ex Ald. affertur ὥστε καὶ ἀνοιγαὶ πλημμύρας, ex Turn. autem et Vulc. ὥστε καὶ ἀναγωγαί.

63. Ἀλκ-

σιν αὐτοὶ) καὶ πορθμῶν ἐπιδόσεις, διαδεχομένων καὶ αὐξανομένων ὑπὸ τῆς σελήνης, τῷ ἀνυγραίνεσθαι παρατιθέμενος. διὸ πρὸς σὲ τρέψομαι μᾶλλον, ὦ φίλε Θέων. λέγεις γὰρ ἡμῖν ἐξηγούμενος ταῦτα τὰ Ἀλκμᾶνος [63]· Διὸς θυγάτηρ, ἔρσα, τρέφει καὶ σελάνας δίας, ὅτι νῦν τὸν ἀέρα καλεῖ, καὶ διάφυσιν αὐτὸν ὑπὸ τῆς σελήνης καθυγραινόμενον εἰς δρόσους τρέπεσθαι. κινδυνεύει γὰρ, ὦ ἑταῖρε, πρὸς τὸν ἥλιον ἀντιπαθῆ φύσιν ἔχειν· εἴγε μὴ μόνον, ὅσα πυκνοῦν καὶ ξηραίνειν ἐκεῖνος, αὐτὴ μαλάσσειν καὶ διαχεῖν πέφυκεν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀπ' ἐκείνου θερμότητα καθυγραίνειν καὶ καταψύχειν προσπίπτουσαν αὐτῇ καὶ συμμιγνυμένην. οἵ τε δὴ [64] τὴν σελήνην ἔμπυρον σῶμα καὶ διακαὲς εἶναι νομίζοντες ἁμαρτάνουσιν, οἵ τε τοῖς ἐκεῖ ζώοις, ὅσα τοῖς ἐνταῦθα πρὸς γένεσιν καὶ τροφὴν καὶ δίαιταν ἀξιοῦντες ὑπάρχειν ἐοίκασιν ἀθέατοι [65] τῶν περὶ φύσιν ἀνωμαλιῶν, ἐν αἷς μείζονάς ἐστι καὶ

(vt ipsi dicunt) fretorumque incrementa adducam, humorem a Luna submissum sequentia. Itaque ad te potius me convertam, mi Theo. Tu enim, nobis Alcmanica ista exponens:

Qualia Iouis et Lunae proles, ros, educit:

Iouis nomine aërem dicis intelligi, qui a Luna humectatus in rorem vertatur. Eo enim, amice, reditura res videtur, vt Luna aduersam plane Soli naturam habere censeatur: siquidem non modo, quae densare ille et siccare solet, ipsa relaxat atque humectat: sed calorem quoque ab eo profectum in ipsam humore et frigore mutare possit. Enimuero et hi errant, qui Lunam ignitum corpus esse atque ardere putant: neque ii, qui eadem animalibus in Luna ad ortum et victum necessaria putant, quae nostratia requirunt, videntur vnquam considerasse diuersitatem naturae: quae quidem maior est ac nume-

63. Ἀλκμᾶνος] Sic hunc locum restituo: Ἀλκμᾶνος. οἷα Διὸς θυγάτηρ, ἔρσα, τρέφει καὶ Σελάνας· ὅτι τὸν Δία τὸν ἀέρα καλεῖ, καὶ φησίν. Emendatio ex quaest. natur. 24. et fine tertii Συμποσιακῶν est sumta. *Xylander.* Pro Διὸς Ald. et Bas. habent asteriscum, et pro ἔρσα dant ἔργα.

64. Pro δὴ habent δὲ Ald. et Bas.

65. Pro ἐοίκασιν ἀθέατοι Ald. et Bas. dant ἐοίκασι καὶ θεαταῖς: vnde Xylander annotat: Si legas ἀθεάτοις, quod

πλείονας πρὸς ἄλληλα τῶν ζώων, ἢ πρὸς τὰ μὴ ζῶα, διαφορὰς καὶ ἀνομοιότητας εὑρεῖν. καὶ ἄστομοι [66] μὲν ἄνθρωποι καὶ ὀσμαῖς τρεφόμενοι μὴ ἔστωσαν, εἰ μὴ

μὴ δοκοῦσι τήν τε [67] Ἄμμωνος ἡμῖν αὐτὸς ἐξηγεῖτο δύναμιν, ᾐνίξατο μὲν Ἡσίοδος, εἰπών·

Οὐδ' ὅσον ἐν μαλάχῃ τε καὶ ἀσφοδέλῳ μέγ' ὄνειαρ·

ἔργῳ δ' ἐμφανῆ παρέσχεν Ἐπιμενίδης, διδάξας, ὅτι μικρῷ παντάπασιν ἡ φύσις ὑπεκκαύματι ζωπυρεῖ καὶ συνέχει τὸ ζῶον, ἂν ὅσον ἐλαίας μέγεθος λάβῃ, μηδεμιᾶς ἔτι τροφῆς δεόμενον. τοὺς δ' ἐπὶ τῆς σελήνης, εἴπερ εἰσὶν, εὐσταλεῖς εἶναι τοῖς σώμασι, καὶ διαρκῶς [68] ὑπὸ τῶν τυχόντων τρέφεσθαι πιθανόν ἐστι. καὶ γὰρ αὐτὴν τὴν σελήνην, ὥσπερ τὸν ἥλιον, ζῶον ὄντα πύρινον, καὶ τῆς γῆς ὄντα πολλαπλάσιον, ἀπὸ τῶν ὑγρῶν φασι τῶν ἐπὶ [69] τῆς γῆς τρέφεσθαι, καὶ τοὺς ἄλλους ἀστέρας, ἀπείρους ὄντας, οὕτως ἐλαφρὰ καὶ λιτὰ τῶν ἀναγκαίων φέρειν ζῶα τὸν ἄνω τόπον ὑπολαμβάνουσιν. ἀλλ' οὔτε ταῦτα συνορῶμεν, οὔτε ὅτι καὶ χώρα καὶ φύσις καὶ κρᾶσις

numerosior inter ipsa animalia, quam sunt discrimina animalium et vitae expertium. Ac demus sane, non esse homines, qui concreto ore, solis viuant odoribus: nisi * ne videantur, et Ammonis nobis ipse vim enarrauit. Obscure etiam significauit Hesiodus his verbis:

Nec quanta asphodeli, aut quae sint compendia maluae.

Re ipsa autem id planum fecit Epimenides, docens, exiguo admodum fomento naturam sustentare animal, si nutrimentum vel oliuae quantitate sumat, nullo praeterea indigens. Qui vero Lunam inhabitant, (si quidem sunt) graciles et quouis alimento fouendos apparet esse; quando ipsam etiam Lunam, vt et Solem, corpus igneum, et multis modis, quam terra, maiorem, ab humoribus terrestribus ali aiunt, ac reliquas etiam stellas, numero immensas. Ita facilia, ac tenuia et minimo indigentia corpora superiori adscribunt regioni. Sed neque ista, neque hoc saltem obseruamus, regionem, naturam,

quod est *imperitis, non contemplatis,* sententia erit commoda. Hactenus *Xylander.* Turn. dat οὐκ ἐοίκασι θεαταῖς.

66. σύστομοι Ald. et Bas.

67. Pro τήν τε habent ἥν γε Turn. et Vulcob.

68. διαρκεῖς Bas.

69. ἀπὸ Turn. et Vulc.

70. Pro

ἄλλη πρόσφορός ἐστιν αὐτοῖς. ὥσπερ οὖν, εἰ, τῇ θαλάττῃ μὴ δυναμένων ἡμῶν προσελθεῖν, μηδὲ ἅψασθαι, μόνον δὲ τὴν θέαν αὐτῆς πόῤῥωθεν ἀφορώντων, καὶ πυνθανομένων, ὅτι πικρὸν καὶ ἄποτον καὶ ἁλμυρὸν ὕδωρ ἐστὶν, ἔλεγέ τις, ὡς ζῶα πολλὰ καὶ μεγάλα καὶ παντοδαπὰ ταῖς μορφαῖς τρέφει κατὰ βάθους, καὶ θηρίων ἐστὶ πλήρης, ὕδατι χρωμένων, ὅσαπερ ἡμεῖς ἀέρι, μύθοις ἂν ὅμοια καὶ τέρασιν ἐδόκει περαίνειν· οὕτως ἐοίκαμεν ἔχειν, καὶ τούτους ἀσκεῖν πρὸς τὴν σελήνην, ἀπιστοῦντες, ἐκεῖ τινας ἀνθρώπους κατοικεῖν. ἐκείνους δ᾽ ἂν οἴομαι πολὺ μᾶλλον ἀποθαυμάσαι τὴν γῆν, ἀφορῶντας οἷον ὑποστάθμην καὶ ἰλὺν τοῦ παντὸς ἐν ὑγροῖς καὶ ὁμίχλαις καὶ νέφεσι διαφαινομένην ἀλαμπὲς καὶ ταπεινὸν καὶ ἀκίνητον χωρίον, εἰ ζῶα φύει καὶ τρέφει, μετέχοντα κινήσεως, ἀναπνοῆς, θερμότητος. κἂν εἴ ποθεν αὐτοῖς ἐγγένοιτο τῶν Ὁμηρικῶν τούτων ἀκοῦσαι·

Σμερδαλέ᾽, εὐρώεντα, τά τε στυγέουσι θεοίπερ.

καί·

Τόσσον ἔνερθ᾽ ἀΐδαο, ὅσον οὐρανός ἐστ᾽ ἀπὸ γαίης.

turam, temperiemque aliam Lunaribus iſtis hominibus eſſe accommodatam. Ergo ſicut, ſi non poſſemus ad mare accedere, neque id attingere, ſed tantum eminus adſpiceremus, nobisque diceretur, aquam eius amaram, ſalſam, potuique incommodam eſſe, magna autem et multa animalia in profundo alere, et belluarum eſſe plenum, ita aqua, vt nos aëre, fruentium, fabulas et monſtrorum ſimilia dici arbitraremur: ita videmur hic quoque adfecti, dum non credimus, eſſe, qui in Luna degant. Ego autem iſtos, qui in Luna incolunt, multo magis mirari exiſtimo, cum terram intuentur, tanquam faecem et coenum Vniuerſi, per tot humores, nubes nebulasque apparentem, locum obſcurum, humilem, immobilem: poſſe eam animalia producere et nutrire, motu, reſpiratione et calore praedita. Et ſicubi illis contingat audire Homerica iſthaec:

Tetra ſituque oppleta, diis horrenda vel ipſis.

item:

— — — tum Tartarus ipſe
Bis patet in praeceps tantum, tenditque ſub vmbras,
Quantus ad aethereum coeli ſuſpectus Olympum:

ταῦτα φήσουσιν ἀτεχνῶς περὶ τοῦ χωρίου τούτου λέγεσθαι, καὶ τὸν ᾅδην ἐνταῦθα καὶ τὸν τάρταρον ἀποκεῖσθαι, γῆν δὲ μίαν εἶναι τὴν σελήνην, ἴσον ἐκείνων τῶν ἄνω καὶ τῶν κάτω τούτων ἀπέχουσαν. ἔτι δέ μου σχεδὸν λέγοντος, ὁ Σύλλας ὑπολαβών· Ἐπίσχες, (εἶπεν) ὦ Λαμπρία, καὶ παραβαλοῦ τὸ θυρίον τοῦ λόγου, μὴ λάθῃς τὸν μῦθον ὥσπερ εἰς γῆν ἐξοκείλας, καὶ συγχέῃς τὸ δρᾶμα τὸ νῦν 70 ἑτέραν ἔχον σκηνὴν καὶ διάθεσιν. ἐγὼ μὲν οὖν ὑποκριτής εἰμι, πρότερον δ' αὐτοῦ φράσω τὸν ποιητὴν ὑμῖν, εἰ μή τι κωλύοι καθ' Ὅμηρον ἀρξάμενον·

Ὠγυγίη τις νῆσος ἀπόπροθεν εἰν ἁλὶ κεῖται,

δρόμον ἡμερῶν πέντε Βρεττανίας ἀπέχουσα πλέοντι πρὸς ἑσπέραν. ἕτεραι δὲ τρεῖς ἴσον ἐκείνης, ἀφεστῶσαι καὶ ἀλλήλων, πρόκεινται μάλιστα κατὰ δυσμὰς ἡλίου θερινάς. ὧν ἐν μιᾷ τὸν Κρόνον οἱ βάρβαροι καθεῖρχθαι μυθολογοῦσιν ὑπὸ τοῦ Διός, τὸν δέ, ὡς υἱόν, ἔχοντα φρουρὸν τῶν τε νήσων ἐκείνων καὶ τῆς θαλάττης, ἣν Κρόνιον πέλαγος ὀνομάζουσι, παρακάτω κεῖσθαι. τὴν δὲ μεγάλην ἤπειρον, ὑφ' ἧς ἡ μεγάλη περιέχεται κύκλῳ θά-

haud dubie censebunt de terra haec dici, et hic tartarum, solam Lunam esse terram, aequali spatio a superioribus istis et his inferioribus dissitam. Nondum plane finieram sermonem, cum Sylla interpellans: Desine, inquit, Lampria, et sermoni fores obde: ne imprudens fabulam tanquam nauim in terram expellas, et drama confundas, quod iam alium habitum, aliam scenam habet. Ego autem, qui actoris partes sustineo, principio auctorem fabulae vobis nominabo, Homerice (nisi quid obstat) ordiens:

Ogygia huic longe vasto iacet insula ponto,

quinque dierum nauigatione distans a Britannia versus occasum: tres autem aliae eodem spatio et inter se dissitae ante eam iacent, maxime versus occasum solis aestiuum. In harum vna barbari Saturnum fabulantur fuisse a Ioue inclusum: hunc, vt filium, custodiam egisse insularum istarum, et maris, quod Cronium, siue Saturnium, dicitur, atque inferius paulo sedes habuisse. Magnam vero continentem, a qua magnum

70. Pro νῦν dant ἐμὸν Turn. et Vulc.

71. κι-

λαττα τῶν μὲν ἄλλων ἔλαττον ἀπέχειν, τῆς δ' Ὠγυγίας περὶ πεντακισχιλίους σταδίους, κωπήρεσι πλοίοις κομιζομένῳ. βραδύπορον γὰρ εἶναι καὶ πηλῶδες ὑπὸ πλήθους ῥευμάτων τὸ πέλαγος. τὰ δὲ ῥεύματα τὴν μεγάλην ἐξιέναι γῆν, καὶ γίνεσθαι προχώσεις ἀπ' αὐτῶν, καὶ βαρεῖαν εἶναι καὶ γεώδη τὴν θάλατταν, ἣ καὶ πεπηγέναι δόξαν ἔσχε. τῆς δ' ἠπείρου τὰ πρὸς τῇ θαλάττῃ κατοικεῖν Ἕλληνας περὶ κόλπον οὐκ ἐλάττονα τῆς Μαιώτιδος, οὗ τὸ στόμα τῷ στόματι τοῦ Κασπίου πελάγους μάλιστα κατ' εὐθεῖαν κεῖσθαι [71]. καλεῖν δὲ καὶ νομίζειν ἐκείνους, ἠπειρώτας μὲν αὐτοὺς, νησιώτας δὲ ταύτην τὴν γῆν κατοικοῦντας, ὡς καὶ κύκλῳ περίῤῥυτον οὖσαν ὑπὸ τῆς θαλάσσης. οἴεσθαι δὲ τοῖς Κρόνου λαοῖς ἀναμιχθέντας ὕστερον τοὺς μετ' Ἡρακλέους παραγενομένους καὶ ὑπολειφθέντας, ἤδη σβεννύμενον τὸ Ἑλληνικὸν ἐκεῖ καὶ κρατούμενον, γλώττῃ τε βαρβαρικῇ καὶ νόμοις καὶ διαίταις, οἷον ἀναζωπυρεῖσθαι πάλιν ἰσχυρὸν καὶ πολὺ γενόμενον. διὸ καὶ ἔχειν πρώτας τὸν Ἡρακλέα, δευτέρας δὲ τὸν Κρόνον· ὅταν δὲ ὁ τοῦ Κρόνου ἀστὴρ, ὃν

gnum mare in orbem cingitur, a reliquis minus distare, ab Ogygia autem ad stadia 1ↄↄ, cum quidem remigio aptis navibus eo sit eundum. Esse enim lentum traiectum maris et coenosum ob fluminum multitudinem, quae per magnam terram effluant, terramque aggerent, ac mare crassum et terrenum efficiant: vnde etiam opinio insinuauerit, esse ipsum concretum. Continentis porro partes ad mare habitari a Graecis circa sinum Moeotico haud minorem, cuius fauces ori Caspii maris e regione maxime iaceant et ad rectam lineam. Hos in ea esse opinione, ipsos continentem incolere, hanc autem nostram terram esse insulam, vt quae in orbem a mari circum alluatur. Existimare autem eos, Saturnio populo posterioribus temporibus Herculis comites se admiscuisse, ibique relictos, iam exstinctum ferme, et lingua, legibus, victuque barbaricis oppressum Graecum morem quasi resuscitasse atque auxisse: ideo etiam primos honores Herculi apud eos, proximos Saturno haberi. Et cum Saturni stella, quam Graeci Phaenontem, quasi

71. κινεῖσθαι Ald.

φαίνονται μὲν ἡμεῖς, ἐκείνους δὲ Νυκτοῦρον ἔφη καλεῖν, εἰς ταῦρον παραγένηται δι᾽ ἐτῶν τριάκοντα παρασκευασαμένους ἐν χρόνῳ πολλῷ τὰ περὶ τὴν θυσίαν καὶ τὸν ἄ[72] ἐκπέμπειν κλήρῳ λαχόντας πέλαγος τοσοῦτον εἰρεσίᾳ, καὶ χρόνον ἐπὶ ξένης βιοτεύειν πολὺν ἐμβάλλομεν. οὓς ἀναχθέντας, οὐ χρὴ[73] τύχαις, ὡς εἰκὸς, ἄλλους ἄλλαις, τοὺς δὲ διασωθέντας ἐκ τῆς θαλάττης, πρῶτον μὲν ἐπὶ τὰς προκειμένας νήσους, οἰκουμένας δὲ ὑφ᾽ Ἑλλήνων κατέχειν, καὶ τὸν ἥλιον ὁρᾶν κρυπτόμενον ὥρας μιᾶς ἔλαττον ἐφ᾽ ἡμέρας τριάκοντα· καὶ νύκτα τοῦτο εἶναι, σκότος ἔχουσαν ἐλαφρὸν καὶ λυκαυγὲς ἀπὸ δυσμῶν περιπόμενον[74]. ἐκεῖ δὲ διατρίψαντας ἡμέρας ἐνενήκοντα, καὶ μετὰ τιμῆς καὶ φιλοφροσύνης ἱεροὺς νομιζομένους καὶ προσαγορευομένους, ὑπὸ πνευμάτων ἤδη περαιοῦσθαι· μηδ᾽ ἄλλους τινὰς ἐνοικεῖν, ἢ σφᾶς τ᾽ αὐτοὺς, καὶ τοὺς πρὸ αὐτῶν ἀποπεμφθέντας·

quasi lucidam, ipsi Nycturum, (vt aiebat) ceu noctis custodem, appellant, in taurum ingreditur, quod trigesimo quoque fit anno, tum eos iamdudum a multo tempore ad hoc paratos, sacram rem facere, et nauibus auehi * emittere enim sorte ad hoc lectos, qui tantum pelagus remigio conficiant, ac longum tempus peregre degant. Auectos porro non eadem omnes vti fortuna. Qui vero incolumes mare superaverunt, primum ad praepositas appellere insulas, quas Graeci inhabitant: ac videre Solem per triginta dies vnica tantum hora occidere: noctemque hanc tenebras habere tenues, et lucem crepusculinam ab ortu. Ibi cum fuerint commorati dies XC, honorifice comiterque tractati, et sacri crediti atque appellati: porro a ventis traiici eos deinceps. Caeterum neminem istas incolere insulas, nisi ipsos, et quos in coloniam mittant.

72. καὶ τὸν ἄ *] Forte ἀπόπλουν. *Xylander.*

73. Pro οὐ χρὴ leg. χρῆσθαι. *Xylander.*

74. Pro περιπόμενον leg. περισσάμενον. [Sic est nempe in edit. Francf. quod sine dubio sphalma est typographicum. Quid enim verbi est περισσάμενον? Aeque nempe corruptum hoc est atque περιπόμενον.] Caeterum in libello de oraculorum defectu harum quoque insularum et non dissimilis fabulae breuiorem fecit Plutarchus mentionem. *Xylander.*

ἐξεῖναι μὲν γὰρ ἀποπλεῖν οἴκαδε τοὺς τῷ θεῷ τρισκαίδεκα ἔτη, ἢ τριάκοντα [75], συλλατρεύσαντας, αἱρεῖσθαι δὲ τοὺς πλείστους ἐπιεικῶς αὐτόθι κατοικεῖν, τοὺς μὲν ὑπὸ συνηθείας, τοὺς δὲ, ὅτι πόνου [76] δίχα καὶ πραγμάτων ἄφθονα πάρεστι πάντα πρὸς θυσίας καὶ χορηγίας, οἳ [77] περὶ λόγους τινὰς ἀεὶ καὶ φιλοσοφίαν διατρίβουσι. θαυμαστὸν γὰρ εἶναι, τῆς τε νήσου τὴν φύσιν, καὶ τὴν πρᾳότητα τοῦ περιέχοντος ἀέρος, ἐνίοις δὲ καὶ τὸ θεῖον ἐμποδὼν γίνεσθαι διανοηθεῖσιν ἀποπλεῖν, ὥσπερ συνήθεσι καὶ φίλοις ἐπιδεικνύμενον, οὐκ ὄναρ μόνον, οὐδὲ διὰ συμβόλων, ἀλλὰ καὶ φανερῶς, ἐντυγχάνειν πολλοὺς ὄψεσι δαιμόνων καὶ φωναῖς. αὐτὸν μὲν γὰρ τὸν Κρόνον ἐν ἄντρῳ βαθεῖ περιέχεσθαι ἐπὶ πέτρας χρυσοειδοῦς καθεύδοντα. τὸν γὰρ ὕπνον αὐτῷ μεμηχανῆσθαι δεσμὸν ὑπὸ τοῦ Διός. ὄρνιθας δὲ τῆς πέτρας κατὰ κορυφὴν, οὓς πετομένους ἀμβροσίαν ἐπιφέρειν αὐτῷ, καὶ τὴν νῆσον εὐωδίᾳ κατέχεσθαι πᾶσαν, ὥσπερ ἐκ πηγῆς σκιδναμένης τῆς πέτρας· τοὺς δὲ δαίμονας ἐκείνους περιέ-

mittant. Licere enim nauigio inde auehi, poſtquam deo decimum tertium rite ſacra fecerint. Pleroſque tamen malle ibi manere: quoſdam, quia adſueuerint: alios, quia citra laborem et occupationem vllam omnia abunde ſuppeditantur ad ſacrificia et chororum inſtructionem: et philoſophari perpetuo conceditur. Mirabilem eſſe enim inſulae naturam, et lenitatem aëris ambientis. Quibuſdam etiam, cum auehi in animum induxiſſent, genium loci impedimento eſſe: oſtendentem eis ſe, tanquam familiaribus et amicis, non per ſomnia modo, aut teſſeras, ſed palam viſui audituiue ſe exhibentem. Ipſum enim Saturnum in profundo antro dormire, ibique contineri inter ſaxa auri formam referentia: nam ſomnum ei loco compedum eſſe a Ioue deſtinatum: et in vertice ſaxi eſſe aues, quae aduolantes ei ambroſiam adferant. Totam inſulam ſuaui fragrantia oppleri, quae e ſaxo illo, tanquam fonte, diffundatur. Genios autem illos Saturni famulos

75. τρισκαίδεκα ἔτη, ἢ τριάκοντα] Pro his quatuor verbis Ald. et Baſ. dant vnum, τρισκαιδεκάτῳ.

76. Pro πόνου dat πολλοῦ Ald. πολέμου Turn. ποταμοῦ Vulc.

77. Pro οἳ Turn. exhibet ἢ.

78. Hic

πειν καὶ θεραπεύειν τὸν Κρόνον, ἑταίρους αὐτῷ γενομένους, ὅτε δὴ θεῶν καὶ ἀνθρώπων ἐβασίλευσε, καὶ πολλὰ μὲν ἀφ' ἑαυτῶν, μαντικοὺς ὄντας, προλέγειν, τὰ δὲ μέγιστα καὶ περὶ τῶν μεγίστων, ὡς ὀνείρατα τοῦ Κρόνου, κατιόντας ἐξαγγέλλειν. ὅσα γὰρ ὁ Ζεὺς προσδιανοεῖται, ταῦτ' ὀνειροπολεῖν τὸν Κρόνον. εἶναι δ' ἀνάστασιν τὰ τιτανικὰ πάθη καὶ κινήματα τῆς ψυχῆς ἐν αὐτῷ. παντάπασιν ὁ ὕπνος καὶ γένηται τὸ βασιλικὸν καὶ θεῖον αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ καθαρὸν καὶ ἀκήρατον. ἐνταῦθα δὴ κομισθεὶς, ὡς ἔλεγεν ὁ ξένος, καὶ θεραπεύων τὸν θεὸν ἐπὶ σχολῆς, ἀστρολογίας μὲν ἐφ' ὅσον [78] γεωμετρήσαντι πορρωτάτω προελθεῖν δυνατόν ἐστιν, ἐμπειρίαν ἔσχε, φιλοσοφίας δὲ τῆς ἄλλης τῷ φυσικῷ χρώμενος, ἐπιθυμίαν δέ τινα καὶ πόθον ἔχων γενέσθαι τῆς μεγάλης νήσου θεατής. οὕτω γὰρ, ὡς ἔοικε, τὴν παρ' ἡμῖν οἰκουμένην ὀνομάζουσιν. ἐπεὶ δὲ τὰ τριάκοντα ἔτη διῆλθεν, ἀφικομένων τῶν διαδόχων οἴκο-

los eſſe atque adminiſtros, qui circa ipſum verſentur adſiduo, et tunc eius fuerint ſocii, cum in homines ac deos regnum geſſit. Eos, vtpote ſuapte natura diuinos, multa vaticinari: maxima autem, et de ſummis rebus praedicere, dum ſomnia Saturni renunciant: huic enim in ſomnis obuerſari, quicquid Iupiter meditetur. Tum illa Titanica, eſſe aſſurrectionem et motus animae in ipſo. Omnino ſomnus * et regia illa ac diuina facultas ipſa ſeorſim pura atque incontaminata exſiſtat. Huc ergo delatus, vt ipſe narrabat, hoſpes, deumque per otium demeritus, aſtrologiae tantam parauerat ſibi peritiam, quantam geometria fretus aliquis et longiſſime procedens adipiſceretur: de reliquis partibus philoſophiae naturalem amplexus, cupiditate quadam et deſiderio captus fuit ſpectandae magnae inſulae iſtius. Sic enim noſtram illi continentem nominant. Ergo circumactis XXX annis, cum ſucceſſores veniſſent

78. Hic notam defectus Xylander in ſuo libro vt habuerit, neceſſe eſt; ita enim annotat: Vbi ante γεωμετρήσαντι eſt ſtella, nihil credo deeſſe, ſaltem quod ad ſenſum attinet. Forte οἷα δὴ, aut ἅτε, exciderat. Sed et pro multis aliis poteramus verba ſupplere, quibus ſenſus integri fierent: niſi Plutarchum nos non eſſe cogitaſſemus.

79. ἀσπα-

θεν, ἀσπασάμενος [79] τὰς φίλους ἐξέπλευσε, τὰ μὲν ἄλλα κατεσκευασμένος εὐσταθῶς, ἐφόδιον δὲ συχνὸν χρυσοῖς ἐκπώμασι κομίζων. ἃ μὲν οὖν ἔπαθε, καὶ ὅσους ἀνθρώπους διῆλθεν, ἱεροῖς τε γράμμασιν ἐντυγχάνων, ἐν τελεταῖς πάσαις τελούμενος, οὐ μιᾶς ἡμέρας ἔργον ἐστὶ διελθεῖν, ὡς ἐκεῖνος ἡμῖν ἀπήγγελλεν, εὖ μάλα καὶ καθ' ἕκαστον ἀπομνημονεύων. ὅσα δ' οἰκεῖα τῆς ἐνεστώσης διατριβῆς ἐστιν, ἀκούσατε. πλεῖστον γὰρ ἐν Καρχηδόνι χρόνον διέτριψεν, ἅτε δὴ παρ' ἡμῖν μεγάλας ἔχοντος καὶ τιμὰς, ὅτε ἡ προτέρα πόλις ἀπώλλυτο, διφθέρας ἱερὰς ὑπεκκομισθείσας κρύφα καὶ διαλαθούσας πολὺν χρόνον ἐν γῇ κειμένας ἐξευρών. τῶν τε φαινομένων θεῶν ἔφη χρῆναι, καί μοι παρεκελεύετο τιμᾶν διαφερόντως τὴν σελήνην, ὡς τοῦ βίου κυριωτάτην οὖσαν. ἐχομένην. θαυμάζοντος δέ μου ταῦτα, καὶ δεομένου σαφέστερον ἀκοῦσαι· Πολλὰ, (εἶπεν) ὦ Σύλλα, περὶ θεῶν, οὐ πάντα δὲ καλῶς λέγεται παρ' Ἕλλησιν. οἷον εὐθὺς, ὀρθῶς Δήμητραν καὶ Κόρην ὀνομάζοντες, οὐκ ὀρθῶς ὁμοῦ

nissent domo, salutatis amicis, auectus est, modico alioquin apparatu, sed qui ingens viaticum in aureis poculis secum portaret. Quae ei euenerint, per quos homines iter fecerit, vt sacras in literas inciderit, vt omnis generis sacris initiatus fuerit, recensere non est vnius diei opera: quomodo ille nobis retulit, singula accurate commemorans. Quae vero ad praesentem pertinent disputationem, audite. Cum Carthagine permultum temporis extraxisset, quod ea vrbs apud nos post deletam veterem in magno est honore: inuenit membranas quasdam sacras humi abditas, dudum aetatem clam exportatas et latentes. Ac dixit, de iis, qui in deorum habentur numero, praecipuam venerationem Lunae deberi, vt quae plurimum iuris in vitam nostram haberet: meque, vt eam studiosius, quam alia numina, colerem, hortatus est. * Haec ego cum mirarer, et planius mihi explicari cuperem: Multa, inquit, o Sylla, de diis apud Graecos, non omnia tamen recte dicuntur. Quale initio statim hoc occurrit, quod Cererem et Proserpinam recte nominantes, non recte simul, et circa

79. ἀσπασαμένους vitiose Ald.

80. Pro

καὶ περὶ τὸν αὐτὸν ἀμφοτέρας εἶναι τόπον νομίζουσιν. ἡ μὲν γὰρ ἐν γῇ καὶ κυρία τῶν περὶ γῆν ἐςίν, ἡ δ' ἐν σελήνῃ καὶ παρὰ τῶν ἐν τῇ σελήνῃ Κόρη τε καὶ Περσεφόνη κέκληται· τὸ μὲν, ὡς φωσφόρος ὖσα· Κόρη δὲ, ὅτι καὶ τῦ ὄμματος, ἐν ᾧ τὸ εἴδωλον ἀντιλάμπει τῦ βλέποντος, ὥσπερ τὸ ἡλίυ φέγγος ἐνορᾶται τῇ σελήνῃ, κόρην προσαγορεύομεν. τοῖς τε περὶ τὴν πλάνην καὶ τὴν ζήτησιν αὐτῶν λεγομένοις ἔνεςι [80]

τὸ ἀληθές. ἀλλήλων γὰρ ἐφίενται χωρὶς ὖσαι, καὶ συμπλέκονται περὶ τὴν σκιὰν πολλάκις. τὸ δὲ νῦν μὲν ἐν ὐρανῷ καὶ φωτὶ, νῦν δ' ἐν σκότῳ καὶ νυκτὶ γενέσθαι περὶ τὴν Κόρην, ψεῦδος μὲν ὐκ ἔςιν· ὁ δὲ χρόνος [81] τῷ ἀριθμῷ πλάνην παρέσχηκεν· ὐ γὰρ ἓξ μῆνας, ἀλλὰ παρ' ἓξ μῆνας, ὁρῶμεν αὐτὴν ὑπὸ τῆς γῆς, ὥσπερ ὑπὸ τῆς μητρὸς, τῇ σκιᾷ λαμβανομένην, ὀλιγάκις δὲ τῦτο διὰ πέντε μηνῶν σπαρῦσαν· ἐπεὶ [82] τόν γε ᾅδην ἀπολιπεῖν ἀδύνατόν ἐςιν αὐτὴν, τῦ

circa eundem locum verſari ambas cenſent. Ceres enim in terra eſt, et terreſtrium effectorum poteſtate praedita: Proſerpina in Luna eſt, et rebus praeeſt lunaribus: Perſephones vero nomen et Cores, quod eſt puellae, apud eos, qui in Luna ſunt, gerit Proſerpina: illud, quia lucifera ſit: hoc, quod etiam pupilla oculi ita Graecis appellatur, quia viſa res in ea conſpiciatur, haud ſecus, quam Sol in Luna. Atque iis quoque de erroribus Proſerpinae, vtque fuerit a Cerere quaeſita, fabulis, veri aliquid ineſt. Nam ſeſe inuicem deſiderant diſiunctae: et in vmbra ſe mutuo ſaepe complectuntur. Et quod Proſerpina modo in coelo et lumine, modo in tenebris et nocte, dicitur eſſe: id mendacium non eſt: neque tempus errori anſam ſuo praebuit numero. Non enim ſex menſes, ſed fere ſex menſes, videmus eam a terra, tanquam matre, ſub vmbra detineri: idque raro, cum quinto poſt menſe adveniat. Nam impoſſibile eſt, vt Plutonem relinquat, cuius eſt.

80. Pro ἔνεςι * τὸ lego ἔνεςί τι. *Xylander.*

81. Pro ὁ δὲ χρόνος ex Ald. et Baſ. in edit. Francf. citatur ὐδὲ χρόνυ: verum Xylander vertit, ac ſi legiſſet ὐδὲ χρόνος: et fortaſſe etiam ita dederunt Ald. et Baſ. admodum enim ſuſpecta eſt edit. Francf. fides, cum menda typographica haud pauca in ea reperiantur.

82. Pro ἐπεὶ dant εἰ Turn. et Vulc. Sed ἐπὶ vitioſe Ald. et Baſ.

83. Pro

ἅδȣ περȣ̃σαν [83], ὥσπερ καὶ Ὅμηρος ἐπικρυψάμενος, ȣ̓ φαύλως τȣ̃το εἶπεν·

Ἀλλ' ἐς ἠλύσιον πεδίον καὶ πείρατα γαίης.

ὅπȣ γὰρ ἡ σκιὰ ἐπινεμομένη παύεται, τȣ̃το τέρμα τῆς γῆς ἔθετο καὶ πέρας. εἰς δὲ τȣ̃το φαῦλος μὲν ȣ̓δεὶς, ȣ̓δ' ἀκάθαρτος, ἄνεισιν, οἱ δὲ χρηςοὶ μετὰ τὴν τελευτὴν κομισθέντες αὐτόθι, ῥᾷςον μὲν ȣ̔́τω βίον, ȣ̓ μὴν μακάριον, ȣ̓δὲ θεῖον, ἔχοντες, ἄχρι τȣ̃ δευτέρȣ θανάτȣ διατελȣ̃σι. τίς δὲ ȣ̔̃τός ἐςιν; (ὦ Σύλλα) μὴ περὶ τούτων ἔρῃ. μέλλω γὰρ αὐτὸς διηγεῖσθαι. τὸν ἄνθρωπον οἱ πολλοὶ σύνθετον μὲν ὀρθῶς, ἐκ δυοῖν δὲ μόνον σύνθετον ȣ̓κ ὀρθῶς ἡγȣ̃νται. μόριον γὰρ εἶναί πως ψυχῆς οἴονται τὸν νȣ̃ν. νοῦς γὰρ ψυχῆς, ὅσῳ ψυχὴ σώματος, ἄμεινόν ἐςι καὶ θειότερον. ποιεῖ δὲ ἡ μὲν ψυχῆς σύνοδος λόγον τῶν τὸ μὲν ἡδονῆς ἀρχὴ καὶ πόνȣ, τὸ δ' ἀρετῆς καὶ κακίας. τριῶν δὲ τȣ́των συμπαγέντων, τὸ μὲν σῶμα ἡ γῆ, τὴν δὲ ψυχὴν ἡ σελήνη, τὸν δὲ νȣ̃ν ὁ ἥλιος παρέσχεν εἰς τὴν γένεσιν. ὥσπερ ȣ̔̃ν τῇ σελήνῃ

est. Quod et Homerus occulte quidem, sed non inepte, significauit:

Elysium in campum, qua terrae terminus exstat,
Te ducent superi.

Vbi enim vmbra desinit ingruere, eum terminum et finem terrae posuit. In illum vero campum nemo improbus, aut impurus, venit: boni post mortem eo delati, facillimam quidem, non tamen beatam, aut diuinam, vitam agunt, vsque ad secundam mortem. Quae vero, o Sylla, haec est? aiebam. Tum ille: Noli, inquit, de his quaerere: sum enim ipse narraturus. Hominem plerique compositum sentiunt, recte hoc, non recte, quod e duabus tantum partibus constare putant: scil. mentem partem quodammodo animae esse opinantes. Etenim mens tanto est praestantior, quam anima, ac diuinior, quanto anima praestat corpori. Facit autem coitus animae rationem eorum, quorum alterum voluptatis et doloris est principium, alterum virtutis et vitii. His tribus compactis, terra corpus, animam Luna, mentem Sol creando homini praebuit. * sicut igitur Lunae splendorem. Mors autem,

83. Pro περȣ̃σαν dant περ ȣ̃σαν Ald. et Bas. πέρας ȣ̃σαι (vti enotatum est in edit. Francf. sed videtur dedisse πέρας ȣ̃σαν) Turn.

84. Post

τὸ φέγγος. ὃν δ' ἀποθνήσκομεν θάνατον, ὁ μὲν ἐκ τριῶν δύο ποιεῖ τὸν ἄνθρωπον, ὁ δὲ ἓν ἐκ δυοῖν. καὶ ὁ μέν ἐστιν ἐν τῇ τῆς Δήμητρος. ἐν αὐτῇ τελεῖν. καὶ τοὺς νεκροὺς Ἀθηναῖοι Δημητρείους ὠνόμαζον. τὸ παλαιὸν δ' ἐν τῇ σελήνῃ τῆς Περσεφόνης καὶ σύνοικός ἐστι, τῆς μὲν χθόνιος ὁ Ἑρμῆς, τῆς δ' οὐράνιος. λύει δ' αὐτὴ μὲν ταχὺ καὶ μετὰ βίας τὴν ψυχὴν ἀπὸ τοῦ σώματος, ἡ δὲ Περσεφόνη πρᾴως καὶ χρόνῳ πολλῷ τὸν νοῦν ἀπὸ τῆς ψυχῆς. καὶ διὰ τοῦτο μονογενὴς κέκληται. μόνον γὰρ γίνεται τὸ βέλτιον τοῦ ἀνθρώπου διακρινόμενον ὑπ' αὐτῆς. συντυγχάνει δὲ οὕτως κατὰ φύσιν ἑκάτερον, πᾶσαν ψυχὴν, ἄνου τε καὶ σὺν νῷ σώματος ἐκπεσοῦσαν, εἱμαρμένον ἐστὶ τῷ μεταξὺ γῆς καὶ σελήνης χωρίῳ πλανηθῆναι χρόνον οὐκ ἴσον. ἀλλ' αἱ μὲν ἄδικοι καὶ ἀκόλαστοι δίκας τῶν ἀδικημάτων τίνουσι· τὰς δ' ἐπιεικεῖς, ὅσον ἀφαγνεῦσαι καὶ ἀποπνεῦσαι ἀπὸ τοῦ σώματος, ὥσπερ αἰτίου πονηροῦ, μιασμοὺς, ἐν τῷ πρᾳοτάτῳ τοῦ ἀέρος, ὃν λειμῶνας ᾅδου καλοῦσι, δεῖ γίνεσθαι χρόνον τινὰ τεταγμένον. εἶτα οἷον ἐξ ἀποδημίας ἀνακομιζόμεναι φυγαδικῆς εἰς πατρίδα γεύονται χαρᾶς, οἵαν οἱ τελούμενοι μάλιστα θορύβῳ καὶ πτοήσει συγκεκραμένῃ μετ' ἐλπίδος ἰδίας ἔ-

tem, quam obimus, alia ex tribus duo facit hominem, alia vnum e duobus. Et alter eſt in Cereris * in ipſa conficere: et mortuos Athenienſes Demetreos, hoc eſt Cereales, dixerunt. Antiquitus autem in Luna * Proſerpinae. * et huius quidem contubernalis eſt Mercurius terreſtris, illius coeleſtis. Soluit autem ipſa celeriter ac vi animam a corpore: mentem ab anima leniter et longo temporis decurſu Proſerpina: ideoque vnigenita appellatur: vnica enim fit hominis melior pars, ab ea ſecreta. Euenit autem ſic ſecundum naturam vtrumque. Omnis anima, ſiue praedita, ſiue carens mente, vbi primum e corpore exiit, fati lege ad tempus vagatur ea in regione, quae terram et Lunam interiacet. Verum non idem eſt omnibus tempus praeſcriptum. Impiae enim et intemperantes poenas flagitiorum luunt, piae certum tempus, quantum ad luſtrandum, et corporis, vtpote malae cauſae, pollutiones abolendum ſufficit, in aëris puriſſima parte degunt, quam prata Ditis appellant: deinde veluti ab exſilio in patriam reductae, gaudium deguſtant, quale maxime percipiunt, qui ſacris initiantur, trepidatione ac ſuaui ſpe permixtum.

Mul-

χουσι. πολλὰς γὰρ ἐξωθεῖ καὶ ἀποκυματίζει γλιχομένας ἤδη τῆς σελήνης. ἐνίας δὲ καὶ τῶν ἐκεῖ περὶ κάτω τρεπομένας, οἷον εἰς βυθὸν αὖθις ὁρῶσι καταγινομένας. αἱ δ' ἄνω γενόμεναι, καὶ βεβαίως ἱδρύθησαν, πρῶτον μὲν, ὥσπερ οἱ νικηφόροι περιΐασιν ἀναδούμενοι στεφάνοις πτερῶν εὐσταθείας λεγομένας, ὅτι τῆς ψυχῆς τὸ ἄλογον καὶ τὸ παθητικὸν, εὐήνιον ἐπιεικῶς τῷ λόγῳ καὶ κεκοσμημένον ἐν τῷ βίῳ παρέσχοντο. δεύτερον [84], ἀκτῖνι τὴν ὄψιν ἐοικέναι, περὶ δὲ τὴν ψυχὴν ἄνω κουφιζομένην, ὥσπερ ἐνταῦθα τὸ περὶ τὴν σελήνην αἰθέρι, καὶ τόνον ἀφ' αὐτοῦ καὶ δύναμιν, οἷον τὰ στομούμενα βαφὴν ἴσχουσι. τὸ γὰρ ἀραιὸν ἔτι καὶ διακεχυμένον ῥώννυται, καὶ γίνεται σταθερὸν καὶ διαυγὲς, ὥστε ὑπὸ τῆς τυχούσης ἀναθυμιάσεως τρέφεσθαι. καὶ καλῶς Ἡράκλειτος εἶπεν, ὅτι αἱ ψυχαὶ ὀσμῶνται καθ' ᾅδην· ἐφορῶσι δὲ πρῶτον μὲν αὐτῆς σελήνης τὸ μέγεθος, καὶ τὸ κάλλος, καὶ τὴν φύσιν, οὐχ ἁπλῆν, οὐδ' ἄμικτον, ἀλλ' οἷον ἄστρου σύγκραμα καὶ γῆς οὖσαν. ὡς γὰρ ἡ γῆ πνεύματι μεμιγμένη καὶ ὑγρῷ μαλακὴ γέγονε, καὶ τὸ αἷμα τῇ σαρκὶ παρέχει τὴν αἴσθησιν ἐγκεκραμένον· οὕτω τῷ αἰθέρι λέγουσι

Multas enim extrudit, aeſtuandoque proiicit, iamiam Lunam ſubire affectantes: nonnullas etiam, quae iam eo peruenerint, ſubuerſas vident tanquam in profundum deuolui. Quae autem ſurſum euaſerunt, ac firmiter ſunt collocatae, primum, vt ſolemni certamine victores, coronantur pennis, quae conſtantiae dicuntur: quia animae vim brutam et motibus vagis obnoxiam in vita rationi obſequentem compoſitamque habuerint. Deinde viſus eorum radiis eſt ſimilis. Circa animam autem ſurſum ſubleuatam, ſicut hic, quod circa Lunam eſt, aethere: et ab eo vim quandam roburque accipiunt, vt ferrum candens aquae immerſum. Quod enim rarum adhuc eſt et diffuſum, roboratur, fitque ſtabile et pellucidum: ita vt à quauis exhalatione nutriatur. Et praeclare dixit Heracletus, Animas in Orco odorari. Conſpiciunt autem primum ipſius Lunae magnitudinem et pulchritudinem ac naturam: non ſimplicem, aut ſinceram eam, ſed aliquid e terra et ſtella contemperatum. Sicut enim terra ſpiritu mixta et humore mollis eſt facta, et ſanguis carni admixtus ſenſum praebet: ita aetheri

84. Poſt δεύτερον inſerunt δὲ Turn. et Vulc.

τὴν σελήνην [85] ἀνακεκραμένην διὰ βάθους, ἅμα μὲν ἔμψυχον εἶναι καὶ γόνιμον, ἅμα δ' ἰσόῤῥοπον ἔχειν τὴν πρὸς τὸ βαρὺ συμμετρίαν τῆς κουφότητος. καὶ γὰρ αὐτὸν οὕτω τὸν κόσμον ἐκ τῶν ἄνω καὶ τῶν κάτω φύσει φερομένων συνηρμοσμένον, ἀπηλλάχθαι παντάπασι τῆς κατὰ τόπον κινήσεως. ταῦτα δὲ καὶ Ξενοκράτης ἔοικεν ἐννοῆσαι θείῳ τινὶ λογισμῷ, τὴν ἀρχὴν λαβὼν παρὰ Πλάτωνος. Πλάτων γάρ ἐστιν ὁ καὶ τῶν ἀστέρων ἕκαστον ἐκ γῆς καὶ πυρὸς συνηρμόσθαι διὰ τῶν μεταξὺ φύσεων ἀναλογία δοθεισῶν ἀποφηνάμενος. οὐδὲν [86] γὰρ εἰς αἴσθησιν ἐξικνεῖσθαι, ᾧ μή τι γῆς ἐμμέμικται καὶ φωτός. ὁ δὲ Ξενοκράτης τὰ μὲν ἄστρα καὶ τὸν ἥλιον ἐκ πυρός φησι καὶ τοῦ πρώτου πυκνοῦ συγκεῖσθαι, τὴν δὲ σελήνην ἐκ τοῦ δευτέρου πυκνοῦ καὶ τοῦ ἰδίου ἀέρος, τὴν δὲ γῆν ἐξ ὕδατος καὶ πυρὸς καὶ τοῦ τρίτου τῶν πυκνῶν. ὅλως δὲ μήτε τὸ πυκνὸν αὐτὸ καθ' αὑτὸ, μήτε τὸ μανὸν εἶναι ψυχῆς δεκτικόν. καὶ ταῦτα μὲν περὶ οὐσίας σελήνης. εὖρος δὲ καὶ μέγεθος, οὐχ ὅσον οἱ γεωμέτραι λέγουσιν, ἀλλὰ μεῖζον πολλῷ [87] ἐστί. καταμετρεῖ δὲ τὴν σκιὰν τῆς γῆς ὀλι-

ri aiunt Lunam profunde permixtam, ſimul et animatam eſſe et foecundam, et grauitatis leuitatisque aequalia momenta habere. Nam ipſum quoque mundum ex iis, quae ſurſum, et iis, quae deorſum feruntur, natura contemperatum, ab omni mutatione loci eſſe liberum. Haec etiam Xenocrates diuina quadam ratiocinatione videtur deprehendiſſe, a Platone ſumto principio. Plato enim eſt, qui ſtellarum quoque vnamquamlibet ex terra et igni concinnatam pronunciauit per intermedias naturas proportione datas: nihil enim ſentiri, cui nihil terrae et luminis ſit admixtum. Xenocrates autem ſtellas et Solem ex igne ait et primo denſo compoſitas: Lunam autem ex ſecundo denſo, et peculiari aëre: terram ex aqua, igni, et tertio denſo: omnino autem neque denſum ipſum per ſe, neque rarum eſſe capax animae. Atque haec quidem de ſubſtantia Lunae. Latitudinem autem eius et magnitudinem, non quantam geometrae dicunt, ſed multis modis maiorem. Dimetitur autem vmbram paululum ſuis magnitu-

85. Pro τὴν σελήνην Turn. habet τὴν γῆν.
86. οὐδένα Ald. et Baſ.
87. Pro πολλῷ dant πολλάκις Ald. et Baſ.

88. ἀνα-

γάκις τοῖς ἑαυτῆς μεγέθεσιν, οὐχ ὑπὸ σμικρότητος, ἀλλὰ θερμοτάτην [88] ἐπάγει τὴν κίνησιν, ὅπως ταχὺ διαπερᾷ τὸν σκοτώδη τόπον ὑπεκφέρουσα τὰς [89] τῶν ἀγαθῶν ψυχὰς σπευδούσας καὶ βοώσας. οὐκ ἔτι γὰρ ἐξακούουσιν ἐν τῇ σκιᾷ γενόμεναι τῆς περὶ τὸν οὐρανὸν ἁρμονίας. ἅμα δὲ καὶ κάτωθεν αἱ τῶν κολαζομένων ψυχαὶ τηνικαῦτα διὰ τῆς σκιᾶς ὀδυρόμεναι, ἀλαλάζουσι διαφερόντως [90]. διὸ καὶ κροτεῖν ἐν ταῖς ἐκλείψεσιν εἰώθασιν οἱ πλεῖστοι χαλκώματα, καὶ ψόφον ποιεῖν καὶ πάταγον ἐπὶ τὰς ψυχάς. ἐκφοβεῖ δ' αὐτὰς καὶ τὸ καλούμενον πρόσωπον, ὅταν ἐγγὺς γένωνται, βλοσυρόν τι καὶ φρικῶδες ὁρώμενον. ἔστι δ' οὐ τοιοῦτον, ἀλλ' ὥσπερ ἡ παρ' ἡμῖν ἔχει γῆ κόλπους βαθεῖς καὶ μεγάλους, ἕνα μὲν ἐνταῦθα διὰ στηλῶν Ἡρακλείων ἀναχεόμενον εἴσω πρὸς ἡμᾶς, ἔξω δὲ τὸν Κάσπιον καὶ τοὺς περὶ τὴν ἐρυθρὰν θάλατταν, οὕτω βάθη ταῦτα τῆς σελήνης ἐστὶ καὶ κοιλώματα. καλοῦσι δ' αὐτῶν τὸ μὲν μέγιστον Ἑκάτης μυχὸν, ὅπου καὶ δίκας διδόασιν αἱ ψυχαὶ, καὶ λαμβάνουσιν, ὧν ἂν

gnitudinibus, non ob paruitatem, ſed calidiſſime motum concitat, vt celeriter perambulet vmbroſum locum, ſimul efferens animas bonorum feſtinantes et vociferantes. Nam cum in vmbra ſunt, exaudire deſinunt harmoniam coeli. Simul etiam animae, quae infra ſunt, ſupplicia luentium tunc per vmbram lamentantes et conclamantes adferuntur. Ideo in defectibus plerique ſolent aera pulſare, ac ſonitum fragoremque aduerſus animas edere. Terret eas etiam ea, quae dicitur, facies, quando propius accedunt, horrenda eis et terribilis apparens. Non eſt autem talis. Sed ſicut noſtra terra ſinus habet profundos ac magnos, quorum vnus per columnas Herculis hac ad nos infunditur, alter foris eſt maris Caſpii ac rubri: ſic in Luna etiam cauernae ſunt et profunda. Cauernarum eius maximam penetralia Hecates vocant, vbi animae eorum, quae iam natae egerunt, aut paſſae ſunt, rationem

88. ἀναθερμότητα (ſic, ſi recte enotatum eſt) Ald. ἀλλὰ θερμότητα Baſ. ἀλλὰ θερμότητος Turn. et Vulc.

89. τὰς abeſt ab Ald. vti etiam paulo poſt ſequens ψυχὰς, a Baſ. vero abſunt haec verba, τὰς τῶν ἀγαθῶν.

90. προσφερόντως Ald. προσφέρονται Baſ. διαφέροντας Vulcob.

ἤδη γεγενημέναι ἢ πάθωσιν, ἢ δράσωσι· τὰ δὲ δύο, μικρά [91]. περαιοῦνται γὰρ αἱ ψυχαὶ δι᾽ αὐτῶν, νῦν μὲν εἰς τὰ πρὸς οὐρανὸν τῆς σελήνης, νῦν δὲ πάλιν εἰς τὰ πρὸς γῆν. ὀνομάζεσθαι δὲ τὰ μὲν πρὸς οὐρανὸν τῆς σελήνης, Ἠλύσιον πεδίον· τὰ δ᾽ ἐνταῦθα, Περσεφόνης οὐκ ἀντίχθονος [92]. οὐκ ἀεὶ δὲ διατρίβουσιν ἐπ᾽ αὐτὴν οἱ δαίμονες, ἀλλὰ χρηστηρίων [93] δεῦρο κατίασιν ἐπιμελησόμενοι. καὶ ταῖς ἀνωτάτω συμπάρεισι καὶ συνοργιάζουσι τῶν τελετῶν, κολασταί τε γίνονται καὶ φύλακες ἀδικημάτων, καὶ σωτῆρες ἔν τε πολέμοις καὶ κατὰ θάλατταν ἐπιλάμπουσιν, ὅ τι δ᾽ ἂν μὴ καλῶς περὶ ταῦτα πράξωσιν, ἀλλὰ ὑπ᾽ ὀργῆς [94], ἢ πρὸς ἄδικον χάριν, ἢ φθόνῳ, δίκην τίνουσιν. ὠθοῦνται γὰρ αὖθις ἐπὶ γῆν συρρηγνύμενοι σώμασιν ἀνθρωπίνοις. ἐκ δὲ τῶν βελτιόνων ἐκείνων οἵ τε περὶ τὸν Κρόνον ὄντες ἔφασαν αὐτοὺς εἶναι, καὶ πρότερον ἐν τῇ Κρήτῃ τοὺς Ἰδαίους δακτύλους, ἔν τε Φρυγίᾳ τοὺς Κορύβαντας γενέσθαι, καὶ τοὺς περὶ Βοιωτίαν ἐν Λεβαδείᾳ Τροφωνιάδας, καὶ μυρίους ἄλλους πολ-

tionem reddunt ac poenas dant ſumuntque. Duae aliae longae dicuntur, quia per eas tranſmittuntur animae, alias a Luna verſus coelum, alias verſus terram. Appellantur autem partes Lunae coelo obuerſae Elyſius campus: huc pertinentes, Proſerpinae et Antichthonis, id eſt terrae oppoſitae. Non ſemper autem in Luna morantur genii, ſed huc deſcendunt, vt oracula procurent, et ſupremis adſunt orgiis atque ſacrificiis, puniunt flagitia, ſalutareſque in bellis et mari adfulgent. Quod ſi quid horum non recte gerant, ſed pro libidine, aut iniuſta gratia, vel odio, poenas pendunt. Detruduntur enim rurſus in terram, et cum corporibus humanis confligantur. E meliorum geniorum cenſu Saturnus, ac qui cum eo fuere, ſe dixerunt eſſe, et antiquitus in Creta Idaei dactyli, in Phrygia Corybantes, et apud Lebadiam Boeotiae Trophoniadae, atque innumeri alii paſſim per orbem terrarum: quorum

91. τὰς δὲ δύο μακρὰς Ald. et Baſ.

92. Περσεφόνης οὐκ ἀντίχθονος vide quid ſit. *Xylander*.

93. χρηστηρίῳ Ald.

94. Pro ὑπ᾽ ὀργῆς Ald. et Baſ. dant ὑπὲρ γῆς, vnde Xylander annotat: ὑπὲρ γῆς] ὕβριν ſententia requirit.

95. ἀπο-

λαχόθι τῆς οἰκȣμένης, ὧν ἱερὰ καὶ τιμαὶ καὶ προσηγορίαι διαμένȣσιν. αἱ δὲ δυνάμεις ἐνίων ἀπολείπȣσιν 95, εἰς ἕτερον τόπον τῆς ἀρίστης ἐξαλλαγῆς τυγχανόντων. τυγχάνȣσι δὲ οἱ μὲν πρότερον, οἱ δὲ ὕστερον, ὅταν ὁ νȣ̃ς ἀποκριθῇ τῆς ψυχῆς. ἀποκρίνεται δ' ἔρωτι τῆς περὶ τὸν ἥλιον εἰκόνος, δι' ἧς ἐπιλάμπει τὸ ἐφετὸν καὶ καλὸν καὶ θεῖον καὶ μακάριον, ȣ̔̃ πᾶσα φύσις, ἄλλη δ' ἄλλως, ὀρέγεται. καὶ γὰρ αὐτὴν τὴν σελήνην ἔρωτι τȣ̃ ἡλίȣ περιπολεῖν ἀεὶ καὶ συγγίνεσθαι, ὀρεγομένην ἀπ' αὐτȣ̃ τὸ γονιμώτατον. λείπεται δὲ ἡ τῆς ψυχῆς φύσις ἐπὶ τὴν σελήνην, οἷον ἴχνη τινὰ βίȣ καὶ ὀνείρατα διαφυλάττȣσα. καὶ περὶ ταύτης ὀρθῶς ἡγȣ̃ λελέχθαι τό·

Ψυχὴ δ' ἠύτ' ὄνειρος ἀποπταμένη πεπότηται.

ȣ̓δὲ γὰρ εὐθὺς, ȣ̓δὲ τȣ̃ σώματος ἀπαλλαγεῖσα, τοῦτο πέπονθεν, ἀλλὰ ὕστερον, ὅταν ἔρημος καὶ μόνη τοῦ νοῦ ἀπαλλαττομένη γένηται. καὶ Ὅμηρος ὧν εἶπε πάντων μάλιστα δὴ κατὰ θεὸν εἰπεῖν ἔοικε περὶ τῶν καθόλȣ·

Τὸν δὲ μετ' εἰσενόησα βίην Ἡρακληείην,
Εἴδωλον. αὐτὸς δὲ μετ' ἀθανάτοισι θεοῖσιν.

rum ſacra, honores et nomina etiamnum manent: facultates quorundam optimam nactae mutationem alio tranſiuerunt. Nanciſcuntur autem alii prius, alii poſterius, mente ab animo ſecreta. Secernitur vero amore ſolaris imaginis, per quam effulget id, quod expetendum, pulchrum, diuinum beatumque eſt bonum, quod omnis natura, ſed alia alio modo, appetit. Nam ipſam quoque Lunam amore Solis adſiduo reuolui et cum eo coire, ac foecunditatem ab eo captare. Animae porro natura ad Lunam deficit, veluti veſtigia quaedam vitae et ſomnia reſeruans: ac de hac recte iſtud dictum exiſtimato:

Aſt anima, vt ſomnus, pernicibus auolat alis.

Non enim ſtatim, atque a corpore ſoluta eſt, hoc facit, ſed poſtmodo, quando deſerta et ſola eſt, mente ſeparata. Et Homerus de omnibus, quae dixit, maxime ſecundum deum videtur haec pronunciaſſe:

Poſt hos Alcidae mihi ſeſe obiecit imago:
Ipſe inter ſuperos etenim laetum exigit aeuum.

Nam

95. ἀπολείπȣσιν abeſt ab Ald. et Baſ.

 96. Pro

αὐτός τε γὰρ ἕκαστος ἡμῶν ὁ θυμός [96] ἐστιν, οὐδὲ φόβος, οὐδ᾽ ἐπιθυμία, καθάπερ οὐδὲ σάρκες, οὐδὲ ὑγρότητες, ἀλλ᾽ ὃ διανοούμεθα καὶ φρονοῦμεν, ἥ τε ψυχὴ τυπουμένη μὲν ὑπὸ τοῦ νοῦ, τυποῦσα δὲ τὸ σῶμα καὶ περιπτύσσουσα [97] πανταχόθεν ἐκμάττεται τὸ εἶδος· ὥστε κἂν πολὺν χρόνον χωρὶς ἑκατέρου γένηται, διατηροῦσα τὴν ὁμοιότητα καὶ τὸν τύπον, εἴδωλον ὀρθῶς ὀνομάζεται. τούτων δὲ ἡ σελήνη, καθάπερ εἴρηται, στοιχεῖόν ἐστιν. ἀναλύονται γὰρ εἰς ταύτην, ὥσπερ εἰς τὴν γῆν, τὰ σώματα τῶν νεκρῶν· ταχὺ μὲν αἱ σώφρονες μετὰ σχολῆς ἀπράγμονα καὶ φιλόσοφον στέρξασαι βίον· ἀφεθεῖσαι γὰρ ὑπὸ τοῦ νοῦ, καὶ πρὸς οὐθὲν ἔτι χρώμεναι τοῖς πάθεσιν ἀπομαραίνονται· τῶν δὲ φιλοτίμων καὶ πρακτικῶν, ἐρωτικῶν τε περὶ σώματα, καὶ θυμοειδῶν, αἱ μὲν οἷον ἐν ὕπνῳ ταῖς τοῦ βίου μνημοσύναις ὀνείρασι χρώμεναι διαφέρονται, καθάπερ ἡ τοῦ Ἐνδυμίωνος· ἐπεὶ δ᾽ αὐτὰς τὸ ἄστατον καὶ τὸ ἀπαθὲς [98] ἐξίστησι, καὶ ἀφέλκει τῆς σελήνης πρὸς ἄλλην γέ-

Nam vnusquisque nostrum ipse bono est animo: neque timor, neque cupiditas, vt neque caro, neque humores, sed quod cogitamus et intelligimus: et anima a mente effingitur, formatque corpus et vndiquaque amplectitur, et ab eo formam ipsius sibi imprimit: vt etiam diu ab vtroque separata, similitudinem tamen eius effigiemque retineat, et imago recte dicatur. Horum autem, sicut diximus, elementum est Luna, in quam animae resoluuntur, sicut cadauera in terram: celeriter quidem castae, quae otium et philosophicam fuerunt amplexae vitam: quae dimissae a mente, et motibus ad nihil porro vtentes euanescunt: at vero animae ambitiosorum, rebus gerendis et amori corporum deditorum, itemque iracundorum, aliae veluti in somno recordatione rerum in vita gestarum reminiscentia tanquam somniis vtuntur, vt Endymionis anima. Postquam autem eas inconstantia et mobilitas exturbat, trahitque a Luna ad alium ortum, non sinit * sed reuocat

96. Pro ὁ θυμός ἐστιν dant εὔθυμός ἐστιν Ald. et Bas.

97. Pro περιπτύσσουσα Ald. et Bas. habent lectionem monstrosam, περὶ πτύπου, vnde Xylander annotat: περὶ πτύπου] Forte περιπτύσσουσα, et τύπον pro τόπον. [τόπον ergo vers. 7. pro τύπον in suo libro Xylander habuit.]

98. τὸ εὐπαθὲς Ald. et Bas.

99. κα-

νεσιν ἐκ ἐᾷ ἀλλ' ἀνακαλεῖται καὶ καταθέλγει. μικρὸν γὰρ ἐδὲν, ἐδὲ ἥσυχον, ἐδὲ ὁμολογέμενον ἔργον ἐςὶν, ὅταν ἄνευ νε τῶ παθητικῶ σώματος ἐπιλάβωνται. Τιτυοὶ δὲ καὶ Τυφῶνες, ὅ τε Δελφὲς κατασχὼν καὶ συνταράξας τὸ χρηςήριον ὕβρει καὶ βίᾳ Τυφὼν, ἐξ ἐκείνων ἄρα τῶν ψυχῶν ἦσαν, ἔρημοι λόγῳ, ἢ τύφῳ πλανηθέντι τῶ παθητικῶ χρησαμένων. χρόνῳ δὲ κἀκείνας δεξαμένη[99] εἰς αὐτὴν ἡ σελήνη κατεκόσμησεν, εἶτα τὸν νεν αὖθις ἐπισπείροντος τε ἡλίου τῷ ζωτικῷ δεχομένη, νέας ποιεῖ ψυχάς. ἡ δὲ γῆ τρίτον σῶμα παρέσχεν. ἐδὲν γὰρ αὕτη δίδωσι μετὰ θάνατον, ὅσα λαμβάνει πρὸς γένεσιν. ἥλιος δὲ λαμβάνει μὲν ἐδὲν, ἀπολαμβάνει δὲ τὸν νεν διδές· σελήνη δὲ καὶ λαμβάνει καὶ δίδωσι καὶ συντίθησι, καὶ διαιρεῖ καὶ κατὰ ἄλλην καὶ ἄλλην δύναμιν, ὧν Εἰλείθυια μὲν, ἡ συντίθησιν, Ἄρτεμις δὲ, ἡ διαιρεῖ, καλεῖται. καὶ τριῶν

cat et demulcet. Exiguum enim, aut placidum, aut conſtans nullum eſt opus, quando abſque mente vis, quae variis exagitatur motibus, corpus arripit. Tityi quidem, Typhones, et is Typho, qui, Delphis occupatis, oraculum vi et libidine ſua conturbauit, e numero iſtarum erant animarum, mentis expertes, ac tantum vagis incitati cupiditatibus. Aliquanto poſt tempore eas quoque animas in ſe recepit Luna atque compoſuit. Deinde mentem rurſus adſeminante Sole, vitali eam vi excipiens, nouas facit animas: tertio loco terra corpus ſuppeditat. Nihil enim haec poſt mortem dat, quae ad generationem accipit. Sol autem accipit quidem nihil: recipit autem mentem, quam dat. Luna et accipit, et dat, et componit, et diuidit, alia atque alia facultate: Lucina, cum componit: Diana, cum diuidit, dicta. Et de tribus Parcis Atro-

99. κατέδειξεν Baſ. idemque videtur voluiſſe cod. Ald. qui dat corrupte κατέδειξον: ſed κατεδέξατο dant Turn. Vulc. et Bong. niſi potius hae variae lectiones ad verbum finitum κατεκόσμησεν pertinent: durum enim atque inconcinnum eſſet, duo verba finita ſine copula coniungere: accuratius itaque in ed. Fr. debebat indicari, quo hae lectiones pertinerent.

Μοιρῶν, ἡ μὲν Ἄτροπος περὶ τὸν ἥλιον ἱδρυμένη, τὴν ἀρχὴν ἐνδίδωσι τῆς γενέσεως· ἡ δὲ Κλωθὼ, περὶ τὴν σελήνην φερομένη, συνδεῖ καὶ μίγνυσιν. ἐσχάτη δὲ συνεφάπτεται περὶ γῆν, ἡ Λάχεσις, ᾗ πλεῖστον τύχης μέτεστι. τὸ γὰρ ἄψυχον, ἄκυρον αὐτὸ καὶ παθητὸν ὑπ' ἄλλων. ὁ δὲ νοῦς, ἀπαθὴς καὶ αὐτοκράτωρ. μικτὸν δὲ καὶ μέσον ἡ ψυχὴ, καθάπερ ἡ σελήνη ἄνω καὶ κάτω σύμμιγμα καὶ μέγα κέρας [200] ὑπὸ τοῦ θεοῦ γέγονε, τοῦτον ἄρα πρὸς ἥλιον ἔχουσα τὸν λόγον, ὃν ἡ [201] γῆ ἔχει πρὸς σελήνην. Ταῦτ' (εἶπεν ὁ Σύλλας) ἐγὼ μὲν ἤκουσα τοῦ ξένου διεξιόντος· ἐκείνῳ δὲ οἱ τοῦ Κρόνου κατευνασταὶ καὶ θεράποντες (ὡς ἔλεγεν αὐτὸς) ἐξήγγειλαν. ὑμῖν δὲ, ὦ Λαμπρία, χρῆσθαι τῷ λόγῳ πάρεστιν, ᾗ βούλεσθε.

Atropos circa Solem collocata, initium ortus praebet: Clotho circa Lunam vecta, colligat et miſcet: vltima Lacheſis terram contingit, eique plurimum fortunae eſt admixtum. Quod enim animae eſt expers, id ſui iuris non eſt, ſed alteri ſe afficiendum praebet: mens imperium obtinet, neque aliunde afficitur: mixtum eſt quippiam et medium anima: ſicut Luna etiam ex ſuperis et inferis mixta a deo eſt, hanc ad Solem habens rationem, quam terra ad Lunam. Haec, aiebat Sylla, ego audiui, narrante hoſpite. Ei autem expoſuerunt Saturni famuli atque cubicularii, vt quidem ipſe referebat. Vos, Lampria, veſtro arbitratu ſermonem hunc in quam lubebit partem accipietis.

200. *μέγα κέρας* Luna dicitur, *κέρασμα* videtur interpres legiſſe, *mixturam:* qui ſenſus loco congruit, et ſupra *σύγκραμα* appellabatur. *Xylander.*

201. ἡ abeſt a Baſ.

ΠΑΟΥ-

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ
ΠΕΡΙ ΤΟΥ
ΠΡΩΤΟΥ ΨΥΧΡΟΥ.

PLVTARCHI
DE
PRIMO FRIGIDO
LIBELLVS.

Ἔστι τις ἄρα τοῦ ψυχροῦ δύναμις, ὦ Φαβωρῖνε, πρώτη καὶ οὐσία, καθάπερ τοῦ θερμοῦ τὸ πῦρ, ἧς παρουσίᾳ τινὶ καὶ μετοχῇ γίνεται τῶν ἄλλων ἕκαστον ψυχρόν; ἢ μᾶλλον ἡ ψυχρότης στέρησίς ἐστι θερμότητος, ὥσπερ τοῦ φωτὸς τὸ σκότος λέγουσι, καὶ τῆς κινήσεως τὴν στάσιν; ἐπεὶ καὶ τὸ ψυχρὸν ἔοικε στάσιμον εἶναι, κινητικὸν δὲ τὸ θερμόν· αἵ τε τῶν θερμῶν καταψύξεις οὐδεμιᾶς παρουσίᾳ γίνονται δυνάμεως, ἀλλ' ἐκστάσει θερμότητος· ἅμα γὰρ ἀπιοῦσα πολλὴ φαίνεται, καὶ ψύχεται τὸ ὑπολειπόμενον. ὁ γὰρ ἀτμὸς, ὃν τὰ ζέοντα τῶν ὑδάτων μεθίησιν, ἀπιόντι τῷ θερμῷ συνεκπίπτει. διὸ καὶ μειοῖ τὸ πλῆθος ἡ περίψυξις, ἐκκρίνουσα τὸ θερμὸν, ἑτέρου μηδε-

Estne aliqua frigidi vis, Phauorine, princeps atque natura, ſicut calidi ignis, cuius praeſentia quadam et participatione reliquorum vnumquodque fiat frigidum? aut potius frigiditas caloris priuatio eſt, vt tenebras lucis dicunt, et motus quietem? Etenim frigiditas ſtatui, ſeu quieti, videtur accommodata, ſicut contra calor mouendi facultatem habere: et calidorum frigefactio nullius praeſentia facultatis agentis fit, ſed diſceſſu caloris. Simul enim hic confertim abiit, et friget id, quod relinquitur: et vapor, quem aqua feruens emittit, vna cum diſcedente calore elabitur. Quo fit, vt frigefactio quantitati aliquid detrahat, calorem elidens, nihilo in

νὸς ἐπεισιόντος. ἢ πρῶτον μὲν ἄν τις ὑπίδοιτο τοῦ λόγου τούτου, τὸ[1] πολλὰς τῶν ἐμφανῶν ἀναιρεῖν δυνάμεων, ὡς οὐ ποιότητας, οὐδὲ ἕξεις, ἕξεων δὲ καὶ ποιοτήτων στερήσεις; βαρύτητα μὲν, κουφότητος, καὶ σκληρότητα, μαλακότητος, τὸ μέλαν δὲ, τοῦ λευκοῦ, καὶ τὸ πικρὸν, τοῦ γλυκέος, καὶ ὧν ἕκαστον ἑκάστῳ πέφυκεν ἀντικεῖσθαι κατὰ δύναμιν, οὐχ ὡς ἕξει στέρησις; ἔπειθ' ὅτι πᾶσα στέρησις ἀργόν ἐστι καὶ ἄπρακτον, ὡς τυφλότης, καὶ κωφότης, καὶ σιωπὴ, καὶ θάνατος. ἐκστάσεις γάρ εἰσιν εἰδῶν καὶ ἀναιρέσεις οὐσιῶν, οὐ φύσεις τινὲς, οὐδ' οὐσίαι, καθ' ἑαυτάς. ἡ δὲ ψυχρότης οὐκ ἐλάττονα τῆς θερμότητος ἐγγινομένη τοῖς σώμασι πάθη καὶ μεταβολὰς ἐνεργάζεσθαι πέφυκε. καὶ γὰρ πήγνυται πολλὰ τῷ ψυχρῷ, καὶ ἐγκρίνεται[2], καὶ πυκνοῦται· καὶ τὸ στάσιμον αὐτῷ καὶ δυσκίνητον οὐκ ἀργόν ἐστιν, ἀλλ' ἐμβριθὲς καὶ βέβαιον, ὑπὸ ῥώμης συνερειστικὸν καὶ συνεκτικὸν ἐχούσης τόνον[3]. ὅθεν ἡ μὲν στέρησις ἔκλειψις γίνεται καὶ ὑποχώρησις τῆς ἀντικειμένης δυνάμεως, ψύχεται καὶ πολλὰ, πολλῆς αὐτοῖς θερμότητος ἐνυπαρχούσης. ἔνια δὲ καὶ μᾶλλον ἡ ψυ-

eius locum ſuccedente. Quid ſi hoc primum nomine iſthaec ratiocinatio falſi ſuſpecta ſit, quod multas illuſtres facultates perimit, eaſque non qualitates et habitus, ſed habituum et qualitatum facit priuationes? grauitatem puta leuitatis, duritiem mollitiei, nigredinem albedinis, amarorem dulcedinis, et quae aliae qualitates ob vim ſuam ſibi inuicem opponuntur, non vt habitui priuatio. Deinde, quod omnis priuatio otioſum quippiam eſt et inefficax, vt coecitas, ſurditas, ſilentium, mors. Formarum enim diſceſſus ſunt, et naturarum abolitiones, non naturae et ſubſtantiae per ſe. At vero frigus in corporibus obortum non minores, quam calor, affectiones motuſque efficit ſuapte natura. Coguntur enim multa frigore, ſtipantur atque denſantur, et quies ſtabilitaſue eius non otioſa eſt, ſed grauis atque conſtans, ob vim eius ſubfulciendi atque continendi robore praeditam. Itaque priuatio quidem defectus eſt et diſceſſio oppoſitae facultatis: at frigeſcunt multa, multo intus calore inhaerente: multa etiam frigus, quo

1. Pro τὸ exhibent τῷ Turn. Vulc. et Bong.
2. συγκρίνεται Petau.
3. πίνον idem.

4. ἐπί-

χρότης, ἂν λάβῃ θερμότερα, πήγνυσι καὶ συνάγει, καθάπερ τὸν βαπτόμενον σίδηρον. οἱ δὲ Στωικοὶ καὶ τὸ πνεῦμα λέγουσιν ἐν τοῖς σώμασι τῶν βρεφῶν τῇ περιψύξει στομοῦσθαι, καὶ μεταβάλλον ἐκ φύσεως γίνεσθαι ψυχήν. ἀλλὰ τοῦτο ἀμφισβητήσιμον. ἑτέρων δὲ πολλῶν τὴν ψυχρότητα φαινομένην δημιουργὸν, οὐκ ἄξιον ἡγεῖσθαι στέρησιν. ἔτι στέρησις μὲν οὐδεμία δέχεται τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον, οὐδ' ἂν εἴποι τις, ἕτερον ἑτέρου μᾶλλον πεπηρῶσθαι τῶν μὴ βλεπόντων· ἢ σιωπᾷν, τῶν μὴ φθεγγομένων· ἢ τεθνᾶναι, τῶν μὴ ζώντων· ἐν δὲ τοῖς ψυχροῖς πολὺ τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον ἔνεστι, καὶ τὸ λίαν καὶ τὸ μὴ λίαν, καὶ ὅλως ἐπιτάσεις καὶ ἀνέσεις [4], ὥσπερ ἐν τοῖς θερμοῖς. διὸ τὴν ὕλην πῇ μὲν σφόδρα, πῇ δ' ἠρέμα πάσχουσαν ὑπὸ τῶν ἐναντίων δυνάμεων, ἕτερα μᾶλλον ἑτέρων καὶ θερμότερα καὶ ψυχρότερα παρέχειν ἐξ ἑαυτῆς. καὶ γὰρ ἕξεως μὲν οὐκ ἔστι μίξις πρὸς στέρησιν, οὐδ' ἀναδέχεται δύναμις οὐδεμία τὴν ἀντικειμένην αὐτῇ στέρησιν ἐμποιοῦσαν, οὐδὲ ποιεῖ κοινωνὸν, ἀλλ' ἀντεξίσταται. θερμὰ

quo magis ea calida ſunt, tanto magis cogit atque denſat, vt cum candens ferrum in aquam intingitur. Stoici quoque ſpiritum aiunt in corporibus infantium refrigeratione acui, mutataque natura, in animam verti. Verum hoc controuerſia non caret. Sed cum frigus appareat opificem eſſe multarum rerum aliarum, haud par eſt, id pro priuatione haberi. Praeterea, nulla priuatio comparationem ſecundum plus, aut minus, admittit: neque eorum, quae viſu orbata ſunt, aliud alio magis minuſue coecum dicitur: nec quae loqui non poſſunt, aliud alio magis tacere: neque quae vitam amiſerunt, aliud alio magis mortuum. At inter frigida non minus, quam calida, gradus iſti ſunt, vt aliud alio magis minuſue, hoc admodum, illud non adeo, vnum remiſſius, aliud intentius dicatur frigidum: quod materia alias vehementius, alias languidius affecta a contrariis facultatibus, alia aliis magis calida frigidaue ex ſeſe exhibet. Etenim habitus cum priuatione miſceri non poteſt, neque admittit vlla vis priuationem ſibi aduerſam, aut ſociam in ſubiecto adſciſcit, ſed, ea ſubeunte, cedit.

4. ἐπίτασις καὶ ἄνεσις Petau.

δέ ἐστιν, ἄχρις οὗ κεραννύμενα ψυχροῖς ὑπομένει, καθάπερ μέλανα λευκοῖς, καὶ βαρέσιν ὀξέα, καὶ γλυκέσιν αὐστηρὰ, παρέχοντα τῇ κοινωνίᾳ ταύτῃ καὶ ἁρμονίᾳ χρωμάτων τε καὶ φθόγγων καὶ φαρμάκων καὶ ὄψων προσφιλεῖς πολλὰς καὶ φιλανθρώπους γενέσεις. ἡ μὲν γὰρ κατὰ στέρησιν καὶ ἕξιν ἀντίθεσις πολεμικὴ καὶ ἀσύμβατός ἐστιν, οὐσίαν θατέρου τὴν θατέρου φθορὰν ἔχοντος· τῇ δὲ κατὰ τὰς ἐναντίας δυνάμεις καιροῦ τυχούσῃ πολλὰ μὲν αἱ τέχναι χρῶνται, πλεῖστα δὲ ἡ φύσις ἔν τε ταῖς ἄλλαις γενέσεσι καὶ ταῖς περὶ τὸν ἀέρα τροπαῖς [5], καὶ ὅσα διακοσμῶν καὶ βραβεύων ὁ θεὸς ἁρμονικὸς καλεῖται καὶ μουσικὸς, οὐ βαρύτητας συναρμόττων καὶ ὀξύτητας, οὐδὲ λευκὰ καὶ μέλανα συμφώνως ὁμιλοῦντα παρέχων ἀλλήλοις, ἀλλὰ τὴν τῆς θερμότητος καὶ ψυχρότητος ἐν κόσμῳ κοινωνίαν καὶ διαφορὰν, ὅπως συνοίσωνταί τε μετρίως, καὶ διοίσωνται πάλιν, ἐπιτροπεύων, καὶ τὸ ἄγαν ἑκατέρας ἀφαιρῶν, εἰς τὸ δέον ἀμφοτέρας καθίστησι. καὶ μὴν ψυχροῦ μὲν αἴσθησίς ἐστιν, ὥσπερ καὶ θερμοῦ. στέρησις δὲ οὔτε ὁρατὸν, οὔτ' ἀκουστὸν, οὔτε ἁπτὸν, οὔτε ταῖς

cedit. Calida tamen aliquo vſque manent, frigido admixto, vt nigra albis, grauibus acuta, dulcibus auſtera: quae quidem communicatio et concinnitas colorum, ſonorum, medicamentorum, ciborum gratos multos amicoſque ortus praeſtat. Nam quae eſt priuationis aduerſus habitum oppoſitio, hoſtilis eſt et pacti exſors: cum vnius natura alteram perimat. Ea vero, qua aduerſae facultates opponuntur, tempeſtiue fiat, cum multae artes vtuntur, tum vero natura plurimum et in aliis gignendis rebus, et maxime in aëris mutationibus, iisque effectis, quae quia temperat atque diſpenſat deus, muſicus appellatur: non ſane quod grauia acutis, aut nigris alba accommodet, interque ea conſonantiam efficiat: ſed quod caloris et frigoris in mundo ſocietatem diſſidiumque ita gubernet, vt et coëant et diſceſſionem faciant moderate, et nimia vtrique vehementia ademta, in rectum modum componat. Iam frigus perinde calor ſentitur. Priuatio autem non viſu, non auditu, non tactu, denique nullo plane ſenſu percipitur. Senti-

5. περιτροπαῖς Petau.

6. ἀκου-

ἄλλαις αἰσθήσεσι γνωστόν. οὐσίας γάρ τινος αἴσθησις ἦν· ὅπου δ' οὐσία μὴ φαίνεται, νοεῖται στέρησις, οὐσίας ἀπόφασις οὖσα, καθάπερ ὄψεως, τυφλότης· καὶ φωνῆς, σιωπή· καὶ σώματος, ἐρημία καὶ κενόν· οὔτε γὰρ κενοῦ δι' ἀφῆς αἴσθησίς ἐστιν, ἀλλ' ὅπου μὴ γίνεται σώματος ἀφή, κενοῦ γίνεται νόησις· οὔτε σιγῆς ἀκούομεν, ἀλλὰ κἂν μηδενὸς ἀκούωμεν [6], σιγὴν νοοῦμεν. ὡς δ' αὔτως καὶ τυφλῶν καὶ γυμνῶν καὶ ἀνόπλων οὐκ αἴσθησίς ἐστιν, ἀλλ' αἰσθήσεως ἀπόφασις, νόησις. ἔδει τοίνυν μὴ γίνεσθαι ψυχρῶν αἴσθησιν, ἀλλ' ὅπου τὸ θερμὸν ἐπιλείπει, νοεῖσθαι τὸ ψυχρόν, εἴπερ ἦν θερμοῦ στέρησις. εἰ δ', ὥσπερ τὸ θερμὸν ἀλέᾳ καὶ διακρίσει τῆς σαρκός, οὕτω συγκρίσει καὶ πυκνώσει τὸ ψυχρὸν αἰσθητόν ἐστι, δῆλον, ὅτι καὶ ψυχρότητος ἰδία τις ἐστὶν ἀρχὴ καὶ πηγή, καθάπερ θερμότητος. ἔτι [7] τοίνυν ἕν τι καὶ ἁπλοῦν ἡ περὶ ἕκαστον εἶδος στέρησις· αἱ δ' οὐσίαι πλείονας διαφορὰς καὶ δυνάμεις ἔχουσι. μονοειδὲς γὰρ ἡ σιωπή, ποικίλον δὲ ἡ φωνή, νῦν μὲν ἐνοχλοῦσα, νῦν δὲ τέρπουσα τὴν αἴσθησιν. ἔχει δὲ τοιαύτας καὶ τὰ χρώματα καὶ τὰ σχήματα διαφοράς,

Sentiri enim eſt ſubſtantiae. Vbi ſubſtantia nulla apparet, ibi priuatio intelligitur, quae ſubſtantiae eſt negatio, vt coecitas viſus, vocis ſilentium, corporis inane. Nam neque inane tangendo ſentimus: ſed vbi nullum corpus tactui occurrit, vacuum animo concipitur: neque ſilentium audimus: ſed quando nihil audimus, ſilentium intelligimus. Eodemque modo coecorum, nudorum, et inermium non eſt ſenſio, ſed ſenſus negatione naſcuntur. Ergo frigus, ſi quidem caloris eſſet priuatio, non ſentiri oportebat: ſed ea intelligi frigida, vbi calor abeſſet. Sin, vt calor corporis tepore et laxitate, ita frigus eiuſdem concretione atque denſatione ſentitur: huius iam quoque conſtat, vt et caloris, ſuum eſſe peculiare principium atque fontem. Proinde vniuſcuiuſque formae priuatio vnica eſt et ſimplex: ſubſtantiae ipſi plura diſcrimina, complures facultates ſunt. Vnius modi eſt ſilentium: vox res varia, modo offendens ſenſum, alias oblectans. Ac tales ſunt etiam colorum figu-

6. ἀκούομεν Petau.

7. Pro ἔτι Baſ. dat ἐστι.

8. Pro

ἐν οἷς ἄλλοτε ἄλλως τὸν προστυγχάνοντα [8] διατίθησι. τὸ δ' ἀναφὲς καὶ ἄχρωστον, καὶ ὅλως ἄποιον, οὐκ ἔχει διαφορὰν, ἀλλ' ὅμοιόν ἐστιν. ἆρ' οὖν ἔοικε τοῖς στερητικοῖς τούτοις τὸ ψυχρὸν, ὥστε μὴ ποιεῖν ἐν τοῖς πάθεσι διαφορὰν, ἢ τοὐναντίον ἡδοναί τε μεγάλαι καὶ ὠφέλιμοι τοῖς σώμασιν ἀπὸ ψυχρῶν ὑπάρχουσι, καὶ βλάβαι πάλιν νεανικαὶ καὶ πόνοι καὶ βαρύτητες, ὑφ' ὧν οὐκ ἀεὶ φεύγει καὶ ἀπολείπει τὸ θερμὸν, ἀλλὰ πολλάκις ἐγκαταλαμβανόμενον ἀνθίσταται καὶ μάχεται. τῇ μάχῃ δ' αὐτῶν ὄνομα φρίκη καὶ τρόμος. ἡττωμένῳ δὲ τῷ θερμῷ τὸ πήγνυσθαι καὶ ναρκᾶν ἐπιγίγνεται. κρατοῦν δὲ τοῦ ψυχροῦ, διάχυσιν παρέχει καὶ ἀλέαν τῷ σώματι μεθ' ἡδονῆς, ὅπερ Ὅμηρος ἰαίνεσθαι κέκληκεν [9]. ἀλλὰ ταῦτά γε παντὶ [10] δῆλα· καὶ τούτοις οὐχ ἥκιστα τοῖς πάθεσιν ἐνδείκνυται τὸ ψυχρὸν, ὅτι πρὸς τὸ θερμὸν, ὡς οὐσία πρὸς οὐσίαν, ἢ πάθος πρὸς πάθος, οὐχ ὡς ἀπόφασις ἀντίκειται καὶ στέρησις, οὐδὲ φθορά τις ἐστὶ τοῦ θερμοῦ καὶ ἀναίρεσις, ἀλλὰ φθαρτικὴ φύσις καὶ δύναμις· ἢ καὶ τὸν

figurarumque differentiae, alias aliter afficientes ſentientem. Quod autem tangi non poteſt, et quod colore, denique quod qualitate caret, nullo diſcrimine eſt praeditum, ſed ſui ſimile. Videturne ergo frigus priuationum iſtarum de genere eſſe, nulloque diſcrimine afficere? Immo contra magnae vtilesque voluptates corpori a frigore offeruntur: ac viciſſim vehementia damna, dolores, ac praegrauationes, quando non ſemper cedit ac corpus deſerit calor, ſed ſaepe intus incluſus reluctatur atque pugnat: (cui nomen eſt horror atque tremor) et victo calore, congelatio et torpor ſuccedunt: calore frigus ſuperante, corpus intepeſcit ac relaxatur, quod *ἰαίνεσθαι* vocat Homerus. Verum haec omnibus ſunt manifeſta, hiſque maxime affectionibus oſtenditur, frigus calori, vt ſubſtantiam ſubſtantiae, vel qualitatem qualitati, repugnare, non vt negationem, aut priuationem: neque interitum eſſe caloris, ſed naturam vi eius perimendi praeditam. Alioquin et hyemem tempeſtatibus

8 Pro *τὸν προστυγχάνοντα* Petau. dat *πρὸς τὸν τυγχάνοντα*, et ſequentia vndecim verba, a *διατίθησι* inde vſque ad *οὐκ ἔχει*, omittit.

9. Iliados *ο*. 103. et Iliados *ψ*. 600. de qua voce alibi etiam aliquid annotauimus. *Xylander*.

10. *πάντα* Petau.

11. *ὑπο-*

χειμῶνα τῶν ὡρῶν, καὶ τὰ βόρεια τῶν πνευμάτων ἐξέλωμεν, ὡς στερήσεις ὄντα τῶν θερμῶν καὶ νοτίων, ἰδίαν δ᾽ ἀρχὴν οὐκ ἔχοντα. καὶ μὴν τεττάρων γε τῶν πρώτων ὄντων ἐν τῷ παντὶ σωμάτων, ἃ διὰ πλῆθος καὶ ἁπλότητα καὶ δύναμιν οἱ πλεῖστοι στοιχεῖα τῶν ἄλλων ὑποτίθενται καὶ ἀρχὰς, πυρὸς, καὶ ὕδατος, καὶ ἀέρος, καὶ γῆς, ἀναγκαῖόν ἐστι, καὶ ποιότητας εἶναι τὰς πρώτας καὶ ἁπλᾶς τοσαύτας. τίνες οὖν εἰσιν αὗται, πλὴν θερμότης, καὶ ψυχρότης, καὶ ξηρότης, καὶ ὑγρότης, αἷς τὰ στοιχεῖα πάσχειν ἅπαντα καὶ ποιεῖν πέφυκεν; ὡς δὲ τῶν ἐν γραμματικῇ στοιχείων βραχύτητές εἰσι καὶ μακρότητες, τῶν δ᾽ ἐν μουσικῇ βαρύτητες καὶ ὀξύτητες, οὐ θάτερα τῶν ἑτέρων στέρησις, οὕτως ἐν τοῖς φυσικοῖς σώμασιν ἀντὶ στοιχείων ἀπολειπτέον [11] ὑγρῶν πρὸς ξηρὰ καὶ ψυχρῶν πρὸς θερμὰ, τὸ κατὰ λόγον ἅμα καὶ τὰ φαινόμενα διαφυλάττοντας. ἢ (καθάπερ Ἀναξιμένης ὁ παλαιὸς ᾤετο) μήτε τὸ ψυχρὸν ἐν οὐσίᾳ, μήτε τὸ θερμὸν ἀπολείπομεν [12], ἀλλὰ πάθη κοινὰ [13] τῆς ὕλης ἐπιγινό-

bus anni, et Aquilonem ventorum numero eximemus, vt aeſtatis et Auſtri priuationes, quae proprium nullum habeant principium. At enim, cum in Vniuerſo ſint quatuor prima corpora, quae ob numerum, ſimplicitatem et vim plerique reliquorum elementa et principia ſtatuunt; ignis inquam, aqua, aër, et terra: neceſſe eſt etiam, totidem eſſe primas ac ſimplices qualitates. Quae vero ſint, niſi calor, frigus, ſiccitas, humiditas, quibus elementorum omnes motiones abſoluuntur? Vt autem in grammatica elementorum ſunt breuitates et longitudines, in muſica graue et acutum, non vnum alterius priuatio: ita in naturalibus quoque rebus pro elementis accipere debemus calida frigidis, et humida ſiccis oppoſita corpora, ſi quidem et rationi et iis, quae in natura viſuntur effecta, conſentire volumus. Niſi ſi placet ſequi Anaximenem illum antiquum, et neque frigidum in ſubſtantia, neque calidum relinquere, ſed ea facere communes affectiones, quae mate-

11. ὑποληπτέον Turn. Vulc. Bong. et Petau.
12. ἀπολείπωμεν Petau.
13. Idem pro κοινὰ exhibet τινά.

14. Idem

μενα ταῖς μεταβολαῖς. τὸ γὰρ συστελλόμενον αὐτῆς καὶ πυκνούμενον, ψυχρὸν εἶναι φησί· τὸ καὶ [14] ἀραιὸν καὶ τὸ χαλαρὸν, (οὕτω πως ὀνομάσας καὶ τῷ ῥήματι) θερμόν. ὅθεν οὐκ ἀπεικότως λέγεται τὸ καὶ [15] θερμὰ τὸν ἄνθρωπον ἐκ τοῦ στόματος καὶ ψυχρὰ μεθιέναι. ψύχεται γὰρ ἡ πνοὴ πιεσθεῖσα καὶ πυκνωθεῖσα τοῖς χείλεσιν. ἀνειμένου δὲ τοῦ στόματος, ἐκπίπτουσα, γίνεται θερμὸν ὑπὸ μανότητος. τοῦτο μὲν οὖν ἀγνόημα ποιεῖται τοῦ ἀνδρὸς ὁ Ἀριστοτέλης. ἀνειμένου γὰρ τοῦ στόματος, ἐκπνεῖσθαι τὸ θερμὸν ἐξ ἡμῶν αὐτῶν, ὅταν δὲ συστρέψαντες τὰ χείλη φυσήσωμεν, οὐ τὸν ἐξ ἡμῶν, ἀλλὰ τὸν ἀέρα τὸν πρὸ τοῦ στόματος ὠθεῖσθαι, ψυχρὸν ὄντα καὶ προεμπίπτειν [16]. εἰ δ' ἀποληπτέον οὐσίαν ψυχροῦ καὶ θερμοῦ, προσάγωμεν ἐπὶ τὸ ἑξῆς τὸν λόγον, ἥτις ἐστὶν οὐσία καὶ ἀρχὴ καὶ φύσις ψυχρότητος, ζητοῦντες. οἱ μὲν οὖν, τῶν σκαληνῶν καὶ τριγωνοειδῶν σχηματισμῶν ἐν τοῖς σώμασι κειμένων, τὸ ῥιγοῦν καὶ τρέμειν καὶ φρίττειν, καὶ ὅσα συγγενῆ τοῖς πάθεσι τούτοις, ὑπὸ τραχύτητος ἐγγίνεσθαι λέγοντες, εἰ καὶ τοῖς κατὰ μέρος διαμαρτάνουσι, τὴν γοῦν [17] ἀρχὴν,

materiae mutationibus comitentur. Is enim materiae contractionem atque densationem appellabat frigus: laxationem eius et raritatem, calorem: ideoque non inepte dici, calida hominem ex ore et frigida emittere. Halitum enim compressum labiis atque densatum, fieri frigidum: emissum aperto ore, ob raritatem calescere. Quem quidem eius errorem refellit Aristoteles. Aperto enim ore, e nobis ipsis calidum efflari docet: cum vero flamus compressis labiis, non nos e nobis exspirare aërem, sed eum, qui ante os est, impelli et rebus incidere. Enimuero si substantiam caloris frigorisque esse concedimus, progrediamur disputando, et quae substantia, quod principium, quae natura sit frigoris, inuestigemus. Ii, qui, scalenis ac triangularibus figuris in corporibus sitis, rigere nos, tremere, horrere, aliaque id genus pati, ob asperitatem eorum dicunt: quanquam in particularibus errant, principium

14. Idem pro καὶ habet δέ.

15. λέγεσθαι καὶ τὸ θερμὰ Petau. Ald. et Bas.

16. προσεμπίπτειν Petau.

17. γοῦν abest a Petau. Ald. et Bas.

18. Pro

ὅθεν δεῖ, λαμβάνουσι. δεῖ γὰρ, ὥσπερ ἀφ' ἑστίας, τῆς τῶν ὅλων οὐσίας, ἄρχεσθαι τὴν ζήτησιν. ᾧ καὶ μάλιστα δόξειεν ἂν ἰατροῦ καὶ γεωργοῦ καὶ αὐλητοῦ διαφέρειν ὁ φιλόσοφος. ἐκείνοις μὲν γὰρ ἐξαρκεῖ, τὰ ἔσχατα τῶν αἰτίων θεωρῆσαι. τὸ γὰρ ἐγγυτάτω τοῦ πάθους αἴτιον ἂν συνοφθῇ, πυρετοῦ μὲν ἔντασις[18], ἢ παρέμπτωσις· ἐρυσίβης δὲ, ἥλιοι πυριφλεγεῖς ἐπ' ὄμβρῳ, βαρύτητος δὲ κλίσις αὐλῶν καὶ συναγωγὴ πρὸς ἀλλήλους, ἱκανόν ἐστι τῷ τεχνίτῃ πρὸς τὸ οἰκεῖον ἔργον. τῷ δὲ φυσικῷ, θεωρίας ἕνεκα μετιόντι τἀληθὲς, ἡ τῶν ἐσχάτων γνῶσις οὐ τέλος ἐστὶν, ἀλλ' ἀρχὴ τῆς ἐπὶ τὰ πρῶτα καὶ ἀνωτάτω πορείας. διὸ καὶ Πλάτων ὀρθῶς καὶ Δημόκριτος, αἰτίαν θερμότητος καὶ βαρύτητος ζητοῦντες, οὐ κατέπαυσαν ἐν γῇ καὶ πυρὶ τὸν λόγον, ἀλλ' ἐπὶ τὰς νοητὰς ἀναφέροντες ἀρχὰς τὰ αἰσθητὰ, μέχρι τῶν ἐλαχίστων, ὥσπερ σπερμάτων, προῆλθον. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὰ αἰσθητὰ ταυτὶ προανακινῆσαι βέλτιόν ἐστιν, ἐν οἷς Ἐμπεδοκλῆς τε καὶ Στράτων καὶ οἱ Στωϊκοὶ τὰς οὐσίας τίθενται τῶν δυνάμεων· οἱ μὲν Στωϊκοὶ, τῷ ἀέρι τὸ πρώτως ψυ-

cipium tamen inde ſumunt, vnde petendum fuit. Oportet enim tanquam a Veſta, a ſubſtantia Vniuerſi quaeſtionem inchoare. Qua in re maxime apparet, quo philoſophus a medico, ruſtico, tibicine differat. His enim ſufficit extremarum cauſarum conſideratio. Si enim proximam cauſam perſpexerint, vt febris eſt cauſa intentio, aut humoris in locum alienum illapſus, rubiginis frugum ardores Solis poſt imbrem, grauis ſoni fiſtularum inter ſe inclinatio: ſatis hoc artifici eſt ad ſuum opus. Phyſico autem, qui veritatem contemplatur, vltimorum cognitio non finis eſt, ſed initium ad prima ſupremaque proficiſcendi. Itaque recte Plato et Democritus, cauſam caloris et grauitatis quaerentes, diſputationem non ad mentionem ignis et terrae finiuerunt, ſed ſenſilibus ad mente ſola cernenda principia reuocandis, vſque ad minima tanquam ſemina progreſſi ſunt. Veruntamen prius etiam haec ſenſilia tractare expedit, in quibus Empedocles, Strato et Stoici ſubſtantias facultatum ponebant: Stoici primum frigidum aëri

18. Pro ἔντασις ex Galeno ἔνστασις legi deberet. Turn.

19. περι-

χρὸν ἀποδιδόντες, Ἐμπεδοκλῆς δὲ καὶ Στράτων τῷ ὕδατι. τὴν δὲ γῆν ἴσως ἂν ἕτερος φανείη ψυχρότητος ȣ̓σίαν ὑποτιθέμενος. πρότερον δὲ τὰ ἐκείνων σκοπῶμεν. ἐπεὶ τὸ πῦρ θερμὸν ἅμα καὶ λαμπρόν ἐςι, δεῖ τὴν ἀντικειμένην τῷ πυρὶ φύσιν ψυχράν τ' εἶναι καὶ σκοτεινήν. ἀντίκειται γάρ, ὡς τῷ λαμπρῷ τὸ ζοφερὸν, ȣ̔́τω τῷ θερμῷ τὸ ψυχρόν. ἔςι γάρ, ὡς ὄψεως τὸ σκοτεινὸν, ȣ̔́τω τὸ ψυχρὸν ἁφῆς συγχυτικόν. ἡ δὲ θερμότης διαχεῖ τὴν αἴσθησιν τȣ̃ ἁπτομένȣ, καθάπερ ἡ λαμπρότης, τȣ̃ ὁρῶντος. τὸ ἄρα πρώτως σκοτεινὸν ἐν τῇ φύσει, πρώτως καὶ ψυχρόν ἐςιν. ὅτι δ' ἀὴρ τὸ πρώτως σκοτεινόν ἐςιν, οὐδὲ τοὺς ποιητὰς λέληθεν. ἀέρα γὰρ τὸ σκότος καλȣ̃σιν.

Ἀὴρ γὰρ παρὰ νηυσὶ βαθὺς ἦν, ȣ̓δὲ σελήνη
Οὐρανόθεν πρȣ̂́φαινεν.

καὶ πάλιν·

Αὐτίκα δ' ἠέρα μὲν σκέδασεν καὶ ἀπῶσεν ὁμίχλην,
Ἠέλιος δ' ἐπέλαμψε, μάχη δ' ἐπὶ πᾶσι φαάνθη.

καὶ γὰρ κνέφας τὸν ἀφώτιςον ἀέρα καλȣ̃σι, κενὸν (ὡς ἔοικε) φάȣς ὄντα· καὶ νέφος ὁ συμπεσὼν καὶ πυκνωθεὶς

aëri adſcribentes, Empedocles et Strato aquae. Fortaſſe etiam fuerit, qui terram ſubſtantiae frigidi ſubiiciat. Verum prius illorum ſententias conſideremus. Quoniam ignis et calidus eſt et ſplendidus, oportet naturam ei oppoſitam frigidam eſſe et tenebroſam. Vt enim ſplendido tenebroſum, ſic calido frigidum opponitur: quia, ſicut tenebrae viſum, ita frigus tactum confundit: et calor ſenſum tangendi, vt ſplendor videndi diffundit. Ergo quod primum in natura tenebroſum eſt, primum etiam frigidum erit. Aërem autem primum eſſe tenebroſum, ne poëtas quidem fefellit. Tenebras enim aëris nomine afficiunt.

Aër craſſus apud naues erat: haud quoque Luna
Effulſit coelo. — — —

et iterum:

Aëre diſiecto, et pulſa caligine, Solem
Reddidit, vt pugnam poſſet iam quiſque videre.

Aërem quoque luminis expertem *cnephas* dicunt, quaſi *cenon phaus*, id eſt, *inanem lucis:* et *nephos*, *nubes*, aër coactus denſatus-

ἀὴρ ἀποφάσει φωτὸς κέκληται. καλεῖται δὲ καὶ ἀχλὺς καὶ ὁμίχλη, καὶ ὅσα τοῦ φωτὸς οὐ παρέχει τῇ αἰσθήσει δίοψιν, ἀέρος εἰσὶ διαφοραί· καὶ τὸ ἀειδὲς αὐτοῦ καὶ ἀχρωστον Ἅδης καὶ Ἀχέρων ἐπίκλησιν ἔσχεν. ὥσπερ οὖν, αὐγῆς ἐπιλιπούσης, σκοτεινὸς ἀὴρ, οὕτω θερμοῦ μεταστάντος, τὸ ἀπολειπόμενον ἀὴρ ψυχρὸς, ἄλλο δ᾽ οὐδέν ἐστι. διὸ καὶ τάρταρος οὗτος ὑπὸ ψυχρότητος κέκληται. δηλοῖ δὲ καὶ Ἡσίοδος, εἰπὼν, τάρταρον ἠερόεντα. καὶ τὸ ῥιγοῦντα πάλλεσθαι καὶ τρέμειν, ταρταρίζειν. ταῦτα μὲν οὖν τοιοῦτον ἔχει λόγον. ἐπεὶ δὲ ἡ φθορὰ μεταβολή τις ἐστὶ τῶν φθειρομένων εἰς τοὐναντίον ἑκάστῳ, σκοπῶμεν, εἰ καλῶς εἴρηται τὸ, πυρὸς θάνατος, ἀέρος γένεσις. θνήσκει γὰρ καὶ πῦρ, ὥσπερ ζῶον, ἢ βίᾳ σβεννύμενον, ἢ δι᾽ αὐτοῦ μαραινόμενον. ἡ μὲν οὖν σβέσις ἐμφανεστέραν ποιεῖ τὴν εἰς ἀέρα μεταβολὴν αὐτοῦ. καὶ γὰρ ὁ καπνὸς ἀέρος ἐστὶν εἶδος, καὶ ἡ κατὰ Πίνδαρον Ἀέρος κνίσσ᾽ ἀντιλακτίζουσα καπνῷ, λιγνὺς καὶ ἀναθυμίασις. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ φθινούσης ἀτροφίᾳ φλογὸς, ἰδεῖν ἐστιν, ὥσπερ ἐπὶ τῶν λύχνων, τὸ ἄκρον εἰς ἀέρα καὶ γνοφώδη καὶ ζοφερὸν ἀποχεομένων. ἱκανῶς δὲ καὶ ὁ τῶν μετὰ λουτρὸν, ἢ

ſatusque appellatur: *achlys* etiam et *homichla*, quae *caliginem* et *nubeculam* notant, et quae alia luminis ſenſum impediunt, aëris ſunt differentiae: cuius id, quod videri non poteſt et colore vacat, *Ades*, id eſt *Pluto*, et *Acheron* nominatur. Sicut ergo, ſplendore deficiente, tenebroſus fit aër: ita calore deſerente, quod reſtat, nihil aliud eſt, quam aër frigidus. Itaque etiam *tartarus* dicitur a frigore: quod etiam Heſiodus docuit, tartarum appellans aëroſum: et qui horrore tremunt ac quaſſantur, *tartarizein* dicuntur. Horum ergo haec eſt ratio. Iam quoniam interitus rei mutatio eius eſt in contrarium, videamus, rectene hoc dictum ſit, ignis mortem eſſe ortum aëris. Ignis enim moritur ipſe etiam, ſicut animal, vel vi exſtinctus, vel ſua ſponte emarceſcens. Exſtinctio autem illuſtriorem facit eius in aërem transſmutationem. Nam fumus aëris eſt ſpecies, et nidor (vt eſt apud Pindarum) aëris recalcitrans fumo. Veruntamen etiam flamma ob inopiam tabeſcente, vt in lucernis, cernere licet, ſummum eius in caliginoſum ac tenebroſum aërem abire. Vapor quoque, qui a bal-

πυρίαν, περιεχομένων [19] ψυχρῶν ἀνιὼν ἀτμὸς ἐνδείκνυται τὴν εἰς ἀέρα τȣ̃ θερμȣ̃ φθειρομένȣ μεταβολὴν, ὡς φύσει πρὸς τὸ πῦρ [20] ἀντικείμενον· ᾧ τὸ πρώτως τὸν ἀέρα σκοτεινὸν εἶναι καὶ ψυχρὸν ἠκολȣ́θει. καὶ μὴν, ἁπάντων γε τῶν γινομένων ὑπὸ ψυχρότητος [21] τοῖς σώμασι, σφοδρότατον καὶ βιαιότατον ἡ πῆξις ȣ̃σα, πάθος μέν ἐϛιν ὕδατος, ἔργον δ' ἀέρος. αὐτὸ μὲν γὰρ καθ' ἑαυτὸ τὸ ὕδωρ εὐδιάχυτον καὶ ἀπαγὲς καὶ ἀσύϛατόν ἐϛιν· ἐντείνεται δὲ καὶ συνάγεται τῷ ἀέρι [22] σφιγγόμενον ὑπὸ ψυχρότητος. διὸ καὶ λέλεκται·

Εἰ δὲ νότος βορέην προκαλέσσεται, αὐτίκα νίψει.

τοῦ γὰρ νότου καθάπερ ὕλην τὴν ὑγρότητα παρασκευάσαντος, ὁ βόρειος ἀὴρ ὑπολαβὼν ἔπηξε· καὶ δῆλόν ἐϛι μάλιϛα περὶ τὰς χιόνας. ἀέρα γὰρ μεθεῖσαι καὶ προαναπνεύσασαι λεπτὸν καὶ ψυχρὸν, οὕτω ῥέȣσιν. Ἀριϛοτέλης δὲ καὶ τὰς ἀκόνας τȣ̃ μολίβδου [23]

neo, vel cum ad ignem calefacti ſumus, affuſa frigida effertur, ſatis demonſtrat, calorem pereuntem in aërem mutari, vt naturae ordine oppoſitum igni: vnde ſequebatur, aërem primum tenebroſum eſſe et frigidum. Porro omnium, quae a frigore in corporibus efficiuntur, vehementiſſima et violentiſſima res, congelatio, in aqua a frigore efficitur. Ipſa enim ſuapte natura aqua facillime diffunditur, inſtabiliſque eſt et a concretione aliena: ab aëre autem propter eius frigiditatem conſtricta craſſeſcit et cogitur. Ideo dictum eſt:

Continuo ningit, Boream ſi prouocet Auſter.

Auſtro enim tanquam materiam praeparante humorem, eum ſuccedens Aquilo adſtringit: et maxime hoc niues docent: aërem enim edentes et ante ſe ſpirantes tenuem atque frigidum, ita defluunt. Ariſtoteles etiam cotes plumbi colliquari ſcribit

19. περιχεομένων Turn. et Vulc.

20. ὡς φύσει πρὸς τὸ πῦρ] Legitur etiam in Aldino [praeter Baſ.] (non enim habet ſcriptus noſter hunc libellum) ὥς φησι, nullo ſenſu. *Xylander.*

21. Poſt ψυχρότητος Petau. inſerit ἐν.

22. συνάγεται τῷ ἀέρι] Haec tria verba abſunt a Petau.

23. Plumbeas Ariſtotelis ἀκόνας non intelligo ſatis, quanquam etiam in ſexto Sympoſiacorum, capite quinto et octauo, fit eiusdem rei mentio. *Xylander.*

τήκεσθαί φησι καὶ ῥεῖν ὑπὸ κρύους καὶ χειμῶνος, ὕδατος μόνου πλησιάζοντος αὐταῖς. ὁ δ᾽ ἀὴρ (ὡς ἔοικε) συνελαύνων τὰ σώματα τῇ ψυχρότητι, καταθραύει καὶ ῥήγνυσιν. ἔτι τοίνυν τὰ μὲν ἀποσπασθέντα τῆς πηγῆς ὕδατα μᾶλλον πήγνυται· μᾶλλον γὰρ ὁ ἀὴρ ἐπικρατεῖ τοῦ ἐλάττονος. ἂν δέ τις ψυχρὸν ἐκ φρέατος ὕδωρ λαβὼν ἐν ἀγγείῳ, καὶ καθεὶς αὖθις εἰς τὸ φρέαρ, ὥστε μὴ ψαύειν τοῦ ὕδατος τὸ ἀγγεῖον, ἀλλ᾽ ἐν τῷ ἀέρι κρέμασθαι, περιμείνῃ χρόνον οὐ πολὺν, ἔσται ψυχρότερον τὸ ὕδωρ. ᾧ μάλιστα δηλοῦται, τὸ μὴ τοῦ ὕδατος εἶναι τὴν πρώτην αἰτίαν τῆς ψυχρότητος, ἀλλὰ τοῦ ἀέρος. τῶν γε μὴν μεγάλων ποταμῶν οὐδεὶς πήγνυται διὰ βάθους. οὐ γὰρ καθίησιν εἰς ὅλον ὁ [24] ἀὴρ, ἀλλὰ ὅσα τῇ ψυχρότητι περιλαμβάνει ψαύων καὶ πλησιάζων, ταῦτα ἵστησιν. ὅθεν οἱ βάρβαροι διαβαίνουσι πεζῇ, προβαλόντες ἀλώπεκας. ἂν γὰρ μὴ πολὺς, ἀλλ᾽ ἐπιπόλαιος, ὁ πάγος ᾖ, αἰσθανόμεναι τῷ ψόφῳ τοῦ ὑπορρέοντος [25], ἀναστρέφουσιν. ἔνιοι δὲ καὶ θηρεύουσιν ἰχθῦς, ὕδατι θερμῷ τοῦ πάγου παραλύοντες καὶ χαλῶντες,

ſcribit ac fluere prae gelu et hyeme, ſola aqua accedente. Aër autem, vt apparet, cogit corpora frigore, itaque diſſipat et rumpit. Praeterea aqua a fonte auulſa facilius concreſcit. Magis enim aër obtinet vi ſua aduerſus minorem rem. Quod ſi quis frigidam ex puteo aquam in vaſe rurſum in puteum demittat, ita, vt aquam vas non attingat, ſed in aëre pendeat: paulo poſt temporis ſpatio eam, quam ante, frigidiorem ſentiet. Quod quidem maximo eſt argumento, primam frigoris cauſam non eſſe adſcribendam aquae, ſed aëri. Equidem magnorum fluuiorum nullus profunde gelu coit. Non enim ad imum penetrat aër, ſed ea tantum adſtringit frigore ſuo, quae amplectitur propius pertingens. Itaque barbari pedites eos tranſeunt, praemiſſis vulpibus. Nam niſi craſſa ſit glacies, ſed tantum ſuperficiem durauerit, animaduertentes eae hoc e ſtrepitu infra profluentis aquae, retro abeunt. Sunt etiam, qui piſces tum captant partem glaciei aqua ſoluentes calida, aqua

24. ὁ abeſt a Petau.

25. Pro ὑπορρέοντος Petau. dat ὑποφέροντος ὕδατος.

τότε τὴν ὁρμιὰν δεξαμένων. οὕτως οὐδὲν ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ τὸ ἐν βάθει πέπονθε. καίτοι τῶν ἄνω τοσαύτη γίνεται μεταβολὴ διὰ τὴν πῆξιν, ὥστε συντρίβειν τὰ πλοῖα τὸ ὕδωρ ἀποβιαζόμενον εἰς ἑαυτὸ καὶ συνθλιβόμενον, ὡς ἱστοροῦσιν οἱ νῦν μετὰ τοῦ Καίσαρος ἐπὶ τοῦ Ἴστρου διαχειμάσαντες. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὸ περὶ ἡμᾶς συμβαῖνον ἱκανὴν μαρτυρίαν δίδωσι. μετὰ γὰρ τὰ λουτρὰ, καὶ τὰς ἐξιδρώσεις, περιψυχόμεθα μᾶλλον τοῖς σώμασιν ἀνειμένοις καὶ διακεχυμένοις πολλὴν ψυχρότητα μετὰ τοῦ ἀέρος καταδεχόμενοι. τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ τὸ ὕδωρ πάσχει. ψύχεται γὰρ, ἂν προθερμανθῇ, μᾶλλον εὐπαθέστερον τῷ ἀέρι γενόμενον [26]· ὁπότε τὰ ζέοντα τῶν ὑδάτων ἀναῤῥιπτοῦντες [27] καὶ μετεωρίζοντες, οὐδὲν ἄλλο δήπου ποιοῦσιν, ἢ πρὸς ἀέρα πολὺν ἀνακεραννύουσιν. ὁ μὲν οὖν τῷ ἀέρι τὴν πρώτην ἀποδιδοὺς τῆς ψυχρότητος δύναμιν, ὦ Φαβωρῖνε, λόγος ἐν τοιαύταις ἐστὶ πιθανό-

aqua tunc funiculum hami demitti ſinente. Adeo nihil in profundo agit frigus. At vero, quae in ſummo ſunt, ita a concretione iſta mutantur, vt aqua in ſe coacta atque compreſſa naues collidat atque perfringat, vt teſtantur, qui nunc cum Caeſare ad Iſtrum in hybernis fuerunt. Quanquam id ipſum, quod nobis vſu venit, ſatis locuples teſtimonium perhibet. Nam poſtquam loti ſumus et deſudauimus, tunc magis refrigeramur: corporibus laxatis multum frigoris vna cum aëre recipientes. Idem hoc aquae accidit. Nam facilius frigeſcit, ſi caleſiat prius: quod ſic facilius ab aëre poteſt affici; quando etiam, qui feruentes aquas ſurſum exhauriunt, inque ſublimi collocant, nihil nimirum agunt aliud, quam quod eas multo permiſceri volunt aëre. Atque his quidem, Fauorine, probabilitatibus nititur ea oratio, quae principem frigidi facultatem aëri

26. γινόμενον Petau.

27. τὰ ζέοντα τῶν ὑδάτων ἀνορύττοντες] Hoc verbum huc non quadrat. Infra, cum hoc argumentum refellitur, p. 746. 10. ἀναῤῥύσεις legitur, [vid. not. 43.] quod et ipſum nihil (quod ſciam) ſignificat. ἀρύειν quidem eſt *haurire*, et ἀρύτω idem dicitur. *Xylander.* ἀνορύττοντες nempe dant pro ἀναῤῥιπτοῦντες Pet. Ald. et Baſ. ſed ex Turn. affertur ἀναρύττοντες, vel ἀνωρύττοντες.

28. πε-

τησιν. ὁ δὲ τῷ ὕδατι, λαμβάνει [28] μὲν καὶ αὐτὸς ἀρχὰς ὁμοίως· οὕτω πως τοῦ Ἐμπεδοκλέους λέγοντος·

Ἠέλιον μὲν λαμπρὸν ὁρᾷν [29] καὶ θερμὸν ἁπάντῃ,
Ὄμβρον δ' ἐν πᾶσι δνοφόεντά [30] τε ῥιγαλέον τε.

τῷ γὰρ θερμῷ τὸ ψυχρὸν, ὡς τῷ λαμπρῷ τὸ μέλαν, ἀντιτάξας, συλλογίσασθαι δέδωκεν, ὅτι τῆς αὐτῆς οὐσίας ἐστὶ τὸ μέλαν καὶ τὸ ψυχρὸν, ὡς τῆς αὐτῆς τὸ λαμπρὸν καὶ τὸ θερμόν. ὅτι δ' οὐ τοῦ ἀέρος τὸ μέλαν, ἀλλὰ τοῦ ὕδατός ἐστιν, ἡ αἴσθησις ἐπιμαρτυρεῖ, τῷ μὲν ἀέρι μηδενὸς, ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν [31], μελαινομένου, τῷ δὲ ὕδατι, πάντων. ἂν γὰρ τὸ λευκότατον ἐμβάλῃς ἔριον εἰς ὕδωρ, ἢ ἱμάτιον [32], ἀναφαίνεται μέλαν καὶ διαμένει, μέχρις ἂν ὑπὸ θερμότητος ἐξικμασθῇ τὸ ὑγρὸν, ἢ τισι στρέβλαις καὶ βάρεσιν ἐκπιεσθῇ. τῆς τε γῆς ὕδατι ῥαινομένης, διαμελαίνουσιν οἱ καταλαμβανόμενοι ταῖς σταγόσι τόποι, τῶν ἄλλων ὁμοίων μενόντων [33]. αὐτοῦ μὲν οὖν τοῦ ὕδατος σκοτεινότατον ὑπὸ [34] πλήθους

aëri vindicat. Quae vero eam aquae deferunt, non dissimilibus vtitur principiis: nempe hoc ipsum quoque fato Empedocle:

Splendentem et calidum cernes equidem vndique Solem:
Ast imbrem prorsus tenebrosumque horribilemque.

Cum enim calido frigidum ita, vt splendido nigrum, opposuerit, hoc nobis colligendum dedit, ita eiusdem substantiae esse nigredinem et frigus, vt eiusdem sunt splendor et calor. Nigredinem vero non ad aërem, sed ad aquam pertinere, sensus testatur. Nulla enim res ab aëre nigra, ab aqua omnes nigrae redduntur. Si enim candidissimam lanam, vel vestem, in aquam iniicies, nigra inde eximetur, colorque is manebit tantisper, dum vel calor liquorem exsiccet, vel praelum, aut pondus superimpositum, elidat. Et cum terra conspergitur aqua, nigricant loca guttis occupata, reliquis pristinum colorem conseruantibus. Ipsiusque adeo aquae, si copiosa sit, quod

28. περιλαμβάνει Petau.
29. ὅρα Ald. et Bas.
30. ζοφόεντα Turn. Vulc. et Bong.
31. εἰπεῖν abest a Petau.
32. ἱμάντα Petau.
33. διαμενόντων idem.
34. ὑπὸ τοῦ πλ. idem.

φαίνεται τὸ βαθύτατον, οἷς δὲ ἀὴρ πλησιάζει, ταῦτα περιλάμπεται καὶ διαγελᾷ· τῶν δ' ἄλλων ὑγρῶν διαφανὲς μάλιςα τοὔλαιόν ἐςι, πλείςῳ χρώμενον ἀέρι. τούτου δὲ τεκμήριον ἡ κουφότης, δι' ἣν ἐπιπολάζει πᾶσιν, ὑπὸ τοῦ ἀέρος ἀναφερόμενον. ποιεῖ δὲ καὶ τὴν γαλήνην ἐν τῇ θαλάττῃ, τοῖς κύμασιν ἐπιῤῥαινόμενον, οὐ διὰ τὴν λειότητα τῶν ἀνέμων ἀπολισθαινόντων, ὡς Ἀριςοτέλης ἔλεγεν· ἀλλὰ παντὶ μὲν ὑγρῷ τὸ κῦμα διαχεῖται πληττόμενον, ἰδίως δὲ τοὔλαιον αὐγὴν καὶ καταφάνειαν ἐν βυθῷ παρέχει, διαςελλομένων τῷ ἀέρι τῶν ὑγρῶν. οὐ γὰρ μόνον ἐπιπολῆς [35] διανυκτερεύουσιν, ἀλλὰ καὶ κάτω τοῖς σπογγοθήραις διαφυσώμενον ἐκ τοῦ ςόματος ἐν τῇ θαλάττῃ φέγγος ἐνδίδωσιν. οὐ μᾶλλον οὖν τῷ ἀέρι τοῦ μέλανος, ἢ τῷ ὕδατι, μέτεςιν, ἧττον δὲ τοῦ ψυχροῦ. τὸ γοῦν ἔλαιον, ἀέρος πλείςου τῶν ὑγρῶν μετέχον, ἥκιςα ψυχρόν ἐςι, καὶ πήγνυται μαλακῶς. ὁ γὰρ ἀὴρ ἐγκεκραμένος οὐκ ἐᾷ σκληρὰν γενέσθαι τὴν πῆξιν. βελόνας δὲ καὶ πόρπας σιδηρᾶς καὶ τὰ λοιπὰ τῶν ἔργων οὐχ

quod imum eſt, obſcuriſſimum eſt: cum partes aëri propinquae pelluceant atque niteant. Ad haec de reliquis humoribus maxime pellucidum eſt oleum, quia plurimum in ſe habet aëris: cui rei certo id eſt argumento leuitas, ob quam omnibus innatat humoribus, ab aëre ſurſum elatum. Quin et in fluctus marinos ſi inuergatur, tranquillitatem facit: non ventis ob leuitatem eius inde delabentibus, (quod Ariſtoteles putauit) ſed quia fluctus quouis humore ictus ſubſidat. Hoc oleo peculiare eſt, quod ſplendorem et perſpicuitatem in fundo aquae praeſtat, aëre humorem diſſipante. Non enim duntaxat in ſuperficie iis, qui noctu ſpongias captant, ſed etiam vrinando eas in profundo maris conſectantibus ex ore effiatum lumen praebet. Non plus igitur nigredinis aëri, quam oleo, minus etiam frigidi ineſt. Nam oleum, quo nullus humorum plus in ſe habet aërei, minime frigidum eſt, molliterque coit: quia aër in eius temperie contentus, non patitur id duriter adſtringi. Acus quoque et fibulas ferreas, aliaque horum affinia opera, non aqua tingunt, ſed oleo, veriti,

35. Pro ἐπιπολῆς Petau. dat ἐπὶ πολλοῖς τοῖς.

36. πα-

ὕδατι βάπτουσιν, ἀλλ' ἐλαίῳ, τὴν ἄγαν ψυχρότητα φοβούμενοι τοῦ ὕδατος, ὡς διαστρέφουσαν. ἀπὸ τούτων γὰρ δικαιότερόν ἐστιν ἐξετάζεσθαι τὸν λόγον, οὐκ ἀπὸ τῶν χρωμάτων· ἐπεὶ καὶ χιὼν καὶ χάλαζα καὶ κρύσταλλος ἅμα λαμπρότατα γίνεται καὶ ψυχρότατα· καὶ πάλιν πίττα θερμότερόν ἐστι μέλιτος καὶ σκοτωδέστερον. ὅμως δὲ θαυμάζω τῶν ἀξιούντων, τὸν ἀέρα ψυχρὸν εἶναι διὰ τὸ καὶ σκοτεινὸν, εἰ μὴ συνορῶσιν ἑτέρους, ἀξιοῦντας, θερμὸν εἶναι διὰ τὸ κοῦφον. οὐ γὰρ οὕτω τῷ ψυχρῷ τὸ σκοτεινὸν, ὡς τὸ βαρὺ καὶ στάσιμον οἰκεῖόν ἐστι καὶ συγγενές. πολλὰ γὰρ, ἄμοιρα θερμότητος ὄντα, μετέχει λαμπηδόνος, ἐλαφρὸν δὲ καὶ κοῦφον καὶ ἀνωφερὲς οὐδέν ἐστι τῶν ψυχρῶν. ἀλλὰ καὶ τὰ νέφη, μέχρι μὲν ἀέρος οὐσίᾳ μᾶλλον προσήκει, μετεωρίζεται· μεταβαλόντα δ' εἰς ὑγρὸν, εὐθὺς ὀλισθαίνει, καὶ τὸ κοῦφον οὐχ ἧττον, ἢ τὸ θερμὸν, ἀποβάλλει, ψυχρότητος ἐγγινομένης· καὶ τοὐναντίον ὅταν θερμότης ἐπέλθῃ, πάλιν ἀναστρέφει τὴν κίνησιν, ἅμα τῷ μεταβαλεῖν εἰς ἀέρα, τῆς οὐσίας ἄνω φερομένης· καὶ μὴν οὐδὲ τὸ τῆς φθορᾶς ἀληθές ἐστιν. οὐ γὰρ εἰς τοὐναντίον, ἀλλ' ὑπὸ τοὐναντίου, φθείρεται τῶν ἀπολλυμέ-

veriti, ne aqua ob nimiam ſuam frigiditatem ea peruertat. Nimirum enim ab his aequius eſt iudicium peti, quam a coloribus; quandoquidem nix, grando, glacies, ſimul et nitidiſſima ſunt et frigidiſſima: et rurſum pix cum opacior eſt, tum calidior melle. Caeterum hoc etiam miror, eos, qui aërem propterea, quod ſit tenebroſus, frigidum ſtatuunt, non animaduertere, eum ab aliis propterea calidum aſſeri, quia ſit leuis. Nam tenebroſum iſthuc non tam familiariter congruit frigido, quam graue et in ſtatu perſiſtens. Multa quippe, caloris inania, ſplendorem tamen habent: leue, et quod ſponte ſurſum eſſeratur, nihil eſt eorum, quae ſunt frigida. Ipſae quidem nubes, dum aëream ſeruant naturam, in ſublime feruntur: deinde in humidum mutatae, ſtatim deorſum labuntur: et frigore recepto, non minus leuitatem, quam calorem, amittunt: ac vice verſa calore in eas incidente, rurſum ſurſum feruntur, ſimul et aëream recuperantes naturam, et ſurſum enitentes. Id quoque argumentum, quod de interitu aſſerebatur, vanum eſt. Non enim in contrarium abit, quidquid interit, ſed a contrario corrumpitur. Sic

νων ἕκαστον, ὥσπερ τὸ πῦρ ὑπὸ τοῦ ὕδατος εἰς τὸν ἀέρα. τὸ γὰρ ὕδωρ ὁ μὲν Αἰσχύλος, εἰ καὶ τραγικῶς, ἀλλ' ἀληθῶς, εἶπε· Παῦε ὕδωρ, δίκην πυρός. Ὅμηρος δὲ τῷ ποταμῷ τὸν Ἥφαιστον, καὶ τῷ Ποσειδῶνι τὸν Ἀπόλλωνα κατὰ τὴν μάχην φυσικῶς μᾶλλον, ἢ μυθικῶς, ἀντέταξεν. ὁ δ' Ἀρχίλοχος ἐπὶ τῆς τἀναντία φρονούσης οὐ κακῶς εἶπε· Τῇ μὲν ὕδωρ ἐφόρει δολοφρονέουσα χειρὶ, τῇ ἑτέρῃ δὲ πῦρ. ἐν δὲ Πέρσαις τῶν ἱκετευμάτων μέγιστον ἦν καὶ ἀπαραίτητον, εἰ πῦρ λαβὼν ὁ ἱκετεύων, καὶ ἐν ποταμῷ βεβηκὼς, ἀπειλοίη, μὴ τυχὼν τὸ πῦρ ἐς τὸ ὕδωρ ἀφήσειν. ἐτύγχανε μὲν γὰρ, ὧν ἐδεῖτο, τυχὼν δ' ἐκολάζετο διὰ τὴν ἀπειλὴν, ὡς παρὰ νόμον καὶ κατὰ τῆς φύσεως γενομένην. καὶ τοῦτο δὴ τὸ πρόχειρον ἅπασι, πῦρ ὕδατι μιγνύναι, τὸ παροιμιαζόμενον[36] ἐν τοῖς ἀδυνάτοις, μαρτυρεῖν ἔοικεν, ὅτι τῷ πυρὶ τὸ ὕδωρ πολέμιόν ἐστι, καὶ ὑπὸ τούτου φθείρεται καὶ κολάζεται σβεννύμενον· οὐχ ὑπὸ τοῦ ἀέρος τεῖνον, ὃς[37] ὑπολαμβάνει τὴν οὐσίαν αὐτοῦ καὶ δέχεται μεταβάλλοντος. εἰ γὰρ αἰτία[38] εἰς

ignis, vel aqua, dum perimitur, in aërem mutatur. Nam Aeschylus non tam tragice, quam vere, dixit:

Compesce aquam, ignis supplicium:

et Homerus fluuio Vulcanum, Neptuno Apollinem in pugna physice magis, quam fabulose, opposuit: ac Archilochus de contraria sentiente non male dixit: *Illa dolos nectens, aquam ferebat altera Manu, alteraque ignem.* Apud Persas vero supplicandi genus erat acerrimum et repulsae securum, si supplex cum igne in fluuium descendens, minaretur, ignem se in eum abiecturum, nisi impetraret, quod petebat. Fiebat enim compos voti, sed puniebatur propter comminationem, vtpote iniustam et naturae contrariam. Illud quoque tritum, Ignem aquae misces, vsurpatum in eos, qui vi conantur efficere, quod fieri est nefas, testari videtur, igni aquam esse hostem, ab eaque illum perimi et exstinguendo multari: non ab aëre, in quem suo interitu mutatur. Si enim id, in quod quid-

36. παραβιαζόμενον Petau. Ald. et Bas.

37. Corrupte hic dant ἀέρος τει * ον ὡς Ald. et Bas. ἀέρος οἷον ὡς Petau. φθίνον pro τεῖνον exhibent Turn. et Vulc. sic denique Xylander annotat: Locus corruptus et mancus.

38. Vide, an non pro εἰ γὰρ

ὃ μεταβάλλει τὸ φθειρόμενον ἐναντίον ἐστὶ [39], μᾶλλον τῷ ἀέρι τὸ πῦρ, ἢ τὸ ὕδωρ, ἐναντίον φανεῖται. μεταβάλλει γὰρ εἰς ὕδωρ, συνιστάμενος· εἰς δὲ πῦρ, διακρινόμενος. ὥσπερ αὖ πάλιν τὸ ὕδωρ διακρίσει μὲν εἰς ἀέρα φθείρεται, συγκρίσει δ᾽ εἰς γῆν· ὡς μὲν ἐγὼ νομίζω, δι᾽ οἰκειότητα τὴν πρὸς ἀμφότερα καὶ συγγένειαν, οὐχ ὡς ἐναντίον ἑκατέρῳ καὶ πολέμιον. ἐκεῖνοι δὲ, ὁποτέρως ἂν εἴπωσι, τὸ ἐπιχείρημα διαφθείρουσι. πήγνυσθαί γε μὴν ὑπὸ τοῦ ἀέρος φάναι ὕδωρ, ἀλογώτατόν ἐστιν, αὐτὸν τὸν ἀέρα μηδαμοῦ πηγνύμενον ὁρῶντας. νέφη γὰρ, καὶ ὁμίχλαι, καὶ κνηκίδες, οὐ πήξεις εἰσὶν, ἀλλὰ συστάσεις καὶ παχύτητες ἀέρος διεροῦ καὶ ἀτμώδους. ὁ δ᾽ ἄνικμος καὶ ξηρὸς οὐδ᾽ ἄχρι ταύτης τὴν κατάψυξιν ἐνδέχεται τῆς μεταβολῆς. ἔστι γὰρ, ἃ τῶν ὀρῶν [40] οὐ λαμβάνει νέφος, οὐδὲ δρόσον, οὐδὲ ὁμίχλην, εἰς καθαρὸν ἀέρα καὶ ἄμοιρον ὑγρότητος ἐξικνούμενα τοῖς ἄκροις. ᾧ μάλιστα

quiduis mutatur, contrarium est: magis aduersabitur aëri ignis, quam aqua. Mutatur enim in aquam, dum coit: in ignem, cum dissipatur: sicut rursum aqua dissipando in aërem, coëundo in terram abit: vt ego arbitror, ob familiaritatem et cognationem cum vtroque, non quod alteri eorum contraria sit atque inimica. Illi, vtro modo dixerint, argumentum corrumpunt. Absurdissimum vero dictu est, ab aëre aquam cogi, cum ipsum aërem nusquam videamus concrescere. Nubes enim, nebulae, et nubeculae, congelatio non sunt, sed coitio quaedam et crassities humidi ac vaporibus repleti aëris: cum siccus aër ne ad eam quidem vsque mutationem refrigeretur. Sunt enim certi quidam montes, qui neque nubem, neque rorem, neque nubeculam admittunt, verticibus eorum in aërem purum humorisque expertem penetrantibus. Vnde liquet,

γὰρ αἰτία legendum sit εἰ γὰρ ἀεὶ τὸ. Sensus quidem hoc flagitat. *Xylander.* Ex Turn. et Vulc. citatur εἰ γάρ ἐστιν, vel ἔνεστιν.

39. Ex Turn. et Vulc. citatur ἐναντίον οὐ μᾶλλον, vel ἐναντίον ὅτι οὐ μᾶλλον.

40. Pro ὀρῶν Xylander in suo libro ὡρῶν vt habuerit, necesse est; ita enim annotat: ἔστι γὰρ ἃ τῶν ὡρῶν] Turnebus legit ὀρῶν, cui facile adstipulor, voce ἄκροις quasi digito hanc lectionem demonstrante.

δῆλόν ἐστιν, ὡς ἡ κάτω πύκνωσις καὶ σύστασις τῷ ἀέρι συμμεμιγμένον ὑγρὸν καὶ ψυχρὸν ἐνδίδωσι. τὰ δὲ κάτω τῶν μεγάλων ποταμῶν οὐ πήγνυνται κατὰ λόγον. τὰ γὰρ ἄνω παγέντα τὴν ἀναθυμίασιν οὐ δίεισιν, ἀλλ' ἐγκαθειργνυμένη [41] καὶ ἀποστρεφομένη θερμότητα παρέχει τοῖς διὰ βάθους [42] ὑγροῖς. ἀπόδειξις δὲ τούτου, τὸ, λυομένου τοῦ πάγου, πάλιν ἀτμὸν πολὺν ἐκ τῶν ὑγρῶν ἀναφέρεσθαι. διὸ καὶ τὰ τῶν ζώων σώματα χειμῶνός ἐστι θερμότερα, τῷ συνέχειν τὸ θερμὸν ἐν ἑαυτοῖς, ὑπὸ τῆς ἔξωθεν ψυχρότητος εἴσω συνελαυνόμενον. αἱ δ' ἀναῤῥίψεις [43], καὶ μετεωρίσεις οὐ μόνον τὸ θερμὸν ἐξαιροῦσι τῶν ὑδάτων, ἀλλὰ καὶ τὸ ψυχρόν. ὅθεν ἥκιστα τὰς χιόνας καὶ τὸ συνθλιβόμενον ὑγρὸν [44] ἀπ' αὐτῶν οἱ σφόδρα ψυχροῦ δεόμενοι κινοῦσιν· ἐκστατικὸν γὰρ ἀμφοῖν ἡ κίνησις. ὅτι δ' οὐκ ἀέρος ἐστὶν, ἀλλ' ὕδατος, ἡ τοιαύτη δύναμις, οὕτως ἄν τις ἐξ ὑπαρχῆς [45] ἐπέλθοι. πρῶτον μὲν οὐκ εἰκός ἐστιν, ἀέρα, τῷ αἰθέρι γειτνιῶντα, καὶ ψαύοντα τῆς περιφορᾶς, καὶ ψαυόμενον οὔσης πυρώδους [46], τὴν

quet, vel in primis inferioris aëris coitionem et densationem aëri ob humoris et frigoris admixtionem contingere. Rationi autem consentaneum est, quod magnorum fluminum ima non constringuntur gelu. Superiora enim congelata, exhalationem non transmittunt: eaque intus contenta atque relisa calorem praebet humori, qui in profundo est: quod eo demonstratur, quia, glacie soluta, multum vaporem aquae emittunt. Hinc et animalium corpora per hyemem sunt calidiora, quod calorem a foris circumstante frigore intro compulsum intus cohibent. Illae vero sursum exhaustiones aquae, et in sublime elationes, non tantum calorem aquis auferunt, sed et frigiditatem. Itaque minime niuem, aut ex hac expressum humorem mouent, qui valde frigidam requirunt. Motus enim vtrumque amolitur. Hanc autem vim non aëris esse, sed aquae, sic licet de integro ratiocinari. Principio probabile non est, aërem, qui aetheri appropinquat, superficiemque eius contingens, ab ignea tangitur substantia, vi esse praeditum contra-

41. ἐγκαθειργμένη Petau.
42. βάθος idem.
43. ἀναῤῥύσεις Petau. Ald. et Bas. Vid. not. 27.
44. ὑγρῶν Petau.
45. ἐξ ἀρχῆς Petau.
46. Pro οὔσης πυρώδους scribendum οὐσίας πυρώδους. Non quidem

ἐναντίαν ἔχειν δύναμιν. οὔτε γὰρ ἄλλως δυνατὸν ἁπτόμενον καὶ συνεχῆ τοῖς πέρασιν ὄντα [47], οὔτε τὴν φύσιν ἔχει λόγον ἐφεξῆς τῷ φθείροντι τάξαι τὸ φθειρόμενον, ὥσπερ οὐ κοινωνίας οὖσαν, οὐδ᾽ ἁρμονίας, ἀλλὰ πολέμου καὶ μάχης δημιουργόν [48]. χρῆται δ᾽ οὐκ ἀκράτοις, οὐδ᾽ ἀντιτύποις, ἀλλ᾽ ἐναλλάξ τινα θέσιν καὶ τάξιν, οὐκ ἀναιρετικὴν, ἀλλὰ κοινωνικὴν δι᾽ ἑτέρων καὶ συνεργὸν ἐν μέσῳ παραπλεκομένην ἔχουσι· καὶ ταύτην εἴληφεν ὁ ἀὴρ, ὑποκεχυμένος τῷ πυρὶ πρὸ [49] τοῦ ὕδατος, καὶ διαδιδοὺς ἐπ᾽ ἀμφότερα καὶ συνάγων, οὔτε θερμὸς ὢν αὐτὸς, οὔτε ψυχρὸς, ἀλλὰ ψυχροῦ καὶ θερμοῦ μετακέρασμα καὶ κοινώνημα, μιγνυμένων ἐν αὐτῷ μίξιν ἀβλαβῆ καὶ μαλακῶς ἐνιεῖσαν [50] καὶ δεχομένην τὰς ἐναντίας ἀκρότητας. ἔπειτα πανταχοῦ μέν ἐστιν ἀὴρ ἴσος, οὐ πανταχοῦ δὲ χειμὼν ὅμοιος, οὐδὲ ψυχρός [51]. ἀλλὰ ταῦτα μὲν τὰ μέρη

contraria. Nam neque alias id fieri poteſt, cum tangatur et extremis continuetur ei ſuis: et rationi non conuenit, naturam deinceps a corrumpente poſuiſſe, eique contiguum feciſſe id, quod corrumpatur, tanquam ea non communicationis et conſonantiae, ſed pugnae, eſſet effectrix. Vtitur vero natura rebus non ſinceris, neque repugnantibus: ſed alternatim poſitum quendam rerum ordinemque, non perimendis, ſed communicandis naturis aptum mediis inſertis inſtituit. Talis eſt aëris natura, qui inter ignem et aquam interiectus, et vtrumque eorum contingens, neque calidus ipſe eſt, neque frigidus, ſed temperie ex vtroque extremorum leui innoxiaque mixtus. Porro aër vbique eſt aequalis: non tamen omnibus in locis aeque hyems et frigus ſunt. Nam aliae partes

quidem ſum neſcius, aetherem etiam foeminino genere dici a Graecis, ſed neque id huc facit, et τῷ αἰθέρι ſcriptum eſt perſpicue. *Xylander.*

47. Poſt ὄντα a codice Petau. haec verba inſeri editio Francf. teſtatur: εὐσώματα μὴ πάσχειν ὑπ᾽ ἀλλήλων, εἰ δὲ πάσχειν, μὴ ἀναπίπλασθαι τῆς τοῦ κρείττονος δυνάμεως τὸ κεν. (ſic)

48. Poſt δημιουργὸν Petau. haec indit: χρῆται γὰρ ἐναντίοις εἰς τὰ ὅλα πράγμασι.

49. πρὸ abeſt a Petau.

50. ἀνιεῖσαν Turn.

51. ψύχος Turn. et Vulcob.

52. Pro

ψυχρὰ καὶ κάθυγρα, ταῦτα δὲ ξηρὰ καὶ θερμὰ τῆς οἰκουμένης, οὐ κατὰ τύχην, ἀλλὰ τῷ μίαν οὐσίαν ψυχρότητος καὶ θερμότητος [52] εἶναι. Λιβύης μὲν γὰρ ἔνθερμος ἡ πολλὴ καὶ ἄνυδρος· Σκυθίαν δὲ καὶ Θρᴀ́κην καὶ Πόντον οἱ πεπλανημένοι λίμνας τε μεγάλας ἔχειν καὶ ποταμοῖς διαῤῥεῖσθαι βαθέσι καὶ πολλοῖς ἱστοροῦσιν. αὐτῶν τε τῶν ἐν μέσῳ τόπων τὰ παράλιμνα καὶ ἑλώδη ψύχος ἔχει μάλιστα, διὰ τὰς ἀπὸ τῶν ὑγρῶν ἀναθυμιάσεις. Ποσειδώνιος δὲ τῆς ψυχρότητος αἰτίαν εἰπὼν τὸ πρόσφατον εἶναι τὸν ἕλειον ἀέρα καὶ νοτερὸν, οὐκ ἔλυσε τὸ πιθανὸν, ἀλλ' ἀπιθανώτερον [53] ἐποίησεν. οὐ γὰρ ἂν ἐφαίνετο τοῦ ἀέρος ὁ πρόσφατος ἀεὶ ψυχρότερος, εἰ μὴ τὸ ψυχρὸν ἐν τοῖς ὑγροῖς τὴν γένεσιν εἶχε. βέλτιον οὖν Ὅμηρος·

Αὔρη δ' ἐκ ποταμοῦ ψυχρή·

πρὸς τὴν πηγὴν τῆς ψυχρότητος ἔδειξεν. ἔτι τοίνυν ἡ μὲν αἴσθησις πολλάκις ἡμᾶς ἐξαπατᾷ· ὅταν ἱματίων, ἢ ἐρίων, ψυχρῶν θιγγάνωμεν, οἰόμενοι, ὑγρῶν θιγγάνειν, διὰ τὸ κοινὴν ἀμφοτέροις οὐσίαν ὑπάρχειν, καὶ τὰς φύ-

tes orbis terrarum frigidae ſunt et humidae, aliae ſiccae et calidae, non fortuito quidem hoc, ſed quod vna eſt frigoris et humidi natura. Africae enim maior pars calida eſt et aquarum expers. Scythiam, Thraciam et Pontum qui peruagati ſunt, lacus habere magnos aiunt, ac fluminibus permeari magnis. Et quae in medio ſunt paluſtria et lacuum ſimilia, maxime frigent ob exhalationes humorum. Poſidonius, dum frigoris cauſam facit, quod aër paluſtris recens ſit et humidus, noſtram opinionem magis etiam probabilem facit, tantum abeſt, vt fidem ei deroget. Non enim aër, vt recentior quiſque eſt, ita videretur frigidior, niſi in humidis origo ineſſet frigoris. Rectius ergo Homerus fontem eius indicans dixit:

Frigida de lymphis ſpirabat fluminis aura.

Praeterea vero ſenſus nos ſaepenumero fallit, vt veſtem, aut lanam tangentes frigidam, humidam nos tangere putemus: quod ſcilicet vtriuſque eſt qualitatis communis ſubſtantia, naturae-

52. Pro θερμότητος dant ὑγρότητος Ald. et Baſ.

53. ἀλλ' ἀπιθανώτερον] Lego cum Turnebo ἀλλὰ πιθανώτερον. *Xylander*. Et ſic praeterea quoque dant Vulc. et Petau.

54. ἐη-

σεις σύνεγγυς εἶναι καὶ οἰκείας. ἐν δὲ τοῖς δυσχειμέροις κλίμασι πολλὰ ῥήγνυσι τὸ ψῦχος ἀγγεῖα καὶ χαλκᾶ καὶ κεραμεᾶ· κενὸν δ᾽ οὐδὲν, ἀλλὰ πάντα πλήρη, βιαζομένου τῇ ψυχρότητι τοῦ ὕδατος. καίτοι φησὶ Θεόφραστος, τὸν ἀέρα ῥηγνύναι [54] τὰ ἀγγεῖα, τῷ ὑγρῷ καθάπερ ἡλίῳ [55] χρώμενον. ὅρα δὲ, μὴ τοῦτο κομψῶς μᾶλλον, ἢ ἀληθῶς, εἰρημένον εἴη [56]. ἔδει γὰρ τὰ πίττης γέμοντα μᾶλλον ῥήγνυσθαι ὑπὸ τοῦ ἀέρος, καὶ τὰ γάλακτος. ἀλλ᾽ ἔοικε τὸ ὕδωρ ἐξ ἑαυτοῦ ψυχρὸν εἶναι καὶ πρώτως. ἀντίκειται γὰρ τῇ ψυχρότητι πρὸς τὴν θερμότητα τοῦ πυρὸς, ὥσπερ τῇ ὑγρότητι πρὸς τὴν ξηρότητα, καὶ τῇ βαρύτητι πρὸς τὴν κουφότητα. καὶ ὅλως τὸ μὲν πῦρ διαστατικόν ἐστι καὶ διαιρετικὸν, τὸ δὲ ὕδωρ κολλητικὸν καὶ σχετικὸν, τῇ ὑγρότητι συνέχον καὶ πηττον. ἣ καὶ παρέσχεν Ἐμπεδοκλῆς ὑπόνοιαν, ὡς τὸ μὲν πῦρ νεῖκος οὐλόμενον, σχεδύνην [57] δὲ φιλότητα τὸ ὑγρὸν ἑκάστοτε προσαγορεύων.

turaeque vicinae et familiares. In gelidis porro regionibus multa rumpit frigus vasa aerea et figlina: nullum tamen inane, sed plena omnia, frigore vim aquae faciente. Sane ait Theophrastus, aërem vasa rumpere, vsum humore, tanquam clauo. Sed vide, ne elegantius, quam verius, hoc ille dixerit. Nam hac ratione ea oportuit magis ab aëre rumpi, quae pice, aut lacte, essent repleta. Sed videtur aqua suapte natura et primo esse frigida. Opponitur enim ratione frigoris calori ignis, vt siccitati humiditatis, et grauitatis leuitati. Denique ignis naturam habet dissipandi et diuidendi: aqua glutinandi et continendi, frigore constringens et cogens. Quod etiam innuens Empedocles, subinde ignem Litem perniciosam, aquam Amicitiam vehementem appellauit. Etenim ignis quidem

54. ῥηγνύειν Petau.

55. ὥσπερ ἡλίῳ] Hoc quid sit, sane non assequor, et mendum suspicor. Forte ἥλῳ legendum. *Xylander*. Et Turn. sane exhibet ἥλῳ.

56. Pro εἴη dant ἦ Turn. Vulc. Bong. et Petau.

57. Ex Empedocle σχεδύνην φιλότητα refertur. Quod si quis recte legi putat, quid sit σχεδύνην velim explicet. Ego σφανδανὴν [Num voluit σφεδανὴν] legendum arbitror: quae vox et ab hac lectione non procul abludit, et sensum satis commodum praebet: cum, Eustathio teste, sit παρὰ τὸ σπεύδω, et τὸ σφοδρὸν significet. *Xylander*.

58. ἀσ-

ἐπεὶ τροφὴ μὲν πυρὸς τὸ μεταβάλλον εἰς πῦρ, μεταβάλλει δὲ τὸ συγγενὲς καὶ οἰκεῖον. τὸ δ᾽ ἐναντίον δυσμετάβλητον, ὡς τὸ ὕδωρ. καὶ αὐτὸ μὲν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἄκαυστόν ἐστι, ὕλην δὲ καὶ πόαν νοτερὰν καὶ ξύλα βεβρεγμένα δυσκαῆ παρέχει, καὶ φλόγα ζοφερὰν καὶ ἀμβλεῖαν ὑπὸ χλωρότητος ἀναδίδωσι, τῷ ψυχρῷ μαχόμενον πρὸς τὸ θερμὸν, ὡς φύσει πολέμιον. σκόπει δὴ καὶ ταῦτα παραβάλλων ἐκείνοις. ἐπεὶ δὲ καὶ Χρύσιππος, οἰόμενος, τὸν ἀέρα πρώτως ψυχρὸν εἶναι, διότι καὶ σκοτεινὸν, ἐμνήσθη μόνον τῶν πλέον ἀφεστάναι τὸ ὕδωρ τοῦ αἰθέρος, ἢ τὸν ἀέρα, λεγόντων, καὶ πρὸς αὐτοὺς τι βουλόμενος εἰπεῖν· Οὕτω μὲν ἂν, ἔφη, καὶ τὴν γῆν ψυχρὰν εἶναι πρώτως λέγοιμεν, ὅτι τοῦ αἰθέρος [58] ἀφέστηκε πλεῖστον· ὡς ἀδόκιμόν τινα παντελῶς τοῦτον καὶ ἄτοπον ἀποῤῥίψας τὸν λόγον· ἐγώ μοι δοκῶ μηδὲ τὴν γῆν ἄμοιρον εἰκότων καὶ πιθανῶν ἀποφαίνειν, ποιησάμενος ἀρχὴν, ᾧ μάλιστα Χρύσιππος ὑπὲρ τοῦ ἀέρος κέχρηται. τί δὲ τοῦτό ἐστι; τὸ σκοτεινὸν ὄντα πρώτως. εἰ γὰρ δύο λαβὼν ἔτος ἀν-

quidem alimentum id eſt, quod mutari in ignem poteſt: mutatur autem, quod familiare ei eſt: ſicut mutari id nequit, quod eius eſt contrarium, vt aqua. Nam et haec, vt ſimpliciter dicam, neque vri poteſt, et facit, vt materia, herba, lignum, humida difficulter vrantur, et ob virorem flammam edant languidam ac caliginoſam, humore calori ob naturalem inimicitiam repugnante. Atque haec tu cum illorum argumentis comparando perpende. Caeterum Chryſippus cenſens, aërem primo frigidum eſſe, eo quod tenebroſus eſt, mentionem fecit duntaxat eorum, qui longius diſtare aquam ab aethere, quam aërem, dicerent: et contra eos aliquid dicturus: Hoc pacto (inquit) etiam terram diceremus primo eſſe frigidam, quia longiſſime abeſt ab aëre. Itaque hanc rationem, tanquam plane abſurdam, repudiat atque reiicit. Ego autem pro terra quoque adferri poſſe puto probabilia argumenta, quibus eam primo frigidam eſſe fides fiat. Id primum ponam, quo Chryſippus pro aëre vſus eſt praecipuo. Quodnam? Quia is primum ſit tenebroſus. Nam ſi ille duas

58. ἀέρος Petau. Ald. et Baſ.

59. ἀέ-

τιθέσεις δυνάμεων, οἴεται, τῇ ἑτέρα καὶ τὴν ἑτέραν ἐξ ἀνάγκης ἕπεσθαι, μυρίαι δήπουθέν εἰσιν ἀντιτάξεις καὶ ἀντιπάθειαι πρὸς τὸν αἰθέρα [59] τῆς γῆς, ὡς καὶ ταύτην ἄν τις ἀκολουθεῖν ἀξιώσειεν. οὐ γὰρ ὡς βαρεῖα πρὸς κοῦφον, καὶ καταῤῥεπὴς πρὸς ἀνωφερὲς ἀντίκειται μόνον, οὐδὲ ὡς πυκνὴ πρὸς ἀραιὸν, οὐδὲ ὡς βραδεῖα καὶ στάσιμος πρὸς ὀξύῤῥοπον καὶ κινητικὸν, ἀλλ᾽ ὡς βαρυτάτη πρὸς κουφότατον, καὶ πυκνοτάτη πρὸς ἀραιότατον, καὶ τέλος ὡς ἀκίνητος ἐξ ἑαυτῆς πρὸς αὐτοκίνητον, καὶ τὴν μέσην χώραν ἐπέχουσα πρὸς ἀεὶ κυκλοφορούμενον. οὐκ ἄτοπον οὖν, τηλικαύταις καὶ τοσαύταις ἀντιτάξεσι καὶ τὴν τῆς ψυχρότητος καὶ θερμότητος ἕπεσθαι; ναί. ἀλλὰ τὸ πῦρ λαμπρόν ἐστιν, ὅτι [60] σκοτεινὸν ἡ γῆ. σκοτεινότατον μὲν οὖν ἁπάντων καὶ ἀφεγγέστατον [61]. ἀέρι μέν γε μετοχὴ φωτός ἐστι πρώτῳ, καὶ τάχιστα τρέπεται, καὶ ἀναπλησθεὶς διανέμει πανταχοῦ τὴν λαμπρότητα, σῶμα παρέχων τῆς αὐγῆς ἑαυτόν. ὁ γὰρ ἥλιος ἀνίσχων,

duas ſumens facultatum oppoſitiones, ex vna alteram neceſſario ſequi arbitratur: ſexcentae nimirum iam terrae aduerſus aërem oppoſitiones et aduerſationes poſſunt proferri, quibus etiam hanc, de qua agimus, eſſe conſequentem aſſeramus. Non enim opponitur tantum terra aëri, vt grauis leui, deorſum vergens ſurſum ſe efferenti, aut vt denſa raro, tarda et ſtabilis velocibus praedito momentis: ſed vt grauiſſima leuiſſimo, denſiſſima rariſſimo, denique vt immobilis omnino ſuapte natura, ei, qui ſponte ſua citatur motibus, et medium obtinens locum ei, qui ſemper in orbem circumuoluitur. Non eſt itaque abſurdum, his tot ac tantis oppoſitionibus etiam calidi ac frigidi contentionem comitari? Non ſane. Splendidus vero eſt ignis, terra tenebroſa: immo autem tenebroſiſſima omnium rerum, luminiſque vacuiſſima. Aër quidem primum particeps eſt luminis, mutaturque celerrime, impletuſque ſplendore, eum vſquequaque differt, ſe ipſumque corpus lucis praebet. Sol

59. ἀέρα Petau.
60. Pro ὅτι | Turn. dat οὐ μήν.
61. ἀφανέστατον Petau.

62. Pro

ὥς τις εἶπε τῶν διθυραμβοποιῶν, Εὐθὺς ἀνέπλησεν ἀεροβάταν μέγαν οἶκον ἀνέμων. ἐκ τέτε δὲ καὶ λίμνη καὶ θαλάττῃ μοῖραν αὐγῆς κατιὼν ἐνίησι, καὶ βυθοὶ ποταμῶν διαγελῶσιν, ὅσον ἀέρος ἐξικνεῖται πρὸς αὐτές. μόνη δὲ ἡ γῆ τῶν σωμάτων ἀεὶ ἀφώτιςός ἐςι καὶ ἄτρωτος, ὑφ᾽ ἡλίε καὶ σελήνης τῷ φωτίζοντι. θάλπεται δὲ ὑπ᾽ αὐτῶν, καὶ παρέχει χλιαίνειν ἐπ᾽ ὀλίγον μέρος [62] ἐνδυομένῳ τῷ θερμῷ. τὸ δὲ λαμπρὸν ἐ παρίησιν ὑπὸ ςερεότητος, ἀλλ᾽ ἐπιπολῆς περιφωτίζεται. τὰ δ᾽ ἐντὸς ὄρφνη καὶ χάος καὶ ἅδης ὀνομάζεται· καὶ τὸ ἔρεβος τἒτο ἦν ἄρα τὸ χθόνιον καὶ ἔγγαιον σκότος. τὴν δὲ νύκτα ποιηταὶ μὲν ἐκ γῆς γεγονέναι μυθολογἒσι· μαθηματικοὶ δὲ σκιὰν γῆς ἒσαν ἀποδεικνύἒσιν, ἀντιφραττέσης πρὸς τὸν ἥλιον. ὁ γὰρ ἀὴρ ἀναπίμπλαται σκότες ὑπὸ γῆς, ὡς φωτὸς ὑφ᾽ ἡλίε· καὶ τὸ ἀφώτιςον αὐτἒ, μῆκός ἐςι νυκτὸς, ὅσον ἡ σκιὰ τῆς γῆς ἐπινέμεται. διὸ τῷ μὲν ἐκτὸς ἀέρι, καὶ νυκτὸς ἔσης, ἄνθρωποί τε χρῶνται καὶ θηρία πολλὰ νομὰς ποιέμενα διὰ σκότες, ἀμωσγέπως ἴχνη φωτὸς καὶ ἀποῤῥοὰς αὐγῆς ἐνδιεσπαρμένας ἔχοντος. ὁ

Sol enim ſurgens, vt quidam ſcriptor dithyramborum cecinit, ſtatim implet magnam ventorum per aërem ingredientium domum. Ex hoc lacui marique portio luminis immittitur, renidentque flumina, quatenus aër ea attingit. Sola omnium corporum terra ſemper luminis expers eſt, neque radiis Solis et Lunae illuminantibus percellitur. Fouetur quidem ab iis, et exiguam ſui partem a calore ſubeunte patitur tepefieri: ſed ob ſoliditatem ſuam lumen non admittens, tantum in ſuperficie circum illuſtratur: interiora tenebrae, chaos et inferi nominantur, et erebus nihil eſt aliud, quam tenebrae in terrae corpore. Porro noctem poëtae terra natam fabulantur: mathematici oſtendunt, vmbram eſſe terram aduerſo Sole lumini officientem. Aër enim tenebris impletur a terra, vt lumine a Sole: et quae non illuminatur pars aëris, noctis eſt ea quantitate, quantam vmbra obtinet. Itaque exteriore aëre etiam per noctem homines ac bruta animalia vtuntur, ambulantque in eo per tenebras, in quibus vtcunque veſtigia quaedam lucis atque reliquiae

62. Pro μέρος dant κάρον Vulc. et Bong. Ald. et Petau. φάρος Turn.

63. Pro

δ' οἰκουρὸς καὶ ὑπωρόφιος, ἅτε δὴ τῆς γῆς πανταχόθεν περιεχούσης, κομιδῆ τυφλός ἐστι καὶ ἀφώτιστος. ἀλλὰ μὴν καὶ δέρματα καὶ κέρατα ζώων ὅλα μὲν αὐγὴν οὐ διίησιν ὑπὸ στερεότητος, ὅταν δὲ πρισθῇ καὶ καταξεσθῇ, γίνεται διαφανῆ, παραμιχθέντος αὐτοῖς τοῦ ἀέρος. οἶμαι δὲ, καὶ μέλαιναν ἑκάστοτε τὴν γῆν ὑπὸ τῶν ποιητῶν καλεῖσθαι διὰ τὸ σκοτῶδες καὶ τὸ ἀφώτιστον, ὥστε καὶ τὴν πολυτίμητον ἀντίθεσιν τοῦ σκοτεινοῦ πρὸς τὶ [63] λαμπρὸν ἐπὶ τῆς γῆς μᾶλλον, ἢ τοῦ ἀέρος, ὑπάρχειν. ἀλλ' αὕτη μὲν ἀπήρτηται τοῦ ζητουμένου. πολλὰ γὰρ δέδεικται ψυχρὰ τῶν λαμπρῶν ὄντα, καὶ θερμὰ τῶν ἀμαυρῶν καὶ σκοτεινῶν. ἐκεῖναι δὲ συγγενέστεραι δυνάμεις ψυχρότητός εἰσι, τὸ ἐμβριθὲς, τὸ μόνιμον, τὸ πυκνὸν, τὸ ἀμετάβλητον· ὧν ἀέρι μὲν οὐδεμιᾶς, γῇ δὲ μᾶλλον, ἢ ὕδατι, πασῶν μέτεστι. καὶ μὴν ἐν τοῖς μάλιστα τὸ ψυχρὸν αἰσθητῶς σκληρόν ἐστι καὶ σκληροποιὸν καὶ ἀντίτυπον. ἰχθῦς μὲν γὰρ ἱστορεῖ Θεόφραστος ὑπὸ ῥίγους πεπηγότας, ἂν ἀφεθῶσιν ἐπὶ τὴν γῆν, κατάγνυσθαι καὶ συντρίβεσθαι, δίκην ὑέλων, ἢ κεραμέων σωμάτων. ἐν δὲ Δελφοῖς

liquiae dispersae sunt. Intra domos autem et tectis parietibusque inclusus, omnino coecus est et luminis expers, terra scilicet circumquaque ambiente. Quin et tergora et cornua integra ob soliditatem lumen non transmittunt, dissecta autem et polita aëris participatione fiunt pellucida. Existimo, terram quoque a poëtis identidem nigram appellari, ob tenebras et luminis vacuitatem: vt pretiosa illa tenebrosi cum splendido contentio terrae magis, quam aëri, congruat. Verum ea ad propositam quaestionem nihil facit, cum ostenderimus, multa frigida esse splendida, multa calida obscura et tenebricosa. Illae vero frigoris magis cognatae sunt facultates, graue esse, permanens, densum, immobile, quarum aëri nulla, terrae omnes magis, quam aquae, insunt. Et quidem praecipue frigidum, sensu iudice, durum est, ac duritiei efficax, et resistens. Nam Theophrastus narrat, pisces gelu concretos, si in terram demittantur, frangi ac conteri vitrorum instar, aut fictilium vasorum. Apud Delphos ipse audiuisti, eorum,

63. Pro τὶ Petau. habet τό.

αὐτὸς ἤκȣες, ὅτι τῶν εἰς τὸν Παρνασὸν ἀναβάντων βοηθῆσαι ταῖς Θυάσιν, ἀπειλημμέναις ὑπὸ πνεύματος χαλεπȣ͂ καὶ χιόνος, ὅτως ἐγένοντο διὰ τὸν πάγον σκληραὶ καὶ ξυλώδεις αἱ χλαμύδες, ὡς καὶ θραύεσθαι διατεινομένας καὶ ῥήγνυσθαι. ποιεῖ δὲ καὶ νεῦρα δυσκαμπῆ, καὶ γλῶτταν ἄναυδον, ἀκινησίᾳ καὶ σκληρότητι τὸ ἄγαν ψῦχος ἐκπηγνύον καὶ [64] ὑγρὰ καὶ μαλακὰ τȣ͂ σώματος. ὧν βλεπομένων, σκόπει τὸ γινόμενον ὅτω. πᾶσα δήπου δύναμις, ἂν περιγένηται, πέφυκε μεταβάλλειν καὶ τρέπειν εἰς ἑαυτὴν τὸ νικώμενον. τὸ μὲν γὰρ ὑπὸ θερμȣ͂ κρατηθὲν ἐκπυρȣ͂ται, τὸ δ᾽ ὑπὸ πνεύματος, ἐξαερȣ͂ται· τὸ δ᾽ εἰς ὕδωρ ἐμπεσὸν, ἂν μὴ διαφύγῃ, καθυγραίνεται, συνδιαχεόμενον. ἀνάγκη δὴ καὶ τὰ ψυχόμενα κομιδῆ μεταβάλλειν εἰς τὸ πρώτως ψυχρόν. ἔςι δὲ ὑπερβολὴ ψύξεως πῆξις· πῆξις δ᾽ εἰς ἀλλοίωσιν τελευτᾷ καὶ λίθωσιν, ὅταν, παντάπασι τȣ͂ ψυχρȣ͂ κρατήσαντος, ἐκπαγῇ μὲν τὸ ὑγρὸν, ἐκθλιβῇ δὲ τὸ θερμόν. ὅθεν ἡ μὲν ἐν βάθει γῆ πάγος ἐςὶν, ὡς εἰπεῖν, καὶ κρύςαλλος ἅπασα· (τὸ γὰρ ψυχρὸν ἄκρατον οἰκȣρεῖ καὶ ἀμάλακτον ἀπεωσμένον ἐκεῖ τȣ͂ αἰθέρος ἀπωτάτω) ταυτὶ δὲ τὰ ἐμφανῆ,

rum, qui Parnaſum conſcenderant, opitulatum Thyadibus à vehementi vento et niue circumuentis, ita gelu duratas ligni in morem diriguiſſe chlamydes, vt diſtentae etiam rumperentur ac confringerentur. Quin et neruis et linguae motum eripit, duritiemque infert nimium frigus, congelans humidas et molles partes corporis. Quae cum ſint in conſpectu, rem nunc ſic conſideremus. Omnis nimirum facultas, quando praeualet, ea eſt natura, vt mutet ſibique ſimile faciat id, quod ab ipſa eſt victum. Ita quod ab igne vincitur, incendi: quod a ſpiritu, in aërem verti: quod in aquam incidit, niſi effugiat, videmus penitus humectari. Eſt ergo neceſſe, vt, quae valde frigore afficiuntur, mutentur in id, quod primo eſt frigidum. Frigefactionis vero exſuperantia eſt congelatio, quae ad extremum rem in lapidem conuertit, vbi, frigore prorſus obtinente, humor congelauit, eliſo calore. Itaque terra in profundo concretum aliquid frigore, et (vt ſic dicam) glacies eſt. Frigus enim merum et nulla alia qualitate emollitum ibi habitat, longiſſime ab aethere repulſum. Iſta autem conſpi-

64. καὶ hoc abeſt a Petau.

65. ὅσον

κρημνὲς καὶ σκοπέλες καὶ πέτρας, Ἐμπεδοκλῆς μὲν ὑπὸ τῦ πυρὸς οἴεται τῦ ἐν βάθει τῆς γῆς ἑςάναι καὶ ἀνέχεσθαι διερειδόμενα φλεγμαίνοντος· ἐμφαίνεται δὲ μᾶλλον, ὅσων [65] τὸ θερμὸν ἐξεθλίβη καὶ διέπτατο, πάντα ταῦτα παντάπασιν ὑπὸ τῆς ψυχρότητος παγῆναι. διὸ καὶ πάγοι καλῦνται. καὶ τὰ ἄκρα πολλῶν ἐπιμελανθέντων, ᾗ τὸ θερμὸν ἐξέπεσε, πυρικαύςοις ἰδεῖν προσέοικε· πήγνυσι γὰρ τὸ ψυχρὸν τὰ μὲν μᾶλλον, τὰ δὲ ἧττον· μάλιςα δὲ οἷς πρώτως ἐνυπάρχειν πέφυκεν. ὥσπερ γὰρ, εἰ θερμῦ τὸ κεφίζειν, θερμότατόν ἐςι τὸ κουφότατον· εἰ δὲ ὑγρῦ τὸ μαλάσσειν, ὑγρότατον τὸ μαλακώτατον· ὕτως, εἰ καὶ ψυχρῦ τὸ πηγνύειν, ἀνάγκη καὶ ψυχρότατον εἶναι τὸ μάλιςα πεπηγὸς, οἷον ἡ γῆ. τὸ δὲ ψυχρότατον, φύσει δήπε καὶ πρώτως ψυχρόν· ὥστε [66] πρώτως καὶ φύσει ψυχρὸν ἡ γῆ. τῦτο δ᾽ ἀμέλει καὶ τῇ αἰσθήσει δῆλόν ἐςι. καὶ γὰρ πηλὸς ὕδατος ψυχρότερον [67], καὶ τὸ πῦρ γῆν ἐπιφορῦντες ἀφανίζεσιν. οἱ δὲ χαλκεῖς τῷ πυρεμένῳ καὶ ἀνατηκομένῳ σιδήρῳ

conſpicua, praecipitia, ſcopulos, ſaxa, Empedocles cenſet ab igni, qui medio terrae ardeat, edita ſuſtentari. Magis tamen apparet, ea, quorum eliſus eſt prorſuſque abiit calor, haec omnino a frigore conſtringi et indurari: vnde et pagi Graecis dicuntur: multorumque extrema denigrata, qua ignis excidit, igni aduſta videntur intuentibus. Frigus enim alia magis, alia minus congelat, maxime ea, quibus primo ineſt. Sicut enim, quando caloris eſt leue reddere, quod calidiſſimum, idem et leuiſſimum eſt: et quia humiditas mollit, quod humidiſſimum, ſimul etiam molliſſimum eſt: ita, ſi frigoris eſt cogere, frigidiſſimum quod eſt, erit etiam concretiſſimum, videlicet terra. Quod autem natura eſt frigidiſſimum, id vtique etiam primo erit frigidum. Vnde conficitur, terram primo et natura eſſe frigidam. Idque nimirum etiam ſenſu deprehenditur. Nam et lutum aqua eſt frigidius: et ignem terra ingeſta exſtinguunt. Fabri quoque ferro candenti et emollito

65. ὅσον Petau.
66. Poſt ὥςε Petau. inſerit quidam innominatus. καὶ.
67. ψυχρότερος dat codex

μάρμαρον καὶ λαπύτην παραπάσσουσι, τὴν πολλὴν ῥύσιν ἐφιστάντες καὶ καταψύχοντες. ψύχει δὲ καὶ τὰ τῶν ἀθλητῶν ἡ κόνις σώματα, καὶ κατασβέννυσι τοὺς ἱδρῶτας. ἡ δὲ καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν ἡμᾶς μετάγουσα καὶ μετοικίζουσα χρεία, τί βούλεται χειμῶνος μὲν ἀπωτάτω φεύγουσα τῆς γῆς εἰς μετέωρα καὶ ἀπόγεια, θέρους δὲ πάλιν ἀντεχομένη τῶν κάτω καὶ ὑποδυομένη, καὶ διώκουσα προσφόρους καταφυγὰς, τιθεμένη δίαιταν [68] ἐν ἀγκάλαις γῆς ἀγαπητῶς; ἆρ' οὐχὶ ταῦτα ποιοῦμεν ἐπὶ τὴν γῆν ὑπὸ ψυχρότητος ὁδηγούμενοι τῇ αἰσθήσει, καὶ τὸ πρώτως φύσει ψυχρὸν ἐπιγινώσκοντες; αἱ γοῦν παράλιοι χειμῶνος δίαιται τρόπον τινὰ γῆς φυγαί εἰσιν, ὡς ἀνυστὸν ἀπολιπόντων [69] διὰ κρύος αὐτήν. τὸν δ' ἔναλον ἀέρα καὶ πελάγιον θερμὸν ὄντα περιβάλλομεν. εἶτ' αὖθις ἐν θέρει τὸν γηγενῆ καὶ χερσαῖον ὑπὸ καύματος ποθοῦμεν, οὐκ αὐτὸν ὄντα ψυχρὸν, ἀλλὰ τοῦ φύσει ψυχροῦ καὶ πρώτως ἀποβλαστάνοντα, καὶ βεβαμμένον ὑπὸ τῆς ἐν γῇ δυνάμεως, ὥσπερ βαφῇ σίδηρον. καὶ γὰρ τῶν ῥυτῶν [70] ὑδάτων τὰ πετραῖα καὶ ὀρεινὰ ψυχρότατα, καὶ

lito marmorum ſcobem, ſeu ramenta, inſpergunt, nimium fluxum inhibentes ac refrigerantes. Puluis etiam athletarum corpora refrigerat, ſudoreſque exſtinguit. Quid vero ſibi vult noſtra quotannis migratio, dum hyeme longiſſime a terra nos in ſublimia ſubducimus aedificia, aeſtate autem rurſum ad inferiora et humilia confugientes, ſuauem in vlnis terrae habitationem quaerimus? Nonne id facimus, quia frigus petentes ſenſu ad terram deducimur, eamque primum natura frigidum agnoſcimus. Certe ad mare per hyemem victus, fuga quodammodo terrae eſt, relinquentium ob gelu eam, quantum omnino fieri poteſt, aëremque maritimum, vtpote calidum, amicientium: at aeſtate terrigenam rurſum et mediterraneum aërem aduerſus ardores deſideramus: qui non frigidus ipſe eſt, ſed ex eo, quod primum et natura frigidum eſt, editus, terrae virtute imbutus eſt, tanquam ferri quadam tinctura. Nam fluentium quoque aquarum eae ſunt frigidiſſimae, quae de monti-

68. τὴν δίαιταν, cum articulo, Petau.

69. ἀπολειπόντων idem.

70. ῥητῶν idem.

τῶν φρεατιαίων τὰ κοιλότατα. τούτοις μὲν γὰρ οὐκέτι μίγνυται διὰ βάθους ἔξωθεν ὁ ἀὴρ, ἐκεῖνα δ' ἐκπίπτει διὰ τῆς [71] γῆς ἀμίκτου καὶ καθαρᾶς, ὡς περὶ τὸ Ταίναρον, ὃ δὴ Στυγὸς ὕδωρ καλοῦσιν, ἐκ πέτρας γλίσχρως συλλειβόμενον· οὕτως ψυχρὸν [72], ὥστε μηδὲν ἀγγεῖον ἄλλο, μόνην δὲ ὁπλὴν ὄνου στέγειν· τὰ δ' ἄλλα διακόπτει καὶ ῥήγνυσιν. ἔτι γε μὴν τῶν ἰατρῶν ἀκούομεν, ὡς πᾶσα γῆ τῷ γένει στύφειν καὶ ψύχειν πέφυκε· καὶ πολλὰ τῶν μεταλλευομένων καταριθμοῦσι στυπτικὴν αὐτοῖς παρέχοντα καὶ σχετικὴν εἰς τὰς φαρμακείας δύναμιν. καὶ γὰρ τὸ στοιχεῖον αὐτῆς οὐ τμητικὸν, οὐδὲ κινητικὸν, οὐδὲ λεῖπον [73], οὐδ' ἔχον ὀξύτητας, οὐδὲ μαλθακὸν, οὐδ' εὐπερίχυτον γέγονεν· ἀλλ' ἑδραῖον, ὡς ὁ κύβος, καὶ συνερειστικόν. ὅθεν αὐτή τε βρῖθος ἔσχε, καὶ τὸ ψυχρὸν, εἴπερ ἦν δύναμις αὐτῆς τὸ [74] πυκνοῦν καὶ συνωθεῖν καὶ ἀποθλίβειν τὰ ὑγρὰ, φρίκας καὶ τρόμους διὰ τὴν ἀνωμαλίαν ἐνεργάζε-

montibus, aut ſaxis, manant, et putealium aquarum, quae in profundiſſimis ſunt puteis. His enim ob profunditatem non amplius admiſcetur exteriot aër: illae e ſincera terra erampunt: qualis eſt apud Taenarum, quam Stygis aquam appellant, e ſaxo parcis ſcaturiginibus confluens, ita frigida, vt omnia vaſa rumpat, ſolaque aſini vngula poſſit contineri. Atque etiam medicos audimus omni vniuerſae terrae facultatem refrigerandi ac adſtringendi naturalem tribuere, multaque ab iis foſſilia recenſeri, quibus in medicina vis inſit obthurandi atque cohibendi. Quippe elementum terrae non ad ſecandum, aut mouendum, natura aptum eſt, neque acumina habet, neque molliri, aut facile circumfundi poteſt, ſed cubi in morem firma eſt ac ſtabilis. Itaque et grauitate praedita eſt, et frigore: ſiquidem ea vis eius eſt, vt denſet, compingat, elidat humorem, horrores et tremores in corporibus efficit

71. τῆς abeſt a Petau.

72. Poſt ψυχρὸν Petau. addit ἐστι.

73. οὐδὲ λεῖπον nihil eſt, et locus non integer. *Xylander.* Ex Petau. citantur haec corrupta: οὐδὲ λεῖπον ἐκ τοῦ λείπους, οὐδὲ δὲ ἔχον ὀξύτητας: ex Turn. autem et Vulc. affertur οὐδὲ λεῖον, vel λεπτόν.

74. Pro τὸ Turn. exhibet τῷ.

ται τοῖς σώμασιν. ἂν δ᾽ ἐπικρατήσῃ, παντάπασι τοῦ θερμοῦ φυγόντος, ἢ σβεσθέντος, ἔστησε τὴν ἕξιν ἐκπαγεῖσαν καὶ νεκρωθεῖσαν. ὅθεν οὐδὲ καίεται γῆ τὸ παράπαν, ἢ καίεται γλίσχρως καὶ μόγις. ἀὴρ μὲν γὰρ [75] ἐξ ἑαυτοῦ πολλάκις φλόγα [76] ἀναδίδωσι, καὶ ῥεῖ καὶ ἀστράπτει πυρούμενος. τῷ δὲ ὑγρῷ τροφῇ χρῆται τὸ θερμόν· οὐ γὰρ τὸ στερεὸν, ἀλλὰ τὸ νοτερὸν, τοῦ ξύλου καυστόν ἐστιν. ἰκμασθέντος [77] δὲ τούτου, τὸ στερεὸν καὶ ξηρὸν ἀπολείπεται, τέφρα γενόμενον [78]. οἱ δὲ καὶ τοῦτο φιλοτιμούμενοι μεταβάλλον ἀποδεῖξαι καὶ καταναλισκόμενον, ἀναδεύοντες πολλάκις ἐλαίῳ, καὶ στέατι φύροντες, οὐδὲν περαίνουσιν, ἀλλ᾽ ὅταν ἐκκαῇ τὸ λιπαρὸν, περίεστι πάντως καὶ διαμένει τὸ γεῶδες. ὅθεν οὐ κατὰ χώραν μόνον ἐξ ἕδρας ἀκίνητον οὖσαν αὐτὴν, ἀλλὰ καὶ κατ᾽ οὐσίαν ἀμετάβλητον, ἑστίν ὅτε δὲ μένουσαν ἐν θεῶν οἴκῳ, κλίττα [79] προσηγόρευσαν οἱ παλαιοὶ, διὰ τὴν στάσιν [80] καὶ πῆξιν, ἧς

ficit ob inaequalitatem: quod ſi ſuperet, omnino calore fugiente, aut exſtincto, habitum conſtituit omnino congelatum atque exanimem. Itaque terra prorſum non ardeſcit, aut lente admodum atque aegre vritur. Nam aër ſaepe ex ſe ipſo flammam edit, fluitque et fulgurat accenſus: humore autem alimenti loco vtitur calor. Non enim ſolidae, ſed humidae ligni partes cremando ſunt idoneae: quo exſiccato, ſolidum et ſiccum relinquitur, in cinerem redactum. Neque ii quicquam agunt, qui hunc quoque mutari et conſumi contendentes, ſaepe oleo, aut adipe, humectantes incendunt: cum rurſus ac denuo pinguedine exuſta, omnino tamen ſuperet ac permaneat, quod eſt terreum. Itaque terram, quod non tantum locum ſuum ſeruet, ſed etiam ſubſtantia ſit immutabili, ac ſemper in deorum maneat domicilio, a ſtando Heſtiam, ſeu Veſtam, nominauerunt priſci ob ſtatum et concretionem: cuius

75. γὰρ abeſt a Petau.

76. φλόγας Petau.

77. ἰκμαθέντος Petau. ἐξικμασθέντος Turn. et Vulc.

78. γινόμενον Petau.

79. κλίττα] Haec vox mihi valde eſt ſuſpecta, neque habeo, quod commode ſubiiciam. Turnebus *Veſtam* legit, cui vox στάσις ſuffragatur: vt ſit παρὰ τὸ ἑστάναι ἑστία. Non ignoro, ab Ebraeis vocem deduci: ſed id huc nihil. *Xylander*. Codd. Turn. et Vulc. pro κλίττα dant στύγα.

80. Pro στάσιν Petau. dat βάσιν.

ἡ[81] ψυχρότης δεσμός ἐστιν, ὡς Ἀρχέλαος ὁ φυσικὸς εἶπεν, οὐδενὸς χαλῶντος αὐτὴν, οὐδὲ μαλάττοντος, οὔτε[82] θερμομένην καὶ ἀλεαινομένην ἐῶσαν. οἱ δὲ πνεύματος μὲν αἰσθάνεσθαι ψυχροῦ καὶ ὕδατος, γῆς δὲ ἧττον οἰόμενοι, τὴν ἔγγιστα γῆν ὁρῶσιν ἀέρων καὶ ὑδάτων καὶ ἡλίου καὶ θερμότητος ἀνάπλεων σύμμιγμα καὶ συμφόρημα γεγενημένην. καὶ οὐδὲν διαφέρουσι τῶν μὴ τὸν αἰθέρα φύσει καὶ πρώτως θερμὸν, ἀλλὰ τὸ ζέον ὕδωρ, ἢ τὸν διάπυρον σίδηρον, ἀποφαινομένων· ὅτι τούτων μὲν ἅπτονται καὶ προστυγχάνουσι, τοῦ δὲ πρώτου καθαροῦ καὶ οὐρανίου πυρὸς αἴσθησιν δι' ἁφῆς οὐ λαμβάνουσιν, ὥσπερ οὐδὲ οὗτοι τῆς ἐν βάθει γῆς, ἣν μάλιστα γῆν ἄν τις νοήσειεν αὐτὴν καθ' αὐτὴν ἀποκεκριμένην τῶν ἄλλων. δεῖγμα δ' αὐτῆς ἐστι κἀνταῦθα περὶ τὰς πέτρας. πολὺ γὰρ ἐκ βάθους καὶ οὐ ῥᾴδιον ἀνασχέσθαι προβάλλουσι κρύος. οἱ δὲ ψυχροτέρου ποτοῦ[83] δεόμενοι, χάλικας[84] ἐμβάλλουσιν εἰς τὸ ὕδωρ. γίνεται γὰρ οὐλότερον, καὶ στομοῦται παρὰ[85] τὴν ἀπὸ τῶν λί-

cuius vinculum eſt frigus, vt Archelaus phyſicus aiebat, nulla eam re laxante, nulla molliente, vt quae calefieri, aut tepeſcere, neſciret. Ii autem, qui aërem et aquam frigida ſe cognouiſſe aiunt, terram negant: reſpiciunt ad proximam terram, aëre, ſpiritibus, aqua et calore plenam mixturam atque congeriem. Nihil vero differunt ab iis, qui non aetherem primo et natura calidum, ſed aquam feruentem, aut candens ferrum, pronunciant: quod haec tangunt et contrectant, primum purum coeleſtemque ignem non ſentiunt: vt hi quoque terram in imo latentem non vident, quae maxime terra intelligenda eſt, ab omnibus aliis ſecreta. Cuius tamen indicium etiam hic ſunt ſaxa, quae e profundo magnum et toleratu difficile frigus emittunt. Qui autem potum frigidiorem facere volunt, ii ſilices in aquam iniiciunt. Fit enim ſpiſſior, et vis eius intenditur frigore, quod a lapidibus recens et ſincerum

81. ἡ abeſt a codice quodam innominato.

82. Pro οὔτε Petau. dat ἅτε.

83. ψυχροτέρου πολλοῦ] ποτοῦ. [πολλοῦ nempe dant pro ποτοῦ Ald. et Baſ.] Vide hac ipſa de re Plutarchum libro ſexto, problemate quinto, Συμποσιακῶν. *Xylander*.

84. χάλικας ſcribendum, cum male habeatur χάληκας, et de lapidibus eum loqui non ſit obſcurum. *Xylander*.

85. περὶ Petau. Ald. et Baſ.

86. Poſt

θων ψυχρότητα, πρόσφατον καὶ ἄκρατον ἀναφερομένην. τοὺς οὖν πάλαι σοφοὺς καὶ λογίους ἄμικτα θέσθαι τὰ ἐπίγεια καὶ τὰ οὐράνια χρὴ νομίζειν, οὐ τοῖς τόποις, ὥσπερ ἐπὶ ζυγοῦ, πρὸς τὰ κάτω καὶ ἄνω βλέποντας, ἀλλὰ τῇ διαφορᾷ τῶν δυνάμεων, τὰ μὲν θερμὰ καὶ λαμπρὰ [86], ταχέα καὶ κοῦφα, τῇ ἀθανάτῳ καὶ ἀϊδίῳ φύσει προσνέμοντας, τὰ δὲ σκοτεινὰ καὶ ψυχρὰ καὶ βραδέα, φθιτῶν καὶ ἐνέρων οὐκ εὐδαίμονα κλῆρον ἀποφήναντας· ἐπεὶ καὶ τὸ σῶμα τοῦ ζώου, μέχρι μὲν ἔμπνουν ἐστὶ καὶ θαλερὸν, (ὡς οἱ ποιηταὶ λέγουσι) θερμότητι χρῆται καὶ ζωῇ· γενόμενον δὲ τούτων ἔρημον, καὶ ἀπολειφθὲν ἐν μόνῃ τῇ [87] τῆς γῆς μοίρᾳ, ψυχρότης εὐθὺς ἴσχει καὶ κρύος, ὡς ἐν παντὶ μᾶλλον, ἢ τῷ γεώδει, κατὰ φύσιν θερμότητος ἐνυπαρχούσης. ταῦτα, ὦ Φαβωρῖνε, τοῖς εἰρημένοις ὑφ᾽ ἑτέρων παράβαλλε· κἂν μήτε λείπηται τῇ πιθανότητι, μήτε ὑπερέχῃ πολὺ, χαίρειν ἔα τὰς δόξας, τὸ ἐπέχειν ἐν τοῖς ἀδήλοις τοῦ συγκατατίθεσθαι φιλοσοφώτερον ἡγούμενος.

cerum in eam emittitur. Veteres ergo ſapientes ac doctos cenſendum eſt ſtatuiſſe coeleſtia terreſtribus non permiſceri: non quod velut in trutina ad inferiora loco et ſuperiora reſpexerint, ſed ad facultatum differentiam: quippe calida, ſplendida, velocia, leuia, immortali ac ſempiternae naturae adſcripſerunt: tenebroſa, frigida, tarda, mortalium et inferorum ſortem parum beatam arbitrantes: quando corpus etiam animalis, dum ſpirat, et (vt poëta ait) viret, tantiſper etiam calore vitaque fruitur: his priuatum, et iam ſolis terreſtribus reſtantibus partibus, ſtatim frigore et gelu corripitur: ſcilicet quod in quauis potius, quam terrena re, ſecundum naturam calor inſit. Haec tu, Phauorine, cum iis compone, quae ab aliis ſunt dicta: quae ſi non multum vincant vincanturque probabilitate, valere iube opiniones, et exiſtima, Philoſophi magis eſſe, in rebus dubiis aſſenſionem cohibere, quam aliquid tanquam certum probare.

86. Poſt λαμπρὰ Petau. repetit καὶ.

87. τῇ abeſt a Petau.

ΠΛΟΥ-

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ
ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΟΤΕΡΟΝ ΥΔΩΡ Η ΠΥΡ ΧΡΗΣΙΜΩΤΕΡΟΝ.

PLVTARCHI
AQVANE, AN IGNIS SIT VTILIOR.

Ἄριστον μὲν ὕδωρ, ὁ δὲ χρυσὸς, αἰθόμενον πῦρ, φησὶν ὁ Πίνδαρος· ὥστε ἔτος μὲν δευτέραν ἄντικρυς τῷ πυρὶ χώραν ἔδωκε. συμφωνεῖ δὲ καὶ Ἡσίοδος, εἰπών·

Ἤτοι μὲν πρώτιστα χάος γένετο.

τοῖς πλείστοις γὰρ ὠνομακέναι δοκεῖ τὸ ὕδωρ τἕτον τὸν τρόπον παρὰ τὴν χύσιν· ἀλλὰ τὸ μὲν τῶν μαρτύρων ἑκάτερον ἴσον· ἐπεὶ καὶ τὸ πῦρ εἰσὶν οἱ τἕ παντὸς ἀρχὴν [1] ἀποφαινόμενοι, καὶ οἷον σπέρμα τἕτο ἐξ ἑαυτἕ τε πάντα ποιεῖν, καὶ εἰς ἑαυτὸ ἐκλαμβάνειν [2] κατὰ τὴν ἐκπύρωσιν· ἀφέμενοι δὲ τῶν ἀνδρῶν, σκεψώμεθα τὲς εἰς ἑκά-

PINDARVS pronunciauit, aquam esse rerum optimam, aurum autem flagrantem ignem. Is ergo palam posteriorem locum igni assignauit. Adstipulatur huic Hesiodus, ita scribens:

Principio factum Chaos est.

Nam voce Chaos plerique eum existimant expressisse aquam ob diffusionem, quae est Graecis chysis. Caeterum testium in vtramque partem aequalia sunt momenta. Sunt enim, qui ignem vniuersi principium esse pronunciant, eumque, tanquam semen, et gignere ex sese omnia, et in se facta conflagratione recepturum. Omissis itaque auctoribus, rationes ipsas

1. τὴν ἀρχὴν, cum articulo, Turn.

2. Aut ὑπολαμβάνειν, aut ἐκλύειν. *Reiske.*

τερον [3] λόγους, πῆ μᾶλλον ἄγουσιν ἡμᾶς. ἆρ᾽ οὖν οὐ χρησιμώτερον ἐκεῖνο, οὗ πάντοτε καὶ διηνεκῶς δεόμεθα καὶ πλείστου, καθάπερ ἐργαλεῖον καὶ ὄργανον [4], καὶ νὴ Δία φίλος ὁ πάσης ὥρας καὶ παντὸς καιροῦ παρὼν ἕτοιμος; καὶ μὴν τὸ μὲν πῦρ οὐ πάντοτε χρήσιμον, ἔστι δὲ ὅτε καὶ βαρυνόμεθα καὶ ἀποσπώμεθα [5]· τοῦ δὲ ὕδατος χρεία καὶ χειμῶνος καὶ θέρους, καὶ νοσοῦσι καὶ ὑγιαίνουσι, νυκτὸς καὶ μεθ᾽ ἡμέραν· καὶ οὐκ ἔστιν ὅτε ἄνθρωπος οὐ δεῖται. ἀμέλει καὶ τοὺς ἀποθανόντας ἀλίβαντας καλοῦσιν, ὡς ἐνδεεῖς λιβάδος, τουτέστιν ὑγρότητος, καὶ παρὰ τοῦτο στερουμένους τοῦ ζῆν· καὶ ἄνευ μὲν πυρὸς ἦν ποτε, ὕδατος δ᾽ οὐδέποτ᾽ [6] ἄνθρωπος· ἐπεὶ τὸ ἐξ ἀρχῆς καὶ ἅμα τῇ πρώτῃ καταβολῇ τῶν ἀνθρώπων [7], χρησιμώτερον τοῦ ὕστερον εὑρεθέντος. δῆλον γάρ, ὡς τὸ μὲν ἀναγ-

ipſas conſideremus, in vtram nos partem inclinent. Nonne autem id vtilius eſt, quo ſemper continenterque indigemus, et quidem plurimo? quomodo ſupellex, aut inſtrumentum, atque adeo amicus aliis praefertur, qui nobis quauis hora et ad quaſuis occaſiones vtendi praeſto eſt. Atqui ignis non ſemper vtilis eſt: et aliquando eum moleſte ferimus atque amolimur. Aquae et hyeme et aeſtate, tam ſanis, quam aegrotis, noctu dieque, denique nunquam non vſus eſt et opus. Nimirum enim mortui hinc alibantes dicuntur, quod humore careant, ideoque vita ſint priuati. Deinde abſque igni multa fuerunt: ſine aqua nullus vnquam homo. Eſt vero id, quod initio ſtatim et ab ipſo ortu hominum exſtitit, vtilius eo, quod poſtea temporis inuentum fuit. Liquet enim, illud naturam

3. εἰς ἑκάτερα Turn.

4. ὄργανα idem.

5. ἀποσπώμεθα] *refugimus*, proprie *retrahimus*, *ſubtrahimus nos*, id eſt ἀφιστάμεθα. V. ad Polyb. p. 424. 12. *Reiske.*

6. ὕδατος δ᾽ οὐδέποτ] Etiamſi ἄνευ ἀπὸ κοινοῦ repetas, tamen non ſatis haec cohaerent. Fortaſſe hoc vult dicere, fuiſſe aliquando hominem abſque igni, abſque aqua nunquam. Id ſi ponamus, πολλὰ in ποτὲ mutandum eſſet. [πολλὰ igitur habuit Xylander in ſuo libro pro ποτέ?] Videtur προγύμνασμα alicuius potius eſſe eruditi hominis, quam ſcriptum Plutarchi illius magni. *Xylander.*

7. Poſt ἀνθρώπων deeſt γεγονὸς, aut παρόν. *Reiske.*

8. οὔ-

καῖον ὄντως [8] ἡ φύσις ἔδωκε· τὸ δὲ περιουσίᾳ τῆς χρήσεως, τύχη [9] καὶ μηχανή τις εὗρεν. ὕδωρ μὲν οὖν οὐκ ἔστιν εἰπεῖν ὅτε οὐκ ἦν ἀνθρώποις, οὐδέ τις εὑρετὴς λέγεται θεῶν, ἢ ἡρώων. σχεδὸν γὰρ γενομένων εὐθὺς ὑπῆρχε, καὶ [10] τὸ γεγενῆσθαι παρεῖχεν. ἡ δὲ πυρὸς χρῆσις ἐχθὲς φασὶ καὶ πρώην ὑπὸ [11] Προμηθέως, βίος [12] πυρὸς, οὐκ ἄνευ ὕδατος ἦν. καὶ τὸ μὲν πλάσμα τοῦτο μὴ εἶναι ποιητικὸν ἀποδείκνυσιν ὁ καθ' ἡμᾶς βίος. ἔστι γὰρ ἀνθρώπων γένη τινὰ χωρὶς πυρὸς ποιούμενα τὴν δίαιταν, ἄοικα καὶ ἀνέστια καὶ ὑπαίθρια· καὶ Διογένης δὲ ὁ κύων ἥκιστα προσεχρῆτο πυρὶ, ὥστε καὶ πολύποδα καταπιὼν ὠμόν· Οὕτως ὑπὲρ ὑμῶν, (εἶπεν) ὦ ἄνδρες, παραβάλλομαι. χωρὶς δὲ ὕδατος οὔτε καλόν τις ἐνόμισε ζῆν, οὔτε δυνατόν. καὶ τί μικρολογοῦμαι, τὴν τῶν ἀνθρώπων ἐπερχόμενος φύσιν; πολλῶν παρόντων, μᾶλλον δ' ἀπείρων γενῶν [13],

turam nobis, vt rem neceſſariam, dediſſe, hoc ob vſus ſuperuacaneos ſtudio machinationeque partum eſſe. At vero dici non poteſt, quando aqua caruerint homines: neque eius inventor deorum aliquis, aut heroum, perhibetur. Ignis vſus nuper adeo, vt aiunt, a Prometheo eſt repertus. Ita ſine igni, non abſque aqua, vita fuit. Et non eſſe hoc a poëtis confictum, noſtra demonſtrat vita. Sunt enim quaedam hominum gentes, abſque igni vitam degentes, domibus fociſque carentes, et ſub diuo agentes. Quin et Diogenes Cynicus minime igni eſt vſus: qui etiam, polypum crudum deglutiens: Tantum, dixit, pro vobis adeo periculum. Abſque aqua autem neque commodam, neque omnino tolerabilem quiſquam putauit vitam. Quanquam, cur in has me coniicio anguſtias? cum infinitae ſint aliae naturae, quae, ſolo fere homi-

8. οὔτως] F. πάντως. Si vulgata bene habet, exponenda erit per *propterea*. *Reiske*.
9. Pro τύχη Turn. dat μάχη.
10 καὶ abeſt ab Ald.
11. ἀπὸ Προμηθέως, ſubaudi ἐστι, *a temporibus Promethei inde exſtitit*. *Reiske*.
12. F. ὅτε ὁ βίος ἄνευ πυρὸς, *tum, cum vita humana igni, non aqua, careret*. *Reiske*. Ex Turn. citatur βίος ἄνευ πυρὸς, οὐκ ἄνευ δὲ ὕδατος.
13. γενεῶν Ald.

14. δια-

τὸ τῶν ἀνθρώπων σχεδὸν μόνον οἶδε πυρὸς χρῆσιν, τὰ δὲ λοιπὰ ἀπύροις χρῆται διαίταις καὶ τροφαῖς, καὶ βίος αὐτοῖς νεμομένοις, ἱπταμένοις, ἕρπουσιν, ἀπὸ ῥιζῶν καὶ καρπῶν, καὶ σαρκῶν, ἄνευ πυρός· ὕδατος δὲ χωρὶς οὐκ ἐναλιον, οὐδὲ χερσαῖον, οὐδ' αἰθέριον. καὶ γὰρ τὰ σαρκοβόρα τῶν ζώων, ὧν ἔνιά φησι μὴ πίνειν Ἀριστοτέλης, τῷ γ' ὄντως ὑγρῷ χρώμενα διαζῆν [14]. τοῦτο οὖν χρησιμώτερον, οὗ μηδεμία ζωῆς φύσις ἄνευ ἵσταται καὶ διαμένει. μετίωμεν ἀπὸ τῶν χρωμένων ἐπὶ ταῦτα, οἷς χρώμεθα, φυτὰ καὶ καρπούς. τούτων ἃ μὲν οὐδὲ ὅλως θερμοῦ μετείληφεν, ἃ δὲ ἥκιστα καὶ ἀδήλως. ἡ δὲ ὑγρὰ φύσις βλαστάνοντα πάντα παρέχεται αὐξανόμενα καὶ καρποφοροῦντα. καὶ τί με δεῖ καταριθμεῖσθαι οἶνον καὶ ἔλαιον, καὶ τὰ λοιπὰ, ὅσα τρυγῶμεν καὶ ἀμέλγομεν καὶ βλέπομεν ἐν φανερῷ κείμενα, ὅπου γε καὶ ὁ πυρὸς, δοκῶν εἶναι τῆς ξηρᾶς τροφῆς, μεταβολῇ καὶ σήψει καὶ διαχύσει τοῦ ὑγροῦ γίνεται. καὶ μὴν καὶ χρησιμώτερον, ὃ μηδέποτε βλάπτει. πῦρ μὲν οὖν ῥᾷον [15] ὀλεθριώτατον, ἡ δὲ ὕδατος φύσις οὐ-

homine ignis vſum ſciente, abſque igne nutriuntur et viuunt, paſcentes, volantes, repentes, aluntur que fructibus, radicibus, carnibus, ſine igni. Sine aqua autem nihil viuit, neque marinum, neque aëreum, neque terreſtre. Et ipſa illa carniuora animalia, quae bibere Ariſtoteles negat, mero tamen humore vitam ſuſtentant. Eſt autem omnino id vtilius, abſque quo nulla conſtat, aut perdurat, natura. Tranſeamus nunc ab his, quae vtuntur, ad ea, quibus nos vtimur, ſtirpes inquam et fructus. Horum alia prorſus expertia ſunt caloris, quaedam exiguam eius et obſcuram habent partem. Humor autem omnibus, quorum ſtirpes terra continentur, naſcendi, augeſcendi, fructumque ferendi ſuum cauſa eſt. Iam quid attinet, me enumerare vinum, oleum, et alia, quae vindemia nobis ſuggerit, aut quae mulgemus, et in promtu ſita cernimus? quando ipſum quoque triticum, quod alimentum ſiccum putatur, mutatione, putrefactione, diffuſioneque humoris naſcitur. Porro autem vtilius hoc eſt, quod nunquam nocet. Ignis vero facile perniciem affert: aquae natura nuſquam eſt damnoſa.

14. διαζῆ. *vitam tolerant.* *Reiske.*

15. ῥᾷον] Comparatiuus hic pro ſuperlatiuo poſitus. *facillime. Reiske.* Turn. habet poſitiuum, ῥᾴδιον.

16. ἐν

δέποτε βλαβερά. καὶ ἐν δυσὶν [16] ὠφελιμώτερον τὸ εὐτελέστερον, καὶ χωρίς τινος παρασκευῆς τὴν ἐξ ἑαυτοῦ παρέχον ὠφέλειαν. ἡ μὲν οὖν ἀπὸ τοῦ πυρὸς, χορηγίας δεῖται καὶ ὕλης· διὰ τοῦτο μετέχουσιν αὐτοῦ πλέον πλούσιοι πενήτων, βασιλεῖς ἰδιωτῶν· τὸ δὲ ὕδωρ καὶ τοῦτο ἔχει φιλάνθρωπον, τὴν ἰσότητα, τὸ ὅμοιον. οὐ δεῖται γὰρ ὀργάνων, οὐδ' ἐργαλείων, ἀπροσδεὲς, αὐτοτελὲς, ἀγαθόν. ἔτι μὴν, ὃ πολλαπλασιαζόμενον τὴν ὠφέλειαν ἀπόλλυσιν, ἀχρηστότερον. τοιοῦτον δὲ τὸ πῦρ, οἷον θηρίον παμφάγον καὶ δαπάνῃ [17] τῶν παρακειμένων καὶ μεθόδῳ [18] καὶ τέχνῃ μᾶλλον καὶ μετριότητι, ἢ [19] τῇ ἑαυτοῦ φύσει, ὠφέλιμον· τὸ δὲ ὕδωρ οὐδέποτε φοβερόν. καὶ μὴν δυεῖν [20] τὸ μετὰ τοῦ ἑτέρου χρησιμώτερον. πῦρ μὲν οὖν οὐκ ἐπιδέχεται τὸ ὑγρὸν, οὐδὲ τῇ δι' αὐτοῦ κοινωνίᾳ χρήσιμον· ὕδωρ δέ ἐστι μετὰ πυρὸς ὠφέλιμον. τὰ γοῦν θερμὰ

mnosa. Inter duo id quoque vtilius censetur, quod minimo apparatu suum exhibet vsum. Atqui ignis vsus sumtum materiamque desiderat: ideoque magis eo diuites et reges vtuntur, quam pauperes et priuati. Habet autem aqua id humanis vsibus commodum, quod aequaliter omnibus prostat, et similiter non indiget instrumentis, non supellectile, nihil extra sese desiderat, bonum est se ipso perfectum. Ad haec, minus vtile est, quod multiplicatum suam vtilitatem amittit: quod sane igni accidit, tanquam ferae voraci, et obiecta insumenti, et quia arte magis scitaque moderatione, quam suapte natura, sit vtilis. Ab aqua nihil vnquam timendum est. Praeterea de duobus illud vtilius iudicatur, quod cum altero coniungi potest. Sed ignis quidem aquam non recipit, neque eius communione prodest. Aqua autem, igni adscito, conducibilis est. Nam aquae suapte natura calidae remedium habent

16. ἐν δυσὶν ὠφελίμοις ὠφελιμώτερον. *Reiske.*

17. δαπανηρὸν. *Reiske.*

18. Scriptus post μεθόδῳ habet insertum δεῖται. *Xylander.*

19. Hoc ἢ ab antiquis libris absuisse necesse est: ita enim Xylander annotat: Ante τῇ requiro ἤ.

20. δυεῖν χρησίμοιν τὸ μ. Dictio abrupta sic integranda et explicanda est ab interprete: δυοῖν χρησίμοιν ὄντοιν τὸ μετὰ τοῦ ἑτέρου χρήσιμον χρησιμώτερόν ἐστι τοῦ χρησίμου μόνον ἄνευ τοῦ ἑτέρου. *Reiske.*

21. τοῦ-

τῶν ὑδάτων, ἀκέσιμα, καὶ πρὸς θεραπείαν εὐαίσθητα. καὶ πῦρ μὲν ὑγρὸν ἐκ ἄν τις εὕροι, ὕδωρ δὲ, ὡς ψυχρὸν, ἔτω καὶ θερμὸν, ὠφέλιμον ἀνθρώπῳ. καὶ μὴν, τεττάρων ὄντων τῶν ϛοιχείων, τὸ ὕδωρ ἐξ ἑαυτοῦ πέμπτον (ὡς ἄν τις εἴποι) πεποίηκε ϛοιχεῖον, τὴν θάλασσαν, ἐδὲν ἧττον ἐκείνων ὠφέλιμον, τῶν τ' ἄλλων ἕνεκεν, καὶ μάλιϛα τῆς ἐπιμιξίας. ἄγριον ἒν ἡμῶν ὄντα καὶ ἀσύμβολον τὸν βίον τἒτο τὸ ϛοιχεῖον συνῆψε, καὶ τέλειον ἐποίησε, διορθούμενον ταῖς παρ' ἀλλήλων ἐπικουρίαις, καὶ ἀντιδόσεσι κοινωνίαν ἐργαζόμενον καὶ φιλίαν Ἡράκλειτος μὲν ἒν· Εἰ μὴ ἥλιος (φησὶν) ἦν, εὐφρόνη ἂν ἦν. ἔϛι δ' εἰπεῖν, ὡς, εἰ μὴ θάλαττα ἦν, πάντων ἀγριώτατον ζῶον, καὶ ἀναιδέϛατος, ὁ ἄνθρωπος ἦν. νυνὶ δὲ τἒτο [21] μὲν παρ' Ἰνδῶν ἄμπελον τοῖς Ἕλλησιν, ἐκ δὲ τῆς Ἑλλάδος καρπῶν χρῆσιν τοῖς ἐπέκεινα ὁ τῆς θαλάσσης [22] ἔδωκεν, ἐκ Φοινίκης δὲ γράμματα μνημόσυνα λήθης. ἐκόμισε δὲ οἶνον καὶ καρπὸν, καὶ ἀπαίδευτον

habent aduerſus morbos, ipſis etiam ſenſibus manifeſtum. Et ignem profecto humidum nuſquam reperies: aqua autem, tam calida, quam frigida, humanis apta eſt vſibus. Adde, quod, cum quatuor ſint elementa, aqua quintum, vt ſic loquar, ex ſe produxit elementum, mare puta, quod vtilitate illis inferius non eſt, cum alias ob res, tum ob hominum commercia. Vitam enim noſtram, agreſtem alioqui et commerciorum expertem, hoc elementum coniunxit ac perfecit, mutuis auxiliis directam, ac permutationibus communitatem amicitiasque conciliantem. Heracleti eſt, ſi ſole careremus, noctem nobis futuram perpetuam. Licet autem nobis eodem modo dicere: Abſque mare fuiſſet, animal fuiſſet homo omnium animalium feriſſimum et impudentiſſimum. Nunc mare ab Indis vitem Graecis aduexit, et transmarinis frumenti vſum e Graecia attulit, et e Phoenicia literas, memoriae adverſus obliuionem remedium, acciuit. Vinum quoque apportauit.

21. τἒτο] L. αὕτη. Nam redit ad θάλασσα, niſi velis τοῦτο ad ϛοιχεῖον referre. *Reiske.*

22. F. τοῖς ἐπέκεινα αὐτῆς ἔδωκεν, deleto τῆς θαλάσσης, vt ſcholio. *Reiske.*

23. F.

ἐκώλυσεν [23] εἶναι τὸ πλεῖστον ἀνθρώπων γένος. πῶς οὖν οὐ χρησιμώτερον ὕδωρ στοιχείῳ περιττεῦον; ἢ πρὸς τοὐναντίον ἄν τις ἐντεῦθεν ἔχων [24] λέγοι. διότι τέτταρα μὲν στοιχεῖα θεῷ, καθάπερ τεχνίτῃ, πρὸς τὴν τῶν ὅλων ἐργασίαν ὑποκείμενα. τούτων δ' αὖ πάλιν ἀλλήλοις [25] διάφορα, πλὴν γῆ μὲν καὶ ὕδωρ ὑποβέβληνται [26] δίκην ὕλης ποιούμενα καὶ πλαττόμενα, καὶ μετέχοντα κόσμου καὶ τάξεως, καὶ τοῦ φύειν γέ φασι [27] καὶ γεννᾷν, ὅσον ἂν μεταλάβῃ παρ' ἑτέρων, πνεῦμα μὲν καὶ πῦρ [28] ποιούντων καὶ δημιουργούντων, καὶ κείμενα [29] νεκρὰ τέως, ἐπὶ τὴν γένεσιν ἀνιστάντων· τῶν δὲ δυεῖν τούτων, αὖθις τὸ πῦρ ἄρχει καὶ ἡγεμονεύει· δῆλον δ' ἐκ τῆς ἐπαγωγῆς. γῆ τε γὰρ ἄνευ θερμῆς οὐσίας, ἄγονος καὶ ἄκαρπος· τὸ δὲ πῦρ ἐκρυὲν [30] καὶ διαχέαν παρίστησιν εἰς τὴν

tauit. Denique maior hominum pars ne abſque fructu et inſtitutionis exſors eſſet, praeſtitit. Quomodo ergo non ſit vtilior aqua, quae elemento excedit ignem? An vero potius pro igne dicendi aliquis haec habeat argumenta. Quatuor elementa deus, vniuerſi conditor, ad omnium rerum effectionem conſtituit: quae elementa rurſum hoc ipſo differunt, quod aqua et terra materiae inſtar ſubiiciuntur effectioni, ac finguntur: eoque ornatum et ordinem, adeoque, vt ſint et procreent, conſequuntur, quod ab aëre et igni, tanquam artificibus, formantur: et cum antea tanquam mortua iacerent, ab his ortus ſui initium habent. Ignis vero in efficientibus cauſis dignitate hic praeſtat. Quod dixi, inductione poteſt intelligi. Terra enim abſque calore ſterilis eſt et infrugifera. Ignis ſua eruptione et vi diffundendi materiam turgentem fertilem

23. F. λήθης ἐκόμισε. οἶνος δὲ καὶ καρποὶ ἡμέρωσαν καὶ ἀπαίδευτον ἐκώλυσαν εἶναι. *Reiske.* Pro καρπὸν Turn. dat ἄκαρπον. Vid. etiam not. 35.

24. ἑλὼν, *inde orſus. Reiske.*

25. F. ἄλλα ἄλλοις διάφορα. *Reiske.*

26. ὑποβέβληται Turn.

27. Φύειν τε καὶ γεννᾷν. *Reiske.*

28. F. παρ' ἑτέρων, πνεύματος καὶ πυρὸς ποιούντων. *igni et aëre res qualificantibus,* vt ita dicam, id eſt, facientibus ποιὰ, inſtruentibus eas certis virtutibus, rationibus, ſpeciebus. ποιούντων erit tum idem, atque πλαττόντων, et non a ποιεῖν, ſed a ποιοῦν infinitiuo deriuandum. *Reiske.*

29. καὶ τὰ κείμενα. *Reiske.*

30. F. ἐπιρρυὲν, ſcil. τῇ γῇ. *Reiske.*

γένεσιν ὀργῶντα [31]· οὐδεμίαν γὰρ αἰτίαν εὕροι τις ἄν, δι' ἣν ἄγονοι πέτραι καὶ τὰ κατεσκληκότα τῶν ὀρῶν, ἢ ὅτι πυρὸς οὐδόλως, ἢ ὀλίγον, μετέσχηκε. τὸ δὲ ὅλον τοσοῦτον ἀπέχει πρὸς σωτηρίαν, ἢ ἑτέρων [32] γένεσιν, τὸ ὕδωρ αὐτοτελὲς εἶναι, ὥστε καὶ αὐτῷ φθορὰ πυρὸς [33] ἔνδεια. συνέχει γὰρ ἡ θερμότης ἕκαστον ἐν τῷ εἶναι, καὶ ἐπὶ τῆς ἰδίας οὐσίας φυλάττει, καθάπερ καὶ τἄλλα, καὶ τὸ ὕδωρ· ἀπέχοντος δὲ καὶ ἐνδεήσαντος, σήπεται, καὶ θάνατος ὕδατι καὶ ὄλεθρος, ἐπίλειψις θερμότητος. ἀμέλει τὰ λιμναῖα, καὶ ὅσα στάσιμα τῶν ὑδάτων, καί τινα ἐν ἀδιεξόδοις ἐγκαθήμενα [34] κοιλότησι, μοχθηρὰ καὶ τελευτῶντα σήπεται τῷ κινήσεως ἥκιστα μετέχειν, ἣ τὸ θερμὸν ἐν ἑκάστοις ῥιπίζουσα τηρεῖ περὶ [35] τὰ μά-

tilem reddit. Quam enim aliam adferes caufam, cur faxa et aridiores montium partes fteriles fint, quam quod ignis vel nihil, vel parum, nancifcuntur? In vniuerfum autem tantum abeft, vt aqua ex fefe fufficiat aliis rebus generandis, aut conferuandis, vt ipfa quoque igne deftituta pereat. Calor enim eft, qui, quemadmodum caeterarum rerum formam naturamque, ita aquae etiam conferuat: et calore deficiente, putrefcit aqua: ita vt aquae interitus ac quafi mors fit penuria caloris. Nimirum enim paluftres aquae, et aliae, quae non profluunt, aut exitu carentibus in cauitatibus inclufae tenentur, vitiofae funt, ac ad extremum putrefcunt: quod motum, cuius agitatione calor in rebus fouetur atque conferuatur, habent nullum. Contra aquas, quae maxime feruntur atque

31. ὀργῶσαν, fcil. τὴν γῆν. *Reiske.*

32. σωτηρίαν ἑτέρων, ἢ γένεσιν. *Reiske.*

33. ἡ πυρὸς ἔνδεια. Alius fcriptor, aut ipfe Plutarchus, (nam opufculum hoc videtur nomen eius ementiri) dixiffet καὶ αὐτὸ φθείρεται πυρὸς ἐνδείᾳ. *Reiske.*

34. ἐγκαθήμενα] V. T. X. p. 642. 4. *Reiske.*

35. καὶ τὰ μάλιστα. καὶ loco περὶ repofui: errorem notarum affinitas peperit: περὶ etiam fcriptus habet. Supra, [p. 766. vlt.] vbi eft οἶνον καὶ καρπὸν, fcriptus (quod magis probo) καὶ ἄκαρπον habet: et [p. 767. 9.] pro πνεῦμα μὲν, πνεῦμα δέ. Sunt et alia, fed leuicula, neque volui μύρον τῇ φακῇ, quod aiunt, adhibere; id notatu dignum eft. *Xylander.* Deeft hic aliquid. Sententia haec flagitat: ἢ τὸ θερμὸν ἐν ἑκάστῳ ῥιπίζουσα τηρεῖ, καὶ ὥσπερ ζῆν τὸν ἄνθρω-

λιστα φερόμενα καὶ ῥέοντα τῶν ὑδάτων, διὰ τὴν κίνησιν συνεχομένης τῆς θερμότητος· οὕτω καὶ προσαγορεύομεν, ζῆν λέγοντες. πῶς τοίνυν δυεῖν οὐκ ὠφελιμώτερον, ὃ τῷ ἑτέρῳ τὴν αἰτίαν τοῦ εἶναι παρέσχηκε, καθάπερ τὸ πῦρ τῷ ὕδατι; καὶ μὴν, οὗ παντάπασιν ἀπαλλαγέντος φθείρεται τὸ ζῶον, τοῦτο ὠφελιμώτερον· δῆλον γὰρ, ὡς τὸ οὗ στερούμενον οὐκ ἔστιν εἶναι, τοῦτο καὶ τὴν αἰτίαν παρέσχηκεν, ὅτε [36] ἦν. ὑγρότης μὲν οὖν καὶ τοῖς τεθνηκόσι πάρεστι, καὶ οὐκ ἐξήρηται παντάπασιν· ἐπεὶ οὐκ ἂν ἐσήπετο τὰ ὑγρὰ τῶν σωμάτων, τῆς σήψεως ἐξ ὑγροῦ οὔσης εἰς ξηρὸν μεταβολῆς, μᾶλλον δὲ ὑγρῶν ἐν σαρκὶ φθορᾶς. θάνατος δ' οὐκ ἄλλο τι, ἢ [37] ἔκλειψις θερμοῦ παντελής. ψυχρότατοι τοίνυν οἱ νεκροί· καὶ τὰς ἀκμὰς εἴ τις ἐπιχειροίη τῶν ξηρῶν [38], ἀπαμβλύνουσι δι' ὑπερβολὴν ψυχρότητος. καὶ ἐν αὐτῷ δὲ τῷ ζώῳ τὰ ἥκιστα [39] μετέ-

atque concitantur, viuas vocamus, quod in iis calorem motus continet. Quomodo autem, duabus rebus ratione vtilitatis comparatis, haec non praeferatur, quae efficit, vt ſit altera? quod quidem ignis aquae confert. Enimuero vtilius eſt id, quo prorſus ſummoto animal perit. Liquet enim, id, quo ſublato res interit, cauſam fuiſſe ei, vt ſubſiſteret in natura. At humor etiam cadaueribus adeſt, neque omnis aboletur: alioqui non putreſcerent humida corpora: cum putrefactio ſit ſicci in humidum mutatio, aut potius humidi in carne corruptio. Tum ipſa mors nihil eſt aliud, quam omnis caloris priuatio. Vnde fit, vt frigidiſſima ſint cadauera: adeo, vt ſua frigiditate hebetent acies nouacularum admotas. Quin etiam in ipſo animali, quae minimum ſortita ſunt caloris, minus enim

θρωπον λέγομεν, τὸν κινούμενον, οὕτω καὶ τὰ μάλιστα φερόμενα — θερμότητος προσαγορεύομεν, ζῆν λέγοντες. *et vt hominem viuere dicimus, ita quoque viuere dicimus eas praecipue aquas, quae mouentur et currunt. Reiske.*

36. ὅτι ἦν. *Reiske.*

37. Ex Turn. citatur πλὴν ἔκλειψις.

38. ἀκμὰς εἴ τις ἐπιχειροίη τῶν ξυρῶν legendum, non ξηρῶν: quod mendum in ſcripto etiam eſt. *Xylander.* F. ἐπιθείη τῶν ξυρῶν. Vidit rectum ex parte quoque Xylander. *Reiske.* Turn. pro ἐπιχειροίη dat ἐπιχείει.

39. Aut ἧττον leg. aut ἀναισθητότατα. *Reiske.*

χοντα πυρὸς ἀναισθητότερα, καθάπερ ὀστᾶ καὶ τρίχες, καὶ τὰ πόρρωθεν ἀφεστῶτα τῆς καρδίας. σχεδὸν γὰρ ἡ ἐκ τῆς ἀπουσίας μείζων τῶν ἐκ τῆς τοῦ πυρὸς γίνεται παρουσίας διαφορά[40]. Φυτὰ μὲν γὰρ καὶ καρποὺς οὐχὶ ἡ ὑγρότης ἀναδίδωσιν, ἀλλ' ἡ θερμὴ ὑγρότης. ἀμέλει τὰ ψυχρὰ τῶν ὑδάτων ἧττον, ἢ οὐδ' ὅλως γόνιμα. καίτοι γε εἰ[41] τῇ αὑτοῦ φύσει τὸ ὕδωρ καρποφόρον, δεῖ πάντοτε καὶ καθ' αὑτὸ ἀναφέρειν καρπούς· τὸ δὲ τοὐναντίον, καὶ βλαβερόν ἐστιν, ἀπ' ἄλλης ἀρχῆς[42]. πρὸς μὲν τὴν τοῦ πυρὸς, ὡς πυρὸς, χρῆσιν, ὕδατος οὐ προσδεόμεθα, ἀλλὰ τοὐναντίον ἐμποδὼν γίνεται· (κατασβέννυσι γὰρ καὶ διαφθείρει) ὕδατος δὲ τοῖς πλείστοις χρῆσις οὐκ ἔστιν ἄνευ πυρός· θερμανθὲν γὰρ, ὠφελιμώτερον, οὕτω δὲ βλαβερόν· ὥστε δυεῖν ἄμεινον, ὃ ἀφ' ἑαυτοῦ παρέχεται χρείαν, τοῦ ἑτέρου μὴ προσδεόμενον. ἔτι ὕδωρ μὲν μοναχῶς ὠφέλιμον κατὰ θίξιν, λουσαμένοις, ἢ

etiam habent ſenſus: vt (verbi gratia) oſſa et capilli, et quae a corde abſunt longius. Fere enim ſenſus largior minorue adeſſe intelligitur, pro eo, atque caloris in re plus eſt, aut minus. Stirpes quidem et ſemina non humor producit, ſed calidus humor. Frigidae enim aquae aut minus ſunt frugiferae, aut prorſus ſteriles. Quod ſi ſuapte natura fertilis eſſet aqua, omnino oportebat ipſam quoque ex ſeſe proferre fructus: illa vero fructibus nocet. Iam alio ſumto initio, ſic ratiocinemur. Ad ignis, quatenus ignis eſt, vſum aqua nihil indigemus: immo aqua vſum ignis impedit, eumque exſtinguit atque abolet. In pleriſque autem rebus aqua, niſi igne adiuuante, vſui non eſt. Aqua enim calida aptior vſibus eſt, alioqui damnoſa. Eſt vero inter duo illud vtilius, quod ſeorſim ſuos praebet vſus, neque altero indiget. His accedit, quod ſolo tactu vtilis eſt aqua lauantibus, aut contrectantibus.

Ignis

40. F. σχεδὸν γὰρ ἡ ἐκ τῆς τοῦ πυρὸς ἀπουσίας μείζων γίνεται, ἢ ἡ ἐκ τῆς τοῦ ὑγροῦ παρουσίας διαφθορά. *fere enim maior fit corruptio, vbi ignis* (vel *calor*) *deeſt, quam vbi humidum adeſt.* Reiske.

41. Ex Turn. affertur ἐν τῇ αὐτοῦ φύσει.

42. ἀπ' ἄλλης ἀρχῆς] Hoc diſtinguendum erat a praecedentibus. Noua enim proponere intendit argumenta. *Xylander.*

43. Num

ἁψαμένοις· τὸ δὲ πῦρ, διὰ πάσης αἰσθήσεως. καὶ γὰρ διὰ τῆς ἀφῆς καὶ πόῤῥωθεν ὁρώμενον, ὥστε προσεῖναι τοῖς ἄλλοις τῆς χρείας αὐτοῦ, καὶ τὴν πολυτέλειαν [43]. τὸ γὰρ λέγειν, ὡς ἔστη [44] ποτὲ ὁ ἄνθρωπος ἄνευ πυρὸς [45], οὐδὲ ὅλως δύναται γενέσθαι ὁ ἄνθρωπος, διαφοραὶ δέ εἰσιν ἐν γένει [46], καθάπερ καὶ ἐν ἄλλοις. καὶ τὴν θάλατταν ἡ θερμότης ὠφελιμωτέραν ἐποίησεν, ὡς μᾶλλον καταφέρει [47] τῶν ὑδάτων, ἐπεὶ κατ' αὐτὸ [48] τῶν λοιπῶν οὐδὲν διέφερε. καὶ οἱ μὴ προσδεόμενοι δὲ τοῦ ἔξωθεν πυρὸς, οὐχ ὡς ἀπροσδεεῖς τοῦτο πάσχουσιν, ἀλλὰ περιουσίᾳ καὶ πλεονασμῷ τοῦ ἐν ἑαυτοῖς θερμοῦ· ὥστε καὶ κατὰ τοῦτο ὑπερέχειν τὴν τοῦ πυρὸς χρείαν, ὡς εἰκός. τὸ μὲν ὕδωρ οὐδέποτε τοιοῦτον, ὥστε μὴ δεῖσθαι τῶν ἐκτὸς, τὸ δὲ πῦρ, ὑπ' ἀρετῆς πολλῆς, καὶ αὔταρκες. ὡς

Ignis per omnes ſenſus ſuam vtilitatem ſpargit: non ſolo tactu, ſed procul etiam viſus prodeſt; vt accedat reliquis eius vtilitatibus multitudo emolumentorum. Caeterum id falſum eſt, quod dicitur, aliquos homines abſque igni eſſe. In vniverſum enim carere eo nullus homo poteſt: diſcrimina in hoc genere, vt et aliis in rebus, fatemur eſſe. Mare autem vt eſſet vtilius, a calore eſt conſecutum: quoniam magis, quam aliae aquae, a calore afficitur. Pro ſe enim nihil a reliquis differebat aquis. Qui vero ignem foris adhiberi ſibi non requirunt, non eo id faciunt, quod nihil opus habeant calore: ſed ob abundantiam inſiti caloris hoc fit: vt hac quoque in parte ignis priores ferat: quandoquidem aqua nunquam ea eſt conditione, vt non indigeat externis, virtus ſua ignem ſe ipſo facit contentum. Sicut ergo ducem praeſtantiſ-

43. Num πολυτένειαν: quod ſit πολυτενὴς, *ad multa pertendat* et pertineat atque peruadat: aut leg. εὐτέλειαν. *Reiske.*

44. ὡς ἔζη. *Reiske.*

45. Poſt πυρὸς deeſt aliquid, e. c. ἀβέλτερον. ἄνευ γὰρ πυρός. *Reiske.*

46. *Diſcrimen tantummodo eſt in genere ignis.* Tibi ſermo eſt de igni elementari, in oculos incurrente, qualis in focis ardet, mihi ſermo eſt de igni, qui in praecordiis ardet. *Reiske.*

47. F. ἐποίησεν, ὅσῳ μᾶλλον καὶ φέρει. *eo vtilior eſt mari calor, quo maiorem aquarum molem in ſe tenet. Reiske.*

48. καθ' αὑτήν. *in ſe ipſo. Reiske.*

ὃν στρατηγὸς ἀμείνων ὁ παρασκευάσας τὴν πόλιν μὴ δεῖσθαι τῶν ἔξωθεν συμμάχων, οὕτω καὶ στοιχεῖον, τὸ τῆς ἔξωθεν ἐπικουρίας παρέχον πολλάκις [49] μὴ δεόμενον [50], ὑπερέχον. τοῦτο ῥητέον καὶ περὶ τῶν ἄλλων ζώων, ὅσα μὴ προσδεῖται. καίτοι γ' εἰς τοὐναντίον λάβοι τις ἄν, τὸ χρησιμώτερον εἶναι τοῦτο, ᾧ χρώμεθα μόνοι, καὶ [51] μάλιστα τὸ βέλτιον ἐκ λογισμοῦ λαβεῖν δυνάμενοι. ἐπεὶ τί λόγου χρησιμώτερον, ἢ μᾶλλον ἀνθρώποις λυσιτελέστερον; ἀλλ' οὐ πάρεστι τοῖς ἀλόγοις. τί οὖν διὰ τοῦτο ἧττον ὠφέλιμον ἐκ τῆς προνοίας [52] τοῦ βελτίονος εὑρεθέν; ἐπεὶ δὲ κατὰ τοῦτο τοῦ λόγου γεγόναμεν, τί τέχνης τῷ βίῳ λυσιτελέστερον; τέχνας δὲ πάσας καὶ ἀνεῦρε τὸ πῦρ καὶ σώζει. διὸ καὶ τὸν Ἥφαιστον ἀρχηγὸν αὐτῶν ποιοῦσι· καὶ μὴν ὀλίγου χρόνου καὶ βίου τοῖς ἀνθρώποις δεδομένου, ὡς [53] Ἀρίστων φησὶν, ὅτι ὁ ὕπνος, οἷον τελώ-

ſtantiſſimum cenſemus, qui vrbem ita inſtruit, vt externis non indigeat auxiliis: ita hoc quoque elementum dicemus potius, quod efficit, vt pleriſque in rebus extra nos nihil deſideremus. Quod idem de aliis volo intelligi animalibus, quae caloris externi non indigent. Et vero in contrariam ſententiam ſic poſſumus argumentari: Melius id eſſe, quo ſoli vtimur, eiuſque bonitatem ratione percipimus. Alioqui ratione quid conducibilius eſt homini, quid vtilius? Dices: Atqui eo carent bruta. Quid, inquam, an propterea minus vtilis eſt, inuentus ex prouidentia vtilitatis. Denique quoniam huc nos oratio deduxit, ſcire velim, quid arti in conferendis ad vitam commoditatibus praeſtet aqua. Ignis vero et reperit omnes, et conſeruat artes. Itaque etiam Vulcanum principem ac ducem artium faciunt. Dixit Ariſtc, temporis nobis ad vitam dati exigui ſomnum, quaſi vectigalis exactorem, dimidiam

49. *παρέχον πολλάκις* eſt abſolute poſitum, vt *ἐξὸν*, idemque eſt, ac ſi dixiſſet *πολλάκις παρέχοντος τοῦ καιροῦ*. *quamuis ſaepe*, aut *interdum*, *opportunitas externa ope vtendi ſeſe offerret.* etiam tunc, cum, vt ſaepe] vſu venit, locus eſt petendo aliunde auxilio. *Reiske.*

50. *μὴ δεομένων* Turn.

51. *μόνοι, οἱ καὶ μάλιστα. R.*

52. F. *ἐκ τῆς προνοίας ἐπὶ χρείᾳ τοῦ βελτίονος.* *Reiske.*

53. Si pro *ὡς* cum Cod. Turn. legas *ὁ μὲν*, et pag. 773. 2. pro *σκότος* cum Xylandro *καὶ εἴ τις*, habebis locum hunc perſanatum. *Reiske.* Vid. not. ſequ.

54. *ὅτι*

νης, τὸ ἥμισυ ἀφαιρεῖ τούτου. ἐγὼ δ' ἂν εἴποιμι, ὅτι σκότος [54] ἐγρήγορεν ἀεὶ διὰ νυκτός· ἀλλ' οὐδὲν ὄφελος τῆς ἐγρηγόρσεως, εἰ μὴ τὸ πῦρ τὰ τῆς ἡμέρας ἡμῖν παρεῖχεν ἀγαθὰ, καὶ τὴν ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἐξῄρει διαφοράν. εἰ τοίνυν τοῦ ζῆν οὐδὲν ἀνθρώποις λυσιτελέστερον, καὶ τοῦτο πολλαπλασιάζει τὸ πῦρ, πῶς οὐκ ἂν εἴη πάντων ὠφελιμώτατον; καὶ μὴν, οὗ πλεῖστου κρᾶσις ἡ τῶν [55] αἰσθήσεων μετείληφε. τοῦτ' ἂν εἴη λυσιτελέστερον. οὐχ ὁρᾷς οὖν, ὡς τῇ μὲν ὑγρᾷ φύσει οὐδεμία τῶν αἰσθήσεων κατ' αὐτὴν προσχρῆται, χωρὶς πνεύματος, ἢ πυρὸς ἐγκεκραμένου; τοῦ δὲ πυρὸς ἅπασα μὲν αἴσθησις, οἷον τὸ ζωτικὸν ἐνεργαζομένου, μετείληφεν, ἐξαιρέτως δὲ ἡ ὄψις, ἥτις ὀξυτάτη τῶν διὰ σώματός ἐστιν αἰσθήσεων, πυρὸς ἔξαμμα [56] οὖσα, καὶ ὅτι θεῶν πίστιν παρέ-

midiam auferre partem. Ego autem ſic dico: Etiam ſi quis, tenebris obtinentibus, vigilaret per totam noctem, nullum fore huius vigiliae fructum, niſi ignis bona nobis diei repraeſentaret, noctisque et diei diſcrimen aboleret. Itaque, ſi nihil homo habet, cui ratione vtilitatis vitam poſtponat: ignis, qui vitam multiplicat, quomodo non mereatur omnibus anteferri rebus? Denique cuius temperiem ſenſus omnes maxime participant, id haud dubie arbitrari debemus eſſe vtiliſſimum. Nonne autem animaduertis, humore nullum per ſe vti ſenſum, niſi in eius temperie ſpiritus, aut ignis, ſit admixtus? Omnis autem ſenſus igne, vtpote vitalem ingenerante facultatem, communicat: maxime omnium viſus, qui acutiſſimus eſt ſenſuum corporis, ignea quaedam natura exſiliens cum ſit:

54. *ὅτι σκότος*] Suſpectum erroris. Coniicio forte legendum: *ὅτι καὶ εἴ τις.* Ita quidem liquida eſſet ſententia, alioqui quid eſt *tenebras vigilare?* Loquitur de induſtria humana, ad quam vigilia etiam facit, nocti partem ſui, vt Ariſto dicebat, vectigalis ſuffurans, quod ſine ignis beneficio fieri non poſſet, tenebris induſtriam vigiliae impedientibus. Profecto vita vigilia eſt, inquit Plinius. In ſcripto annotatum vidi, pro *ἐγρήγορεν* legi *ἐγρηγορέναι*. *Xylander.*

55. *οὗ πλεῖστου ἡ κρᾶσις τῶν αἰσθήσεων.* *Reiske.*

56. Pro *ἔξαμμα* eſt *ἔξαλμα* in ſcripto, quod docti me non fruſtra annotare facile intelligunt. *Xylander.*

57. Poſt

σχηκεν, ἔτι τε, ἣ Πλάτων φησὶ, δυνάμεθα [57] κατασχηματίζειν πρὸς τὰς τῶν ἐν τῷ οὐρανῷ κινήσεις τὴν ψυχὴν διὰ τῆς ὄψεως [58].

ſit: et qui fidem nobis fecit, eſſe deos: quo accedat, quod a Platone eſt dictum, viſu animum hoc conſequi, quod coeleſtium corporum conuerſionibus ſeſe poteſt accommodare.

57. Poſt δυνάμεθα Turn. inſerit καὶ.

58. Multa ſunt in hoc libello, quae Plutarchum patrem produnt, ſed eſt in dictione aliquid alieni, vt non poſſis in eam ſuſpicionem non venire, aliquid ab alio temeratum fuiſſe. Forſitan id, quod habemus huius opuſculi, tantummodo eſt depoſita in adverſariis nuda rudimentorum delineatio et adumbratio materieique ſtrues et ſeries, qua latius diducenda et explicanda volebat Plutarchus argumentum hoc in libello maiore cura elaborando et ſermone copioſiore atque ornatiore exſequi. Quod an fecerit, non conſtat. *Reiske.*

LIPSIAE,

EX OFFICINA SOMMERIA.